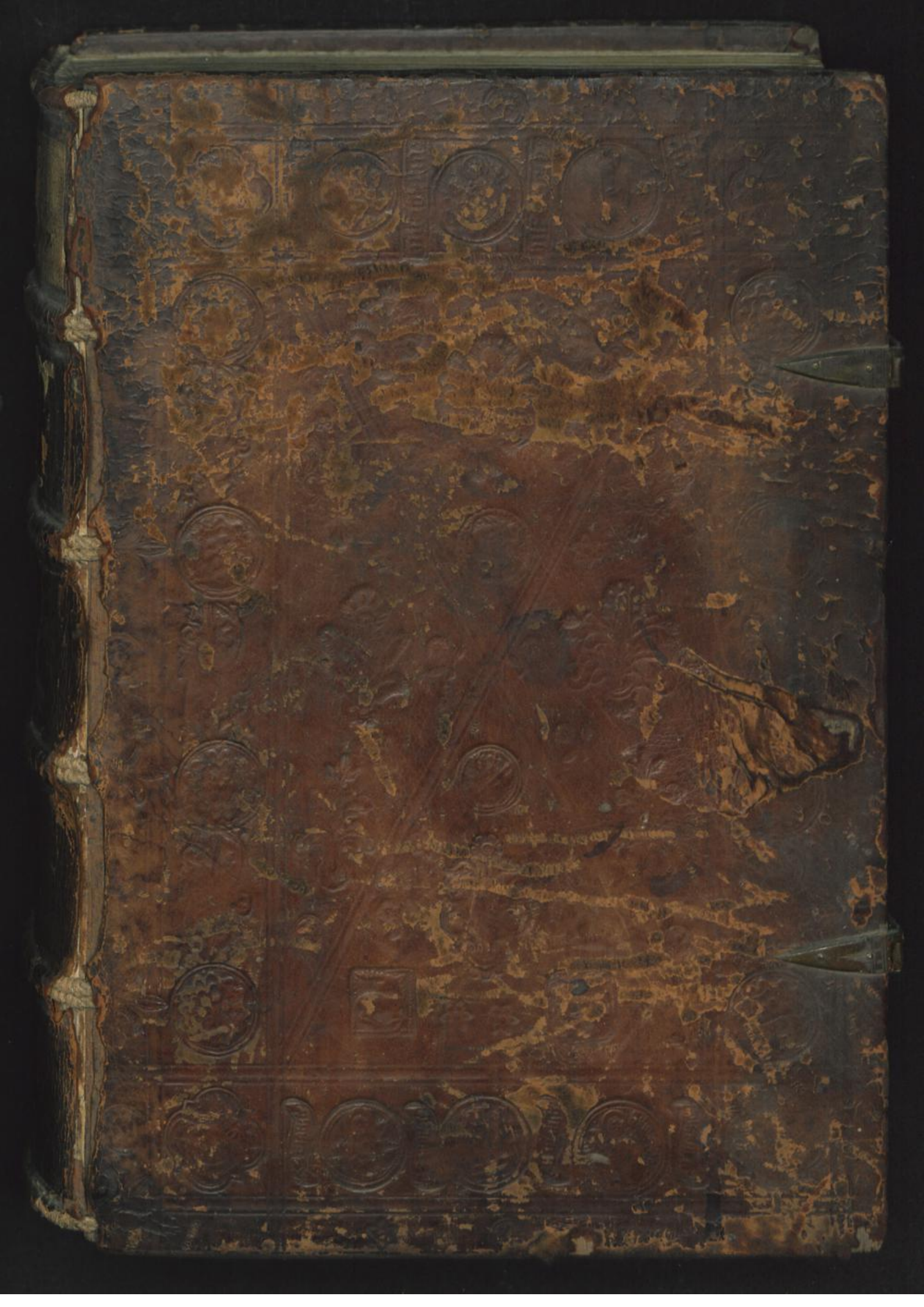

uno semper modo agebat ut nul apparere

in eo quod posset offendere in tu ci

tes ℣ totum in eo disciplinatum totum

insigne virtutis preclarum for ma vir

tu te multa ℣ sci en ia pre

ditus sanctus dei proxi ma bat dignita

ti sancto ℣ Cum fructu o perum pro

fe rens celestis sapiencie ver

ba ba ℣.

A puericia requisiuit auctorem vite

L. N 569
N. N 1901 / 708

Scriptū secundū diui Alberti magni ordinis p̄dicatorum: Ratisponensis episcopi: super secundo sententiarū

Stadtbibliothek TRIER

XY 490/I

XY 480/I 4°

Esa.6. VIdi dominū sedē
rem super solīū excelsum ⁊ eleua
tum: ⁊ plena erat domꝰ a maie
state eius: ⁊ ea que sub ipso erāt
replebāt tēplū] Hoc verbū le
gitur Esaie.6. ⁊ trahīt ex ipso
materia huiꝰ libri. Per hoc eim
q̄ dicitur [vidi] notat intellectus autoris: quia hoc
nō potuit nosse/ nisi spiritu docēte. Per hoc autem
q̄ d̄r [dnm] notat exclusio errorū positorꝫ ī pncipio
huiꝰ libri in pma di. Per hoc eim significat vnꝰ crea
tor ⁊ rector mūdi: nō vt diuersi errātes dixerūt di
uersa ⁊ varia esse principia. Per hoc autē q̄ dicit
[sedentē super solīū excelsum ⁊ eleuatū] notat du
plex creatura supior. Notat enim in verbo duplex
eleuatio solij cū dicit excelsum ⁊ eleuatū. Unū igit
solium qd̄ est excelsum est angelica natura in qua si
ps.79. cut in solio sedet dns: sicut dicit ps: Qui sedes super
cherubin. Unde etiā dicitur in ista visiōe: quia sera
Hebre.1.⁊ phin stabāt sup illud. Et iterū Thronꝰ tuꝰ deꝰ in se
ps.49 culū seculi. Et de hoc excelso solio est prima pars li
bri. Post partē prohemialē in qua determinat crea
tor omnis creature: qui vocat in principio istiꝰ ver
bi: vt dixīmus: aliud solīū eleuatū quasi extra ma
teriā ⁊ impressiōes corruptibiliū ⁊ generabiliū que
sunt sub sphera lune leuatū. Illud eim excelsitudinē
nō habet vt primū: sed ꝓprie eleuationē: quia ipsum
qd̄ de cōmuni omniū corporū materia factū a crea
tore: sic in sua forma pfectū est: vt nec loco: nec motu
nec impressiōe cōueniat cū inferioribꝫ. Et ideo dicit
Esa. vltimo. Celū mihi sedes est ⁊ terra scabellū pe
dū meorū. Hoc est etiā qd̄ dicit phs in primo de celo
⁊ mūdo: q̄ omnes antiqui in hoc cōueniūt q̄ celū eēt
sedes ⁊ habitatio dei. Per sequēs autē verbū [ple
na domus a maiestate eius] accipit alia pars visibi
lis creature: que est ex materia generabiliū ⁊ corru
ptibiliū: q̄a domus hic mūdus est: qui totus reple
ps.99. tus est creaturis indicātibꝫ dei maiestatē: per hoc q̄
oia clamāt: Ipse fecit nos ⁊ non ipsi nos. Et de hac
parte tā supiori: q̄ inferiori creature agit in secunda
parte istius tractatus: vt pars phemialis cōtineat
vnā distinctionē. Prima autē pars partis executi
ue: que est de solio excelso: qd̄ est natura angelica cō
tinuat a scda di. q̄ ibi incipit [De angelica itaq̄ na
tura] vsq̄ ad secūdā que incipit ibi [Nec de angeli
ce nature cognitiōe ⁊c. In secūda autē que ibidē in
cipit determinat de natura corporali supiori ⁊ in
feriori que quo ad superiorē significat per solīū excel
sum quo ad inferiorē per maiestatē replētē domū: id
est mundū ⁊ durat vsq̄ ad dist. xx vij. que incipit ibi
[His excussis] In secūda parte istius verbi notat
tertia pars tractatus. Per hoc eim qd̄ dicit [ea que
sub ipso erāt] notat specialis subiectio hois ad deū
⁊ inferiori: sicut eni dicit Augꝰ: Angelū autē creauit
deꝰ ꝓpe se: materiā autē corruptibiliū ꝓpe nihil: quā
etiā sequit mūdus materiatꝰ ex ipsa: ⁊ hoīem in me
dio posuit inter se ⁊ mundū: vt seruiret ei: ⁊ cederet
hoc totū ad hominis bonū. Per hoc qd̄ dic [ea que
sub ipso] notat statū hominis inferiorē ⁊ ordinē ad
obediēdū. Per cōsignificationē autē tēporis in ver
bo [erāt] notat impfectio obedientie: p quā cecidit:
qm̄ vbū illud cōsignificat pteritū impfectū eiuꝰ actꝰ
nō cōpletur ad pſens: sicut preteriti pfecti [Per tē
plum] autē notat paradisus corporalis ⁊ spiritua
lis: in quo sicut in tēplo ad cōuersationē sanctitatis
⁊ experiētie positus erat homo. Dicit eim tēplū a tē
plor aris: qd̄ est verbū qd̄ nō habemꝰ in vsu: nisi in
suis cōpositis: vt cōtēplor: ⁊ hoc est illud qd̄ in geñ.
dicit: Posuit hominē in paradiso: vt operaret ⁊ cu Geñ.2.
stodiret illū: ⁊ exponit Augꝰ. de opere experientie:
quo in creaturis vtit creator. Per hoc aūt qd̄ dicit
[replebāt] notat generatiōis ꝓpagō: quā in benedi
ctione acceperūt primi parētes cū dictū est eis: Cre Geñ.1.
scite ⁊ multiplicamini: ⁊ de his agit a. xvj. dist. vsq̄
in finē libri istius: ⁊ per hoc patet materia ⁊ diuisio
⁊ modus agendi.

Unū esse rerꝫ principiū ostendit non plura: vt quidā putauerūt. Di. I

CReationē rerum in
c sinuās scriptura: deū esse creato
rē initiū q̄ tēporis atq̄ omnium
visibiliū vt inuisibiliū creatura
rū in primordio sui oñdit dicens: In princi Geñ.1.
pio creauit deꝰ celū et terrā. His etiā vbis
moyses spū dei afflatꝰ in vno pncipio a deo
creatore mundū factū refert: elidens errorē a
quorundā: plura sine principio fuisse princi
pia opinantiū. Plato nanq̄ tria initia esti
mauit: deū scz exemplar et materiā: ⁊ ipa in b
creata sine principio et deū q̄si artificē non
creatorē. Creator ei est q̄ de nihilo aliq̄d fa
cit. Et creare ꝓprie est de nihilo aliq̄d face c
re. Facere vo nō mō de nihilo aliq̄d opera d
ri: sz etiā de materia. Vñ ⁊ hō ⁊ angelꝰ dicit
aliqua facere sz nō creare: vocaturq̄ factor
siue artifex: sed nō creator. Hoc eim nomen
soli deo ꝓprie cōgruit: q̄ et de nihilo quedā
et d aliq̄ aliq̄ fac. Ipse est g̃ creator ⁊ opifex
⁊ factor sz creatōis nomē sibi ꝓprie retinuit:
alia vo etiā creaturis cōicauit. In scriptura
tñ sepe creator accipit tanq̄ factor: ⁊ creare
tāq̄ facere: sine distinctiōe significationis.

Quot modis exponit illa auctoritas: In Arti. I.
principio creauit deꝰ celū ⁊ terrā.

PArs phemialis diuidit in duas ptes fm duo
opa: sapiētis. s. nō mēiri: de q̄bꝫ nouit: ⁊ mē
tiētē posse manifestare: sz primo mgr excludit
errores: circa principiū vniuersitatis: ⁊ secūdo ostē
dit exitū omniū creaturarū in generibꝫ suis ab vno
principio ibi [Credamꝰ igit rerū Prima bar sub
diuiditur in duas in quarū prima specialiter exclu
dit magister errorē platonis. In secūda autē errorē
quē dicūt eē Aristotelis: ibi [Aristoteles vero] Ire
prior barū habet tres partes: in quarū pma ostēdit
qualiter per dictū Moysi error excluditur in gene
re: ⁊ errores aliorum. In secūda autē ostendit quid
sit creare: ⁊ quid creatio: ⁊ distinguit ipsam a face
re ⁊ operari: ibi [Et creare ꝓprie] In tertia autem
redit ad ꝓpositum ostēdens quid intelligat quando

deus aliq̃d facere dicit. Incidũt hic q̃stiones: ⁊ primo de triplici expositiõe eius quã ponit magister ꝓ fundamẽto totĩ sue intẽtiõis: scz [in principio creauit deus celũ ⁊ terrã] Est eĩ vna expositio: id est in filio qui est principiũ creauit deus celũ ⁊ terrã; id est superiora ⁊ inferiora, .i. visibilia ⁊ inuisibilia. Alia est in principio ẽporis creauit deꝰ celũ ⁊ terrã. .i. angelicã ⁊ corporalẽ naturã Obiicit autẽ de prima sic: principiũ sonat potẽtiã ergo magis habet appropriari pri q̃ filio Preterea appropriatio si fit aut fit ratiõe actus: aut ratiõe noĩs principij; aut ratiõe ꝓpositiõis/que nõ sunt ibi plura: patet aũt quoniã nõ ratione actus: q̃a actus creãdi cõmunis est tribꝰ personis ergo. Itẽ nõ ratiõe noĩs: q̃a principiũ essentialiter dictũ sicut hic sumit etiã est cõmune tribus. Itẽ aut est principiũ in ratiõe primi: aut in ratiõe primi. Si in ratiõe primi tũc magis cõuenit pri q̃ filio: q̃a pater est principiũ nõ de principio: filiꝰ aũt principiũ de principio. Si rõne proximi: contra sic eĩ videt cõuenire spirituisctõ: q̃ bonitas vt habetur infra; est causa inclinãs ad agendũ fm actum.

Lõtra primã prio sic obiicit

Scõa

Nõ actus

Nõ nois.

Nõ primi

Nõ primi

30

Itẽ nõ rõne ꝓpositiõis: q̃ illa noĩat principiã: ⁊ b̃ cõuenit spirituisctõ: sicut habet in glo. ad Rom̃. .11. sup illud: Ex ipso ⁊ ꝑ ipm̃ ⁊ in ipso. Qõ in ipo dicit ꝓter spm̃ sctm̃: ergo ratiõe illiꝰ nõ fit appropriatio filio. Si diceres q̃ pater operat ꝑ filiũ: ⁊ hoc signat cũ dicit in principio creare. .i. in filio: vel per filium. Lõtra fm hoc: hec est vera: ꝑ filiũ creat pat: sz creat verbũ fm qõ est actiuũ: in agẽte esse significat: constat q̃ signat essentiã: ergo creatio actio diuina essentia est. Inde ꝓcedit sic: creatio est essentia: ergo creare est esse: sicut eĩ differũt essentia ⁊ esse: ita differunt creatio ⁊ creare: Inde vlterius: creare est esse pater creat per filiũ: ergo pater est ꝑ filiũ: qõ falsum est: q̃ ista nõ erat ꝓcedẽda: pater opat ꝑ filiũ/ vl' creat ꝑ filiũ. Itẽ q̃re non dixit: pater creat ꝑ filiũ/ si hoc intendit: cum leui ꝰ dixisset hoc q̃ illud. Item si pert: noĩat causam mediã: sicut fere oẽs dicunt q̃ cõuenit filio: quare nõ dixit: Per principiũ creauit deꝰ celũ ⁊ terram: sicut dixit: In ꝑncipio creauit deus celum ⁊ terrã. Obiicit etiã cõtra secundã expositionẽ q̃ est in principio tpis creauit: videt eĩ hoc esse falsũ: q̃ temp ꝰ (vt dicit Boetiꝰ) est mẽsura motꝰ mobiliũ sz motꝰ nullꝰ fuit in principio: q̃ oĩs motꝰ (vt dicit phs) est de subiecto in subiectũ nec ꝑt aliquid moueri q̃ nõ est actu: eo q̃ motꝰ sit cõsequens formã ⁊ nõ aĩ ipsam (vt dicit phs) q̃ nec tempꝰ fuit a principio. nõ q̃ oĩa facta ⁊ creata sunt in principio tpis. Itẽ mobile naturaliter est aĩ motũ: ⁊ tempꝰ eĩ sit passio motꝰ: ⁊ dicit etiã aĩ tempꝰ naturalit: nõ ergo mobile q̃ est materia ⁊ celũ factũ est in principio tpis/ sz potiꝰ tempꝰ est factũ post ipsum mobile. Posset aũt hic inquiri in quo incepit tempꝰ vbi de hoc fm meũ posse dictũ est in primo li. di. iij. Obiicit etiã ꝓra tertiã erpõnem q̃ est q̃ aĩ oĩa creauit deꝰ celũ. .i. angelicã naturã et terrã. .i. materiã quattuor elemẽtorũ ⁊ pauca obiciã: q̃ fm illa locũ habebit q̃stio ista

Lõtra fm hoc

Questiuncula.

Arg. primo ꝓra scõam

20

Arg. ꝑmo ꝓra tertiã

ꝑo

Obiicit aũt sic dicit phs: ꝑma rerũ creata ꝑ ẽ esse ⁊ nõ ẽ aĩ ipm̃ creatura alia: q̃ angelica natura ⁊ materia prima nõ sunt prima vt videt. Itẽ Eccli. 18. Qui viuit in et̃nũ creauit oĩa sil': nõ ergo ꝑmo angelos ⁊ materiã primã elementorũ. Solo dõm q̃ omnes iste expositiões cõuenientes sunt: et fundant in veritate firma istam ꝓpositionẽ: vt per ipsam possit

20

Solo

excludi omnis error. Prima eĩ que dicit causam: excludit omnẽ errorẽ ponentẽ plura principia. Secunda aũt q̃ ponit initiũ tpis et tpaliũ/ excludit eternitatẽ mũdi ⁊ materie ⁊ exẽplariũ ⁊ athomorũ ⁊ inanis/ de quibꝰ infra dicet. Tertia aũt q̃ ponit angelos creatos cum corporibꝰ excludit subtilem errorẽ phorũ/ quem pauci cõsiderant scz intelligẽtiarũ eternitatẽ/ et exclusionẽ influẽtie intelligentiarũ ad creationẽ inferiorũ: ⁊ hoc declarabit. Dõm b̃ ad primũ q̃ ex ordine verborũ fit appropriatio: q̃ dicit ibi deus cuiꝰ est principij auctoritas et subinferk postea: q̃ spiritus dñi ferebat sup aquas: igit ꝓñs vt ꝑ principiũ intelligat filiꝰ vt tota nobis trinitas (vt dicit Aug.) in suis opibꝰ indicet. Pot etiã dici q̃ principiũ sonat duplicẽ causaz. .s. efficientẽ/ ⁊ quo ad hoc magis cõueniret patri/ sonat exemplarẽ/ q̃ est mundus sensibilis: ⁊ quo ad hoc magis conuenit filio: q̃ est sapiẽtia ⁊ ars patris: et ꝑ hoc patet solutio ad primã. Ad aliõ dicendũ: q̃ appropriatio fit rõne ordinis verborũ: q̃ licet nõ oĩa hic erꝑmanẽt: tm̃ ponunt in Gen̄. act̃ tamẽ fm q̃ dicit exitũ ideati ab idea in agente ꝑ intellectũ/ etiã aliqua rõne cõuenit filio: in qua nõ cõuenit alijs. Ad aliud dõm q̃ cũ dr deꝰ creat: creatio actu significat esse in deo: sed nõ est in re nisi fm rõnem tm̃/ vt in primo libro dictũ est: ⁊ significat non tm̃ diuinã essentiã: sed insup habitudinem ad ea a quibꝰ distinguit/ ⁊ cõnotat effectum in creatura: ⁊ gratia horũ nõ est verũ/ q̃ creatio sit tm̃ essentia ⁊ nihil plus: et ideo creare non est esse. vnde illud sophisma non procedit. Ad aliud dicendũ q̃ non potuit dici cõuenient/ pater creat per filiũ: q̃ filius nõ significat nisi relationẽ: qua referk ad patrẽ ⁊ nõ significat vt principiũ/ a quo fluit esse creatũ sz hoc importat nomen principij. Ad aliud dicendũ q̃ per nominat cõtinentiã aliquã: ⁊ ita filius nõ significarek nisi sicut virtus sed innominat duplicem habitudinẽ principij/ scz sicut a quo ⁊ sicut in q̃ continente: hoc modo quo artificiatũ cõtineĩ in arte: et ideo melius dicit in principio q̃ ꝑ principiũ. Ad hoc autẽ q̃ obiicit de spiritusancto: dõm q̃ vtrũq̃ cõuenit filio ꝑ modũ cõtinentie ꝑ accipientis tm̃ in in forma ideali scz ꝑ modũ quo finis continet in perfectiõe bonitatis. Ad illud q̃ obiicit ꝓra scõam dicendũ q̃ tempꝰ non accipit hic vt mensura motꝰ sed large ꝓut dicit mensurã mobiliũ ⁊ mutabiliũ in esse ꝓcedentiũ ex nihilo: et modos quibꝰ accipit fm meã opinionẽ tempus a sanctis posui in ꝑmo lib. distin. iij. Ad aliud dicendũ q̃ mobile naturaliter est ante motũ que est ꝓprietas ipsiꝰ: sed fm naturam nõ est aĩ mutationẽ suã ad esse: ⁊ illi mutationi nos dicimꝰ adiacere tẽpꝰ mẽsuras. Ad id q̃ obiicit de tertia dicendũ q̃ soluta est obiectio: q̃ primũ dr duobus modis: scz fm rationẽ forme ⁊ simplicitatis/ et fm ordinem substantie in essendo. fm rõnem forme et simplicitat' nihil est ante esse: q̃ oĩnia aliquo modo se habent ex additione ad ens etiã vnũ et verum et bonũ: vt in penul. dis. primi li. est ostensum/ sz fm ordinẽ substantie in natura ⁊ esse. Opinio omnium phorũ est q̃ intelligẽtia prima sit primũ causatum a creatore vniuersitatis. Qõ autẽ illi intelligentias nos vocamus angelos et tunc stat expositio illa/ q̃ creatio potiꝰ respicit esse q̃ ordinẽ simplicitatis in abstractõe aũt fit ꝑ intellectũ. Si aũt obiicit q̃ tũc non est cõueniens expositio fm hoc quo ad alteram

Ad ꝑmã obiectionem

Ad 2m

Ad obiectionẽ ꝓra solutionem

Ad q̃stiũcula.

Ad 3m

Ad id q̃ in scõo arg. de spũsctõ

Ad ꝑmum q̃ est ꝓra scõm

Ad 2m

Ad primã ꝓra 3m

Obiectio

Sol'o partēsez de terra. Dicendū q̃ immo: quia etiam fm
phos/materia ponit primo anteq̃z aliquid fiat ex ip
Ad 2m sa. Ad aliud dicendū q̃ intelligit omnia simul in
materia creata et nō in formis distinctis: de hoc tū in
fra quereť in operib⁹ sex dierū cum pconferť opinio
Aug⁹. opinionib⁹ alioꝝ sctōꝝ.

Arti. II B

An error Manichei qui posuit plura principia bene elidať a magistro in littera.

Videndum quod dicit elidens errorē
quorundam plura fuisse principia sine prin
cipio opinantium: vtū.a Hic autem error
est Platonis quē magister ponit in littera/ qui ali
quo modo omnia reorquet in principiū vnū dispu
Arg. pmo tandū videť contra Manicheū q̃ plura posuit pn
cipia fm idem genus causalitatis/ sez fm rōem cau
se efficientis/quem errorē pbabat sic: bonū et ma
lum opponunť: q̃ magis bonū magis malo/ et sim
plicit bonū simplicit malo: qz si magis sequiť ad ma
gis: z simplis ad simplis sequiť: simplicit aūt malū ē
20 principiū mali: q̃ est principiū malū et mali. Itez
dicit phs in scōo pme phie/ q̃ status est in causis: et
nō abeunt in infinitū: sicut omne calidū reducit in
p se calidū: z sic de alijs: q̃ necesse est cū inueniať ali
qua causa mali: qz volūtas vt cōcedūt cōmunit san
cti vt illa in causam mali reducať/ que simplicit sit
30 mala: q̃ est aliquid p se malū/ qd̄ est mali principiū.
Item sicut ens p accidēs reducit ad ens per se/ z
omni ei qd̄ est accidēs rūdet aliqd p se/ita esse dicū
p participationē/reducit in aliqd qd̄ dicit p essentia
m: et dictū p essentiā respondet ei. Dicit aūt multi
pler malū participatiue: vt mal⁹ homo/z mala ani
ma/et malus actus/et mal⁹ habitus: q̃ aliquid est
p se malū/qd̄ illi respōdet vt videť/hoc est principiū
40 omnis mali/sicut bonū per essentiā dictum est prin
cipiū omnis boni dicti per ticipationē. Item ni
hil idē eodem mō se habens/est principiū cōrario
rū/sed bonū et malum sunt cōrariaz ergo fluunt ab
50 eodem principio. Item nullū bonū facit vn̄ op⁹
suū sit deterius/sez malo op⁹ boni fit deteri⁹: q̃ ma
lum nō est a bono: q̃ dabit ei principiū mali/ vt vi
60 deť. Ad idem obiciť de spūalib⁹ et corporalib⁹/
corruptibilib⁹ z incorruptibilib⁹/ que nō videntur
esse a principio vno/ nullo mō recipiente variatio
nem/ergo videť q̃ malū sit principiū corporalium/
z bonū spūalū z incorruptibiliū. Dicit eñ phs in
fine primi phicoꝝ: altera pars cōtradictionis mul
tipliciter imaginabit ad maleficiū ipi⁹: sez materie
70 aliquo prendente intellectū/ ergo videť q̃ nō sint
ista a pncipio vno. Itē Joh. 18. Ille homicida erat
ab initio/ et in veritate nō stetit/sed est mendax z pa
80 ter eius. Itē qdam phi nō potuerūt principia mo
uentia reducere ad vnū/sed mixtū ponebant eē ma
90 teriam/z litē z amicitiā mouentia. Item Math.
12. Aut facite arborē bonā z fructū eius bonos: aut
facite arborē malā/et fructus eius malos. et ibidē
Raban⁹ dicit q̃ malū semp procedit a mala radi
ce/radix aūt notat principiū mali/ ergo necesse est
ponere principium mali/ et similes his rōnes non
est difficile multas adducere. Sed contra malū
sonat priuationē boni/ergo malū vniuersalit priuationē boni vl'r/sed bonū qd̄ omnia optant est esse/
vt dicit quidam phs/ergo malum vniuersalit omni esse est priuatū/ergo nō est/ et qd̄ nō est/nulli⁹ est principiū/ergo malū principiū non est. Item co
bercere malū est de genere bone potestatis/ sed bo
na potestas est aliquid boni/q̃ non de esse vl'i bono/
ergo principiū habet potestatē cohercēdi/ et destruē
di vl'r malū: ergo destruet ipm/ qz hoc ipm bonum
est vt destruat et coherceat. Itē si ania est a bono
principio/ z corp⁹ a malo debet perere absolutionē
a corpore/nūc aūt firmissime petit cōiūctionē/ ergo
est ab eodē principio/ vt videť. Item hoc videtur
mirabile q̃ bonum principiū quasi obediens malo
statim vt malum corpus organicū facit ipsam ani
mā que in fundať/ absurdum aūt est ita in operan
do cōuenire bonū et malū/ergo nō est malū princi/
piū. Sol'o/ dicendū q̃ heresis Manichei nunq̃z Sol'o.
habuit in scientia defensorē/qz nunq̃z habuit rōna
bilē positionē/q̃ eriā satis parū lfato ,pbabilis pos
sit videri. Vn̄ dōm ad primū q̃ hoc nihil valet/ Ad primū
qz bonū substantialit p se est substantialit bonum/
et illud nō habet oppositū. P.malū nō recipit in
tensionē ad terminū aliquē cum sit priuatio: sed po
tius p recessum a bono: z ideo licet sit malo pei⁹/ nō
tamē est summū malū quo nihil posset esse pei⁹/z po
test habere aliqd̄ peius/ qz recessus a bono poten
tia est infinit⁹. Ad aliud dicendū q̃ malū non est Ad 2m
causa nec habet causam/sed est defectus incidens.
Vn̄ ratio illa fundať supra falsū. Ad aliud dicen Ad 3m
dū q̃ malū nihil dicit pticipatiue/sed potius priua
tiue: et hoc eñ est malū/qz non participat bonum/
qd̄ malū est participare. Ad aliud dicendū q̃ hoc Ad 4m
est verū de agente primo/ et p necessitatē nature/ sez
non de agente p voluntatē z intellectū: hoc eñ po
test facere malū et bonū. Ad aliud dicendū q̃ de Ad 5m
us nō est auctor culpe/ vnde est opus suū deterius:
qz illud est primū: et hoc satis pbatū est in primo li.
distin. 46. Ad aliud dicendū q̃ hoc est falsum: qz
spūalia z corporalia nō possunt esse ab eodē agente Ad 6m et
per voluntatem z electionem/ sed bene concedo q̃ 7m
priuatio nō est ab ipso: q̃: priuatio nihil est. Si aūt
obiicit: qz priuatio videť esse aliquid: qz phs ponit
eā principiū. Dicendū q̃ nō est aliq̃ essentia in se/
que sit priuatio/ sed relinquit subiectū cū ordine ad
formā: z iō priuatio causa potest esse: qz nihil est in
potentia nisi p priuationē illi⁹ ad qd̄ est in potentia
Ad aliud dicēdū q̃ litem z amicitiā nō ponebāt Ad 8m
phi vt mouens extra/sed intra in mixtura cōrariū
qm̄ amicicia et dilectio est in actu mixti medio/ sed
lis in extremis miscibilib⁹ pugnantib⁹. Ad ali Ad 9m
ud dicendū q̃ arbor mala nō nominat hic pncipiū
sed voluntate sub malo/z hoc in eo q̃ huiusmodi nō
est causa/nisi mali act⁹: eodem mō arbor bona no
minat voluntatē sub gratia/ z tūc neutra ponit vt
principiū primū: z hēc est intentio Rabani.

Arti. III C

An error platonis qui posuit tria principia bene elidatur a magistro: et an materia sit eterna.

Videndum quod dicit Plato nanq̃z
tria esse principia estimauit: vtū.b. Hic eñ
incidit questio de errore platonis. Videť eñ
Plato nō cōuenienē posuisse materiā eternā/ nec ex
emplar: z qz error Platonis circa materiā duo sup
ponit sez q̃ sit eterna/z q̃ sit oim vna: nō q̃rem⁹ tria:
sez vtrū materia sit eterna. Et secundo vtrū sit om
niū vna. Et tertio de exemplarib⁹ que posuit Pla
to. Ad primū sic pcedit: Omne fieri cū sit accidēs Arg. cōtra
necesse est fundari in aliquo subiecto/ creari est fieri pmū sic:

ergo crearī necesse est fundari in aliquo subiecto: sz omnis rō subiecti quo subijcīt motui vel mutationi est rō materie: ḡ materia p̄supponīt añ crearī et ante omne fieri. Q̃ aūt materia subijciat in fieri et mutari/accipīt a pbō in primo de generatiōe z corruptione/q̃ dicit q̃ vle p̄mo z p se est subiectū generatiōi z corruptiōi: si igīt materia semp est posita añ crearī: ipsa nunq̃ est creata. Item omis operatio faciētis aliquid/terminat ad hoc aliq̃d z nunq̃z ad materiā et formā per se solā: creatio est act⁹ faciētis aliquid: ḡ nunq̃z terminat ad materiā/sz ad hoc aliquid q̃ō est cōpositū. Prima pbat in. 7. d. p̄me pbie multis rōnib⁹: scōa aūt supponīt ex lra in sequenti capl'o. Inde sic creatio est sup hoc aliq̃d p̄mo/sz omne hoc aliquid cōpositū est/z p̄supponit sua cōponētia fm naturā: ḡ materia est ante creatū quodlibet et ante creationē. Item pfectissimi agentis est perfectissimi op⁹/sed materia est pfectissimū: ḡ necesse est q̃ nō sit op⁹ primi agentis/sed supponīt ante: ergo materia est ab eterno. Itē q̃cq̃d est ante omne fieri et post omne corrumpi ipm nec fit nec corrumpīt: materia est talis/ḡ nec facta est nec corrumpīt. Probatio materie: qz primo ptz p se omne fieri est ex materia/z omne corrūpi est in materiā/sz ex quo est fieri est añ fieri/z in q̃ō est corrūpi est p⁹ corruptionē: ergo materia est añ omne fieri/z post omne corrūpi: ergo nec cepit nec desinit/z sup hāc rōnem inniti sunt pbi. Sz cōtra si est ab eterno/aut fuit sub forma/aut per se solā/si primo mō/omne cōpositū precedet sua cōponentia in qua sub forma est cōpositū: ḡ precedūt ipsum sua cōponētia/ḡ est aliquid añ id q̃ō est eternū/q̃ō falsum est. Si aūt sine forma fuit/cōtra sic est tm̄ in potentia/z q̃ō tm̄ in potentia est/nō est/ḡ materia prima nō fuit ab eterno. Item natura operādo pfectior ē q̃z ars: qz ars dat formā sine trāsmutatione materie/z natura cū trāsmutatione: ergo cū primū in potētia operandi vincat vtranq̃z/oportet q̃ ipe materiā totā educat de nihilo. Itē agēs in inferioribⁿ agit per formā/z habet aliq̃d de potētia admixtū eo q̃ ipm est cōpositū/z iō nō potest agere nisi educendo formā/sed de⁹ est agens q̃ est totū forma nihil habens de potētia: ḡ ipe ager nō tm̄ forma/sed etiā materiā. Sol'o dicēdū q̃ materia nō est eterna/lz hoc multi pbi posuerūt/z rōnem eorū infra in opinionib⁹ eorū magis p̄sequemur. Dōm ergo ad primū q̃ creatio non dicit actū vel passionē que media sit inter deū agentē/z id q̃ō educīt de nō esse/sed potⁿ relationē cōsequentē ipm q̃ō nunc primo de nihilo est z añ nō fuit/z tunc de plano cessat obiectio. Et hui⁹ hec est rō: qz impfecti agentis est agere/nō actiōe media in qua res pri⁹ sit in fieri q̃z in esse. Sūt aūt alij q̃ dicunt aliter. s. q̃ crearī sit fieri/z q̃ fieri sit accidēs/z tm̄ nō sit aliq̃ō q̃ sit in aliquo subiecto/sed est in aliq̃ vt in causa: hoc aūt ego nō intelligo q̃ accidēs esse habeat et nō sit in subiecto/nisi hoc sit diuino miraculo. Alij dicūt q̃ crearī sit fieri/z sit simul cū esse/z sit cōcreatū ipsi rei creare: vtrū aūt hoc verū sit infra quere. Via planior est q̃ a vere creantis nihil aliud est q̃z q̃ esse faciat rē postq̃z nō fuit sine mutatiōe media. Ad aliud dicēdū q̃ hoc est verū de agente cōposito/in quo est aliquid potentie q̃ō nō agit/sicut est natura et artifex qz in illis nō est principiū agēdi nisi forma: z iō nō agunt nisi p̄ducendo formā sup materiā/z iō actio eorū necessario ēminat sp ad eē cōpositi. Sic aūt nō est de creatore in quo nihil est in potētia/et ideo ipse agit totū fm suā volūtatē. Hec aūt rōsio obligabit nos infra in questionib⁹ de erroribⁿ Aristo. ad difficiliorē questionē: qz ex ipsa videt sequi mundi totⁿ eternitas/vt infra patebit: Ad aliud dōm q̃ hoc parū valet/qm̄ pfectissimū agens nō agit p necessitatē nature/sz p voluntatē z sapientiā: sapiētie autē pfectio cōsistit in ordine fm optimū modū vniuersi/z hoc est facere ens incōpletū/q̃ potentia sit oīs forma z actu nulla: qz aliter referri nō posset ad totum vniuersum. Ad aliud dicēdū q̃ materia nō est añ omne fieri/si fieri dicat actio creantis: qz cū illa nihil sit nisi facere/ex impio suo rē nūc esse: postq̃z nō fuit de ea aliquid nec potētia nec actus/illud fieri nō p̄ponit sibi potentiā aliquā: qz nec est p̄rie fieri/eo q̃ omne fieri sit inter duos terminos/quorū vn⁹ est priuatio/et alter forma/z sup̄a subiectū vnū numero/sub priuatiōe et forma/sed ad fm esse priuatiōis et forme/sicut habet⁹ est/sz ex illa rōne nō pōt cōcludi plus nisi q̃ materia p̄ma nō sit ingressa in esse p generationē/nec egrediat ab esse p corruptionē/z hoc quidē verissimū est: z in hoc sensu pbat materia ingenerabilis a pbō/z cōcedīt verū esse ab omnib⁹ intelligētib⁹ veritatē/et in nullo obuiat inceptiōi materie per creationem.

Ad 3m

Ad 4m

An verū sit q̃ō plato supposuit omniū eē materiam vnam.

Arti. III. D

Arg. p̄mo.

Deinde querīt secundo de B q̃ō supponit plato/omniū materiā esse vnam: q̃ ei hoc supponat pbat ex illo: qz alīt opteret eū dare q̃rtū p̄ncipiū q̃ q̃daz exemplaria reciperet ab opifice eadē necessitate qua ipse ponit materiā respectu formarū/z videt q̃ bene ponat: nihil em̄ fit ab opifice q̃ō nō sit hoc aliq̃d pfectū in natura/z loquimur de his que p se sūt in natura/esse aūt hoc aliq̃d necesse est q̃ habeat aliq̃d q̃ fit/z aliq̃d quo fit hoc aliq̃d: ḡ necesse est sibi ponere materiā qua hoc aliquid fit/sicut ponīt sibi forma q̃ fit. Itē omis forma de se cōis est/z hoc pbat ex B q̃ ea que sunt vni⁹ speciei q̃ est forma substātialis vltima nō differūt nisi p materiā z materie dispositiones: ḡ nulla est res q̃ ab eo quo est habeat q̃ sit hoc aliquid: ḡ necesse est q̃ habeat a materia/cū igīt omnia que vere sūt in natura/sūt hoc aliq̃d omia q̃ vere sunt cōicant in materia. Itē impossibile est vt idē sit p̄ncipiū cōicabilitatis z incōicabilitatis/cū autē dico celum/dico formā/z cum dico hoc celū/dico materiā sub hac forma: ḡ si est ī angelis et in omnib⁹ alijs: ergo in omnib⁹ incōicabilitas z singularitas est ex pte materie/z cōicabilitas z cōitas ex pte forme. Cū igīt vle z priculare sit accipere in omni eo q̃ō vere est in natura: videt q̃ omnib⁹ q̃ vere sūt i natura ponīt vna materia. Itē ostat q̃ p̄ria passio nō inuenīt extra p̄riū subiectū/substare aūt et sustinere p̄ria passio est materie: ergo p̄ter materiam nō inuenīt/z gratia materie cōuenit cuicunq̃z: hoc aūt cōuenit angelis et aīe in celo/elemēto z elemētatis: ergo in oib⁹ est materia vna vt videt. Prima patet p se. scōa pbat ex hoc q̃ vnūq̃q̃z illi ꝓuenit p se in q̃ p̄mo inuenīt/sz substare z sustinere nō cōuenit forme p̄mo: qz illa inest z sustinet/nec fini conuenit/etiā efficiēti/z hoc ptz p se/nec etiā fini: qz etiam illi inest z sustinet: ḡ cū sit alicui⁹ esse relinquīt q̃

Solo.

Ad p̄mū

Opinio aliquorū

Alia opio.

Ad 2m

In oppositū et p veritate p̄mo.

20

30

40

20

30

20

30

40

Sol'o cõueniat materiet: ⁊ sic babeť ꝓpositũ. Si dicas ꝙ iste rõnes nullo mõ cõcludũt: qz etiã cũ dico/ bec albedo/ dico incõicabile: et cũ dico albedo/ dico cõicabile: et iterũ dico ꝙ gen⁹ in specie determinať/ et sustinet drñam vt potẽtia actũ/ ⁊ tñ nõ dico ꝙ in aliquo istoꝝ sit materia. Illud nihil est qõ obijcit de bis q̃ vere sunt/ bec albedo in natura nõ erit bec albedo/ nisi qz est in boc subiecto vt in materia: ⁊ b̃ patet: qz si abstrahať cõiũ gibil' erit pluribꝫ ⁊ ita cõis. Sil'r instantia de genere nõ est ad ꝓpositũ: qz nõ loquimur fm esse in natura/ spẽs aũt nõ est b̃ aliq̃d/ sz pot⁹ quale q̃d: tñ ꝓter illud qõ dz sustinere drñaz vt potẽtia actũ est gen⁹ loco materie (vt dicũt phi) licet nullũ gen⁹ materia sit vere. Itẽ cõmentator sup. xi. ꝓme phie dicit/ ꝙ hoc est materia qõ est ĩ ente ꝓter oẽm formã. inde ꝓcedit sic/ oĩs forma distinguit ab aliquo: ergo oñe distinctũ est formatũ. Si aũt abstrahať vl'e distinguẽs ab entib⁹ nõ remanebit/ nisi solũ cõe qõ ẽ materia. Cõstat aũt ꝙ omniũ entiũ distinctio abstrahi põt/ q̃ in oĩb⁹ entib⁹ remaner vnũ ⁊ vere qõ est materia/ ergo omniũ est materia vna. Item dicit phs ꝙ idem numero/ idẽ materia idem sunt ⁊ nõ differũt: oñe aũt qõ est apõ naturã hoc aliquid est ⁊ vnũ numero/ ergo habet materiã/ oñis aũt materia scõa reducit ad materiã primã/ vt dicit phs. oñia liquescibilia in argẽtũ viuũ/ ⁊ argentũ viuũ in aquã: q̃ oĩm prĩa materia est vna vt videť. Sz cõtra/ materia scit ⁊ determinať p potẽtiã ⁊ motũ vel mutationes. Dicit eñ phs aũ fine pmi phicoꝝ/ substãtia aũt natura scibilis est panalogiã/ sicut eñ ad statuã es/ aut ad lectulũ lignum/ aut ad aliozum habentiũ formã materia informe le habet priusq̃z accipiat formam/ sic ipsa se habeat ad substantiã/ et hoc aliquid qõ est analogia nõ in oñibus est vna/ q̃ materia nõ est vna in oñib⁹. Si dicas ꝙ hec est opinio Aristo. ⁊ nõ loquit de materia prima/ sed pot⁹ secunda q̃ nõ est vna in omnibus.

Sol'o Cõtra/ prima materia est prima potentia ad ens actu in natura: qz de illa tñ loquimur/ nulla autẽ potentia scibilis est nisi p actũ ⁊ motũ: dicit eñ phs ꝙ mot⁹ indicat potentiã/ ⁊ rõ sua est: qz potẽtia nõ est nisi ei⁹ qõ nõ babeť/ ⁊ hoc nõ acquirit nisi p motũ: ergo cui⁹ nõ est mot⁹ vn⁹ vel vni⁹ rõnis in gñe ad actũ illi⁹ cũ alio nõ erit materia vna. Cõstat autẽ ꝙ nõ est motus vn⁹ spũaliũ ⁊ corporaliũ/ et corporaliũ ⁊ incorporaliũ. ergo nõ est materia vna iporum. Itẽ hoc dicit Boeci⁹ expresse in fine libri de duab⁹ naturis in vna ꝑsona christi: oñis eñ natura incorporee substãtie nullo materie fundamẽto innitit: nullũ vero ẽ corp⁹ cui nõ sit materia subiecta. Itẽ ibidẽ tñ alia res materie fundamento innitit vt corp⁹ alia oñino materie subiecto nõ eget vt incorporeũ nullo mõ fieri põt vt corp⁹ in corporalem speciẽ ꝑmutet. Itẽ ibidẽ nulla est in corporalib⁹ reb⁹ materia de hoc tñ alibi sunt plura disputata: ⁊ ideo ista hic sufficiãt. Sol'o/ nõ fuit opinio phoꝝ magnoꝝ vnq̃z ꝙ omniũ esset materia vna. Et si obijcit de Platone in libro fontis vite: Rñdeo ꝙ apud me nõ babẽt autoritatẽ aliquã libri illi: qz nõ procedũt ex ꝓprijs disciplinę siue ĩcĩẽtie naturalis. Qui eĩ in natura rõnes mot⁹ et sensus negligit/ cũ tota natura sit de sensibilib⁹ ⁊ mobilib⁹/ parat se ad decipiẽdũ se ⁊ alios. Vñ dico nõ esse hoc aliq̃d qõ ẽ ex materia ⁊ forma/ nec ex potentia et actu: qz apud me omnis potentie causa est priuatio/ ⁊ qõ nõ subiacet priuationi aliquo mõ/ ibi nulla est potẽtia/ ⁊ quantũ subiacet priuationi/ tantũ babet de potentia ⁊ non plus/ ⁊ iõ dicit phs ꝙ generabiliũ et corruptibiliũ nõ est materia vna/ nec gen⁹ vnũ: cũ tñ vtrozũqz sit materia ⁊ gen⁹/ sz nõ vni⁹ rõnis. qz potẽtia ad sitũ siue vbi/ ⁊ potẽtia ad formã nõ est vni⁹ rõnis/ sicut nec mot⁹ ad vbi ⁊ mot⁹ ad formã. Cõfirmat b̃ dictũ Boeci⁹ in libro de duab⁹ naturis in vna ꝑsona christi. Spũaliũ aũt que sunt hoc aliq̃d nulla ẽ materia meo iudicio/ sed in ipsis est qõ est/ et quo est/ quoꝝ neutrũ nunq̃z separať ab altero/ vt qõ est dicat hoc aliquid/ qõ vere est ĩ natura/ quo est dicat pnciplũ intelligẽdi ⁊ subsistẽdi ipm in tali esse/ ⁊ hui⁹ nulla est potẽtia ad motũ vl' mutationẽ nisi equiuoce cũ alijs q̃ mouenť et mutanť: qz scitũ est apud sapientes ꝙ illo mõ p scĩam ⁊ ignorantiã nõ sunt prozpriemot⁹ ⁊ mutationes. Scõm hoc igit dico ad primũ ꝙ bñ cõcedo ꝙ hoc aliquid dicit substantiaz sed hoc nõ voco materiã nec etiam est materia. Per idem rñdeo ad sequens: qz non est hoc materie ꝙ facit hoc aliq̃d tñ/ sed ei⁹ qõ est id qõ est in spũalibus Per id prz solutio ad sequens. Ad aliud dicendũ ꝙ substare ⁊ sustinere nõ dicunť vniuoce de oñibus sustinentib⁹ et substantib⁹/ ⁊ hoc solũ deesse illi rõni/ qõ si haberet cõcludereť necessario ꝙ oĩm est materia vna/ ⁊ in isto etiã deficit auroꝝ fontis vite: nõ eñ vna rõne substat qõ p se est in esse ⁊ nullo modo in potentia ad motũ est: eo ꝙ semp est in esse sed in potentia ad vbi/ ⁊ cũ eo qõ est in potentia ad esse/ ⁊ vbi/ ⁊ hoc ideo est: qz in naturis rerũ non sumitur fm intentiones logicas/ sed pot⁹ fm esse ipsius rei vt vult: hoc eñ (meo iudicio) oñis causa fuit cõtrouersie inter Platonẽ ⁊ Aristotelẽ ꝙ iste rõnes vl'm sequi voluit/ ⁊ ex illis rerũ principia quesiuit. Aristoteles aũt nõ sic/ sed ex naturis rerũ quesiuit principia rei. Ad aliud dicendũ ꝙ si p intellectũ separarenť formę rerũ nõ remanebit idem substans sed duo vel tria. Vñ notandũ ꝙ aliud est resoluere particulare in vniuersale/ ⁊ aliud est resoluere rẽ in sua principia essendi/ et tunc nõ erunt eadẽ principia q̃ semp sunt in esse ⁊ nunq̃z in potentia ad esse/ ⁊ q̃ sunt in potentia ante esse/ ⁊ tunc nõ cõcludit ꝙ sit materia vna. Ad vltimũ dõm ꝙ vnũ numero ⁊ materia sunt vnũ. hoc nõ põt esse generaliter verũ/ nec generaliter est dictũ: qz adminus instantia est de deo/ qui est vnũ numero/ nec tñ est vnũ in materia hac vl' illa. vñ hoc intelligo de bis q̃ indiuiduanť p materiã. Vñ ali⁹ phs dicit/ ꝙ in bis q̃ sunt ex materia et nõ babent materiã numero/ non est nisi p causam et causatũ/ nec tamẽ etiã illius dictũ approbo in toto/ vt infra patebit: qz oñes phi errant generaliter in positiõe angeloꝝ/ sz dicim⁹ ꝙ numerus in talib⁹ est ab eo qõ est principiũ distinctiõis ⁊ cõmunitatis siue singularitatis.

Instantia. Sol'o Instantia. Ad 4m Ad 5m Ad 6m et vltimũ.

Vtꝝ plato bene posuit exemplar eẽ vnũ principiũ ⁊ in quo errauit plato. Arti. V E

¶ Tertio querit de exemplarib⁹ q̃ plato posuit: hoc eñ non videť absurdũ: supra eñ in pmo libro dictũ est ꝙ plato posuit ideas in mẽte diuina: vt dicit August. in libro. 83. q. quas q̃ negat filiũ dei negat esse/ ergo videť ꝙ hec positio non est conueniens. Itẽ Boeci⁹ in prohemio pmi arithmeticoꝝ dicit sic nu-

Rõnes primo p veritate prima 2ª

meroꝝ scientiã ille habuit humane molis cõditor de primã sue habuit rõnis exemplar/ & ad hanc cõiuncta cõstituit quecunq; fabricante rõne/ p numeros assignati ordinis inuenire cõcordiã. Constat aũt q̃ de numero mathematice istud non põt intelligi/ ergo necesse est q̃ intelligat de numero ideali q̃ pcessit
3a omnia ideata. Item quecunq; forma potentia est in materia prima necesse est q̃ illa precesserit fm rõnem in primo motore cũ in ipso sit mundꝰ arcbitꝰ q̃ ponere exemplar p hunc mundũ nõ est inconuenien-
4a ens. Item Boecꝰ in de cõsolatione phie Quẽ nõ externe pepulerũt fingere cause/ Materie fluitãtis opus verũ insita summi: Forma boni/ liuore carẽs cũ cuncta supni: Ducis ab exẽplo pulchrũ pulcherrimꝰ ipse: Mundũ mẽte gerẽs similiq; imagine formãs: Perfectosq; iubes pfectũ absoluere pres. Patet igit q̃ exemplaria reb inferioribꝫ p̃ponenda sũt
Instantia. ergo in hoc nõ peccauit plato vt videt. Si dicas q̃ in hoc peccauit q̃ nõ posuit exemplaria in mente diuina/ sz extra ipm deũ: hoc erit cõtra Priscianũ q̃ in minori volumine dicit q̃ posuit ideas in mente diuina aũq; prodirẽt in corpora: ergo videt q̃ in
Arg. pmo. in oppositũ nullo peccauit. Sed cõtra est hoc q̃ plato ponit ideas ꝓter duo: scz ꝓter principiũ scientie/ & propter principiũ generationis/ & ad primã ptem sic pcessit ratio eius/ nõ est sciẽtia nisi incorporaliũ & vni-
20 uersaliũ q̃ scientia est: in oibꝫ rebꝰ: ergo omnes res sunt in corporalibꝫ & vniuersalibꝫ. Item scientie rerũ nõ sunt vne: ergo principiũ de eis nõ est vnum ergo necesse est ponere multitudinẽ idearũ fm genus in speciem. Cõstat autẽ q̃ hoc modo ponere ideas ab eterno fuisse est heresis: ergo Plato peccauit
30 ponendo exemplaria siue ideas. Ex parte altera peccauit: qz sic rõcinatus est/ nihil agit vltra suã speciem/ sed esse hominẽ & asinũ est esse speciem primarũ qualitatũ agentiũ & passiuorũ: ergo est necesse illis formis dare aliud agens eiusdẽ speciei cum ipis ergo idea asini facit asinum/ et idea hominis homi-
4a nem/ & sic de alijs. Item nihil fit in actu aliquo nisi per illud q̃d est in actu illo/ omne q̃d generat fit in actu aliquo fm formã: ergo p aliq̃d q̃d semper est in actu illo/ hoc aũt nõ inuenit in materia/ ergo necesse est vt illud ponat extra materiã/ & sic iterũ videt sequi q̃ necesse est ponere vnũ hominẽ extra materiam in ideis q̃ generet alios/ & asinũ vnũ/ & sic de alijs: & ideo imponit ei Aristoteles q̃ ipse posuit tertiũ hominẽ/ & tertium asinũ: quia vnũ posuit in ideis eternis/ & aliũ mathematicũ cõiungibilẽ materialibꝫ: qz mathematica p esse in materia sunt: et ideo dixit q̃ omniũ cõpositio est ex incorporali & corporali/ et hoc etiam videtur tangere in principio arithmetice/ et tertiũ q̃d ẽ singularitas: patet igit q̃ hoc est heresis: ergo plato erat in positiõe exemplariũ. Primũq̃d coegit Platonẽ ponere materiã
Questiũcula prima et opificẽ et exemplar et nõ finem/ reducit eũ opifex ad efficientẽ exemplar ad formã/ et materia ponitur ꝓprio nomine/ videt enim q̃ efficiens principium & materia prima possunt reduci in idẽ/ et ille est error dauid de dinanto/ et obiecit sic quecũq; sunt/ & nullo modo differũt ipsa sunt eadem: deꝰ et materia prima sunt/ et nullo modo differũt: ergo sũt eadẽ. Patet ꝑma/ secũda ꝑbat p naturã simplicitatis: quia in simplicibꝫ nulla est differentia/ et que nullã habẽt
50 differentiã nullo modo differunt. Item ens abstrahit ab omni ente distincto/ efficiens aũt et materia debent esse distinctũ/ ergo abstracto distinguente remanet idem q̃d est in vtroq; ergo efficiẽti & materie substat idem: ergo reducunt in idem vt videt.

Item nõ fit abstractio nisi forme: ergo id q̃d remanet post omnes formas est idẽ in omnibꝫ. Cõstat autem q̃ ens p intellectũ est ante omne ens determinatũ: ergo ante creatũ & increatũ: ergo idem est in creato & in increato: hoc aũt ꝑbatum est esse materiã: ergo videtur q̃ opifex et materia reducant in idem/ et hoc concessit ille stultissimꝰ qui nunq; aliq̃d vere et bene intellexit/ et ideo dixit q̃ materia p̃ma & deus et nois siue mens essent idem/ & nihil esset principiũ vniuersi esse nisi illud/ & nihil esset diuinũ nisi illud cum tũ sit omniũ indiuiniꝰ & impfectiꝰ. Et dixit b̃ signatũ esse in templo palladis/ in cuiꝰ supstitione erat scriptũ: Pallas estquicq̃d fuit & quicq̃d est/ et quicq̃d erit/ cuiꝰ peplũ nullꝰ vnq; hominũ homini reuelare potuit/ et dixit Palladẽ esse materiã p̃mã et peplũ eius esse formam/ et multos reuelasse peplum hoc vsq; ad formas creatoris & creati et efficientis et forme/ et neminẽ reuelasse peplũ & reuelando pcessisse vlteriꝰ nisi ipsum: qz ipse solꝰ in toto reuelauit/ cum tamẽ et in hoc mentitꝰ sit: quia ipse hũc errorem ab alijs accepit. Nam ego inueni hũc errorem scriptũ in vno libro antiquissimo in alemania in cenobio quodã/ et inscribebat liber ille cuidã Alexandro greco. Sed cõtra illũ errorem sic obijcit/ impossibile est p intellectũ q̃ idem sit primũ faciens et primũ factũ/ sed omnis secũda forma materie est facta: ergo necesse est q̃ habeat faciens ante se: si ergo esse creatorẽ vel esse deum est forma materie/ necesse est ponere aliũ facientẽ. Prima ꝑbat sic: Si primũ faciens est factũ/ sz esse factũ anteq; sit est in potẽtia: ergo primũ faciens anteq; sit est in potentia. Item nihil est faciens nisi quod est actu agens/ nihil actu agens nisi ens actu: q̃ primũ faciens est p̃mũ agẽs actu & p̃mũ actu ens & prius habitu q̃d est in potẽtia ens/ sed in potẽtia ens est nõ actu ens: ergo p̃mũ actu ens est nõ actu ens/ ergo cõtradictoria verificãtur de eodẽ. Itẽ si primũ faciens et primũ factum sunt idem: ergo idẽ facit seipsum/ sz q̃d facit seipsum & sibi sufficit ad hoc facit semp seipm: ergo primũ faciens semp facit seipm. ergo semper est in fieri: ergo nunq; est in esse: ergo nunq; in facere: ergo si primũ faciens facit seipm/ ipm nunq; facit se. Et qz stultũ est querere rõnes cõtra insaniã/ quã nunq; aliquis fm phiam dixit/ ideo ista sufficiant. Solo/ dicendũ q̃ Plato absq; dubio erat in modo ponendi exemplaria/ et hoc quartuor modis/ quorũ vnꝰ est q̃ ipse putabat dei scientiã sicut aliorũ causari ex illis/ & esse ipas in deo distinctas ab intellectu dei/ q̃d improbat Aristoteles in. xi. pme phie. in. c. de sentẽtia patrũ. Secũdo qz putabat q̃ ille nõ trũ cẽnt in deo sed etiã cum ipo generãtes entia fm naturã in proprijs formis/ & illa posuit ab eterno cẽ cũ deo: qz nõ vidit qualiter cause ꝓprie educerent aliquã formã que nõ esset sue speciei. Tertio qz dixit nõ trũ sic esse sed etiã mathematicas esse sub illis q̃ abstrahunt a rebus naturalibꝫ/ & sunt principiũ scientie in his q̃ habent scientiaz rerũ vel entitatẽ: si hoc: est verũ q̃d ipse dixit/ discere esse recordari vel generatiue. Si vero posuit discere esse accipe disciplinam illa non habebat. Quarto qz ipse ponebat q̃ ille forme ma-

Solo. pncipal.

nent in corporalibus: etiã destructis partibus in q̃bus sunt: eo q̃ aliũ sit esse ꝓpriũ/ꝛ aliũ esse illa ꝓ forma ꝓ/ꝛ hec colligunt ex diuersis libris Aristo. q̃ hec imponit ei: ꝛ videt etiã extrahi ex thimeo: sicut patet inspicienti capl'm de dijs deorꝝ. Dicamus ergo ad primũ ꝛ quartum sequentia: q̃ illo modo ponere ydeas verũ est ꝛ sanctũ: ꝛ ratio qualit̃ ponat expedita est in. xxxv. ꝛ. xxxvij. di. primi lib. Ad rões aũt proꝑ bantes suũ errorẽ dicendũ ad primũ q̃ cũ dicitur q̃ scientia nõ est nisi vl'm ꝛ incorporaliũ: hoc intelligitur fm rationẽ ꝛ nõ fm esse: ipse autẽ fm esse accipiebat Est enim rei corporalis rõ incorporalis que sumit per ea q̃ sunt speciei ꝛ nõ materie. Ad aliud dicẽdũ q̃ scientie rerũ nõ sunt vna: si accipiant̃ res in parte: sed tũ scientie in causa omniũ ꝑ causã illã sunt vna ꝛ vnũ: ꝛ sic scientia dei de oibus est vna ꝛ vnũ: vt in pmo lib. disputatũ est. Ad aliud dicendũ q̃ hoc est falsum nihil agit vltra suã spẽm: ve ꝓ tamẽ est q̃ dicit phs q̃ ois generatio est ex cõueniẽti: q̃ inter agẽs ꝛ actũ ꝓportio est virtut̃ actiue ꝛ receptiue siue passiue: vnde agẽs in semine hois vel alterius triplex est: elemẽtale ꝛ specificũ ꝛ celeste: ꝛ his virtutib̃ cõiũctis agẽti virtus formatiua seminis. Elementale est vt calidũ ignis dirigẽs ꝛ dissoluẽs humidũ cõtinuãs ꝛ miscens: ꝛ siccũ terminãs ꝛ figurãs: frigidũ aũt tenẽs ꝛ coagulãs. Specificũ aũt est: q̃ semẽ virtutis in se habet anima hois: ꝛ semẽ alteri⁹ habet in se virtutẽ ꝓsequentẽ ipm ex hoc q̃ est semẽ talis speciei vel talis. Celeste aũt est vt vis solis vel lunꝛ: ꝛ aliorꝝ planetarũ ꝛ stellarũ: ꝛ ex his ꝓportionat̃ actiuũ ad hãc formã vel illã. Passiuũ aũt ꝓportionatur in recipiẽdo q̃ nõ quodlibet est cuiuslibet forme receptiuũ: sed sibi proportionate per virtutẽ ꝛ temperamentũ cõplexionis ꝛ compositionẽ dissimiliũ partiũ si est ex dissimilib⁹: ꝛ ideo nihil prosunt (vt dicit phs) exẽplaria ad generationẽ posita extra materiã: q̃ si nõ tangũt nõ agunt: ꝛ nulla sequit̃ trãsmutatio: g̃ nec generatio. Ad hoc autẽ q̃ queritur quid coegit Platonẽ ponere opificẽ ꝛ materiã. Dicendũ q̃ Plato bene vidit sicut phant vltime ratões q̃ materia ꝛ efficiẽs nunq̃ coincidũt in idẽ fm rẽ: ꝛ cũ ipse videret q̃ primũ efficiens nihil habeat de potẽtia nec sit cõpositũ: ipse putabat q̃ licet in se nõ impediri posset ab actu tũ impediri posset ex defectu recipiẽtis operationes eius. Cum igit̃ forma aliquo mõ sit in efficiẽte vidit bene q̃ ipe illã ex se aliquo mõ dare potuit: quia aũt nihil sibi est in potẽtia: potẽtia nõ fuit in ipso: ꝛ ideo illã vt sibi videbat ex se ꝑducere nõ potuit. Et ideo dedit eã sibi ab eterno: ꝛ hec ratio omnes phos coegit ponendũ materiã esse eternã: sed deceptio est in hoc: quia ꝓcedunt ac si de⁹ agat per necessitatẽ natura: quia tũc absq̃ dubio impediret̃: si non haberet in quid actiões imprimeret suas. Sed nos ponim⁹ q̃ agit per imperiũ: ꝛ ita ex nihilo educit eã ꝛ hac positione facta nihil sequit̃ impossibiliũ que timuerũt omnes phi. Finem aũt bene viderũt sequi fm esse id cuius est finis: ꝛ ideo eã nullus posuit eẽ principiũ.

Ad pmas q̃tuor rationes.

Ad rões ꝑ Platone.

Ad primã.

Ad scãm.

Ad tertiã ꝛ ad reliqua.

Ad q̃stiũculam.

Ad illud autẽ quod obijcitur de errore Dauid de dinanto: Dicẽdũ q̃ stultissimũ ridiculũ est: quia nihil ita differt ab aliquo: sicut deus ꝛ materia prima cũ vtrũq̃ sit simpler suo modo: quia eorꝝ simplicitas nõ est vnius rationis: ꝛ differũt seipsis sicut omnia prima differũt ab invicẽ: vt diximus in primo lib.

Ad articulos Dauid de dinanto Primũ.

Ad aliud dicendũ q̃ ens q̃ abstrahit ab omni ente nõ abstrahit ab efficiẽte primo: quia nihil est simplicius alto: sed hoc est ens q̃ ipe est: ꝛ alia habẽt eẽ in proportõe ad ipsum: ꝛ ideo illa ratio nulla est. Itẽ ens creatũ quod abstrahit ab omni ente creato non dicitur vniuoce de omni ente creato: ergo sic duplici impedimẽto nõ procedit illa ratio q̃ aliquid sit commune: vt pri⁹ efficiẽti primo ꝛ materie prime: ꝛ ideo patet solutio ad sequẽs: quia est duplex seperatio siue abstractio: scz forme a materia: ꝛ hec non cõuenit nisi cõpositis: et intentioni ab eo cuius est illa intentio: ꝛ hec omnibus cõuenit/ꝛ nullã indicat cõpositionem. Nihil enim est adeo simpler/cui⁹ intẽtio nõ abstrahitur ab intellectu quãdo intelligit: tamen hec abstractio nõ fit a creato ꝛ increato: quia aũ increatum nihil est omnino: ꝛ ideo esse q̃ abstrahit̃ nõ est vniuocũ: sed fm proportionẽ dictũ de increato ꝛ de alijs sicut sepius in primo libro dictũ inuenit̃. Ad vltimũ dicendũ q̃ hec nõ fuit intẽtio poetarũ velantiũ palladẽ: sz hoc q̃ dicit Augustin⁹ q̃ viderũt deũ sed nõ cognouerũt ad plenũ: sicut habet̃ in actib̃ 20 q̃ trãsiens apostolus vidit aram in qua erat scriptũ ignoto deo: quia sufficiẽter nõ cognosci potest: ꝛ ille sicut dicit Bern. sup cãtica: est eẽ omniũ nõ materiale sed causale: velũ autẽ significabat ignominiã ipi⁹ ꝛ elõgationẽ ab hũana noticia. Vl'i si dicat q̃ illi ydolatre errabãt nõ est incõueniẽs cũ i ml'ꝛ errauerũt.

Ad 3m.

Ad 4m.

An diffinitio creatiõis qua dicitur: Creare est aliquid de nihilo facere sit bona.

Arti. VI. f

Deinde querit̃ de hoc q̃ dicit [creare ꝓprie est de nihilo aliquid facere ꝛc.] vt. s. c et queruntur tria. l. de ista diffinitiõe creationis. Et secũdo vtrũ creatio sit actus cõmunicabilis alteri. Et tertio vtrũ sit miraculosum vel naturale creare. Ad primũ sic facere ponit̃ in diffinitiõe ei⁹ q̃ est creare: si g̃ facere est agere ꝛ creare est facere creatio erit actio: actio autẽ vt habet̃ in ser principijs est fm quã in id q̃ subijcitur agere dicunt̃: ergo creationi subijcit̃ aliquid in q̃ agat: ergo creatio supponit subiectũ q̃ est materia: q̃ sup̃ est negatũ. Itẽ omnis factio est in aliquo/vt in subiecto: creatio est factio: ergo est in aliquo vt in subiecto: omne aũt q̃ est in subiecto ꝑsupponit sibi illud subiectũ fm naturã: ergo iterũ creatio videtur ꝑsupponere subiectũ.

Argu. prio

20

Itẽ ipa creatio aut est creata aut increata. Cõstat q̃ non increata: q̃ sic fuisset ab eterno: g̃ creata. Dẽ aũt creatũ aliq̃ creatiõe est creatũ: g̃ creatiõis ẽ creatio: q̃ si det̃ b̃ necessario abibit i infinitũ: q̃ de creatiõe creationis simul est q̃stio: ꝛ sic vlteri⁹ infinite.

30

Itẽ creatio est creati creatio: aut ergo intelligitur cõstructio in rõne subiecti: cũ d̃z creati creatio/aut in rõne termini. Si vt subiecti Cõtra: Creatura ẽ id q̃ fit ꝑ creationẽ: g̃ creatura dicit factũ creatiõis: factũ aũt est termin⁹ fieri: g̃ creatũ dicit terminũ: ꝛ nõ subiectũ. Si b̃ cõcedat̃ cõtra oẽ factũ ꝓcedit fieri: illud aũt fieri est creatũ: ꝛ non creator: g̃ aliq̃d creatũ ꝓcedit oẽ creatũ q̃ ẽ factũ. Itẽ illud fieri cũ sit accidẽs ẽ aliq̃ subiecto: ꝛ sic ꝛ redit q̃ oportet sibi ꝓponere materiã in q̃ fit: q̃ nõ sit creata: g̃ videtur q̃ conueniẽt⁹ sit dicere q̃ creatio nihil sit. Sꝰ dõm q̃ creare ẽ de nihilo aliq̃d facere b̃ mõ q̃ facere ꝓuenit deo faciẽte. Dic ei mgr i lfa d̃ deo q̃ sibi voluisse fecisse ẽ eo q̃ sua volũtas ad oia sufficiẽs ẽ: ꝛ iõ vẽ mihi dõm q̃ sic nõ oport̃ ꝑsupponendo sibi sbiectũ nec ꝑsuppo-

40.

50

Solo principalis ꝛ ad primũ

nendo instrumentũ: ita nõ est actio media inter deũ agentẽ / ⁊ inter creaturã factã / sed facere suũ est cõplera volũtas ad hoc q̃ res sit q̃ modo nõ est: vel aliq̃ non fuit: ⁊ hoc agere dicit creare: ⁊ nõ fm rẽ magis dicit relationẽ q̃ actionẽ: sz fm rõnẽ dicit hoc magis agere. Si aũt obijciẽ q̃ relatio seq̃ſ suã extrema: ⁊ ita creatio est post creaturã Dicẽdũ q̃ hoc verũ est de q̃dã relatiõe: sed de relatiõe que est penes actionẽ dei creãtis non est verũ: ⁊ p̃ hoc patet solutio ad primũ.

Obiectio. Solo. Ad 2m.

Ad aliud dicẽdũ q̃ factio ista nihil aliud est q̃ factũ esse post nihil qõ nunq̃ fuit in fieri. Et ideo i ipso fieri incipiẽte nũc primo esse, i. qõ nũc est ⁊ ante non fuit est factio: vt in subiecto ⁊ cõcreat illi: ⁊ ideo non oportet illi ponꝰ subiectũ. Ad aliud dicẽdũ q̃ ipsa creatio cõcreata est creatio: ⁊ nõ alia creatiõe: sz seipsa nec obiectio pcedit nisi darem⁹ qõ est fieri cui⁹ creatura est termin⁹: ⁊ hoc nõ cõcedim⁹ vt ptz ex p:i⁹ dictis. Ad aliud dicẽdũ q̃ rõ termini hic ⁊ rõ subiecti est vna: ⁊ iõ hoc: q̃ creatio nõ dicit motũ fieri fm rẽ: sed fm rõnẽ existẽdi. s. fm quã aliq̃d est post nihil: ⁊ in illa rõne creatura est vt termin⁹: fm qõ ponit factionẽ dei: ⁊ est vt accidẽs rei creatæ: ⁊ tũc dicit relationis pricatẽ: ⁊ tunc creatura est vt subiectũ. Nihil aũt phibet idẽ construi in diuersis habitudinib⁹ fm qõ ipm diuersimode accipiꝯ: ⁊ p̃ hoc etiã ptz solutio ad sequens.

Ad 3m. Ad 4m ⁊ 5m.

Arti. VII. B

An creatio sit alteri cõmunicabilis.

Arg. pmo.

¶ Secũdo queriꝯ vtrũ creatio sit cõmunicabil' alij ⁊ videꝯ q̃ sic: quia maiꝰ est de ipio facere piũ q̃ creare celũ ⁊ terrã: sed de impio facere piũ cõmunicaꝯ alteri: quia fit per sacramẽta ⁊ orationes sanctorꝰ: ergo ⁊ creatio pôt alij cõmunicari. Itẽ hoc dicit magister in. iij. huius voluminis di. ix. ⁊ in quarto tractatu de potestate baptizãdi q̃ deꝰ potuit cõferre alicui rei vt crearet aliquid sed nõ se ergo. Itẽ quidã phi posuerũt q̃ intelligẽtie creãt aias: ⁊ vna intelligentia aliã: sicut prima secũdã: ⁊ secũda tertiã: ⁊ ita deinceps: ergo videꝯ q̃ possit cõmunicari. Sed cõtra nulliꝰ agẽtis qõ est aliquo mõ in potẽtia est facere nisi forma in cõposito: phatio q̃ fm id qõ ipm est in potẽtia nõ pt agere: oia aũt que sunt citra deũ fm aliquẽ modũ sunt i potẽtia: ergo nõ faciũt nisi formã in cõposito: nõ ergo creãt: ⁊ hoc ptz etiã in natura et arte q̃ semp faciũt p̃supposita materia. Itẽ inꝰ pure ens / ⁊ pure nõ ens nõ est portio: ergo distãtia infinita: ergo virtutis infinite est educere aliq̃d de nihilo. Sed nihil est virtutis infinite / nisi id qõ est essentie infinite. Nihil aũt est essentie infinite nisi deꝰ: ergo nõ pôt creare minimũ q̃d nisi deꝰ: ⁊ hoc videꝯ cõcedẽdũ. Ad primũ ergo dicẽdũ q̃ gratia in iustificatiõe impij nõ creaꝯ nisi a solo deo: sed ad dispositionẽ subiecti potest operari meritũ sanctorꝰ vl' sacramentũ: sicut etiã ipam aiam rõnalẽ nõ creat nisi deꝰ sed ad eã potest operari natura preparando corpus.

In oppositũ p̃ vitare. Primo

Ad pmũ.

Ad 2m. Ad id qõ dicẽ magister dicẽdũ q̃ ipse loquiꝯ de operatione p̃ voluntatẽ vel preces / hoc est q̃ ad voluntatẽ creature vel pces aliquid creaꝯur: nõ tũ per ipsam creaturã: sicut virtute sua operãtẽ / vel virtute sibi cõiuncta: quia illa etiã esset creata: eo q̃ dona dei omnia pter spiritũ sancũ creata sunt ⁊ finite virtutis. Ad aliud dicendũ q̃ nõ fuit vrputo intentio illorꝰ phorꝰ dicere q̃ angeli eẽnt creatores: sed ponꝰ q̃ illuminatores illorꝰ que sub illis erãt: ⁊ motores quodãmodo: ⁊ ideo illi intẽderũt exprimere ordinẽ angelorꝰ ad animas: ⁊ q̃ causant causas in bẽne esse: ⁊ nõ i eẽ sicẽ etiã dicit Alpharabi⁹ q̃ aia est instrumẽtũ intelligẽtie: cui cõicat de lumine sui splendoris.

Ad 3m.

Arti. VIII. D

An creare sit opus miraculi.

Rõnes vitare. Prima.

¶ Tertio queriꝯ vtrũ creare sit opus miraculi videtur aũt q̃ sic. q̃ oẽs opationes vel cadũt in naturã: vel artẽ vel miraculũ. Cõstat aũt q̃ miraculũ nõ cadit sub alijs duob⁹: ergo cadit sub miraculo. Itẽ Chriso. dicit q̃ opus solius volũtatis diuine est miraculũ: creatio autẽ est opus soliꝰ volũtatis diuine: ẕ. Itẽ Grego. in pncipio sup Ezehielẽ distinguit phetiã in illã que est de pseñti: ⁊ de preterito ⁊ de futuro: ⁊ suũ exemplũ qõ est de preterito est q̃ Moyses cognouit principiũ mũdi: ⁊ hoc est qõ dicit hec littera q̃ dirit spiritu dei afflatꝰ in principio creauit deꝰ celũ ⁊ terrã: si aũt sic est: ergo apparet sup nostrã facultatẽ cognoscẽdi: hoc aũt est miraculũ vt dicit Augustinꝰ. s. q̃ ẽ arduũ ⁊ ĩsolitũ: qõ sup̃ spem ⁊ facultatẽ admirãtis apparet: ergo est miraculosum: vt videtur. Sed cõtra opus creatiõis est ad instaurandũ naturã mũdi: per miraculũ aũt nõ instaurat natura: q̃ miraculũ raro fit: natura aũt semp vno cursu fit: ergo videꝯ q̃ nõ sit opꝰ miraculi. Itẽ queriꝯ iuxta hoc quare dicit: damꝰ qõ est opꝰ volũtatis ⁊ nature cũ creare sit cõmune triby ⁊ quicq̃d cõuenit triby cõuenit eis gratia nature: vt sepe phatũ est i principio libri. Solutio dicendũ q̃ creatio pric est opus diuinũ: nobis aũt videꝯ mirabile: eo q̃ nõ possumꝰ in id: q̃ nõ subiacet demõstrationi rõnis: ⁊ iõ etiã phi nõ cognouerũt ipm: nisi forte aliq̃s ex dictis phetarũ: sed p̃ demõstrationem nullus vnq̃ inuestigauit ipm. Apud aliquos quidẽ inueniũtur quedã rõnes phabiles: sz nõ phãt sufficiẽter: ⁊ sic pcedũt pme rõnes: bene eiꝰ cõcedo q̃ nobis est mirabile: ⁊ sup̃ nostrã facultatẽ apparẽs. Ad aliõ dicẽdũ q̃ est ad instaurandũ naturã: sed nõ ex parte naturali: ⁊ iõ mirabile: sicut eiꝰ illuminatio ceci instaurat naturam oculi in isto / ⁊ instauratio est mirabil': visus aũt est naturalis: ita creatio instaurãs totã naturã est mirabilis: sed operatio creati naturalis. Ad aliud dicendũ q̃ dicit opus volũtatis fm qõ diuidit cõtra generationẽ filij ⁊ processionẽ spiritussancti: quia voluntas est respectu voliti qõ aliq̃ modo est extra naturã volẽtis: sed natura est respectu illorꝰ que intra sunt: ⁊ hoc sufficienter discussum est in primo libro. di. 4. vbi queriꝯ quid sit generatio filij.

Solo. pncipalis. Ad pmũ oppositũ dicendum. Ad questiõem dicit.

Arti. IX. J

An facere et creare sunt idem aut vnũ sit in plus q̃ alterum.

Obiectio.

Videtur [s. d. fm B eni videꝯ q̃ facere i plꝰ ẽ q̃ creare vel operari: ergo aliquid cõmune est operi creature ⁊ creatoris qõ videꝯ inconueniẽs p̃ que differẽtia est inter facere ⁊ opari. Solo: Dicendũ q̃ si ista pric cõsiderenꝯ vt facere ponit motũ: vt dicit magister in littera: ⁊ sic pric est nature que facit cũ motu ⁊ cũ mutatiõe fm qõ dicit in ser pncipijs: q̃ oẽs motꝰ in actiõe ⁊ oẽs actio in motu firmabit: operari aũt tũ erit volũtatis vl' intellectꝰ in mechanicis ⁊ volũtarijs: creare aũt dei. Si aũt large ista cõsiderenꝯ tũc quodãmõ cõmune est facere ⁊ sue spẽs erũt creare ⁊ operari: tũ interdũ opari etiã sumit cõiter. Ad obiectũ dicẽdũ q̃ nõ est aliq̃d cõmune vnicũ: q̃ facere nõ vniuoce dicit de facere dei ⁊ creature.

Solo. Ad obiectũ

Qd̃ hec verba scz agere ⁊ facere ⁊ hmōi nō dicūtur de deo ꝑm eam rationē qua dicūtur de creaturis.

Verūtā sciēdū est: hec verba. s. creare facere agere ⁊ alia hmōi de deo nō posse dici ꝑm eam rōnem q̃ dicunt̃ de creaturis. Quippe cū dicim⁹ eū aliq̃d facere: nō aliquē in operādo motū illi inesse intelligim⁹: vel aliquā in laborando passionē sicut nobis solet accidere: sed ei⁹ sempiterne volūtatis nouū aliquē significam⁹ effectū: id est eterna ei⁹ voluntate aliq̃d nouiter existere. Cū ergo aliq̃d dicit̃ facere tale est ac si dicatur iuxta ei⁹ volūtatē vel per ei⁹ volūtatē aliq̃d nouiter cōtingere vel esse: vt in ipo nihil noui cōtingat: sz nouū aliq̃d sicut in ei⁹ eterna volūtate fuerat fiat sine aliq̃ motione vel sui mutatione. Nos vō operando mutari dicimur qz mouemur. Nō eim̃ sine motu aliq̃d facim⁹. De⁹ ergo aliq̃d agere vel facere dicit̃: quia causa est rex nouit̃ existētiū: dum ei⁹ voluntate res noue esse incipiūt q̃ aū nō erāt absq̃ ipsi⁹ agitatione: vt act⁹ ꝓprie dici nō queat: cum videlicet act⁹ omis in motu cōsistat: in deo aūt motus nullus est. Sicut ergo ex calore solis aliqua fieri cōtingit: nll'a tm̃ in ipo vel in eius calore facta motiōe vel motatione: ita ex dei voluntate noua habent esse sine mutatione auctoris q̃ est vnū ⁊ solū ⁊ omniū principiū. Aristoteles vero duo posuit principia: scz materiā ⁊ speciem ⁊ tertiū opatoriū dictū: mūdū q̃z semꝑ esse ⁊ fuisse.

Ex quo sensu dr deus aliq̃d facere.

Per simile oñdit.

a

Arti. X K

An Aristoteles sufficiēter determinauit mūdū esse eternū sicut ei imponit̃.

Deinde querit̃ de hoc qd̃ dic̃: ibi: Aristoteles vero duo principia dixit ⁊c. a. h aūt vt sciatur opinio Aristotelis necesse est q̃rere duo. Primū vtrū Aristoteles sufficiēter determinauerit mundū esse eternū sicut imponit̃ ei. Secūdo de ratione principiorꝫ duorꝫ: que posuisse ab eterno h dicitur a magistro. Quia vō de hac materia alibi tractauimus: tenebim⁹ hic viā breuiorē/⁊ ponem⁹ septē vias quas collegit Rabi moyses in secūda collatione libri ducis vētorū/⁊ videbim⁹ quantū cōcludere possunt. Prima via est ex natura mot⁹ circulorū ⁊ est in ꝓncipio. viij. phicorꝫ/⁊ colligit̃ in quatuor rōnibus. Prima est q̃ auctoritas omniū veterū cōcordat in hoc q̃ mot⁹ celi nō incepit/ꝑter vnū scz Platonē/⁊ ista ratio antiquorꝫ fundat̃ sup duas ꝓpositiōes. Una est q̃ motus celi sit principiū/⁊ causa omniū que mouentur ⁊ fiūt postq̃z nō fuerūt.

Secūda aūt est q̃ quicq̃d est principiū primū oīs factionis ⁊ inceptiōis omnis rei: q̃ hoc nec factū est nec incepit: quia aliter ireť in infinitū/⁊ has ꝓpositiones leue est ꝓbare: sed qz cōcedunt̃ fere ab oibus intelligētib⁹: ideo procedat̃ ex eis sic: Quicq̃d est ꝓncipiū ⁊ causa omnis factiōis ⁊ inceptionis /ipm̃ nec factū ē nec incepit: mot⁹ primi mobilis principiū est oīs factiōis ⁊ inceptōis: ergo nec factus est/nec incepit. Alia ratio penes eandē viā est ducēs ad impossibile. Detur eni q̃ incepit/aut igitur incepit sicut posuit Empedocles/aut incepit sic̄ posuit Auicēna. Empedo. ponit multotiens incipe motū vniuerse sube ⁊ multotiēs desinere: qz ipse dicebat q̃ materiale ꝓncipiū ē mixtū ex oib⁹/⁊ mouētia erāt duo scz lis ⁊ amicitia/⁊ amicitia mouēte cōueniūt diuersa mixta ⁊ ꝗria in actū vni⁹ generati ꝑ casum ⁊ fortunā: ⁊ ideo hoc casu factū est celū/⁊ hoc terra: ⁊ sic de alijs. Unde est illud qd̃ ipse dixit: ibi: capita germanorū esse sine ceruice: que postea per litē ⁊ amicitiam distincta sunt. lis autē mouet ꝑm eū: quādo resoluūtur cōtraria in corruptōe generati: ⁊ h dicebat multociēs fieri: etiā ꝑm vniuersum mundū: sicut dicitur de eo q̃ ipse ponebat hoc fieri in anno magno q̃ vocatur annus Empedocleici⁹/⁊ cōstat ex. xxxvj. milibus annorū vt dicūt/sed hoc nō est autenticū sed fictū: ꝓter hoc q̃ motus stellarū fixarū: qui est mot⁹ octaue sphere ꝑm ptholomeū est sup polos circuli signorꝫ ab occidēte in orīēte centū annis ꝑm diuisionē circuli in tritēresimo gradu vno/⁊ cōplet̃ ī. xxxvj milibus annis ꝑm diuisionē circuli in. cccl. partes que gradus vocant̃. Anaxagoras aūt ponebat oīa esse mixta/preter agentē intellectū/⁊ semel tm̃ incepisse motū agente intellectu in ipso mixto faciēte distinctionē/⁊ faciēte mobile ⁊ motū eius primū. Igitur isti ambo cōcordāt in hoc q̃ mot⁹ incepit ex defectu mobilis: qz eni mobile nō semꝑ fuit: ideo mot⁹ eius nō sꝑ fuit sed incepit. Sed differebāt isti duo: quia vnus ponebat mouētia duo nō semꝑ codē mō se habētia. s. Empedo. litē ⁊ amicitiā. Alter autē scz Anaxago. ponebat mouēs vnū ⁊ vno mō se habens sed nō semꝑ mouet̃ ꝑ defectū mobil'. Et ꝗtra hoc obijcit Aristo. sic si motus nō semꝑ fuit/aut hoc fuit qz mobile nō erat: ⁊ ideo nō erat motus sicut dicebant ambo illi: aut qz ⁊ si mobile erat: tm̃ n̄ mouebat̃ eo q̃ mouēs nō vno mō se habuit ad ipm̃ semꝑ: sicut dicebat solus Empe. Si primo mō: ergo oportebat mobile prius fieri/vel ante fuit sine mutatiōe sui ad ēē: ergo mutabat̃ ad ēē sicut forma sue speciei. Omnis autē mutatio causat̃ a motu locali: ergo motus localis fuit mouens ad esse primū mobile: ergo mot⁹ localis fuit anteq̃z inciperet motus localis primus qd̃ est impossibile: ergo non incepit per hunc modū. Si aūt incepit secundo modo tūc fuit mobile ⁊ mouens/sed nō mouit qz nō erat dispositū ad motū: ergo oportuit ipm̃ disponi: sed disponi est alterari: ergo alterabat̃. Et quicq̃d alterat̃ mouet̃ ex alio motu: primo causante alterationē: que est localis: ergo iterū sequitur motū fuisse ante ꝑmū motū: quod est impossibile: ergo nō incepit motus. Tertia ratio siue via est a natura tēporis ibidē sumpta: quia tēpus est passio mot⁹: ⁊ nihil est de tēpore accipere nisi nūc. Nūc autē medietas semꝑ est inter preteritū ⁊ futurū: ergo ante quodlibet nūc est accipere preteritū: ⁊ qd̃ est quodlibet est accipere futurꝫ: ergo nunq̃z incepit ⁊ nunq̃z desinet: q̃ nec mot⁹ cū temp⁹ sit passio mot⁹: q̃ nec mobile cū mot⁹ sit passio mobil'. Quarta ratio est ad hoc q̃ nō destruit̃ ꝑ eādē rōnē: qz incideret idē inconueniēs scz q̃ post motū localē eēt mo

Ratio ad impossibile ducens.

Empedocis opinio

Anaxagore opinio.

Obiectōes Aristo. contra ꝑdicta.

Prima rō.

Scda rō.

Tertia rō

Quarta rō

Via prima

Prima ꝓpositio.

Scda ꝓpō.

tus propter alterationē vel corruptionē mobilis vel motoꝝ: quia nō deficit nisi aliter se habēte moto vel mobili vl' vtroq;. Iste quattuor rōnes inueniuntur in principio. viij. phicoꝝ. Secūda via etiā vadit ad vtrūq;/scz q' motus nō inceperit nec desierit/ꝛ est p rationē materie/ꝛ ponit in fine primi phicoꝝ sic: deꝯ q' materia incepit esse. Quicq̄d aūt incepit esse mouetur ꝛ muratur ad esse/ꝛ nō muratur nisi ex priuatione ꝛ super materiā: cū igitur esse rei p̄cedat fieri/ꝛ fieri ponat materiā supra quā sit/materia erit anteq̄ incipiat esse materia: q̄ō est impossibile: ergo nō incepit. Eodē modo probat/q̄a nō desinit/quia omne q̄ō corrūpitur in materiā corrūpitur: ergo est in materia postq̄ corrupta est natura/q̄ō est impossibile: ḡ materia est ingenerabilis ꝛ incorruptibilis: ergo ꝛ mūdus fm sua principia prima. Tertia via est collecta de natura celi/cuius materia elōgata esta generatione ꝛ corruptiōe/sicut omnes rationes cōcorditer dicunt q' propter hoc sit locus dei incorruptibilis. Et fundat hoc sup tres rationes: quarū vna est: q' omne q̄ō generat corrūpitur determinato tēpore. Secunda est: quia celū nō est corruptū/nec aliter se habens a primo tēpore cōsiderationis phoꝝ. Tertia q' manente celo est motus eius ꝛ totus mūdus manens. Ex his arguit sic: omne generatū corrūpitur determinato tēpore/celū nō corrūpitur tēpore determinato: ergo celū nō est generatū: ergo non incepit: cū igit ipm per motū suū producat animalia ꝛ plātas: ꝛ sit vt vita quedā existētibus oibus/etiā generatio inferiorū nō incepit/ꝛ hec trabit de fine primi celi ꝛ mūdi/ꝛ multipliciter ibi probat. Quarta via nō est Aristotelis/sed est cōmentatorū eius grecorū quorūdā vt Alexādri ꝛ Themistij ꝛ q̄rundā arabū ꝛ Auerrois ꝛ aliorū/ꝛ est hec: Nihil incepit esse q̄ō prius non fuerit in possibilitate: omnis autē possibilitas est in materia: ergo nihil incipit esse/q̄ō nō exeat de potentia ad actū: ergo mouet/ꝛ sic ante primū motum erit motus/ꝛ ibi dicit in infinitū/q̄ō est incōueniēs: ergo nō incepit mūdus. Quinta est corundē si creator modo creat: ꝛ ante hoc non creauit est in potentia ad creandū. Nihil aūt in potētia ens extrahit seipm: sz de potētia ad actū: ergo creator habet aliū nobiliorē se qui extrahit eū de potentia ad actū: q̄ō est incōueniens: ergo ab eterno creauit mūdū: ꝛ nō incepit. Sexta via eorundē: q' omne agēs est p volūtatem: nūc agēs ꝛ ante nō agens indiget altero duoꝝ: scz aut remouēte impedimētū sue actiōis cū velit agere si sit q̄ō phibeat: aut exp gefaciēte voluntatē: cū modo velit: ꝛ ante hoc nō voluerit. Et hoc phant p sil'e in nobis agentib aliq̄d per volūtatē. Sed vtrūq; illoꝝ absurdū est credere de deo: q' ad vnū sequitur q' sit impotens: ꝛ ad aliud sequit q' sit alio mō se habens ꝛ alterabilis: ergo nō incepit creare. Septima via sumit ex eisdē: ꝛ tū fundat sup quasdā ꝓpositiones prime phie q' scz ordo primi motoris ad motū est suba sua ꝛ volūtas sua: sic ergo nunq̄ defuit ei suba sua: ita nunq̄ defuit ei motꝰ ꝛ mobile. Prima aūt phatur ex hoc: q' quicq̄d est in deo: deus est cū ipse sit simplex: vñ etiā admirātes dilatāt os cōtra fidē dicētes: Quid cause est q' heri creauit mūdū ꝛ nō pridie: vel ante vnū annū. Ad idē doctores afferūt plures rationes: sz duas ponā. s. q' infiniti motoris est infinitꝰ motꝰ: deus aūt est motor infinitꝰ: ergo infinitus est motꝰ: ꝛ nō est infinitꝰ velocitate: ḡ necesse est q' sit infinitus in tēpore: ꝛ hoc fundat sup finē. viij. phicoꝝ ꝛ sup quasdā ꝓpositiōes penul. ca. xj. prime phie. Scōa est q' idē eodē modo se habens semper facit idem: ergo ab eterno mouit vt modo.

Scōa via. Rō pma. Scōa. Tertia via Rō prima Scōa. Tertia. Quarta via. Quita via Sexta via Septima via. Admiratio talū phoꝝ Eiusdem due rōnes. Prima.

Ite hoc vident dicere quedā auctoritates catholicorū doctorū. Dicit enī Boetius in quinto de cōsol'. q' tēpus patit cōditionē: licet illud sicuti de mundo censuit Aristotiles: nec cepit vnq̄ esse nec desinat vitaq; eius cū tēporis infinitate tendat: nondū tamē tale est vt eternū mēsura credat: ergo videt q' mundus ꝛ tēpus nō inceperūt: ꝛ tamē non sequit q' sint eterna. Idē infra parū nō recte quidē: qui cū audiunt visum Platoni mundū hunc nō habuisse initiū tēporis nec habiturū defectū: hoc modo mundū cōditori conditū coeternū fieri putāt. Aliud enī est per interminabilē duci vitā: quo q̄ mūdo Plato tribuit aliud interminabilis vite/totā parit cōplexā esse p̄sentiā: q' dicit mētis ꝓpriū esse manifestū est: nec enī deus cōditis rebus antiquior videri debet tēporis quātitate sz simplicis potius ꝓprietate nature: ex hō accipit q' natura duratiōe habente aliquā ꝓcessiuā quātitatē deus fuit ante mundū: sed simplicis ꝓprietate nature/vt causa: totū sibi p̄sens habēs causatū. In hac aūt auctoritate etiā aliud difficile est. s. q' dicit platonē tēpus nō incepisse: cū hec opinio nō fuit platonis sed Aristotel'. Plato aūt dicebat tēpꝰ incepisse cū celo: sicut etiā apparet in thymeo. Ite obiciūt quidā sic: Deus bonitate creat mundū: sed ab eterno est bonū: ergo ab eterno creat. Ite non est necesse q' causa causatū duratōis quātitate p̄cedat: sicut apparet in duob exēplis. Augꝰ scz de pede in puluere ꝛ vestigio: vestigiū enī esset eternū: si pes in puluere esset eternus. Ite de radio sup oriēte ꝛ eleuatione solis. Dies enī fit a sole ascēdente sup emisperiū: ꝛ tamē nō est post solis ascensionē: ergo etiā si cōcedūt phi q' deus est principiū totius mūdi: sicut omnes cōcedūt: nō est necesse ponere ꝓpter hoc mundū incepisse. Sed ꝓtra hoc sunt rōnes: quaꝝ etiā examinabimꝰ virtutē inferēdi: ꝓpter hoc ne simplices ab infidelib cōfundantur si forte eas incaute ꝓponant. Via fortior est q' si deus est causa mūdi ꝛ celi ꝛ intelligibile: ꝛ quicq̄d sub ipso est (vt dicūt phi) aut est causa substātie ipsorū q' ab ipso habēt substātiā ꝛ esse substātiale/aut aliq̄ō accidēs fm ꝓprietatē tm/si primo modo inde p̄ocedit sic: quicquid accipit substantiā ab aliquo/ꝛ nō est semp in fieri/necesse est vt quādoq; incipiat: ergo nō ab eterno/ergo omnia inceperūt fm substantiā. Si autē nō accipiūt substātiā ab ipso/sicut a causa: tūc nō reducūtur omnia ad vnū/sicut ad vnū principiū vniuersi esse/ꝛ hoc est cōtra eos quia in suis metaphisicis multipliciter probant q' omnia reducūtur ad vnū/sicut ad principiū vniuersi esse: ꝛ hec dicit Alexander in quadā epla: ꝛ Auicēna dicit q' est opinio Aristotel' ꝛ omniū phoꝝ.

Auctoritates sanctorū probantes prīa hoc. Scōa. Obiectiones q̄rūdā. Prima. Terti Arg. cōtra illos. Prima. Obiectio Solo. Obiectio.

Si autē dicas q' verū est si ista sunt facta: sed ego dico q' esse eorū est fieri. Cōtra celū ꝛ intelligentia que pma est inter eas quas ponūt phi sunt cōpleta in se cōpletiōe maxima: ergo ab eisdē vniuersaliter remouet fieri: quia hoc est imperfectū: ergo necesse est si sunt causa q' sint quādoq; causata. Si dicas q' causa prima est intelligētia omnino simpler/ꝛ agit p necessitatē nature/sicut lux ꝛ actus eius est intelligētia prima post eā/ꝛ post actū illius est intelligētia tertia/ꝛ ille nō sunt eque simplices cū pma intelligētia

que est causa omniũ: tunc necessario habebo ꝓpositũ
ꝙ oia inceperũt: ⁊ vt hoc liquidꝰ videaḱ: videamus
opinio phorum. opinionẽ phoꝝ. Dicũt eim ꝙ intelligẽtia prima prop-
ter hoc ꝙ nihil sui est ĩ potẽtia: nõ ꝓducit nisi intel
ligentiã q̃ est post eã ⁊ primi ordinis inter motores.
Illa vo probaḱ distare: q̃ a causa prima est cõposita
per hoc ꝙ redit sup essentiã suã: qz intelligit seipsam
⁊ ita est cõposita/ ⁊ habet aliq̃d potẽtie: qõ est intelle
ctũ: ⁊ aliq̃d splẽdoris primi: qõ est intellectꝰ ⁊ de na
tura intelligẽtie agẽtis vniuersaliṕ: ⁊ iõ illa intelli-
gentia põt ꝓducere duo, ſ. orbẽ quẽ mouet ⁊ intelli-
gentiã scõi ordinis: ⁊ iõ qz primꝰ orbis fluit fm cau
salitatẽ: ab intelligentia primi ordinis mouet̃ motu
vno rm̃. Intelligẽtia aũt scõa iterũ cõpositior fit/ q̃z
illa q̃ est ordinis primi inẽ causatas. Et ideo ex par-
te illa qua est in potẽtia, ꝓducit orbẽ scõm q̃ mouetur
duobꝰ motibꝰ/ ⁊ ex parte illa: q̃ est in ea natura vni-
uersaliter agẽtis intelligẽtie fluit ab ea intelligẽtia
tertij ordinis/ ⁊ sic deinceps vsqz ad sphẽrã lune: cu-
ius motor ꝓducit intelligẽtiã dicti ordinis: q̃ irradi
Impropbatio illiꝰ opinionis. at sup aĩas rõnales Sed ꝙ hoc totũ absurdũ sit de
facili ꝓbaḱ: querik̃ eim̃/ vnde venit materia q̃ potẽtia
est ad sitũ intelligẽtie pmi ordinis: cũ ipsa nõ sit pos-
sibilis ad motũ in loco: ⁊ nõ erit assignare Itẽ q̃rik̃
vnde veniat materia difformis in partibꝰ celi: vt q̃
dã sit stella pnia: q̃dã siliter: quedã aliter naturaliṕ
intelligentie scõi ordinis: ⁊ iterum nõ est assignare.

Itẽ querik̃ vtrũ ille materie, ſ. celi ⁊ stelle sint vna
materia fm naturã: vl' diuerse. Si vna q̃ vna habz
motũ cũ motus indicet naturã materie etiã fm cosdẽ
phos. Si autẽ diuersa: ergo nõ fluit ab vna simpli-
ci intelligẽtia fm ordinẽ quẽ ipsi ponũt: ergo pa
ret ꝙ positio nulla est. Ponũt enĩ illi ꝙ ab vno sim-
plici nõ est nisi vnũ duplex: ⁊ ab illo aliq̃liṕ duplici
causaṕ duo: fm nature ordinẽ: ⁊ ñ due materie vnꝰ
So. Instantia. causati. Si dicas ꝙ nõ est ꝓbatũ ꝙ due materie sint
fm naturã stellarũ ⁊ celi: hoc nihil est: qz iã ꝓsupposi
tũ est ab eis ꝙ motꝰ indicat materiã ⁊ cõpertũ est ꝙ
Alia via fortior contra istã opinionẽ. diuersi sũt motꝰ vniuscuiusq̃z celi ⁊ sue stelle/ vl' sua
rũ stellarũ: q̃ sunt in ipso. Itẽ alia via videḱ mihi
fortis cõtra istã positionẽ, ſ. qz oĩs diuersitas necesse
est ꝙ reducaḱ in principiũ aliqõ vnũ fm phos predi
ctos: sicut elemẽta ĩ elemẽta ⁊ in loca sua: ⁊ loca ĩ or-
bẽ: qz qõ ꝓinquꝰ est celo: cõicabit cũ ipso in splẽdo
re ⁊ subtilitate ⁊ colore, ꝓter motũ: ⁊ fm distãtiã ab
illo ingrossanḱ ⁊ inspissanḱ. Videmꝰ autẽ in celo se-
cũdo maximã diuersitatẽ: qõ est celũ octauũ: ⁊ voca
turstella ꝓ firarũ. Quero ergo qõ sit principiũ isti-
us diuersitatis ꝙ in loco vno quedã stelle ꝓinque
sunt ⁊ multe sicut in galaxia: in alia autẽ sunt plu-
res ⁊ distãtes/ ⁊ maiores ⁊ minores diuersorũ effe-
ctuũ, aut eim̃ hoc est a principio agẽte eas ⁊ ordinan
te: aut a casu ⁊ fortuna: aut ipm est principium. Si
aũt ꝑmo mõ: aut illud pncipiũ faẽ b̃ ꝑ necessitatẽ na
ture: vt vrit ignis: aut ꝑ electõz. Si ꝑ necessitatẽ na
ture: cũ illõ pncipiũ sit itelligẽtia: oꝑet ꝙ intelligẽ-
tia eẽt magis multipler q̃z mixtũ: qz mixtũ minꝰ cõ
positũ q̃z cõpositũ ex diuersis partibus in forma: vt
caro ⁊ os ⁊ celũ ⁊ stelle diuerse. Si autẽ ꝑ electionẽ
⁊ sapientiã facit tũc cõcludik̃ propositũ fidei nostre:
ꝙ deus facit illud/ vt vult ⁊ quando vult: ⁊ non ab
eterno. Si autẽ est casu hoc nõ dicit Aristoteles: q̃a
ipse vult ꝙ nihil fiat casu nisi qõ raro fit: sed in supio
ribꝰ semꝑ est vnꝰ modꝰ: q̃ nihil nec fit casu. Si autẽ
eẽt per se principiũ: tũc multe forme essent principiũ
primũ: qõ falsuz est: ergo relinquik̃ ꝙ agat ⁊ faciat
illud deus ꝑ liberã voluntatẽ: sicut vult ⁊ qñ vult:
ergo nõ cõcludik̃ eternitas: ⁊ iste rõnes sunt collecte
ex phis scz moyse ⁊ aliis. Aliã inducunt multi ⁊ Alia rõ fortior ꝓtra ꝑdictã opinionẽ.
est hec ꝙ nihil est infinitũ actu nec magnitudine nec
multitudine, deḱ q̃ ꝙ mũdꝰ pncipiũ nõ habuerit: tũc
sequik̃ infinitas fuisse reuolutões añ hãc reuolutio
nẽ: ⁊ infinita facta ante hoc factũ qõ mõ est: sed infi-
nita nõ cõrigit pertransire: ergo nũq̃z cõtingebat de
uenire ad hoc factũ qõ modo fit/ ⁊ vsqz ad hãc diem
que fit presenti reuolutiõe: hoc aũt falsum est: q̃ mũ-
dus incepit tpe determinato: ⁊ hãc rationẽ inducit
cõmẽtator sup. viij. phicoꝝ. Et diẽ ꝙ loqns ꝏ sua le
ge: illã phis obiecerit: ⁊ nitik̃ eã dissoluere quantũ
põt: ⁊ tamẽ nõ põt euadere quin dicat infinita ꝑces-
sisse in reuolutionibꝰ ⁊ factis/ sed ꝑ accidẽs: qz reuo-
lutiões distinguũtur quo ad nos/ ⁊ facta ꝑcedentia
nõ habẽt ordinẽ subalẽ ad factũ istud: ⁊ ideo cõcedit
ꝙ facta infinita ꝑ accidẽs bene ꝑcedũt id qõ fit mo-
do: qz sicut per ordinẽ subalem nõ est trãsitus ꝑ oia
illa vsqz ad istud ⁊ satis patet ꝙ solutio est debilis.

Itẽ obijciũt multi ꝙ in nullis creatura cõparabi
lis est creatori: ergo nec in duratiõe: ergo non debet Alia rõ cõtra ꝑdictos
esse sine principio duratiõis sicut deus; hec autẽ hic
sufficiãt: qz alia omnia loca vbi Aristote, aliud de b̃
dixit inquisita sunt ⁊ ostensum q̃d põt: ⁊ q̃d nõ põt
cõcludi ex illis. So absqz dubio nihil ꝓbabiliꝰ etiã Solo.
fm rationẽ est q̃z ꝙ mũdus incepit: sicut dixit moy-
ses ⁊ hoc fide tenẽdũ. Sed hoc impossibile est ꝙ in-
ceperit per motũ ⁊ generationẽ/ vel desinat ꝑ motũ
ad aliã formã/ vel corruptionẽ ad aliã materiã: ⁊ b̃
solũ probãt ille rationes/ que sunt Aristotelis; vnde
ille nihil cõtra fidẽ cõcludunt. Et per hec patet solu
tio ad oia illa que sunt adducta vsqz ad quartã viã
que nõ est Aristotelis: sed cõmentatoꝝ qui absqz du
bio heresis induxerũt. Et ad illã dicẽdũ est ꝙ hec est Ad ea q̃ dicta sunt in q̃rta via.
falsa: nihil incipit esse nisi qõ añ est in possibilitate:
Sed vera est in his que incipiũt esse per generatio-
nẽ supposita materia. De creatis autẽ que incipiũt
per voluntatem ⁊ electionẽ creantis falsa est: nisi in-
telligatur possibilitas potẽtie creãtis: sed hoc est im
proprie: quia nihil ꝓprie fm phos est in potentia fm
causam efficientẽ/ sed fm materiã ordinatã aliq̃ mo
do ad formã illã ad quã esse dicik̃ in potẽtia: qz dat
regulã cõmẽtator sup nonũ prime phie ꝙ nihil est in
potẽtia in alio: nisi qõ vno motore educik̃ de illo: vt
ydolũ in cupro in potẽtia: quia motore artis educik̃
⁊ cuprũ in argẽto viuo et puro ⁊ sulphure puro: q̃a
calore sol' in visceribꝰ mõtis mineral' educik̃ de illo ⁊
sic de aliis. Ad q̃ntã viã dicẽdũ ꝙ istãtiã itellectꝰ Ad q̃ntã viam.
agẽtis vniuersaliter agit in nobis: quia q̃ñq̃z extra-
hit species intelligibiles ⁊ quãdoq̃z non: absqz eo ꝙ
sit in potẽtia. Si dicas ꝙ intellectus vniuersaliter Instãtia.
agit: ſz nõ sunt semꝑ fantasmata principia: ⁊ ideo ꝙ
non semꝑ ea intelligit: hoc nõ est ex defectu suo: sed Solo.
ex absentia eius in quod agat/ nõ facio de hoc vim:
quia siue sic sit: siue aliter ꝓpositio illa habet instan-
tiã: ⁊ dico ꝙ in deo nõ cõcludit qui agit quãdo vult
⁊ non est in potẽtia. Ad sextã viã sepe responsum Ad sextam viam.
est ĩ primo libro: qz volũtas dei ab eterno determi-
ta est vt sit hmõi: ⁊ vt mõ vl' tũc fiat: ⁊ iõ nullo indi-
get remouẽte ĩpedimẽtũ: ⁊ tñ noua nõ est fm volita- Ad septimã viam.
Ad septimã dicẽdũ ꝙ licet suba dei sit volũtas eiꝰ

et ecōuerso: ⁊ p suā substātiā moueat: tñ aliud est cō
notatiuū voluntatis ⁊ aliud substātie: ⁊ iō rō illa ē
Ad admirationē illorū pbor. infirma nihil cōcludēs. Ad admirationē eor dicē
dū q magis sunt deridēdi q̄ querūt ꝓtra artē ab eis
traditā: qz soluta q̄stione remanet eadē questio. Po
nam⁹ eēm q mund⁹ diuti⁹ mille annis vl quātum
Ad pmā rationē eorūdem. uis q̄ mō: adhuc oīno idē querīt. Ad aliud dōm
q infiniti motoris mouentis fm infinitū posse: de
bet esse act infinit: sed mouentis p electionē et vo
luntatē ē mot⁹ put voluerit ⁊ q̄diu voluerit. Ad
Ad secūdā rationē. aliud dicendū q idē eodē mō se habens: qō est ratio
diuersor p exemplar ⁊ ydeas pōt pducere diuersa
fm rōnes illas: sed hoc verbū est dictū de corpe mo
to qō causat p necessitatē sue ēntie ⁊ sui mot⁹: ⁊ de
Ad auctoritates Boecij ōr ad pmā. illa est vera ꝓ. Ad auctoritatē dicendū q ipe nō
intendit q de⁹ eternitate nō pcessit mundū: sz nō p
cessit duratiōe q̄ sit ꝓrie quātitas diuisibilis: qz om
nis talis quātitas a quātitate corporis causat. Vñ
si nō eēt cōtinua quātitas spacij: mot⁹ nō esset cōti
nuus: nec etiā temp⁹. Et ex hoc ptz q mirabiliter er
rāt q dicūt euū qz est in simplici nō fm spaciū aliqō
esse cōtinuā quantitatē. Sz Boeti⁹ loquit ex ypo
thesi exponens diffinitionē eternitat: qz etiā si tem
pus esset interminabile: adhuc nō eēt totū sil ⁊ pfe
ctū: et sic deficeret ab eternitate: qz a simplicitate p
motū distaret ⁊ a pfectione q̄ simul descēderet in in
Ad tertiā. finitā tpis successionē. Ad aliud dōm q ꝓrietatē
simplicis nature notat eternitatē q̄ de⁹ pcedit mun
Ad alias obiectiōes quorūdam dū. Ad aliō dōm: qz ab eterno est de⁹ bon⁹: tñ nō
tō sequit qz ab eterno creet nisi bonitas substantia
liter ⁊ nō volūtarie crearet: mūdū. Ad aliud dōm
Ad alia q̄ sunt de silibus Augustini i scda ⁊ tertia obiectionib⁹. q obijcit de silib q nihil faciunt ad ꝓpositū: qa illa
agūt p necessitatē nature: de⁹ autē non sed per libe
ram electionem voluntatis.

Arti. XI. Quare imponat Aristoteli q dixerit duo
fuisse ab eterno: scz materiā primam ⁊ primū
motorē: ⁊ q̄ sunt illa tria q̄ imponūtur ei.

¶ Scdo q̄rit de rōne pncipior q̄ imponūt ei, ⁊ eēm
qō ⁊ dicit in suis libris q̄ ad nos puenerūt nō inue
nit. In fine aūt pmi phicor: ponit tria principia na
tureiscz materiā: formā ⁊ priuationē. Et hoc nec fal
sum nec hereticū est: qz mot⁹ paucioza principia ha
Arg. prio. bere nō pōt. ⁊ ipse loquit ibi tñ de principijs talib
in genere. Tertiū aūt qō hic imponit ei nō inuenit
Secūdo. P videt esse contradictio in lra: qz ipse dicit q duo
posuit: ⁊ exemplificat de trib⁹. Itē cū epicur⁹ (vt ha
Solo. bet in hystorijs) etiā errauit i ponēdo eternitatē mū
di q̄re hic nō tangit error ille. Solo q Aris. in veri
tate nō dicit hoc q tria vel duo sint principia mun
di. Sz ipse, pbat duo nō incepisse p motū. s. materiā
primā ⁊ motorē primū: ⁊ ideo imponit ei q duo di
cerit esse ab eterno. Et qñ dicunt duo tūc tangūtur
principia nature essentialiter cōstituētia naturā: vt
materia ⁊ forma: qz priuatio nō cōstituit: sed abijcit
p motū ad formā. Qñ aūt dicit tertiū tūc dicit: seu
Ad primū dicendum. tangit primū mouēs Ad aliud dicēdū q Aristo.
videt tertiū dicere in. xj. prime phie penul. ca. vbi di
cit sic: Primū principiū oīm nō mouet: nec subalit
Ad secūdū. nec accidētaliter: ⁊ mouet ⁊ facit primū motū eter
nū. Ad aliud dicendū q epicur⁹ ponebat in anc: ⁊
athomos: ⁊ nō dicebat generationē esse ⁊ corruptio
nem: nisi cōgregationē ⁊ segregationē: ⁊ ideo qz leue
hoc est repellere magister nō posuit.

Quod catholicū est docet.

Horū ergo et similiū errorē spiritussanctus
euacuās veritatisq disciplinā tradēs: deū
in principio temporū mundū creasse: ⁊ ante
tempora eternaliter extitisse significat: ipsi⁹
eternitatē ⁊ omnipotentiā cōmendās. Cui
voluisse facere est: qz vt p̄dixim⁹ ex eius vo
luntate ⁊ bonitate res noue existūt. Credā- a
mus ergo rerum creatar celestiū terrestriū
visibiliū vl inuisibiliū causam nō esse nisi bo
nitatē creatoris: q̄ est deus vn⁹ ⁊ ver⁹: Cui⁹
tanta est bonitas: vt summe bonus beatitu
dinis sue q̄ eternaliter beat⁹ est alios velit
esse ꝓcipes quā videt et cōicari posse ⁊ mi
nui omnino nō posse. Illud ergo bonū qō ip Beda.
se erat ⁊ quo beatus erat: sola bonitate non
necessitate alijs cōmunicari voluit: qz sum
me boni erat prodesse velle: ⁊ oīpotentissi
mi noceri non posse.

Deinde querit de hoc qō dicit ibi [Credamus
ergo rer creatar ⁊c] Hic icipit secūda pars
in qua magister tāgit q̄liter creature ereūt a
deo. Et diuidit in q̄nq ptes: in q̄r pma agit auctor
de causa vniuersi esse in cōmuni. In secūda agit spe
cialiter de causa rōnalis creature in genere: ibi [Et
qz non valet eius btitudinis]. In tertia spāliter de
modo creatiōis: ibi [Et sicut factus est homo] Et in
quarta agit specialit de creatiōe aīe rōnalis: ⁊ qua
re cōiuncta est corpori: ibi [Solet etiā queri cū maio
ris] In quinta finit partē phemialē ⁊ cōtinuat se ad
tractatū seqntē: ibi [Ex pmissis apparet rōnabile].

Quid sit cā creatiōis toti⁹ vniuersi in esse. Arti. XII.
Grauis autē q̄stio incidit circa primū: de fluxu oīm
creator a deo: ⁊ tenet hec q̄stio fruct⁹ tot⁹ sciētie isti
us: si possz bene inuestigari: videt aūt p litterā nihil
causari in reb⁹ creatis: nisi p actū creatiōis: qz dicit Ar. pmo
sic [Credam⁹ igit rerum creatar celestiū vel terre
strīū: visibiliū vel inuisibiliū cām nō esse nisi bonita
tē creatoris: q̄ nulla alia est causa: ergo nl le sūt cau
se naturales. Itē causalitas q̄ remouet a causis 2o.
superiorib⁹: nō pōt cōuenire inferiorib⁹: factura au
tē rerū naturaliū remouet ab angelis: q̄ sunt moto
res orbiū: vt multi etiā catholici dicūt: ergo remoue
tur etiā a motu mobiliū: ⁊ a motu causar inferiorū.

Secūda subijcit in lra in sequētib⁹. s. q angeli nō
faciunt res: licet ministrēt. Prima probat ex hoc q
dicit Aristo. in. viij. phicor q nō mouentib⁹ primis
cessabit mot⁹: etiā in secūdis: qa ordinate descendit
vsq ad inferiora. Itē adhuc subijciūt quidā
sic: quicqd facit aliqd: nō extrahit ipm de potētia ad
actū: nisi p id qō est actu: ergo oportet q faciēs ⁊ fa 3o.
ctū sint i actu eiusdē speciei. In actu aūt illo nihil est
in semine hui⁹ generati: nec etiā aliqd i stellis est in
actu generati illi⁹: q̄ oportet q forma specifica det
p creationē. Itē act⁹ nō facit subam: q̄litates autē
prime q̄ sunt in materia sunt accidētia: q̄ nō faciunt
formā subalē: nec aliqd mouet materiā ⁊ trāsmutat 4o.
nisi ille. Quia nihil tāgit materiā: nisi ille: q̄ videt
q ab illis nō pōt induci. Cū igit nihil aliud sit in fa
cto nisi de⁹ solus: qui est vbiq: videt q oīmis forma

detur ab ipso p creationē. Itē nihil agit vltra vltra propriā speciē: virtutes qualitatū primaꝝ ⁊ stellarū agūt in hāc materiā generabilis hui⁹: ergo nō vltra speciē: non autē est de specie eaꝝ generat⁹ homo vel asin⁹: ergo nō agūt formā asini vel boīs vel alteri⁹: ergo necesse est q̄ educat per creationē in eē: prima, ꝓbat ex eo q̄ oīs actio est a forma: ⁊ ī ō nō excedit eā: secūda p se ptz. Itē videt sēd ex illo qō habetur Job. J. Pater me⁹ vsq̄z mō opat ⁊ ego opor: ⁊ Job. IJ. Sine me nihil potest facere. Et illō Job. I Oia per ipm facta sūt: ⁊ sine ipo factū est nihil. Et illō ad Heb. I. Portās oia ꝓ bo virtut⁹ sue. Hīc alia

In oppositō arguit p mo sic.

sup in. j. lib. habuim⁹ ab Augu. q̄ phi q̄ deū videre nō poterāt licuit vanitati phoꝝ querere causas ꝓximas. Sed cōtra Damasce. dicit q̄ nulla res est q̄ nō habeat ꝓpriā opationē: ergo videt q̄ oīs res aliq̄d opet. Itē idē dicit q̄ si res nō habeat ꝓpriā opationē q̄ etiā nō habz ꝓpriā naturā: ⁊ hoc idē dicit phs primo ethicoꝝ q̄ oīs rei est aliq̄ opatio fm naturam suā: ergo videt q̄ nō solus de⁹ dicēdus sit facere totum. Itē fm rōnes phicas ab vno simplici nō est nisi vnū imediate: ⁊ ab vno qō est i se possibile: ⁊ habet necesse esse a primo pnt eē duo: vnū motū ⁊ alterū nō motū: ergo videt si hoc est veꝝ q̄ nō imediate ipse operet oia. Itē nos videm⁹ q̄ accedēte sōle ea q̄ sunt circa nos vegetabilia flores emittūt / ⁊ magis accidēte dirigit humor eorū in decoctionē ⁊ maturitatē ⁊ statu caloris exiccant ⁊ resudāt vt fiāt cōueniētia ad esum: ergo alia corpora aiantiū ⁊ hoīm sunt mutabilia in corporib⁹ eoꝝ: ⁊ in seminib⁹ ad generationē ⁊ sic de alīs: ergo videt q̄ ⁊ superiora ⁊ inferiora agūt formas aliquas vt videt. Itē Job. 38. Nunquid nosti ordinē celi ⁊ pones rōnē eius in terra: ergo ordo celi operat aliq̄d in natura: q̄ rō eius nō potest poni in terra. Itē incassum videt de⁹ fecisse orbes ⁊ elemēta cū virtutib⁹ mouētib⁹ si tm̄ eēt materia / ⁊ nullo modo formas agerēt fm hoc natura eēt imperfectior arte: q̄ ars facit aliquā formā: natura aūt nullā fm illud dictū: Si oēs forme creant a deo q̄ q̄ absurda sunt nō pōt dici q̄ actus creationis terminet ad quālibet formā. Si dicas q̄ natura operat formā educēdo ipam de materia ⁊ deus ⁊ imediat⁹ de⁹ q̄z natura hoc nihil videt eē q̄ duo fm eandē rōnē causalitatis nō ordināt ad idē eque imediatū: q̄ vtraq̄z ageret vnū p se: ⁊ sic actu eēnt duo ⁊ nō vnū. Et hec ē obiectio cōmēator⁹ sup. viij. phicorū. Itē alterū supflueret si eni vtrūq̄z est eque imediatū: neutrū accipit causalitatē ab alio: ergo vnum nō depēdet ab alio: ergo alteꝝ supfluit. Item impossibile est duoꝝ differētiū specie ⁊ genere agētiū p se actū esse vnū specie: deus aūt ⁊ causa efficiens alicuius ꝓprima q̄cūq̄z illa est differunt specie ⁊ agere ⁊ vtrūq̄z agit p se: ergo impossibile est ipsorū factū vel actū vnū esse: ergo fallum est q̄ ambo agāt eque imediate. Solo pnotāde sunt opiniones tā phoꝝ q̄ doctorū sacre scripture circa q̄stionē istā. Nota igit q̄ antiquoꝝ phoꝝ q̄ fuerūt aū Arist. opinio diuidit p q̄tuor vias ⁊ oēs supponebant duas ꝓpōes q̄ male intellecte fuerūt eis fomes erroris. Una illaꝝ est q̄ ex nihilo nihil fit. Alia fuit oē qō extrahit aliq̄d ō potētia ad actū sil'e est illi in actu fm spēm: venerūt igit primo epicuri dicētes: Si ex nihilo nihil fit necesse est supponere materiā: ⁊ locū illi⁹ ⁊ ī ō posuerūt inane ⁊ atbomos. Itē si nō fit res in actu nisi p id qō

30 p rōnes

Solo.

Instantia.

Solo. cū opinionib⁹ phoꝝ.

Opio pma

est in actu: cū nulla res sit in actu anteq̄z fiat sequit q̄ nulla res verā formā subalē habeat: ⁊ generatio nō sit nisi ꝛgregatio atbomoꝝ ⁊ corruptio disgregatio eorūdem: et forme q̄ videnī sunt ex ordine atbomorū in cōposito cōgregato vt atbomi rotūdi acuti cōstituūt ignē ⁊ lati quadrati terrā ⁊ sic de alīs. Et illi⁹ defensores fuerūt democrit⁹ ⁊ leucipp⁹. Alij ꝓpter easdē ꝓpōes dixerūt nō esse nisi mixturas elemētoꝝ: ⁊ in quadā rōne cōstitui os: ⁊ in quadā carnē ⁊ sic de alīs: quoꝝ nihil vere forma est: sed lite ⁊ amicitia mouētib⁹ cōueniūt: ⁊ illius opinionis sectator fuit Empideo. Alij viderūt res vere habere formas ⁊ quia nō viderāt q̄ ex potētia pnt educi: cū autē nō erat sequeret q̄ aliq̄d fieret ex nihilo ꝛcesserunt oēs fuisse ab eterno in materia actualiter: sed latere ⁊ tūc fieri rē qn incipit discerni forma ei⁹ alīs obscurantib⁹ eā diuisis ab ea. Et illi ponūt oia esse in oīb⁹ ⁊ elemēta infinita eē: q̄ oē hō genū in partib⁹ est elementū fm eos: ⁊ hāc opinionē defendit Anaxago. Et si querit q̄d discernit formas q̄ latuerūt dicūt q̄ intellect⁹ agēs pur⁹ ⁊ immixtus. Quarti ꝓter eandē cām posuerunt formas omniū rerū triplices .s. eternas generātes ⁊ mathematicas q̄ sunt pncipiū sciētiaꝝ ⁊ particlares gnātas: ⁊ hāc renuit plato ⁊ pualuerat vsq̄z ad tēp⁹ Aristo. Sciētia autē q̄ habebat istius opinionis est ex q̄dā antiq̄ phonoie Pytagoras. Illi aūt qui incedūt via Aristo. ⁊ nitunt exponere eū sicut Alexāder ⁊ Auicēna ⁊ Auerrois ⁊ alij diuersificati sunt ī duas partes ⁊ cōueniūt tū ī vno ⁊ differūt in duob⁹. Auicēna enī ⁊ fere oēs alij cōcedunt istā q̄ illud qō est in potētia nō fit in actu / nisi p id qō est ī actu semp: ⁊ illā negat Auerrois ⁊ quidā alij secūt sed differūt etiā in hoc q̄ Auicēna supponit q̄ oīs forma sit data ab intelligētia ex qua fluūt oēs forme: ⁊ illa sit plena formis: ⁊ hāc influētiā super naturā qn̄ per motū celi ⁊ causas ꝓprimas ꝓparata est materia: et etiā hāc influētiā su p intellectū possibilē in nobis: ⁊ omnis forma est irradiatio splēdoris ei⁹. Et hāc intelligētiā vocat intelligētiā decimi ordinis: q̄ ipe supponit q̄ nouē sint causata. prima p ordinē aū elemēta ⁊ elemētata. .s. nouē sphere ⁊ decē intelligētie. Et qualiter hoc probet / lō gū esset valde. Sed Auerrois nō cōuenit secū in hoc: q̄ ipe dicit Aristotelē sentire q̄ oēs forme sunt potētie in materia: ⁊ oēs extrahūtur ex ipsa per motores primos fm ꝛiūctionē triplicis virtutis. .s. elemētalis ⁊ celi ⁊ formatiue virtutis in semīe: sicut sup̄ dictū est: ⁊ hoc est magis ꝓbabile. Nostri autē doctores habēt duas vias scz q̄ oēs forme creātur: ⁊ q̄ actus creatōis cōpleat omnē naturē motū: ⁊ q̄ natura nō faciat nisi ꝓparādo materiā: ⁊ hec opinio in paucis defenditur. Secūda est q̄ de⁹ operet in natura ⁊ cum ipsa: in hoc q̄ dat ei esse ⁊ operari: ⁊ continet ipsam principalit̄ ens in ipsa: ⁊ q̄ sua operatio nō est separata ab opere nature: vt ipse agat in parte vna ⁊ natura in alia: ⁊ hec est ꝓbabilior. Et puto q̄ vera est: fm hāc dicendū q̄ post opera sex diep̄ nihil de nouo creatū est: q̄ creatio nihil supponit. Propagatio autem supponit opus nature: ⁊ bene cōcedo q̄ hoc est ordinatū: vt inferiorū diuersitas / ⁊ ferat in motū celi diuersimode accedētē ⁊ recedētē ad inferiora ꝓpē diuersitatē ⁊ obliqtatē et rectitudinē circulorū / et hec rursus diuersitas ī motores ⁊ motoꝝ posteriori ad pmū vsq̄z ad deū / cui⁹ vt⁹ et eēntia nō separat ab ali

Scōa.

Tertia.

Quarta q̄ est platōis.

Quinta.

Diuersitas Auicēne et Auerrois circa Arist.

Sexta via est theologoꝝ ⁊ vera

teãq materiã fecit ad vite sensum vegetare vt sciret homo qz si potuit deus tam disparẽ naturã corporis ⁊ anie in federationẽ vnã ⁊ in amicitiã tantã cõiungere: nequaq ei impossibile futurũ: rõnalis creature humilitatem: licet longe inferiorẽ ad sue glorie pticipati onẽ sublimare. Quia ergo p exẽplo rõnalis spirit⁹ in parte vsq ad cõsortiũ terreni corporis humiliat⁹ est: ne forte in hoc nimis depressus videreť: addidit dei puidẽtia vt postmodũ cũ eodẽ corpe glorificato ad consortiũ illorũ qui in sua pmanserunt puritate sublimareť: vt qd min⁹ ex dispensatiõe creatoris sui acceperat cõditus: postmodũ p gratiam eiusdẽ accipet glorificat⁹. Sic ergo cõditor noster de⁹ rõnales spũs varia sorte p arbitrio voluntatis sue disponẽs: illis quos in sua puritate reliquerat sursum in celo mãsionẽ: illis vero quos corporib⁹ terrenis sociauerat: deorsum in terra habitationẽ cõstituit: vtrisq regulã imponẽs obediẽtie: quatenus ⁊ illi ab eo vbi erant nõ caderẽt: ⁊ isti ab eo vbi erant ad id vbi nõ erãt ascenderẽt. Fecit itaq deus hominẽ ex duplici substantia: corpus de terra cõponens: animaz vero de nihilo faciẽs. Ideo etiã vnite sunt anime corporibus vt in eis deo famulantes maiorẽ mereantur coronam.

Post sacramentũ trinitatis de creatura tripartita agendũ est et prius de digniori. i. angelica.

Ex premissis apparet rõnalẽ creaturã in angelicã ⁊ humanã fuisse distinctã: quarũ altera est tota spũalis: id est angelica: altera ex parte spũalis ⁊ ex parte corporalis. i. humana. Cum itaq de his tractandũ sit. s. de spirituali corporali creatura: de rõnali et de non rõnali. primo de rõnali ⁊ spirituali: id est de angelis agendũ videť: vt a contuitu creatoris ad cognitionẽ creature digniorís rõ nostra intendat: deinde ad cõsiderationẽ corporee tam illius que est rõalis q illius que nõ est rõnalis descẽdat vt trinitatis increate sacramẽtũ tripartite creature eiq cõcretoq atq cõtingentiũ sequať documentũ.

Arti. XIIII

Quare anima vnita sit corpori cũ maioris fuisset pfectiõis animã fuisse sine corpore.

Einde queriť de hoc qd dicit ibi [Solet etiã queri cũ maioris ⁊c. a. Videť em prima ratio mgri nulla: qz si non vniuisset animã corpori eadẽ omino rõ assignari posset. Solo dõm q tertia causa bona est/ ⁊ alie cause pñt assignari: scz vt mediãte natura corporalis deo posset pticipare q p senõ poterat: qz aliter nõ tota vniuersitas in deum referreť: qz sicut homo in anima vegetabile/ sensibile ⁊ rõnale habet q̃ sunt omis grad⁹ vite: ita fm corpus habet elementa ⁊ mixtiones ⁊ cõplexiões ⁊ cõpositiões q̃ sunt omes grad⁹ materie corporalis: et ideo mediãte hoie omia in deũ referunť. Alia causa est: qz ania rõnalis nata est pfici p sensum q̃uis post mortẽ aliã habitura sit pfectionẽ: ⁊ ideo fm ordinem nature corpori vniri debuit.

Que consideranda sunt de angelica natura.

DE angelica itaq natura hec primo cõsiderãda sũt: qũ creata fuerit ⁊ vbi et qualis facta sit dum primũ cõdereť. Deinde qualis effecta auersione quorundã ⁊ cõuersione quorũdam. De excellẽtia quoq ⁊ ordinib⁹ ⁊ donorum differentia et de officijs ac noib⁹ alijsq plurib⁹ aliqua dicenda sunt.

DI. agit in spali de cõdine spũalis ature. s. angelice q̃ facta sit.

Qñ facti sũt angeli prius dicit in quo videnť sibi obuiare auctates.

Quedã auctoritates videnť innuere q ante omnẽ creaturã creati sunt angeli. Vñ illud Primo oim creata est sapiẽtia: qd intelligiť de angelica natura q̃ in scriptura sepe vita: sapiẽtia ⁊ lux dicit. Mã sapiẽtia illa que deus est creata nõ est. Filius em̃ sapiẽtia patrĩ est genita: nõ facta nec creata: ⁊ tota trinitas vna sapiẽtia est: q̃ nõ facta nec creata est nec genita vl̃ pcedens. De angelica ergo vita illud accipiendũ est de q̃ dicit scriptura qũ facta est. s. primo omniũ. Sed rursum alia scriptura dicit: In principio creauit de⁹ celũ et terrã: Et in ppheta: Initio tu dñe terrã fundasti: ⁊ opa manuũ tuarũ sunt celi. et videť cõtrarietas quedã oriri ex assertionib⁹ istis. Mã si primo oim creata ẽ sapiẽtia omia post ipam facta videnť: ⁊ ita post ipsam facta videnť celũ ⁊ terra: ⁊ ipa facta ante celũ ⁊ trã. Itẽ si ĩ pricipio creauit de⁹ celũ ⁊ trã nihil factũ ẽ añ celũ ⁊ trã: nec ipsa sapia facta est añ celũ ⁊ terrã. Cũ ḡ hec ꝓria videanť: nec in diuina scriptura fas sit sentire aliq̃d esse ꝓtrarietatis: requiram⁹ intelligentiã veritatis.

Eccli. I.

Gen. I. Ps. 10

DE angelica itaq natura hec primo cõsideranda ⁊c.] Hic incipit ps executiua/ ⁊ supra est diuisa. prima aũt ps q̃ est de spũali natura simplici diuidiť in duas/ in quarũ prima agit de ptinentib⁹ ad suã naturã. in secunda aũt de his q̃ pertinent ad suã distinctionẽ p auersionem ⁊ cõuersionẽ: ⁊ hec incipit in distin. v. ibi [Post hec ꝓsiderando adducit.] Prima bax adhuc subdiuidiť in duas in quarũ prima agit de extrinsecis. s. quales ĩ suba ⁊ poretijs naturalib⁹ ⁊ habitib⁹ facti sunt: ⁊ hec incipit in sequẽti distin. ibi [Ecce ostensũ

est] Hec aūt distinctio diuidit in duas ptes in ḡrū
prima oūdit qū creari sunt. in secūda aūt vbi: et hec
incipit ibi [Jam ostensum est]

Arti. I **An angelus aū vel post alia sit creat⁹ aut sit vnū cū alijs quattuor coequeuis.**

Arg. pmo Incidit aūt hic questio primo de tpe creationis angelorꝫ. videl. em q aū alia sit creatus: sic ei dicit Hylari⁹ Nō magnū est q ante celum z terrā de⁹ pater dñm nrm iesum xpm genuerit/ vt angel⁹ creature z celi z terre inueniat antiq̄or: ḡ videl q angel⁹ nō sit vnū de coequeuis. Jtez Dam. lib. ij. cap. iij. quidā aiūt q aū omnē creationē geniti sunt/ vt theolog⁹ dicit Grego⁹: pmū q̄dez excogitauit de⁹ celestes virtutes z angelicas/ z excogitatio eius op⁹ fuit. Alij vo postḡ genitū est primū celū qn aū homis plasmationē oms cōfitenr. ego āt theologo Grego. cōsentio. Dicebat em subam intellectualē primo creari/ z inde sensibilem/ z tūc qd ex vtroq̄z scz hoiem. Jtē p rōem videl. pbare idem sic: quecūq̄z substātia se habet ad alia creata vt pcognoscens fieri eorꝫ aūq̄z fiāt in ꝓria natura illā necesse est pcedere creatiōe omes alias. angel⁹ autē est subalta se habēs ad alia creata: ḡ angel⁹ pcessit creatione omia alia. Prima ptz p se. scda accipit ab Aug. q̄ sic exponit/ fiat/ z fecit/ z factū est/ vt primū referat ad verbū. secūdū ad noticiā angelorꝫ. tertiū ad existētiā rei in ꝓria natura. Jtē Aug. Duo fecisti dñe/ vnū ꝓpe te/ z alterū ꝓpe nihil: ḡ angel⁹ immediate est ꝓpe verbū. Esse aūt iuxta verbū est esse iuxta cām exitus creaturarꝫ in esse: ḡ cū ipe habeat potētiā cognoscendi ipe cognoscet ea in ꝓbo anteq̄z fiāt: ḡ pcedunt esse corꝫ in ꝓria natura. Jtē subam mouentē ad eē substātie alteri⁹ z influentē sup ipam necesse est pri⁹ esse illa ad cui⁹ esse mouet et sup quā influit: angeli (vt dicūt phi) sunt sube mouentes ad esse eorꝫ z elementorꝫ/ z influētes sup esse z motū orbiū: ḡ necesse est eos prius esse elementā z elementata z orbib⁹: ḡ prius debebāt creari vt videl. Jtē ad vnū simplex plus accedit id qd minime est cōpositiōis z nullius quantitatis q̄z id qd habet cōpositionē quantitatis et terminationē cōtrarietatis. creator aūt est vnum simplex angel⁹ minime cōpositiōis: qz fm phos nō habet cōpositionē nisi possibil' in q̄ntū intelligit se/ z necessariū in q̄ntum fluit a deo z intelligit ipm. orbes aūt hnt q̄ntitatē z potētiā ad vbi z elemēta cōtrarietatē: ḡ plus accedit angel⁹ q̄z corporeat: ḡ etiā prius effluit ab ipo. Si dicas q hoc nō sequit: qz oia effluunt equaliter. Cōtra/ creator vno mō se habz ad omne qd est: ḡ ex pte sui nulla est drīa/ sz si est drīa illa est ex pte creaturarꝫ aliter z alit se hntiū ad ipm: ḡ vt q effluxio dz determinari fm ordinē creature z nō fm ordinē creantis. P. ordo creatōis debet rndere ordini nature: natura aūt ordiat motorē aū mobile/ z incorruptibile aū corruptibile: z spūale aū corpale z simplex ante cōpositū: cū igit angeli sint motores incorruptibiles/ spūales/ simplices/ videlit q ipsi sint creati aū omia alia. Jtē hoc videl dicere plato O dij deorꝫ quorꝫ opifex paterq̄z ego z. sic em ifert horū sementē ego faciam vobisq̄z tradā/ vestrū autē erit ad par exequi. Ex hoc em videl accipi q influentiam habeāt ad esse generabiliū: ḡ ante omia esse debuerūt vt videl. Sed cōtra ex parte dei creantis nulla est drīa in exitu: cū ḡ creatura aū creatōnē nō fuerit: ex parte etiā illi⁹ etiā nō poterat accipi ordō: ḡ nō est ratō q pri⁹ vel posteri⁹ fiat. Jtē nos videm⁹ q anima rōalis que est motor et pfectio corporis nō fit ante corp⁹ sz post organisationē ipi⁹: si ergo angeli sunt motores corporꝫ superiorū (vt dicūt quidā) a simili debuerūt fieri post ipa. Jtez moyses intendit euacuare errores diuersorꝫ circa principiū creatōis mōi. fuit aūt multorꝫ error q de⁹ p angelos creauit mūdū: ḡ vt ē euacuarel nō debuerat creari aū/ sz vl cū mundo vl post ipm. Unde Dam. ij. li. cap. iij. Quicunq̄z vo aiūt angelos ꝑditores cuiuscūq̄z ē subē bi sunt omes patris sui diaboli. creature cū crātes nō sunt ꝑditores/ omniū aūt factor z puisor z cōtentor deus est q solus est increat⁹. Solo dōm q angeli nō duratōe sed ordine dignitatis facti sunt ante corporalē creaturā. Et ad hoc intelligendū sumenda ē distinctio Aug. de cōfessiōe: q prius altero altero dicit. s. eternitate/ vt deus pcedit omia. dignitate siue electōe sicut melius z nobili⁹ pponit min⁹ nobili vl vtili/ z hoc mō fructus pcedit florē. origine/ z hmodo sonus cantū: qz in sono modulatio facit cantum. z tēpe/ z hoc mō pcedit flos fructū. Ad ea igit que inducunt ex Hila. z Dam. z ad ea que inducunt in lra: qz prior omniū creata est sapientia/ dōm q loqtur de prioritate dignitatis nō duratōis vl tempis.

Ad aliud dōm q illa prioritas intelligēdi rē fiēdā: etiā fm ipm Augu. nō ponit prioritatē duratōis sz ordinis nature. z ita soluit Aug. vt cognoscere rem fiendā nō ponat in actu cognitionē aū rei existentiā sed simul cū ipa re suā ponit cognitionē: id est omis fiende rei quantū est de ordine cause causantis/ z possum⁹ habere. s. cognitionē facte rei qn iam facta est.

Ad aliud dicendū q etiā angel⁹ nō est immediate iuxta verbū nisi ordine nature z non tepis in ordine exitus creaturarū. Ad aliud dicendū q illa rō pcedit ex opinionib⁹ phorū: z fundat ptim sup dubias ꝓpositiones/ ptim etiā sup falsas fm nostrā fidē. dubiū em est quis sit motor celi Ptholome⁹ z abbategni z albumasar z oms astronomi dicūt celū moueria voluntate dei/ z hec est nostra cōfessio. Aristoteles autem z omes naturales phi dicunt ipm mouerī ab intelligētia sicut desideras mouet a desiderato. z vtrū angeli deseruiant deo in motu orbiū vel nō incertū est nobis: hoc tamē certissime tenem⁹ fm sanctos patres q nō omes occupant circa motū celorū etiā si tot essent celi quot sunt stelle/ sicut quidā eorū pstumpserūt dicere: qz nobis tradit quosdā assistere quosdā circa nos ministrare: tū q̄dā etiā moueant celū videl fm expositionē vni⁹ sancti p illud verbū Math. 22. Nā virtutes celorꝫ mouebunt: Hoc em in li. ad Eugeniū Bern. exponit de angel. Sed quicq̄d sit de dubijs ad rōnē inductā dicendū est q etiā fm phos qui ponūt illam opinionē nō valerē: qz nō intelligunt ordinē tempis sed nature/ sed materia elementi prior est elemento/ nec tū vnq̄z defuit elemento nec q̄litates elemētales sibi. Ad aliud dicendū q illud etiā nō cōcludit nisi de ordine nature vel dignitatis z nō tempis. Ad aliud dicendū q ordo ex parte creatorū nō impedit: qz creatura nō fuit z etiā qz grad⁹ dignitatis nō infert ordinē tēpis/ sicut in multis iam patuit: qz aliter anīa pcederet corpus tempe. Per hoc pater solutio ad sequens. Ad aliud dicendū q nō intendit q priores sint creatis alijs: sz q dedit eis ptātē mouēdi stellas ad nature

Solo

Ad pmū et 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m.

Ad instātiā z ad 7m

Ad 8m platonis.

Solo

Instantia

In oppositū p vitate

ꝓpagatoꝝ. ordinē aūt creaturaꝝ ipe ꝑditor istituit.

Quid tenendū sit docet ꝑmissas auctoritates determinando.

Videt itaq; hoc esse tenēdū q̃ simul creata est spūalis creatura: id est angelica: ⁊ corpalis fm qd pōt accipi illud Salomonis: Qui viuit in eternū creauit omia simul: id est spiritualē ⁊ corporalē naturā: ⁊ ita nō prius tpe creati sunt angeli q̃ illa corporalis materia quattuor elementorū: ⁊ tamē primo omniū creata est sapiētia: qz ⁊ si nō tempe ꝑcedit tamen dignitate. Qd aūt simul creata fuerit corporalis spūalisq; creatura. Aug⁹ sup Gene. aperte ostendit dicens q̃ celum ⁊ terrā spūalem corporalēq; naturā intelligi: ⁊ hec creata sunt in principio scz tempis: vel in principio: qz primo facta sunt.

Qz nihil factū est aī celum ⁊ terrā nec etiā tempus: cū tempore enim creata sunt: sed nō ex tempore.

Ante ea enim nihil factū est: nec etiā temp⁹ factū est ante spūalē. s. angelicam naturā: et ante corporalē scz materiā illā quattuor elementorū cōfusam. Illa enim cū tempe creata sunt: nec ex tempe nec in tempe. Sicut nec temp⁹ in tempe creatū est: qz non fuit temp⁹ anteq̃ esset celum ⁊ terra. Unde August. in libro de trinita. dicit: q̃ deus fuit domin⁹ anteq̃ temp⁹ esset: ⁊ non in tempore cepit esse domin⁹: quia fuit domin⁹ temporis quando cepit esse temp⁹: nec vtiq; temp⁹ cepit esse in tpe: qz nō erat tp̄s anteq̃ incipet temp⁹

Qd simul cū tēpe ⁊ cū mūdo cepit corporalis ⁊ spūalis creatura.

Simul ergo cū tempore facta est corporalis ⁊ spūalis creatura ⁊ simul cū mūdo: nec fuit ante angelica creatura q̃ mūd⁹: quia vt ait Augu. nulla creatura creata est ante secula: sed a seculis cum quibus cepit. Hieronym⁹ tamē sup epistolā ad Titū aliud videt sentire dicens: Sex milia necdum nostri tempis implentur annoꝝ ⁊ quantas prius eternitates: quāta tempora: quantas seculorū origines fuisse arbitrandū est: in quibus angeli: throni dominatiōes ceteriq; ordines seruierunt deo absq; temporꝝ vicib⁹ atq; mensuris ⁊ deo iubente substiterūt. His verbis quidā adherentes dixerūt cum mūdo cepisse tempus seculare: sed ante mundū extitisse tempus eternū sine mutabilitate: ⁊ i eo īmutabiliter ⁊ intempaliter astruūt angelos deo iubente substitisse eiq; seruisse. Nos aūt qd prius dictū est ꝑ captu intelligentie nostre magis approbam⁹: salua tamē reuerentia secretorū in quib⁹ nihil temere asserendū est: ⁊ illud Hiero. dixisse nō ita sentiendo: sz aliorū opinionē referendo arbitramur.

An oīm spūaliū ⁊ corpaliū sit materia vna. Arti II B

Deinde queritur de hoc qd dicit ibi [Qui viuit in eternū creauit omia simul] Per hoc ei habent duo. s. q̃ omia simul in specie ꝓria: ⁊ de hoc erit questio illa de opinione Augu. ⁊ alia expositio est q̃ creauit omia simul in materia / et ex hoc relinquit q̃ omniū materia sit vna numero. Et hoc videt etiam ꝑ illud Job. 41. Ecce vehemoth quē feci tecū. Uehemoth aūt ꝑ naturā angel⁹ est: q̃ angelus eiusdē est materie cū homine: q̃ cū carnib⁹ ⁊ ossibus. Arg. pm

Item spūaliū ⁊ corporaliū subarū est gen⁹ vnū: qz essent aliter plura ꝑdicamēta q̃ decē: cū igit id gen⁹ nō sit vanū habebit aliqd rūdēs in re / ⁊ cōstat q̃ nō formā: qz forma nō est vna corporaliū ⁊ spūaliū: ergo materia ipoꝝ est vna. Itē hoc videt dicere Porphiri⁹: qz ipse vult q̃ gen⁹ sit loco materie / alia que possunt ad hoc obijci mota sunt in ꝑcedenti distinē. 20 30

In cōtrariū est qd dicit Arist. in. ix. pme phie q̃ corporaliū ⁊ incorpaliū ñ est gen⁹ vnū. ⁊ exponit cōmentator q̃ genus accipit ibi ꝑ materia: q̃ multo minus corporaliū ⁊ spūaliū nō est gen⁹ vnū. Itē Auerroys sup. ij. metaphy. dicit: Sciendū aūt q̃ genus nō est materia sed est general forma. Sed cōtra / cum materia in eo q̃ sustinet drīnam in cōstituēdo spēm ⁊ in eo q̃ differētia potestate est in ipso. Solo dicendū q̃ sicut vult Boe⁹ q̃ spūaliū ⁊ corpaliū nō est materia vna / vt supra dixim⁹. qz etiam fm phos spūalia aut intelligētie quas nos vocam⁹ angelos habent quidē cōpositionē possibilis ⁊ necessariā q̃s ptes nostri doctores vocant qd est ⁊ quo est: et Boe⁹ videt vocare qd est ⁊ esse: quia illud possibile nunq̃ est in potentia nec pōt esse / sz qz dependet ex alio. s. ex causa prima. ideo in se dicit esse possibile / ⁊ qz pticulat ⁊ diuidit ipm quo est qd de se cōmune est sicut omnis forma. Unū incōicabile ⁊ cōicabile faciūt i angelo cōpositionē: ⁊ hoc signat cū dicit angel⁹ ⁊ hic angel⁹. In oppo tū q̃ vna Solo.

Ad primū ergo dicendū q̃ auctoritas sanctoꝝ nō tota adducit: qz ipsi addūt q̃ omia simul facta sunt in materia vel similitudine / sicut anima bois cum angelis: qz similitudinē quandā habet in genere naturē. Item dico q̃ scriptura innuit q̃ nō omniū corporaliū sit materia vna: qz dicit creata esse celū ⁊ terrā Si enī celū esset de cōmuni materia oīm aliorꝝ non oportebat dicere nisi alterū illorꝝ ⁊ suffecisset. Ad aliud dicēdū q̃ hoc est vtile sophisma: qz est duplex forma scz materie que est pars essentie: ⁊ illa nō ꝑdicat de cōpositō: qz vt dicit Auicenna: forma inquātum forma est nō habet qd ꝑdicet de eo cui⁹ est forma / sed hoc habet inquantū est forma cōsequēs totū cōpositū fm totū esse suū: ⁊ hec est spēs de qua dicit Boe⁹ qd est totū esse indiuiduoꝝ / ⁊ est forma consequens cōpositū fm ptē esse / ⁊ b̄ est gen⁹: ⁊ hec forma ponit similitudinē eēntial'r in toto vl' in pte eēntie: ⁊ b̄ respondet ei fm esse vel rem ⁊ materiā. Ad aliud patet responsio ꝑ dictū cōmentatoris. Ad 2m Ad 3m

Ubi angeli mox creati fuerint in

empireo. ſ. qd̄ ſtatim factum repletum eſt angelis.

Jam eſt oſtenſum quādo creata fuerit angelica natura: nunc aūt attendendū eſt vbi facta fuerit. Teſtimonijs quarundā auctoritatū euidenter monſtrat angelos ante caſum fuiſſe in celo et inde corruiſſe quoſdā ꝓpter ſupbiā: alios vero qui nō peccauerūt illic ꝑſtitiſſe. vñ domin⁹ in euāgelio ait: Videbaz ſathanā tanq̄ fulgur de celo cadentē: nec appellat hoc celū firmanentū qd̄ ſecūda die factum eſt: ſed celū ſplendidū qd̄ dicit empireum: id eſt igneū a ſplendore non a calore: qd̄ ſtatim factum angelis eſt repletū: qd̄ eſt ſupra firmamentū: ⁊ illud empireū quidam expoſitoꝛ ſacre ſcripture noſe celi intelligi volunt vbi ſcriptura dicit: In principio creauit deus celū ⁊ terrā. Celū inquit Strab⁹ nō viſibile firmamentū hic appellat ſed empireū: id eſt igneū vel intellectuale qd̄ nō ab ardore ſed a ſplēdore dicit: qd̄ ſtatim factū repletum eſt angelis. Vñ Job: Vbi eras cum me laudabant aſtra matutina ⁊c. De hoc quoq̄ Beda ita ait: Hoc ſuperi⁹ celū qd̄ a volubilitate mundi ſecretū eſt mox vt creatum eſt ſanctis angelis impletū eſt: quos in principio cum celo et terra cōditos teſtat domin⁹ dicens: Vbi eras cū me laudabant aſtra matutina: ⁊ iubilarent omnes filij dei. Aſtra matutina ⁊ filios dei eoſdē angelos dei vocat. Celū enī in quo poſita ſunt luminaria: nō in principio ſed ſecunda die factū eſt. Ex his liquet q̄ in empireo omnes angeli fuerūt ante quorundā ruinaz: ſimulq̄ creati ſunt angeli cum celo empireo ⁊ cū informi materia omnium corporaliū.

Luce. 10.

Geñ. I.

a Job. 38.

Qd̄ ſimul creata eſt viſibiliū rerum materia et inuiſibiliū natura: et vtraq̄z informis ſm aliquid et formata ſm aliquid.

Simul ergo viſibiliū rerū materia ⁊ inuiſibiliū natura condita eſt: ⁊ vtraq̄z informis fuit ſm aliquid ⁊ formata ſm aliquid. Sicut enī corporaliū materia cōfuſa ⁊ ꝑmixta (que ſm grecos dicta eſt chaos) in illo exordio cōditionis primarie ⁊ formā cōfuſionis habuit et nō habuit formā diſtinctiōis ⁊ diſcretōis donec poſtea formareꝫ atq̄z diſtinctas reciperet ſpecies: ita ſpūalis ⁊ angelica natura in ſua conditiōe ſm nature habitū formata fuit: et tamē illā quā poſtea ꝑ amorē ⁊ cōuerſionē a creatore ſuo acceptura erat formā nō habuit ſz erat informis ſine illa. vñ Aug⁹ multipliciter exponens ꝑmiſſa verba Geñ. ꝑ celū dicit intelligi informē naturā vite ſpūalis ſicut in ſe pōt exiſtere nō ꝓuerſa ad creatorē in quo format. per terrā corporalē materiā ſine omni qualitate q̄ apparet in materia formata.

Utrū celū empireū ſit corp⁹: ⁊ quare philoſophi illud nō cognouerūt. Arti. III. L

Eīnde querit de hoc qd̄ dicit ibi [Jam oſtenſum eſt qñ creata fuerit angelica natura] Incidit enī hic queſtio de celo empireo: ⁊ quaeremus de ipo tria. ſ. vtrū ipſum ſit corp⁹/ ⁊ dato q̄ ſic vtrū ſit mobile vel vniforme vel nō: ⁊ dato q̄ nō ſit mobile/ vtrū habeat ordinē ſm influentiā aliquā ad alios orbes inferiores: Ad primū ꝓcedit ſic: Omne qd̄ mouet in loco ꝑ ſe eſt in loco/ omne qd̄ ē in loco ambit alio corpe: q̄ omne qd̄ mouet localiter ꝑ ſe ambit alio corpe/ nona ſphera mouet in loco ꝑ ſe: q̄ ambit alio corpe: q̄ neceſſe eſt ponere decimū corp⁹: ⁊ h̄ vocamus celū empireū. Jtē añ omne multiformē vniforme ponendū eſt/ ſz ſphera nona eſt multiformis cū habeat dextrū ⁊ ſiniſtrū: q̄ neceſſe eſt ponere aliū corpus vniforme añ ipm/ ⁊ hoc vocam⁹ empireū. Jtē habēs ꝑfectionē optimā ſine motu eſt ante id qd̄ habet eam cū motu/ ⁊ qd̄ habet eaz cū motu vno eſt añ id qd̄ habet eā cum motib⁹ plurib⁹. ſed celū nonū habet ꝑfectionē cū motu vno: ergo añ ipm erit ponere aliud corpus qd̄ habet eam ſine motu aliquo/ ⁊ hoc vocam⁹ celū empireū. Jtē neceſſe eſt q̄ vniuerſitas ꝑficiat in vltimo ſui ꝑ aliq̄d ꝑfectū/ ſed omne qd̄ mouet eſt imꝑfectū: ergo non ꝑficit in aliquo qd̄ mouetur in aliquo corpore nō moto: ergo illō erit ponere: hoc aūt dicim⁹ eſſe empireū. Jtem ſancti dicūt expreſſe/ ⁊ hec ē ratio fortior quare ponim⁹ ipm: qz ſcz ſancti patres q̄ patrē celi ⁊ celum meli⁹ alijs ſpiritu reuelante cognouerūt hoc nobis tradiderūt. Sed cōtra/ locus ⁊ locatū ſunt eiuſdē nature: qz vult phs q̄ idem ſit mot⁹ ad locū ⁊ ad formā: ⁊ idem motor/ ſz locatū in celo empireo nō eſt niſi ſubſtātia ſpūalis: q̄ empireū debet eſſe ſubſtātia ſpūalis nō corporalis. Jtem locus eſt ad quē eſt motus. motus aūt angeli: in deū eſt: qz dicit Aug⁹ qd̄ in corporib⁹ eſt pond⁹ hoc eſt in ſpiritib⁹ amor/ ⁊ amor angeli tendit in deum: ergo celum empireū/ qd̄ eſt loc⁹ angelorū eſt deus. Jtem Beda dicit q̄ intra deū currūt quocūq̄z mittant/ ⁊ ex hoc habet idem. Jtem loc⁹ eſt cōtentiuus ⁊ ſaluatiu⁹ locati: hoc aūt reſpectu angeli nō cōuenit niſi ſoli deo: ergo empireū qd̄ eſt regio ⁊ locus angelorū eſt deus ipe ⁊ nō corpus aliqd̄. Q̄. queritur ſi celū empireū eſt corpus quare phi nō cognouerunt qui omniū corporū naturas rimati ſūt/ ꝑcipue ſi rōnes prius inducte aliquā habent neceſſitatē/ vt multis videt/ cū ille naturales ſint ⁊ nō fundate ſupra fidem ita poterāt eas videre ſicut ⁊ nos. Si dicas q̄ dñs noluit hoc eis reuelare: h̄ nihil eſt: qz inuiſibilia ſua reuelauit eis ꝑ rōnes qd̄ multo maius erat. Solo dicendū cū ſanctis patribⁿ q̄ locus eſt empireū ⁊ corp⁹ a volubilitate mundi ſecretū ⁊ per rōem nō inueſtigabile: qz q̄cq̄d ſcit de celo ſcit ꝑ aſpectū vel motū/ ⁊ empireū neutro ſubiacet/ ſed cogunt nos alia principia que ponā in ſequēti queſtiōis ar-

Arguit ꝓ ſic q̄ vitate

20

30

Af ſcdo ſic ī oppoſitū cōtra vitatem primo

20

30

40

q̄ſtiūcla 2a

Solo

Jnſtantia

Solo

Ad pmũ qõ est p veritate. ticulo. Uñ oĩs priores rõnes que videnť quibusdam fortes fundate sunt sup pcs falsas apud phi losophos hui⁹ mundi, maior eĩ in pma pone ť falsa; q̃ quicqd mouet in loco p se est in loco p se, et bene posito ostendit falsa a cõmentatore sup iertũ phisicor añ finẽ/ vbi Arist. loquẽs cõtra Zenone dicit/ q̃ primũ mobile mouet in loco fm formã ⁊ non fm subiectũ ⁊ ostendit ibi p necessarias rõnes cõmentator q̃ mala est glosa quã q̃dam dixerũt q̃ mouet fm ptem ⁊ nõ fm totũ; q̃ ptes p se nõ mouent sed p accidens motu totĩ⁹. Itẽ q̃ nõ potest totũ moueri nisi oĩes ptes eĩ⁹ moueant. vñ ipe dicit q̃ nihil phibet aliqd esse in loco p accidens ⁊ esse locũ p se ⁊ moueri in loco p se. ⁊ hoc est q̃ motus nõ dependet a loco sed hec alteri⁹ sunt negocũ; hoc patet; q̃ illa rõ nõ necessario cõcludit celũ empireũ esse ⁊ corpus esse/ ſz que-
Ad 2m renda sunt alia principia. Sequẽs rõ fundať sup istã ante corp⁹ multiforme est corp⁹ vniforme; ⁊ hec est impossibilis apud phos: q̃ corpus sphericũ motũ nõ reducit a pho in vniforme nisi sicut intelligentia vniformis est: vñ impossibile est tale corp⁹ esse: q̃
Ad 3m iam esset de pfectione ordinis intelligẽtie. Tertia ratio fundať sup istam q̃ añ corpus motũ sit corp⁹ mobile: ⁊ hec est etiaz impossibil'; q̃ maior pfectio q̃ corpus põt habere fm naturã est ipm esse cõiunctũ
Ad 4m semp sue operatõi que est motus circularis vel motus simplex vel plures et multiplices. Sequens
Ad 5m rõ ridiculosa est; q̃ immobilitas in corpe vltime pfectõis est fm naturã. Sz sequẽs rõ bona est et cogit ⁊ illius coactio patebit cõsequenter; q̃ nos inuenimus alia pncipia ex quib⁹ nõ sophistice phabiť illõ
Ad primũ ĩ oppositũ cõtra veritatẽ. corpus esse. Ad id aũt q̃ cõtra obijciť dicendũ q̃ hec argumentatio teneret si angel⁹ esset in loco p se/ sed ille locus nõ dať ei nisi p cõgruentiã: q̃ inter ce
Ad alia sequẽtia obiecta. tera corpora alia nobilior est/ ⁊ tõ nobiliori nature magis cõgruit. Ad sequẽtia dicendũ q̃ locus spũalis angeli deus est/ ſz loc⁹ habitatõis cõgruentie celũ empireũ est; ⁊ de hoc multa notata sunt in primo libro distin. 37. si angel⁹ sit in loco aut moueat in loco/ ⁊ qualiter ⁊ quot modis sit in loco: ⁊ tõ oĩa illa ptermittã hic; ⁊ ibi etiam dictũ est si duo vel plures
Ad.q. 2am angeli sint in eodem loco/ ⁊ quant⁹ sit angeli locus. Ad id q̃ vlterius queriť quare phi non cognouerũt dicendũ q̃ Beda in litera optime hoc soluit: q̃ a volubilitate mundi secretũ est. si eĩ nõ esset mot⁹/ nos q̃dem deprehenderem⁹ vnã stellã magis vel minus distare q̃ aliã p diametrũ stellar magis vl' minus; sed non possum⁹ distinguere numerũ stellarũ/ sphararũ ⁊ celorũ. vñ q̃ illud nec visui subijciť nec p motus rõnem inuestigať sicut nonũ/ ideo nõ est cognitũ a phis. nonũ eĩ q̃ ꝗ visui nõ subijciať tñ necessitate motus phať/ sicut satis cõueniente phat Alpetragi⁹; ⁊ ad illud infra in operibus sex dierũ ponemus ad hoc rationes.

Arti. IIII. D

An celum empireũ sit immobile et vniforme vel non?

Arg. pmo sic p veritate Secundo queriť vtr illud sit mobile ⁊ vniforme vel nõ? Et videť q̃ sit vniforme: q̃ in litera dicit q̃ ōr igneũ nõ ab ardore sed splendore; g̃ totũ splẽdet lumine/ vt videť: g̃ est vniforme.
2o Item celũ empireũ est regio ⁊ locus cõtemplationis. cõtemplantes aũt toti sunt in lumine: g̃ per con
3o gruẽtiã loci eis posit⁹ plen⁹ lumine debet esse. Itẽ lumen dilatat sensum in exteriorib⁹ ⁊ letificat cor: g̃ cum ponať p cõgruentiã beatis spiritib⁹ debet eĩ luminosum totũ ⁊ vniforme. Itẽ quanto p cõtem-
4o plationẽ vicinior quis efficiť deo tanto magis removeť a ptita multitudine (vt dicit Dyo⁹) et accedit ad vnũ: g̃ locus cõgruus etiã ponet vniformis: q̃ aliter nõ responderet fm proportionabilitatẽ. Itẽ hoc
5o est qõ cantať: Lux ppetua lucebit sanctis tuis dñe Et figurabať in illo vbo Exo. q̃ vbi habitabãt filij israel fuit lux. Item Ps: Dñe in lumine tuo am-
6o bulabunt. Item Ibi. vlt. Qui habitat lucẽ inac-
7o cessibilẽ. cũ igiť hec lux diffundať in beatis in loco cõtemplatõis /opter per cõgruentiã locum illũ esse luminosum. Itẽ infern⁹ locus damnator est loc⁹
8o ppetuis tenebris deputat⁹: g̃ p oppositũ celum empireũ locus beator est ppetue luci deputatus. Qꝛ
9o aũt sit immobilis sic phať: fruitio recessus est ab omni motu ⁊ impfectõe: cum igiť celum empireũ sit locus fruentiũ est ipse remotus ab omni motu ⁊ pacatissime quietis. Item oĩs motus est pter indi-
1o gentiã etiã celi motus fm phos: ergo cum nulla penitus sit indigentia in loco cõtemplatõis est celum empireũ immobile: hec aũt sunt principia pria ex q̃ bus sancti patres posuerũt celum empireũ esse ⁊ immobile ⁊ plenũ lumine. Sed cõtra primã ptem sic Ak in eg
obijciť: natura ignis nõ est nobilis ⁊ pot⁹ datur in sitũ q̃ nõ
tormentis damnatis: g̃ de illius natura nõ debet
2o esse celum empireũ. Itẽ splendens luminosum (vt dicit Auicenna) necesse est q̃ habeat ptes cõstantes Et hoc phať: q̃ stelle eclipsant se inuicẽ ⁊ regunt se p pter cõstantiã priũ in ipsis qõ nõ facit alia ps orbis lubriť ⁊ stelle fulgent/ ⁊ alie ptes orbis nõ fulgebũt ergo videť si celum empireũ est luminosum ipm videť ⁊ visui subijci ⁊ nõ subtile ⁊ simplex esse. Item
Tertio q̃ sit immobil obijciť cõtra aliã ptem. ſ. q̃ videreť ipm esse velocissimi motus. dicit eĩ Alpetragi⁹ ⁊ ponit eam p cõmuni animi acceptõe/ q̃ quanto corp⁹ pmo motori est vicini⁹ tanto ipm moueť veloci⁹/ sed inter oĩia corpora nullũ ita accedit ad primũ motorẽ vt celũ empireũ: ergo nullũ est adeo velocis motus vt ipsum.
Itẽ oĩe quãtũ est in potentia ad vbi necessario: er-
4o go est mobile: q̃ potẽtia ad vbi facit mobilitatẽ ad minus fm q̃ orbis est in potentia ad vbi: sed in ppetuis est idem esse ⁊ posse: g̃ celum empireũ cũ sit quãtum moueť. Solutio dicennũ q̃ nullo modo mo- Solutio
ueť celũ empireũ/ ⁊ nullo mõ est diffoime. Ad id er principal
go qõ primo obijciť dicendũ q̃ nõ dicit igneũ a natura ignis sed ex cõueniencia pprietatis lucis ⁊ noi- Ad primũ
bus notis apud nos. Ad aliud dõm q̃ dicit semp Ad 2m
splendens a natura luminosi simplicissimi ⁊ bñ concedo q̃ non splendet ita q̃ ꝓjciat radios nobis visibiles; q̃ hoc nõ cõgruit excellentie simplicitatis ei⁹ Dicit eĩ splendor lucis ⁊ hoc multis modis. ſ. lucẽ sapientie dei/ ⁊ intelligentie angelice/ ⁊ corpis simplicissimi/ ⁊ etiã corporis spissi subijcibilis nostro visui/ ⁊ his modis dicit p prius ⁊ p posteri⁹/ et tanto minus pprie quanto distant a prima. Ad aliam p-
Ad 3m rem dicendũ q̃ totũ est immobile/ ⁊ pposito que inducať intelligiť de appropinquatõe q̃ est fm accessum ad motorẽ fm q̃ motor est; ⁊ sic non est dict; q̃ illud corpus nõ cogit nos querere ⁊ ponere nisi statũ beator in gloria/ ⁊ nõ generatio ⁊ motus inferiorũ.
Ad aliud dicendũ q̃ quantitas de se nõ facit potẽ-
Ad 4m tiam ad motũ nisi addať aliud; ⁊ hoc patet; q̃ abstra

cta quantitatē habent ⁊ tamen immobilia sunt fm vnā potentiā in esse ad vbi faciet oppositō naturalis ꝓprietatis inclinantis ad aliqd possibile cōsequi per motū ⁊ motoꝝ cōiunctus sibi. vñ dicit quidā phozū q̄ quinqꝫ necessaria sunt ozbi vt moueat/ quozū primū est vt sit aliqd bonū ⁊ optimū nō coniunctū sibi p substantiā. Secundū vt illud apperat sibi cōiungi naturali desiderio. Tertiū vt illud sit possibile cōsequi p motū. Quartū aūt vt habeat motozē cōiunctum sibi. Quintū aūt vt illud qd appetit continue acquirat: qz sic ꝑpetuat motus eius. quidā autē addunt dispositionē mobilis fm dextrū vñ fit motus ⁊ fm sinistrū p qd fit regiratio. sed de hoc dubie pronunciant phi: ⁊ dcd sit de hoc patet q̄ ex quantitate nō habet naturalē ozdinē ad motū/ nec ipsa per se facit potentiam ad vbi.

Arti. V £

An celum empireum habeat ozdinem influendi super alias spheras? Et vtrū sol illuminet celum empireū.

Arg. ꝑmo. T Ertio querit vtrū habeat ozdinem influendi sup alias spheras: ⁊ videt q̄ sic: qz quodlibet primū in aliquo genere influit sup secundum: sed celū empireū in ozdine celozū est primū: ergo influit sup secundū. Item cum dextrū ⁊ sinistrū sint in secundis necesse est q̄ illa causent ab aliquo: nō aūt ab ipso mobili cui sunt: ergo causant a celo empireo vt videt. Ulteri querit hic cum stelle et sol sint superi lucide/ sicut inferius ⁊ luminosum a centro sui vndiqꝫ proiciat radios vtrū sol illuminet sursum locū angelozū in celo empireo/ videt q̄ sic: qz sol emittit radios p nature necessitatē: ergo emittit ad omnē ptem quocūqꝫ pergit centrū ꝓspicacitatis sue/ hoc aūt est ad omnē ptem/ ergo illuminat sursū.

2o

q̄stiūcla 2a

Sed in cōrrariū est qd dicit Apocal. 21. Ciuitas illa nō eget sole ⁊ luna: qz deus ipse illuminat ⁊ lucerna ei ē agn. Solutio dicendū est q̄ secretū est a nobis de celo isto qd sancti patres nō tradiderunt tamē si dicat q̄ duplex est status. s. generatiōis electozū ad numerū ꝑdestinatozū cōplendū: ⁊ ad hui status ozdinē posit est ozdo spherarū mobiliū: ⁊ alius est stat premiozū in alio seculo quiescentiū in cōtemplatione/ ⁊ ad huius ozdinē cōplendū creatū est celum empireū/ nō videt mihi incōueniens/ ⁊ tūc dicimus q̄ decimū celum nō habet influentiā sup nonū: quia in alio ozdine positū est. ⁊ ideo etiam nō est inozdinatū ⁊ inutile. et hec est etiam causa (vt puto) quare nō innouabit in die iudicij nec premiabit vlteri q̄ꝫ premiatū est modo: qz stat ille nō crescit nec emendat nisi forte in premio accidētali nō substantiali. Ad aliud dicendū q̄ dextrū ⁊ sinistrū (vt voluerūt phi) accipiunt fm differentias situs nō simpliciter sed fm q̄ p motū ozdinat ad cōseqndū id qd intendit ex influentia splendozis intelligētie/ ⁊ hoc patet ex hoc. qz aliter illa pars que est dextra, qñqꝫ esset in occidente: ⁊ iterum ex hoc q̄ dextrū planetarū et circuli signozū est in sinistro ozbis ꝑmi/ vt vult phus in scdo de celo ⁊ mundo. si quis subtilit inspiciat ibi/ hoc iterū patet ex hoc q̄ dextrū in celo quolibet est dupler/ ⁊ similit sinistrū/ vt dicit Ptholomeus in quadriptito suo. aspectus eī dexter est ab oziente in medio celi/ et sinister est a medio celi in septimo ab ascendente qd est occidens. et iterū dexter est ab occidente in angulū medie terre. et iterū sinistrū ab angulo medio terre in angulū signi ascendentis qd est oziēs: hoc iterū patet ex hoc q̄ in ozbe eccentrico et epiciclo diuersa dextra sunt et diuersa sinistra. ⁊ iterū ex hoc q̄ ozbis lune habet aliud dextrū fm centrū epicicli/ ⁊ aliud fm punctū eleuatiōis augis in deferente. ⁊ tertiū adhuc fm punctū capitis ⁊ caude draconis quē facit circulus suus ex intersectione equant. et quia hec quidā ignozant ideo mirabilia dicunt de dextro ⁊ sinistro celi. vñ dextrū et sinistrū non causant in celo ex celo empireo/ sed potius ex dispositione dei vt nos credimus/ aut ex ozdine dei ⁊ influentia intelligentie/ sicut omnes dicunt phi

2o

In alia sūma Ꝑriū diē

Ad 2m

Ad id qd vlteri querit vtꝫ illuminet a sole vl stellis dico q̄ nescio/ sed hoc affirmo ex Apocal. q̄ non eget illuminatiōe: ⁊ si illuminat hoc est ad bene esse cōgruentie. Et hoc habet testimoniū a sancto Basilio sup illud: Uox dñi intercidentis flammā ignis/ dicit Basilius q̄ intercisio flamme ignis est vt detur lux ignis sursum electis/ ⁊ ardoz deozsum reprobis Longruū eī est vt lux totius habitaculi cōfluat ad bonū glozie habitatozis/ ⁊ hozroz opacitatis totius ozbis in locū damnatozū/ vt sic verificet illd Sap. 5 Pugnabit p eo ozbis terraꝫ cōtra insensatos.

Ad. q. 2am

Intercisio flame qd sit

Utrū in celo empireo sit laus aliqua vocalis qua dicunt astra matutina laudasse deū.

Arti. VI £

D Einde querit de hoc qd dicit ibi [Cū me laudarent astra matutina ⁊c. vbi. s. a. Ex hoc eī videt q̄ laus vocalis est: qz etiam hoc innuit Esa. 6. Clamabat alter ad alterū. Et in Apocalip. Requiem non habebāt die ac nocte ⁊c. ⁊ alia multa facile est colligere ad hoc. Sed cōtra Dam. dicit q̄ tradunt sibi sua cōsilia sine voce prolato sermone. Item Gregus: Uox angelozū est in laude creatozis in ipsa ammiratiōe intime cōtemplatōis.

Arg. ꝑmo:

2o

3o

Item vox non videt posse fieri sine respirato aere cōfracto ⁊ percusso: cum autē talia ibi nō sint/ non videt ibi posse esse laus vocalis. Item nobilioz est laus mentis q̄ozis: ergo videt q̄ illa futura sit ibi.

4o

5o

Item vniformit beneficozū est vnus modus laudis angelis autē fm suū statū nō cōuenit laus vocalis: cum igit beatitudo hominū sit vt angelozū nō videtur etiā cōuenire hominib laus vocalis. Solutio de hoc sentētia sanctozū doctozū dubia est/ ⁊ magis puto q̄ aut nō est ibi laus vocalis/ aut si erit nō erit nisi in demōstratiōnē potētie laudātis vt in hoc ostendat decoz sapiētie/ que sic ozdinauit organa vt in talem vocē ꝓrumpere possent. Et fm hoc dicendū ad id qd obiicit de respirato aere q̄ bene puto q̄ nō erit tunc per illū modū quo mō est/ sed potius per sonos modulatos in natura corpis ozbis celi empirei ⁊ dicimus q̄ illic nō est corruptio nature nec ignominia si percutiat ⁊ gloziosa lingua formetur in vocem/ sed potius est gloziosius si in ea format gloziosa vox laudis creatozis. Ad alia patet solutio: qz illa nō probāt nisi p modū cōgruentie/ ⁊ potest attendi illa cōgruentia que est de mō sapientie in vsu organorū ozdinatozū. Et nota q̄ angeli dicunt astra matutina in quantū in eis ꝓfuit matutina cognitio lucis huius mundi in exitu creaturaꝫ omniū in esse. sydus eī dicit syderatio stelle ⁊ fulgoz: qz vt dicit Isido. cōsideratur a nautis obseruātib eas. et stella dicit a stando: qz moto ozbe ipsa nō mouet eodē modo vt dicunt astronimi: sz etiā habet alium motū: vel quia

6o

Solo ꝑncipalis ⁊ ad tria ꝑtia

Ad 4m

ad alia duo

fm Aristo. nō mouet nisi motu circuli sui ⁊ nō per se. Astrū autē dicit magna stella / vel potius constellatio vna / sicut Pliades vel Hyades que nominant constellationes vel canis que est nigra stella lucens in pede orionis.

Quō dicat Lucifer fm Esaiam: Ascendam in celū et ero similis altissimo: cum esset in celo.

Hic queri solet si in celo empireo fuerunt angeli ꝗ statim vbi facti sunt: quomō (vt legitur in Esaia) dicit Lucifer: Ascendam in celum ⁊ exaltabo solium meū et ero similis altissimo. Sed ibi celū vocat dei celsitudinē: cui parificari volebat: ⁊ est tale: Ascendā in celum: id est ad equalitatē dei. Esa. 14

Arti. VII B

Quid sit celum trinitatis.

Deinde queritur de hoc qō dicit ibi [Hic queri solet si in celo empireo. Et queruntur hic duo: de celo trinitatis scz quid sit / ⁊ quid sit in eo / Videt aūt q celum trinitatis sit corp⁹: quecūq; vero in vna diuisione vni⁹ cōmunis ponunt sunt vnius generis. celū aūt trinitatis cum alijs celis in eadem diuisione ponit a sanctis: ergo est eiusdē naturе cui⁹ alij celi. sed alij celi sunt corp⁹: ergo celū trinitatis est corp⁹ vt videt. Item omne cui cōueniunt differentie sit⁹ est corpus / celo trinitatis cōueniunt differentie sit⁹: ergo est corpus. prima ptz p se. secunda phat per dictū lucifer: qz dicit: In celum ascendam: ergo erat supra celū empireū: supra aūt esse dicit situ. Sed cōtra dicit Ansel. q deus est maius ꝗ cogitari possit: ergo nō ponit aliqd ambiens ipsum: ergo nec celū corporeū. Item Dam̄ dicit q ideo infinitus est: qz nec loco nec tempe nec intellectu circūscribit: ergo nō est corp⁹. Solutio dōm q celū trinitatis nō est corp⁹: sed est idem qd celsitudo dei / vt dicit mgr in littera. Nota tm q celum dicit tria de rōne sua: scz celsitudinē nature ⁊ loci ⁊ dignitatis et ⁊ cōtinentiā / eo q omnia ambiat et locum dicit summe quietis ⁊ delectatiōis: dicet igit deus celum trinitatis fm q ipse celsitudinē potentie actiue nobilissime ambit ⁊ cōtinet se pfecte ⁊ omnia alia ⁊ summe quiescit in se ⁊ delectat. Ad primū ergo dicendū q cōmune in quo accipit cōmune celorū est cōmune p portionis ⁊ analogie a talib⁹ p̄ieratib⁹ quales dicte sunt dictū port⁹ ꝗ a natura celi noni diuidentib⁹ et ideo nō p̄cedit obiectio. Ad aliud dicendū q hoc qō in corpalib⁹ est sit⁹ / hoc est in spūalib⁹ ordo: et iō ordinē dignitat⁹ port⁹ ꝗ situ ascēdēdi vbo fcauit.

20 In oppositū p vitate Solo. Ad primū. Ad 2m

Arti. VIII H

Quid sit in celo trinitatis.

Secundo queritur quid sit in celo trinitatis: videt autē q de⁹ nō sit in eo: qz dicit phus q nihil est in seipo: ergo cum celū trinitatis sit idē qd deus / videt deus nō esse in celo trinitatis. Itē phus dicit in de celo ⁊ mundo q extra celū neqz est locus neqz temp⁹ / sed vita beata: ꝗ videt cum deus sit vita beata q port⁹ debeat dici extra celū ꝗ in celo. Item xpus fm hominē videt esse in celo trinitatis: qz ita dicit Ps: A summo celo egressio ei⁹ ⁊ occursus eius vsqz ad summū ei⁹. Cōstat aūt q egressio nō per depositionē deitatis sed p assumptōnē humanitatis fuit de celo trinitatis: ergo recursus fuit ad idem ⁊ ita fm hoīem est in celo trinitatis. Item hoc dicit Stephan⁹ Actuū. 7. Video iesum stantē a dextris virtutis dei: et Ps. 109. Sede a dextris meis. Item videt q beata virgo sit in celo trinitatis. habitū cm̄ est supra q celū empireū statim vt est factū sanctis angelis est repletū: ⁊ hoc nō intelligit de repletiōe loci / sicut frumentū replet saccū / sed potius de ordinū distinctiōe in beatitudine / sed de beata virgine legit in epla Hieronymi de assumptiōe virginis q est exaltata sup choros angelorū ad celestia regna. cū igit chori angelorū omnē altitudinē celi empirei repleant / videt q ipa sit exaltata vltra celum empireū / ⁊ vltra id nihil est nisi celū trinitatis: ergo videt q ipsa exaltata sit in illud. Solo dicimus q in celo trinitatis nihil est nisi deus trinitas pater ⁊ filius ⁊ spūsanct⁹: quia esse in celo trinitatis est esse in equalitate eminētie dei. Ad primū dicendū q nihil in vno modo significādi retentū est in seipso. sed licet deus ⁊ celū trinitatis sint idem tamē differūt fm modū significādi / ⁊ ille mod⁹ diuersus significandi sufficit ad transitionē quā notat p̄positio. Ad aliō dicendū q hoc dicit de celo corporeo nō spirituali qd est celū trinitat⁹ / vt vult dicere phs q vita beata nec includit nec excludit loco / sicut in p̄mo lib. distinc. xxxvij. dictū est: nec dicit extra celum esse sicut in loco / sed potius in obiecto qd celo nō includit. Ad aliud dicendū q p̄sona christi hominis in celo trinitatis est / sed nō natura humana / sed potius in potioribus bonis / ⁊ hui⁹ dispositio maior et nō sufficientior. ⁊ qd sit dextera patris est notatū infra. iij. lib. xxij. distin. q̄stiōe de ascēsiōe. Ad id qd obijcit de beata virgine dōm q nō est in loco exaltata vltra distinctiōes angelorū ꝗ dignitate ⁊ ordine Et hoc sic ptz: qz in celo trinitatis est brificās tm̄: et hoc nō includit in celo empireo ꝗ trinitat⁹: ⁊ est beatificatū tm̄ / ⁊ hoc includit in ordine distinctiōis angelorū / ⁊ est brificatū opans ad redēptionē aliorū brificandorū p reparationē / ⁊ hoc est vbi natura hūana vnita cui subiungit beata virgo / ideo qz de ipsa illa natura accepta est / ⁊ ille due nature effundūt lucem super omnes alios btos / ⁊ de xpo cōstat p illud Apocal. Lucerna ei⁹ ē agn⁹. De btā virgie intelligit p illud Apoca. 12. Vidi signū magnū ⁊ mirabile in celo mulier amicta sole ⁊ luna sub pedib⁹ eius ⁊ corona xij. stellarū in capite ei⁹. mlr hec bēdicta ✠go ⁊ mr̄ est amicta sole. i. dignitate et fulgore filij sui q sol ōr. luna sub pedib⁹ ei⁹. i. militās eccl'ia mōstruis defectibus adhuc subiecta. p̄oluta aī pedes ei⁹ ad idulgētiā postulādā. corona. xij. stellarū ē vniuersitas oīm btorū. qō p̄bat: corona circul⁹ est ⁊ signat circulū signorū / ⁊ ad circulū signorū reducit oīs stella q̄ est i celo p. xij. imagines q̄ signa vocant. et iō p. xij. stellas oēs bti significant q̄ sūt in capite ei⁹ sicut corona: qz lumē ab ipa recipiūt / ⁊ in eā omēs scti refundūt b qō habēt dignitat⁹ ⁊ grē sub iesu filio ei⁹ ⁊ sub deo.

Arg. p̄mo 20 30 40 50 Solo. Ad primū Ad 2m Ad 3m et 4m Ad 5m Exaltata sup choros angelorū mō intelligat pulcr

Quales facti fuerint angeli ⁊ q quattuor eis attributa sunt in ipo initio sue conditionis.

Dl. III. quales creati sūt angeli

Ecce ostensum est vbi angeli fuerunt mox vt creati sunt Hunc cōsequens est inuestigare

quales facti fuerint in ipo primordio sue cõditiõis: ⁊ quattuor quidẽ angelis videntur esse attributa in initio subsistẽtie sue: scz essentia simplex: id est indiuisibil' ⁊ imaterialis: ⁊ discretro personalis: ⁊ per rationẽ naturaliter insitã: intelligentia: memoria ⁊ voluntas siue dilectio. liberũ quoq; arbitriũ: id est libera inclinãde volũtatis siue ad bonum siue ad malũ facultas. ¶ Poterant enim per liberũ arbitriũ sine violẽtia et coactione ad vtrũlibet propria volũtate deflecti.

B Ecce ostenium est vbi angeli fuerũt mox vt creati sunt] Hic incipit magister agere de intrinsecis pertinẽtibus ad primũ statum creatiõis angelorũ. Diuidit autẽ in tres partes ꝓm tres questiões quas hic tãgit magister. Prima est de naturalibus angelorũ. Secũda de habitib; gratie vel malicie/ querẽdo si in gratia vel malicia vel in neutro creati sunt vel nõ. et hec incipit in quarta distinctiõe ibi [Post hoc videndũ est vtrũ prima harũ cõtineat tres particulas: in quarũ prima agit de bis q̃ naturaliter attribuunt' creature angelice. In secũda agit de differẽtia angelorũ in participando illa attributa ibi [Hoc cõsiderandũ est. In tertia ponit cõuenientiã eorũ ꝓm equalitatẽ in alijs ibi [Et sicut in ꝑdictis ⁊c.]

Arti. I An angel' sit ⁊ habeat ordinẽ in vniuerso.

Arguit' ꝓ ? primũ. Incidũt aũt questiões tres ante litterã quarũ prima est an angelus sit. Secunda q̃d sit ꝓm naturã. Tertia vtrũ angelus sit idẽ q̃ ꝑbi posuerũt intelligentiã. Ad primũ autẽ obijcitur sic: dicit autẽ Aristo. in. viij. ꝑbicorũ q̃ si duorũ cõpositorũ alterũ inuenit' per se necesse est ⁊ reliquũ inuenirit ⁊ licet ipse ꝑbus de cõpositione motoris ⁊ mobilis hoc ĩtẽdat: tamẽ cõmẽtator dicit q̃ hoc est etiã verũ in mixtis: vt patet in ydromelle: quoniã si aqua inuenit' p se quãdoq; est necesse etiã mel per se aliquãdo inuenirt: sed in inferiorib; inuenim' substantiã corporeã per se ⁊ substantiã cõpositã ex corporea ⁊ incorporea rõnali: ergo necesse est etiã subam incorporeã rõnalẽ per se inuenirt: hãc autẽ vocam' angelũ: ergo angeli sunt. Scõ sic

Item omne q̃ mouet' mouetur ab aliq̃: celũ mouet': g̃ ab aliq̃ motore mouet': cũ autẽ celũ ꝓm naturã sit incorrupribile necesse est ipm moueri a substãtia incorrupribili separata. Et hanc vocãt quidã angelũ: sed quia ille ratiões aliq̃rum sunt ⁊ oino nihil valent: sicut postea patebit: ĩ cõtra Solo ad illas duas rationes.

Arguit' ꝓ ex principio catholicorũ ⁊ veritate catholicis principijs vtentes aliter obijciat' sic: Sapiẽtia ordinãs entiũ creaturarũ inesse in oibus cõplet gradũ entiũ: cũ igit' aliquid sit super ratiõale p fectioris potẽtie citra deũ ⁊ creature cõmunicabile illud cõplebit sapiẽtia ordinãs: ⁊ est intellectualis natura perfectior rõnali: vt supra patuit in q̃stione de differẽtia anime ⁊ ãgeli: ergo sapiẽtia illã faciet illa autẽ vocat' angelus a sacris expositorib; : ergo angelus est. Itã Aristo. in. viij. de aĩalib; circa principiũ dicit q̃ natura in oibus cõplet grad': nõ enim de marino natali statim trãsfert se ad faciendũ gressibile nisi per media oia: facit enim q̃dã q̃ habitat in mari ⁊ querit cibũ in terra: ⁊ q̃dã q̃ habitat in terra ⁊ querit cibũ in aq̃ ⁊ sic de alijs: sed multo ingeniosior est sapiẽtia: ergo videt' q̃ cõpleat oẽs grad': ergo post spiritũ increatũ nec loco circunscriptũ nec loco diffinitũ quẽ vocam' deũ: nõ statim fac corpus: sed ordine nature facit spiritũ creatũ loco nõ circũscriptũ sed diffinitũ: ⁊ hũc vocam' angelũ: ergo angeli sunt. Itẽ ĩ creaturis inuenit' vnũ ꝓpe nihil q̃ ꝑ est materia prima omni forma deficiens: vt dicit Aug': ergo necesse est q̃ aliq̃d inuenia't' ꝓpe deũ: hoc aũt nõ põt esse corp'/ nec cõpositũ ex corpe ⁊ spũ: ergo est spũs simplex: ⁊ hoc vocam' angelũ: ergo angelus est. 30

Itẽ bonũ est cõmunicatiuũ sui ⁊ esse igit' cõmunicat oibus modis q̃b; põt cõmunicari. videm' autẽ q̃ cõmunicat' p intẽtionẽ nature: et cõmũicat' per intẽtionẽ cognitionis in symbolis ⁊ figuris vt hominibus sensum ⁊ intellectũ rõalem habẽtib; : ergo necesse est q̃ sit aliquid cui cõmunicet' illud. s. p intellectũ intuitiuũ apte: aut nõ eẽt ordo sapiẽtie cõplet' creãtis. Si autẽ dicas q̃ nobis nõ cõmunicat' veritas ⁊ bonitas prima ĩ symbolis nisi ex peccato ⁊ nõ ex natura. illud falsum est plane: q̃ anteq̃ peccasset Adã tulit deus hominẽ ⁊ posuit eũ in paradisum vt operaret ⁊ custodiret illũ. Dicit Aug' q̃ in opib; nature legere deũ debuit. ꝓterea sensum alit' nob; inutiliter dedisset. Sed ꝓtra nihil est in vniuerso q̃ nõ habeat ordinẽ ad aliud/ sicut patet q̃ superiora sunt mouẽtia ⁊ inferiora miscibilia motu illorũ ⁊ generata sunt mota ⁊ mixta: g̃ si angeli sunt necesse est q̃ habeãt ordinẽ: q̃ sunt multo plures angeli q̃ motus ⁊ mobilia q̃ stelle cĕli. Si dicas q̃ ordinant' ad ministeriũ elemẽtorũ. Cõtra si nõ esset pcũ nõ indigerem' ministerio eorũ: g̃ hoc nõ fuit rõ creatiõis eorũ. Instãtia Solo Instãtia

Si dicas q̃ ordinant' ad assistendũ deo/ hoc nõ videtur. q̃ de' nõ indiget assistẽtia eorũ: ergo videt' q̃ angeli nõ habeãt ordinẽ in vniuerso: ⁊ quicq̃d nõ habet ordinẽ in vniuerso nõ est: ergo angeli vident' nõ esse: ⁊ iõ forte dixerũt quidã q̃ nõ esset angelus aliquis. Solo Instãtia Solo.

Solo si p auctoritates canonis ⁊ biblie liceat ꝑbari in ista disputatõe multipliciter ex nouo ⁊ veteri testamẽto ad hoc abũdat scriptura. Sed nos cõtra q̃sdã modernos ꝑbos erronee sentiẽtes de angel' hãc assũpsim' disputatiõz bñ igit' ꝓcedo q̃ pria duo argumẽta deriso ria sunt in hac materia: q̃ dictũ ꝑbi intelligit' de cõpositis ex motore distincto ⁊ mobili distincto q̃ vnũ nõ hz eẽ in alio: sic forma ĩ materia sic est celũ mouẽs motũ vel aliq̃d aliud ⁊ terra mota nõ mouẽs: g̃ erit etiã mouẽs ĩ motũ. dictũ autẽ commentatoris intelligit' de miscibilib; p subam: q̃ aũt diuisa sunt: ⁊ diuisa pñt eẽ. Si enim gñalit' sumat' ꝓpositio probat' necessario q̃ ania asini separatur immortalis: q̃ inuenit' corp' p se ⁊ cõpositũ ex corpore ⁊ aĩa asini: ergo ⁊ aĩa asini q̃ heresis est: vnde nõ tenet in bis que cõponũt sicut forma ⁊ materia ⁊ quorum separatio abinuicem tollit rationẽ cõiuncti: q̃ corpus ab anima separatũ nõ habet rationẽ coniuncti corporis. Ad primã duo argumẽta ante rõnes catholicas mota. Ad obiecta in oppositũ ? veritatẽ.

Ad aliud autẽ dicendũ q̃ insania est: quia nos nunq̃ declinabimus in hunc errorẽ q̃ dicamus angelos esse necessarios ad motũ orbium: licet nõ negemus quin possint mouere: sed numerus ⁊ ratio creationis non dependet ex illo. Ad vltimũ dicendũ q̃ sunt duo ordines mũdi: vn' ꝓm statũ generatiõis: ⁊ alter ꝓm statũ beatitudinis ⁊ gratie: ⁊ in primo statu nõ habet ordinẽ necessariũ angelus: sed in secũdo: q̃ in sortib; ⁊ gradib; eorũ distinguunt' premia gratiarũ. Ad alias ĩstãtias contra ꝑdicta.

Arti. II. B

Quid sit angelus per definitionē.

Definitio angeli.

Secūdo querit quid sit angelus. Et dicit Johānes damā. diffinitionē istā: Angelus est substātia intellectualis semp mobilis arbitrio libera incorporea deo ministrās fm grām nō natura immortalitatē suscipiēs. Videt autē hec diffinitio habere calūniā in decimo prime phie: quia corporaliū ⁊ incorporaliū non est idē genus: ergo multominus corruptibiliū ⁊ incorruptibiliū: si igit corporalia sunt in genere substātie incorporalia nō sunt in illo. Itē quecūq; sunt in genere aliquo ipsoq; est participatio per vnū modū principiorū illius generis: ergo si angelus est in genere substātie incorporee: sic eodē modo participabūt: ⁊ hoc falsum est: quia si dicūt vt qdā q̄ angeli sunt ex materia: trā alteri⁹ modi dicūt esse materiā illā ⁊ materiā corporaliū. Si dicas q̄ substātia per pri⁹ ⁊ posteri⁹ dicit de illis. Cōtra genus debēs que sunt in genere nō dicit per prius ⁊ posterius: sed principiū de principiatis p pri⁹ ⁊ posterius potest dici: si ergo substātia per pri⁹ ⁊ posterius dicit de corporea ⁊ angelo: angelus non est in substātia sicut in genere. Sed cōtra est q̄ Porphiri⁹ primā diuisionē ponit substātie per corporeā ⁊ incorporeā: ergo cū differētia adiūcta generi facit speciē: videt q̄ incorporea substātia sit in genere substantie. Itē obiicit de secūda particula scz intellectualis: est enī spūalis vel incorporea magis differētia tāgens naturā ⁊ intellectualis tāgens magis potentiā: ergo per incorporeū vel spirituale deberet diffiniri potius q̄ per intellectuale. Itē quare nō ponit ratiōale cū hoc sit magis cōmune: ⁊ differētie cōmuniores debēt pcipue poni circa principiū diffinitionis. Ulterius obiicit de hoc q̄ dicit semp mobilis hoc enī nullo mō videt ꝓuenire: fm phm enim id qd semper est mobile maxime est imperfectū: ergo si angelus est semp mobilis maxime erit imperfect⁹ fm naturā. Preterea aut intelligit de motu fm locū / aut fm voluntatē / aut fm naturā. Q̄ nō fm locū hoc patet: q̄ nō semper mouet fm locum. Q̄ quidā eorū nunq̄ mittunt: igit nunq̄ mouent: ⁊ tamen sunt angeli. Si fm voluntatē hoc iterū nō videt: q̄ nō nisi quidā fm volūtatē moti sunt: ⁊ alij postea in suo volito cōfirmati: ergo nō semp sunt mobiles. Si tertio modo hoc absolute falsum est: q̄ tūc oporteret q̄ alterarent ⁊ generarent fm substantiā qd absurdū est tō semper nō sunt mobiles. Ulterius queritur de hoc qd dicit arbitrio libera: cū enī ei accidūt alia: discretio personalis ⁊ simplicitas essentie q̄re nō posuit illa sicut istud. Itē qd non eque participat ab habētibus naturā cōmunē nō debet poni in diffinitiōe illius nature: quia aliter equiuocatio fieret. sed arbitrio esse liberos non equaliter participat ab angelis: ergo nō debet poni in diffinitiōe angeli: prima patet per se: secūda statim in hac distinctiōe scribetur in littera. Obiicitur etiā de hoc qd dicit incorporea: ibidē enim dicit Dama. q̄ respectu dei corporei sunt trā: respectu autem nostri sunt incorporei ergo si respectiue conuenit eis esse corporeū ⁊ incorporeū vtrūlibet est eis accidētale non diffiniēs angelum substātialiter. Item qd in se est substātia nulli potest comparari respectu cuius substātia non sit. si ergo angeli in se essent incorporei respectu nullius possunt esse corporei / sed sunt corporei respectu dei: nō ergo in se sunt incorporei: de sequēte etiā qd dicit deo ministrās obiicitur: quia cū demones sint angeli non cōuenit eis deo ministrare: ergo diffinitio non est cōuertibilis. Item de vltima q̄ dicit fm gratiā non natura imortalitatē suscipiens: hoc enī videtur falsum: quia naturaliter nō est mortale nisi qd compositū est ex cōtrariis: vt dicit phs: ⁊ hoc propter mutuā actionē ⁊ passionē cōtrariorū ⁊ etiā propter motū eorū ad contraria: quia leue in corpore mixto nititur sursum: graue aūt deorsum: ⁊ ita distabunt quādoq; ⁊ fiet corruptio: sed non sic est in angelo: ergo non est mortalis fm naturā. Item etiā phus videtur velle in primo celi ⁊ mundi q̄ celū sit imortale qd tamē est corpus: ergo multomagis angeli per naturā erūt imortales. Item non est cōueniēs dicere demones habere gratiā: ⁊ tamē sunt imortales: ergo imortalitas nō cōuenit p gratiam sed per naturā vt videt. Item non moritur vel corrūpit aliqd nisi aliq̄ fortiori se agēte in ipm nihil autem citra deū est fortius angelo: ergo nihil corrūpet eū: ergo per naturā est immortalis / vt videtur. Solutio prenotandū est q̄ ista descriptio angeli ꝓueniat tam bono q̄ malo. ⁊ infra in secūda q̄stione de angelis ponemus vnam que cōuenit bonis angelis trā ⁊ in sequēti tractatu de motu ponemus aliā que conuenit malis angelis trā: ista ergo diffinitio que cōuenit bonis ⁊ malis habet substātiam pro genere ⁊ adiungit sex differētias ab alijs que sunt in eodem genere. Q̄ ergo dicit intellectualis distinguit meo iudicio ab alijs substātijs animatis vt vegetabili ⁊ sensibili. Q̄ q̄ dicit semper mobilis distinguit a substātia prima que sola per naturā immobilis est; Q̄ autē dicit: Arbitrio libera distinguit ab his que nō habent libeq̄ arbitriū vt animalia. Q̄ autem dicit: incorporea: distinguit a corporibus vt celo ⁊ elemētis. Q̄ d aūt dicit: deo ministrās distinguit ab homine qui ministrat sibi propter indigētiā cui nō subiacet angelus: ⁊ hoc quo ad actū. sed q̄ dicit fm gratiā distinguit angelū ab his que subiacēt corruptiōi que per gratiā ⁊ beneficiū creatiōis beneficiū imortalitatis receperūt. Quidā tamen dicunt q̄ deo ministrans non ponit ibi nisi occasiōe bonorū angelorū: ⁊ hoc nō puto esse verum: sed fm naturā angeli omnis actus eius ordinat ad ministeriū dei. ⁊ nō est sic in oribus hominū. Ad primū ergo dicendū q̄ phus nō loquit ibi de genere predicabili fm aliquā cōmunē rationē: sed de genere qd est primū subiectū sine materia: quia aliter falsum esset. Ad aliud dicendū q̄ nō oportet ad h q̄ aliqua sint in genere vno q̄ sint ex eisdē principijs illius generis: sed q̄ sit in eis proportio ad vnā rationē principiorū: ⁊ hoc bene saluat in angelis: quia in ipsis est accipere potentiā actiuā ⁊ passiuā: licet nō sit accipere materiā ⁊ formā vt postea patebit. dicit enī Aristo. In oī natura est accipere aliqd per modū potentie ⁊ aliquid per modū actus: angelus enī aliquo mō est ens potētiale per intellectū possibilē ⁊ est ens actu per agentē. Ad aliud dicendū q̄ intellectuale a pluribus separat q̄ incorporeū: quia separat ab anima ratiōali fm q̄ stricte accipitur. incorporeū autem non separat ab ipsa: sed a corporea substantia cum qua cōmunicat anima rationalis. Ad aliud dicendū q̄ ratiōale vt dicit Aug⁹ ⁊ Isaac nō est p̄pria differētia angeli: sed poti⁹ hominis ⁊ aie rōnalis. Ad aliud dicēdū q̄ semp mobilis di-

Arguit po ꝓ diffinitoz

Solo Instātia.

Arguit p veritate

Arguit 2o ꝓ secūdā p̄ticulā.

Questiūcula prima

Arguit 3o de tertia p̄ticula p̄rio

Questiūcula secūda ō q̄rta p̄ticl'a

Obiectio secūda.

Arguit de q̄rta p̄ticula primo

Arguit de vltima tula.

Ad primū

Ad secūdū

Ad id q̄ ꝓ secūda p̄ticula

Ad q̄stiūcula primā

Ad obiectio ꝓtra tertia

citur electiõe vel volũtate: ⁊ addit semp vt intelligatur q̃ hoc cõueniat de se in omni suo statu: ⁊ si ipa nõ moueat per gratiã ⁊ sic cessat obiectio. Ad id qõ obijcitur de hoc q̃ dicit libe. arbi. dicẽdũ q̃ duo int̃ attributa referũt ad subam fm naturã. s. subtilitas essentie ⁊ discretio personalis: ⁊ ideo loco differẽtiarũ accipi nõ possunt: q̃ differẽtie sumunt ex parte act̃ vel forme: sz pspicacitas intelligẽtie ponit in prima differẽtia ⁊ libe. ar. ponit hic. Ad aliud dicẽdũ q̃ q̃ ad habitũ potẽtie q̃ est libe. ar. nõ est per pri̊ ⁊ posterius: sed poti̊ per ordinãtia ad actũ: ⁊ hoc infra magis discutiet. vnde hic dicere sufficit q̃ vno mõ recipit magis ⁊ min̊: ⁊ alio mõ nõ. Ad id qõ obijcit de alia differẽtia dõm q̃ angelus absolute est incorporea suba: ⁊ qõ dr a Dam̃. ⁊ Greg. esse corp̊ nõ dr̃ propter naturã corporis: sed pprietatẽ corporis que est cõtineri loco ⁊ diffiniri: ⁊ ideo ille due obiectões sũt sophistice. Ad id qõ obijcit de vltia dõm q̃ meo iudicio vocat ibi gratiã donũ datũ cũ natura. Dis ei natura creata inquãtũ est educta de nihilo rẽderet in nõ esse: si manus oipotẽtis dei nõ cõtineret: ⁊ hãc manũ nihil intelligo nisi volũtatẽ p naturã separatã a cõtrarijs permanẽdi in esse: in hoc eẽ: q̃ a contrarietate remouit voluit pmanere incorruptibil: ⁊ b videt velle Plato in Thimeo q̃ dicit q̃ natura q̃dẽ dissolubiles / volũtate aũt creatoris pmanẽres: licz hoc melius̊ de planetis intelligat quos plato ignicos ⁊ iõ per naturã corruptibiles putabat: ⁊ per hoc patet solutio ad tria prima: q̃ phus loquit de alio mõ mortalitatis ⁊ ĩmortalitatis. Ad vltimũ dicẽdũ q̃ nõ est agẽs fortis̊ nisi deus ⁊ ille nõ destruit id qõ fecit. sed Dam̃. vocat naturã defectũ q̃ẽ in q̃libet creato ex hoc q̃ extruit in esse postq̃ nihil fuit de ipso.

Ad questiũculã secũdã ⁊ primã obiectionem

Ad secũdam obiectionem.

Ad obiecta d q̃nta particula.

Ad obiecta vltime particule pter vltimũ.

Ad vltimũ ⁊ quartũ.

Arti. III. E

An theologi vocãt angelos illas subas separatas q̃s phi vocãt intelligẽtias.

Tertio querit vtrũ nos vocem̊ ãgelos subas illas separatas q̃s phi intelligẽtias vocã ⁊ vt q̃dã cõtentiose defendere psumũt. Videt q̃ sic q̃ ita dicit Auicẽ. q̃ intelligẽtie sunt quas ppl's ⁊ loquẽtes in lege angelos vocãt. Itẽ hoc idẽ dicit Algazel ante finẽ methaphisice sue. Itẽ rabbi Moyses dicit hoc in secũda collectiõe ducis neutrorũ. ergo videt q̃ ipsi hoc intelligũt. Itẽ phi ĩtelligẽtias ponũt substãtias separatas: ⁊ nos dicim̊ ãgelos substantias spirituales separatas: ergo idẽ intẽdimus dicere per angelos qõ illi per intelligẽtias vt videt.

Arguit pro q̃ sic.

Itẽ substãtia intellectualis nõ habet aliquid ante se in ordine vniuersi fm phos nisi causam primã: idẽ autẽ dicimus nos de angelis: ergo videt q̃ idem nos intendimus per angelos qõ illi per intelligẽtias. Sed cõtra nullus vnq̃z phorũ posuit intelligentias moueri localiter quin potius scribũt eẽ immobiles nos angelũ dicimus nunciũ / eo q̃ frequenter mittat localiter motus: ergo nõ idẽ intelligim̊.

Arguit in oppositum q̃ nõ sint idẽ primo

Itẽ omnis phus ponens intelligẽtias dicit illas mouere celos / sicut desideratũ mouet desiderãtem: nos autẽ hoc nõ dicimus de angelis: ergo. Item omnes phi cõcordãt in hoc q̃ vno triũ modorũ est numerus intelligentiarũ: sz aut fm numerũ sphera mobiliũ / aut fm numerũ motuũ / aut fm numerũ stellarũ que sunt in mobilib: nos autẽ omnia hec de angelis absurda reputam̊: ergo ⁊c. Itẽ omnis phus ponẽs intelligẽtias dicit vnã esse caulam alteri̊ ordine nature nõ tẽporis: nos autẽ nihil horũ dicim̊ de angelis: ergo. Põt aũt eẽ q̃ aliquis dicat q̃ ego nõ intelligã phos loquẽtes de intelligẽtijs. Sed ad hoc respõdeo q̃ verũ est me parũ intelligere: sed non est incertũ mihi quin iste sit intellectus phorũ loquẽtiũ de intelligẽtijs: ⁊ q̃ certũ est mihi q̃ loquẽtes angelos esse intelligẽtias ⁊ mouere localit̃ vel etiã immediate mouere celos ⁊ nõ tm̃ sicut desideratũ mouet desiderãtem q̃ ille nunq̃z sciuit nec intelligentie naturã nec phos loquentẽ de intelligẽtijs intellexit: ipsi eẽ ponũt vnã intelligẽtiã solã que sit ens necesse ⁊ ex splendore illi̊ ⁊ possibili qõ nunq̃z deest ei / vt dicũt educit intelligẽtiã primi ordinis ⁊ ex illa secũdũ orbẽ cũ anima orbis intelligẽtiã secũdi ordinis ⁊ ex illa orbẽ tertiũ ⁊ intelligentiã tertij ordinis: ⁊ ita vsq̃z ad intelligentiã decimi ordinis que est mouens vt desideratũ ipherã actuorũ ⁊ passiuorũ que educit a distinctiõe locorũ sub orbe lune cui̊ intelligẽtie dicũt esse splendorẽ omnẽ formã materie generabiliũ ⁊ corruptibiliũ ⁊ formã intellectus possibilis: ⁊ hec oia reputamus erronea quãdo de angelis dicunt.

Instãtia. Rñsio

Et iõ cõsentio in hanc partẽ q̃ angelus nõ sit idẽ qõ phi intelligentiã eẽ dixerũt nec etiã dico eẽ intellligentias / vt infra in questiõe de orbibus quarte dici: ⁊ de celis babet: q̃ mihi videt q̃ catholice hoc poni nõ potest. Ad prima tria dicendũ q̃ illi phi loquũtur fm suas intentiões: nos autẽ ita nõ ponim̊ esse angelos. Ad aliud dicẽdũ q̃ alia separatiõe separamus angelos q̃z illi intelligẽtias: ipsi enim ponebant q̃ nõ essent cõiuncte materie / nec haberent formas materiales: sz vniuersales simplices que sunt ratiões motus celi: sed determinabãt intelligentiã ad motorẽ determinantẽ qui recipit speciẽ a splendore intelligẽtie ⁊ mouet celũ suũ ad cõsecutionẽ illius speciei mobilis vt producat in esse: sed hoc nos reputamus stulticiã qui dicimus q̃ deus fm suã volũtatẽ causat ⁊ disponit mundũ ⁊ angelos omnes separamus a materia ⁊ a determinatiõe ad motorẽ et ad motũ corporis alicui̊: sed intẽdit in deũ tm̃ p cõtemplationẽ: ⁊ in nos per ministeriũ. Ad aliud dicendũ q̃ ordo vniuersi fm phos oino est alius q̃z fm nos: quia ipsi ponũt ordinẽ ex vno qõ ab eo qõ est necesse: ⁊ vnũ nõ possit nisi vnũ qõ est possibile ⁊ necesse: possibile quidẽ in se ⁊ necesse a prio: ⁊ ex illo qõ est duo educunt duo: scz celũ suũ ⁊ intelligentia alia vt supra diximus ⁊ celũ per motũ / ⁊ quo pars accedit alicui ⁊ recedit ab aliquo est principiũ diuersitatis / ⁊ ex parte intelligentie etiã educunt alie intelligẽtie nos autẽ ponim̊ ordinẽ ita q̃ corporale ⁊ spirituale simul sint ex vno agente p libertate sue volũtatis ⁊ nõ per naturã ⁊ necessitatẽ vt illi ponũt: ⁊ dicim̊ angelũ esse primũ post deum nõ ordine cause: sed ordine status ⁊ dignitatis.

Solo.

Ad prima tria obiecta.

Ad quartũ

Ad quintũ

Arti. IIII. D

An angelus sit simplex substãtia.

Deinde querit de hoc qõ dicit [Et quattuor quidẽ angelis vident attributa] vbi. s. a. Et querunt quinq̃ quorũ quattuor sunt de istis per ordinẽ que enumerat quintũ aut ẽ de oibus ĩ cõmuni. Querit igit primo vtrũ angelus sit simplex suba: videt aũt q̃ nõ: dicit eẽ phs Omne qõ est vnũ nũero est vnũ p materiã: sz ãgel̊ est vnũ nũero: g̃ est vnũ per materiã vt videt: nihil autẽ habet materiã nisi habeat formã: ergo angelus est cõposit̊ ex mate

Arguit pro

ria ⁊ forma. Itē Boe. in principio de tri. hoc vere
vnū est qd̄ nulli innitit in quo nullus numer⁹ ⁊ in-
tēdit hoc de deo solo: ergo oē qd̄ est hoc aliquid in na
tura dicit habere numer⁹: ⁊ ita est cōpositū. Item
Boeci⁹ ibidē: Simplex forma subiectū esse nō p̄ter
go si angelus simplex forma est subiectū fieri nō p̄ot
sed est subiectū gratie ⁊ sciētie ⁊ multorū alio⁹ ergo
nō est simplex forma: ⁊ cōstat ꝙ nō est simplex mate
ria: q̄ ipse est cōposit⁹. Itē Boe. ponit ebdomadē in
p̄ncipio de ebdomadibus dicēs: quid est habere ali
quid p̄ter id qd̄ ipm est esse verū nihil habet admir-
tū: ergo angelus nō est simplex esse cū ipse possit ali-
quid p̄ter id qd̄ ipse est: q⁹ ipse nō est quicq̄d habet:
ergo esse in eo aliud esse ⁊ qd̄ est: ergo est cōpositus.
Itē Boe. ibidē: quicq̄d est hoc aliq̄d est aliud, habz
quo est: ⁊ aliud quo aliquid est: cōstat autē ꝙ ange-
lus hoc aliquid est: ergo aliud habet quo est ⁊ aliud
quo hoc aliquid est: ergo est cōposit⁹. Itē phs in
principio. ij. de aīa vult ꝙ materia nō sit hoc aliquid
nec etiā forma: sed cōpositū: cū igit̄ angelus sit h̄ ali-
quid videt̄ ꝙ angelus sit cōposit⁹. Itē in oī eo in q̄
est accipe vle fm naturā ⁊ particulare in ipso est com
positio: dicit enī phus: cū dico celū dico formā: cū di
co hoc celū dico materiā: cū igit̄ fm naturā sic dicat̄
angelus ⁊ hic angelus videt̄ in ipso supponi cōposi-
tio. Itē Auicē. dicit ꝙ oīs forma est de se cōis: er-
go si indiuiduat̄ hoc nō est nisi sup aliquid qd̄ est fun
damētū esse in quo fundat̄. cōstat aūt ꝙ natura an-
geli in hoc angelo est indiuiduata: ergo est fundamē
tū supra qd̄ coartat̄: q̄ habet materia ⁊ formā. Ad
hoc quidā voluerūt dicere ꝙ est cōpositio ex natura
forme vlis ⁊ particularis sicut dicit phus de celo cū
dico hoc celū dico materiā: cū dico celū dico formā: ⁊
hāc vocāt cōpositionē logicā: ⁊ est cōpositio ex qd̄ est
⁊ quo est: ⁊ hāc vocāt methaphisicā ⁊ his duab⁹ cō-
positionib⁹ dicūt cōpositū esse angelū. est aūt cōpoſi
tio tertia que est ex forma ⁊ materia que est phica cō
positio: ⁊ hāc dicūt angelo nō cōuenire: ⁊ mihi videt̄
mir⁹ si isti qd̄ dicūt intelligūt: oīs enī cōpositio essen
tialis nō subiecti ⁊ accidētis est ex forma aliq̄ essen-
tiali: illa aūt non p̄ot esse nisi forma tot⁹ vel partis
tot⁹ sicut homo: ⁊ hic homo habet cōpositionē: est ei
vlis forma cōseq̄ns totū cōpositū: vt dicit phs q̄dā:
⁊ iō etiā p̄t p̄dicari de hoc cui⁹ est forma: si aūt nō est
talis tūc necessario est forma partis: sic forma est for
ma nature: ⁊ illa est altera pars cōpositi: ⁊ nō p̄dica-
tur de cōposito: qm̄ sicut dicit Auicē. forma nō habz
ꝙ p̄dicari p̄ot inquātū est forma: sed pot⁹ inq̄ntū est
tot⁹ forma idē quodāmō cuz eo de quo p̄dicet̄: ergo
videt̄ ꝙ diuisio illi⁹ cōpositōis nō fit nisi duplex: q⁹
id qd̄ est est idē qd̄ partitulare: ergo quo est siue eē est
idē cū natura vli. Itē ego dico sic: si est ibi forma to-
tius oportet ꝙ illa fluat a toto: ergo p̄supponit com
positionē in eo cui⁹ est forma vt videt̄. Itē eorū que
sunt in genere sunt ea dē p̄ncipia ꝓtcipādi gen⁹ illō.
sed angeli sunt in genere sube: q̄ participabūt gen⁹ p
ea dē p̄ncipia per que participant ipm alie sube, hoc
aūt sunt forma ⁊ materia: ergo angeli sunt ex mate-
ria ⁊ forma vt videt̄. Itē phs dicūt ꝙ oēs intelligē-
tie que sunt citra cām primā sunt cōposite ex esse pos
sibili ⁊ eē necesse: esse aūt possibile est eē materie: ergo
videt̄ ꝙ sunt ex materia ⁊ forma. Itē in. ij. de ania
dicit phs ꝙ in oī natura est potentia ⁊ act⁹: ergo ⁊ in
angelo: potētia autē ⁊ act⁹ sunt forma ⁊ materia: er-
go angelus est ex materia ⁊ forma. Itē q̄cq̄d cōue
nit multis ⁊ nō per se ⁊ cōuenit alicui p̄ se: necesse est
ꝙ omnibus illis cōueniat gra illius solius qd̄ est in
oīb⁹ illis sic hē tres ā gulos cōuenit ysocheli isopleu
rō scaleron ⁊ nō per se ⁊ triā gulo rectilineo p̄ se oportet
ꝙ illis cōueniat gra nature triā guli que est i illis sic
substare cōuenit multis: q⁹ oībus substātijs ⁊ nō p̄
se: q⁹ dicit Boe. ꝙ suba simplex nō p̄t substare. Itē
cōuenit materie ⁊ p̄ se: q⁹ nō est reducere ad aliq̄d pri
us: ergo oībus q̄bus cōuenit substare alicui forme/
illis cōuenit gratia materie q̄ est in illis: sed oīb⁹ an-
gelis cōuenit hoc: ergo oēs angeli sunt ex materia ⁊
forma vt videt̄. Sed cōtra dicit Aug⁹ ꝙ aīa est sim
plex substātia: ergo multo magis angelus: ergo non
est cōposit⁹. Itē magister dicit hic ꝙ simplicitas es
sentie est attributū angeli: ergo angelus est simplex
vt videt̄. Itē pūctus est simplex: ⁊ tamē habet posi
tionē in cōtinuo: ergo multo magis angelus est sim-
plex q̄ est indiuisibilis ita ꝙ nō habz positionē. Itē
nō videt̄ valere ꝓpositiōes Boeciij q̄bus ꝓbat̄ ange
lus nō esse simplex: q⁹ oīs forma simplex est: ⁊ tamē
possum dicere ꝙ est albedo ⁊ hec albedo. Itē possum
dicere ꝙ hec albedo est hoc aliq̄d ⁊ tamē ipsa est simplex: ergo hoc aliq̄d non dicit cōpositionē: ergo ratio
nes p̄ius inducte non vident̄ valere. Solo mea
opinio semp̄ fuit ꝙ angelus sit cōposit⁹ ex partib⁹ es
sentialib⁹: sed nō ex materia ⁊ forma: q⁹ nō dico ma-
teriā esse primū p̄ncipiū cōpōnis sube in genere: ſz
sube more: ⁊ ideo vbi nō est potētia ad motū nō dico
esse materiā nisi materia valde large ⁊ ip̄ropie suma
tur: qm̄ mihi videt̄ ꝙ phi nō loquant̄ de materia ni-
si ipsa sit sub aliq̄ p̄uatiōe: hn̄ tū dico: q⁹ si funda-
mētū vocet̄ ꝙ tūc est ex materia ⁊ forma: q⁹ phs dicē
in. vij. p̄me phie ꝙ fundamētū nō est q̄ntū neq̄ q̄le
neq̄ aliquid aliorū p̄dicamētorū: sed Boe. in lib. de
duab⁹ naturis in vna psona christi nō sic vocat ma-
teriā/ nec etiā phi naturales vel mathematic⁹ h̄ mō
loquit̄ de materia. Sunt tū quidā dicētes ꝙ mate
ria variat̄ triplicit̄. s. ꝙ quedā determinat̄ forma sub
stātiali tm̄: ⁊ fm hoc dicim⁹ ꝙ materia est pars sub-
stātie q̄zuis nūq̄z sit i potētia ad subam cui⁹ est pars:
vt in rebus ꝓpetuis: quedā autē est determinata for
ma subali ⁊ quātitate ⁊ nūq̄z est in potētia ad esse: ſz
est in potētia ad vbi vt in celo: quedā autē est determi
nata forma substātiali ⁊ q̄ntitate ⁊ qualitate vt ma
teria generabiliū ⁊ corruptibiliū. Cū igit̄ queritur
vtrū sit vna materia corruptibiliū ⁊ ꝓpetuo⁹: dōm
ꝙ nō vna: q⁹ ita dicit Boe. ⁊ phi oēs/ eo ꝙ nō dicit̄
vna ratiōe subiecti tm̄: sed etiā ratiōe potētie: ⁊ potē
tia nō est vni⁹ rationis in eis. Eodē modo cū queri-
tur vtrū sit vna materia corporaliū ⁊ incorporalium
creaturarū: dicendū ꝙ nō vna: q⁹ licet fundamentū
primū i se sit vnū: tm̄ materia nō est vna: q⁹ materia
noīat potētiā que nō est vni⁹ rōnis in eis q̄ mouent̄
fm locū ⁊ q̄ imobilia sunt fm locū nisi forte diffiniti
uet: ⁊ in hanc opinionē ego bene cōcordo: ⁊ p̄cipue p̄
pter hoc: q⁹ videt̄ i possibile ꝙ aliqua ꝓprietas sit i di
uersis q̄ nō gra alicui⁹ sube cōis sit in eis: ꝓprietas
aūt multis ⁊ spūalib⁹ ⁊ corporalib⁹ cōis est substare
⁊ sustinere formā: q̄ necesse est ponere subam cōem q̄
sit in eis: ⁊ hec meo iudicio nō dicet̄ materia: sed fun
damētū, Alia ē q̄ est inducta sup̄ in obūciēdo ꝙ eo⁹ q̄
sūt in eodē gēe necesse est eē vnā cōem habitudinē ad
p̄ncipia illi⁹ generis: cōstat autē ꝙ p̄ncipia indi-

Solo aliq̄rum.

Decimo

Undecimo

Cōtra si positum quiē sic

Solo

uisibilia generis subiectū sunt fundamētū: ⁊ esse forme subalis: ⁊ p hoc ptz solo ad oia que inducunt: qz nō cōcludūt de materia simpl'r: sed fundamētū de ꝗ qd est ps sube: vt finitū esse: qm̄ sicut supra diximus materia nō dicet de eis nisi equoce: vt ptz in rōne porētie. Ad id aūt qd cōtra obiicit dōm q Aug⁹ loquitur de simplicitate indiuiduitatis / ⁊ nō simplicitate ipsi⁹ esse qd est hoc aliqd. Ad aliud dōm q magister vocat simplicitatē elōgationē a materia ⁊ materialitate que facit ignobilitatē ⁊ eberudinē: ⁊ non loquit de simplicitate p priuationē cōpositōis. Ad aliud dicēdū q pūctus est simplex priuatiōe diuisionis cōtinui: sed angelus illa simplicitate nō dicitur simplex: qz nō habet ordinē ad cōtinuū: sz pori⁹ mō pdicto. Ad aliud dōm q si nos loquamur de hac albedine fm esse tunc non est hec albedo nisi per hoc q est in hac materia. si aūt tu loquaris de hac albedine fm q est forma quedā terminata cōsistēs in tra suas differētias cōstituētes ipam tūc intellect⁹ ei⁹ est absolut⁹: vt dicit Auicē. sed tūc hec albedo ⁊ albedo nō dicūt vle ⁊ particulare: sed pori⁹ vle: ratiōe differēs. s. in se cōsideratū: ⁊ vt terminatū sub suis differentijs essentialib⁹: vñ patet q Boe. verū dicit si accipiatur hoc aliqd fm esse: ⁊ ita intelligit dictū Boetij: ⁊ hoc iterū patet q angelus cū sit hoc aliquid sine dubio cōposit⁹ est ex fundamēto ⁊ esse qd fundat in ipso: ⁊ hoc iō dico: qz nō pprie ponitur potētia nisi forte ad agere: qz dicit phs in ppetuis nō differt esse a posse / eo q ipm posse nūq fuit sine esse ⁊ potētia dē equoce ī eis ad alia q sūt ī potētia ad vbivl ad forma

Ad primuz qd est in oppositū obiectum. Ad secūdū. Ad tertiū

Ad quartū

Arti. V £

An angelis ꝓueniat psonalis discretio ita q quilibet sit persona.

Arguit po

Deinde querit de discretōe psonali. Videt em̄ q discretio personalis sit ī angelo sic in deo ⁊ hoīe distinguat p positionē pri⁹ posita pro principio q si aliqua passio inest plurib⁹ necesse est q rōne alicui⁹ subē cōis cui ipsa passio p se cōuenit insit eis discretio psonalis inest deo ⁊ hoīb⁹ ⁊ angelis: ergo necesse est q cōi mō insit eis: hoī aūt ⁊ deo inest per rōnē ordinis nature ab vno exeūdo vel emanando: ergo hoc mō inest angelo: vt videt qd falsum est / 20 cū vn⁹ nō pducat aliū generādo vel spirādo. Itē mgr Richar. de sctō vic. dicit q discretio psonal' est / aut origine tm̄ vt in deo / aut pprietate tm̄: vt in angelis / aut pprietate sim̄l ⁊ origine: vt in homīe: ⁊ ex isto videt sequi multa incōueniēcia quorū vnū est q discretio psonalis videt p plura cōuenire homī q̄z angelo ⁊ cum discretio personalis vna causaruz fuerit in assumptibilitatis assignatorū in. iij. li. videt q homo min⁹ fuerit assumptibilis q̄z angelus qd nō ē verū. Aliud est: qz q̄cūq differūt sola pprietate nō differūt nisi p accidēs: qz oīs pprietas est de genē accidētiū: vt dicit Boe. angelorū aūt discretio psonalis nō est nisi sola pprietate: ergo nō differūt angeli nisi per accidēs qd est impossibile: ergo nō est discretio in eis sola pprietate. Solo dōm q vt dicit Richar. persona est existēs p se solū fm quēdā singularē rōnalis nature existētie modū: sicut in. j. lib. dist. xxiij. explanatū est: ⁊ iō qz quilibet angelus p se solū existit materia sue existentie in intellectuali natura: iō quilibet est persona ⁊ cōuenit eis discretio psonalis. Dōm ergo ad primū q personalitas p pri⁹ ⁊ posteri⁹ est in deo ⁊ in angelis ⁊ in hoībus: ⁊ hoc in primo lib. pba

Tertio.

Solo

Ad primū.

tū est: ⁊ iō sufficit cōueniētie ꝓportōis quo ista cōmunis passio referat ad tres naturas: ⁊ dicūt q illō est suppositū rōalis creature: qz hoc inuenit in deo / angelo ⁊ homīe: ⁊ iō nō oportet q modus discretionis sit vn⁹ sicut videbat pbare obiectio. Ad aliud dicendū q magister Richar. cōiter tāgit faciētia ⁊ ostēdētia discretionē personalē: in diuinis em̄ facit relatio originis: in humanis aūt indiuiduatio super hāc materiā: ⁊ in angelis indiuiduatio esse nature angeli sup hoc fundamētū: ⁊ argumētū nō valet: plurib⁹ em̄ distinguit homo q̄z angelus: ergo est magis discretus in persona: ⁊ mutat ibi discreta quātitas in modum continue p intēsionē / nec verū ē q discretio psonalis impediat assumptibilitatē: sed pori⁹ qz psona nūq nō est persona sicut homo nisi prius potētia est persona ⁊ postea fit actu psona: ⁊ ideo antequ fiat actu cū propriā adhuc nō habeat singularitatē: potest assumi in singularitatē alteri⁹: ⁊ hoc nō est in angelo cuius singularitas nunq fuit in potētia. Ad vltimū dicendū q reuera pprietates ostēdūt singularitatē psone ⁊ nō faciūt: sed facit eā fundamētū cē particulās ⁊ indiuiduās ipm esse p se super se: sed qz in angelis est hoc elōgatū a cognitōe: iō cognoscim⁹ ipm ppprietatib⁹: sicut etiā in logic' materia diuidēs ⁊ cōtrahens formā facit indiuiduū: sed tm̄ cognoscit per collectionē indiuiduantiū.

Ad secūdū.

Ad tertiū

Arti. VI. £

An cōueniat angelis ratio naturaliter insita propter qd insunt memoria: intelligētia: voluntas.

Arguit po

Tertio querit de rationē naturalit insita pē quā insunt memoria / intelligētia / voluntas: aut em̄ sumit hic ratio pro ratione cognitiua aut pro ratione practica que diuiditur contra irascibilem ⁊ concupiscibilem. Si primo modo tunc videtur q nō pter ipam insit volūtas: qz volūtas nō inest fm rōnem speculatiuā. Si secūdo mō tūc videt q etiā cōtineat in se li. ar: ergo nō erūt nisi tria attributa: qz li. ar. est facultas rōis ⁊ volūtatis: ⁊ rōis in q̄ntū practice nō speculatiue siue theorice. P q̄rit quāliter memoria insit angelis cuz fm phm memoria p se sit primi sensitiui: angelus aūt nō habet partem q̄ est sensibil' aīa. Itē memoria est cū dīa tpis determiata: sz intellect⁹ pur⁹ abstrahit ab oī tpe: cū g̃ intellect⁹ angeli sit pur⁹ nō videt q angel' ꝓueniat memoria. Itē cū intellect⁹ in nob diuidat in intellectū quo est oia fieriq dē possibil' ⁊ intellectū q est oia facere / q dē agēs ⁊ intellectū formalē q est speculatiu⁹ vl' adept⁹ nūqd intellect⁹ sub istis differētijs est ī āgel' videt q nō qz su⁹ intellect⁹ nūq fuit ī potētia: sz semp pfect⁹ possibil' aūt ē q ē in potētia ad actū: g̃ āgel⁹ nō hz possibilē intellectū. si aūt b dicas tūc sequit q etiā nō habz agētē: qz agēs est q pficit possibilem abstrahēdo formas ⁊ ponēdo in ipso: cū igit forma a principio creationis sit posita in ipso videt q nūq indiget agente. cū igit nihil superfluū sit ī āgelo vī q nec habeat agētē nec possibilē. P q ē dīa int intellectū ⁊ intelligētiā: ondit etiā d volūtate: qz illa ē ps li. ar. sic apparz ex diffinitiōe ei⁹: g videt q superfluat li. ar. P vī q rōne horū triū āgel⁹ sit ad imaginē sic hō. Sz ꝗ d solo hoīe in creatiōe dictū ē: faciam⁹ hoīez ad imaginē ⁊ similitudinē nrāz. Solo dōm ad pmū q rō ñ sumit p potētia spāli: sed pori⁹ p parte spūs superiori q nata est ferri in deū p habitū veri ⁊ boni impressum sibi natu-

Secūdo de memoria.

Solutio principalis ⁊ ad primū

raliter de deo: sicut etiā dictū est in q̃stiōe de imagīe hoīs primo lib. di. iij. ⁊ ideo nihil est qd̃ querit vtrū sumat ibi p cognitiua siue practica: hoc autē mō sumitur ratio ī glo. sup. pā. 4. Signatū est sup nos lumen vultꝰ tui dñe: ibi em̄ dicit glo. q triplex est imago creatōis/recreatiōis ⁊ similitudīis: ⁊ hoc explanatū est in primo lib. ⁊ imago creatiōis: vt dicit glo: est rō ⁊ sumit ratio p parte mētis purioze que cōtinet memoriā/intelligētiā ⁊ volūtatē. Ad id qd̃ obijcit de memoria dōm q memoria sumit hic pro accipit ab Augo que nō est tm̄ preteritoꝝ: sed etiā p̃sentiū ⁊ futuroꝝ: hoc est que abstrahit ab oī differētia tēporis: ⁊ nō dicit nisi thesauꝝ noticie habitū naturaliū ad ea que naturaliter sunt cognita ⁊ naturalit dilecta: sicut veꝝ ⁊ bonū qd̃ deꝰ est ⁊ veꝝ ⁊ bonū qd̃ ipa mēs est vnde istiꝰ memorie actꝰ nō est reflecti ī id qd̃ priꝰ nouit vel vidit: sed potiꝰ suꝰ actꝰ est nosse: ⁊ hoc nosse vt dicit Augꝰ nō est aliud q̃ noticiā rei apud se tenere: ⁊ ille actꝰ nō est agere: sed potiꝰ tenere habitū qui noticia vocat: ⁊ p hoc patet solutio ad oia que obijciuntur de memoria. Ad id qd̃ obijcit de intelligētia dicendū q hic sumit pro est pars imaginis: ⁊ tūc intelligētie actꝰ fm Augm est intueri se in noticia p̃sente quā habet vel intueri deū ī noticia veri ⁊ boni dei quā habet apud se: ⁊ hoc mō semp intuet se ⁊ deū: qz illud intueri nō dicit actualit cōsiderari: sed potius obijci sibi in lumine noticie rē cuiꝰ est noticia illa: ⁊ b̄ semp fit vno mō: ⁊ iō dicit Augꝰ q aīa semp intelligit se: sed nō semp discernit ⁊ excogitat se: qz semp sibi obijcit in lumine noticie q̃ sibi naturaliter est impressa/qd̃ est videre vl intelligere: sed nō semp discernit se ab alijs rebus notis qd̃ est cogitare vt dicit Augu. ⁊ idē est de angelo. Ad hoc autē qd̃ querit vtrū habeat angelus possibilē ⁊ agētē intellectū: dōm q possibilis dicit a potētia cum priuatiōe: ⁊ sic non habet possibilē: ⁊ sic pcedit obiectō: dicit etiā possibilis qd̃ est subiectū in quo fundant spēs cognoscibiliū: ⁊ sic habet possibilē perfectū a principio sue creatiōis: ⁊ agentē illustrātē super possibilē: ⁊ per hoc patet solutio ad illa que obijciunt de differētijs intellectū ipsiꝰ angeli. Ad aliud dōm q fm pbm actus intellectus cōsueuit vocari intelligētia ⁊ substātia intellectualis separata mouēs motoꝛes ozbiū: intellectꝰ autē vocat ab eis potētia anime rationalis vel angeli q̃ accipit species indiuiduatas a materia ⁊ a conditionibus materie. Sed Richar. de sancto vict. dicit q intelligētia dicit diuinoꝝ intellectꝰ: vt de deo intellectꝰ aut alioꝝ quādo. ſ. refert ad ītelligēda mūdana sed a magistro accipit hic pro intellectū angelorū qui simplicioꝛ est q̃ humanꝰ. Ad id qd̃ obijcitur de volūtate: dicendū q volūtatē habent angeli: ⁊ licet volūtas cadat ī diffinitōe li. ar. tm̄ nō ē li. ar. vt patebit infra di. xxxiij. vbi de hoc q̃rit: qz liberꝝ arbitriū accipit aliquid a ratiōe/⁊ aliquid a volūtate: et ideo dicit facultas amboꝝ: cū tamē sit potētia determinata fm se. Ad id qd̃ obijcit vtrū homo vel angelus sit ad imaginē dei: dicēdū q imago dicit ab imitatione: potest ergo attēdi imitatio imaginis ad vnitatē essentie in tribus personis tm̄: ⁊ sic angelus est ad imaginē dei sicut ⁊ homo: ⁊ etiā potētijs simplicioꝛibus. ⁊ etiā essentia simplicioꝛi exprimit vnitatē in trinitate: si autē attendat ratio imitatiōis ad vnitatem essentie in tribus personis ⁊ ozdo nature personarū: tūc homo erit ad imaginē ⁊ nō angelus: qa homo habet tres potētias ⁊ non angelus: qz homo habet tres potētias in vna essentia: ⁊ etiā homo habet principiū totiꝰ sui generis ⁊ sue nature/sicut in patre est principiū totiꝰ deitatis: ⁊ hoc nō est in angelo: ⁊ per hoc patet solutio ad totū.

Ad secūdū de mēoria.

Utrū liberū arbitriū sit attributū angelice nature cōueniens: an sit etiā in angelis et hoībus per rationē vnam. Arti. vi. B

Arguit

Quarto querit de libe. arbi. Hoc em̄ non videtur attributū naturale: quia naturalia nō amittunt: flexibilitas aūt libe. arbi. amittit: ergo nō est attributū nature. prima patet per se: secūda pbatur ex hoc q cōfirmati siue in bono siue in malo nō possunt flecti ad oppositos actꝰ. Itē queritur vtrū libe. arbi. sit in angelis ⁊ homibus per rationē vnā. Videt autē q nō: qz dicit Dam̄. q nostrū libe. arbi. libere inquirit ⁊ libere cōciliat: hec aūt nō ꝓueniūt nisi nature dubitāti ⁊ ignorāti: cū igit ītellectus angeli deiformis sit nō videt q hec suo libe. ar. cōueniant. Sed cōtra in vtroq; erat flexibile; in qd̃ voluerit: q̃ fm rōnē vnā. Solo dōm q li. ar. ꝓuenit angeli p naturā: ſz libertas eiꝰ nō ē flexibilitas ī bonū ⁊ ī malū: qz flexibilitas ī malū vt dicit Ansel. nec est libertas nec ps libertatis: ſz liberū ē in faciēdo qd̃ vult ſcz q nō obligat ad actū vnū: sicut naturalis virtꝰ agēs: ⁊ qd̃ nō impellit ad necessitatē actꝰ quin possit abstinere si vult: ⁊ hec libertas semp remanet apud angelū quocūq; se vertat. Q aūt nō inclinat ad malū quādo cōfirmat in bono: hoc nō est ex coactōe: sed ex imobilitate spōtanea in bono qd̃ est cōfirmatio: ⁊ similiter q nō inclinat ad bonū post confirmationē in malo hoc est ex spōtanea ptinacia que vnde causet infra quereꝰ: per hoc patet solutio ad primū. Ad id qd̃ vlteriꝰ querit vtrū vniuoce dicat libe. ar. in angelis ⁊ in nobis: dōm q dicit per priꝰ ⁊ posteriꝰ: quia in angelis liberꝰ q̃ in nobis est: qz rectitudinē liberantē nō deserūt: sed in nobis liberꝰ est q̃ in dānatis ⁊ de hoc etiā infra quereꝰ dis. xxxv. que tota est de b̄ vna cū cōi rōne pōt dici de nobis ⁊ de alijs. ſ. libera facultas faciēdi qd̃ vult. 20 q̃ fi Solo principio ad primū

Ar. vi. D

Arguit

Utrū quattuoꝛ aut tm̄ tria aut plura sint angelice nature attributa?

Quinto querit de bis oibus in cōmuni. Videtur aūt q nō sint nisi tria attributa: qz in seqnti capitulo mgr nō enumerat nisi tria dicēs q prima cōsideratio est de suba: secūda de forma: tertia de ptāte. persona q̃ppe suba est sapia forma arbitrij ptās: q̃ videt q nō nisi tria sūt. Itē videt q multo plia sunt: qz ingeniū ꝓuenit cuilibz angelo ⁊ irascibilis ⁊ cōcupiscibil: ⁊ ita videt q sint multo plia. Itē videt q nō sunt nisi duo: qz cōmētatoꝛ sup. xij. prie pbie dicit q suba separata pr̄ sui simplicitatē nō bnt nisi duas potētias. ſ. intellectū ⁊ volūtatē: q̃ videt q nō sunt nisi duo attributa. Itē q̃rit penes qd sumunt ista attributa. Solo dōm ad b vult primo qz duo sunt in angelo suba eiꝰ in ē naturali ꝓsiderata ⁊ potētie cōseqntes ⁊ pficiētes ipam subaz ad agere. suba in se cōsiderata accipit ex parte qd̃ est: ⁊ sic est discretio personalis/aut ex parte quo est: ⁊ ex parte illa est subtilitas vel simplicitas essentie: potētie autem ad agendū: aut fm ozdinem in deum/aut fm ozdinem ad opera in deum est ratio naturaliter insita: ⁊ in illa est memoria/intelligentia/⁊ voluntas: ad opera 20 30 q̃stiūcula Solo principio ad q̃stiūcula

Ad primũ. aũt est libe.arbi. Ad primũ ergo dõm q̃ mgr sub substãtia cõpbendit duo q̃ penes subam cõprehẽdũt licet non exprimat nisi vnũ. Ad aliud est dõm q̃ ingeniũ est idẽ in substãtia cũ rõne nisi q̃ sonat in virtutẽ accipientẽ scientiã p ingenitã vim rõnis. Ad aliud dõm q̃ cõmẽtator ibi nõ diuidit nisi potẽtias/ nõ essentialia attributa. Ad id qõ obijcit de irascibili ⁊ cõcupiscibili dõm q̃ non ꝓprie sunt in angelis nisi equiuoce: qz sunt ꝓprie partes sensibilis vis: et si equiuoce dicunt esse in angelo tũc dõm q̃ ad volũtatẽ reducũt: vel ad li.ar. qõ verꝰ mihi videt.

Ad secũdũ.

Ad tertiũ.

Ad id qõ in scdo ẽ d ira scibili ⁊ cõcupiscibili.

An omnes angeli fuerint equales in tribus. s. in sapientia: in eẽntia in libertate arbitrij.

Hic ꝓsiderãdũ ẽ vtrũ ĩ sua suba spũali. i. materia ⁊ sapiẽtia rõnali. i. intellectu ⁊ libertate arbitrij que oĩbus inerãt oẽs equales fuerint: vt sit prima cõsideratio de suba: secunda de forma: tertia de ptãte. Persona q̃ppe substãtia est: sapiẽtia forma: arbitriũ ptãs: ⁊ ad subam quidẽ pertinet nature subtilitas: ad formã vero intelligẽtie pspicacitas: ⁊ ad ptãtẽ rõnalis voluntatis abilitas. Ille ergo essentie rõnales que psone erãt: ⁊ spũs erãt: naturaq̃ simplices ⁊ vita ĩmortales differẽtẽ essentie tenuitatẽ: ⁊ differentẽ sapiẽtie pspicacitatẽ atq̃ differentẽ arbitrij libertatez ⁊ abilitatẽ recte habuisse intelligũt: sicut in corporib⁹ nõnulla differẽtia est fm essentiã ac formã ⁊ põdus. Quedã eĩ alijs meliorẽ ac digniorem essentiã ⁊ formã habent: ⁊ alia alijs leuiora atq̃ agiliora sunt. Ad hũc ergo modũ credendum est illas spũales naturas cõueniẽtes sue puritati ⁊ excellẽtie: ⁊ in eẽntia ⁊ in forma ⁊ in facultate differẽtias accepisse ĩ exordio sue cõditiõis: q̃b⁹ alij inferiores alij superiores dei sapia cõstituerent: alijs maiora: alijs minora dona prestantis: vt qui tũc per naturalia bona alijs excellebãt: ipsi etiã post per munera gratie eisdem p̃essent. Qui eĩ natura magis subtiles ⁊ sapiẽtia amplius pspicaces creati sunt: hi etiã maioribꝰ gr̃e muneribꝰ p̃diti sunt: ⁊ dignitate excellentiores alijs cõstituti. Qui vero natura ⁊ sapientia minꝰ pspicaces cõditi sunt: minora gr̃e dona habuerũt ĩferiores q̃ cõstituti sunt sapientia dei eq̃ moderamĩe cũ cta ordinãtis In ipsa facĩtate arbitij dr̃a aĩa duertẽda est fm differẽtẽ nature virtutẽ ⁊ differẽtẽ cognitionis ⁊ intelligẽtie vim. Et sicut differẽs vigor ⁊ subtilitas nature infirmitatẽ non adducit: minorq̃ cognitio sapiẽtie ignorãtiã nõ ingerit: sic libertas inferior nullã arbitrio necessitatis volũtatẽ imponit.

a

Vtrũ in quattuor attributis angelice nature angeli suscipiũt magis ⁊ minꝰ ⁊ intendãtur ⁊ remittantur. Arti. IX J

Deinde querit de h qõ dicit [Hic cõsiderãdũ est vtrũ in sua suba spũali]. Hic eĩ dicit magister q̃ in istis recipiũt magis ⁊ minꝰ angeli: ⁊ hoc nõ videt: qz quecũq̃ sequunt spẽm inquãtũ spẽs est sic spẽs: nõ recipit magis ⁊ minꝰ: ita illa nõ recipiũt magis st minus: vt videt. Itẽ videt hoc in singulis: q̃ eĩ vnꝰ nõ sit simplicior alio videt: qz q̃cũq̃ noiant rẽ vt in termino nõ suscipiũt intẽsionẽ ⁊ remissionẽ/ nec magis nec minꝰ: simplicitas autem noiat vt in termino: ergo nõ recipit magis ⁊ minus. Arguit p° 2° 3°

Itẽ oĩs simplicitas tollit cõpõnẽ: sed inter cõposita vnũ nõ est cõpositiꝰ alio: qz priuatiões nõ intendunt nec remittunt: ergo neq̃ simplicitas. Itẽ in diuisibiliũ nõ est vnũ indiuisibilius alio: sed simplicitas ponit indiuisibilitatẽ: ergo videt q̃ vnus non sit simplicior alio. Itẽ videt de discretiõe psonali: qz si differũt in illa/ tũc illa dr̃a notabilis erit inter summũ ⁊ minimũ angelũ. Sed cõtra eadẽ discretiõe psonali qua sũmꝰ discernit a minimo ꝓuersa minimꝰ discernit a sũmo: g̃ nõ suscipiũt magis ⁊ minꝰ vt videtur. Itẽ de pspicacitate memorãdi vl' intelligẽdi vl' volẽdi videt q̃ nõ suscipiat magis ⁊ minꝰ: qz istã diuersitatẽ si est in eis fm intellectũ necesse est reducere ad aliq̃ ꝑncipia causantia ipam sic in nobis velocitas ingenij reducit ĩ calidũ bn̄ mouẽs: ⁊ in humidũ bn̄ mobile/ ⁊ bonitas in siccũ nõ facile delibile ⁊ siccũ retinẽs ⁊ hmõi. cõstat aũt q̃ talia principia nõ inuenimꝰ in angelo: g̃ videt q̃ oẽs sint eiusdẽ pspicacitatis. Eodẽ mõ videt de lib. ar. qz libertas hec nõ est nisi coactiõe apposita ⁊ a miseria: vt habebit ĩfra di. xxv. ⁊ cõstat q̃ oẽs illas libertates habẽt: g̃ in li. ar. nõ suscipiũt magis ⁊ minꝰ. 4° 5° 6° 7°

Solo dõm q̃ ĩ tribꝰ attributis suscipiũt angeli magis ⁊ minꝰ: sz nõ possum videre q̃liter suscipiãt magis ⁊ minꝰ in q̃rto scz in discretiõe psonali: ⁊ iõ argumẽtũ ad hoc factũ cõcedo. Ad primũ aũt rñdeo q̃ licet ista sequant naturã cõem in angelis rñ fundat̃ super naturã fm suũ esse qõ hz in angelo: ⁊ qz suũ esse nõ est vnũ: iõ etiã illa nõ sunt vno mõ: ⁊ est sil'e de ingenio apud nos qõ sequit naturã humanã fm eẽ qõ hz in hoc hoĩe: ⁊ in illo: ⁊ iõ nõ est vno mõ. si aũt sequerẽt naturã cõem fm se vt hĩe tres angulos sequit triãgulũ bn̄ cõcedere q̃ nõ recipet magis ⁊ minꝰ: ⁊ hec solutio non dicit causam. Solo dõm Ad primũ. Alia solutõ ad idẽ.

Aliter põt dici q̃ ista attributa cõsiderãtur in cõparatiõe ad naturã cõmunẽ: ⁊ sic nõ recipiunt magis ⁊ minꝰ: ⁊ in cõparatiõe ad actũ: ⁊ sic recipiũt: ⁊ hec solutio est minꝰ bona. Ad aliud dicẽdũ q̃ simplicitas in angelo nõ dicit nisi fm quid: vñ etiã magister in littera qñq̃ exponit p subtilitatẽ essentie: quãdoq̃ per tenuitatẽ: sed verũ est vbi simplicitas absolute dicit ibi noiant rẽ in termio: ⁊ hoc nõ est nisi in deo solo. Ad aliud dõm q̃ hec est falsa q̃ oĩs simplicitas tollit cõpõnẽ absolute: sz verꝰ ẽ q̃ tollit aliquã illã. s. q̃ est ex partib⁹ q̃ntitatiuis q̃ntitate mobil': sz relinq̃t cõpõnẽ eẽntie ⁊ subiecti ⁊ accñtis: ⁊ illã q̃ est ex ptib⁹ virtualib⁹: ⁊ iõ nõ dicit oĩmodã priuationẽ cõpõnis. Ad aliud dõm q̃ indiuisibiliuz in eo q̃ indiuisibilia nõ est vnũ indiuisibilꝰ altero: sz pñt eẽ alia rõe dĩsibilia p ptiũ ĩtellectũ: sz ñ dĩdãt p effectũ: ⁊ ĩ illa rõe pt eẽ vnũ ĩdiuisibilꝰ alio sic de- Ad secũdũ. Ad tertiũ. Ad quartũ

indiuisibilior angelo: ⁊ in alijs est hoc etiā facile vi-
Ad quintū dere. Ad sequēs mihi videt cōcedēdū esse. Ad ali
Ad sextū. ud dicendū q̄ diuersitas in in pspicacitate memorā
di ⁊ intelligēdi in alijs reducit ad eadē principia: sz
nō in nobis: qz in nobis opposita ꝓ cōplexionū cōdi-
tiones vigēt in memorijs ⁊ in genijs: qz melancholi
ci in memoria: ⁊ sanguinei ī ingenioſz in angelis me
moria nō est nisi tētio noticie memorie simplicis ⁊ in
telligētia est intuitio rei in noticia illa: ⁊ iō reducunt
in vnū principiū: ⁊ hoc est eis diuersitas in subtili-
tate essentie: hāc ēm cōsequit id qd quidā habēt for-
Ad >m mas magis simplices: ⁊ quidā minus simplices: vt
infra determinabit. Ad aliud dōm q̄ etiā si sint
liberi oēs a coactiōe per naturā: nō tm̄ eque expediti
ad actū: qz meliora naturalia magis sunt ad actū ex
pedita: ⁊ si gratia oēs liberat eque a culpa: qz mini
ma gratia nullā culpam relinquit: ⁊ hec est libertas
quātū ad terminū a quo: sed nō eque sunt liberi quā
tū ad terminū ad quē: qz minor gratia nō eque abili
tat ad actū sicut maior: ⁊ eodē mō est de gr̄ia quoad
liberationē a miseria ⁊ in cōparatiōe ad actū glorie.
Sed tm̄ hic magr̄ nihil loquit nisi de libertate natu
rali: que est a coactiōe: qz non agit nisi de naturalib
angelorum.

Arti. X K An angeli qui erant natura magis subti-
les erant sapiētia magis pspicaces: ita q̄ gra
tia ꝓportionata sit nature: ⁊ sic sit eis data:
aut fm conatū liberi arbitrij.

Deinde querit de hoc qd dicit ibi [Qui ēm na
Obiectū tura magis subtiles ⁊ sapiētia ampliꝰ perspi
primū caces ⁊c.] vbi. s. a. Videt hoc esse falsum: po
nam ēm eū q̄ minora naturalia habet se ample ꝓpa
rare: cū igit deus respicit conatu mnr̄m: videtur q̄
Secundū. ille plus infundit de gratia. Jrē ponam q̄ aliqs
habēs gr̄am cū minoribus naturalib tota die insistat
bonis opibus deuote ⁊ aliꝰ cū nō adeo bonis: nō ita
insistat: cōstat q̄ iustꝰ remunerator deꝰ remunerat il
Arguit ī cō lius laborē augēdo sibi gr̄am ⁊ alij nō: ergo gr̄a nō
trariū prio respōdet naturalib solū vt videt dicere mgr̄. Sz
20 cōtra Mat. 25. Dedit vnicuiq̄ fm ꝓpriā virtutē / ⁊
dicit glo. hoc est fm capacitatē naturaliū. Jrē det
q̄ non impleat naturā: ergo aliq̄d aptū est eum reci
pere remanet vacuū qd est impossibile: cū dicat dyo
30 nisiꝰ q̄ dei bonitas diffundit se sup oēs intellectua-
les vultꝰ fm vniuscuiusq̄ ꝓpriā analogiā. Jrē in
ps. 144. Aperis tu manū tuā ⁊ ĩples oē aīal bn̄dictio
4° ne. Jrē gr̄a est in libe. ar. vt dicit Augꝰ vt sessor in
equo ⁊ agens in actu: ista autē semp̄ sunt ꝓportiona-
ta: ergo fm quātitatē naturaliū est quātitas gratui
Ultimū to ꝓ. Jrē in angelis nō est reducere diuersitatē gr̄
tie ad aliqd ꝓcedēs diuersum nisi ad diuersitatē na-
turaliū: qz nō ꝓcessit conatꝰ vel meritū ꝓcipue fm il
los qui dicūt angelū creatū in gratia: ergo adminꝰ
in angelis data est gr̄a fm distinctionē gradꝰ natu-
Solutio ralis. Solo dōm q̄ nō generalit verū est q̄ gra
principalis tia ꝓportionet nature: sicut ꝓbāt prime obiectiōes.
⁊ ad vltimū sed tm̄ hoc verū puto esse in angelis: qz ego opinor q̄
⁊ ad duo ꝓ creati sunt in gratia sicut cōsequēter ostēdā: ⁊ iō cōce
ma obiecta do vltimū obiectū: sed tm̄ illi q̄ sunt de opinione mgr̄i
possunt dicere q̄ ī angelo gr̄e receptionē ꝓcessit ꝓpa
ratio aliqua quā etiā respexit deꝰ: ⁊ per hoc prz solu
Ad primū. tio ad vltimū. Ad primū ergo dōm q̄ glosa vocat
ibi naturaliū capacitatē ⁊ potentiā naturalē ⁊ cona
tū ipsiꝰ fm qd dicimꝰ q̄ q̄cqd antecedit gratiā ifm no-
bis de naturalib est. Ad aliud dōm q̄ minima gr̄ Ad secū
tia implet naturā ⁊ supabūdat: pbatio autē butꝰ est
q̄ gratia minima eleuat naturā sup se: ⁊ iō illa obiec-
tio non cogit: qz non ꝓter hoc remanet vacuū q̄ scz
maiorē gratiā nō cōfert: ī auctoritate aūt Dyo. ana
logia accipit respectu bonoꝝ naturaliū: ⁊ non respe
ctu gratuitoꝝ: ⁊ patet hoc diligēter inspicienti libū
suū. Ad aliud dōm q̄ os vocat desideriū hyans Ad ter
ad gr̄am: ⁊ nō est hyans nisi per ꝓparationē quātū
pōt. Ad aliud dōm q̄ libe. ar. est equꝰ: sed p exerci Ad qu
ciū ⁊ ꝓparationē efficit magis aptꝰ ad hoc vt melio
rem habeat sessorē ⁊ fm hoc accipit ꝓportio.

Que cōmunia ⁊ equalia habue runt angeli.

Et sicut in predictis angeli differebāt: ita et
quedā cōia ⁊ equalia habebāt q̄ spūs erant
q̄ indissolubiles ⁊ ĩmortales erāt cōe oibus
⁊ equale erat. In subtilitate vero essentie et
intelligētia sapiētie ⁊ libertate voluntatis
differētes erāt: Has distinctiōes intelligibi-
les inuisibiliū naturaꝝ ille solus cōphēdere
potuit ⁊ ponderare qui cūcta fecit in ponde Sap.
re numero ⁊ mensura.

An oibꝰ angelis equaliter cōueniat q̄ sint Arti.
immortales. Z

Deinde querit de hoc qd dicit [Et sicut in p̄
dictis ⁊c.] Videt ēm nō cōuenire eis eq̄liter
q̄ sint ĩmortales: qz sup̄ habitū est q̄ ĩmorta-
litas ꝓuenit eis per gr̄am ⁊ nō naturā. Sed ad b Solo
solo est q̄ per naturā ⁊ gratiā cōuenit eis: qz gratia
illa vt supra expositū est est natura.

An bonivel mali iusti vel iniusti creati sint angeli et an aliqua mora fuerit inter creationē et lapsum.

Illud quoq̄ inuestigatione dignū videt qd
etiā a pluribꝰ queri solet: vtrū boni vel ma-
li: iusti vel iniusti creati sint angeli: ⁊ an aliq̄
mora fuerit inter creationē ⁊ lapsum: vt sine
mora ī ipo creatōis exordio ceciderūt.

Opinio quorūdā dicentiū angelos in malicia creatos ⁊ sine omni mora ruisse.

Putauerūt ēm quidā angelos q̄ ceciderūt
creatos esse malos ⁊ nō libero arbitrio in ma
liciā declinasse: sed etiā in malicia a deo fa-
ctos esse nec aliquam fuisse morā inter crea-
tionē ⁊ lapsum: sed ab initio apostatasse: ali
os vero creatos fuisse plene beatos. Qui opi
nionē suaz muniūt auctoritate Augu. super
Gen. ita dicētis. Nō frustra putari ꝓt ab initi
o tēporis diabolū cecidisse: nec cū scris an-
gelis pacatū aliqn̄ virisse ⁊ beatū: sed mox
apostatasse. vn̄ dn̄s ait: Ille homicida erat Job. 8.

ab initio: ⁊ in veritate non stetit: vt intelligamus quia in veritate nō stetit: ex quo creat⁹ est q̄ staret si stare voluisset. Idem in eodem Non frustra inq̄t putandū est ab ipo initio tēporis vel conditiōis sue diabolū cecidisse ⁊ nunq̄ in veritate stetisse. Vnde quidam in hac malicia libero arbitrio nō esse inflexum sed in hac quāuis a deo putāt esse creatū: p̄m
Job.40. illud beati Job. Hoc est inq̄t initiū figmenti dei qd fecit deus vt illudat ei ab angelis ei⁹.
Ps.103. Et ꝓpheta ait: Draco iste quē formasti ad illudendū ei: tanq̄ primo factus sit malus inuidus ⁊ diabolus: nec volūtate depauatus His alijsq̄ testimonijs vtunt qui dicūt angelos q̄ crediderūt creatos fuisse malos ⁊ sine mora corruisse. eos vo qui pstiterūt pfectos ⁊ beatos fore creatos astruūt autoritate Augustini q̄ sup Gen. dicit: p celū significari creaturā spūalem que ab exordio quo facta est ⁊ pfecta ⁊ beata est semper.

Alior sentētia ꝓbabilis qui dicūt oēs angelos creatos esse bonos: et aliquā morulam fuisse inter creationem ⁊ lapsum.

Alijs aūt videt omnes angelos creatos esse bonos: ⁊ in ipo creationis initio bonos extitisse: id est sine vitio iustosq̄ fuisse: id est innocētes sed nō iustos: id est vtutū exercitiū habētes. Nondū eni prediti erant virtutib⁹ q̄ stātibus apposite fuerūt in cōfirmatione per gratiā. alijs vo per liberū arbitriū supbientibus ⁊ ideo cadētibus: aliquā etiā fuisse morulam aiūt inter creationē ⁊ lapsum ⁊ confirmationē ⁊ in illa breuitate tēporis omnes boni erāt: nō q̄dem p vsum liberi arbitrij: sed p creatiōis beneficiū: ⁊ tales erant qui stare poterāt: id est nō cadere p bona creationis ⁊ cadere p liberū arbitriū. Poterāt eni peccare ⁊ nō peccare: sed nō poterāt pficere ad meritū vite: nisi gratia supadderet que addita est q̄ busdā in cōfirmatiōe. Et ad hoc cōfirmandū vtunt testimonio Augu. q̄ sup Gen. dicit angelicā naturā primo informiter creatā ⁊ celū dictam: postea formatā ⁊ lucē appellatā qn̄ ad creatorē est cōuersa pfecta dilectiōe ei in-
Gen.1. herēs. vnde prius dictū est: In principio creauit deus celum ⁊ terrā: ⁊ postea subditū: dixit deus: fiat lux: ⁊ facta est lux: quia in p̄mo agit de creatiōe spūalis nature informis: post ea de formatiōe eiusdē. Ratio q̄ obuiat illis qui dicūt angelos creatos fuisse malos. Non eni potuit creator optimus auctor mali esse: ⁊ ideo totū bonū erat qd ex ipo illis erat ⁊ totū bonū erat quoniā ex ipo totum erat. Hoc modo probat q̄ boni erant omnes angeli quādo primo facti sūt: sed ea bonitate quā natura incipiēs acceperat.

Probationē Augustini contra illos inducit qui dicunt angelos factos malos. verba etiam Job determinat q̄ illi p se inducebant.

Ideoq̄ Aug. exterminās opinionē eoꝝ qui angelos creatos fuisse malos putant: autoritate ⁊ rōne ꝓbat bonos fuisse creatos: ⁊ verba p̄missa beati Job que illi p se inducebant quō sint intelligēda aperit dicēs super Gen.
Omnia inquit fecit de⁹ valde bona. Naturā q̄ Gen.1.
angeloꝝ bonā fecit. Et q̄ iniustū est vt nullo merito hoc in aliquo qd creauit de⁹ dānet: nō naturā sed voluntatē malam puniendam esse credendū est: nec eius naturā significatā
esse cū dicit hoc est initiū figmēti dei ⁊c. Sed Job.40.
corpus aereū qd tali volūtati aptauit deus: vel ipam ordinationē dei in q̄ eū initiū etiā fecit vtilem bonis vel ipius angeli facturam q̄ ⁊ si prescirет deus voluntate malū futurū fecit tamen eū ꝓuidens quāta de illo sua bonitate esset facturus. Figmentū ergo dei dicitur: quia cū sciret eum deus voluntate malū futurū vt bonis noceret: creauit tamē illū vt de illo bonis ꝓdesset. hoc autē fecit vt illudatur ei. Illudit eni ei cū sctis ꝓficit tēptatio eius. Sicut ⁊ mali hoīes quos deus malos futuros p̄uidens creauit tamē ad sanctorū vtilitatē illudunt cum prestat sanctis eorum tēptatiōe ꝓfectus. Sed ipe est initiū q̄ p̄cedit antiqtate ⁊ principatu malicie. Hec aūt illusio fit angelis malis ⁊ hoībus malis p angelos sanctos: q̄ subdit eis angelos malos ⁊ hoīes malos: vt nō quantū nituntur: sed quātū sinunt possint nocere. Ecce apte ostēdit q̄liter p̄dicta verba Job intelligēda sint ⁊ angelicā naturā bonā creatā eē asserit.

Quō intelligēda sint verba p̄missa dñi disserit euidēter tradens angelos esse creatos bonos: et post creationem cecidisse.

Deinde qualiter verba dñi que supra posuit accipienda sint Augustin⁹ aperit. vbi etiam Job.8.
sua que predixit verba determinat euidēter docens angelos bonos fuisse creatos: ⁊ post creationē interposita aliqua morula cecidisse ita inquiens: Qd putat diabolus nunq̄ in

veritate stetisse: nunq̃ beatã vitam duxisse: sed ab initio cecidisse: nõ sic accipiendũ est vt malus a bono deo creatus esse putetur quasi ab initio non cecidisse diceret. Non eñ cecidit si talis. ſ. malus fact⁹ est. a quo eñ caderet? Factus ergo prius statim a veritate se auertit ꝓpria potestate delectatus. beateq̃ vite dulcedinẽ non gustauit: quã acceptã nõ fastidiuit: sed nolẽdo accipe amisit. Sui ergo casus prescius esse nõ potuit: quia sapientia fructus est pietatis. Cõtinuo autẽ vt factus est cecidit: non ab eo qõ accepit: sed ab eo qõ accipet: si deo subdi voluisset. Ecce hic aperte declarat angelos bonos creatos fuisse: et post creationẽ cecidisse: ⁊ fuit ibi aliqua morula licet breuissima. Qõ Origenes confirmat sup Ezech. di. Serpens hostis cõtrarius
Gen. 3. veritati: nõ tamen a principio nec statim supra pectus ⁊ ventrem suum ambulauit: sicut Adam ⁊ Eua nõ statim peccauerũt: ita ⁊ serpens aliquãdo fuit non serpens cum in paradiso delitiarũ moraretur: deus eñ maliciam nõ fecit. Ecce aperte dicit post creationẽ interposita morula cecidisse. Ideoq̃ illa ꝗba
Job. 8. sic accipienda videtur. homicida erat ab initio vel mendax id est statim post initiũ quando sibi equalitatẽ dei promisit ⁊ seipm occidit. qui homo dicitur in euangelio nec in veritate stetit: quia in ea non fuit: sed ab initio temporis id est statim post initium temporis apostatauit. Potest etiam ⁊ sic accipi illud: ab initio homicida fuit vel mendax id est ex quo homo fuit cõditus quẽ per inuidiam in mortem precipitauit ⁊ fallaciter seduxit. Ex predictis ergo liquet angelos bonos omnes esse creatos ⁊ post creationẽ quosdam cecidisse a bono qõ habuissent si pstitissent.

Arti. XII. M An omnes angeli in gratia creati sunt vel in simplici natura.

Illud quoq̃ inuestigatione dignũ videt ⁊c.] Hic incipit secũda questio de creatiõe angelorũ scz an creati sint in gratia ⁊ malicia vel nõ? Et habet q̃tuor partes: in quarũ prima inducit opinionẽ eorꝫ qui dicũt oẽs creatos simul /in gra quosdã in malicia quosdã. In secũda inducit opinionẽ aliorũ dicentiũ nullũ eorꝫ creatum in gratia: sed oẽs bonos bonitate nature ibi [Alijs tamẽ videtur ⁊c.] In tertia obijcit contra opinionem priorem/ ⁊ exponit auctoritates que p ea fauere videnť ibi [Ideoq̃ Augustinus exterminãs opinionẽ ⁊c.] In quarta ⁊ vltima querit de naturali sciẽtia ⁊ naturali dilectiõe angelorꝫ ibi [Hic inquiri solet quã sapientiã ⁊c.]

Iscidunt aũt circa primũ tres questiões quarũ prima est vtrũ oñes angeli in gra vel simplici bonitate nature facti sunt? Scõa vtrum omnis boni auctor angelũ vel aliquẽ malũ facere potuit? Tertia vtrũ q̃uis nõ maliciã/ tñ in malicia existentẽ facere potuerit sicut videť velle prima opinio quã inducit. Ad primũ pcipue p auctoritates est p cedendũ: qꝛ circa statũ angeli deficit nra ratio. videť igitur q̃ oẽs tam illi qui ceciderũt q̃ illi q̃ stetererũt creati sunt in gratia. Dicit eñ Anſ. in li. de casu diaboli Sic illi angeli qui maluerũt illud plus qõ nõdũ de⁹ illis dare volebat q̃ stare in iusticia in qua facti erant eadẽ iusticia iudicãte/ ⁊ illud ꝓpter qõ illũ ꝓtẽpserunt nequaq̃ obtinuerũt/ ⁊ qõ tenebãt bonũ amiserũt: q̃ oẽs creati sunt in iusticia. Item idẽ in li. cur deus hõ in pncipio. ij. li. Ad hoc factũ cẽ rationalẽ naturã certũ est/ vt sup omnia sũmũ bonũ eligeret ⁊ amaret nõ ꝓter aliud ſz ꝓter optimũ. si eñ ꝓť aliõ nõ ipm sed aliud amat at hoc nisi iusta facere nequit vt igiť frustra non sit rõnalis simul ad hoc iusta ⁊ rõnalis facta est: ecce simul hic habeť ⁊ auctoritas ⁊ rõ auctoritatis. Item ibidẽ q̃ diu eligẽdo ⁊ amãdo iusta faceret ad qõ facta est misera erit: qꝛ indigens erit cõtra volũtatẽ nõ habẽdo qõ desiderat/ qõ min⁹ absurdũ est qua ꝓter rõnalis natura ita facta est/ vt sũmo bono fruendo beata esset: ideo hoc accipiť q̃ etiã beata facta est/ ⁊ hoc tñ infra discutieť. Item Aug. in. xiij. confessionũ. Bta creatura que nõ nouit aliud cũ esset ipa aliud nisi de dono tuo qõ supferť sup omne mutabile mox vt facta est attolleret sine interuallo tpis in ea vocatione qua dixisti fiat lux ⁊ fieret lux. in nobis eñ distinguiť tpe: qꝛ tenebre fuim⁹/ ⁊ lux efficimur: in ipa vo vt dictũ est q̃d esset nisi illuminareť/ ⁊ ita dictũ est quasi prius fluxa ⁊ tenebrosa vt appareret causa qua factũ est vt aliter esset. ſ. ad lumen indeficiens cõuersa lux esset: qui põt cape capiat/ qui nõ põt accepret. Ecce ex hac auctoritate accipiũť duo. ſ. q̃ in gra ⁊ britudine creati sunt/ ⁊ solutio ei⁹ qõ cõsueuit obijci q̃ p celũ informis intelligiť angeli natura: qꝛ dicit q̃ illa distinctio fit vt noteť cã cõuersiõis nõ interuallũ: qꝛ creãs ipm cõuertit vocãdo eã ⁊ nõ ipa seipam.

Item in. xij. cõfessionũ. Doctor famuli tui cũ te cõmemorat fecisse celũ ⁊ terrã/ tacet de tpib/ silet de diebus. nimirũ eñ celũ celi qõ in pncipio creatura est aliqua itellectualẽ q̃q̃ nequaq̃ eternitati coeterna particeps tñ eñitatis tue valde mutabilitatẽ suã p dulcedine felicissime ꝓtẽplatiõis tue collibet ⁊ sine vllo lapsu ex quo facta est inberẽdo tibi/ excedit oẽm volubilẽ vicissitudinẽ tẽporꝫ. ex hoc iterũ patet q̃ erã q̃ facta est in gra/ in britudine ⁊ in ꝓtẽplatiõe est. Itẽ Aug. in li. de ci. dei. xij. Nullo q̃dem mõ fm aliqõ spaciũ tpis pus erant spũs illi tenebre q̃s angelos dicim⁹: sed sil' vt facti sunt/ lux facti sũt/ nõ tñ ita creati vt q̃quo mõ essent/ ⁊ q̃quo mõ viuerẽt: sed etiã illuminati vt sapiẽter bteq̃ viuerẽt/ ab hac illũinatiõe auersi sũt q̃dã angeli: ⁊ ĩõ nõ obtinuerũt excellentiã sapiẽtis bteq̃ vite ꝓculdubio nõ nisi vita eterna est. Ex hac auctoritate patet q̃ etiã absurdũ reputat angelos nõ esse creatos in gra. Itẽ Aug. ibidẽ. Qui creauit angelũ cũ volũtate bona simul erat condẽs naturã ⁊ largiẽs gratiã nunq̃ eñ sine bona volũtate ⁊ casto amore sctõs angelos fuisse credendũ est. Itẽ Aug. de correptiõe ⁊ gra. Angeli ⁊ si bti erãt añq̃ caderẽt erat tñ q̃ britudini eorꝫ adderet si pstetissent donec sũme britudinis plenitudinẽ tanq̃ pmiũ pmãsiõis suscepissent. Itẽ Aug. de fide ad petrũ. Angelos de⁹ creauit eñ nos ⁊ eis facultatẽ cognoscẽdi diligẽdeq̃ deitatis inseruit

quos ita creauit vt p̄ se tpis illū diligerēt. Itē ibidē Angeli atq̄ homines ꝓ eo q̄ rōnales facti, sunt eternitatis atq̄ beatitudis donū in ipa nature spūalis creatiōe diuinitus acceperūt/ita.ſ. vt si dilectiōe sui creatoris in gerent in hesissent sil' eterni beatiq̄ mānissent. si vero pro pro libertatis arbitrio/contra sui creatoris imperiū ꝓpriā merent facere volūtatē ꝓ meritis a cōtumacib⁹ beatitudo discederet. Itē Aug. sup Gen. ad lram dicit q̄ illa creatura semp̄ dies: q̄ in ea nō supioris lucis abscessus sed inferioris cognitiōis distinctio mane facit z vesperā: g̃ nō est dicere q̄ creata sit sine gra.

Ad idē sunt tres rōnes: de⁹ enim vno mō se offert sp̄ sicut sol: g̃ cū nihil sit obstaculū effundit semp̄ lucem gre sue, in primo aūt puncto creatiōis angeli nullum fuit obstaculū: ergo infundit eis gratiā. Itē si creati sunt ante gratiā quero vtr̄ mouebant volūtate vl' intellectu deliberādo aut nō. si nō tūc cū potuerūt otiosi fuerūt. P. fictū est dicere q̄ nō moti sūt si mouebant ille act⁹ potuit informari charitate: g̃ de⁹ infor mauit eū q̄ nullū inuenit in eis obstaculū. P. q̄ esset causa q̄ sic indifferētes creasset nō pōt dici vt mereret gram: q̄ nullus merek gratiā p̄mā: g̃ nulla causa esset nō enim pōt dici q̄ hoc ideo fecit vt gra a natura distinguerek: q̄ aliter modis mltis distingui pōt z potuit/ g̃ videk esse figmentū q̄ creati sunt sine gra. Sed ⁊ Aug. dicit sup Gen. ad lram lib. j. sic p illud q̄ dicit in p̄ncipio fecit de⁹ celū z terrā, ex ordie creature insinuatur adhuc infirmitas pfectionis: p b̄ q̄ dicit in p̄ncipio fit filij cōmēoratio q̄d etiā verum est eo q̄ scriptū est dixit de⁹ vt p id q̄d p̄ncipiū est insinuet exordiū creature existētis ab illo impfecte: adhuc p illud aūt q̄ verbū est insinuat pfectionē reuocate creature ad deū vt formek inherēdo creatori: ex hoc accipit q̄ creatura p̄us facta est informis z postea formata. Itē ibidē creatura q̄ ꝓ spūalis z intellectualis z rōnalis sit/ hoc videk illi vbo esse ꝓpinqor pōt habere informē vitā: q̄ nō sicut hoc est ei esse q̄d viuere/ita nec b̄ est ei viuere q̄d sapiēter z bte viuere ex b̄ accipit idē q̄d p̄ⁿ. Itē ibidē a quo existit creatura spūalis vtcūq̄ viuat ad illū cōuertit vtcūq̄ sapiēter z bte viuat. Ad idem obijcit p rationē: q̄ prior est status v ie q̄ patrie ergo prius etiā debet esse status nature q̄ gratie: q̄ sicut se habet meritū ad premiū/ita natura ad gratiā.

Item in naturis potētia p̄cedit actū: ergo z in esse gratie potētia que est in solis naturalib⁹ debet p̄cedere habitū gratie: ergo videk q̄ cōueniat eis in naturalib⁹ creari. Item quecūq̄ dank inequaliter hijs que sunt eiusdē nature illa nō dank cum natura: q̄ in omnib⁹ que dank cum natura est equalitas: sed gratia inequaliter data est angelis: ergo non est data cū natura. Solutio sine piudicio videtur mihi q̄ opinio sctōr̄ sit q̄ angelus creatus sit in gratia: z ideo suscipiendo illā positionē soluā ad obiectiōes q̄ fuerunt ex verbis Aug. sicut Aug. soluit ea scz/q̄ illa dicunt ad distinctionē esse z nō tēporis. vñ vult q̄ exordium creature sit in naturalib⁹ ordine nature ante gratiā: z nō ordine tēporis. Similr cū dicit in p̄ncipio creauit significat deū vt p̄ncipiū nature/z cum dicit fiat lux significat eundē vocantē ad formā nō ordine temporis sed nature: q̄ nihil vocak nisi q̄d est ad hoc p̄cipue q̄d informek gra z ita dicebat ꝓpositiⁿ. Ad obiectionē dicendū q̄ status vie habet se ad cōfirmationē beatitudinis sicut tēpore p̄cedens/z hoc est ideo: q̄ beatitudo pendet aliquo mō ex merito vt infra habet: sed natura nō potest mereri gratiā: z ideo nō est simile hinc z inde. Ad aliud dicendū q̄ hec ꝓpositio est falsa: quia ea que dank cū natura/dank equaliter: sed data cū natura referunt ad actū z habitū: q̄ nec natura est equalis vt sup̄ habitū est tū nō est probatū si angeli sint eiusdē nature z speciei. Si aūt volumⁿ sustinere aliā opinionē q̄ creati sunt in solis naturalibus/tūc lucē in verbis Aug. glos. bimⁿ pro splēdore naturaliū z gratiā dicemus innocētie. Ad rōnes autē dicemus q̄ licet deus vno modo se habeat tū est agens voluntariū/z cū dat vnū donū vult expiri eū cui dat vires suas: z ideo voluit q̄ angelus ꝓbaret se in naturalib⁹ z videret q̄ nō sibi sufficeret/z sic magⁿ gratⁿ esset de gra quā accipet suo tpe. Ad aliud dicendū q̄ bene poterat moueri cognitiōe z dilectione naturali ad nature exercitiū non tū motu meritorio: q̄ dicit Aug. q̄ angelus habuit vñ stare potuit: sed nō habuit vñ posset ꝓficere/hoc tū fm aliā opinionē intelligit de ꝓfectu ad confirmationē z nō de ꝓfectu ad meritū. Ad aliud dicendū q̄ ratio iam dicta est quare indifferētes creauit: sed tū hoc dico q̄ quantū possum intelligere de mente originaliū sancti plane fuerūt istius opinionis q̄ creati sunt in naturalib⁹ et gratuitis simul.

An deus potuit facere angelū malum.

Arti. XIII. N

Secūdo querit ꝓter errorem qui ponit in lra vtrū deus potuit facere angelū malū videtur q̄ sic: q̄ qui opak volūtate opak q̄d vult z nō est dicere cur ita facit: sz de⁹ opak volūtate: g̃ pōt facere q̄d vult: g̃ pōt facere malū angelū. Itē apl's ad Rom. 9. An non habet potestatē figulus luti ex eadē quidē massa aliud vas facere in honorē: aliud vero in cōtumeliā. z constat q̄ loquit de deo: g̃ videk q̄ possit facere angelū malū z homiem. Item ipe fecit eos quos futuros scivit eē malos: ergo eadē rōne potuit facere malos. Sed cōtra dicit Aug. q̄ deus nō est illius rei vltor cuius est factor. si g̃ ipe fecit angelū malū ipe nō posset esse vltor mali q̄d falsum est: g̃ nō pōt facere ā gelū malū. Itē boni ē adducere bona: sz de⁹ est optimū g̃ nō facit nisi bonū. Itē Boecⁿ dicit q̄ hec est rō boni/q̄ ē a bono p̄mo: sz de⁹ ē bonū p̄mū g̃ nihil mali pōt ē ab eo. Itē Aug. Sapiēs nō fac id q̄ sit opus suū deteriⁿ: g̃ multo minus facit opus praū: sed deⁿ est sapiētissimus: g̃ nō potest aliq̄d esse malum fm q̄ est ab ipo. Solutio cōcedo q̄ deⁿ nulla pōt facere malū opus: q̄ hoc nō est posse: sed extreme insipientie z imporētie. vñ dico q̄ fecit angelū bonū: sed poterat facere meliorē si voluisset. Ad primū dicēdū q̄ verū est q̄ deus fecit angelū sicut voluit: sz nō potuit facare malū: q̄ nihil facit nisi q̄d est volitum suū/z suū volitū nunq̄ est malū. Ad aliud dicendū q̄ illa auctoritas itelligit de ope dei quo scit q̄sdā futuros malos q̄s tū ipe fecit bonos. vñ locutio ē ipropria cū dicit q̄ fuerit vas in cōtumeliā ita.ſ. q̄ ꝓpositio notet cōsecutionē z nō finē. i. q̄ terminek in cōtumeliā: sed cōtumelia non est finis mouēs efficientem.

Ad aliud dicendū q̄ nihil est sile: q̄ illi quos scit futuros malos fiūt mali sine deo auctore q̄s tū ipe facit: q̄ in eis nō vult interrūpe cursum nature. z etiā q̄ scit ad q̄ bona mala eorr̄ poterūt ꝓdesse.

An angelus pōt fieri malus ita q̄ deus nō esset auctor illius malicie sed starim in eodē

Arti. XIIII. O

Arg. pro in op. 1° 2° 3° 4° per rōnē obijcitur. 5° 6° Pro prima opione q̄ st i gra creati Ad obiecta Aug. p 2ª opinione. 7° 8° Ad rōnē in 4° arg. z 5° scde opiōis 9°

Ad 6m

Ad rōnē in 12° argo p̄me opiōis.

Ad questiū culā primā.

Ad 2am

Arg. pmo in oppositū

2o

3o

Rōnes p veritate pa.

2a

3a

4a

Solutio

Ad primū.

Ad 2m

Ad 3m

indiuisibili esset factus ⁊ malus simul.

Tertio q̃rit vtrũ poterat fieri angelus malus ita q̃ de⁹ nõ esset auctor sue malicie sed statim in eodẽ indiuisibili esset factus ⁊ mal⁹ sil'. ita

Arguit p⁰. eim ponit opinio q̃ recitat in lra. Videt aũt q̃ sic q̃ factũ esse suũ mẽsurat in diuisibili nũc/eo q̃ oẽ factũ esse est in nũc ⁊ fieri ⁊ moueri in tpe. si igit aliq̃ fuit fact⁹ mal⁹/⁊ illud factũ ẽ est etiã i i diuisibili nũc aut g̃ malũ factũ esse ⁊ ãgelũ factũ esse sunt in eodẽ i diuisibili ⁊ tũc habeo ꝓpositũ aut in diuersis ⁊ tũc cũ inter q̃libet duo nũc sit tẽpus mediũ erit aliq̃d tẽp⁹ in q̃ ipe fact⁹

20 est ⁊ nec bon⁹ nec mal⁹ est. Sed ⁊ videt q̃ ẽ ẽ nõ possit: q̃ oĩs creatura ẽ de nihilo: g̃ suo põdere ⁊ defectu ad nihil tẽdit nisi gr̃a subleuet ſz gr̃a nõ subleuabat: g̃ ad nihil tẽdebat: g̃ peccabat: q̃ ẽ est ad nihil tẽ-

Questiũcla prima. dere. ⁊ q̃rit vtrũ potuerit peccare in pmo instanti cũ factus est. Uidet q̃ sic: q̃ potuit velle malũ cũ habuerit volũtatẽ pfectã: g̃ nõ est incõueniẽs ponere: falso eim ⁊ nõ ipossibili posito q̃d sequit est falsum ⁊ non

30 ipossibile: g̃ nõ sunt rẽpbẽdendi q̃ dicũt q̃ angel⁹ malus est a pncipio sue creatiõis. Itẽ ⁊stat q̃ moueba tur a pncipio creationis: q̃ tã optia naturalia ociosa esse nõ pnt/aut g̃ mouebat ordinate aut inordinate. Si ordinate ⁊tra ordinate moueri est cõuerti: g̃ ipse cõuertebat q̃d falsum est. Si inordinate habeo ꝓpositũ: q̃ inordiate moueri est pctm: g̃ a pncipio sue crea-

40 tionis peccauit. Itẽ si nõ peccauit a pncipio sue creatiõis: g̃ in solis naturalib⁹ ad tẽpus stetit. Sed cõtra ignis eadẽ virtute stat sursum q̃ mouet sursum q̃n deprimit violẽter: g̃ ⁊ angel⁹ eadẽ virtute stat q̃ eleuat: sed eleuat virtute gr̃e: g̃ nõ stat nisi virtute gr̃e q̃d est falsũ: q̃ angel⁹ nõ cecidit a gr̃a fm opinionẽ mgri

50 in lra. Itẽ duo sũt extrema. s. nihil ⁊ esse ⁊ duo alia bonũ ⁊ malũ: ſz nulla creatura põt de se tẽdere ad esse g̃ nec in bonũ g̃ de se tẽdit ad nõ esse ⁊ ad malũ: g̃ angelus si nõ habuit gratiã statim tẽdebat i malũ: ergo peccauit a pmo instãti creatiõis. ⁊. multe auctoritates de hinducũtur in lra. Sed cõtra videt q̃ hoc sit heresis. oĩne eim pncipiũ alicui⁹ p volũtatẽ deliberatiuã pponit illi natura ⁊ tpe/angelus prim⁹ est pncipiũ pctm sui: p volũtatẽ deliberatiuã: g̃ est ante pctm suũ natura ⁊ tpe: g̃ mora creatiõis fuit inter creationẽ ⁊ casum. Probatio pme oĩs deliberatio pponit si bi cõceptionẽ ei⁹ de q̃ est deliberatio ⁊ collationẽ ⁊ cõstat q̃ hmõi appẽsiones sunt in tpe. secũda aũt ptz p se

Ad primũ. Itẽ si in pmo instãti fuisset malus angeli minores nũq̃ vidissent eũ nisi malũ: g̃ nũq̃ nisi cadẽtẽ: g̃ nũq̃ cõsensissent i electionẽ suã. Solo dõm q̃ mora fuit inter creationẽ suã ⁊ casum. vñ dico ad primũ q̃ suũ factũ esse ⁊ malũ factũ esse nõ erãt in vno instanti: sed

Ad 2m tẽpus fuit mediũ. Ad id aũt q̃d obiicit q̃ creatura de se tẽdit in nõ esse: dico q̃ verũ est nisi manu oĩpotẽtis dei teneat. illa aũt man⁹ nõ est gr̃a gratũ faciẽs ⁊ in hoc decept⁹ est auctor istu⁹ opiniõis: q̃ gr̃a gratũ faciẽs nõ est in lapide ⁊ trũ cõtinet ⁊ nõ est in demone

Ad questiũ cũlã prima. ⁊ trũ ⁊tinet. Ad aliud dõm q̃ nõ potuit fieri q̃ a pncipio peccauerit: q̃ oportuit ante moueri aliis motibus q̃ nõ erãt pctm i cognitiõe sui ⁊ dei ⁊ alioꝝ ⁊ hec

Obiectio Solo exigebãt tẽpus. Si obiicit q̃ nõ oportuit ante moueri fm actũ sed fm habitũ trm: illud nõ puto esse verũ q̃ qn vnũ desiderat alteri eqparari vel pferri oportet p

Ad 3m mo actual'r vtrũq̃ cognoscere ⁊ conferre. Ad aliud dõm q̃ mouebat cognitiõe ⁊ dilectiõe naturalib⁹ ⁊ illi nõ erãt inordinati sed ordinati ordie nature q̃ ordo nõ sufficit cõuersioni ad verbũ p inhesionẽ: ⁊ iõ illoꝝ obiectio nõ habet vim aliquã. Ad aliud dicendũ q̃ angelus ex solis naturalib⁹ põt stare in bono nature sed nõ in bono gr̃e: ⁊ iõ nõ accipit p eodẽ stare ⁊ eleuare: q̃ stare in natura potuit p naturã ⁊ eleuari in natura potuit p eandẽ: sed p illã nõ põt eleuari ad gr̃am sicut etiã aer ex aqua bñ eleuat ad locũ aeris sed non ad locũ ignis nisi det ei alia spẽs. Ad aliud dicẽdũ q̃ malũ nihilo sed trm hõ põt tendere in malũ ⁊ nõ tendere: q̃ voluntariũ est ⁊ nõ naturale ⁊ natura sua licz sit ex nihilo trm nõ habet totũ q̃d habet ex nihilo q̃ sit pncipiũ sue existẽtie: sed totã essentiã habet a deo/⁊ iõ in illo põt stare. Si autẽ obiicit q̃ nemo pseuerat sine pseuerãtia: stare aũt dicit actum pseuerãtie: ergo cũ pseuerãtia sit virtus nemo põt stare sine virtute: illud ridiculosum est: q̃ pseuerãtia dicit trib⁹ modis. Uno mõ ꝓpositũ sustinẽdi difficile vsq̃ in finẽ pugne ⁊ ad hoc est virtus quedã q̃ est ps fortitudĩs. Scõo mõ dicit donũ pseuerãtie q̃d dat in vltimo vite sertis qn finis est laborũ: ⁊ hõ nõ est virtus sed effect⁹ virtutis cõtinuate vsq̃ in finẽ. Tertio mõ dicit pseuerantia cõtinuatio ei⁹ status in q̃ aliq̃d est vsq̃ in finẽ vel vsq̃ ad tẽpus ⁊ sic nihil addit sup̃ statũ in quo est pseuerãs ⁊ sic angel⁹ potuit pseuerare i naturalib⁹. i. cõtinue se tenere in illis donec cecidit/⁊ hec non est virtus aliquo modo.

Q̃d triplex fuit sapia in angelis ante cõfirmationem.

Hic inq̃ri solet quã sapiaz habuerũt ante casum vel cõfirmationẽ? Erat in eis triplex naturalis cognitio q̃ sciebãt q̃ facti erãt ⁊ a quo facti erãt: ⁊ cũ q̃ facti erãt: ⁊ habebãt aliquã boni ⁊ mali noticiã: intelligẽtes quid appetendũ vel respuendũ illis foret.

Unde q̃rit de hoc q̃d dicẽ ibi [Hic inq̃ri solet quã sapiam ⁊c. Im gr̃ eim dicit h̃ de triplici cognitiõe ãgeloꝝ. s. q̃ sciebãt q̃ facti sunt ⁊ a q̃ facti sũt cũ mũdo ⁊ noticiã boni ⁊ mali ifra q̃rem⁹ de cognitiõe matutina ⁊ vespertina ãgeloꝝ ⁊ nõ de naturali cognitione angelorum.

An angeli cognoscãt ⁊ quid sit in eis spẽs ratio siue mediũ cognoscendi.

Ueram⁹ hic tria q̃ꝝ pmũ sit p q̃d cognoscũt q̃ sit rõ cogniti. scõm vtrũ scia coꝝ sit vl'is vel pticularis de reb⁹. tertiũ vtrũ sua scia sit forma oĩm pticulariũ casualiũ ⁊ fortuitoꝝ ⁊ coꝝ q̃ causank a li arb. Ad pmũ sic nihil cognoscit aliq̃s cui⁹ spẽs nõ est in ipo cognoscẽre vel essentia: si g̃ angeli cognoscunt res: g̃ spẽs reꝝ vel essentia ẽ in ipis cognoscẽtib⁹. pma ptz p h̃ q̃ oz esse assil'atiõz inter cognoscẽtẽ ⁊ cognoscibile/⁊ nõ est assil'atio (vt dicit Aug.) nisi altero duoꝝ modoꝝ. s. q̃ res sit essential'r in cognoscẽte vt charitas ⁊ vt ipe intellect⁹ ⁊ de⁹ vel hmõi. vel q̃ species rei sit apud intellectũ. secũda aũt scribit i lra h̃. Itẽ nõ ⁊tingit cognoscentẽ ferri sup̃ cognoscibile nisi aliq̃ ipm ducẽte q̃d est spẽs ⁊ rõ cognoscibil': nihil aũt ducit cognoscentẽ nisi q̃d est in ipo: g̃ spẽs ⁊ rõ oĩs cognoscibil' est apud cognoscẽtẽ. pma patet ex h̃ q̃ intellect⁹ de se eqliter se habet ad oẽ cognoscile ⁊ nõ magis ferit in vnũ q̃ in aliũ nisi aliq̃d duceret ipm. secũda vero ptz p se

Itẽ deo q̃ simplicissim⁹ est etiã in fine simplicitatis

damus spēciē q̃ fm rōnē mediū est cognoscendi dīns
mō significā di nō essendi ab ipo cognoscēte: g̃ cū ange
lus sit citra primū: dabimus ei spēs essentialr ab ipo
cognoscēte dīntes: g̃ hz spēs. Itē b videt p illā ꝓpo
sitionē in li. de causis q intelligētia est plena formis:
g̃ videt q silr angel⁹ licet fm intētionē nostrā intelli
gētia nō sit angel⁹. Sed q̃ ille spēs ant sūt ad silitu
dinē ydeaꝝ aut sūt spēs reꝝ, si ad silitudinē ydeaꝝ: g̃
oia cognoscit p illas q̃ cognoscit deus qd̃ falsum est.
Itē vna sola ē ydea i se q̃ de⁹ cog̃scit cē qd̃ cog̃scit: si
g̃ spēs in mēte ãgeli sūt ad silitudinē illi⁹: videt q an
gel⁹ vna sola spē cognoscit oia cog̃scibilia. Sz q̃ de⁹
ī pōt vno solo cognoscere oia: qz est ipe cā ĩmediata
oīm vn⁹ z idē ꝑmanēs. angel⁹ aūt nō sic se hz ad res
g̃ ipe vno solo nō pōt cognoscere oia. Itē ipossibile
est q ꝑter primā cām accipiat aliqd qd̃ sit rō oīm ita
q vniuscuiusq; ꝓpriatz nō cognoscit aliqd ī ꝓria na
tura nisi p rōnē sibi ꝓriā: g̃ si angelus cognoscat res
in ꝓria nature oz q habeat plres rōnes q̃ appropriē
tur ꝓriis. sed si b dicas cū ꝓria admin⁹ potētia sint
infinita oportet ponere ĩfinita in angelo/z q̃cūq; sunt
in eo actu sunt in eo g̃ infinitū multitudīe ē aliqd actu
qd̃ est ipossibile: g̃ nō videt cognoscere per hmōi spēs
receptas a deo. Si aūt dicas q sūt spēs recepte a re
bus. Cōtra receptio spēꝝ nō fit nisi p abstractionē:
abstractio aūt nō fit nisi positis ꝑ potētiis abstra
hētib⁹. s. sensu imagiatiōe z fantasia: g̃ cū angel⁹ non
hēat hmōi nō pōt itelligere res p spēs reꝝ abstractas
a reb⁹. Si dicas sic q̃dā q ipe cognoscit p rei pñtiaz
q̃rit tūc de illa pñtia: pñtia eīs p se nō causat cognitio
nē: sz oz vt sit cognoscibil' receptio: hec autē nō fit sine
ĩmutatiōe cognoscētis ab ipo cognoscibili: receptio āt
hec oz vt hēat ad mediū z ad potentiā recipientē sicut
nos videm⁹ in sensu z nihil taliū pōt etiā fingi ī ange
lo: g̃ videt q p tales spēs etiā nō cognoscat. Ulteri⁹
q̃rit exigit ne ꝓpinq̃tas in cognitiōe angeli. videt q
sic: qz oē agēs z patiēs se hūt in situ det mīato z ꝓpor
tionato vltra quē agēs nō pōt agere/z patiēs nō pōt
pati ab actiuo: sz cognoscēs z cognitū se hūt sic agēs
z patiēs: g̃ exigūt talē ꝓportionē ꝓpinq̃tatis. Item
aliter videret q ãgel⁹ sciret oē qd̃ est in mūdo: qz oīne
qd̃ scit est ꝓinquū vel remotū ab ipo: si g̃ ipe se hz ad
b indfnter videt q indifferēter ea cognoscit/z b videt
absurdū: qz fm b diabol⁹ in iferno exñs cognosceret
oē pcrīn de mūdo ꝑcipue cū mlt'tū desideret ea scire: g̃
si volūtas sufficit ad cognoscendū/z nō exigit ꝓpinq̃
tas fm locū ipe sciet oia/z idē est de angelo bono re
spectu bonoꝝ q̃ fiūt. Et vt in cōpendio cōprehēdat to
tū ista qd̃ est difficil' q̃ triba vijs ꝓsequit solui semp oc
curreret ipossibile. si eīs dixerim⁹ q angeli hūt vnā
spēm sil'em ydee pme occurrit ipossibile q vnū z idem
sit rō cōis cōmuniū/z ꝓria ꝓpioꝝ/z idē sit rō diuer
soꝝ ꝓria nullo mō sibi cōueniētiū qd̃ nō pōt itelligi.
Si āt dicas scda via q sūt plres spēs oz q mltiplicēt
fm oia cognita ab ãgel: qz alit nō ꝓficiūt z tūc sequūt
tria ipossibilia: quoꝝ vnū est q angel⁹ oia futura co
gnoscit fm ꝓtingētia z necessaria q̃ erūt: qz oīs illius
noticia habet a cognoscēte cui⁹ rō ꝓria est apud ipm
sed oīm rerū futuraꝝ z pñtiū z preteritaꝝ hoc mō rō
ponit in angel: g̃ ipe hz cognitionē oīm z b nō dicit a
sctis: qz ipi dicūt q angeli z demones nō cognoscūt
futura contingētia. Aliud impossibile est supra posi
situ. s. q infinita sint ī noticia angeli: qz futura sunt in
nūerabilia. Tertiū incōueniēs qd̃ maximū est illud
est q spēs alicuius rei sit in cognoscente aliq̃ ꝑter deū
q̃ nec in se ē in aliq̃ cā ordiata sic ea q̃ fiūt a casu z for
tuna z a cā p accīs. Si āt volum⁹ euadere tertia via
q recipiāt nouas rōnes ex pñtia reꝝ tūc oz nos dare
eis potētias ꝓportionatas reb⁹ sensibilib⁹ vel q̃ agāt
vel q̃ patiant ab ipis z b nō est ipossibile. Solutio
pnotāda est auctoritas Dionysij de ista materia in li.
de di. no. ca. vij. Angelos scire dicūt eloqa ea q̃ sūt in
ra nō fm sēsus cog̃scētes sensibilia q̃dē exñtia sz fm
ꝓriā deiformis mētis virtutē z naturā. Notādū
igit q circa hāc qōnē sunt q̃ttuor modi opinionū. q̃dā
eīs dicūt q itellect⁹ angeloꝝ est totus agens z nihil
hz ꝑter se/z nihil recipit sz seipo q̃si extra mittēdo lu
mē suū spñale oia cognoscit z dat exēplū ō sole: qz si il
le esset viu⁹ z itelligēs lūine suo qd̃ ponit supꝝ nos oia
cognosceret q̃ sunt z nihil acciper ab ipis: z hec opinio
fuit q̃rundā magne auctoritatis doctoꝝ z esset bona
si posset itelligi q̃lr tūc cognitio etiā rerꝝ absentiū re
maneret apud angelū: qz sole retrahēte radios si esset
ĩtellectual' intellect⁹ rerū nō remaneret apud solē ni
si abstraheret z retineret spēs qd̃ ipi nō dicūt fieri. Jō
alij dixerūt q angelus qn̄ creat⁹ est accepit formas z
spēs oīm eoꝝ q̃ fiūt a natura cursu ordiato: causualia
aūt z fortuita discūt de nouo sic z nos. Et hec opinio
nulla est z mirabil': qz ponit q discit/z tn̄ a reb⁹ nihil
recipit/vel si recipit modū receptiōis nō determinat.
P. naturalia (vt ꝓbat phs in. vij. ꝓme phie) freq̃nter
dependēt a causis accītalib⁹ z inordiatis vt a volū
tate: vbi grā naturale ē q hō gnat ex semīe hoīs: sz se
minis decisio dependet a volūtate descindētis p actus
volūtarios cōmixtiōis seminū: g̃ fm hoc etiā maior ē
pte naturaliū oz eū addiscere. Itē soni vboꝝ itine
ra hoīm z oia mechanica quoꝝ pncipiū est voluntas
oportebit ꝓtinue addiscere z tn̄ nō ponit ei mod⁹ di
scēdi p acceptionē a nobis: vel si ponit mirabil' erit il
le modus q̃ intellectualis z simpler suba a reb⁹ corpo
ralib⁹ accipit: z ideo inter omnes ista opinio videtur
minus pro babilis. Ideo tertij sunt qui dicūt q de⁹
rōnes ydeales habet in se ad cognoscendū z operan
dū z ista q̃n̄ voluit explicare p creaturas diuisit z in
seruit rōnes nature operādi z ãgelo rōnes cognoscē
di: z iō natura z angel⁹ se hūt ad deū/angelus quidē
sicut recipiēs sciam artificis z nō opus. natura autē
sicut recipiēs op⁹ z nō sciam z mediātib⁹ hijs cogno
scit angel⁹ q̃cq̃d sensibiliū est in mūdo. Sz adhuc hec
opinio videt min⁹ hñs: qz q̃dam sunt volūtaria q̃ cū
manifestant in organis sensibilib⁹ q̃ꝝ hō cū manife
stant accipit scia z p naturales vires: z illa p has spēs
nō pōt cognoscere angel⁹/z sic est ipfectior q̃ homo.
Quarta opinio est quā ego melius itelligo licet in ea
sint plres difficultates tn̄ qz meli⁹ saluat z paucioza
sequūt incōueniētia: iō eligo illā dicēs: q angelus in
pncipio sue creatiōis accepit spēs vniuersi ordis cau
sarū naturaliū tā ꝓriaꝝ q̃ cōmuniū z ille sunt appli
cabiles oī ei qd̃ fit in natura: z iō mediātib⁹ illis cog
noscit oīne qd̃ vult ꝑter b solū q pmanet in li. arb. cu
ius rō infra reddet. z vt meli⁹ b itelligat dico q cau
se prime z cōes sunt fm ordinē stellarū siue sint ex nu
mero siue ex ꝓportiōe motuū siue ex imaginib⁹ fixarū
stellaꝝ siue ex aspectib⁹ z exaltationib⁹ z triplicitatib⁹
vel alijs q̃busciūq; planetaꝝ z sub hoc est ordo distin
ctionis elementorū: z sub illo ordo actionis z passio
nis acciuaꝝ z passiuaꝝ qualitatū in mixtura elemēto
rū/z post hoc ordo mixtiōis in cōplexionib⁹/z post b

Ad 4o
Obiectio
Solo
Ad 5o
Arti. 1
Arti. 2
Ad 6o
Ad 7o
Ad 8o
Solo 9o qd̃ est instantia.
Instantia qd̃ est 10
Questiūcla de ꝓpinq̃tate loci i cognitiōe ãgeli.
Obo pma.
Oba icda.
Tres vie soluētes impossibile ex hac q̃stione
Prima via
2a via
Primū impossibile.
Scdm impossibile.
Tertiū impossibile.
Tertia via
Solutio principalis ad ꝓpositū.
Pria opio
2a opinio.
3a opinio
4a opinio.

ordo cōpleriōis ad cōpositionē organicorū corporū/ & oīs ille ordo fm totā rōnē conueniētie & differētie est impssius ei a creatiōe fm spēm cognoscēdi pter ista q̄ sunt volūtaria & casualia & fortuita. volūtaria autem aut sūt in sola volūtate manētia vt velle; aut sūt pcedētia ad corp⁹/ & ē tripl'r; qz vel pcedūt in sīg̃ iteriori vl exteriori. iteriori vt ē pcessio spirituū in volitū & ꝯcursus sanguis ad desiderandū & dilatatio cordis. exterius aūt vt mutatio vultus/suffusio ruboris & hmōi & fm hoc tūc reduncīt ad cās in materia q̄ sunt calidū/humidū/siccū/frigidū. Scōs modus est qñ pcedit in opus qd̄ explet p organa corporis: vt loq̄/ambulare/ & hmōi & tūc ire reducit ad pncipia naturalia. Tertius mod⁹ est in mechanicis qñ fit opatio artis cuius pncipiū est volūtas/ & ptz q̄ ire rāgit naturā corporeā; sed hec oīa volūtaria ex posteriori cognoscūtur: qz illa sūt postq̄ volūtas q̄ est pncipiū illorū. Casualia & fortuita docet Boeci⁹ in ꝯsolatiōe phie reducere ad naturā; qz sicut ens p accīs ad ens p se/ita cā p accīs reducit ad cām p se. verbi gra: incensa domo casu fugiēs saluat equ⁹. q̄ si scio aliū ibidē fodere sepulchrū nō necessario sciā inuētionē thesauri & ē erit fortuitū: sed tūc illud casuale & fortuitū cognoscit ab eo q̄ est cā p se & p pūs qz pūs ē p se q̄ ē id qd̄ ē p accīs dico igit q̄ spēs istius ordis causarū a cōib⁹ vsq̄ ad p prias angelus in creatiōe fm rōnē sue diuersitatis & nō fm materiā & nūcū accepit; qz si fm materiā accepisset essent in eo spēs pticulares oīm: & oīa sciret. vñ dico q̄ est in eo oīs rō diuersitatis istarū causarū/ & illa est applicabilis oī ei qd̄ est & fiet: & ī ē apta vt ipam oīne qd̄ est cognoscat. Hui⁹ aūt sil'e accipio ab Auicēna i pma phia q̄ videt dicere q̄ motores cognoscūt res nihil accipiēdo a reb⁹/ & dat exēplū de scia eclipsis aliter eīm cognoscit ille eclypsim q̄ vidit obseruādo eā cū astrolabio vel alio instrumēto & accipit initiū & medīū illi⁹/ & aliter ille q̄ hz in se scientiā oīs motus solis & lune & capitis draconis & tēpus cursuū eorū. Primus eīm accipit a sole & luna scientiā suā. scōs aūt nihil nec indiget vnq̄ aspectu: qz scia sua applicat rei: & ideo ita puto scire angelos. Scōm hoc igit rñdeo ad primū q̄ pme tres rōnes bone sunt & necessario ꝯcludūt apud angelū esse spēs cognoscabiliū; & dico q̄ sūt apud ipm per modū dictū. Ad id aūt qd̄ obijcit de li. causarū cauēdū est: qz phi loquētes de intelligētijs posuerūt eas esse cās. intelligētia eīm plena formis explicabilib⁹ p motū alicui⁹ orbis inferiorū est plena formis desiderat a motore orbis & mouet ipm sicut desiderātū desiderīū: & ī intelligētia primi ordinis habz formas magis vl'es & simplices q̄ explicant p motū pm vnū & simplicē ī mobili vno & simplici & itelligētia scōi ordis erit plena formis explicabilib⁹ motu obliq̄ circlī duplici & min⁹ vlib⁹ & sic descēdēdo: qz sic itelligit phs q̄ oīa itelligibilia itelligit qd̄ est sup se: qz causat & informat ab illo & qd̄ sub se est: qz ipa est causa illi fm illā rōnē q̄ oīs forma est ex splēdore intelligētie sup informatū forma illa. sed hoc nos ridiculū reputamus: qz nō loq̄mur sic de angelis: sed potius ponimus eos substātias separatas nō determīatas ad mobile aliqd̄. & ī dicimus eos hīe formas q̄s creator indidit eis ad cognoscendū res hui⁹ mūdi vnūqd̄q̄ in pria natura & cōi sicut volūt. Ad id qd̄ q̄rit vtrū ille forme sunt sil'es ydeis. dico q̄ in quibusdā sunt similes: sil'es sūt in ē q̄ sūt rōnes rer̄ q̄ p eas cognoscūtur & qz nec sunt vl'es nec pticulares sicut in sequenti articulo istius q̄stionis determinabit: & qz sunt simplices fm q̄ exigit intellectus angelicus: & qz nō sūt forme abstracte a reb⁹: sed potius per modū artis facētis res vel potius p modū rōnis artis. Sed dissimiles sunt: qz nō sunt opatiue vt ydee in deo: & qz nō sunt vna in essentia meo iudicio: sed pl'es fm diuersitatem causarū rōnis q̄ fm rōnē pūt variari rōnes causarum naturaliū pinque & remote. & p hoc pater q̄ nō oportet q̄ mediantib⁹ eis angel⁹ cognoscat oīa futura sicut de⁹ fm q̄ ipe cognoscit vno multa q̄ nō vniunt in aliq̄: qual'r aūt ponant circa rem cognoscēdā patebit postea. Ad hoc qd̄ q̄rit vtrū sint silitudines rerū dicendū q̄ sunt quodāmō & nō sunt alio mō. hūt eīm silitudinē cū re sicut rō in mēte artificis hz silitudinē cū artificiato. sed ecōuerso forma artificiati est a forma q̄ est in mēte artificis sicut dicit Aristo. in. vij. pme phie q̄ domus in lapidib⁹ & lignis est a domo q̄ est in aīa instructoris & sanitas in calidū & frigidū est a sanitate q̄ est in aīa medici. vñ medicū nō oportet aliqd̄ accipe ad cognoscendā sanitatē: ita q̄ nec angelus accipit aliqd̄ ad rē cognoscendā/ & tñ contingētia & voluntaria & casualia & fortuita & oīm quorū nō est cursus ordinat⁹ nō cognoscit anteqū fiūt/ & hoc infra explanabit tertio articulo istius q̄stiōis. Ad id qd̄ queritur vtrū erigat pūtia rei: dico q̄ in oīb⁹ q̄ nō fiūt semp certo ordine vt generatiōes materialiū casualiū & fortuitorū euētus & opa volūtatis oportz quodāmō esse pūtia anteqū cognoscat: sed ista pūtia nō dicit psentiā in loco pinquo de remote: sed psentia in natura causarū naturaliū eo modo q̄ diximus volūtaria p signa & organa reduci ad cās naturales/ & casualia ad cām p se. sed cū cognoscit ea nihil accipit ab eis: sed potius rōnem cause pprie quā habet apud se ponit circa ea & illa ex positiōe illa determinat & fit pria & hoc explicabit infra. Ad id qd̄ q̄rit de prierate loci vel remotione puto sine pīudicio loquēdo q̄ nihil opat: qz nō est portio spūaliū ad corpalia fm situ: sed potius fm ordinē sed sufficit cōuersio sola p volūtatē cognoscēdi hoc determīare. quō aūt fit scīēria vel ꝯceptio huius ab ipo vel in ipo ifra hz dici: & p hoc ptz etiā euasio ab īpossibilib⁹ q̄ occurrūt trib⁹ solūēdi vīs obiectis.

Ad primas tres rōnes.

Ad 4m qd̄ est de libro causarū.

Ad 5m vsq̄ ad 8m.

Silitudo spēr angeli ad ydeas.

Vtrū scientia angelorū sit vniuersalis vel particularis ita. s. q̄ spēs vel forme per quas intelligūt sunt vniuersales vel pticulares.

Secūdo vtr̄ iste spēs vel forme sint pticulares vel vl'es & videt q̄ vl'es: qz dicit Boetius q̄ vl'e est qd̄ intelligit. singulare aūt dū sentitur angeli aūt nō hūt sensum q̄ intellect⁹ eorū determīcīt q̄ remanēt spēs sp vl'es. Itē phs vult q̄ nihil intelligit nisi simpler: qz oportet esse proportionē inter intelligibile & intellectū. intellect⁹ aūt est simpler q̄ & intelligibile. nō aūt est simpler q̄ diu accipit in pticularitātib⁹ ipm q̄ sūt materia & idiuiduātia: q̄ itelligibile est remotū ab illis: q̄ accipit vt vbiq̄ & semp: q̄ vt vl'e: q̄ quicqd̄ itelligit est vl'is spēs vt videt. Si dicas q̄ ē nō videt verū: qz etiā nos itelligim⁹ res in pria natura & accipimus vl'e in se & in esse fm q̄ est in hoc vel in illo/ & cū angelus sit potētior in intelligēdo q̄ nos angel⁹ hēbit illū modū potētius q̄ nos: hoc nihil est: qz nos nō possum⁹ itelligere vl'e fm esse nisi p apparitionē indiuiduantiū & materie/ & hec indiuiduatio nō fit p intētiōes vl'es: qz rō albedis nihil idiuiduat nec etiā rō loci vel materie: sed hec albedo et hic locus

Dissimiles spēr angeli ad ydeas deo.

Ad 9m solu.

Ad 10m

Ad 11m

Vtrū vl'es

Argū. q̄ sūt vl'es

Instan.

ergo etiā determiātio nr̃i intellectꝰ ad hmōi ꝓticularia erit ꝑ reflexionē ad ꝓres sensibilis aīe in quibꝫ sūt ille ꝓticulares spēs z ꝑ reflexionē ad sensus. Cū igit̃ tales potētie nō sint ī angelo īpossibile ē suū ītellectū ad ꝓticularia determiari. Si dicas vt q̃dā dicūt q̃ intellectꝰ in angel' hz vicē sensus z intellectꝰ in nobis z iō equal'r est vtriusq̃.s. vl'is z ꝓticularis, z hoc nullo mō esse pōt vt videt̃; oportet em̄ esse ꝓportionē inter cognoscēs z cognitū sicut inter potētiā z actū vt vult phs in. iij. de aia. sed vl'e est simplex pure ꝓticulare ātē materia z indiuiduātibꝫ: g̃ īpossibile est q̃ idē z eodē mō se hās ꝓportiōet̃ vtriq̃. Si aūt tu dicas q̃ idē nō eodē mō se habens ꝓportionet̃ eis: tunc redimus ad totā difficultatē qōnis: q̃z tūc quero q̃d facit ipm diuersimode se hāe ad illud cū desint sibi potētie affixe organis q̃ ꝓportionant̃ ꝓticulari. Si aūt dicas q̃ angelꝰ nō cognoscit nisi vl'e: sequit̃ maximū incōueniēs: q̃z ꝓticularia nō pñt inferri ex vl'ibꝫ eo q̃ nō sunt in illo nisi potētia: g̃ angeli res ꝓticulares nō cognoscēt q̃d est ꝓtra Dionysiū sup̄ inductū. Itē fm hoc ꝓbīt totū officiū custodie q̃d faciunt circa nos: q̃z nos sumꝰ ꝓticulares/z opa nr̃a ꝓticularia z nihil valet nobis custodiri spēm hois nisi nos in idiuiduo custodiamur. Si aūt dicas q̃ falsum est q̃d dicūt phi q̃ intellectꝰ sit vniuersaliū sed portꝰ est etiā ꝓticulariū hoc nihil est: q̃z licet iā nō esset dictū phi ꝓbarū est illō esse verꝫ in p̄cedētibꝫ rōnibꝫ ꝑ hoc q̃ oportet esse ꝓportionē inter cognoscēs z cognitū. Sol'o p̄notādum q̃ difficultatē istiꝰ qōnis ostēdūt diuerse sentētie etiā auctoꝫ. vñ Isaac z Rabbi moyses phi iudeorū hac difficultate coacti auferebāt ab angel' q̃s fm legē coacti sunt ponere noticiā ꝓticulariū z dicebāt ipos angelos esse intelligētias mouētes orbes z nō cognoscere ꝓticularia: sed portꝰ influere orbibꝫ vel motoribus orbiū formas simplices q̃ ad particularia determinātur per diuersitatē motꝰ z materie z accidētiū materie: z iō diuersitas ꝓticulariū neq̃z descēdit ab ītelligētia/nec scit̃ ab eo nisi per accns, s. in quātū est causata per motū orbis z nō vt est hec vel illa. Alij aūt magis errātes dixerūt angelos nō esse circa nos sed tm̄ circa deum z accipere reuelationes vl'es z fm p̄ceptū obedire eis materiā vt fiat hoc vl' illud, sed oīa hec in fide reputamus nr̃a z oz nos q̃rere viā cōpetentē fidei: z iō dici pōt q̃ ille spēs neq̃z sunt vl'es neq̃z ꝓticulares: sed ad vl'e z particulare cognoscendū. Et hoc sic pz: vl'e z particulare diuidūt spēm abstractā qm̄ si accipiat̃ a re cū materia z bijs q̃ particulāt eā dicimꝰ eā esse huius z ꝓticularis. Si aūt accipiat̃ sine bijs tūc accipitur ꝓut est vna apud omnes z sic est vbiq̃z z semper eadē z in oī ꝓterito z in oī futuro/z tūc dicimus eā esse vniuersalē. Sz ē etiā forma nō abstractiōis sz cōpositionis z hec duplex est. Est em̄ quedā ꝓcedēs ab artifice in artificiatū/z hāc absq̃z dubio necesse est esse simplicē fm q̃ est in mēte artificis z sicut egredit̃ ita accipit ꝓditiōes marie z materiā z tal'ē forma artis hūane. Alia est fm modū artificis p̄mi cuius nihil fit ī materia nec suba sua nec spēs q̃ est in ipo, sed spēs q̃ ipe est z in ipo est est rō regulās z faciēs hāc speciē q̃ducit̃ sua virtute in materia z huic sil'es fm aliq̃d ponimus spēs angelorꝫ quibꝫ cognoscūt. sunt em̄ regulātes sibi ad cognoscendū res siue sint vl'es siue ꝓticulares sz nō sunt aliq̃d particulariū vel vniuersaliū: z iō patet q̃ nō cōpetit eis diuisio ꝑ vl'e z particulare sicut nec ydee p̄me z tunc nō restat nobis soluere nisi duo kz q̃

Instantia. Sol'o Instantia. Sol'o Sol'o Instantia. Alia īstātia Instantia. Sol'o Solutio

ꝓportio sit inter intellectū z speciē/z vtrū vna sit vl'is z particularis. Ad primū dico q̃ est ꝓportio simpliciū ad simplex: q̃z spēs in ipo est fm effluxū a deo ī creatione/z tunc habet simplicitatē nō depuratā a ꝓticulantibꝫ sed q̃ est ꝑ imitationē ydee p̄me quātū potest. Ad aliud dōm q̃ ꝓticularis z vl'is illiꝰ q̃d nō diuidit̃ nisi sola diuisione materie est vna nūero spēs in cognitiōe angeli: sed alia est spēs vl'is que diuidit̃ diuisione formali ꝑ differētias vt generalissimū z subalternū. q̃d aūt indiuiduet z determiet ad ē z illud cognoscendū iam erit questio. Ad pa obe. Ad istātias

Vtrū scientia angelorū sit omniū z casualium z fortuitorū z omniū que quocūq̃z modo in noticiā venire possunt. Arti. XVII R.

Ertio igit̃ querit̃ vtrū sua sciētia sit oīm z casu aliū et fortuitorꝫ z quocūq̃z modo in noticiā ꝓcedere pñt. Videt̃ aūt q̃ sic: q̃z oīa q̃cūq̃z fiunt quocūq̃z mō siue a causa per se siue a causa per accidēs dūmō facta sint cognoscim̄ ꝑ potētias naturales q̃s habemꝰ sine reuelatiōe aliqua: g̃ cū nō ī perfectior sit angelus ipe etiā cognoscet oīa illa per naturā absq̃z reuelatiōe. Sed tunc querit̃ q̃d determiet vel contrahat speciē suā q̃ efficiat̃ spēs rō cognoscēdi hoc vel illud: id em̄ quo cōe fit ꝓriū nō pōt esse cōe sz ꝓriū. cū igit̃ nō sit ꝓriū hmōi in angelo vt sup̄ ꝓbatū est impossibile est q̃ habeat illud nisi accipiēdo a recuius est ꝓriū illud: z tunc redit p̄ma difficultas q̃ nos oportet dare angelo potentias quibꝫ illud ꝓriū accipiat q̃d absurdū reputo. Si dicas q̃ volūtas cognoscēdi appropriat tūc q̃ro vñ venit volūtas cognoscēdi hoc: Volūtas em̄ huius nō est nisi p̄ēsistēte noticia huiꝰ: q̃z ignoti nulla est volūtas: g̃ cum dicis volūtas cognoscēdi hoc/iam ponis noticiā huiꝰ esse apud eū: z q̃ro vñ illa venerit. z in solutiōe huius rōnis est tota difficultas huiꝰ q̃stiōis. Cū ꝓter primū intellectū quorundā q̃rit̃ de ē q̃liter vnus angelus intelligit aliū angelū q̃ iuxta ipm est per eq̃litatē nature videt̃ em̄ q̃ intelligēdo illū ille sit substātial'r idē cū intellectu ipius: q̃z ita dicit Aristo. in. iij. de ania. In bijs quedā em̄ q̃ sūt sine materia idē est intellectꝰ z q̃d intelligit̃: sciēta nāq̃z speculatiua z q̃d speculatiuū est/idem est: angelus autē est sine materia: g̃ cū intelligit̃ est idē cū intellectu angeli intelligētis et idem etiam alibi dicit sed hoc sufficiat. Solutio dōm q̃ angelus nō habet sciētiā futuroꝫ cōtingentiū: sed cognoscit ea cū facta fuerint nihil accipiēdo a rebꝫ sz potius suā quā hz speciē ponēdo circa ipos. Et ad ē ītelligendū notādū q̃ sicut recitat Auicē. et Alphorabiꝰ opinio q̃rundā fuit de sensu visus q̃ sensibile nō haberet se aliq̃ mō vt agēs ad visum velut cōferēs spēm visui: sed potius q̃ ipa vis visiua virtual'r egrederet̃ in radio emisso z supponeret se sensibili et se ponēdo circa eā determinaret̃ ad ē vel ad illud videre nihil accipiēdo ab ipo et postea apud se aīa formaret imaginē illius rei q̃ etiā re absente imaginaret̃ eā/ita possumus dicere nō q̃dē approbādo opinionē illorꝫ sz sil'e accipiendo q̃ angelꝰ hz apud se spēs z q̃d nr̃e spēi facit acceptio ꝑ sensum cōuenit siue spēi directio ad locū z ad ea q̃ sunt in loco spūalia vel corpalia. et iō illa directio q̃ est ꝓuersio in volūtate cognoscēdi locata in loco q̃ notus est sibi: q̃z locꝰ hz necessitatē ordis in natura sed nō locata oīa vñ diri gēdo se ad locū sub spēby q̃s habet certificat̃ de locatis z determinant̃ spēs eiꝰ ꝑ dis- Ad ꝓ obe. Ar. pº q̃ sic Questiuncula prima. Sol'o Questiūcl'a secunda. Questiūcl'a tertia. Solutio principalis z ad omnia quesita. Opinio q̃rundā.

rectionē ad rē ⁊ retrahēs se remanet intētio determinatiōis apud illū nō quā accepit a reb⁹ sz quā ipe fecit p directionē sui ad rē/⁊ sub illa cognoscit rē etiā qñ se nō dirigit: ⁊ sic nō hēbit cognitionē determiatā ⁊ tingentiū futuro⁹ nisi cū sunt/⁊ sic b mō oia pticularia cognoscit ⁊ soluta ē tota difficultas vt videt. Si aūt qrit qd excitat ad dirigendū se ad hūc locū: dico q̄ volūtas cognoscēdi ea q̄ sūt in loco isto q̄ tū nō sunt p noticiā determiata apud ipm. sicut eīn mea volūtas cū scio locū ⁊ indetermiate scio aliqd esse in loco vel non esse excitat me ad dirigēdū illuc aspectū/⁊ tūc si visus me⁹ egrederet accipet noticiā rei ponēdo circa eā ⁊ nihil recipiēdo ab ipo: sz reuersus formaret imaginē similē illi. Ad hoc aūt qd obīcit de cognitiōe angeli dicendū q̄ obiectio puenit ex mala itelligētia lre Arist. q: angel⁹ nō est simplex simplicitate itelligibil': q: simplicitas itelligibil' est intētio abstracta ab b idiuiduāte: ⁊ illa abstractio est in angelo sic in asino eqlis: sz loquit Aristo. ibi qual'r se hz intellect⁹ in actu ad itellectū in potētia. ⁊ dicit q̄ itellect⁹ in actu est sic res itellecta/⁊ est idē illi: q: ⁊ res ⁊ itellect⁹ sūt in actu vno q̄ est scia rei itellecte. ⁊ b est qd subdit q̄ scia speculatiua hoc est spēs itellect⁹ speculatiui est forma rei ⁊ actus. vñ ipe loqt ibi de oi itelligibili fm actū: ⁊ iō in fine capituli dicit q̄ itellect⁹ est spēs spēr ⁊ sensus spēs sensibiliū sicut man⁹ organū organor: ⁊ iō nulla est obiectio: angel⁹ eīn itelligit p spēm sicut asinus: sed aliter nobis ⁊ aliter ab angelis.

An aliquam dei habuerint dilectionē vel sui inuicem.

Solet etiā q̄ri: vtr aliquā dei vl sui dilectionē inuicē habuerint. Ad qd dici pōt q̄ naturalē dilectionē habebāt: vt mēoriā: itellectū et ingeniū q̄ deū ⁊ se aliqtenus diligebant per quā tamen nō merebantur.

Arti. XVIII S

Utrū angeli vel dei vel sui inuicē dilectionem habuerint.

Arg. pmo q̄ non.

Deinde q̄rit de b qd dicit ibi [Solet etiā queri vtr aliquā dei vel sui inuicē dilectionē habuerint ⁊c. Et est illa q̄stio de dilectiōe naturali nō intellectis angelis nisi in statu naturaliū vtr potuerūt deū diligere p se ⁊ sup oia. videt q̄ non: q: illa dilectio est charitatis/⁊ charitatē fm hāc expositionē nō habebāt. Itē b est diligere deū toto corde ⁊ tota mēte ⁊ ex oib⁹ viribⁿ. hoc aūt p̄ceptū (vt dicit Aug.) nō implet etiā ab eo q̄ hz grām q̄diu est in via: ḡ multo min⁹ angel⁹ in statu naturaliū potuit b implere. Itē hoc est sūmū meritorū/ad sūmū autē meritorū natura nō sufficit: ḡ nec hoc in statu naturaliū facere potuit. Itē b est sūmū p̄mior q̄ toto corde sup oia diligam⁹ deū: ḡ ad hoc nō sufficit natura. Itē dicit Bern. q̄ natura est in se curua ⁊ nihil diligit nisi se/et ꝓter se: ḡ videt q̄ natura nō extēdat se ad diligendū primū ꝓter se ⁊ super oia. Sed ⁊ aut dilexit deuz ꝓter se ⁊ sup oia aut nō. si sic habeo ꝓpositū. si non ḡ dilexit se plus q̄ deū: ḡ de via fecit finē: ḡ peccat mortaliter. Itē si dilexit se plusq̄ deū: ḡ amore inhesit sibiipi ꝓter seipm: ḡ fruebat se vt videt: ḡ mortaliter peccauit. Itē in pmo statu cognouit deū esse super oia bonū ⁊ p se: ḡ eadē rōne volūtate nō exrīte debilore q̄ intellectu etiā potuit diligere ꝓter se ⁊ sup oia.

Arg. primo q̄ sic.

Si di. q̄ nō tenebat in pmo statu cū nō posset: hoc nihil est: q: ille q̄ nō hz grām ⁊ est in pctō magis est impotēs q̄ angel⁹ ⁊ tñ peccat mortal'r si de via aliqñ facit finē ⁊ fruit creatura plus q̄ creatore. Itē si naturalia dicant ea q̄ sunt pter grām gratū faciētē tunc nos legim⁹ in libris phor ⁊ stoicor q̄ qdā honestū ī q̄ ponebāt felicitatē diligebāt ꝓter se ⁊ sup oia/ita q̄ pori⁹ se occidi passi sunt q̄ cedere ab honesto: si ḡ natura pōt b in minus bono multo magis angel⁹ fortior hoīe in oib⁹ naturalib⁹ potuit b ad mai⁹ bonū. s. ī creatū. Solutio dicendū q̄ hic sūt due opiniōes. vna est Antisidiorenſ. qui cōcedit pmo inductas obiectiones ⁊ soluit sequētes dicēs: q̄ ē duplex dilectio. s. amicicie ⁊ ⁊cupiscētie. Amicicie est in q̄ volo mihi ⁊ alij bonū. Cōcupiscētie aūt q: desidero res vt perfruar eis: fm primū modū diligo amicū. sed o mō diligo cibum vel aliud mihi dulce quo frui volo. dicit ḡ q̄ dilectiōe amicitie nō poterāt diligere deū plusq̄ se: q: intēsius volebāt sibi bonū q̄ deo: sed deo vellēt mai⁹ bonū. s. dilectiōe ⁊cupiscētie cū diuinū bonū sit dulcius q̄ angelicū/pl⁹ diligebāt deū q̄ seipos ⁊ hoc tñ retulerūt ad seipos. Et qd obīcit de pctō dicit q̄ nō tenebant nisi grā accepta. Ad aliud dicendū q̄ illi dilexerūt honestū dilectiōe ⁊cupiscētie ⁊ nō amicicie: ⁊ q: fructu illius amarum erat eis carere potius eligebāt mori.

Ad aliud dōm q̄ aliud est de hoīe q: ille est in statu in q̄ debet hīe grām/⁊ si nō hz b est ex culpa sua: sz angel⁹ nō: q: sibi erat datū tpe ꝓbatiōis naturaliū suor vt sup dictū est: sicut catul⁹ nō dicit cec⁹ aī nonnū die. Sed Philippus cācellar⁹ aliter dicit ⁊ puto qd veri⁹. s. q̄ in pmo statu etiā si nō ponant habere charitatē diligere poterāt deū etiā ꝓt se ⁊ sup oia. sed cū dr ꝓter se li ꝓter pōt notare cām vnā tñ. s. finalē ⁊ tūc cōpetit dilectiōi naturali q̄ nō causat effective a pma bonitate: sed dirigit in eā vt in finē ⁊ causat a naturali cognitiōe sūmi boni ⁊ tūc nō est charitatis nec meriti nec sūm⁹ grad⁹ vel in via vel in pria. Si aūt dicat duas cās sil' scz efficientē ⁊ finalē tūc est act⁹ charitatis ⁊ sūm⁹ in via fm modū vie ⁊ sūm⁹ in pria fm modū prie. ⁊ de b mlta notata sūt in. iij. li. distin. xxvij. de charitate. p b ptz solo tor⁹ illi⁹ qd ⁊tra eū alij obīciūt pter q̄ ad dictū Bern. ⁊ ad b dōm q̄ rō naturalis considerat dupl'r. s. vt natura ⁊ sic curua est ad modū suū ⁊ vt deliberatiua ⁊ inq̄sitiua honesti ⁊ boni: ⁊ sic pōt aliqd diligere plusq̄ se sicut multi fecerunt qui charitatē nunq̄ habuerūt.

An pfectos et beatos creauit de⁹ angelos an miseros et impfectos.

Post hec videdum est p vtrū pfectos ⁊ beatos creauit de⁹ angelos: an miseros et impfectos. Ad qd dici pōt q̄ nec in btitudine nec ī miseria creati sunt. Miseri eīn aī pctīn esse nō potuerūt: q: ex pctō miria ē. Mā si nō fuisset pctīn nulla esset miseria. Bti q̄ nunq̄ fuerūt illi q̄ ceciderūt. q: sui euēt⁹ ignari fuerūt. i. pctī ⁊ suplicij futuri. Si ei lapsū suū p̄sciuerūt aut vitare voluerūt sed non potuerūt: ⁊ ita erāt miseri. aut potuerūt sed noluerūt: ⁊ ita erant

stulti ⁊ maligni. Ideoq; dicimus q; nõ erant prescij euentus sui: nec eis data est cognitio eorũ q̃ futura erãt sup eos. Boni vo ⁊ q̃ pstiterunt forte sue beatitudinis pscij fuerũt. Vñ Augu. sup Geñ. Quõ inq̃t btũs int angelos fuit q̃ futuri pcti atq; supplicij pscius nõ fuit Queriť aũt cur non fuerit: Forte hoc de⁹ reuelare diabolo noluit q̃d factur⁹ vel passur⁹ eẽt: ceteris vo reuelare voluit q̃ in vitate mãsuri essent. His verbis videť aug. significare q̃ angeli q̃ corruerũt nõ fuerũt pscij sui casus iõq; beati nõ fuerũt. Et q̃ angeli q̃ pstiterunt beatitudinẽ sibi affuturã pscuerũt: atq; o ea certi in spe extiterũt vñ quodãmõ iã bti erãt Et re vera si fuisset posset illos dici aliq̃ modo fuisse beatos. alios vo non qui nescierũt euentum suum.

Qõ opinando Aug. hoc dixerit nõ asserẽdo. s. q̃ angeli q̃ perstiterunt prescij fuerunt futuri boni.

Sed hoc magis opinando ⁊ querendo dicit Aug. q̃ asserẽdo. Vnde ⁊ huic opiniõi oponẽs cõsequẽter subdit: sed q̃re discernebanť illi a ceteris: vt deus istis q̃ ad ipos ptinerẽt nõ reuelaret. alijs vo reuelaret cũ nõ pri⁹ sit ipe vltor q̃ aliq̃s pctor: nõ eñ dãnat ipe ino centes. Hic videť inuere q̃ nec peccaturis futur malũ: nec pmãsuris futur bonũ reuelauerit. iõq; nec illi q̃ ceciderunt vnq̃ nec illi q̃ pstiterũt vsq; ad cõsumationẽ beati fuerunt q; bti nõ poterãt esse si de btitudine certi nõ erãt: vel si dãnatõis incerti erãt. Vñ augu. in eodẽ: Dicere inq̃t de angelis q̃ in suo genere beati esse pñt dãnatõis vel salutis incerti: q̃ bus nec spes esset q̃ mutãdi essent in melius nimia presumptio est. Quõ eñ beati esse possunt quibus est incerta sua beatitudo?

Summã colligit pdictor cõfirmans oes angelos añ cõfirmationẽ vl lapsũ nõ fuisse btos nisi p beatitudinẽ accipiat illũ statũ inocẽtie: in quo fuerunt ante casum.

Ex pdictis psequiť q̃ angeli q̃ corruerũt nũq̃ bti fuerũt nisi btitudinẽ aliq̃s accipiat illũ statũ inocẽtie i quo fuerť añ pctñ. Illi vo q̃ pstiterũt añ suã btitudinẽ futurã deo reuelante pscierũt ⁊ ita spei certitudine aliq̃ mõ bti fuerũt: vel incerti extiterũt sue beatitudinis: ⁊ ita aliter beati nõ fuerũt q̃ reliqui qui ceciderunt. Mihi autem q̃ posterius dictũ est probabilius videtur.

Ñsio ad id q̃ q̃rebať an angeli essent creati perfecti aut imperfecti: ⁊ dz q̃ perfecti fuerũt ꝑm aliq̃d ⁊ imperfecti ꝑm aliquid.

Ad hoc aũt q̃ querebať vtrũ pfecti vel impfecti fuerint creati: dici põt q; quodãmõ pfecti fuerint: ⁊ quodam alio modo imperfecti. Mõ eñ vno mõ aliq̃d dz pfectũ ꝗ plurib⁹

Qõ tribus modis dicitur perfectum ꝑm tempus: ꝑm naturam: et vniuersaliter perfectum.

Dicit nãq; perfectũ tribus modis. Est eñ pfectũ ꝑm tẽpus: ⁊ perfectũ ꝑm naturam: ⁊ est vniuersalit pfectũ. Scõm tẽp⁹ pfectũ ẽ q̃ hz q̃cq̃d tẽpus req̃rit ⁊ puenit ꝑm tẽps bti: ⁊ hoc mõ angeli erant pfecti ante cõfirmationẽ vel lapsum. Scõm naturã pfectũ est q̃ habet q̃c quid debitũ est: vl expedit nature sue ad glorificatõnẽ: ⁊ hoc mõ pfecti fuerũt angeli post cõfirmationẽ: ⁊ erunt sancti post resurrectionẽ. Vniuersalit ⁊ summe pfectũ est cui nihil vnq̃ deest ⁊ a quo vniuersa proueniũt bona q̃ ẽ soli⁹ dei. Prima ꝗ pfectio ẽ nature pdite scõa nature glificate. tertia nature increate.

Predicta breuiter tãgit addẽs quales fuerunt angeli in cõuersione et auersione.

Quales fuerint angeli in creatõe oñsum est: boni. s. ⁊ nõ mali. iusti. i. inocẽtes ⁊ pfecti q̃dãmõ. alio vo mõ imperfecti. Beati vo non fuerũt vsq; ad confirmationẽ nisi beatitudo accipiať: vt iã dictũ est: ille status inocentie ⁊ bonitatis in quo conditi sunt.

P Ost ꝗ videdũ ẽ ⁊c.] Hic dis. hẽt duas ptes In pma q̃riť vtrũ btos creauit. In 2ª vtr pfectos ibi [Ad ꝗ aũt vtrũ q̃ q̃rebať.] In pma bar ꝑ tria. in quor p⁹ oñdit q̃ nõ potuerũt cẽ bti sui euẽt⁹ certi: ⁊ q̃ nõ hẽbãt pscia sui casus vl pfirmatõis. In 2ª videť dicere q̃ bõi habuerť pściam sue pfirmatõis ibi [Queriť aũt cũ fuerit.] In 3ª redit oñdẽs q̃ nulli⁹ habuit pściam sui casus vl cõfirmationis ibi [Sed hoc magis opinando.] A

An definitio angeli data a Dyo. sit bona.

Arti. I.

H Ic aũt circa pmã ptẽ icidũt tres q̃stiões q̃rũ p pma ẽ q̃ diffinitõe ãgeli boni quã ponit Dyo. 2ª vtr ãgel⁹ creat⁹ sit btus vl nõ. 3ª vtr suũ casũ pscire potuit aut nõ. Ad pmũ accipiať diffinitio Dyo. quã dat i li. q̃ di. no. ca. r. sic dicẽs: Angel⁹ p̃a imago q̃ ẽ mãifestatio occulti lũinis / speculũ pur / clarissimũ / icõtamiatũ / icoinq̃natũ / sinacl'atũ / luscipiẽs totã sic pueniẽs ẽ dicere pulchritudie bonifozmis q̃itatis ⁊ munde splendere faciẽs in seipo: quemadmodũ est possibile bonitatem silentij quod est in abditis

Angeli diffinitio ꝑm dyonisiũ

Queritur autẽ hic quid vocatur imago: aut enim

Questiũcl'a prima.

Q̃ pma.

est creatōis imago/aut silitudinis/aut recreationis. nō creatōis vel silitudinis: qz b̄ cōuenit bono z malo: ḡ recreatōis: ḡ hoc erit in glia vel gra aliq̄ que fac̄ imitari deū. Si igit̄ hoc dicat̄ videt̄ q̄ tm̄ superiori bus cōueniat: qz illi soli informant̄ ex deo imediate. alij aūt ex ipis: ḡ solū superiores sunt imago dei: z medij sunt imagines superiorū: z inferiores imagines medioꝝ. Q̄ aūt hoc verū sit accipit̄ a dyo. q̄ in li. d̄ divino. c. iiij. sic dicit q̄ sctissime z prouectissime virtutes exñtes/z sicut in vestibulis supsubalis tritatis collocate ab ipa/etiā in ipa z eē z deiformit̄ esse hūt: z post illos subiecte subiecte/et extreme extreme/sic ad angelos. Ulterius q̄rit̄ q̄lit̄ cōuenit ei manifestatō occulti lūinis vtrū fm modū theophanie vel nō: z videtur q̄ sic: qz dicit cōmētator sup celestē ier. Hūt nāq z ipi spūs signa sua z decimationes p q̄ de inuisibilib dei erudiunt̄ imaterialr. z infra pax: q̄ q̄dē signa q̄ntū ad ea q̄ sunt fm nos sunt inuisibilia. q̄ntū vo ad illā multū inuisibilē z iaccessibilē deitat̄ lucē q̄si foris st̄ z pcedūt ad demōstrationē. q̄ propt̄ z ipa signa q̄ supueniūt mētib siue anīs deint̄ illūinatis theophanie siue diuīe apparitiones dicunt̄: qz in eis ad manifestationē venientib̄ id qd oīno occultū est demonstrat̄. Sed tūc videt̄ q̄ illud occultū lumē nō sit essentialr deū: sed lumē qd est signū vel demōstratō alicuius cognoscibilis de deo. Hoc etiā videt̄ p ipm dyoni. q̄ dicit in li. de ce. ie. ca. iiij. q̄ theologia visionē q̄ descripta est in ipa vocat theophaniā q̄si diuinā silitudinē in forma informiū/hoc ē signoꝝ: q̄ forma sūt eoꝝ diuinoꝝ q̄ formā pp̄e nō hūt: fm b̄ igit̄ imediate nō esset angelus bon̄ btūs ex vnito sibi deo: nec videbit deū sicut est. igit̄ nec nos post mortē/qd ē heresis cōdēnata: z ꝗ canonicā Job. q̄ dicit q̄ sil'es ei erimus: z videbim̄ eū sicuti est. Si aūt dicas q̄ illd lumē cōducit in deum: vt postea imediate iungat̄: sicut videt dyoni. velle ibidē post pauca dicēs: Theophania dz q̄si p ipam videntib diuīa sctā illūinatiōe quā ipa diuīa sctē pficiūt Tūc q̄ro de illa reductō ne: cōstat em̄ q̄ fm ordinē ierarchie vn̄ reducit alterū. sicut infra i tractatu de ordinib disputabit̄: ḡ videt̄ q̄ vn̄ alij fit mānifestatio illa lūinis diuini Ulterius q̄rit̄ de 3o q̄ dicit speculū pux. est em̄ speculū receptiuū forme rei z nō essentie. angel̄ em̄ recipit essentiā diuinā p se port̄ q̄ formā. Itē speculū positū in obscuro magis recipit q̄ positū sub radijs solis angeli aūt stāt imediate sub radijs dei: ḡ videt̄ q̄ specula esse nō pnt Ꝑ q̄ncūq̄ vocat eos maxie fm aliā translationē agalmata nunq̄d agalma idē est qd speculū: videt̄ q̄ sic: qz cōmētator dicit q̄ agalma idem est apud grecos qd apud nos imago vel speculū vel silitudo. cū igit̄ vn̄ illūinādo aliū cōducit eū ad hoc q̄ efficat̄ agalma illius fm dyo. videt̄ q̄ vnus alij sit speculū/tūc q̄ro vtrū q̄libet cuilibet vel nō: si nō: hoc nō videt: qz tūc nō q̄libet alij posset significare suā intentionē: ḡ videt̄ q̄ q̄libet alij est speculū et agalma. Sed ꝗ illūinatio decēdit nō ascēdit: ḡ inferiores ē esse speculū tm̄: z superiores illūinatōnis manifestatores: ḡ videt̄ q̄ i ista assignatōe mānifestatio diuini lūinis z speculū pux nō referant̄ ad eūdē angelū Ulterius q̄rit̄ de 4o qd dicit q̄ suscipit totā bonitatem deitatis pulchritudinē. b̄ em̄ ipossibile ē: qz sic deꝰ ab aliq̄ in creato intellectu circūscribere/qd ē nō pt. Similit̄ de vltio qd dicit q̄ facit mūdei se splēdere bonitatē silētij qd est i abditis. angel̄ em̄ nō facit b̄: sz potiꝰ deꝰ. Ꝑ q̄lit̄ est i abditis z silētiū si ipe facit b̄ splendere in seipo. splēdor em̄ nō pant̄ ē in abditis: qz oia q̄ sūt in lūine splēdentia ipo lūine mānifestant̄ Solo notādū q̄ dyo. hic q̄nq̄ colligit q̄ cōueniūt angelo illūinato z btificato p ꝓtēplationē verbi: quoꝝ tria accipiunt̄ i natura angeli btificata: z illa tria se ꝓsequūtur. Et vnū est q̄ sit capax sube btificantis: z ad b̄ exigunt̄ q̄nq̄ disponēs. s. remotio ab ipuro ipedientē.

Scōm est puritas vt sit vndiq̄ se aptū natum deitati penetrāti: sicut z speculū in q̄ntū speculū est capax est imaginis/z puritas remouet opaci naturā/q̄ nō recipet. claritas aūt ponit politionē ipi̇ ne forte obscurū vna pte obūbraret aliā Et sequunt̄ tres disponēs p remotōnē ab accītalr fuscātib. s. ꝓramiatio/coinq̄natio/z maculatio. Et cōtāinatio ꝓpe fit ex lesiōe tact̄ relinq̄ntis infectionē. Coinq̄natio autē a tactu sordiū. Maculatio aūt ab inq̄natiōe infecti spirit̄ ab oculī pcedētis sic speculū maculat̄ ad aspectū mēstruate mulieris: z ista figurate referunt̄ ad btos spūs: qz capacitas est ibi q̄ ad naturā virtualē. z puritas p remotionē a materia opacitatē inducēte. qz corpus qd corrūpit̄ aggrauat animā: z depmit terrena inhabitatio sensū multa cogitantē. sed claritas est ex eq̄litate p remotionē a penalitate: qz tribulatio (vt dicit phus) facit ineq̄lē virtutē. incōtāinatio aūt dicē remotionē a cōtactu male conuersantiū: qz ex societate adberet tact̄ inficiēs. incoinq̄natio aūt dicit remotōnē a sordib vitioꝝ. z imaculatū dicit nobilitatē spūs depurati in ipis ab oī defectu mēstruositatis z mutabilitatis. z b̄ est p̄mū cū suis cōditiōibus. Scōm aūt q̄ ipm fm actū recipiat incidēs lumē a deo qd totū q̄dē incidit: sz nō recipitur nisi p capacitate. Et tertiū est q̄ reflectat ad puros angulos: qz oīs reflexio incidētis lūinis est ad puros angulos/vt pbatū est in pspectis. nō aūt erit ista reflexio nisi in eandē lineā incipentē directe in deū vt excitet̄ calor ardoris ppetue charitatis. z hec duo tāgit ipe p duo q̄ subiungit scz suscipiētes totā sicut ꝓueniēs dicere. z c. z p illud: z mūde splēdere. duo aūt p̄ma accipiunt̄ fm cōformitatē angeli ipleti deo ad deū: z vnū q̄dē est manifestatio diuini lūinis in se: sicut ferrū ardēs mānifestat ignē z alteꝝ est cōformitas manifestātis ad manifestatū. z hoc est imago dei. z p hoc iā fere patet solo ad totū.

Ad id em̄ qd obijcit̄ de imagine dōm q̄ nullo illorū modoꝝ sumit̄: sed port̄ p cōformitate dicta Ad aliud dōm q̄ oēs in visiōe q̄ merces est imediate stāt sub radijs solis z informant̄ a deo: sed in alijs reuelatiōib vn̄ illūinat̄ ab alio: z de istis ifra dicet̄. Ad id qd obijcit̄ de dyo. dōm q̄ ipe nō intēdit q̄ nō oēs imediate informant̄ a deo: sed port̄ q̄ fm ꝓportionē verbū accipiūt superiores sume/z medij medio mō/z inferiores extremo mō: tū oēs stāt in vestibulis tritatis amicti lūine dei sicut vestimēto. Ad id qd vlterius q̄rit̄. dōm q̄ mānifestat lumē occultū sic dictū ē: z b̄ nō ē lumē theophanie quo vn̄ illūinat̄ aliū: sz theophānie q̄ q̄libz illūinat̄ a deo Ad id aūt qd ꝗ obr dōm q̄ tales obiectōes z calūnie sacroꝝ libroꝝ pueniūt ex b̄ q̄ nō intelligit̄ q̄ theophania dicit duo. s. lumē glie eleuans intellectū z fantasiā cōfortans: z hoc est gloria creata que vnit̄ intellectui angeli. dicit etiā intelligibile distinguens z pficiens intellectū: z hoc nihil aliud est q̄ deꝰ: sicut etiā in sensu visus est lumē pficiēs z color determinās visū: z i intellectu nro ē lumē intellect̄ agentis eleuans z illūinās z intelligibile distinguēs.

Obo 2a.

Obo ex dyonisio

Questiūcla scōa.

Prouitate

In op. arg. primo sic 2o

Solo

Questiūcla Instantia.

Questiūcla tertia.

Questiūcla quarta.

Questiūcla qnta.

Questiūcla vltima

Solo

Primū principale.

Prima conclusio 2a

3a

4a

5a

zm pnapale.

Ad obiectiones pme q̄stiūcule de imagine.

Ad secū obiectionē

Ad obiectiones dyonisij

Ad q̄stiūcla scōam.

Ad oba ꝗ cūdā q̄stiū.

natura eim intellect⁹ ibi figi non ꝑt nisi cōfortet lūine sibi a deo influxo; ⁊ tūc cessat obiectio: qz tūc lumē illud est signū nō i q̄ videt de⁹ tanq̄ i medio; sed sub q̄ cōfortāte intellectū intellect⁹ immediate figit i deo Ad id qd q̄rit de speculo q materiale speculū ex sui ipfectione nō recipit nisi in obscuro; sed illud non est ita; qa nō recipit radios diuini lūinis in supficie sui rim / vt materiale speculū; sed potius in sui ꝓfundū ⁊ intima

Ad q̄stiūcula tertia.

Ad hoc qd q̄rit de agalmatib⁹ vtrū vn⁹ alij possit ee occasio dōm q nō, ꝓpter nec etia speculū b mō dictū qz dicit capacitate glie, sed vn⁹ alij pt esse occasio vel cā illūinatōis alicui⁹ ad op⁹ ptinētis; ꝓ cui⁹ receptōne nō dz speculū vel imago hoc mō q̄ hic cōsiderat nisi forte fm qd. ⁊ bn̄ ꝓcedo q oes sibi loquunt; sed nō oes se illūinat: sicut notatū est in. I. li. dis. ix.

Ad questiūcula q̄rta.

Ad id qd obr de q̄rta ia pz solo; qz totū se de⁹ exhibet: sz recipit ꝓ capacitate vniuscuiusq̄z ita q tot⁹ est int⁹: sed nō inclusus q̄n sit etia totus extra; ⁊ b intēdit dicere.

Ad vltimū

Ad vltimū dōm q lux diuia ꝑ se manifestissima ē. ⁊ nō est abdita nisi qz est inaccessibilis ad cōprehēdēdū; ⁊ ī ō vocat silētiū; qz nihil ꝓtipās eā loquit eā totā / sicut ipa se loquit in trītate ꝑsonaꝝ; ⁊ ī ō dz occultū; qz nemo nouit cōprehēdendo nisi trinitas deus.

Arti. II. B

Vtrū angelus sit creatus in beatitudine.

Arguit ꝓ q sic.

Secūdo q̄rit vtrū angel⁹ sit creat⁹ in beatitudine vel nō: ⁊ videt q sic; qz ita dicit aug. in lib. de cor. ⁊ gra. Angeli et si creati sūt beati erant tū qd beatitudini eoꝝ adderet: ergo beati facti sunt.

Ar. ꝑ rōs. 2

Sed qz hoc multotiēs dicit in pluribꝫ locis super Gen. obiciat ad idē ꝑ rationē. beatitudo eim cōsistit i visione verbi. angeli āt in ꝓmo statu videt verbū: q in primo statu fuerunt beati. Prima ꝓbat ꝑ dictum aug. q formabant angeli ꝑ cōuersionē ad verbū videdo illud. Secda ꝓbat ꝑ hoc q non potuit videre creatura fiendā in verbo nisi videret verbū; q videt q fuit beatus.

30

Itē Aug. in. 2. sup Gen. dicit sic: Nō sicut nos ad capiendā sapientiā ꝓficiebāt angeli vt visibilia dei ꝑ ea q̄ facta sunt intellecta cōspicerēt q exq̄ creati sunt ipi verbi eternitate sctā ⁊ pia cōtēplatione ꝑfruunt atq̄z inde ista despiciētes fm id qd intus vident vel recte facta probāt / vel pctā improbāt; q si ꝑfruunt exquo facti sunt videt q bti facti sunt.

4o

Itē augustin⁹ in. 4. sup Gen. Mane est cū cognitione creature in laude creatoris assurgit; q patet q fruebant ⁊ videbāt ⁊ laudabant. isti aūt actus vident eē beatitudinis; q videt q facti sunt beati.

Pro vitate

Sed ꝓtra in lra habet q beatus nō est cui sui casus est incert⁹; sed angeli sui casus erant incerti / cū q a principio nō fuerunt cōfirmati videt q ipi nō fuerūt beati.

Solutio ꝓncipalis ⁊ ad primū.

Solutio dicendū q magister satis inuit solutionē huius questiōis in lra q beatitudo dicit multis modis: scz fm optimū statū naturaliū sine miseria. ⁊ sic primus homo ⁊ angelus prim⁹ vterq̄z fm suū statū fuit beatus. quādoqz dicit beatitudo ipēs beatitudinis; ⁊ sic dicit beatus vir q timet dōm. quādoqz dicit status omniū bonoꝝ aggregatione ꝑfectus; ⁊ sic soli cōfirmati cū deo dicunt esse beati. q̄nq̄z dicit status oīum bonoꝝ que subaliter sunt ipm qd dicit beatū; ⁊ sic nihil est beatū nisi solus deus. ⁊ ꝑ hoc patet solutio ad primū

Ad 2m

Ad aliud dōm q fm eos q dicunt q angel⁹ nō est creatus in gratia oportet dicere q duplr cōtingit videre verbū. s. vt est ars ⁊ rō fiēdoꝝ; ⁊ vt est obiectū beatitudinis. primo mō videtūr angeli. secdo mō videtūr beati.

Questiūcla Solo

Si aūt querit qualit cōtingit vnū sepa rari ab alio: dico q in cōparatione ad actū anie vel spūalis sustbātie: hoc leue est. qz ea q̄ nō separant in re bn̄ separat intellectus; ⁊ cōtingit vnū ⁊ idē intelligere in ratione vna ⁊ nō in alia cū etia speculū illud eternū voluntariū est ⁊ ostendit se sicut vult ⁊ in qua rōne vult ⁊ quātū ⁊ qn̄ vult.

Ad 3m

Ad aliud dicunt q intelligit de pietate ⁊ cōtēplatione naturali nō beatitudinis

Ad 4m

Sed quit ad vltimū. ꝑterea pōt dici q laus est ō cognitis per naturā in verbo ⁊ non per gratiam.

Arti. III. E

Vtrū angeli mali potuerunt prescire suū casum vel non.

Tertio querit vtrū prescire potuerūt suū casū: ⁊ videt q sic; qz deus sūme diligens nostram salutē oēs occasiōes stādi debuit dare. ꝓuisio aūt casūs est cautela iuuās ad stādū; q videt q expediens fuerit casum ꝑscire.

Arg. primo

Itē dn̄s reuelauit Petro suū casum Math. 26. dicēs: Anteqūz gallus. ⁊c. ergo videtur q debuerit idem fecisse angelo.

2o

Item ponamus q reuelauerit ei qd incōueniens sequeret: videt q nullū; qz ꝓmonuit hominē ne caderet qn̄ direrat: Quacūq̄z die comederitꝭ ex eo. ⁊c. q̄ videt q bonū fuisset etia demōi; vt videt.

3o

Itē dn̄s potuit hoc reuelare cuius potestas in nullo cōstringit: q ille qui acciper hanc reuelationē potuit hoc ꝑscire.

4o

Sed ō hoc sunt quattuor rōnes anſ. in li. de casu diaboli: q rū ꝓma est hec: Scia nō est nisi certoꝝ ⁊ necessariorū cōtigēs aūt fuit casus angeli anteqūz fieret: q ꝑscire nō potuit nisi forte a deo cui nihil est cōtingēs

Primarū Anselmi.

Si aūt dicas q potuit bne estimationē de casu suo.

Obiectio 2a

Cōtra die anſ. Det q estimationē casus habuerit / aut voluit casū futuꝝ aut nō. si voluit: q ipa volūtate cadēte ia cecidit: q cecidit anteqūz caderet / qd falsū ē. Si aūt noluit: q doluit de casu futuro; ⁊ q̄nto plus doluit / tanto miserior fuit: q q̄nto plus casū ꝑscuit tāto miserior fuit. sed q̄nto plus doluit de casu tāto fuit iustior; ⁊ q̄nto iustior tāto debuit esse felicior: q a ꝓmo q̄nto plus doluit tāto debuit esse felicior. ⁊ ꝓus habitū ē q q̄nto plus doluit tāto fuit miserior: q vñ debuit eē felicior indefuit miserior / qd nō patit ordo iustitie: q nō potuit ꝑscire casū

Itē 3a rō ē aut ꝑsciēdo casū volebat tenere rectitudinē in q̄ creat⁹ fuit / aut nō: si sic: q volebat ꝑseuerare i ea: qz nēo tenet eā nisi volēdo ꝑseuerare: sed volēdo ꝑseuerare putabat se debere ꝑseuerare ⁊ ꝑsciebat casū: q ꝑsciēdo casū putabat se debere ꝑseuerare / qd absurdū ē. Si aūt nō volebat ꝑseuerare q̄ ia cecidit: q cecidit anteqūz caderet / qd nō pt eē

3a

Itē 4a rō: si sciuisset aut cauisset aut non. si cauisset: aut amore iustitie aut nō. cōstat q nō amore iustitie: qa b rei postmodū ꝓbat euēt⁹. ⁊ qn̄ casus nō cauet amore iustitie: ia cor cecidit ꝑ affectū cadēdi: q cecidit anteqūz caderet ꝑ cadēdi affectū. Si aūt nō cauisset / tūc iutil fuisset ei⁹ scia / qd est ipossibile cū i lra scribat q scia ē fruct⁹ pietat⁷

4a

Solo cū sctis doctoribꝫ dōm ē q nō potuit ꝑscire suū casū: ⁊ cām sat⁷ tāgit anſ. obiciēdo

Solo

Ad ꝓmū q dōm q nō fuisset occasio stādi: sed potu⁹ desperādi: qz possibilitatē cadēdi bn̄ sciuit ꝓt b q nō erat ꝓfirmat⁹. ⁊ itē ꝓ bn̄ sciuit q cadēs de stricta iustitia et nat⁷ pūiri mereret. sz ipe (vt dic anſ.) forte ñ putabat q deus hoc faceret qd iuste facere posset. ⁊ ideo cum queritur de prescientia casus exquo bene sciuit possibilitatē casus non queritur nisi de actu cadendi ⁊ ꝑscia illius potius induceret desperationē q̄z caute lā

Ad primū

Ad aliud dōm q petrus nō accepit hoc tanq̄z ex ꝑscia dictū: sz tanq̄z āmonitionē caute le quā nō oportuit fieri demōi: qz bene sciuit q cauere debuit ne ca-

Ad 2m

deret. Itē nō est sic de petro: qz petr⁹ cecidit nō a statu penitēdi: sed in statu cū possibilitate resurgendi: sed demon cadēs sic cū boca statu penitēdi cecidit: qz vt dicit Damā. Qd est in hoib⁹ moz hoc est i angelis casus. Ad aliud patet solo p rōnes Anſ. q̄ deducit ad multa incōueniēcia z p̄terea sunt duo q̄dā pena tristitie p̄cederet culpā z inducerent angeli cadētes in tristiciā desperationis suffocantē anteq̄ aliq̄d mali meruissent. Ad aliud dōm q̄ deus potuit id reuelare sed posito q̄ reuelasset: dico q̄ cū dependeret ad bucali. ar. angeli ipe accepisset b nō solū ex pscia: sz ex cautela reuelatū fuisset a dño. Ad alia aūt q̄ hic possēt q̄ri. s. vtrū boni angeli suā cōfirmationē pscire potuerunt vel pscire casum malorū angelorū satis sufficiunt ea que dicit magister in littera.

Ad 3m

Ad 4m

Ad alia que possēt obiici

De cōuersione et cōfirmatōe stātiū et auersiōe et lapsu cadentium

Distin. v. Quales facti sūt angeli auersione z cōuersiōe cadentiū

a

Post hec consideratio adducit inq̄rere q̄les effecti sint dū diuiderent auersiōe z conuersione. Post creationē nāq̄ mox q̄dā cōuersi sūt ad creatorē suū q̄dā auersi. cōuerti ad deū fuit ei charitate adherere. auerti odio hre vel inuidere. Inuidie nāq̄ mr est supbia q̄ voluerit se parificare deo. In cōuersis quasi in speculo relucere cepit dī sapia q̄ illūinati sūt. auersi vo excecati sunt. z illi q̄dē cōuersi sunt z illūinati a deo gra apposita. Isti vo sunt excecati nō imissiōe malitie: sed desertiōe gre a q̄ deserti sūt: nō ita q̄ pri⁹ dedita subtraherek: sed qz nunq̄ est apposita vt ꝓuerterent. Hec est q̄ cōuersio z auersio q̄ diuisi sunt q̄ natura boni erāt: vt sint alij supra illud bonū p iusticiā boni alij illo corrupto p culpā mali cōuersio iustos fecit: z auersio iniustos. vtraq̄ fuit volūtatis z volūtas vtriusq̄ libertatis.

De libero arbitrio breuiter tāgit docens quid sit.

Habebāt eīm oēs libe arbitriū qd est libera ptās z abilitas volūtatis rōnalis. Poterant eīm volūtate eligere qd libet z rōe iudicare. i. discernere in qb⁹ ꝓstat li. ar. nec creati sūt volētes auerti vl cōuerti: sz abiles ad volēdū b vel illud z post creationē spōtanea volūtate alij elegerunt malū: alij bonū. z ita discreuit deus lucē a tenebris: sic dicit scriptura. i. bonos angelos a malis: z lucē appellauit diem noctē vo tenebras: qz bonos angelos gra sua illūinauit: malos vo excecauit

B Post hec cōsideratio adducit z c.] Ista ps diuidit i duas: in q̄rū pma agit de auersiōe z ꝓuersiōe. In scda aūt de distinctōe ordinū: z hec incipit i pncipio. ix. dis. ibi [Post pdicta supest.] Prima bar diuidit i q̄tuor: in quar pa ponit auersio z conuersio. In 2a q̄ fuerit auersi i seqnti di. ibi [Ꝑ scire oz] In 3a de opib⁹ eorū z potētijs ordinatis ad opa i. vij. dis. ibi [Sup dictū ē q̄ angeli.] In 4a agit de appetitoib⁹ eorū p assūpta corpa ibi: [Solet etiā in q̄stione versari.] z ibi incipit dis. viij. In hac ei dis. sūt q̄tuor: quorū pmū est q̄d auersio. 2m q̄ vt potētia sūt auersi z cōuersi ibi [Hēbāt ei oēs li. ar.] In 3a dic q̄d additū cōuersis z auersis ablatū sit ibi [Si āt q̄rit.] In 4a q̄rit vtrū meruerūt vel merent b̄titudinē p̄ceptā ibi: [Hic solet queri. z c.]

An possibile fuerit cadere angelum.

Arti. I.

Hic aūt tria q̄runt aī lra m. s. an possibile fuit cadere angelū. Scōm q̄d fuit suū pmū pctm̄ Tertiū q̄d appetijt. Ad pmū obr sic: dic aristot. q̄ intellect⁹ sp est rect⁹. fantasia aūt recta z nō recta: sed i angelo nō fuit mouēs appetitū nisi intellect⁹/ cū igit ipossibile sit q̄ ex recte mouēte eliciat mot⁹ iordinat⁹ vl pctm̄ videt q̄ angel⁹ cadere p pctm̄ nō potuerit. Itē i angelo deiformis intellect⁹ fuit. deiformis aūt intellect⁹ nō errat: q̄ angel⁹ nunq̄ errat: q̄ nec peccauit: qz oīs act⁹ puerius est ex erroze aliq̄: vt dic aug. Itē natura angeli de se ordinata erat i bonū: nec erat qd depmerer eā: q̄ tendebat in illō. qz oia q̄ sp desiderāt bonū. tēdēdo ārī illud peccare nō potuit: q̄ ipe cadere nō potuit: vt videt Itē oīs volūtas ex aliq̄ cognitōe p̄cedit: sz tūc deū ē bonū sup oia cognouit: q̄ cū affect⁹ sēq̄t ꝓgnitōnē videt q̄ etiā deū sup oia dilexit: q̄ nunq̄ peccauit. Sz ꝗ hec est pugna quā q̄ttidie exprimur ab ipo z totū qd ē i lra Itē rō qz volūtas nō ē obligata ꝓgnito/ sz nō velit nisi qd cognoscit: q̄ pt deflecti ab illo qñ voluerit: q̄ possibile fuerit eū peccare. Itē aug. dic q̄ pmi pctī cā nō ē nisi volūtas. s. bona q̄dē p naturā: sz dficiēs a bono i actu q̄ cū āgel⁹ habuerit li. volūtatē ipe potuit peccare: vt videt Solo dōm ad pmū q̄ intellect⁹ dupl'r cōsiderat. s. i ꝓpatōe ad obm ꝓprū. z b ē vez simpl'r si ē speculatiu⁹ vel bonū simpl'r si ē pctic⁹ z tūc nūq̄ ē nō rect⁹/ nec vnq̄ errat: qz sic nō p̄cedit nisi ex pncipijs vi z boni simpl'r: z i illis nō ē error. Est alia ꝓsideratō intellect⁹ i ꝓpatōe ad bonū ꝓprū: z sic nō mouet a bono fm q̄ bonū: sz ad bonū fm q̄ ē ꝓprū. z b ē vt nūc z sibi bonū: z i b freqns ē deceptio. z b mō nō rect⁹ fuit intellect⁹ āgeli Ad aliō dōm q̄ deiformis ē: qz nō ē indigēs collatōe z iq̄sitōe ad eligēdū z accipiēdū scia sz ñ ē deiformis ad b q̄ sp imitaret deū: z pō mō dict⁹ deflecti z peccare pt Ad aliō dōm q̄ oīs nata inq̄ntū nata ē de se ordiata ē in bonū. sz tn p li. ar. pt deflecti ab illo Ad aliō dōm q̄ si volūtas p̄cedit ex ꝓgnitōe q̄ ñ seq̄t ex b si bēret cognitio alicui⁹ q̄ illō amet sz poti⁹ icidit falla ꝓnitis: qz posita cognitōe volūtas nō necēio vult cognitū: nec etiā tm̄ vult ipm q̄ntū cognoscit z ecō. qñq̄ pl⁹ bz ō affectu circa b qd cog̃scit vt pz i charitate i via: q̄ qñq̄ pl⁹ diligit q̄ cognoscit.

Arg. pmū

2o

3o

4o

In oppo. q̄ vitare p̄

2o

3o

Solutio ad pmū.

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m.

Qd est primū peccatū angeli.

Arti. II.

Secūdo q̄rit qd fuit pmū pctm̄ demōis: z videt aūt q̄ auaritia: qz dic aplus q̄ radix oīs mali ē cupiditas. pctm̄ aūt diaboli fuit radix oīs mali: qz ipm fuit pmū: q̄ illō fuit auaritia Itē dicit aug. q̄ ex ipa diabol⁹ ē diabol⁹: q̄ ipa fuit pmū pctm̄

Itē sup illō ps. Incēsa ignī. dic glo. q̄ oē pctm̄ aut est ex rioze male bīuliāte: aut ex amoze male iflāmāte z qz etiā rioz ex amoze sui. puenit/ cū q̄ cupiditas sit nimi⁹ amoz ꝓprij boni: videt q̄ ex auaritia p̄cesserit malū angeli Itē videt q̄ ex supbia: qz ita dic Eccli. Initiū oīs pctī supbia Item augustinus dicit z omnes alij q̄ angelus pmo peccauit ex supbia: q̄ z c. Item

B

Arg. q̄ auaritia

2o

Arguit p̄ q̄ ex supbia

2o

3o

ps.35. Nō veniat mihi pes supbie 2c. g primi peccatoris pes fuit supbie, sed ille est angelus: g pmū peccatū angeli fuit supbia Sed videt q omissio qa cū vidit decoze suū / 2 altitudinē diuinā debuit conferre q non debuerit se extollere supza deū / vel ad eqlitatē dei: 2 nō cōtulit: g obmisit: g obmissio fuit pmū pcti.

Ar. q omissio.

Jtē videt q infidelitas: qz nemo sapiēs nitit aliqd obtinere qd nō credit posse fieri, sed angelus sapiētissimus fuit: g nō nitebat aliqd obtinere qd nō credidit posse fieri, sed nitebat obtinere dei equalitatē (vt dz in lra) g credidit hoc posse fieri prius, sed hoc est infidelitas q aliqd posset eqri deo: g videt q infidelitas fuerit pmū pcti angeli. Sol'o dōm q pmū pcti absolute fuit supbia: qz appetitus dignitatis indebit' pprie vitiū supbie est. Ad primū dōm q auaritia siue cupiditas trib' modis dz, vno mō dz habitual' placentia boni sui: 2 sic est idē qd libido, 2 hoc mō dz radix oīs mali: sz ipm nullū est spēale pcti. Alio modo dz volūtas actualis īmoderata boni cōmutabilis: 2 sic adhuc nō distinguit in spēm vitij: qz oē vitiū īmoderato appetitu vult aliqd bonū cōmutabile / qd patet ex diffinitiōe pcti quā dat Aug. q pcti est spzeto incōmutabili bono reb' cōmutabilib' adhererе: 2 sic comitat oē pcti: 2 sic nō est radix. Tertio mō dz auaritia īmoderat' appetit' hūdi res pmittētes sufficētia in vita q sunt diuitie 2 pecunia: 2 sic sumit' pzopzie 2 est vnū capitaliū vitiō, 2 hoc mō pz q nō fuit pmū pcti angeli: 2 p hoc pz sol'o ad tria pma: qz illa pducūt fm q auaritia est radix 2 nō pcti.

Solo

Ad tria oba de auaritia

Ad id quod objicit de supbia eodē mō dōm q supbia dz trib' modis: vno mō est appetit' habitualis altitudinis: 2 ille est initiū oīs pcti: qz nisi se poneret in alto sup volūtatē pcipiētis 2 pceptī nō peccaret: 2 sic est initiū / 2 ēidē intsuba cū auaritia q radix ē: vt dicit Aug. Laueam' supbiā 2 auaritiā nō duo mala sz vnū malū, sz tū differūt in rōne eius cui' sunt pncipia: qz sunt in peccato duo, s. auersio 2 cōuersio ex pte cōuersionis ad bonū cōmutabile est auaritia radix: ex pte auersiōis radix supbia. 2 qz radicis est dare humorē 2 succū: 2 sucus dilectōis est ex pte cōuersiōis: iō auaritia dz radix: qz aūt auersio est forma pcti: qz facit ipm malū, 2 hoc ē pcti 2 apostasie initiū: iō supbia dz pprie initiū nō radix 2 initiū apostotādi a deo, 2 iō vtrūq; scriptū est initiū oīs pcti supbia: 2 initiū apostotādi a deo superbia. Alio mō dicit supbia appetitus īmoderatus extollēdi in quocūq; 2 sic est cōe vitiū qd pzinet sub se in anē gloziā 2 hypocrisim 2 iactantiā 2 hmōi q querūt excellere. Tertio mō dz pprissime appetit' excellendi in gradu dignitatis siue plātiōis. 2 sic est vnum capitaliū vitiō: 2 est primū pcti demōis: qz ipe desiderauit pfectōnē ptātis sup alios ī gradu dignitatis 2 plātiōis. Ad id qd objicit de obmissiōe soluit cōmunit: qz hec est falsa q ipe tenebat cōferre: qz alit q cōferendo potuit euadere. P si cōtulisset adhuc non erat necessariū vt nō appeteret etiā post collationē: 2 iō obiectio nulla est. Ad vltimū dōm q electio pcessit q cupiebat illā altitudinē, pr ea ipe ñ appetit eqlitatē eqparātie ī oīb': sed ī eo ad qd pueniisset si stetisset: 2 iō in eo nulla fuit infidelitas, tū dicūt qdā q triplex ē iudicū, s. rōnis vt est speculatiui: 2 rōnis vt est ō opabilib': 2 rōnis vt est sentētiās de opea se faciēdo, 2 i ō vltio solo errat / non in duob' pmis: 2 iō erauit fm q oīs mal' est ignorās / 2 nō in infidelitate.

Ad oba de omissione

Ad oba de infidelitate

Arti. III

Quid appetit angelus qū peccauit.

Tertio querit qd appetit: 2 videt aūt q appetit dei eqlitatē p illud Esa. 9. Ero silis altissimo. Jtē p multa q dicunt in lra q voluit esse sicut de' Jtē videt etiā Anf. pbare q voluit eē maior deo, qcūq; cm appetit nō subesse deo / 2 hoc ꝗ deū obtinere in hoc qd appetit nō subesse petit eqlitatē, in ō aūt q ꝗ deū id vult obtinere vult maior eē ōo diabol' appetit ō: g maior voluit esse q de' Sed ꝗ sunt rōnes Anf. fortes: sic nō pt appeti qd nō pt cogitari / equalitas dei non potest cogitari: ergo nō potest appeti. Prima patet ex hoc q non appetitur nisi qd cogitatio pzenūciat. Sēda pz ex ō: qz cui' q̄ntitas excedit oēm cogitationē illi nihil eqle cogitari vel fingi pōt. Jtē nos s in lra habuim' ab aug. q appetit ō ad qd pueniisset si stetisset, ad eqlitatē aūtē dei nunq̄ pueniisset: g eqlitatē nunq̄ appetit. Jtē dicit aug. de adā q vir spūali mēte pdit' potuerit seduci ī hoc q crederet se fore sicut deū: g nec angelus cū multo magis spūali mēte pdit' esset. Jtē licet volūtas impossibiliū sit: tū in sapiēte nō est volūtas impossibiliū cū nisū obtinēdi: sz in angelo fuit maxima sapia: sicut dz Ezech. 28. Plenus sapia 2 pfect' decoze: 2 fuit ibi nisus obtinēdi qd appetit: g nō fuit īpossibile sibi: sed eqlitas semp fuit sibi impossibilis: g nunq̄ appetit eqlitatē diuinā: vt videt. Ulteri' q̄rit si peccauit appetēdo esse sicut de': videt q nō: qz hoc est p missum electis Job. 3. Cū apparuerit similes ei erimus: 2 videbimus eū sicuti est: g si pmissum est appeti pōt 2 debet: g hoc nō est pcti: g multomin' fuit ō pcti in angelo qaltior fuit / 2 ad altr' pmū ordinatus si stetisset. Jtē appetere assil'ari deo hoc est conuerti ad deū: 2 cōuerti est laudarū in scriptura ō aliis angelis: g videt q etiā laudabile sit ī isto Jtē rō bonitatis in oī creatura est assil'ari pmo bono q̄ntū sit: 2 illud appetit esse qd aliqd appetit: vt dicit Boe. g angelus appetēdo hoc appetit bonū in quo bonus fieret: g per hoc cadere nō debuit. Jtē cōuersio ad bonū cōmutabile aut est mala: qz est ad bonū cōmutabile: aut qz cōuersio, si pmo mō: g deus esset acto' mali qz ipe ē auctor boni cōmutabilis. Si secdo mō: g oīs cōuersio esset mala: qd falsum est: ergo videt q angelus in hoc nō peccauit. P dicit Anf. q voluit habere beatitudinē sine laboze: sed in voluntate beatitudinis nō peccauit: ergo si peccauit hoc fecit hec circūstātia sine laboze: g pcti suū poti' fuit in fuga laboris q̄ in appetitu altitudinis, hoc autem est peccatū accidie: ergo accidia 2 non superbia fuit peccatum angeli qd est ꝗ ea que supza pbata sunt: vt videt So lutio dōm mihi videt cū aug. 2 anf. q appetit id ad qd pueniisset si stetisset, vñ sciendū q sicut pbāt aug. 2 boeti' in cōsolatōe phie: Oīa appetūt beatitudinē 2 licet btitudo sit status oīum bonō aggregatōe pfectus, tū tria sunt pncipia in ea, s. pfectū posse: perfectū scire: 2 pfectū velle, beatitudinē igit quo ad pfectū posse appetit demon: sed beatitudinē q̄ ad pfectū scire appetit bō primus, impfectio aūt ista cōsistit in tribus: quorū vnū est suba ipsi' posse cōfirmata 2 alta: nō declinās p infirmitatē. Altrū aūt est illud posse p se posse 2 habere / 2 nō ab alio. Tertiū est nō expectare illud p meritū sub alio: sed sine merito sicut supior habet habere, 2 quo ad primū non est pcti appetere pfectum posse rōnali creature: sz quo ad duo secda. s. q a se velit habere qd nec esse pōt a seipo, 2 q statim velit rapere qd ex meritis sub alterius gra est expectādū.

Arg. primo

20

30

40

50

60

70

Questiūcula

Obm pmū

2m

3m

Obm penultimū

Obm vltimū.

Solo

hoc eim dicit puersitate ordinis rōnalis creature, vñ
fm anſ. in istis duobꝰ consistit pctm demonis, vñ q̄
ad pmū appetijt id ad qd̄ puenisset si sterisset: sed nō q̄
ad scōm. Itē quo ad primū non appetijt similitudinē
eqparētie vel eqlitatis: qr nō appetijt tm posse sic deꝰ
qr hoc cogitare nō potuit, ſz q̄ ad duo scōm, ſ. z tertiū
extulit voluntatē suā / z ptulit volūtati diuine, z quo
ad hoc voluit rape ꝯ deū: z sic fm q̄d voluit eē maior
deo vel equalis. his habitis facile est respōdere obiectis. Dōm eim ad ea q̄ sunt in lra q̄ appetijt eqlitatē in mō habēdi: sed nō in ipa suba appetiti. Ad aliud dōm q̄ hoc pcedit de qntitate appetibilis: z bñ cōcedit. Ad aliud dōm q̄ puenisset ad pfectū posse sed nō ad modū habendi. Ad aliud dōm q̄ nō appetijt eqlitatē in qntitate eqparantie: sed in similitudine habendi. Ad aliud dōm q̄ nisus ad modū habendi causabat ex cōsideratōe sui decoris. videbatur eim q̄ iustū esset pstari sibi hoc, vñ Ezech. 28. Eleuatū est cor tuū in decore tuo. Alij dicunt q̄ plus credit se posse ceca ambitio q̄ possit. Ad aliud dōm q̄ est similitudo imitatōis q̄ appetēda est cū ordine z modo habendi ab alio q̄ superior est. z de illa pcedūt tres obiectiōes q̄ ponunt p ordinēt: z similitudo eqlitatis in mō hñdi: z de illa nō tenēt: z hec similitudo fuit in appetitu demonis. Ad aliud dōm q̄ neutro mō est malū: sed portꝰ in mō cōuersiōis: qr. ſ. cōuertit ad bonū priuatū vt ad finē sicut q̄ pfruat. qr tūc est conuersio auertēs: z hoc mō fuit cōuersio angeli ad priū decorē. Ad vltimū dōm q̄ habere sine laborē meriti nō fuit rō volēdi vel appetēdi: sed portꝰ rō fuit elatio ex cōsideratiōe sui decoris: vt ex hoc videret sibi dignū q̄ ī ꝗ silis deo esset. ī accidia ãt fuga laboris ē rō pcti

Ad tria pa q̄ sūt ex lra.
Ad 4m
Ad 5m.
Ad 6m
Ad 7m
Ad questiū culā cū tribꝰ obiectis
Ad penulꝰ obiectū.
Ad vltimū obiectū.

Arti. IIII. An auerti est odio hre vel inuidere.

D Arguit pO Deinde q̄rit de hoc qd̄ dicit ibi [Auerti ē odio hre vel inuidere, z c.] s. a. Hoc eim videt ipossibile: qr sic odiū esset pmū pctm angeli / qd̄ im
2O probatū est s̄ Ꝑ inuidia angelo fuisset pmū qd̄ nō pt
3O esse: qr odiū nō ē inuidia: nec ecōuerso. Itē odiū (vt dicit Greg.) est inueterata ira: q̄ ira pcessisset pctm istud z ira fuisset pmū pctm / qd̄ videt ī Apoc. vbi dr q̄ ve habitātib ī terra: qr descēdit ad vos diabolꝰ habēs irā magnā. ī corde aūt ad terrā porrauit pctm qd̄ in
4O celo cōcepit: q̄ videt ira fuisse pmū. Itē videt falsū qd̄ dr in lra q̄ oderat deū: qr deꝰ solꝰ p se bonū z sūmū bonū ē: z rotꝰ desiderabilis: vt dicit ī Eāt. q̄ nul
5O la rō odij pteē in ipo: q̄ nec demō pt ipm odisse Itē nihil q̄rit assilari ei qd̄ odit. demō aūt voluit assilari
Solutio ad primū. deo: q̄ non habuit eū odio: vt videt. Solo dōm q̄ odiū est pmū ꝓñs auersionē sicut effectꝰ cām: sed non fuit pmū pctm facēs auersionē demōis: sed portꝰ superbia, stati eim vt auersus est infernalis ignis succensus est in eo. z ex tūc odio habuit iudicē iuste iudicātē.
Ad 2m z p hoc pz solo ad ad pmū. Ad aliud dōm q̄ inuidia fuit respectu hois nō dei: qr inuidit hoi salutē quam ipe pdidit. nec intēdit aug. dicere q̄ inuidia fuerit pmū pctm p essentiā / sed p cām: qr vbicūq̄ pcedit dña
Ad 3m superbia sequit pediseq̄ inuidia: sicut inuit ī lra. Ad aliud dōm q̄ odiū hic vocat ira radicata nō q̄dē p cōsuetudinē: qr nouella fuit: sed portꝰ p cōfirmationē: qr sil' cecidit z in casu cōfirmatꝰ fuit siue obstinatus.
Ad 4m. Ad aliud dōm q̄ deū vt deū vel vt bonū odio non hēt: sed vt iudicē quē sentit ī impeditiōe iniq̄ volūtatis z inflictōe penetiō qr hec cōtinua sunt, z dr q̄ ꝓtinua est inuidia: sicut dicit ps. 37. Superbia eorꝰ q̄ te odeūt ascēdit sp. z Job. 15. Oderūt z me z pzem meū. Ad aliud dōm q̄ q̄siuit assilari deo nō p eūdē modū quo odio habuit: sed p aliū vt supra determinatū est. Ad 5m

Post creationē aliq̄d datū ē stātibus p qd̄ cōuerterent: nec merito aliquo sed gratia cooperans.

Si aūt q̄rit vtrū post creationē cōuersis aliq̄d collatū sit p qd̄ cōuerterent. i. diligerent deū? Dicimus qr est eis collata gra coopans sine q̄ nō pōt pficere rōnalis creatura ad meritū vite. cadere eim pōt p se: sed proficere nō pōt sine gratia adiuuante.

Qua gra idigebat angelꝰ et q̄ nō

Nō indigebat angelus gra p qua iustificaret qr malus nō erat: sed q̄ ad diligēdū deū pfecte z obediēdū adiuuaret. Operās q̄dē gra dr q̄ iustificat impiꝰ. i. de ipio fit piꝰ: de malo bonꝰ. Coopans vo gra q̄ iuuat ad bñ volēdū efficacit z deū p oibꝰ diligendū z opādū bonū. z ad pseuerādū ī bono z hmōi de qbꝰ postea plenꝰ dicemꝰ. Data est g̃ angelis q̄ pstiterūt coopans gra p qua cōuersi sunt vt deū pfecte diligerēt. Cōuersi g̃ sunt a bono qd̄ habebāt nō pdito ad maius bonū qd̄ nō hēbant z facta est ista cōuersio p gram cooperantem libero arbitrio q̄ gratia alijs qui ceciderunt apposita nō fuit.

An sit īputādū illis q̄ auersi sunt

Ideoq̄ a quibusdā dici solet nō esse imputādū illis qui auersi sunt z nō cōuersi: quia sine gratia cōuerti nō poterāt: sed illa nō ē eis data: nec culpa illorꝰ fuit q̄ non est data: qr ī eis nulla culpa adhuc precesserat. ad qd̄ dici potest qm q̄bus apposita est ipa gratia non fuit ex meritis eorꝰ alio q̄n iā nō esset gratia: si ex merito qd̄ esset ante gratiā daretur.

Qua culpa gratia non est data eis qui ceciderunt.

Qd̄ vo alijs nō est data culpa eorꝰ fuit: qr cū stare possent noluerūt quousq̄ gra apponeret sicut alij perstiterunt donec illis cadentibus per superbiā eis gratia apposita est. apte ergo cadentiū culpa in hoc deprehēdi potest: quia licet sine gratia nequirent proficere quā nondū acceperant per id tm qd̄ eis collatū erat in creatiōe poterāt nō cadere. i. stare: quia nihil erat qē ad casum eos compelleret: sed sua spontanea voluntate declinauerunt qd̄ si non fecissent quod datum est alijs vtq̄ daretur z istis.

Arti. V

Quid in angelis est auersio ⁊ cõuersio vel cõuersio: ⁊ quid cõfirmatio ⁊ obstinatio.

Arg. primo

Deinde querit de hoc qõ dicit ibi: [Si aũt q̃rit vtrũ post creationẽ. ⁊c.] Rõne huius potest esse dubiũ q̃d sit cõuersio/ ⁊ quid auersio/ siue cõfirmatio ⁊ obstinatio. cõstat cũ q̃ post habuerunt lib. ar. sicut ⁊ ante: ḡ videt q̃ possint deflecti in qõ/ voluerunt sicut ⁊ ante: ḡ nõ sunt cõfirmati Itẽ cõfirmatio sonat inuoluntarũ: ḡ in amissionẽ laudis in opere: ergo videt q̃ angeli non sunt laudabiles in hoc q̃ deo adherent. Itẽ potentiã habent rationalẽ ante sicut post ⁊ econuerso: sed omnis potentia rationalis de natura sua est ad opposita: cũ igit nõ auferat ab ea natura/ videt q̃ post maneat in differẽtia ad bonũ ⁊ ad malũ sicut ante. Sol'o dicendũ ad ꝶ q̃ sicut potentia materialis est ad actũ. ⁊ qz nõ potest ꝛsequi actũ q̃ in toto satisfaciat appetitui suo. ⁊ ideo habẽdo vnũ actũ est in potẽtia ad aliũ. si autẽ cõsequeretur vnũ in toto cõplẽtẽ appetitũ suũ: sicut in sole ⁊ stellis est nõ esset amplius in potentia. ita est de potentia rationali in via q̃ nõ cõsequit aliq̃ ꝛ appetibilũ in toto cõplens appetitũ ⁊ rõnẽ. ⁊ ideo respectu oppositoꝝ separabilis ẽ ab vtroq̃z. sed in patria erit cõiũcta appetibili cuius dulcedinẽ indefinenẽ penetrantẽ se sine fastidio ⁊ appetitu alterius degustat. ⁊ qz hoc infinitũ est ideo nunq̃z auertit ab illo/ nec volet auerti nec pot: ſz hoc nõ est nõ posse: sed summũ posse est/ ⁊ nõ coactio. sed spontanea voluntas ĩmobilitata in quiete sui desiderij ex gustu boni q̃ nunq̃z finiri potest: nec fastidiũ generare ⁊ q̃ ad se totũ vocat appetitũ Ad primũ ergo dõm q̃ li. ar. licet sit ad opposita/ nõ tñ est ꝓpt opposita: sed potius vt adhereat vni: ⁊ ideo cũ inuenit illõ vltra q̃ nihil est q̃rere erit stat' in illo. Ad aliõ dicendũ q̃ nõ amittit laus: qz spontanea manet voluntas: sed ĩmobilis eo q̃ infinita dulcedo eã volentẽ nõ coactã totã in se vocet ⁊ cõuertat. ⁊ hec est ebrietas de qua dicit ps. Inebriabunt ab vbertate. ⁊c. Ad aliud dõm q̃ rõnalis sp̃ erit ⁊ discernẽs opposita ⁊ multa: sed oĩb' ꝓponet vnũ q̃ in toto possidet affectum. ⁊ nõ pot aliud nõ ex coactiõe: sed qz totũ occupat affectũ vt nihil q̃rat ꝑter vel extra illud.

Ad primũ

Ad 2m

Ad 3m

Arti. VI

An angeli mali semper peccent: ⁊ omnis eoꝝ actus sit malus.

Arg. primo

Sed tunc querit de obstinatõe malorꝝ: videt cũ q̃ illi sp̃ peccẽt ⁊ q̃ oĩs actus eorꝝ sit mal' qz. 2. Corꝝ. 7. sup illud q̃ cõuẽtio xpi ad belial dicit glo. sicut xp̃us omia bene: sic diabol' oĩa male agit. Itẽ Job. 3. supꝝ illud: Ab initio diabol' peccat. dicit glo. Incipiẽs peccare cõtinuo peccat vsq̃z ĩ finẽ Itẽ aug. dicit de ci. dei: Nẽs demonũ passionũ vitiꝝ oppssa arq̃z subiugata q̃cq̃d naturalit' rõis habet/ tãto acri' ad fallendũ intrẽdit q̃ntro maior eos possidet nocẽdi cupiditas Itẽ sup id Rom. 14. Oẽ q̃ nõ est ex fide pctũ est. dicit glo. q̃ tota vita infidelium est pctũ cũ igit demon amplioris malitie sit q̃z infidelis: videt q̃ demon ita sit coactus ad malũ q̃ nũq̃z aliq̃d facit nisi malũ. Itẽ ps. 73. Supbia eorꝝ q̃ te ode. ascẽ. sp. Itẽ Abac. 2. Cõtinue interficere nõ cessat. ⁊ loquit de figura diaboli de naboth: ḡ videt q̃ ab ipo nunq̃z egredit act' bon'. Itẽ cõfirmatio bonorꝝ ⁊ obstinatio malorꝝ se hñt p̃ opposita: ſz ex bonis nunq̃z pot egredi actus malus: ḡ ex malis nunq̃z pot egredi actus bonus: ḡ videt q̃ coacti sunt ad malũ. Sed ꝗ hoc videt esse qõ dr Jacobi. 2. Demões credũt ⁊ cõtremiscũt. credere aũt bonũ est: ḡ nõ oĩno sunt obstinati in malo. Itẽ eriuit de corpib' obsessis impante dño. ⁊ hoc bonũ fuit: ḡ nõ oĩno in malo cõfirmat'. Itẽ de' ꝓnior est ad miserẽdũ q̃z ad puniẽdũ: licet ḡ ꝛfirmauerit in se bonũ angelũ vt malũ/ velle nõ possit: tñ nõ debuit ita ꝑmittere vt obstinat' efficerẽt mal': vt bonũ oĩno velle nõ posset. Si dicas q̃ coact' credit/ ⁊ coact' cũ murmure eriuit d corpib' obsessis. Cõtra dicit aug. q̃ cetera facere ꝑt hõ nolẽs: credere aũt nõ nisi volẽs. si ḡ demon credit volẽs credit: nõ ḡ coact'. Itẽ cũ eriuit de corpib' obsessis admin' ꝛsensit in actũ: ⁊ hoc volẽs fecit: ḡ aliq̃d boni vult. Itẽ sin derisis in nullo tota extinguit: ḡ nec in ipo: sed ei' officiũ est remurmurare/ ⁊ hẽ est bonũ: ḡ aliq̃d boni est in ipo. Si dicas q̃ nõ remurmurat in eo. Cõtra qz remurmuratio est pena vermis q̃ (sicut Esa. dicit) nõ morit. ꝗ aliq̃d malũ penesic rollerẽt ab ipo qõ nõ est incõueniẽs: ḡ murmurat in eo. Itẽ natura in toto nõ est deleta: ḡ nec opatõnes naturales. ⁊ ille sũt aliq̃d boni: ḡ nõ oĩno est obstinatus in malo Itẽ Dyo. dicit de demõib' q̃ bonũ ⁊ optimũ ꝛcupiscũt esse viuere ⁊ intelligere. hoc autẽ est bonũ/ nõ ḡ oĩno in malo obstinati sunt Ulteri' videt hoc ex ꝓparatõe casus angeli ad casum hoĩs. sicut cũ angelus appetit eq̃litatẽ in posse/ ita hõ eq̃litatẽ ĩ scia: ḡ tñ peccat vn' sicut ali': cũ igit hõ cadẽs nõ stati fuerit obstinat': sed habuerit locũ pnie/ videt q̃ angel' sil'r Itẽ suũ li. ar. nõ ẽ coactũ: ḡ ꝑt velle bonũ gr̃e. q̃cũq̃z aũt efficacit q̃ntũ in se ẽ vult bonũ: ḡ ipe ꝑparat se ad hẽ ⁊ sufficit illõ: ḡ demõ ꝑt redire ad gr̃am vt dixit Ori. Si dicas q̃ hõ peccauit suadẽte alio angel' aũt nõ: ⁊ ideo hõ ꝑ aliũ redimi potuit: sed nõ angel'. hẽ nihil esse videt: qz ꝑ se vel ꝑ aliũ peccare sũt circũstãtie nõ variãtes pctũ fm gen' vel spẽm: ḡ nõ agrauãt pctũ ĩ infinitũ vni' sup pctũ alteri': ḡ angelus admitti debuit ad pniam: licz sustinere debuerit grauiorẽ q̃z hõ. Si dicas q̃ rõ in hoĩe obnubilata fuit carne: ⁊ ideo excusabili' fuit suũ pctũ. angel' autẽ peccauit ꝗ deiformẽ intellectũ: ⁊ ideo ĩexcusabile Cõtra licet min' clara fuerit rõ in hoĩe: tñ nõ in infinitũ distabat ab intellectu angeli. i vtroq̃z cũ erat scriptũ ius naturale: ḡ nõ debuit casus vni' aggrauari in infinitũ sup alterꝝ: vt videt. q̃d si cõcedat est hoc ꝓtra Apoc. q̃ dicit q̃ nõ valuerũt neq̃z loc' eorꝝ inuentus est aut script' i celo Itẽ Dam. dicit: Qõ est i hoĩb' mors hẽ est in angelis casus: qz sicut hoĩes post mortẽ ita angeli post casum sũt insusceptibiles pnie Sed tũc vlteri' q̃rit vtrũ malis actib' in q̃b' obstinati sũt demerent cõtinue. hẽ cũ erp̃sse dicit Esa. q̃ continue peccãt/ ⁊ ꝛtinue crescũt eorꝝ tormẽta. Hoc etiã videt ex hoc q̃ q̃ faciunt ꝓcedũt ex mala radice ⁊ mala intentione: ergo peccãt. Itẽ si ex casu haberẽt ampli' nõ posse peccare tũc casus videret eis in aliq̃ patrocinari. ⁊ hẽ nõ est verꝝ: ḡ videt q̃ diabol' peccat cõtinue Sed ꝗ si ꝛtinue crescit pena ei' ⁊ pctũ videt q̃ pẽa ei' possit fieri ĩfinita: q̃a ĩcremẽtũ nõ hẽbit finẽ Itẽ cũ pctũ adimat bonũ nature videt q̃ totũ possit adimi cũ ipm sit finitũ. ⁊ nõ sit rõ q̃re sequẽs pctũ min' tollat d bono naturali q̃z ꝓcedẽs Itẽ post mortẽ hõ nõ peccat nec demerẽt ãpli': ḡ videt q̃ nec diabol' post casũ Sol'o dõm q̃ act' diaboli dupl'r ꝑt arrẽdi. s. fm suã subam. ⁊ sic aliq̃n ꝑt eẽ d gñe bonorꝝ ⁊ fm circũstãtiã faciẽt. ⁊ sic sp̃ ẽ mal' vt mihi videt: ⁊

8° arguit in ꝗriũ

9°

10

Sol'o.

Instantia q̃d est IIm

12°

13°

Sol'o.

Instantia prima.

2a

3a

14°

Questiũcl'a secunda.

Rõ prima.

2a

Sol'o

Instantia

Sol'o

Instantia

Rõ ex apocal'.

Rõ Dam.

Questiũcl'a tertia ꝑ pa opinione.

Arguit pro

2°

3°

Pro 2a op. obr pmo

2°

3°

Solutio ad principale q̃stiũ

ex mala procedit volũtate ⁊ obstinatus est in illo. causam aũt obstinationis diuersimode assignant quidã eiũ dicunt (sicut ractũ est in obijciendo) q̃ causa est: qꝛ p se ⁊ nõ p aliũ ⁊ cõtra deiformẽ intellectum peccauit. Alij aũt q̃ qꝛ simplex est diabolus: iõ totũ cõuertit se ad qõ se cõuertit: ⁊ iõ cũ cõuertit se ad malũ totus heret malo: ⁊ cũ cõuertit se ad bonũ totꝰ adheret bono. Sed hanc solutionẽ reputo stultã: qꝛ licꝫ simplex sit in diuisione essentie, nõ tñ simplex quantitate virtutis q̃ in multa potest, ⁊ hoc patet in virtute ministratiua ministrata ⁊ assistrice in angelis bonis. Alij aũt quibꝫ magis videꝛ cõsentiendũ q̃ lib. ar. datũ est ad viã vt p rationẽ videat veꝝ ⁊ falsum, ⁊ verũ ⁊ verius, nõ q̃ sistat in vtroqꝫ: sed in vno, ſ. q̃ est ꝑma veritas: ⁊ p volũtatẽ probat bonũ ⁊ melius / ⁊ sistat in optimo, ⁊ ideo qñ est cõiuncta summo bono ⁊ ꝑmo vero ita informat q̃ nõ inuenit amplꝰ quo deflectatur: ⁊ ex opposito qñ vsqꝫ ad terminũ vie deflectitur / infligitur ei ex ordine iusticie nõ posse recedere a malo cui coiunctũ est p electionẽ: ⁊ hec est causa obstinationis, ⁊ hoc accipit̃ in Ezech. 38. ⁊. 39. capitulo vbi dicitur de sepulchris regis babylonis ⁊ mosorh ⁊ cabul. ⁊c. ⁊ subiungit̃ q̃ gladij eoꝝ sunt sub capitibꝫ eoꝝ / ⁊ iniquitates eoꝝ in ossibꝫ eoꝝ: ⁊ p gladiũ intelligit̃ affectus actus pcti quo pugnauerũt cõtra deũ. p iniquitates aũt in ossibꝫ intelligit̃ ĩmobilis radicatio habitꝰ in viribꝫ aĩe. Et ꝑm hoc dõm ad primũ q̃ glo. dicit q̃ diabolus egit oĩa male / ⁊ nõ oĩa mala: qꝛ faciendo peccat: sed tñ ex facto non est ei ſp causa pcti. Ad aliud dõm q̃ intelligit̃ quo ad cõpationẽ ad radicem male voluntatis. Ad aliud dõm q̃ intrẽdit viuacitatẽ in genij cõtra nos, si tñ restringit̃ qñqꝫ vt eliciat factũ qõ est de genere bonoꝝ: licet non bñ fiat. Ad aliud dõm q̃ cũ dicit̃ tota vita infidelium est pctũ / hoc est in pctõ: qꝛ nõ remittit̃ eis vnq̃ neqꝫ veniale / neqꝫ mortale sine gratia, nõ tñ oĩa actus eoꝝ in substãtia malus est / nec etiã oĩa male faciunt: qꝛ sepe p totã vitã infideles habẽt aliquas virtutes politicas. ⁊ actꝰ illaꝝ neqꝫ mali sunt neqꝫ mali fiunt. Ad aliud dicẽdũ q̃ superbia in affectu semp ascendit / licet ĩ effectu reprimat̃, p hoc patet solo ad sequens. Ad aliud dicẽdũ q̃ cõtrariant̃ cõfirmatõis ⁊ obstinationis status quo ad affectũ / ⁊ nõ quo ad opus. Ad hoc qõ obijcit̃ in cõtrarium q̃ credere demonũ est sicut conꝰ / ⁊ nõ sicut principiũ, cogunt̃ eiũ ex ipa aptiõe veritatis sicut proceruus ex violẽtia demõstratiõis, ⁊ iõ nõ loquit̃ de illo aug. sed portꝰ de illo qõ est sicut argumẽtũ reꝝ nõ apparentiũ: de quo tractat̃ in. 3. li. dis. xxiij

Ad primũ — Ad 2m — Ad 3m — Ad 4m — Ad 5m ⁊ 6. — Ad 7m — Ad 8m — qõ ẽ in 7riũ — Ad 9m — Ad 10m — Ad 11m ⁊ 12m. — Ad 13. ⁊ ad alia oba 7 solutionẽ.

Ad aliud dõm q̃ exitus bonus fuit: sed modꝰ exeundi malus: quia cũ indignatiõe ⁊ murmure exiuit. Ad aliud dõm q̃ deus nõ cõdẽnat vltra cõdignũ: qꝛ cõdignũ esset vt ad nihilũ redigeret eũ q̃ se tã superbe opposuit: sed infligit ea nõ posse vel velle auerti ex ordine iusticie reddẽte pro meritis. Ad aliud dicẽdũ q̃ in actũ exeundi non cõsentit sponte: sed coactus vi superiorũ. Ad aliud dicendũ q̃ sinderisis remurmurat cõtra tria, ſ. bonũ omissũ: malũ cõmissum: ⁊ malũ pene. ⁊ in diabolo dicunt extinctã quo ad duo ꝑma: sed nõ quo ad tertiũ. ⁊ hoc nõ est laudis: sed vituperij qꝛ hoc est remurmurare ordini iusticie diuine. Sed hoc miꝝ videꝛ: qꝛ sinderesis est vermis cuius proprius actus est rodere propter delictũ vel pctũ ⁊ restificari eẽ dignũ pena q̃ talia cõmisit: ⁊ hoc remanet ĩ restẽ iusticie diuine / ⁊ in cumulũ dãnatõis, ⁊ ideo mihi videtur q̃ remurmurat in dãnatis etiã malo culpe ꝑmisse. sed nõ sequit̃ motus ꝓpter affectũ oppositi, sed ille nõ est actus suus: sed potius nature / que nõ oĩno in eo est destructa. Ad dictũ Dyo. dõm q̃ ipe loquit̃ q̃ ad naturã: ⁊ nõ sequit̃ aliquis motus deliberatõnis illã cõcupiscentiã: sed potius indignatio ⁊ auersio: qꝛ etiã suo esse indignat̃: ⁊ sue nature intellecte in quãtũ iacet sub penis oppressa p iusticiã. Ad id qõ vlteriꝰ querit̃ patet solo p̃ antedicta: ⁊ qꝛ angelꝰ ⁊ quare sit obstinatꝰ: sed nõ hõ: qꝛ hõ cecidit in via: sed nõ a via. angelus aũt in termino vie: ⁊ ideo a via in obstinationẽ. Si aũt querat̃ quare vnus habuit longiorem viã q̃ alius: dico q̃ angelus nõ ista cognouit vt ex illis disceret ꝓbũ: sꝫ portꝰ ex verbo reuelãte ista cognouit iuxta verbũ creatus est. homo aũt positus est super creaturas mundi vt in his videret verbũ: ⁊ p oĩa transiens veniret adherendũ verbo. ⁊ ideo cõueniẽs fuit hoĩ longiorẽ ponere viã q̃ angelo. Sunt tñ ille rõnes bone quas tangũt magistri: vt patet obijciẽdo Alia eiũ tangit̃ a sanctis q̃ diuina psciẽtia falli ⁊ frustrari nõ poterat de hoĩe, si aũt primꝰ. ſ. hõ locũ penitẽtie nõ habuisset / nullus vnq̃ de suis saluus fuisset ⁊ pisset genus humanũ in vno: ⁊ frustrata fuisset psciẽtia q̃ multos puiderat saluandos de hoĩb. natura aũt angelica separata est ⁊ nõ potuit pire q̃busdã peuntibꝫ. ⁊ iõ pscia saluabat̃ in alijs. Ad id aũt qõ ꝗ obijcit̃ dõm q̃ demon nõ vult bonũ: ⁊ meo iudicio ĩmobilit̃ vult malum: ⁊ ita loquendo de potestate ex habitu ꝓcedente nõ põt velle nisi malũ, sed ex natura potest velle bonũ: sed natura illa oppressa est radicatione habitus vt nunq̃ posset ꝓrumpe in actũ. et iõ nulla est obiectio illa. Ad aliud dõm q̃ illa non est causa principalis: sed concausa. sed potius illa est cã q̃ dicta est. Ad aliud dõm q̃ hec potest bene eẽ vna causa: qꝛ sine ꝓportione distant intellectꝰ deiformis ⁊ rõ obnubilata / licet vtrũqꝫ sit finitũ. bene eiũ cõtingit duo esse finita: ⁊ tñ ꝓportõnẽ nõ habere / sicut diameter quadrati ⁊ costa siue latꝰ. Alia etiã cã est q̃ ea a quibꝫ ceciderunt nõ sunt ꝓportionata sicut ĩmortalitas spũs ⁊ animalis corꝛis / ⁊ paradysus spiritũ ⁊ corꝛpoꝝ / ⁊ cõrẽplatio creaturaꝝ in verbo: ⁊ cõrẽplatio verbi in creaturis: ⁊ illa fecerunt ingratitudinẽ esse ĩmproportionate q̃ntitatis. Ad id qõ vlteriꝰ querit̃ vtrũ demerent̃ cõtinuet: videꝛ mihi q̃ nõ. ⁊ ad dictũ Esa. dico q̃ loquit̃ de pena ⁊ rozmẽto accidẽtali. ſ. qõ est vermis cõscie ⁊ puniri p pluribꝫ: sed nõ puniri acrius ⁊ igne acerbiori. Ad aliud dõm q̃ hoc veꝝ esset nisi hoĩ ꝑmꝫ: qõ sic ꝓcedit ex mala volũtate esset ei supplicũ. ⁊ ideo potius est pena: ⁊ si habet culpã non est demeritoria maioris mali nisi p accñs: vt mihi videꝛ. sunt tñ q̃ cõsentiunt ei qõ dicit Esa. ⁊ sicp bant obiecta. Ad aliud dicẽdũ q̃ nõ profuit eis causa: sed potius hoc est eis omni pena maior obstinatio in puersitate male volũtatis: sicut dicit Bernar. ĩeternũ nõ obtinebit qõ vult: ⁊ qõ non vult ĩmpetuũ sustinebit. Illi qui sunt de alia opiniõe respondent ad ea q̃ sunt in cõtrariũ. Ad primũ dicẽtes q̃ crescit pena coꝝ vsqꝫ ad diẽ iudicij: qꝛ vsqꝫ tunc peccare possunt alijs nocẽdo. Ad aliud dicũt q̃ pctũ nõ tñ in q̃ntitate tollit q̃ntũ primũ: sed tollit tñ in ꝓportiõe. verbi gratia q̃ primũ tollit millesimã ptẽ. scõm aũt nõ tãtũ: sed millesimã residui: ⁊ ita rũcibit diuisio in infinitũ sicut in cõtinuo. Ad vltimũ dicunt q̃ nõ est sile: qꝛ hõ post mortẽ nõ nocet alij sicut demon: qꝛ

Ad 14m — Ad questiõ lã secũdã. ⁊ ad ꝑma rõnẽ. Questiõ Solo. — Ad 2am — Ad primã solõnẽ cõstantia. Ad aliã sua instãtia — Ad questiõ lã tertiã. ⁊ ad primã ꝓ opinio — Ad 2m — Ad 3m — Prozada niõe solõ — Ad primã — Ad 2m — Ad 3m

nō datur ad exercitiū rēptatiōis: sed hanc solutionē facile est improbare: ⁊ iō relinquit.

Q̄ angeli in ipsa cōfirmatiōe beati fuerunt: sed vtrū eā meruerint p gratiā tunc sibi datā ambiguū est: de hoc enī diuersi diuersa sentiūt.

Hic queri solet vtrū in ipsa cōfirmatiōe beati fuerint angeli: ⁊ an ipam beatitudinē aliq̄ mō meruerint. Q̄d in ipsa cōfirmatiōe beati fuerint plures cōtestant auctoritates: ⁊ iō p cōstāti hūdū est. Vtr̄ vero p gratiā tūc sibi data ipam btitudinē meruerīt ambiguū ē. Quibusdā eīm placet q̄ eā meruerint p gram quā in cōfirmatiōe pceperūt simulq̄ in eis meritū ⁊ premiū fuisse dicūt: nec meritū pcessisse pmiū tpe sed causa. Alijs aūt videt q̄ beatitudinē quā receperūt in cōfirmatiōe per gratiā tūc appositā nō meruerint dicētes tūc nō fuisse eis collatā gram ad merēdū: sz ad beate viuendū: nec tūc eis datū esse bonū q̄ mereret: sed quo feliciter fruerēt. Q̄d aūt tūc in premiū acceperūt per obsequia nobis exhibita ex dei obediētia ⁊ reuerētia mereri dicunt: ⁊ ita premiū precessit merita: ⁊ hoc mihi magis placere fateor.

Arti. VII. B

An angeli meruerint suā btitudinē ⁊ si meruerint vtrū ante vel post acceptā gliam.

D Eīnde querit ō hoc q̄d dicit [Hic queri solet vtrū in ipsa cōfirmatiōe ⁊c.] Est eīm hic questio vtrū angeli meruerint suā brītudinē: ⁊ si meruerūt vtr̄ ante vel post. Videt autē q̄ meruerint: q̄ brītudo est in rōne premij: ergo nō deberī toto dari: sz etiā reddi meritis: ergo oportuit hīe merita ad receptionē brītudinis. Jtē aut dat dignis aut indignis. Si dignis cū nō sit dign⁹ nisi q̄ meruit: videtur q̄ nō dat nisi merito. Jtē Ansel. dicit q̄ hoc fuit pctm diaboli: q̄ voluit habere sine merito q̄d p meritū accepisset si stetisset: ergo alij nō cadētes p meritū acceperūt. Jtē cōstat q̄ in cōuersiōe motū liar. habuerūt ⁊ informatū gra: q̄ habet in lra q̄ cōuerti sine gra nō potuerūt: ois aūt mot⁹ libe. ar. gra informat⁹ est meritor⁹: ḡ p meritū habuerūt. Sz cōtra cōuersio ⁊ cōfirmatio simul fuerūt: sed post cōfirmationē nō habēt meritū nec aīā cōuersionē. Si creati sunt in naturalib⁹ vt dicit mgr nec cōfirmatio fuit eis meritū sed gloria: ergo nunq̄ meruerūt vt videtur. Ulterius querit si mereri poterāt post acceptā gloriā. Videt q̄ sic: q̄ sepe videm⁹ q̄ miles aīā stipēdia militie accipit: ⁊ postea merēt ea: ḡ videt q̄ similit potuit fieri in angelo. Jtē alit nihil valerēt eis optima ⁊ dignissima obseq̄a q̄ faciūt circa nos si nō mererent eis: ergo videt q̄ merent. Jtē charitas meretur: ergo maior charitas plus valet in meritū: sed maxima est charitas eorū: ḡ maxime merentur. Sed cōtra si inferiores merent tūc videt iniuste agi cū superiorib⁹: q̄ ipsi nō mittunt vt ex merito crescerēt glia eor. Jtē si mererēt: ḡ aliq̄d glorie eorū dependet ab obseq̄o hominū q̄d absurdū reputō.

Arguit p o

20

30

40

In oppositū arguit.

Questiūcula prima.

Obiectio prima

2a

3a

In oppositū primo

20

Jtē dē q̄ merent: ⁊ ponamus vnū de inferiorib⁹ mereri ⁊ non de superiorib⁹: ḡ tūc pt inferior mereri q̄ ascēdit in gradū superior: ḡ pōt mutare ordines suos q̄d absurdū est. Solo h̄ sunt tres opiniōes quarū due q̄si a paucis tenent: tertia autem est celebrior: ⁊ hat duas tāgit mgr in lra: quat prima est q̄ nō meruerūt nec post nec aīā. Alia q̄ meruerūt post ⁊ neutra istat multū tenet. Tertia est q̄ cōuertendo se ad deū meruerūt: ⁊ meritū illud pcessit pmiū cā nō tpe ⁊ illa etiā tāgit in lra. Sed p opa q̄ faciūt circa nos/ merēt pmia accidētalia: sic gaudere de pfectu custodie ⁊ hmōi: ⁊ illa est via cōis fere oīm: sed cū q̄s diceret q̄ angeli creati sunt in gra illi nō esset dubiū quī meritū pcessisset ⁊ cā ⁊ tpe: ⁊ hoc puto vtr̄ esse fm intentionē Aug. ⁊ Ansel. sustinēdo tū cōem viā dicere possum⁹ ad q̄sita cōcedendo prima q̄ttuor de merito q̄ pcedit cā: ⁊ hoc sufficit ad primū. Ad id aūt q̄d cōtra obijcit paret q̄ nō tenet nisi de pcessiōe fm tpe: ⁊ sic meritū nō pcessit: ⁊ si sequit hoc erit respectu premij accītalis. Ad id q̄d vlterius querit possumus dicere q̄ nō est sile de hoie remunerāte q̄ indiget seruitio ⁊ de deo: ⁊ iō nō sequit in deo q̄d eīm ipse dat nō dat spe obsequij sed gratis. Ad aliud dōm q̄ non ad nihil valent: sed obsequi deo in hoc est eis gloria ⁊ lucrū pmij accidentalis.

Solutio principalis ⁊ ad prima quattuor.

Ad illd q̄d est in oppositū.

Ad q̄stiūcula ⁊ ad primū obiectū

Ad alia duo.

Q̄d de maioribus ⁊ minoribus q̄dā ceciderūt: inter quos vnus fuit celsior scz lucifer.

Preterea sciri oportet q̄m sicut de maiorib⁹ ⁊ minoribus q̄dā pstiterūt: ita de vtroq̄ gradu q̄dā corruerūt: Inter quos vnus fuit oībus alijs cadentib⁹ excellentior nec inter stantes aliq̄s eo fuit dignior sicut testimonijs auctoritatū mōstrat. Ait eīm Job: Ipse principiū viarū dei. Et in Ezechiele legit: Tu signaculū similitudis plen⁹ scia ⁊ pfectōe decor⁹ in delitijs paradisi dei fuisti. Q̄d Greg. exponēs ait. Quāto in eo subtilior est natura eo magl in illo imago dei similitudinis insinuat impssa. Jtem in Ezechiele legit: Q̄is lapis pciosus opimentū ei⁹. i. ois angelus q̄si opimētū ei⁹ erat: q̄ vt dicit Greg. In alior cōparatione ceteris clarior fuit. vnde vocat⁹ est lucifer: sicut testat. Esa. Quō inq̄t cecidisti lucifer q̄ mane oriebaris ⁊c. q̄ nō vn⁹ ordo sed vn⁹ spirit⁹ accipiēd⁹ est: q̄ teste Isid. postq̄ creat⁹ ē eminentiā nature ⁊ pfunditatē sciētie sue perpēdēs i suū creatorē supbiuit itātū q̄ etiā deo se equare voluit: vt in Esa. d̄r: In celū ascendā supra astra celi: ⁊ exaltabo solium meū: et erō similis altissimo. Similis quidē deo cē voluit nō p imitationē: sed p eq̄litatē potētie.

Ut in Ezech. 28.

Ezech. 28.

Ezech. 28.

Esa. 14.

Esa. 14.

Unde et quo deiectus fuerit merito siue superbie.

Et tãte supbie merito de celo .i. de empireo in q̃ cũ alijs fuerat deiect⁹ est ĩ istũ caligino sum aerẽ cũ oĩb⁹ sue prauitatis cõsortib⁹ Mã
Apoc.12. vt Johã. ait in Apoca. Draco de celo cadẽs secũ traxit tertiã partẽ stellaꝝ: qz lucifer ille alijs maior nõ sol⁹ cecidit: sz cũ eo alij mlti q̃ ei in malicia cõsenserũt eosq̃ cadẽtes huius caligionsi aerẽ habitaculũ ꝓcepit. Et hoc ad nr̃am ꝓbationẽ factũ est vt sit nob exercita-
Epb.6. tionis cã: vñ apl's. Colluctatio est nobis ad uersus ꝓncipes z ptãtes mũdi hui⁹ z aduersus rectores tenebrarũ: cõtra spũalia nequicie in celestib⁹: qz demões qui sunt spũales z ne quã ĩ hoc turbulẽto aere nobis ꝓpinquo qõ
Job.14. celũ appellat habitãt. Vnde z diabolus ꝓn ceps aeris dicitur.

Qõ non est concessum eis habitare in celo vel in terra.

Mõ eñ est eis cõcessum habitare in celo: qz clar⁹ loc⁹ est z amen⁹: nec in terra nobiscũ ne hoĩes nimis infestarẽt. Sed iuxta apl̃i petri doctrinã in epl'a canonica tradita ĩ aere isto
12. Pet.2. caligino so qui eis q̃si carcer vsq̃ ad tp̃s iudicij deputat⁹ est: tũc aũt detrudent in baratꝝ
Mat.25. inferni ꝓm illud: Ite maledicti in ignẽ eternũ qui parat⁹ est diabolo z angelis ei⁹.

A Preterea scirí oportet qm̃ sicut ꝑ maioribꝫ] In hac distinctiõe agit de bis q̃ ceciderũt: z diuidit in q̃nq̃ ptes. In q̃ꝝ prima agit q̃ ceciderũt. In secũda quo ceciderũt ibi [Et tãte supbie merito] In tertio de ordine platiõis demonũ ibi [Et sicut int̃ bonos] In q̃rto tãgit vbi manẽt cõtinue ibi [Solet q̃ri] In quĩta agit spãlit̃ de ptãte luciferi ibi [De lucifero autẽ.]

Arti. I Vtꝝ ãgel⁹ ille q̃ fuit caput angelorꝝ cadẽtiũ fuerit de ordine supiorꝝ vel inferiorꝝ.

Ic aũt añ lr̃am q̃runt tria: q̃ꝝ primũ est vtꝝ de supioribꝫ vl' inferioribꝫ fuit q̃ fuit caput cadẽtiũ. Secũdo de appetitu minorꝝ ei cõsentiẽtiũ. Tertiũ de mõ ꝓsuasiõis si ꝓsuasit eis volũtatem
Arguit ꝑo ꝓ vitate suã z de tpe. Ad primũ q̃ fuerit de superioribꝫ inducunt multa in lr̃a. Sed ꝓ rõnes oñdit sic: obtinere eq̃litatẽ dei nõ ꝓsũpsisset vn⁹ de minoribꝫ: cũ q̃ lucifer voluerit obtinere eq̃litatẽ dei ipse vel de maximis fuit vel maxim⁹. Itẽ ipe dixit q̃ sup̃ astra vel
20 let exaltare solũ: inferioris aũt nõ est exaltare supra astra nisi pri⁹ venerit ad eq̃litatẽ astrorũ: q̃ videt q̃ ipse nõ fuit de minoribꝫ. Sed ꝗ hoc vident eẽ rõ
In oppositũ arguit sic ex dam̃. nes z auctates, dicit eñ Dam̃. ij. li. ca. iij. Ex angelicis virtutibꝫ q̃ erat terrestri ordini z cui terre custodia a deo cõmissa fuit nõ natura mal⁹ fact⁹: sz bon⁹ erãs z bono genit⁹ z neq̃q̃ in seipso a cõditore malicie semitã hns non ferens illuminationẽ z honorẽ quẽ sibi cõditor largit⁹ fuerat li. sui ar. electiõe ꝓsus est ab eo qõ ꝓm naturã ĩ id qõ ꝓter naturã: ꝓstat aũt q̃ ꝓm ordinẽ hierarchie supiorꝝ non ꝓsunt terrestri
20 ex Augo ordini: q̃ videt q̃ ipse fuerit de inferioribꝫ. Itẽ Augu. tãgit hãc q̃stionẽ sup Gen. li. ix. dicẽs sic Nũc sufficiat ista cõpl'io aut ab initio cõditionis sue diabolũ a beatitudine quã si voluisset ꝓceptur⁹ erat ipia sup bia cecidisse. Aut alios eẽ angelos inferiorꝝ mistẽrij in h̃ mũdo int̃ quos ꝓm eorꝝ q̃ndã nõ ꝓsciam beatitudinẽ vixerat a quorꝝ societate z c. Cũ igit̃ subdit̃ sibi angelis suis tãq̃ archãgel⁹ cecidit ꝓ hoc supbã impietatẽ: si hoc vllo mõ asseri põt q̃d mirꝝ si põt: ex hoc accipit̃ q̃ admin⁹ dubitabile est de quo ordine fuerit iste q̃ caput fuit cadẽtũ. Solo dõm q̃ absq̃ Solo principal
scrupulo q̃ãs iste lucifer fuit de supioribꝫ vl' simpl'r supior: z hoc licet nõ determinet Aug⁹ q̃ pauca ꝑ angelorꝝ ordinibꝫ asserere voluit: tm̃ Greg. exp̃sse h̃ asserit dicẽs: Nõne sunt ordines angelorꝝ q̃bꝫ nimirũ ordinibꝫ ille prim⁹ angelus iõ ornat⁹ z opt⁹ extitit: qz dũ cũctꝫ agmibꝫ angelorꝝ plat⁹ est ex eorꝝ cõparatione clarior fuit. Itẽ dicit glosa Esa. 14. sup illud: Qui mane oriebaris Diabolus ĩ exordio mũdi creatus z int̃ angelos gl'iosus. Ad dictũ q̃ Dam̃. dicẽdũ q̃ ipse p̃fuit terrestri ordini ꝓ descẽsum illũinationis z nõ ꝓ cõsortiũ ordis. Ad dictũ Aug. dõm q̃ nõ dic h̃ asserẽdo: sz alioꝝ nõ opionẽ sz errorẽ recitãdo. Ad ills q̃ est Dam. Ad id q̃ Augu. Arti. B

Qualis fuerit appetitus minorꝝ angelorꝝ cũ lucifero cadentiũ.

Ecũdo q̃rit̃ de appetitu minorꝝ: Cõstat ei q̃ illi sil'i dãnatiõe sunt puniti: ergo sil'i gñe peccati peccauerũt: ergo z illi voluerũt esse sicut
20 de⁹. Itẽ si hoc appetiꝭ lucifer ad qõ venisset si steisset: videt q̃ cadẽ rõne z isti: ergo videt q̃ vnusq̃sq̃ istorꝝ voluerit hãc ꝓfectũ posse ex se z nõ sub alio: q̃ videtur q̃ nõ magꝭ inferiores ꝓsenserũt lucifero q̃ ipe
30 eis. Itẽ spũs erant oẽs: q̃ aliquã spãlẽ altitudinẽ appetebãt: hec aũt cũ nõ esset in platiõe seculi nõ potuit eẽ nisi eq̃litas illa dei de q̃ habitũ est sup̃: q̃ videt q̃ ille fuit appetit⁹ eorꝝ q̃ z illi⁹. Sed cõtra hoc be ne scuerũt q̃ ad equalitatẽ illius peruenire nõ poterant: ergo cum nisu obtinẽdi illud nõ appeterũt q̃ essent eq̃les deo vt videt. Solo doctores nr̃i dicũt in loco isto q̃ oẽs voluerũt aliq̃d altius q̃ creati sunt: sed tm̃ erat dicere q̃ inferiores in exaltatiõe superiorꝝ voluerũt hoc obtinere: ille aũt ꝓ seipm̃: z dãt exẽplũ sicut aliq̃ canonici ꝓmouẽt vnũ indignũ quo ꝓmoto etiã ipsi exaltent: z sic vtrũq̃ verũ est: z q̃ appetierũt altitudinẽ z cõsenserũt illi: z per hoc patz solutio ad totũ. In 2trario Solo ad 1ori pte vtraq̃ pte

Querit̃ de tpe z mõ suggestiõis aliorũ angelorꝝ z q̃re pugna sit attributa Michaeli z qui sunt rudẽtes quib⁹ detracti sunt.

Ertio querit̃ de tpe z mõ suggestiõis. Non eñ poterat vno momẽto fieri q̃ angelus primus in malicia cõsentiret z eã alijs in quam ipse cõsensit persuaderet: z illi sibi cõsentirẽt z postea oẽs simul illud obtinere niterent: q̃ videt ꝓ aliq̃ tẽpus ipse malus fuit in celo. Itẽ h̃ videt Apoc. 12. 20
vbi dr̃ q̃ factũ est ꝓliũ magnũ in celo Michael z angeli ei⁹ pugnabãt cũ dracone z c. In pugna aũt illa
30 mora fuit vt videt. Itẽ hoc videt. 2. Pet. 2. vbi dr̃ Si de⁹ angelis peccãtibꝫ nõ pepcit: sed rudẽtibꝫ inferni detractos z c. tract⁹ aũt morã dic̃. Itẽ Apo.
40 12. dr̃ q̃ cauda liciferi traxit decimã partẽ stellarũ et misit in terrã: tract⁹ aũt caude dicit ꝓsuasionẽ z consensum malicie q̃ oĩa morã importãt. Sed ꝗ qõ est in hoĩbꝫ mora: h̃ est in angelis casus: ergo statim vt In oppositũ est q̃ veritate. Arti. C Arguit ꝑ

malicia cōcepit deformat⁹ est ⁊ deorsū pīsus pōdere iniqtat⁹. Sz in tpe nō cōsenserūt: ergo videt ꝙ sine mora ⁊ sine psuasiōe simil' cū ipso cōsenserūt: ⁊ cū ipo statim deorsum pmebant. Ulteri⁹ qrit quare pugna hec michaeli attribuit cū ipse nō legat esse de superibus cū habeat vsum officij exteriorū ⁊ in Daniele expsse habet ꝙ sit princeps iudeorꝫ ⁊ a sctis ꝙ modo sit pnceps ecclie. Ulteri⁹ querit q̄ sunt rudētes q̄ bus detracti sunt in hūc caliginosū aerē cruciādi intataro in die iudicij. Solo dōm ꝙ alia psuasio ibi nō fuit nisi occasionalis, s. qz videtes illū eē excellentissimā creaturā appropinq̄rūt p ꝛsensum desiderio suo vt in ipso pmouerent: ⁊ iō occasiōalis psuasio dī cauda sua q̄ traxit eos: ⁊ hec simul fuit cū suo desiderio tpe: sed nō cā vel natura: ⁊ p hō ptz solo ad primū.

Ad aliud dōm ꝙ pugna illa anagogice exposita nihil aliud dicit nisi q̄ rietatē appetituū bonorꝫ ⁊ malorꝫ angelorꝫ cōuersorꝫ ⁊ auersorꝫ. Ad aliud dōm ꝙ detractio p rudētes est cōdēnatio sctōrꝫ angelorū p applicationē sentētie quā de casu acceperūt a dño.

Ad aliud ptz solo p ādicta. Ad id qd vlteri⁹ q̄ritur q̄re michaeli attribuit pugna: dōm ꝙ fm lrām illā pugna refert ad ecclīam: ⁊ sic exponit glo. ibidē. ⁊ tūc merito pugnat p ecclīa pposit⁹ ecclie. Si autē anagogice exponit tūc pugna illa attribuit michaeli gra noīs nō ordinis: qz michael quis vt de⁹ interpretat q̄ recte pugnare dī ꝗ eū q̄ vt de⁹ eē desiderat.

Ad aliud accipiat expositio glo. q̄ dicit sic Rudētes sunt funes qbꝫ naute vela suspēdūt vt flāte aura pozt⁹ trāqllitatē relinquāt: seqz semp ambiguis flatibꝫ credāt qbꝫ rudētibꝫ cōuenient īmūdorꝫ spiritū conamiā cōparant q̄ mox vt flante supbia impulsi se aduersus creatorē erexerūt ⁊ ipis elatōis sue conatibus in abyssi profundū sunt rapti.

Questiūcula prima

Questiūcula secūda.

Solo ad primū

Ad secūdū.

Ad tertiū.

Ad quartū

Ad qstiūcula primā

Ad qstiūcula secūdā

Qd demones alij alijs presunt ⁊ habent etiā alias prelationes.

Et sicut inter bonos angelos alij alijs pūt ita ⁊ inter malos alij alijs plati sunt ⁊ alij alijs subiecti q̄diu durat mūd⁹: angeli angel: demones demonib⁹: hoīes hoīb⁹ pūt. Sed in futuro oīs euacuabit plātio vt docet aplus. Habēt quoq̄ fm modū scientie maiorīs vel minorīs plātiōes alias maiores vl minores. Quidā eīm vni puincie alij vni hoī: aliq̄ eīm vni vitio pūt. Vnī dr spūs supbie: spūs luxurie ⁊ hmōi: qz de illo vitio maxime pōt homines tēptare a q̄ denoīat. Inde etiam est ꝙ noīe demōis diuitie vocant. s. māmona. Est eīm māmon nomē demōis: q̄ noīe vocant diuitie fm syrā linguā. Hoc aūt nō iō est ꝙ diabolus in ptāte habeat dare vel auferre diuitias cui velit: sed qz eis vtit ad hominū temptationē ⁊ deceptionē.

1. Corꝫ. 15.

Arti. IIII. D

An sicut inter bonos alij pūt alijs sīa etiā inter malos alij alijs pūt ⁊ sit in eis ordo plationis qui cessabit post die iudicij.

Arguit pō ꝙ non.

D Inde querit de hoc qd dicit [Et sicut inter bonos angelos alij alijs pūt ⁊c.] Hoc eīm nō videt verꝫ: qz bonū bz rōnē ordinis: malū aūt ordinis corruptionē: q̄ cū angeli ceciderūt a bono vident etiā cecidisse ab ordīs rōne. Itē grad⁹ solet accipi p dignitate altitudīs: sed ab oī dignitate ceciderūt: q̄ ab oī ordīs rōne vt videt. Itē videt ꝙ oēs cadere debuerūt in grad⁹ vni⁹ vicij tm: vt. s. oēs vni vitio pessent: qz oēs vno pctō peccauerūt: ergo ⁊ vna pena debuerūt puniri: q̄ in vno vitio dānatiōis grad⁹ accipe debuerūt. P q̄liter hoc est verꝫ qd dicit in lra ꝙ vsqz ad die iudicij angeli angel' ⁊c. Infra eīm dic magister ꝙ ordo nō est tm fm officia: sed etiā fm grad⁹ nature ⁊ gre. istos aūt grad⁹ nō habebūt eq̄les post die iudicij: ergo videt ꝙ ordines manebūt ⁊ nō destruet. Solo dōm ꝙ duplex est ordo. s. cōparatio nis fm altitudinē maiorē vel minorē: ⁊ ille est ordo prātis ꝓprie: ⁊ ab illo non ceciderūt: qz prās iusta est semp etiā q̄ cōmittit malis. Alij⁹ est ordo pfectōis ad finē: ⁊ ab illo ꝓsus ceciderūt demones. Ad aliud dōm ꝙ licet indignissimi sint: tm p hoc ordinat a dei iustitia ad officia q̄ bonis angel' cōpetere nō pūt: vt torq̄re malos ⁊ exercere iustos ⁊ hmōi. Ad aliud ꝙ licet pctm vnū fuerit spē tm secū illud induxit etiā inuidiā ⁊ affect⁹ aliorꝫ pctōrꝫ ⁊ i his pmittūt hoīes exercitare. Ad vltimū dōm ꝙ officia cessabūt missionis ⁊ exercitia ⁊ ꝙ vn⁹ torqueat ab alio: sed distā tie premiorꝫ ⁊ penarꝫ fm māsiones nō cessabūt: ⁊ primo modo intelligit magister.

20

30

40

Solo principal' ⁊ ad primū.

Ad secūdū.

Ad tertiū

Ad quartū

An oēs demōes sint in hoc aere caliginoso an aliq̄ sint in inferno.

Solet aūt q̄ri vtrū oēs in isto aere caliginoso sint: an aliq̄ iā sint in inferno. Qd in infernū q̄ttidie descēdāt aliq̄ demonū verisimile est: qz aīas illuc cruciādas deducūt ⁊ ꝙ illic aliq̄ semp sint alternatis forte vicib⁹ nō pcul esta vo: q̄ illic aīas detinēt atq̄ cruciāt. Qd aūt aīe malorꝫ illuc descēdāt atq̄ illic puniātur ex eo cōstat ꝙ xp̄s ad inferos descēdit vt iustos qui ibi tenebant educeret. Si eīm iusti illuc descēdebāt: multo magis iniusti: ⁊ sicut tradit auctoritas cū iustos eduxit iniq̄s ibi reliqt. Adhoc ordit eīm infernū nō absorbuit.

a

Mat. 26. Luc. 25.

Osee. 13.

Arti. V E

Utrꝫ aer caliginosus sit ꝓpri⁹ loc⁹ demonū

D Inde q̄rit de hoc qd dicit ibi [Solet etiā q̄ri vtrū oēs in isto aere ⁊c.] Et q̄runt duo q̄ vnū est vtrꝫ iste sit loc⁹ ꝓpri⁹ eorꝫ: ⁊ q̄re celum dicat. Secūdū aūt vtrꝫ iuste vel iniuste agat cū aīabus ꝙ statim descēdūt in infernū cū demōes in aere esse pmittāt. Ad primū sic dicit Boe. ꝙ cōis animi cōceptio est spūalia in loco nō eē: ergo videt ꝙ in nullo loco detinēt violēter: q̄ demōes nō detinent violent in aere isto caliginoso. Itē in quocūqz loco aliqd detinet violēter ab illo mouet natural'r. si q̄ angeli in isto aere violēt detinent vī ꝙ ab ipso natural'r mouerēt qd falsū ē. Itē violēt est i loco qd detinet i loco ꝓter ꝓriā libertatē: sz dōmōes desiderāt ꝑ mō eē q̄ videt ꝙ nō sit eis loc⁹ violēt⁹. Itē dicūt dño venisti aūt ꝓs ꝓdere nos. Itē rogam⁹ ne ꝓcipias nos in abyssum ire: q̄ videt ꝙ habitēt hic libent ⁊ in abysso violent: q̄ nō sunt ꝓiecti ad locū istū. P q̄rit q̄re dī celū loc⁹ iste: celū eīm sonat in locū lumis ⁊ deliciarꝫ

Arguit pō

20

30

40

Questiūcula prima

Obiectio prima.

2a sed cū aer caliginosus est ⁊ penalis totus: ḡ videt q̃ celū dici nō debet. Itē dicit in hac eadē dist. q̃ non est eis cōcessum circa nos habitare: ergo videt q̃ libenti⁹ habitēt in terra q̃ in aere inter celū ⁊ terrā: ⁊ videt q̃ etiā cōueniēti⁹: q̃ nō habitāt hic nisi ad tēpus vt tēptent hoīes: tēptare aūt hoīes non pñt nisi sint cū hoīb⁹: ergo nobiscū hic habitare deberēt. Itē quero vsq̃ quo possunt ascēdere in aere: superio⁹ eīm pars aeris que ꝓpe ignē est est calida vehemēter in q̃ generant ignes ꝓpēdiculares ⁊ assub ⁊ stelle comate ⁊ hmōi. Et videt q̃ cū calo⁹ ignis ꝓprie affligit demones q̃ ibi sit ꝓpri⁹ loc⁹ habitatiōis eo⁹. P̄ cum ignis calidissimus sit in sua sphera videt q̃ ibi ꝓprie deberēt habitare demones: q̃ ibi maxime to⁹quent ⁊ nō hic in aere nobiscū. Solo dōm q̃ est loc⁹ deputatus rei fm naturā ⁊ loc⁹ deputat⁹ eis fm ꝯgruentiā sui stat⁹, loc⁹ fm naturā nō debet angelis nec bonis nec malis: loc⁹ aūt fm cōgruētiā sui stat⁹ debetur eis: ⁊ hic est duplex, ſ. fm statū creatiōis. ⁊ sic loc⁹ est celū empireū: ⁊ fm cōgruentiā stat⁹ bītudis vel culpe: ⁊ sic loc⁹ fm beatitudinē est p̄sentia facici dei: fm culpā aūt duplex, ſ. fm meritū culpe: ⁊ sic est infern⁹ qui vocat mālio vel domiciliū ⁊ habitatio vl' fm officiū: ⁊ hic est loc⁹ in aere caliginoso circa nos: q̃ eīm tetra habēt officia: ideo caliginē habitāt: q̃ tñ excitāt nos nō lōge a nobis sunt: ⁊ p hoc ꝓ⁹ solo fere ad totū. Ad primū eīm dōm q̃ intelligit de loco fm naturā deputato. Ad aliud dōm q̃ desiderū est ex iniqua volūtate rētādi: ſ tñ iuste ⁊ iusta prās tētādi cōcedit. Ad aliud dōm q̃ libenti⁹ habitāt hic: q̃ reputāt se pditos q̃ prās nocēdi nobis auferr: inuidus eīm semp delectat in penis alio⁹uz. Ad aliud dōm q̃ celū noiat a trib⁹, ſ. q̃ habet aliq̃d lumīs delectatiōis ⁊ aliq̃d figure celi: lumen habet materiale debile ⁊ debili⁹ vbi demones habitāt q̃ h circa nos sicut tā in seq̃nti patebit. P̄ spūale lumē fidei ⁊ charitatis ⁊ aliꝯ virtutū ⁊ stelle sancti, ſ. luminaria lucentes in hoc mūdo ⁊ radiāt hic licet non in eis: q̃ sicut in celo: ita etiā in terra nitit trahere tertiā partez stellaꝯ. cū eīm sint militātes boni in actiua ⁊ in celo ⁊ in terra: ⁊ sicut alij eq̃ri deo in felicitate hui⁹ mūdi appetētes illos hoīes trahit: de alij⁹ aūt duab⁹ turmis nullū ꝓter hoc igitur celum vocat: sicut habet delitias gratie in sctis: in demonib⁹ aūt delitias inuidie i subuersiōe bonoꝯ: sicut solaciū est miseris socies habere penaꝯ. Itē habet cōicātiā cū figura: q̃ sez ꝯtinet aliquid hui⁹ mūdi, ſ. terrā ⁊ aquā: sed loc⁹ inferni ab oīb⁹ electis cōteritur ⁊ premit: ⁊ iō nō celū: sed oppssionē ꝓpetuā indicat eoꝯ q̃ ibi detinētur: tñ infra in tractatu de operib⁹ sex dieꝯ ponem⁹ q̃stionē supnumeꝯ celoꝯ quē ponit strab⁹ in quo cōtinet celū aereū ⁊ ibi magis patebit rō. Ad aliud dōm q̃ demōes hic libēius habitarēt: tñ q̃ in ira nō obliuiscit miseri deus nō pmisit hic eos habitare ne ni mis acrit nocerēt tā co⁹poraliter apparēdo q̃ spūalia nocumēta inferēdo. Ad aliud dōm q̃ fm phos tres sunt aeris regiōes quas q̃dā zonas vocāt: q̃dā aūt interstitia / supio⁹ / inferio⁹ ⁊ media / ⁊ superio⁹ q̃dā luminosa est ⁊ tranq̃lla ⁊ subtil' aeris ⁊ calida vehementer ꝓpter qd ⁊ estus a phis noiat: lumē aūt habet meo iudicio nō ab igne sed a vicinitate stellaꝯ: et iō q̃ vmbra terre ibi ꝯtrahit ⁊ minoꝯat ꝓpter qd radij solis diuti⁹ pmanet i ea. Ista aūt pars q̃ est circa nos tāgit elemētū solidū, qd est terra ⁊ elemētū politū ⁊ plane superficiei qd est aq̃: ⁊ ideo fit hic reflexio radioꝯ magna ꝓpter quā magna gñat hic lux. Media aūt inter has frigida est vehemēter ⁊ obscura eo q̃ caret cā vtriusq̃ illuminatōis: ⁊ ideo tēpestuosa ⁊ generant cā ibi tēpestates ⁊ niues ⁊ grādines: ⁊ hec est habitatio demonū ꝓpter qd quidā sancti pies dicūt q̃ cōmouēt nubes ⁊ tonitrua ⁊ hmōi ad nocumēta ⁊ terrores hominū: ⁊ iō ille loc⁹ caliginosi aeris deputatus est eis: quātū aūt iste loc⁹ distat a terra mēsuratū est a phis: sed nō est hic loc⁹ hoc determinare.

Questiūcula secūda.

Questiūcula tertia.

Solo

Ad primū.

Ad secūdū ⁊ tertiū.

Ad quartū

Ad q̃stiūcula ⁊ primū obiectū

Ad scōz obiectū illi⁹.

Ad q̃stiūcula secūdā

Ad aliud dōm q̃ licet calor ibi sit: ⁊ etiā in igne: tñ est ibi puritas ⁊ tranq̃llitas q̃ nō cōgruūt turbato spiritui ad habitationē. Per idē etiā patet solo quare nō habitare cōcedit eis in igne cū sit calid⁹. Ad tertia q̃stiūculā

Quare non cōcedit aīab⁹ decedētib⁹ habitare hic nobiscū sicut demonib⁹ vsq̃ ad diē iudicij sicut demonib⁹ prout quidā greci erronee putauerunt. Arti. 5

SEcūdo queri q̃re nō cōcedit aīab⁹ habitare hic nobiscū vsq̃ ad diē iudicij sicut demōib⁹. Et q̃ hic est vn⁹ de erroribⁿ grecoꝯ moderno rū, ſ. q̃ nullus descēdat in infernū vsq̃ ad diē iudicij iō ampli⁹ disputandū est. Cōtra hoc videt aūt, p eis facere q̃ nō magis est cōdēnād⁹ hō q̃ demon: demoni aūt cōcedit vsq̃ ad diē iudicij hic habitare ⁊ q̃nq̃ descēdāt cū dānatis vt dicit in lra: ergo hoc etiā dz cōcedi aīab⁹ dānatoꝯ. Itē de⁹ q̃busdā purgādis aīabus (vt dicit Greg.) cōcedit in eodē loco purgari in quo deliquerūt: ergo videt q̃ etiā dānatis adminus habitationē ad tp̄s cōcedere debeat. Itē platonici quidā ponebāt secūdā ⁊ tertiā gñationē ⁊ quidā simplicē pmāsionē añq̃ esset reuertio ad cōparem stellā, erat eīm prima incoꝯpatio in coꝯp⁹ viri, si autē bñ se habuit in illo ⁊ ante tp̄s ꝓpodi sui occisus vl' aliter mortu⁹ remanebat aīa circa locū sepulchri ⁊ vsq̃ ad cōplemētū ꝓpodi ⁊ tūc reuertebat ad cōparē stellā si aūt mulier in prima incoꝯpatōe male se habuit accipit secūdā gñationē in coꝯp⁹ femine ciusdē spēi. ⁊ si in illo itez se male habuit accipit tertiā gñationem in coꝯp⁹ bruti suis motib⁹ cōgruū: suis, ſ. si luxuriosus canis / si iracūd⁹ leōis / si rapax ⁊ sic de alij⁹, hec aūt sentētia phica nō oīno a nihilo habuit oꝯtū: nō videt aūt occasionē p̄stitisse nisi remāsio quarūdā aīarū: ḡ videt q̃ remaneāt. Itē Arist. dicit in. ij. de som. ⁊ vi. q̃ qd ab hoīb⁹ dz vel in toto vel in pre est verū: aliter eīm ipm nō esset prima ꝓs in diffinitiōe phabil' cū dz q̃ phabile est qd videt oīb⁹ vel plurib⁹: dicunt aūt multi scti viri videtes visiōes ⁊ scribūt quidā q̃ viderūt dānatos cūtes i mūdo isto igne plenos ⁊ apparētes circa loca sepulchroꝯ suoꝯ ⁊ in ꝯcitudinē facientes ibidē morātib⁹ ⁊ colloq̃ntes cū q̃busdā: ḡ videtur q̃ aliq̃d vitatis sit in opiniōe illa. Sed ꝯ hē q̃ angelus añq̃ caderet disposit⁹ erat ex gradu naturē q̃ aminiculū illuminatōis p̄staret hoī cadēti: q̃ in eo nō debuit in toto perire vtilitas: ḡ cōueniens fuit q̃ remanerēt circa nos ad exercitiū. Itē q̃re manerent dānati: cōstat eīm q̃ statim oportet q̃ habeāt in se ignē inferni quē meruerūt: ignis autē ille nō hic est tolerabilio⁹ q̃ ibi: ergo non prodesset ⁊ si manerēt. Itē aliq̃s sanct⁹ cōuersus de pctis vides loca ⁊ societates i q̃b⁹ peccauit indignat sibi ⁊ fugit loca illa ⁊ societates: ḡ cū dānati cognoscāt iā p penas se male egisse in locis istis pñtia locoꝯ magis punirēt q̃ Error q̃dā grecorū Argutū

2o

Tertio ex platonicis

4o

In oppositū sunt rationes q̃ vtrare prima.

2a

3a

4a cõsolarenk: ergo nõ cõuenit eis manere hic. Itẽ cõ
stat q̃ nõ manerẽt ad exercitiũ tẽptatiõis: cũ ad hoc
ex natura nõ sint ordinate: cũ igit̃ iste locꝰ nõ deputetur nisi ad exercitiũ tẽptatiõis vel ad pniam oporteret q̃ manerẽt ad pniam: sed pnie nõ sunt susceptibiles post mortẽ: ḡ inutilit̃ manerẽt vt videk̃. Solutio dõm q̃ mihi videk̃ esse heresis q̃ m aneãt: sz q̃ appareãt nõ manẽdo: hoc mihi videk̃ esse verũ fm dicta sctõꝝ: q̃ aũt nõ descẽdãt in infernũ vt ad locũ habitatiõis ꝓpetue: hoc absq̃ dubio est heresis in qua sunt mlti oriẽtaliũ z est deriuata ab erroꝛe pitagoꝛe z ab erroꝛe platonis. Per hoc dõm ergo ad primũ q̃ maioꝛ cõdẽnatio vl minoꝛ p se est in q̃ntitate pene z in loco horroris ꝓpetui: sz in loco habitatõis ad rẽpus nõ est cõdẽnatio nisi p accidẽs: qꝛ demonib nõ licet hic manere nisi p accidẽs. Ad aliõ dõm q̃ aliud est de purgãdis: qꝛ q̃dã lenissima indigẽt purgatione: sicut dicit brũs Greg. z ille vt dek̃ alijs caute le exẽplũ ostẽdunk̃ in locis in q̃b deliq̃rũt z ibidem q̃nq̃ liberank̃: sed de dãnatis nõ sic est: qꝛ si illi apparent: hoc est ꝓpter cautelã viuorũ: sz ite ꝓstatim trãseunt in infernũ ad loca penalia z horribilia; vt sicut interꝰ patiunk̃ incẽdiũ quocũq̃ vadãt: ita exterius cõgruẽtẽ suis pctis habeãt locũ horridũ z tenebroꝛsum. Ad id qõ obijcit̃ de platonicis dico q̃ absolute z simplr est erroꝛ z nõ credẽdũ: sed occasionẽ habuit ab ydolatr̃ q̃ aias hoim p opationẽ demonũ euocabãt ad instrumentũ sue fallacie: vt q̃si restes essent cultꝰ ydoloꝝ: z sic tãto difficilꝰ ab eis recederek̃: et q̃si supꝝ talẽ erroꝛẽ fundak̃ somniũ scipiõis. Ad aliud dõm q̃ aliq̃d veritatis est in apparitiõib: sz nulla in habitatiõe vsq̃ ad diẽ iudicij: z hoc ꝓbak̃ ex diuite purpurato: qꝛ statim vt mortuꝰ est sepultꝰ est in inferno. Et ex Esa. 14. vbi dr̃ ō mortuo nabuch. Infernꝰ subtꝰ te cõturbatꝰ est in occursum aduẽtꝰ tui: z in Ezc. 38. z. 39. z in multis alijs locis.

Ad primũ obiectũ.

Ad secũdũ.

Ad tertiũ qõ est platonicoꝝ

Ad quartũ

Solo

Arti. VII. B

Utꝝ demones cõtinue descẽdãt ad infernũ: aut cõtinue sint circa nos.

Arguit̃ pō q̃ sint hic.

DEinde querit̃ de hoc qõ dicit ibi [Qꝛ in infernũ cõtinue descẽdãt]. s. a. Ex hoc etiã relinquit̃ q̃ nõ sint hic etiã circa nos. Itẽ hoc dicit Augꝰ q̃ q̃nq̃ sunt ĩmixti in sanguine nr̃o z faciũt ipm bullire in concupiscentia z ĩmixti in saporibus ad pnocandũ gulã. Item Grego. dicit q̃ sedebat q̃dã sup lactucã z momordit eã monial z ex tũc obsedit eã. Itẽ in euãgelio Exibãt aũt demonia multa z in gregẽ porcoꝝ intrauit legio demonũ: ḡ inegabile ẽ demões frequẽter eẽ cũ hoib z in hoib. Sz cõtra cõis opinio sctõꝝ est q̃ demones ignẽ ferãt secũ quocũq̃ vadãt: z hoc dicit glo. sup illud Jac. Lingua inq̃etũ malũ zc. Inflãmat rotã natiuitatis nr̃e inflãmata a gehẽna: cõstat aũt q̃ ille ignis est corporalis: ḡ cõburit p nature necessitatẽ / z nõ p volũtate: ḡ quotiẽscũq̃ appropinq̃t cõbustibili cõburit illud: z cũ sit calidior q̃ nester in infinitũ vt dicũt scti deberet incẽdere ĩ fauillã oia corpa obsessa z edificia z vestes z oia q̃b appropinq̃t: z hoc nõ videmꝰ fieri: ergo videk̃ q̃ aliq̃ demões ignẽ nõ ferãt secũ: aut ille ignis nõ sit corporalis / aut q̃ demões nõ sint ĩ nobiscũ quoꝝ nullũ admittũt scti ꝓtes q̃ nobis fidẽ tradiderũt. Solo dõm q̃ demões sunt hic sicut prie obiectões ꝓbãt z habẽt ignẽ corporeũ secũ z in se succensi sunt illo igne. Ad id aũt qõ cõtra obijcit dicẽdũ q̃ ignis nõ agit tm in natura; z vt ignis: sz potꝰ illa vis est materialis z mota vt instrm tm: primuꝝ aũt monẽs z dirigẽs est iusticia vidicãs: z ille ignis est vt instrm illꝰ iusticie: z iõ nõ agit nisi in ea in q̃ dirigit iusticia vindicãdo cõdẽnãs z tũc cessat obiectõ quã q̃dã infideles ꝗ nos aliq̃ fecerũt: vtꝝ aũt possibile sit igne corpeo spũs cruciari nos in fine q̃rti rõnes inuenietꝰ ꝓuadẽtes hoc dño dãre excludendo rõnes infidelũ nõ credentiũ esse infernũ.

In oppositũ q̃ nõ sũt hic.

Solo

Ad id qõ ẽ in oppositũ

Quidã putãt luciferũ eẽ ĩ inferno religatũ ex quo tẽptauit xpm z victus fuit quẽ ducũt primũ hominẽ temptasse et vicisse.

De lucifero aũt quidã opinank̃ q̃ ibi religatus sit z ad nos tẽptãdos nũc accessuz nõ habeat: qꝛ in Apoc. legit̃: Cũ cõsũmati fuerint mille anni: soluet̃ sathanas de carcere suo et exiet z seducet gentes: qõ erit nouissimo tpe antichristi qũ erit tãta tribulatio: vt etiam si fieri ꝑt moueank̃ electi. Quẽ ibi religatũ dicũt ab eo tpe quo tẽptauit xpm in deserto vl in passiõe z victꝰ fuit ab eo. Jpm putãt p̃mũ hoiem tẽptasse z vicisse: z scdo deũ: sz ab eo victũ esse: z ideo in inferno religatũ. Alij aũ tẽ putãt ex quo cecidit p peccati sui magnitudine illuc fuisse dimersum. Apoc. 20 Mat. 24 a

Qꝛ lucifer nõ habet ptãtẽ quã habebit in tẽpoꝛe antichristi.

Sed siue in infernũ dimersus sit siue nõ: credibile est eũ nõ hr̃e ptãtẽ accedendi ad nos quã habebit in tpe antixpi: in q̃ fraudulẽt̃ ac violenter operabit̃: z ideo forte dicit̃ tũc soluendꝰ: qꝛ tũc dabit̃ ei ptãs a deo tẽptãdi homines quã mõ nõ habet.

Arti. VIII. D

Utꝝ deꝰ iuste agit z bũ cũ hoie dãs sibi pugnare cõtra pugilem qui est fortioꝛ eo.

Arguit̃ pō

DEinde querit̃ de hoc qõ dicit ibi [Jpm putãt primũ hoiem tẽptasse]. s. a. Ex hoc eiũ videk̃ deꝰ iniuste agere cũ hoie cũ dat sibi pugnare ꝗ pugilẽ q̃ fortioꝛ est eo: q̃ aũt demon fortioꝛ sit eo ꝓbatur Job. 40 Nõ est ptãs supꝝ terrã q̃ possit ei comparari. Itẽ in iudicio hoim eẽt hoc iniustũ q̃ aliq̃s debil adiudicareẽ pugnare cũ ĩ ĩfinitũ fortioꝛi: sz sit ꝓportio inẽ pugnãtes. Itẽ nũq̃d sctẽdũ ẽ q̃ debil a debilioꝛe tẽptek̃ demone z fortis a fortioꝛe. Solutio dõm q̃ stultissimũ reputo q̃ sit ꝓportio virium pugnãtis demõis z resistẽtis hois: licet hoc q̃dã dixerũt: pugna eiũ hec tota cõsistit in cõsensu: z hec volũtas eẽ libera est z a coactiõe in oib rõnalib creaturis: iõ dicit Bernũ. q̃ debil est hostis q̃ nõ ꝑt vincere nisi volẽtẽ: z in ĩ ḡ est eq̃litas z possibilitas resistẽdi: z sic cessant oẽs obiectiões. 20 30 Solutio ad totũ

Qõ demões semel victi a sctis nõ accedũt amplꝰ ad alios.

Alijs q̃q̃ q̃ a sanctis iuste z pudice viuẽtibꝰ vincũk̃ ptãs alios tẽptandi videk̃ adimi. Tñ

a Origenes. Origenes: Puto inqt sane: qz scti repugnãtes aduersus istos incẽtores tvincẽtes minuant exercitũ demonũ vel vt q̃plurimos eorũ interimãt: nec vltra fas sit illi spiritui qui ab aliq̃ sctõ caste t pudice viuẽdo vict⁹ ẽ impugnare itez aliũ hoiem. Hoc aũt putãt q̃dã intelligẽdũ tm̃ de illo vicio in quo superatus est: vt si de supbia aliquẽ virũ sanctũ tẽptat tvincit: vlteri⁹ nõ liceat illi illũ vel aliũ de superbia tẽptare.

Arti. IX J An demõ vict⁹ ab vno sctõz pt aliũ tẽtare t vincere t an eundẽ in eodẽ pctõ.

Arguit p̃ q̃ non

Eunde querit de hoc qõ dicit [Puto inqt sane: qz scti repugnãtes tc.]. s. a. Ad hoc ei facit ctiã rõ: qz alit nõ esset eq̃lis pugna: qz si demones possent iminuere militũ nr̃oz numez t nos nõ possem⁹ diminuere exercitũ ipoz nõ cẽt eq̃lis pugna: g̃ videt q̃ victi ab vno sctõ aliũ tẽptare non pñt admin⁹ in eodẽ gñe pcti vt dicit mgr̃. Itẽ ipe dicit in lra q̃ demon q̃ adã primũ vicit vict⁹ esta xpo: t iõ religat⁹ t capt⁹ ergo videt silit sit in aliis scris vincentib⁹ suos demões. Itẽ nos videm⁹ hoc in ꝓsuetudine hoim q̃ aliq̃s vincẽs hostẽ suũ nõ vincit eum tm̃ ne sibi nocat: sed ctiã ne nocat amicꝰ suis: g̃ sil'r videt eẽ in victoria spũali: g̃ videt q̃ amittũt ptrem impugnãdi alios: cũ pfecte vincũt ab vno adminus in illo pctõ. Sz ꝗ qz fm B in nouissimis tpib⁹ minimã deberẽt hẽ ptrẽ tẽptãdi iminuto eorũ nũero a principio mũdi p mlta sctõz milia: sz B falsum ẽ: qz illa tpa g̃uiozis erũt tẽptationis q̃z vnq̃z fuerũt tpa super terrã. Itẽ post mille ãnos soluet sathanas: in fine mũdi t tẽptabit itez alios q̃ pfecte vict⁹ ẽ a xpo g̃ ctiã alij victi ctiã pñt tẽptare. Itẽ ptãs tẽptandi nõ dat eis ad vincere: sed ptãs ad exercẽdũ sctõs dẽ eis tradit: sed exercitiũ pt facere vict⁹: sic nõ vict⁹: ergo videt q̃ nõ sit rõ quare illi auferet ptãs tẽptãdi.

In oppositũ arguit p̃ mo q̃ sic

Questiũcula ꝗ alia opinioe.

Itẽ q̃rit de tertia opinioe q̃ B nõ ponit q̃ dicit q̃ victus pfecte ab vno sctõ nõ pt eũdẽ tẽptare pl⁹ de eodẽ pctõ. Querit eim̃ qd est pfecte vincere: q̃z diu ei durat pugna nõ est pfecta victoria: sed q̃z diu durat vita tãdiu durat pugna: g̃ videt q̃ pfecta victoria nõ fit añ mortẽ. Si dicas q̃ in vna actuali tẽptatione vna actual'est victoria. Fm hoc vna die possum vincere mille demões: t ita ml'tos possum abijcere a me t hoc mirũ est si vez est: t admin⁹ nullo mõ pt pbari si aũt pficit pugna in morte tũc nulla q̃stio est: qz tũc nõ in hoc nec in alio nec ipse nec ali⁹ tẽptare põt. P q̃rit qd dicant mille ãni post q̃s soluet sathanas: iã eim̃ elapsi sunt mille. ccxl vj. anni: t adhuc non est solutus. Solo ego ꝓfiteor me nescire qd de ista qõe sit vez: sed iudicio dei sit relinq̃ndũ: vtrũ ex victoria sctõz suspendant aliq̃ a pugna illoz pctõz in q̃bus vincant an al'r sit: Sed hoc videt mihi q̃ oes in fine pugnabũt ex oib⁹ viribus scierẽs q̃ modicũ tps habẽt sed vltima opinio ne placet mihi: qz nulla fulcit rõe vel auctate vt ptz in obiectioe in ꝓriũ. Ad vltimũ q̃dõm q̃ mille ãni sunt hic accipiẽdi nõ a q̃ntitate: sz a figura nũeri: qz cubit⁹ numer⁹ t q̃drat⁹ finis t radix pfecti nũeri sunt: pfectio eim̃ est in fine t denari⁹ est finalis limes digitalũ nũeroz: cẽtenari⁹ aũt numerus est final'limes decadũ nũeratoz p digitales numeros. t millenari⁹ nũer⁹ est final'limes decadũ nũeri cẽtenarioz numeratoz p decadẽ: t iõ f cat pfectã collationẽ nũeri sctõz q̃ q̃drati sunt virtute politica t triformi pfectioe surgũt fide/spe/t charitate: t tũc erit finis mũdi qñ soluet sathanas.

Solo

Solo ad totũ sil'

Instãtia

Questiũcula alia vltria

Ad primaz q̃stiũculã.

Ad q̃stiũculã vltimã

Qõ boni angeli a deo sint confirmati p gratiã vt peccare nõ possint t mali ita obdurati in malo vt bene viuere nequeant.

Supra dictũ ẽ q̃ ãgeli q̃ pstiterũt p gram cõfirmati sunt. t q̃ ceciderũt a gra dei deserti sũt. Et boni q̃dẽ intãtũ cõfirmati sunt p gram q̃ peccare neq̃ũt. Mali vo p malicia adeo sũt obstinati q̃ bonã volũtatẽ hre siue bñ velle nõ valẽt: t si bonũ sit qõ aliq̃ volũt. Volũt eim̃ aliq̃ aliq̃d fieri qõ de⁹ vult fieri: et vtriq̃z illud bonũ est t iustũ fieri: nec tamẽ bona volũtate illud volũt.

Dt. VII. Q̃ les facti sint angeli p̃firmatõe t obstinatõe.

Qõ vtriq̃z liberũ arbitriũz hñt nec tm̃ ad vtrũq̃z flecti possunt.

Sed cũ nec boni peccare possint nec mali bñ velle: vel bñ opari: videt q̃ ia nõ habeãt liberũ arbitriũ: qz in vtrãq̃z ptẽ flecti nõ pñt cũ liberũ arbitriũ ad vtrũq̃z se habeat. Tm̃ Hiero. in tractatu de ꝓdigo filio dicit: Sol⁹ de⁹ est in quẽ pctm̃ cadere nõ pt: cetera cũ sint liberi arbitrij in vtrãq̃z ptẽ flecti pñt. Hic videtur dicere q̃ oĩs creatura in libe. ar. ꝓstituta flecti põt ad bonũ t ad malũ. Qõ si est g̃ t boni ãgeli t mali ad vtrũq̃z flecti pñt: ergo t boni pñt fieri mali t mali boni? Ad qõ dicim⁹: qz boni tãta gra cõfirmati sunt vt nequeant fieri mali: t mali ĩ malicia adeo obdurati sũt vt nõ valeãt fieri boni: t tm̃ vtriq̃z hñt libe. arbi. qz t boni nõ aliq̃ cogẽte necessitate: sz p̃pria ac spõtanea volũtate p gram q̃dẽ adiuti bonũ eligũt t malũ respuũt: t mali sil'iter spõtanea volũtate gra destituti bonũ vitãt: t malũ sequunt: t mali hñt li. ar. sz depssum atq̃z corruptũ q̃ surgere ad bonũ nõ valẽt.

Luc. II.

Qõ boni post confirmationẽ liberius arbitriũ habẽt q̃z ante.

Boni vo arbitriũ hñt multo liberi⁹ post cõfirmatioez q̃z añ. Ut ei Aug. tradit in ench. Nõ iõ carẽt libero ar. qz male velle nõ pñt: multo q̃ppe liberi⁹ est arbitriũ qõ nõ pt seruire pctõ. Neq̃z culpãda est volũtas: aut volũtas nõ est: aut libera dicẽda nõ est: qz bti esse sic volũt vt eẽ miseri non solũ nolint: sed nec ꝓsus velle possint. Nõ possũt itaq̃z boni an

geli velle malũ vl'velle eẽ miseri neq; hoc habẽt ex natura: sed ex gre bñficio. Añ gre nãq; cõfirmationẽ potuere peccare angeli: ⁊ q̃dã etiã peccauerũt ⁊ demões facti sunt. Unde Aug⁹ in lib. cõtra maximinũ. Creatura ⁊ natura celestiũ mori potuit: q⁊ peccare potuit. Mã angeli peccauerũt ⁊ demões facti sunt: q̃ ⁊ diabol⁹ est pnceps ⁊ q̃ nõ peccauerũt peccare potuerũt: ⁊ cuicũq; creature rõnali p̃statur vt peccare nõ possit: nõ est hoc nature ꝓprie: sed dei gre. Jõq; solus de⁹ est q̃ nõ gra cuiusq;: sed natura sua non potuit: nec ꝑ nec poterit peccare. Ecce hic insinuat q̃ ãgeli añ cõfirmationẽ peccare potuerũt: sed post confirmationẽ nõ pñt: ⁊ q̃ potuerũt fuit eis ex libe. ar. qd̃ ẽ eis naturale. Qd̃ vero mõ nõ pñt peccare nõ est eis ex natura. i. libero arbitrio sed ex gratia ex qua gra etiã est vt ip̃m libe ⁊ arbitriũ iã nõ possit pctõ seruire.

Qd̃ post cõfirmationẽ ãgeli nõ pñt ex natura peccare sicut añ non q̃ debilitatũ sit eorũ liberũ arbitrium sed confirmatũ.

Mõ ergo post cõfirmationẽ angeli de natura sicut añ peccare potuerũt: non q̃ libe ⁊ ar. eorũ debilitatũ sit p gram: sed ita poti⁹ cõfirmatũ: vt iã p illud nõ possit bon⁹ angel⁹ peccare: qd̃ vtiq; non est ex libe. ar. sz ex gra dei. Qd̃ g̃ Hiero. ait: Ceteri cũ sint liberi ar. pñt flecti in vtrãq; ptẽ accipi oportet ꝓ statũ in q̃ creata sunt. Talis em ⁊ hõ ⁊ ãgelus creat⁹ ẽ q̃ ad vtrũq; flecti poterat: sz postea boni angeli ita p gram sunt cõfirmati: vt peccare nõ possint. ⁊ mali ita in vicio obdurati vt bñ viuere neq̃ant. Siliter etiã illud Jsid. intelligẽdũ est Angeli mutabiles sunt natura: ĩmutabiles sunt gre: q⁊ ex natura ĩ p̃m ordio sue cõditõis mutari potuerũt ad bonũ siue ad malũ sz p⁹ p gra z ita bono addicti sũt: vt ĩde mutari neq̃ant. Ad hoc eĩ repugnat gra ñ natura.

A Supra dictũ ẽ q̃ ãgeli pstiterũt p gram ⁊c.] Hic incipit mgr agere de opib⁹ ꝓuersoꝝ ⁊ auersoꝝ: ⁊ hz duas ptes: sunt igit q̃dã opa angelorũ q̃ opant nõ assũpto corpe: ⁊ de his est prima ps: q̃dã aũt alia q̃ opant assũpto corpe: ⁊ de his est scda ps: q̃ incipit ĩ seq̃nti di. ibi [Solet etiã in q̃one] Hec distinctio diuidit in ptes duas: In q̃ ꝑ ma mgr agit de cõfirmatõe li. ar. in bonis ⁊ obstinatõe in malis/eo q̃ li. ar. est cã operꝝ. In scda aũt agit spãlit de opib⁹ q̃ faciũt rã boni q̃ mali ãgeli trãsmutãdo res ibi [Et licet mali angeli ⁊c.]

Arti. I Utrũ idẽ libe ⁊ arbitriũ qd̃ fuit in bonis ⁊ malis angelis ante confirmationẽ sit in eisdẽ post confirmationẽ.

Videtur aũt hic tripler qd̃. s. vtꝝ idẽ li. arb. qd̃ fuit in bonis ⁊ malis añ cõfirmationẽ sit ĩ eisdẽ post cõfirmationẽ. Scdo vtꝝ liberi⁹ sit in cõfirmatis aut nõ cõfirmatis bonis. Tertio vtꝝ liberi⁹ sit in bonis q̃ in mal' vel ecõuerso. Alie enim oẽs qõnes q̃ circa h̃ q̃ri possent ĩ pcedẽtib⁹ sũt determinate. Ad pmũ sicĩ mobile ⁊ mobile diuidũt ens simpl'r ⁊ nõ cõueniũt eidẽ añ cõfirmationẽ li. ar. ẽ flexibile siue mobile a bono ⁊ post est ĩmobile: g̃ non est idẽ. P̃ nihil idẽ susceptibile est oppositaꝝ dĩaꝝ manẽs idẽ nũero ⁊ spẽ: mobile ⁊ ĩmobile sunt opposite dĩe: g̃ nõ sunt eiusdẽ li. ar. manẽtis idẽ spẽ ⁊ nũero. Arguit pō q̃ non. 2o

Sed q̃ ĩmortalitas pmi stat⁹ ⁊ ĩmortalitas scõi stat⁹ nõ dĩnt p subam potẽtie: lz dĩant p hit⁹ susceptos: sicut aũt potẽtia se hz ad ĩmortalitatẽ primã ⁊ scõam: ita li. arb. se hz ad libertatẽ istã ⁊ illã: g̃ est idẽ in suba li. ar. Jtẽ libertas a coactõe ⁊ libertas a miseria nõ dĩnt p subiectũ: sz añ cõfirmationẽ fuit ĩ eis libertas a coactõe: sz p⁹ libertas a miseria: g̃ ista nõ dĩnt p subam potentie vt videt. Solo dõm q̃ vna est potẽtia ⁊ eadẽ vt pbatũ ẽ in vltimis oib⁹. Dõm aũt ad primũ q̃ mobile ⁊ ĩmobile qñ referunt ad eadẽ pncipia tũc diuidũt ens: sz nõ qñ referũt ad diuersa: vñ mobile p naturã pt eẽ idẽ cũ ĩmobili p gram ⁊ gliam. Ad aliud dõm q̃ nõ sunt opposite dĩe: q⁊ nõ egrediũt ab vno p eãdẽ diuisionẽ: q⁊ ĩmutabilitas ẽ ex libertate gre ⁊ glie: mobilitas aũt ex libertate nature soli⁹: ⁊ ista nõ reducũt ad diuisionẽ vnã. In oppositũ p verita te q̃ sic ⁊c. Solo Ad primũ. 2o Ad secũdũ.

Utrũ liberũ ar. liberi⁹ sit in nõ ꝓfirmatis sic in nob̃ q̃ in cõfirmatis puta bonis angel'. Arti. II. B

Secũdo q̃rit vtꝝ liberi⁹ sit in nõ cõfirmat' q̃ cõfirmatis. Videt aũt q̃ sic: q̃nto ei potẽtia ĩ pl'a pt rãto videt eẽ liberior: in pl'a aũt pt esse potẽtia q̃ pt in bonũ ⁊ in malũ q̃ illa q̃ pt ĩ bonũ tm̃: g̃ videt illa eẽ liberior: ⁊ hec est ĩ nob: g̃ in nob li. ar. ẽ liberi⁹ q̃ ĩ angel' ꝓfirmat'. Jtẽ q̃nto potẽtia ĩ actu suo vel ope magis recedit a mõ potẽtie natural' rãto videt eẽ liberior: sz potẽtia q̃ pt facere bonũ ⁊ nõ facere bonũ ⁊ contrariũ magis recedit q̃ illa que pt facere bonũ tm̃ ⁊ nõ ꝓriũ bono: igit cũ nfm sit tale ⁊ cõfirmatorũ angelorũ sit tm̃ ad bonũ: videt in nob̃ eẽ liberi⁹ q̃ in alijs cõfirmatis. Sz ꝓ h̃ est q⁊ q̃nto potẽtia paucioribꝰ ĩdiger ad expeditionẽ act⁹ rãto liberior est: angeli aũt nõ indigẽt etate inq̃sitõe ⁊ exprimẽto ⁊ arte ⁊ doctrina vt eligãt bonũ: nos aũt oib⁹ his indigem⁹ g̃. Jtẽ obligatio ad materiã tollit libertatẽ: g̃ q̃nto mag' potẽtia separat a materia rãto mag' ẽ libera: sz pl⁹ separat q̃ nõ vnit corpi q̃ illa q̃ vnit: g̃ magis est libera: angeli aũt li. ar. nõ vnit corpori: g̃ ⁊c. Arguit in oppositũ q̃ non pō. 2o

Solo ad h̃ dõm est q̃ ꝓfirmatorũ angelorũ liberi⁹ est q̃ nfm: est em̃ cõpletũ in libertate li. arbi. qd̃ nec ex natura nec ex habitu ꝓfirmatõis fuire pt: liberi⁹ aũt p⁹ h̃ qd̃ pt q̃dã p naturã ⁊ hĩtũ: sz cadẽs a bono redire pt: ⁊ infimã habz libertatẽ qd̃ nõ pt ĩ bonũ nisi p naturã ⁊ p hĩtũ ꝓiũctũ ĩ malo. Ad pmũ g̃ dõm q̃ pl'alitas eorũ in q̃ pt nõ ẽ libertat' nisi illa pricat ad posse ⁊ libertatẽ ⁊ nõ ad ĩpotẽtiã ⁊ seruitutẽ: ñ ei dĩ potẽtior vl' liberior: q̃ pt vicere vnũ/ ⁊ pt vinci ab alio q̃ q̃ pt vicere tm̃: q⁊ vinci est nõ posse: ita etiã vinci posse a pctõ extrema impotẽtia ⁊ fuit⁹ est: ⁊ idẽ est posse facere malũ ⁊ posse vici a malo: sz mõfcãdi differat. Ad aliũ dõm q̃ posse facere malũ mag' li. ar. obligat' mate ⁊ materialib⁹ q̃ recedat ab eis/eo q̃ oẽ malũ ꝓuenit ex auersõe ab icõmutabili bono ⁊ cõ- Solo. Ad primũ pmi obiecti Ad secũdũ.

uersiõe ad bonũ cõmutabile: ⁊ iõ illud nõ diẽ dissilitudinẽ ad potẽtiã materie nõ obligatã: sz poⁿ accessum ponit ad illã. Et si obijciẽ de b qõ dz: qui potuit trãsgredi ⁊c. hoc solutũ querãt in. iij. lib. vbi disputatur de libero arbitrio christi.

Arti. III An libertas ar. liberi sit ī bonis ãgel q̃z mal.

Arguit pō q̃ sic pro veritate.

DErtio q̃rit vtr liberi sit in bonis q̃z mal. Et videt q̃ sic p Ansel. q dīdit li. ar. in acceptũ et nõ acceptũ. ⁊ acceptũ ī bñs rectitudinẽ ⁊ nõ bñs: ⁊ bñs rectitudinẽ in bñs eã amissibilit. ⁊ non amissibilit: sil'r carẽs ea aut caret ea recupabilit aut irrecupabilit: ⁊ diẽ liberrimũ eẽ in bñte nõ acceptũ bñs rectitudiuẽ amissibilit ⁊ post b in bñte acceptũ carẽs rectitudine sz recupabilit: infimo autẽ gdu in bñte acceptũ carẽs rectitudine irrecupabilit. Ad idẽ videt etiã eẽ rõ: qz tãto liberi videt eẽ q̃nto minus fuit: sz nullo mõ fuit in cõfirmatis: in illis aũt malis fuit: qz q fac pctm̃ fu est pctũ: g liberi est in bonis q̃z in malis. Sz ꝗ est dictũ Bern. q dicit q libertas a coactõe nõ magis est in deo q̃z in creatura sed in deo potẽtior ⁊ nõ magis in bonis q̃z in mal': sz in bonis ordinatior: g videt q eq̃liter insit. Itẽ libertas a coactõe, dic priuationẽ coactõis: priuationes aũt nõ recipiũt magis ⁊ min: nõ cĩ vn est magnud q̃z ali necvn magis cec q̃z ali: g cũ libertas fũdet ī puatõe vī q sit eq̃lis oĩb q̃b ꝗuenit. Solo dõm q liberi est fm gd q̃s ponit Ansel. Ad id autẽ qõ obijciẽ p auctatẽ Bern. dõm q libertas a coactõe dz dupl'r. s. fm puationẽ absolutã ⁊ sic vez est qõ dicit Ber. vel fm id in q̃ fũdat puatio: sicẽ ī natur priuatio est duoby mõis: vna aũt fundat in materia cui forma est absens: ⁊ alia q̃ fũdat ī forma ꝓria: ita est h: qz libertas fundat ī forma q̃ nõ obligat mat: ⁊ in b ꝓriat forme naturali: vñ q̃ ad hãc formã relatã ad opa ꝓrigit eẽ liberi ⁊ min libez fm q magis ⁊ min ẽ illa nobil' vel expedita pl vel min ad actũ ⁊ p hoc etiã patet solutio ad sequẽs.

1° ad idem

In oppositũ primo.

Solo

Ad id qõ ẽ oppositum ex Bern. ⁊ ad sequẽs.

Qõ angeli mali viuacẽ sensum nõ pdiderũt ⁊ q̃b modis sciant.

Et licz mali angeli ita p maliciã sint obdurati: viuaci tñ sensu nõ sunt penit puati. Mã vt tradit Isidor triplici acumine scie vigẽt demones. s. subtilitate nature: experiẽtia tẽpoz reuelatiõe supnoz spirituũ. De b etiã Aug ait: Spũs mali q̃ dã ꝗa ꝗ tpalib reb noscere pmittunt: partim subtilitate sensus: ptim experiẽtia tẽpoz callidiores ppt tã magnã lõgitudinẽ vite: ptim scti angel qõ ipsi ab oipotẽti deo discũt iussu eĩ sibi reuelãtibus. Aliquãdo idẽ nefandi spirit ⁊ que facturi sunt velut diuinãdo predicũt.

Arti. IIII Vtr demões triplicẽ habeãt sciẽtiã vnã ex nature sublimitate: secãam ex tẽpozũ diuersitate: tertiã ex reuelatione.

Arguit pō

DEinde q̃rit de b qõ dicit [Et lz mali angeli p maliciã] Querit eĩ ꝗ ista triplici scia demonũ quã bñt Videt aũt q nullã: li. eĩ ar. lesũ est p pctm̃: g ⁊ rõ ⁊ volũtas: igit sic volũtas ꝗfirmata est in malo: ita rõ dz eẽ ꝗfirmata ī falso: ⁊ cũ nihil nisi vez coĝscat vī pijsse scia dmonũ. Itẽ ãgeli mali dicũt tenebra: tenebra aũt magis opponit luci ītellect q̃z charitati affect: qz tenebra ẽ luc puatio: g vī q lumie rõis demões sẽ puati. Itẽ nll'a mala volũtas ẽ quã ñ pcedit mala electio nec mala electio ẽ quã nõ pcedit malũ iudiciũ nec malũ iudiciũ qõ ñ pcedat mala cognitio ⁊ error: g a prio nõ ẽ mala volũtas quã nõ pcedit mala cognitio ⁊ error: cũ igit demones vl'r corrupti sẽ volũtate: vl'r corrupti erũt in cognitõe pmi

Itẽ bonũ est diffusiuũ eẽ ⁊ nõ vez: g bonũ īsepabilis adheret reb creat diffusis bonitate dei q̃z vez: g si demones vl'r corrupti sẽ ad bonũ/ erũt etiã vl'r corrupti ad vez. hec aũt corruptio nõ ẽ nisi p oblatõz cognitionis: g vī q oẽm cognitõz amisert. Itẽ dyon. Malũ demõis est ꝗ deiformẽ ītellectũ eẽ: g malũ suũ ipedit deiformẽ ītellectũ sz ille ẽ cognoscere p spẽs ĩnatas vt pri dictũ ẽ in qõe de cognitõe angelozz: g vī q demones p spẽs hmõi ñ cognoscãt/ nec etiã cognoscũt p sensum: qz nõ bñt sẽsũ: g nullã bñt cognitõz. Itẽ Dyo. ibidẽ: Malũ demõis est furor irrõalis amẽs vel demẽs ꝗcupiscẽtia ⁊ fãtasia, pterua: fantasia est vt accipiẽs fantasma a motu sẽsus factũ: g vī q nulla cognitio ītellectual' sit ī demõe. Itẽ q̃re dz fãtasia, pterua ⁊ furor irrõnalis ⁊ amẽs ꝗcupiscẽtia. Ulteri q̃rit ꝗ illa cognitõe q̃ ẽ p lõgitudinẽ exprimẽti. Exprimẽtũ eĩ est cognitio sensibiliũ ⁊ hãc nõ hz demõ cũ nõ vtat sensu. Itẽ reuelatõ a suis spiritib nõ fit p illũinatõz: demones aũt nõ illũinãt cũ ppetuis tenebris sẽ addicti: g vī q nll'a istaz cognitionũ sit ꝗuentẽs demõi. Solutio dõm q optie dic b Aug ⁊ Isid. accipiẽs ab Augu. q triplicẽ cognitõz bñt demões: aut ei cognitio ẽ natural' ⁊ illa ẽ p spẽs acceptas in creatõe de q̃b sup̃ditũ est q in ill' nõ dĩnt demões: aut p cognitõz acq̃sitã: ⁊ b duoby mõis: aut de bis q̃ sũt sup̃ rõnẽ: ⁊ de bis nõ certificat nisi reuelatio/ aut de bis q̃ sẽ ꝗtinua ꝗ futuro: de q̃b pcedit signũ in natura vt in motu celi vel dispõe elemẽtoz vel dispõe corpoz aiatoz: ⁊ de bis est p exprimẽtũ ⁊ ꝗiectura. Ad pmã g obiectõez dõm q rõ nõ ita cõplectit bonũ sic volũtas: ⁊ iõ corruptio p malũ pncipalit corrũpit volũtatẽ ⁊ nõ rõnẽ nisi fm q eligit sibi ⁊ nõ fm q est ꝗsideratiua simplicit veri ⁊ boni: ⁊ b est scire qõ nihil vel paz fac ad vtutẽ: velle aũt ⁊ opari multũ fac: vel dicat plani q est rõ speculatiua ⁊ rõ practica: rõ speculatiua ī angelo nõ est corrupta: ⁊ hec nõ est ps li. ar. sz practica est corrupta fm q eligit sibi: ⁊ hec est ps li. ar. Uñ dic Dyo. Data illis naturalia neq̃q̃ ea mutata eẽ dicim: sz sẽ integra ⁊ splẽdidissima. Ad aliud dõm q demõ est tenebra pfecta ī luce q̃ inducit calorẽ/ ⁊ hmõi ẽ cognitio appro bãs bonũ: sz i luce vana q̃ lux est sine fructu nõ sẽ tenebre: ĩmo splẽdet vt dic dyo. Ad aliud dõm q nulla volũtas ẽ quã ñ pcedat mala electio sibi. i. eidẽ q vult malũ: qz nisi electio determiet ipe ñ volet: sz nõ opret q ñ habeat sciam eligẽdi bonũ: qz ml'ti optimã bñt sciaz eligẽdozz ⁊ eꝛrio agũt vt dic phs. Ad aliõ dõm q illud bonũ qõ cõcreatũ est creature: qz est a bono est bonũ fm qd: ⁊ nõ bonũ gre: ⁊ hoc nõ ī toto amisit demõ sz illud nõ cõuenit sibi nisi in q̃ntũ est ⁊ nõ simpl'r: sed vez qõ ꝗuertit cũ ente: ẽ i eo in q̃ntũ est: sz b nõ est vez q est finis intellect speculatiui: ⁊ iõ obiectio tota vadit p equocatõz: qz nos loq̃mur ꝗ corruptõe boni gre ⁊ boni natural' ordiati ad gram ⁊ nõ boni qõ cũ ente ꝗuertit ⁊ loq̃t de vo qõ ẽ finis intellect speculatiui ⁊ nõ de illo qõ cõuertit cũ ente. Ad aliud dõm q ītellect pt dici deiformis tripl'r. s. ab ītelligibili ⁊ ab imitatõe gre ⁊ a sil'itudie act, ab ītelligibili: vt q̃ñ est de

20

30

40

50

60

Questio la prima.

Questio la secũda.

70

Solo

Ad primũ

Ad secũdũ

Ad terciũ

Ad quartũ

Ad quintũ

deo ⁊ sic ꝓtēplatiu⁹ homo ꝑt hīe intellectū deiformē ab imitatiōe gr̃e/ ⁊ sic sctī hūt intellectū deiformē. a silitudine act⁹ hīe intellectū deiformē ē in itelligendo nō indigere collatiōe ⁊ inq̃sitiōe/ſz statī oīa videre q̃ꝗ ꝑt hīt scia p rōnē: ⁊ b̄ vltimo mō hūt angeli intellectū deiformē ⁊ tāto pl⁹: qz hūt apō se nō accipiētes a reb⁹ itellectū suū: ⁊ b̄ vltio mō malū demōis ē eē ꝗ itellectū deiformē. i. ꝗ ius intellect⁹ deiformis: qz facit ꝗ iudiciū tal' intellect⁹/ ⁊ ania peccās ꝗ iudiciū bn̄ dispositē rō

Ad 6m. nis. Ad aliō dōm q̄ sic dicit cōmētator sup li. d aia Fantasia apō grecos dr eqūoce/ a phanos qd ē apprio/ ⁊ sic pōt q̄ꝗ p itellectu possibilē ⁊ a fantasma/ ⁊ sic ē ps sensibil' aīe/ ⁊ poō ē in angelo malo. scdo

Questio mō nō. Si aūt q̄rit q̄re dr fantasia ꝓterua/ dico q̄

Ad. q. pmā itellect⁹ demōis fantastic⁹. i. appitiu⁹ ex signis ob-

Solo scur' dr/ eo q̄ nō cōtiguāt irradiatōi lūis pīmi. pterueniēs aūt dr: qz sciēter oppugnat verū ꝓpue qd ē verū fm pietatē. Ille eīm ꝓpie dr ꝓteru⁹ q impedit p-

Furor irrōnalis. cessū verū quē scit esse verū. ignorās autē q disponit cōtrarijs ꝓnciptoꝗ/ſz nesciēs a q̄ vl' ꝑuata ē scia. Furor irrōnal' dr: qz furor p se irascibilis est/ ⁊ furor fer-

Amens cō- uens ira/ ⁊ b̄ nō dr esse fm ordinē rōis nisi ꝗ nociuū boni ⁊ honesti/ſz demon nō irascit nisi bono ⁊ bone-

cupiscentia sto cui nūq̄ irascēdū est: ⁊ iō dr furor irrōnal'. Amēs aūt cōcupia ē ꝗcupia sine mēte: qz mēs ordiat ꝗcupiscētiā respectu boni ⁊ delectabil'/ſz mali vt malū nō ē

Ad. q. 2am ꝗcupia p se: ⁊ iō qz placet demoni malū p se iō dr cōcupiscētia amēs. Ad aliō dōm q̄ exprimtū accipit a signis naturalib⁹ ⁊ ꝓcipue qñ vult decipe sic in motu stellaꝗ q̄dā ꝓnosticanť futura ⁊ in signis nubiū ⁊ illa ꝓdicit ad decipiendū q̄ credat sibi etiā in falsis. qñq̄ etiā cognoscit mentē boīs in signis exterioribꝫ vl' interioribꝫ. Interioribꝫ vt sūt ꝗcursus spirituū ⁊ sanguinis. Exterioribꝫ/ vt ruborꝫ vl' pallor ⁊ hmōi: ⁊ hoc nō accipiēdo aliq̄d a reb⁹/ſz pot⁹ vt sup̄ dixim⁹

Ad 7m p formas q̄s habēt apud se q̄ determinanť ad hmōi figurā vel signa. Ad aliud dōm q̄ illā reuelationē nō cōcomitat illūinatio: qz fiūt p simplicē locuōēz quā quilibet pōt habere cū quolibet/ mal⁹ cū bono ⁊ ecōuerso/ ⁊ inferior cū superiore ⁊ ecōuerso.

Arti. V

Utꝗ demōes pñt futura ꝑdicere: ⁊ q̄ sit dr̄a inter demōes futura ꝑdicētes ⁊ ꝓphas: ⁊ p quē modū demō inspirat suos ꝓpheras.

Deinde q̄rit de b̄ qd dicit ibi [Aliqñ ⁊ ipi nephādi spūs. ē. a. Hic eīm cadit q̄stio de diuiatōib⁹ demonū/ videt ei q̄ futura ꝑdicere pñt

Arg. pmo qz boīes arte scire pñt futura ad longū tp̄s: q̄ multo

q̄ possunt magis demōes q multo maiorē hūt sciam. Qāt homines pñt scire futura ptz p astronomos iudicātes de euētib⁹ i tota vita p cōstellatiōz natiuitat'/ ⁊ de euētib⁹ in toto anno p sciam reuolutiōis a ꝓncipio anni ⁊ de euētib⁹ in. xx. annis p sciam circuli in cōiūctiōe

Solo iouis ⁊ saturni de triplicitate in triplicitatē: q̄ ml'to mag' b̄ ꝑualēt demōes. Si di. q̄ errāt ⁊ nō illa sci

Instantia ri p astra. Cōtra/ Aug⁹ in. v. de ci. dei dic sic: Non vlq̄ q̄q̄ absurde dici posset ad solas corporū drnas afflat⁹ q̄sdā valere sydereos sicut i solarib⁹ accessib⁹ ⁊ recessib⁹ videm⁹ etiā ipa āni tpa variari in lunaribus incrētis atq̄ decrēt' augeri vl' minui q̄dā

Solo gia rep/ sic ostreas ⁊ conchas ⁊ mirabiles est⁹ oceani nō aio ⁊ ani volūtates positōib⁹ sydeꝗ subdi.

Instantia Si dic' q̄ hoc nō negat q̄n habēt effectū sup corpa: tigit q̄ pscit ꝓprietōes motuū eoꝗ p multos ānos: ipe pt ꝑdicere futura accña corpoꝗ p ml'tos ānos. Si di cas q̄ nō pñt i aias nras ⁊ volūtates/ etiā ipo ptho

Solo lomeo i centilogio restātē ⁊ dicētē q̄ sapiēs bō dñat astris: hoc nō negat/ſz tñ null⁹ scrōꝗ negat b̄ q̄n co-

Instantia lere sanguinis ⁊ colere anīe tracte a corpib⁹ cit⁹ mouēt ad irā ⁊ hmōi alijs: q̄ ex signis corpoꝗ pt haberi cōiectura de signis volūtatū. Itē nos inuenim⁹

20 p vestigia vmbelici nati in ptio puulo q̄sdā obstetrices ꝓnosticare de nūero pueroꝗ q̄s illa mulier pariturā est in toto tpe vite nisi ipediat p accñs ⁊ sepe dicere veꝗ: q̄ vt q̄ demōes b̄ ml'tomag' ꝑualēt. Ul-

q̄stiūcl'a ꝑa teri⁹ querit cū ipi q̄dā futura ꝑdicāt q̄ dr̄a sit inť eos ⁊ ꝓphas/ vt q̄ nulla: qz ꝓpheta dicit cōtingētia futura ⁊ demō sil'r: q̄ nō drnr. Ulteri⁹ q̄rit p quē modū

q̄stiūcl'a 2a inspirat suos ꝓphetas/ sic dixit spūs neq̄ decipiam achab: Egrediar ⁊ ero spi. mē. i ore oīm ꝓphaꝗ. Cōstat ei q̄ eq̄le nō pōt i ineq̄le: mens āt nr̄a imediate

obiectio ꝑa ꝗ 2am q̄sti. supponit deo: q̄ p naturā eq̄lis ē angelo/ vt q̄dā dicūt: q̄ supior demōe: q̄ demō nō pt aliq̄d impmere ei

Itē ipe demō nō est creator alicui⁹ rei/ vt infra habebit: q̄ nec spēꝗ q̄s mēdax ꝓpha bz in aia/ ⁊ in q̄b⁹

obiectio 2a videt futura: cū igit in illis tm̄ futura videanť/ vt q̄ nō possit vnq̄ futura reuelare ꝓphis suis. Sed vt

Solo sine ꝓiudicio loquar de reb⁹ occult' dico q̄ demōes futura scire pñt corpalia aliq̄ mō ad cursū nature ordiata trib⁹ mōis. s. p cursū sydeꝗ/ ⁊ p dispōes reꝗ naturalū ⁊ p reuelatōz sibi factā. q̄ aūt ñ hūt cursū redigibilē i ordinē cāꝗ naturaliū puto q̄ nullā hūt de

his p̄cognitiōz/ sic nec bō q̄ de diuīatōib⁹ se intromittit/ vt dic Aug. in. v. de ci. ⁊ alijs ml'tis loc': ⁊ p b̄ p

Ad istātias q̄ sūt de motu corporū. ráto cōcedo diuinationes astroꝗ/ sic Aug⁹ ⁊ nō ampli⁹. Ad hoc qd obijcit de his q̄ dependent a li. arb. dico q̄ fm q̄ a li. arb. pēdent nō sciunť p astra: ſz fm q̄ fcanť in dispōib⁹ corpoꝗ cōiectura incerta habeť de eis. Unū distinguit Dam. sic ⁊ Aris. in li. de som. ⁊ vi. inť causam ⁊ signū: qz causa est ad cui⁹ esse seq̄ť aliō: ⁊ sic bellorꝫ ⁊ volūtariorꝫ sūt astra signa nō causē. s. inq̄ntū volūtates hoīm trahūť dispōne corpoꝗ ad mobilitates ⁊ affectiōes q̄sdā/ sicut etiā dicit medic⁹ q̄ bona cōplexio fcat bonos mores ⁊ mala malos. et sicut dicit melācolicos esse inuidos ⁊ pfidos fidē nō retinētes ⁊ hmōi/ ⁊ sūt signa q̄ freqnť fallūt.

Ad id qd q̄rit de drna inť ꝓphetas ⁊ demōes futura ꝑdicētes/ dōm q̄ demon dicit ea q̄ ab alio accipit

Ad. q. pmā vl' in cursu nature videt: ꝓpheta aūt dicit ea q̄ nouit p inspirationē. Ad id qd vlteri⁹ q̄rit puto sine ꝓiudicio esse dōm q̄ demō nō inijcit in aiam sui ꝓphete

Ad. q. 2am spēs/ ſz pot⁹ de existentib⁹ ibi elicit intellectū nouū futuroꝗ. est eīm de specieb⁹ ⁊ litter' aliquo mō simile: qz sicut eedē littere diuersimode cōbinate ⁊ ordinate faciūt comedias ⁊ tragedias/ ita etiā eedem species diuersimode ordinate exprimūt diuersa presentia/ preterita ⁊ futura. Sicut eīm dicit phs in. ij. de som. ⁊ vig. Sensib⁹ ligatis p somnū efficit intellectus agens potēs vt extrahat de fantasmatib⁹ q̄dā signa futuroꝗ in quib⁹ accipiunť ꝓnosticationes. ita dici potest q̄ applicatio luminis naturalis quo viget intellectus demonis ad lumē intellect⁹ ꝓphete falsi elicit quedā que ostendūt futura/ et aliqñ vera ⁊ aliquādo falsa/ semp autē cum intentiōe fallendi: et hoc modo est inspiratio falsi prophete. Ad id au-

Ad pmā obiectionem tem qd contra obijcitur dici potest q̄ anima mea in pmio ⁊ merito potest eq̄parari angelo/ sed nō in mō

p̄cipiendi illūinatiōrs/ sic dixit alexāder neq̄ in lib.

Ad 2am de motu cordis ꝙ aia illuminationū q̃ fūt a ꝑma ē vltia reuelatōe ꝓceptiua. Ad aliō dōm ꝙ ꝫ demon nō hēat lumē gre/ hz tñ lumē naꝑe fortissimū/ ⁊ vtiꝫ illo ī malū. ſ. ad decipiēdū hoīes ꝑ pseudo ꝓphas.

Qd magice artes virtute ⁊ scia diaboli valēt: q̃ virt⁹ ⁊ scia est ei data a deo vel ad fallendū malos: vel ad monēdū vel exercendū bonos.

Quorū scia atq; virtute etiā magice artes exercenꝫ: qb⁹ tñ tā scia q̃ ptās a deo data ē: vl ad fallendū fallaces: vel ad monendū fideles: vel ad exercēdā ꝓbandāq; iustoꝝ patiētiā. Vñ Aug⁹. in li. iij. de tri. Video inquit infirme cogitatiōi q̃d possit occurrere: cur. ſ. Exod. 8 ista miracula etiā magicis artib⁹ fiant. Naꝫ ⁊ magi pharaonis serpentes fecerūt et alia: sed illō est amplius ammirandū quō magorū potentia que serpentes facere potuit vbi ad muscas minutissimas. ſ. cinifes ventū est omnino defecit: qua tertia plaga egyptus ce Exod. 8 debaꝫ. Ibi certe defecerūt magi dicētes: Digitus dei est hic. Unde intelligi daꝫ nec ipsos quidē trāsgressores angelos ⁊ aereas potestates in imam istā caliginē tanq̃ in sui generis carcerē ab illi⁹ sublimis etheree puritatis habitatōe detrusos: ꝑ quos magice artes possunt q̃cq̃d possunt: nō autē aliq̃d valere possunt: nisi data desup ptāte. Daꝫ autē vel ad fallendū fallaces sicut in egyptios: ⁊ ī ipsos etiam magos data est vt in eoꝝ spirituū operatiōe viderenꝫ ammirādi a quib⁹ fiebāt damnandi: vel ad monendū fideles: ne tale aliquid facere ꝓ magno desiderēt: ꝓpter qd etiam nobis in scriptura sunt ꝓdita: vel ad exercendam: ꝓbandam: manifestandāq; iustorum patientiā.

Arti. VI Utꝫ ꝑ demōes pñt fieri pstigia ⁊ q̃liꝫ faciūt

Deinde q̃riꝫ d̄ hoc qd dicit ibi [Quoꝝ scia atq; virtute etiā magice] Et querunꝫ ꝗ quatruor q: duplex sit opatio artis magice: vna in pstigijs coꝝ q̃ apparēt ⁊ nō sūt. alia in trāsmutatiōe rerū quarundā ꝓm veritatē. Querit primo q̃liter fiāt pstigia ꝑ demones? secdo q̃liꝫ pñt trāsmutare corpa? tertia vtrū pñt inducere formas subales? q̃rto vtrū demones in ill' mouenꝫ cōstellatiōe vl non? Arguit po

Ad primū sic ꝓcedit magica q̃daꝫ puella videbaꝫ habere spēm equi ⁊ ducta ad abbatē q̃ndā dixit ille: hec puella equa nō est/ sz orate vt ab ocul' vr̄is auferaꝫ spēs q̃b⁹ impedimini ad videndū formā ei⁹/ ⁊ tūc videbit? q̃ nunq̃ equa fuit: g̃ vr̄ ꝙ hmōi pstigia sint 20 pot⁹ in ocul' intuentiū q̃ in corporib⁹ in q̃b⁹ cē videtur. Itē si cēnt in corpib⁹ in q̃b⁹ cē videnꝫ tūc respectu oīs intuent? illa corpa vno mō apperēt: sz ꝗ nō 30 est verū: q: scūs videt vno mō/ ⁊ pcrō alio mō: ergo forme pstigioꝝ nō sunt in corpib⁹ in q̃b⁹ cē. Itē illa forma necessario cēt in aliquo vt in subiecto/ aut g̃ in eodē in q̃ est illa cui circūponiꝫ aut nō. si eodem tūc due subales forme eēnt in eodē. ſ. forma pstigij ⁊ forma natural' q̃d cē nō pt. si aūt in alio ꝗ nō pōt esse nisi aer circūpositꝰ: ⁊ ꝗ est īpossibile: q: aer nō ꝓtinet formā/ sz pot⁹ sparget ⁊ diffūdit. Itē cū nō sp remane at idē aer circa corp⁹ illō in q̃ apparet forma pstigij nō 4° maneret illa forma aut opteret ꝙ eadē nūero eēt ī diuersis subiect? q̃d ēī possibile. Si aūt dicas ꝙ īpossibile ē ꝓm naturā sz nō demoni: ꝗ oīno nihil ē: q: demon debilior ē q̃ q̃ natura/ ⁊ est etiā p̄ ꝓncipia illi⁹ artis: q: ꝗ est in ea suppositū a quodā auctore loquēte ad suū discipulū ⁊ dicēte scias qm̄ īpossibilitat? natura firma est/ ⁊ nō ꝓmanet ꝗ q̃d aliq̃s nitiꝫ p̄ necessariū. Solo absq; ꝓiudicio dōm ꝙ forme ille nō fūt in reb⁹ in q̃b⁹ apparēt esse/ sz pot⁹ ī ocul' ⁊ sensib⁹ intuentiū q̃d q̃liꝫ fiat accipiāt auctoritates ꝑbor. trū in q̃b⁹ ꝑ sil'e id videre possum⁹. dicit enī Arist. in. ij. de so. ⁊. vi. oñdēs qualiꝫ simulachra ī dormiēdo videnꝫ esse sensata accepta nō ꝓm rei veritatē/ nō solū in vigilādo mot⁹ a simulachris fiūt ⁊ q̃ in corpe ⁊ q̃ extrinsec⁹: sz ⁊ q̃ fit passio hec q̃ vocaꝫ somn⁹ ⁊ vigilia tūc apparet/ sub die ei expellunꝫ q̃ operanꝫ q̃dā sensus ⁊ ī telligibilia ⁊ exterminanꝫ quēadmodū iuxta multū ignē minor/ ⁊ tristicie obiectiones q̃ que iuxta magnas: dū vo q̃ escit supnatāt ⁊ qua/ noctu vo ꝓꝫ vacatoz ꝓm pticula sensuū ⁊ importētiā aggredi eo ꝙ ab exterioribꝫ ad id q̃d intrinsec⁹ fiat caliditat? reflexio ad principiū pticule sensibil' referunꝫ ⁊ fiūt manifesta sedata turbatiōe: ⁊ intrēdit dicere ꝓm exponem cōmēti/ ꝙ caloris mot⁹ in dormiēdo colligit intrinsecus in loco digestiōis/ ⁊ ab illo fiūt euaporatōes ad caput q̃ euaporatō a cerebro infrigidata descēdit in organa sensuū ⁊ grauat ea remouēdo calorē ⁊ claudit ⁊ īmobilitat: in fluxu aūt a cella anteriori fluunt sensibilia recepta pri⁹ ⁊ interi⁹ rangūt organa in ꝓncipio sui ꝗ est ī sensu cōi/ ⁊ tūc videnꝫ eē sensata vissime/ ⁊ quertit aia ad ipa sic ad res acceptas ꝑ sensuꝫ Idēo ino dicit Auic. ⁊ idē dicit Aver. in li. suo d̄ som. ⁊ vi. possum⁹ igit dicere ꝙ demōes in oplb⁹ pstigiorū faciūt ab int⁹ fluere spēs aliq̃s ad organa sensuū q̃tienscūq; cōtingat intrueri vl' cōparari sensū ad illō sensibile circa qd opaꝫ mag⁹: ⁊ sic ōludūt ocl'os ⁊ sēsus cū nihil sit veritat? ī re. Et ꝑ ꝗ ptz solo ad totū.

Quō ⁊ q̃liter demones trāsmutāt corpora vtrū. ſ. corpe assumpto vel alio modo. Arti. VII B Arg. primo

Secūdo q̃riꝫ q̃liꝫ trāsmutāt corpa/ vr̄ eī ꝙ ꝗ nō possint facere nō assūpto corpe: dicit enī aug. in li. de ci. dei. xvj. Si nō tāgit nō agit/ ⁊ nō secq̃ alteratō/ demōes aūt nō tāgūt pbice nec mathematice: g̃ nō agūt ī corpa nec trāsmutāt ea. Si dicas ꝙ ꝗ argum̄ etiā ꝓm pbos nō tenet: q: fūt subē separate q̃ agūt ⁊ trāsmutāt corpa ꝓm q̃d vr̄ Aristo. dicere ꝙ op⁹ nature sit op⁹ intelligētie. Contra/ null⁹ vnq̃ pbs ꝓcessit ꝗ ꝙ aliq̃s mot⁹ eēt ī hac materia trāsmutabili q̃ nō reducereꝫ ad motū alteri⁹ corpis moti a motore spūali: sic op⁹ artis reducit ad artificē q̃ moueꝫ ab aia/ sz nō īmediate reducit ad aiaz sic etiā motus h⁹ gnati r̄ducit ad motū celi q̃d moueꝫ (vt ipi dicūt) a suo motore spūali q̃cūq; sit ille. Si aūt dicas ꝙ simpl'r ē: q: demō colligit semia/ vt d̄z ī lra/ ⁊ mediatib⁹ ill' trāsmutat. Tūc q̃ro ꝑ quē modū colligit q̃b⁹ manib⁹ vel q̃ mouēte cū nō habeat corpus ⁊ nō erit modū inuenire/ vt videt. Itē nihil nō vnitū alicui maꝫie vniōe forme vl' motor? pt trāsmutare maꝫiaz

Solo ad totū

Obiectio

Solo

q̃stiūcula

Instātia ꝓ lia sine obiectio sedā

aliquā/demon huic materie nō vnīt vniōe formē: qz nō est in ea vt in subiecto/nec vniōe motoris/ cū int motorē z mobile sit sp̄ ꝓportio: g̃ vī q̄ nō mouet vel transmutat eā. Si dī. q̄ est motor intrinsec⁹/z de b̄ verū est qd̄ obiīcīt: et est motor extrinsec⁹/z b̄ falsuz est sicut nauta motor est nauis nō vnit⁹ naui. Contra/nauta nunq̄z mouebit nauē nisi p ea q̄d̄ mot⁹ suus naui ꝓportionat/vt clauo z gubernaculo z velo z hmōi/sz nihil taliū est int demonē mouentē et hāc materiā motā: g̃ vī q̄ nō moueat eā. Sz si b̄ cōcedat istud nō videt quō nos videm⁹ q̄ cōmouēt nubes z cōmiscēt mixtiōes z faciūt trāsmutatiōes sic vterūt virgas in serpētes z hmōi: g̃ vī q̄ trāsmutāt etiā nō assumpto corpe. Solo dōm q̄ demones fm dicta Aug. trāsmutāt corpa z colligūt semina z hmōi: qd̄ q̄liter fiat oportet accipe p sil'e. Quidā phi/sicut Auic. vj. de naturalib: z Alga. in phisica sua ponūt fascinationē/ita q̄ aia vni⁹ hoīs p aspectū vel ꝓpinquitatē impediat ꝓcessū operū alteri⁹ hois virtute spūalit egrediēte de vna aia/z operāte sup aliā. hoc aūt nō dico approbās dictū illud: qz bñ credo q̄ fidē firmā in dño habēti nō nocet fascinatio nec nocere pōt ars magica nec facit aliq̄d ex his q̄ de talib⁹ timent: sed in hoc possum⁹ videre q̄ sunt quedā opatōes ꝓnites spēm inquantū est hec spēs q̄ nō cōuenīt alicui pnciporū illi⁹ spēi/z he cōuenīt spēi. put est in hoc indiuiduo z in alio indiuiduo eiusdē spēi/aut nō cōueniunt aut fm mun⁹/sic vbi grā: q̄ sapbir⁹ curat antracē/z smaragd⁹ frāgit ad coitū z q̄ adamas restrīgit magnetē ne trahat ferrū z hmōi: ita possum⁹ dicere q̄ subas spūales inq̄tū natura superiores sūt q̄z corporalia sequīt virt⁹ trāsmutās z mouēs corpa/sed tm̄ ē dicere q̄ corporalia hñtia hmōi virtutes agūt illis virtutib⁹ p necessitatē natura pñte i eo qd̄ ē ꝓportionata virt⁹/z alio tpe illa virt⁹ nō est actiua nisi potētia tm̄/sz spūs hñt b̄ fm libertatē volūtat⁹ claudētis vel aperient⁹ virtutē fm q̄ ꝓportionant materie in quā agit virtus illa. Sz tūc dicem⁹ ad illa q̄ primo obiīciunt vna solutiōe q̄ phs loquīt ibi de actione q̄ est a q̄litatib⁹ actiuis q̄ sūt elemētales/z nō de opatōib⁹ hñtib⁹ spēs. Ul' dicat meli⁹ q̄ qn̄ dicit phs si nō tangit nō agit/z nō sequīt alteratio/qd̄ intelligīt nō de tactu substātie agentis/sed de tactu virtutis: nisi ei illa tangat mobile nunq̄z sequīt alteratio

Si aūt q̄rīt q̄liter tangat vtrū scz se multiplicet in medio vsq̄z ad mobile/sic calidū mouet. Rñsio videt mihi q̄ nō/sz port⁹ ex ꝓportiōe spūs agentis ad id in qd̄ agit fm imperiū fit virt⁹ trāsmutās in corpore/sz i reb⁹ corporalib⁹ agentib⁹ p virtutes q̄ spēs suas cōsequūt bñ credo q̄ deuenit virt⁹ p medīū vsq̄z ad rē in quā agūt. Ad aliud dōm q̄ si phi dicunt nigromātici tūc qdā phi ponūt istū modū q̄ dict⁹ est/sz naturalis non ponit: quia p pncipia naturalia non potest determinari. Ad aliō dōm q̄ in tali operatiōe nō opter esse vnionē p subam/sz tm̄ fm ꝓportionē virtutis: z per hoc ptz solutio ad totū.

Solo

Instantia siue obiectō tertia.

Solo.

Ad ea q̄ obiīciūt pria solone

q̄stiūcula.

Rñsio

Ad illa q̄ in secda solutō ne obiīciūt.

Ad alia sil'.

Arti. VIII

An demones in transmutatis corporibus possunt inducere formas substantiales.

Arg. pmo q̄ nō

Tertio queritur vtrū in trāsmutat⁹ possunt inducere formas subales/vī q̄ nō: qz Exo. 7. sup illō: Fecerūt āt z malefici/sic dicit glo. stra bi/sciendū est q̄ diabol⁹ figmentis spectantiū oc'os deludebat/vt res in sua natura manentes aliud viderēnt: g̃ videt q̄ de virgis nō fecerūt serpentes: sz videbant: g̃ fuit prestigiū z nō transmutatio. Item ibidē dicit Aug⁹ in principio cuiusdā magne glo. q̄ moysi virga absorbuit virgas nō dracones. absorbere em̄ potuit qd̄ erat/nō illud qd̄ nō erat. Item tēpe antixpi erit demon maioris potentie q̄z fuerit tūc vel sit nunc/z tm̄ tūc nō poterit facere vera miracula: g̃ nec nūc veras trāsmutatiōes. Q̄ aūt tūc nō possit facere vera miracula videt Thessal. 2. vbi vī dici q̄ erūt miracula illa fm opationē satbanc in p̄digijs z signis mendaciib⁹: g̃ videt q̄ nō vere corpa adformas aliquas transmutāt. Item dr in lra q̄ nō opant nisi sicut agricole: illi aūt nō transmutant ad formā sed adiuuāt naturā: g̃ demones faciūt simil'r: g̃ videt q̄ si etiā transmutatio fit qñq̄z q̄ illā facit natura. Item ars nō transmutat a forma subali in formā: qz dicit Arist. in aliij. metheo. Sciāt artifices alchimie spēs trāsmutari nō posse: g̃ nec demones: qz ipi nō operant nisi p modū artis. Item sup illud ps. Immissiōes p angelos malos: dicit Aug⁹: ea q̄ mirabiliter in creatur⁹ fiūt attribuere mal' angel' nō audem⁹: cū igīt mirabile sit arduū z insolitū qd̄ preter spem z facultatē admirātis apparet/videt q̄ angeli mali nihil tale faciūt/z cū tale sit transmutatio subita corporū in formas aliquas/vī q̄ angeli b̄ facere nō possunt. Item nihil hz in prāte transmutandi corpora q̄d̄ipm patiēs ab eis iā subiacet. angel⁹ malus subiacet elemētis: qz patit ab igne corpali: g̃ nō hz prātem transmutādi elemēta ad aliq̄d ex elemēt⁹ cōpositū. Item illud corp⁹ qd̄ trāsmutant demones ad formā a quo agente habebit formā: omnis em̄ forma est a cōuenienti/vt dicit phus in prima phia lib. vij. Cōstat aūt q̄ demon nec est ꝓueniēs gne nec specie cū forma educta: g̃ est ab ipso. Si dī. q̄ eadē rōne forme subales etiā nō sunt a deo agente z trāsmutante: b̄ nō valet: qz apud deū est exemplar cognitiuū z operatiuū oim: z hoc nō est apud angelū bonū vl' malū. g̃ videt q̄ demones nullo mō pñt corpora transmutare ad formā aliquā subalē. Sz cōtra b̄ est expsse qd̄ dicit in litterat: qz colligūt semina z trāsmutant corpora fm volūtatē pmittētis dei/vel ad fallendū fallaces vl' ad phādū electos. Item Aug⁹: Exo. 7. in glo. sup illō: Fecerūt z malefici z c. demones q̄uis mali naturā suā nō amiserūt: iō dū p incātationē malefici eor aliq̄d fieri conant/discurrūt p mūdū z subito semia q̄d̄ b̄ agīt afferūt/sicq̄z ex illis pmittēte d̄o nouas rer spēs ꝓducunt: b̄ expsse dr q̄ noue spēs ꝓducūt vi demonū pmittēte d̄o: g̃ trāsmutāt ad formā. Item i lra dr: Fecerūt aūt z malefici sil'r/ nō dr aūt ibi: videbant aūt malefici facere sil'r. Item Job. 41. Nō est ptās sup ēraz q̄ possit ei cōpari: g̃ vī q̄ si ptās artis opet sup corpor⁹ transmutatōes/vt alchimia q̄ demones b̄ml'tomag⁹ facere ꝑualeant.

Item Aug⁹ dicit q̄ de⁹ ordīauit mūdū spūalē subaz ꝓponēdo corpali. poteti⁹ āt z ꝓpositū alij se bēt i ordine mouēt⁹ z trāsmutat⁹ ad iferi⁹: g̃ vī q̄ demones ad nouas spēs pñt trāsmutare corpa. Item legit i vitas sctor z in legēda de sctō Bartbol'. q̄ eos q̄s aū leserāt curare videbant dū a lesiōe cessabāt: vī āt q̄ hoc parū sit eis fm ea que dicunt b. si em̄ semina possunt colligere ad subitā corpis trāsmutatōez in aliā formā specie z genere/vt est trāsmutatio virge in serpentē/videt q̄ ml'tomag⁹ pñt colligere semina ad reducendā inequālē cōplexionē ad equalitatē: g̃ nō est in

20

30

40

50

60

70

80

Instantia

Solo

Ar pmo in oppositū q̄ sic

20

30

40

50

60

70 cõuenies dicere q̃ verissime sanabãt etiã p naturã infirmos. Itẽ de medico cõcedit q̃ ipse sanat: g̃ mlto magis cõcedẽdũ est de meliꝰ sciente z subtiliꝰ operãte: demon aũt z meliꝰ scit z subtiliꝰ opat: g̃ de eo concedendũ videt q̃ ipse verissime curat infirmitates.

Solo Solo q̃d de ista q̃stiõe verũ sit solũ deũ et angelos qui hec opant puro ad plenũ cognoscere/ tñ quantũ põt haberi a doctris mgr̃oꝝ sil' z naturaliũ/ tũc puto q̃ nullã formã subalẽ pmanentẽ inducũt nisi solũ illã q̃ etiã defacili ex putrefactiõe ꝓduceret. Et ad ꝗ intelligendũ notandũ q̃ trãsmutatio corporẽ q̃tuor modis/ quoꝝ vnꝰ est miscibiliũ ad actũ mixti tñ in quo miscibilia remanẽt fm veritatẽ ꝓsequẽtẽ suas ꝓprias spẽs licet nõ remaneãt fm formã suaꝝ spẽrũ sicut miscent medicine cõposite/ vt tiriaca z electuaria z hmõi: z in talib q̃dã sunt virtutes q̃ ꝓsequunt singula recepta/ z natura q̃ sagax est qñ accipiunt diuidit ea. Aliud aũt est qõ ꝓsequit actũ mixti q̃tũ est ex omnib/ vt in tiriaca resistere veneno cõsequit actũ mixti inquantũ ex omnib est q̃ recipiunt in ea/ sz ꝓportatio cordis z eparis zc. cõsequit pticularia recepta sicut etiã videt in artificiat: qz dom hz q̃dam a ptibus q̃dam a toto cõiuncto vt valere centũ marcas.

Trãsmutatio fit q̃tuor modis: Unꝰ modꝰ

Aliꝰ modꝰ Alia est trãsmutatio corpis in sua cõponẽtia sic dicimꝰ ignẽ transmutare corpa/ eo q̃ habet qualitatẽ vehementẽ actiuã. Tertia est p expoliationẽ ꝓpriarum/ z dationẽ aliarũ p liquefactionẽ z cibationẽ z sublimationẽ z distillationẽ q̃b operant alchimici: z hoc mõ opatiõe satis nota fit panis z attramentũ z hmõi/ z puto q̃ nõ dant formas subales/ sicut etiam dicit Auicẽ. in alchimia sua: cui signũ est: qz in talib operat nõ inuenient ꝓprietates ꝓnres spẽm vñ auꝝ alchimicũ ñ lerificat cor/ z saphir alchimic nõ refrigerat ardorẽ neq̃ curat arteticã/ z carbũculus alchimic nõ fugat venenũ vaporabile i aere, et omniũ taliũ experimentũ est in hoc q̃ aurũ alchimicũ cõsumit pl in ignẽ q̃ aliõ z sil'r lapides alchimici: z iterũ nõ durãt ita diu sicut naturalia illi spẽi. et hoc ió est: qz nõ habẽt spẽs/ z ió negauit eis natura virtutes q̃ dant cũ spẽb ad cõseruationẽ specieꝝ

Tertiꝰ modus.

No. bꝗ eos q̃ credũt alchimiã verã artem

No. experimẽtũ i ꝓriũ

Quartus modus Quarta trãsmutatio est p naturã/ z tunc puto q̃ a deo q̃ primꝰ auctor omniũ est/ oĩs forma subalis dat virtute celesti: z ab ipsa etiã dant ꝓprietates conseruantes illas spẽs. In hac aũt transmutatiõe q̃dam sunt defacili trãsmutabilia/ vt q̃ sunt similiũ corporũ/ z generatio coꝝ est facilis/ vt rane z serpẽtes: fiunt ei defacili puo calore putrefactoꝝ etiã p artẽ iuuantẽ naturã/ sicut dicit Auicenna q̃ ex capillis pcipue mulierũ in humido calido sub sole positis i loco cõuenienti sub terra aliquantulũ fiũt serpẽtes/ z ex attriplice in cõcauo arboris putrefacte z stillãte pluuia fiũt rane. Et Auicẽ. narrat q̃ et iã ex leui coctõe qñq̃ in vno momento sicut in terra sua campꝰ plenꝰ apparuit bombicib z omnes fecerũt sericũ/ licet non esset ita bonũ vt aliud/ eo q̃ nõ habebãt ꝓuenies nutrimẽtũ de folijs mori: z ad pluuiã modicã qñq̃ generant infinite puerane. In tria g̃ genera operũ: scz pmũ/ scõm z tertiũ credo posse demones ex sua virtute sed nõ in primã ptẽ quarti/ z si faciũt animalia q̃ etiam ex putrefactione fierẽt z subito/ tũc oportet vt aliq̃ mõ iuuent a natura/ vt dicit Augꝰ in lra/ sz in aia lia pfecta nõ credo eos posse aliquo mõ. Ad primũ ergo dõm q̃ fm qõ Strabꝰ z Augꝰ (vt apparet in spicienti) glo. loquunt sub dubio vtrũ vere opationes sunt aut pstigia tñ. z ió dicunt glo. p vtraq̃ pte

Ad primũ et 2m

Ad 3m Ad aliud dõm q̃ bene puto q̃ dño pmittente aliq̃ vera miracula nõ demonis prãte sed dei fient tpib antixpi: sed etiã mendacia signa dicunt sat cõgrue: qz licet vere mirabilia sint fm se/ tñ sunt ad inducendũ in errorẽ/ vel ad tenendũ in errore eos q̃ hoc meruerũt. Ad aliud dõm q̃ hoc intelligit q̃tũ ad vltimã ptẽ quarti modi transmutatiõis. Ad aliõ dicendũ q̃ hñ põt esse q̃ ars de se nõ põt inducere formã/ vt prius dictũ est/ sz põt iuuare naturã/ z ita facit demon. Ad aliud dicendũ q̃ demonib nõ est attribuendũ vt operantib sed disponentib ad hoc vt fiant in q̃busdã opib q̃ defacili fiunt etiã sub q̃libet virtute celi cũ modico calore putrefaciente. Ad aliud dicendũ q̃ demones pariunt ab igne fm ordinẽ vindicantis iusticie/ z nõ fm ordinẽ nature: operantur aũt trãsmutando fm ordinẽ nature z nõ ordinẽ vindicantis iusticie. Ad aliud dõm q̃ omnis forma que est spẽs z actus materie est ex aliquo cõuenienti mouẽte naturã/ z hec sũt semina putrefaciẽtia z humidũ radicale cũ calido naturali ad sufficiẽ educentia: z qz ibi tangit frigidũ acrẽ: ió ibi viscositas eius indurat z exiccat in pellẽ ad quã calor euaporãs rerundit z facit motu suo cõmixtionẽ cõplexiõis alterius cui qz disponit sufficient anima sensibilis infundit/ sed hoc mirabile videt q̃ egredit aĩal q̃ dixit magus. z hoc est de subtilitate demonũ illa semina colligentiũ q̃ disponũt ad formã generatiõis illiꝰ anialis/ tñ forma dat a deo principalit z virtute celesti secundario. Ad pma aũt q̃nq̃ que obijciunt in oppositũ hñ cõcedo de tali mõ opatiõis/ vt dictũ est.

Ad 4m Ad 5m Ad 6m Ad 7m Ad 8m Ad ea q̃ in oppositũ pma q̃ Ad duo vltima.

Adid q̃ obijcit de restitutiõe sanitatis dõm q̃ qñ ledũt tũc p se curãt. in alijs aũt nõ nisi p opationẽ nature/ z hñ puto q̃ fecerũt suis cultoribꝰ deo pmittẽte/ sz hñ puto si mẽbra mutilata eẽnt in quib nõ ẽ virtꝰ restitutiua ex pte nature nõ possent restituere: z per hoc patet solutio ad totũ.

An demones in suis operibꝰ cõstellationib vtunt an nõ? z vtrũ scia imaginũ fit operatione demonũ an non?

Arti. IX

Q Uarto q̃rit vtrũ demones i suis opib iuuẽtur cõstellatiõib vl' nõ? Videt aũt q̃ sic legit in libris imaginũ demones luna exãte i vno signo facilꝰ vocant q̃ ipsa exãte in alio: hñ aũt nõ pt cẽ nisi qz sciũt tũc se iuuari a signis z aspectib planetarũ ad faciliorẽ effectũ eiꝰ qõ incẽdit nigromanticꝰ/ vt videt. Q̃ aũt hoc verũ sit dicit Arist. in li. de mãsiõibus lũe sic qñ descẽdit selym albethaym fac ad amorẽ dñatorũ ẽre ydola cõsta/ angelos ad te clama: et cõstat q̃ nõ intelligit de bonis angel: g̃ mali facilꝰ tũc veniũt q̃ alio tpe. selym idẽ ẽ qõ lũa: albethaym est q̃dã cõstellatio q̃ est in scõa mãsiõe arietis. ita q̃ pme mãsiõi dent. xiij. gradꝰ minꝰ vna. vij. de arietis imagine: g̃ vr q̃ supioza iuuãt demões ad talia opera ꝓsequnda. Rõebꝰ etiã q̃rit de scia imaginũ vtrũ illa fiat opatiõe demonis vl' nature/ z vr q̃ opatiõe demõis: qz tal' scia ꝓhibet/ nõ aũt ꝓhiberet si fieret opatiõe nate: g̃ fit opatiõe demõis. Itẽ tal' scia rõnẽ nõ vr hẽt: qz ea q̃ fiũt p naturã fiũt actiõe z passiõe q̃ liratũ ꝓmaꝝ/ sed ibi nlla illaꝝ agit vl' partic: g̃ vr q̃ opatiõe demonũ fiãt hmõi. Sz ꝓ hñ qz videmꝰ natitutates variari fm subam z fm opatiões ꝓnres a cõstellatiõib/ sicut dicit Ptholomeꝰ in q̃dripartito/ q̃

Ad ea q̃ in oppositũ

Arti. IX

q̃stiũcula et obiectio

Scõa

In oppositũ ar 2 hñ q̃ nõ/ pma

sole existente in q̃dam pte ⁊ minuto arietis nõ fit generatio humana/ ⁊ si cadat tũc semen in matricẽ mõstrũ nasceꝫ: ⁊ vt credaꝫ ego ꝓbaui experimẽto hoc in duab̃ matronis ꝓbis ⁊ bonis a quib̃ ego ꝓcepi q̃ monstra pepererũt/ ⁊ querẽs temp̃ ab eis ⁊ equãs stellas inueni q̃ sole existente circa eundẽ gradum ⁊ minutũ ꝓm suas estimationes cõceperant. Item Auicenna dicit in suo li. de ani alib̃ q̃ cã monstrusorũ partuũ in dissilib̃ semib̃ nõ põt esse natura seminis/ qm̃ dissilia semina/ sicut porci ⁊ boꝭ/ ⁊ boꝭ et canis/ ⁊ canis ⁊ porci nõ sein uicẽ adiuuant sz corrũpũt/ ⁊ dicit q̃ nulla causa est q̃ part̃ habeat caput canis/ vel homo pedẽ vel caput porci nisi aspectus stelle ad ascendẽs vel faciẽ ascendẽtis in hora casus seminis in matricẽ: ergo videꝫ q̃ hoc sit naturale. nõ differt autẽ scia imaginũ ab illa impssiõe nisi sicẽ ars ⁊ natura: qz si natura tũc efficeret imaginẽ talẽ qualis fit ꝓartẽ facilit̃ ⁊ melit̃ haberet ista mirabilia q̃ imprimit aspect̃ stelle q̃ ymago facta ꝓ artẽ: g̃ videꝫ q̃ ibi nihil fit de ope demonũ/ sz rm̃ opus artis ⁊ naturę. Solo dõm q̃ ego nõ cõtradico hoc q̃n demones libent̃ appareãt sub aspectu vno q̃ alio/ ⁊ sub vna cõstellatiõe q̃ sub alia/ ⁊ hui̇t̃ puto tres esse causas p̃cipuas/ sz forte multe alie sint. Una est: qz cum opa sua faciat impfecta illa signa vel stelle darẽt eis maiorẽ pfectionẽ vt ex hoc ampliꝰ viderenꝫ esse potẽtes ⁊ faciliꝰ seducerẽt. Alia est vt ipm magũ vl' caldeũ minus se horrere faciant cũ videaꝫ ei q̃ natura celi faciat ad effectũ illi̇ opatõis. Tertia est: qz vellent ipm magũ ad b̃ deducere vt aliq̃d numinis crederet inesse illi signo/ ⁊ sic ꝓ ydolatriã a fide apostataret: hanc puto fuisse causam q̃re q̃dam stellas adorauerũt/ ⁊ libros orationũ ad inuocationẽ planetarũ scripserũt: ⁊ per hoc ptz solo ad primã ꝓtem questionis. Ad id qõ vlteriꝰ querit̃ dõm q̃ absq̃ dubio sicut etiã supra ꝓ auctoritatẽ Augu. ꝓbaꝫ/ ortꝰ ⁊ aspectus stellarũ magnũ habent effectũ in operib̃ naturę ⁊ artis/ sz tũ supꝝ nostrũ li. ar. nõ hñt vt dicit Damã. Sz imaginũ ars iõ mala est: qz inclinans est ad idolatriã ꝓ numen qõ credit̃ esse in stellis: ⁊ qz nõ sũt inuente imagines nisi ad vana vl' mala sicut ad mulieres seducẽdas/ vel ad seras aperiẽdas/ vl' naues immobilitandas/ vel terrores inducẽdos vel hmõi: et ideo per hoc ptz solutio ad sequentẽ ptẽ q̃stionis.

Scõa rõ

Solutio ꝓ pa pte q̃siti.

Rõ prima

Scõa

Tertia

Ad. q. 2a m

Qõ trãsgressorib̃ angelis nõ seruit ad nutũ materia rerũ visibiliũ.

Nec putãdũ ẽ istis trãsgressorib̃ angelis ad nutũ fuire hãc visibiliũ rerũ naturã: sz hõ poti̇a q̃ hec ptãs daꝫ q̃tũ ĩcõmutabil' iudicat.

Qõ nõ sunt creatores sz ꝓ eos magi ranas ⁊ alia fecerint: sz solꝰ deꝰ.

Nec sane creatores illi mali angeli dicendi sunt qz ꝓ illos magi ranas ⁊ serpẽtes fecerũt nõ eũ ipsi eas creauerunt. Omnia q̃ppe rerũ q̃ corporaliter visibiliterq̃ nascunꝫ oculta q̃dam semina in corporeis mundi hui̇ elemẽtis latent: que deꝰ originaliter eis indidit. Ipse ergo creator est omniũ rerũ: qui creator est inuisibiliũ seminũ: quia quecunq̃ nascendo ad oculos nostros exeunt ex occultis seminib̃ accipiunt ꝓgrediendi hic primordia ⁊ incremẽta debite magnitudinis distinctionesq̃ formarũ ab originalibus (vt ita dicam) regulis sumunt.

Sicut parentes nõ dicunt̃ creatores filiorũ: nec agricole frugũ: ita nec boni angeli nec mali: ⁊ si ꝓ eorũ ministeriũ fiant creature.

Sicut ergo nec parẽtes dicimꝰ creatores hominũ: nec agricolas creatores frugum q̃uis eoꝝ extrinsecus adhibitis motib̃ ista creanda dei virtus interius opereꝫ: ita nõ solũ malos sz nec bonos angelos fas est putare creatores. Sed ꝓ subtilitate sui sensus corporis semina istarũ rerũ nobis occultiora nouerũt ⁊ ea per cõgruas temperatiões elementorũ latenter spargũt: atq̃ ita ⁊ gignendarũ rerũ ⁊ accelerandoꝝ incrementoꝝ ꝓbent occasiones. Sed nec boni hec nisi quantũ deꝰ iubet: nec mali hec iniuste faciũt: nisi q̃ntũ iuste ipse ꝓmittit. Mã iniq̃ malicia voluntatẽ suã habẽt iniustã: ptãtẽ aũt non nisi iuste accipit siue ad suã penã: siue ad alioꝝ: vl' penã maloꝝ: vel ad laudẽ bonorũ.

Qualiter discernunt̃ opatiões demonũ ab his q̃ sunt vera miracula: ⁊ an mala fiũt per angelos bonos aut ꝓ malos. Arti. X. K

Deinde q̃rit̃ de hoc qõ dicit tibi [Nec putãdũ est illis trãsgressorib̃] Ex hoc eũ videꝫ q̃ vere formant res illas vl' q̃ fiãt vere ad opationẽ illoꝝ res tales. Si tunc querit̃ q̃lit̃ discernent̃ opatiões demonũ ab his q̃ sunt ꝓm veritatẽ miracula/ videꝫ q̃ in nullo: qz si malefici pharaonis ꝓfecissent ꝓ oẽs plagas/ sicut moyses nõ fuisset drña inter opa moysi ⁊ magoꝝ: g̃ videꝫ q̃ distingui nõ posset. Itẽ si aliq̃s vellet dicere q̃ discernẽ dũ est: qz demones faciũt nocua/ boni aũt angeli vtilia. Cõtra hoc est qõ dicit Aug̃ sup illõ: Immissiões ꝓ angelos malos ꝓñs ẽ vt etiã sodomã ꝓ angelos malos euersã cẽ dicem̃: ⁊ b̃ incõueniẽs esse vr: qz recepti sũt pꝰ ab abraã ⁊ postea a loth/ sic habeꝫ Gen. 18. ⁊. 19. Ar̃ pꝰ q̃ nõ drant i aliquo.

Itẽ i itinerario cle. niceta dixit ad petꝝ: Sicuti tu ꝗ naturã opar̃ ita ⁊ symon quẽ secuti sum̃. videm̃ ei imagies ambulare/ canes cantare ⁊ alia hmõi: g̃ nulla est discretio. Sz ꝗ cũ miraculũ sit datũ infidelib̃ vt ad fidẽ ducant̃/ videꝫ ꝓm b̃ q̃ nõ eẽr eis peccatũ si crederẽt falsis miracul'/ ⁊ hoc ẽ falsum. Itez Heb. 2. cõtestãte deo signis ⁊ ꝓdigijs ⁊ varijs vtrib̃ ⁊c. g̃ miraculũ est via ad fidẽ: g̃ nullꝰ dz ꝓmitti q̃ vere miraculũ fiat a fidei subuersore. Sz si b̃ cõcedaꝫ iterũ falsum ẽ: qz dicit dñs Mar. 16. de q̃busdã vera miracula facientib̃ q̃ dicunt sibi: Dñe nonne in nomine tuo demonia eiecimus: ⁊ postea: Discedite a me operarij ⁊c. ergo bonis et malis est cõmune miracula ista facere. Solo dicendũ bene videꝫ q̃ miracula facere cõe sit bonis ⁊ malis: sz de discre

q̃stiũcla 2a. Obiectio

q̃stiũcla 3a.

obiectõ ꝓ ꝓma pte pa 2a

Obiectõ in cõrariũ

Solo. ad ꝓmũ.

tiōe inter miracula que faciūt magi ⁊ demones ⁊ ea
que faciūt ꝓphete per angelos bonos / videt mihi ꝙ
possit dici ꝙ in triby sūt cōsiderāda quoꝯ vnū est: qz
vel vana vel mala sunt q̄ faciūt demones sicut ōz in
itinerario clementis. boni aūt angeli ⁊ si noceāt q̄nq̄z
quibusdā hoc ꝑm bonū est: qz hoc meruerūt illi qui
bus nocēt ⁊ vtile est hoc bonis vel ad liberationem
Scōa dr̄a. vel ad exterminatiōz eoꝯ q̄ bonos oppresserūt. Scōa
drīa est: qz licet q̄nq̄z idē in specie videat esse opus
qd faciūt tñ nō referr̄ ad idē / sz poti⁹ mali etiā aperte
referunt hoc ad impedimentū fidei ranq̄z nō debeat
credi fidei ꝓpr̄ miracula q̄ etiā ab infidelib⁹ fieri pñt
Tertia dr̄a Tertia drīa est et ꝓte facientiū: qz sicut babet Esa.
8. Magi stridēt incantationib⁹ suis. ꝓpheta aūt fa
cit hoc honesta dei inuocatiōe / sicut ꝓphete baal vul
Ad.q.2am nerauerūt se lanceolis ⁊ cultris ⁊ hmōi. Ad id aūt
cū obiecto. qd vlteri⁹ querit vtrū angeli boni nocumentū infe
rant malis: est duplex opinio: qz Hiero⁹ videt faue
re vl dicere ꝙ mali sunt q̄ faciūt sz ad imperiū bono
rū. Unde Exo. 12. dicit angel⁹ bon⁹ q̄ loquebat moy
si: Nō sinā ꝑcussionē ingredi in domos vras: ⁊ fm b
auctas Augu. intelligit ꝙ nō semp mali sunt q̄ im
perant nocumēta fieri licet exequētes imperiū semp
sint mali. Alij dicūt ꝙ boni angeli ꝑ iusticiā dī q̄nq̄z
Ad.q.3am ꝑ se nocēt malis. Ad id aūt qd vlteri⁹ q̄rit de mira
⁊ cū obiect. culis bonoꝯ ⁊ maloꝯ dōm ꝙ simulatores ⁊ ypocri
ꝑ vtraq̄z ꝑte. te faciūt miracula ꝑ iusticiā simulatā / ⁊ hoc vult de
us vt alij ad bonū edificent. boni aūt ꝑ iusticiā verā
sed mali eoꝝ ꝙ mali sunt ꝑ miracula nō ita nocere
possunt. Unde Aug. Sctī miracula faciūt ꝑ publicā
iusticiā / ypocrite ꝑ signa publice iusticie: magi aūt ꝑ
priuatos cōtract⁹ initi federis cū demonib⁹. ⁊ ꝑ hoc
ptz solo ad totū: qd q̄rit circa istū articulū.

Sicut iustificationē mentis ita creationē rerū solus deus opat̄: licet creatura extrinsecus seruiat.

Sicut ergo mentē nr̄am iustificādo formare
Ad phil. 2. nō pōt: nisi de⁹: p̄dicare aūt extrinsec⁹ euāge
liū etiā hoīes pñt: ñ solū bōi ꝑ vitatē: sz etiā
mali ꝑ occasionē: ita creationē rerū visibiliū
de⁹ interi⁹ opat̄. Exteriores āt opatōes atq̄z
cōtēplatiōes siue occasiōes ab angelis tam
bonis q̄z mal vl etiā ab hoīb⁹ adhibent̄. Sed
hec ab hoīb⁹ tanto difficili⁹ adhibent̄: q̄tum
eis desunt sensuū subtilitates: ⁊ corporꝯ mo
8 bilitates in mēbris terrenis ⁊ pigris. Ulñ q̄li
buscūq̄z angelis vicinas causas ab elemētis
cōtrahere quāto facili⁹ est: tanto mirabilio
res in hmōi opib⁹ eoꝝ existūt celeritates: sz
non est creator nisi q̄ principaliter ista format:
nec q̄sq̄z hoc pōt: nisi vn⁹ creator de⁹. Aliud
est eñ ex intimo ac sūmo causarū cardine cō
dere ac mīstrare creaturā: qd facit sol⁹ crea
tor de⁹. Aliud aūt ꝑ distributis ab illo viri
bus ac facultatib⁹ aliquā opationē forinsec⁹
admouere: vt tūc vl tūc: sic vel sic: ereat qd
creatur. Ista quippe originaliter et primor
dialiter in quadā textura elementorū cun
cta iam creata sunt: sed acceptis opportunita
tibus postea prodeunt.

An angeli boni possint miracula facere vt Arti. 1
demones: ⁊ quare hoīes id nō possunt.

Deinde q̄rit de hoc qd dicit ibi [Qualibuscūq̄z
angelis vicinas causas ab elemētis ⁊c. s. a.
Ex hoc ei videt ꝙ boni etiā hec operari pñt: Rō prim
⁊ hoc videt alia rōe: qz vn⁹ ordo angeloꝯ est qui vir
tutes dicunt̄ quoꝯ est miracula facere: q̄ multoma
gis possunt hoc q̄z mali. Item boni cōpant̄ ad ope 2a
rationes illas gr̄a ⁊ natura: mali aūt ꝑ naturā tñ: q̄
⁊c. Itē sup illud: Immissiōes ꝑ angelos ⁊c. dicit 3a
glo. ꝙ tā boni q̄z mali pñt illud. Sz rūc querit q̄ q̄stūcla
re homies boni hoc nō possunt cū virt⁹ sit fortior q̄z
natura. Itē cū gratia eleuat in deū q̄ plus distat q̄z
cōuertere virgas in serpētes quare nō potuerūt etī Obiecto
am ecōuerso cōuertere serpētes in virgas. Solo di
cendū ꝙ angeli boni ⁊ sciunt ⁊ pñt pl⁹ facere de his Solo.
q̄ sunt ꝓeter naturā q̄z mali / sicut ꝓbant primerō ad pmā
nes sed nō possunt facere vt illi: qz illi faciunt ad fi nes cōuer
dei subuersionē / ⁊ hoc est impotentia. Ad aliud di do
cēdū ꝙ hominū gratia nō sūbaliter ad hoc ordinat̄: Ad.q.3d
sed ad id qd ꝑtinet ad salutē: ⁊ iō illud potest ⁊ istud
non nisi deī nouū donū qd nō est gratia gratū faci
ens / sed poti⁹ gratisdata. Ad aliud dōm ꝙ fm viā Ad obiec
nature ꝑ putrefactētia bñ fit de ligno anīal / sed non
ecōuerso: qz in putrefactōe calidū euaporans secum
trahit humidū / ⁊ illud molle est ⁊ aptū corporī anīa
lis: nō aūt fit ecōuerso nisi raro sicut legit̄ de q̄bus
dam anīalib⁹ ꝙ cōuersa sunt in lapides / et de vxore
Lot̄ in statuā salis. Alij dicunt ꝙ natural ordo est
vegetabilis ad sensibile ⁊ nō ecōuerso: et ideo hoc fa
cere potuerūt / ⁊ nō econuerso.

Qd angeli mali multa possunt ꝑ nature vigorē: que nō possunt ꝓpter bonoꝯ angeloꝯ et dei ꝓhibitionē: id est qz nō ꝑmittuntur.

Illud quoq̄z sciēdū est ꝙ angeli mali quedā
possunt ꝑ nature subtilitatē: q̄ tū nō possunt
ꝓpter dei vel bonoꝯ angelorū ꝓhibitionē:
id est qz nō ꝑmitunt̄ illa facere a deo vel ab
angelis bonis: possent vtiq̄z fecisse cinifes q̄
ranas serpentesq̄z fecerūt. Quedā vero non
possūt facere: etiā si ꝑmittant̄ ab angelis su
periorib⁹: qz non permittit deus. Unde Au
gu. in lib. iij. de trini. Ex ineffabili potenta
tu dei fit: vt qd possent mali angeli si ꝑmitte
rent̄ id nō possunt: qz nō permittunt̄. Nec
eñ occurrit alia ratio cur nō poterant facere
cinifes q̄ ranas serpētesq̄z fecerūt nisi qz ma
ior aderat dñatio ꝓhibentis dei ꝑ spūsctū
qd etiā magi cōfessi sunt dicētes: Digit⁹ dei Exo. 8
est hic. Quid autē ꝑ naturā possint: nec pñt
ꝓpter ꝓhibitionē: ⁊ q̄d ꝑ ipsi⁹ nature sue cō
ditionē facere non sinant̄: homini explorare
difficile est immo impossibile. Nouimus ho
minē posse ambulare et neq̄z hoc posse si non

pmittat: volare autē nō posse etiā si permittat. Sic ꝛ illi angeli quedā pñt facere si pmittant ab angel' potētioribꝰ ex īperio dī. Quedā vero nō pñt etiā si ab eis pmittant: qꝛ ille non pmittit a quo est illis talis nature modꝰ qui etiā per angelos suos illa plerūq; nō pmittit: que cōcessit vt possint.

Arti. XII M An magicis ꝛ vtutibꝰ mathematicꝭ vti sit malū: ꝛ an noceant figure mathematice.

Deinde querit de hoc qd dicit in vlti. cap. ibi: [Illud quoq; sciendū est] querit vtrū talibꝰ magicis vti virtutibꝰ ꝛ mathematicis sit malū ꝛ apostasia a fide/ vt dicūt qdā/ videl' eīm q nō: qꝛ nō homo sed demon opat: g nō referr opatio illa ad hoīem. Itē frequent' sunt talia valde vtilia, s. inuētio pditoꝝ/ cautela a furibꝰ ꝛ manifestatio latronū: g videl' q talia nō sint mala. Querit etiā de figurꝭ mathematicoꝝ q nullas cōiuratiōes ꝛ nulla sacrificia nec incātatiōes faciūt/ sꝭ trīn operant ad aspectꝰ stellaꝝ/ ꝛ qñq; vtilia pdicūt: g in talibꝰ nulla videl' apostasia. Itē nōne deꝰ cōtulit vim herbis ꝛ vbis g multromagꝭ stellis: g in talibꝰ nō est malū. Sꝭ cōtra hoc sunt vba Aug. di. multiplicia sup Gen. et in doctrina xpi. ꝛ de ci. dei q dicit q oia faciūt opibꝰ demonū. Solo dōm q in talibꝰ est apostasia verbi ꝛ vl' operis. si eīm p inuocatōes cōiuratōes/ sacrificia/ suffumigatiōes ꝛ adoratōes fiūt tūc aperte pactū initū cū demone/ ꝛ tūc est apostasia oris ibi. si aūt nō fit nisi ope simplici tūc est apostasia oris: qꝛ illud opus expectat a demone: ꝛ expectare aliqd a demone vl' velle aliqd pcipe p ipm sp est fidei cōtumelia: ꝛ iō apostasia Ad id qd qrit de opibꝰ mathematicoꝝ hic dꝛ cōit fm vba Augu. q cauenda sunt pcipue in imaginibꝰ ꝛ anulis ꝛ speculis ꝛ caracteribꝰ ne inducat vsus idolatrie/ vt supra determinatū est.

Arg. pmo q nō

20

qstiūcla 2a Obiectō et q non.

2a

In'oppositū est vitas Augustini.

Solo ad pm qstū

Ad. q. 2am

Vtrū angeli oēs corporei sint qd qbusdā visum est qb' augustinꝰ cōsentire videt dicēs ā gelos oēs añ casū habuisse corpa tenuia ꝛ spūalia sꝭ in casu mutata in deteriꝰ maloꝝ corpora vt in eis possent pati.

Di. VIII. de ptāte de monū quaꝭ būt sup corpora similia bōnis.

Solet etiam in questione versari apud doctos vtrū angeli oēs boni sꝭ ac mali corporei sint. i. corpa habeāt sibi vnita? Qd aliq putāt innitētes verbis Augustini q dicere videt q angeli oēs añ cōfirmatiōz vl' lapsū corpa aerea habuerīt de puriori ac superiore aeris pte formata: ad faciēdū abilia nō ad patiēdū ꝛ angelis bonis q pstiterunt talia sūt obseruata corpa: vt in eis possint facere ꝛ nō pati: q tante sunt tenuitatꝭ vt a mortalibꝰ videri nō valeāt: nisi supuestita aliū grossiori forma: q assumpta videt deposita; videri desinūt. Angelis vero malis mutata sunt in casu corpa i deteriorē qlitatē spissioris aeris. Sicut ei a loco digniori in inferiorē locū. i. in caliginosum aerē deiecti sūt: ita illa corpa tenuia mutata sunt ꝛ trāsformata in deteriora corpa et spissiora: in qbꝰ pati possent in superiori elemēto. i. ab igne. Et hoc Aug. sensisse videt sup Gen. ita dicēs: Demones dicunt aerea aīalia q corporaꝝ aereorꝝ natura vigēt: nec p mortē dissoluunt: qꝛ pualet in eis elemētū aptꝰ ad faciendū q̄ ad patiendū. Ad patiēdū ei humor ꝛ humꝰ: ad faciendū aer ꝛ ignis aptitudinē pbēt. Trāsgressores vo angeli cū principe suo nūc diabolo tūc archangelo: nō mirū si post peccatū in hāc caliginē detrusi sūt. Neq; etiā hoc mirū est si puersi sunt ex pena in aereā qualitatē q possūt ab igne pati. Caliginosa tū aeris tenere tūm pmissi sunt q eis q̄si carcer sit vsq; ad tempꝰ iudicij. Ecce his verbis videt aug. ita tradere qd q̄dam opinant de corporibꝰ angelorꝝ. Hoc aūt eū alij dixisse astruūt nō ita sentiēdo: sed opinionē aliorū referendo qd ex ipiꝰ verbis dijudicare volūt: qbꝰ ait: Demones dicunt aerea aīalia: nō ait sunt: ita eīm quidā dicebāt. De habitatione vero caliginosi aeris in quē detrusi sunt nō opinando: sed rei veritatē asserendo eum tradidisse dicunt qb ipsius locutōis distinctio ostendit. Dicunt q̄z plurimos catholicos tractatores in hoc cōuenisse atq; id cōcorditer docuisse: q angeli incorporei sint nec corpora habent sibi vnita. Assumant autem aliquādo corpora deo preparāte: ad impletionē ministerij sui sibi a deo iniuncti eademq; post expletōnē deponūt: in quibꝰ corporibus hoībus apparuerūt atq; locuti sunt Et aliquādo q̄dem locuti sunt ex psona dei sine distinctiōe alicuiꝰ psone: aliqñ ex psona patris vel filij siue spūssancti.

Solet etiaz in questiōe versari apud doctores ꝛc.] In hac distinctiōe tria dicunt: scꝭ de corporibꝰ angelorꝝ: de apparitōe dei corpore assumpto ibi [Nec dubitandū est ꝛc. et de hoc vtrū illa ibi possunt angeli mali vl' boni substantialiter in aīas hoīm ibi: [Illud etiā cōsideratiōe dignū] Has aūt ptes leue est subdiuidere.

Vtrū demones vl' angeli corpa habeant ꝛ vtrū sit concedendū q angeli in comparatione dei corporei sint.

Arti. I

Circa primā prem quereꝰ quiq; ꝛ. s. an demones vel angeli corpora habeāt. Scōo vtrum corpora qñq; assumāt. Tertio qd sit assumere. Quarto de q̄ natura illa assumāt. Quinto de actibus quos in illis opant. Ad primā sic pcedit/ videtur eīm q omnes angeli p naturā corpora habeāt: dicit eīm Augꝰ in li. de ciui. dei. viij. Ob hoc eīm quidē

Arg. pmo.

tia diuina eis qbꝫ cõueniat nobis esse potiores data
sunt quedã corporꝫ potiorũ munera/vt illa q̃ eis pre
ponimur etiã isto mõ nobis cõmendarent ml'to ma
iore cura excolendã animã esse q̃ corp⁹ ipamq̃ excel
lentiã corpalẽ quã demones habere nosset⁹ p boni
tate vite q̃ illis ꝓponimur cõtemnere discerem⁹ ha
bituri ⁊ nos ĩmortalitatẽ corporꝫ nõ quã supplicio
rũ eternitas rorquear sed quã puritas ꝓcedat aiaꝫ.
ex hoc accipit q̃ demones habẽt corpora naturalit
sibi vnita: q̃ cadẽ rõne angeli. Itẽ ibidẽ. Sicut enĩ
fieri potuit q̃ aeree volucres terrestribꝫ nobis nõ so
lum nõ ꝓferant sed etiã subijciant ꝓpt rõnalis anie
que in nobis est dignitatẽ/ita fieri potuit vt demo
nes q̃uis magis aerei sint terrestribꝫ nobis/nõ ido
meliores sint q̃ est aer q̃ terra supior/ sz iõ eis homi
nes ꝓferẽdi qm̃ spei pior bominũ nequaq̃ illorꝫ de
sperario cõparanda est/ ex hoc accipit idẽ qõ prius.
Itẽ ibidẽ/ipse Apulei⁹ terrestre aniãl hoiem dicit q̃
tũ longe ꝓponit animalibꝫ aquatilibꝫ/cũ ipsas aq̃s
terris ꝓponat plato vt intelligam⁹ nõ eundẽ ordinẽ
tenendũ/cũ agit de meritis animarꝫ q̃ videt esse or
do in gradibꝫ corporꝫ/sz fieri posse vt inferi⁹ corpus
ania melior inhabiret decẽriorq̃ supius: ex hoc acci
pit idẽ qõ pri⁹. Itẽ idem videt Apulei⁹ diffinies
demones esse genere aniãlia/animo passiua/mente
rõalia/corpore aerea/duratõe eterna: horꝫ vo q̃nq̃
tria prioza illis esse q̃ nobis. q̃rtũ ꝓpriũ/quintũ eos
cũ dijs habere cõmune. ex hoc accipit idẽ qõ prius.
Item ibidẽ/si virtuosi eẽnt demones ⁊ sapiẽtes nõ
essent colendi quanto min⁹ nõ honore diuino digna
sunt aerea aiãlia ad hoc rõalia vt miseria esse possint
ad hoc passiua vt miseria sint/ad hoc eterna vt mise
riam finire nõ possint. ⁊ qz ad hoc multe supperunt
auctrates ideo iste sufficiant. Per rõnes obijcit sic
dicit Brego. in omel'. epi. q̃ iudeis tanq̃ rõne vtentib/rõale aiãl pdicauit ⁊ intelligit de angelo: rõna
le aũt aniãl cõpositũ est ex corpe ⁊ ania: q̃ angeli ha
bent corpora p naturã sibi vnita. Itẽ Bern. v. ser
mone sup Cãt. dicit sic: Quo nã mõ implẽt misteri
um suũ sine corpe presertim apud viuentes in corpe
deniq̃ nõ est discurrere neq̃ de loco ad locũ transi
re nisi corporũ. Itez ibidẽ omis spũs preter increa
tũ indiget corpe aiãlis vt seruiat: angelic⁹ vt pdesse
possit/human⁹ vt bitudinẽ acquirat: ⁊ hoc ibidem
dicit sepi⁹ sez in q̃tuor locis. Item Aug⁹ in. iij. de
trini. videt hoc velle: q̃ita est. Itẽ ibidem/arguũt
sancti q̃ loquunt ⁊ comedunt ⁊ alios act⁹ corpales
faciunt: q̃ habent corpora vt videt: q̃ oportet hoc dice
re. Sz in cõtrariũ est qõ dicit Dyo⁹ in libris suis
sepi⁹ q̃ sunt diuine mentes ⁊ spũalia lumina ĩma
teriales ⁊ incorporei. et Dam. q̃ intellectuales sub
stantie existẽtes in intellectual. bꝫ locis sunt: q̃ corpa
nõ habent. Item a qbusdã obijcit sic/ q̃ si duo cõ
posita sunt quorꝫ vnũ inuenit sine altero/necesse est
et reliquũ p se inueniri: est autẽ q̃dã cõpositio ex spi
rituali ⁊ corporali suba ⁊ corpalis inuenit sine spũa
li: q̃ ⁊ spũalis sine corpali. q̃ necesse est aliquã spũalẽ
p se sine corpe esse. Itẽ grad⁹ sũt in spũalibꝫ substã
tijs. s. vegetatiui ⁊ sensitiui/rõnalis ⁊ intellectual'.
⁊ vegetatiuũ inuenit p se/⁊ sensitiuũ ⁊ vegetatiũ simul/⁊ rõale cũ his duobꝫ. intellect⁹ aũt nulli⁹ corporis est act⁹: q̃ intellectualis suba sine corpe debet
inueniri. Sed tũc vlteri⁹ querit vtrũ cõcedendũ
sit q̃ angeli in cõparatiõe dei corporei sint ⁊ in se spi
rituales ⁊ incorporei/ videt q̃ sic: qz hoc exp̃sse dicit Argum.
Brego. ⁊ Dam. Itẽ quicq̃d loco cõtinet ⁊ exigit lo
cum quo cõcludit corp⁹ est: angel⁹ aũt loco cõtinet
q̃ angel⁹ admin⁹ respectiue corp⁹ est. Item nihil re
cipit actiões corporis agent' fm q̃litatẽ corporeã ⁊
materialẽ nisi corp⁹/demones recipiũt actiões cor
poris agentis fm q̃litatẽ corporeã: qz caliditatẽ: er
go habẽt corpa vt videt. Solo apud quosdã pies Solo
vt sunt beat⁹ Bern. ⁊ alij int opinabilia illud pone
bat vtrũ angeli haberẽt corpa vel nõ. Vn dicit Ber.
v. sermõe sup cantica. Eterũ angelica corpa vrꝫ ve
ra ipis spiritibꝫ naturalia sint sicut hoibꝫ sua/ et sint
aniãlia sicẽ hoies ĩmortalia tũ qõ nõdũ hoies/poro
ipa corpa mutẽt ⁊ ꝓsent ĩ forma ⁊ specie q̃ volũt quõ
appere volũt/cũ tũ ĩ sui vitate pstitutate nate ipal
pabilia sunt ⁊ nris oino intangibilia visib⁹ an vero
simplici spũali suba exãtes corpa cum op⁹ est sumãt
rursumq̃ expleto ope ponãt in eandẽ de qua assum
pta sunt materiã dissoluẽdo/nolo vt a me requirat'
vident patres diuersa sentire/ nec mihi pspicuũ est
quid alterutrũ doceã ⁊ me nescire fateor/ sed ⁊ nris
ꝓfectibꝫ nõ multũ cõferre arbitror hanc rerũ noticiã
Ex hoc accipit q̃ antiquit⁹ opinati sunt scrũ diuersa
circa ista/sed mõ veritas magis discussa est: ⁊ inuen
tũ est Aug. ista ex ypothesi dirisse ⁊ opiniones aliorꝫ
referendo: ⁊ idõ nullo mõ dubitandũ est q̃n angeli
spũales sint substãtie/⁊ nulla corpa naturalit hnt si ad q̃nq̃
bi vnita. Ad omes auctoritates ꝓmas dõm q̃ ibi creaturas
Aug⁹. loquit ex ypothesi cõtra platonicos q̃ si sup Aug. lib.
ponerẽt demones naturalit habere corpa aerea q̃
adhuc nõ eẽnt colendi p dijs ab hoibꝫ: qz hoies pre
ferunt eis dignitate anime ⁊ indigni⁹ nõ est colen
dũ a dignior. et hoc ita esse quilibet diligent circun
stãtias littere cõsideras inuenies. Ad illud qõ obij
cit de Brego. dõm q̃ aniãl ꝯ duobꝫ modis: scz pro Ad pmũ
prie/⁊ tũc ꝯ a natura aniãlis/⁊ sic angeli nõ sũt ani Brego. ad
malia/⁊ a ꝓprietate aliq̃ large q̃ ꝓpriera est viuere nõ obiicit
⁊ sensibiliũ habere cognitione/⁊ sic vocat rõale anima
l angelus: quia cũ homine cõuenit in prãte rõci
nandi licet nõ in mõ. Ad aliud dõm q̃ angeli bene Ad 2m
discurrũt sine corpore/sz nõ cõmetiendo se loco: ⁊ b
modo intelligit Bern. in dicto suo: qz cõmetiendo se
nõ mouent nisi assumpto corpe. Ad aliud dõm q̃ Ad 3m
angel⁹ in ministerio nõ indiget corpe vl'r sed in quo et 4m
dã fm q̃ facit in pseuia sensuũ ad solatiũ corꝫ q̃bus
apparet: ⁊ de hoc debet intelligi dictũ Bern. si ali
quid dicit. sed tũ ipse etiã Bern. relinquit dictũ suũ
in dubio: ⁊ iõ nihil dicto suo ꝓbari pot. Ad aliud Ad 5m
dõm q̃ tales act⁹ fiunt assumptis corporibꝫ non si
bi vnitis de qbꝫ infra quere. Ad aliud dõm q̃ li Ad illa
cet ostensum sit supra q̃ illud argumentũ nõ valet/ in 3tiũ
tũ cõcedo illud. Ad id qõ vlteri⁹ q̃rit dõm q̃ ange
li nec in se nec in cõparatiõe ad deũ corpa sũt qm̃ im
possibile est q̃ aliq̃d in cõparatiõe ad alterꝫ sit corp⁹ Ad pmũ
⁊ in se nõ corp⁹. Ad dicta aũt Bern. Brego. ⁊ Da oppositũ
masceni dõm q̃ corporei dicunt quantũ ad cõueniẽ
tiã cũ corpore remotã/⁊ hoc est loco circũterminari/
cũ deus nõ terminet loco/sz tũ nõ circũterminãt ni
si diffinitiue cũ corp⁹ circũscriptiue sit in loco. Ad Ad 2m
aliud dõm q̃ puro istam esse falsam q̃ angel⁹ ad sui
existentiã vel op⁹ ꝓpriũ loco indigeat tũ quidã b di
cunt/sed in quodã ministerio ꝓter nostrã indigẽtiã
necessariũ est corp⁹ assumere. Ad vltimũ dõm q̃ b Ad 3m
oino absurdũ est ⁊ valde alienũ q̃ demones indi-

Per rõem obijcit sic p mo.

In oppositũ arg p° q̃ nõ habẽt.

q̃stiũcla 2a

gent corpore vt igne possint torqri: qz fm hoc etiam
anie nostre exute corporibꝫ indigerẽt corporibꝫ/quã
do vadũt ad infernũ vel purgatorium. qual'r aũt ille
ignis agat in spũalẽ subam: dõm ꝙ agit vt instrumẽ
tũ iustiçie vindicãtis: sicut s̃ dictũ est: z ĩ fine 4i ꝓbat

Arti. II. B

An angeli boni z mali pñt assumere corpora: z ad quid indigeant corporibus assumptis: z quid huiusmodi corpora moueat

Argu. ꝓmo

Deinde querit scdo: [An assumãt corpa. z c̃] s̃
a. Videt aũt ꝙ sit impossibile eos corpa assu
mere. necesse est em̃ ꝙ int oẽ assumẽs z assum
ptũ sit ꝓportio: nulla aũt ꝓportio est int angelũ z corpus: g̃ impossibile est ipm assumere corpus. Itẽ si
cut se hẽt spũs ꝑ subam vnibilis corpori ad corp⁹ ita
se habet spũs nõ vnibilis ꝑ subam corpori ad separa
tionẽ a corpe: sed spũs ꝑ subam vnibilis corpi non fit
nisi in corpore facto: g̃ alius spũs nunq̃ est nisi a cor
pore separatus: g̃ nunq̃ assumũt corpora Itẽ q̃dẽ
qd̃ moueat corp⁹ ad vestiendum angelũ /aut em̃ hoc
erit natura/aut ars. Si natura: g̃ ꝑ naturã vnirek ei
quod falsum est. P̃ natura qua moueť corpus est ca
lidũ z frigidũ: z alie hmõi q̃litates elemẽtales. nulla
em̃ taliũ mouet corp⁹ ad angelũ. Si aũt dicas ꝙ ars
oĩs aũt ars mouẽs z mutãs corp⁹ indiget instrumẽ
to: g̃ videť ꝙ instrumẽto indigeat/z qd̃ ẽ illõ? Si
dicas ꝙ deus format eis corp⁹ /sicut videť dici in lit
tera. fm hoc facile est soluere: qz si de⁹ veller eriã ipsi
spũs cõuerterenť in corpa. sed hoc videť esse fictum: g̃
videť ꝙ totũ sit in pstigijs quibusdã factũ: qd̃ legiť d̃
corpibꝫ demonũ z brõꝝ angelorꝝ. Sed etiã videť
ꝙ nõ indigeãt assumptõe corporꝝ. angeli em̃ boni nõ
indigẽt nisi ꝓter nos: si indigẽt ꝓť nos/nos aũt nõ
indigemus ab eis nisi custodia: z ꝙ arceãt demones
z ꝙ illũinẽt aniãs. z hec oĩa nobili⁹ faciũt nõ assum
pto corpe q̃ assumpto: g̃ videť ꝙ supfluum sit assumi
corpus. P̃ cũ aia nr̃a spũs sit facili⁹ applicať ei spi
ritus q̃ corp⁹: g̃ etiã inutile esset assumi corp⁹ Si
miliť demões intẽdũt ꝓncipal'r aiarꝝ subuersionẽ: et
hoc magis cõsequunť spũalibꝫ tẽptationibꝫ q̃ corpo
ralibꝫ apparitiõibꝫ: qz visi fugerenť si corpa assume
rẽt: g̃ supfluũ est oino corpus assumi. Sed ꝗ est qd̃
dicit Bern̄. J. sermõe sup Cant. Itaq̃ cũ absq̃ corpo
ris aminiculo nec bestialis spũs cõditõis ciuilis sol
uere debitũ: nec spũalis celestisq̃ creatura ĩplere mi
nisterũ pietatis: nec rõnalis aia tã primo q̃ etiã si
bi sufficiẽs sit cõsulere ad salutẽ liquet oẽm creatũ spi
ritũ siue vt iuuet siue vt iuueť sil' z iuuet: corporeo ꝓ
sus indigere solatio. ex hꝫ accipiť ꝙ indiget corpis as
sumptioe in ministerio boni z exercitio mali: z q̃a de
hoc multa inueniunť defacili sufficiãt ista. Sol'o
hic aberrauerũt q̃dã scrutãtes scrutinio dicentes an
gelos nunq̃ posse assumere corpa: vt q̃dã phi iudeorꝝ
sed dicũt eis obedire formas imaginũ: z ista non nisi
in pstigijs imaginũ fuisse/z nõ in veritate corporꝝ as
sumptorꝝ: pcipue ꝓť incouenientia q̃ videbanť seq̃ po
sterius in hac q̃stioe. Alij aũt volentes euadere fuxe
rũt ꝙ natural'r hẽrent corpa sibi vnita. doctores aũt
catholici medij vadũt dicẽtes nõ hẽ q̃dẽ sibi corpora
vnita natural'r: sed assumere ꝑ volũtate z ordinatõe
dei. Et fm hoc dõm ad ꝓmũ ꝙ nõ est ꝓportio natu
ralis forme ad materiã/vel motoris natural' ad mo
bile suũ int angelũ z corp⁹ assumptũ. sed ꝓportio cor
poris attendiť ad actũ misterij iniũcti qd̃ exercet d̃i or
dinatõe in corpe. z iõ misso ad tale officiũ obedit corpus adiunctũ/siue illud corp⁹ sit organicũ: vt corp⁹ asine z serpẽtis/siue aiatũ z formatũ ad b̃: vt illa in q̃ b⁹ tres apparueť abrae geñ. 18. z ꝑ hoc patere solu ad ꝓmũ. Ad aliud dõm ꝙ nõ eit sil'e: qz ali⁹ ẽ ordo spũs separati/z ali⁹ spũs ꝗiuncti cũ corpe ꝑ naturã: qz spũs creat⁹ separat⁹ est ordinatus vt opeť circa spm cõiunctũ cũ corpe. z iõ act⁹ opis q̃nq̃ erigit assũptionẽ corpis. Ad aliud dõm ꝙ corpus illud nõ mouet nisi volũtas angeli: sicut em̃ in pcedẽti dis. habitũ est. hec ptãs cõsequiť naturã angeli inq̃utũ supior ẽ corpore vt natura inferior obediat ei ad nutũ: z pcipue ĩ bis actibꝫ q̃ sunt fm ordinationẽ diuinã in ministrãdo vel exercẽdo electos: tñ bñ põt esse ꝙ mediãtibus seminib⁹ elemẽtaribꝫ subito mouẽt z virtutũ ĩ spẽs diuersas. Ad aliud dõm ꝙ nõ in oĩbꝫ ministerijs vel exercitijs q̃ faciũt circa nos indigẽt corpe: sed in q̃busdã indigẽt corpe vt openť ad sensum: z in q̃busdã forma imaginaria corpis vt openť ad fantasiã: z in quibusdã spẽbꝫ intelligibilibꝫ vt openť ad intellectũ. tamẽ bñ cõcedo ꝙ demon nõ imediate põt supꝫ intellectũ lz possit ordinare fantasmata: z etiã illũinare aliq̃ mõlũine sui intellect⁹: vt infra patebit ad decipiendũ intellectũ boĩs. Ad aliud dnm ꝙ falsum supponitur qz efficaci⁹ z pfecti⁹ instruiť z decipiť hõ qñq̃ ex sensu q̃ ex imaginatiõe vel intelligibilibꝫ: z hoc ꝓť ꝗnaturalitatẽ nr̃i intellect⁹ /q̃ oĩa intelligibilia sua hauri re consueuit ex sensu z sensibilibꝫ. z qz sensus pticularis in ꝓpo sensato nõ decipiť. fantasia etiã z etiã ꝗponẽs intellect⁹ q̃ est ex fantasmate freq̃nter errant.

Ad 2m

Ad 3m cũ obone

Ad 4m.

Ad 5m. z 6m

Arti. III. E

Quid sit assumere corpus: z quõ fiat locutio in angelis assumpto corpe: z quõ ĩ nobis: z quõ corpus aiatũ vt serpẽs vel asina ꝑ imaginationẽ z sensus z spm̄ aialẽ fuerit causa illius vocis q̃ sonabat ꝑ eius vel nõ.

Arg. primo

Tertio querit q̃d sit assumere corp⁹. si em̃ hoc
idẽ est qd̃ mouere/tunc videť ꝙ angeli assum
pserũt zodomã: qz mouerũt eã ad incẽdiũ. z hꝫ
parꝫ valet si dicať ꝙ hoc est assumere corp⁹ qd̃ est circũuestire sibi vt vlli appareat z opeť aliq̃s oportũas ꝑ tẽpore opationes. Cõtra in illo corpe loquiť angelus. loquela aũt nõ fit sine cõceptiõe intentionũ illarũ q̃ exprimunť ꝑ linguã. oportet igiť esse viã q̃ ab intellectu cõcipiẽte deueniãt ad sermonẽ platũ: sicut in nobis est ꝙ intellect⁹ continuať imaginatiõi ꝑ vnionẽ intellectualis ptis cũ sensibili. z iõ intentio intellectus accipit imagines corporales in organo imaginatiõis: z illã cõtinuationẽ hẽt cũ sensu cõi. z ibi accipit imaginatiões sensibiles/z a pte sensus cõis est per neruos cõtinuatio cũ linguat. ex quib⁹ fluũt in fmonẽ expssum. nihil aũt taliũ est int corp⁹ angeli z intellectũ cõcipientẽ q̃d loquať: g̃ videť ꝙ impossibile est vocib⁹ exprimere id qd̃ intẽdit: sed oĩs vox sua erit non significatiua Si aũt di. ꝙ angelus gñat intẽtiões ꝗcationũ in vocib⁹ illis. Contra in pcedẽti dis. habuimus ꝙ nõ sunt gñatiões formeaicui⁹: sed sicut agricole opanť: g̃ nõ pñt etiã gñare intẽtiões illas in sono quẽ pferũt. P̃ oĩs forma gñať a ꝓpo effectiuo: igiť de forma q̃ est intẽtio significatõis i voce quã apl'us vocat virtutẽ vocis z aug. sil'r gñans hẽbit ꝑ prũ. cõstat aũt ꝙ hoc nõ est natura: qz natura nõ vtitur talib⁹: g̃ erit intellectus: g̃ necesse est ꝙ intellectus ꝑ aliquẽ modũ cõtinueť organo vel instrumẽto quo

20

Solo Obiectio

Alia obo

In op. obr ꝑ veritate.

Solutio

Ad primũ

formaḡ vox illa: ⁊ tūc redit eadē cōclusio q̄ prius habita est. Eodē mō querīt si illud corpus qō est aiatū vt serpens ⁊ asina p imaginationē ⁊ sensus ⁊ spm̄ animalē fuerit causa illius vocis q̄ sonabat p os eiꝰ / vel nō? Videt q̄ sic: q̄ faciliꝰ ⁊ apriꝰ fit aliq̄d morore naturali q̄ violento, aia aūt illius aialis fuit natura lis moror corporis: ḡ debuit fieri p illū. Sed ꝗ imaginatio illius aialis ⁊ sensus cōis illius non sunt apta vt in ipa vel p ipa fluāt intentiones intelligibiliū sniaꝝ ad vocis formationē: cum igit ille voces plate significatiue fuerint sentētiaꝝ cōceptaꝝ ab intellectu videt q̄ mediantib̄ viribꝫ illoꝝ animaliū plate nō fuerunt. Ulterius q̄rit de organis sensuū q̄ apparēt in talib̄ corporib̄. cōstat em̄ q̄ ois diuersitas q̄ est in corpore naturali est ꝓter diuersitatē virtū q̄ est i aia vt dicit cōmentator sup. 2. de aia: ḡ videt q̄ etiā oculꝰ in corpore assumpto est / vt videat p ipm angelꝰ: ⁊ aures ad audiēdū: ⁊ sic de alijs. Sed cōtra hoc est q̄ tunc sensibilū cognitionē haberet angelus accipiendo aliq̄d ab ipis sensibilib̄: ⁊ hoc est supra improbatū. Ꝑ vis visiua hois non videret p oculū asini: q̄a nō habet ꝓportionē nisi ad organū sibi ꝓprū ⁊ cōnaturale. angeli aūt ⁊ demones in diuersis figuris apparēt: ḡ videt q̄ illa mēbra q̄ vident in eis sint ociosa. Solo sine p̄iudicio de occultis loquens dico q̄ angelū assumere corpus est circūuestire sibi ad operandū ⁊ apparēdū fm cōgruitatē officij / qō tūc ostendere ⁊ pficere intēdit: ⁊ puto q̄ corpus sequit ad nutū angeli obediendo sibi. Adid aūt qō querit de sermone dico q̄ duplex est opinio de generatōe intentionis in sermone prolato. Quidā em̄ dicunt q̄ eadē q̄ est in intellectu effluit p imaginationē ⁊ sensum cōmunē: ⁊ puto q̄ illa est falsa: quia spēs nō format intellectus: sz accipit a reb. ⁊ ideo si effluerēt eedē post doctrinā nō manerēt ibi. Alia est opinio vera q̄ intellectus mediantib̄ viribꝫ aie sensibilis in spū attracto verberās ⁊ figurās voces generat similes illis in sonis / sicut ars in materia generat sibi spēm similē. ⁊ puto q̄ hoc est verꝫ. sed hoc bene possunt angeli facere: sed rm̄ est dr̄ne q̄ angelus generat eas p corpꝰ nō vnitū sibi: hoc aūt p vnitū. Ad id aūt qō cōtra obij cit dōm q̄ nō est ibi via cōtinua nec in corpore aiato vt serpens: nec etiā in nō aiato. nec tū sequit q̄ angeli creent eas: sed faciūt amiculū vt de materia ꝓpa sibi educant: sicut etiā faciunt in corporꝫ trāsmutatiōe vt dictū est supra. hoc aūt nō est nisi formatio figurarū in sono: q̄ illa habita habet signū intellectꝰ Ad aliud dōm q̄ vt puto illoꝝ animaliū lingue imediate mouebant ab angelo / ⁊ nō ab ania ꝓria: ⁊ iō etiā rationalia nō fuerunt: nec tales voces cū pferrētur imaginabant. Ad aliud dōm q̄ vt puto angelus fm se totū adest in corpore illo: ⁊ nō distinguit fm vires ad similitudines organoꝝ que apparēt i corporibus illis. vnde nō video q̄ possim sustinere q̄ audiat p aurē / ⁊ videat p oculū / ⁊ sic de alijs. nec tū sunt inutilia: quia faciunt ad intelligendū misteriū obsequij / vel malicie quā faciunt circa nos: ⁊ ideo etiā in diuersis formis apparent.

Questiūcl'a scōa.

Obiectio

Obo 2a.

Questiūcl'a tertia.

Obo p̄ma.

2a

Solutio ad primū. ⁊ cū obiectis

Ad 2m

Opinio p̄a

2a

Ad q̄stiūculam scōam cū p̄a oboe.

Ad 2am obiectionē

Ad q̄stiūcula tertiā. cū obis.

Arti. IIII. D

Unde assumant corpora angeli vtrū ē elementis aut natura celi: ⁊ vtrū formentur corpora paulatim aut subito.

Arg. primo q̄ nō a celo.

Quarto querit de quo corpore assumant vtrū de celi corpe vel elementis? Si em̄ det q̄ ō celo / tunc oporteret q̄ pars celi euelleret a parte alia: ḡ erit diuisibile ⁊ corruptibile: qō ipsorbat a pho i. 1. celi ⁊ mundi in fine. Ꝑ corpus qō p motū suū causa est fm naturā omnis generatiōis ⁊ corruptiōis impossibile est q̄ generabile ⁊ corruptibile intelligat: tale autē est corpus aliqō quodcunq̄ sit illud: quia oportet corpus accedens ⁊ recedens obliq̄ ⁊ recte faciat trāsmutationē diuisam que apparet. Si ḡ hoc corpꝰ nō est celū oportebit te q̄rere aliud: ⁊ si nō inueneris dabis illud: ḡ impossibile est diuidi ipm: ḡ nō assumunt inde corpora. Itē illud corpus p naturā aliq̄ modo nō potest habere nisi motū circularē: ḡ angeli nunq̄ venirent ad nos in ipo: sed semp̄ girarēt centrū terre Itē illud corpus nō est receptibile figure nisi circularis: vt probatū est in. 2. de celo ⁊ mundo. angeli aūt apparent in figura hominū ⁊ leonū ⁊ multorum alioꝝ: vt dicit dyo. ḡ corpora nō sumūt de celo Si aūt dicas (sicut inuit in lra) q̄ boni sumunt corpꝰ de superiori aere / ⁊ mali de inferiori. Ad hoc sequit multiplex incōueniēs: quoꝝ primū est q̄ aer est calidus ⁊ humidus: sed maxime humidus: ḡ mime terminabilis ꝓprio termino: sed semp̄ fluēs ad alia: ḡ quocunq̄ moueat cōtinuabit illi aeri ad quē trahit: ḡ nō remanet corpus angeli distinctū a toto aere cū mouetur i ipo. Secōm cū humidū p̄apue nō corporale sit sicut ē aer nullo modo retentiuū sit figuraꝝ. sequitur q̄ corpus angeli nullius sit figure nisi p accīs si vasi infūdat ⁊ figuras vasis habeat q̄diu est in vase: ⁊ hoc ridiculū est dicere de angelis. Tertiū q̄ cū sepe moueant a nobis in celū cōburerent in igne corpa illa / ⁊ demonū in inferno Quartū quia cū omne corpꝰ diuisibile sit secarent corpora illa / ita q̄ pars caderet a parte / qō multi nisi sint facere demonib̄: ⁊ non potuerunt. p auctoritates hic obijcere superfluū est: quia infinite supperunt Solutio sine p̄iudicio dico q̄ formant corpora de aere: sed habent potestatē p semina naturalia inspissandi ⁊ miscendi aerē: quia cū aer naturaliter frigido ꝓtrahente grossat in aquā: ⁊ aqua in terrā: ⁊ calido subtiliante terra ⁊ aqua in aerē. vñ dico angelum hoc posse facere subito qō natura facit paulatim. ⁊ bene cōcedo q̄ nō tenent figuras nisi miscant ad grossiciē: ⁊ iterꝫ subito verant in subtilitatē inuisibilē p alias causas seminales adhibitas. ⁊ ideo si secant quasi cōtinuant statim: ⁊ nō cū alio corpore quia terminata sunt causis seminalib̄ miscentibus ⁊ grossantib̄: ⁊ hoc intelligo velle dicere lram / cū dicit q̄ mutant ⁊ versant vt volunt. ⁊ per hoc patet solutō ad totū: q̄ bene puto q̄ stultū fuit dicere q̄ essent corpora illa de natura celi.

20 ad 1

30 ad 1

40.

Querit p̄ sumū de aere. Arg. primo q̄ nō.

Primū.

2m

3m

4m

Solo ad totū.

Querit de actibꝰ angeloꝝ an boni possunt comedere ⁊ mali generare: ⁊ vnde mali habeant semen sue generationis.

Arti. V. E

Quinto querit de actib̄ quos faciunt in corporib̄ illis: ⁊ p̄capue de duob. s. vri alimēto qō fecerunt sepe boni ⁊ generare qō dicunt facere mali. videbant aūt vere comedere: q̄ abraā patriarcha q̄ spūalis erat. ⁊ ꝓbabile est q̄ discretionē habuerit obtulit eis cibos ⁊ illi comedebāt: ḡ videt q̄ vere comedebāt. Itē angelos qui sunt nuncij veritatis nō decet p̄stigijs fantasticis homines illudere: ḡ videtur q̄ nihil ostenderūt angeli in se / qō fm veritatē nō fecerunt. Itē quāuis imortales sint ⁊ nō indigeāt ex hoc nō sequit q̄ non vere comederint: q̄ etiā dñs

Argum p ō comedit

20

30

4o resurrexit in corpore immortali & impassibili: & tñ vere
comedit & bibit: sicut legit̃ in euãgelio. Itẽ vere lo-
5o quebant̃: & nõ est magis rõ quare vere agunt vnum
actũ corporalẽ q̃ aliũ: g̃ & vere comederãt. Sed si
hoc det̃ tunc sequit̃ q̃ vere digesserint cibos: & vere si
bi aliqõ incorporauerũt: & cum hoc fiat ad restaura-
tionẽ deperditi oportebit q̃ in illis corporib̃ calore na-
turali aliquid deperderet̃ que absurda sunt p̃ter alia
Questiõ cl'a 2a q̃ que ex hoc inmunda sequerent̃. Ex opposito etiã q̃-
2a õ gñatio rit̃ de angelis malis vtrũ generẽt: & videt̃ aũt q̃ sic: q̃
ne demonũ verissime legit̃ de incubis & succubis demonib̃: & vi-
Arguit̃ po dimus p̃sonas cognitas ab eis: & loca in quibus vir
q̃ sic. 2o vnq̃ per noctẽ potest dormire vir: q̃n veniat ad eum
demon succubus Itẽ rumor publicus de merlino
Qu: stiõ cl'a filio incubi testat̃ hoc: vt videt̃ Sed tunc queritur
tertia. vnde veniat semẽ: aut ei decidit̃ ab eodẽ corpore aut
Vbo p̃ma. 2a apportat̃ alienũ. si ab eodẽ hoc nõ potest esse: q̃ ẽ nõ
est humanũ. P̃ semẽ licet descindat̃ a toto corpore
tñ ex maxima sua parte descindit̃ & a cerebro & epate
& corde: & p̃cipue a cerebro. & talia membra interiora
nõ sunt in corporib̃ illis assumptis: quia superfluũ eẽt
3a P̃ fm iudiciũ Aristo. spũs quidẽ retẽtus in viscosi
tate seminis habens in se virtutẽ triplicẽ a calore ele-
menti & celi & aie facit op̃ informatiue virtutis. me-
dici aũt dicunt q̃ spũs tripler retinet̃ in seminis vi-
scositate. s. anĩalis / naturalis / & vitalis: & q̃ ille spũs
Solo facit totũ. & vnde venit ille spũs in corpus assumptũ
a demone: Si dicas q̃ assumit corpus hois mor-
tui quando vult operari tales actus / & ab illo descin
4a dit tale faciendo ipm p̃ mortum & semina caloris bau
5a sta in elementis. Cõtra hoc est q̃ mortuũ est / et si
totũ liquesceret nõ faceret semẽ aptũ generatõi Itẽ
Solo. nõ habet principiũ cuius est ille actus. s. animã vege
tabilẽ: qualit̃ ergo ponit̃ generare: Si aũt dicas
(sicut videt̃ dicere augu.) q̃ accipit semẽ a polluti & 6a
transfundit / vel facit se succubũ vni / & incubũ alteri:
& ita transfundit. Hoc nõ videt̃ esse: quia tradunt
auctores q̃ etiã propter longitudinẽ genitaliũ vel in-
eptitudinẽ euaporat semen in egressu / & expirat ab eo
7a spũs ita q̃ nõ sit aptũ generatõi: ergo multo magis
expirabit transportando de loco ad locũ. Itẽ si ta-
le genus demonio̅ intendit generatõi principaliter
tunc posset sine coitu ponere semẽ acceptũ in matricẽ
Solo. mulieris q̃re coit cũ ipis: p̃cipue cũ mora coitus faci-
at ad expirationẽ seminis. Si dicas q̃ ad genera-
8a tionẽ exigit̃ etiã semẽ mulieris: & ideo coit vt hoc de-
scindat. Cõtra per motũ matricis fm Auicẽn. hoc
Solo. potest descendere: g̃ cũ possit matricẽ mouere videtur
q̃ sit superfluũ coire. Si dicas q̃ nõ sit necessarium
9a semẽ ad cõceptũ: quia dicit Isidor̃ q̃ eque in insula
portugalie cõcipiunt ex vento Hoc nihil est: q̃ nõ
dicit q̃ mulieres possint hoc facere ex vento: & nos lo
quimur de cõceptu mulieris a demonib̃. P̃ Isid. di
Solo cit multa in libro illo de animalib̃ q̃ nõ bene proba-
ta sunt Solutio dicendũ sine p̃iudicio q̃ angeli nõ
vere comedunt. Est em̃ dupler comestio fm aug. 22.
de ci. dei. s. indigentie & potestatis. indigentie est qua
nos vrimur q̃n nobis cibus ad restaurandũ deperditũ incorporat̃. potestatis aũt est qua probat̃ in esse
vis naturalis ad comedendũ: sed nõ indigentia. & sic
comedit dñs post resurrectionẽ: sed tñ cibus redact̃
est in preiacentẽ materiã: sicut aqua pluuialis sole: et
sicut cõbustibilia p̃ ignẽ. sz̃ neutrũ istar̃ bene possum
ponere in angelo: quia naturalẽ potestatẽ alicui̅ ope-
ris q̃ nunq̃ infuit & cõtra naturã inesset si esset po-
nere in aliqua substãtia est vanũ & frustra in operib̃
dei & nature ponere: sic aũt se habet angel̃ ad come-
dere. & hoc est q̃ dixit raphael Tho. 12. Quãdo vi-
debar comedere vobiscũ nõ comedi: ego eũ inuisibili
cibo vtor qui ab hominib̃ videri nõ potest. Ad id Ad p̃mũ
autẽ quod obij̃t̃ de abraã dico q̃ recognouit quidẽ q̃ obr de
misteriũ trinitatis in eis figurari. sed no recognouit abraã
esse angelos vsq̃ post mensam. & hoc nõ est inconueniens / nec minore sanctitatẽ ostendens. Ad aliud di
cendũ q̃ angeli talia fecerunt referendo ad aliq̃d spi- Ad ea q̃ sũt
rituale & morale: sicut dominus finxit se longius ire. & õ comestiõe
fm relationẽ ad illud nõ erat prestigium: sed veritas
Ad aliud quod querit̃ de generatiõe nescio fm ve Ad questiõ
titatẽ quid dicã: sed hoc videt̃ probabilius q̃ succubi lã scõam de
sint ad vnũ / & incubi ad aliũ: tamẽ verissime ab eo nu gñatiõe de-
per qui adhuc viuit intelleri q̃ dũ molliciei vitio sub monũ.
iaceret quodã tẽpore infiniti cati circa cũ pollutũ ap-
paruerunt maximo eiulatu & strepitu semẽ lingentes
& deportãtes. Ad hoc aũt q̃ obij̃t̃ de euaporatõ Ad obonẽ
ne seminis potest dici q̃ circũponũt illud seminib̃ si- sextõ.
milibus calore naturali: & ita fouent & retinent: sicut
reseruat̃ quãdoq̃ post decasionẽ in vasis seminarijs
ad tempus q̃ nõ perit: & p̃ hoc patet solutio ad totũ.

Qõ deus in corporalibus illis antiquis formis apparuit.

Nec dubitandũ est deũ in corporalibus formis apparuisse hominib̃: sicut aug. in. ij. li. de tri. ostendit conferens diuersa scripture testimonia ex quibus deũ in corporeis figuris hominibus apparuisse p̃bat: & aliquando ex p̃sona dei sine distinctiõe: aliquãdo sub distinctione p̃sonar̃ sermonẽ eis factũ esse.

De perplexa questione quã ponit augustinus querens an ad exhibẽdũ has corporales apparitiones creatura noua sit formata an angeli qui ante erant missi: & si ipsi missi sunt vtrũ seruata sui spiritualis corporis qualitate aliquã speciem corporalẽ de corpulentiori materia assumpserint an propriũ corpus suũ mutauerint in speciẽ actioni sue aptam.

Sed vbi deũ hominibus in corpalibus imagib̃ apparuisse asserit: pplexã q̃stionẽ ppo-
nit quã nec absoluit q̃rens vtrũ in illis corpo-
ralibus apparitionibus creatura aliqua crea-
ret̃ ad illud opus tantũ in qua deus homini
bus appareret: an angeli q̃ ante erant ita mit
terent̃ vt manentes in suis spiritalib̃ corpo-
ribus assumerent ex corpulenta inferiorum
elementor̃ materia aliquã spẽm corporalem

quã coaptatã quasi aliquã vestẽ mutarẽt in quaslibet spẽs corpales veras quidẽ: an corpus suũ ꝓpriũ verterent in spẽs aptas actionibus suis ꝑ virtutẽ sibi a deo datã. Ait enim ita augustinus in. iij. li. de trinitate. Querendũ est in illis antiquis corporalib⁹ formis et visis vtrũ ad hoc opus tantũ creatura formata sit in qua deus sicut tunc oportuisse indicauit humanis ostendere ꝓ aspectibus: an angeli qui iã erãt ita mittebant: vt ex persona dei loquerent assumentes corporalẽ speciem de creatura corporea in vsum ministerij sui: aut ipm corpus suũ cui nõ subdunt: sed subditũ regunt mutãtes atq; vertentes in species q̃s vellent accomodatas atq; aptas actionibus suis ꝓm attributã a creatore sibi potentiam. Sed fateor excedere vires intentionis mee: vtrum angeli manente spirituali sui corporis qualitate: per hanc occultius operantes assumant ex inferioribus elementis corpulentioribus corpus qõ sibi coaptatũ q̃si aliquã vestem mutent ⁊ vertant in quaslibet spẽs corporales ⁊ ipas veras: sicut aqua vera in vinũ verum cõuersa est a domino. An ipa propria corpora ⁊ sua transformet in id quod volunt accomodatũ ad id quod agunt. Sed qõ hoꝝ sit (quoniã homo sum) nullo experimẽto comprehendere valeo: sicut angeli qui hoc agũt Attende lector quia questionẽ propositã nõ soluit: sed indiscussam reliquit vtrũ angeli q̃ mittebant seruatis suis proprijs spiritalib⁹ corporib⁹ superuestirent aliqua corpulẽtiori specie in qua possent videri an ipsum corpus mutarent ⁊ transformarent in quãcunq; vellent speciẽ in qua possent cerni. In quib⁹ verbis videtur augustinus attestari angelos esse corporeos ac ꝓpa ⁊ spũalia hꝛe corpa.

Job. 2.

Qõ deus in specie qua est deus nunq̃ mortalibus apparuit.

Cetera hec velut nimis profunda atq; obscura relinquentes illud indubitanter teneam⁹ q̃ deus in specie essentie sue nunq̃ mortalib⁹ apparuit: sicut famulo suo moysi dicit: Non videbit me homo ⁊ viuet. Et in euãgelio Johãnis legit: Deum nemo vidit vnq̃. Visibile em̃ quicq̃ nõ est qõ nõ sit mutabile. iõ substantia siue essentia dei quoniã nullo mõ mutabilis est: nullo modo per seipam visibilis ẽ Proinde illa omnia que patrib⁹ visa sunt cũ deus illis ꝑsentare ꝓ creaturã facta eẽ manifestũ est. Et si nos latet quomodo ea ministris angelis fecerit deus per angelos tamen facta esse dicimus. Audeo ergo fiducialit dicere nec deũ patrẽ nec verbũ eius nec spiritũ eius qui est vnus deꝰ per id qõ est atq; idipm est vllo modo esse mutabilẽ: ac per hoc multominus esse visibilem.

Exod. 33. Job. 1.

Utrum demones substantialiter ⁊ etiam boni angeli intrent corpora hominum. Arti. 5

Deinde querit de secunda parte lectionis istꝰ ibi [Nec dubitandũ est. ⁊c.] Sed hec tota lectio in ꝓmo libro tractatu de missione visibili spũsancti disputata inuenit ꝓm posse meũ. ⁊ ꝑ vltimo capitulo ẽ disputata in prima parte tertie di. ꝓmi li. ⁊ ideo trãseũdũ ẽ ad vltimã ptẽ di. ibi Illõ ⁊c infra

Utrum demones intrent corpora hominũ substantialiter: an illabantur mentibus hominum.

Illud etiã cõsideratione dignissimũ videt: vtrũ demones siue corporei siue incorporei sint hominũ substantialiter intrent corpora: eorũq; animabus illabant an ideo intrare dicantur: quia malicie sue ibi effectũ exercent dei permissione opprimẽdo atq; vexãdo eas vel in peccatũ pro voluntate sua trahendo. Qõ in homines introeant atq; ab eis expulsi ereant euangeliũ aperte declarat cõmemorans demonia in quosdã ingressa ⁊ per christũ eiecta: sed vtrũ ꝓm substantiã fuerint ingressa: an propter mali effectũ dicant ingressa nõ adeo ꝓspicuũ est. De hoc autẽ Gẽnadius in diffinitionibus ecclesiasticoꝝ dogmatũ ait: Demones ꝑ energiã operationẽ nõ credimus substantialiter illabi anime: sed applicatione ⁊ oppressione vniri. Illabi aũt menti illi soli possibile est qui creauit: qui natura subsistens incorporeus capabilis est sue facture Ecce hic videt insinuari q̃ substantialit nõ illabant demones vel introeãt corda hominũ Beda quoq; super illũ locũ Act. apl̃oꝝ vbi Petrus ait ananie: Cur temptauit sathanas cor tuũ? dicit. Notandũ q̃ mentẽ hominis iuxta substãtiã nihil implere possit nisi creatrix trinitas: quia tantũmodo ꝓm operationẽ et voluntatis instinctũ anima de his q̃ sunt creata impletur. Implet vo sathanas cor alicuius. nõ q̃dẽ ingrediens in eũ ⁊ in sensum eius neq; introiens aditum cordis (si quidẽ potestas hec solius dei est) sed callida ⁊ fraudulẽta deceptiõe animã in affectũ malicie trahẽs per cogitationes ⁊ incentiua vicioꝝ q̃b⁹ plenus est. Impleuit ergo sathanas cor ananie nõ intrando: sed malicie sue virus inserendo Idẽ: Spiritus ĩmundus flãma virtutum de cordibus fideliũ expulsus: doctoribus veritatis venenũ persecutõnis infundit. His au-

Math. 8. Marci. 1. Luce. 2.

Act. 5.

toritatibus ostendit q̃ demones nõ substantialiter intrant corda hominũ: sed propt̃ malicie effectũ: de quibus pelli dicuntur: cũ nocere non sinuntur.

Illud etiã cõsideratiõe dignissimũ. ꝛc.] Querimus hic ꝯnq̃: quoꝝ primũ est vtrũ substantia
poza hominũ. Scõm aũt vtrũ substãtialit̃ illabi possint mentib̃ z animab̃. Tertiũ quid sit ĩmittere z ĩcendere. Quartũ de modis ĩmissionis z incensionis. Quintũ cui parti aĩe possint ĩmittere z cui nõ. Ad
Rões p ti tate pma.
primũ hoꝝ facilis est processus sic: Nihil eĩcit ꝯ corpore nisi qõ est in ipo. demon eĩcit de corpore: g̃ est in
2a
ipo. q̃ aũt eĩciat̃ probant euangeliũ z miracula sanctoꝝ. Itẽ multi legunt̃ possessi a demonib̃. possideri aũt est impediri vias animaliũ virtutũ ne ptingãt
3a
ad actũ discretionis humane: cũ igit̃ iste vie int̃ sint z nõ extra: z angelus sit vbi opat̃ oportet demonẽ ĩteri̊ opari: g̃ z interius adesse: g̃ sunt intra. Itẽ dicit aug. Suadẽt miris z iuisibilib̃ modis: z p illã sb
Solo
tilitatẽ suoꝝ corporũ nõ sentiẽtia corpora hoim penetrant ea sine corpore assumpto. Si dicas q̃ extrinsecus se corpori applicat: z p inergiã operationẽ int̃
Questiũ cla de energia.
presidet. Quero quid hoc sit dictu: videmus eĩ q̃ quãtũcunq̃ inordinate se habeãt in sensu/ex hoc non puertit̃ discretio interi̊ nisi illa p aliquã opationẽ ptingãt. Inergia autẽ dr̃ duob̃ modis: s. ab in z erge/qõ est labor quasi ĩterior labor. z ab in z erge z geda/qõ est terra quasi interius laborans ex terrena cõplexione. s. insipiẽtia melãcolie. z vtroq̃ mõ inergia non faciet interi̊ laborare de insipiẽtia nisi aliq̃ interius
4a
5a
turbationẽ opante. z si hoc est demon p seipm necesse est ipm interius adesse. Itẽ corpus nõ obsistit ei q̃re g̃ nõ ptinget interius. Itẽ aug. dicit q̃ imiscet se
6a
In op. arg. sic primo
sanguini z facit bullire in ira vel spumare in libidinẽ g̃ videt q̃ interius assit Itẽ legit̃ in euangelio q̃ ꝯcerpsit quosdã exiens: g̃ oportet q̃ sit interius Sz cõtra super illud: Dominus in templo sctõ suo. dicit glo. Simulachris extrinsecus potest ꝑsidere spirit̃
20
immũdus. intrinsecus esse nõ potest: g̃ multo minus potest esse int̃ in corpore. Itẽ ania ẽ in corpe in toto tota: g̃ cũ demon etiã sit in corpore in aliqua parte
30
40
erit cũ tota ania: g̃ duo spũs in illa parte erunt ĩ vno loco spũali. Itẽ in lra habet̃ id qõ dicit glo. Act̃. 5. q̃ implet sathanas nõ quidem ingrediens. ꝛc. Itẽ
50
qõ tibi nomẽ est: rñdit legio: quia multi sumus. et cũ legio sit sexmilia sexcẽta. lxvj. qualit̃ poterunt esse in
Solutio Principalis
tã paruo corpore: Itẽ quare volebant ibi inutilit̃ occupari cũ vnus posset vltra vires vexare: Solutio. mihi nõ est dubiũ q̃n hoies multi demonũ habuerunt z habeant in corpe suo interi̊: z multi etiã bonis spiritibus iuterius exñtib̃ adiuuant̃ ad multas bonas cõtemplatões z actiones. z ideo cõcedo p
Ad primũ
mã partẽ obiectionũ. Ad id aũt qõ pmo obĩcit̃ ĩ cõtrariũ dico q̃ glo. intelligit̃ q̃ nõ sit intrinsecus sicut pars essentialis que facit vnũ cõpositũ naturale cum idolo toto. sed intrinsecus quo ad locũ bene põt esse.
Ad 2m
Ad aliud dõm q̃ ania nõ est in corpore sicut in loco: sicut in. 1. li. dis. viij. est ostensum. z ideo nõ exclu-
Ad 3m
dit aliũ spm a loco eodẽ dũmodo locus ille sit corporalis Ad hoc qõ obĩcit̃ de lra dico q̃ intus fac̃ oia
Ad 4m.
illa: sed Beda intelligit q̃ hec faciendo nõ intrat ĩ aniã nec in corpus nec in voluntatẽ substãtialit̃ Ad aliud dõm q̃ illa questio stulta est: qz oẽs spũs nulli̊ sunt q̃ntitatis: z nõ cõstringũt se plus ĩ loco paruo q̃z in loco magno. Ad aliud dõm puto q̃ hoc factũ est
Ad 5m.
vt apperet potẽtia demonũ ex pctõ sup naturã hois: z p ꝓns gratiã benigne z potẽt̃ liberãtis agnoscerẽt.

Utrũ demones substantialit̃ illabant̃ mẽtibus hominũ z sensibus ita q̃ substãtialiter ingrediant̃ substantiã viriũ anime.
Arti. VII. B

Secundo q̃rit̃ vtrũ substantialit̃ illabant̃ mẽtib̃ hoim z sensib̃ ita q̃ substantialit̃ ingrediant̃ substantiã viriũ aĩe q̃ sunt sensus/imagi
Arg. primo q̃ sic.
natio/fantasia/intellectus/voluntas/z hmõi: videt̃ aũt q̃ sic: qz dicit phus q̃ si impartibile tangat impartibile tangit ipm totũ: g̃ si impartibile iungat̃ ipi impartibili iungẽt̃ totũ toti: g̃ interius z exterius: g̃ necesse ẽ q̃
illabat̃. Itẽ Luce. 4. sup illõ: Ecce bõ hũs spiritũ
Ar 2o
immũdũ. dicit glo. Intrauerat demoniũ vñ dñs exiuerat: g̃ videt̃ q̃ cũ dñs exiuerit de substãtia anime q̃ demoniũ intrauit in subam aĩe Itẽ arguũt q̃dã
3o
a simili de corpe: qz int̃ corpa nobili̊ penetrat ignobili̊: sicut celũ dicũt penetrare oia alia corpa: z ignẽ dicunt esse in ferro sim̃l'r lucẽ cũ sit corp̃ (vt dicũt) est in eodẽ loco cũ alio z penetrat ipm: g̃ sicut est in ordine spirituũ/cũ igit̃ demones z angeli boni p naturã subtiliores sint essentie q̃z anie. videt̃ q̃ subalit̃ penetrant eas. Sed cõtra hoc est in lra z in multis locis testimonioꝝ q̃ nõ illabit̃ nisi deus tritas. Itẽ
Argu. pmo in oppositũ
2o
si illaberet̃ tunc essentia collimitaret̃ essentie: g̃ ambe termiarent̃ vno termio spũali: quoꝝ aũt vn̊ ẽ termin̊ nũero/illa sũt vnũ termiatũ: g̃ illi duo spũs essent vnus spũs numero/qõ est ĩpossibile. Solutio. fatũ est dicere q̃ illabant̃ subalit̃ mẽtib̃ vel angeli boni vel mali. Ad primũ g̃ dõm q̃ hoc est veꝝ in indiuisibili qõ habet potẽtiã ad diuisibilitatẽ: sed de indiuisibili qõ habet q̃ntitatẽ virtualẽ nõ tenet: qz illud diuidit q̃ntitate viriũ distantiũ potestatiue/q̃ in aliis esse nõ possunt Ad aliud dõm q̃ glosa illa loquit̃ ꝯ
Solutio
Ad primũ
Ad 2m
introitu p effectũ malicie z nõ p subam. Ad aliõ dicendũ q̃ illa falsissima sunt/nec vnq̃z aliq̃s phus sensit cuius dicta sunt approbata q̃ celũ cũ quolibz corpore esset in eodẽ loco z penetrans ipm. z q̃ lux esset corpus: z q̃ corporal'r ignis esset in ferro: sed sunt fictiones hominũ errantiũ in sciẽtia naturali: z absurda apud phos: z nõ sunt phi qui hoc demonstrativis rationibus probant.
Ad 3m

Quid est ĩmittere z incendere vtrũ. s. tam boni q̃z mali angeli ĩmittãt cordibus hominũ suos cõceptus z incẽdãt fomẽta vitioꝝ.
Arti. VIII. D

Tertio querit̃ quid sit ĩmittere z incẽdere: videtur eĩ q̃ ĩmittunt tã boni q̃z mali angeli cordib̃ hominũ suos cõceptus. vñ in ps. Immissiões p angelos malos z ꝯ bonis: Immittit angel̃
Arguit̃ pꝰ
dñi. ꝛc. Itẽ Job. 13. Cũ ĩmisisset diabolus in cor
2o
vt traderet. ꝛc. Itẽ Dan. 2. li. ca. 4. Violẽtiã alicui inferre nõ possunt. in nobis eĩ est suscipe ĩmissiones coꝝ. Itẽ Greg. in glosa Job. 19. Maligni spiritus q̃ in afflictoꝝ cordib̃ viã sibi faciunt q̃nq̃z interdiuersa q̃ exterius tolerant cogitatiões suas ĩmittere nõ desistũt. ex his z multis alijs patet q̃ ĩmittunt boni z mali. Cõtra hoc aũt est qõ dicit̃ in lra. z idẽ
3o
40
In oppoꝫ
in glosa Matth. 8. sup illud: Dẽ qõ in os intrat. ꝛc. eodẽ modo pbat̃ ex lra q̃ incẽdãt fomẽta vitioꝝ ministrãdo. z gratia isti̊ questio est q̃d sit ĩmittere z q̃d

Solutio pncipalis ꝛ ad totũ.

incendere. Solo sine ꝓiudicio dico ꝙ ĩmittere dicit duob⁹ modis, ſ. intus mittere vel exterius primo facere ꝛ postea inijcere. dico igit ꝙ formas q̃ int⁹ sũt nõ facte a demone: sed a sensibilib⁹ accepte / aut a deo impresse potest diabolus ꝛ bonus angelus interius adherens mittere ordinando ad cõpositiones ꝛ diuisiones diuersas in quib⁹ anima legat ꝛ moueat ꝑ cõsequẽs ad suã voluntatẽ: ꝛ ita intelligunt ĩmittere auctoritates inducte. est etiã ĩmittere exterius facere et postea inijcere. ꝛ hoc modo nõ ĩmittit: qꝛ ipse nõ pot facere nouas spẽs creando / hoc constat. si aũt faceret abstrahendo nõ essent ꝓportionabiles viriḃ aĩe: dato etiã ꝙ hoc possit. sed trã supra ĩ questiõe de naturalib⁹ angelo⁹ ostensum est ꝙ non potest hoc angelus: vt abstrahit spẽs. ꝛ hoc modo intelligit Beda. ꝑ ḃ patet solutio quesiti

Incẽdere quid sit.

Incendere aũt puto ꝙ est duob⁹ modis. vno modo ipo ordine spẽ⁹ vt exprimant cogitatiões cõcupiscentie vel ire. ꝛ alio mõ trahẽdo ad hoc calorẽ cõplexionis. ꝛ ꝓtẽdere spũs corporeos vt ex his inclinatio fiat ad consensum.

Arti. IX I

Qui ꝛ quot sunt modi ĩmissionis quibus diabolus se ĩmiscet: ꝛ q̃ sunt modi tẽtationũ.

Modi tẽptationũ dmonũ ꝟm Augustinũ

Quarto querit de modis ĩmissionis. tãgit aũt aug. quosdã modos in li. 83. q. dicẽs: Demõ dat se figuris / accomodat se coloribus / adheret factis / latet in fallacia sermonib⁹ / odoribus se subijcit / infundit se saporib⁹ / turbat animũ tenebrosis affectibus / ꝛ obtenebrat sensus: ꝛ quibusdã nebulis meatus intelligentie ꝑ quos pandere lumen rõnis radius mentis solet. hoc aũt quedã (vt patet) ex numero isto videt facere demon extra ꝛ quedã intra. Item alios modos tẽptationis ꝛ ĩmissionis tangit Greg. multipl'r: dicens ꝓmo generalẽ modũ Job. 41. ĩ glo. sup illud: De naribus eius ꝓcedit fumus cũ noꝝ inspirationib⁹. praua in humanis cordib⁹ cogitatio nascit ꝑ quã acies mẽtis obtundit. Magis aũt specialẽ modũ tangit Job. 28. sup illud: Abscondit decipulã sup semitas dicens: intuet hostis mores hominũ cũ vitio sint ꝓinquiores: ꝛ illa apponit ante faciẽ mentis ad q̃ vnũqd q̃ facilit videritinclinari. Itẽ Greg. ĩ moralib⁹. 32. li. sup illud: Ecce vehemoth quẽ tẽ. fideli famulo suo dñs cũctas hostis callidi machinationes insinuat: oẽ qd opprimendo rapit: oẽ qd insinuando circũuolat: oẽ qd minando terret: oẽ quod suadendo blandit: oẽ qd desperãdo frangit: oẽ quod ꝓmittendo decipit Itẽ. I. Pet. I. sup illud: Circuit querens quẽ deuoret. dicit glo. Circuit tanq̃ hostis obsidens muros clausos: explorat an sit pars aliqua muro⁹ minus stabilis / cuius aditu ad interiora penetret offert oculis formas illicitas vt visu destruat castitatẽ: aures ꝑ canora tẽptat vt molliat xpianũ vigorẽ: linguã cõuitio ꝓuocat: manũ in viris lacescentibus ad cedẽ instigat: bonores terrenos ꝓmittit / vt celestes adimat: ꝛ cũ latenr fallere nõ potest aptos addit terrores: in pace subdolus: etiã in ꝓsecutiõe violẽtus: q̃ cũ tot sint modi intrandi ĩmittendi querit penes quid sumant. Itẽ q̃rit sũpe in corporalib⁹ modis omnib⁹ assumptõe corporis indiget: ꝛ in spũalib⁹ depõne eorundẽ: videt em quibusdã ꝙ semp tẽptãs extrinsec⁹ indiget corpore assumpto: qꝛ ipẽ ꝓmo adã ꝑ assumptũ corpus tẽptauit: sed trã hoc nõ est necessariũ: qꝛ ꝟm hoc oporteret eũ semp venire in corpore alicuius aĩalis assumpti. Itẽ saporib⁹ se nõ ĩmiscet nisi corpus: q̃ in tali genere tẽptatiõis videt semp assũpto corpore indigere. Sed cõtra hoc est ꝙ ipe non intendit nisi deci pe spm: ꝛ facilior est spũs ad spiritũ applicatio q̃ corporis ad spm Itẽ ipe sepe temptat de spũalib⁹: q̃ tunc nõ indiget corpore Solo dõm ꝙ modi quos ponit aug. sunt generales ꝛ multiplicatur ꝟm ea in quib⁹ effectus eius ꝓt pingere ad aĩam ponit aũt septẽ / quo⁹ q̃nq̃ sunt extra / ꝛ duo int⁹: illo⁹ aũt q̃nq̃ quattuor sumunt ꝟm delectabilia sensuũ. ſ. visus / auditus / odoratus ꝛ gustus: ꝛ penes visum accipit modus primus q̃ est in duob⁹. ſ. in sensato sensus cõis qõ maxime cognoscit visu: vt qñ dat se figuris: qꝛ figurã maxime cognoscimus ꝑ visum: licꝫ sit proprũ sensatũ sensus cõis. Secundo mõ qñ accomodat se coloribus: ꝛ hic modus est penes ꝓprũ obiectũ visus. penes auditũ aũt sunt duo. ſ. penes sonũ ꝟm ordinẽ ad armoniã / vnus trã adheret sonis: ꝛ penes vocẽ articulatã ꝛ lrãtã. alius qñ facit latere mendacũ vt efficacius decipiat: ꝛ postea accipit duos penes odoratũ ꝛ gustũ q̃ ꝑse patẽt. Sed querit quare nõ ponit aliq̃s penes tactũ: ꝛ ad hoc dõm ꝙ ibi nõ ita lateret: quia tactus nõ accipit sine materia sensibile suũ sicut alij. ꝟm em ꝙ gustus nõ quidẽ tactus sed indiciũ saporis est sic habet proprũ delectabile preter tactũ. Alij duo q̃ sunt intra vnus sumit ꝟm ordinem cõcupiscẽtie cõmore in cõparatiõe ad affectũ: ꝛ alius ꝟm ordinẽ turbate fantasie ad intellectũ. Gregorius aũt in primo verbo suo nõ exprimit nisi generalit q̃liter fiunt oẽs. In scõ aũt tangit modũ q̃ est iuuante cõplexione ꝛ cõsuetudine. Tertia est auctoritas Grego. ꝟm duo inclinãtia in malũ q̃ sunt amor male ĩflãmans: ꝛ timor male humilians. amor em inordinate se habet ad bonũ: ꝛ respectu illius sunt tres modi: quo⁹ ꝓmus est experiẽdo ad qõ bono⁹ cõmutabiliũ homo facilius inclinat. ꝛ respectu illius est insinuando circũuallare. habito aũt bono ad qõ est inclinatio sequit excitatio affectus in illud: ꝛ hoc est qõ ꝓmittẽdo decipit. Tertiũ est labor ad cõsequendũ ꝛ ad ꝓmanendũ in illo qñ ꝓceptũ est: ꝛ hoc etiã suadendo blãditur. ex dulcedine em boni desiderati vel habiti ponit rões ꝑsuasiõis ꝛ blandimẽti. Si aũt est penes timorẽ / aut est ex parte corporis: ꝛ tunc sepe opprimendo rapit. qꝛ corpus opprimere potest. aut ex parte futuri mali: aut ex parte ꝓteriti. si ex parte futuri / tunc cõminando terret. si ex parte ꝓteriti / tunc ex cõsideratõne illius multotiẽs desperando frangit. Modi autẽ q̃ sunt in glosa Petri sumunt trib⁹ vijs. ſ. penes allicientia extrinsecus rationẽ: penes instrumẽta peccãdi / ꝛ penes obiecta spũalia. Primus modus est carnalis ordinatus ad spm. Secũdus est carnis ꝛ spiritus simul. Tertius spũs in cõpatiõe ad carnalia. penes primũ sunt duo modi. penes visum ꝛ auditũ: et nõ penes alios sensus: qꝛ isti sunt trm disciplinabiles vt dicit phus in li. de sensu ꝛ sensato circa ꝓmũ. ꝛ per hoc soluit obiectio q̃ posset fieri de alijs. Secũdi duo modi accipiunt penes duo generalia instrumẽta peccandi / cũ em pctm sit in verbis ꝛ factis generale instrumentũ peccandi erit lingua: de q̃ dicit Jacob⁹ ꝙ ĩcẽdit rotã natiuitatis nre inflãmatã a gehẽna. man⁹ aũt instrumentũ gñale est ad opa: de q̃ dicit phus in 3. de ania ꝙ est organũ organo⁹. ꝛ in. 16. de anĩalib⁹ ꝙ natura dedit hoĩ manũ ꝑ istrumẽto ꝛ armis. Tertij aũt duo sunt penes obiecta spũalia ꝛ ꝟm ordinem ꝓuersum in bonũ huius mũdi. ꝛ sic ꝓmittit bonores

Modi tẽptationũ dmonũ ꝟm Augustinũ

Scõm gregoriũ modi gñales.

Scõm gregoriũ modi ꝓpẽales.

Adbucer ꝓssiones modi speciales ꝟm Grego.

Questiũcla dupler Arg. primo ꝙ sic.

In opo ꝙ nõ 20

Solo ad totũ

Questiũ

20

terrenos: ⁊ fm puersum ordinē a malo pene: ⁊ tūc ap te parat p se vel suos terrores. q: p hoc cōtempt⁹ sur git in scandala vt dicit. Ad id quod vlterius queri tur vtrū in omnib⁹ his indiget/assumptōe corpis: di cendū q nō: q: materia corporaliū (vt supra in pcedē ti dis. notatū est) obedit ei ad nutū ⁊ ad mirtiōes: sed qñq assumit qñ vider sibi modū illū magis valere. ⁊ p hoc patet solutio ad totum.

Ad vltimā qitiunculā.

Arti. X. K

Cui parti anime potest ĩmittere malignus spūs ⁊ cui non: ⁊ vtrū potest supra intellectū ⁊ super affectū: ⁊ vtrum demon vel angelus bonus videat nostras cogitationes.

Arguit̃ pō

Quinto querit̃ cui parti anime potest ĩmittere hostis malignus: est em̄ in nobis vis accipi ens extra cū p̄sentia materie: ⁊ vis intra acci piens sine p̄sentia materie corporum similitudines vt imaginatio/fantasia/estimatio/⁊ memoria. est etiā quedā accipiens spēs depuratas ab oī materia ⁊ ma terie appendit̃ijs. sil'r tres sube sunt sup nos existen tes fm naturā qua vnimur corpori. s. deus/angel⁹ bonus/⁊ demon: g̃ videt̃ q fm cōgruentiā dignita tis in viriby debet etiā esse ordo ĩmittēdū in ĩpas. cū igit̃ deus opet̃ sup intellectū/angelus bonus nō ope rabit̃ nisi sup fantasiā: ⁊ demon tm̄ sup sensum Itē aug. dicit q inter mentē nostrā ⁊ deū nihil est medū: g̃ nihil supponit̃ ei nisi deus: sed oē qd̄ imprimit ĩ ali quo spēs est sup ipm: g̃ nihil imprimit intellectui no stro spēs nisi solus deus: g̃ vt prius relinquet̃ fanta sia angelo bono: ⁊ sensus angelo malo. Sed econ tra videt̃ q: serpēs p̄mo aggressus ē mulierē: ⁊ hec ē inferior pars rōnis (vt dicit aug.) g̃ videt̃ q possit su pra intellectū nostrū. multo em̄ plus p̄t sup nr̄m q̄ p̄ me mulieris q̄ corrupta p peccm̄ nō fuit. Itē videt̃ q possit sup̄ intellectū: q: lumē naturale nō amisit: g̃ ex intellectu naturali p̄t irradiare sup fantasmata et ĩ primere possibili. nō em̄ req̃rit̃ plus ad hoc q possibi lis fiat in actu nisi vt sit lux extrahēs intelligibilia et fantasmata ⁊ q̄ extrahunt̃. Itē videt̃ ex hoc qd̄ di cit in li. d causis q aia tō est istrumētū intelligētie: q: intelligibilia impmit in ipa: sed demon nō amisit na turā intelligētie: sed aliqn̄ intelligētia fuit: g̃ adhuc p̄t impmere intellectui anie. Itē videt̃ q possit super affectū: q: incensores sunt malor: vt dr̄ in lra. incēde re aūt dr̄ respectu affectus: q: calor est in affectu: g̃ de mon p̄t sup affectū. Itē Osee. 7. dr̄ q oēs fornicarij sicut clibanus succēsus a coquēte. fm glosā aūt coquēs est diabolus: ⁊ loquit̃ ibi de amore idolor q̄ nō hēt aliud sibi correspōdēs in corpe: g̃ incēdit volū tatē: vt videt̃. Itē ipe p̄t sup intellectū (vt dicūt q̄ dā) g̃ ⁊ sup volūtatē: q: in imaginatōe est vtraq; istar potētiar: ⁊ etiā intellectus ante affectū siue volūtatē

Questiūcla secunda.

Vlterius q̄rit̃ hic vtrū demon vel angelus bon⁹ videat nostras cogitationes: videt̃ aūt q sic: q: alter nesciret ad q̄ magis vel minus inflammare deberet.

Obo pa

Itē aug. sup Gen. li. 12. Mali angeli cogitationes nouerūt: q: multa p̄dicūt q̄ nō p̄dicerēt si cogitationes nō nouissent. Itē aug. Angeli ab aia p̄ñt abscōdere cogitationes: sed ania ab angelo cogitationes abscōde re nō p̄t Sed ⁊ hoc est qd̄ oēs dicūt q nō nouit cor dois nisi sol⁹ deus. Solo dōm ad p̄mū cū cōi opi nōe q solus deus ĩmediate opat̃ sup volūtatē. ange lus aūt bonus ex ordine gr̄e nō nature opat̃ sup ĩtel lectū illustrando ipm: ⁊ demon q: cecidit a gr̄a in in tellectū nostrū opari nō p̄t nisi p ꝓñs: q: s. ordinat fā tasmata alit̃ ⁊ al'r vt ex eis hoc vel illud ĩ intellectu re sultet. tñ bñ cōcedo q ex lūine naturali aliqd̄ possit ĩ fluere sup fantasmata/vñ liqd̄⁹ resultet ĩ spēb⁹ id qd̄ intēdit. sed nō puto q hoc lumē sup possibile ĩtellectū influere possit: sed ad hoc erigit̃ lumē agētis qd̄ agēs est subale: q: agēs seipo agit/sicut lux seipa lucet: ⁊ in telligere eius est sil'r ipi⁹ op⁹/⁊ nō alicui⁹ preter ipm

Ad p̄mū

Ad p̄mū g̃ dōm q nō est ordo ille: q: in boie affectus est vlterior q̄z intellectus: ⁊ fantasia nō in multo pfectior q̄z sensus ⁊ iteriores ⁊ exteriores vires aie sensibilis sunt fm gradū nature sub demone oēs: sed intellectus in q̄ est dispositio ad gr̄am ordinat̃ ad mi nisterū angeli boni q̄ tñ etiā potest in interiores affe ctus q̄ p̄riū subiectū est gr̄e q̄ est a solo deo ordinat̃ ꝗ solo deo opante in ipo.

Ad 2m

Ad aliud dōm q hoc intel ligit̃ q̄ ad voluntatē mētis in q̄ opat̃ solus de⁹: ⁊ nō q̄ ad intellectū. vel p̄t dici q hoc intelligit̃ fm cōpa rationē ad finē q̄ est bt̃rtudo: ⁊ nō simplr. sicut etiā s̄ glosarū est in. 1. dis. bui⁹ libri

Ad 3m

Ad id qd̄ ꝗ obr dōm q licet mulier significet rōnē in mr̄imonio spūali mē tis: vt dicit aug. nō tñ serpēs ipe aggressus est eam ex pte rōnis: sed ex pte sensus ordinati ad rōnē

Ad 4m ⁊ 5m

Ad aliud dōm q hoc lumē ad augmentū malicie spargit q̄n tū p̄t: sed nō sup̄ mentē: sed sup spēs ordinatas ad mē tē/cui⁹ rō iā dicta est.

Ad 6m

Ad aliud dōm q incēsio illa nō est in affectu sed in ordinatis ad ipm: vt dictū ē su pra.

Ad 7m ⁊ 8m sil'.

Ad aliud dōm q coqt p incitātia cōcupiscētiā ordinata ad mentē. p p̄dicta patet sol'o ad seqns: quia credo dictū illud falsum esse/⁊ nō cōperere oī angelo sed bono tm̄. ⁊ hoc p̄ter gr̄am nō p̄r naturā.

Ad q̄stiūcu lam scōam ⁊ ad p̄imū obiectū au gustini

Ad id qd̄ vlterius q̄rit̃ iā supra solutū est: q: nō videt̃ co gitationes nisi eas q̄ bñt signū aliqd̄ in corpe: ⁊ de il lis intelligit̃ p̄ma auctoritas aug.

Ad. 2. obm Augustini.

Ad aliud dōm q hoc cōtingit p̄r collimitantiā corpis ⁊ anie: quia statim motus mētis mouet̃ corp⁹ etiā q̄ntūcunq; sit obiectū spūale: tñ si gaudij est dilatat̃ cor ⁊ affluūt spi rit⁹: ⁊ si tristicie est cōstringitur ⁊ recurrit sanguis ad ipm frigidandū: ⁊ in illis signis videt. Nota etiā q q̄ dā dixerūt q demon est sicut speculū in q̄ apparet for me quas vult: ⁊ ita obijcit se intellectui: ⁊ tunc legit ĩ tellectus noster in eo ita q nō agit ĩ intellectū nostrū sed intellectus facit hoc in seipo. sed hoc mirū est si p bari potest q spūalis natura ita sit specularis quādo vult. ⁊ si hoc cōcedere t̃ mirū est si intellectus nr̄ oēm scientiā accipiens ex fantasmate ita scit legere in ipo. Itē fm hoc videt̃ mihi mirū q nō semp obijcit se ĩtel lectui vt sp occupet̃ circa lectionē cor q̄ obijcit. Si di cas q intellectus se auertit. Cōtra hoc est q celerior est demone qui sequit̃: ⁊ iter obijcit nisi forte claudat oculos cooperculis aliquibus: ⁊ quia tales fictiones ratione carent: ideo dimittantur.

De ordinum distinctione qui et quot sint.

Distin. IX De ꝓñtib⁹ cōfirmatio nē angelor bonor q̄n tū; ad ordi nū distictōz

Post predicta superest p cognoscere de ordinibus angelorū q̄d scriptura tradat. q̄ in plurib⁹ lo cis nouē esse ordines angelor p̄mulgat: scz angelos: archangelos: principatus: potesta tes: virtutes: dñationes: thronos: cherubin: ⁊ seraphin. ⁊ inueniunt̃ in istis ordinibus tria

terna esse. ⁊ in singulis tres ordines: vt trinitatis silitudo in eis insinuet impssa. vñ Dyo. tres ordines angelorꝝ esse tradit ternos ī singulis ponēs. Sunt eñ tres supiores: tres inferiores: tres medij. Supiores seraphin: cherubin: throni. Medij dñationes: pncipatꝰ potestates. Inferiores virtutes: archāgeli āgeli.

A Post pdicta supest cognoscere de ordinibus angelorꝝ. ⁊c.] Hic incipit magr tractare de dis. ordinū ⁊ officiorꝝ. ⁊ hēt duas ptes: in q̄rū pma agit de his q̄ ptinēt ad ordinū distinctōnē: ⁊ hec terminat in ista dis. In secūda aūt ponit ea q̄ ptinēt ad officiū misteriū: ⁊ hec incipit in seqnti dis. ibi [Hec etiā inuestigandū.] Hec dis. hēt qnq; ptes / quarꝝ prima cōtinet dis. hierarchie ⁊ ordinis. Secūda aūt rōnes nominū ibi [Hec noīa illis.] In tertia inqrit vtrꝝ isti ordines sint a natura vl'a grā ibi [Iam nunc inqrere.] In quarta inqrit vtrū oēs angeli eiusdē ordinis sint eqles ibi [P̄ cōsiderari oportz.] In qnta inqrit vtrū numerus ordinū augmentabit ex hominū assumptiōe vt fiat ordo decimus ex hominib assumptis ibi [Notandū est q decimus ordo.] Ex his ⁊ disputatione patebit sententia.

Arti. I. Quid sit hierarchia fm definitionem.

Diffinitio hierar. fm Dyonisiū. Incidūt aūt hic q̄ttuor q̄rēda. s. qd sit hierarchia: ⁊ de diuisiōe hierarchie: ⁊ de cōnexione hiera. ⁊ qd sit ordo: ⁊ ordinis multiplicatio. Ad pmū sic: In celesti her. c. 3. ponit Dyo. diffinitiōz hierarchie talē dicēs: Est qdē hierarchia fm me ordo diuinꝰ / ⁊ scia ⁊ actio deiforme quantū possibile est simulans: ⁊ ad inditas eis diuinitꝰ illūinatiōes proportional'r in dei sil'itudinē ascendēs. Ibidē aliq̄n tulū infra ponit scōam dicēs sic: Hierarchia q̄ dicē sacrā quandā vl'r decurrat dispositionē imaginē diuine speciositatis in ordinib ⁊ scīs hierarchis ppe illuminatiōis sacrificantē mysteria: ⁊ ad ꝓpriū pncipium vt licet assil'atā. Magistri aūt nñ etiā ponūt tertiā hanc. s. Hierarchia est sacrorꝝ ⁊ rōnabilū ordiata potestas in subditis debitū retinēs dñatū. Cōtra pmā sic obr: Ordo ps hierarchie est: ḡ nō debet poni ī diffinitōe eius: sed potꝰ ecōuerso Itē scia nō videt cōpetere oib q̄ sunt in hierar. cū nō cōpetat nisi cherubi: ḡ ñ debet poni. Itē cū charitas sit altius donū q̄ scia ⁊ competat pmo ordini magis erat diffiniēda hiera. aptissimo suorꝝ donorꝝ q̄ a scōo Itē actio nō cōpetit nisi ministrātib de scōa ⁊ tertia hiera. sed potissima hier. nō agit / sed assistit: ḡ male diffinit p actōnē Itē hoc nō videt verꝝ q̄ dicit deiforme q̄ntū possibile est sil'ans: qz nō oēs hierarchie ex deo imediate accipiūt illūinatōes: sed q̄dā ab angelis: ḡ sil'r angeli forme potꝰ q̄ deiforme q̄nq;. Itē hoc videt secq ex hoc qd dicit in ecl'. hierarc. q̄ oī hierarchie cōuenit vt cooperatorē fieri in hoc q̄ qdā sunt purgātes / ⁊ quidā purgati: ⁊ qdā illūinātes / ⁊ qdā illūinati: ⁊ qdā pficientes / ⁊ qdā pfecti. Itē dicit q̄ oīs lex diuina est p pma media ⁊ p media postrema reducere: ḡ videt q̄ nō oēs sil'ent deiforme q̄ntū possibile est Si dicas q̄ b intelligit q̄ntū ad b q̄ dicē q̄ diuia bōitas pcedit īegressibil'r p oia: ⁊ replet vnūqōq; fm sue capacitatē analogiā. hoc nihil est: qz fm hoc nō erit ꝓpriū hierarchie: sed potꝰ vnūqōq; entiū a pma bonitate fm q̄ ē ab illa hoc mō sil'at deiforme q̄ntū possibile est Eo

2ª Dyo.

3ª diffi. fm doctores. Arg. primo p pmā dif. hierarchie.

2º

3º

4º

5º

6º

7º

Sol'o

Instantia

8º

dē mō obiicit de vltimo q̄ dicit ad inditas eis diuinitus illūinatōes ⁊ dei sil'itudinē ascendēs. ascēsio eñ dicit gradus mutationē: ḡ videt q̄ cōtinue pficiant angeli in celo: ḡ illi q̄ fuerūt in choro vno pñt eleuari ī primū chori alterius. Si dicas q̄ hoc nō cōuenit: qz pficiēte vno inferiori pficit etiā supior, hoc nihil ē: qz adhuc nihil minus sequit q̄n inferior pōt venire ī gradū in q̄ mō est supior Obiicit etiā p scōam: q̄rit qd dicat dispō sacra vl'r. Si eñ dicat dispositio ordinationē / sicut videt velle alia translatio: tūc non dicit determinationē sufficientē p hoc q̄ dicit sacrā quandā. ⁊c. sunt eñ instituta patrū sacre q̄dā ordinatiōes vl'r: ⁊ tñ nō sunt hierª. P qd vocat imaginē diuine speciositatis. imago eñ ptinet potꝰ ad naturalia q̄ ad gratuita supaddita: sicut patet ex disputatis in. I. li. dis. iij. Itē de hoc q̄ dicit ꝓprie illūinatiōis. sunt eñ actus hierarchici purgare ⁊ pficere sicut illūinare: ḡ debuit dicere ꝓprie purgatiōis ⁊ ꝓprie pfectiōis sicut dixit ꝓprie illūinatōis. Itē sacrificare fm legē est se deo offerre vel sua: ⁊ ex hoc sacrari: ⁊ in hierarchijs videt esse ordine cōuerso: qz illūinatōes potius sunt sacre: qz ex deo sunt q̄ qz deo offerunt. Item misteriū idē est qd secretū. angeli aūt sūt ī apto facici dei: ḡ nō videt eis cōpetere mysteriū. Itē cū dicē ad ppū pnm / q̄rit q̄d supponit ꝓpriū pnm. Si dicas q̄ deū / tunc videt oīno esse incōueniēs: qz deus est in eis cōe pncipiū ⁊ nō ꝓpriū. Si aūt dicas q̄ supponit aliqd aliud / tunc cōpetere nō pōt hierarchie: qm hierarchie (vt dicit in ecl'. hie.) est q̄ntū possibile est ad deū sil'itudo ⁊ vnitas Itē q̄ dicit licet. licitū eñ (vt dicit glo. sup pmā ad Cor.) est qd nullo pcto est. phibitū: ⁊ ita potest vnusquisq; ascēdere q̄ntū pōt: nec est q̄ prohibeat ei. Obiicit etiā de tertia: qz videt diminuta: qz cū tria sunt de hierarchia. s. ordo / scientia / ⁊ actio. ista diffinitio nullā facit de scia ⁊ actiōe mentionē. Itē q̄ dicit sacrarꝝ ⁊ rōnabilū nō videt competere: qz hierarchia saluat in plātis ecclie q̄ etiā hierarchici vocant: ⁊ tñ pleriq; ex eis nō sunt sacri Itē q̄ dicit in subditis nō videt tangere hierarchiā nisi p cōpationē ad inferiores. ⁊ non est incōueniēs: qz etiā essentialiter est hierarchie cōpatio ad superius q̄ ad inferius qñ in ascensu pfectio est: in descensu purgatio ⁊ illūinatio. Itē dicit q̄ dñatū retinēs in subditis videt esse cōtra pceptū summi hierarchie xpi / q̄ dicit suis hierarchis: Reges gentiū dñant eorꝝ ⁊ q̄ ptātē.

Itē. I. Pet. 5. Nō vt dñantes ī cleris Itē bernardus ad Eugeniū: Noli q̄rere dñari ne tibi dñet oīs iniqtas. Itē cū multa sint dona aliorꝝ ordinū sicut dominationū / quare nō diffinit p dona aliorꝝ sicut peritō: Vltimo etiā querit penes quid sumant tres dicte diffinitiones. Solutio sine pcīudicio aliorū dico q̄ prima diffinitio data est penes ea que sunt essentialia hierarchie: ⁊ penes ꝓpriū eius effectū in substantijs q̄ sunt in ipa. ordo eñ ⁊ scia ⁊ actio sūt de substantia hierarchie: ⁊ ex his efficit in substātijs ordinatis similitudo ad deū: ⁊ ascensus fm inditas illuminationes. Secunda autē datur per cōpositionē exēpli ad exēplar. Et tertia cōsiderat proprīā substātiā / que ordinat in hierarchia: ⁊ in qua saluat hierarchicꝰ ordo. vñ nulla istarꝝ diffinitionū tāgit hierarchiā diuinā q̄ est ī triū psonis: quā vocāt qdā supceleste. ⁊ hoc patet ex verbis positis in diffinitione: quia similitudo ad deum ⁊ vnitas ⁊ ascensus in deum quantum possibile est non nisi absurde de deo exponitur.

Sol'o

Instantia

Obr p̄

scōam dif.

2º

3º

Sol'o

Instantia

Sol'o

Instantia

7º

Obr ⁊ tertiā dif.

2º

3º

4º

5º

6º

7º

Questio vltima.

Solutio

Et hoc dico ꝓter quosdã qui extendere volunt istas diffinitiões: sed verũ est ꝙ cõmunes sunt diffinitiões ad celestẽ ⁊ ecclĩastica: nec inuenit a Diony. ꝙ aliqua hierarchia supcelestis sit: absurde enim dicitur ꝙ persone diuine ordinãtur in scientia ⁊ actione ejusdem enim in eis sit ordo nature nõ tamen est in eis ordo scientie ⁊ actiõis: ⁊ iõ nec auctoritatẽ nec veritatẽ hz dictũ beriñ. qõ dicit de celesti hierarchia: ⁊ iõ illa a Diony. nunq̃ est tradita nec diffinita. Dicimus igit ꝙ pma colligit ea que sunt substantialia hierarchie. At ad pmũ obiectũ dicendũ ꝙ ordo dicit duobz modis scz res ordinata/⁊ sic ordo est pars hierarchie ⁊ nõ cadit in diffinitione eius. dicit etiam ordo ratio ordinis/⁊ hoc duobus modis vna ratio cõis q̃ sumit a scientia ⁊ actiõe quibuscũq̃z sacris/⁊ sic diffinit hierarchiã. Alio mõ dicit spealis rõ a speciali dono sumpta vt est charitas vel scientia vel ḡes vel aliqõ aliud tale/⁊ sic diffinit ordinẽ nõ hierarchiã. primo mõ est ordo. scõo mõ diffinitiuũ hierarchie. tertio mõ diffinitiuũ ordis. Ad aliud dicendũ ꝙ sumit hic scia generalr ꝑ participatione diuie illuminatiõis ⁊ nõ spealr a dono scie quo denoiat cherubin ⁊ ꝙ hoc sit verũ accipit a Diony. in eodẽ capl'o dicẽte sic. Unicuiq̃z hierarchiã sortiẽtiũ est pfectio b̃ est fm ꝓpriam analogiã in dei imitationẽ ascẽdere ⁊ oim diuinꝰ vt eloquia aiũt dei cooperatorẽ fieri ⁊ ostẽdere diuinã in scipo actionẽ fm ꝙ possibile est relucentẽ: vtpote qm̃ ordo hierarchie est quosdaz quidẽ purgare/quosdã vo purgari/quosdã aũt illuminare/quosdã autẽ illũinari/⁊ quosdã pficere/q̃sdã aũt pfici. Acceptio igit illũinationis ⁊ effusio sunt de substãtia hierarchie/⁊ acceptio ipius dicit ꝑ sciam referri/sic aũt ꝑ actionẽ ⁊ ex b̃ patz solutio ad sequẽs ⁊ tertiũ post hoc: qz si scientia sumeret b̃ a speciali dono tũc posset esse obiectio de charitate sed nõ est ita/ sil'it acto sumit ꝑ actionẽ misteriũ sed potꝰ ꝑ effusione illuminatiõis in qua supior efficit cooperator dei illuminãtis. Ad aliud dicendũ ꝙ oĩs hierarchia similat dei forme in omni illuminatiõe: nõ enim supior effundit super inferiorẽ aliqd de ꝓprio: sed potius diuinũ lumen/sicẽ dicit apl's. Non enim no smetipos pdicamus sed iesum xpm. Et iterũ. Non iudicaui me aliqd scire inter vos nisi iesum xpm ⁊ hũc crucifixũ. ⁊ ꝑ b̃ patet solutio ad oĩa que obiecta sunt de ista ꝑte diffinitiõis. Ad aliud dõm ꝙ angeli cõtinue pficiũt nõ in merito sed in ꝓceptiõe illuminationũ altissimarũ. Fons enim illius luminis exhauriri nõ põt cũ sit infinitus. Ille aũt illuminatiões sunt rõnes nouo mõ glorãdi nõ tamen exaltãtes gradũ beatitudinis in pmio substantiali: ⁊ iõ nõ tenet illud qõ obijcit. Ad id qõ obijcit de secunda diffinitiõe dicẽdũ ꝙ dispositio dicit ordinatio fm gradus ꝓcipiẽde illuminatiõis vt infra patebit ⁊ restringit per hoc ꝙ dicit sacrã ⁊ ꝑ ꝓña que sunt scientia ⁊ actio in quibz est hierarchica dispositio: ⁊ ideo obiectio illa parũ valet qm̃ statuta referunt ad ordinẽ vitẽ id qõ obijcit de rõne imaginis dicendũ est ꝙ ista diffinitio data est per cõformitatẽ exemplati ad exẽplar. illuminãtis enim dei resultat similitudo ⁊ conformitas in illuminatis ꝑ b̃ ꝙ ipe q̃ lumen verũ est implet eos ⁊ splendet ex eis sicut ignis in ferro candenti: ⁊ hec conformitas luminis pticipati dicit hic imago ⁊ nõ conueniẽtia in naturali sititudine. Et ꝙ ita sit accipit ex verbis Dionysij sic dicentis: hierarchia suos phiasotos. i. laudatores ⁊ subditos agalmata diuina ꝓficit specula clarissima ⁊ munda receptiua principalis luminis ⁊ diuini radij. Est aũt agalma idem qõ imago vel similitudo fm aliã translationẽ. Ad aliud dicẽdum ꝙ licet purgare sit actus hierarchicus ⁊ sil'r illuminare ⁊ sil'r pficere tamen purgatio ⁊ pfectio consequũtur ex illuminatiõe: purgatio qdem ex parte subiecti cui lumen infundit. pfectio autẽ ex parte finis in quẽ reducit illuminatꝰ vt infra patebit cũ de actibz ill'erit disputatio: ⁊ iõ hic ponit illũinatio potꝰ q̃z pfectio vel purgatio. Ad aliõ dõm ꝙ sacrificiũ istud rotũ effectiue intelligit: quia fiunt scti ⁊ sacri ex tali ordine subdescẽdente in eos lumine diuino: ⁊ ideo nõ tenet obiectio. Ad aliud dicẽdũ ꝙ occultũ est quo ad ĩmensitatẽ ⁊ nõ quo ad substantiã. nullus enim illud lumẽ ita recipit ꝙ icludat ita q̃ illõ nihil sit extra ipm: sz potius totũ remanet extra: qz nõ diuidit ꝑ b̃ ꝙ ẽ intꝰ ⁊ extra: aliter enim cõprehenderet lumen illud qõ esse nõ põt. Ad aliud dicẽdũ ꝙ ꝓpriũ hic dicit remotionẽ eius qõ est ab alio: quia licet angelus angelũ illuminet per b̃ ꝙ splẽdor deitatis lucet ꝑ ipm/nõ tamẽ cõuertit ⁊ assimilat eum ad se sed ad ꝓpriũ principiũ illuminationũ qõ est solus dñs deus: ⁊ ideo nõ dicit hic priuatũ ꝓpriũ sed id qõ ꝑ se ⁊ nõ per alterũ emittit radios illuminationũ. Ad aliud dõm ꝙ licitũ importat ibi limitationẽ gradus fm statũ premij ⁊ naturet: quia vltra illud progredi in diuinũ lumen nõ est possibile/⁊ sic in disparitate est par gaudiũ vt dicit Ansel. ⁊ stella a stella differt ĩ claritate. Ad id qõ obijcitur de tertia dicendũ ꝙ illa non considerat nisi substantias in quibus est ordo hierarchie: ⁊ ideo nõ ponit scientiã ⁊ actionẽ. Ad aliud dicendũ ꝙ prelatorum ordo sanctus est licet ipi mundi sunt: ⁊ ideo sicut dicit Augustinus cum Dionysio sint cõputandi qui de sacro ordine ceciderunt. Ad aliud dicendũ ꝙ illuminatiõis descensus est a superioribz ⁊ illud est substantialius hierarchie ⁊ reordinatio in deum est quasi consequẽs illuminationẽ. Ad aliud dicendũ ꝙ illum dominatũ nõ interdixit xps: sed potius dominatũ ambitionis: iste enim dñatus (vt dicit Dionysius) dicit suppositionẽ siue excessum primorum ⁊ possessionẽ omniũ pulchrorũ bonorũ ⁊ firmitatẽ cadere nõ valentẽ. Ad aliud dicendũ ꝙ dñatus dicit suppositionẽ ordinatã ad inferiores suppositos: ⁊ qz hoc substantiale est hierarchie: ideo potius ab illo q̃z ab alio diffinitur.

Ad primũ.

Ad 2m ⁊ 3m ⁊ 4m sil'.

ad 5m 6m ⁊ 7m

Ad 8m cũ obiectione

Ad obiecta ꝗ diffinitõz

Ad primũ

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m cũ obiectis.

Ad 7m

Ad 2m

Ad 3m.

Ad 4m

Ad obiecta ꝗ tertiã diffinitiõez dicẽdũ ad pm

Ad alia tria simul.

Quõ ⁊ qualiter diuidit hierarchia.

Arti. II. B

Secundo querit de hierarchie diuisione. reijciemus aũt verba quorũdã ficta ⁊ contra sententiã Diony. inuẽta que in nulla translatiõe inueniunt dicũt enim qdã ꝙ diuidit hierarchiã in epiphaniã ⁊ yppbaniã ⁊ ypopbaniã. Et dicũt ꝙ epiphania est pma ⁊ illã diffiniũt fingẽtes extranea vt mẽtiant verba Dionysij ꝙ est incalescẽtis affectiõis incendio altioris intellectus fastigio: iudicij liberatio: resultatio distributa. hec autẽ verba Dionysij non sunt nec sensus: quia ipe in toto libro non attribuit thronis iudicij libertatẽ: sed fm Greg. dicta sunt nõ ratione. ⁊ ideo tanq̃z vana abijciẽda. yperphaniã diffiniũt sic yppbania est diuina illũinatio sui pticeps in cristallaria reuerẽtia insignies vsum dñandi edocens: arcẽa qõ est contrariũ. Et dicũt ꝙ dicit Dionysius primũ ꝓter pncipatꝰ q̃z est reuerẽtia docere. scõm ꝓpe dñationes. ⁊ tertiũ ꝓter ptãtes qõ est ꝗ Diony. q̃ nũq̃z posuit pncipes in scõa hierarchia sz ĩ tertia: ⁊ est ꝗ oes alios

Prima diuisio hierarchie.

Reprobatio diuisionis illius.

sctōs qui licet videant ponere ꝓncipes in scda hierarchia tn nō ponūt ante dñationes. Item act⁹ est cōtra verba sanctorꝫ q̄ nullus sctūs dat principib⁹ proprīū actū reuereri. Tertiā diffiniūt sic ypophania est diuinū ꝓcipiū nature legib⁹ occurrēs ⁊ secreta reuelans ꝑ capacitate discreta ⁊ nature legib⁹ occurrens vt dicūt/qō dicit ꝓter virtutes ⁊ b̄ statim apparet falsum: qz Dionysius ponit virtutes in secūda hierarchia. secreta aūt reuelās fm discretā ꝓticipationē dicitur ꝓter archangelos ⁊ angelos: qz archangeli maiora ⁊ angeli minora nunciāt. Sūt alij q̄ volūt hierachiā diuidere fm triplicē cōuersionē. scz in deū ⁊ in angelū ⁊ sup hoīem/⁊ q̄ penes cōuersionē in deū accipiat prima/penes cōuersionē in angelū accipiat secūda/penes conuersionē sup hominē accipiat tertia. Et hoc itez stare nō potest: quia in media hierarchia duo ordines quocūqz modo sumant siue fm Dionysiū siue fm alios nō dicunt cōuersionē in angelū sed sup animā vt virtutes ⁊ potestates fm Dionysiū ⁊ principatus ⁊ dñationes ptātes fm alios: q̄ videt q̄ rōnabiliter posuerit tres hierarchias Dionysi⁹. Ideo sūt alij qui volebāt accipe diuisionē penes attributa ꝑsonarū vt pma accipiat penes bonitatem spūsancti in amore ⁊ sciētia ꝓtēplatiua ⁊ tranq̄llitate. Scda autē penes patrē cui potētia datur: quia dñatus/virtus/⁊ potestas exp̄mūt noia prātis. Tertia aūt penes sapientiā filij: qz principū est cogitare que digna sūt ꝓnūcipe: archāgeli ei sciūt secreta/⁊ angeli cōia: sz hec adaptatio est ⁊ nō distinctio substātialis. Solutio dicendū q̄ diuisio hierarchie accipit fm ꝓportionē illuminationū sicut vult Dion y. ⁊ q̄ omnis celestis ornatus diuidit penes assistere ⁊ ministrare fm triplicem motū angelorꝫ quorꝫ primus est circuire incessanter eternā sciam ⁊ obliq̄ moueri ad subiectorꝫ ꝓuidentiā ⁊ tamen nō deflecti a cōtēplatiōe pulchri ⁊ boni circa qō chori agunt: ⁊ recte moueri qn ꝓuidet minus habentib⁹ recte oia transeūtes: ideo ille ꝑfectiōes possūt sumi penes acceptionē illuminatiōis a deo vel penes id ad qō ordinat. Si pmo mō erit pma hierarhia q̄ tota dicit ꝓuersionē in deū accipiēdo illuminationē ⁊ q̄ hoc verū sit dicit Diony. q̄ dicit pme hierarchie esse ꝑ pria sex quorꝫ primū est q̄ multos ⁊ beatos videt pure contēplantes. scda q̄ simplos ⁊ imediate vigores videt. tertia q̄ est illuminata ⁊ diuino alimēto repleta. quarta q̄ repleta est/multa quidē primo data fuit one solaqz domestica ⁊ viuifica diuīe refectiōis vnitate. q̄nta qz multa cōmunione dei ⁊ cooptatione digna effecta ad eā vt possibile filitudine bonarū habitudinū ⁊ actiōe. sexta qz multa diuinorꝫ supposite recognoscēs diuine sciētie cognitiōis in ꝓticipatiōe fm qō ꝑbas est facta. Ex hīs accipit q̄ suū est accipe illuminatiōes imediate a deo plus oib⁹ alijs: ordinat autē illuminatio accepta ad potētiā ⁊ actionē/⁊ penes potentiā accipit scda. ⁊ penes actionē tertia. ⁊ q̄ hoc verū sit colligit ex verbis Dionysij qui dicit ꝓria secūde hierarchie esse hec. s. q̄ habet deiformes ꝓprietates in hoc q̄ purgat quidē ⁊ illuminat ⁊ pficit quēadmodū dicūt a diuinis illuminatiōib⁹ indītis illis. Scdo ꝑ primā hierarchiā ⁊ ꝑ mediā tertijs tertia manifestatione delatis: qz ad tertiā venerūt illuminatiōes manifestatione scda. Tertia aūt accipit penes actionē et hoc itez pater ꝑ verba Diony. dicentis sic de omnib⁹ trib⁹. excellētissimā quidē hierarchiā tanq̄ ipi occulto primitus ordinare ꝓrimantē clam formas estimādū ordinare sapientiā: scdam vo q̄ cōplēk a sctis dñationib⁹ ⁊ virtutib⁹ ⁊ prātib⁹ ⁊ que ꝓncipib⁹ ⁊ archangelis ⁊ angelis hierarchie pesse. prima quidē hierarchia manifestius ea vo q̄ post occulti⁹: ꝓncipatuū vo ⁊ angelorꝫ ⁊ archāgelorꝫ manifestatiuā dispositionē hūanis hierarchijs ꝑ ꝓna ꝓcipe vt sit ꝑ ordinē ad deū ascēsus ⁊ cōiocatio ⁊ vnitas. vnde sicut accipit diuisio q̄ prima accipit illuminationē ꝑ modū diuini lumis in quo est quies sūma ⁊ iocūditas ⁊ descēdit ab illis per modū potestatis sūme in mediā ⁊ ab illa ad actionem cōpletissimā in tertiā. Ego tamen prolixe alibi notaui ⁊ tractarū de angelis in quo horum subtilior ratio inuenitur.

Scda diuisio hierarch.

Reprobatio istius diuisionis.

Tertia diuisio hierarchie.

Reprobatio illi⁹ tertie diuisionis.

Solutio

triplex motus ãgelorꝫ

Primus.

Secūdus.

Tertius.

Diuisio hierarchie quō sumitur.

Primū.

2a

3a

4a

5a

6a

Vtꝫ mēbra hierarchie ad iuicē sint ꝓnexa

Tertio querit de cōnexiōe hierarchie oportet eēm omne qō ꝑ diuisionē exit ab vno in aliquo cōnexū esse. diuisio aūt hierarchie ꝑ diuisionē exit ab vno cōi principio qō est hierarchie diffinitio ⁊ nomē: q̄ necesse est in aliq̄ esse ꝓnexa. Itē cū tres ordines sint in qualib⁹ hierarchia ⁊ cōueniāt ꝑ rationē hierarchie illi⁹ ⁊ distinguātur in rōne ordinū oportz iterū esse cōnexionē actu illius hierarchie ⁊ querit q̄ sit cōnexio illa adhuc cū nō sint ꝑfecte equales vt dicit mgr infra: oportet iterū differētiā ⁊ cōnexionē inuenire inter ꝑsonas cuiuslibet ordinis: qz si cōnexionē nō haberēt specialē nō posset reduci in vnū ordinē. et si nō differrēt nō distinguerenē per altū ⁊ altius in eodē ordine. Adhuc vlterius cū in eadē ꝑsona sit accipere potentiā inferiorē qua cōuertit ad inferiora ⁊ superiorē puriorē necesse est illuminationē habere differentiā fm prātē illarū virū vt tota persona in deū reducat: ergo necesse est ibi etiā esse connexionē ⁊ distinctionē. Sed contra hoc esse videtur qō dicit Dionysius eos qui sunt vnius hierarchie esse eqpotētes in actu hierarchie illius: ergo multo magis qui sunt vnius ordinis erūt equipotētes in dono illius ordinis ⁊ actu. Solutio dicendū q̄ absqz dubio Dionysius vult q̄ q̄drupler cōnexio sit in angelis ⁊ hanc tangit ipe ca. r. celestis hierarchie. Est eēm cōnexio triplicis hierarchie in ordine ⁊ scientia ⁊ actione que sūt substātialia hierarchie ⁊ distinctio in modo recipiēdi illuminatiōes ⁊ est cōnexio ordinū in substātiali actu hierarchie vnius sicut prime in accipiendo illuminationes diuinas simplas ⁊ fulgentes non ꝓportionatas alijs. secunde autem in actu potestatis ⁊ tertie in actione circa nos. ⁊ distinctio est in actibus donorū ordinum: connexio autem in actu doni erit ꝑsonarꝫ in vno ordine ⁊ distinctio in participatiōe illuminationum ⁊ cōnexio in acceptiōe illuminatiōis in vna ꝑsona; sed distinctio fm vires participantes illam superiores vel inferiores/⁊ hec alibi plixe probata sūt per verba Dionysij. Ad hoc ergo qō obijcitur dicē dū q̄ nō intelligit equepotētes esse simpliciter/sed fm quid scz in actu hierarchie in cōmuni. ⁊ simil⁹ illos q̄ sunt vnius ordinis sunt equepotētes in ratione doni illius ⁊ nō in quātitate virtutis fm donū illud.

Arti. C

Obiectio

Solo q̄drupler cōnexio. Prima

2a

3a

4a

ad obiectio

Quid appellatur ordo: et que sit ratio nominis cuiusqz.

Hic ꝓsiderandū est q̄d appellet ordo. Deide vtꝫ ab ipa creatiōe fuerit distinctio illorꝫ ordinum. Ordo autem dicitur multitudo celestiū spirituū q̄ inter se in aliquo munere gra-

tie similanť: sicut ꝛ in naturaliū donorū munere conueniūt. Ut verbi gratia. Seraphin dicunť qui p̄ alijs ardēt charitate. Seraphin eīn interptať ardēs vel succēdens. Cherubin qui p̄ alijs in sciētia eminēt. Cherubin eīn interpretať plenitudo scie. Thronus dicit sedes. Throni autē vocanť (vt btūs Gregorij ait) q̄ tanta diuinitatis gra replenť vt in eis sedeat deus: ꝛ per eos iudicia decernat atq̄ informet. Dñationes vocanť qui principat ꝛ ptātes transcendūt. Principatus dicunť: q̄ sibi subiectis q̄ sunt agēda disponūt eisq̄ ad explēda diuina mysteria principanť. Ptātes nominanť hij q̄ hoc ceteris potētius in suo ordine acceperūt: vt virtutes aduerse eis subiecte eorū refrenenť potestate: ne homines tīn tēptare valeant quātū desiderāt. Virtutes vocanť illi p̄ quos signa ꝛ miracula frequenter fiunt. Archangeli q̄ maiora nunciant. Angeli qui minora.

Arti. IIII. D

Quid est ordo ꝛ q̄d est ordīs mltiplicatio.

Q Uarto queriť q̄d sit ordo: ꝛ de ordinis multiplicatione. dicit aūt mgr in lra q̄ ordo est multitudo celestiū spirituū q̄ inter se in aliquo munere gre similanť sicut ꝛ naturaliū datorū participatione cōueniūt. s. a. Cōtra hoc aūt obijcit q̄ fm hoc hoies p se faciūt ordinē vnū: qz nō sunt de natura angelica. cū igit angelica natura sit de diffinitione ordīs hō faciet decimū q̄d infra a mgro improbabit. Itē ea que nō sunt eiusdem nature nō sunt eiusdē ordinis in gradu nature: gradus aūt nature est de diffinitione ordinis vt patet per vltimū mēbrū istius diuisionis: ergo homo nō assumet ad numerū ordinū angelorū.

Q̄d est ordo?

Arg. p̄mo.

Item sicut distinctio est in participādo illuminationes inter angelos ita est etiā in aīabꝫ: ḡ videt q̄ aīe faciūt tres hierarchias ꝛ nouē ordines sicut ꝛ angeli ergo erunt. xviij. ordines adminus ꝛ sex hierarchie.

Ꝑ. videt esse falsum q̄d dicit mgr q̄ inter se in aliq̄ munere cōueniūt gratie: quia etiā in demonib̄ legūtur ordines sicut habitū est supra dist. vj. ergo gratia nō facit ordinē sed natura. Itē q̄ natura faciat habitū est sup̄ dist. iij. Sed si hoc ꝛcedať erit cōtra lram quia mgr. pbat hic q̄ ordines sunt nō a natura sed a gratia. Itē queriť de cōtrarietate Dionysij ꝛ Gregorij ꝛ Bern. qz Dionysius ponit virtutes fm ordinē medie hierarchie ꝛ Gre. ꝛ Bern. ponūt in p̄mo ordine hierarchie vltime ꝛ p̄ncipatus in medie. Solutio dicendū q̄ in ista parte credendū est Dionysio quē et Greg. in cōmendatione suorū dictorū adducit: ꝛ quia credit q̄ ipe a paulo hoc didicerit. dicendū ergo q̄ ordo dicit hic ratio ordinis ex ꝓticipatione alicuius muneris gratie: ꝛ illa ratio bene est in diuersis naturis specie dūmodo cōueniāt in rōne participatīs mune ris illius: ꝛ ita angeli ꝛ hoies nō facerent nisi tres hierarchias ꝛ nouē ordines. Ad hoc ergo q̄d contra obijcit dicendū q̄ in ista diffinitione ponunť quedam materialia ordinis sicut multitudo celestiū spirituū ꝛ quedā que dicūt inclinationē dispositīs ad ordinē sicut cōueniētia naturaliū datorū ꝛ quedā sicut pficiē tia rationē ordinis formal'r vt similitudo in munere gre ꝛ hoc vltimū q̄d pfectiuū est ordinis eq̄liter respicit hoies ꝛ angelos. prima aūt duo nō diuersificāt cū sint materialia. Ad aliud dōm q̄ licet penes subiectū differat ꝓticipatio illuminationū in angelis ꝛ in animabꝫ beatis nō tīn differt penes rōnem formalē ꝛ ideo nō facit aliā speciē. Ad aliud dicendū q̄ ordines nō sunt in demonib̄ nisi fm q̄d. s. fm distinctionē naturaliū datorū vt mgr ibi dicet. Ad aliud dicendū q̄ absq̄ dubio (Greg. vt patet) ei qui diligēter intēdit verbis suis nō vult ordinare ordines sed enūerare tīn sed Dionysius intēdit vtrūq̄ scz ꝛ nūerare ꝛ ordinare. fm Dionysiū igit sic multiplicanť ordines vt ordines p̄me hierarchie accipianť fm rationē cōuersīōis in deum ad acceptionē illuminationū: sic cōuersio in deum aut est in ordine ad ipsum: aut in motu ad ipm aut in pfecto tenente ipm. Si primo mō tunc est cherubin: qz videre ꝛ scire nō dicit nisi cōuerti ad visum pñs. Charitas aūt dicit motū: qz mobile est ꝛ acutū ꝛ supferuidū vt dicit Diony. penes tertiū autē accipitur thronus in quo quiescat deus / dū q̄escere eū in se facit: sed penes hāc multiplicationē nō attendit ordo sed potius penes dignitatē donorū ꝛ munera dignitas est in tenēte tīn: qz hoc cōuenit fm intentionē nature tenēte pfectionē ꝛ nō necessario cognoscēti ꝛ amāti eā. pfectius autē est tenēs ꝛ cognoscēs ꝛ pfectissimū tenens ꝛ cognoscēs ꝛ diligēs: ꝛ ideo seraphin primꝰ cherubin secꝰ: ꝛ throni tertius. Secā autē ꝛ tertia hierarchia fm Diony. accipiunť penes ea ad q̄ illuminationes ordinanť: ꝛ secā penes potestatē que ī media te ꝛ cōplete egrediť ex habita illuminatione. Perfectio aūt potētie siue potestatis est in tribꝫ scz in alto excellēti esse de primēs ꝛ infirmās ꝛ penes hoc sunt dñationes. Secā aūt pfectio est ad actū q̄ sit in vltimo potētie ꝛ difficilimo ꝛ penes hoc sunt virtutes: qz virtus est vltimū potētie de re: ꝛ ideo diffinit eas Diony. penes virilitatē in omnē dei volūtatē implendā: ꝛ ideo etiā miracula q̄ altissime potentie sunt in actu attribuunť illis angelis a sanctis patribꝫ. Tertia aūt pfectio est vt sit ordinata ad laudem bonorū ꝛ vindictam malefactorum: ꝛ penes hoc sunt ptātes: ꝛ ideo attribuitur illis arcere potestates contrarias malorum hominū ꝛ demonū. Tres aūt vltime hierarchie accipiunť fm Dionysiū ab actione ad quā pficit illuminatio: pfectio eīn actīōis aut est respectu multorū ordinatorū sub vno fm legē: ꝛ horū sunt principes sicut michael princeps ecclesie / ꝛ angelus qui fuit princeps p̄sarū ꝛ sic de alijs. Aut est pfectio in reuelatione dei volūtatis: ꝛ hoc dupliciter. s. in hijs que sunt secreta et archana ptinētia ad recreationē omniū ꝛ de hijs sūt archāgeli ad reuelationē ꝛ custodiā eorū que spectant ad singulorū vitā ꝛ de hijs sunt angeli. Greg. autē et Bern. fm mgros ponūt virtutes in inferiori: qz hūt opa singula ꝛ tūc pōt sic ordinari q̄ hierarchia media sumať fm ptātē in cōi ꝛ infima fm actꝰ ꝓticulares ꝛ media tunc multiplicať fm multiplicationē potestatis: sūt eīn singularis potestatis reges ꝛ pape ꝛ potestates: ꝛ illis respondent dñatus ꝛ est potestas magis distincta vt principū ꝛ potestas ciuitatū ꝛ cōgregationū ꝛ de hijs sunt potestates. Singularia autē opera aut argumenta fidei vt miracula ꝛ de hijs sūt virtutes aut reuelatīōes ꝛ tunc duplicať vt prius: sz si quis velit recurrere ad aliū tracratū de hoc disputatū plura ꝛ magis ꝛ aliter discussa inueniet ꝛ ibi po-

Ad 3m

ad 4m ꝛ 5m

Ad questiū culā secdam.

Hierarchia prima. Seraphin Cherubin Throni.

Hierarchia secunda. Dñationes Virtutes Potestates

Hierarchia tertia. Pricipat Archāgeli Angeli.

Questiūcla secunda.

Solo.

ad p̄m ꝛ 2m

stra leget ea q̃ sũt ꝓpria singulis ordinib⁹ fm Dionys. ⁊ disputatiões de q̃libet ordine p singl'os ⁊ de hierarchijs eoꝝ ⁊ de actib⁹ ⁊ oib⁹ ꝓbis Dionysij q̃ dicat de hoc. p hecaũt ⁊ illa patet lr̃a vsq̃ illuc.

Qd̃ hec noia nõ ꝓpter se sed propter nos eis data sunt q̃ sũpta sũt a donis gratie que nõ habẽt singulariter: sed excellẽter ⁊ a precipuis nominantur.

Hec noia illis nõ ꝓpter se: sed ꝓpter nos eis data sũt. Qui em̃ sibi noti sũt cõtẽplatiõe: nobis inotescũt cognoiatiõe. Et noiant̃ singuli ordines a donis gratiꝝ: q̃ nõ singularit̃ sz excellẽter data sũt in ꝓticipatiõe. In illa ei celesti curia vbi plẽitudo boni ẽ: licet q̃dã data sint excellẽter nihil tm̃ possideẽt singularit̃. Oia ei in oib⁹ sũt: nõ q̃dẽ equalit̃: qz alij alijs sublimius possidẽt: que tm̃ oẽs hũt. Cũ q̃z oia dona gratiꝝ supiores ordines sublimi⁹ ⁊ pfecti⁹ pceperint: tm̃ ex p̃cipuis sortiti sũt vocabula inferiorib⁹ cetera relinq̃ntes ordib⁹ ad cognoiationẽ: vt seraphin q̃ ordo excellẽtissim⁹ estimat̃: tã dilectionẽ q̃z cognitionẽ diuinitatis ⁊ cetera virtutũ dona ceteris oib⁹ sublimius ⁊ pfecti⁹ pcepit: ⁊ tm̃ ab excellẽtiori dono. i. a charitate nomẽ accepit ille supior ordo. Ma ius em̃ donũ est ipa charitas q̃z scia. Itẽ maius est scire q̃z iudicare: scia nãq̃z informat iudiciũ. Iõq̃z scõs ordo a scõo dono. i. cognitione veritatis appellatus est. s. cherubin: ita et de alijs itelligẽdũ est. Assignat̃ g̃ excellẽtia ordinũ fm excellẽtiã donoꝝ. ⁊ tm̃ sicut Greg. ait: illa dona oibus sunt cõia. Oẽs em̃ ardẽt charitate: ⁊ scia pleni sũt: sic ⁊ de alijs. Sz supiores alijs excellẽti⁹ vt iã dictũ ẽ ipa accepe rũt a q̃bus ⁊ noiant̃. vñ Grego. In illa sũma ciuitate quisq̃z ordo eius rei censeẽt noie: quã plenius accepit in munere.

Questio ex verbis gregorij orta.

Sed oritur hic q̃stio talis. Si quis ordo ab illo dono noiatur qõ plenius possidet: tũc cherubin in sciẽtia p̃eminet omnib⁹: qz a sciẽtia noiat̃. Sed q̃ magis diligit plus cognoscit. Tm̃ ei (vt tradit autoritas) cognoscit ibi q̃sq̃ quãtũ diligit. Itaq̃z seraphin nõ solũ in charitate: sed etiã in sciẽtia p̃eminẽt. Ideoq̃z autoritas illa sic videtur intelligẽda vt cõparatio nõ referat̃ ad oẽs ordines: sed ad quosdam scz inferiores. Ille em̃ ordo nõ plenius seraphin accepit scientiã in munere: sed plenius alijs ordinibus qui sunt iferiores. Hec nominat̃ quisq̃z ordo ab oẽi re: quã plenius alijs accepit: sed ab aliqua rerũ quas accepit. Vel põt cõparatio referri nõ ad ipos ordines: sed ad alia dona: nec ad omnia alia dona: sed ad quedã. Sicut em̃ hoies cum plura habeant dona: quedam alijs excellenti⁹ possident: ita forte ⁊ angeli quibusdã muneribꝰ magis pollent: ⁊ alijs quibusdã minus.

Vtrũ superiores angeli cum hũt inferioꝝ dona excellẽter ⁊ potẽter an etiã debeant habere eoꝝ nomina ⁊ quid significant sub diuersis terminatiõibus. m. n. b. Arti. V. E

Hec noia illis nõ ꝓpter se. Ibi aũt querit̃ cum supiores habeãt iferioꝝ dona excellẽter ⁊ potẽter vt dicit Dionys. videt̃ etiã q̃ nomia eoꝝ habere debeãt sed nõ ecõuerso. Itẽ si inferiores habẽt dona supioꝝ licet min⁹ potẽter ⁊ a meliore est denoiatio. videt̃ q̃ a supioribus donis deberẽt denoiari ⁊ hoc nõ fit. Item si illa noia data sunt eis ꝓpter nos tunc videt̃ q̃ omnes a custodia noiari debent: quia per effectũ custodie noiamus eos ⁊ non per officiũ cõtẽplatiõis/ ⁊ hoc nõ fiet: quia quosdã noiamus seraphin ⁊ cherubin thronos ⁊ dñatiões qui effectũ custodie nõ dicũt circa nos. Itẽ quedã noia hũt cõmunia tm̃ vt q̃ dicunt̃ spũs ⁊ celestes essentie ⁊ celestes mentes/ quedã aũt ꝓpria tm̃ vt seraphin cherubin ⁊ throni ⁊c. quedã aũt omnib⁹ sunt cõmunia ⁊ q̃busdã ꝓpria vt virtutes ⁊ angeli: omnes em̃ dicũtur virtutes ⁊ omnes angeli: quero igitur rationem diuersitatis inter ista nomina. Item cherubin ⁊ seraphin diuersimode terminant̃/ quãdoq̃z em̃ per n finalem lr̃am quãdoq̃z per m. ⁊ quãdoq̃z dicit̃ cherub ⁊ seraph/ ⁊ quero rationẽ huius diuersitatis. Solutio dicendũ cũ mgro q̃ omnes habent omniũ dona ⁊ equaliter habẽt dona: ita q̃ tm̃ de vno quãtũ de alio licet nõ tm̃ habeat vnus quantũ alius. sed sicut est distinctio in donis generalib⁹ ⁊ specialib⁹ ita cedunt sibi inuicẽ in noib⁹ generalibus: quia quedã ad contẽplationẽ referunt̃ vt charitas sciẽtia ⁊ quies in sede ⁊ illa tanq̃z digniora relinquũtur ab inferiorib⁹ vt denominẽt supiores: quedã aũt ad actionẽ potestatis ⁊ hoc indistincte vel distincte. indistincte sicut virtutes ⁊ potestates. distincte aũt vt principatus/ archangeli ⁊ angeli. dñatiões autẽ nominant̃ a potestate non in cõparatione ad actionẽ: sed potius ad imitationẽ primi principij a quo omnis potestas descendit: ⁊ iõ non legũtur missi aliquãdo. Specialis autẽ distinctio est que exprimitur in ipsis nominib⁹ vt charitas scientia ⁊ hmõi. ⁊ ex hoc patet solutio ad primũ ⁊ secundũ. Ad tertium dicendũ q̃ licet non operentur superiores circa nos/ tamen dona eorum fiunt circa nos: omniũ em̃ dona fiunt in nobis licet per inferiores: ⁊ ideo noiamus eos illis: aliter em̃ hierusalẽ militãs nõ descenderet a hierl'm triũphãte noua ⁊ ornata sicut spõsa viro suo sic dr̃ Apocal'. 20. Ad aliõ dicendũ q̃ q̃dã noia exp̃mũt naturã in gñe in q̃ ꝓueniũt oẽs angeli. ⁊ hec noia fiũt q̃ttuor modis fm q̃ natura põt noiari/ aut em̃ indistincte aut distincte in genere/ aut per supaddita nature/ naturã tm̃ ipam ꝓña nominat̃. Primo mõ dicunt̃ celestes essẽtie. Scõo mõ celestes spũs. Tertio mõ dupl'r noiant̃. s. ex pte itellectus speculatiui ⁊ sic dicũt̃ mẽtes vel itelligẽtie vel diuini itellect⁹/ vl' noiant̃ ex pte affect⁹ motiui/ ⁊ sic di-

Arg. fm 2°

3°

4°

Questio vlterior.

Solutio principalis ad primũ ⁊c.

Ad 3m

Ad 4m

cunt celestes aī: qz animus (vt dicit Ansel.) est motor aliax virtū fm q dicim⁹ ille fecit b ex anio: qñqz etiā noīant a prāte: qz cōis est oib⁹ licet nō ad b vel illud: nō eñ est suba pfecta carēs ꝓprio posse/z tūc dicūtur vtutes: qñqz aūt noīant ab actu: qz sicut suba ꝓpriā habet vtutē ita etiā ꝓpriū opus/z tūc dicunt angeli. Et si obīcit q angel⁹ est idē qd nūcius/z nūciare nō est opus ꝓpriū: g male denoīant ab illo. Rñsio q b vex est si nūciare ad distās tm nūcij officiū dicat: qz tūc erit ꝓpriū vni⁹ agminis angelox. Si aūt sumat cōiter actiue ꝓ illūinare z p illuminationē deiforme aliqd nūciare alij q in ea videt lumen diuinū/tūc oīb⁹ erit cōe nūciare/z sic oēs angeli dicunt. Et ī Diony. soluēs istā qstionē, s. gre oēs dicunt essentie spūs virtutes z angeli dicē q supmūdane essentie ī tria diuidūtur in subam vtutē z operationē. z penes subam vult accipe nomē spūs. penes virtutē nomen virtutis. penes operationē nomē angelox. Ad vltimū dicendū q in n termiata illa neutri generis sunt z significant integrū agmē vni⁹ ordīs: z ideo pluralis sunt nūeri. In m aūt terminata sunt pluralis nūeri z masculina z significāt plures psonas de agmie illo: sed seraph z cherub dicit singular; aliq psona de agmie. vñ vsus Hec seraphin dic hij seraphim dic b seraph illū.

Obiectio Solo

Ad qstiūcula.

Vtrū ordines ab initio creationis ita distincti fuerint.

Iam nūc inqrere restat: vtrū z isti ordines a creatiōis initio ita fuerit distincti. q ita fuerint distincti a primordio sue cōditiōis videt testimonio auctoritatis insinuari: q tradit de singulis ordinib⁹ aliquos cecidisse. De ordine nāqz supiori lucifer ille fuit: q null⁹ dignior cōditus fuit. Apl's etiā pncipat⁹ z prātes teneb: axq noīat ondens de ordinib⁹ illis cecidisse: q cū ī mal' mīsteriū exerceāt: nō tū penitus noīb⁹ ordinū suox puati sūt. Sz nō videtur illud posse stare. Nō eñ tūc charitate ardebāt: nec sapīa pollebāt: neqz ī eis de⁹ sedebat. Si eñ b habuissent nō cecidissēt. Non g tūc erāt cherubin vel seraphin vl' throni. Ad qd dicim⁹ qz añ casū quorūdā nō erāt isti ordines: qz nōdū hēbāt dona in quox pticipationib⁹ cōueniūt. Sz qbusdā cadētib⁹ alijs apposita sūt: eisqz q ceciderūt collata fuissent eadē dona si pstitissent. Jōqz scriptura dicit de singul' ordīb⁹ aliquos cecidisse: nō qz fuissent in ordinib⁹ z postea corruerīt: sed qz si p stitissent eox aliq in singul' fuissent ordinib⁹ q z in nature tenuitate z in forme pspicacitate differētes grad⁹ habebāt sicut illi q pstiterūt. Alij eñ vt p dirimus supiores: alij inferiores cōditi sunt. Supiores q natura magis subtiles z sapiētia magis pspicaces: inferiores q natura minus subtiles: z itelligētia minus pspicaces facti sūt. Has autē inuisibiles differentias inuisibiliū solus ille ponderare

Ezech. 38.

Epb. 6.

potuit qui omnia in numero z mēsura z pondere disposuit. i. in seipo qui est mēsura oñi rei modū prefigēs: z numerus omni rei spēm pbēs z pondus omnē rem ad stabilitatē trahens id est terminās z formās z ordinās oīa. Sap. II.

An ordo in angelis sit a natura vel a gratia z qualia noīa retinuerūt angeli cadētes. Arti. VI. F

Deinde querit de hoc qd dicit ibi [Iam nunc inqrere restat zc.] q eñ sit ordo a natura videt haberi sup dist. iij. vbi dictū est q distictionē habēt in natura rñdēte ordinib⁹. Jtē dist. vj. sup habitū est q lucifer fuit de supiori ordine. z ibidē q demones adhuc noīa ordinū a quib⁹ ceciderūt retinuerūt vt prātes z principes. Jtē vlteri⁹ querit iuxta hoc qre demones dicunt prātes z principes z angeli mali z nō seraphin dicunt etiam cherubin. vt Ezech. 23. Cherub extentus z pregens nō aūt throni dicunt. Jtē vlterius querit vtrū euacuabūtur z qz hoc supius disputatū est querit qre apl's pncipaliter de trib⁹ dicit q euacuabunt. s. prātē/pncipatū/dñationē. Solutio plana est ex pbabitis sup: quia dispositionē naturalē hnt a natura z pfectionē ordinis z cōplemētū a gra. Ad aliud dicendū q demones cadētes retinuerūt illa noīa q cum moralī petō haberi pnt z nō alia sicut charitas z quies ī deo: z iō illis nō noīant qz deprauati sunt vitio. Ad aliud dicendū q illa que dant prelationē z gubernationē euacuari pncipal'r dicunt: alia aūt que dicūt distinctionē gre tm nō dicunt ita euacuari: qz gra manebit prelatio autē fm actum cessabit.

Questiūcula prima.

Questiūcula secunda.

Solutio ad pncipale

Ad questiūculā primā.

Ad questiūculā secūdā

Vtx omnes angeli eiusdem ordinis sint equales.

Preterea cōsiderari oportet: vtx oēs angeli eiusdē ordīs eqles sint ita eē qbusdā placuit sed nō est b pbabile nec assentione dignū qz lucifer q fuit de collegio supiox ipis etiā dignior extitit q alijs excellētiores creati fuerāt. Ex quo pcipit q si pstitisset: ī ordīe supiori fuisset: z alijs eiusdē ordīs dignior extitisset. Sicut eñ vn⁹ est ordo apl'ox z alter martyrū. z tū in apl'is alij alijs sūt digniores: sil'r z in martyrib⁹ alij alijs sūt supiores: ita z in ordinib⁹ angelox recte credit esse.

An angeli differāt solo nūero vel etiā spē vel etiā illi q sunt in diuersis ordīb⁹ z hierarchijs differāt genere vel specie z vtrū illi qui sunt in vno ordine sint inequales. Arti. VII. B

Deinde qrit de b qd dicit ibi [Preterea pside rari oz vtx oēs angeli zc.] Hic tria p ordinē sub vna qōne qrere oz vtx dīant ãgeli solo numero vel etiā spē: z vtx illi q sūt in diuersis ordīb⁹ et hierarchijs differāt gne vel spē: z tertio vtx illi q sūt in vno ordīe sūt eqles. Ad pmū sic obīcit p rōnes phicas ml'titudo in nūero est duo. s. qz materia nō est tota ītra formā: z qz nō ē solū ī vno sz ī successiōe. neutrū aūt hox ē in angelo: g nō est in eo ml'titudo p numerū sub vna forma speciei. Qz autem prima sit vera prz: quia materia deliderat formā sicut feia masculū

Argu. pō q dīant spē.

& turpe bonũ: materia igit vel potentia que in nullo
est ipfecta/& nulla priuatiõe turpis nihil oino deside
rabit & talis est potẽtia in ppetuis quoꝝ potẽtia inse
20 parabilis est ab actu. Itẽ in oibꝫ hijs quoꝝ est mate
ria vna in specie est vnus actus quo illa materia tra
ducit ab vno in alterũ illius nõ est instãtia nisi aliqs
ferat instantiã in ꝓposito: sed in angelis non est talis
actus: ergo nõ differũt solo nũero/sed etiã in natura
30 specici. Itẽ ois multiplicatio fit aliq̃ faciẽte diuisio
nẽ in eo qd̃ ante est natura vel ꝓpe: materia eiꝰ (vt di
cit phs) nõ est ante formã natura: sed post: g̃ angeli nõ
habẽt multiplicationẽ ex hmõi diuisiõe: g̃ relinq̃t alia
scz q̃ p diuersas rõnes specificas exeãt ab vno gene
re qd̃ est aĩ eos natura nõ ꝓpe. sic aũt diuisa dĩnt spẽ:
4o g̃ videt q̃ oẽs angeli dĩnt spẽ. Itẽ videmus hoc in
corpe nobilissimo in gẽre corporꝝ q̃ ptes distincte eiꝰ
vt orbes & stelle dĩnt spẽ sicut cognoscit ex effectibꝫ eo
rũ: g̃ etiã sic erit in natura nobilior spũali. illa aũt est
Arg. q̃ non dĩnt spẽ. angelica: g̃ dĩnt specie oẽs. Sed ꝓtra hoc videt cẽ
dictũ Damã. q̃ oẽs sunt substãtie itellectuales & vnũ
opus hũt: in celis cõuersant & hymnis laudãt deũ: g̃
in suba & ope cõueniũt/qm̃ nulla suba est q̃ nõ habeat
20 ꝓriã opationẽ. Itẽ vnius sunt pfectiõis. in verbo
em̃ oẽs contẽplant: g̃ cũ diuersoꝝ natura nõ sit pfec
tio vna videt q̃ nõ sunt diuerse nature: gradus aũt
nature videt variare speciẽ nature/ quo ad pfectionẽ
30 que sequit naturã. Itẽ in aliq̃ plus cõuenit ille qui
est alicuiꝰ ordis cũ eo q̃ secũ ẽ in codẽ ordie q̃ cũ illo q̃
nõ est in eodẽ ordine: sed cũ eo q̃ nõ est in eodem ordine
cõuenit in gra: g̃ cũ illo qui est in codẽ ordine cõuenit
4o in gra & natura spẽi. Itẽ hẽ hypostases in vna na
tura cõi: q̃dã est passio cõueniẽs deo & angelo & hoĩ: g̃
p aliqd̃ cõe cõuenit eis: & in aliquo hz differẽtiã: cõue
nit aũt deo in vna natura nũero nõ multiplicata spẽ
nec nũero. hoĩ aũt in vna natura multiplicata nũero
50 nõ spẽ: g̃ angelo in vna natura multiplicata nũero et
spẽ vt videt. Itẽ maior apparet bonitas dei in hoc
q̃ diuerse nature ꝓcipãt eã & fluũt ab eo q̃ in hoc q̃
In ꝓtrariũ obr primo vna tm̃: g̃ videt q̃ differẽtes ĩ natura creauit eos deꝰ
Solo Sed ꝗ hoc videt esse q̃ eadẽ rõ est de animabꝫ & tũ
Instantia. aĩe nõ differũt spẽ. Et si di. q̃ hoc est ꝓter corpus: b
Arguit 2o. nihil esse videt: qꝛ solubilis est a corpe: g̃ tunc spẽ dif
ferret ab alia aĩa. Itẽ magis & minꝰ nõ variãt spẽz
supẽ aũt dist. iij. habitũ est q̃ angeli nõ differũt nisi fm
simplicitatẽ essentie maiorẽ vel minorẽ: g̃ videt q̃ nõ
ex hoc differãt spẽ: vel si dicit q̃ in angelo facit hoc di
uersitatẽ in spẽ: g̃ videt q̃ etiã in aĩabꝫ facere debeat:
Questiũcla finalis. qꝛ etiã ille sic differũt vt dicit mgr in lra infra. Ul
terius q̃rit si eq̃les sint illi de ordie vno: & videt q̃ sic:
Obiectio in ꝓtrũ pa. qꝛ Dionysius dicit q̃ equepotẽtes sunt illi q̃ sunt in
bierarchia vna: g̃ mlto magis illi q̃ sũt in genere vno
2a Itẽ quoꝝ est donũ vnũ & pmiũ illoꝝ est capacitas
vna: sed coꝝ q̃ sunt eiusdẽ ordinis donũ est vnũ & pre
miũ: g̃ capacitas vna: g̃ sunt equales in naturalibꝫ &
3a gratuitis. Itẽ aliter videret secũ q̃ loꝰ luciferi remã
sisset vacuus: qꝛ nullus ꝓportionatꝰ fuisset illi loco &
hoc est incõueniẽs: g̃ alius in codẽ ordine equalis ei
Obo ex lra surrexit in locũ suũ. Si aũt b̃ ꝓcedit erit ꝗ qd̃ dicit
in lra. Itẽ qd̃ dicit Dionys. q̃ nõ sunt eq̃les: & iõ in
codẽ ordine est supior illuminãs & inferior illumina
Solo. tus vt supẽ dixim. Solutio dõm q̃ circa primũ &
Pria opio scõm sunt tres opiniões: quidã em̃ rõnibꝫ ꝓmis con
cedũt oẽs angelos spẽ differre/& hoc mihi videt ꝓba
bilius oibꝫ aliis: qꝛ in veritate rõnabilr nõ põt aliud
bene defendi. Quidã sunt q̃ dicũt eos q̃ sunt eiusdem 2a
ordis esse in specie vna/& eos q̃ in diuersis esse ĩ diuer
sis specieb/& adhuc magis differre eos q̃ sunt in di
uersis hierarchijs. Tertij dicũt & est hec cõior opinio 3a
apud doctores eo q̃ ipi rõnes ꝓbabitas nõ libenter
recipiunt q̃ oẽs sunt in spẽ vna/& qꝛ leue est sustinere
alias opiniões fm hanc rõdebimus obiectis dicẽdo Ad rõnes
q̃ multiplicatio est dupler. s. in longũ q̃ fit p successio mo idem
nẽ & hec exigit potẽtiã pcedentẽ actũ/& alia ad q̃ indu
cũt ꝓme rõnes/& hec multiplicatio nõ est in angelis.
Est aũt multiplicatio in latũ & hãc cõpleuit deus sil
creãdo/& rõ distinctiõis nõ habet ex vno trahẽte na
turã in aliũ: sed potius ex ordie officioꝝ sicut distin
guũtur spũs celestes/& de hac nihil renẽt rõnes ꝓmo
inducte. Ad id aũt qd̃ ꝓtra obijcit fm duas ante Ad rõnes
riores opiniões dici põt q̃ ex verbis Damã. nõ habet loco obi
q̃ sint vnius speciei sed q̃ sint vnius nature in genere cras ad
Ad aliud dõm q̃ nihil valet: qꝛ fm b̃ etiã ania esset
eiusdẽ speciei cũ angelis: & iõ supẽ est hoc argumẽtũ so
lutũ dist. j. vbi q̃rit de differẽtia angeli & aĩe. Ad id
qd̃ vlteriꝰ querit fm vltimã opinionẽ dicendũ q̃ gra
dus illi sunt in supadditis potẽtijs & nõ in substãtia
li spẽ nature sicut etiã videmꝰ hoiem ab boĩe differre
p supaddita & nõ p speciẽ. sed illa solo nõ est fm phiam
qui hanc diuersitatẽ reducit ad materiã corpis: ꝗ hoc
supponit ab ista opiniõe etiã esse in spũali suba ex or
dine sapiẽtie creantis q̃ inequales in naturalibꝫ fecit Ad 2m.
angelos ꝓter distinctionẽ officioꝝ. Ad aliud dici
põt q̃ in supadditis magis cõuenit cũ eo q̃ est sui ordi
nis q̃ cũ alio sed nõ in diuersitate substãtiali vel con
uenientia. Ad aliud dõm q̃ nõ sic distinguit illa ꝓ Ad 3m.
prietas: sed potius quia in angelo fm multitudinẽ in
latum ex ordine creantis: in homine autẽ in longum
fm ordinem generatiõis. Ad aliud dicendũ q̃ bo Ad 4m
nitas in mltitudine specierũ relucet in ordine vniuer
si: sed in ordine vnius nature relucet fm multitudinẽ
indiuidui. Ad id autẽ qd̃ cõtra obijcitur fm alias Ad id q̃
opiniones dicendũ q̃ non est idem de animabꝫ: quia in ꝓtrariũ
anime nõ ita sunt separate quin sint forme substãtiales
corporũ: & ideo accipiũt esse ĩ corpe licet fm esse nõ de
pẽdeãt ab ipis corpibꝫ. & vniꝰ potẽtie fm rõnẽ est vnꝰ
actus fm rõnẽ: & ideo aĩe sunt vniꝰ rõnis: qꝛ poten Ad inf.
tia est vnius rõnis. Ad id aũt qd̃ ꝓtra obijcit dicẽ ꝗ solomo
dũ q̃ nunq̃ separatur ab anima ordo ad corpus: & ideo Ad 2m
illa obiectio nõ valet. Ad aliud dicendũ q̃ magis
& minus qñq̃ fundant supra diuersas formas p mi
nus nobile & magis nobile ad idem ordinatas: sicut
magis & minus cognoscere in sensibili & rõnali/& tũc
veꝝ est q̃ nõ variãt spẽm: sed ostendũt spẽi variationẽ
& ita magis & minus est in simplicitate essentie & ꝓpi
cacitate intelligentie angeloꝝ: & ideo ostendũt diuersi Ad alia
tatẽ spẽi. Ad id qd̃ vlterius querit dicendũ q̃ nul nẽ finali
lus ĩ toto celo fm Diony. est alteri eq̃lis. Ad id qd̃ Ad obi
ꝓtra obijcit q̃ eq̃potẽtes sunt in rõne actꝰ hierarchie
sicut ꝓuerti in deũ vel hmõi: sed nõ sunt eq̃potentes
in ꝓcipãdo lumẽ deiforme qd̃ ꝓcipat in hierarchia
& in ashlatiõe diuia. Ad aliũ solutũ est supẽ qꝛ hoĩes Ad 3m
inferiores in natura p studiũ virtutis ꝓficiũt & gradũ
supioꝝ accipiũt & ita suppleꝰ locus luciferi.

Quõ dicat scriptura decimũ ordinem ex hominibus cõpleri: cum non sint nisi nouem ordines.

Notandū etiā q̃ decimus ordo legit̃ de hoī-
bus restaurādus. Sz cū nō sint nisi nouē ordi
nes ne p̃les fuissent etiā si illi q̃ ceciderūt psti
tissent: mouent̃ lectores quō scriptura dicat
decimū ordinē cōpleri ex hoīb⁹. Greg. nāq̃
ait hoīes assumēdos ī ordīe angelor̃: quorū
alij assumūt̃ ī ordīe supior̃: q̃. s. magis ardēt
charitate: alij ī ordīe īferior̃: q̃. s. min⁹ pfecti
sūt. Ex quo apparet nō eē de hoīb⁹ formādū
decimū ordinē: tāq̃ nouē sint angelor̃ z deci
mus hoīm: sz hoīes p q̃litate meritor̃ statuē
dos in ordinib⁹ angelor̃. Qd g̃ legit̃ decim⁹
ordo cōplēd⁹ de hoīb⁹: ex tali sensu dictū fo
re accipi pōt: qz de hoīb⁹ restaurabit̃ qd in an
gelis lapsū est: de qb⁹ tot corruerūt vt posset
fieri decim⁹ ordo. Propt̃ qd apl̃s dic̃ restau
rari oīa in xp̄o q̃ in celis z q̃ etiā in tris sūt: qz
p xp̄m redēptū est gen⁹ hūanū: de quo fit re
paratio ruine angelice: tū nō min⁹ saluaret̃ hō
si angelus nō cecidisset.

Ep̄h.2.

Qd hoīes assumūtur iuxta numerū stantiū nō lapsorum.

Non em̄ iuxta numerū eor̃ q̃ ceciderūt: sed
eor̃ qui pmanserūt hoīes ad beatitudinē ad
mittunt̃. Vnde Greg. Supna illa ciuitas ex an
gelis z hoībus cōstat: ad quā credimus tan
tos humani generis ascēdere: quātos illic cō
tigit angelos remāsisse: sicut scriptū est in can
tico Deutronomij: Statuit termīos populo-
rū iuxta numerū angelor̃ dei.

Deut.32.

Quidā dicūt p̃m nūerū lapsorū angelor̃ homines reparandos.

A quibusdā tamen putat̃ q̃ hoīes reparētur
iuxta numerū angelor̃ qui ceciderūt vt illa
celestis ciuitas nec suorū ciuium numero pri
uetur: nec maiori copia regnet. Qd Aug. in
Ench. sentire videtur nō asserens de homini
bus plus saluari q̃ corruit de angelis: sed nō
minus ita dicens: Supna hierusalē mater no
stra ciuitas dei: nulla ciuiū suor̃ numerosita
te fraudabit̃: aut vberiore etiā copia fortasse
regnabit. Neq̃ em̄ numerū aut sanctor̃ ho-
minū aut īmundor̃ demonū nouim⁹ in quo
rū locū succedētes filij catholice matris que
sterilis apparebat in terris in ea pace de qua
illi ceciderūt sine vllo tēporis termino pma-
nebunt. Sed illor̃ ciuiū numerus siue qui est
siue qui fuit: siue qui futurus est in contēpla-
tione eius artificis est qui vocat ea que non
sunt tanq̃ ea que sunt. Ecce aperte dicit non
minus de hominib⁹ saluari q̃ corruit de an-
gelis: sed plus non asserit.

Rom.4.

Vtrū numerus hoīm saluandor̃ sit iuxta numerū cadentiū angelor̃ z vtrū numerus saluandor̃ hoīm faciat decimū ordinē. Arti. VIII. D

Hinc q̃rit̃ de hoc qd dicit vltimo ibi [Notandū etiā q̃ decim⁹ ordo legit̃ de hoīb⁹ ꝛc.]

Ex hoc em̄ videt̃ q̃ nūerus assumendor̃ hominū sit iuxta numerū cadentiū angelor̃/z hoc videtur dicere quedā auctoritates sup illud ps̄. Constituēs eos principes: dicit glo. Elegit pauperes vt exaltaret ad ordines celi q̃ fiūt ex hoīb⁹ z angel. Itē sup illud Dēm locū quē cal. pes vester ꝛc. dicit glo. Si diabolū vincere potuero si meruero vt dñs cōterat eū sub pedib⁹ meis/ p̃sequētur locū eius in celis bēbo. Ar. p pma pte q̃onis 20

Itē ibidē Nō habebit locū ei⁹ qui nō domat oēs motus ire. Itē ad hoc sunt ea que dicit mgr̃ in lra ex Greg. z Aug. 30 40

Sed cōtra angeli excellūt hoīes in naturalib⁹: q̃ videt̃ q̃ etiā in gra: q̃ hoīes ad statum angelor̃ puenire non possunt: q̃ necesse est q̃ decimū ordinē faciāt. Itē sit q̃ angelus nō cecidisset (vt dicit Ansel.) homo puisus erat ad gloriā: ergo saluaretur: ergo tunc vt videtur nō intrasset: in locū cadentiū angelor̃: ergo faceret ordinē decimū. Itē hoīes habebūt corpa: ergo ignobiliores erūt quo ad hoc q̃ substātia oīno spūalis: ergo nō congruit eis idē locus z ordo brītudinis: ergo necesse est decimū ordinē constituere. Itē hoc videt̃ secq̃ ex euāgelio Luc. 10. vbi homo significat̃ p dragmā decimā qd nō esset nisi decimū ordinē faceret. Itē nullus sapiēs coordinat ea que nō sunt eiusdē ordinis fm naturā: sed homo z angelus nō sunt eiusdem nature: ergo nec eiusdē ordinis fm naturā: ergo nō sunt coordinādi in gloria vt videt̃. P. beata virgo adminus videtur facere ordinem specialē: quia exaltata est super omnes choros angelorū ad celestia regna fm Hieronymū. Contra 2am pte arg. primo sic. 20 30 40 50 60

Solutio quo ad vnā partem istius questiōis. sz quot assumātur: nō est qui possit respondere nisi solus ille cui cognitus est numerus electorū in supna felicitate locandus: sed tamē duas opiniones tangit mgr̃ in lra Tertia autē eorū qui dicunt q̃ tot virgines assumētur quot fuerunt cadentes z stantes angeli z aliorū tot quot sunt omnes alij z quid verū sit de hoc nullus potest probare. Solutio p pte pma questiōis. 50

Ad aliam partem questionis sz vtrum homo faciat ordinē decimū. dicendū q̃ est decimus in numero/ z sic facit decimū vt dicit mgr̃/ z est decimus in gradu z sic nunq̃ erit decimus. Ad aliā pte questionis.

Ad ea que obijciunt̃ in contrariū dicendū q̃ licet angeli excellāt in naturalib⁹ nō tū in gra: qz gratia dat̃ fm quātitatē meriti z preparatiōis nō fm sola naturalia. Ad ea q̃ sūt 2am pte.

Ad aliud dicendū q̃ nō facere decimū in gradu: qz q̃ supplet locum cadentiū: hoc nō est causa creatiōis hoīs: sed hoc cōtingit per accidens. s. quia ille cecidit nihilominus tamen ille saluatus fuisset/ z fm gradū suū exaltatus in gloria z nō in nonū gradū si ille non cecidisset. Ad aliud dōm q̃ dragma decima dicit̃ q̃ ad numerū z nō q̃ ad gradū decimū quē facit. Ad aliud dicendū q̃ quidā dixerūt (nescio quare: qz nulla rō id suadet) hoīes futuros ī celo aq̃o z angelos in empireo: sed hoc nihil ē: quia corpa nostra nobilitabūtur tunc vltra nobilitatem empirei: z ideo nulla est obiectio de corpore: z per hoc patet etiam ad tertium. ad 2m z 3m Ad 4m Ad 5m

Ad vltimū dicendū q̃ beata virgo habet specialē gradum: sed nō facit ordinē quia ordo sonat multitudinem in gradu vno cōmuni: sed sibi hoc est speciale p ter dignitatē filij. Ad 6m

An omnes spūs celestes mittātur: et ponit duas opiniones et auctoritates quibus innitūtur.

Dist. X. De ministerio ⁊ missione angelorū ad angelos ministrantes.

Hoc etiam inuestigandū est vtrū oēs illi celestes spūs ad exteriora nunciāda mittanť. Quidā putāt aliquos in illa multitudīe esse q̄ foras ꝓ officio exeūt: alios q̄ intꝰ semp assistūt sicut scriptū est in Dañ. Milia miliū ministrabant ei: ⁊ decies centena milia assistebant ei. Itē Diony. in hierarchia q̄ sacer principatus dicit: de plātiōe spiritūū ait: Superiora illa agmina ab intimis nūq̄ recedūt: qm̄ ea q̄ p̄eminēt vsum exteriorīs officij nunq̄ habent. His autoritatibus innitunť q̄ angelos mitti: nisi inferiores inficiantur.

Dañ. 6.

Obiectio cōtra illos.

Esaie. 6. Quibus obijcit qd Esaias ait: Volauit ad me vnus de seraphin: q̄ ordo supior est ⁊ excellētior. Ideoq̄ si de illo ordīe mittunť: nō est ābigendū q̄n etiā ⁊ de alijs mittanť Apls

Heb. I. quoq̄ ait: Omnes sunt administratorij spūs in ministeriū missi. His testimonijs asserunt quidā oēs angelos mitti. nec debet indignū videri si etiā supiores mittāť: cū ⁊ ille q̄ creator est oīm ad hec inferiora descēderit.

B

Hoc etiā inuestigandū est vtrū oēs illi ⁊c.] Hic incipit mgr agere de missionib ⁊ angelorū ⁊ hz duas partes In quarū prima q̄rit vtrū oēs mittanť vel q̄dā. In sequēti aūt distin. q̄rit de custodia quā habent circa nos ibi [Illud quoq̄ sciendū est. Ista distinctio diuidit in tres ptes fm tres opiniōes b̄ ī ductas quarū p̄ma est q̄ nō oēs mittunť. Scēa q̄ oēs ibi [Hic orit q̄stio] Tertia q̄ nō oēs mittāť ad nos: sz q̄dā ad medios vt supiores ⁊ medij ad inferiores ⁊ iferiores ad nos ⁊ hec incipit ibi [Alij vo dicūt] Et hec sola opinio est vt mihi videtur q̄ parū hz rōnis/ ⁊ ꝓtra se hz plūmas auctoritates qr vtutes ⁊ pncipes ⁊ ptātes exp̄sse missi legūť ⁊ hūt officia circa nos vt miracula facere: demōes arcere et pncipatus ordinare ⁊ distinguere ⁊ gubernare ⁊ tm̄ ista opinio plures habet sequētes.

Tres opiones de missione angelorum.

Arti. I

An angeli mittanť ⁊ ꝓpter q̄d mittanť.

Ar. pōq̄ nō

C

Circa primā ptē sunt duo q̄rēda. s. an mittanť angeli ⁊ an mitti minuit eis gloriā. Videť āt q̄ nō mittunť: qr ī partibile sil' nō pōt moueri diuersis motib ⁊: sed totū se ꝓuertit ad qd cūq̄ se vertat: ā gelꝰ est ī partibil': ḡ nō pōt sil' moueri diuersis motib ⁊. si ḡ assistit nō pōt sil' cū b̄ mistrare. Itē supfluꝰ est nūciꝰ ei q̄ pōt sine nūcio equa facilitate indicare distanti a se. hoc aūt potuit facere deꝰ: ḡ supfluit nūciꝰ ḡ cū supfluū nō possit esse in ordinatiōe dei angelꝰ nō mittit vt videť. Itē filiꝰ mittit ⁊ spūsscūs. s. ad rōnalē creaturā reordinandā q̄ auersa fuerat vt habitū est in ꝑmo li. cū igit sufficiētissimꝰ sit vterq̄ eorū videť q̄ supflue mittāť angelꝰ. In ꝑriū sunt ea q̄ dicunť in lra. Solo dōm q̄ angelꝰ mittit ⁊ ꝓtingit b̄ ꝓpter nos ⁊ nō ꝓter indigentiā dei. Ad primū aūt dōm q̄ licet angelꝰ ī partibil' est suba tm̄ diuisibil' est. hoc est q̄ntitate vtutis ⁊ pōt assistere ⁊ ministrare sil'. Ad aliud dōm q̄ missio est ꝓter nos: qr deus inspirat ⁊ vt a ꝓte nr̄a melius fiat etiā angelū mittit suggerētē idē qd inspiratū est. Ad aliū dōm q̄ sufficiētissima est vtraq̄ missio ⁊ filij ⁊ spūsscti: sz tm̄ qr nos fragiles sumus ideo pluribꝰ intus ⁊ extra nos in bonis tenētibus indigemus.

20

30

Solo Ad primū

Ad 2m

Ad 3m

Arti. II B

Vtrū minuit angelorū gloria quādo ministrant ⁊ mittuntur.

Ar. pōq̄ nō

Secūdo queritť vtrū minuit glia eorū q̄n ministrant. videť q̄ nō: qr dicit Beda q̄ intra deū currūt quocūq̄ mittanť ḡ nō deflectunť a cōtēplatiōe. Itē Greg. Angeli cū ad nos veniūt contēplatiōe ab intimis nunq̄ recedūt. Sed ꝑ dicit Aristo. in li. de sompno ⁊ vigilia. q̄ vna potētia exīte in actu retrahit alia cū igit cōtēplatio vbi tm̄ in se trahit appetitū ⁊ volūtatē angeli/ videť q̄ sil' cū hoc non pōt ministrare diligēter circa nos. Itē ī possibile est idē sil' moueri diuersis motib ⁊ fm idē: sed diuersi motus sunt ꝓtēplare ⁊ mīstrare: ḡ idē angelꝰ nō pōt sil' illis moueri vt videť. Solo dōm q̄ sil' ministrat ⁊ ꝓtēplať. Ad primū ḡ dicendū q̄ verū est q̄ vnū opꝰ nō est rō alterī ⁊ cā: sed ministeriū causať ex ꝓtēplatione: qr em̄ b̄ in verbo legūť esse volūtatē dei: ideo ferunť ad ministeriū/ ⁊ ministerij actus nunq̄ incipit a ꝓte nr̄a. A nobis em̄ nō discūť in quib ⁊ ministrare debēt: sed potꝰ a vbo semp: ⁊ ideo a neutro retrahunť ꝓ hoc patet solutio ad sequens.

20

In ꝑmo q̄ gl'

20

Solo. Ad duo oppositā

Questio si oēs mittūtur: cur vnꝰ tm̄ ordo noīe angelorū censetur.

Hic orit q̄stio si oēs mittunť ⁊ nūcij dei existūt: quare vnus tm̄ inter nouē ordīes angelorū noīe censenť. Ad qd quidā dicūt oēs qui dē mitti: sed alios sepius ⁊ q̄si ex officio iniūcto: q̄ ꝓprie angeli vel archāgeli nominanť. alios vo rarius mitti. s. maiores causa extra cōem dispēsationē oborta: q̄ cū angelorū ministeriū suscipiūt etiam assumūt. vñ in psal. Qui facit angelos suos spūs: qr illi q̄ natura spūs sunt: aliquādo angeli. i. nuncij fiunt.

Pā. 103

Putāt quidā michael gabriel raphael de superiori ordine fuisse et sint noīa spirituū et nō ordinū.

Et putāt illi Michael gabriel raphael de supiori ordine fuisse. michael interpretať q̄s vt deus. Gabriel fortitudo dei. Raphael medicina dei. nec sūt ista noīa ordinū sed spirituū Et dicūt quidā singulū horū vnius ꝓprie ac singulariter spūs esse nomē. Alij vo nō vnꝰ singulariter ⁊ determiate: sed nūc huꝰ nunc illius esse nomē: fm qualitatē eorū ad q̄ nunciāda vel gerēda mittunť sicut ⁊ demonū q̄dam noīa sunt que quidā putant esse vniꝰ ꝓpria. Alij vo pluribꝰ cōia. Diabolus quippe

q̃ grece ita vocat̃ ⁊ criminator interp̃tat̃ vel deorsum fluens hebraice dr satban. i. aduersar⁹. Dicit̃ ⁊ belial. i. apostata ⁊ absq̃ iugo: dicit̃ etiã leuiathan. i. additamentũ eor: et alia plura reperies noia que vt̃ vni⁹ spũs sũt ppria vel pluribus cõmunia.

Luce. 10
1. Cor. 6.
Iob. 3. ⁊. 4

Quõ determinẽt p̃dictas auctoritates q̃ vident̃ aduersari q̃ dicunt omnes angelos mitti.

Qui aũt oẽs angelos mitti asserũt p̃missas auctoritates danielis. s. ⁊ diony. ita determinãt. Dicunt̃ supiora agmina deo assistere: et ab intimis nunq̃ recedere nõ quin aliq̃ mittant̃: sed qr rarissime ad exteriora pdeũt: neq̃ tunc ab intimis recedũt: sed dei p̃ntie ⁊ contemplatõni semp assistunt: qõ etiã faciunt q̃ frequenter mittunt̃.

Quos alij dicãt mitti ⁊ q̃s dicãt nõ mitti cũ determinatiõe auctoritatũ que vident̃ sibi aduersari.

Alij vero dicũt tres ordines sup̃mos. s. cherubin seraphin ⁊ thronos ita creatori assistere: q̃ ad exteriores nõ exeũt. Inferiores autẽ tres ad exteriora mitti. Tres vo medios inter vtrosq̃ cõsistere nõ mõ dignitate vt̃ loco sed etiã officio: qr p̃ceptũ diuinũ a superib⁹ accipiũt ⁊ deferũt ad iferiores. Iõq̃ cũ sup̃mi medijs ⁊ medij imis atq̃ hi hoib⁹ p̃ceptũ dei nũciẽt merito oẽs angeli noiari dñt.

Heb. 1.

Et ob id forte apl's ait: Oẽs spũs administratores esse filij ⁊ mitti in ministeriũ. Vel per oẽs nõ singl'os ordines: sz de inferiorib⁹ ordinib⁹ singl'os angelos cõplexus est. Illud vo q̃ Esaias ait p̃ verba Dionysij determinãt dicentes: Hi spũs qui mittunt̃ p̃cipiunt hoc vocabulũ: quorũ gerunt officiũ. Vũ dicunt illũ angelũ qui missus est ad Esaiã: vt mundaret ⁊ incenderet labia pphete fuisse de ordine inferiorũ. Sed ideo dict⁹ est fore de seraphin: quia veniebat incẽdere et cõsumere delicta Esaie.

Arti. III.
Af. primo sic
2o
In oppositũ primo.
2o
Solo.

Vtrũ oẽs angeli mittant̃ vel non.

c Circa scõam ptẽ querendũ est vtrũ oẽs mittãtur vel nõ: vt̃ q̃ sic Heb. 1. Nõne oẽs sunt ãministratorij spũs in misteriũ missi: ⁊ alia q̃ inducunt̃ in lr̃a: q̃ oẽs mittunt̃. Itẽ Dañ. illi q̃ p̃eminent alijs dãt suas illuminatões ea q̃ fm nos dispensantes ⁊ auxiliantes: q̃ oẽs mittunt̃. Sed cõtra Dañ. 9. Milia miliũ ⁊c. ibidẽ glo. plures sũt ḡ ministrãt q̃ q̃ assistũt. Item corp⁹ nr̃m est ita dispositũ q̃ vnũ membrũ iuuat alterũ: q̃ cũ ipi sint potentiores in corpe mystico debent iuuare nos ministrando. Solo notandũ q̃ nos de hoc alibi diffuse disputauim⁹ valde ⁊ b p̃ter interserere q̃ voluerit sed ad p̃ñs dõm q̃ tres sunt opiniones de hoc q̃ plane ponunt̃ in lr̃a a mgr̃o/sz tñ fm Dyonisij opinionẽ oẽs mittunt̃. et si credim⁹ q̃ Dyo⁹ scripsit visionẽ pauli tũc videt̃ ipe magis sequend⁹ q̃ alij. Et iõ dõm ad auctoritates inducas q̃ oẽs sunt ãministratorij ⁊ missi in ministeriũ salut̃: sz hoc est ministrãdo illuminatões nõ ministrãdo circa nos. Ad aliõ dõm q̃ hoc plane dicit Dañ. qõ iã dictũ est in solũdo primũ/ ⁊ ita intelligit/ sed de oñib⁹ alijs alibi p̃lixus tractatus babet̃.

Ad p̃mũ
Ad 2m

Vtrũ vn⁹ angel⁹ illũinet aliũ ⁊ vtrũ vn⁹ purget aliũ ⁊ a quo purgat cũ nõ hẽat pctñ

Arti. IIII.
D

d Deinde querit̃ circa tertiã opinionẽ vtrũ vn⁹ aliũ illuminet. Et videt̃ q̃ nõ: qr dicit Aug. q̃ in celo cathedrã habet q̃ sol⁹ docet cor hois ḡ etiã cor angeli sol⁹ docet. Itẽ Aug⁹ i sermõe q̃dã de imagine dicit q̃ int̃ mentẽ nr̃am ⁊ deũ nihil ẽ mediũ: ḡ nõ est medi⁹ angel⁹ illũinãs: ḡ nec seinuicẽ illuminant. Quod si cõcedat̃ erit cõtra Dyo^m. iij. ⁊ vij. celestis ierarchie q̃ dicit q̃ alij sũt illuminatores ⁊ purgatores ⁊ pfectores ⁊ alij illuminati/ purgati ⁊ perfecti in oi ierarchia ⁊ in omi ordine. Juxta b vlteri⁹ etiam querit̃: si vnus purgat aliũ a quo purgat: cũ nõ habeat pctñ. Solo hoc qõ alibi disputatũ est/ hoc hic nolo corrũpere: qr tanta plixitas b nõ posset poni. Sz dõm breuit̃ q̃ seinuicem illuminãt ⁊ nos. Ad id qõ obijcit̃ in cõtrariũ dõm q̃ de⁹ sol⁹ docet sicut prima causa efficiens/ sz nõ sola ita q̃ excludat cooperationẽ angeli ⁊ hois ⁊ angeli illuminant sicut cooperatores. Ad aliud dõm q̃ hoc intelligit̃ q̃stũ ad brificãtia tñ ⁊ nõ in alijs ipe ei sol⁹ brificat hoiem ⁊ angelũ. sed in alijs illũinatõib⁹ vn⁹ accipit ab alio ⁊ superior ab inferiore. Ad id qõ vlterius q̃rit̃ dõm q̃ purgatio est a cõfusiõe silitudinis vt dicit Dyo⁹. Sz cõfusio dr b nõ opprobriũ peccati sz poti⁹ nõ adunat⁹ i lumie i tellect⁹ ⁊ ab illo p̃ immissionẽ luminis purgat̃ nõ aliõ abijciẽdo qr lumẽ p̃ntia ⁊ absentia sua facit mutationẽ sic ⁊ forma substantialis. Et si querit̃ de drña hoc actũ dico q̃ lumen effectũ in sctõ ⁊ quo ad hoc est purgatio. ⁊ ipsum lumen in suba aliq̃d est: ⁊ hoc dicit illuminatio ⁊ ordinat ad videndũ aliq̃d i deo qõ ptu⁹ nõ videbat̃ ⁊ in illo est pfectio: ⁊ iõ vnũ sunt in suba ⁊ tria in rõne/ ⁊ de hoc alibi inuenies explanata singillatim cũ plixa disputatiõe ita q̃ oia vba dyonisij sunt.

Af p̃o q̃ nõ
2o
Rõ in p̃riũ
q̃stiũcula:
Solo
Ad p̃mũ
Ad 2m
ad q̃stiũcl'ã

Qr queq̃z aia habet angelũ bonum ad sui custodiã delegatum: ⁊ malũ ad exercitium.

Di. XI
de ãgelorũ misterio et missiõe p cõparationẽ ad homiẽz cui ministrãt.

Illud quoq̃z sciendũ ẽ q̃ angeli boni deputati sunt ad custodiã hoim ita vt q̃sq̃z elector habeat angelũ ad sui p̃fectũ atq̃ in custodiam spẽal'r delegatũ. Vũ in euangelio veritas a pusillor scãdalo p̃hibẽs ait: Angeli eor sp videt̃ faciẽ patris. Angelos dicit eorũ eẽ q̃ bus ad custodiaz deputati sunt. Super quẽ locũ Hierony⁹ tradit vnãquãq̃ aiaz ab eroz dio natiuitat̃ hr̃e ãgelũ ad sui custodiã deputatũ inquiẽs ita: Magna dignitas aniar

Matth. 8.

f

est vt vnaq̃q̃ habeat ab ortu natiuitatis cu
stodiã sui angelũ delegatũ. Grego. q̃z dicit:
q̃ q̃sq̃ bonũ angelũ sibi ad custodiã deputa
tũ ⁊ vnũ malũ ad exercitiũ hz. Cũ ei oẽs an
geli boni nostrũ bonũ velint cõiterq̃ saluti
oim studeãt: ille tũ q̃ deputat⁹ est alicui ad
custodiã: eũ spãliter hortat ad bonũ: sicut le
Tobie.1.6. git de angelo Tobie ⁊ de angelo Petri i acti
et.8. bus apl̃or. Sil'r ⁊ mali angeli cũ desiderent
Actuũ.13. malũ hoim: magis tũ hoiem ad malũ incitat
⁊ ad nocendũ forti⁹ instat ille qui ad exerci-
tiũ eius deputatus est.

Vtrũ singulis hoib⁹ singuli ange li an pluribus deputatus sit vnus

Solet aũt queri vtrũ singuli angeli singulis
hoib⁹ an vn⁹ plurib⁹ ad custodiã vl' exerciti
um deputat⁹ sit. Sz cũ electi tot sint quot et
boni angeli sunt: plures cõstat esse oẽs simul
bonos ⁊ malos hoies q̃ boni angeli sint. Et
cũ tot sint electi q̃t angeli boni: ⁊ angeli bo-
ni plures sint q̃ mali pluresq̃ sint hoies ma-
li q̃ boni: nõ est ambigẽdũ pl'es eẽ bonos ho
mies q̃ sint mali ãgeli: ⁊ pl'es eẽ malos homi
nes q̃ sint mali angeli vel boni angeli.

Confirmat vnũ angelũ pluribus hoibus deputari siue simul siue tẽ poribus diuersis.

Ideoq̃ dici oportet vnũ eũ dẽq̃ angelũ bo
nũ vel malũ plurib⁹ hoib⁹ deputari ad custo
diã vel exercitiũ: siue eodẽ tempe siue diuer
sis tempibus. Ideo aũt dicim⁹ eodem tem-
pore vel diuersis tempib⁹: q̃z videt quibus-
dam q̃ oẽs hoies q̃ sunt simul in aliquo tpe:
singuli singulos angelos habere possunt bo
nos vel malos: q̃z licet maior sit numer⁹ ho-
minũ computatis in vnũ oẽib⁹ qui fuerunt
⁊ sunt ⁊ futuri sunt q̃ angelor: tamen q̃z ho
mines decedentib⁹ hoibus succedũt: ⁊ ideo
nunq̃ simul sunt in hac vita. Angeli vo nũq̃
decedũt sed simul oẽs sunt: ideo esse põt vt
singuli hominũ dum in hac vita sunt singu-
los habeãt angelos bonos vel malos ad sui
custodiã vel exercitiũ destinatos. Ceterũ si-
ue ita sit siue nõ: nõ est dubitandũ vnũ quẽq̃
habere angelũ sibi deputatũ siue plurib⁹ si-
mul destinat⁹ sit siue vni singulariter. Nec ẽ
mirandũ vnũ angelũ pluribus hoib⁹ ad cu-
stodiã deputari: cũ vni hoi plurũ custodia
deputet: ita vt eor quisq̃ suũ dicat hẽ dõm
vel episcopũ vel abbatẽ.

Illud quoq̃ sciendũ est q̃ angeli boni ⁊ cẽ.
Hic agit mgr de custodia angelor. Et tã
git tria/ quor primũ est q̃ custodiũt. secũdũ est vtrũ
singuli singulos habeant ibi [Solet aũt queri] ter-
tiũ est vtrũ in merito pficiãt: Et tangit circa ẽ du-
as opiniones ibi [Preterea oportet cõsiderari.

An angelo cõueniat custodire ⁊ quib⁹ an- Arti.
gelis cõuenit custodire.

Hic incidũt dubia circa primũ ser qões. s. vtr
b angelo cõuenit custodire, secundo vtrũ homi
ni cõuenit custodiri. tertio de tpe custodie. q̃r
to de effectu. quinto si antixps angelũ custodẽ habe
bit. Sexto vtrũ hõ habuisset si nõ cecidisset. he oẽs
disputanť alibi. Ad primũ pceditur sic: Luce. 22. Argu.1
Quis maior est q̃ ministrat vl' q̃ recumbit nõne q̃ re
cumbit: g̃ maiori nõ cõuenit ministrare minori: an-
gelus aũt est maior hoie ⁊ in natura ⁊ in statu: g̃ nõ
cõuenit ei vt mistret homini. Itẽ q̃ de⁹ habeat mi- 2o
nistros deferentes suã ad nos volũtatẽ/ hoc videť so
nare in defectũ sue prãtis. Itẽ q̃ habeat aliq̃s q̃ ar- 3o
cãt prãtes ⁊ trarias videť similr sue prãtis depssio. 4o
Itẽ si dicas q̃ nostra desideria ⁊ orõnes deferant
ad deũ/ hoc iterũ sonat impfectõnẽ ei⁹ q̃ scit oẽia no
stra antecq̃ fiant: g̃ videť oino nõ cõuenire q̃ angeli In oppo
ministrent. Sz cõtra hoc sũt auctoritates Hiero- rũ ar pm
nymi ⁊ Greg. in lra inducte a mgro. Itẽ miscõie est veritatu
adhibere fulcimentũ debili ruenti: cũ ergo hõ sit de 2o
bilis ⁊ ruens videť q̃ cõgruũ sit q̃ habeat custodẽ. 3o
Itẽ rõnalis natura triplex est. s. diuina/ angelica ⁊
humana. ⁊ angelica est media: g̃ fm ordinẽ mediatõ
nis cõuenit vt sit circa vtranq̃. nõ aũt est circa diui-
nã nisi assistendo: hoi aũt nõ pot assistere q̃z nõ acci-
pit brãtudinẽ ab hoie: g̃ cõuenit ei hoi mistrare. Itẽ
charitas vie tãta ẽ q̃ inducit vt maior subuẽiat mi-
nori: cũ g̃ maior sit charitas pãie ad ẽ inducit angelos Solo.
vt mistrẽt nobis. Solo dõm q̃ angelo pcipue de
quinq̃ ordinib⁹ inferiorib⁹ cõuenit custodire/ ⁊ ẽ tri
bus de causis/ prima est ⁊ pcipua ꝓpť nos: q̃z deus
ꝓter nostrã indigentiã multiplicat nob vndiq̃ cau-
sas nostre salutis int⁹ et extra/ vt patebit in sequen
ti articulo q̃stionis. Secũda est ordo nature angelice
q̃ media est inter duas naturas rõales. s. creatoris
⁊ nostrã: ⁊ hec tacta est in obj̃ciendo. Tertia cã ẽ de
scensus illuminationũ: q̃z vt dicit Dyo⁹: Lex diui- Ad primũ
nitat; est in nullo negligere ordinẽ sed p prima me- q̃ primũ
dia/ ⁊ p media postrema reducere. Dõm g̃ ad primũ obj̃cit
q̃ ministrare est tanq̃ ex iure cõditiõis ⁊ obligatiõe
sicut inferior superiori/ ⁊ seru⁹ dño suo ministrat: et
sic nõ ministrãt nobis angeli. Est etiã mistrare ex or
dine charitatis ⁊ ordine ⁊ officij/ ⁊ sic misträt nobis
angeli: q̃z sic mistrare est superioris/ vt charitas re-
spiciat indigẽtiã a parte nr̃a ordo nature referat ad
mediũ statũ int̃ nos ⁊ dõm ipi⁹ angeli: ordo aũt offi
cij ad ordinẽ celestis ierarchie sup ecclĩastica in ordi-
ne recipiẽdi illũinatiões. Ad aliud dõm q̃ ista non Ad alia
dicunt diminutiõem prãtis in deo nisi nos ẽ pone-
rem⁹ ꝓpť indigẽtiã dei: nos aũt hoc nõ facim⁹ sz po
tius ꝓpť indigẽtiã hois ⁊ ordinationẽ sapiẽtie dispo
nent; oia in numero/ pondere ⁊ mensura ordinantis
naturã angeli ⁊ officij inter nos ⁊ deum. Et per hoc
patet solutio ad totum.

Vtr homini cõueniat custodiri ab angelo. Arti. 11
B
Secũdo q̃rit vtrũ hoi cõueiat custodiri ⁊ videť Arg. pm
q̃ sic Eccli. 17 In vnaq̃q̃ gente posuit recto- q̃ sic
rẽ: glo. cũ angel' in q̃b fundať regimẽ regio- 2o
nũ. Itẽ Matth. 18. Angeli eor. i. qui illor sp videť

facie patris mei: glo. nō sūt cōtemnēdi ad quos custodiā mittunt angeli. Item Ps. 90. Angelis suis mādauit de te: glo. ibidē: hoc de capite ōr rōne mēbrorū. Item Esa. 62. Super muros tuos hierlm cōstituī custodes: glo. muri sunt apli/custodes sūt angeli. Item Eccli. 33. Cōtra malū bonū ⁊ cōtra bonū malum/⁊ vnū cōtra vnū/⁊ duo cōtra duo/⁊ sic intuere in oia opa altissimi creauit oia duplicia/⁊ nō fecit ḋcq̄ de esse. cōstat aūt p experimentū q̄ habemus malos āgelos exercitatores: ḡ aliq̄d deesset ī opib altissimi nisi etiā dedisset bonū in custodē. Jte indigēti cōuenit vt custos adhibeat: hō aūt est indigens vt docet experientia: ḡ indiget custode. Sz ȝ/optimus hō fortior fuit omī angelo. ſ. xps: ḡ hō simplr fortior angelo: ḡ nō indiget custode. Item. 1. Joh. 2. Unctio docebit vos de oib: ḡ nō indigemus angelo docēte. Item ad malū inclinat fomes/⁊ pctm/⁊ diabolus: ⁊ ȝ fomitē habemus sacra/cōtra pctm gram/cōtra demones deum adiutorē: ḡ videt q̄ supflua sit custodia angeli. Item minima charitas valet resistere cuicūq̄ tentatiōi: ḡ hō hns charitatē nō indiget alio custode: ḡ superfluit custodia angeli: nihil aūt supfluū sine vicio: ḡ custodia angeli vr nō debere esse. Solo dōm q̄ valde necessaria est nobis custodia angeli. Ad ea q̄ obijciunt in cōrariū dōm ad primū q̄ nō valet hoc argumentū: qz h est p accns inquantū xps fuit deus ⁊ nō simplr. Ad aliud dōm q̄ vnctio docet interius ⁊ ꝓter mlta retrahētia indigemus etiā sua dēte ⁊ suggerente exterius: ⁊ hoc est angelus custodiēs. Ad aliō dōm q̄ illud nō ꝓcedit: qz in oib abundāt cause salutis sup occasiōes ꝑditiōis/nec tm est ibi supfluitas qz etiā natura nō tm dat necessaria sed etiā cōfortātia ⁊ tenētia in esse forme qō dat/ si em natura nihil daret nisi formā illa forma leuissimo agente in contrariū destrueret/⁊ sic nō ꝑmaneret ꝑductū a natura: ⁊ iō dat virutes vincentes cōtrarias dispōes in materia ⁊ resistētes alteratōnib sequentib/⁊ ita facit etiā deus. Tamē possumus etiā dicere q̄ ad malū inclināt illa q̄ tacta sunt ⁊ insup occasiones mali q̄si suggerētes: ⁊ iō cōtra angelū malū habemus bonū/⁊ deū cōtra peccatū ⁊ grām formalit disponētē/ vt deus inhabiter in nobis. et cōtra fomitē sacra/⁊ cōtra suggerētia malū vnctionē q̄ docet oia. Ad vltimū dōm q̄ charitas q̄ntū est de se bene sufficit/sed q̄ntum est in nobis debilib ⁊ infirmis frequenter deficit. vel vt magis ꝓprie dicat nos deficimus ei.

Arti. III

Querit de tpe custodie q̄ scz deputat nobis angelus ad custodiā: ⁊ vtrū angeli semp custodiant eos ad quos custodiā deputant vel aliquādo eos derelinquant.

Ar. pmo

Tertio querit de tpe custodie: videt em in lra dicere Hieronimus In ortu natiuitatis nobis deputat angelus. s. a. Item si infirmo debet custodia: ḡ maxime debet tpe maxime infirmitatis, hec aūt est infantia: ḡ tūc maxime adhibet. Item xps dixit de puulis: Sinite puulos venire ad me/⁊ nolite ꝓhibere: ⁊ post/angeli eorum semp videt ⁊c. Item vtero q̄ formatū est puerperiū est ibi aīa creata ad imagīnē dei q̄ multis modis ex piculis interioribus ⁊ exterioribus pōt frustrari gra regenerationis: ḡ videt q̄ debeat ei custodia. Sz cōtra/frustra exhibet beneficiū ei q̄ nō pōt recoḡscere: puuli aūt in vtero ⁊ in infantia nō hnt vsum rōnis vt cognoscāt: ḡ frustra exhibet eis bnficiū ministerij angelorum. Ulterius q̄rit hic/si angeli sp custodiūt vl q̄nq̄ custoditos derelinquūt: Uidet aūt q̄ q̄nq̄ relinquāt Hiere. 51. Transeamus ab his sedib: ⁊ ista eadē vox audita fuit in aere in passiōe xpi/vt legit in euāgelio nazareorum/⁊ dixit eam michael relinquēs synagogā ⁊ trāsferens se ad eccliam: ḡ q̄nq̄ relinquūt. Item Hiere. 51. Curauimus babylonē ⁊ non est curata/dereliquimus eā ⁊c. glo. medici sunt angeli quos a nobis repellimus cuz eorum cōsilio nō acquiescimus. Item ibidē: Laue ne q̄ dimittat te medicus: abcessio ei medici cōdemnatio ē. Item Hiere. 17. sup illud: Terra salsuginis: glo. q̄ nec deū habet hospitē nec ꝑsidiū angelorum. Item ponamus q̄ reuelet angelo q̄ ille quē custodit ꝑicit ē ad mortē eternā ⁊ tūc aut relinquit aut nō: si relinqt habeo ꝓpositū, si nō ḡ facit eū magis peccare: qz cōtemnit monitionē angeli qō nō faceret si angelū custodē nō haberet: ḡ vr q̄ obsit ⁊ nō ꝓsit ei. cū ergo adminus intendat ei nō abesse/videt q̄ tūc recedit ab eo. Sed cōtra feruētior est bonus in custodiēdo q̄ malus in impugnādo: malus aūt nunq̄ relinquit bonū: ḡ nec bonus malū. Item licet scire posset esse aliquē damnandū/tm adhuc mlta mala pōt impedire/⁊ sic cōsequit effectū custodie sue. Item de nemine desperādū ē dū est in via/sz medicus nō relinqt desperatū: ḡ angeli cū sint medici nunq̄ relinquūt in via: ⁊ hoc est cōcedendū. Ad ꝑmū ḡ dōm q̄ (vt opinor) angelus dat puerperio formato ⁊ animato in vtero matris/etiā añq̄ nascat. Ad id qō ꝓtra obijcit dōm q̄ nō oportet intelligere custoditū; qz nō facit ꝓpt hoc angelus suū obsequiū, vt intelligat a nobis/sz potius vt dei gloria promoueat in nobis. Ad id qō vlterius querit dōm q̄ angelus nunq̄ relinqt sicut ꝑbāt vltime rōes: ⁊ oms auctores añ inducte hnt vnā solutionē. ſ. q̄ dicunt relinq̄re q̄ exhibent tribulationē/et ita reliquerūt babylonē/als nunq̄ relinquūt. Sz tm hic alit q̄dā dicūt. ſ. q̄ q̄nq̄ subtrahūt officiū custodie/⁊ nō relinquūt localit vt hō ruat de pctō in pctm/⁊ mltitudo pctōrum facit eū tandē redire ad deū. hoc aūt ego nō audere dicere: qz nō videt cōsonū charitati angeli q̄ nō faciat contra pctm q̄cq̄d pōt/salua libertate arbitrij hois: qz nullus est cogendus ad bonū vel ad malū. Qd aūt dicit vna auctas in tertio argumēto q̄ medici relictio est cōdēnatio/intelligēdū est. i. signū cōdēnatōis q̄n ꝓpt pctā exponit tribulationi nisi corrigaris. Ad aliud ptz solutio p obiectū in cōrariū: qz sz sciret aliquē esse ꝑscitū tm multa mala impedit in eo: et sic custodia sua opat ad tolerabiliorē dānationē.

Arg. pmo cōtra hāc.

Jn oppositū at. p veritate pmo.

Solutio principal tāgit tribus rōnibus.

Ad illa q̄ pmo loco obiecta sūt

Ad id qō secūdo loco ī ȝriū obijcit

Ad alia q̄stiunculā ⁊ ad q̄ttuor obiecta p auctoritates.

Solo aliorū ad idē q̄stū.

Ad 3m.

Quot ⁊q̄ sunt effectus angelice custodie.

Arti. IIII. D

Quarto querit de effectu custodie/⁊ assignantur. xij. a mgris. Primus ē soluere a vinculis peccatorū Act. 12. Astitit angelus: ⁊ post/ cecidērūt cathene de manib. Scōs est cōfortare in via. 3. Reg. 19. dixit ā̄gelus ad Heliā: Surge comede grādis ⁊c. Tertius arcere demones: Tobie. 12. Demoniū ab vxore mea cōpescuit. Quartus docere. Dan. 10. Nunc egressus sum vt docerē te et intelligeres. Quintus cōsolari Tobie. 5. Forti animo esto ⁊c. Sextus reuelare secreta: Gen. 18. Tres angeli mysterium trinitatis ⁊ vnitatis xpi nasciturī exposuerūt: ⁊ iō sequit qō dixit vnus angelorum: Nū celare possum abraam q̄ gesturus sum: cum futurus ⁊c. Septimus adiutoriū cōtra hostes: Esa. 37. Egressus angelus dni p

No. xij. effectus custodie angelorum

Primus 2º 3º 4º 5º 6º 7º

8° cussit in castris assiriorꝫ.185.milia. Octauus increpare ꝓ delictis: Judicũ.2. Ascendit angelus dñi de galgal' ad locũ flentiũ ⁊ ait: Eduxi vos de egypto ⁊ induxi vos in terrã: ⁊ post/ ⁊ noluistꝭ audire vocem
9° meã cur hoc fecistis? Non⁹ est impedientia ad bonũ auferre: ⁊ hoc significat Exo.12. vbi angel⁹ ꝓcussit primogenita egypti q̃b viuentib⁹ nõ poterat de egypto ꝓficisci ppl's dñi. Et Malach.3. Ecce mitto an-
10° gelũ meũ. Decim⁹ est inducere ⁊ cõducere ĩ via Tobie.5. Ego ducã ⁊ reducã. Undecim⁹ est tentationẽ
11° mitigare: ⁊ hoc fcat Gen.32. vbi Jacob luctat⁹ est cũ angelo ⁊ bñdictõnẽ accepit/ ⁊ hec valuit ꝗ tẽtationẽ a demone/ ⁊ cõfortat⁹ est cõtra fratrẽ dicente angelo tẽ. ⁊ hoc significabat mitigationẽ tentationis a mundo: ⁊ emarcuit neru⁹ femoris ei⁹/ q̃ fcat mitigationẽ tentatiõis a delectatiõib⁹ carnalib⁹. Duo
12° decim⁹ est orare ⁊ orões offerre: Tobie.12. Qñ orabas cũ lachrymis ego obtuli orõnẽ tuã dño.

Vide hos effect⁹ ifra in de q̃ttu or coeq̃uis

Arti. V E

Utrũ antixp̃s habebit angelũ custodẽ: et vtrũ xp̃s habuerit angelũ sibi deputatũ.

Vt p̃o q̃ nõ

Quinto querit si antixp̃us angelũ custodẽ habebit vel nõ: videt aũt q̃ nõ habebit: q̃ Daniel'.12. sup illõ: Nec quẽq̃ deorꝫ curabit: q̃ aduersum vniuersa cõsurget/ deũ aũt suũ Moysen in locũ venerabit: dicit glo. diabolũ. s. quẽ habebit in seipo etiã vbicunq̃ fuerit antixp̃s. si q̃ diabolum
20 habebit in seipo/ videt q̃ in nihilo habitur⁹ sit p̃sidium angelorꝫ. Itẽ alia glo. ibidẽ videt dicere q̃ etiã
30 ministerio demonis in vtero matris alend⁹ sit ⁊ post natiuitatẽ nutriend⁹ ⁊ educand⁹. Itẽ fm apl'm.2. Tessal'.2. diabolo instigante ⁊ opante q̃ illũ totum
40 possidebit erit aduẽt⁹ antixp̃i fm actũ sathane. Itẽ
50 Dam̃. q̃ antixp̃s p̃sidio angelorꝫ carebit. Itẽ Damas. hõ ille ex fornicatõe generabit/ ⁊ suscipiet omnẽ actũ sathane. p̃sciens em̃ de⁹ inichtatẽ ei⁹ future voluntat⁹ cõcedit in eo habitare diabolũ: q̃ videt q̃ nihil faciat apud eũ angel⁹ bon⁹. Itẽ p rõnẽ vt idẽ q̃
60 angel⁹ bon⁹ nulli nocere intendit ꝭ p̃sidij cõtempt⁹ noceret illi boĩ ⁊ aggrauaret pctm̃: q̃ videt q̃ nõ dabit ei. Ulteri⁹ q̃rit iuxta hoc: si xp̃us habuit angelũ sibi deputatũ/ videt q̃ sic: q̃ ĩ ps̃.90. Angel' suis tẽ. glo. de toto xp̃o pot accipi: q̃ tam de capite q̃ de membris. Itẽ Luc.22. Apparuit ei angel⁹ dñi cõfortans eũ: q̃ multomag' habuit custodientẽ se angelũ: q̃ min⁹ est custodire q̃ cõfortare. Itẽ Mat.4. Accesserũt angeli ⁊ ministrabãt ei. Itẽ sua dignitas nõ erat minor q̃ aliorꝫ: si ergo hec dignitas est hũanae q̃ angeli deputant ei in custodiã/ videt q̃ ml'tomagis deputati sunt xp̃o. Itẽ ipe habuit malũ angelũ exercitantẽ: q̃ multomag' debuit habere bonũ custodientẽ. Itẽ angel⁹ nõ tm̃ custodit in spũalibus ꝭ ⁊ in corpe/ xp̃s aũt passibil' fuit in corpe: q̃ indiguit custodia in pte illa vt videt. Itẽ Beda dicit sup illud: Accesserũt angeli/ q̃ ministrasse xp̃o ⁊ confortasse eũ ãgeli describunt ĩ testimoniũ vtriusq̃ nature. si q̃ ministeriũ fuit signũ diuine nature/ ⁊ cõfortatio signũ nature humane videt q̃ indiguit custodia angelorꝫ. Itẽ Tobie.6. dicit glo. q̃ angel⁹ malus nunq̃ relicit eũ ⁊ stabat in brachio crucis cũ moriret: q̃ ab oppositis nec angel⁹ bon⁹. Itẽ minor a maiori debuit custodiri/ vt sup̃ habitũ est. sed de xp̃o dicit: Minuisti eũ paulomin⁹ ab angelis: q̃ debuit habere angelorꝫ custodiã. Si hoc cõcedat̃ sequitur grandis miseria. s. q̃ deitati cõiunct⁹ indiguerit ad

ḡstiũcula de xp̃o.

Arg. p̃mo q̃ sic.

Rõ in oppositum

bucalio custode/ nec em̃ vnq̃ facere p̃secutores contra eũ aliq̃d potuerũt nisi q̃n deitas eũ passioni exhibuit: q̃ nunq̃ custodẽ habuit. Solo ad primũ sũt opiniones: dicũt em̃ q̃dã q̃ antixp̃s angelũ bonum habebit cui deputabit/ sed ille recedet ab eo ex quo extollet se sup omne q̃d vocat⁹ de⁹: ꝭ hec opinio hodie expirauit. Alio ꝫ opinio est q̃ habebit angelũ bonũ custodientẽ q̃ nunq̃ recedet ab eo vsq̃ ad mortẽ. et hoc trib⁹ de causis. i. vt magis iusta appareat sua cõdemnatio. et vt ordo sapiẽtie stet q̃ ꝓt eum nõ debet irrumpi/ vt sibi nõ fiat q̃d fit alij⁹. tertia causa ⁊ principalis est: q̃ impossibile videt q̃ angel⁹ nõ impediat eũ a multis peccat⁹ p̃cipue q̃ nõ sinet ei venire occasiões quorundã p̃crõꝫ ad p̃ntiã sensuũ/ ⁊ bonitas diuina tanta est q̃ etiã sceleratissimis p̃curat impedimẽta p̃cti/ ⁊ iõ custodia angeli nõ frustrat̃ in eo omino. Ad auctores q̃ primo inductas dõm q̃ hoc dr quantũ ad effectũ custodie p̃ncipalẽ/ q̃ est recedere a p̃cis: hoc em̃ nũq̃ faciet antixp̃s. Q̃ aũt dicit̃ nutriri a diabolo/ hoc intelligit̃ q̃tũ ad disp̃ões q̃b opat̃ demon ad incentiuũ cõplexiõis vl' ciborũ/ vt dictũ est supra. Ad oia alia ptz solutio p ea q̃ obiicunt̃ in cõtrariũ. Ad id q̃d vlteri⁹ q̃rit̃ de xp̃o dicendũ q̃ oim sntia est q̃ xp̃s nunq̃ habuit angelũ custodẽ: q̃ sine dubio hoc esset maxima impietas opinari de redemptore. Ad ea q̃ que obiicunt̃ dicẽdũ ad primũ q̃ de⁹ mandauit angelis de toto xp̃o/ sed nõ equaliter/ sed vt mẽbra custodirẽt/ ⁊ vt capiti ministrarẽt. Ad aliud dõm q̃ ibidẽ soluit̃ ab expositorib⁹ q̃ nõ erat nisi cõfortatio exterior cõgratulatiõis forti xp̃o ⁊ nõ dispositiõis interi⁹. et iõ doctores dicere cõsueuerũt q̃ suũ cõfortare fuit ad modũ cõfortantis se habere. Ad aliud dõm q̃ angelũ malũ nõ habuit tentantẽ interi⁹/ sed hec solutõ est quorundã ⁊ nõ valet: q̃ etiã adam nõ habuit eũ intus in p̃mo statu: vñ dõm q̃ nõ est sil'e de angelo malo ⁊ de angelo bono: q̃ mal⁹ dat̃ ad experimentũ fidelitat⁹ et cõstantie/ ⁊ in xp̃o fuit tentatio dispensatiõis: scz q̃ sapientia ita dispensauit vt q̃ tentando vicerat tentãdo vicerẽt: vñ tẽtatio xp̃i refert̃ ad nr̃am salutẽ et nõ ad exercitiũ q̃ sibi bonũ aliq̃d attulerit. angel⁹ aũt bon⁹ dat̃ ꝓt indigentiã q̃ nulla fuit in xp̃o: ⁊ iõ angelũ bonũ custodẽ habere nõ potuit. Ad aliud dicẽdũ q̃ cõfortatio angeli signũ est hũane nature non p aliquã fortitudinẽ quã dedisset ei angel⁹. ꝭ q̃ ꝗgratulabat̃ forti patienti/ et sic p tristiciã ⁊ passionẽ ad argũm̃tũ humane nature ordine ⁊ nõ ex indigentia. Ad aliud ptz solutio p dicta. q̃ nõ est sil'e de angelo bono ⁊ de angelo malo. Ad aliud dõm q̃ est in argumento fallacia fm q̃d ad simplicit̃: q̃ non est minor xp̃s nisi valde improprie ⁊ fm q̃d scz ĩ eo q̃ passibilis in carne nõ in eo q̃ indigens vl' flexibilis.

Solo

ad auctor ꝗ p̃mã q̃

Ad alia de xp̃o

Ad p̃mũ in cõtrar

Ad 2m

Ad 3m ⁊ 4m

Ad 5m

Ad 6m

Ad 7m

Ad 8m

Arti. V F

Utrum homo habuisset angelum custodẽ si non cecidisset.

Vt p̃o q̃ non

Sexto querit̃ vtrũ hõ habuisset angelũ custodẽ si nõ cecidisset: videt aũt q̃ nõ: q̃ nõ fuisset inclinans ad pctm̃: q̃ nõ indiguisset cõfortante in bono. Itẽ homo fuisset cõfirmat⁹ si stetisset sicut ⁊ angel⁹ stans: q̃ nõ indiguisset tũc angelo custode. Itẽ ꝓter corp⁹ nõ indiguit: q̃ nõ potuit mori nisi peccaret: q̃ nullo modo indiguit vt videt. Sꝭ ꝗtra/ stat q̃ angelũ malũ habuit exercitatorẽ: q̃ ⁊ bonũ debuit habere custodẽ. Solo dõm q̃ habuit angelũ bonũ custodẽ in primo statu. Ad prima aũt ob

2°

3°

Solo

Ad p̃mã

iecta est vna solutio q̃ custodia magis est medicina p̃seruatiua q̃z sanatiua: ⁊ ĩo operabat angelus ad b̃ q̃ nõ caderet bõ. Ad aliud dõm q̃ post cõfirmationẽ nõ habuisset custodientẽ angelũ. Sed vtrũ adhuc q̃ angelũ in statu aĩalis corpis accepisset illuminatiões donec trãsferret in paradisũ angelos ⁊ corpus vestiret claritate celesti nõ determino/sz bene videt mihi b̃ probabilius q̃z oppositũ.

Ad 3m Alia, q. adhuc idiscussa

Vtq̃ angeli pficiant in merito vel in premio vsq̃z ad iudiciũ.

Preterea illud cõsiderari oportet: vtrũ ãgeli boni in premio vel in merito pficiãt vsq̃z ad iudiciũ. Qd ĩ meritis pficiãt atq̃z q̃tidie magis ac magis mereant q̃bus dã videt ex eo qz quotidie hoim vtilitatib⁹ inseruiũt eorũq̃z pfectib⁹ student. Quib⁹ etiã nihilomin⁹ videt q̃ ⁊ in premio pficiãt. s. in cognitiõe ⁊ dilectiõe dei. Licet em̃ (vt aiũt) in cõfirmatione btitudinẽ acceperit eternã atq̃z pfectã: augeat tũ q̃tidie eoq̃z btitudo: qz magis ac magis diligũt atq̃z cognoscũt: ⁊ ẽ eorũ charitas (qua deũ ⁊ nos diligũt) ⁊ meritũ ⁊ premiũ. Meritũ: qz per eã ⁊ obsequia ex ea nobis impensa merent: ⁊ in btitudine pficiunt: ⁊ ipsa eadem est premiũ: qz ea beati sunt.

Auctatib⁹ cõfirmãt qd dicũt.

Et q̃ angeli pficiãt in cognitiõe ac p hoc in btitudine: testimonijs sctõq̃z cõfirmãt. Dicit em̃ Esaias ex psona angelorũ xpi ascẽdentis magnificẽtiã admirantiũ. Quis est iste q̃ venit de edon tinctis vestibus de bosra? Et in psal. Quis est iste rex glorie? Ex q̃b⁹ apparet q̃ mysteriũ verbi incarnati plenius cognouerũt angeli post ipletionẽ q̃z añ. Et sicut in cognitiõe hui⁹ mysterij pfecerũt: ita dicunt eos in deitatis cognitiõe pficere. Qd aũt in hmõi mysterij cognitiõe pfecerint euidẽter docet apls dicens: Que sit dispensatio sacri abscondita a seculis in deo: vt innotescat multiformis sapia dei p eccliam pncipib⁹ ⁊ potestatib⁹ in celestib⁹. Sup quẽ locũ dicit Hieronym⁹: Angelicas dignitates pfatũ mysteriũ ad purũ nõ intellexisse donec cõpleta est passio xpi ⁊ aplorũ p̃dicatõ p gẽtes dilatata

Esa. 63

Ps. 23

Eph. 3

Qd in hac sentẽtia videt Augustinus aduersari Hieronymo.

His aũt videt cõtradicere Augu. sup eundẽ locũ ep̃le dicens: Nõ latuit angelos mysterium regni celorũ qd optuno tpe reuelatũ est p salute nostra. Illis ergo a seculis innotuit supra memoratũ mysteriũ: quia omnis creatura nõ ante secula sed a seculis est. Attende lector: qz vident dissentire in hac sententia illustres doctores. Ideoq̃z vt omnis repugnãtia de medio tollat predicta verba Haymonẽ sequẽtes ita determinem⁹: vt illis angelis qui maioris dignitatis sunt: ⁊ p quorũ ministeriũ illa nũciata sunt ex pte cognita a seculis fuisse: vtpote familiarib⁹ ⁊ nuncijs. Illis vero qui minoris dignitatis sunt incognita extitisse dicam⁹ vsq̃z quo impleta sunt ⁊ p ecclesiã p̃dicata: ⁊ tunc ab omnib⁹ angelis pfecte fuerunt cognita. Constat itaq̃z omnes angelos in cognitiõe diuinorũ mysteriorũ p̃m processum tpis pfecisse. Unde nõ incõgruenter ipsi idem dicũt angelorũ scientiã ac beatitudinẽ augeri vsq̃z ad futurã cõsummationẽ qũ in sciẽtia ac beatitudinẽ ita pfectissimi erũt: vt nec augeat amplius nec minuat.

Aliorum opinio qui dicunt angelos in quibusdam predictorum non profecisse.

Alij autẽ dicunt angelos in cõfirmatiõe tanta deitatis dilectione atq̃z noticia fuisse preditos: vt in his vlterius nõ pfecerint: nec pfecturi sint. Profecerũt tamen in scientia rerum exteriorũ sicut in cognitione sacramẽti incarnatiõis ⁊ hmõi: sed nõ in cõtemplatione deitatis: qz trinitatẽ in vnitate: atq̃z vnitatem in trinitate nõ plenius intelligũt siue intellecturi sunt: q̃z ab ipsa cõfirmatione percepperunt. Ita etiaz dicunt eos in charitate nõ pfecisse post cõfirmationẽ: qz eorũ charitas postea nõ est aucta: et sic dicunt eos nõ profecisse in meritis: sed hoc quantũ ad vim merendi sed nõ quantũ ad numerũ meritorũ. Plura em̃ bona fecerũt postea que tunc nõ fecerant: sed eorũ charitas ex qua illa pcesserũt nõ est aucta ex q̃ tantũ meruerũt añq̃z ista adderent quãtũ postea his adiectis. Illud vero qd alij superius dicunt pbabilius videtur: scz q̃ angeli vsq̃z ad iudicium in scientia ⁊ alijs proficiant.

Quedã auctoritates vident obuiare pbabiliori sententie.

Quib⁹ tamẽ vident obuiare quorundã auctoritatũ verba. Ait em̃ Isidorus de sũmo bono. Angeli in verbo dei omnia sciunt añq̃z fiant: sed nec omnes nec omnia pfecte angelos scire dixit: et ideo eos in scientia pficere nõ remouit Grego. in lib. dialogorũ ait: Quid est qd ibi nesciant vbi scientẽ omnia sciunt. Ubi videt dicere q̃ omnia sciant angeli ⁊ nihil sit qd nesciant. Sed accipiẽdũ est hoc de

his q̃ ꝓ cognitõ beatũ facit cognitorẽ: vt sũt ea q̃ ad mysteriũ trinitatis ⁊ vnitatẽ ꝑtinẽt.

Arti. VII B

An angeli ꝓficiunt in merito.

Deinde q̃rit̃ de hoc q̃ dicit ibi [Preterea cõsiderari oportet ⁊c.] Et queritur vtrũ angeli ꝓficiant in merito: sed q̃ hoc supra disputatũ est/ vbi queritur de merito angelorũ/ ĩ ó hic q̃dam breuiter tangi possunt sic: ex charitate mistrãt circa nos: actus aũt informat charitate est meritorius: g̃ angeli ministrãdo merent̃. Ulterius q̃rit̃ de cõtradictõe q̃ videtur esse inter eos/ sicut in Dañ. dr: Princeps ꝓsarũ restitit mihi. xxj. diebus. et in Job. 25. Qui facit concordiã ĩ sublimibus suis. Itẽ de tristicia q̃ tristari dicunt̃/ sicut in Esaia: Angeli pacis amare flebũt. Itẽ de hoc q̃ dicit Berñ. q̃ angeli ⁊ si sint impassibiles nõ ꝯ sũt incõpassibiles. Solo mgr̃i hic breuit̃ trãseunt/ sed alibi diligent̃ est tractatũ de istis. Et dõm q̃ opinio cõis est q̃ angeli nõ merẽt̃: q̃ charitas sua informãs actus eorũ est in eis p̃mũ nõ meritũ vtrũ dictũ est. Ad aliud dõm q̃ cõtradictio nõ est nisi dissensus ĩ volito vni ⁊ alteri/ ⁊ reducit̃ ad cõcordiã ꝓ illuminationẽ eius q̃ vult de: q̃ in hoc oẽs cõcordant. Ad aliud dõm q̃ nõ flent angeli/ sed signa tristicie in effectu nõ in affectu dicunt̃ flere: eorũ q̃ peccatores nõ cõuertunt̃. Ad aliud dõm q̃ cõpassiõis affectus ibi improprie sumit̃ ꝑ cõgratulatiõe boni et displicentia mali nr̃i q̃ facimus vl patimur.

q̃stiũcla 2a obiectũ p̃m

Scõm

Tertiũ

Solo

Ad q. ⁊ obiectũ p̃mũ

Ad 2m

Ad 3m

Post cõsiderationẽ de angelis habitã agit̃ de alia rerũ creatiõe: ⁊ p̃cipue de operũ sex dierũ distinctiõe.

Di. XII de corꝑalis creature cõditiõe q̃ntũ ad p̃nciplũ materiale: ⁊ hec ꝓductio dr̃ creatio.

Hec de angelice nature conditiõne dicta sufficiant: nunc supest de aliarũ q̃z rerũ creatione: ac p̃cipue de operũ sex dierũ distinctiõe nõnulla in mediũ ꝓferre. Cũ deus in sapientia sua angelicos cõdidit spũs: alia etiã creauit sicut ostendit supradicta scriptura Geñ. q̃ dicit: In principio deũ creasse celũ. i. angelos ⁊ terrã. s. materiã q̃tuor elementorũ adhuc cõfusam ⁊ informẽ q̃ a grecis dicta est chaos ⁊ hec fuit ante omnẽ diẽ. Deinde elemẽta distinxit deus ⁊ spẽs ꝓprias atq̃ distinctas singulis rebus p̃m genus suũ dedit: q̃ nõ simul vt q̃ busdam sanctorũ patrũ placuit: sed per interualla temporũ ac sex volumina dierũ vt alijs visum est formauit.

Geñ. I.

Qui sctĩ tractatores videnẽt̃ super hoc q̃si aduersa tradidisse: alijs dicẽtibus oia simul facta in materia et forma: alijs ꝑ interualla temporũ.

Quidã nanq̃ sanctorũ patrũ qui verba dei atq̃ archana excellenter scrutati sunt: super hoc quasi aduersa scripsisse videẽt̃. Alij q̃dẽ tradiderũt omnia simul in materia et forma fuisse creata: q̃ Augus sensisse videt̃. Alij vero hoc magis probauerũt ac asseruerũt vt primũ materia rudis atq̃ informis q̃tuor elementorũ cõmixtionẽ atq̃ cõfusionẽ tenens creata sit. Postmodũ vero ꝑ interualla sex dierũ ex illa materia rerũ corꝑaliũ genera sint formata p̃m spẽs ꝓprias. Quã sniam Grego: Hiero. ⁊ Beda alijq̃ plures cõmendant ac ꝓferũt. Que etiã scriptura geneseos (vñ prima huius rei ad nos manauit cognitio) magis congruere videtur.

Geñ. I.

Hec de angelice nature cõditiõe ⁊c.] Hic incipit ꝑ s illa que est de corꝑali creatura. Et diuidit̃ in duas ꝑtes. In ꝑma agit mgr̃ de ope creatiõis, in scõa aũt de ope dispositionis ⁊ ornatus: ⁊ hec incipit in sequẽti distin. ibi [Preterea aũt distinctõis ⁊c.] Hec aũt distinctio diuidit̃ in q̃tuor ꝑtes: In q̃rũ prima mgr̃ circa modũ creatiõis recitat diuersas sniias patrũ. In scõa aũt explicat opus creatiõis ibi [Scõm hãc itaq̃ traditionẽ.] In tertia duas qões mouet circa opus creationis scz vtrũ materia informis oino creata sit vl sub aliqua forma/ ⁊ vbi creata sit materia mundi sensibilis ibi [De q̃ postq̃z tractemus.] In q̃rta ⁊ vltima diẽ q̃dã p̃libanda de modo distinctiõis operatiõis diuine ibi [Nunc supest vt dispositionẽ ⁊c.

B

Arti. I

An oia simul facta sint sicut dixit Aug. aut per senariũ dierũ numerũ digesta.

Ꝑ p̃mo sic Aug̃ q̃ti.

Incidit prima questio circa primã ꝑtẽ de opinione Aug. qui dicit q̃ oia facta esse simul in materia ⁊ forma ⁊ opiniõe aliorũ q̃ aliter sentiunt: ⁊ opponit sic Augus Eccli. 18. Qui viuit in eternũ creauit oia simul/ ⁊ q̃ dicit oia nihil excipit: g̃ oia simul creata sunt/ ⁊ nõ ꝑ senariũ numerũ. Itẽ glo. Grego. ibidẽ/ cũ factũ celũ ⁊ terra describit̃ sil̃ facta corꝑalia ⁊ spũalia/ ⁊ q̃cq̃d de celo ⁊ terra ꝓducit̃ id ẽ causat̃: cõstat aũt q̃ stelle de celo ⁊ plante ⁊ aãlia de terra: g̃ celũ ⁊ terra ⁊ stelle ⁊ plante ⁊ aãlia sil̃ facta sunt/ ⁊ nõ successiue ꝑ sex dies. Itẽ obijcit augus per id q̃ habet̃ Geñ. ⁊ iste sunt gñãtiões celi ⁊ terre q̃ creata sunt in die in quo fecit dñs celũ ⁊ terrã ⁊ omne virgultũ agri anteqũz oriret̃ in terra oẽmq̃z herbã regiõis priusq̃z germinaret: g̃ in die in quo fecit dñs celũ ⁊ terrã fecit virgultũ agri ⁊ herbã regiõis: g̃ tertia dies fuit cũ prima die/ ⁊ eadẽ rõ ẽ de alijs: g̃ opa sex dierũ facta sunt simul. Itẽ hoc videt̃ expressius ꝑ aliã translationẽ quã inducit Augus ⁊ dicit sic: Hic ẽ liber celi ⁊ terre cũ factus est dies fecit deus celum ⁊ terrã ⁊ herbã pabuli: g̃ cũ factus est dies fecit deus celum ⁊ terrã ⁊ herbã: dies aũt facta nõ põt intelligi illa q̃ est ex allatiõe solis: g̃ alia dies ẽ quã cũ fecit deus q̃ fecit oia alia. nõ aũt põt eẽ dies illa aũ lucẽ corꝑalẽ nisi natura ãgelica cũ natura ãgelica fecit deus oia: g̃ oia sil̃. Itẽ ꝑ illud Job. 40. Ecce vehemoth quẽ feci tecũ/ scz vehemoth angelus est q̃ primo cũ factus est dies est factus: hõ aũt sexto die factus cõmemorat̃: g̃ opus sexte diei fit cũ ope prime diei: g̃ ⁊ cetera mirabilia facta sũt. Itẽ augus ducit ad incõueniẽs dicentẽ oppositũ. si enim oia facta sunt in materia cõfusa tũ tũc nihil erat distinctũ: g̃ nec circulus in quo lux rotaret̃: cũ igit̃ dies nõ fiat nisi circulari rotatiõe lucis etiaz dies tunc nõ erat nec prima nec scõa nec tertia: sed in quarta primo incepit. Itẽ dies fit ad solatiũ habi-

20

30

40

50

60

70

tantiū in ꝛra/tūc aūt nullꝰ terrā inhabitabat;ḡ dies
frustra fuisset nisi oia simul facta sint:frustra aūt et
Solo vanū ⁊ inutile nō est in opib⁹ dei;ḡ videk ꝙ oia siml'
80 facta sint. Itē si aliqs diceret ꝙ dies fiebat tūc emis
siōe ⁊ cōtractiōe lucis; Obijcit augꝰ in cōtrariū qm̄
corpꝰ luminosum nō illuminat cōtrahēdo ⁊ emittē-
do radios/sicut oculꝰ cum nō habeat operiēs aliqd
90 ⁊ agat p necessitatē nature. P. illa emissio ⁊ cōtra-
10 ctio nec rōne ꝓbak nec sacre scripture auctoritate: ḡ
q̄sti.bona. eadē facilitate cōtemnik q̄ dr. Itē cōstat ꝙ opꝰ pri-
me diei ꝓdurit deꝰ in momento. q̄rik igik quare va
cabat p.xxiij.horas cū artifex q̄ in ope nō lassak non
scit cessare ab ope donec aliqd restat de ope pficiēdo:
butꝰ aūt causam nō est facile inuenire: ⁊ has oēs rō
Adhuc obij nes innuit augꝰ in diuersis locis li.sup Beñ. ad lit
cik scdo lo terā. P. p eadē opinōe ꝑt obijci sic:pfectissimi agē
co.p opinio tis est pfectissimū opꝰ:opus aūt pfectissimū est ⁊ cō
ne Aug. po pletū in forma ⁊ materia;ḡ videk ꝙ omnia creata sūt
rōib⁹ cōtib⁹. a supmo artifice pfecta in forma ⁊ materia. Itē ari
sto. sepe vtik b̄ argumēto si aliqd melꝰ fit vno q̄ plu
rib⁹ ⁊ subito ⁊ simul q̄ successiue ꝙ natura sic opak
q̄ expedit se breuioribꝰ quibꝰ pōt;ḡ multomagis sū
30 me potēs deꝰ:melꝰ aūt est facere simul q̄ successiue
⁊ cōpendiosꝰ:ḡ videk ꝙ deꝰ simul oia fecerit. Itez
omis opatiōis terminꝰ est cōpositū ⁊ nō materia so
la/⁊ veritas illꝰ prz inducendo in arte ⁊ natura:er-
go opatiōis diuine terminꝰ est cōpositū:cōpositū āt
40 est ex materia ⁊ forma pfectū:ḡ creature simul mate
ria ⁊ forma pfecte facte sunt. Itē si facta est prima
materia:aut igik facta est nuda sine omni forma/aut
sub forma cōfusiōis. si nuda hoc nō pōt esse: qz etiaz
mgr in tertia pte istꝰ lectiōis infra dicet ꝙ sine omni
forma subsistere nō possit:qz sic est in potētia ⁊ intel-
lectu tm̄. Si aūt sub forma mixtiōis facta est/cōtra
50 miscibilia tpe ⁊ suba distincta sunt aū mixtū/vt pro
bat phs:ḡ aū illud mixtū oportuit esse distictas res
in formis suis. Itē miscibilia nō miscerenk nisi ali-
quo mouente ad mixtionē.nihil autē mouēs fuit ad
illā mixtionē:ḡ videk ꝙ in forma mixtiōis ⁊ cōfusio
nis nō sint facta oia simul.his ⁊ hmōi rōib⁹ cōsentit
Obijcik ter Augꝰ:⁊ etiā q̄dam phi ponētes mundū incepisse per
tio sic creationē tenent viā Augu.⁊ rabi moyses ⁊ alij qui
In ꝛriū po dam. Sz ecōtra obijcit p opinionē aliorꝝ sctōꝝ:di-
cit em̄ Cris.sup Johem omel'.xxij. Oportebat gnā-
20 ri creaturas/sz nō simul:⁊ hominē cum muliere:sed
neqz hec simul;ḡ nō oia simul facta sunt. Itē Greg.
xxxij.lib.moral'. Rerū suba siml' creata est/sz simul
Tertio au fm ipēs formata nō est:⁊ qd sil'ertitit p subam ma-
ctoritate pa terie nō simul apparuit p ipēm forme. Sed qz co-
trum. piose ad hoc abūdāt auctates Greg. Hiero. Basilij
Bede/Amb. Dyoni. Dam. alcuini/strabi ⁊ aliorū
Quarto au q̄ plurimorꝝ patrū pter Augum. Inducak etiā au-
ctoritate au ctoritas Aug. dicit em̄ in ꝛfessio.li.xij. Nōne tu do-
gustini. cuisti me ꝙ pusqz istā informē materiā formares nō
erat aliqd:nō color nō corpꝰ nō figura nō spūs nō ta
mē oino nihil:erat em̄ q̄dā informitas sine vlla spe-
cie;ḡ videk ꝙ informē materiā creauit deꝰ pmo ⁊ po
stea formauit. Si q̄s aūt velit accipe multas inue-
Quito fm nier auctoritates sil'es istī in li.cōfes.xij.⁊.xiij. Itez
eundē Augꝰ sup Beñ. dicit: Maior est butꝰ scripture sciz
Beñ. auctas q̄ oīs humani ingenij ꝓspicacitas;cū
igik scriptura ꝓnūciet sex dies vt ꝙ temeritas inge-
Sexto fm nij ⁊ pstumptio est dicere oia simul esse facta. Itē vi
phos. deik etiā hec opinio phis cōsentanea ꝙ pmū facte sūt
res in ꝛfusiōe mixtiōis. vñ Ouidiꝰ: Añ mare ⁊ ter
ras ⁊ qd tegit oia celū: Unꝰ erat toto nature vultꝰ
in orbe. Quē direre chaos rudis indigestaqz moles
Septio fz Itē Boeꝰ in cōsola.phic: Quē nō externe pepule-
Boem rūt fingere cause: Mafie fluitant; opꝰ. Itē Arist.
Octauo fz in primo phicorꝝ: Quidā ex vno mixto inherētes cō-
Aristo. trarietates segregāt quēadmodū anaximādrus di-
xit ⁊ q̄cunqz alij vnū ⁊ multa dicūt esse/sicut Emp.
Nono fm ⁊ Anaxagoras. Itē Plato in vltima pte thimei di
Platonē cit sic: Mixta nanqz mundi sensibil' ex necitatis in-
telligētieqz cetu ꝛsistit gnātio dñante intellectu ⁊ sa
lubri psuasiōe rigo:ē necessitat; trahēte ad optimos
Decio pro act⁹:ḡ videk ꝙ hec opinio sit verior. Itē p rōem po
nem test sic obijci/ natura in omni ope suo regulata est ab
aliquo exēplari opis diuini.cōstat aūt ꝙ in ope na-
ture potētia pcedit actū tpe:ḡ hoc pōnsum est in ope
re diuino:opꝰ aūt pcedēs naturā nō est nisi opꝰ crea
tiōis ⁊ dispōnis ⁊ ornatꝰ:ḡ videk ꝙ in illo etiā potē
Undecimo tia pcesserit actū;ḡ materia aū facta est ⁊ postea per
formas distincta. Itē subitū ⁊ successiuū nō pñt eē
simul:sed opꝰ creatiōis est subitū:qz inter ens et ni
hil nō est mediū;opꝰ aūt distinctiōis est in motu ad
formā ⁊ ad locū/quoꝝ vteqz est in tpe successiue: er
go distinctiōis opꝰ ⁊ creatiōis nō est simul. Cū ḡ oia
opa sex dieꝝ preter ptem opis diei prime sint de ope
Duodecio distinctiōis ⁊ ornatꝰ nō potuerūt simul fieri cū ope
ornatꝰ. Itē quattuor sūt terminimutationū diuer
sarū.s.ens nihil/potentia ⁊ actus; constat aūt ꝙ isti
termini ordinati sunt ita ꝙ nihil est aū potētiā ⁊ ens
absolute aū ens actu p formā;ḡ eodē ordine se habēt
ad invicē mutatiōes q̄ sunt inter terminos illos;er-
go mutatio creatiōis que est inter ens ⁊ nihil erit aū
mutationē distinctiōis ⁊ ornatꝰ q̄ est inter potentiā
Solo ⁊ actū;nō ergo omnia simul facta sunt. Solo sine p
sustinēs opi iudicio loquēdo nihil videk mihi verꝰ q̄ id qd aug.
nionē aug. dicit tū soluā rōnes ꝓ vtraqz opinione ⁊ obtineat q̄
verior. obtinere possit,soluendo igik pmo p Aug.accipien-
dū est verbū suū sup qd fundak sua solo/dicit ḡ sic in
li.sup Beñ.ad lrāz. Sit vox materia vbox est/vba
vo formata vocē indicāt;nō aūt q̄ loquik prꝰ emittit
in formē vocē quā possit postea colligere atqz in ver
ba formare:ita creator deꝰ nō pōre tpe fecit materiā
⁊ eā postea p ordinē q̄rūcunqz naturarū q̄si sēda cōsi
deratiōe formauit.formatā q̄ppe creauit materiā:sz
qz illud vñ fit aliqd ⁊ si nō tpe tū quadā origine pri
us est q̄ illud qd ex eo fit sic potuit diuidere scriptu
ra loquēdi tpib⁹ qd deꝰ faciēdi tpib⁹ nō diuisit. Se
Ad ea q̄ ob cūdū igik b̄ dicem ad pmū qd obijcik ꝙ oportebat nō
ijciūk ꝛ Au simul fieri ordine nature/sz ordine tpis ⁊ iste modꝰ
gu.ad pmū soluēdi est ad oēs auctates oīm sctōꝝ. Ad b̄ qd obij
⁊ adoēs au cik ex vbis suis in ꝛfes.dōm ꝙ ipē capit ibi aū ⁊ post
crozitates. fieri fm ordinē nature q̄ fundamētū nature ē aū oia
Ad 4m fundata in ipo.fundamētū aūt vt dicit phs neqz q̄le
neqz quantū est neqz hns aliquā formā: ⁊ ideo est in
potētia sola/⁊ fm rōnē: ⁊ hāc rōnē ꝓsequik augꝰ ibi
Ad aliud dōm ꝙ augꝰ nō derogat scripture:qz nō
Ad 5m cōtradicit ei:sz exponit eā:sz derogat auētari scriptu
re q̄ dicit falsum esse qd in ea cōtineē. Ad b̄ qd obij
Ad 6m cik ꝓphos dōm ꝙ illi plane errabāt;qz ponētes mi
qd ē fm phi xtū/vt empedocles nō ponebāt in mixto esse nisi vo
lo. ⁊ ad ali cata elem̄ta: ⁊ dicebāt b̄ multorīes fieri in q̄liber ge
os phos sil' nerato ⁊ amicitiā ⁊ litē mouere ad eritū rerū in eē p
generationē/sicut sup̄ distin.ij. est notarū. et de illa
opinione videk fuisse Ouidiꝰ: alij sequētes anarago

rã ⁊ anaximãdrũ dicebãt illud mixtũ esse ex infinitis similibꝫ ptibꝫ ibi sub formis ꝓprijs remanentibꝫ/ vt carnem ⁊ os ⁊ neruũ ⁊ sanguinẽ ⁊ hmõi: ⁊ illi ponebãt infinita esse elementa/ ⁊ omnia esse in omnibꝫ ⁊ latentiã formarũ q̃ omnia erronea sunt ⁊ supra exposita. et iõ sancti patres nõ ponebãt hmõi mixtionẽ/ sed potiꝰ cõfusam materiã q̃ttuor elꝯtoꝝ solo deo faciẽte distinctionẽ in ea. ⁊ ita intelligit auctas Boecij. Et fm Aug. ꝓcedit illõ mixtũ natura tm ⁊ nõ tpe/ sicut etiã mixtio humoꝝ in hoie causa est cõplexiõis ⁊ tẽpore nõ ꝓcedit ⁊ sol lucens radiũ emissum/ ⁊ tm tẽpe nõ ꝓcedit. Ad id qõ obijcit ꝑ rõem dõm q̃ natura regulat ab ope diuino qõ tm in toto nõ põt imitari/ sicut ptz: qz nõ põt aliq̃d facere de nihilo/ sed imitat quantũ põt habẽdo potentiã loco nihili ⁊ loco eiꝰ qõ deo subito facit ⁊ simul ipa opat in tpe ⁊ successiue. Ad aliõ dõm q̃ distinctio nõ fit successiue nisi a natura ⁊ nõ a deo: ⁊ ideo simul potuit esse cũ ope creatiõis. Ad aliud dõm q̃ illi nõ ꝓpter pfectionẽ agẽtis simul tpe habuerũt suas mutatões: sz in natura q̃ est impfectũ agẽs aliter est. Sz qz sicut doctores opinant etiã ꝑ alia pte: iõ soluendũ est etiã ꝑ ipsis. Qõ g̃ primo ⁊ secũdo obijcit soluendũ ꝑ ipm Greg. qz illa glo. sumit ex. xxxij. moral'. ⁊ ibi post glo. infra sequit in originali/ sol q̃ppe ⁊ luna ⁊ sidera q̃rto die facta in celo ꝓhibent/ sz qõ quarta die ꝓcessit in specie ꝓma die in celi suba extitit ꝑ cõditõnẽ. prima die terra creata dicit/ ⁊ tertia die arbusta cõdita ⁊ cuncta virentia describunt. sz qõ die tertia se in specie ꝑtulit nimirũ primo in ipsa die q̃ ortũ est in terre substantia fuit. Ad id qõ tertio ⁊ quarto obijcit ꝑ textũ Ben. rñdit Greg. ibidẽ sic: Qui diuersis diebꝫ creatũ celũ ⁊ terrã virgulrũq̃ noiauerat/ nunc vno die facta manifestat vt liq̃de ostenderet q̃ creatura omnis simul ꝑ substãtiã extitit q̃uis nõ simul ꝑ spẽm ꝓcessit. Ad aliud dõm q̃ homo factꝰ est cum angelo quo ad corꝑ in prima materia elemẽtoꝝ: ⁊ quo ad animã in sil'itudine: qz angelꝰ ad imaginẽ dei in tribus potentijs creatꝰ est sicut homo. Ad alia q̃ obijcit Aug. dõm q̃ ad rotationẽ illiꝰ lucis nõ oportuit esse circulũ spẽalem: qz id materie qõ cessit in corpus quantũ tũc magꝭ mouebat/ ⁊ de natura sua circulariter ferebat sicut ⁊ mõ facit. Ad aliud dõm q̃ non est causa dici: qz habitãtes in terra videbãt lucẽ/ sed potiꝰ tũc motꝰ ipse localis ⁊ immutatio deiformis ꝑ rotationẽ lucis mouebat liquidã materiã ad facilioꝛẽ distinctionẽ: qz motꝰ distrabẽdo ⁊ calorẽ inducendo faciebat ad hoc vt ignis fieret iuxta circũferẽtiaz/ ⁊ sil'r lux ꝑ immutationẽ: grossa aũt eo ipso magꝭ fugerũt distãdo a circũferẽtia: ⁊ iõ ille motꝰ ordinabat ad facilioꝛẽ distictõnẽ ptiũ materie nõ q̃ deꝰ indigeret hoc instro/ sz qz hoc exegit natura rei. Ad aliõ dicendũ q̃ Dam. dicit q̃ emissione ⁊ cõtractiõe fiebat nox ⁊ dies in triduo primo/ ⁊ si volumꝰ sustinere tũc dicemꝰ q̃ est emissio ꝑ ortũ ⁊ occasum: ⁊ sic verum est qõ dicit. Et est emissio ꝑ intractionẽ ⁊ opertionẽ: et sic nõ potest esse verꝝ qõ dicit nisi ponamꝰ ipsum esse animatũ ⁊ habere claudentia ⁊ aperientia/ sicut habent oculi. Ad aliud dõm q̃ re creata nõ est perfecta statim. Est ei duplex pfectio rei: vna in esse/ et illam accepit ab opere diuino in primo statu: ⁊ alia est in agere ⁊ ordine ad res alias: ⁊ illam nõ habet res nisi circulatiõe cõplera sup eam: qz sic in omni aspectu directo ⁊ obliquo ꝓportionat ⁊ mouet a superioribus: ⁊ ideo nõ accipit omniũ impssiones ⁊ motus. ⁊ ideo ꝛgrue expectabat semꝑ in nouo opere alia dies. Ad id qõ obijcit rõnibus cõmunibꝫ dicendũ q̃ actio agentis nõ est tm fm posse agentis/ sed etiam fm posse patientis ⁊ fm q̃ magis cõpetit patienti/ ⁊ ei qõ fit: ⁊ ideo cũ deus intenderit instaurare naturã in operibꝫ primis sex dierũ ipse fecit ea fm q̃ magis cõpetebat illis operibꝫ/ ⁊ hoc fuit vt sicut vnum fuit causa alteriꝰ fm naturã ita etiam tempe ꝓcederet ipsam. Ad aliud dõm q̃ nõ erat meliꝰ/ vt iam ostensum est. Ad aliud dõm q̃ hoc etiã supra in ꝓma distin. solutũ est: ⁊ verũ est tm de agente qõ non agit totã substantiã rei sed ptem substantie. tale aũt agens nõ est deus. Ad aliud dõm q̃ est mixtũ ad actũ mixti remouentẽ quodlibet miscibiliũ ab actu ꝓrio: ⁊ de hoc ꝓcedit obiectio. Est etiã mixtũ qõ in miscibilibꝫ habet actũ sed nõ est determinatũ ad locum: qz locus facit ad generationẽ ⁊ cõseruationem speciei. et de hoc nõ est verũ: immo indeterminatũ in loco. Est aũt determinatũ fm primã mundi generationẽ: ⁊ ideo ptz q̃ ordo sapiẽ nõ ꝛtradicit ordini nature. Ad aliud dicendũ q̃ nõ oportet q̃ admixtum indeterminatũ in loco aliq̃d moueat ꝓter voluntatem opificis determinantis ex sua voluntate/ sz admixtũ qõ ex miscibilibꝫ mixti nouã facit cõplexionẽ: oportet ponere mouens fm locum ⁊ fm qualitates actiuas ⁊ passiuas.

Ad 10m qõ est ꝑ rõnem

Ad 11m

Ad 12m

Soluũt rõnes ꝑ alia pte ꝛ Augm.

Ad pmũ et 2m

Ad 3m et 4m.

Ad 5m

Ad 6m.

Ad 7m

Ad 8m et alia vsq̃z ad decimũ

Ad. q. vltio posita.

Ad primũ

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m.

Quõ per interualla temporis res corporales condite sint.

Scõm hanc itaq̃ traditionẽ ordinẽ atq̃ modũ creationis formatiõisq̃ rerũ inspiciamꝰ: sicut supra memoratũ est: In principio creauit deꝰ celum. i. angelicã naturã: sz adhuc in formẽ vt q̃busdã placet. Et terrã. i. illã cõfusam materiã quattuor elementoꝝ: quã noie terre: vt August. ait contra manicheos: ideo appellauit moyses: quia terra inter oia elementa minus est speciosa: ⁊ illa inanis erat ⁊ incomposita ꝓpter omniũ elementorũ commixtionẽ: eandẽ etiã vocat abyssum dicens Et tenebre erãt super faciem abyssi ⁊c. quia cõfusa erat ⁊ cõmixta: specie distincta carẽs Eadem etiã materia informis dicta ẽ aqua super quã ferebat spiritus domini: sicut superferet fabricandis rebus voluntas artificis: quia subiacebat bone voluntati creatoris: quod formandũ perficiendũq̃ inchoauerat: qui sicut dominꝰ ⁊ conditor ꝑerat fluitanti et cõfuse materie: vt distingueret ꝑ species varias q̃ vellet ⁊ sicut vellet. Hec ergo ideo dicta est aqua: qz omnia q̃ in terra nascũtur siue aialia siue arbores vel herbe ⁊ similia ab humore icipiũt formari atq̃ nutriri. His omnibus vocabulis vocata est illa informis materia: vt res ignota notis vocabulis insinuaretur imperitioribꝫ ⁊ non vno tm: nam si vno tantũ significaret vocabulo hoc esse pu

tarek qd cōsueuerāt hoies i illo vocabulo intelligere. Sub his ergo noīb⁹ significata est materia illa cōfusa ⁊ informis: q̄ nulla specie cerni ac tractari poterat. i. oīb⁹ visibiliū rex que inde future erāt ꝓpter infirmitatē paruulorū q̄ min⁹ idonei sunt inuisibilia cōphēdere: ⁊ tūc erāt tenebre. i. lucis absentia. Nō em̄ tenebre aliq̄d sunt: sed ipa lucis absentia sicut silentiū nō aliqua res est: sed vbi sonus nō est silētiū ōr. Et nuditas nō aliq̄ res est: sz in corpe vbi tegumētū nō est: nuditas ōr: sic ⁊ inanitas nō est aliq̄d: sz inanis ōr loc⁹ eē vbi nō est corp⁹: ⁊ inanitas absentia corpis.

Quo sensu tenebre dicāt nō eē aliquid et quō dicant eē aliq̄d.

Attende qr hic Aug⁹ tenebras dicit nō esse aliq̄d cū tenebre alibi inter creaturas ponāt
Dan. 3. q̄ bēdicunt dōm. vñ dicit: Benedicite lux et tenebre dño. Ideoq̄ sciendū est tenebras diuersis modis accipi. s. vel ꝓ lucis absentia: q̄ liter supra accepit Aug⁹ iuxta quā acceptionē nō sunt aliquid. Vel ꝓ aere obscurato siue aeris obscura qualitate ⁊ fm hoc aliq̄ res creata sunt. Ideo ergo dicit tenebras tūc fuisse sup faciē abyssi: quia nōdū erat lux: que si esset: ⁊ superesset ⁊ supfundereť: sed nōdū lucis gratia op⁹ suū de⁹ venustauerat: q̄ postea in primo die formata est.

Duo hic cōsideranda sunt: quare illa materia cōfusa sit dicta informis et vbi ad esse prodijt quātūq̄ in altitudine ascenderit.

De qua re priusq̄ tractem⁹ duo nobis discutienda occurrūt. Primū quare illa materia confusa informis dicat: an qr omni forma caruerit: an ꝓpter aliud. Secūdo vbi ad esse ꝓdierit: ⁊ quantū in altū ascenderit. Ad illud ergo qd primo positū est breuiter respōdentes dicim⁹ illā primā materiā nō iō dictā fore informē q̄ nullā oīo formā habuerit: quia nō aliquid corporeū tale existere pōt qd nullam habeat formā: sed ideo nō absurde informē appellari posse dicim⁹: qr in ꝓfusiōe ⁊ ꝑmixtione quadā subsistēs nondū pulchrā aptāq̄ ⁊ distinctā receperat formā qualē modo cernimus. Facta est ergo illa materia in forma cōfusiōis ante formā dispositiōis. In forma cōfusiōis pri⁹ omnia corporalia materia liter simul ⁊ semel sunt creata. Postmodū in forma dispositiōis sex diebus sunt ordinata. Ecce absolutū est qd prima discussione ꝓpositū fuit. s. q̄re illa materia dicat informis.

Hic ad id qd secundo querebat respondet.

Nūc supest qd secūdo ꝓponebat explicare: vbi. s. illa materia substiterit ⁊ quātū in altitudine porrigebat. Ad qd nihil temere asserentes dicim⁹ q̄ illa prima rex omniū moles qñ creata est ibidez ad esse videt ꝓdijsse vbi nūc formata subsistit. Eratq̄ terreū hoc elementū in vno loco eodēq̄ medio subsistens ceteris tribus in vna cōfusiōe permixtis: eisdēq̄ circū quaq̄ in modo cuiusdā nebule oppressis ita obuolutū erat vt apparere nō posset qd fuit. Illa vero tria in vna ꝑmixtiōe cōfusa circū quaq̄ suspensa eousq̄ in altū porrigebantur quousq̄ nūc summitas corporee nature pertingit. Et sicut quibusdā videtur vltra locū firmamenti extendebatur illa moles que in iferiori parte spissior atq̄ grossior erat. In supiori vo rarior ac lenior atq̄ subtilior existebat: de qua rariori substātia putant quidā fuisse aquas que super firmamētum esse dicūtur. Talis fuit mundi facies in principio priusq̄ reciperet formā vel dispositionem.

Ostenso qualis fuit mundi facies in ipso primordio: incipit prosequi operū sex dierū distinctionē.

Nūc superest vt dispositionē illā qualiter ꝓfecta sit ordine ꝓsequamur. Sex dieb⁹ sicut docet scriptura genesis distinxit de⁹ ⁊ in formas redegit proprias cūcta que simul materialiter fecerat. Perfecitq̄ opus suū die sexto: ⁊ sic deinde die septimo requeuit ab omni opere suo: id est cessauit nouā creaturā facere. Sex em̄ diebus sex rerū genera distinxit: nihilq̄ postea fecit: qd in aliquo illorū nō cōtineat: operatus est tamē postea: sicut veritas in euangelio ait: Pater meus operatus
Gen. 2. Job. 15.
est vsq̄ nūc ⁊ ego operor illud.

De quattuor modis diuīe operationis.

Quattuor em̄ mōis vt ait Alcuin⁹ sup Gen. operatur deus. Primo in verbo oīa disponēdo. Secūdo in materia informi quattuor elemētorū de nihilo eam creādo. vñ: Qui viuit
Eccli. 18.
in eternū creauit oīa simul. Oīa. s. elementa vel oīa corpa materialiter simt̄ creauit. Tertio ꝓpa sex diez varias distinxit creaturas Quarto ex ꝑmordialib⁹ semib⁹ nō incognite oriūt̄ nature: sz note sepi⁹ reformāt ne peant.

Arti. II B

Quare materia primā poti⁹ vocat his nominib⁹: terra: aqua: abyssus q̃ alijs.

Questiūcula primā 2a

Eindem q̃rit de hoc qd dicit ibi [Eandē vocat etiā abyssum] Hic queritur q̃re pria materia poti⁹ vocat his trib⁹ noib⁹: terra/aq̃/abyssus q̃ alijs: Itē cū Aristo. reprehēdat Hesiodū q̃ cādē dixit esse receptibilē loci ⁊ materie q̃re scriptura h̄ dicit q̃ materia sit inanis ⁊ vacua q̃ sunt passiones loci.

3a Solutio ad primū dōm.

Itē q̃re dicit h̄ q̃nq̃ cōfusam materiā ⁊ q̃nq̃ mixtā cū fm phm dīa sit inē cōfusum ⁊ mixtū. Ad primū aūt dōm q̃ tres sunt ꝓprietates rōne q̃ꝫ tribus vocat noib⁹ quarū prima est suscipe formā, vis autē receptiua p̄cipue pficit humido aqo: ⁊ ıō noīe aq̃ vocat: q̃ aq̃ suscipit oēm figurā ad quā fluit: sicut materia oēm formā. Itē in materia est ꝓprietas tenēdi formā susceptā: ⁊ rōne hui⁹ dī terra: q̃ vis retētiua pficit frigido sicco q̃ sunt terre ꝓprie. Itē materia ñ h̄z eē nisi p formā: ⁊ ıō eē materie est p formā: ⁊ ıō sine ea est turpis ⁊ indiffinita: ⁊ quo ad h̄ dī abyssus sine basi eē: ⁊ sine cādore pulchritudis ⁊ indiffinita.

Ad secūdū.

Alia soluēda sunt p distinctionē: q̃ materia q̃dam habet in q̃b⁹ cōuenit cū loco, ſ. q̃ aduēt⁹ forme est in ipam aū exītē ⁊ recessus ab ipsa manēte vna ⁊ eadē numero: sicut ad locū mouet res ⁊ ab ipso īmoto manente: ⁊ quo ad hoc attribuūt ei passiones loci in cōparatiōe ad formā. Unde etiā phs in. iiij. phico q̃nq̃ vacuū dicit in quo nō est hoc aliq̃d / nec suba corpea:

Ad tertiū.

vt dicūt quidā vacuū esse corporis materiā. Ad aliud dōm q̃ mixtio est miscibiliū alteratoꝫ vnio: vt dicit phs: ⁊ hoc cōuenit materie q̃ttuor elemētoꝫ: cōfusa aūt sunt cōiūcta nō remota a suis formis nec vnita in actu medio: ⁊ hoc cōuenit illi chaos rōne materie celi q̃ nō est eadē cum materia q̃ttuor elemētoꝫ fm q̃ materia accipit q̃ iudicat p potētiā ad motum nō est vna potētia ad vbi ⁊ ad formā: ⁊ q̃ vtraq̃ tūc cōiūcta fuit in illo primo chaos ⁊ ıō posuit mixtū et cōfusum. Alia in hac lectiōe patent.

Que fuerit prima distinctiōis operatio.

Di. XIII. de ꝓductione creature corporalis q̃ntū ad p̄ncipiū formale: q̃ñale oī bus corporib⁹/ qd est forma luc⁹: ⁊ dī hec ꝓductio distīctio.

Primā aūt distinctiōis operatio ⁊c.]. Hic incipit agere de ope distinctiōis ⁊ ornatus ⁊ fm hoc diuidit in duas partes in q̃rū' pria ponit op⁹ distinctiōis. In secūda ponit op⁹ ornat⁹: ⁊ hec incipit in ope q̃rte diei ibi sequit [Dixit de⁹: Prima haꝫ diuidit in tres ptes: ī q̃ꝫ pria agit de di. extremi ab extremo. i. lumiosi ab opaco ⁊ h̄ est opus prime diei. In scda agit d̄ di. medij ab extremo qd est iupi⁹: ⁊ h̄ est op⁹ scde diei ibi [Dixit q̃z de⁹ fiat firmamētū. In tertia agit de di. medij ab extremo qd est inferi⁹ ibi [sequit Dixit de⁹ cōgregēt aq̃: ⁊ h̄ est op⁹ tertie diei. Ista aūt lectio diuidit in tres ptes in q̃ꝫ prima tāgit ea q̃ scda die distincta sunt. In scda aūt qdā dubia circa illa ibi [Hic notādū est q̃ dies] In tertia ponit duo dubia ex pte opātis. ſ. q̃lit dixit ⁊ q̃lit p̄ p filiū opat ibi [Inuestigādū est quō ⁊c.

Arti. I

Quid sit op⁹ distinctōis ⁊ qualiter p ternariū primoꝫ dieꝫ multiplicat.

1 Argui. I

Incidit qd de ope distinctiōis qd sit ⁊ q̃lit per ternariū primoꝫ dierū op⁹ distictōis multiplicetur. Ad primū sic mgr in p̄cedēti di. ca. penul. dixit q̃ sex dieb⁹ distinxit de⁹ ⁊ in formas ꝓprias redegit cūcta q̃ simul fecerat: g̃ distinctio est op⁹ oē pter creationē siue sit ornat⁹ siue distinctio: g̃ nō diuidit ab ope ornat⁹. Itē in ca. vlti. in ꝟbo alchuini dī q̃ q̃ttuor modis opat de⁹, primo in ꝟbo disponēdo oia, scdo in materia creādo. tertio distinguēdo p formas. q̃rto ꝓpagādo ⁊ iteꝫ nulla mētio fit de ornatu: g̃ videt q̃ ornat⁹ ⁊ distictio nō sint opa hñtia diuersitatē. Itē oīs distinctio est p formā ⁊ q̃cqd informat distinguit inesse ⁊ ornat⁹ nō est nisi acceptio forme: videt g̃ q̃ ornare rē sit distinguere ipam. Sz cōtra dicit Aug⁹ ⁊ mgr infra q̃ qdā ptinēt ad distinctionē ⁊ nō ad ornatū vt opa primoꝫ dieꝫ: g̃ distinctiōis op⁹ nō est ornat⁹ op⁹. Ulteri⁹ q̃rit penes qd accipit distinctiōis numer⁹, si eīm penes numeꝫ formarū accipit distinctio cū q̃ttuor q̃litates sint prime ⁊ pter ꝓprietates celi dz eē ampliorīs nūeri distictio. si aūt penes naturā distinctoꝫ cū q̃ttuor sint elemēta: ⁊ insuꝫ q̃ntū corp⁹ vī q̃ q̃nq̃ debeāt eē distictōes ⁊ nō tm̄ tres. Solo dōm q̃ meo iudicio tria exigūt ad nature instauratōz, ſ. suba p̄ncipioꝫ ⁊ determinatio eoꝫ ad formas fm quas agūt ⁊ patiūt ⁊ mouēt ⁊ mouet: ⁊ determīatio eoꝫ ad actiōz vniuocā h⁹ spēi ⁊ illi⁹ vbi gra: natura nō agit: sic dic phs: si tm̄ sint ꝗria: q̃ ñ erit subiectū cōe si veꝫ sit subiectū sine ꝗrijs nō erit actiuū neq̃ passiuū: q̃ dicit phs: Ignis ⁊ aer ⁊ terra nō agūt: fm q̃ sunt ꝗria. Item si sit subiectū ⁊ ꝗria ⁊ loca etiā ꝗrioꝫ: q̃ ꝗria sil' eē ñ pñt ⁊ ñ sit mouēs ad spēm determīatā vniuoce ⁊ vl'r nō erit cōpleta natura: q̃m tūc nō erit nisi ꝗrcoꝫ mixtio: ⁊ nō gñabitur bō ⁊ equ⁹ ⁊ hmōi, oportet igit eē tertiū qd agat ad determīatū op⁹ in spē vl'r vt stellet: ⁊ q̃ agat ad idē op⁹ vniuoce/ vt bō gñans ⁊ asin⁹ ⁊ bos ⁊ hmōi: ⁊ ıō dicit Dam̄. q̃ q̃rūlibet anīaliū p̄rie ypostases create sunt: dico igit q̃ ſba p̄ncipioꝫ dat p op⁹ creatōis qd nihil sibi p̄supponit fm intellectū. distictō aūt ad formas agētes ⁊ mouētes vl'r ad mixtionē: q̃ exigit ī oī gñatiōe habet p op⁹ distinctiōis ⁊ determīatio motus ad spēm: siue vl'r moueat vt stelle siue vniuoce vt gñans qd descindit semē habet p op⁹ ornat⁹: ⁊ p hoc etiā ptz sufficiētia opeꝫ: hoc aūt trahit a quodā ꝟbo Aug⁹ q̃ dicere videt q̃ op⁹ primoꝫ ser dieꝫ est ad instaurādā ⁊ instituēdā naturā ⁊ auctāte suā īfra ī hac di. inductā. Ad tria q̃ pria obiecta dōm q̃ distinctio dī duob⁹ modis. ſ. large ⁊ stricte. Large est distīctio materie p formā specificā quācūq̃: ⁊ h̄ mō cōphēdit sub scopus ornat⁹. Alio mō dī distictio p formā inclinatio ad locū in q̃ sit mouēs vl'r vl' agēs vel patiēs sic dic phs: Supioza mouētia ⁊ īferioza mota ⁊ supioza agētia ⁊ inferioza passa: ⁊ sic nō cōphendit op⁹ ornat⁹. Est tm̄ sciēdū q̃ alchuin⁹ īdiget pio iterp te: q̃ p̄ ñ ꝓpe opat ī ꝟbo: q̃ gñari ñ ē opari: vñ ipo p̄rie locut⁹ ē Ad id aūt qd vlteri⁹ q̃rit de nūero distīctionū dōm q̃ vt supra determīatū est: materia pria

Ad tria q̃ ma obiecta

Ad questiūcula de numero distinctionum.

nō dr̄ mixtū tm̄: sed etiā cōfusum: qz materia quinti corporis nō miscēt elemētis: z iō p̄ ꝓprietates q̄ inueniunt in elemētis tm̄ nō pōt multiplicari distinctio partiū illi⁹ materiei: sed q̄dā ꝓprietates cōes in elemētis z corpore q̄nto z penes illas accipit. est igit lumi nosum p se z opacū p se z mouēs p se z motū per se z mouēs z luminosum ab alio. qd igit est mouēs z luminosum per se est p naturā extremū inferi⁹: z illoꝝ distinctio adinuicē est op⁹ prime diei: sicut infra ostēdetur: qz nihil aliud puto esse lucē q̄ distinguit a tenebris nisi natura luminosi mouētis a natura opaci moti: hoc est natura corporis q̄nti a natura terre: ꝗ igit fac vnā distinctionē: mediū aūt habet distinctionē ad vtrūq; extremoꝝ: fm em̄ q̄ cōuenit cū lūinoso mouēti: qz ipm est ꝓspicuū mouēs oportet distinguere ipm ab extremo superiori: z hoc fit secūdo die qn̄ distinguunt aq̄ que sunt sub firmamēto ab his q̄ sunt supra firmametū: z ꝗ patebit in dist. sequētis lectionis. Itē cōuenit cū opaco: qz etiā pōt fieri tenebrosum motū: z ideo indiget di. tertia q̄ fit tertio die qn̄ cōgregant aque q̄ sub celo sunt in locū vnū z apparet arida: in aque em̄ distinctiōe vt dicūt sancti intelligunt alia elemēta distingui vt aer z ignis. z p hoc patet solutio ad totū.

Qualis fuerit lux illa: corporalis an spiritualis.

Si querit qual illa lux fuerit corpalis. s. an spūalis. Id rndem⁹ qd̄ a sctis legim⁹ traditū. Dicit ei Aug. qz lux illa corpalis vl spūalis intelligi potest. Si spiritualis accipit: angelica natura intelligit: q̄ pri⁹ informis fuit: sed postea formata est cū ad creatorē cōuersa ei charitate adhesit: cui⁹ informitatis creatio supi⁹ significata est vbi dictū est: In pncipio creauit de⁹ celū z terrā. Hic ꝯo eiusdē formatio oñdit cū ait: Fiat lux z facta ē lux. Hec ergo angelica natura q̄ prius tenebre z postea lux fuit: qz pri⁹ habuit informitatez z impfectionē: deinde formationis pfectionē: z ita diuisit de⁹ lucē a tenebris. Nā vt ait Aug. sup Gen. Hui⁹ creature informitas z imperfectio fuit añq; formaret in amore cōditoris. Formata vero est qn̄ cōuersa est ad incōmutabile lumē verbi. Si vero corporal fuit lux illa qd̄ vtiq; pbabile est: corp⁹ lucidū fuisse intelligit velut lucida nubes: qd̄ nō de nihilo sed de ꝓiacēti materia formaliter factū est vt lux esset: z vim lucēdi haberet: cū q̄ dies prima exorta est: qz ante lucē nec dies fuit nec lux: licet tēpus fuerit.

Qd̄ lux illa facta est vbi sol apparet que in aquis lucere poterat.

Si aūt q̄rit vbi est facta lux illa: cū abyssus oēm terre altitudinē tegeret. Dici pōt in illis partib⁹ facta quas nunc illustrat solis diurna lux. Nec mirū lucē in aq̄s posse lucere: cū etiā nautarū opatiōe sepi⁹ illustrent qui in pfundū mersi: misso ex ore oleo aquas sibi illustrāt: q̄ multo rariores fuerūt in principio q̄ nō sunt: qz nōdū cōgregate fuerant in vno loco. Facta lux ergo illa: vicē z locū sol tenebat: que motu suo circū agitata noctem diēq; discernebat. Ibi ergo primū lucem apparuisse verisimile est: vbi sol quotidiano cursu circū uect⁹ apparet: vt eodem tramite lux circū currēs: ac primo ad occasū descēdēs vesperā faceret: deinde reuocata ad ortū aurorā. i. mane illustraret: z ita diuisit deus lucez z tenebras: z appellauit lucē diē: z tenebras noctem.

Utrū illa lux de qua dicit z diuisit lucem a tenebris fuerit nubecula lucida vel corp⁹ vel forma corporis. Arti. 11. B

Deinde querit ō hoc qd̄ dicit [Si queritur q̄ illa lux fuerit] Querit em̄ hic de luce. Nō em̄ videt vex qd̄ dicit mgr̄ q̄ fuerit nubecula lucida: qm̄ vapor est duo vapores: vt dicit Aris. s. terre vel aq̄ z oīs nubes est de vapore: ex terra aūt z aq̄ nihil fit p se lucēs: ḡ nec lux illa fuit nubecula sic videt dicere mgr̄. Ulteri⁹ si lux illa fuerit corp⁹ vel sit corp⁹ vel forma corpis: videt aūt q̄ forma corpis qz dic Ari. in. ij. de aia ca. de visu. lumē neq; ignis ē neq; oīo corp⁹ nec defluxu⁹ corpis. est em̄ aliqd̄ corp⁹ aut alicui⁹ hmōi pñtia in lucido/ neq; ei duo corpa possibile ē ēe in eodē loco. Itē ibidē: videt aūt ꝓriū esse tenebre. Est aūt tenebra ꝓuatio h⁹ bit⁹ ex lucido bit⁹ aūt nō est corp⁹: ḡ nec lux. Itē cōmērator ibidē supi⁹: ex h ptz qz lux est bit⁹ dyaphoni z nō corpus. Arguit p̄o ꝓ dictū magistri. Rōes ostēdētes lucez nō ēe corp⁹ prima. 2a 3a

Itē in lib. de visu z natura oculi dicit phus: Lux nō est corp⁹: sz accns aeris. Itē ibidē lux nō ē corp⁹ sed affectio corpis. Itē Aui. in. vj. de naturali sufficiētia. ca. de visu. lumē est affectio corpis hñtis lucē/ cū oppositū fuerit illi. Itē ibidē lux est q̄litas q̄ est p fectio corpis trāslucētis fm qd̄ est trāslucēs. Item ibidē lumē ē q̄litas quā mutuat corp⁹ nō trāslucēs a lucido z trāslucēs. efficit p ea z trāslucēs in effectu. 4a 5a 6a 7a 8a

In oppositū videt ēe q̄dā ꝓba Aug. dicē em̄ adversianū sic: Hoīm iste sēsus ē nihil nisi corpa volētiū cogitare vt illa crassiora sic humor sunt atq; hum⁹/ siue subtiliora vt aeris atq; lucis. Itē ibidē duo liquores miscēt vt neut r̄ uet integritatē suā quā ī corporib ipis aeri lux incorrupta misceat. Itē in. ij. de libe. arbi. in corporib lux tenet primū locū. Itē in. iiij. sup Gen. quō aia de gñe corpoꝝ aliqd est cum corpis eiusdē gñis sūmū nō sit nisi lux. Itē ibidem aia crassiorē sui corpis naturā: h est humida quādā terrā q̄ in carnis ꝓla est q̄litatē p sbtiliorē corpis naturā administrati p lucē z aerē. Ad h idē obiciūt q̄dā sic: qz lux in aere aut est p se aut est p accns. Si p accidēs est: ḡ p aliud inest qd̄ est sbiectū ei⁹ pmū cū oē p accns ad se reducat vt illi dicūt: sz nō erit īuenire mediāte q̄ insit aeri: ḡ inest p se: si est accns: ḡ demōstrabile est de aere p formā aeris: z h nō ē vex: ḡ nō ē accidēs aeris: ḡ corp⁹. Itē aut eadē lux est in oriēte et occidēte: aut alia gñara ab illa. si eadē h n̄ videt posse esse q̄ idē sit in diuersis subiectis z locis cum accidens non excedit suū subiectū ꝓprium: si autem alia Obiciūt in ꝓriū primo fm Augm. 20 30 40 50 Sexto per rōes obiciūt. 60 70

gñiata ab illa: ergo accidēs in vno subiecto generat
sil'e sibi in alio subiecto: ergo cōtingit aliud subiectū
80 ergo excedit ppriū. Itē nihil reflectit lucē nisi opa-
cū: ponam⁹ q̄ q̄ sit vacuū inter celū ⁊ terrā: ergo lux
transibit p illud vacuū ⁊ implebit illud: si ē esset ac-
cidēs oporteret q̄ in illo vacuo eēt sine subiecto qō eē
90 nō pōt: ergo est corp⁹. Itē duo accidētia eiusdē spēi
nō sunt in eodē: sed duo luces eiusdē spēi incōfuse sūt
in eodē: ergo lux nō est accidēs: prima ptz p se: scōa
patet ex Dionysio ⁊ exprimēto: qz duab⁹ cādelis ac-
censis multiplicaḡ lux ex vtraqz ⁊ extincta vna mi-
Solo hic tāgit. norat. Iste sunt rōnes quax quedā eis insolubiles
videnḡ. Nos aūt in tractatu nro de aia iam disputa
uim⁹ inducēdo sup hoc oēs opiniōes: ⁊ an etiā visus
sit extra mittēdo vel tm̄ intus suscipiēdo: ⁊ ibi posite
sunt rōnes plurime Arist. ⁊ Auicē. ⁊ Jabonal scindi
⁊ pspectiuox ⁊ Greg. nizeni: ⁊ iō hic nō laborabim⁹
ampli⁹: qm̄ hic posita sunt principia q̄b⁹ soluanḡ di-
cta Arist. ⁊ Aui. ⁊ naturaliū ⁊ oñsum est q̄ q̄dā fal-
sa supposita sunt a pspectiuis q̄b⁹ mutatis ⁊ aliis po
sitis habenḡ oēs cōclusiōes libri de pspectiuis ⁊ visu
⁊ falsa visus absqz eo q̄ Ari. in aliquo ꝗdicit dicēdo
Ad obiecta in cōtrariū q̄ lux est accidētalis forma. Ad id aūt qō obiicit p
primā auctoritatē Aug. dōm q̄ si vis est in verb Au
Ad primuz fm Aug^m. gu. tūc ex eadē auctoritate sequit q̄ humor sit corp⁹
q̄ tm̄ noīat q̄litatē aque: cōstat autē q̄ lucet ꝓprietate
corpis accepti p qua corp⁹ intelligit vñ nihil cogūt
Ad alia q̄ sunt Aug^l. verba illa. Itē idē mod⁹ soluēdi est ad alia que di-
cit: qz em̄ lux forma situalis est in corpore: iō corp⁹ ⁊
quāritatē corporis imaginamur p ipam: ⁊ ꝗ occur-
rit carnalib⁹ aliq̄d notabile nolentib⁹ imaginari: q̄a
inter corpora nō inuenīunḡ nobiliora q̄ illa que lu-
minosa sunt. Unde sciendū q̄ august. in his q̄ sunt
de fide ⁊ moribⁿ plusq̄ phis credendū est si dissenti-
unt. sed si de medicina loquereḡ plus ego crederē ga
lieno vel Ipocrati: ⁊ si de naturis rex loquaḡ credo
Ad sertuz qō est p rōz Ari. plus vel alij expto ī rex naturis. Ad id qō ob
iicit p rōnē dōm q̄ illud argumentū sophisticū est ⁊
certū apud eos q̄ exponūt artē posteriox. est tm̄ acci-
dens dupl'r. s. indiuidui ⁊ illud contingit inesse: ⁊ de
ipso nihil demōstraḡ nec ipm pōt de aliquo demon-
strari: ⁊ hoc est lux in aere. est etiā accidēs spēi: ⁊ hoc
pōt p se inesse vel p aliud inesse: ⁊ si p aliud inest redu
cibile est ad p se: sicut hīe tres equos duob⁹ rectis p
se inest triāgulo recti linco p accidēs. i. p aliud triāgu
lo absolute accepto p accidēs etiā y sochelī aliḡ opor-
teret ad'aliqō p se reduci rubozē illi⁹ mulieris in ma
xilla: ⁊ hoc friuolū est. vñ ptz q̄ nihil cogit ratio illa.
Ad >m Ad aliud dōm q̄ lux est forma aeris q̄ semp fit pre
sente illūināte ⁊ multiplicat se in medio: ⁊ lux qō im
mutat illud quo nō est oppositio recta ad illuminās
primū: sicut ptz in radio trāseūte per fenestrā a radice
parietis int⁹ ī domo nō pt extrahi linea recta ad solē
⁊ tm̄ illumīaḡ aer ab intrāte radio magno p fenestrā
⁊ hoc est ꝓter īmutationē vicini aeris: multiplicaḡ
aūt p reflectionē ad corp⁹ solidū pcipue si politū ē in
plana supficie: sed gñatio ipsi⁹ p se est ab oppositiōe
illuminātis. Uñ simⁿ ⁊ semel gñaḡ in oriēte ⁊ occidē
te ⁊ in oī loco dyaphoni a q̄ recta linea pt duci ad so-
lē: ⁊ illuminās est ad suū ꝓprīū generās: ⁊ iō dicit cō
mētator sup. vj. phicox q̄ illuminatio est finis mot⁹
local' sic̄ generatio finis alterationis: ⁊ ideo vtraqz
fit subito: qz finis mot⁹ est indiuisibilis: mot⁹ aūt il
le est ascensus solis sup orizontē fm circulos altitu-
dinis: qz fm illos variaḡ declinatio ascēsus orizōtiū
in q̄bus lux generaḡ: ⁊ hec forma est semp inueniens
dyaphonū in vltima dispōne susceptibilitatis sue ⁊
nihil exigēs ad sui gñationē nisi pseētiā illuminātis
⁊ hec oia alibi sunt pbata: ⁊ his cōrestaḡ rota arabū
phia. Ad aliud dōm q̄ si ponaḡ vacuū inter celū ⁊
terrā nō erit diffusio lucis ibi/sicut exp̄sse innuit Ari
sto. cōtradicēs ei q̄ dixit q̄ vacuo posito aspici posset
formica si in celo mouereḡ: ⁊ Ari. dicit q̄ vacuo poss
to nihil videreḡ oīo: ⁊ illa rō. pcedit ex falsa suppōne
Ad aliud dōm q̄ illud nihil valet: qz oīs cā gene-
rās aliquā q̄litatē eadē multiplicata intrēdit eā: ⁊ ea
diminuta remittit eā: ⁊ iō vnū lumē est in aere a dua
bus cādelis: sed magis intrēlū q̄ q̄ est vna tm̄. Ad
boc aūt qō mihi pōt posset hic ab aliquo obiici de au
croe pscripriue q̄ est apud nos parue reputatiōis q̄
q̄ntū ibi de naturis est nō est ei credēdū cōtra natu-
rales: ipse em̄ nō habet de hoc aliq̄d loq̄ vtrū radius
vel lux sit corp⁹ vel nō: vt dicit Auaric⁹ in cōmēto
sup geometriā euclidis: ⁊ iō stulte feē talia suo libro
interponēdo. P̄ non carem⁹ pspectiuis aliox phorū: vt Ari. ⁊ aliox q̄ oīo alia p̄ncipia ponūt. q̄ ei q̄dā
obiciūt q̄ si radi⁹ cōmisceret oīa pmixta videreḡ eē
pmisceret aūt si eēt q̄litas lux: ergo oīa cōmixta de-
berēt videri nihil valet: qz etiā si ponam⁹ q̄ videm⁹
int⁹ suscipiēdo nō ponim⁹ cōmisceri colores fm esse
qō habēt in aere: qz quox esse in fieri est semp nō di-
strahunḡ motu subiecti: sed pori⁹ semp fiūt ad rectā
oppositionē: ⁊ hoc pcipue est in luce ⁊ caloribⁿ vt dic̄
cōmentator sup libros de aia: qz magis fm esse spūa
le sunt in medio q̄ alia sensibilia: ⁊ hoc iō est qz sunt
in actu a gñatiōe lucis q̄ est fm naturā in dyapha-
no ante calidū ⁊ frigidū/⁊ humidū ⁊ siccū: qz est ī eo
fm q̄ cōuenit cū ppetuo supius corpore. alia autem Ad obiectum primo ꝗ sunt gñstrū.
sensibilia nō habēt idē gñans. Ad hoc aūt qō pri-
mo obiicit de nubecula dōm q̄ sancti locuti sunt p si
militudinē: quia nubes tenuis eleuata ī sublime ta
cta luce solis recipit cādorē: ita lux illa prima crea
ta nō crat adeo magnū habēs fulgorē vt dicit in lit
tera sicut sol: ⁊ iō nube lucide assimilat: ⁊ p hanc sil'i
tudinē nubecula dicit: vñ etiā postea dicit q̄ sol īde Opinio p de nubecula
factus est. Sed tm̄ sciēdū q̄ de illa nubecula sunt
tres opiniōes. Una est q̄ cessit in solem: ⁊ hoc verū
est p maxima parte. Alia est q̄ est circa solē: ⁊ hec
nō est pbabilis: qz cū sol nō hereat eisdē partib⁹ cir-
culi q̄n sol distātiā haberet vltra. xxx. grad⁹ possz vi
deri ī ortu ⁊ occasu. Tertia opinio est: ⁊ hāc puto eē Secūda opinio
verissimā supponēdo q̄ nō oīa simul creata sunt q̄ il
la nubecula nō fuit vna: sed poci⁹ multe: qz lumē qō
ꝗgregatū est in oībus stellis. tūc in diuersis partib⁹
materie celi fuit dispersum: sicut videm⁹ in galaxia:
⁊ postea cōglobatū est in stellis. Tertia opinio.

Qō dies diuersis mōis accipit

Hic notādū est q̄ dies diuersis modis accipi
tur in scriptura. Dicit em̄ dies lux illa q̄ illo
triduo tenebras illuminabat: ⁊ dicit dies il-
luminatio ipsa aeris. Dicit em̄ dies spacium
viginti quattuor horax: qualiter accipit cū
dicit: Factuz est vespere ⁊ mane dies vnus.
Qō ita distinguendū est: factū est vespere p̄-
us: et postea mane: ⁊ ita fuit dies vn⁹ exple-

tus vigintiquattuor horarum. Dies.ſ.naturalis qui habuit vesperam ſed non mane. Mane enim dicit finis precedentis et initium ſequentis diei: quod eſt aurora: quam nec plenam lucem nec omnino tenebras habet. Mane ergo primus dies non habuit: quia nec dies pceſſerat quam ſequentis diei initio terminaret: et eo principue: quia luce apparente mox ſuper terram plenus atque pclarus dies extitit qui non ab aurora: ſed a plena luce inchoauit et mane ſequentis diei conſummatus eſt. Unde Beda ſuper Geneſim. Decebat vt dies a luce incipet: et in mane ſequentis diei tenderet: vt opa dei a luce inchoaſſe et in lucem cōpleta eſſe ſignificarentur. Reliqui autem dies mane habuerunt et veſperam: quorum quiſque a ſuo mane incipiens vſque ad alterius diei mane tendebat.

De naturali ordine cōputationis dierum: et de illo qui pro myſterio introductus eſt.

Hic eſt naturalis ordo diſtinctionis dierum vt diſtinguant atque cōputent dies a mane vſque ad mane. Poſtea vero in myſterio factum eſt: vt dies cōputent a veſpa in veſperam: et adiungatur dies pcedenti nocti in cōputatione: cum iuxta naturalem ordinem pcedens dies ſequenti nocti adiungi debeat: quia homo a luce per peccatum corruit in tenebras ignorantie et pctōrum: deinde per chriſtum a tenebris ad lucem redijt. Unde apls Eph.5. Eramus aliquando tenebre nunc autem lux in dno. Primus itaque dies non a aurora: ſed a plena luce incipiens: et poſt veſperam paulatim occidente luce excipiens mane ſequentis diei expletus eſt. Unde Beda: Occidente luce paulatim poſt ſpacium diurne longitudinis inferiores partes ſubeunte: factum eſt veſpe: ſicut nunc vſitato cursu ſolis fieri ſolet. Factum eſt autem mane eadem ſuper terram redeunte et alium die inchoante: et dies expletus eſt vnus vigintiquattuor horarum. Fuitque nox illo triduo omino tenebroſa quam poſt creata ſydera aliqua luce claruit.

Cur ſol factus eſt ſi lux illa ſufficiebat.

Solet autem queri quare factus eſt ſol: ſi lux illa faciendum die ſufficiebat. Ad quod dicit pōtificem lux illa forte ſupiores partes illuſtrabat et illuminationem inferiorum ſolem fieri oportebat. Vel potius ion: quia facto ſole diei fulgor auctus eſt. Ampliori enim multo luce radiauit dies poſtea quam ante. Si autem queritur quid de luce illa factum ſit cum modo non appareat: Pōt dici aut de ea corpus ſolis formatum aut in ea parte celi eſſe in qua ſol eſt: non quidem ipa ſit ſol: ſed ſic ei vnita vt diſcerni non valeat.

Utque dies ſex in quibus oia dicunt diſtincta et ornata dicant et accipiant. Arti. III.

Deinde queritur de hoc quod dicit ibi [Hic notandum eſt quod dies diuerſis] Hic enim videtur quod non dicat dies diuerſis modis: quia etiam in primo triduo quelibet dies habuit ſpacium. xxiiij. horarum: quia eodem modo dicit ante et poſt. Preterquam de illo ordine diei et noctis quem magiſter tagit in ſequenti ca. tagit enim tres ordines. ſ. noctis ſequentis ad die pcedentem vt incipiat dies a mane et terminet in mane et noctis pcedentis cum die ſequenti vt ſit cōputatio a veſpera ad veſperam tertie noctis pcedentis ad die ſequentem quam ſit rō buius. Preterquam in ieiunijs non videtur hoc obſeruare eccleſia: quia non ieiunat noctem pcedentem ſed ſequentem: et ita opus ſuum videtur a luce tendere in tenebras. Solo dōm ad primum quod dies quo ad cām efficientem diuerſificat in primis diebus et ſequentibus quia in primis tribus diebus cauſa efficiens fuit lux vna vel plures circumrotata in principio: in ſequentibus autem tribus fuit ſol. Item ſi accipiatur in ſpacio circuitus fm tpus adhuc dicit equoce: quia lux facta eſt dicebat dies vna reuolutio lucis vnius vel pluriū poſtquam autem ſol factus eſt non dicit dies reuolutio ſolis: ſed potius reuolutio equinoctialis cum tāto arcu eiuſdem equinoctialis quātus orit cum tāta pte ecliptice quanto proprio motu ſiue naturali tranſit ſol in ſpacio vnius reuolutionis equinoctialis: ergo patet quod non eodem modo dicit ſpaciū diei. Item alia de cauſa puto magiſtrum diſtinguere inter dies illos et ſequentes: quia motus illius lucis non erat in circulo determinato: et ion non habebat niſi vnam reuolutionem. xxiiij. horarum equaliū. ſol autem vnam diem naturalem inequalem facit alteri: quia illa pars ecliptice quam deſcribit in ſpacio vnius reuolutionis equalis exiſtens orit in tribus inequalibus et cum inequalibus arcubus equinoctialis quod contingit duabus de cauſis. ſ. propter obliquitatem zodiaci a circulo equinoctiali: et propter obliquitatem orizontium a circulo ſignorum: dies ergo naturales tres primi equales fuerunt: ſequentes autem fuerunt inequales: et hec eſt cam diſtinctionis. Obiectio Solutio ad primum

Ad aliud dōm quod magiſter illorum ordinem conuenientem ſatis reddit rōnem: quia oportet primorum ſex dierum diei eſt quod nihil habet admixtum de tenebris: et hac de cam terminandum erat a luce in lucem: et hec etiam eſt cam quere in operibus ſex dierum nuſquam fit mention de nocte. poſtea autem cecidimus a luce in pctm: et ion dies accidit nobis vt dies in noctem conuertereturque et dies pcedens in nocte ſequente finiretur: ita quod computetur nox pcedens principio et initium noctis ſequentis per fine. Poſtquam autem reſurrexit chriſtus in aurora feriamur quaſi a meridie pcedentis diei vſque ad meridiem ſequentis: et adiungimus illam partem propter venerationem: et hoc maxime competit phetie de ſaluatore quem dicit: A ſummo celo egreſſio eius et occurſus eius vſque ad ſummum eius quia aſtronimi ſummum celi mediū celi vocat. Ad hoc autem quod obiicit de ieiunio eccleſie dicendum quod ieiunium eſt ſatiſfactorium pro peccato: et ideo reſpondet ordini peccati et non ordini gratie. Ad queſtiūculam. Ad obiectionem.

Quo accipiendum ſit illud dixit deus an ſono vocis id deus dixerit an aliter.

Preterea inueſtigandum eſt quo accipiendum ſit quod ait: dixit deus: vtrum tpaliter vel ſono vocis illud dixerit: an alio modo: Augus ſup Geneſim. tra

dit: nec tpaliter nec sono vocis deū locutum fuisse: qz si tpaliter ⁊ mutabiliter. Et si corporaliter dicat sonuisse vox dei: nec ligua erat qua loqueretur: nec erat quē oporteret audire ⁊ intelligere. Bene ergo vox dei ad naturā verbi per qō oīa facta sunt referr. Dixit ergo deus fiat ⁊c. nō tēporaliter: nō sono vocis: sed in verbo sibi coeterno. i. verbū genuit intpaliter in quo erat: ⁊ disposuit ab eterno vt fieret in tpe ⁊ in eo factū est.

Quō accipiendū sit q̄ dicit pater operari in filio vel per filiū vl̄ in spiritusancto.

Hic queri solet quō accipiēdū sit qō dicit pater opari in filio vel per filiū: vel in spūsctō. Hec eñ scriptura frequēter nobis pponit vt
ps. 003. Oīa in sapiētia fecisti dñe. i. in filio. ⁊ In pncipio. i. in filio creauit de⁹ celū ⁊ terrā. Et il-
Gen. I. lud: Per quē fecit ⁊ secula Super illū quoq̄
Heb. I. psalmi locū. Verbo dñi celi firmati sunt ⁊c.
ps. 32. dicit Aug⁹ q̄ pater opat per verbū suū ⁊ spiritū sanctū. Quō ergo hoc accipiēdū est. Putauerūt quidā heretici q̄ pater velut auctor ⁊ artifex filio ⁊ spūsctō in rex opatiōe quasi instrō vtereť. Ex pdictis verbis errādi occasionē sumētes: qō velut blasphemū atq̄ sane doctrine aduersum abijcit pia fides. Nō est itaq̄ intelligēdū iō scripturā frequēter commemorare patrē opari in filio vel p filiū tāq̄ filio nō posset facere: si ei nō porrexisset pater dexterā vel tāq̄ aliqō instrumētū fuerit patris opantis: sed potiⁿ illis verbis patrē ītelligi voluit cū filio ⁊ spūsctō operari ⁊ sine eis nihil facere.

Contra hanc expositionē surgit hereticus.

Sed dicit heretic⁹ hac rōne hoc posse dirisse filiū opari p patrē vel in patre ⁊ spūsctū cū vtroq̄ vel per vtrūq̄: qz filio⁹ cū patre ⁊ spūsanct⁹ cū vtroq̄ operat. Cui breuiter respondetur. Ideo illud dictū esse ⁊ nō istud: vt in patre mōstrareť auctoritas. Non eñ pater a filio: sed filio⁹ a patre opatur ⁊ spūssanctus ab vtroq̄. Ideoq̄ etiā filio⁹ per spiritūsanctū legitur operari: qz cū spūsancto opat hoc ipm a filio habēti vt opereť.

Alia predictorū expositio.

Potest ⁊ aliter illud accipi vt dicat pater in filio vl̄ per filiū operari: qz eū genuit omniū opificē: sicut dicit pater p eū iudicare: qz genuit iudicē: ita ⁊ p spiritūsanctū dicit opari: siue pater siue filio⁹: qz ab vtroq̄ pcedit spūssanctus factor oīm. Vñ Johānes Chryſ. in expōe epl'e ad Heb. sic ait Nō vt heretic⁹ inaniter suspicat tanq̄ aliqō instrumētū patris extiterit filio⁹ neq̄ p eū pater dicit fecisse tāq̄ ipse facere nō posset: sed sicut dicit pater iudicare per filiū: qz iudicē genuit: sic etiā dicitur opari per filiū: qz eū pstat opificē genuisse. Si eñ cā eius pī est fm q̄ pī est: multo ampliⁿ eoq̄ causa est q̄ p filiū facta sunt. Hec de opere prime diei dicta sunt.

Utrū deus ab eterno creauerit mūdū cū ab eterno genuerit filiū: ⁊ quare nō cōcedit deus est p filiū. Arti. IIII. D

D Einde queritur de hoc qō dicit ibi [Preterea inuestigandū est] Queritur q̄liter dixit si genuit verbū cū ab eterno sic dixerit. Uideť q̄ ab eterno creauerit mūdū. Itē si cōcedat q̄ pater opatur per filiū: quare nō cōcedit q̄ est per filiū ⁊ sapit vel scit per filiū. Quia de hoc plurima disputata sūt in primo lib. ista sufficiāt. Dōm ergo ad pmū q̄ nō sequit: qz gnatio est verbi fm q̄ filio⁹ est: ⁊ iō nō cum filio ab eterno pt pduci creatura: sed ab eterno genuit verbū in quo erat vt fieret. i. in quo erat rō creature oīs ab eterno q̄ rōne fieret qñ vellet: ⁊ sicut deus vellet in tpe. Ad aliud dōm q̄ suppositū verbi dat psonā verbo: ⁊ illa psona diuersimode se habet ad naturā verbi ⁊ ad verbi determinationē: qm̄ cū supponit verbo subo tūc verbū nō dicit aliquid cuius pncipiū sit psona: sed potiⁿ dicit id qō est psona: ⁊ determinatio verbi notabit cām ⁊ principiū illio⁹ essentie vñ si diceret pater est p filiū intelligeret filio⁹ esse pncipiū patris vt esset qō nō pōt esse, siliter cū dicit scit vel sapit: licet sit in voce actiua tñ significatiōe passiuū: qz dicit recipe vel habere: ⁊ iō itex determinatō significaret pncipiū alicui⁹ qō esset in patre: ⁊ hoc nō pōt esse: totū eñ ecōuerso est: qz pater est pncipiū filio⁹: ⁊ oīa que sunt in filio habet a patre: cū vbis autē significantib⁹ op⁹ qō est a pte ponit ibi principiū ⁊ cā illio⁹ opis in supposito verbi: qz suppositū est a q̄ pcedit act⁹ ⁊ op⁹: ⁊ iō determinatio tūc nō pōt notare principiū: sz notabit in casuali suo cām q̄si ab alio existētē q̄ vocat a mgris cā media: ⁊ iō recipit ista pī opat p filiū ⁊ hec nō pater est vel scit p filiū ⁊ in b̄ sensu exponit eā magister. Questiūcula prima. Questiūcula secūda. Solo. Ad questiūculā primā. Ad q̄stiūculā secūdā.

De opere secūde diei qua factū est firmamentū.

D Ixit quoq̄ deus fiat firmamētū in medio aquax ⁊ diuidat aquas ab aq̄s. Diuisitq̄ aq̄s q̄ erāt sub firmamēto ab his q̄ erant sup firmamētū. Sciēdū ē q̄ illio⁹ celi describit hic creatio sicut ait Beda sup Gen. in quo fixa sunt sydera cui supposite sunt aque in aere ⁊ i terra: ⁊ supposite alie: de q̄bus dicit: Qui tegis aquis supioza ei⁹. In medio ergo firmamentū est. i. sydereū celū qō de aq̄s factū eē cre Dl. XIIII. de pductione simplicium ⁊ insensibiliū cōtinentiū. ps. 003.

di pōt. Cristallin⁹ eñ lapis cui magna est firmitas ⁊ pspicuitas de aquis fact⁹ est. Si quē vero mouet: quō aque nature fluide ⁊ ī ima labiles sup celū possint cōsistere: de deo scriptū esse meminerit: Qui ligat aquas ī nubibus suis. Qui eñ infra celū ligat aquas ad tp̄s vapozib⁹ nubiū retētas: pōt etiā sup celi spherā nō vapozali tenuitate sed glaciali soliditate aq̄s suspēdere ne labāt. Quales autē ⁊ ad q̄d condite sint: ipse nouit q̄ cōdidit. Ecce ostēsum est his verbis q̄ celū factū sit: scz illud in quo sunt fixa sydera. ī. qō excedit aerē: ⁊ de qua materia. s. de aquis ⁊ quales sint aque que super illud celū sunt: sczvt glacies e soliditate.

Job. 26.

8 Dixit quoq; de⁹ fiat firmamētū] Hic ponitur secūde diei op⁹ in quo distinguit natura media ab extremo supiori. Et circa op⁹ istud mouet magr q̄nq; q̄stiōes: q̄p̄ pria est de aquis sup firmamētū: secunda de natura celi ibi [Quedā vo celū: tertia de figura celi ibi [Queri etiam solet] quarta de motu celi ibi [Queri etiā si ster quinto q̄re op⁹ istius diei caret bñdictōe ibi [Solet etiā queri.

Arti. 1 Utp̄ aq̄ sint supra celū vel firmamētū.

Arguit pō

Circa primā istap̄ q̄stionū q̄rem⁹ tria. s. an aq̄ sint sup celū vel firmamētū Secūdo fm q̄s p̄ p̄rietates trāsumunt. Tertio vtrū illud celū aqueū habeat aliquē motū vel nō: ⁊ q̄s sit ille motus: Videt aūt q̄ aq̄ sint sup celū: qz hoc dicē scriptura hic/ cui nō licet ꝓdicere: qz dicit Aug⁹ tractās eādē q̄stionē q̄ maior est hui⁹ scripture auctas q̄ oīs humani ingenij pspicacitas. Itē in ymno triū puerozū: bñdicite aque q̄ sup celos sunt dño: ⁊ ps. Aque que sup celos sunt laudēt nomē dñi. Itē Basi. dicē q̄ aq̄ ad lkam sunt ibi ad refrenādā maliciā saturni: ⁊ hoc quidā pbare nitunt: qz q̄nto maior est circul⁹ tāto veloci⁹ mouet in motu diurno: ſz maximū circulū int planetas hz saturn⁹: ergo velocissime mouet: ex motu aūt est calor: ergo maximi calozis hz eē fm naturā ⁊ est maxime frigidi ratis: ergo videt q̄ ſ̄ sit pē aq̄s que vicinioꝛes sunt ei. Itē Beda dicit de illis aquis rorē descēdere: ergo videt q̄ nō tm̄ sūt ibi aq̄: sed etiā resolubiles ⁊ descendētes ad nos. Itē in minori mūdo videm⁹ frigidū humidū positū esse super calidū ⁊ fōtē calozis sicut cerebrū sup cor: q̄ cū sit erēplar maiozis mūdi: vī ſ̄le debere eē in maiori mūdo igit frigidū humidū hz esse sup fontē calozis q̄ est sol ergo debz esse sup celos. Itē phi de egypto dixerūt q̄ retrogradatio planetap̄ causat ex vapore eleuato ab oceano q̄ attrahit a planetis: ⁊ post attractū humorē grauant: ⁊ descēdēdo retrocedūt: ergo si humor occeani ascēdit vsq; illuc etiā in principio mūdi vapozabilib⁹ guttis poterāt ibi suspēdi aq̄. Itē Aug⁹ in lib. sup Geñ. dicit cōtra phos q̄ si oē corp⁹ diuisibile est ī ifinitū: ⁊ aqua p rarefactionē diuidit: ita vt ascēdat ad medū interstictū aeris plus diuisa ascēdet altius: ergo tm̄ pt diuidi q̄ ibi maneat ⁊ diffundet sup celos: ergo ⁊ in pria cōditiōe mūdi ibi suspēdi poterat. Ad hoc aūt possunt adduci multe auctoritates sanctop̄: qz ille copiose inueniunt. Sed cōtra fm naturā ali⁹ est loc⁹ / ⁊ alia natura / ⁊ alia natura mobil circularit: ⁊ mobil motu recto aq̄ est mobilis motu recto: celū autē circularit: ergo in alio ⁊ in alio loco habēt p distinctionē ordinari si ergo celū ordinatur sursum versus empireū / aqua habet deorsum ordinari. Itē graue nō est sup leue: aqua autē grauis est: ergo nō est sup ignē: ergo multomin⁹ sup celum. 2a

Itē corruptibile per naturā nō est sup incorrupti bile: aqua aūt corruptibilis per naturā est: ergo non habet ordinari per determinationē ad locū sup celū qō est incorruptibile per naturā. 3a Itē interminabile ꝓprio termino nō ꝓtinet in loco nisi determinatū ad terminabile ꝓprio termino: ſz terminabile ꝓprio termino est siccū: ⁊ interminabile ꝓprio termino est humidū: ergo humidū habet locari iuxta siccū: nō q̄ super celū: qz celū nō est siccū. 4a Itē sicut se habet humidū spūale ad siccū spūale: ita humidus corpale ad siccū corporale: sed humidū spūale qō est aer ordinatur iuxta siccū spūale. ī. iuxta ignē: ergo humidū corporale cōmiscibile qō est aq̄ ordiabit iuxta siccū corporale cōmiscibile: qō est terra: nō ergo super celos. 5a

Itē dicit phs q̄ eadē est natura glebe ⁊ tot⁹ terre ⁊ idē mot⁹ glebe ⁊ totius terre: ⁊ idē loc⁹ glebe ⁊ totius terre: ergo in aqua est sil iter: ergo si loc⁹ naturalis aq̄ est hic: iuxta terrā idē erit loc⁹ naturalis aque oīs ⁊ mot⁹ naturalis ad illū locū: ergo illa que est super celos si vniuoca est huic aque cōtinet ibi violent ⁊ cessante volētia descendit ad locū ist⁹. 6a Si dicas q̄ nō est hic q̄rēda rō nature: sed miraculi potētia: qa deus quicq̄d vult facit: hoc est absurdū: qz Aug⁹ tractans eandē q̄stionē sup Geñ. inducit eandē respōsionē: ⁊ dicit sic Nec quisq̄ dicat hoc oī potētia dei fieri q̄liter eñ de⁹ naturas fecerit querit: nō q̄d de eis p miraculū potētie sue opereť. Instātia Solo

Ꝑ hoc qō dicit Basil. q̄ sunt ibi ad restringēdā malitiā saturni falsum esse videt: qz quedā stelle fixe in firmamento calidissime sunt: q̄ tm̄ imediat⁹ cōtūgunt aq̄s q̄ saturn⁹. 7a Ꝑ si celū est igneū vt dicūt quidā: ⁊ ignis p̄cipue in ꝓprio loco habz caliditatē in sūmo: ⁊ caliditas est ꝓsumptiua elemēti ꝓtrariū: videt q̄ de necessitate tales aq̄ cōsumūt. Si dicas q̄ glaciali soliditate ibi pseuerāt / sicut cristallus hoc itep̄ videt falsum: qz licet cristallus sit insolubilis vt videt velle phs: nō tm̄ est inconsumptibilis ab igne: vñ adhuc sequit q̄ ab igne consumat. Instātia Solo

Ꝑ demōstratōes habent sup hoc quā tamē pūt vapozes ascēdere ⁊ nō amplius in regiōe vbi estus cōsumunt: ergo videt q̄ nihil sit q̄ sint ibi aq̄ fm literā. 8a Ꝑ quid cogit nos ibi aquā ponere elemētū cū in oībus locis supi⁹ aqua posita sit p materia pria ⁊ nō p elemēto. 9a Itē mgr ī. rij. di. supra in fine penul. ca. dixit sicut q̄busdā videt vltra locū firmamēti extendebat illa moles que in inferiori pte spissior atq; grossior erat: in supiori vero rarior ⁊ lenior atq; subtilior existebat de quadā rariori suba putāt quidam fuisse aquas que supra firmamētū eē dicunt: q̄ iam antiqua opinio est q̄ nō sit ibi aqua elemētū: sed potiⁿ pars materie prie rarior leuior ⁊ subtilior. Solutio sine p̄iudicio placet mihi magis illa via / q̄ non sit ibi aqua elementū: sed potius pars materie prime que aqua dicit: ⁊ ad hoc intelligēdū sciendū q̄ cū debebat fieri distinctio materie cōfuse a supiori ⁊ inferiori ⁊ medij ab vtroq; nō poterat fieri p q̄litates elemētales actiuas ⁊ passiuas: qz fm illas materia est

Rōes ī cōtrariū pria

Decima

Solo

tm̃ elementoꝝ vt sup̃ ostẽsum est: ⁊ nõ est vna materia tot⁹ ꝓfusiõis nec poterit fieri fm naturã celi tm̃ q̃ sic iterꝝ nulla eẽt cõueniẽtia cũ elemẽtis: sed oportet q̃ distinguat fm hoc q̃ cõuenit vtrisq̃: ⁊ hoc est perspicuũ ⁊ luminosum p se vel p accidẽs: ⁊ sic in primo die natura luminosa q̃ est celũ distincta fuit a tenebra: ⁊ ita natura opaca q̃ est terra ⁊ fm opinionẽ Augu. qui dicit oĩa simul facta esse appellat celũ dies p cãm ⁊ tenebra nox per cãm. Scõa aũt die natura mediorꝝ elemẽtorꝝ inter celũ ⁊ terrã: ⁊ natura celi superior habet distinctionẽ ⁊ ꝓpter receptibilitatẽ forme ⁊ mobilitatẽ ad locũ determiatũ a creatore dicit aq̃. vnde aque q̃ super celũ sunt est celum cristallinũ qõ nõ a natura cristalli: sed a silitudine sic vocat: ⁊ dr̃ vaporabilis aq̃/ eo q̃ vt dicũt phi: tãte est subtilitatis q̃ etiã visui nõ subijcit: sed per rõnẽ solã cõphendit: ⁊ hoc infra ꝓbabit: ⁊ hec expõ placet mihi ꝓter hoc qõ dicit Aug⁹ q̃ sic est exponẽdũ principiũ Beñ. vt a phis irrisa nõ ꝓijciat: fm q̃s aũt ꝓrietates sit ibi aq̃ in sequẽti articulo patebit. Ad primũ ergo dõm q̃ auctoritati sacre scripture nõ cõtradicit qñ exponit aliocn etiã ipse Aug⁹ ꝓtradiceret q̃ plurimos sẽsus inuenit q̃liter aq̃ ibi posset eẽ: quoꝝ vn⁹ est q̃ celũ dicatur ibi iste aer sup̃ cui⁹ mediã zonã vaporabilit suspendunt. Aliã dat in cõfessis dicẽs aq̃s q̃ sup̃ celos sunt eẽ incorruptibiles ⁊ imortales: ⁊ iste intellect⁹ quẽ hic seq̃mur etiã est antiquorꝝ: sicut patet ex dictis in. xij. di. sup̃. Ad duas auctoritates seq̃ntes dõm q̃ nõ loquit de elemẽto: sed pot⁹ de illis de q̃b⁹ dictũ est. Ad illã q̃ est basilij dõm q̃ loquit ex ypothesi quorũdã phorꝝ q̃ dicebãt ad lr̃am illuc aq̃s descẽdere vaporabilit ⁊ infrigidare quasdã stellas ⁊ quasdã alias ꝓter siccitatẽ min⁹ bibiti humoris accendi ⁊ tale fieri ⁊ illis cõtingit nõ esse incõueniẽs si aq̃ ad hoc idẽ fuit sup̃ celos. Ad dictũ Bede dõm q̃ celũ vocat ibi mediũ hui⁹ aeris intersticiũ ꝑ quo dr̃ aues celi comederũt illud. Quintũ argumẽtũ soluit in solutõe primi argumẽti. Ad aliud dõm q̃ illi phi de plano mẽtiti sunt. Si aũt obijcit q̃ etiã Ptholomeus videt hoc sentire in tetrastoi. Dõm q̃ ipse non sentit hoc nisi fm effectũ tm̃: tũ sup̃ hoc cephẽdit eum albumasar dicẽs eũ ꝓter illud magnũ nõ fuisse ptolomeũ q̃ fecit almagestũ: sed tũ de dictis eorꝝ nõ ẽ mihi magna cura: qꝛ multa alia mẽtiti sunt quidã eorꝝ.

Ad primũ obiectũ.

Ad secũdũ.

Ad tertiũ.

Ad quartũ

Ad sextũ. Obiectio Solo

Ad 7m

Ad dictũ Aug. dõm q̃ ipse loquit sup̃ ypothesim phorꝝ fundãs rõnẽ ꝓtra eos sic ⁊ basilij: qꝛ si positio eorꝝ ꝑva est seq̃t nihil eẽ incõueniẽs aq̃s eẽ sup̃ celos.

Arti. II. B

Querit fm quã ꝓprietatẽ sunt aque supra celũ vel firmamentũ.

Arguit ꝓ q̃ rõne per spicuitatis

SEcũdo querit fm q̃s ꝓrietates sunt ibi aq̃: Aque enim habẽt pspicuũ recipiẽs ⁊ tenẽs lumẽ magis q̃z aer: vt dicit phus ⁊ habẽt fluribile humidũ pmiscibile terre ⁊ graue descẽdẽs deorsum: ꝓuenit autẽ q̃ fm graue non determinate sunt ad ꝑ q̃ sint sup̃ celos: qꝛ cũ prima distinctio sit: vt dicẽ Aug⁹ ad locũ naturalẽ cuiusq̃ rei nõ pot esse q̃ ille locus sit naturalis aq̃ inquãtũ est grauis. siliter nec inquãtũ est cõmiscibilis terre: qꝛ natura celi nõ est pmiscibilis elemẽtis: alit enim circularit gñaret ⁊ corrũperet: ergo oportet q̃ determinet sursum quo ad pspicuũ tenẽs lumẽ. Itẽ hoc videt cõsentire natura q̃ pspicuũ est in corpore: vt dicit phs inquãtũ cõuenit cũ ꝓpetuo supius corpore: ergo pcipue pspicuũ tenẽs lum ẽ qõ nõ facit pspicuũ aeris vel ignis: ꝛ potius aq̃: pbatio aũt hui⁹ est nõ tm̃ p dictũ phi: sed q̃ ignis nõ sit lucẽs in sphera sua nisi in oppositõe illuminantis alicui⁹ corpis celestis. Probat Alexãder phs vna rõne naturali ⁊ alia demõstratiua. Naturalis hec est: qꝛ rarum in vltima raritate non lucet: ignis aũt in sua sphera rar⁹ est in vltimo raritatis: ergo nõ lucet: hui⁹ signũ est q̃ ignis ĩ ligno vel ĩ oleo iuxta lichnũ vbi calidior est nõ lucet: ꝛ pspicu⁹ est: ⁊ non regit nisi id qõ est post se: posteri⁹ autem vbi frigiditate aeris circũstãtis densat/ lucet ⁊ ibi regit corpora q̃ sunt post se: sicut dicit ⁊ ipse ⁊ Auicẽ. ꝓtũ eẽ oĩs corpis lucẽtis. Demõstratiua aũt ducẽs ad ipossibile sic det q̃ ignis lucet in sua sphera: ergo illuminat vmbrã q̃ est ex obiectu terre ad solẽ p oẽs partes in circuitu: ergo post ignẽ nihil esset de vmbra terre. qõ falsum est cũ ꝓtendat vsq̃z ad vesperaꝝ mercurij.

Rõ naturalis.

Signũ.

Rõ demõstratiua d ista.

Alia rõ.

Itẽ cũ luna sit post ignẽ sequeret q̃ nũq̃z eclipsaretur luna que est post ignẽ: q̃ ignis nõ tenet lumẽ nisi in oppositõe illuminãtis. Q̃ aer aũt nõ tenet hoc pꝛ ad sensum. Q̃ aũt a qua tenet pbat in lib. de visu p suppõnẽ: qꝛ metallo aliquo vel lapide albo posito in fundo vasis ⁊ in tenebris suffusa aq̃ limpida videbit sub luce tenta ab aqua: ⁊ sicetiã pbant rubini q̃ nõ p se lucẽt in tenebris: in aq̃ cũ statim lucere incipiunt: hoc aũt esse nõ pot nisi aliqua lux retẽta in aq̃ colorẽ rubini soluat ⁊ in actu faciat lucere ⁊ imutare visum. Sed cõtra hoc esse videt q̃ ignis ꝓter raritatẽ sube in ꝓria sphera nõ lucet cũ incõpabilit rarior sit ether q̃z ignis: etiã ether lucere nõ debꝛ. Itẽ cũ nonũ celũ qõ dicit cristallinũ sit mobili⁹ q̃z stellarũ vel planetarꝝ ⁊ subtili⁹ nõ debet lucere: ergo male dicit illuc transsumi aq̃ fm ꝓrietatẽ pspicui tenẽtis lucẽs. Itẽ que est necessitas ponendi illud celũ aqueũ: Cõstat enim q̃ visui nõ subijcit vt dicit Alpetragi⁹ q̃liter ergo esse depẽhendit: nõ enim possumus colligere numerꝝ mobiliũ in celis nisi p instrumẽta ⁊ visum: ergo in quo deficit visus ibi non ponet aliqõ mobile. Si dicas q̃ soli sancti posuerunt ⁊ nõ phi hoc nihil est: qꝛ etiã Dam̃. dicit q̃ phi celũ istud depẽhederũt ⁊ sup̃ hoc inducit astrologia Alpetragi/ qui obijcit sic: Nã vno motore simplici imobili imediato p naturã nõ pot esse nisi mot⁹ vn⁹: primũ mobile est imediatũ motori primo: ergo in tpo a motore primo nõ est nisi vn⁹ mot⁹: sed sphera stellarꝝ fixarꝝ habꝛ mot⁹ duos: ergo ipsa nõ est mobile primũ. Q̃ autẽ duo mot⁹ sunt in sphera stellarũ fixarꝝ: patꝛ qꝛ ĩ ea est mot⁹ diurn⁹ ⁊ ptẽrea est ibi mot⁹ stellarꝝ sup̃ polos circuli signorꝝ fm Ptholomeũ ⁊ Ari. in lib de caus ꝓrietatũ elemẽtorꝝ in cẽtũ ãnis gradu vno: ⁊ fm alberegni in minori alicõnto rpe ⁊ fm tebith fm accessum ⁊ recessum capitis arietis ⁊ libre: ergo necesse est aliud mobile pmũ ponere añ illud. sicut enim dicẽ phs Causa prima mouet causatũ primũ: ⁊ motor primus q̃cũq̃z ille est nõ est nisi vn⁹: ergo necesse est ponere nonũ celũ ad qõ referat mot⁹ diurn⁹ q̃ reuoluat super circulos equedistãtes eq̃nocriali ⁊ sup̃ polos equinoctialis. Solo cõcedẽdũ mihi videt q̃ aq̃ sup̃ celos trãsumit fm pspicuũ retinẽs lumẽ. Ad id aũt qõ cõtra obijcit dõm q̃ hẽ lumẽ duob⁹ modis dr̃. s. ad tenere inseparabilit naturã lumis: ⁊ hoc mõ luminosum est empireũ ⁊ nonũ celũ ⁊ ad lucere: ⁊ hoc nõ accidit nisi in partib⁹ cõdẽsatis ⁊ cõpactis magis vt dicit Auicẽ. in sufficiẽtia celi ⁊ mũdi. Ad id qõ q̃

Solo. Instãtia.

Solutio Ad obiectũ duo

ad q̃stiũcula

ritur q̃ necessitas sit vt ponat illud corp⁹ dicendũ q̃ licz visu accipi nõ posset tñ ꝓuiat ꝓ rõne esse quã rõne explicat Alpetragius: licet eñ Ptholome⁹ in prima distinctõe almagesti de duob⁹ celis loquat ad quos vnũ refert motus diurnus ꝛ ad alterũ motus decliuis circuli ꝛ fm cõmentũ Nicolai sup eundẽ locũ nõ intelligit hoc de signo⁹ circulo sed poti⁹ de celo octauo ꝛ primũ de nono.

Arti. III. L

Utrũ celũ habeat aliquẽ motũ ꝛ quis sit ille ꝛ quõ accipiunt dextrũ ꝛ sinistrũ.

Arg. primo q̃ non.

Ertio querit de isto corpe a mgris theologie vtrũ moueat vel non: Videt aũt q̃ nõ moueatur: qꝛ ipm est vniforme: ergo nõ est aliqd vñ incipiat mot⁹ in quo aũt nõ est vñ incipiat motus / illud est ĩmobile: g̃ videt eẽ ĩmobile. Si dicas q̃ circularis motus est sine ꝓncipio ꝛ sine fine sicut ꝛ circul⁹

Sol'o 2o

Cõtra hoc est qõ dicit pbus in. ij. de celo ꝛ mũdo sic est ordi. pcul dubio virt⁹ diuersa. s. dextera ꝛ sinistra q̃m̃ sunt ei loca incepciõis ꝛ status ex ope factiõis suet; 3o ꝓtz si nõ sit vñ incipiat motus ex ope sue factiõis nõ mouebit. Itẽ pbs ibidẽ Et iterꝫ oportet vt existimemus ꝟ in ꝓncipio motus ordis: nam si mot⁹ eius nõ est in tpe finit⁹ sed est motus eius infinitus necessario oportet q̃ motui eius sit locus vbi incipit: g̃ cũ q̃libet vna circulatio sit finita / necessario oportet q̃ alicubi incipiat sed qõ est vniforme vndiqꝫ / est in rõne vna: g̃ aut vbiqꝫ incipit aut nusq̃ꝫ. constat aũt q̃ nõ vbiqꝫ cũ

In Pri. Solutio

hoc sit ĩpossibile: g̃ nusq̃ꝫ: ergo nõ mouet sicut nec empireũ. In cõtrariũ sunt rõnes prius inducte. Solutio oẽs dicunt q̃ illud celũ mouet ꝛ q̃ est vniforme q̃dãmodo ꝛ nõ vniforme alio mõ. vniforme quo ad ꝟ qꝛ vbiqꝫ est de natura lucis: sed non vniforme est quo ad hoc. qꝛ in vna pte est nobilius q̃ꝫ in alia / ꝛ ibi in eo habũdat vis motoris: ꝛ ibi est locus vñ fit motus et oppositus est locus regiratiõis. Quid aũt sit dextra ꝛ sinistra in celo / ꝛ vtrũ situ tñ (vt dicũt astronomi) vel in natura corpis accipiant alteri⁹ est negocũ. Tñ ꝓpter quosdã efflagitãtes sciendũ breuiter q̃ si cõsideret causa motus celi ꝛ mobilitatis necesse est sibi dare dextrã ꝛ sinistrã in sua natura / ꝛ tũc oriens siue dextra nõ dicet sub qua orit sol: qꝛ sub omni gradu circuli decliuis orit sol: sed dicet pars celi nobilior / ꝛ de

Snia arabum de dextro.

hac mgri latinoꝫ multa abusiua dixerũt. Sed sententia arabũ est duplex. s. q̃ aut fm numeꝫ mobiliũ in vno circlo erũt mlti motores ꝛ tũc motor ifluit motũ ĩ loco illi⁹ mobil' vt circlo signoꝫ ĩ capite arietis ꝛ libre ꝛ mobili po ĩ loco nobilioꝛ eqdistãt ab vtroqꝫ polorũ ꝛ alijs ordib⁹ aliter ꝛ aliter plures. vel vnus motor aut stella influit diuersos motus immobilis pres ꝛ tunc dextra siue oriens erit locus stelle ꝛ fm ꝟ inuenim⁹ Rabimoysen dicere q̃ ĩ sphera stellata sũt multi motores ꝛ in alijs vnus. Si aũt cõsideremus effectũ stellarũ fm relationẽ ad nos tunc dextra celi erit duplex ꝛ eodẽ modo sinistra / ꝛ erit fm situm tñ ĩmobile. ꝛ iterꝫ dexter aspect⁹ ab oriẽte in mediũ celi ꝛ sinister a medio celi in angulũ occidẽtis ꝛ iterũ dext ab angulo occidẽtis in angulũ medie terre subtus: nõ qꝛ respectu oppositiõis illa quarta se habet ad illam q̃ est ab oriẽte in mediũ celi ꝛ respicit vtraqꝫ ab vtraqꝫ ꝛ cõicant virtutes eaꝫ / ꝛ scõs sinister aspectus ab angulo medie terre in oriens signũ eadẽ de causa ꝓ oppositionẽ cõicant ei virtutes ꝓme quarte sinistre / ꝛ ꝟ modo videt velle pbs in. ij. de celo ꝛ mũdo ꝛ cõmẽtator sup idẽ: qꝛ lka dicit sic Ex hijs q̃ oportet nos existimare est hõ hñs dextrã ꝛ sinistrã cõsil'es ĩ figura. deinde habet sup se ordẽ / ꝛ dicit cõmẽtator q̃ debet imaginari q̃ caput eius sit in polo supiori antartico nobis occulto / ꝛ pedes ĩ artico nobis manifesto ꝛ facies ei⁹ versa ad nostrum emisperiũ / tũc eñ super dextrã erit q̃rta prima ascendẽs ꝛ sup sinistrã descẽdens ad occasum. ꝛ si reuoluat semel / erit tũc sup dextrã quarta ab oriẽte ĩ angulũ terre. ꝛ sup sinistrã q̃rta vltima ab angulo terre in signũ emergẽs sup orizontẽ ꝛ in hoc sensu dextro ꝛ sinistro celi vtunt omnes astronomi in diuisione aspectus omnis.

Alij putant celũ illud esse ignee nature quibus cõsentit Aug⁹.

Quidã vero celũ qõ excedit aeris spacia ignee nature dicunt asserẽtes sup aerẽ purũ ignem esse qui dicit esse celũ: de quo igne sydera et luminaria facta esse conjectãt. Quibus Augustin⁹ consentire videt. Utrũ vero noie firmamenti celũ qõ excedit aerẽ an ipse aer hic intelligat: idem Aug. querit nec soluit. Magis tamẽ approbare videtur celum illud hic accipi qõ spacia aeris excedit. Aquas autẽ que sup illud celũ sunt dicit vaporaliter trahi ꝛ leuissimis suspendi guttis. Sicut aer iste nubilosus exalatione terre aquas vaporaliter trahit ꝛ per subtiles minutias suspendit ꝛ post corpulẽtius cõglobatas pluuialiter refundit. Si ergo põt aqua sicut videm⁹ ad tãtas minutias peuenire vt ferat vaporaliter super aerem aquis naturaliter leuiorẽ: cur nõ credamus etiam sup illud leuius celũ minutioribus guttis ꝛ leuiorib⁹ emanare vaporibus: sz quoq̃ mõ ibi sint ibi esse nõ dubitam⁹.

Quare celum dicitur igneum ꝛ vtrũ a natura ignis. Arti. IIII. D

Arg. q̃ non primo.

Einde q̃rit de scõa q̃stiõe mgri ĩ lka quã tãgit ibi [Quidã vero celum qõ excedit aeris spacia ꝛ.] q̃ eñ hoc falsum sit per totã pbiam celi ꝛ mũdi. pbat: impossibile eñ est q̃ corpis vnius natura diuersus sit mot⁹ fm naturã. Constat aũt q̃ motus celi naturalis est circularis / motus aũt ignis sursum est ꝛ rectus: g̃ ignis ꝛ celũ ꝛ stelle nõ sunt vnius rõnis. Item corpus ꝓpetue manẽs fm vnũ modũ ꝛ q̃ntitatẽ nõ põt eẽ generabile ꝛ corruptibile ĩ ꝓtib⁹ stelle ꝛ ordes celoꝫ ab initio pseuerãt fm vnũ motũ g̃ nõ sunt ꝓ naturã generabilia ꝛ corruptibilia. ignis aũt ꝓ naturã est corpus generabile ꝛ corruptibile: g̃ illa corpa non sunt de igne. Si dicas q̃ deus continet ea: hoc nihil est: qꝛ vt dicit Aug. in primis opib⁹ querit in quib⁹ naturis constituerit deus pres mũdi nõ qd ꝓ potẽtiã miraculi ex eis vel in eis opet. Itẽ hoc nõ videt cõcordare dictis rabani: qꝛ ponit super Gen. diuisionẽ celoꝫ dicens q̃ septẽ sunt celi. s. empireũ aqueũ firmamentũ igneũ olimpeũ etbereũ aereũ: g̃ videt q̃ alterius nature sit aqueũ ꝛ firmamentũ q̃ꝫ igneum. Ulterius de hac ipa diuisiõe querit vtrũ

20 Sol'o 3o 4o

Questiũcla

det fm aliqd cõe omni celo. Celũ eñ (vt dicit Dam.)

est cõtinentia visibiliũ ⁊ invisibiliũ creaturaꝝ. cõstat aũt q̃ hoc nõ cõuenit omni celo: q̃ p hoc nõ põt diuidi celũ cõiter dictũ. P. phs dicit q̃ ether nõ noiat nisi corpus celeste: q̃ ethereũ nõ dicit nisi diuersam materiã a firmamẽto ⁊ empireo. Itẽ olimpũ vñ dicitur ab olimpo eiũ monte dici nõ põt penes qd igit sumitur numerus iste celoꝝ? Solutio dõm ad pmo q̃ sũ q̃ nõ dicit celũ igneũ a natura ignis: sed qꝛ est sile igni i natura lucis ⁊ lucẽtis i stellis/⁊ hoc mõ loquũtur scti: ⁊ p hoc ptz solutio coꝝ q̃ obiciunt. Ad diuisionẽ rabani dõm q̃ ipe sumit celũ cõiter fm q̃ continet ⁊ habet pspicuũ susceptiuũ luminis ⁊ nõ sumit fm q̃ ꝛtinet oia: sed fm ꝛtinere solũ: ⁊ iõ sic accipit diuisio rabani q̃ celũ aut cõtinet habẽs lumen inseparabiliter aut separabiliter. si aũt cõtinet ⁊ habet lumen inseparabiliter aut q̃ habet a se sicut causa pma lumis aut habet ab alio, si a se aut motũ aut nõ motum ⁊ penes istas cõbinatiões partũ diuidentiũ totus accipit numerus celozũ. si eiũ cõtinet inmotũ hñs a se luminosam naturã inseparabiliter tũc est empireũ celũ. si autẽ cõtinet motũ hñs lumẽ siue luminosam naturã inseparabiliter aut habet vbiq̃ licet cristallinũ nõ equalit aut in aliq̃ pte plus ⁊ i aliq̃ celũ stellatũ minus: qꝛ in aliq̃ pte fm lucẽdi actũ ⁊ in aliqua nõ. Si primo mõ est celũ cristallinũ vel aqueũ. Si scdo mõ est celũ stellatũ sub quo cõprehendunt orbes septẽ planetarum fm rabanũ. si aũt habet naturã luminosã ab alio inseparabiliter tũc hoc põt esse duob̃ modis. s. fm cõuexũ vel fm cõcauũ. si fm cõuexũ tũc fm Rabanũ dr celũ igneũ. sed si fm cõcauũ dicit olimpũ: qꝛ olimpũ dicit hic nõ ab olimpo sed ab hoc q̃ olimpus dicit appropinquare ad illud. si aũt cõtinet hñs naturã luminosi separabiliter: hoc iterũ est fm ꝛuexũ ⁊ fm cõcauũ. i. fm exteriozẽ vel interiozẽ supficiẽ. Si primo mõ est ethereũ: qꝛ aliter accipit ether a Rabano q̃ ab Aristo. scz p supiozi pte aeris que ẽ a quibusdã phis regio estus vocat: ⁊ p hoc ptz solutio obiectiõis facte in cõtrariũ. si aũt est fm cõcauũ est aereũ hic apud nos. Et si obiicitur qd supp̃. pbarũ est ⁊ q̃ ignis nõ lucet in sua sphera. Dicendũ q̃ nihilominꝰ habz naturã luminosi: qꝛ si ptes eius cõculcant in aliquo ⁊ inspissant ipe lucebũt in illo ⁊ hoc nõ facit aer ⁊ aqua: sed tñ faciũt naturã pspicui sine lumine vt patet in vitro cristallo berillo ⁊ ex hoc patet solutio omniũ obiectoꝝ.

50 60

Solutio principalis ⁊ ad tria pma obiecta

Ad q̃stiũcula de diuisione rabani ⁊ ad oba.

Nota sufficientiã bonaz p dicto rabani.

Obiectio

Solo

Que sit figura firmamenti.

Queri etiã solet cuius figure sit celũ? Sz spiritusscs̃ q̃uis autozes nostri sciuerit p eos dicere noluit: nisi qd prosit saluti. Queritur etiã si ster an moueat celũ? Si mouet inquit quõ est firmamentũ? Si stat: quõ in ea fixa sydera circũeunt? Sed firmamẽtũ dici potest non ꝓpter stationẽ sed propter firmitatẽ vel terminũ aquarũ intransgressibilẽ. Si autem stat: nihil ipedit moueri ⁊ circũire sydera.

Arti. V. E

Quare celo attribuitur figura spherica et vtrũ illa sit figura celi.

D Einde q̃rit de tertio qd dicit ibi [Queri etiã solet cuꝰ figure sit celũ] Hoc videt falsũ qd dicit mgr ⁊ Aug. ⁊ Dam. ⁊ multi alij scti qui dicũt celũ esse spherice forme. queritur etiã vlteriꝰ quare celo attribuit figura spherica. Solutio dicendũ q̃ scriptura n̄ ō enarrauit hoc in canone licet scti p̃es hoc scripserũt. Ad aliud dicendũ q̃ spherica figura est in corpe sicut circularis in supficie. circularis autẽ ⁊ spherica duas habẽt ꝓprietates: qꝛ simplicissime sũt omniũ figuraꝝ: ⁊ qꝛ capacissime ⁊ ꝓter prima dant corpi circũdanti totũ. hoc autẽ sic probat. oĩs figura in cuius omni diuisione nunq̃ resultat alia figura ⁊ nunq̃ rõ totius eiusdẽ figure sed semp rõ ptis eius figure est simplicior omni alia figura in cuꝰ aliqua diuisione resultat alia ⁊ alia figura ⁊ alia rõ totius eiusdẽ figure que diuidit. sic autẽ se habet circulus ad omnẽ figurã: q̃ circulus est simplicissima figurarũ. Probatio pme est: qꝛ si aliqua figurarũ est simplicior circulo illa est triãgulus: qꝛ oĩs alia figura ex tot triangulis cõponit quot habet angulos. Sed triãgulus põt diuidi duob̃ modis. s. linea ducta de latere in latus et tũc ꝓuenit quadrãgulus ⁊ trinngulus ⁊ linea ducta de angulo sup̃ basim vel sup̃ latus alterutrũ ⁊ tũc ꝓueniũt duo triãguli quocũq̃ aũt mõ circulꝰ diuidat vel in semicirculos vel in ꝓportiones nunq̃ ꝓuenit circulus vel alia figura sed semp pars circuli: q̃ circulus est simplicissima figurarũ: q̃ attribuẽda est primo corpori. Q̃ aũt sit capacissima sic pbat. non eiũ illud intelligit de omni angulata figura: qꝛ nunq̃ põt dari circulus tãte capacitatis q̃n posset mathematice cõscribi sibi figura angulata maiozis capacitatis si detur ecõuerso. sed intelligit de figura angulata inscripta in circulo cuꝰ oẽs anguli ad circũferentiã extendunt hoc igit notato si est possibile q̃ figura angulata sit capacitatis circuli hoc nõ põt esse nisi ꝓter multiplicationẽ angulozꝝ magis distantiũ a cẽtro q̃z latera faciãt: crescãt q̃ anguli in infinitũ: q̃ si ꝓueniũt figure poligome ad capacitatẽ circuli tũc ꝓueniẽt. Cõtra adhuc infinitis angulis existẽtib̃ semp est angulata angulus aũt est duaꝝ linearꝝ alternus cõtractꝰ: q̃ illa linea q̃ contingit aliã in angulo est chozda alicuꝰ portiõis circuli: q̃ non tñ recedit a centro q̃tum circũferẽtie portio cui subtendit: q̃ nõ ꝓuenit ad circuli capacitatẽ: q̃ circulꝰ capacissima est figuraꝝ: q̃ maxie cõpetit pmo corpori circũdanti omnia.

Ad questiũculam.

Q̃ sit figura simplicissima.

Q̃ sit figura capacissima.

Vtrũ celũ moueat ⁊ an sit idem principiũ motus celi fm phos ⁊ theologos.

Arti. V. F

D Einde q̃rit de hoc qd dicit ibi [Solet etiam q̃ri si stet an etiã moueat ⁊c.] ē. a. de hoc qd h̄ dicit disputari h̄ nõ est opus. Sed est notandũ q̃ fm Aristo. nullũ corpus mouet in loco suo cuꝰ motor nõ sit substãtia spũalis. ignis eiũ mouet ad locũ ⁊ alia elemẽta a generãtib̃ ipa per se ⁊ in locis suis quiescũt: celũ aũt mouet in loco suo: q̃ motor eius est substantia spũalis. Item obiicit Auicẽna q̃ nihil fm naturã mouet in aliquẽ situm ⁊ ex illo motu vno nũero ⁊ veritas habet p inductionẽ. stelle aũt mouẽt ad quẽcũq̃z situ ⁊ ex illo motu vno nũero q̃ nõ mouẽt motore q̃ est natura sola: sed a motore q̃ est suba spũalis. ⁊ hoc videt velle Hierony. in glo. sup̃ ꝓncipiũ ecclesiastes sup̃ illud Lustrãs vniuersa p circuitũ pgit spũs: Iꝑm solẽ iniqt spũs̃ noiauit q̃ aial sit ⁊ spiret vigeat ⁊ ãnuos orbes cursu suo explear. Itẽ obiectio Aristo. est ad h̄ qꝛ oĩs motor mouẽs corpus diuersificatũ p virtutes ordinatas ad inceptionẽ motꝰ localis in vno potius q̃z in alio est substãtia spũalis: motor autẽ celi mouet corpus dispositũ dextra ⁊ sinistra que sunt virtutes disponẽtes ad inceptionẽ mo-

Principium motus celi fm Aristo.

fm Auic.

Sententia Hierony.

Obio Aristo. ad qd sit.

Sententia phoꝝ arabū ꝓncipij motus.

tus ⁊ regirationē. ⁊ ideo oēs phi arabum dixerūt et phauerūt multipl'r q̃ celū mouet ab aia cōiūcta sibi ⁊ hoc dicit Arist. ⁊ Auicē. ⁊ Auerrois ⁊ Algazel ⁊ Alphorabi⁹ ⁊ Maurus Albumasar ⁊ Rabi moyses ⁊ q̃ habet motorē triplicē. s. cām ꝓmā q̃ est desideratū prime intelligētie ⁊ intelligētiā q̃ est plena formis explicabilib⁹ p motū sui orbis: ⁊ q̃ intelligētia simplex est: ideo nō pōt inrēdere motū ꝓticularē in b ⁊ illo situ ⁊ ideo terti⁹ motor cōiunct⁹ celo est aia fm ipos ⁊ natura celi est dispositio ad motū: q̃ natural'r circulariter ferr̄ ⁊ in cōpositiōe nō est cōtrarietas: ⁊ ideo mot⁹ ille est sine labore ⁊ pena vt dicit ⁊ nō inducit lassitudinē vt mot⁹ aie quo mouet corp⁹ nostrū. Jn b g̃ cōcordāt oēs ⁊ q̃ virtus ꝓmi motoris est in oib⁹ inferioribus ⁊ secūdi in inferioribus sibi ⁊ sic descēsio. Q̃ autē b totū sit error maledictus patet p Dam. sic dicentē in ij. li. ca. vj. Nullus autē multos celos vel luminaria existimet: inaiari eiū sunt ⁊ insensibiles: ⁊ iō veri⁹ dicendū puto q̃ nō mouent̄ nisi iussu diuino ⁊ voluntate ⁊ q̃ rōnes sup̄ dicte nō probāt nisi q̃ nō moueāt a natura q̃ sit forma corpis mouēs ⁊ hoc dicit etia alij phi sicut astronomi ⁊ Ptholome⁹ ⁊ Albategni ⁊ albumasar ⁊ Geber ⁊ alij g̃plures. Ad dictū g̃ Hierony. dōm q̃ ipe sumit b ex opiniōib⁹ phoꝝ. Aug. ar sup̄ Gen. hāc qōnē tangit ⁊ indiscussam reinq̃t. Alibi etiā disputatū est de ista materia multū ⁊ prolixe ⁊ ibi secuti sumus dicta quorundā mgr̄oꝝ theologie q̃ voluerūt opiniōes naturaliū ad theologiā reducere. dicendo q̃ angeli deseruiūt deo in motib⁹ celoꝝ ⁊ q̃ illi ab eis aie dicunt̄: sed nihil ita secure dicit sicut q̃ sola dei volūtate moueant̄ ⁊ natura ꝓria nō cōtrariante motui. De mō etiā motus quo mouent̄ disceptatio est apud sapiētes: sed hoc infra determinabitur in ornatu quarte diei.

Snia dñi Albert̄ reprobās dicta p̄cedentiū phoꝝ.

Nota cōtra phiam.

Ad dictum Hierony.

Nota in g̃ tuor coeq̃uis ⁊ in 2a sūma.

Quare tacuit scriptura de ope secūde diei qd̄ in alijs dixit.

Post hoc queri solet quare hic nō est dictum sicut in aliorū dieꝝ operibus: Vidit deus q̃ esset bonū: sacramentū aliq̃ō hic cōmendat̄. Jdeo eiū fortassis nō ē dictū qd̄ tamē sicut in alijs factū est: q̃ binarius principiū alteritatis est ⁊ signum diuisionis.

Arti. VII. B

Quare in opere istius diei non sit dictum vidit deus q̃ esset bonum.

D Eīn de querit̄ q̃nto ibi [Solet etiā q̃ri quare hic nō est dictū vidit deus q̃ esset bonū sicut in op̄ib⁹ aliorū dieꝝ ⁊ mgr̄ hui⁹ assignat cām allegoricā. In hystoriis aūt rāgit̄ causa l'ralis ⁊ vera: scz q̃ opus distinctiōis medie nature nō pficit̄ nisi distincto medio ab vtroq̃ extremoꝝ: ⁊ iō distinctio ista nō pficit̄ nisi die tertia/ ⁊ tūc bñdicit̄ q̃n aque distincte sunt/ ⁊ alia duo elemēta a ēra vt mgr̄ infra dicet̄ q̃ in distinctiōe aq̃ intelligit̄ distinctio ignis ⁊ aeris libera ab aquis tūc serenata tūc igitur pfecta distinctione accipient benedictionē sicut ⁊ alia opa.

De opere tertie diei q̃n aque congregate sunt in vnū locū.

Sequit̄: Dixit deus: Cōgregent̄ aque in locū vnū ⁊ appareat arida. Tertie diei opus est cōgregatio aquarū in vnū locū. Congregate sunt eiū oēs aque celo iferiores in vnā matricē: vt lux q̃ preterito biduo aquas clara luce lustrauerat: in puro aere clarior fulgeat et appareat terra q̃ coopta latebat: ⁊ q̃ aquis limosa erat fieret arida ⁊ germinib⁹ apta. Eodē eiū die ꝓtulit terra herbā virentē lignūq̃ faciēs fructū. Si aūt querat̄ vbi congregate sint aque q̃ totū tererāt spaciū vsq̃ ad celū. Potuit fieri vt terra subsidens cōcauas partes p̄beret vbi fluctuantes aquas reciperet. Potest etiā credi primarias aquas rariores fuisse q̃ sicut nebulas tegerēt terras. sed congregatiōe esse spissatas: ⁊ iō facile in vnū posse redigi locū. Cunq̃ multa cōstet esse maria ⁊ flumia: i vnū tm̄ locū dicit aq̃s cōgregatas ꝓpter cōtinuationē vel cōgregationē omniū aquarū q̃ in terris sunt: q̃ cūcta flumia ⁊ maria magno mari iungunt̄. Jdeoq̃ eū dixerit aquas cōgregatas in vnū locū: deinde dicit pluraliter: cōgregatiōes aquarū ꝓpter multifidos sinus caꝝ quibus omnib⁹ ex magno mari principium est.

a

b

Sequit̄ dixit de⁹ cōgregent̄ aque in vnū locū ⁊c. Hic agit̄ de vltima distin. circa quā mgr̄ tria determiat. s. q̃liter facta est distictio ⁊ vbi aque cōgregate sunt ⁊ q̃re maria plural'r dicunt̄. Circa primū aūt tria q̃ri pōt quoꝝ primū est de sufficientia operū distinctiōis. scōm de plantis vtrū ad distinctionē vel ornatū ꝓtineant: tertiū de plantis nociuis ex humore ⁊ figura/ vt sunt spine ⁊ venenose vtrum tunc facte sūt vel nō.

Que est sufficiētia operū distinctiōis ⁊ penes quid sumitur.

Arti. VIII. D

C Jrca primū ignis ⁊ aer elemēta sūt: g̃ indigēt distinctiōe sicut aqua ⁊ terra: g̃ nō sufficiēter determinat̄ opus distinctiōis in trib⁹ dieb⁹.

Arg. ꝓmo.

Jrē sicut firmamentū ⁊ celum aqueū celi sunt ita ⁊ sphera saturni ⁊ iouis ⁊ martis solis ⁊ veneris mercurij ⁊ lune: g̃ distinctiōe indigēt sicut ⁊ firmamentū ⁊ aqueū ergo insufficiēter ponitur opus distinctiōis

2o

Solutio opus distinctiōis vt pus dictū est nō est nisi determiatio generaliū ꝓncipioꝝ mūdi ad formā ⁊ ad locū ex quib⁹ sunt mouētia vel mota vel vtraq̃ in hijs q̃ generant̄ ⁊ corrūpunt̄. hoc aūt pōt esse aut q̃ sint mouētia ad generationē ⁊ ad misabilia ingredientia in cōstitutionē generati p subam. Si ꝓmo mōtūc est celi natura vl'r in oib⁹ spheris ⁊ stellis ⁊ hec distinguit̄ dupl'r ab extremo ⁊ a medio vt sup̄ patuit. Si aūt mouēs ad generationē ⁊ cōmixtionē ingrediens in subam generatoꝝ hoc est dupl'r: q̃ aut actiuū spūal'r humidū ⁊ siccū sicut cū actiuo simpl'r q̃ est calidū ē spūale siccū in igne ⁊ spūale humidū in aere aut actiuū fm q̃d q̃ est frigidū q̃ dicit̄ fm q̃d actiuū ⁊ si stit motū actiōe sua ⁊ inducit imobilitatē ⁊ cū illo est humidū incorruptibile in aqua ⁊ siccū incorruptibile in terra: ⁊ iō dicit phus q̃ oīm generatoꝝ materia magis est er aq̃ ⁊ terra. Dicēdū g̃ ad ꝓmū q̃ ignis ⁊ aer intelligunt̄ distincta q̃n libera ab alijs sunt serenata. Ad aliud dicendū q̃ sphere spūales planeta-

Solo

Ad primū

Ad 2m

rũ ⁊ stelle sunt de ornatu: qz ordinant per se ad diuersitatẽ figurarũ fm spẹs generatorũ quo ad mixtionẽ cõplexionis que omnib̃ est cõmunis.

Arti. IX. J Utrum plante pertinent ad ornatum vel distinctionem.

Arg. primo Secũdo q̃rit de plantis de q̃b̃ hic agit vtrũ pertineãt ad ornatũ ⁊ videt q̃ sic. nõ eñ videt cã q̃ tangit cõiter q̃ iõ pertineant ad dispositionẽ: qz radicãt terre adherẽt: qz fm b̃ cũ stelle nõ moueãt nisi motu orbis sui etiam stelle: qz adherẽt orbib̃ vt ptes toti nõ pertinẽt ad ornatũ q̃ falsum est. Itẽ stelle inaãte sũt vt dicũt scti: plãte aũt admiñ hũt partẽ ptis aiei: q̃ pertinẽt multo magis ad ornatũ q̃ stelle vt videt. Solo dõm fm Aug. q̃ plãte b̃ pducunt nõ in virtute semẽtiua: ⁊ iõ ipse in tertio sup Geñ. exponit pducat terra herbã ⁊c. i. virtutẽ pducẽdi accipiat: ⁊ b̃ in uit in. ij. ca. vbi dicit q̃ fecit vir gultũ agri anteqũ oriret in terra. Rõ hui̇ fm Aug. pot esse: qz ad pductionẽ plãtarũ sufficit motus stellarũ cũ virtute semẽtiua/ ⁊ sufficit eis generãs equoce. pter similitudinẽ materie suorũ corporũ in pribus suis: ⁊ iõ nõ pertinẽt ad ornatum qm̃ ornat̃ pric est forma q̃ dat mũdo in principio sui ad generationẽ vniuocã q̃ alias fieri nõ posset. nõ eñ bõ ⁊ equus virtute stellarũ p quãcũq̃ mixtionẽ generari posset nisi esset semẽ decisum ab aliq̃ eiusdẽ spẽi licet q̃dã phi ꝯriũ eius dixerint/ tñ hoc dicũt meliores q̃ nõ possent fieri aãlia cõpleta magnã habẽtia diuersitatẽ in organis vt bõ equus ⁊ asinus ⁊ hmõi nisi ex aliq̃ sue spẽi: ⁊ iõ plãte ad ornatũ mũdi nõ pertinẽt/ ⁊ hec rõ tenet etiã si dicãt fm alios sctõs rtio die pductas esse plãtas. Ad id aũt q̃ ꝯ obiãt dõm q̃ planete ⁊ stelle verũ est q̃ nõ mouent nisi motu alicuius orbis sed hoc nõ est pbatũ vtrũ stent in eadẽ parte orbis sp̃. Huic eñ sentẽtie multi contradicũt: sed de hoc nõ est ad pẽsens intẽtio: sed quicq̃d sit ipi sũt mouẽtes ad speciales formas ⁊ figuras in quib̃ ordinãt mũdus: et ideo pertinent ad ornatũ. Ad aliud dicendũ q̃ fm Greg. potius est viror q̃ aãa id quo viuũt plante: ⁊ iõ dicit phs q̃ habẽt partẽ partis aiei: qz licet habeant opera vegetabilis potius habẽt ea p modũ nature q̃ anie: ⁊ ideo dixit q̃dã phs q̃ plantarũ generatio fuit mũdo impfecto: aãlia aũt mũdo iam pfecto.

Ad primũ.

Ad 2m

Arti. X. K Utrũ plãte nociue tũc facte sũt sicut alie.

Ar. ꝯ q̃ nõ Tertio querit de plantis nociuis vtrũ tunc facte sunt ⁊ videt q̃ nõ. qz nõ ꝓparãt pena ante pctm̃: nociuitas autẽ plantarũ est ad penam: ergo nõ sunt facte nociue ante pctm̃. Item oia obediebãt a de in ꝓmo statu ad nutũ: ergo tunc nihil fuit sibi nociuũ. Sed cõtra humor venenosus naturalis est plantis q̃busdã ⁊ figura acutorũ angulorũ naturalis: cũ ergo vnũ q̃q̃ factũ sit tunc in sua natura videtur q̃ venenosus humor acuti anguli spinarũ tũc factus est: ergo nociua tũc facta sunt. Solutio cõmunis opinio est q̃ tũc facti sunt: sed nocere nõ potuerũt nisi p peccatũ: dicit eñ Isido. q̃ si adã nõ peccasset nec ignis vreret nec spina pungeret nec gladius scinderet nec aliq̃d aliud nocumentũ ei inferre posset ⁊ p hoc patet solutio ad totum.

Arg. in oppositũ q̃ sic

Solutio

Arti. XI. L Utrũ cõgregate sunt aque in locũ vnũ.

Obiectio Deinde querit de scõo q̃ mgr̃ tangit ibi [Si aũt querit vbi cõgregate sunt ⁊c.] s. a. Hoc eñ q̃ mgr̃ dicit non videt esse inconueniẽs: qz determinatũ est q̃ ꝯnto elementũ est rarioris substãtie tanto occupat maiorẽ locum: cũ igitur aqua sit rarioris substãtie q̃ terra: q̃ videt q̃ nõ potuerit esse q̃ terra subsidẽs recepit eã. Solutio dicẽdũ q̃ aqua dupl̃r considerãt scz fm naturã humidi interminati grossi/ ⁊ sic per circulũ nõ vndiq̃ terminãt ad terram per hoc eñ q̃ grossum elementũ est nõ cõplet sphericã figurã sed circularẽ: qz nõ occupat tm̃ locũ sicut aer ⁊ ignis: ⁊ ideo etiã terra adhuc habz minorẽ locũ: qz in medio circa centrũ locãt. inquãtũ aũt humidũ interminabile ꝓrio termio fluit ad terrã p circulũ ab aquilone in meridiẽ: qz in aquilone plus est frigus q̃ etiã in meridie in parte inhabitabili terre versus polũ/ ⁊ b̃ cõtingit ꝓter breuitatẽ dyametri solis in signis meridionalib̃ cũ igit̃ frigus inducat humidũ aqueũ prz q̃ plus habũdat aqua versus aquilonẽ q̃ versus meridiẽ ⁊ hec est causa: qz dicit phs in metheororũ q̃ mare fluit ab aquilone in meridiẽ in q̃trũ aũt habet humidũ cõmiscibile in corporabile influit p os ẽre ⁊ cõmiscet terrã ad generationẽ elemẽtorũ. Ad id igit̃ q̃ obiãtur dõm q̃ mgr̃ vocat subsessionẽ terre qn̄ dilatata ꝓmo p vapores ⁊ ĩmixtionẽ humidi exiccata cõtracta est ad centrũ: qz tũc liberũ dimisit circulũ oceano q̃ dicit̃ amphitrites eo q̃ circulariter circũfluit terram vt dictum est.

Ad obiectõ

Querit penes quid sumit diuisio terre in asiam: affricam ⁊ europam. Arti. XII. M

Deinde querit de tertio q̃ tangit ibi [Cum q̃ multa constet esse maria ⁊c.] s. b. Locus eñ ille vt habet in principio Eccles. mare oceanũ est vñ dicit ibi Omnia flumĩa intrant in mare/ ⁊ mare nõ redũdat: ad locũ vñ exeũt flumĩa reuertũt ⁊c. fm hoc querit rõ diuisiõis terre in asiã/ affricã ⁊ europã. Illa eñ diuisio nõ est ex fluminib̃: sed ex maribus vt videt: q̃ videt q̃ maria nõ cõtinent. Ad hoc dicendũ q̃ diuisio terre duplex est fm circulos magnos celi a quibus superficies intelliguntur extendi a semicirculo in semicirculum: ⁊ sic diuidit Boecũ in consolatione phie in quattuor quartas quarum vna semicirculũ facit supficies orizontis mũdi ⁊ alterũ secantẽ illum in superficie cẽtri terre facit equinoctialis. Sed nrã q̃rta habitabilis diuidit̃ in asiam/ affricã ⁊ europam ⁊ rõnẽ diuisiõis ⁊ solutionẽ obiectõis ponit Aug. i. li. de ciui. dei. xvj. sic dicẽs. Ista q̃ asia nũcupãt a meridie per orientẽ ad septentrionẽ pueniũt. Europa vero a septẽtrione vsq̃ ad occidentẽ/ atq̃ affrica ab occidente vsq̃ ad meridiẽ. vñ videnẽt orbem dimidiũ due tenere europa ⁊ affrica: aliũ vero dimidiũ sola asia. Et ideo due ptes ille facte sunt: quia inter vtrãq̃ ab occeano ingredit̃ q̃q̃d aquarũ terras influit/ ⁊ hoc mare magnũ nobis facit q̃ propter si ĩ duas ptes orbẽ diuidis orientis ⁊ occidẽtis asia erit in vna ⁊ altera europa. ex hijs patet solutio ad quesita. Si aũt obiãt q̃ mare nõ videt eẽ ꝓrius locus aq̃rũ: qz ꝓrius locus aq̃ ẽ locus elemẽti. elementũ aũt aq̃ est simplex ⁊ insipidũ: mare aũt salsum est ⁊ cõpositũ: q̃ nõ est ꝓrius locus aquarũ.

Solo. ad rocũ.

Obiectio

Solo

Dicẽdũ q̃ mare mixtũ ẽ terrestri cõbusto per accns vbi attigit terrã sed in recessu a terra est insipidũ: ⁊ b̃ accipit̃ a dicto phi ĩ. j. de aãlib̃ vbi dicẽ sic Quoddã aãl marinũ maris est aãli sanguis cũ tñ careat sanguie ⁊ hoc est raro sicut q̃dã pisces dicti malathie. nã hoc genus augmẽtãt in locis calidis ⁊ magis est in pelago q̃ ꝓ ripas/ ⁊ p̃cipue in locis in q̃b̃ multiplicãt aque insipide ex b̃ patet q̃ aqua insipida est in pelago

longe a ripis vel littoribus: nam littora pontus habet sed cetera flumina ripas.

De opere quarte diei quãdo facta sunt luminaria.

Dist. XV. Qtriduo pcedẽti fera est dispositõ. ⁊ distinctio qrtuor elemẽtorꝝ ⁊ triduo sequẽti ornatus est mundus.

Sequitur. Dixit deus. Fiant lũinaria in firmamẽto celi: ⁊ diuidãt diẽ ac noctẽ. In pcedẽti triduo disposita est vniuersitatis huiꝰ mundi machina ⁊ ptibus suis distributa. Formata eñ luce prima die q̃ vniuersa illustraret: duo sequẽtes dies attributi sunt supme ⁊ infime parti mũdi firmamẽto. s. aeri terre ⁊ aq̃. Mãsc̃da die firmamẽtũ desup expãsum est. Tertia ꝛo aq̃ꝝ molibꝰ intra receptacula sua collectis ⁊ra ẽ reuelata atq̃ aer serenatꝰ. Quartuor ergo mũdi elemẽta illis diebus suis locis distincta sunt ⁊ ordinata. Tribꝰ aũt seq̃ntibus diebꝰ ornata sunt illa q̃ttuor elementa Quarta eñ die ornatũ est firmamẽtũ sole et luna stellis. Quĩta aer in volatilibus ⁊ aq̃ in piscibus ornamẽta acceperũt. Sexta accepit ⁊ra iumẽta ⁊ reptilia ⁊ bestias: post q̃ oia factus est hõ de terra ⁊ in terra: non tũ ad terrã nec ꝓpter terrã sed ad celũ ⁊ ꝓpter celum.

Ante alia de ornatu celi agitur sicut prius factum est.

Quia ergo celũ ceteris elemẽtis spẽm ꝑstat: priusq̃ alia factũ est: ideo ante alia ornatur in quarto die quo fiunt sydera: que ideo facta sunt vt ꝗ ea illustreť inferior pars ne esset habitãtibus tenebrosa. Infirmitatiq̃ hominũ ꝓuisum est vt circũeunte sole potirenť homines diei noctisq̃ vicissitudine ꝓpter dormiẽdi vigilãdiq̃ necessitatẽ: ⁊ ideo etiam ne nox ĩdecora remaneret: sed luna ac sydericꝰ cõsolarenť hoĩes q̃bus in nocte operãdi necessitas incũberet: ⁊ quia quedã aĩalia sunt que lucẽ ferre nõ possunt. Qs aũt subdiť. Et sint in signa ⁊ tempora ⁊ dies ⁊ annos quõ accipiendũ sit queri solet. Ita eñ dictum videtur quasi quarto die cepissent tempora: cum prius triduũ sine tẽpore nõ fuerit. Ideoq̃ tẽpora que fiunt per sydera nõ spacia morarũ ꝗ vicissitudinẽ aeree q̃litatis debemꝰ accipe: quia talia motibus syderũ fiunt: sicut dies ⁊ anni quos vsitate nouimus. Sũt eñ in signa serenitatis ⁊ tẽpestatis: ⁊ in tempora: quia ꝗ ea distinguimꝰ quattuor tẽpora anni. s. ver: estatem: autumnũ: hyemem. Vel sunt in signa ⁊ tẽpora: id est in distinctionẽ horarum: quia priusq̃ fierent ordo tẽporũ nullis notabatur inditijs vel meridiana hora vel qualibet hora. Hec quarta die facta sunt.

Sequiť. dixit deus: fiant lumiaria magna ⁊c. In hac distinctiõe duo dicunť scz ortꝰ triũ dierũ ⁊ in fine explicãtur opiniões sanctorꝝ: vtrũ oia sil' facta sint vel non ibi [In hac ꝛo reꝝ] In ꝓma sũt tres ꝓtes ꝓm triplicẽ ornatũ trium dierũ: ⁊ pater in lra diuisio. A

Vtrũ stelle ptinent ad ornatum. Arti. I

Incidit aũt dubiũ circa ornatum quarte diei de hoc q̃d dicit in quarto die fuĩt sidera. Et q̃runť q̃nq̃ circa stellas quoꝝ primũ est vtrũ ꝓtineãt ad ornatũ. scõm quare sol ⁊ luna dicunť magna luminaria. tertiũ q̃d dicať hic firmamentũ. q̃rtũ qualiter sint in ꝓpa ⁊ signa. q̃ntũ vtrũ habeãt aliquã causalitatẽ sup liberũ arbitriũ. Ad ꝓmũ obijcitur sic cuiuslcũq̃ corꝑis totũ non ꝓtinet ad ornatũ nec ꝓsei ornatui deputať. circuli aũt sꝑeraꝝ ꝓm se nõ pertinẽt ad ornatũ: q̃ nec ꝓtes. ꝓma ꝓtz ex ꝓhabitis in q̃bus totũ ⁊ ꝓtes vna dispõne cuiuslibet corꝑis disponunť. scõa patet ꝑ b̃ q̃ stella dicať ab oĩbꝰ ꝑhis pars orbis. Si di. q̃ q̃dã ꝓtinẽt ad ornatũ ꝓm q̃ ornatꝰ dicit pulchritudinẽ. q̃dã aũt ad spẽi determinationẽ: ⁊ qꝛ stelle sunt luminose ⁊ lũinaria mũdi: iõ ꝓtinẽt ad ornatũ vt videť dicere mgr: qꝛ in lũine earũ ꝓlia videtur. Illud est valde dubiũ q̃d supponiť qꝛ plurimi ꝑhoꝝ dicũt q̃ nulla stellarũ habet lumẽ nisi a sole/ ⁊ vt aliquos noĩemus hoc dicit Aristo. in ꝓncipio. ij. de causis ꝓprietatũ elementoꝝ. Et Auicẽ. dicit q̃ oẽs habẽt colorẽ sed nõ lucẽ nisi a sole. ⁊ Mesebala in li. de motu orbis. ⁊ ponit ad hoc plures figuras: q̃ nihil ẽ hoc dictu. Si di. q̃ illi mentiunť: qꝛ scriptura dicit luminaria. Contra etiã lunã dicit lumiare ⁊ rẽ bene videmus in eclipsi solis q̃ ipa de se nigra est ⁊ nõ luminosa: q̃ dubiũ est q̃d supponiť ꝓ certo/ ⁊ a ꝑhis melioribus dicať contrariũ. Solutio dicendũ q̃ntũ ꝓtinet ad hunc passum: qꝛ stelle ideo ꝓtinẽt ad ornatũ vt supra dixim⁹: qꝛ formatio eaꝝ est vt moueãt ad species determinatas: qualr aũt moueanť in suis orbibꝰ alterius est negocij: qm̃ hoc absq̃ demõstratiõe non põt ꝑbari. Ut̃ bene cõcedo q̃ causa nulla est q̃ poniť pro causa: sed hoc veꝝ est q̃ siue sub luce ꝓpria siue sub aliena faciũt ad apparentiã venustatis inferioꝝ. Solo

Queriť quare sol ⁊ luna dicunť magna luminaria ⁊ an luna facta sit plena lumine siue in incensione. Arti. II B

Secundo queriť q̃re sol ⁊ luna dicunť magna luminaria. q̃ eñ sol dicať magnꝰ hoc nõ habet q̃stionẽ: qꝛ sol magnus est q̃ntitate ⁊ lũine: sed luna parua est q̃ntitate licet sit ꝓpe: ⁊ iõ videať maior q̃busdã aliꝭ stellis ⁊ parua est lũine: q̃ videť q̃ male dicať magna. Iteꝝ queriť de luna vrꝝ facta sit plena vel ꝓma. s. incẽsione. si aũt ꝓma tunc est imperfecta: q̃ fecit deus aliq̃ ꝑfectũ. si plena tunc videť fallere alia translatio q̃ dicit q̃ fecit lunã in inchoatione noctis: nõ eñ in inchoatiõe noctis primo apparet cũ sit noua. Solutio de q̃ntitatibꝰ lũinariũ diuersa scribunť a ꝑhis: sed in hoc ꝛcordãt q̃ sol multo maior est terra q̃d ꝓbať ꝑ vmbrã terre que tendit in acutum vel conũ q̃d nõ esset si equalis vel maior sole esset terra. q̃ aũt tendit in conũ vmbra terre pater ex b̃: qꝛ aliter eclipsaret omni nocte multas stellarũ fixarum qꝛ si equalis esset soli vel maior nunq̃ finireť vmbra sed in ĩfinitũ vel vsq̃ ad stellas fixas vmbra ꝓijcereť. Questiũcla secunda. Solutio ad primũ.

Luna aūt magna dicit in effectu licet non sit magna ḡntitate; ⁊ ideo a pbo dicit scōs sol. habet aūt ꝓcipue mouere terrena ⁊ ꝓcipue humana eo q̄ est vicinior.

Ad aliud dicendū q̄ vtraq̄ quidā dixerūt. si aūt dicit noua facta tūc nō sequit id q̄ obiicit: q̄ perfectio sua naturalis est vt accipiat incrementa luminis fm distantiā a sole. vñ imperfecta nō dicit q̄ñ habet id q̄ substantiā debet habere.

Ad questiū culam.

Arti. III. £ Querit quid hic dicit firmamentū.

Tertio querit q̄d dicat hic firmamentū. si eim firmamētū dicit celū stellarū fixarū hoc nō competit: q̄ sol ⁊ luna ⁊ alie quedā stelle q̄nq̄ scz planete nō sunt posite in celo stellarū fixarū. Ad b dicendū q̄ si Ptholomeū ⁊ Nicolaū in cōmēto super Almagesti ⁊ Mesebala vellemus sequi/nos ꝓter celum empireū q̄ pbi nō cognouerūt ponerem⁹ decē celos: quoꝝ ꝓmū est q̄ reuoluit sup polos eq̄noctiales/ ⁊ oēm stellā reuoluit motu diurno. Scōm autē est celū nō stellarū q̄ reuoluit sup polos ozbis declinis. i. oblic ⁊ oēm stellā reuoluit ab occidēte in orientē fm ḡntitatē sui circuli: quia equali velocitate mouetur fm dictos pbos/ ⁊ etiam fm Thebith luna saturnus ⁊ stella fixa. sed q̄ luna. 28. dieb⁹ pagit circulū: saturnus in trigintā fere annis: ⁊ stella fixa in. 36. milib⁹ annis hoc cōtingit q̄ in tali ꝓportione ḡntitatis quāitas circuli vnius supat circulū alteri⁹ cū tū spacia sint eq̄lia q̄ pambulāt omni die naturali equali. Tertius ozbis est stellarū fixaꝝ in vna supficie existentiū nō fixarū ideo: q̄ nō moueat: sed iō fixarū: q̄ imagines ⁊ distātias situs ad invicē nō mutāt. vt pbat in almagesti. Quartus est ozbis saturni. Quintus est ozbis iouis. Sextus martis. Septimus solis fm dictos pbos. Octauus veneris. Nonus mercurij. Decimus lune. Geber autē in cōmento quodā almagesti singularē tenet viam in mercurio ⁊ venere q̄ ponit eos sup solem: ⁊ tunc quo ad illos duos fm illū mutat ozdo sed nō nūerus: ⁊ ideo dicendū q̄ fm sacrā scripturā tota natura q̄nti corpis firmamentū dicit: apud phos aūt dicit firmamentū octaua spera sursum ascēdendo. vtrū aūt totū sit cōtinuū corp⁹ ⁊ vnū vel diuersa/ ⁊ de longiori longitudine ⁊ ꝓpiori longū erigit sermonē ⁊ multas demonstratiōes ⁊ b ptinet alij negotio.

Solo. ad b totū.

Arti. IIII. D Qualiter sol ⁊ luna sunt in signa ⁊ tēpora.

Quarto querit q̄liter sint in signa: aut eim in signū q̄ est causa aut nō: si sic: ḡ cum motus sit necessarius videtur signū illud esse necessario causa rerꝝ q̄ nō dicit ab aliquo catholicoꝝ. Si autē est signū nō causa: ḡ id q̄ signat reducet ad aliud q̄ est causa illius signati. non aūt pōt hoc esse nisi immortale ⁊ ꝓpetuū ⁊ primū corpus: ḡ aliq̄ tale corpus est ante celum q̄ falsum est: ḡ videt q̄ sit signū ⁊ causa.

Arg. pmo.

20 Itē etiā Aug. videt dicere q̄ sint cause. dicit eim sic in li. v. de ci. dei. Non vsq̄quaq̄ absurde dici pōt ad solas corpoꝝ differētias afflatus quosdā valere sydereos sicut in solariib⁹ accessib⁹ ⁊ decessib⁹ videmus etiā ipius anni tēpora variari/ ⁊ lunarib⁹ incrementis atq̄ decrementis augeri ⁊ minui quedā genera rerū sicut echinos cōchas ⁊ mirabiles estus oceani. Itē inter causas inq̄ete generatiōis ⁊ corruptionis in. ij. de generatiōe ⁊ corruptiōe ponit allatio continua solis in obliquo circulo: ḡ videtur q̄ sint signa et cause.

30

40 Itē corpis vno mō se habētis in motu ⁊ esse est regere corp⁹ diuersimode se hās ī motu ⁊ esse: celū aūt ⁊ stelle vno mō se hāt in motu ⁊ esse ⁊ nō sunt elemēta ⁊ elemētata: ḡ videt q̄ regunt ista inferiora ab illis.

50

Itē phs in li. de vialib⁹ dicit q̄ oīm ꝓgnatio et pt⁹ fiūt fm allatiōes stellaꝝ: ḡ videt q̄ regāt ⁊ signēt vt cause. Itē in lra hic habem⁹ q̄ sunt signa imbriū ⁊ serenitatū: ⁊ idē dicit Dam. sed eleuatiōe vaporū fiunt imbres: ḡ etiā sūt cause eleuatōis vaporis. sed eleuatio inferioris est cā cōmixtiōis elemētoꝝ: ḡ etiā cāe sūt cōmixtionū: ḡ ⁊ generatiōis eoꝝ p ꝓñs. Solo puto q̄ b ꝓcedendū sit q̄ sunt signa ⁊ cause mouētes inferioꝝ corruptibiliū. Ad b aūt q̄ obiicit q̄ sunt cause necessarie dōm q̄ nihil valet: q̄ licet stelle moueant vno mō nō tū respiciūt inferiora vno mō: sz etiā inferiora nō mouēt vno mō: ⁊ iō effect⁹ stellaꝝ p dispositiōes ꝓprias pōt ꝓpediri/ ⁊ b est q̄ dicit Ptholome⁹ in centū vbis q̄ sapiēs hō dñat astris. i. disponēdo corpa ꝓprijs dispositiōib⁹ ad q̄s mouent stelle ⁊ p b pater solutio ad totum.

60

Solutio

Ad id q̄ obiicit q̄ cessarie

Utrū stelle habeāt dominiū super liberū arbitrium.

Arti. V. £

Quinto q̄rit vtrū habeāt virtutē sup libeꝝ arbitriū hoīs videt q̄ nō: q̄ dicit Dam. q̄ nō rū actuū nullo mō sunt cāe. Itē Aug. in. v. de ci. dei multiplr in ꝓriū but⁹ laborat dicēs q̄ aī volūtates positionib⁹ sydeꝝ nō subdunt. Sed cōtra volūtas multū dependet a cōplexionib⁹ corpoꝝ: ḡ si hāt ptātē sup cōplexiones corpoꝝ etiā videt hāe ptātē sup ꝓtelligentiā aīe ⁊ li. ar. Itē videm⁹ astronomos rūdere de hīs q̄ subsūt libero arbitrio vt de pace ⁊ de bello. de depopulatōe terraꝝ ⁊ ꝓstructiōe ⁊ hmōi ⁊ b fm ꝓsideratiōes stellaꝝ. Cū igit frequēter veꝝ ꝓnūciet videt q̄ illoꝝ sūt cause. Itē Aristo. in li. de causis ꝓprietatū elemētoꝝ dicit q̄ regna vacua sunt ⁊ terre depopulate apud cōiunctionē duaꝝ stellarū. s. iouis ⁊ saturni: ḡ videt q̄ causalitatē habeant sup li. arb. Solo dōm q̄ nullā hāt causalitatē sup li. ar. fm dicta sctōꝝ ⁊ etiā pbi nō dicūt q̄ habeāt causalitatē sup li. ar. nisi sicut ꝓbatū est pmo. s. p ꝓñs inquātū li. arbi. trahit a cōplexiōe ad inclinationē q̄rūdā ad actuū. Ad oīa alia dicit Aug. q̄ tales reuelatiōes poti⁹ fiūt p demones q̄ p motū supiorū: possumus tū dicere q̄ nihil ꝓhibet debilitatē ꝓcessus tori⁹ vite fm fortitudinē signari ⁊ iuuari ⁊ ꝓpediri astris: sz nō libe. ar. ita tū q̄ in corpalib⁹ actib⁹ tūm intelligat ⁊ q̄ cālitas a corpe ꝓcipiat ⁊ ī aīa nō fit nisi p ꝓclinationē

Solutio

Ad ea q̄ in oppositū

De ope quinte diei quādo creauit de⁹ exaq̄s volatilia et natatilia

Dixit etiā de⁹ ꝓducāt aque reptile aīe viuētis ⁊ volatile sup terrā ⁊c. Opus q̄nte diei ē formatio pisciū ⁊ auiū: q̄b⁹ duo elemēta ornant: ⁊ de eadē materia. i. de aquis pisces ⁊ aues creauit: volatilia leuans in aera ⁊ natatilia remittens gurgiti.

Arti. VI. £

Quare aeris ⁊ aq̄ ornat⁹ fit vno die ⁊ q̄re ōr reptile ⁊ quare ignis nō ptinet ad ornatū.

Questiūcula prima.

Einde q̄rit de b q̄d dicit ibi [Dixit de⁹ ꝓducāt aq̄ reptile] Et q̄runt b duo. s. q̄re aeris ⁊ aque ornat⁹ fit vno die ⁊ q̄re dī reptile. Ad primū sic duo elemēta diuisa hāe dicunt distictos dies ī ornatu aer ⁊ aq̄ sūt elemēta diuisa: ḡ duob⁹ dieb⁹ debēt ornari. Itē aues ⁊ pisces q̄escūt in terra: ḡ vi

Questiūcula secunda.

Argunt p̄o.

Questiũcula tertia. dek q̃ ptineãt ad ornatũ terre. Itẽ q̃re ignis nõ habet ornatũ specialẽ? Solo. Solo dõm q̃ aqua ꝛ aer cõuenit in q̃litate passiua que est humor ꝛ sil̃r in ꝓprietate pspicui, ꝛ aues ꝛ pisces etiã vicina sunt in materia. Ad q̃stiũcula pmã ꝛ ad primũ. sunt eñ aues vt dicũt ex hũido vapozabili qd̃ appropinq̃t nature aeris: pisces autẽ ex aq̃s pinguescẽtibꝫ subtus ꝛ constãtibꝫ p coagulationẽ: ꝛ iõ vnꝰ diei habent ornatũ. Ad aliud dõm q̃ locus ĩmobilitatis nunq̃ assignat̃ p ornatu/sed potꝰ locꝰ motꝰ ꝛ locus motus aũt pisciũ ꝛ auiũ sunt aer ꝛ aqua. Ad id qd̃ scdo q̃rit̃ de reptilibꝫ dicit̃ q̃ reptile dicit̃ mlt̃is modis vt colligit̃ ex li. de aĩalib. ſ. qꝛ vi pinnaꝝ se rapit vt pisces: vel qꝛ vi oris vt q̃dã vermes: vel qꝛ vi costarũ vt q̃dã serpẽtes: vel qꝛ vi annuloꝝ q̃s cõtrahit et extẽdit vt hũana corpa anulosa: sed primo modo sumitur hic reptile. Ad aliud dicendũ q̃ ignis habet cõsumptiuã qualitatẽ: ꝛ ideo nihil animatũ viuit in illo: falsum est eñ qd̃ dicũt q̃dã de salomãdra.

Ad q̃stiũcula secũdã.

Ad q̃stiũcula tertiã.

De ope sexte diei q̃n̄ creata sunt animalia et reptilia terre.

Sequit̃. Dixit deus: Producat terra animã viuentẽ: iumẽta ꝛ reptilia et bestias terre: ꝓm spẽs suas ꝛc̃. Sexte diei opus describit̃ cum terra suis animalibus ornari dicit̃.

Vtrum post peccatũ venenosa aĩalia noxia facta fuerint: an propter peccatũ nocere ceperint prꝰ facta innoxia.

Queri solet de venenosis ꝛ pnitiosis aĩantibus: vtrũ post pctũ hoĩs ad vindictã creata sint. an potꝰ creata innoxia pctõribꝰ nocere ceperĩt. Sane dici põt q̃ creata nihil hoĩ nocuissent si nõ peccasset: puniẽdoꝝ nãq̃ vitiorũ ꝛ terrẽdoꝝ: vel ꝓbãde vel ꝓficiẽde xtut̃ cã nocere ceperũt. Fuerũt ꝗ creata ĩnoxia ſz ꝓpter pctũ facta sunt noxia.

Vtꝝ mĩuta aĩalia tũc creata fuerĩt

De q̃busdã etiã minutis aĩantibꝰ q̃stio ẽ: vtꝝ in ꝓmis cõditiõibꝰ creata sint: an ex rebꝰ corruptis postea orta sint? Pleraq̃ eñ de humidoꝝ copoꝝ vitijs vel exalatiõibꝰ terre siue de cadauerib⁹ gignũt̃. Quedã etiã de corruptiõe lignoꝝ ꝛ herbaꝝ ꝛ fructuũ: ꝛ deꝰ autor oĩm ẽ. Põt aũt dici q̃ ea q̃ de corpibꝰ aĩaliũ marĩe mortuoꝝ nascunt̃ cũ aĩalibꝰ creata nõ fuerint nisi potẽtialiter ꝛ materialr. Ea xo q̃ ex terra vel ex aquis nascunt̃ vel ex eis q̃ terra germinãte orta sunt: tũc creata fuisse nõ incongrue dici potest.

Quare post oĩa factus est homo.

Omnibus aũt creatis atq̃ dispositis nouissime fact⁹ est hõ tanq̃ dñs ꝛ possessor: q̃ ꝛ oĩbꝰ ꝓferẽdus erat vñ sequit̃. Vidit deus q̃ esset bonũ. et ait: Faciamꝰ hoĩem ad imaginẽ ꝛc̃.

Sed anteq̃ de hoĩs creatiõe tractemꝰ qd̃ supra breuiter tetigimꝰ plenꝰ xsantes clarius faciamꝰ. In hac eñ rerũ distinctiõe catholici tractatores dissentire vt supra dixim⁹ ĩueniunt̃. Alijs dicẽtibus res creatas atq̃ distinctas ꝓm spẽs suas p interualla ſex dieꝝ quorũ snĩe qꝛ lr̃a Geñ. magis ĩseruire videt̃ atq̃ catholica eccl̃ia magis approbat iõ hactenꝰ studiose docuimꝰ quõ ex illa cõi materia prius informiter facta postea corpaliũ reꝝ genera p ſex dieꝝ volumĩa distinctim sint formata. Alijs aũt videt̃ q̃ nõ p interualla tẽporũ facta sint: sed sil̃r ita formata ad esse ꝓdierũt. Qd̃ Aug. sup Geñ. plurib⁹ modis nitit̃ ostendere dicẽs elemẽta q̃ttuor ita formata sicut mõ apparẽt ab initio extitisse ꝛ celũ syderibꝰ ornatũ fuisse. Quedã xo nõ formalr sed materialiter tũc facta fuisse: q̃ post p tẽporis accessum formaliter distincta sunt: vt herbe: arbores ꝛ forte aĩalia. Oĩa ergo in ipo tpis initio facta esse dicũt: sed q̃dã formaliter ꝛ ꝓm species quas habere cernimꝰ: vt maiores mũdi ptes: quedã xo materialr tñ. Sz vt dicũt moyses loquẽs rudi ꝛ carnali ꝓ locutiõis modũ tpauit de deo loquẽs a sil̃i hoĩs q̃ p moras tẽporꝝ opa sua pficit: cũ ipe sil̃r sua opa fecerit. vñ Aug. Ideo inq̃t moyses diuisim refert deũ illa opa fecisse: qꝛ nõ potuit sil̃r ab homine dici qd̃ a deo sil̃r potuit fieri. Itẽ potuit diuidere scriptura loquẽdi tpibus: qd̃ deus operãdi tpibus nõ diuisit. Illi q̃ his autoritatib⁹ ꝛ alijs hmõi inherẽtes: dicũt q̃ttuor elemẽta atq̃ celi luminaria ita formata sil̃r esse ꝛ habuisse illos ſex dies quo scptura cõmemorat ſex reꝝ genera. i. distinctiões appellãt q̃ simul facte sũt: ptim formalr: ptim causaliter.

Quõ intelligẽdũ sit deũ requieuisse ab omni opere suo.

Iam de septime diei requie aliq̃d nos eloq̃ oportet. Scriptũ est qꝛ cõpleuit deus die septimo opus suũ ꝛ req̃euit die septimo ab vniuerso opere qd̃ patrarat. Requieuisse dicit̃ deus die septimo nõ quasi operãdo lassus: ꝓ ab vniuerso ope req̃euit: qꝛ nouã creaturam facere cessauit. Requiescere eñ cessare dicitur. vñ in Apocal̃. dr: Nõ habebãt requiẽ dicẽtia: Sctũs sctũs sctũs. i. dicere nõ cessabãt req̃euisse ꝗ deꝰ dr: qꝛ cessauit a faciẽdis generib⁹ creature: qꝛ vltra noua nõ ꝓdidit. Vsq̃ nunc tñ vt veritas in euãgelio ait: operat̃ pater cũ filio. ſ. ãministratiõnẽ eorundẽ generꝝ que tunc instituta sunt. Creatoris eñ virtus

Geñ. 2.

Apocal̃. 4.

causa subsistẽdi est omni creature. Qd ergo dr
Job.5. Pater me⁹ vsq mõ opat: ⁊ ego operor: illud
vniuerse creature cõtinuã ãministrationẽ oñ
dit. Die ergo septio reqeuit. vt nouã creatu
rã vlterius nõ faceret cuius materia vel silli
tudo nõ pcesserit: sz vsq nũc opat: vt qd con
didit cõtinere ⁊ gubernare nõ cesset.

Qualiter accipiendũ sit qd dicitur de⁹ complesse opus suum septimo die: cũ tunc requieuit ab omni opere suo.

Sed qrit quõ septio die dicat deus cõplesse
opus suũ: cũ ab oi ope illo die reqeuerit: nec
aliqd genus nouũ rex fecerit? Alia trãslatio
habet. Cõsũmauit de⁹ die sexto opa sua que
nihil qstiõis affert: qr manifesta sunt q in eo
facta sunt ⁊ oim cõsũmatio eo die pfecta est:
sicut scriptura ostẽdit cũ ait: Vidit deus cũ
cta q fecerat ⁊ erãt valde bona. Omnia qui
dẽ naturaliter bona erãt nihilq in sui natura
vitij habẽtia: ⁊ sunt bona q cõdidit de⁹ etiã
singla. Simul vo vniuersa valde bona: qr ex
oibus cõsistit vniuersitatis ãmirabil pulchri
tudo: in q etiã illud qd malũ dr: bñ ordinatũ
⁊ loco suo positũ eminẽti⁹ cõmẽdat bona: vt
magis placeãt ⁊ laudabilioza sint dũ cõparã
tur malis. Sexto ergo die facta est operũ cõ
sũmatio. Ideo pmissa orit qstio quõ dicatur
deus die septimo opus suũ cõplesse: qd he
braica vitas habz in quo tũ nihil nouũ creat
se dr: nisi forte dicat die septio cõpleuisse op⁹
suũ qr ipm benedixit ⁊ sctificauit sicut subij
cit scriptura: Benedixit diei septio ⁊ sctifica
uit illũ. Opus eñ est benedictio ⁊ sctificatio
sicut Salomon aliquid operis fecit cum tem
plum dedicauit.

Que sit benedictio ⁊ sanctificatio septime diei.

Illum aũt diẽ sctificasse ⁊ benedixisse dicit:
quia mystica p ceteris benedictõe ⁊ sctifica
Exod.27 tione eũ donauit. Unde in lege dr: Memẽto
sctificare diẽ sabbati. Et inde est q numeran
do dies vsq ad septimũ pcedim⁹ ⁊ dicimus
septẽ esse quoz repetitiõe omne tẽpus agit:
nõ qn alius sit ab illis dies octauus ⁊ nonus:
⁊ sic de ceteris: sed qr in sex diebus rerũ gene
ra distincta sunt: ⁊ in septimo licet non fuerit
nouũ genus rerũ institutũ fuit tamẽ in eo qsi
quidã nouus status sctificatiõis operũ ⁊ re
quietiõis opificis. Põt etiã sic exponi illud
Cõpleuit deus die septimo opus suũ. i. cõple
tum ⁊ consũmatum vidit.

Que differẽtia est inter bestiã ⁊ iumentũ
⁊ aĩalia: quare de aĩalib⁹ amphibijs. i. dubie
vite. s. ptim agrestib⁹ ⁊ ptim natatilib⁹ ⁊ qre
de mineralib⁹ etiã nõ facit mẽtionẽ. Arti. vii. B

Deinde querit de hoc qd dicit ibi [Sequit di
xit de⁹ pducat terra ⁊c.] Circa ornatũ terre
qrunt hrtia ⁊ pmũ est q dia sit inter iumẽta
⁊ bestias ⁊ aĩalia. Scdm cũ multa sint gña aĩaliũ: qr
dicit Aristo. q natura nõ pcedit de marino ad agre
ste nisi p mediũ qre ipe non facit mentionẽ de medijs
aĩalib⁹ inter natatilia ⁊ agrestia Tertiũ qre nulla mẽ
tio est de mineralib⁹ inter ornatũ elementoz. Ad
primũ g dõm q iumẽta dicunt in hystoziis qsi iuua
mẽta q creata sunt in adiumẽtũ laboris aĩaliũ enim
genus est. bestia aũt dicit qsi vastia q dentib⁹ vel vn
guib⁹ nocet: pecora aũt dicunt vt dicit mgr in lib. de
bono cõiugali eo q talib⁹ antiqui pecuniã acqrebãt.
Ad aliud dõm q moyses nõ intredit h dicere nisi ge
nerales differẽtias aĩaliũ q sunt natatile volatile grẽ
sibile. Ad aliud dõm q mineralia nõ habẽt nisi fo
mã ?sequentẽ cõmixtionẽ elementoz: ⁊ iõ ad ornatũ
nõ ptinẽt sed ad dispositionẽ: nec tñ etiã ibi fit mentio
qr occulta sũt in terra: ⁊ rudi ppl'o manifesta tñ expo
nebãt. de aĩalib⁹ aũt nociuis ⁊ q gñatiõe equoca vir
tute stellaz vel putrefactiõe nasci pũt magis cõueniẽ
ter satis determiãt in lra. de h aũt qd seqt de opiniõe
Aug. sup disputatũ est in dist. xiij. de qete etiã sabbati
qntũ ptinet ad locũ istũ satis est qd dicit in lra ⁊ resi
duũ habet sup tertiũ pceptũ in terrio. De hijs autem
oib⁹ ertãt alie qstiones a nobis cõpilate plurius in q
bus quedã sunt q hic nõ continent.

Questiuncula primaza

Ad questiuncula secũda

Ad questiuncula secũda

Ad questiuncula tertia

De hominis creatiõe vbi considerandũ est quare creatus sit hõ: ⁊ qualiter sit institut⁹: que duo supra tractata sunt: ⁊ qlis factus ⁊ qualiter lapsus: postremo quõ sit reparatus. que discutienda sunt.

Dist. XVI. De pducione creature cõposite et spiuali ⁊ corporali. s. de hoie i cõpositione ad principiũ efficiũ uum.

Hi excursis q supra d
hois creatione pmisimus effectui
mancipare atq ordine explanare
nũc suscipimus: vbi hec considerãda vident
scz quare creatus sit hõ: ⁊ qualiter institutus
⁊ qualis ⁊ quõ factus: deinde qualiter sit la
psus: postremo qualiter et per que sit repa
ratus. Horum autem primo ⁊ secundo posi
ta id est causam creationis humane ⁊ modũ
institutionis superius pro modulo nostre fa
cultatis tractauimus. Ideoq superest vt qua
lis vel quomodo factus sit discutiamus. In
Geñ. legitur: Faciamus hominem ad imagi
nẽ ⁊ similitudinẽ nostrã ⁊c. In eo q dicit fa
ciamus: vna operatio triũ personarum ostẽ
ditur: in hoc vo q dicit ad imaginem ⁊ simili
tudinẽ nostrã: vna ⁊ equalis substantia triũ

Geñ. I.

psonaꝝ monstrat. Ex psona enim pris hoc dicitur ad filiū ⁊ spūsctū nō vt q̃dā putāt angeli q̃ dei ⁊ angelorum non est vna eadē imago vel similitudo.

Qd imago ⁊ silitudo hic a diuersis accipit varie a q̃busdā ī creata: ⁊ ab alijs creata ⁊ increata vel essētia trītatis vel filius ⁊ spūsctūs.

Imago aūt ⁊ similitudo in hoc loco vel ī creata intelligit. i. trinitatis essentia ad quā factus est hō vel creata in q̃ factus est hō: ⁊ ipa hoī cōcreata. Increatā enim imaginē q̃ deꝰ est intellexisse videt Beda cū dicit nō esse vnā imaginē dei ⁊ angeloꝝ: sed triū psonaꝝ. et iō psonis nō angelis fit ibi sermo. Improprie tū imago dr: q̃ imago relatiue ad aliud dr cuiꝰ similitudinē gerit ⁊ ad qd repsentandū facta est: sicut imago cesaris q̃ ipiꝰ silitudinē pferebat ip̄m q̃ q̃dāmō repūtabat. Proprie autē imago dr id ad qd aliud fit: sicut exēplū proprie dr qd sumit ex aliq̃: ⁊ exēplar ex q̃ sumit aliq̃d. Ponit tū ⁊ aliqū abusiue alteꝝ p altero: ita ⁊ minus pprie accipit imago essentia trītatis: si tū ea noīe imagis ī ꝑ loco ītelligit.

Opinio eorū qui putauerūt filiū p imaginē ⁊ silitudinē ꝑ accipi.

Filius xo pprie imago patris dicit: sicut supra in tractatu de trinitate diximus. Ulū fuerunt nōnulli q̃ ita distinxerūt vt imaginem in hoc loco intelligerēt filiū: hominē xo nō imaginē: sed ad imaginē factū dicerēt. quos refellit aplus dicens: Vir quidē est imago et gloria dei. hec nāq̃ imago. i. hō cū dicit fieri ad imaginē nō q̃si ad filiū dicit fieri: alioquī nō diceret ad imaginē nostrā. quo enim nostrā diceret cū filius solius patris imago sit. Fuerūt aūt ⁊ alij pspicacius hec tractantes q̃ per imaginē filiū ⁊ p similitudinē spūsctū intelligerent: q̃ similitudo est patris ⁊ filij. Et iō pluralit putauerūt dici nostrā id referentes ad similitudinē tū: ad imaginē xo subintelligendū esse meā. hominē xo ⁊ imaginē esse ⁊ ad imaginē ⁊ similitudinē factū esse tradiderūt: ⁊ imaginē imaginis esse ⁊ similitudinis.

1. Cor. 11.

A

Ris excursis q̃ supra de hoīs. ⁊c.] Hic incipit tertia ps istiꝰ tractatꝰ d creaturis: in q̃ agit magr d creatura q̃ ꝓposita ē ex corpali et diuidit in duas partes: in quaꝝ prima ponit statū eius ante peccatū. In scda aūt casum eiꝰ in pctm: ⁊ statū in pctō: q̃ incipit infra dis. xxj. ibi [Ui dēs igit diabolus.] Prima baꝝ diuidit in tres: in quaꝝ prima agit de formatōe viri. In scda de formatōe mulieris dis. xviij. ibi [In eodē quoq̃ paradiso] In tertia de generatōe que fuisset ex vtroq̃ si nō peccassent dis. xx. ibi [Post hoc videdū est.] Prima barū habet duas distin. in quaꝝ prima agit de formatione homis q̃ntū ad cōformitatē imaginis / quā accipit opus ab opifice. In scda de origine materiali fm animā ⁊ corpus ibi [Hic de origine aīe.] In hac distinctiōe quattuor continent: in quoꝝ primo dicit q̃ hō factus est ad imaginē. In secundo capitulo qd dicat ⁊ q̃t modis imago ⁊ similitudo ibi [Imago aūt] In tertio excludit quasdā expositiōes fallas de ꝓformitate imaginis: ⁊ ponit verā ibi [Unde fuerūt nōnulli.] In quarto ⁊ vltimo dicit differentiā inē imaginē que est filius ⁊ imaginē que est homo ibi [Quocirca homo ⁊ imago dr.] Et p hoc pz snia de hac materia q̃ ad imaginē creatā de q̃ plurima dicta sūt in. I. li. dis. iij. ⁊ d imagīe īcreata. I. li. di. xxxj. ⁊ vtq̃ angelꝰ sit ad imaginē s ī hoc. 2. li. di. vj. ⁊ hoc nolo replicare

Utrum aliqua creatura sit cōformis deo fm imaginem. Arti. I.

Querunt aūt hic circa hoc primū quattuor: scz 1° an aliqua creatura sit vel possit esse cōformis deo fm imaginē? Secundo vtrū omnis creatura sit cōformis deo fm imaginē? Tertio vtrū eqlīter omnis creatura rationalis sit ad imaginē? Quarto vtrū equaliter vir ⁊ mulier? Ad primū sic proceditur: quia dicit Hilarius: Imago est ad quā imitatur spēs indifferēs. hō aūt ē nō est spēs indifferens eiusdē rei ad quā imitat: ergo nō est dei imago: nec potest eē Arguit pº

Adhuc dicit Hylarius q̃ imago est rei ad rē coeqn dā imagīata ⁊ indiscreta sim li tudo. homo aūt nec aliqua creatura equat deum: ergo nō potest esse imago. 2º

Itē nulla creatura est quin distet in infinitū ergo nulla creatura est que possit esse similitudo indiscreta 3º

Itē Augustinus in sermone de imagine facit distinctionē inter equalitatē ⁊ imaginē ⁊ similitudinem dicens q̃ vbi similitudo nō cōtinue equalitas: sed econuerso vbi equalitas cōtinue similitudo. Item vbi similitudo ⁊ equalitas nō cōtinue imago: sed ecōuerso vbi imago ibi equalitas ⁊ similitudo: ergo imago ꝓponit sibi equalitatē. nulla aūt creatura equatur deo: ergo nulla creatura potest esse imago dei. 4º

Itē Esa. 40. Quā imaginē pōnetis mihi? ergo nulla pōt habere imaginē. 5º

Itē distantiū in infinitū nō ē vnū imago alterius. deus ⁊ creatura distant in infinitum ergo nulla creatura potest esse imago dei. 6º

Sed cōtra: Faciamus hominē ad imaginē ⁊c. ⁊ plurime alie auctoritates de hoc inueniunt. In ꝓriū.

Solutio dicē dū q̃ est imago equiparātie / ⁊ imago similitudinis p imitationē: dicendū q̃ q̃ creatura non pōt esse imago eqparātie / sed imago similitudinis p imitationē hoc modo quo supra dictū est q̃ hierarchia est in dei similitudinē ascendens ꝓportionaliter ⁊ ad deum similitudo ⁊ vnitas. ⁊ per hoc patet solutio fere ad totum. Solutio

Ad primū aūt dicendū q̃ species indifferens dicit dupl'r. s. indifferens in cōtactu imitātis ad id qd imitat: ⁊ sic hō est spēs indifferēs: q̃ ducendo in exēplar attingit illud imitando ꝓpoꝝtionalit sibi. dicit etiā spēs indifferēs per substantiā ⁊ essentiā: ⁊ sic solus filius est species indifferēs cū patre. Ad primū

Ad aliud dicendū q̃ est coequatō sufficiētie ad ducendū in aliud: ⁊ est coeqtio impleōis eqparātie. coeqtio sufficiētie ducōnis in aliud est in re qñ hēt ea q̃d sufficienter ducit in aliud. sic imago silitudinis coequat exēplari: q̃ est in ea aliq̃d rūdēs discretiōi psonarum ⁊ aliquid ordini Ad 2m

nature / ⁊ aliq̃d equalitati / ⁊ aliq̃d idēptitati essentie: vt habitū est in. I. li. dis. iij. sed coequationē eq̃parātie
Ad 3m nō habet nisi imago q̃ est filius. Ad aliud dōm q̃ indiscreta similitudo ē q̃ repsentādo ꝓportionalit̃ oñdit exēplar: ⁊ hec est imago creata vel indiscreta p substātiā: ⁊ sic solus filius. vnde quidā dicūt q̃ diffinitiōes Hilarij nō intelligunt̃ de imagine creata: sed increata tm̄. ⁊ hoc vez est si stricte ⁊ proprie accipiant̃. si autē large sumant̃ vocabula nihil phibet etiā de creata
Ad 4m. intelligi. Ad aliud dōm q̃ est equalitas figurationis ⁊ eq̃litas nature. eq̃litas figuratōis exteri⁹ suf-
⁊ 5m. ficit rōni imaginis. ad hoc enim q̃ statua sit imago herculis non oportet q̃ eiusdem nature sit ⁊ viuat: sed q̃ minor erās ⁊ inferioris nature sil'r illi sit figurata. ⁊ sic hō dī habere equalitatē q̃ imitat̃ in cōfiguratione spūali potētiarū aīe. filius aūt hēt figurā ⁊ naturā sub
Ad 6m stātie. Ad aliud dōm q̃ Esaias loquit̃ de imagine
Ad 7m corporali. Ad aliud dōm q̃ de⁹ ⁊ creatura vt creator ⁊ creatura distāt in infinitū: sz in rōne exēplaris dicit accedēs ad nos ⁊ appropinquās nobis.

Arti. II. B

Vtrū omnis creatura sit cōformis deo fm imaginē: ⁊ sit ad imaginē dei

Arg. primo q̃ sic. SEcundo q̃rit̃ vtrū oīs creatura sit ad imaginē dei: ⁊ videt̃ q̃ sic. ad imaginē enim sil'rtudis (vt habitū est) nō exigunt̃ nisi q̃ttuor. s. discretio triū aliquorū ⁊ vnitas eorū fm subam ⁊ ordo ⁊ q̃litas. ī oī aūt re est inuenire vnū verū ⁊ bonū: ⁊ hec tria discreta sunt ⁊ idē ⁊ suba suppositi ⁊ ordinata: q̃ fm rōnē intētiōis vnū est añ verū ⁊ añ bonū / ⁊ eq̃lia sūt: q̃ cōuertunt̃ sup se inuicē fm suppositā: ḡ videt̃ cum
20 hec sint ī oī re q̃ oīs res facta sit ad imaginē dī Itē hoc videt̃ dicere boeci⁹ in cōsol'. in illis verbis: O q̃ ꝓpetua mūdū rōne gubernas. ⁊ infra: Tu cūcta sup no ducis ab exēplo Pulchrū pulcherrmi⁹ ipe Mūdū mēte gerēs sil'q̃ imagine formās Perfectasq̃ iubēs
30 ꝓfectū absoluere ptes Itē cōfusa sil'rtudo nō ducit in rē nisi cōfuse: sed mediātib̄ creaturis venerūt phi in deū nō cōfuse: ḡ in creaturis etiā oīb̄ nō est cōfusa
Sol'o sil'rtudo sed discreta. Si dicat̃ q̃ phi nō cognouerunt trinitatē: sed diuinitatē. hoc videt̃ esse ⁊ aug. q̃
Obiectio dicebat eos cognouisse pīem ⁊ filiū. Sol'o. in. I. li.
Solutio ostēsum est q̃d vocet̃ vestigiū / ⁊ in q̃ differat ab imagine. vñ dico q̃ in creatura irrōnali nō est nisi cōfusa si
Ad primū militudo ꝓsonarū: sed expressa noticia diuitatis Ad primū ḡ dōm q̃ vnū verū ⁊ bonū ꝓut sunt de primis (sicut in fine pmi li. notatū est) nō dīnt nisi p relatōnē ad efficientē vel formalē / exēplarē / vel finalē disponē efficientē: ⁊ iō vnū nō addit sup aliud nisi rōnem respectus: ⁊ iō nō sunt vere illa tria: sicut mēoria / intelligētia ⁊ volūtas. Itē vnū nō addit sup ens nisi indiuisionē / ⁊ nō formā aliquā: sed mēoria addit supra mētē quandā ꝓprietatē q̃ efficit̃ determiata potētia: ⁊ iō patet cōfusionē eē in discretōe horū triū. P̄ imago dī aīa eo q̃ capax est p britudinē / ⁊ vniri pōt in actibus gr̄e: ⁊ hec nō inueniunt̃ in irrōnali creatura Itē augu. dicit q̃ imago est ī aīa ingntū est īmortalis: ⁊ si nō
Ad 2m esset īmortalis nō esset imago: ⁊ hoc itē nō inuenit̃ in illis trib̄: pz igit̃ q̃ cōfusam dicūt sil'rtudinē Itē vnū in ordine nō ꝓcedit ex alio: sed potius addit alij: ⁊ vnū se habet ad aliud vt subiectū: ⁊ vnū est in vero ⁊ bono: ⁊ verū in bono vt subiectū: ⁊ talis ordo nō est in ꝓsonis diuinis fm ordinē nature q̃ ibi est. vñ patz etiā cōfusionē in ordine horū triū esse. Ad aliud dicendū q̃ boecius extenso nomine sumit imaginē pro ideato traducto ab idea. Ad aliud dicendū vt pmo Ad 3m
probatū est) q̃ phi nunq̃ cognouerūt ꝓsonas nisi cōfuse: ⁊ nō sub ratione proprīa.

Vtrum equaliter omnis creatura rationalis sit ad imaginem dei.

Arti. III. E

Ertio querit̃ vtrū equalit̃ oīs creatura rōnalis sit ad imaginē: ⁊ videt̃ aūt q̃ nō: q̃ Brego. sup̄ dis. vj. dixit: Quāto in angelo subrilior est natura eo magis in illo imago dei simul insinuat̃ im-
Arg. primo q̃ nō. pressa: ḡ videt̃ q̃ angel⁹ magis sit ad imaginē dei q̃ homo Itē noticia dei ⁊ sui apud se tenere est mēorie fm Aug. ⁊ se intueri in deo ē intelligētie: ⁊ nunq̃ deū
20 in se ñ diligere p naturalē dilectionē ē volūtatis. hec aūt oīa habet angelus deiformit̃ ⁊ hō cū inquisitōe ⁊ studio: ḡ videt̃ angelus magis esse ad imaginem q̃ homo. Sed cōtra est q̃d habet̃ infra dis. xviij. vbi
In 2m q̃ dicit magister q̃ mulierē ideo de latere viri formauit vt imago dei in hoīe appareret q̃ sicut deus est principiū ex quo oīa / ita hō esset principiū ex quo oīa sui generis. hoc aūt ī nullo angelo inuenit̃: ḡ videt̃ q̃ angelus nō ita sit ad imaginē sicut homo. Sol'o dī
Sol'o cendū q̃ hec tota q̃stio ex iuxta dictis in. vj. dis. determinat̃: q̃ si attēdit̃ imago similitudinis tm̄ / tūc angelus fm dictū Brego. est imago etiā expressior q̃ hō: et
ad totūm. falsum est q̃d quidā dicūt q̃ angelus est signaculū ꝓ expssiori imagine. Si aūt attendat̃ nō in potētiis naturalib̄ tm̄ / in quib̄ spūalis suba capax ē dei: sz ī cōformitate ad rōnē principij q̃d est de⁹ fm q̃ ipe est alpha ⁊ o / tūc homo est magis imago q̃ angelus: quia homo est ex quo omnia sui generis / ⁊ per quē oīa fm aliquē modū: ⁊ ita procedunt obiectiones. vnde iam solutum est ad totum.

Vtrum equaliter vir ⁊ mulier sint ad imaginem dei.

Arti. IIII. D

Quarto q̃rit̃ vtrū equalit̃ vir ⁊ mulier sint ad imaginē: ⁊ videt̃ q̃ nō: q̃. I. Cor. II. dī q̃ vir
Arg. pro q̃ nō 20 est imago ⁊ gloria dei. mulier aūt gloria viri: ḡ videt̃ q̃ nō dicēt̃ vno gradu a rōne imaginis Itē mulier nō regit virū / sed regitur ab ipo: cū igit̃ imaginis sit regere videtur nō ita esse ad imaginē mulier
30 vt vir. Itē infra distinctōe. xviij. nō ponit̃ ipa p̄ncipiū totius humane nature: sed vir: cū igit̃ cōformitas in ratione principij cū deo sit de ratiōe imaginis: (vt infra habebit̃) videt̃ nō equaliter sicut vir esse ad imaginē Sed cōtra mulier est capax dei sicut ⁊ vir
In 3m q̃ obr. 20 cū igit̃ imago insit fm mentē que capax est dei / videt̃ mulier esse ad imaginē sicut vir. Itē in Geñ. I. dicitur q̃ fecit deus hominē ad imaginē ⁊ similitudinē suam / ⁊ subiungitur masculū ⁊ feminā creauit eos: ḡ
Sol'o intelligit̃ de muliere sicut de viro. Solutio leuis est hec questio dicendū q̃ imago attendit̃ dupliciter: scilicet in interioribus potentiis mentis vel in conue-
nientia in rōne principij nature. in interioribus iterum dupl'r. s. in distinctōe ⁊ ordine ⁊ eq̃litate ⁊ cōsubalitate potētiarū: ⁊ sic mulier est eq̃ imago sicut ⁊ vir: vl'in vigore ⁊ nobilitate potētiarū cōparatarū ad actū fm naturā sex⁹: ⁊ sic vir magis ē ad imaginē q̃ mulier. si aūt attēdit̃ ī rōe p̄ncipij respectu nature vl'is / p̄ trigit̃ q̃ttuor modis. s. vl'r ⁊ effectiue ⁊ matial'r: ⁊ sic sol⁹ adā est ad imaginē. vl'effectiue ⁊ matial'r tm̄. ⁊ sic oēs viri sūt ad imaginē tm̄. vl'material'r ⁊ vl'r respectū oīm ꝓpagatorū / ⁊ nō effectiue. ⁊ sic eua sola est ad imaginē: vel

Ad pmũ Ad 2m Ad 3m

materiali r nõ vlr respectu ꝓpagatoꝝ: ⁊ sic oĩs mulier est ad imaginem. Ad primũ ḡ dõm ꝙ hoc dicitur p subiectionẽ servus ⁊ vigorẽ naturaliũ Ad aliud dõm ꝙ regimẽ attendit penes facilitatẽ deflectendi in virtũ ex imbecillitate naturaliũ. Ad aliud pater solutio p distinctionẽ positam.

Hec hoꝝ sententiã approbat: ſz imaginẽ ⁊ similitudinẽ dei in hoĩe q̃rendã et cõsiderandã docet vt imago ⁊ similitudo creata intelligatur

Verũtamẽ hec distinctio licet reprobabil pe nitus nõ videat: qꝛ de medio mõtiũ. i. auctoritatibus sanctoꝝ nõ manat cõgruentꝰ ĩ ipo hoĩe imago ⁊ similitudo querenda est ⁊ cõsideranda. Factꝰ est ḡ hõ ad imaginẽ dei ⁊ similitudinem ꝓm mentẽ q̃ irrationalibꝰ aficellit: ꝑ ad imaginẽ ꝓm mẽoriã intelligẽtiã ⁊ dilectionẽ. Ad similitudinẽ ꝓm inocentiã ⁊ iusticiam q̃ in mẽte rõnali naturali sunt. vel imago cõsiderat in cognitiõe veritatis: similitudo ĩ amore virtutis: vel imago in alijs oĩbꝰ: similitudo ĩ essentia: qꝛ ⁊ imortalis ⁊ indiuisibilis est. vñ Aug. in li. de q̃ntitate aĩe: Aĩa facta est filius deo: qꝛ ĩmortalẽ ⁊ indissolubilẽ fecit eã deus Imago ḡ ptinet ad formã: similitudo ad naturã Factꝰ est ergo hõ ꝓm aĩam ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ nõ pris vel filij vel spũsscti: sed totius trinitatis. ita ⁊ ꝓm aĩam ꝺꝛ hõ esse imago dei: qꝛ imago dei in eo est. Sicut imago ꝺꝛ ⁊ tabula ⁊ pictura q̃ in ea est: sed ꝓpter picturã q̃ in ea est sil ⁊ tabula ⁊ imago appellat: ita ꝓpter imaginem trinitatis etiã illud in quo est imago nomine imaginis vocatur.

Arti. V E

Vtrũ illa in quibus dicit esse imago ⁊ similitudo sint bene assignata.

Expositio prima. 2a 3a

Deinde q̃rit de hoc qd dicit [Verũtã hec distinctio licz reprobabilis. ⁊c.] In illo em̃ triplicit exponit imaginẽ ⁊ similitudinẽ. s. quid sit imago ꝓm tres porẽtias mẽtis: ⁊ similitudo ꝓm inocentiã ⁊ iusticiã. Scõo mõ ꝙ imago sit in cognitõe veritatis ⁊ similitudo in dilectiõe bonitatis vel virtutis. Tertia est ꝙ imago sit in oĩbꝰ alijs ꝑter q̃ in essentia q̃ imortalis ⁊ indissolubilis vel indiuisibilis est aĩa: ⁊ in bis est similitudo. Videt em̃ ꝙ ille expõnes nõ sũt cõuenientes: qꝛ ꝓm magrm infra ⁊ multos doctores hõ nõ est factꝰ in gra: q̃ nõ habuit iusticiã: q̃ similitudinẽ nõ habuit in inocẽtia ⁊ gra. Cõtra scõam sil r obijcit: Si em̃ imago est in cognitõe veritatis/cũ cognitõ veritatis sit q̃dã q̃litas sic ⁊ amoꝛ virtutis videt vtrũq̃ ptinere ad rõnẽ similitudinis: qꝛ similitudo (vt dicit boecius) est reꝝ differentiũ eadẽ q̃litas. Ꝑ cũ rõ imaginis sit in cõfiguratõe aliquoꝝ videt ꝙ necesse est plura ponere in q̃bꝫ sit. cognitio aũt veritatis nõ dicit nisi vnũ. Itẽ cũ imago sit ĩ q̃ntitate aliq̃ oꝛ ponere rõnẽ q̃ntitatis spũal ĩ q̃ sit imago cũ dicit Bern. ꝙ amoꝛ sit q̃ntitas aĩe/pon̄ videt esse imago in amore virtutis q̃z in cognitiõe veritatis. Ꝑ obꝛ de 3a expõne: Imago ei magis ꝓpinqꝛ videt ee essentie q̃z similitudo ḡ nihil dicit ꝙ imago sit in alijs ab essentia: ⁊ similitudo in essentialibꝫ. Ꝑ penes q̃d accipiunt ille tres expõnes: Solo dõm ad pmũ ꝙ mgr hñ expõit: qꝛ aut intelligit de inocẽtia ⁊ iusticia naturalibꝫ si hõ ponat nõ ee factꝰ in gratuitis. ⁊ tũc inocentia natural nihil aliud est q̃z statꝰ q̃ ex ꝑ nõ nocuit p pctm̃ non meruit: vt deꝰ p penã sibi noceat. pena aũt (vt dicit aug.) non est malũ nisi qꝛ nocet. iusticia aũt naturalis dicit oꝛdo recꝰ virtũ inferioꝝ ad supiores/⁊ supiorꝫ ĩ deũ/⁊ corpis ad aĩam: ⁊ mũdi ad corpus. ⁊ in hoĩe creatus est hõ: ⁊ tũc nihil valet obo pma. Si aũt iusticia ⁊ inocẽtia accipiunt p gratuitis: tũc ꝓm illã opinionẽ ꝙ creatꝰ est in gra obo nihil incõueniẽs cõcludit: tñ ĩfra erit disputatio de hoc Scõm aliã aũt opinionẽ dicemꝰ ꝙ similitudo est in inocẽtia in iusticia gratuitis: nõ q̃s hẽt: sed q̃s habuisset si stetisset. ⁊ tũc est similitudo in porẽtia ⁊ ordine porẽtie ad habitũ. Ad aliõ dicẽdũ ꝙ cognitio veritatis non explet porẽtia vna. oꝛ em̃ vnã esse tenentẽ noticiã: ⁊ hec est mẽoria. ⁊ aliã intuentẽ: ⁊ hec est intelligẽtia: ⁊ has cõcomitat amoꝛ naturalis noti q̃ cõtinuat intuitionẽ ne auertat. ⁊ q̃ ad illã discretionẽ quã supponit cognitõ veritatis inuit q̃ntitas spũalis discreta q̃ exigit ab ea q̃ sunt imaginis. ⁊ sic nõ cõsistit in sola q̃litate cognitõis. ⁊ p ꝑ ptz etiã solo ad sequẽs: qꝛ amoꝛ nõ est q̃ntitas quã exigit imago: sed est q̃ntitas valoris aĩe qñ est gratuitꝰ: ⁊ ꝺ illa q̃ntitate loquit ber. Ad id qd vlteriꝰ q̃rit dõm ꝙ imago dicit cõuenientiã in exterioribꝫ. ⁊ iõ nõ competit ei subalia intrinseca: sed similitudo est in q̃litate ⁊ q̃ntitate. oĩs aũt forma siue subalis siue accntalis p̃dicat q̃lẽt: ⁊ quo ad hoc dicit Boe. ꝙ spẽs est essentialis similitudo indiuiduoꝝ: ⁊ iõ in essentia nihil ꝓhibꝫ eẽ similitudinẽ ⁊ imaginẽ in proprietatibꝫ sequẽtibus vt sunt memoria/intelligentia ⁊ voluntas.

Questiũcla Solutio ad id qd ẽ ꝗ pmã expõz.

Ad idẽ ꝓm aliũ modũ dicẽdũ.

Ad id qd est ꝗ scõam expositionem

Ad id qd est ꝗ 3am expõz

Qd hõ dr imago et ad imaginẽ: filiꝰ vero imago nõ ad imaginem.

Quocirca hõ ⁊ imago ꝺꝛ ad imaginẽ: filiꝰ autẽ imago nõ ad imaginẽ: qꝛ natꝰ nõ creatus: eq̃lis ⁊ in nullo dissilis. hõ creatꝰ est a deo nõ genitꝰ nõ parilitate eq̃lis: sed q̃dã similitudine accedẽs ei. vñ Aug. in li. vij. de tri. In Geñ. legit: Faciamꝰ hoĩem ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ nostrã. Faciamꝰ ⁊ nostrã pluralit dirit: ⁊ nisi ex relatiuis accipi ñ oportz vt faccere ĩtelligant pater ⁊ filius ⁊ spũsanctus ad imaginem patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti vt subsisteret homo imago dei. Sed quia non omnino equalis fiebat illa imago tanq̃z non ab illo nata sed ab eo creata. ideo ita imago dicitur ꝙ ⁊ ad imaginem: quia non equatur parilitate sed accedit quadã similitudine. Filius aũt ẽ imago: sed non ad imaginẽ: qꝛ equalis patri Dictus est ergo hõ ad imaginem ꝓpter imparem similitudinem. Et ideo nostram vt imago trinitatis esse homo intelligatur non trinitati equalis: sicut filius patri. Ecce osten-

sum est fm quid sit hō filius deo. s. fm aiam. sz
z in corpore quādā ppietatē habet que hoc
indicat: quia est erecta statura fm quā corp⁹
aie rōnali cōgruit: quia in celū erectū est.

Arti. VI f Utrū imago dicit de homine z de filio dei
vniuoce: equiuoce: vel analogice.

Argu. pmo q equoce. Deinde querit de vltimo capitulo ibi [Quocir
ca hō z imago dicit. zc.] Ex hoc eim ortt que-
stio vtrū imago de homie z filio dei dicat vni
uoce vl' equiuoce: videt q equoce: qz nihil est vniuo-
cū creature z creatori: g nec imago. Itē naturale z
artificiale nō sunt vniuoca vt asin⁹ vas / z azin⁹ aial
z animal hō / z qō pingit: cū igit imago dei (vt dicit au
gu. in li. de decē cordis) sit in hoie: vt imago cesaris i
solido aureo. in filio autē vt imago cesaris in filio suo
naturali videt in hoie z filio differre / sicut artificiale
z naturale: g equoce inest vtriq. Itē artificialia sūt
quoz principiū est volūtas / vt dicit phus. imaginis
aūt create pncipiū est volūtas dei: z filij nō est volun-
tas: vt habitū est in. I. li. dis. vj. g in hoie est vt in arte
z filio sicut in re naturali: g equoce. Sed z equoca
nec vnius rōnis sunt: nec attingūt vnū in rōne: ima-
go in hoie attingit vnitatē essentie in trib⁹ / z rōnē pn
cipij in patre: qz sicut pater est principiū totius deita
tis: ita hō tot⁹ hūanitatis pncipiū: z idē imitat⁹ fi-
lius vn⁹ in essentia cū patre: g non sunt equoce dicte
imago hō z filius dei. Solo dōm q p analogiā di
cū est / nec ppe equoce / nec ppie vniuoce. tali inquā
analogia q nihil vnū ponit i vtroq: sz port⁹ ponit ro
tū in vno: z in alio ponit ab illo z ad illud esse: z sic hō
est imago. Dōm g ad primū q nihil est cōe gnie vel
spē: sed p talē analogiā aliqd est in hoie a deo / qō p p⁹
in deo inuenit. Ad aliud dōm q deceptoria est illa
argumētatio: qz aug. nō vult dicere q hō sit op⁹ ar-
tis: sed q imitatōis rō sit in eo in diuersitate essentie:
in filio aūt nō. Ad aliud dōm q est volūtas trans-
mutās materiā z inducēs formā p pncipia naturalia
z talis nō inducit opus artis / sed nature: vt volūtas
diuina. est aūt voluntas nō transmutās materiā: sed
in aliōis figurā ablatiōe vel transpositōe ptiū faciēs.
z talis est principiū artis: vt volūtas hois. tū bñ cō-
cedo q nō vniuoce dicit: sed nō sicut artificiale z na-
turale. Et si obijcat q omia naturalia sunt opa ar
tis prime. dico idē de illa arte qō de illa voluntate. il-
la eim ars nō tollit rōnē opis nature: sed ponit diuer-
sitatē substātie in natura creata z creante.

In oppo m rō

Solutio

Ad primū

Ad 2m

Ad 3m

Obiectio Solo.

De creatōe anie vtrū de aliquo facta sit vel nō: z qn̄ facta: et quam gratiā habuerit in creatione.

Disti. XVII De pductō ne hois qn̄tū ad pncipia ꝓstituti ua. s. corp⁹ z aiam z p. mo viri. Beñ. 2.

Hic de origine aie plu-
ra queri solet. s. vnde creata fuerit:
z qn̄ z quā gratiā habuerit in creatō
ne. sicut hois formatō fm corpus describitur
cū dicit: Formauit deus hominē de limo ter
re: ita eiusdē fm animā factura describit cum
subdit: z inspirauit in faciē eius spiraculū vi-
te. Corpus eim de limo terre formauit de⁹ cui
animā inspirauit. vel fm aliā lām flauit vel
sufflauit. nō q faucib⁹ sufflauerit: vel manib⁹
corporeis corpus formauerit. Spūs eim deus
est: nec lineamētis mēbroz cōpositus. Nō er
go carnalit putemus deū corporis manibus
formasse corpus: vel faucibus inspirasse ani-
mā: sed potius hominē de limo terre fm corp
pus formauit iubēdo volēdo. i. voluit z ver-
bo suo iussit vt ita fieret: z inspirauit in faciē
eius spiraculū vite. i. substantiā anime i qua
viueret creauit. nō de materia aliqua corpo-
rali vel spirituali sed de nihilo.

Opinio ārundā hereticoz q̄ putauerūt aiam esse de substantia dei

Putauerūt eim quidā heretici deū de sua sb-
stantia animā creasse verbis scripture prina-
citer inherētes quibus dicit inspirauit vel in
sufflauit. zc. Cū flat inquūt vl' spirat: homo
de se flatū emittit. Sic g cū dicit de⁹ flasse vl'
spirasse spiraculū in faciē hominis ex se spiri-
tū hois emisisse intelligit. i. de sua substātia.
Qui hoc dicūt nō capiūt tropica locutiōe di
ctū esse sufflauit vel flauit. i. flatū hois. s. ani
mā fecit. Flare eim est flatū facere. z flatū fa-
cere est animā facere. vñ dñs p Esaiā: Omnē Esa. 57.
flatū ego feci. Non sunt g audiēdi q putant
animā esse partē dei. Si eim hoc esset: nec a se
nec ab alio decipi posset: nec ad malū facien-
dū vel patiendū cōpelli: nec in melius vl' de-
teri⁹ mutari. Flat⁹ g quo hoiem aiauit fact⁹
est a deo nō de deo: nec ō aliq̄ matia f ō nihilo

Hic de origine anime. zc.] Vica igit ō forma
tione hois fm relationē ad principiū mate-
riale. z hoc dupl'r. s. fm animā z fm corpus
z iō sunt hic due ptes: in quaz pma tangit
fm aiam. In 2a fm corp⁹ ibi [Solet etiā q̄ri vtrū
de⁹.] Circa pmā tāgit mgr duas q̄stiōes: quaz vna
est vtrū aia de suba dei creata sit. Scōm vtrū i corpe
vel extra corpus ibi [Sed vtrū in corpe.] In hac pte
trāseo breuit obijciēdo: qm̄ ista q̄stio vtrū aia sit facta
de suba dei: aut de materia aliq̄ pcedēte ipam: aut an
corpa sint create aie in cōpariboz stellis: vel simpl'r sicut
dicebat pictago. z qdā alij alibi diligēt iuestigata sūt

Vtrū deus inspirauit hoi spiraculū vite: ita q aia sit ps dei aut diuine substātie.

Circa pmā trū ptē possum⁹ ponere rōnes here-
ticoz sic: De⁹ nō ē spirās suba aliena q̄ sua: g
si hoi inspirauit spiraculū vite: etiā spirat b ei
de sba sua ppa: g aia ē ps dei. Itē inspiratio vel in
aliū spiratio ē mot⁹ spūs ab interiori: igit cū de⁹ inspi
rat fuit mot⁹ sbe dei spūs. interiora aūt sūt sba: g aia
accipite spm̄ sctm̄. z aug. dicē q sufflatio oñdit spm̄ san
ctū ō sua sba pcedere: g sil'r b i sufflando oñdit q spira
culū vite hois ō sua suba pcederet Itē eadē forma
est exēplaris z imagis: g necesse est q illius forme fm
naturā sit idē susceptibile: z fm forme diuersitatē di-
uersificat materia z subiectū. cū igit hō sit imago dei
oportet q in ipo sit suba in q̄ illa forma impmat. z hec

Arti. I

Argum. 1m

20

30

40

nõ erit susceptibilis illi⁹ forme nisi sit diuina: ḡ aia est de suba diuia / vt videt. Sũt aũt alie rõnes pbor q̃ fortiores vident: sed alibi sunt collecte ⁊ solute. In ꝓriũ sic pt obijci: Oẽ qd fit ex aliq̃ pfecti⁹ est illo. ania fit de suba diuia: ḡ pfectior est illa / qd est absurdum.

In ꝓriũ ꝓo

Itẽ ḋcḋ ẽ potẽtia material' ad multa q̃ fiũt ex ipso impfectũ est respectu cuiuslibꝫ eorꝫ. subsiãtia diuia est materialis fm hereticũ ad oẽm aiam: ḡ imperfectior

Ite suba diuia est imptibil': qd aũt imptibile est nõ pt esse materia diuersorũ nisi p b q̃ est p diuersas sui ptes in illis: ḡ substãtia diuia nõ pt esse ex q̃ fiunt oẽs aie

Itẽ substãtia diuia nõ est vertibil' per electionẽ voluntatis: anima autem est vertibilis: ḡ aia non est ex suba diuia. ⁊ alia multa pñt ad hoc obijci

Solutio

Solo dõm q pictagoras fuit primus auctor hui⁹ heresis. vt dicit Chrisso. sup Job. deinde auxerũt ḋcḋ alij dicẽtes deũ yle ⁊ aiam esse idẽ: ⁊ adhibuerũt aliq̃s rões fantasticas q̃ alibi soluunt. Josephus videt in idẽ cõsensisse: qꝫ dicit aiam esse pticulã diuinitatis positã i corpe.

Ad primũ

Ad rõnes aũt q̃ hic inducunt dõm q q̃n dr̃ inspirauit effectiue. i. spm̃ fecit: ⁊ q ita necesse sit sumi pbat p rõnes in ꝓriũ inductas

Ad 2m ⁊ 3m.

Ad aliud dõm q b nõ est vera si vera dicit effectũ cause efficiẽtis: tunc eẽ opat sup materiã alienã: ⁊ inducit formã spũs creatã nõ ab interiori substãtie sue siue essentiali: qꝫ idẽ ẽ ter min⁹ dei qd cõsubstãtiale.

Ad 4m.

Ad aliud dõm q exemplaris ⁊ imaginis nõ est forma vna nisi fm rõnẽ ducendi in aliud. imago eẽ ducit in exẽplar ⁊ nõ est eq̃lis: sed mutãs vt pus habitũ est. ⁊ iõ nõ valet rõ illa.

Quando facta sit anima an ante corpus aut in corpore.

Sed vtrũ in corpe vel extra corpus etiã inter doctos scrupulosa q̃stio ẽ. Aug. eẽ sup Geñ. tradit aiaꝫ cũ angelis sine corpe fuisse creatã postea vo ad corpus accessisse neq̃ cõpulsa ẽ incorpari: sed naturaliter illud voluit. i. sic creata fuit ⁊ veller: sicut naturale nobis est velle viuere. Vale aũt velle viuere nõ nature ꝗ volũtatis est puerse. Alij vo dicũt aiam primi hois in corpe fuisse creatã: ita exponentes verba illa: Inspirauit in faciẽ eius spiraculũ vite. i. aiam in corpe creauit q̃ totũ corp⁹ aiaret: faciẽ tũ spẽaliter exp̃ssit: qꝫ hec ps sensibus ornata est ad intuẽda supiora. Sed ḋcḋ de aia primi hois estimet de alijs certissime sentiendũ est q in corpe creentur. Creãdo enim infundit eas deus ⁊ infundendo creat. Dicẽdũ est etiã aiam illã nõ sic esse creatã: vt prescia esset operis futuri iusti vel iniusti.

Arti. II. B

An aia sit creata in corpe vel extra corpus

Ar. p actate q̃ añ corpus.

Arguit ꝓo p rões ad idẽ

Deinde q̃rit de hoc qd dicit ibi: [Sed vtrũ in corpore vel extra corpus. ⁊c.] Videt eẽ ania creata extra corp⁹: qꝫ hoc plato macrobius et Grego. nicen⁹ etiã hoc pbare videt: qꝫ dicit q aliter mortalis eẽt: ⁊ hoc verba ⁊ rões q̃rant alibi Per rõnẽ aũt videt idẽ sic: Spũalis eẽ substãtia nõ dependẽs a corpe fm esse debet fieri ante corp⁹ fm ordi nẽ dignitatis. aia rõnalis est talis substãtia: ḡ debet fieri ante. Itẽ oẽ qd est b aliḋ ⁊ ens pfectũ pri⁹ est in se anteq̃ sit in alio. aia est hoc aliḋ ⁊ ens pfectum fm se: ḡ prius est in se q̃ in corpe. q aũt aia sit hoc aliḋ: patet p hoc qꝫ est substãtia cõposita / ⁊ substãtia cõposita est hoc aliḋ: vt dicit pbus. Itẽ cõstat q fm esse nõ dependet a corpe: ḡ p accñs vnit ei: ḡ in se habet esse substãtialit'. sed substãtiale prius est accñtali: ḡ prius est in se q̃ in corpe. Itẽ sicut euũ se habꝫ ad tẽpus ita euiternũ ad tẽporale. sed euũ est ante tẽpus ḡ etiã euiternũ. cũ igit aia sit bñs pncipiũ ⁊ nõ finẽ ⁊ sit euiterna corp⁹ ãt generabile ⁊ corruptibile videt q ipa creata sit ante corp⁹ Sed ꝗ aia est substãtia pbici corporis fm rõnẽ: vt dicit pbus in. 2. de anima dãs substãtiã ⁊ rõnẽ pbico corpori. nulla raliũ pcedit id cuius est substãtia: ḡ nec aia. Itẽ vbi fuisset ante incorporationẽ: in corpore eẽ stella nõ pt poni: quia hoc improbatũ est ⁊ hereticũ: ḡ oportet q fuerit inter angelos: ḡ aut coacta est incarnari / aut ex voluntate elegit. si coacta est cũ coactio ois habeat penã punit' ania añ culpã. Itẽ si coacta esset / tũc petteret dissolutionẽ corporis vt liberaret: ⁊ hoc manifeste falsum esse exprimur oẽs. Si aũt elegit / hoc stultũ fuit cũ ab intellectu deiformi venit i id qd obũbrat ⁊ obscurat ⁊ inficit eam. Si dicas q non fuit sic in corpore adeꝫ hoc nõ fuit infectũ. Cõtra corpus ade non habuit visionẽ dei intellectu deiformi: ḡ corpus ade etiã obscurauit intellectũ: licꝫ min⁹ q̃ corp⁹ nostrũ. Itẽ nulla forma fm naturã pcedit suũ subiectũ: ḷz est finis generatiõis ꝗpositi. ania rõnalis est forma vltia fm naturã: ḡ nõ pcedit suũ subiectũ: sed est finis generationis hois.

In oppoim q non ante corp⁹ pmo

Solo

Solo dõm q aie hoim infundẽdo creãtur: ⁊ creando infundunt. de aia aũt ade dubitauerũt Aug. ⁊ Greg. nicen⁹ ꝓter opus creatõnis a quo die septimo recessit deus ⁊ dubitatiõi eorꝫ respondendũ est q est creatio ad nature instaurationẽ. ⁊ ab hac recessit deus septimo die: ⁊ est creatio ad nature ꝓpagatõnẽ: ⁊ ab hac nunq̃ recessit in rẽm: vt etiã quidã dicant cũ p creationẽ omnẽ dare formã substantialẽ: sicut supra ostensum est. vnde ego puto q etiã ania ade i corpore creata est: ⁊ qd dicit Geñ. in fine pmi capituli q fecit hominẽ ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ: ⁊ postea in secũdo capitulo subiungit de formatiõe ipi⁹ fm corp⁹ dico q est dictũ p anticipationẽ: sicut sepe fit in scriptura

Ad primũ

Ad id aũt qd ꝗ obijcit dõm ad primũ q hec est falsa q substantia spũalis fm esse nõ dependens a corpore debeat fieri ante corpus si generalit' ꝓpagat Est eẽ quedã spũalis substantia fm esse nõ depẽdẽs a corpore que est forma ⁊ perfectio corporis: ⁊ illa nõ debet fieri fm ordinẽ nature nisi corpore organisato.

Ad 2m

Ad aliud dõm q aia sit b aliḋ hoc est dictũ a magistris nõ a pbis / nec a sctis. ⁊ puto q sit dictũ falsũ qm̃ in pncipio. 2. de aia habet q materia nõ est b aliḋ nec etiã forma: ⁊ q aia nõ est hoc aliḋ. sed hoc bñ cõcedo q aia est substãtia cõposita: sed ipa nõ est cõposita vt hoc aliḋ: qꝫ fm naturã dependẽtiã hẽt ad corpus licꝫ posset esse sine illo. sed bñ cõcedo q pfectõ sua nõ ẽ oino cõpleta sine illo.

Ad 3m

Ad aliud dõm q fm esse nõ depẽdere a corpe dr̃ duob⁹ modis. l. q sit forma ⁊ virt⁹ corpea: sic est calidũ ⁊ frigidũ vel armonia cõpõnis vl lapideitas. sic vera ẽ q fm eẽ ñ depẽdet a corpe qꝫ pt eẽ sine illo / ḷz nõ sit in vltima pfectõe sine ipo. vl pt eẽ sensus q depẽdẽtia ad corp⁹ nõ sit d eẽ ⁊ diffinitõe ipi⁹ sic ẽ fl'm: qꝫ sbalit' dr̃miat ad corp⁹

Ad 4m

Ad aliud dõm q euũ nõ pcedit tpõ nisi ordie dignitatis: nec aia fm q ẽ forma corporis nec ẽ oino ex tpõ: ḷz poti⁹ i ortiõ

ter temporis ⁊ eternitatis: vt dicit phi. quia fm subam est extra: ⁊ fm aiationis actu ⁊ opa est sub tempore.

In q̃ etate deus hominē fecerit. Solet etiā queri vtrū deus hoiem repēte i virili etate fecerit an pficiendo ⁊ etates augendo: sicut nūc format in matris vtero? Augu. sup Geñ. dicit q̃ adā in virili etate ꝓtinuo factus est: ⁊ hoc fm supiores nō inferiores causas. i. fm voluntatē ⁊ potentiā dei quā naturē generib⁹ nō alligauit qualit ⁊ virga moysi cōuersa est in draconē. nec talia cōtra naturā fiunt nisi nobis quibus aliter nature cursus i notuit: deo aūt natura est qd̄ facit. Mō g̃ contra dispositōnē suā illud fecit deus. Erat eñ in prima creatura ꝓ als causa ꝓ cōditione sic hominē posse fieri: ſz nō ibi erat necesse vt sic fieret. hoc eñ nō erat in cōditiōe creature: ſz in beneplacito creatoris cuius voluntas necessitas est. hoc eñ necessario futurum est qd̄ vult ⁊ pscit. Multa ꝛo fm inferiores causas futura sunt: sed in pscia dei futura nō sunt. si aūt ibi aliter futura sunt potius futura sunt sicut ibi sunt vbi pscit ille q̃ nō pōt falli. Sic ergo factus est adā nō fm inferiores causas: q̃a nō erat in rer̃ causis seminalib⁹ vt ita fieret: sed fm supiores nō cōtra naturā opantes: qr in rer̃ causis naſalib⁹ erat vt ita posset fieri.

Exod. 7.

Arti. III. £

Vtrū anie debeat corpus tale q̃ sit cōpositū cōtrarijs vel debuit habere corp⁹ celeste. Deinde q̃rit de hoc qd̄ dicit ibi: [Solet etiam q̃ri vtrū deus hominē. ⁊c.] Querit eñ hic q̃ dā vtrū aie debeat corpus tale qd̄ sit cōpositū ex cōtrarijs: ⁊ videt q̃ debuit habere corpus celeste qr sicut se hēt forma corpis ad formā ita se debet habere corpus ad corpus. sed aia rōnalis proxima est intelligētie q̃ fm aliq̃s phos est forma celi: g̃ suū corpus debet esse primū nature celoꝝ: g̃ debet esse factum ꝑ aliq̃ stella: vt videt. Itē nobilissime forme in genere formaꝝ debet nobilissima materia i genere corporū. ania aūt est rōnalis ⁊ nobilissima forma: vt dicit p hus in. I. de ania. dicit eñ q̃ aia habet esse rōnaliū ⁊ nobilissimū fm naturam: g̃ debet ei nobilissima materia in genere corpoꝝ: g̃ videt q̃ debeat ei corp⁹ celeste. Itē motor ⁊ mobile (vt inuit phus in de ce. et mūdo) ꝓportionalia sunt: sed ania est motor pperuus g̃ debet ei mobile perpetuū. hoc aūt nō est nisi celeste corpus: g̃ ⁊c. Itē videt q̃ debeat habere corp⁹ simpler. simplici eñ motori debet mobile simpler. ania aūt ē motor simpler: g̃ debet ei mobile simpler. Itē habentiū symbolū facilior est vnio: spūal' aūt ad simpler mag⁹ ē symbolū q̃ ad cōpositū: g̃ facili⁹ ⁊ meli⁹ vniet ania corpi simplici q̃ cōposito: vt videt. Sz ꝗ motori hñti diuersitatē i potētijs debet mobile diuersificatū in ptib⁹. tal' motor est aia: g̃ debet ei mobile diuersū in ptib⁹. B aūt nō ē simpler: g̃ debet ei cōpositū. Itē ois motor q̃ est i forma corpis fm se ⁊ fm ptes debet hīe corp⁹ diuersimode potēs recipe ⁊ conseruare ꝓtutes ipi⁹. aia ē tal' motor: g̃ tale corp⁹ debet ei. sed homogeniū corp⁹ nō est natū recipe virtutes diuersas: g̃ nō debet ei hō geniū. Itē ra ꝓ corp⁹ spūale vt aer nō retinet qd̄ recipit: g̃ nō debet ei: ſz spissum/cōmixtū/cōplexionatū ad diuersas vires recipiendas ⁊ retinēdas. Itē sicut est distinctio formaꝝ ⁊ motorum: ita est distinctio mobilium ⁊ materiaꝝ: ſz corpus homogeniū rarum spirituale non retinet figurā distīguētē: g̃ tale corp⁹ debet aie qd̄ hēat membrū a mēbro distictū: ⁊ p figurā vni⁹ corpis distīguatur a corpe alteri⁹ aialis. Solo dōm q̃ vltime rōnes ꝓpesūt ⁊ ꝓcedūt ex ꝓncipijs phicis ꝓprijs: ⁊ ꝓmesūt vane. Dōm q̃ad ꝓmū q̃ illa cōpatio nulla ē: q̃a null⁹ vnq̃ dixit q̃ intelligētia eēt forma corpis alicui⁹ vel celestis vel alteri⁹. Sz inueniunt q̃dā phi posuisse aias celoꝝ q̃ celū sit cōpositū ex motore ⁊ mobili ⁊ aia ⁊ corpe. sed illi dicūt q̃ aia illa sit alteri⁹ rōnis q̃ aia anialiū inferioꝝ ⁊ hoim. vñ nulla est cōpatio si sit fm ꝓportionē ad mouere: qr intelligētia p formas q̃s hz mouet: sicē desiderarū mouet ōsideriū/ ⁊ aia mouet sicut motor ꝓprius cr⁹ subalis mobili. Si aūt fit cōpatio p naturā intellectiue opatōis q̃ est in aia ⁊ intellgētia/ tūc nihil valet rō: qr neutra determinat corpe mobili q̃ ad illā opationē. B aūt dico nō asserēs q̃ intelligentie nō sint in tali ordine/ sicut dicūt phi: sed potius ad oñendū q̃ argumētū vanū esset etiā fm positionem phoꝝ q̃ nulli aie deputat corp⁹ inq̃ntū est spūalis sb stātia vel intellectualis vel incorruptibil': sed potius inq̃ntū sūt i ea potētie mouētes: ⁊ cū ille sint i aia rōnali nutritiua ⁊ gñatiua ⁊ sensitiua ⁊ hmōi: oz q̃ corpus motū hēat diuersitatē fm illas. Ad aliū dōm q̃ aia rōnalis est nobilissima forma p B q̃ cōplet oēs opatōes aie. ſ. naturalē/ intellectualē/ ⁊ diuinā: vt dicit phus. ⁊ iō nō sequit q̃ simpl'r ei debeat nobilissimū corp⁹: sed q̃ nobilissimū in q̃ posset explere hmōi opatōes. ⁊ B vera est: qr B cōplexionatū ⁊ cōpositū cōpositōe ⁊ cōplexiōe bois. Ad aliud dōm q̃ optime ꝓportionata sunt: qr q̃t hēt aia vires mouētes rot hz corp⁹ organa diuersa illas vires suscipiētia: nec valz q̃ iō debeat ei corp⁹ pperuū: qr ipa est pperua nisi eēt pperu⁹ motor. ⁊ B nō ē vera: qr pperua ē in suba ⁊ nō in rōne mouēdi. Ad aliud dōm q̃ hec ē falsa q̃ aia sit motor simpler. hñ ei ꝓcedo q̃ ē suba simpler: ſz ipe motor cōposit⁹ est vniuersitate sua ꝓ potētia ꝓ mouētiū ⁊ pficiētiū corp⁹: qr (sicē dicit phus) idēo oz accipe in ptib⁹ qd̄ i tota aia: vt sicē ipa fm se est pfectō totius ita ptes sūt pfectiōes ⁊ act⁹ ptiū. Ad aliū dōm q̃ symbolū pōt attēdi ad subam aie fm q̃ ē spūal' suba: ⁊ sic nō debet ei corp⁹: qr sic oī sube spūali deberet/ qd̄ aptē falsū est. vel pt attēdi sibi bonū fm cōueniētia mobiliū ad mouētia: ⁊ sic ꝓ ē ꝓma. ſz nō sequit qd̄ inducitur vlteri⁹: qr cū aia sit motor multiformis i potētijs nō ꝓportionat ei simpler nec vniforme: sed multiforme cōplexionatū ⁊ cōpositū. ⁊ sic pt̃z q̃ tales rationes vane sunt ⁊ faciunt errare in scientia naturali.

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Qd̄ hō extra paradisum creat⁹ i padiso sit posit⁹: ⁊ q̃re ita factū sit. Hominē aūt ita formatū tulit deus (vt scriptura docet) ⁊ posuit i padiso voluptat̃ quē plātauerat a ꝓncipio. his ꝛbis apte moyses insinuat q̃ hō extra padisū creat⁹ postmodū i padiso sit posit⁹. qd̄ iō factū dz qr nō erat in eo p mātur⁹: vel vt nō nature sed grē B assignaret

Arr. in ꝗriū scdo loco pō

Geñ. 2.

a Intelligit autē paradisus localis ⁊ corporalis in quo homo locatus est. Tres eīm generales de paradiso sententie sunt. Una eorꝝ qui corporaliter intelligi volunt tm̄. Alia eorum qui spūaliter tm̄. Tertia eorꝝ qui vtroq; modo paradisum accipiunt. Tertiā mihi placere fateor: vt homo ī corporali paradiso sit positus qui ab illo principio plātatus accipi potest: quo terrā omnē remotis aquis herbas ⁊ ligna ꝓducere iussit. q̄ ⁊ si p̄sentis ecclesie vt future typū tenet: ad lr̄am tm̄ intelligēdū est esse locū amenissimū fructuosis arboribꝰ magnū: ⁊ magno fonte fecundū. qd̄ dicimꝰ a pr̄ī cipio antiqua translatio dicit ad orientē. vn̄ volunt in orientali parte esse paradisum longo interiacente spacio vel maris vel terre a regionibus quas incolunt homines secretū: ⁊ in alto sitū vsq; ad lunarē circulū ꝑtingentē. Unde nec aque diluuij illuc peuenerunt.

Arti. IIII. D Utrū paradisus ꝑtingat ad lunarē globū ⁊ in quo loco situs sit: an sub equinoctiali: et quare sit occultatus.

Deinde querit de hoc qd̄ dicit ibi [Tres eīm generales d̄ paradiso. ⁊c.] s. a. Queritur si hoc verꝝ sit qd̄ dicit q̄ paradisus vsq; ad lunarem globū attingit? Videt falsum: qr̄ dicit Aug. ⁊ ꝓbat necessario q̄ ignis vndiq; attingit orbē lune: qm̄ luna est inferiꝰ corpꝰ inter celestia: ⁊ suus orbis inferior orbis: aut ē ignis locat in eo/aut aliud corpꝰ/aut aliqd est vacuū inter vltimū celeste corpus ⁊ pmū corpus elemēti. cōstat q̄ nō est vacuū/nec aliqd a q̄nq; corpibus. s. celeste corpe ⁊ quattuor elemētis: ē relinquit q̄ ignis sit ibi: ē nō possunt ibi esse arbores ⁊ amenitas aque de fonte magno. ⁊c. Itē Dam̄. dic q̄ fōs ille est occeanus: ē videt q̄ paradisus fuerit mūdus/ ⁊ nō locus spūalis. P̄ si locus spūalis esset/q̄re nō est ibi habitatio hoīm. frustra eīm locꝰ est vbi nullus habitat. Si dicas q̄ demeruit hoc ꝓpter pcm̄ pmꝰ hō/tūc q̄rit q̄re nō iuxta habitāt hoīes. P flumina q̄ inde fluūt nota sunt: ē videt esse ī nr̄a habitabili. hec aūt nō variantur nisi p septē climatum latitudinē: ⁊ p nō plus: ē cū ciuitates plurime note sunt in illis deberet esse locus notꝰ p̄cipue pbis q̄ d̄ mirabilib̄ multa scripserunt. Solo dōm sine piudicio q̄ attingere ad lunarē globū d̄ duob̄ modis: vno mō q̄ ad dimēsionē loci: ⁊ sic nō est verꝝ qd̄ dicit beda in lr̄a. Alio mō q̄ ad ꝓprietatē/ ⁊ sic verꝝ est: qr̄ ī lunari circulo status ⁊ natura incipit incorruptiōis: ⁊ paradisus locꝰ fuit ī mortalitatis ⁊ incorruptōis hoīm in primo statu. Ad aliud dōm. s. dam̄. dictū q̄ ille fons est occeanus fm originē ⁊ nō fm subam: qr̄ ab occeano infundit ⁊ nobilius ⁊ indeficiētꝰ ceteris aq̄s. Ad aliud dōm q̄ ille locus ab habitabili nr̄a secretus est. nō q̄ nō sit in habitabili nr̄a: sed q̄ dn̄s clausit eū a nobis. Et sine piudicio loq̄ndo videt mihi q̄ sit in linea eq̄noctiali versus orientē in cōpatōe ad nr̄am habitationē: tm̄ de linea eq̄noctiali sūt opiniōes. Aug. eīm ⁊ nicolaus in cōmento almagesti ⁊ quidā alij vident velle q̄ locꝰ ille optimꝰ ⁊ patissimꝰ sit. Sed alij q̄dā dicunt q̄ sit locꝰ intēperatꝰ. ⁊ demōstratōe. ꝓbat eē tēperatꝰ sic: Declinatio solis ab eq̄noctionali ē ad vtrāq; latitudinē fere ad. 24. gradus. ⁊ stat aūt q̄ quicq̄d est extra latitudinē respicit a sole obliq̄ radio tm̄. obliquus aūt radius nunq̄ est pfectus in tēperamēto calidtatis: sed declinat ad frigus Itē radiꝰ ꝑpēdicularis duplex est fm diuisionē sphere. s. mozans ⁊ vicinus vnꝰ iuxta aliū: ⁊ cito trāsies ⁊ remotꝰ vnus ab alio ꝑpēdicularis reflectit in seipm: ē est calidissimꝰ. Si igit fuerit mozās ⁊ vicinꝰ vnꝰ alteri erit excessus in caliditate: igit ab opposito si fuerit perpēdicularis nō mozās nec vicinus: vnꝰ alteri erit tpatꝰ. hoc habito ꝓbat incuitabilit q̄ locus sub linea eq̄noctiali temperatissimꝰ sit. eq̄noctialis circulꝰ vnꝰ est ō magnis circulis sphere: ē diuidit sphērā in duas medietates ē eq̄distātes in q̄b voluit sol int̄ lineā eq̄noctialem ⁊ tropicū estiualē erūt oēs minores eo: ⁊ tāto minores q̄nto accedūt ad tropicum cācri: ē iuxta eq̄noctialem maior erit latitudo int̄ circulū ⁊ circulū q̄to amplior est sphera: ⁊ iuxta cancrū maior vicinitas q̄nto strictior est sphera: ē sol vadēs ab eq̄noctiali trāsit ꝑ circulos magis distātes q̄ iuxta cancrū: ē citꝰ ꝑtransit ꝑ loci latitudinē. Qa aūt nō ita diu morat sup terrā ꝓbat: qr̄ sole veniēte ab eq̄noctiali q̄nto maior est latitudo tāto lōgior dies: ē tāto lōgior mora radij solis ī terra Et hec est causa q̄ terra ethiopie q̄ ē sub cācro calidissima est ⁊ intēpata: ⁊ tēpata illa q̄ est sub eq̄noctiali/ ⁊ illa q̄ est sub tropico hyemali: hoc ē sub capricorno hēt istas cās caliditatis: ⁊ ꝑterea vnā aliā ꝑter istas. i. breuitatē dyametri solis: ⁊ iō illa ē inhabitabilis/ ⁊ istis rōnib̄ videt mihi acq̄escēdū q̄ locus ille sit paradisi. Sūt tm̄ rōnes alioꝝ in ꝗriū nō bnt̄es firmi tatē demōstratōis. s. q̄ locꝰ tripl'r respectus a sole debet esse magis calidꝰ q̄ ille q̄ respicit duob̄ modis tm̄. linea eq̄noctialis tripl'r respicit a sole. ⁊ locus sb tropico duob̄ modis: ē debet esse calidior. Probatio medie est q̄ bis in anno radio ꝑpēdiculari mouet sup capita habitātiū sub eq̄noctiali. s. in capite arietis ⁊ libre: ⁊ respicit eū etiā radio obliq̄ ab vtroq; tropico ⁊ locis int̄ medios: ⁊ tropicū nō attingit nisi sel'radio ꝑpēdiculari: ⁊ elongant ꝑ radiū obliquū ab eo latitudine. 47. graduū ⁊ amplꝰ: ē si ille est calidꝰ ita q̄ nigri fiāt ibi hoīes locꝰ a q̄ non tm̄ elōgat: ⁊ ī medietate tm̄ ⁊ bis radio ꝑpēdiculari tāgit videbit eē intēpatꝰ Itē nos videmꝰ q̄ etiā ciuitates q̄ st̄ maioris latitudinis q̄ tropicꝰ cancri excellētes sūt calōris q̄nto magꝭ locꝰ nullꝰ latitudis. Sed meo iudicio iste rōnes vim nō bnt̄ vt ꝓme ⁊ sophistice sūt. qr̄ nō ē cā intēpati calōris qd̄ tāgit bis radio ꝑpēdiculari vel minꝰ elongat. ⁊ ꝑtꝰ mora radij sup terrā ineq̄lis: ⁊ cōstrictio circuloꝝ eq̄distātiū ī q̄b voluit sol q̄ fac radiū cadere q̄si in eū dē locū sepꝰ cā est intēpati calōris. Qa aūt ibi sit paradisus estimare possumꝰ alia rōne: qm̄ nilꝰ fm dicta scrōꝝ erit de paradiso: cōstat aūt q̄ venit de ethiopia in egyptū. ethiopia aūt est versus eq̄noctialem cum sit sub cancro: ergo venit de equinoctiali vel prope Item huius signum est q̄ dicit bis inundare in anno ⁊ referunt illi qui venerunt da terra illa q̄ sole existente in cancro ⁊ capricorno inundat. sole autem existente in tropicis illis hyems est habitantib̄ sub equinoctiali: ⁊ est hyems eorum fm elongationē solis per tria signa tm̄: ergo sol eleuat vapores ⁊ non consumit eos in linea illa: ergo cadunt tunc ibi pluuie. Cum ergo tunc semper inunder nilus/ accipit

Radiꝰ ꝑpēdicularis duplex.

Terra ethiopie calidissima.

Rōnes aliorū in ꝗriū.

Reꝑbatio illaꝝ rōnū ꝑcedentiū

Qa paradisus sit sb eq̄noctiali ex alia rōne ꝓbat.

Ex signo etiā ꝓbat

Argu. pmo

2o

3o

Solo.

Solutio ad primū.

Ad 2m

Ad 3m

Qa paradisus sit sb eq̄noctiali.

Qa ille locꝰ sit ꝑtissimus.

augmētū aque a pluuijs cadentibꝫ sub linea equinoctiali: ⁊ nō posset hoc esse nisi trāsiret ꝑ lineā illā: q̄ venit de subequinoctiali ⁊ de paradiso (vt dicit scriptura) q̄ videt q̄ibi sit paradisus. hoc igit opinando nō asserēdo dictū sit de paradisi loco. Qd aūt obijcit quare sit occultatus: dōm q̄ iō ne hō nimis tristaret de priuatione tante amenitatis regeneratus est in testimonium innocentie prime.

Ad q̄stiūcula

De lignis paradisi inter q̄ erat lignū vite et lignū scie boni ⁊ mali

In hoc aūt paradiso erant ligna diuersi generis inter que vnū erat qd vocatū est lignū vite: alterꝫ vo lignū sciētie boni ⁊ mali. Lignū aūt vite dictū est sicut docet Beda ⁊ Strabo qz diuinitus accepit hāc vim: vt q̄ ex eio fructu comederet corpus eius stabili sanitate et ꝑpetua soliditate firmaret: nec vlla infirmitate vel etatis imbecillitate in deterius vel in occasum laberet. Lignū aūt sciētie boni ⁊ mali nō a natura hoc nomē accepit: sed ab occasione rei postea secute. Arbor eī illa nō erat mala: sed sciētie boni ⁊ mali: ideo dicta est quia post prohibitionē erat in illa transgressio futura qua homo experiendo disceret q̄d esset inter obedientie bonū: ⁊ inobedientie malū. Nō ergo de fructu q̄ nasceret inde positū est illud nomē sed ō re trāsgressionē secuta. Cognouit eīm hō prius q̄ tangeret hoc lignū bonū ⁊ malū: sed bonū ꝑ prudentiā ⁊ experientiā. malū vo ꝑ prudentiā tm̄. qd etiā ꝑ experientiā nouit vsurpato ligno vetito: quia per experiētiā mali didicit q̄d sit inter bonū obedientie: ⁊ malū inobediētie. Si vo primi parentes obediētes essent: nec cōtra p̄ceptū peccassent. nō ideo tamē minus diceret lignū scientie boni ⁊ mali: qz hoc ex eius tactu accideret si vsurparet. A ligno ergo homo prohibitus est qd malū nō erat: vt ipa p̄cepti cōseruatio bonū illi esset: transgressio malū. Nec melius cōsiderat quantū malū sit inobedientia q̄ hoc modo: cū. s. ideo reus factus esse hō intelligit: quia prohibitus rem tetigit quam si nō prohibitus tetigisset nec peccasset nec penā sensisset. Si eīm venenosam herbā prohibitus tetigeris pena sequit: ⁊ si nemo ꝓhibuisset similit sequeret. Si etiā ꝓhibet res tangi que nō tangenti tm̄ sed prohibēti obest: sicut aliena pecunia: ideo prohibitū est peccatum quia prohibenti est damnosum. cū vo tangit qd nec tangenti obest si nō prohibet nec cuilibet si tangat: ⁊ ideo prohibet vt ꝑ se bonum obedientie ⁊ malū inobedientie monstretur Sicut primus homo a re bona prohibitus penā incurrit: vt nō ex re mala sed ex inobediētia pena eē monstret: sic ex obediētia palma

Arti. V E

Quare vnū lignū in paradiso dictū est lignū vite: ⁊ aliud lignū scie boni ⁊ mali.

Deinde querit de hoc qd dicit ibi: [In hoc aūt paradiso erant ligna. ⁊c.] Aut em ab effectu ista ligna sunt vocata / aut nō. si sic / tunc lignū scie boni ⁊ mali efficit sciam boni ⁊ mali sicut lignum vite / qd falsum est: qz cōtrariū huius dicit in lra. Si nō: q̄ cū vna sit rō impōnis noīm / nec lignū vite efficit īmortalitatē: cuius cōtrariū habet infra distin. xix

Solutio

Solo: magister hoc satis cōueniēter determinat: qz lignū vite sic dicit ab effectu: ⁊ hoc intelligēdū ab effectu dispōnis materie ad īmortalitatē. sed nō efficit īmortalitatis habitū: vt infra ꝓbat dis. xix. sed alterū vocat lignū scie boni ⁊ mali ab euētu quē p̄sciuit deꝰ. Ad hoc aūt qd obijcit dōm q̄ hec est falsa vna est ratio impositionis nominum.

De formatione mulieris.

Di. XVIII De formatione mulieris de viro.

Ne odē quoqz paradiso mulierē formauit deus de substātia viri: sicut post plantatū paradisum hominē q̄z i eo positū: ⁊ post vniuersa animalia ad eū ducta: suisq̄ noibus designata: subnectit scriptura. Immisit deus sopozē in adā. cū q̄z obdozmisset tulit vnā de costis eiꝰ ⁊ formauit eam in mulierē.

Bti. 3.

Quare virū prius et postea ō viro mulierē creauit: nō sit vtrūq̄.

Hic attendendū est quare nō creauit sit virū ⁊ mulierē sicut angelos: sed prius virū deinde mulierē de viro. Ideo. s. vt vnū esset generis humani principiū: quatenꝰ in hoc et supbia diaboli cōfunderet: ⁊ hoīs humilitas dei similitudine sublimaret. Diabolus q̄ppe aliud a deo principiū esse cōcupierat. ideo q̄z vt eius supbia retunderet: hoc hō in munere accepit qd diabolus puerse rapere voluit: sz obtinere nō potuit. ⁊ ꝑ hoc imago dei in homine apparuit: qz sicut deus oībꝰ rebꝰ existit principiū creatiōis: ita homo oībꝰ hoībus principiū generationis. Ideo etiā ex vno hoīe oēs esse voluit deus: vt dū cognoscerēt se ab vno esse oēs se quasi vnū amarent.

Quare de latere viri nō de alia corporis parte formata sit.

Cū aūt his de causis facta sit mulier de viro: nō de qualibet parte corporis viri: sed de latere eius formata est vt ostenderet: qz in consortiū creabat dilectiōis: ne forte si fuisset de capite facta viro ad dñationē videret p̄ferēda. aut si de pedibus ad seruitutē subijciēda Quia igit viro nec dña nec ancilla parabat: sed socia. nec de capite nec de pedibus sed ō latere fuerat ꝓducēda: vt iuxta se ponendā

cognosceret: quā de suo latere sūptā didicisset.

Quare dormienti ⁊ nō vigilāti costa subtracta est.

Nō sine causa dormienti quoq; viro potius q̄ vigilanti detracta est costa de qua mulier in adiutoriū generatiōis viro est formata: ſz vt nullam in eo sensisse pēnā mōstrarek ⁊ diuine simul potētie opus mirabile oñderek: que hoīs dormiētis latus apperuit: nec eum tū a q̄ete soporis excitauit. Jn quo etiā ope sacramētū christi ⁊ ecclesie figuratū ē. Quia sicut mulier de latere viri dormiētis formata est: ita ecclia ex sacrāntis q̄ de latere christi in cruce dormiētis pfluxerūt: s. sanguīe ⁊ aq̄ q̄b⁹ ꝓ dimimur a penis atq; abluimur a cl'pis.

a In eodē q̄q; paradiso mlierē formauit ⁊c.] Hic agit de formatiōe mulieris. Et sunt ꝗ duo, s. de formatiōe ipsi⁹: ⁊ de q̄stionib⁹ ꝓsequētib⁹ formationē ⁊ locationē ⁊ vitā pmi status in vtroq; ⁊ de ꝗ est sequēs distinctio ibi [Solent queri plura] Quatuor aūt hic determinā circa mulieris formationē, s. in cōparatōe ad Adā de q̄ formata est/ ⁊ in cōpatiōe ad cām efficientē formationis ibi [Solet etiā queri] In tertia de formatiōe in cōparatiōe ad rōnē causalē opeꝝ sex dieꝝ ibi [Sed q̄rit an rō. In quarta agit de formatōe ipsi⁹ fm aiaz ibi [Quēadmodū mlier] corp⁹, p hāc diſſōz pz snia.

Arti. I Vtrū costa de qua formata ē mlier fuerit de vitate hūane nature i ipo Adā aut nō.

c Jrca primā ptē q̄rit vtꝝ costa de q̄ formata fuit mulier fuerit de vitate humane nature vel nō: si nō: ergo de⁹ aliq̄d supfluū creauit in Adā q̄d incōueniēs est dicere: qz si natura nō deficit in necessarijs/ ⁊ nō abūdat in supfluis multo minus habēt hec opa dei, si aūt fuerit de vitate humane nature in Adā: ergo resurget in Adā: cū igit tota mulier fuerit facta de illa costa nihil resurget de muliere prima. Si dicas q̄ adhuc remanet aia q̄ nō est facta de costa. Cōtra hoc ēm nihil est: qz aia nō resurgit. Dicit ēm Dam. q̄ resurrectio est secūda et⁹ q̄d cecidit surrectio: aia aūt nūq̄z p mortē cecidit: ḡ nunq̄z resurgēt. Solo dōm q̄ sicut supfluū humidi nutrimētalis de quo fit decisio in generatiōe dicit supfluū ad indigentiā indiuidui: est tū necessariū ad ꝓseruationē spēi ⁊ natura ꝑparat vtrūq; q̄ intēdit salua re vtrūq; ita de⁹ auctor nature nō fecit in adā tū ne cessariū huic hoī, sed necessariū principio vniuerse nature: fuit ēm adā ⁊ quidē hō ⁊ principiū hoīm ⁊ costa illa fuit de supfluo huic hoī. ⁊ de necessario principij nature: qz necessaria fuit ad hoc vt adiutoriū sil'e sibi ex illa costa formarek: ⁊ ex ꝗ patet q̄ resurget in eua/ in qua fuit necessario hui⁹ hoīs ⁊ nō spēi tū sic etiaz semē in filio vel ꝑle resurgit ⁊ nō in parēte a quo descindit: ⁊ per hoc patet solutio obiectoꝝ.

Solo Instātia

Solo ad totū.

Arguit ꝑo

Qd de illa costa sine extrinseco additamēto facta fuit p dei potētiā sic q̄nq; panes in se mltiplicati sūt.

Solet etiā q̄ri vtrū de illa costa sine adiectione rei extrinsece facta sit mlier? Qd q̄busdā nō placuit: Cetez si ad pficiēdū corp⁹ mulieris de⁹ extrinsecū augmētū addidisset: maiꝰ illud esset q̄z ipsa costa. Jdeoq; potiꝰ de illo adddito q̄z de ipa costa mulier facta deberet dici: de quo plures accepisset sube ptes. Restat ergo vt de sola ipsi⁹ coste suba sine oī extrinseco additamēto per diuinā potētiā in se metipsa multiplicata mulieris corp⁹ factum dicak: eo sane miraculo: quo postea de q̄nq; panib⁹ iesu celesti bñdictione multiplicatis q̄nq; milia hoīm satiata sunt. Illud etiā scire oportet q̄ cū angelorū ministerio facta sit mlieris formatio: nō est tū eis tribuēda creatiōis potētia. Angeli ēm nullā pñt creare naturā: ergo nec formare costā in mulierez nec carnis supplemētū in loco coste non q̄ nihil agant vt aliq̄d creek: sed nō iō creatores sūt: sicut nec agricole segetū vel arborū. Solus deus, i. trinitas est creator. Facta est ergo femina a deo: etiā si costa mistrata sit p ā̄gelos

Joh. 6. Mat. 15.

Vtrū angeli debuerūt formare corp⁹ hominis vel de⁹: vide etiā vtrū dei vel angelorū vel hoīm bonoꝝ vel etiā maloꝝ sit facere miracula.

Arti. II B

d Deinde querit de secūda pte [Solet etiā q̄ri. Videk ēm q̄ angeli formare debuerūt corp⁹ hoīs: qz due sunt partes homis corp⁹ ⁊ aia, sil'iter due sunt nature spūales supiores hoīe: de⁹ et angelus. Si igitur dignior pars est creata a deo relinquit q̄ indignior pars formek ab angelo. Jtem inter miracula deputat Aug⁹ vt habek in lra q̄ mulier formata est de costa: angeloꝝ aūt q̄ virtutes dicūtur est facere miracula: ergo debuit hoc fieri p angelos. Sra hui⁹ q̄rit vtrū dei vel angeloꝝ vel hoīm bonoꝝ vel maloꝝ sit facere miracula. Videk ēm q̄ soli⁹ dei: miraculis ēm nō subijcit in elemētis mūdi nisi potētia obediētial' materie: hoc nō ē nisi respectu diuine potētie: ḡ videk q̄ miracula nō sint nisi respectu diuine potētie ⁊ nō angeloꝝ vl' quorūcūq; hoīm

Arguit ꝑo

Questiūcula prima Qd sit dei tm

Jtē in cursu naturali nō pōt ēē op⁹ nature pfectū/ nisi de⁹ sit in natura opans vt dicūt scti: ḡ multominus in cursu q̄ sup naturā est: ergo videk q̄ miracula nō fiāt nisi potētia diuina opante. Sed cōtra ꝗ videk esse q̄ angelis attribuit a sanctis. Jtē ab hoc spālis ordo denoiak. Jtē hoīb attribuit illud. Vn i. Cor. 12. Alij operatio virtutū. i. miracl'oꝝ opatio

Jn ꝓtrariū arguit ꝑo.

Jtē videk q̄ nō tm boni miracula faciunt: sed etiā mali qz dicit Mat. 28. Dñe nōne in noīe tuo ꝓphetauim⁹ ⁊ in noīe tuo demonia eiecim⁹. Jtē discipli dixerūt ad dñm Vidim⁹ quēdā i noīe tuo demonia eiscere ⁊ ꝓhibuim⁹ eū: qz non sequit nobiscū: ḡ videk q̄ tā boni q̄z mali faciūt miracula. Rōne hui⁹ q̄rit cui⁹ virtutis rōne fiūt miracula: videk aūt q̄ ratōe spei: qz illa est ardui. ⁊ miraculū vt dicit Aug⁹ est arduū ⁊ insolitū. Jtē spes est expectatio future bītudinis: ꝓter bītudinē fiūt miracula: ḡ videk q̄ fiāt merito spei. Sed ꝗ videk q̄ merito charitatis: qz charitas est pfectissima virt⁹: ḡ opa pfectissima de

Questiūcula secunda. Arguit ꝑo q̄ spei.

de charitate.

4o

In oppositū arguit q̃ fidei ⁊ rōnes ꝓcedūt vt dī ad secūdā q̃stiūculā primo

2o

3o

Questiūcula tertia de articulo fidei.

Arguit ꝑo de incarnatiōe.

Secūdo ō sapiētia.

In oppositū ꝑ virtute primo.

2o

3o

Solo ad prima duo argumenta ⁊ ad q̃stiūculā ꝑ mam.

Obiectio

Solo

Ad tertiū ⁊ quartū.

Ad q̃stiūcula secūdā

Ad primū obiectū de spe.

bētur eis sed talis est hec operatio miraculoꝝ: q̃ charitati debet opatio miraculorū. Itē angeli q̃ faciūt miracula nō habēt fidē nec spem: sed charitatē. cū igitur vnus opatiōis sit vnus habitus videt q̃ in hoibus etiā operatio miraculoꝝ nō debeat spei vel fidei: sz charitati. Sed cōtra videt q̃ attribuēda sit fidei: qz ita dicit dñs Si habueritis fidē sicut granū sinapis dicetis huic mōti tollere: ergo debet fidei. Itē si potes credere oia possibilia sunt credēti. Itē. I. Loꝝ. 13. Si habuero oēm fidē / ita vt mōtes trāsferā ⁊c. q̃ vt supra. Si aūt hoc cōcedat q̃rit vlterius rōne cuius articuli: ⁊ videt q̃ rōne incarnatiōis. Quia dic Augu. q̃ oē miraculū est ad ostēdēdū illud: ergo videt q̃ oē miraculū sit virtute illius: ⁊ de hoc est articulus incarnatiōis: ergo virtute istius articuli. Istud etiā videtur trahi ex lra vbi dicit: Oīm igit q̃ ad grām significandā nō naturali motu rerꝝ sz mirabilit facta sūt: abscōdite cause in deo fuerūt. ⁊ cōstat q̃ notat grām incarnatiōis: ergo virtute articuli incarnatiōis oia miracula fiūt: ⁊ adhuc plura ꝑnt adduci de tertio et q̃rto de trinitate Augus. Sed cōtra videt q̃ rōe sapiētie fiāt: qz miracula rōnē diuine sapiētie ostēdūt. Pretēdit enī sapiētiā artifex faciēdo q̃ oēs curāt: talia aūt sunt opa miraculoꝝ: ergo videt q̃ ostēdāt sapiētiā. Sed videt itē q̃ fiāt rōe oīpotētie: qz dicit Luc. 2. Nō erit īpossibile apud deū oē verbū. Itē angeli ad sarā. Gen. 18. Nūqd deo erit ḋficile ergo videt q̃ rōne oīpotētie. Itē potētie est legibus potētie naturalis obuiare: hoc aūt fit in miraculo: q̃ fiūt rōne oīpotētie. Solo dōm ad primū q̃ miraculū facit deus angelus ⁊ homo diuersis modis. Deus enī facit auctoritate ⁊ prima potētia opante. Angelus aūt per ministeriū ⁊ ꝑparādo materiā: ⁊ homo ꝑ inuocationē. Vnde bene cōcedit q̃ in costa Ade fecerūt angeli alicḋ. s. separādo eā ab Adā: ⁊ ꝑparādo eam ꝑ dispōes: sed formare nō poterāt: qz formare costā est animare mulierē: ⁊ hoc nō potuit esse nisi creando sibi aiam rōnalē. ⁊ hoc inuit in textu vbi dī q̃ solus deus potuit formare costam: angeli aūt vt agricole opant ad segetes: ⁊ per hoc ptz solo ad prima duo argumēta ⁊ ad sequētē q̃stionē. Mali aūt hoīes opantur miracula ī sancitate ecclie: licet nō in scitate ꝑsone: qz deus ad inuocationē bonū facit ea ꝓter fidem ecclesie cōfortādā: ⁊ q̃nq̃ ꝓter fidē ecclie ꝓbandā: sicut fiet in tpib̄ antichristi. Si aūt obiicit q̃ erit eius opatio fm actū sathane in ꝓdigijs ⁊ signis mēdacib̄ vt dicit apls. Dōm q̃ mēdatia ꝑnt esse quo ad intentionē: ⁊ ꝑ ea intēdit subuertere: licet vera sint quo ad opationē: ⁊ forte q̃dā erūt ꝑstigiosa de q̃b̄ sup̄ est habitū. Ad aliud dōm q̃ ille due rōnes que inducūt ad hoc q̃ solus deus est facere miracula non ꝓbāt nisi q̃ suū sit facere auctoritate ⁊ potētia ꝓfecta ad opus ex se ipsa: ⁊ hoc bene ꝓcedit: sed angelus opat sub ipso disponēdo ꝑ ministeriū: ⁊ homo ꝑ inuocationē. Ad ḃ qd vlterius q̃rit cuius virtutis sit facere miracula: dicendū q̃ fidei ꝓprie: licet alia ꝓ sit ꝑ modū meriti ī cōmuni: ⁊ huius rō est: qz fides est primo de his q̃ sunt supra rōnē: ⁊ ī cōfirmat in alijs ꝑ ea q̃ per rōnē sūt.

Itē sicut fides facit abnegare ꝓprium posse rōnis ita cōgruū est: vt opereť in ea posse diuinū: ⁊ ī etiā ꝓbi dicerūt q̃ ꝓpheta surgēs fidē verboꝝ suoꝝ nō habz ꝓbare nisi ꝑ miracula: ⁊ ī etiā ꝓphete signa dederunt / sicut Esa. 7. Pete tibi signū. Ad hoc q̃ qd obiicit de spe dōm q̃ arduū spei nō est arduū opatiōis: sed potius q̃ debeat cōprehendi in beatitudine ⁊ miracula aūt magis fiūt ad ostendēdā viā beatitudinis. Ad aliud dōm q̃ ꝓter beatitudinē oia fiūt sicut ꝓter finē vltimū: sed ꝓrius finis est fidei cōfirmatio: sic habet Heb. 2. Cōtestāte deo signis ⁊ portētis: ⁊ Marci. vlt. Signa aūt eos q̃ crediderit: hec sequent ī nomine meo ⁊c. Ad id qd obiicit de charitate dōm q̃ fm pfectionē informatiōis meriti charitas est pfectio virtutū: sed nō fm cōgruitatē opatiōis miraculorū. Ad aliud dōm q̃ angeli opant in ministerio: nos aūt querimus de merito cōgrui ex parte inuocātis ⁊ ī nihil ꝓbat illa obiectio. Ad id qd vlterius querit rōne cuius articuli: dico q̃ rōne oīpotentie ꝓcipue: qz miraculuz ꝓcipue dicit eleuationem supra omnē potētiā ꝑter diuinā. Ad id qd cōtra obiicit dōm q̃ miracula ostēdūt opus incarnatiōis vel gratiā fidei incarnatiōis vt finē: sed nō vt potētiā opantē: sed potius omnipotētiā dei q̃ facit hec ⁊ fides. credens enī potētiā merett fieri miracula ad inuocationē credētis: ꝑ hoc etiā ptz solo ad sequēs. Ad id qd obiicit de sapiētia: dōm q̃ nō fuit sapiētia nec ostendūt sapiētiā principalit nec hoīes mirantur sapiētiā sed potius potentiā. Admirationē enī sapiētie excitat ad inqrendū opus ⁊ modū opis: sicut dicit phs ī primo metha. Et āmirari ⁊ tūc ⁊ nūc philosophari incepērūt: sed āmiratio potētie desistit ab inqsitiōe ⁊ stupet in seipsa: ⁊ illa est āmiratio miraculoꝝ diuinorū sicut dicebat de dño: Qualis est hic: qz ventis imperat ⁊ mari ⁊ obediūt ei.

Ad secūdū

Ad tertiū de charitate

Ad quartū

Ad q̃stiūcula de fide

Ad primū de incarnatione.

Ad secūdū de sapiētia

Vtrum fm superiores an fm inferiores causas ita facta sit mulier id est an ratio seminalis id haberet vt ita fieret an tantū vt ita fieri posset: sed vt sic fieret in deo tantū esset causa.

Sed querit an ratio quā deus primis opib̄ cōcreauit id haberet vt fm ipam ex viri latere feminam fieri necesse foret: an hoc tm vt fieri posset? Ad qd sciēdū est omniū rerū causas in deo ab eterno esse. Vt enī homo sic fieret vel equus ⁊ hmōi in dei potētia ⁊ dispositione ab eterno fuit: he dicunt primordiales cause qz istas alie nō ꝓcedunt: sed iste alias q̃ sunt cause causarū. Cūq̃ vnū sit diuina potentia dispositio siue volūtas ⁊ ideo vna oīm principalis cā: tm ꝓpter effectus diuersos pluralit dicit Augus cās ꝓmordiales oīm rerū in deo esse. inducēs similitudinē artificis: ī cuius dispositiōe est: qualis futura sit arca. Ita ⁊ in deo vniuscuiusq̃ rei future causa ꝓcessit. In creaturis vero quarūdā rerū: sed nō omniū causes sunt: vt ait Augus Quia inseruit deus semiales rōnes rebus fm q̃s alie ex alijs ꝓueniūt vt de hoc semie tale granū: de hac arbore talis fructus ⁊ hmōi. Et he quoq̃ dicunt primordiales cause: ⁊ si nō adeo ꝓprie: qz habent aīa se

causam eternã: que ꝓprie ⁊ vniuersaliter ꝑma est. Ille vero ad res aliq̃s dicunt prime que. ſ. ex eis pueniũt. Ideo etiam ꝑmordiales dicunt: qꝛ in prima rerũ cõditiõe rebus a deo insite sunt: ⁊ sic creature mutabiles sunt ita ⁊ he cause mutari possunt. Que aũt in immutabili deo causa est: nõ mutari põt.

Distinctio causarũ rerũ perutilis. ſ. q̃ quedã in deo ⁊ ĩ creaturis quedã in deo tm̃ sunt.

Omniũ ergo rerũ cause in deo sunt: sed quarundã cause ⁊ in deo sunt ⁊ ĩ creaturis. Quarũdã vero cause in deo tm̃ sunt: ⁊ illarũ rerũ cause dicunt absc̃ondite in deo: qꝛ ita est in diuina dispositiõe: vt hoc vel illud fiat qd̃ non est in seminali creature rõne. Et illa quidẽ q̃ fm cãm seminalẽ fiunt dicunt naturaliter fieri: qꝛ ita cursus nature hoibus ĩnotuit. Alia vero preter naturam quorũ cause tm̃ sunt in deo. Hec aũt dicit Aug⁹ esse illa que p̃ grãm fiũt vel ad ea significãda nõ naturaliter: sed mirabiliter fiunt. Inter que mulieris facturã de c̃osta viri ponit ita dicẽs: Vt mulierẽ ita fieri necesse fozet: nõ in reb⁹ conditũ: sed in deo absc̃onditũ erat. Omis creature cursus habet naturales leges sup hũc naturalẽ cursum creatoꝛ habet apud se posse de oibus facere aliud q̃ eoꝛ naturalis rõ habet vt. ſ. virga arida repẽte flozeat: fructũ gignat: ⁊ in iuuentute sterilis femina in senecture pareat: vt asina loquat ⁊ hmõi. Dedit autẽ naturis vt ex his etiã hec fieri possent: nõ vt in naturali motu haberẽt. Habet ergo de⁹ ĩ se absc̃onditas quorũdã futuroꝛ causas q̃s reb⁹ cõditis nõ inseruit easq̃ implet nõ ope ꝓuidẽtie quo nature subsistũt vt sint: ſz quo illas ministrat vt voluerit quas vt voluit ꝓdidit. Omniũ ergo q̃ ad grãm significãdã nõ naturali motu rerũ: sed mirabiliter facta sunt absc̃ondite cause in deo fuerũt quoꝛ vnũ erat q̃ mulier facta est de latere viri dozmiẽtis. Mõ habuit prima reꝛ ꝓditio: vt femina sic fieret ſz vt fieri possz: ne ꝗ cãs q̃s de⁹ volũtarie istituit mutabili volũtate aliq̃d facere putareꝛ.

Num. 27.

Num. 21.

Arti. III.

Quid est miraculũ p definitionẽ.

Deinde queritur de hoc qd̃ dicit [Sed queritur an rõ quã de⁹ creauit] Et querunt q̃tuor. ſ. quid sit miraculũ: qꝛ sine sciẽtia illi⁹ non pũt hũ determinari que hic tradunt. secũdo q̃ dicunt miracula. tertia q̃ est differẽtia inter miraculũ ⁊ mirabile: signũ ꝓdigiũ ⁊ pozentũ ⁊ mõstrũ. quarto vtrum oẽ miraculũ sit cõtra naturã vel supra naturã vl̃ p̃ter naturã. Ad primũ ꝓcedit p̃ duas diffinitiões q̃rũ prima est Augu. in lib. de vtilitate credẽdi. hec. ſ.

Miraculũ ẽ aliqd̃ arduũ insolitũ p̃ter spem ⁊ facultatẽ ãmirãt̃ apparẽs. Alia ẽ mgr̃oꝛ. hec. ſ. Miraculũ est op⁹ diuie potẽtie oñsiuũ. Cõtra primũ sic obĵcit ca q̃ miracula dicũt nõ sunt semp̃ ardua: sed aliq̃ de reb⁹ paruis: vt q̃ capisterũ in tegꝛ nutrici sue bt̃is benedict⁹ reddidit. q̃ eliszeo p̃ĵciẽti lignũ super aquã ferrũ natauit ⁊ hmõi: ergo male diffinit̃ miraculũ p̃ arduũ. Itẽ nõ semp̃ insolitũ: qꝛ crebzo apparitiões angeloꝛ fiebãt p̃rib⁹: ⁊ tm̃ mirabiles erant. Itẽ ponam⁹ q̃ freq̃nt̃ fiãt tũc nõ erũt isolita: ⁊ tm̃ erũt nihilomin⁹ miracula q̃ si raro fierẽt: q̃ miraculũ nõ est insolitũ vel insolitũ esse non erit subale miraculũ. Itẽ nõ videt̃ eẽ p̃ter spem: qꝛ sũmũ oĩm miraculoꝛ. ſ. q̃ virgo cõcipet ⁊ pareret: ⁊ de⁹ hõ fieret: oẽs antiq̃ sperabãt ⁊ tm̃ miraculũ fuit. Itẽ oẽs nos speram⁹ resurrectionẽ: ⁊ tm̃ erit miraculosa: q̃ nõ ẽ p̃ter spem. Itẽ cõtra b̃ qd̃ dicit: Et facultatẽ aut intelligĩt̃ de facultate cognitiõis aut opatiõis. Si cognitiõis tũc oĩa opa nature erũt quo ad b̃ miraculosa: qꝛ Salomõ dicit q̃ eorũ q̃ fiũt sub sole nõ põt hõ inuenire rõnẽ: ⁊ cũcte res difficiles: ⁊ nõ põt ꝛc̃. Si aũt de facultate opatiõis tũc multomagis sunt miracula: qꝛ licet ars imitet̃ naturã: tm̃ nõ põt sec̃ opãdo ⁊ ĩõ dicit phs q̃ ars nõ inducit p̃ se formã specificã sicut natura: ergo videt̃ q̃ miraculũ male diffinitur ab Aug. Cõtra secũdũ sic. Oẽ op⁹ diuine potẽtie est declaratiuũ: ergo oẽ op⁹ est miracl̃osum qd̃ nihil est dicere. Sol̃o dõm q̃ Aug. diffinitio bona est ⁊ magistroꝛ nõ est adeo bona: sed tm̃ põt sustineri. Ad p̃mũ ergo dõm q̃ prime due dẽ in diffinitione miraculi posite: diffinũt ipm in cõparatiõe ad alia q̃ nõ fiunt miracl̃ose: vt q̃ fiũt p̃ naturã ⁊ a volũtate humana. Sed pria q̃ est arduũ dẽ in cõpatiõe ad cãm efficientẽ q̃ eleuata est sup̃ cãs naturaliũ ⁊ volũtarioꝛ: ⁊ iõ ita ꝑz sol̃o ad primũ: qꝛ licet res in q̃ fit miraculũ parua sit: tamẽ potẽtia ea faciẽs est eleuata ⁊ ardua.

Miraculi prima definitio.

2a Arguit̃ p̃ ꝗ primã

2o

3o

4o

5o

Questiũcula de facultate.

Arguit̃ ꝗ secũdã definitionem.

Solutio Ad primũ.

Ad secũdũ ⁊ tertiũ.

Ad aliud dõm sil̃it̃ q̃ etiã si rota die fieret miraculũ adhuc eẽt insolitũ: qꝛ nõ fit solito cursũ apud cãs inferiozes: sed pot⁹ fm rõnẽ in deo a seculis absc̃onditã: vt dẽ in lr̃a: sũt tm̃ q̃ hec ⁊ sequẽtia alit̃ soluũt: ſz nõ est multũ curãdũ: qꝛ q̃stio nõ est multũ laboziosa.

Ad quartũ fm Augm.

Ad aliõ dõm q̃ fm intẽtionẽ Aug. dẽ ibi spes nature: sicut habet̃ ad Rom. 4. sup̃ illõ: Qui ꝗtra spẽ in spem credidẽrũt: glo. dicit: contra spem nature in spem grẽ: ⁊ hoc verũ est: qꝛ licet spes grẽ eẽt de hmõi nũ q̃ tũ spes nature: ⁊ hec sol̃o est fm intẽtionẽ Augu.

Sol̃o aliorũ ad idẽ

Ad q̃stiũculam.

Ali q̃ aũt obiectionẽ cõcedũt ⁊ talia dicũt eẽ mirabilia ⁊ nõ miracl̃a: ⁊ puto q̃ nõ bn̄ dicũt. Ad aliud dõm q̃ facultas dẽ ibi p̃tãs cognoscẽdi ⁊ opãdi: qꝛ nec cognoscẽdo nec opando possum⁹ in miraculũ.

Ad obiectũ

Ad id qd̃ cõtra obĵcit̃ dõm q̃ opeꝛ nature habemus p̃tãtẽ cognoscẽdi p̃ cãs / licet nõ sufficiẽtes: ſz in miraculis nec attingim⁹ modũ cause sil̃it̃ naturalia imitamur ⁊ q̃dã opamur ĩ opet: ſz mirabilia ãmirari possum⁹: ſz imitari nõ possum⁹: p̃ b̃ pz q̃ vltime due dẽ ponũt̃ in diffinitiõe miraculi in cõpatiõe ad ãmirantẽ.

Ad id qd̃ ẽ ꝗ secũdã definitionẽ

Ad id qd̃ obĵcit̃ de diffinitiõe mgr̃oꝛ dõm q̃ debet intelligi cũ p̃cisiõe sic q̃ miraculũ est op⁹ potẽtie diuine ostẽsiuũ tm̃: sicut magi dixerũt pharaõi: Digit⁹ dei est b. i. demõstratio diuie virtutis ⁊ potẽtie. Alia aũt opa ostẽdũt alias potẽtias p̃mas / licz ostẽdãt diuinã potentiã vt primã.

Arti. IIII.

Que dicũt̃ miracl̃osa vtꝛ op⁹ creatõis distinctiõis oznat⁹ iustificatiõis: incarnatiõis

resurrectionis ⁊ etiã opus nature.

Arguit ꝓ q̃ sic.

Secũdo q̃rit q̃ sunt miracula ⁊ querit de ope creatiõis vtrũ ipm̃ sit miraculosum. Et videtur q̃ sic: qꝛ Daniel. ⁊ Ebrit. distinguũt tripliceẽ cursum reꝝ. s. q̃ fit volũtate diuina tm̃: ⁊ eũ q̃ volũtate diuina ⁊ natura: ⁊ eũ q̃ fit volũtate rõnal' creature ⁊ p̃mũ dicũt mirabile scõm naturalẽ: tertiũ volũtariũ: opꝰ aũt creatiõis fit volũtate diuina tm̃: ergo est miraculosum. Itẽ nõ põt esse opꝰ bõis vl' angeli. Itẽ nec nature: qꝛ tũc natura nõ fuit: q̃ relinq̃tur q̃ sit miracl'osũ aut naturale aut volũtariũ. Si q̃rit de ope recreatõis p iustificationem. Videtur q̃ sit opꝰ miraculi: qꝛ dicit Augꝰ Magis est de impio facere piũ q̃ꝫ creare celũ ⁊ terrã: q̃ est opꝰ maxĩe potẽtie ostẽsiuũ: hoc aũt est miraculũ: ergo est miraculũ.

Questiũcula ꝏ recreatione.

Arguit q̃ sic primo.

Itẽ Greg. in dyal'. dicit q̃ magis est suscitare hominẽ in mẽte q̃ꝫ in corpe: ⁊ hoc probat p paulũ suscitatũ in mẽte ⁊ lazaꝝ suscitatũ in corpe de quoꝝ altero post in mẽte suscitationem mira leguntur: de alio aũt post suscitationẽ in corpe nihil legit magni. Itẽ ibidẽ innuit aliã rõnẽ ad hoc: qꝛ magis est viuificare aĩas in eternũ victuras q̃ꝫ corpa iteꝝ mozitura: q̃ est opꝰ miraculi. Qõ si cõcedat cõtra videt esse: qꝛ miraculosũ opꝰ est sola diuina potẽtia opãte: ⁊ hoie nõ coopãte: sed forte angelo coopãte vt prꝰ habitũ est: sed dicit Augꝰ Qui creat te sine te nõ iustificabit te sine te: ergo videt q̃ hõ nihil cooperet deo: q̃ nõ est miraculosum. Itẽ nõ est ꝑter spẽ nec insolitũ: q̃ nõ est miraculũ. Ulterꝰ q̃rit de opib̃ nature vtrũ sint mirabilia: videt q̃ sic qꝛ dicit Augꝰ q̃ magis est ex paucis granis multiplicare segetẽ totꝰ mũdi q̃ꝫ multiplicare q̃nq̃ panes in sacietate q̃nq̃ miliũ hoim: q̃ videt q̃ cũ illud sit miraculũ q̃ istud multo magis est miraculũ ⁊ multe glo. sup Jo. 6. pũt adduci ad hꝰ sup Jo. 3 vbi legit de mutatõe aq̃ in vinũ. Sed ꝗ Aug. in. xij sup Geñ. ⁊ ponit hec pars in lra: distinguit inter ea q̃ fuerũt i rõne causaꝝ opeꝝ primoꝝ: vt inde fierẽt ⁊ ea q̃ fuerũt in eis vt tm̃ inde fieri posset: ⁊ inẽ illa enumerat opa nature vt q̃ humoꝛ i vitẽ trahat: ⁊ ibi dicꝰ vertat in vinũ. inter ista aũt enumerat mutatõs aq̃ in vinũ: qõ natura nõ põt facere. cũ igit ista sunt miraculosa illa nõ sunt miracula. Ulterꝰ obiciũt q̃dã de incarnatõe ⁊ resurrectõe volẽtes ꝓbare q̃ nõ sunt miracula: qꝛ nõ eueniunt ꝑter spem: ⁊ hec obiectio apud me nihil valet. Solo dõm q̃ oẽ opꝰ ⁊ solũ dr̃ miraculosum qõ nõ fit fm legẽ nature nec fm legẽ ꝓsiti creati siue volũtatis create: ⁊ iõ opꝰ creatiõis ⁊ dispositiõis ⁊ ordinꝰ inter miracula reputo: ⁊ q̃dã dicat q̃ ẽ mirabile ⁊ nõ miraculũ cꝰ distictõis rõ infra patebit: opꝰ aũt iustificatõis licꝛ sit sup̃ nos tm̃ nõ fit nisi fm legẽ volũtatis: qꝛ nõ nisi ꝓsentiẽtib̃ nob: ⁊ iõ nõ dico eẽ miraculosum vel mirabile: opꝰ aũt nature nullo mõ est miraculosũ vel mirabile/ cũ totũ nature legib̃ subijciat: opꝰ autẽ incarnatiõis ⁊ resurrectõis totũ puto eẽ reponẽdũ sub nũero miraculoꝝ. Ad id aũt qõ cõtra obijcit dõm q̃ opꝰ iustificatõis fm q̃d maiozis potẽtie ẽ oñsiuũ ⁊ nõ simpl'r: qꝛ in creatõe celi ⁊ terre nulla fuit ꝗria dispositio ad oppositũ inclinãs: i iustificatõe aũt bõis ꝗria dispõperi est. Itẽ creãdo celũ ⁊ terrã nõ nisi dixit ⁊ facta sunt: in iustificatõe fecit multa: dixit infinita: protulit plurima quo ad q̃d ergo ostẽdit maiozẽ bonitatẽ: nec tm̃ sequit̃ hoc opꝰ ostẽdit maiozẽ potẽtiã: q̃ est miraculũ maꝰ q̃ꝫ illud: qꝛ miraculũ nõ enũciat ex solo illo: sed ex illo ⁊ etiã alijs differẽtijs diffinitiõib̃ ipm̃. Ad rõnẽ Gregoꝛ. in in dyal'. dõm q̃ ipse nõ intẽdit ꝓbare q̃ sit miraculũ sz q̃ sit maꝰ vtibile ⁊ melꝰ: ⁊ iõ mirabiliꝰ in bonitate ⁊ nõ miraculosiꝰ. Ad aliud dõm q̃ opus nature nõ est miraculosũ: ⁊ bñ cõcedo q̃ oñdit maꝰ posse portãs naturã q̃ꝫ multiplicãs panes ⁊ solo eorũ q̃ iducũt ex pz p̃dict'. Ad aliud dõm q̃ meo iudicio miracula sunt illa q̃ tm̃ in diffinitiõe dr̃ ꝑter spez intelligit de spe nature ⁊ nõ spe grẽ q̃ est virtꝰ.

Solo principal' ⁊ ad pria obiectũ.

Ad q̃stiũcula ꝏ recreatiõe siue iustificatõe ⁊ ad primuꝛ obiectũ.

Ad alia duo obiecta.

Ad q̃stiũcula ꝏ opꝰ iustificatõis ⁊ de natiõe ⁊ resurrectõe.

Arti. v

Quõ differãt miraculũ: mirabile: signum portẽtũ: pdigiũ ⁊ mõstrũ ⁊ virtus.

Tertio q̃rit q̃ est dr̃ia inter miraculũ/mirabile signũ/portẽtũ/pdigiũ ⁊ mõstrũ. Uidet̃ glosa dicere sup. 1. ad Coꝛ. 12. q̃ signa sunt minora ⁊ maiora pdigia. Itẽ mirabile ⁊ miraculũ nõ videnꝫ differre nisi sic̃ potentia ⁊ actꝰ: sunt q̃ eiusdem.

Obiectio

Solo dõm q̃ fm mgros mirabile ⁊ miraculũ differũt sicut genꝰ ⁊ spẽs: qꝛ oẽ miraculũ est mirabile: sz nõ cõuertit̃: vñ dicũt esse mirabilia opa creatiõis ⁊ iustificatõis ⁊ glorificatiõis q̃ nõ sunt sup̃ spem vt supra co q̃ q̃ ad aliquã dr̃iam cadũt a rõe miracli. sz miracula dicũt sic̃ illumiatiõs cecoꝝ directionẽ claudorũ ⁊ suscitationẽ mozituoꝝ ⁊ hmõi de q̃b nll'a fit spes fm nomẽ aũt nõ dr̃nt nisi sic̃ potẽtia ⁊ actꝰ. ⁊ p̃ hꝰ pz solo obiecti. Quidã etiã distinguũt inẽ mirũ ⁊ mirabile: qꝛ mirꝝ est bñs ignozatã cãm ⁊ mirabile ⁊ miraculũ sunt depẽdẽtia a diuina potẽtia tm̃ vt dictuꝛ est: sed istas diffinitiões nõ inueni nec memini inuenisse ꝓbatas. Si autẽ fm phos vellemꝰ dicere tũc mirabile vocat bñs cãm altã quã pulchꝝ est inuestigare: sed difficile inuenire sicut lune defectꝰ vel solis ⁊ sicut cognitio passionũ aĩe ⁊ nature ⁊ subaꝝ spũaliũ: sed in hocvsu nõ est apud sctõs. Signũ autẽ ⁊ pdigiũ ⁊ virtꝰ dr̃nt. Signũ em̃ fm q̃ diuine potentie est indicũ dr̃: pdigiũ aũt fm q̃ ꝓuocat in se aspectũ hominũ cuꝛ ꝓcul sit ab indicio cognitõis humane: ⁊ iõ dr̃ pdigiũ q̃si ꝓcul a digito. i. potẽtia indicãdi cãm: ⁊ iõ dicit glo. q̃ signũ est in minorib̃ ⁊ prodigiũ in maiorib̃. Quidã etiã iõ q̃ futurũ ꝓcul est dicũt q̃ pdigiũ est signũ ꝓmissum in futuꝝ qõ lõge antẽ indicat digito pnũciatiõis: sed nõ credo q̃ hoc exemplo vel auctozitate ꝓbari possit: virtꝰ autẽ dr̃ in comparatõe potẽtie opantis: qꝛ illa vltima sup̃ naturã ⁊ facultatẽ nature: dr̃ autẽ virtꝰ vltimũ potẽtie de re.

Signũ ⁊ pdigiũ

Virtꝰ

Monstꝝ aũt est id qõ excedit modũ nature: ⁊ hꝰ cõtingit multiplicit̃. s. ex defectu vt manꝰ ad humeꝝ vl' ex abundãtia: ⁊ hoc tripl'r. s. virtutis ad formã vnꝰ mẽbri: sicut plura oza vel nasi vel aures in vno vl' ex abũdãtia materie in mẽbro vno vt digiti ser vl' plures vel respectu q̃ntitatis tm̃: sicut mõstra dicũtur filij enachꝫ: qꝛ alij ad eos cõpati q̃si locuste videbãt q̃nq̃ etiã cõtingit ex motu matricis diuidẽtis semen in parte ⁊ in parte relinq̃ntis continuũ: sicut, q̃n diffundit ꝑ longitudinẽ matricis ⁊ diuaricat in parte vna: tũc em̃ duo corpa ꝑ parte diuisa generant̃ continua sibi ex parte indiuisa: q̃nq̃ aũt hoc cõtingit ex ruptura secũdinaꝝ cũ humoꝛ adhuc liquẽs est vt videtur dicere Arist. sed de his alterius negocij est inquirere.

Mõstꝝ

Filij enachꝫ

Arti. vi

Utrũ miracula siue mirabilia sunt cõtra naturã ⁊ que est differẽtia inter fieri posse et fieri ex necessitate.

Arguit po

Quarto queritur vtrũ ista q̃ miracula ⁊ mirabilia dicunt sint cõtra naturã vel nõ. Videtur aũt q̃ nõ: qz dicit Aug⁹ in lib. vij. sup Gen. Quis nesciat aquã cõcreatã terre cũ ad radices virg⁹ venerit duci in sagittã ligni illi⁹: arqz in eo sumere q̃ litatẽ qua in vnã ꝓcedit paulatim erũpentẽ/ atqz in eo grãdescentẽ vinũ fiat maturũqz dulcescat qõ adhuc feruescat exp̃ssum: ⁊ quadã vetustate firmatũ ad vsum bibẽdi vtili⁹ iocũ diuisqz queniat: nũq̃d iõ de⁹ lignũ q̃ siuit aut terrã aut bas rẽpoꝫ moras cũ aquã miro cõpendio ꝓuertit in vinũ tale qõ etiã ebrius cõuiua laudaret nunq̃d adiutorio trꝗs eguit trꝗs cõditor: nõne certis dieꝫ numer⁹ suo cuiqz generi accõmodat⁹ oĩs natura serpẽtiũ ꝓualescit format nascit roborat nũc expectati sunt hi dies vt in draconẽ virga ꝓuertereꝫ de manu Moysi ⁊ Aaron: nec ista cum fiunt cõtra naturã fiũt nisi nob q̃b alit nature cursus inotuit: nõ aũt deo cui hec est natura qõ fecerit g̃ videt q̃ nihil hoꝫ sit cõtra naturã. Si dicas q̃ est natura naturãs q̃ est de⁹: ⁊ cõtra hãc nihil fit: ⁊ natura naturata q̃ est creata natura in cõtexiõe causaliũ rõnũ nature: ⁊ cõtra hãc fiũt miracula: ⁊ p hãc distinctionẽ vis soluere dictũ Augu. Cõtra Aug⁹ in codẽ. Queri etiã merito põt: ⁊ causales ille rões q̃s mũdo indidit/ cũ primũ simul oĩa creauit quõ sunt institute: ⁊ ita restat vt ad vtrũqz modũ abiles create sint ad istũ quo vsiratissime ꝓalia trãsecurrũt siue quorara ⁊ miracula fiũt: sicut deo facere placuerit: g̃ miracula sunt quo ad rões causales istas nature create: ergo non fiunt contra eã: hoc etiã aperte dicitur in lra. Sed cõtra. I. Coꝫ. 13. super illud Opa virtutũ dicit sic: Signa ⁊ ꝓdigia sunt in his q̃ ꝗ naturã fiũt. Itẽ ad Rom. II. Cõtra naturã insert⁹ es in bonã oliuã. Ulteri⁹ q̃rit hic q̃ dĩa noteꝫ in his modis loquẽdi que habent hic ⁊ trabunt ex. vij. super Gen. q̃ de⁹ q̃dã ꝑmis opib⁹ inseruit vt fieri possent ⁊ quedã vt fieri necesse eẽt: nullũ eĩ gñabiliũ inferiũ gñat de necessitate vt ꝓbãt phi: ergo videt q̃ nõ sit necesse fieri. Itẽ q̃cq̃d põt fieri si ponat fieri nihil est mirabile. Itẽ q̃cq̃d necesse fieri ꝑt fieri: g̃ videtur q̃ ista se habeãt sicut supi⁹ ⁊ inferius: g̃ male cõtra se diuidunt. si eĩ ista q̃ vsitate fiũt indidit illi p̃me reꝫ ꝗditõi vt sic fieri necesse eẽt opteret q̃ etiã indiderit vt ita fieri posset. Sol'o dõm fm Aug⁹ q̃ ⁊ rõnes causales tm̃ nihil fieri videt ꝗ naturã prio insitã reb⁹: qz etiã miraculoꝫ causales rõnes ⁊ primordiales indidit eis de⁹: ⁊ dicit Aug⁹ q̃ sicut non põt facere contra seip̃m: ita nõ p̃t facere ꝗ rões illas ⁊ cõtra op⁹ suũ sapiẽter dispositũ. Unde sup illud Ro. II. qõ adducũ est dicit glo. Aug. De⁹ creator ⁊ conditor oĩm naturarũ nihil facit cõtra naturã: sed humano more dicit esse cõtra naturã qõ est cõtra naturę vsum mortalib⁹ notũ. Item Aug⁹ de ciui. dei. xj. Que porrẽta sunt cõtra naturã dicim⁹ esse: sed non sunt: quõ enim cõtra naturã est qõ fit dei volũtate: Ad aliã glo. q̃ dicit q̃ fiũt cõtra naturã dõm q̃ hoc ꝗ est quo ad alia duo gña causaꝫ. s. naturaliũ ⁊ seminaliũ: qz nõ fuerũt fm cãs naturales vel seminales. Ad id qõ vlteri⁹ queritur dõm q̃ vt dicit cõmẽtator sup. xj. metha. nihil est in potẽtia in aliq̃ nisi qõ vno motore educit ꝑ illo fm naturã: ⁊ hoc inuit etiã phs dicẽs q̃ albũ fit ex nõ albo: ⁊ nõ ex quolibet nõ albo: qz nõ ex nõ albo qõ est linea: sed ex nõ albo qõ est nigrũ vel mediũ: hoc est qõ est principio in ꝓria materia albi: ⁊ iõ tũc dicit Aug⁹ quedã indita eẽ primę cõditiõi vt fieri necesse sit: nõ intelligit de necessitate existẽdi: sed de necessitate que est insufficiẽtia ꝑnciporꝫ naturaliũ. s. q̃ habeãt in causis naturalibus moues ⁊ motũ ⁊ disponẽs: ⁊ oĩa q̃ exigunt ad suũ fieri: ⁊ iõ nõ valet in qõ cõtra obiicit: qz hoc est veꝫ de necessitate existẽdi inesse: cũ aũt dicit q̃ quedã indidit vt fieri possit intelligit q̃ li possit dicit potẽtiã obedientie ex parte nature tm̃ que nullũ habet motorẽ in oib⁹ nature principij⁹: sed extra: qz sola dei volũtate opante fiũt. Ad obiectũ ꝗ dõm q̃ est equocatio potentie: qz ibi intelligit de potẽtia habẽte motorẽ in natura: hoc aũt de potẽtia obedientie tm̃: sic dicim⁹ q̃ in trũco est potẽtia q̃ inde a deo possit fieri vitul⁹: nõ tm̃ est in eo vt inde fiat: qz ad fieri in actu exigitur etiã agẽs principiũ: ⁊ hoc non est in trunco ⁊ per hoc patet solutio ad totũ.

Ad obiectũ in cõtrariũ

Arti. VII. B

Que dicunt ⁊ quõ differãt cause primordiales: rationes causales: cause naturales ⁊ cause seminales.

Deinde queritur de hoc qõ dicit ibi [Causas primordiales oĩum]. B. a. Dicẽm noiat q̃tuor gña causaꝫ. s. cãs primordiales/ rõnes causales/ ⁊ cãs naturales/ ⁊ cãs seminales: ⁊ inuenituntur ista noia hic in duob⁹ capl'is seq̃ntib⁹ ⁊ trabũtur de septio sup Gen. Augu Uidet aũt q̃ cause primordiales sint naturales: qz dicẽ infra q̃ etiã seminales sunt ꝑmordiales respectu coꝫ q̃ ex eis fiũt. Itẽ vident rõnes causales idẽ eẽ cũ naturalib⁹: qz nihil naturaliũ fit/ qõ rõnẽ finis nõ habeat: cũ igit rõ ꝑncipalit dicat finẽ: videt naturalis cã ⁊ rõalis eẽ idẽ. Itẽ cause seminales ⁊ naturales videt esse idẽ: qz semẽ est appropriata natura spẽi: g̃ hz cãm naturalẽ/ ⁊ causa naturalis est ex q̃ fit spẽs ⁊ cõfuat. Sol'o dõm q̃ Aug⁹ oĩa ista noia ponit absqz distinctiõe ⁊ multi b multiplicẽ fecerũt distictionẽ nec distictio vni⁹ cõcordat cũ alia: ⁊ iõ nõ ponã sentẽtias eorũ: sed fm rõnes noĩm ponã vnã. Causa igit primordial' dꝗ duob⁹ modis. s. simpl'r prima ⁊ fm q̃d prima. Simplicit prima est ydea in mẽte diuina q̃ se hz ad omnia ydeata siue sint mirabilia siue naturalia: ⁊ hec vocat in deo abscõdita ab eterno. Secõm q̃d aũt ꝑmordialis dꝗ duob⁹ modis. s. vl'r ⁊ particularit. Ul'r sic cause eẽ siue obiecti siue naturales q̃ indite sunt primę rũ cõditiõi respectu oĩm q̃ sunt in ipa/ siue vt fieri necesse sit/ siue vt fieri possit. Si vt necesse sit: ⁊ sic cause primordiales bnt sub se causales rõnes ⁊ cãs naturales ⁊ cãs semiales. Particularit aũt dicũt primordiales q̃libet cause q̃ ortũ ei⁹ qõ fit ex ipsis pcedũt: ⁊ hũc sensum tãgit magister in lra: ⁊ sic idẽ sunt q̃ q̃b cause ꝑmordiales naturales ⁊ seminales ⁊ differũt fm nois rões. Cause aũt q̃ dicũt causales rõnes sũt ꝓrie respectu coꝫ q̃ ita indite sunt q̃ nõ hz ꝑma reꝫ ꝗditio nisi potẽtiã obedientie ad illa. s. q̃ fieri p̃nt ex eaꝫ nõ autẽ necitatẽ ꝑncipioꝫ hz in natura. et hoc hac rõne dico: qz rõ respicit finẽ: ⁊ talia semp fiũt ad itidicãdũ id qõ simpl'r est finis. s. statũ gñe ⁊ gl'ie.

Arguit po

20

30

Sol'o

Causa primordialis.

Causales rõnes.

Itẽ rõ dicit aliq̃d simplici⁹ q̃ res: qz trahit a re: cãetiã nõ sp dicẽ ꝑncipiũ itrisecũ: ⁊ iõ rões causales fm nomẽ dicũt potẽtiã insitã prie ꝗditiõi respectu operũ q̃ educunt ab ipsa mirabilit ⁊ nõ natural'r. cũ aũt dꝗ natura dicẽ ꝑncipiũ intrisecũ sz nõ necessario ꝓriũ: qz

dicē phs q̃ natura est cā ordis vniuersi: z iō cause naturales sunt ꝓprie cōtexio vlis causaꝝ in creatis dispositis z ordinat, vt sup̄ dictū est: sunt tñ q̃ dicūt ꝓprie hoc q̃ natura principalr est forma q̃ cā formalr dī ꝑ cā naturalis: sz nō est vera fm vsum Aug. vt facile ptz inspicētī in rētione lre. Cause aūt seminales addūt sup̄ naturales ꝓprietatē ad hāc spēm vel illā. Ex hoc igit ptz rō ei⁹ qō dictū est in p̄cedēti qōne q̃ miracula fiūt ꝗ cās naturales z semiales: sz nō ꝗ rōnes causales: z cās primordiales. Ulteri⁹ notādū est hic q̃ miraculoꝝ q̃dā vident eē ꝗ cās naturales: q̃dā sup̄ q̃dā ꝑter has/cui⁹ rō est hec: qz q̃dā miracla habēt aliq̃d in qō pōt etiā natura sz nō ꝑ modū illū. vt cecū videre: postq̃ habuit oculos z mortuū viuere post reditū aie z hmōi viuere eiūs/videre/ambulare act⁹ naturales sr: sz ꝑter naturā fit redit⁹ ad hmōi ꝑ miraculū. Cōtra naturales aūt cās eē vt qñ act⁹ q̃dē ineſt manēte ꝗria dispōe ꝑ naturā: vt aliqs manēs cecus videret: z sic est singulare miraculū gl'iose virgis in partu: qz manēte virginitate q̃ est ꝗria pro pietas partui pepit. sup̄a naturā autē fit qñ terminatur ad actū in quē nō pōt natura: sic est gl'ia corporū z miraculū incarnatiōis in vnitate deitatis z humanitatis. z hec de miraculo dicta sufficiāt.

Cause seminales.

Nota bñ.

De anima mulieris que non est ex aia viri: vt quidā putauerūt dicentes aias esse ex traduce.

Quēadmodū mulieris corpus de viri corpe traductū fuit ita putauerunt aliq̃ ipsi⁹ aiam de viri aia ꝓpagatā: z oēs aias ꝑter primā ō traduce eē sicut corpora. Alij aūt putauerūt simul oēs anias ab initio creatas. Catholica aūt eccl'ia nec simul nec ex traduce factas eē aias docet: sed in corporib⁹ ꝑ coitū seminat, atq̃ formatis infundi: z infundendo creari. Tñ in eccl'iasticis dogmatibus: Aias hoīm nō eē ab initio inter creaturas ītellectuales naturas: nec simlr creatas sicut Origenes fingit dicim⁹: neq̃ in corporib⁹ ꝑ coitū seminari sicut Luciferiani z Cyrill⁹ z q̃dā latinoꝝ presumptores affirmāt. Sz dicim⁹ corp⁹ tñ ꝑ cōiugij copulā seminari. Creationē vo aīe solū creatorē nosse eius q̃ iudicio corp⁹ coagulari in vulua z cōpingi atq̃ formari: ac formato iā corpe aiam creari atq̃ infundi vt viuat in vtero hō ex aia cōstās z corpe z egrediat viuus ex vtero plen⁹ hūana suba. Hiero. etiā anathematis vīculo illos cōdēnat q̃ aias ex traduce dicūt inducēs auctatē ꝓphete: Qui finxit sigillatim corda eorū. Hoc satis inquit innuit ꝓpheta q̃ nō ipam aiam de anima facit de⁹ sed sigillatim aias de nihilo creat.

ps. 32.

Arti. VIII. N

Utrū anima sit ex traduce. s. vegetabilis sensitiua rōnalis.

Deinde q̃rit de ꝑ qō dicit ibi [Quemadmodū mulieris corp⁹] Hic eiūs incidit qō vtr aia sit ex traduce: z qz alibi ꝓlixe tractata est: iō hic breuit trāseo obiciēdo theologice sic. in Geñ. dicit: Oēs aie q̃ egresse sunt de femore Jacob: g̃ aia seminat cū semie: g̃ est ex traduce sic corp⁹. Itē aia ꝗbit originē: in corpe aūt nō est originale vt infra patebit qz corp⁹ nō est susceptibile pcti z culpe: g̃ ñ ꝗbit a corpore: ergo necesse ē q̃ ab aia parētis: g̃ ex traduce est ab aia parētis. Itē phs dicit q̃ aia est in semie sic artifex in artificiato: g̃ videt q̃ ibi sit seminata: g̃ ex traduce. Itē dicit q̃ embria viuūt vita plāte: non aūt viuūt nisi ꝑ aias: g̃ habēt aiam: z nō nisi seminata: g̃ aia est ex traduce. Sed ꝗ aia est act⁹ phici corporis in potētia vitā hñtis: z ꝑ nō cōuenit tñ aie rōnali: sed z vegetabili: vt dicit phs z sensibili: g̃ nō est in semine nec pōt eē. Solo dōm q̃ fm catholicā fidē z fm phos nulla ania est ex traduce nec plāte nec bruti neq̃ hoīs z ꝑ errorē scientie naturalis inducere sunt opiniōes ꝗrariē: dicūt eiūs q̃dā q̃ materia spūalis descindit cū semie ex q̃ fiūt aia bruti z vegetabilis: z hoc nūq̃ aliq̃s phs sensit: sic ptz in libris eorū ō aia lib. xvj. z. xvij. Auicē. de aialib⁹ q̃ exponit Ari. vba oīno ꝑ aliū modū: z siliter Auerro. in lib. quodā de virtute formatiua. Dōm g̃ ad primū q̃ totū ponit ꝑ ptē: qz corp⁹ existit de femore. Ad aliud dōm q̃ aia cōtrahit originale a carne: z iō nō valet: nō est in carne: ergo nō cōtrahit a carne: sic si dicat: liq̃factio z calefactio nō sunt ī sole ergo nō ꝗtrahūt ex ipo: hec eiūs rō nō tenet nisi in agētib⁹ vniuoce z nō in agētib⁹ equoce. Posset tñ dici q̃ est in carne sic in cā: z nō sic in subiecto. Ad aliud dōm q̃ Ari. seipm explanat in. xvij. z Auicē. z Auerro. exponūt q̃ virt⁹ aie dī ibi aia: z hec est virt⁹ informatiua q̃ dat semini a virtute genitaliū cōplete/dispositiue etiā a corde z epate z cerebro z materialr a toto corpe: z hec vocat aia ꝓ actū aie. Si dicis q̃ virt⁹ nō est sine subiecto: z iō si ē ibi virt⁹ ibi est subiectū: dico q̃ argumentū pueniet ex malo intellectu naturaliū: qz virt⁹ aie est duplex. s. effectiua siue ekflux ab aia in corp⁹: z h⁹ subiectū in semie spūs corpalr semis est q̃ initiat triplici calori: vt dicit Ari. s. elemētri q̃ dirigēs ē z scōs celi q̃ est motiu⁹ ad suba z spēm: z tertiu⁹ aie q̃ est cōplexiōatiu⁹ z formatiu⁹ organoꝝ z hec virt⁹ hñ est sine subiecto: est tñ alia virt⁹ aie ꝑs: z hec nō pōt eē sine subiecto. Ad aliud dōm q̃ semē dicit viuere sicut ouū vēti dicit viuere phs in eodē lib. z hoc est ab actu nutrimēti z potētia: qz semē assilr filio egrediēti de domo pīis q̃ ꝑ tē sube secū portat: z illā negociādo mltiplicat: ita semen ꝑ tē sube ex q̃ fiūt radicalia secū adducit z partē aliūde attrahit ex semie mris vel sanguine mēstruo: z illō nutrimētū est ad formationē organoꝝ: z iō eq̃ uocū est ad nutrimētū aie vegetabilr: qualir aūt nulla aia sit ex traduce z nulla in semie alibi diligēr est ostēsum: ꝑ hec tñ satis ptz solo obiectoꝝ.

Argum. p

20

30

40

Solo

Ad primū

Ad secundū

Ad tertiū

Ad quartū

De primo hoīs statu ante peccatum scz qualis fuerit fm corpus z fm animā.

DI. XIX. de hoīs primo statu z ꝓprietate ꝓprietate ꝓprietate ad imortalitatē.

Solent queri plura de primo hoīs statu añ pctm. s. qualis fuerit hō primusq̃ peccaret: z in corpore z in aia: mortalis an imortalis: passibilis an impassibilis: De termino inferioris vite z de trāsitu ad superiorē: de mō ꝓpagationis

filioꝝ: ⁊ alia multa q̃ nõ inutiliter sciũt: licet aliqñ curiositate querant. Ut priusq̃ ad animi qualitatẽ ꝓtinentia ꝓsequamur de qualitate eiꝰ ꝓm corꝰ ⁊ mõ ꝓpagatiõis filiorũ: ⁊ de alijs q̃busdã inspiciamꝰ. Primꝰ ergo homo ꝓm naturã corꝑis terreni ⁊ ĩmortalis fuit q̃dãmõ ꝓm aliq̃d: qꝛ potuit nõ mori: ⁊ mortalis quodãmõ: qꝛ potuit mori. In illo nãq̃ ꝑmo statu habuit posse mori ⁊ nõ posse mori. Et hec fuit ꝑma hũani corꝑis ĩmortalitas. ſ. posse nõ mori. In secũdo vero statu post peccatũ habuit posse mori: ⁊ non posse nõ mori: qꝛ in hoc statu moriẽdi est necessitas. In tertio statu habebit posse nõ mori ⁊ nõ posse mori: qꝛ ad illũ statũ ꝓtinet moriẽdi impossibilitas q̃ ex gꝛa erit nõ ex natura. In primo statu fuit corꝰ hois aiale. i. egẽs alimonijs cibozũ. Qñ ⁊ hõ factus ꝛ̃ in animã viuẽtẽ nõ spũalẽ. i. in animã corꝰ sensificantẽ: q̃ adhuc erat aiale: nõ spũale q̃ egebat cibis: vt ꝑ animã viueret. Factꝰ est ergo in animã viuentẽ. i. vitã corꝑi dãtẽ: tũ ꝓ sustamẽta cibozũ: ⁊ tũc erat corꝰ mortale ⁊ ĩmortale: qꝛ potat mori ⁊ potat ñ mori. Post pctũ ꝛ̃o factũ ẽ mortuũ: sic dicit apls: Corꝰ ꝓpt pctũ mortuũ ẽ. i. necessitatẽ moriẽdi in se hꝫ. In resurrrectõe vero erit spũale. ſ. agile ⁊ cibis nõ egẽs: ⁊ ĩmmortale: nõ sicut in statu primo fuit. ſ. q̃ possit nõ mori: sed etiã q̃ nõ poterat mori. Qñ Augꝰ sup Geñ. Apls ait: Corꝑus quidẽ mortuũ est ꝓpter pctũ ⁊c. Primꝰ de limo terre formatũ est corꝰ animale nõ spũale cũ hoc quale resurgemꝰ. Renouabit eñ a vetustate nõ in corꝰ animale quale fuit: ſz in meliꝰ. i. spũale: cũ hoc mortale induet immortale in q̃ mutãdꝰ erat Adã: nisi mortem corꝑis animalis peccãdo meruisset. Non ait apls corꝰ mortale est ꝓpter pctũ ſz mortuũ. Illud eñ añ pctũ mortale ⁊ ĩmmortale erat: qꝛ poterat mori ⁊ nõ mori. Aliud autez est nõ posse mori: aliud posse nõ mori. Jõ factũ est ꝓ pctũ nõ mortale q̃ erat: ſz mortuũ q̃ nõ fieret nisi peccaret. Animale eñ nõ est hoc corꝰ sicut primi hois fuit: sed iam deterius est: habet eñ necessitatẽ moriẽdi. Ecce hic euidenter aperit Augꝰ q̃ corꝰ hois ante pctũ mortale ⁊ ĩmortale fuit: ſz nõ qualiter fiet in resurrectõe. De hoc eodẽ Beda super Geñ. ait: Nõ est credẽdũ ante peccatũ ita fuisse mortua corꝑora sicut modo. Ait eñ apls Corꝑus ꝓpter peccatũ mortuũ est: sed licet fuissent animalia nõdũ spiritualia: nõ tamẽ mortua: que. ſ. necesse esset mori.

Rom. 8.

Cor. 15.

Solent hic queri plura de primi hois statu ⁊c.] Hic determinat quasdã cõsequẽtes q̃stiões statũ vtriusq̃. ſ. Adã ⁊ Eue. Et sũt q̃stiones tres: Pria est de ĩmortalitate eorũ ꝓm differẽtiã ad illã quã habebimus in pria post resurrectionẽ. Secũda vtrũ illa ĩmortalitas fuerit a natura vel a gꝛa ibi [Soleat queri hic cũ facꝰ] Tertia vtrũ habuit ĩmortalitatẽ a ligno vite ibi [Sz ad huc queriꝝ si nõ ⁊c] Ex his in sequenti disputatione patet sentẽtia. A

Utꝝ hõ ꝓm animã sit ĩmortalis. Arti. I

Circa primũ incidũt due q̃stiões q̃ ambe alibi diligenter tractate sunt. Est autẽ prima vtrũ homo ꝓm aiam sit ĩmortalis. Scõa vtrũ ꝑmus hõ in corꝑe poterat esse ĩmortalis. Ad primũ ꝓcedit sic: Uidet q̃ ania moriat cũ corꝑore: qꝛ dicit Salomõ vnꝰ est interitꝰ boim ⁊ iumẽtoꝝ. Item Sap. 2. Nõ est agnitus qui reuersus est ab inferis. Arguit ꝓ q̃ nõ. 20

Itẽ ꝓ rõnes phicas sic: Quecũq̃ diffiniunt ad se inuicẽ diffinitiõe eẽntiali/ neutꝝ eoꝝ põt eẽ sine alio corꝰ ⁊ anima diffiniunt adseinuicẽ diffinitiõe eẽntiali: ergo neutrũ eoꝝ põt esse sine alio: prima patz ꝓ se: secũda ꝓbat ꝓ diffinitionẽ q̃ aia est actꝰ corꝑoris phici potẽtia vitã habẽtis: ⁊ q̃ sit essentialis: ptz q̃a aia alit ꝓ accidẽs vnirek corꝑori: ⁊ sic nõ fieret vnum subaliter de corꝑe ⁊ aia q̃ falsum est. Item nulla forma habet esse nisi in subiecto ⁊ in materia: aia est forma: vt dicit phs: ergo nõ habet esse nisi in subiecto ⁊ materia: ergo nõ existẽte corꝑore nõ est aia. Itẽ dupl'r ꝓm phm est aliq̃d corꝑale. ſ. qꝛ est ex cõtrarijs vel qꝛ delatũ ꝓ eẽ est sup cõpositũ ex cõtrarijs siue cõiunctũ illi eẽntialit: ⁊ illa corrũpunt ꝓ accidẽs: tania aũt sic delata vel cõiũcta est sup cõpositũ ex ꝛtrarijs ergo est corꝑalis. Sed cõtra obijciũt mgri rõibꝫ ꝓ habilibꝫ sumẽtes auctoꝛitates phi oĩno ꝓbatas: ſz intellectꝰ nullꝰ corꝑoris est actꝰ ergo nõ corrũpunt corruptiõe alicuꝰ corꝑoris. Itẽ aia se hꝫ ad corꝰ sicut nauta ad nauẽ: nauta aũt sepabilis est: q̃ intellectꝰ ⁊ aia. Itẽ obijciũt ex q̃busdã cõueniẽtijs sic: qm̃ vbi est inuenire extrema necesse est esse mediũ: ſz inuenimꝰ subam spũalẽ incorruptibilẽ nõ cõiũctam corꝑi: vt angelos ⁊ subam spũalẽ corruptibilẽ cõiũctã corꝑi vt aia sensibilis ⁊ vegetabil': q̃ erit suba media. ſ. suba spũalis incorruptibil' cõiuncta corꝑori: ⁊ hec nõ põt eẽ corruptibil': qꝛ si sit corruptibil' aut est corruptibil' ꝓ se aut ꝓ accẽs: nõ ꝓ se: qꝛ nihil est corrũptibile ꝓ se nisi cõpositũ ex cõtrarijs q̃ nõ põt cõuenire sube spũali: qꝛ nihil est cõpositũ ex cõtrarijs nisi corruptibile. per accẽs autẽ nõ pt esse corruptibil' cũ sit ꝛiũcta corruptibili ꝓ se: ergo remanet vnũ mediũ ſz suba spũalis incorruptibilis cõiũcta corꝑi: ⁊ alia sil'ia bis multa posui alibi. Una est rõ Auicẽ. q̃ melior est oĩbꝫ alijs: dubiũ eñ est q̃d alij q̃ ꝓbiam sequũt rñderẽt ad tales ꝓnes si ꝓnerent eis. Rõ autẽ Auicẽ. phica est: ⁊ hec est: Si aia corrũpit corrupto corꝑe/ aut corrũpit ꝓ se aut ꝓ accidẽs. Si ꝓ se cũ ꝓm phiam nihil corrũpat ꝓ se nihil q̃ hꝫ potẽtiã ex conpositiõe cõtrariorꝝ ad nõ esse: oportet aiam siml' hẽ actũ existẽdi vt nũc: ⁊ potẽtiã nõ existẽdi/ aut ꝓm idẽ aut ꝓm diuersa. nõ ꝓm idẽ qm̃ nũq̃ idẽ est principiũ corruptiõis ⁊ principiũ existẽtie: qꝛ existẽtia est a forma ⁊ principiũ corruptiõis est cõpositio ex ꝛ̃rijs: ergo habebit hoc a diuersis: q̃ hꝫ in se cõpositũ ex contrarijs. ſ. calido frigido/ humido sicco ⁊ formã: q̃ est

In ꝛtrariũ sunt rõnes prima. 2a

3a

Rõ Auicẽne fortior

Nõ corrũpitur ꝓ se.

corp⁹ vel armonia corporis: ⁊ vtrūq; hoꝝ impro-
bātū est a pbo in primo de aia. Si aūt corrūpit̄ p acci-
dens boc nō pōt esse: nisi qꝛ fm esse depēdet a corpe.
Aut igit̄ depēdet ab eo tanq̄ ab eo qō est simul fm na-
turā ⁊ esse: aut tāq̄ a priori: aut tāq̄ a posteriori. Si
tanq̄ ab eo qō est simul tūc oporteret q̄ essent relati-
ua ad invicē: qꝛ sola illa p intellectū sunt simul: oia au-
tē correlatiua sunt opposita ex q̄bꝫ nūq̄ fit vnū: g̃ ex
corpe ⁊ aia nūq̄ fiet vnū. Si tāq̄ ex priori aut sic ex
pori tempore: aut sicut ex pori causo. Si primo ergo
mō ania rōalis erit in materia sic in potētia: oīs aūt
talis forma educit de materia ⁊ est act⁹ ipsi⁹: ⁊ nō hz
opatōz nisi in materia: g̃ aia rōnalis est act⁹ corpis:
⁊ nō hz opationē nisi in corpe qō sup̄ ip̄probatū est/cū
ei⁹ principalis operatio nō pficiat nisi abstrahēdo a
corpe ⁊ appēditijs marie sic ē itelligere. Si aūt de-
pēdet sicut ex priori cā: boc nō pt cē sicut ex materia:
qm̄ iam ꝶ improbatū est: sic ex efficiēti vl' formali vel
finali: ⁊ vnūqōqz illoꝝ p se prz eē falsum: qm̄ in cau-
salitate efficiētis ⁊ forme ⁊ finis magis se hz ania ad
corp⁹ q̄ ecōuerso.: Preterea efficiēs ⁊ materia non
coincidūt in idē ⁊ corp⁹ vt pbatū est p oēs pbos ē ma-
teria aīe: g̃ nō est efficiēs cā vel finis. Si aūt depēdet
ab eo tanq̄ ex posteriori. Cōtra pri⁹ pōt eē sine poste-
riori: g̃ aia pōt eē sine corpe. scias aūt q̄ hec dispō de
pender ex dualb alijs: quarū vna est q̄ aia sit suba ⁊
alia q̄ nō sit virt⁹ corporea q̄ diuidat̄ diuiso corpe: ⁊
oēs iste rōnes cū q̄nibꝫ p̄ambulis fm ordinē phicū
alibi posite sunt. Solo nō est dubitandū dn̄ ania
sit īmortalis nec est q̄ dubitat nisi diligēs vitā pecu-
dū. Ad primū igit̄ dōm q̄ Salomō loquit̄ ibi mo
re cōcionātis: sed nō more asserētis: vñ ⁊ alia multa
stulta ibidē colligēdo dicit. Ad aliud dōm q̄ illud
dixerūt impij errātes qui non iudicāt honorē aīarū
scētū. Ad aliud dōm q̄ aia est endelechia corpis
phici: sed nō ex boc sequit̄ q̄ nō sit separabilis: sz po-
tius q̄ subalē depēdentiā habeat: qꝛ nō est pfecta: sic
cut oēs opatiōes exercēs in corpore sed quasdā: ⁊ iō
pbat̄ esse separabilis. Ad aliud dōm q̄ si esset con
iūcta corpe sicut forma educta de illo q̄ oēs opatiōes
suas expler in illo: tūc pcederet argumētum: sz sic nō
est: ⁊ iō nō valet: ⁊ iō etiā aia sensibilis ⁊ vegetabilis
in brutis ⁊ plātis corruptibiles sūt: ⁊ nō sunt ad ima
ginē dei: sed aia rōalis īmortalis est ad imaginē dei
vñ sup illud: In imagine pterāsit hō: dicit glo. aīma
īmortalis facta est ne a sui creatoris imagine discre-
pare videret. nō cm̄ cēt imago si mortis termio clau
deret: ⁊ Brego. in dyal'. Nō sicut in medio creatus
est ut a cōicat cū natura supiori ⁊ inferiori īmortal' spi
ritu cū angelo mortal' ⁊ corruptibil' corpe cū iuñto.

Nō p acci-
dens.
Aia nō de-
pēdet a cor-
pore.
Nō ē a cor-
pore tanq̄
ab eo q̄ ē si
mul.
Nō tanq̄ a
priori.
Nō priori
tate ēpis.
Nō priori-
tate cause.
Nō depen-
det a corpo
re tanq̄ ex
posteriori.
Solo
Ad primū.
Ad secūdū.
Ad tertiū ⁊
quartū.
Ad quintū

Arti. II B

Utrū primo hō in corpe immortalis eē potuerit: ⁊ vtrū adā in primo statu animā acce pisset passibilē vel corp⁹ passibile.

Arguit̄ po

Secūdo q̄rit̄ vtr hō īmortalis eē potuerit fm
corp⁹ in primo statu. Et videt̄ q̄ sic: qꝛ pena
nō pcedit culpā: mors aūt maxima pena ē: ⁊
g̃ añ pctm̄ hoīs accedere nō potuit: g̃ añ pctm̄ homo
immortalis fuit. Itē Sap. 1. Deꝰ mortē nō fecit: sz
impij mānibꝫ ac vbis accesserūt illā: g̃ videt̄ q̄ nūq̄
fuisset mors acq̄sita nisi vbis ⁊ manibꝫ impioꝝ ser-
pentis. s. loquētis ⁊ eue man⁹ extēdētis: ergo añ im
pietatē illā homo fuit īmortalis. Itē boc fm iusti-
cia dei esset animā remanere semp sub regēre se p obe
dientiā ⁊ pmanere corp⁹ sub regimine suo ad impiū
suū: ergo nūq̄ fuisset corp⁹ separatū ab aia: sed ipsa
sub dei obedētia semp pmānisset si nō peccassz: g̃ cor
pus p mortē nūq̄ fuisset dissolutū. Itē dicit Jlid.
q̄ si homo nō peccasset nec ignis cōbureret nec spina
pūgeret nec gladi⁹ secaret: g̃ videt̄ q̄ vere īmortalis
fuisset: ⁊ hoc idē dz in lra ⁊ ab Aug. habet̄ vt patet.

20
30
40

Sed cōtra hō habuit in primo statu corp⁹ cōpo-
situ ex ꝛrijs: ergo pugna erat in corpe suo: g̃ corpus
poterat infirmari ⁊ dissolui cōpositū. Itē oē cōpo
situ ex grauibꝫ ⁊ leuibꝫ cōponit̄ ex his quoꝝ motus
fm locū sunt ꝛrij: hec aūt q̄nq̄ separabunt̄ ⁊ distabūt:
vt dicit pbs in. iij. de ce. ⁊ mū. ergo videt̄ q̄ hō cum
sic esset in p̄mo statu cōposit⁹ esset corruptibil'. Itē
molle corpus habuit: g̃ secabile ⁊ diuisibile. Item
pbs dicit q̄ oē gñatū corrūpet̄ tpe determinato: cor
pus ade erat q̄ dā sil' gñato: ergo corruptū fuisset
tpe determinato. sed qꝛ hi rōes nihil valēt eo q̄ phi
de hoc statu nature nūq̄ aliq̄d cognouissent. Que
ratur vlterius si aīam in primo statu accepit passibi
lē vel corp⁹ passibile: Videt̄ q̄ nō: qꝛ aia nō ꝓprie pa
titur nisi ex corpis passiōe: ergo videt̄ si cū corp⁹ pati
nō potuit q̄ nec aia cōpati. Sed cōtra cognoscere
potuit: nō aūt cognoscit nisi p receptionē cogniti ⁊ re
cipere est q̄ dā pati: ergo animā habuit passibilem.

In oppo-
rū argui⁹
20
30
40
Questio
la prima
Arguit̄ p
q̄ non
Arguit̄ 2
q̄ sic primo
20
30
Solo
⁊ sunt pol
chre distin
ctiōes.

Itē appetere potuit ⁊ appetit⁹ nō fit nisi aliq̄d pa
tiēte potētia appetitiua g̃ potuit pati. Itē ꝛria nata
sūt fieri circa idē ⁊ gaudere potuit: g̃ ⁊ tristari: g̃ sen-
tire penā: qꝛ tristicia est de sensu pene. Solo disputa
tio ista per has rōnes nihil valet: videt̄ mihi q̄ cū
querit̄ vtrū homo mortalis vel īmortalis fuerit in p̄
mo statu distinguēdū esse: cū igit̄ dicit̄ īmortalis po
test fieri priuatio actus mortis: ⁊ sic cōcedit̄ ab oibꝫ
q̄ erat īmortalis manēte in primo statu. potest autē
fieri priuatio potētie moriēdi: ⁊ ꝶ adhuc dupl'r. s. po
tētie disposite ad modū p habitū īmortalitatis: ⁊ ad
huc cōcedit̄ q̄ erat īmortalis quoniā nō habebat hu
iusmodi potētiā ad moriēdū: sed pori⁹ dispositōz cōtra
riā morti vel pōt priuare potētiā solā q̄ materia
lis dicit: ⁊ tm̄ est in materialibꝫ ⁊ naturalibꝫ princi
pijs: ⁊ hoc mō nō videt̄ fuisse īmortalis: sed potius
mortalis: qm̄ potētiā materialē ⁊ naturalē habuit
moriēdi: licet esset ligata p ꝛrariū habitū: ⁊ est sicut
potētia aperiēdi in ostio volubili q̄dē in cardine: sed
clauso firmissimo repagulo ne aperiat̄: de hoc infini
te possunt adduci auctoritates. Ex. 36. 92. 11. super
Ben. de princi. lib. de bono cōiugali. Ad rōnes er
go que vident̄ probare q̄ fuerit corruptibil' ⁊ mor-
talis: dōm primo q̄ phi de hac īmortalitate nihil co
gnouerūt nec aliquid locuti sunt: deinde potest dici
q̄ tenēt ille rōnes quo ad naturalia principia Ad:
sed illa exire in actū moriēdi nō poterāt eo q̄ erāt li-
gata habitu īmortalitatis p gratiā vt infra patebit.

Ad rōnes q̄
probant q̄
fuit mortal

Ad id qō vlterius querit̄ vtrū fuit passibilis: di-
cendū q̄ de passibilitate anime disputatū est in. iij. in
tractatu de passiōe anime cbristi tm̄: tamē potest hic
dici q̄ pati dicitur a grece patin: quod est recipere la
tine: ⁊ sic passibilis fuit ⁊ in corpore ⁊ ī anima: quia
in anima recepit spēs: ⁊ in corpore cibū: dicit̄ etiā pa
ti a cōtrario afficiēte passum ⁊ trāsmutāte: ⁊ sic non
potuit pati nec in anima propter habitū gratie pri-
mi status qui cōtrarius erat huic passioni nec pmi-
sit eā cadere in eū: dicitur etiā pati a cōrrario alterā-
te ⁊ abijciente a suba: ⁊ sic nullo mō erat passibil' nec
in corpe nec in aia. Ad id aūt qō obijcit̄ q̄ cōtraria

Ad ēstitū
lā primā ar
ad duo ob
iecta.

Ad 3m

nata sunt fieri circa idem dōm q̄ nō valet. si enim alterū inest p̄ naturā vt igni caliditas tūc nō tenet. Iterū si alterū inest p̄ cōfirmationē iterū nō tenet: q̄ beatis inest letitia/ & nō pōt inesse tristitia: & damnatis tristitia & nō pōt inesse eis letitia. ita Ade p̄ experimentū infuit bonū & gaudiū. & malū & cōtristans non potuit inesse nisi pri⁹ peccaret. p̄ter habitū innocentie se cōseruantē ab oi ꝓtristāte & lesiuo rū de impassibilitate pōt fieri tal' distinctō q̄lis hīta ē i immortalitate.

Arti. III. L

Utrū vna & eadē erit immortalitas resurrectiōis cū illa que fuit in primo statu.

D Einde queritur de hoc q̄ dicit [In tertio statu habebit posse nō mori & ñ posse mori &c. s. a.

Arguit pō q̄ sic

Et queritur hic vtr̄ vna & eadē immortalitas sit resurrectiōis & primi stat⁹. & videt q̄ sic: q̄ vni⁹ potentie vn⁹ est act⁹ & cōplementū: sed potētia immortalitatis est vna in homie & nō due: ergo videt q̄ act⁹ est vnus. cū igit illa et ista immortalitas sint act⁹ illius potentie/ videt q̄ ille immortalitates sint vna.

20 Itē Aug⁹ de vera religione dicit q̄ p̄ xp̄m recuperauim⁹ q̄ p̄didim⁹ in Adam: sz i adam p̄didim⁹ immortalitatē primi stat⁹: ḡ p̄ xp̄m recuperauim⁹ immortalitatē tertij stat⁹: ḡ immortalitas p̄mi stat⁹ & tertij sunt vna. Itē immortalitas dicit potentiā naturalē resistendi morti/ sicut mortalitas dicit impotētiā naturalē: ois aūt potentia natural' est a victoria forme sup materiā: cū igit vna forma sit vt esse vna immortalitas.

In Ꝓtis pō

20 Sz cōtra illa primi stat⁹ erat cibis sustentanda illa q̄ est resurrectiōis nō eget cibis: ḡ non est vna immortalitas. Itē nō habēt vnā rōnem posse nō currere & nō posse currere: ḡ nō habēt vnā rōnem posse nō mori/ & nō posse mori. immortalitas p̄mi status erit nō posse nō mori: ḡ nō sūt eiusdē rōis.

Solutio

Solutio dōm q̄ immortalitas in hoīe sequit statū li. ar. sīē ois dispositio corpis hoīs fm ordinē iusticie diuine exit a libero arbitrio: & iō q̄ lib. ar. homis fuit posse peccare & posse nō peccare tūc stat⁹ corpis fuit posse mori & posse nō mori: & sicut vna potentia in dispositā est aīe q̄ pōt peccare & q̄ pōt nō peccare: ita vna potētia in dispositā corpis erat q̄ poterat mori & nō mori/ sed in primo statu li. ar. nō erat dispositū ad peccatū/ sz erat dispositū gēa innocētie & voluntate conditiōis p̄me ad nō peccandū/ sz nō erat in illo cōfirmatū. Itē in prio statu nō erat dispositio potētie moriendi/ sz erat dispō ad nō moriendū sz nō cōfirmatō

In scdo aūt statu cadē potētia li. ar. facta est sub necessitate ad pctm & ablata est dispō ad nō peccandū: & iō illa potentia q̄ fuit ad nō moriendū dispositā facta est sub necessitate mortis. In tertio aūt statu lib. ar. erit in bētis cōfirmatū in bono & sequit ex pte corporis cōfirmatio immortalitatis: & in damnat⁹ cōfirmatū vl' port⁹ obstinatū in malo/ & sequit obstinatō mortis/ vt sic fm dictū Bern. semp̄ moriant & nūq̄ p̄moriant. Ex hīc igit p̄tz q̄ si querat de potētia moriēdi & nō moriēdi/ & nccitat⁹ moriēdi & ipossibilitatis moriēdi in dispositā vna ē potētia. Si aūt q̄rit de dispositā dōm q̄ dispositā & dispositio & habit⁹ non

Ad p̄mū obiectū

est vn⁹. Ad id ḡ q̄ obijcit dōm q̄ vni⁹ potētie plures p̄nt ēē act⁹ ordinati cōpleti & min⁹ cōpleti fm q̄ potētia p̄gredit ad pfectionē/ sz vni⁹ potētie fm esse

Ad 2m

subale verū est q̄ nō est nisi vn⁹ act⁹ subal': q̄ vnius materie vna ē forma subal'/ sz in bn ēē nō est ita. Ad aliū dōm q̄ b argumētū facit Aug. & dicit illā immortalitatē bīualit parū ēē & reddere sz meliorē recōpensat nobis.

Ad 3m

Ad aliud dōm q̄ lz naturalis potentia sit a forma tū nō est dīno natural' potētia a forma eo dē mō se habentē: & iō nō fuit diuerse potentie naturales q̄n bīualit vl' formalit cōsideranī lz in radice potentie indispositē fuit vna.

Utrū immortalitas quā habuit ante peccatū esset de conditiōe nature an gratie beneficio.

Solet hic queri cū hō primⁿ mortale & immortale corp⁹ habuerit vtrū ex cōditiōe nature ipi⁹ corpis habuerit vtrū q̄: an alter̄ bñficiū esset gre. s. immortalitas id posse nō mori? Ad q̄ dici pōt: q̄ alterū habebat in natura corporis id ē posse mori. Alter̄ vero. s. posse nō mori erat ei ex ligno vite. s. ex dono gre. Unde Aug. sup Gen. Quodāmō creat⁹ ē hō immortalis q̄ erat ei de ligno vite: nō de cōditione nature. Mortalis erat de cōditōe corpis animalis: immortalis bñficio cōditōis. Nō enim immortale erat q̄ oīno mori nō posset: q̄ non erit nisi cū fuerit spirituale. Apte dicit q̄ nō natura: sed ex ligno vite hēbat posse nō mori. Propt hoc aliqui dicunt q̄ nisi ille ligno vite vterēt: nō semp̄ viuerēt: quia peccaret. Peccaret enim si illo ligno nō vterēt: q̄ pcēptū erat ei vt comederet de omni ligno paradisi: nisi de ligno scientie boni & mali. Sicut ergo peccauit comedendo q̄ erat ꝓhibitū: ita etiā peccaret si nō cōederet q̄ erat iussū.

Utrum immortalitas in primo statu fuit a natura vel a gratia.

Arti. IIII. D

D Einde queritur de tertia pte ibi [Solet queritum hō primⁿ] Uidet enim q̄ immortalitas illa fuerit p̄ naturā. p̄cipue enim naturalia dicunt

Ar. p̄mo q̄ p̄ naturā.

in q̄b nascimur: ḡ p̄cipue naturale fuit ade id i q̄ ē istitut⁹. Itē idē ē p̄ncipiū vite & cōtinuatiōis vite. sed aīa p̄ naturā est p̄ncipiū vite: ḡ cōtinuatiōis: ḡ p̄ cōtinuare vitā p̄ naturā. immortalitas āt nihil aliud ē q̄ cōtinuatio vite: ḡ adā fuit immortal' p̄ naturā. Itē si darēt nobis bñs effectū cōtinuatōis vite & nos per ptātē naturalē possem⁹ comedere: & sic cōtinuare vitā nos diceremur viuere ex naturalib⁹ solis/ & nō ex gra qm̄ haberem⁹ in ptāte naturali ꝓtinuare nobis vitā: ḡ si lignū vite habebat ptātē cōtinuādi vitā/ & hō naturalē ptātem comedendi lignū illud: ipe cōtinuauit vitā p̄ naturā & nō p̄ gratiā. dicit aūt in lra q̄ immortalis erat ex esu ligni vite: ḡ immortalis erat per naturā. Sz p̄/ natura cōpositā ex cōtrarijs nō bz i se p̄ncipiū incorruptiōis. Adā aūt hēbat naturā cōpositā ex ꝓtrijs: ḡ ex natura nō hēbat p̄cipiū sue immortalitat⁹. Itē in lra dr q̄ erat ex bñficio gre immortalis: & b oēs auctates Aug⁹. dicūt q̄ ipe dic q̄ sic p̄ratū fuit filijs israel vt in quadraginta ānis vestimēta nō veterascerēt: ita p̄ratum fuit Ade ne moreret. Constat aūt q̄ per naturā non fuit cōseruatio vestimentorū a vetustate: ergo nec immortalitas ade fuit p̄ naturā.

In oppositū ar q̄ nō pō

Solo dōm q̄ erat immortalitas p̄ gram

Solo

z nō p naturā. Et nota q̃ sicut in nobis sic ad īmortalitatē ade quinq̃ erigebant/quorꝫ primū est cōtinuatio ordinis ad ppetuā cām vite/z hoc fuit in hoc q̃ aīa subderet deo z corp⁹ anie z mund⁹ corpi/ sic ei fuit h̄:hausit ei ex ppetuo fonte vite z ita refudit in corp⁹ ppetuā vitā. Secundū est habit⁹ q̃daz creat⁹ q̃ cōseruabat ꝓportionē corpis in cōpositiōe prima z cōplexione vt in eadē habitudīe manēs sp viueret z hic habit⁹ erat gr̄a creata quā amisit interrupto ordine primo. Tertiū erat lignū vite qd̄ disponebat a pte materie remouens a corpe causas senectutis z indurationis membrorū z putrefactionis humorꝫ: z ido dicit Aug⁹ q̃ stabili sanitate firmabat corp⁹ eius lignū vite: qz semp renouabat teneritudinē ꝓpleriōis optime. Quartū aūt erat cib⁹ aliorꝫ lignorꝫ q̃ cōseruabat ne deperiret aliq̃d in materia corpis vl̄ humidi radicalis. Quintū erat de⁹ pregens extrinsecus p hoc q̃ omnia lesiua subdita erāt sibi/z nō poterant cōtra eū sz p ipō. z iō ptz q̃ cū īmortalitas ꝓprie respiciat pmū z secū dū p causa: pmū tanq̃ cām efficiētē: z secundū tanq̃ cām habitualē z formalē qd̄ erat ex gr̄a z nō ex natura, alia aūt tria nō faciebāt īmortalitatē nisi vt dispones naturales. Dōm g̃ ad primū q̃ in qb⁹ nascimur tanq̃ in pncipijs cōstituētib⁹ naturā sūt naturalia, sz si nasceremur in gr̄a vl̄ i gr̄a alit eēt/z sic etiā fuit de pmo hoīe. Ad alīs dōm q̃ hec est dubia z nō ꝓbata q̃ p eādē naturā aliq̃d ꝓstituet vitā z influat eam z forte falsa: qz nulla potentia aīe nec plante nec bruti senescit z debilitat nisi p accās. Et dicē phs/si senex acciper oculū iuuenis videret sicut iuuenis: ita est verū de oculo asini sicut de oculo hoīs: vñ puto esse dōm q̃ aīe subale est influere vitā tali corpi/sicut cōpōsito z cōplexionato nō est naturale cōtinuare: qz si hoc eēt naturale nō esset cōpleta pfectio ipi⁹ nisi haberet tale corp⁹: z hoc nō est verū fm phiam naturalē. Ad aliud dōm q̃ cib⁹ ligni nō est nisi dispositio materialis z nō habit⁹ quo formalit īmortal dicebat: z hoc patz qz Helyas et Enoch mortales sūt eo q̃ priuat⁹ est in eis talis habit⁹ īmortalitatis cū tñ p esum ligni vite dispositio mortis remouebat in eis cum corpore vsqz ad temp⁹ quod deus voluerit.

Ad primū

Ad 2m

Ad 3m

Si nō foret preceptū vt de illo ligno comederet z alijs nō illo vteretur an posset non mori.

Sz adhuc q̃rit si non esset p̄ceptū vt de ligno vite ederet z alijs z nō illo vescerē: nunq̃d posset nō mori? Si sp viueret nō vtens illo ligno: nō erat ei ex illo ligno posse nō mori. Si vo nō posset sp viuere id erat ei ex illo ligno Aliq̃ dicūt q̃ si nō fuisset ei p̄ceptū vesci illo ligno z alijs z nō illo vescerē: viueret semp Sic determinātes illud qd̄ supra dixit Aug. erat ei de ligno vite nō de ꝓditōe nature tñ scz quasi nō ex cōditōe nature solūmō erat ei: sed etiā ex illo ligno. Alijs āt videt q̃ ex ligno vite erat ei posse nō mori nō ex natura Jō em dicit potuisse nō mori: qz poterat vti illo ligno de quo edens nō morerē.

Questio Augustini quō īmortalis factus sit homo.

De hac vo hoīs īmortalitate q̃lis fuerit Augu. sup Gen. questionē mouēs sic ait: Queritur quō īmortalis fact⁹ sit hō pre alijs animātibus: z quō cū illis cōem accepit alimoniā. Sz alia est īmortalitas carnis quā in adā accepim⁹: alia quā in resurrectiōe speram⁹ per xpm. Ille fact⁹ est hō immortal vt nō posset mori si nō peccaret: morerē aūt si peccaret. Filij vo resurrectiōis nec poterūt vltra peccare nec mori. Caro nostra nō tūc egebit refectiōe ciborꝫ: qz nulla poterit esse defectio. Caro ade ante peccatū ita īmortalis creata ē: vt per alimoniā adiuta eēt mortis z dolorīs expers. Sic ergo immortalis z incorruptibilis cōdita est caro hoīs: vt suā immortalitatē z incorruptionē p obseruantiā mandatorꝫ dei custodiret. In qb⁹ mandatis hoc cōtinebat: vt de illis lignis cōcessis manducaret et ab interdicto abstineret. Per horꝫ eduliū immortalitatis dona cōseruaret: donec corporalib⁹ incrementis pduct⁹ ad etatē q̃ cōditori placeret mltiplicata ꝓgenie ipō iubētē sumeret de ligno vite q̃ pfecte īmortalis fact⁹ cibi alimenta vlteri⁹ nō requireret.

Summatim sup ipum verborꝫ sententiā perstringit.

Ecce his verbis videt Aug⁹. tradere q̃ caro primi hoīs īmortalitatē in se habuerit: q̃ per alimoniā ciborū cōseruaret vsqz ad tempus sue translationis in meli⁹: qñ de ligno vite comederet et fieret omnino immortalis: ita vt non posset mori.

Qd̄ ex p̄dictis cōseq̃ videt hoīem de nature sue cōditōe quoquo mō fuisse īmortalē: sz nō oīno fieret immortalis: nisi pticipato ligno vite.

Ideo aliqui dicunt q̃ immortalitatē de natura habebat qua poterat nō mori: que aliorū lignorꝫ esu poterat cōseruari: sed nō poterat cōsummari nisi p assumptionē ligni vite. Qd̄ videt Augusti. sentire super Gen. dicēs Hoc quoqz addo tale cibum illam arborē p̄stitisse quo corp⁹ hoīs stabili sanitate firmaret: non sicut ex alio cibo sed inspiratione salubritatis occulta. Hic innuere videt q̃ cum alijs cibis posset corpus sustentari: hoc cibo indeficiente sanitate firmaretur. Ex quo consequi videtur: q̃ sicut in natura sua habuit īmortalitatē quandā: scilz aptitudinem

moriendi: ita aliquã ĩmortalitatẽ in natura sua habuit. i. aptitudinẽ qua poterat nõ mori: cibis adiut⁹: sed si pstitisset: ĩmortalitatis pfectio eẽt ei de ligno vite. Sz q̃ hoc tradũt quõ superiora Augu. verba q̃b⁹ dicit q̃ erat ĩmortalis ex ligno vite huic sñie nõ cõtradicant diligenter inquirant.

Arti. V Utrũ sine pctõ mori poterat Adam.

Deinde q̃rit̃ de hoc qd̃ dicit: [Sz ad hec querit̃ si nõ esset p̃ceptũ vt de ligno vite ederent zc. Et querunt̃ hic duo. s. vtrũ sine pctõ mori poterat adam/ z vtrũ mortalis effect⁹ p necessitatẽ moriẽdi recuperare poterat ĩmortalitatẽ si hec duo habuisset. s. pnĩam z esum ligni vite. Videt̃ aũt q̃ mori poterat sine pctõ/ z ponam⁹ sicut ĩ lr̃a ponit̃ q̃ nõ habuerit p̃ceptũ comedendi tũc nõ peccasset si nõ comedisset/ z tũ habuisset corp⁹ animale egẽs alimonia cibor̃: q̃ si nõ comedisset dissolutũ fuisset: ergo fuisset mortu⁹ sine pctõ. Si tũc dicas q̃ peccassz inuiciẽdo sibi man⁹. Cõtra fames ẽ pena: q̃ ñ fuissz inde culpã ꝓsecut⁹. Sz nõ tenebat̃ nisi esuriret: q̃ si ñ esuriret nũq̃z iniecisset sibi man⁹. Sz si ñ peccassz nũq̃z esurisset: q̃ nunq̃z tenebat̃ cõedere: q̃ mortu⁹ fuisset si ne peccato. Itẽ separem⁹ pctũ ab hoc: ponam⁹ ei q̃ nõ tenebat̃ sibi ꝓuidere in comedẽdo tũc nõ peccassz in nõ comedẽdo: z tũ dissolut⁹ fuisset nõ comedẽdo cũ haberet corp⁹ animale: q̃ sine pctõ mortu⁹ fuisset.

Sz cõtra/ omi ei qd̃ viuit naturaliter nihil adeo contrariũ ẽ z penale siẽ mors: sz Adã natalissime vixit: q̃ penalissime fuisset mortu⁹: q̃ materie pena fuisset sine culpa. Solo ad hoc dicunt q̃dam q̃ Adam illa positiõe facta naturaliter dissolut⁹ fuisset sine pena. Sed hec solutio nõ videt̃ esse vera: qr̃ mors admin⁹ defect⁹ est: z nõ est putandũ hoiem etiã defectui subiacere si nõ peccasset. P. fabula vt det̃ q̃ moreretur in optima dispõne corporis sine lesione: cũ ania appetat naturaliter cõiunctionẽ. Iõ dicunt alij z puto q̃ verius q̃ sicut in nobis est mors natural' z violenta z cõseruatio a violenta morte ẽ ꝓhibitio extrinsecus ledentiũ. cõseruatio aũt a morte naturali est p̃seruatio ab his q̃ corrumpunt extrinsec⁹. ita etiam fuit in primo homine cõseruatio oim interior̃ a custodia libert arbitrij a pctõ: vñ si nõ esset preceptũ puto q̃ nõ comedendo peccasset: qr̃ naturale fuit ei debere comedere: z hoc dictabat rõ. Ad hoc aũt qd̃ dicit circũscribat̃ pctũ ab eo tũc dico q̃ simul circũscribit̃ cũ illo ne sit animalis z egens cibis/ q̃m illo posito sequeret̃ eũ teneri comedere in tpe necessitat'. si ãt vtrũq̃z illor̃ circũscribat̃ tũc verũ est q̃ non indiget comestione z nõ peccabit nõ comedendo. Si aũt dicat q̃ ponat p impossibile q̃ sit animalis z nõ indigeat cibis tũc nihil ꝓhibet sequi impossibile. s. q̃ sit immortalis z cibis nõ egens/ sicut si pono te esse asinũ/ nõ est incõueniẽs te habere quattuor pedes. Ad hũ autẽ qd̃ obijcit̃ de sensu famis dõm q̃ prim⁹ hõ sub rõnis dominio totũ corpus habuit: z iõ prescuit bora comedẽdi sine fame: et cũ tenebat̃ comedere nihil peccauit nõ erat incõueniẽs eũ postea famẽ sentire.

Arti. VI Utrũ Adam mortalis effect⁹ p necessitatẽ moriendi recuperare potuisset ĩmortalitatẽ si habuisset p penitentiã z ligni vite esum.

Secundo q̃rit̃ vtrũ p penitentiã z p lignũ vite poterat recuperare statũ immortalitat'/ videt̃ q̃ sic: qr̃ penitẽtia cõtinuat eum fonti vite ex quo manat vita indeficiens z lignũ remouit dispositionẽ cõtrariã: q̃ videt̃ q̃ recuperata fuit ĩmortalitas. Itẽ b̃ videt̃ ex lr̃a Gen. vbi dr̃: Videre ne forte mittat manũ suã z sumat de ligno vite z viuat in eternũ. Itẽ Enoch z Helyas cõtinuãt vitã per esum ligni vite: q̃ z adam poterat hoc facere. Sed cõtra/ ꝓhibitio et cõminatio dñi fuit: q̃cunq̃z die comederitis morte moriemini: q̃ necessitatẽ mortis incurrit. Itẽ in lr̃a adducit̃ qd̃ dicit apl's Corinth. 8 Corp⁹ q̃dem mortuũ est ꝓter peccatũ. i. necessitati mortis addictũ: q̃ nõ poterat fieri ampli⁹ potens nõ mori. Solo dõm q̃ nõ poterat p illa duo recuperari ĩmortalitas. Ad id aũt qd̃ obijcit̃ dõm q̃ nõ est cuiuslibet grẽ cõiungentis deo pstare ĩmortalitatẽ: sed port⁹ grẽ pure nõ interrupte: z hec nõ est gratia penitẽtie/ sz innocẽtie pure. Ad aliõ dõm vt prius habitũ est a ligno vite nõ est nisi dispositio materialis ad nõ moriendũ/ z si cõtinuasset vitam ex tali esu sicut Helyas z Enoch/ tũ nihilomin⁹ habuisset habitũ necessitat' moriendi q̃nq̃z/ z illũ habitũ non tollit lignũ vite/ sicut nõ cõtulit primũ habitũ ĩmortalitat' innocentie/ sz impedit tm̃ actũ mortis q̃z diu sumit̃: z iõ nõ moreret̃: hẽret tm̃ necessitatẽ moriẽdi post pctm̃ edẽs de ligno vite/ z hec esset port⁹ miserie ꝓlongatio q̃z gratie: z iõ ꝓhibit⁹ est.

Arg. q̃ sic

2o

3o

In ꝓtrariũ sunt rõnes opposite p̃ 2o

Solo Ad pmũ

Ad 2m, et 3m

De modo ꝓcreationis filiorũ si nõ peccassent primi parẽtes z quales nascerentur filij.

Dist. XX de hoīs duratiõe z cõseruatõe cõtũ ad filior̃ ꝓcreatõem

Post hec videndũ est q̃liter primi parẽtes si nõ peccassẽt filios ꝓcreassent z q̃les ipi filij nascerent̃. Quidã putãt ad gignẽdos filios primos hoies in paradiso misceri nõ potuisse: nisi post pctm̃: dicẽtes cõcubitũ sine corruptiõe vt macla nõ posse fieri Sz añ pctm̃ nec corruptio nec macula in hoie eẽ potat q̃m ex pctõ hec cõsecuta fũt. Ad qd̃ dõm ẽ q̃ si nõ peccassent primi hoies: sine oi pctõ z macula ĩ paradiso carnali copula cõueniissent: z eẽt ibi thor⁹ ĩmacular⁹ et cõmixtio sine cõcupiscẽtia atq̃z genitalib⁹ membris sicut ceteris imperarẽt: vt ibi nullũ motũ illicitũ sentirẽt z sicut alia membra corporis alijs admouem⁹ vt manũ ori sine ardore libidinis: ita genitalib⁹ vterẽtur membris sine aliquo pruritu carnis. Hec eñ. letalis egritudo mẽbris humanis ex peccato inhesit. Genuissent itaq̃z filios in paradiso per coitũ immaculatũ z sine corruptione. Cur nõ credam⁹ primos hoies ante peccatũ genitalib⁹ mẽbris ad ꝓcreationẽ ĩpasse potuisse: sicẽ ceter' in quolibet opere sine voluptatis pruritu vtimur. Incredibile enim nõ est deum talia fecisse illa corpora vt si nõ

Ad pmũ

Ad 2m

peccassent illis mēbris sicut pedib⁹ iperarēt
nec cū ardore semiarēt vl cū dolore parerēt
sz post pctm motū illū meruerūt quē nuptie
a ordināt: cōtinentia cohibet. Infirmitas em
prona in ruinā turpitudinis excipit honesta
te nuptiali ⁊ qd sanis est officiū: egrotis ē re
mediū. Emissi qdem de padiso cōuenerūt ⁊
genuerūt: sed potuerūt in padiso eis esse nu
ptie honorabiles ⁊ thor⁹ immaculat⁹ sine ar
dore libidinis: sine labore pariendi.

Quare in paradiso non coierunt duobus modis soluit.

Cur ergo nō coierunt in paradiso: qr creata
muliere mox trāsgressio facta est ⁊ eiecti sūt
de paradiso. Vl qr nōdum deus iusserat vt
coirent: ⁊ poterat diuina expectari auctori-
tas vbi cōcupiscētia nō angebat. Deus vero
nō iusserat: qr casum eorū prescibat: de qui
bus hō ꝓpagād⁹ erat. Ecce exp̄ sse habes de
modo ꝓpagationis filiorū.

De termino illius inferioris vite vtrū natis filijs p successiones: an simul oēs transferendi essent.

De termino vero tempis quo trāsferrent ad
spiritualē celestēq; vitā certū aliqd scriptu-
ra nō tradit. Et ideo ambiguū est vtrū parē
tes genitis filijs pfectaq; hūani officij iusti-
cia ad meliorē statum transferrent nō p mor
tem sed p aliquā mutationē an patres in ali
quo statu vite remanerēt: ligno vite vtentes
donec filij ad eundē statū puenirent: ⁊ sic im
pleto numero oīnes simul ad melioza trans-
ferrent: vt eēnt sicut scti āgeli in celis. De q̄
Aug. ambigue disserit sup Geñ. ita inquiēs
Potuerunt primi homīes in paradiso filios
gignere: nō vt morientib⁹ patribus succede-
rent filij: sed in aliquo forme statu manenti-
bus: ⁊ de ligno vite vigorē sumentib⁹: ⁊ filij
ad eundē pducerent statum: donec impleto
numero sine morte animaliū corpa in aliam
qualitatē transirent: in qua oīno regenti spi
ritui deseruirēt ⁊ solo spiritu viuificante sine
corporeis alimentis viuerēt. Vl potuerunt
parentes filijs cedere vt p successionē nume
rus impleret. Qui genitis filijs pfectaq; hu
mani officij iusticia ad melioza transferrent
nō p mortē sed p aliquā mutationē. Ecce hic
habemus de transitu hominis ad melioza: sz
incertū nobis relinquit: vtrū simul transfe-
rant an per successiones.

A Post hoc videndū est qualit primi paren-
p res] Nic agit de generatiōe primoꝝ parē
tum q̄ fuisset si nō peccassent. Et diuidit in duas p-
tes: in quaꝝ prima determinat modū generatōis
ex parte actus. In secunda ex pte natorū ibi [Si ve
ro querit quales ⁊c.] In prima pte sunt duo. s. qua
liter p cōmixtionē cōuenissent: ⁊ q̄dīu in tali statu p
mansissent ibi [De termio vo rpis] ⁊ p hoc ptz sntia.

An primi parentes etiā p cōmixtionē ge- Arti. 1
nuissent in statu innocentie.

C Irca primū sunt quinq; dubia: scz vtrū p cō-
mixtionē genuissent. Secō vtrū in cōmixtio
ne aliq̄ cōcupiscentia verecunda fuisset. Ter
tio vtrū genuissent manente vel corrupta virginita
te. Quarto vtrū alia de causa q̄ spe plis puenissent
Quinto vtrū aliqua resolutio supfluitatū fedarum
in eis fuisset/ ⁊ de oīnib⁹ his paruū est dubiū. Ad Arguit p
primū sic obijcit/ dicit Aug⁹ in libro de bono cōiu-
gali q̄ nuptie bonū mortaliū sunt: ḡ videt q̄ manē-
te prima immortalitate nō cōmixti fuissent carnalit 2o
Jtē Damā. dicit: si nō peccassent de⁹ alio mō gen⁹
hūanū multiplicasset q̄ p coitū: ergo nō cōuenissent. 3o
Jtē generatio respectiue opponit corruptioni in
eadem natura: ḡ si nō fuisset corruptio nō fuisset ta-
lis generatio. Jtē generatio est ad saluandū idem 4o
in specie qd nō pōt manere in indiuiduo: sed dato q̄
nō peccassent mansissent in indiuiduo semp: ergo nō
fuisset eis generatio p cōmixtionē. Jtem generatio 5o
est ex supfluo nutrimenti. si aūt non peccassent nihil
fuisset in eis supfluū: ḡ nō genuissent. Jtē nō fit de
cisio nisi a corpe: qd aūt aliqd amittere pōt est corru 6o
ptibile: ḡ nō pōt fieri gñatio nisi a corpe mortali: ḡ si
nō essent mortales nō genuissent p decisionē a corpe
gñant] factā: ḡ nec p cōmixtiōz carnalē nāsalē. Sz
cōtra hoc est qd dr in lra. Jtem de⁹ formauit i eis
sexū. sexus aūt diffinit q̄ mascul⁹ ē generās in alio
sui gener] ex semine suo. femina aūt generās in se ex
alio sui gener]: ḡ aut sexus esset supfluus aut genuis
sent in paradiso. Solo absq; dubio verū est dicere Solo
q̄ nō genuissent nisi cōmixti fuissent/ tm̄ quidā dicūt
si nō peccassent fuisset multiplicatio generis hūani/
sicut formata fuit eua de costa: ⁊ q̄ de⁹ pscients casū
formauit in eis sexum: ⁊ iō nō formauit i eis tm̄ qd
cōpetebat primo statui sz etiā qd cōpetebat secundo
Sz hec fabula est cū dicat scriptura: Faciam⁹ adiu
torū sil'e sibi: ⁊ non posset dici adiutorū viri mulier
nisi ad generationē. Dōm ḡ ad primū q̄ prim⁹ hō Ad pmū
fuit mortal' p naturā pncipioꝝ ex qbꝫ cōposit⁹ erat/
sz īmortal' p grām īnocentie sic habitū ē: ⁊ iō cū coit⁹
sit act⁹ nature ipe p coitū genuisset. Ad aliō dōm Ad 2m
q̄ ali⁹ mod⁹ pōt referri ad cōcupiam cōsūctā actui ⁊
infirmitatis feditatē: ⁊ sic verū est dictū Damā. pōt
etiā referri ad actū cōmixtiōis: ⁊ sic falsū ē. Ad aliō Ad 3m
dōm q̄ qdē nō opponūt relatiue gñatū ⁊ corruptū
vel gñabile ⁊ corruptibile/ sz cōcomitant se. s. b mō q̄
inest vnū inest ⁊ alterū: qr gñabile p naturā ē corru-
ptibile p naturā: ⁊ hoc bñ cōcedit de prio hoie vt ha
bitū est. Ad aliō dōm q̄ b̄ referēdū est ad naturā ⁊ Ad 4m
nō ad statū grē. Ad aliud dōm q̄ decisio fuisset ⁊ su Ad 5m
perfluū: sed tal' decisio ⁊ supfluū nō induxisset corru et 6m
ptionē. ꝓhibēte grā ⁊ esu ligni vite: ⁊ b̄ ꝓbice loquen
do eēt p accnā/ vñ ille argumētatōes nihil cogūt.

Vtrū i statu in cōmixtiōe aliq̄ ve Arti 2
recunda fuisset cōcupiscētia siue titillatio

S Ecundo q̄rit vtrū in cōmixtiōe aliqua fuisset
titillatio: videt q̄ sic. esse em̄ diuinū est mari-
me desideratū a natura: cē aūt diuinū est p-

manentia: ꝗ ꝑmanentia est maxime desiderata / sed coitu agit natura ad esse diuinũ: ꝗ maxime desiderabit coitũ: ꝗ in actu coit⁹ maxime delectabilis: qz tunc cõiungit desiderato fm actũ: ꝗ fuisset in paradiso maxima delectatio in coitu. Itẽ adam sensibilis fuit / sensus aũt est in neruis ꝓcipue fm naturã: ꝗ leuis et cõuenient tangens neruos maxime induxisset delectationẽ: hoc aũt est semen in coitu: ꝗ in descensu seminis maximã habuisset delectationẽ. Item calor subseruit ꝓgnãtiõi faciens currere semen z extendẽs membra genitalia / tali aũt dispõne exãte in corpore surgit delectatio: ꝗ videt ꝙ necesse fuisset hãc delectationẽ. Si di. ꝙ nõ fuisset delectatio ligãs rõem Cõtra / cõnatural est hoi ꝙ vna potẽtia fortificata in actu abstrahit alia: ꝗ fortificata delectatiõe tact⁹ in quantũ põt abstrahet rõ: ꝗ cũ hõ sit in coitu / ratio etiã fuisset in primo statu abiorpta. Sz cõtra hoc est in lra: qz talis thorus non est letalis cõcupiscẽtie q̃ ligat rõnem immaculat⁹. Itẽ in lra dr ꝙ illis mẽbris vsi fuissent ad rõnis imperiũ tm: ꝗ vltra imperiũ rõnis nõ excreuissent in cõcupiam. Sol'o dõm ꝙ habuissent in primo statu delectationẽ in coitu sz subditã rõni / sicut in comedẽdo z bibendo / z nõ cõmouẽtẽ corp⁹ nec ligantẽ rõem nec excitata fuissent membra nisi quantũ z q̃diu z qñ voluisset rõ. Ad primũ ꝗ dõm ꝙ illud desideriũ z desideratũ metas pfixas sibi a rõne nõ excessisset. Ad aliud dõm ꝙ tactus neruoꝝ in genitalib⁹ locis nõ potuisset fieri nisi imperio rõis z effect⁹ nõ nisi sub rõne. Ad aliud dõm ꝙ calor ille fuisset tunc famul⁹ rõis: z ió sup rõnem se nõ extendisset q̃ fuisset oiñis act⁹ corporis humani prim⁹ mot⁹ z causa z ordinans oiñs ad rõem decentie status iusticie prime. Ad aliud dõm ꝙ ligans cõcupiscẽtia nõ est sine pcto ꝓcedente vel cõcomitante: vñ ꝙ rõ hanc violentiã patit ꝙ abstrahit effectus peccati est: z pbi q̃ hoc dixerũt nõ cognouerunt nisi statũ nature corrupte z nõ innocẽtie ꝑme.

Solo 4o

In 3riũ po

20

Solutio

Ad primũ

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Arti. III Utrũ primi parentes cõuenissent manente vel corrupta virginitate.

Arg. ꝑmo

Qertio q̃rit vtrũ cõuenissent manente vl' corrupta virginitate / videt ꝙ corrupta: qz non fit generatio nisi cõmixtiõe seminũ: talis aũt actus in viro z talis receptio in muliere nõ fiunt nisi vie viri aperiant ad seminandũ / z mulieris ad recipiendũ z etiã ad seminandũ, hec aũt apertio est corruptio virginitatis; ꝗ virginitat⁹ corruptio in ꝑmo statu fuisset. Itẽ si manẽte virginitate cõuenissent in primo statu: ꝗ nõ fuisset parere in virginitate miraculosum in btã virgie / qõ absit / ꝓdita ꝗ fuisset virginitas. Itẽ naturalia nõ sũt ablata ꝓ pctũ sz vulnerata. si ꝗ tunc hoc eis fuisset naturale: etiã mõ haberent licet cum maiori difficultate. Sz cõtra non corrumpunt virt⁹ vel stat⁹ virtutis nisi ꝓ vitiũ vel id qõ est ex vitio / sz tũc nõ fuisset vitiũ vl' act⁹ libidinosus ex vitio: ꝗ nõ fuisset corruptio virtutis vl' stat⁹ virtutis. virginitas est virt⁹ vel stat⁹ virtutis: ergo tũc nõ fuisset corrupta. Sol'o / tales cõnes magis sunt stultꝝ q̃ ꝙ diu laborẽt in eis tũ inducunt b a q̃ busddã. Dõm ꝗ ꝙ corruptio virginitatis pt dicere violentiã vel interruptionẽ meditatõis ꝑpetue integritat⁹; z sic nõ fuisset in primo statu: qz nec violentia ibi esse potuit / nec delectatio suffocans interrumpere potuit meditationẽ habitualẽ ꝑpetue virginitatis. sz si corruptio dicit simplicẽ pozra ꝓpagatiõis apertionẽ / tũc in primo statu corrupta fuisset virginitas: z ió in ꝑmo statu maioris glie fuit mrimoniũ q̃ virginitas: qz nullã coit⁹ attulit ignominiã z attulit ꝑlis vtilitatẽ: z ió etiã qz in ꝓcepto habuerunt cõmisceri qñ dictũ est eis: Crescite z multiplicami. Et si querit qñ istud ꝓceptũ fuit relaxatũ / dõm ꝙ ipsum ex cã datũ est: z ió illa exante tenuit z adhuc teneret z tenuit añ pctũ. hec aũt causa fuit paucitas hoim / sed multitudine facta z multis festinantibus ad matrimoniũ absoluũt ad frugẽ melioris vite cõuolantes ꝓter melⁿ bonũ qõ est cõtra feditatẽ que adiuncta est ad coitũ ex pctõ. z ꝓ h ptz sol'o ad totũ.

Solo

20

30

An in primo statu cõuenissent alia de causa q̃ spe prolis. Arti. IIII. D

Q Uarto querit vtrũ alia de cã q̃ spe prolis cõuenissent / z videt ꝙ sic: qz coit⁹ in se erat delectabilis: ꝗ appetitũ in se ꝓuocauit / etiã non alia exãte causa. Itẽ matrimoniũ nõ est tm spe prolis / sz etiã ꝓter bonũ fidei z ꝓter bonũ sacramenti: ꝗ ist⁹ bonis inuitat⁹ potest vir moueri ad coitũ ꝓter spẽ ꝑlis. Sz ꝗ h est ꝙ i prio statu (vt dicũt scti) mrimoniũ ñ fuit nisi i officiũ nate: fm ãt ꝙ ê i officiũ nature nõ ê nisi spe ꝑlis: ꝗ nõ cõmixti fuissent nisi spe ꝑlis. Ulterⁿ q̃rit vtrũ quilibet habuisz suã vl' vn⁹ indifferent cognouisset quãlibet vl' plures: videt ꝙ plures: qz plures ab vno possunt fecundari: ꝗ cum nulla ꝑhibet libido ipe potuit hãc multas. Sz cõtra / bigamia in prio bigamo vituperat: ꝗ multo vituperabilior eẽt in primo statu. Itẽ adã dixit: Erunt duo in carne vna / z nõ dixit: tres vl' q̃tuor / vl' vn⁹ in carne duaꝝ vel triũ. Sol'o ꝙ nũ q̃ sine spe z certitudie ꝑlis cognouissent: qz q̃libet coit⁹ mulierẽ fecũdasset. Ad aliud dõm ꝙ illa bona nõ causant matrimoniũ ꝓ actũ: sz ꝓ bonũ fidei causat ꝓ cõsensum et ꝓ cõiũctiõem cũ deo ꝓ indiuiduã vitã: z ió illa tunc nõ inuitassent ad coitũ sicut mõ faciũt. Ad aliõ dicendũ ꝙ vn⁹ vnã tm̃ habuisset. Ad id qõ cõtra obiecit dõm ꝙ nõ oportuit hoc tũc cũ nihil eẽt incitans z retrahens a cultu dei / sz vniuersum semẽ sicut accepisset ꝓpaginẽ carnis ita accepisset originalẽ iusticiã z tũc poterat paulatim expectari impletio nũeri electoꝝ ꝓcipue cũ nec etiã esset incolat⁹ miserie faciens tediũ in vita: post pctũ aũt cũ proniorant sensus in malũ / z diabol⁹ vndiq̃ instigans ad idolatriã licuit quibusdã hãc plures vt in eis retineret multiplicatõ numeri electoꝝ vsq̃ ad temp⁹ qñ plenitudo gentiũ intraret ꝓ spũalẽ fecunditatẽ in xpo qñ ire ꝓ spũalis generatio haberet locũ ꝓ verbũ ꝑdicatiõis.

Arg. ꝑmo

Ak ꝙ nõ po

Jn oppositũ ꝑmo.

20

Sol'o

Ad obiecta ꝗ ꝑm z 2m.

Ad. q. 2am

Ad obiecta ꝗ q̃stiũculã.

30

Utrũ fuissent in eis resolutiões supfluitatũ sicut pollutiões: mẽstrua: egestiões z vrine. Arti. V E

Q Uinto q̃rit vtrũ fuissent in eis resolutões superfluitatũ / sicut pollutiões / menstrua z egestiões z vrine z sudores z hmõi: z videt ꝙ nõ quia hec feditatẽ quandã importãt q̃ feditas penaz dicit: pena aũt añ pctũ esse nõ potuit. Sz cõtra / cõstat ꝙ de⁹ fecit in eis membra receptibilia supfluitatis humide vt vesicã / z receptibilia supfluitat⁹ sicce / vt stomachũ z intestina. Item fecit in eis poros apertos ꝓ quos emitterent sudores: hec autẽ ociosa fuissent si nulla fuisset supfluitas. Si di. ꝙ nutrimentũ parũ ꝓueniens emittit / tũc aũt fuisset omino cõueniẽs / z sic nihil emitteret. h ê ꝓssibile: qz tunc

Ak ꝙ nõ po

Jn oppositũ ꝑmo.

20

Sol'o

30

nõ fuisset necessaria digestio/sz fuisset absumptũ antequ comederet. Preterea fabulosum est talia dicere.

Solo ad totũ Solo dõm q ꝗdam resolutiões attestant supfluitati corrũpenti vl debilitãti retẽtiue prut: t ille nõ fuissent in primis parentib/sicut pollutio/mẽstruum t sudores t hmõi. ꝗdam aũt sunt naturales vt sterc t vrina t sputũ t hmõi/t ille fuissent vt puto tñ sine pudore t fetore feditat: t per hoc pz solutio q: sic habere resolutiões nõ est pena.

Arti. VI ℣ Vtrũ act matrimonial sit t dẽat dici pctũ.

DEinde querit de hoc qd dic [Infirmitas autẽ prona est ad ruinã. s. a. Ex hoc eñ videt q act matrimonial sit pctũ: qz nihil ordinat nisi qd est inordinatũ: nihil aũt inordinatũ nisi qd ẽ cũ culpa. Solo actus matrimonial qñqz pcedit ex rõne primo mouẽte/vt qñ est spe plis t intuitu iusticie reddendi debiti/et tũc nõ est peccatũ nec veniale neqz mortale sed meritũ: t tũc ordinat cõcupiscentia annexa nõ ne cadat/sz qz caderet si matrimoniũ nõ esset: t tũc ꝗdã dicũt q est veniale pctũ sz puũ: t de hoc loc est in tractatu de matrimonio inqrere.

Quales procrearẽt filios: vtq pfectionẽ stature t vsũ mẽbroq habentes qualis hõ prius fuit cõditus.

Si vo querit q̃les si nõ peccasset hõ filios genuisset: vtrũ videlz sicut ipe prim hõ fm staturã corpis t vsũ mẽbroq pfect mox cõdit extitit ita etiã ei filij in ipo natiuitatis exordio pfecti existerẽt: q ambulare t loqui t cũcta facere possẽt. Vñderi pt q filios puulos nasci oportebat ppter materni vteri necessitatẽ: sed vtrũ mox nati pfectionẽ stature t mẽbroq vsum haberẽt: an puuli t in minore etate cõstituti vti possent membroq officijs: an q interualla temporq eo mõ quo nũc fit perfectionẽ stature t vsum membroq recepturi essent de autorib diffinitũ nõ habem.

Ambigua Augustini verba ponit vbi tñ videt innuere q filij t puuli possent membroq vti officijs.

Et sup hoc Aug ãbigue loquit: mouet nos inquit si primi hoies nõ peccassent: vtrũ tales filios eẽnt habituri: q nec lingua nec manib nec pedib vterent. Mã ppter vteri necessitatẽ fore necesse erat puulos nasci: sed q̃uis exigua ps corpis sit costa: nõ ppt hoc puulã viro coniugẽ fecit: vñ t ei filios poterat omnipotẽtia creatoris mox natos grãdes facere. Sz vt hoc omittã poterat certe eis pstare qd multis aĩalib pstitit: q̃rũ pulli q̃uis sint puuli tñ mox vt nascunt currũt et matrẽ sequunt. Ecõtra hoi nato nec ad incessũ pedes idonei sunt: nec manus saltẽ ad scalpendũ abiles et iuxta se mãmis positis nascẽtes magis pñt esurientes flere q̃z sugere ppriecq infirmitati mentis cõgruit hec ĩfirmitas carnis. His verbis videt insinuari q filij etiam puuli officijs membroq valerẽt vti.

Quibusdã non absurde placuit q filij parui nascerent t per accessum temporis in statura et in alijs sicut nunc pficerent qd non esset vitio imputandum.

Sz cũ Aug sub assertiõe de his nihil tradat nõ irrõnabiliter ꝗbusdã placuit primorũ parentũ filios nascituros puos: ac deinde p interualla temporq eadẽ lege q̃ t nũc natiuitatẽ hũanã ordinatã cernim stature incremẽtũ t membroq vsum recepturos vt in illis expectaret etas ad ambulandũ t loquendũ sicut mõ in nobis: qd vtiqz nõ eẽt vitio imputãdũ sed cõditioni nature: sicut a cibo abstinere penit nõ valebant: nec tñ illud erat ex vitio: sed ex natura conditionis.

Oppositio quorundam volentium probare eos posse viuere sine alimonia.

Ad hoc aũt opponit ita: si nõ peccarent non morerent: sed nõ peccarẽt si nõ comederent: poterant igit sine alimonia viuere. Ceterũ sicut supra dixim nõ solũ peccarẽt si de ligno vetito ederẽt: sed etiã si cõcessis nõ vterent quia sicut erat eis pceptũ non illo ligno vti: ita alijs vesci. Preterea cõtra naturalẽ rõnẽ facerent qua intelligebãt de illis esse edendũ qd t naturaliter appetebãt. Itẽ opponit: Cum fames sit pena pcti: si nõ peccarent famẽ nõ sentirent: sed sine fame supfluum videret comedere. Vñ putãt ꝗdam eos cibis non indiguisse ante pctũ: quia nõ poterant esurire si nõ peccassent. Ad qd dici põt q fames vere defect est t pena pcti. Est eñ immodera appetit edẽdi: cui nõ subiacuisset hõ si nõ peccasset: sed pculdubio peccaret nisi hũc defectũ cibo pueniret. Hebat ei naturalẽ appetitũ t moderatũ cui ita satisfaciendũ erat ne defectũ famis sentiret: sicut ergo nõ ex vitio sed ex nature cõditiõe erat q aĩ pctũ hõ cibis indiget: at ita nõ ex vitio esset sz de natura: si hois cõditio ĩ principio suo. i. ĩ prio parẽte a pfecto inchoata ĩ subseqnti p pagatõe a modico ad maiora pficeret: vt. s. p interuall a tpis stature corporee incrementa vsumq membroq susciperet.

Utrū sicut statura corporis: ita etiā sensu mētis puuli nascerent: ⁊ per accessum tpis pficerent in sensu ⁊ noticia veritatis. ſ. an mox nati in his essent perfecti

Et cū de corpe humano nō sit absurdū vl' incōueniens hoc existimare: q̄ri solet vtrū de sensu aīe ⁊ cognitiōe veritatis eodē mō sentiēdū sit vt scz hi qui sine pctō nascerent: sensu ⁊ intelligentia mentis ī pfecti existerēt: et p accessum tēpis in his pficerent vsqz ad pfectionē: an mox cōditi pfectionē sensus et cognitionis pciperent. Illi qui sentiūt puulos natos in statura corporis ⁊ vsu membrorū p accessum tēpis pfecturos: nō diffitent eosdem in exordio natiuitatis sensu impfectos existere ⁊ p interuallū tpis ī sensu ⁊ cognitione pficere vsqz ad pfectū.

Contra illorum sententiā opponunt quidam.

Ad qd q̄dā opponūt dicentes: Si mox nati nō haberēt pfectōz sensus ⁊ intelligētie ignorantia in eis eēt: ignorātia aūt pctī est pena. Sz q̄ b dicūt nō satis diligēter cōsiderāt: qr nō omis q̄ aliq̄d nescit vel minus pfecte aliquid scit: statim ignorantiā hīe siue in ignorantia esse dicend' est qr ignorātia nō dicit nisi cum id qd sciri et non ignorari debet nescit. Talisqz ignorantia pena peccati est cum mēs vitio obscurat: ne cognoscere valeat ea que scire deberet.

Arti. VII B

Utrū primi parētes genuissent proles fortes debita quantitate pfectos ⁊ scientes.

Arg. pmo

Deinde querit de hoc qd dicit [Si vo q̄rit q̄les ⁊c. videt enī opinio mgri esse falsa: qr dignior ē nata hois q̄ bruti: q̄ irrōnabile ē q̄ b hoi. Item in vltima pteidē dicit mgr etiā ex pte aniē fuissent pueri ignorātes: ignorantia aūt pena pcti est: q̄ sensissent penā aū culpā. Solo de oiw his alibi plura inq̄sita sunt. Unū b breuit de hoc dōm est q̄ mollicies membrorū ad ambulatiōi/ ⁊ mollicies mēbrorū attestat nobilissime cōplexiōi fm q̄litates tact' q̄ cōstituūt subiectū ⁊ corp': ⁊ iō porī' sunt nobilitatis q̄ ignobilitatis: ⁊ iō non fuit defect', alia aūt aīalia terrestrē habēt cōplexionē: ⁊ iō mēbra dura ⁊ rigida ⁊ pellē pilosam/ ⁊ totū hoc est ignobilitas fm aīam dōm q̄ nō est naturale q̄ molli exīte ⁊ fluida cōplexiōe cerebri sit fortis ī pressio spēx ⁊ fort' cōuersio sup illas/ talis aūt fluxus est in pueris: ⁊ iō dicit phs. vij. phicor. q̄ sedēdo ⁊ quiescēdo fit aīa sciens ⁊ prudēs: ⁊ referr quietē ⁊ sessionē ad motū fluē tis cōplexiōis in diuersa. vñ puto q̄ sicut mgr dicit q̄ puerī ī etate infantili nō habuissent sciaz fm actū

Solo

Solo ad totū q̄stū.

Ad obiecta

pr humiditatē organi: sz tm habuissent habitū oīm scibiliū p naturā innatā sibi in aīa/ sicut mō dicim' de baptisatis puulis q̄ hūt vtutes in munere: ⁊ nō in vsu: ⁊ hoc nō fuisset pena sed natura.

De hoīs trāslatiōe in meliorē statum: et de duob' bonis altero hic dato altero promisso.

Talis erat hoīs institutio aū peccatū fm corporis cōditionē. De hoc aūt statu transferēdus erat cū vniuersa posteritate sua ad meliorē dignioreq̄z statū vbi celesti ⁊ eterno bono in celis sibi parato frueret. Sicut ei ex duplici natura cōpactus ē hō: ita illi duo bona cōditor a principio p̄parauit: vnū tpale: alterū eternū: vnū visibile: alterum inuisibile vnū carni: alterū spiritui. Et qr primū est qd est aīale: deinde qd est spūale: tpale ac visibile bonū prius dedit. Inuisibile aūt ⁊ eternū pmisit: ⁊ meritis querendū ppōsuit. Ad illius aūt custodiā qd dederat: ⁊ ad illud p merendū qd pmiserat: naturali rōne in creatiōe aīe hoīs indite q̄ poterat int bonū ⁊ malū discernere p̄ceptū addidit obediētie: per cui' obseruātiā datū nō pderet ⁊ pmissū obtineret: vt p meritū veniret ad premiū. 1. Cor. 15

a

Que et quot precepta dedit deus primis parentibus: et quare expressit duo nature et vnum discipline.

Arti. VIII D

Deinde querit de hoc qd dicit ibi [Preceptū addidit obediētie ⁊c. s. a. Hic ei mgr innuit q̄ indidit aliqd p̄ceptū p naturalē rōnem et aliqd exteri' impsit. ⁊ q̄rit quot ⁊ q̄ sunt illa. Item q̄rit q̄re expressit duo nature. ſ. comedite ⁊ crescite ⁊c. ⁊ tm vnū disciplie dedit. ſ. de ligno scientie boni ⁊ mali ne comedas. q̄re aūt tale preceptū disciplne dedit mgr supra absoluit. Solo dicendū q̄ duo sunt in homīe/ ratio ⁊ corpus siue aīa ⁊ corpus: fm aīam aūt impressit legē nature q̄ est vl' in his: qd tibi non vis alij ne feceris/ ⁊ qd tibi vis alij facias: ⁊ hec precepta respiciunt vite cōuersationē in societate humana. ex parte aūt corporis animalis fuit ⁊ multiplicabilis p decisionē seminis: ⁊ ideo ad custodiā indiuidui accepit vnū scz: De oīm ligno paradisi comede. Aliud aūt ad multiplicationē in specie/ sicut Crescite ⁊ multiplicamini: nō erāt aūt in vita hoīs nisi hec tria/ duo in se ⁊ vnū in alterū: ⁊ iō plura p̄cepta nature nō accepit. vnū aūt accepit disciplie vt facilior esset obedientia ⁊ transgressor magis accusabilis: nature aūt p̄cepta dicunt: qr ad illa naīa esse fm pmū statū animalitatis inclinabat.

Solo

De inuidia diaboli qua ad hominem tentandū accessit.

Di. XXI de hoīs lapsu seu pctō pmo p̄ parētū ⁊ cop tē pratione

Videsigitur diabolus hominē p obedientie humilitatez posse ascendere vū ipse per superbiam corruerat inuidit ei: ⁊ qr pri' p supbiā

diabolus fuerat idem deorsum lapsus ⁊ zelo
inuidie fact⁹ est sathan. i. aduersarius. Un-
de ⁊ mulierē tentauit in qua minus q̄ in vi-
ro rōnem vigere nouit. Eius em̄ malicia ad
tentandū virtutē timida humanā naturā in
ea parte vbi debilior videbat aggressa ē: vt
si forte illic aliquaten⁹ p̄ualeret: postmodū
fiduciali⁹ ad alterā q̄ robustior fuit: pulsan-
dam vel poti⁹ subuertendā accederet. Pri-
mū ḡ solitariā feminā exploranit: vt ī ea pri-
mū omnē sue tentatiōis vim experiret.

A Videns quoq; diabol⁹ ⁊c.] Hic agit de ca-
su hoīs. Et diuidit fm ea q̄ sunt in omni ca-
su. s. causa casus ⁊ a quo cadit. Et de h̄ agi
tur in. xxiij. distin. ibi [Nūc diligenter in-
uestigari.] In. xxx. vo distin. determinat in qd ceci-
dit ibi [In superioribus visum autē est.] Pria subdiuid-
dit in tres. in qua p̄ prima querit causa casus ex par
te tentatoris ⁊ tentatōis: ⁊ de hoc est ista distinctio.
In scda querit causa ex pte primi pcti in hoīe: ⁊ de h̄
est sequens distin. ibi [Hic diligenter inuestigandū]
In tertia querit cām ex pte dei pmittentis casum: ⁊
de hoc in. xxiij. distin. ibi [P̄ solet queri.] Hec distin
ctio habet quattuor ptes. In qua p̄ prima describit
aduentū ⁊ spēm tentatoris. In secunda modū ⁊ p-
gressum tentatiōis ibi [Tentatio aūt ⁊c.] In tertia
tangit causaz quare hoīs pctm̄ est remediabile ⁊ nō
angeli ibi [P̄ angelica natura] In quarta tangit ex
incidenti q̄ dicto mulieris pbat nō soli viro datum
esse mandatū sed etiā mulieri ibi [Illud etiā notan-
dum.] Et per hec patet sentētia.

Arti. 1 Tentatio quid sit p definitionem.

Incidunt aūt circa primū quinq; dubia: quo
rū primū est: quid sit tentatio: Secūdū/ quis
sit tentator: Tertiū vtrū tentatio sit appeten
da: Quartū vtrū omnis tentatio sit peccatū vel cum
pctō necessario: Quintū an oīs tentatio sit a diabo-
lo: Ad primū sic: Tentatō fm Cassiodor in origi. sup. ps. dicit:
Cassiodor Tentatio est assimilatio boni ad fallendū. Mgr hu
go de san. vict. sic diffinit: Tentare est callide expe-
Tētatō fm Hugonem riri: ⁊ aū violentā impulsionē quasi qbusda blandis
Ar pmo p primā. conatib⁹ pbare. Obijcit aūt cōtra primā: qz Gen.
22. Tentauit de⁹ abraam. cōstat aūt q̄ nō ad fallen
2o dū: ḡ illa diffinitio nō cōuenit omni tentationi. Item
glo. ibidem: Tētare p eo qd est pbare dicim⁹. vnde
scriptū est: Tentauit vos de⁹ vt sciat si diligitis cū
aut non: vires em̄ dilectiōis sue ignorat hō nisi ex-
perimento cognoscat: ḡ videt q̄ nō sit semp tentatio
Solo 3o ad fallendū. Si di. q̄ intelligit Cassiod. de tētatio-
ne diaboli. Cōtra/ diabol⁹ nō sp tentat in assimila
tionē boni: ⁊ pot⁹ q̄nq; de aperto malo: ḡ adhuc nō
4o cōuenit illa diffinitio/ vt videt. Item tentatio est ad
acceptionē experimēti/ vt videt dicere glo. sup. Gen.
Tentator aūt (vt dicit pbs) nō accipit experimentū
scie/ sed ignorantie semp: ḡ videt q̄ diabol⁹ tentādo
nunq; accipit experimētū pcti nostri/ sed remanebit
Solo ignorans pctm̄. Si di. q̄ hoc nō est intelligēdū de
tentatione diaboli de qua mgr hic agit/ sed de tenta
tione tentatoris in scibilib⁹ q̄ tentator imitat diale-
5o cticū. Cōtra dicit Aug. in li. q. ve. ⁊ no. te. In illa q̄
stione tentatio vos nō apphendat ⁊c. Omne qd pbatū
est nō tentat: ⁊ qd pbatū est in dubiū venit: ḡ hoc
idem est qd dicit pbs: ergo tentator nūq; accipit ex-
perimentū scientie. Cōtra scdam diffinitōnē sic vi
det em̄ falsum qd dicit: Tentare est callide experiri:
qz dicit Aug⁹ in li. memorato: In tentatiōe robusti Obiect. 2a diffinitionis
omino esse debem⁹ scientes nō ad diminutōnē n̄ram
pficere sed augmentū. si mō equo animo tolerem⁹ p̄ē
xpm. Cōstat aūt q̄ hec nō est interrogatō callida nec
callide experiri/ videt em̄ q̄ sequēs ps nō cōueniat 2o
qz nunq; est impulsus violent⁹ in tentatiōe. Dic em̄
Greg. ⁊ Bern. q̄ debilis est hostis q̄ nō pōt vincere
nisi volentē: ḡ nulli pōt facere impulsum violentū. 3o
Item qd sequit nō semp cōuenit blandis conatib⁹ p
bare: qz vt infra in qōne habebit qnq; tentando cō-
minando terret: qnq; aūt desperando frangit: qnq;
aūt opprimēdo rapit: ⁊ tunc nō pbat blandis cona-
tib⁹: vt videt. Solo dōm videt q̄ iste diffinitiōes Solutio
nō intelligunt de tentatiōe qua tentat de⁹ ⁊ homo.
sed de illa que est mot⁹ ⁊ instinct⁹ ad illicitū a diabo
lo vel a carne vel a mundo pcedēs. Et ad hoc intel- Tētatio multi. modis Primo.
ligendū sciendū q̄ tentatio ōr multi modis: qnq; ei
est interrogatio experimēti in scibilib⁹ fm intellectū
speculatiuū: ⁊ hoc pōt esse duob⁹ modis. s. circa vlia
principia artis qb⁹ scitis nō necessario scit ars: igno
ratis tm̄ necessario ignorat: ⁊ hoc mō tentator imita
tur dyalecticū q̄ pcedit ex cōib⁹ q̄ inueniunt i singu-
lis ⁊ nunq; accipit experimentū scientie sz ignorantie
Qnq; aūt tentat circa p̄ria/ qb⁹ scitis necessario sci
unt p̄clusiōes p̄rie arti/ ⁊ ille tentator accipit expe
rimentū ⁊ ignorātie ⁊ scie: ⁊ hoc mō nō agit h̄ de ten
tatione. Est item tentatio pbatio p experimētū ope-
ris vt habeat certitudo q̄ntitat virtutis q̄ inest cui⁹
experimentū vtile est vel ad humiliationē si est qua ⁊
credit esse magna vel ad p̄sumendū de deo si est ma-
gna ⁊ credit esse qua/ vel ad exercitū in quantitate
meriti/ ⁊ hoc mō de⁹ tentat sctōs/ vt dicit Aug⁹ in li Scdo
ibro. q. ve. ⁊ no. te. Est et alia tentatio q̄ tentat⁹ est
abraam ⁊ Tobias ⁊ Job famuli dei: vt Abraam p
tribulatōz oblati vnici ⁊ dilectissimi filij vt vberiore
iusticie fructū haberet ad eternā gl̄iam. Job aūt amis
sione tot⁹ sube vt augmētaret diuitiis locupletat⁹
in celo ⁊ ī terra. Tobias vo cecitate luminū passus
sic puectior extitit vt ad pñs gloriosus fieret accept
oculis/ ⁊ in futurū seruaret ei claritas ppetua: quia
ad hoc pbant iusti vt pficiant: ⁊ hoc mō tentat de⁹ Tertio
Item tertio mō est tentatio interrogatio p flagella
⁊ hoc duob⁹ modis. s. vtrū sit fidelis vt hō nō vt de
us hoc cognoscat: ⁊ hoc mō ōr: De⁹ tentauit illos ⁊
inuenit eos dignos se Sap. ⁊. Interrogatio delicti
vt recognoscat: qz sicut dicit Greg. Oculos quos
culpa clausit pena aperit: ⁊ de hoc dicit Aug⁹ in pre
dicto libro p̄ter diffidentiā tentant iudei vt angu-
stiati penitentes redeāt in viā: cum em̄ diffideret de
puidentia dei tentati sunt a serpētib⁹ vt dolore cor-
repti emēdarent: de⁹ em̄ sic tentat vt corrigat hmōi quarto
boīes. Quarto mō ōr tentatio pbatio diuine pui
dentie vel diuini verbi vtrū ita sit vt scriptura dicit
Et hoc cōtingit duob⁹ modis. s. p cōtrariū actū pro
uocante deū: ⁊ hoc fit q̄n diffidit de prāte dei ⁊ cre-
dit nō esse prās sicut iudei fecerūt. sicut ōr in ps. 10
Tentauerūt deū in deserto. et alibi: Tentauerūt et
probauerūt opa mea q̄dragīta annis: ⁊ hanc ten-
tationē vocat Aug⁹ diuina/ eo q̄ illa ē tētare deū: ⁊
illa est grauissima. Alio mō est experimentū querere
apud deū q̄nte sit estimatōis is q̄ tentat vtrū mira-

culū pro eo velit facere poti⁹ q̄ p̄clitek. ⁊ hoc mō dixit deus ad diabolū Matth. 4. Nō tēptabis dōm deū tuū. De primo dicit aug. in li. eodē q̄ dict⁹ est nō sine p̄uidentia vt arbitror magister gentiū apl's: Talis tēptatio vt vos nō appzehēdat exoptat: sed humana dūtaxat: qz diuina tēptatio pnicie parit. hanc eñ iudei apprehēdentes a serpentib⁹ pierūt. agēt⁹ eñ sub lege dei de p̄uidētia eius dubitabant: ac p̄ hoc ne diuina nos sed hūana tēptatio apprehēdat horatur hoc mō eñ tēptare dicit q̄ sub noie eius agēs ab idolis sperat salutē: qz nō hēt deū. pbatū (vt intelligit aug.) q̄ talis dicit deū tēptare. De scōo aūt mō tēptationis diuine dicit in glo. Deut. 6. q̄ tēptat deū q̄ habens q̄ faciat sine rōne cōmittit se piculis/experiens vtrū possit liberari a deo. Quarto mō dicit tēptatio interrogatio p̄ meditationē de auxilio/qd pōt impendere hō: ⁊ cū inuenit hō debilis desperare d̄ adiutorio hūano: ⁊ hanc tēptationē (vt dicit aug.) optat nobis apl'us. 1. Cor. 10. cū dicit: Tēptatio vos nō apprehēdat nisi hūana. ⁊ hec sunt verba aug. humana aūt tēptatio salutaris ē: qz sicut de deo tēptare pniciosum est. ita de hoie desperare p̄ter legē dei saluberrimū ē Dicit aūt ab eodē aug. etiā humana tēptatio ibidem: qua tēptamur ab hoie fm humanū sensum: ⁊ desperat de nobis sub lege dei agēt⁹: ⁊ iō tribulamur ab hoie: ⁊ hec sunt eius verba: Tēptatio inciat vos nō apprehēdat nisi humana: vt p̄ter legē dei ab hominib⁹ tēptati fortes inueniamur dubitātib⁹ de nobis hoibus carnalib⁹. deo aūt pbati simus: qz q̄ pbati non sunt tēptanī vt emendent. Nullo istor modor sumit tēptatio p̄ut est diffinita in p̄habitis diffinitionibus. sed dicit quinto mō qñ sub simulatiōe boni apparētis machinat malū tēptator vt inclinet ⁊ sensum volūtatis ad illicitū. ⁊ hec tēptatio est qñq̄ ab hostet: qñq̄ a carne: ⁊ qñq̄ a mundo/vt infra patebit. fm hoc igit respondendū est ad obiecta. Dicendo ad p̄mū ⁊ scōm q̄ nō intelligunt de illis tēptationib⁹ quibus tēptat deus vel homo. Ad aliud dicendū q̄ malū vt malū nō mouet appetitū: sed oportet q̄ sit in ratōe boni vt nunc. ⁊ hoc vocat assimulatio boni: ⁊ hū pōt esse q̄ tēptat de eo qd est aperte pctūm/⁊ tūc in rōe boni est nō simpl'r: sed vt nunc. vt fornicatio est aptē malū: sed tū hēt delectabile vt nūc/ex cuius spē mouet tēptamen Ad aliud dicendū q̄ diabolus nō temptat vt expiat: sed potius vt inclinet cōsensum: vū ille rōnes nō valent. ⁊ qd dicit aug. nō intelligit de tēptatō ne hoīs qua tēptat deū. diuina eñ tēptatio ab eo vocat illa qua tēptat deus: vt p̄ius habitū est Ad id qd obiicit de scōa diffinitōe dōm q̄ callide nō expiit diabolus sciam pctū: sed potius inclinabilitatē cōsensus cōsiderat callide vt in qd vitiū facilius inclinetur vt ipsi paret decipulā. Ad aliud dōm q̄ violentus impulsus dicit duob⁹ modis. s. a violētia vim inferēte/vel a violentia trahente ⁊ instigāte: ⁊ hoc vltīo mō sumit in diffinitiōe. Ad aliud dōm q̄ ille tēptatōes quib⁹ cōminando terret: ⁊ hmōi etiā p̄cedunt ex blādimento p̄ui boni. nihil eñ timet nisi p̄ter nimium amorē p̄ui boni: vt dicit aug. q̄ aūt dicit oppzimēdo rapit/⁊ desperando frangit: illa duo non dicūt p̄mū motū tēptatiōis: sed potius effectū sequentē consensum ⁊ opus pctī. ⁊ iō nō propzie sunt machinationes tēptatiōis: sed effectus quos facit in peccāte qui dedit demoni in se locū p̄ meritū peccati.

Applicatio ad p̄positū.

Ad p̄mū ⁊ 2m sil'.

Ad 3m

Ad 4m ⁊ 5m

Ad id qd̄ obr 3 2am.

Ad 2m

Ad 3m

Arti. II B

Quid sit temptator.

Secundo queritur quis sit tēptator? videt autē q̄ diabolus: qz dicit apl'us. 1. Thimot. 3. Ne forte tēptauerit vos is q̄ tēptat. ⁊ ibi dicit glo: Solus diabolus cuius officiū est tēptare. Item Hiero. sup Hiere. in originali. 3. li. Quicqd peccam⁹ quicqd die ⁊ nocte facimus ⁊ maloꝝ opeꝝ p̄petram⁹ impiū est demonū q̄ nunq̄ dant nobis requiē: ⁊ semp̄ impellūt delictis augere delicta ⁊ cumulum facere pctōꝝ: ⁊ alie multe auctoritates sunt de hoc. Sed cōtra Beñ. 22. Tēptauit deus abraā. ⁊c. ⁊ Sap. 3. Deus tēptauit illos. Ulterius videt q̄ nec diabolus tēptet/nec de⁹: sed cōcupiscētia. Jacobi. 1. Nemo cū tēptat dicat qm̄ a deo tēptat. deus eñ in tēptator maloꝝ est. ⁊c. sed vnusquisq̄ tēptat a ⁊cupiscētia sua

Argu. p̄mo

20

In 3riū op ponit 30

40

50

Solutio

Jtē dicit q̄ mūdus caro demonia diuersa mouēt plia: ḡ videt q̄ tres sunt tēptatores. Sol'o dicēdū si tēptatio sumat generalit/tūc sunt plures tēptatores. sed alit ⁊ alit (vt dicit aug.) qz tēptat de⁹ vt p̄ober. i. vt probatū vel emēdatū reddat vel instruat. tēptat hō vt expiat. tēptat diabolus vt seducat: ⁊ fm hanc distinctionē cōcedende sunt rōnes iducte Ad p̄primū aūt dōm q̄ nō est intētio apl'i q̄ ois tēptatō sit a diabolo tanq̄ imediato motore: sed q̄ originaliter. qz ipe p̄primus tēptauit ⁊ fecit nos tēptabiles in malo. Ad aliud dōm q̄ eodē modo intelligit: quia eñ diabolus indurit pctūm: qz a q̄cūq̄ mouēte sic p̄ime semp ab ipo est pctūm/sicut a mouente p̄mo. Ad aliud iā patet sol'o qualit deus tēptat. Ad aliud dōm q̄ cōcupiscentia tēptat sicut inclinās intrinsec⁹. diabolus aūt sicut suggerēs extra. Ad aliud dicendū q̄ diuisio illoꝝ tēptatoꝝ sumit pencs ea que possunt mouere potentias anie ad malū. hoc eñ aut est ⁊iunctū aut separatū. Si cōiunctū/tunc est caro. i. concupiscentia carnalis resparsa in viribⁿ interioribⁿ anime Si aūt est separatū/aut p̄modū suggerentis extra: aut p̄ modū mouentis ⁊ obiecti. ⁊ p̄primo mō temptāt de mortia. secundo aūt modo mundus p̄ tria que sunt in ipo. s. diuicie/delicie/⁊ honores.

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m.

Utrū tētatio q̄ est ad illicitū sit appetēda

Tertio queritur vtrū tēptatio q̄ est inclinatio ad illicitū sit appetenda: videt q̄ sic ps. 25. Proba me dñe ⁊ tēpta me. ⁊c. cū igit ppheta temptari petat dat etiā nobis exēplū petendi. Jtē Jacobi. 1. Omne gaudiū existimate fratres cū in tēptatiōes varias in ⁊c. oē autē de quo gaudendū est p̄ propter meritū est appetendū: ḡ tēptatio est appetenda.

Arti. III L

Arg. p̄primo q̄ sic.

20

30

Jtē. 2. Cor. 12. sup illud: Dat⁹ est mihi stimulus dicit glosa: Nō est exauditus: qz illa tēptatio est repl sio superbie. hoc aūt est bonū: ḡ appetendū. Jtē Bego. Scrūs post virtutes tēptari se desiderat ne cōfidentia virtutū in pctūm ruat. hoc aūt est summe appetendū: ḡ ⁊ petendū. Jtē p̄ rōnem. q̄cqd eñ non est pctūm sed materia exercende virtutis d̄ est appetēdū. tēptatio cui p̄ peccatū nō ⁊sentit (vt dicit auctoritas) nō est peccatū: sed materia exercēde virtutis: ḡ est appetenda. Jtē quicqd ordinat ad pfectū meriti sine timore casus p̄ peccatū illud est appetendū. tale est tēptatio: ḡ est appetenda. Probatio medie est p̄ p̄cedētia quantū ad hoc q̄ ordinat ad augmentū meriti: sed q̄ nō sit timor cadendi probat. 1. Cor. 10. vbi dicit apl's: Fidelis deus q̄ non patiet vos tēptari sup ⁊a illud qd potestis: sed faciet. ⁊c. Sed cōtra Matth. 6. Et ne nos induceas in tēptationē. Jtē Matth. 27. Uigilate ⁊ orate ne intretis i tēptationē: spiūs eñ p̄mpt⁹

40

50 p̄ rōnē

In 3riū est rō p̄ima

60

2a

38 est. ꝛc. Item nō est idē appetendū ab hoīe qō expetiť a demone, demon aūt petit nos ad tēptandū: ḡ ꝗ non est appetendū ab hole. Probatio medie Job. I. ꝛ Luce, 22. vbi dicit Symon ecce satanas expetiuit vos ꝛc.

Solutio Solo dōm q tēptatio nō est appetēda: qz de intētione temptatoris est vt ꝛ actus ordinek in illicitū ꝛ ex pte tēptati est debilitas standi: licet ex pte dei pmittētis ordinek in pfectū. vnde non respicit pfectū p se/sed

Ad primū p accidens. Ad primū ḡ dicendū q dauid petijt tēptari p flagella/vt sic liberarek ab occultis peccatis: de quib dicit Amb. q et si desit fides, i. cōsciētia peccati/pena tn flagelli satisfacit. ꝛ hec nō ē tēptatio vergēs in illicitū: sicut illa q stimulat ad cōsensum pecca-

Ad 2m ti. Ad aliud dōm q nō est gaudendū de tēptatōe p se: sed p accidens qn p victoriā puenik ad pbationem

Ad 3m puriorē auro. Ad aliud dōm q est medicina p accidens. s. p recognitionē fragilitatis: sed p se est ad illici-

Ad 4m. tū. Ad aliud dōm q desideriū illud est p accidēs. s.

Ad 5m de effectu tēptatiōis: ꝛ nō de ipa tēptatiōe. Ad aliud dicendū q si esset materia exercende virtutis p se/vt actus meritorius esset appetendū: sed q est materia exercende virtutis est p accidēs: sicut trabēdo virtutē ad illicitū non oportet esse appetendū. p idē patz

Ad 6m rūsio ad primā ꝓpositionē obiecti. Ad id p qō. pbat media dicendū q deus quantū est de se nō patiť: sed nos ex nimia debilitate qnqz abijcimus grām ꝛ deficimus a deo. ꝛ ideo cōscij nostre debilitatis nō debemus appetere. id aūt qō cōtra obijcit licet cōcedam⁹ tn notandū q nō est idē tēptari ꝛ induci in tēptationē p quādā glo. sup Matth. qz tēptari est. pbari. induci aūt in tēptationē est derelinqui in tēptatiōe ꝛ cadere vt dicit glosa.

Arti. IIII. D Utrum omnis temptatio est peccatū vel cum peccato necessario.

Argu. pmo Quarto queritť vtrū oīs tēptatio sit peccatū vl cū pctō necessario: videk aūt q sit pctm̄ semp

Solo 2o oīs enī motus ad illicitū est pctm̄: sed tēptatio est motus ad illicitū: ḡ est pctm̄ Si dicas q hoc est

3o verꝫ de tēptatiōe interiori ꝛ nō exteriori. Cōtra loquamur tn de interiori. illa ḡ semp est ad illicitū: ergo semp peccatū. Item Aug. 19. de ci. dei: Nōnullū

4o viciū est cū caro concupiscit aduersus spm̄: ḡ videk q etiā essentialiter sit pctm̄. Item. 2. Lorꝫ. 12. sup illud: Datus est mihi stimulus. ꝛ c. dicit glo. Tēptatio cui p pctm̄ nō cōsentiť nō est peccatū. sed materia exercēde virtutis. ꝛ subiungit: intellige hoc de tēptatiōe p-

In 3riū pa ter cā q est a carne: ḡ oīs illa que est interior videk esse

rō. essentialiť pctm̄. Sed cōtra Matth. 6. super illud: ꝛ ne nos inducas. ꝛ c. dicit glosa: Tēptatio ordinat ad

2a coronā. hoc aūt nō potest facere essentialiť peccatū: ḡ temptatio interior essentialiť nō est pctm̄. Item aliō est motus/ꝛ aliud est terminus motus fm essentiam terminus aūt tēptatiōis pctm̄ est: ḡ tēptatio que di-

Questiūcla Arg. primo q nō. cit motū pcedentē nō est peccatū. Ulterius queritť iuxta hoc vtrū semp sit cū pctō: videk q nō: qz cū diabolus posset cōmouere carnē qn/vult ipe faceret nos

2o indesinent peccare: qz dicit Job. 3. Terra tradita est in manus impij Item oē peccatū (vt dicit aug.) adeo

3o est voluntariū/qō si nō sit voluntariū nō est peccatū: ḡ cū iste tēptatiōes nō sint voluntarie videk q nō sint

4o pctm̄. Item nullus peccat in eo qō vitare nō pōt: ḡ cū nō possumus vitare quin tēptet carnē diabol⁹ nō erit ibi culpa aliqua Item sit q rō nō cōsentiat: ḡ fit in sensualitate sola: aut ḡ est peccatū aut nō. si sic cum illa sit nobis cōmunis cū bꝛutis/etiā in bꝛutis posset esse peccatū. si nō tunc habebiť propositū q nō semp est pctm̄. Solo dōm meo iudicio q est tēptatio interior ꝛ exterior: ꝛ temptatio mixta ex vtraqz. tēptatio exterior sicut in primis parētibus ꝛ xpo: ꝛ illa fuit nullū pctm̄ nec cū pctō: tēptatio interior est q habz orū in cōcupiscentia carnis: nec diať caro cōcupiscere (vt dicit aug.) nisi qz aia in carne cōcupiscit: ꝛ hanc puto semp esse pctm̄: sed leuissimū ꝛ etiā cū pctō: quia pcedit a malo qō habitat in carne: vt dicit apl'us ad Rom. 7. Tertia tēptatio q est mixta est qnqz peccatū ꝛ qnqz nō. si enī cōtineak caro ne cōcupiscat nō est peccatū: qz tunc magis est exterior q̃z interior: tn p tāto est intus: qz caro moueť. si aūt cōcupiscat caro/tunc est pctm̄: qz effecta est interior: sed tale pctm̄ est primⁿ motus q̃ est leuissimus: vt dicek di. xxiij. Ad id autē qō cōtra obijcit dōm q tēptatio nō ducit ad coronā nisi p accidens. s. resistētiā pugne ꝛ victoriā. Ad aliud dōm q essentialiť loquendo motus fm pbm in codē genere est cū termino motus: qz nō differt ab eo nisi sicut via ꝛ terminus ꝛ sicut actus mixtus potentia ab actu puro. ꝛ ideo patet q tēptatio habet aliqd de rōne pcti Ad id qō vlterius queriť dicendū q ē pctm̄ ꝛ cū peccato: vt dictū est. Ad id qō cōtra obijcit dōm q nō pōt cōmouere cū vult: licz possit admouere occasiones: qz volūtate pueniēte possum⁹ tenere carnē ne cōcupiscat. Ad aliud dicendū q illa auctoritas accipit voluntatē large. s. pro antecedente vl' cōsequēte vel cōnncta: sicut originale antecedēte est voluntariū aliquid ante ignoratū ꝛ postea scitū si placz ꝛ nō affert penitudinē cōsequēter est voluntariū. cōiuncta aūt est opus volitū: sed illi motus sunt voluntarij eo q volūtas potest eos pūenire ꝛ nō fać. Ad aliud dicendū q quēlibet motū voluntate pueniente possumus vitare: licet vliter loquendo necesse sit incidere in aliquē. Ad aliud dicendū q in sensualitate est primus motus ꝓpter colligātiā ad rōnē: ꝛ hec colligantia nō est in bꝛuto: ꝛ ideo nō tenet obiectio.

Solo cōcedit q pme rōnis

Ad pri rōnē in q

Ad 2am

Ad qllibet lam tertia

Ad primū

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Utrū oīs tēptatio sit a diabolo.

Arti. V E Quinto queriť vtrū oīs tēptatio sit a diabolo: ꝛ videk q sit p glo. 1. Thessa. supra inducta

Arg. primo q lic. q̃ videk dicere q solus diabolus habet officiū tēptandi. Item Apoc. 12. Proiect⁹ est accusator fratrū nostrorꝫ q̃ accusabat nos ante cōspectū dei nostri

2o die ꝛ nocte: ꝛ loquiť ō diabolo: ḡ ipe sol⁹ tēptamētis suis sctōs accusabiles reddit. Item Ozee. 7. dicit: Dormiuit tota nocte coqns eos mane/vbi dicit Bre-

3o go. q diabolus est coquens. Item Jacobi. 3. sup illō Inflāmata a gehēna. dicit Beda: Diabolus gehenna cōmotus spardet ꝛ flammā vitiorꝫ omnib suggerit

4o Item sup illud ps. Diuerte a malo ꝛ fac bonū. dicit glo. Hiero. Mala oīa ab instinctu diaboli pcedunt/sicut bona instinctu dei Ad hoc etiā multum

5o facit auctoritas Hiere. supra inducta. Item Leuit. 19. sup illud: Supra matrē. dicit Brego. Cōcupiscētia est mater oīs pcti ꝛ diabol⁹ pz. Sed ꝗ ad Ro.

6o 7. sup illud: Carne seruio legi pcti. dicit glo. Peccati noie cōcupiscentiā vocat/ex qua oriunť cūcta vitia non ḡ a demone sunt. Item Gal. 5. Manifesta sunt

7o opa carnis que sunt fornicatio ꝛ c. ꝛ enumerat etiam ibi quedā spū alia vitia. si ḡ oīa pcedūt a carne/tūc videk q nullū pcedat a demōe. Sed ꝗ hoc ꝛeꝫ ē glosa sup idē ad Gal. 5. dicens: Credere oīa accidere ex

In 3riū pa

Item i q

Solutio carne erro: ē. nō eīm oīa vitia vīte attribuēda sūt carni. Solo ad hoc leue ē f'm pdicta rūdere: qz oīa dicere ex diabolo esse vez est sicut ex moroze z tēptatoze pmo: sed nō semp primo, z p hoc patet solutio ad oīa illa que inducta sunt p pre illa. corruptio aūt carnis duplex est. s. cuius caro est subiectū: vel q̄ est a carne sicut a cā. z illa subiectiue est in aīa. z sic cōmunit sumēdo carnē oē peccatū pcedit ex corruptiōe carnis sicut ab habitu inclinante potentiā intrinsecus. z p hīc erū patet solo coz q̄ p illa pte ēducunt. Scdo etiā mō q̄dā sunt a mūdo/ vt supi⁹ dictū est: hoc etiā mō sūpta corruptiōe carnis nihil pbibet oīa esse etiā spūalia a corruptiōe carnis. Si aūt sumat stricte p illa q̄ subiectiue est in carne/ tūc nō erit a corruptiōe carnis nisi qd̄ pprīū delectabile bēt in carne: z hoc mō attendit glo. q̄ dicit q̄ error est oīa petā cē a corruptiōe carnis

Quare in aliena forma venit

Sed qz illi p violentiā nocere nō poterat ad fraudē se cōuertit: vt dolo hoīem supplantaret quē virtute supare nequiret. ne aūt fraus illius nimis manifestaret in sua spē nō venit ne apte cognosceret: z ita repelleret. itez ne nimis occulta foret fraus eius que caueri nō posset: z hō sīt videret iniuriā pati si talit cīrueniri pmitteret eū deus vt p̄cauere nō posset ī aliena quidē forma venire pmissus ē diabolus: sed in tali in q̄ ei⁹ malicia facile posset depēdi. vt g̃ in ppria forma nō veniret voluntate sua ppria factum est. vt aūt in forma sue malicie cōgruēti veniret diuinitus factū est. Venit g̃ ad hoīem in serpēte q̄ forte si pmitteret in colūbe spē venire maluisset. ꝗ nō erat dignū vt spūs malign⁹ illā formā hōmīni odiosam faceret: in q̄ spūs sctūs apparitūrus erat. Nō g̃ nisi p serpentē tēptare pmissus fuit diabolus vt p illud qd̄ foris erat astutiā tēptantis aīa duertere femīa qret. diabolus eīm p serpentē tēptabat in q̄ loquebat. ideoq̄ serpēs dictus est esse callidior cūctis aīantibus terre. qz vt ait Aug. Mali angeli licet superbia deiecti natura tū sunt excellētiores oīb⁹ bestīis ppē eminentiā rōnis: quāuis serpens nō rōnali aīa sed spū diabolico possit sapiētissimus dici. Nō ergo mirū si diabolus spū suo implēs serpentē sicut vates implebat sapientissimū reddiderat oīm bestiaz: quē tū ad tēptandū nō elegit diabolus: sed p qd̄ aīal permissus fuit tēptauit. vnde aug. sup Geñ. Nō est putandū q̄ diabolus serpentē p quē tēptaret elegerit: sed cū decipere cupet nō potuit nisi p qd̄ aīal posse pmissus est. Nocendi eīm volūtas inest cuiq̄ a se: sed potestas a deo. Sic aūt loq̄bat diabol⁹ per serpentē ignorantem sicut p energuminos vel phanaticos loquit. Serpente eīm velut organo est vsus mouens naturā eius ad exprimendū sonos verboz et signa quibus suā monstraret voluntatē. Serpens ergo nec verba ītelligebat: nec rōnalis est factus: callidissimus tū est dictus ppē astutiā diaboli. Locutus est aūt sicut asina balaā sed hoc diabolicum: illud angelicum fuit. boni enim z mali angeli sīt opant. Hic q̄ri solet quare mulier nō horruit serpentē: qz cū nouerit creatū esse: ipm etiā officiū loquēdi a deo accepisse putauit. Num. 22.

De modo temptationis.

Temptatio aūt hoc mō facta est: Stans coram femina hostis superbus nō auder in verba persuasionis exire metuēs depēdi: sed sub interrogatiōe eā aggredit: vt ex responsiōe colligeret qualiter ī malicia pcedere posset. Cur inquit precepit vobis deus vt nō comederetis de oī ligno paradisi. Cui respōdit mulier De fructo lignoz que sunt in paradiso vescimur: de fructu vo ligni qd̄ est in medio paradisi precepit nobis deus ne comederem⁹ z ne tangeremus ne forte moriamur. In quo verbo dedit locū tēptandi cū dixit: ne forte moriamur. vnde mox diabolus dixit ad mulierē Nequaq̄ moriemini. scit eīm deus q̄ in q̄ cūq̄ die comederitis ex eo: aperiēt oculi vestri et eritis sicut dij scientes bonū z malū. Attēde ordinē ac progressum humane pditiōis. Primo de⁹ dixerat: quacūq̄ die comederitis ex eo morte moriemini. Deinde mulier dixit: ne forte moriamur: nouissime serpens dixit: nequaq̄ moriemini. deus affirmauit mulier q̄si ambigendo illud dixit diabol⁹ negauit. que ergo dubitauit ab affirmante recessit: z negāti appropinquauit.

Utrū serpens qui temptauit euā fuit verus serpens. z̄c. Arti. VI ꝗ

Deinde querit de hoc qd̄ dicit ibi [Ideoq̄ serpens dictus est esse callidior. z̄c.] ā. a. Magister eīm bene determinat q̄ nō fuit rōnalis serpens: z non mouebat virtute intrinseca subē. i. q̄ esset pars subē/ licet virtus demōis esset intrinseca q̄ ad id cū. sed querit adhuc qualit interiones voēū expressarū puenire potuerūt ad verba formata z figurata in aere. in nobis eīm via est: qz spēs q̄ simplices sunt in intellectu vestiunt imaginibz corpalibz in imaginatōne p neruos motuos deferunt ad spīm quem pcutit lingua z illi imprimunt. sed imaginatio serpētis nō erat susceptibilis talīū cōceptionū vt eritis sicut dij scientes bonū z malū: ergo p imaginationē suā nō potuit spēm cōtinuare ad vocē: ad qd̄ g̃ mouit linguā serpentis: Solo dōm q̄ sicut sup determinatū est de operibz magicis demōibz ppē hoc q̄ sūt spūales subē obedit materia inferior ex impio z ordine diuino. z iō dico q̄ imediate ab intellectu angeli in spū aereo imprimebant: z ibi imagines corpeas acceperunt z lingua serpentis per motum suum nō fecit aliud q̄ figuras. Solo.

De versutia diaboli q̃ vt facilius psuadendũ malũ remouit: ⁊ bonũ in pollicito duplicauit.

Qui ad suã psuasionẽ plenit̃ suffulciendã .i. vt malũ qd̃ intẽdebat libere psuaderet: ⁊ malũ qd̃ mulier timuit negãdo remouit ⁊ repromissionẽ addidit: ⁊ vt eius psuasio citi⁹ reciperet̃ pmissionẽ duplicauit. Una nẽpe commestionẽ suadẽs: duo in pmio ppositit: siũtudinẽ di: scĩam q̃ boni ⁊ mali spõdẽs. Ubi tribus modis hoĩem tẽptauit. s. gula in psuasione cibi dũ dixit: In q̃cũq̃ die comederitis. inani gl̃ia in promissione deitatis cum dixit: Eritis sicut dij. Auaritia in pmissiõe scie cũ dixit: Sciẽtes bonũ ⁊ malũ. Gula est imoderata cibi auiditas. vana gloria amor ppe excellẽtie. auaricia imoderata hãdi cupiditas q̃ nõ est tm̃ pecunie sed etiã altitudinis ⁊ scie cũ supra modũ sublimitas ambitur.

Arti. VII B Utrũ eua peccauit vno peccato vel pluribus peccatis.

Deinde querit̃ de hoc qd̃ dicit ibi: [Ubi trib⁹ modis hominẽ tẽptauit. ⁊c.] S. a. Uidet̃ cm̃ ex hoc q̃ eua peccauerit trib⁹ pctis ⁊ B non dr

Solutio Solo in sequenti q̃stione determinabit̃ vtrũ vno pctõ vel pluribꝫ peccauerit. sed hic dõm q̃ loquit̃ magister materialit̃: qz formalit̃ nõ erat ibi nisi vnũ peccatũ: qz oĩa erant ordinata in ope cõposito ad vnum appetitũ obtinendũ. s. q̃ esset sicut deus in scĩa boni ⁊ mali: ⁊ pter illud comedit: ⁊ oĩa alia fecit: ⁊ ĩõ formaliter illo tm̃ peccauit.

De duplici temptationis specie.

Porro sciendũ est duas esse spẽs tẽptatõnis interiorẽ. s. ⁊ exteriorẽ. Exterior tẽptatio est q̃ nobis extrinsecus malũ visibilit̃ suggerit̃ verbo vel signo aliq̃: vt ille cui fit ad consensũ pctĩ declinet: ⁊ talis tẽptatio tm̃ fit ab aduersario. Interior vo tẽptatio ẽ q̃ inuisibilit̃ malũ nob̃ ĩtrisec⁹ suggerit̃: ⁊ hec tẽptatio aliq̃ fit ab hoste: aliq̃ a carne. nã ⁊ diabol⁹ ĩuisibilit̃ mala suggerit: ⁊ ex carnis corruptõe sb̃orit̃ motus illicitus ⁊ titillatio praua. ideoq̃ tẽptatio q̃ ex carne nõ est fit sine pctõ: q̃ autẽ est ab hoste nisi ei cõsentiat̃ nõ habet pctm̃: ꝗ
a est materia exercende virtutis. Tẽptatio autẽ carnis interior difficilius vincit̃: qz interi⁹ oppugnãs d̃ nostro cõtra nos roborat̃. Hõ ꝗ qui sola exteriori tẽptatiõe pulsatus cecidit
b tãto grauius plectendus erat q̃nto leuiori ĩpulsu fuerat pstratus. ⁊ tm̃ qz aliquã licz modicã cadendi occasionẽ habuit: iccirco p dei gratiã iuuari potuit ad veniã: vt q̃ paliũ ceciderat paliũ erigeret̃. Qui ergo incitatorẽ habuit ad malũ nõ iniuste reparatorẽ habuit ad bonũ. Diabolus vo qz sine alicuius tẽptatiõe peccauit p aliũ vt surgeret iuuari nõ debuit: nec per se potuit. ⁊ ideo irremediabile peccatũ eius extitit. Peccatũ vo hominis sicut p aliũ habuit initiũ ita p aliũ nõ incongrue habuit remedium. c

Quare homo non angelus sit redemptus.

Preterea angelica natura quoniã nõ tota perierat: sed ex pte pstiterat nõ est redẽpta: humana vo tota perierat: ⁊ ideo ne penit⁹ perderet̃ ex parte est redẽpta: vt inde ruina suppleret̃ angelica. vnde Aug. in ench. Placuit vniuersitatis creatori ⁊ moderatori vt q̃m nõ tota multitudo angelor deũ deserẽdo perierat: ea que perierat in perpetua pditione remaneret. que aũt cũ deo illa deserente perstiterat de sua certissime cognita semp felicitate gauderet. At vo creatura ratiõalis que in hoĩbus erat: q̃m pctis atq̃ supplicijs tota perierat ex pte poterat reparari. vũ angelice societati suppleretur qd̃ ruina illa minuerat: hoc enim promissum est sanctis q̃ erunt equales angelis dei. Matth.

Qd̃ nõ soli viro pceptũ fuit datũ.

Illud etiã notandũ est q̃ non soli viro preceptum videtur esse datũ cum ipa mulier testatur sibi etiam esse mandatũ dicẽs: Precepit nobis deus: ⁊c. Supra tamẽ legitur ante factã mulierẽ deũ dixisse viro: De ligno scientie boni et mali ne comedatis. Non dixit: ne comedatis. Forte quia facturus erat mulierem de viro: sic precepit: vt per virum ad mulierem perueniret mandatum: quia mulier que subiecta viro fuit non nisi mediante viro diuinum debuit accipere preceptum. vnde apostolus: Si quid discere mulieres voluerint domi viros suos interrogent. Si queritur quomodo loqui potuerunt vel loquentem intelligere qui non didicerant inter loquentes crescendo vel magisterio. Dicimus quia deus eos tales fecerat qui possent loq: ⁊ discere ab alijs si essent. Gen. 3. 1. Cor. 14.

Qui ⁊ quot sunt modi temptandi: ⁊ penes quid modi temptandi accipiantur. Arti. VIII D

Deinde queritur de hoc quod dicit ibi: [Porro sciendum est duas esse species temptatiõis interiorem. s. ⁊ exteriorem. ⁊c.] Gratia enim huius queritur de modis temptandi. et dicit magister q̃ est modus interior ⁊ exterior. Johãnes autem prima. 2. capitulo dicit q̃cquid est in mundo aut est concupiscentia carnis aut concupiscentia oculorum

Modi tẽptãdi exterior interior

Tēptatio leuis occulta

sut sūpbia vite, glo. sup pſ. Qui habitat. dicit q̃ temptatio quedā est leuis ⁊ occulta, quedā grauis ⁊ occulta: ⁊ quedā grauis ⁊ manifesta. Itē sup illō pſ 106. Oēm escā abhominatus est. ⁊c. dicit glo. multiplex est tēptatio: ignorātia vie ⁊ veritatis, scōa difficultas vincendaꝝ tēptationū, tertia tediū boni. q̃rta tēpestas sclī. Itē Aug. de doctrina xp̄iana: Temprat verādo carnē vulnerando naturalia: spoliando gratuita. Itē Greg. ⁊ ponit infra suggestiōe delectatiōe cōsensu. Itē. 1. Coꝝ. 10. sup illō: Tēptatio vos nō apprehendat. ⁊c. distinguit glo. inter angelicā pfectionē ⁊ diabolicā p̄sumptionē ⁊ humanā tēptationē. in nullo enim errare angelica pfectio est. diabolica aūt p̄sumptio nimis diligendo sentētiā suā/vel inuidendo melioribꝫ vsq̃ ad p̄scindendē cōionis vel cōdendi scismatis vel heresis sacrilegiū incurrere. hūanis aūt temptatio est quinq̃ modis (vt dicit glo.) scz i bis sine quibꝫ vita ista nō agit: vel vt in necessitate vl' pressura non diffidit hō a deo auxiliū querere. vl' humana tēptatio est p quā pficit apud deū ꝓter christū picula pati: vel alit sapere q̃ res se habet cū bono aio humana tēptatio ē. vel hūana tēptatio ē cū q̃s irritatur in fratrē studio corrigendi plus q̃ christiana trāquillitas postulat. supra etiā habitū est ab Augusti. in primo articulo q̃stiōis q̃ est humana tēptatio ⁊ diuina tēptatio. Itē diuina tripler q̃ tēptat deus: et hoc dupl'r. s. aut ex diffidentia ꝓuidentie: sicut ydolatriā tēptat: ⁊ ex p̄sumptiōe miraculi/sic ab his q̃ in necessitate positi cōmittūt se vel fidē discrimini postulando miraculū cū nō deſit eis cōsiliū humanū aliter euadendi. Itē scōo diuina tēptatio q̃ deꝰ tēptat: et hoc duplicit. s. eos quos nō habet probatos vt malos flagellando vel occidendo: ⁊ quos habet ꝓbatos sed ostēdit eis ꝓbationē suā vt tēptat bonos. Humana aūt tēptatio duplex est. s. qua hoies ꝓbādo desperamus spē ponere in hoīem que saluberrima est: ⁊ q̃ hoies nos ꝓbant diffidentes de nobis/eo q̃ sub lege dei agimus: ⁊ hec etiā bona est. Itē sup Job. 41. ⁊ in moza. 32. li. dicit Greg. Fideli famulo suo dñs cūctas hostis callidi machinatiōes insinuat. oē q̃ oppimendo rapit. oē q̃ insinuando circūuolat. omne q̃ minando terret. oē q̃ suadendo blandit. omne q̃ desperādo frangit. oē q̃ ꝓmittendo decipit: de oibꝰ istis modis querit penes q̃d accipiant. Solo dicē dū q̃ hic tangunt nouē genera tēptationū: quoꝝ primū accipit ex pte tēptati: aut enim hēt tēptatio trahēs intrinsecus vt est corruptio sicut in nobis. aut nō/sicut in nō corrupto in primis parētibꝫ ⁊ in xpo Secūdū aūt sumit ex pte obiecti mouētis extra ꝗm tria que sunt in mundo. s. diuicie/delicie ⁊ honores: vt superius dictū est. Tertiū aūt sumit ex pte modi i cōparatiōe ad tempramen p dispōnes rōnis ⁊ irascibilis insurgentis. q̃d enim dicit occultū ⁊ aptū est in comparatiōe ad rōnē. q̃d dicit leue ⁊ graue est in cōparatōe ad irascibilē aggredientē ⁊ expellentē. Quartū autē sumit ex dispōnibꝫ tēptati que faciunt ad facilitatē eius q̃ vincant: ⁊ hoc in cōparatiōe ad tres vires diuisim vel cōiunctim ad oēs. ad rōnalē enim quidē ignorātia. ⁊c. Ad irascibilē autem difficultas. ⁊c. Ad concupiscibilem tedium boni. ad omnes autem ꝗm q̃ sūt in opere tempestas seculi Quintū sumit penes nocumentū q̃d intrēdit inferre ex pte corporis ⁊ anīe et gratie/⁊ patet diuisio. Sextū sumit penes gradꝰ quibꝫ coalescit i nobis: in quibꝫ ꝓmo fit nūciatio suggerendo. Secō illi se applicat aīa experiēdo delectationē. ⁊ tertio se illi tradit p consensum. Septimū sumit penes quantitatē sumptā in gradibꝫ pcti/⁊ satis patet diuisio: q̃ aut est in moralibꝫ/⁊ tunc est diabolica/⁊ p̄cipue in his q̃ separāt ab ecclia. aut in hūanis q̃ ptinent ad infirmitatē huius vite: ⁊ tūc in patiēdo: aut in agēdo. in patiēdo dupl'r: aut enim cū spe euasionis/⁊ tūc est scōa q̃ in necessitate sperat de deo. et nō negligit cōsiliū humanū: aut sine spe euasiōis/et tūc cōmittere se debet deo ⁊ ꝓter xp̄m pati: ⁊ hic est tertius modus. aut in agendo/⁊ hoc ꝗm cōcupiscibilē diligendo plus q̃z oportet ea sine quibꝫ vita ista nō agit: ⁊ hic est modus primus. aut ꝗm actū rōnalis/⁊ hoc est alit sapere ⁊c. ⁊ hic est modus quartus. aut ꝗm actū irascibilis studio corrigendi alīū: ⁊ hic ē modus quintus. de octauo mō satis dictū est in articulo primo. ⁊ rō diuisiōis rota est posita in solone. Hic de vltimo mō dōm q̃ ille sumit ex parte modoꝝ machinatōis diaboli: ille ei aut ē p aduersa aut p ꝓspera. si p aduersa/aut i futuꝝ/aut ꝗm p̄sens. si ex futuro malo/tunc est oē q̃d minādo terret. si aūt ex p̄senti malo aut hoc est malū pene/⁊ tūc est oē q̃d opprimendo rapit. aut ꝗm malū culpe/⁊ tūc est oē q̃d desperādo frāgit. Si aūt est ꝗm ꝓspera ite ꝓ/aut est ex futuro bono vel ex p̄senti. si est ex futuro/tūc est omne q̃d ꝓmittēdo decipit. si aūt ex p̄nti/aut vl'iter exhibet mō hoc/modo illud: vt inueniat aliq̃d p quod attrahat/⁊ tūc est insidiando circumuolat: aut particularit/⁊ tunc suadēdo blanditur: quia tunc suadet blandimentis fructus rerum cōmutabiliū vt sic auertat a creatore. alij etiā modi inueniunt q̃plures in dictis sanctoꝝ: sed isti sufficiant hic: quia alibi de hac questione plurima sunt quesita.

Septimū

Vtrum temptatio carnis est magis difficilis q̃z aliqua temptatio demonis.

Arti. IX J

Arg. primo

Dīnde querit de hoc q̃d dicit [Temptatio autē carnis. ⁊c.] s. a. Hoc enim videt falsum: q̃a dicit Job. 41. Non est potestas sup terrā que possit ei cōparari qui factus est vt nullū timeret: ergo temptatio demonis est magis difficilis q̃z carnis

20

P̄ demon habet potestatē in carne ⁊ nō cōuertit: q̃ videt q̃ sit magis difficilis sua impugnatio: q̃ est in duobꝫ q̃z carnis que est in vno tm̄ Solo ad ꝗ leue respondere est: quia carnis tēptatio magis est difficilis ꝓter tres causas. s. quia est p cōnaturalia nobis: ⁊ hec magis ꝓfundat: ⁊ q̃ est in parte nostre substantie: ⁊ hec magis trahit/⁊ quia est cōtinua. Dicēdū ergo ad primū q̃ demon est fortis in se: sed nō in hoīe quia dicit Greg. ⁊ Bern. q̃ debilis est hostis q̃ non potest vincere nisi volentē: ⁊ licet tēptare possit/tm̄ nocere non potest: vt inuit glo. sup illud: Mitte nos in porcos. que dicit: Nisi q̃s more porci vixerit diabolus nō accipit in ipm potestatē: ⁊ hoc intelligit q̃ntū ad nocumentū boni gratie vel boni naturalis q̃d diminuibile est p pctm̄: q̃ ⁊ si tēptat ꝗ ipm ordinat ad pfectū hoīs. Ad aliud dōm q̃ multis modis et in multis pt diabolꝰ: vt ptz i ꝓbabita di. sed ꝗ totū parū est erq̃ vinci ponit in nra ⁊ nō in sua potestate.

Solo

Ad primū

Ad 2m

Vtrum homo in primo statu potuit peccare venialiter.

Artic. X. K

Dīnde querit de hoc q̃d dicit ibi [Tanto grauius plectendus erat. ⁊c.] s. b. Et queritur hic vtrū hō i ꝓmo statu potuit peccare venialit

Argu. pmo q sic. videt at q sic: q potuit diligere vxorē plꝰ q̃ ōbuit citra deū: g̃ peccasset venialit. Si dicas q hoc esse nō potuit. Cōtra dilexit vxorē ⁊ potuit crescere illa dilectio: crescat g̃ ⁊ intendat vsq; ad hoc q sit plus q̃ debet ⁊ citra deū: g̃ habebit ꝓpositū. Itē est status in quo nō pōt fieri pctm̄/nec mortale nec veniale ⁊ est status in quo sunt sp. in pctō mortali: vt illi qui sunt in statu dānatoꝝ. Itē est status in q̃ peccat venialit ⁊ mortalit: vt est status militātis ecclie: g̃ ad b̄ q cōpleat diuisio exigit q sit aliq̃s status in q̃ peccat venialit ⁊ nō mortalit: ⁊ ille nō pōt esse nisi status innocentie primē: g̃ adā potuit peccare venialit. Itē oē qd̄ efficit curuū a recto prius est in parua obliquitate q̃ in magna si li. ar. in primo statu fuit rectū: in secundo aūt curuū. in magna curuitate. s. in mortali: g̃ i medio statu debuit esse deflexibile in veniale ⁊ nō i mortale: g̃ videt q potuit peccare venialit. Sed ꝗ primus hō in primo statu oīa inferiora subiecta habuit rōni: g̃ inordinatio nō nisi ex parte rōnis exorbitātis accidere potuit. in rōe aūt (vt habebit infra di. xxiij.) est pctm̄ mortale: g̃ nō potuit peccare venialit sz mortalit tm̄. Itē in veniali pctō paruū est delectabile qd̄ mouet: sed paruū delectabile vires sub ordine rōnis cōiuncras auertere nō pōt: g̃ qd̄ auertit ab ordine primo opoꝝtuit esse magnū: g̃ opoꝝtuit esse peccatū mortale: q̃ in illo mouet cōmutabile bonū ad fructū. Itē inuit in astucia serpentis q̃ nō paruū ꝓmisit sed magnū. s. Eritis sicut dij scientes. ⁊c. Solo dōm q meo iudicio vltimis rōnib̄ consentiēdū est q nō potuit peccare venialit ⁊ due cause tacte sunt i obiciendo. tertia aūt tangit in lra: q̃ sez nō habuit inciteās: ⁊ ita ei ad mortē debuit imputari pctm̄. Dōm g̃ ad primū qd̄ cōtra hoc obiicit q non diligeret extra rōnem: ⁊ rō supposita erat deo cōtinenti eā. ⁊ ideo nihil inordinatū nec paruū nec magnū esse poterat nisi inciper ab ea. Ad aliud dōm q nō potuit crescere dilectio extra ordinē rōnis tali manēte statu. vñ incrementū eius impediebat ꝑ accidens. ⁊ hoc bene cōtingeret in multis q̃ crescerēt q̃ntū est de se nisi q ꝑ accidens impediunt. Ad aliud dōm q tales argumentationes nullā habent necessitatē/ ⁊ precipue i illa diuisiōe: q̃ hic posse peccare venialit causat ex posse peccare mortalit. ⁊ ideo sequit ipm. vnde nullus status pōt esse in quo peccet venialit ⁊ nō mortalit. Ad aliud dicendū q in curuitate ligni vel alterꝰ corpis ꝑcedit illa obiectio: sed nō in curuitate volūtatis: q̃ illa nō incurvat nisi magna prius: q̃ ipa non venit in magnā curuitatē ꝑ paruā: sed econuerso in paruā per magnam: vt dictum est.

Solo 2o 3o 4o 5o

In oppoim est rō.

Solo.

Ad primū obm

Ad 2m

Ad 3m ⁊ 4m sll.

Ad 5m

Arti. XI. ⁊

Quare pctm̄ angeli nō sit remediabile: et q̃re hūana natura potuit assumi ⁊ nō ãgelica

Deinde querit de hoc qd̄ dicit ibi [Et ideo irremediabile pctm̄ eius extitit ⁊c.] s. c. Querit em̄ q̃re pctm̄ angeli nō sit remediabile: ⁊ q̃ de hoc multū sup tertiū disputatū est. ⁊ō hic ponam tm̄ tres rōnes que vident esse meliores: quaꝝ vna est ad hoc q nō vnibilis. Secda aūt q nō sit redimibilit. Tertia q casus suus nō est fm statū penitētis/ sed dānati. Prima fundat sup tres ꝓnes/ quaꝝ vna ꝓbat in tertio q nihil singulare vnū i psonalitate discretū vnibile sit alteri/ eo q ipm nō sit trāsibile in singularitatē alterius q hoc vniret sibi. Secda q discretio psonalis ⁊ singularitas inseparabilis sit a natura angelica. ⁊ hoc probat ꝑ hoc q in natura angelica potētia nunq̃ ꝑcedit esse: sed ex quo est hoc aliq̃d ē sua singularitate ⁊ psonalitate distinctū. Tertia est q diuina psonalitas nō cōsumit nec cōsumit aliq̃d de natura ⁊ dignitate eius qd̄ assumit. ex istis g̃ necessario concludit q angelus assumi nō pōt ad vnionē sic. detur em̄ q vniat si ē possibile: g̃ aut vnit singularitate sua manēte ⁊ singularitate psone diuine: aut altera illaꝝ transeūte vel ambaꝝ. si singularitate manēte: g̃ due singularitates psonales sunt in illo vnico: g̃ duo singularia necessario ⁊ due psone ⁊ due nature: q̃ natura nunq̃ vniunt: g̃ due sunt omni parte: g̃ in nulla ꝑte vnite: ⁊ hoc est contra hypothesim q̃ ponit q vnite sunt. Si altera trāseunte/ aut illa sic transit q cū erat in potentia ante actū assumebat in singularitatē alterius. ⁊ ideo nō erat susceptibilis propriet sicut factū ē in hois assumpta natura: ⁊ tūc sequit q in natura angeli potētia ꝑcedit actū. ⁊ hoc est cōtra propositionē primā. aut ita est q diuina psonalitas cōsumit angelicā inuentā: ⁊ hoc est cōtra tertiā. aut ambe cōfundūtur in tertiā: ⁊ hoc iteꝝ est ꝓtra tertiā. Secūda rō sumit ex natura assumpti: q̃ nō est assumptibile ad curā in vno numero faciendā/ qd̄ nō habet naturā ordinatā ad vnū numero sicut natura hūana originalit ⁊ naturalit est spēs vna traducta ex vno ꝑ vnū actū nature q̃ est generatio. natura aūt angeli non est vna numero nec spē nec oziginet: g̃ nō potest curari in vno numero assumēte: sed oportereret q quilibet sigillatim assumeret. ⁊ hanc rōnē videt aug. inuere in lra cū dicit q tota natura homis perijt: sed nō tota angelica. causa aūt quare tota perijt est quia vnū ordinē naturē ⁊ oziginis habuit/ ⁊ nō angelica: q̃ alit angelica in primo angelo tota perijsset/ sicut humana in pmo homine. Tertia rō sumit ex casu: q̃ cōtra deiformē ꝛtel/ lectū ille peccauit: ⁊ homo cōtra rationē: vt dicit dyonisiꝰ. ⁊ hoc supra expositū est in questiōe de cā confirmationis angeloꝝ: ⁊ etiā in. 3. ⁊ ideo hic sufficit.

De oziginе illius peccati.

Dist. XXII. De homis trāsgressione

Hic videt diligēter inuestigandū esse que fuerit oziго et radix illius peccati. q̃ dā putant q̃ndā elationē in animo hois p̄cessisse: ex q̃ diaboli suggestiōi cōsensit. Qd̄ videt Aug. inuere sup Gen. ita inquiēs: Nō est putandum q hō deijcere nisi p̄cessisset in eo quedā elatio cōprimēda: vt ꝑ humilitatē pctī sciret q̃ falso de se p̄sumpserit: ⁊ q nō bene se habet natura si a faciēte recesserit. Itē in eodē: Quomō verba tēptatoris crederet mulier deū se a re bona ⁊ vtili ꝓhibuisse: nisi inesset eius mentī amor ille ꝓprie prātis: ⁊ ōse supra p̄sumptio que ꝑ tēptātionē fuerat cōuincenda aut perimenda. deniq̃ nō cōtenta suasione serpentis aspexit lignū bonum esu: decoꝝ aspectu: nec credens se inde posse mori. forte putauit deū alicuius causa significatiōis illa dixisse ⁊ō mā ducauit: ⁊ dedit viro suo fortassis cū aliqua suasione quā scriptura intelligendā reliquit Vel forte nō fuit suaderi necesse cum eā mor

tuã esse illo cibo nõ videret vir. Sic ergo non est pmissus diabolus tẽptare feminã nisi p serpentẽ: ita nec virũ nisi p feminã: vt sicut preceptũ dei p virũ venit ad mulierẽ: ita diaboli tẽptatio p mulierẽ transiret ad virũ. In muliere xo q̃ rõnalis erat nõ est ipe locutus vt ĩ serpente: sed psuasio eius quãuis instictu adiuuaret interius qõ p serpentẽ gerebat exterius. Ex p̃dictis tẽptatiõibus modus atq; progressus insinuat: necnõ etiã qõ p̃diximus innui videt. s. q tẽptationẽ p̃cesserat aliq elatõ ⁊ presumptio in mente hominis.

Obiectio cõtra illos qui dicunt elationẽ precessisse in mente.

Qõ si ita fuit nõ ergo alterius suggestõe ꝑus peccauit cũ auctoritas tradat: ideo pctm̃ diaboli incurabile esse: qz nõ suggestiõe sed propria supbia cecidit. hoĩs xo curabile: qz non p se sed p aliũ cecidit: ⁊ ideo p aliũ resurgere potuit. quocirca p̃dicta verba aug. piũ ac diligentẽ lectorẽ efflagitãt q̃ sic intelligere sane quimus. Nõ deijcere hõ in actũ illi⁹ pcti vt scz lignũ vetitũ ederet: ⁊ ĩ has miserias p tẽptationẽ diaboli nisi elatio cõprimẽda precessisset. nõ vtiq; temptationẽ sed opus peccati. talis em̃ fuit ordinis ꝓcessus. Diabolus tẽptando dixit: Si comederitis eritis sicut dij scientes bonũ ⁊ malũ: quo audito statim mẽti mulieris surrepsit elatio quedã ⁊ amor ꝓprie potestatis ex quo placuit ei facere quod diabolus suadebat ⁊ vtiq; fecit. Suggestiõe igit peccauit: qz tẽptatio precessit ex q̃ in mẽte eius orta est elatio quã peccatũ operis secutum est ⁊ pena peccati.

Que fuit elatio mulieris.

Et talis quidẽ elatio in mente mulieris fuit pro certo qua credidit: ⁊ voluit habere similitudinẽ dei cũ equalitate quadã putãs esse vex qõ diabolus dicebat. ⁊ iõ specialiter mulierẽ cõmemorat aug. inquiens: Quomõ crederet mulier diabolo nisi esset in mente ei⁹ superba p̃sumptio. ⁊ qõ ibi sequit. s. que p temptationẽ fuerat cõuincenda vel perimenda: ad mulierẽ referendũ est vt intelligat q̃ mulier: nõ elatio fuerat p temptationẽ. ⁊c.

A

b Hic videt diligenter inuestigandũ esse. ⁊c.] Hic agit magister de causa casus hominis que est peccatũ. ⁊ habet tres partes: in quarũ pctm̃. In prima magister inquirit qõ fuerit eue primũ pctm̃. In scda aũt qõ fuerit ade primũ pctm̃ ibi: [Solet queri vtrũ illa.] In tertia facit cõparationẽ vtriusq; ibi [Ex quo manifeste.] Ex isto ⁊ disputatione satis patet sententia.

Qõ fuit pmũ pctm̃ eue peccãtis mulier⁊ pmũ — Arti. I.

Q Uerit aũt hic qõ fuerit primũ pctm̃ eue. Secundũ vtrũ peccauit vno vl plurib⁹ peccatis vt quidã dixerũt. Tertiũ vtrũ hoc pctm̃ fuerit in ipm̃ vel in patrẽ vel in filiũ. Ad primũ obiciat sic: dicit aug. in lra q̃ gustũ vetiti pcessit elatio cõprimenda vel primenda: q̃ illa elatio qua voluit esse sicut deus fuit primũ pctm̃. Itẽ aug. in li. de virginitate: Diabolus q̃ in celo voluit esse sicut deus cadens p suasit hoĩ similitudinẽ sue voluntatis, constat autẽ q̃ pctm̃ angeli pmũ fuit supbia/ cũ igit nõ sint filia nili habentia qualitatẽ vnã. etiã primũ pctm̃ eue fuit supbia. Itẽ initiũ oĩs pcti supbia. ⁊ alibi: initiũ peccati apostatare a deo. hoc aũt est p supbiã: q̃ supbia fuit primũ pctm̃. Sed ꝗ videt q̃ infidelitas: qz verbis dei nõ credidit. vnde dixit: Ne forte moriamur. etiã antecẽs serpens similitudinẽ dei noiare et: sz de verbis dei dubitare est infidelitas: q̃ primũ pctm̃ ei⁹ fuit infidelitas Itẽ supra dixit magister q̃ dubitauit ab affirmante recessit/ ⁊ neganti appropinquit: q̃ infidelis fuit. Itẽ ordo recreatiõis fm ordinẽ prime pditiõnis fuit: sed in recreatiõe in gloſa virgine pma via vite fuit fides: q̃ in pditõe in eua prima porta mortis fuit infidelitas. Itẽ in iustificatiõe impij pma ẽ fides (vt dicit aug.) q̃ in prima impietate prima fuit ĩfidelitas ab oppositis vt videt. Sed itex videt q̃ primũ fuerit gula. hoc em̃ fuit primus actus peccati ⁊ pctm̃ specificat ⁊ nũerat ab actu: q̃ fuit pmũ. Itẽ ordo tẽptatiõis scdi adã fuit p modũ tẽptatiõis pmi vt dicit scti. sed xpus (Math. 4.) tẽptatus est pmo de cibo: q̃ ⁊ eua. q̃ ⁊ pmũ pctm̃ ei⁹ fuit gustus vetiti.

Arg. primo q̃ supbia

Qõ

Itẽ hoc videt dicere in hymno: Ipe lignũ tunc notauit ⁊c. Sed videt iterum q̃ inobedientia sit pmũ qz hoc dicit apl'us ad Rom. 5. Sicut p inobedientiã vni⁹: q̃ ⁊c. Itẽ qz hoc dicit aug. q̃ adã pr̃ inobedientiã eiectus est de paradiso. Itẽ dicit Amb. q̃ oẽ pctm̃ est puaricatio legis diuine ⁊ celestiũ inobedientia mandatorũ. Itẽ hoc idẽ videt dñs dicere: quis em̃ indicauit tibi q̃ nudus esses nisi qz de ligno de q̃ p̃ceperã tibi ne comederes comedesti Itẽ hoc videt ex verbis serpẽtis q̃ fecit mentionẽ p̃cepti dicẽs: Cur p̃cepit vobis deus. Sed videt itex q̃ primũ pctm̃ nõ fuit ꝓmissiõis /sed omissiõis tm̃: qz mulier audiẽs verba serpẽtis cõferre debuit vtrũ verisimilia essent ⁊ nõ cõtulit: q̃ omisit. Solo dõm facilimũ est hic ĩfinita obiicere dõm q̃ primũ dupl'r sumit q̃ztũ pinet ad p̃sentẽ intẽtionẽ. s. tpe ⁊ cã: ⁊ vtroq; mõ supbia fuit pmũ pctm̃ in eua. primo em̃ ex li. ar. cõsensit in hoc q̃ esset sicut deo in pfectõe scie boni ⁊ mali: ⁊ hm⁹ cã fec q̃cq̃d fecit: ⁊ iõ comedit ⁊ vidit lignũ/ ⁊ credidit serpẽti. ⁊ iõ obiectũ supbie cã finalis fuit oĩm actũ aliorũ sicut dicit aug. in lra: ⁊ oẽs doctores sp cõcordit concesserũt: licet q̃dã mõ velint circa hoc facere opiniões

Arg. primo q̃ supbia

20

30

40

Ad id q̃ qõ ꝗ b obr dõm q̃ illa dubitatio non facit infidelitatẽ nec pctm̃ aliq̃ qõ: sed facilitatẽ q̃ndã ex pregẽtis rõnis: qz sine pctõ potuit credere q̃ deo ĩ alia significatõe illa verba ꝓtulisset: sicut dicit mgr in lra: tm qz suũ nõ erat b discutere cũ hesitauit neganti appropinquit: nec erat b impfectio q̃re de rõne pmi stat nõ erat oĩa scire ⁊ statim intelligere oẽm significationẽ sermõis dñi nisi p̃ quisitio ⁊ meritũ pcederet. et p b etiã ptz solo ad seqns. Ad aliud ⁊ ad septimũ dicendũ q̃ nõ valet: qz nõ est necessariũ q̃ ordo respondeat ordini in omnib⁹. ꝗ humilitas in beata virgine

Ad ea q̃ de ĩfidelitate obiciunt

50

60

70

80

q̃ gula fuit

90

10

110

q̃ inobediẽtia.

12

13

14

Ad 5m ⁊ ad 7m

Solutio ad b qõ ꝗ supbia obr

15 q̃ omisiõis

inuenta fuit ante cõsensum fidei. in iustificatiõe impij virtutes habent colligantiã ⁊ ordinẽ. vitia aũt nullũ qz ex qualiber particula ⁊ corruptiõe nascit vnũ vitiũ. ⁊ ideo illa obiectio nihil valet. Ad id aũt qõ vlterius obijcit de gula dõm q̃ actus gule fuit hic materialis in pctõ isto: qz nõ supbiuit vt comederet: sed comedit vt supbiret in similitudine dei. ⁊ ideo nõ specificat pctm̃: qz materia nõ specificat/sed forma et finis Ad aliud dicendũ q̃ ordo ille rñdet trãsgressioni toti: qz illa fuit in supbia ⁊ gustu vetiti. ⁊ iõ redemptio facta est in humilitate pendẽtis in ligno. Qõ aũ ẽ obijcit de tẽptatiõe scõi adã patet q̃ nõ valet: qz p̃mus hõ nõ nisi vna tẽptatiõe ⁊ in vno loco ⁊ in vno actu tẽptatus est. ⁊ xp̃us tribꝫ ⁊ in tribꝫ locis ⁊ ꝰ tribus formalit distinctis: ⁊ qñ scti adaprãt sufficit eis materialis multiplicatio actuũ in pctõ adã Ad hoc qõ obijcit de inobedientia dicendũ q̃ inobedientia dicit duobꝫ modis. s. cõtẽptus p̃cepti inquantũ p̃ceptũ est ⁊ sic ipa est pctm̃ spẽale: ⁊ hoc mõ nõ fuit in pctõ ade ⁊ eue. dicit etiã nõ obseruatio p̃cepti: ⁊ sic ipa cõcomitat oẽ pctm̃: ⁊ hoc mõ nõ est spẽale pctm̃ ade. ⁊ p̃ hanc distinctionẽ patet solutio ad totum.

Ad ea q̃ de gula obijciuntur.

Ad 9m

Ad ea q̃ obijciunt de inobedientia.

Arti. II. B

Utrũ Eua peccauit vno pctõ vl pluribus

Secundo qrit vtrũ peccauit vno pctõ vel pluribꝫ? videt aũt q̃ pluribꝫ: qz supra p̃cedẽti dibitũ est q̃ tria pctã fuerũt in peccato primi hois. s. inanis gloria/auaricia ⁊ gula. Itẽ constat q̃ ipa comedit prohibitũ ⁊ supbiuit: ⁊ ex ergo pluribus peccauit. Solutio dicendũ q̃ nõ pluribꝫ peccatis peccauit: sed si quis vult proprie dicere dicet q̃ peccauit vno pctõ multiplici. s. q̃ vnũ fuerit fm formã ⁊ finẽ voluntatis: sed multiplex in actibꝫ materialibus. ⁊ huius ratio iam sepius exposita est. ⁊ iõ non oportet respondere obiectis.

Solutio

Arti. III. E

An peccatum Eue fuerit peccatũ in spũsanctũ aut in patrẽ aut in filium.

Tertio querit vtrũ hoc peccatũ sit peccatũ i spiritũsanctũ? videt eñ q̃ sic: qz nõ habuit tunc infirmitatẽ nec ignorãtiã que sunt pene peccati ergo oportuit q̃ peccauerit ex malicia. hoc autẽ est peccatũ in spiritũsanctũ: ergo peccauit in spiritũsanctũ. Sed cõtra infra allegabit mulier: serpens decepit me: ergo prodijt ex ignorantia: ergo est peccatũ in filiũ. Itẽ aplus dicit. I. Thimo. 2. Adã nõ est seductus sed mulier: ergo seductus fuit: ergo ex ignorantia peccauit: ergo in filiũ ⁊ nõ in spiritũsanctum.

Arguit pro q̃ sic.

In ꝫriũ pro 20

Solutio ad totũ.

Solutio hoc nõ est magna dubitatiõe dignũ. dicẽdũ eñ q̃ in filiũ peccauit: sicut magister infra obijciẽdo ex verbis Isiõ. dicit mulierẽ ex ignorantia peccasse: sed ignorãtia est duplex. s. pena peccati: ⁊ ex illa nõ peccauit. ⁊ est ignorantia nescientia agendoꝝ: vt in q̃ sensu verba domini dicta fuerint. ⁊ ex tali p̃cessit peccatũ eius. ⁊ ideo fuit in filiũ. nõ eñ ignorauit tm̃ fm q̃ oĩs malus dicit ignorans: sed etiã ignorauit sensũ verbi dñi/ que ignorantia occasio fuit pcti: ⁊ adã etiã ignorauit q̃ esset mortale qõ putabat esse veniale: et ideo ipe etiã peccauit in filiũ: ⁊ p̃ hoc ptz solo ad obm.

Que fuit elatio viri an credidit ⁊ voluerit qõ mulier.

Solet queri vtrũ illa talis elatio ⁊ amor proprie potestatis in viro fuerit sicut in muliere Ad qõ dicimus quia adã nõ fuit seductꝰ eo modo quo mulier. Nõ eñ putauit esse verũ qõ diabolus suggerebat. in eo tamẽ fuisse seductũ credi potest q̃ cõmissum veniale putauerit qõ peremptoriũ erat. sed nec prior seductus fuit: nec in eo in quo mulier vt crederet deũ illud lignũ iõ tãgere phibuisse: qñ si tãgerent fierẽt sicut dij. verũtũ p̃uaricator fuit adã: vt testat aplus. Poterat eñ aliq̃ elatio menti eius in esse illico post tẽptationẽ: ex q̃ voluit lignũ vetitũ expiri: cũ mulierẽ nõ videret mortuã esca illa p̃cepta. vnde aug. sup Geñ. Cũ aplus p̃uaricatorẽ fuisse ostẽdit dicens: In similitudinẽ p̃uaricatiõis ade: seductũ tamẽ negat vbi ait: Adã nõ est seductus sed mulier. vnde ⁊ interrogatus nõ ait: Mulier seduxit me: ſz dedit mihi ⁊ comedi. Mulier ẋo dixit: Serpens seduxit me. hanc autẽ seductionẽ p̃prie vocauit aplus p̃ quã id qõ suadebat cũ falsum esset vex putatũ est. s. q̃ deus lignũ illud ideo tangere phibuerit. qa sciebat eos si tetigissent sic deos futuros tãgẽ eis diuinitatẽ inuideret q̃ eos hoĩes fecerat. sed ⁊ si virũ p̃pter aliquã mentis elationẽ que deũ latere non poterat: solicitauit aliqua experiendi cupiditas: cum mulierem videret accepta illa esca nõ eẽ mortuam: nec tñ eum arbitror si iam spirituali mente proditus erat nullo modo credidisse quod diabolus suggerebat.

Rom. 5.

Rom. 5.

I. Thim. 2.

Utrũ elatio fuerit primũ peccatum Ade ⁊ quid appetijt: ⁊ an serpenti credidit an nõ. Arti. IIII. D

Deinde querit de hoc quod dicit ibi [Soleq̃ri vtrũ talis elatio. ⁊c.] Videt eñ q̃ elatõ nõ fuerit primũ peccatũ adã: quia nõ credidit serpenti: ergo nõ credidit q̃ posset fieri sicut deus: q̃ non appetijt hoc. Sz nõ est seductus in quo mulier: sed putabat esse veniale qõ erat mortale. quicũq̃ aũt putat hoc est infidelis: ergo infidelitas fuit suũ p̃mũ peccatũ. Solutio dicendũ q̃ peccatũ mulieris ⁊ viri respectu similitudinis dei in scientia boni ⁊ mali fm magistrũ differũt sicut pctm̃ opis ⁊ solius cõcupiscẽtie inquantũ tñ est cõsensus rõnis: qz mulier q̃ credidit hoc posse fieri exhibuit mẽbra inicitati ad opus/ p̃ quod hoc cõsequerẽt. vir aũt cõsensit in rapinã similitudinis diuine: sed nõ propter hoc comedit: sed comedit vt mozẽ gereret vxori/qõ nõ credebat magnũ malum. Ad primũ ergo dicendum q̃ hoc argumẽtum non precedit. credidit non posse fieri: ergo nõ appetijt. multi enim concupiscunt bona regis ⁊ iniuste habere vellent ⁊ consentiendo concupiscunt. ⁊ tamen sciunt se non posse habere: quia plus concupiscit voluntas q̃ possit acquirere. Ad aliud dicendum q̃ bene sciuit q̃ erat dignum morte: sed sciuit etiã deum esse misericordem ⁊ posse non per mortem punire qõ tamẽ dignũ fuit morte. vñ ex pte misericõie diuine ⁊ sue excusabilitatis per dilectionem vxoris dare putabat esse ignoscibile. Unde magistri distinguunt hic q̃ multipliciter peccatum dicitur veniale: scilicet

Arg. p. primo

20

Solo

Ad primũ

Ad 2m

ex genere vt ociosum vel ex eventu sequente vt peccatum mortale deletū p contritionē vel ex quadā causa venie que est ex parte peccātis in quē peccat̄ sicut hic quia occasio peti fuit dilectio vxoris ⁊ p̄sumptio misericordie dei: ⁊ ideo patet q̄ infidelis nō fuit.

Quis plus peccauit adā vel eua.

Ex quo manifeste aīaduerti pōt: quis eorū plus peccauerit adam. ſ. vel eua. Plus enim videt̄ peccasse mulier q̄ voluit vsurpare diuinitatis equalitatē ⁊ nimia p̄sumptiōe elata credidit ita esse futurū. Adā vo nec illud credidit ⁊ de penitētia dei ⁊ miscōia cogitauit: dū vxori morē gerens eius psuasioni cōsensit: nolens eā contristare ⁊ a se alienatā relinquere ne piret: arbitrans illud esse veniale nō mortale delictū. Unde Aug. Apl̄s ait
1. Tim. 2. Adam non est seductus. Qd̄ vtiq̄ ita accipi pōt vt intelligat̄ nō esse seductus prior. ſ. vel in eo ī quo mulier vt. ſ. crederet illud esse verū: Eritis sicut dij: sed putauit vtrūq̄ posse fieri: vt ⁊ vxori morē gereret: ⁊ per penitētiā veniā haberet. Minus ergo peccauit qui de penitētia et dei miscōia cogitauit. Postq̄ enī mulier seducta manducauit eiq̄ dedit vt sil̄ ederēt: noluit eam cōtristare quā credebat sine suo solatio cōtabescere: ⁊ a se alienatā oino interire. Non quidē carnali victus concupiscētia quā nōdū senserat: ſz amicabili q̄dā beniuolētia q̄ plerūq̄ fit vt offēdat̄ de⁹ ne offendat̄ amic⁹: qd̄ eū facere nō debuisse diuīe sententie iustus eritus indicauit. Ergo alio quodā modo ipe etiā deceptus est. Inexpertus eīn diuīe seueritatis in eo falli potuit: vt veniale crederet esse cōmissum: sed dolo illo serpētino quo mulier seducta ē nullo modo arbitror illum potuisse seduci. Ex his datur intelligi q̄ mulier plus peccauerit in qua maiōris tumoris p̄sumptio fuit: que etiā in se et in primū ⁊ in deū peccauit: vir autē tm̄ in se ⁊ in deū. Inde etiam colligitur q̄ mulier pl⁹ peccauerit quia grauius punita ē: cui dictū fuit. In dolore paries filios ⁊c.

Qd̄ predicte sententie aduersari videtur.

Sed huic videt̄ contrariū qd̄ Aug. sup Geñ.
Geñ. 3. de viro ⁊ muliere peccatū suū excusantibus ait Dixit adā mulier quā dedisti mihi dedit mihi de ligno ⁊ comedi: nō dicit peccaui. Superbia eīn habet cōfusionis deformitatē: nō cōfessionis humilitatē. Nec etiam mulier cōfitetur peccatū sed refert in alterum dicens: Serpēs decepit me ⁊ comedi: in impari seru sed pari fastu: Ecce hic dicit Augustin⁹ quia parem fastum habuit mulier cum viro. pariter ergo superbierunt ⁊ pariter peccauerūt. Sed hoc ita determinari potest vt dicamus parem vtriusq̄ fuisse fastum in excusatione peccati: ⁊ etiam in esu ligni vetiti: sed disparem: ⁊ in muliere multo maiorem in eo q̄ credidit ⁊ voluit esse sicut deus: qd̄ nō vir. Verūtamen ⁊ de viro legitur q̄ voluit esse sicut deus. Dicit enim Augusti. super illum locū psal. Que non rapui tunc exoluebā. Rapuit Ps. 68.
adam ⁊ eua p̄sumentes vt diabolus de diuinitate: rapere voluerunt diuinitatē: ⁊ perdiderunt felicitatē. Item super illum locum: Deus quis similis tibi. Qui per se vult esse Ps. 82.
vt deus peruerse vult esse similis deo: vt diabolus qui noluit sub eo esse: ⁊ homo q̄ vt seruus noluit teneri precepto: sed voluit vt nullo sibi dominātē esset quasi deus. Item sup illum epistole locum: Non rapinam arbitratus est se esse equalē deo: quia non vsurpauit Phil. 2.
qd̄ suum non esset vt diabolus ⁊ p̄mus hō.

An adam plus peccauit q̄z eua.

Arti. VI E Argui t̄ p⁹.

Deinde querit̄ de hoc qd̄ dicit [Ex quo manifeste aīaduerti potest videt̄ eīn q̄ adā plus peccauit: quia ipe caput mulieris fuit: ergo plus peccauit. Itē quia ipse vigorosior naturalia habuit. Item quia imediate preceptū accepit. Itē quia nociuius: quia ex ipo infecta est tota propago et non ex eua vt dicet̄ infra: ergo videtur q̄ adam plus peccauit. Sed contra rationes in lra sunt quas non oportet hic repetere. Solutio in substantialib̄ peccati plus rea fuit eua: sed quo ad quasdā circunstantias adam plus: fastus eīn ⁊ cōcupiscētia maior sunt causa actus peccati/ ⁊ quo ad illa peccauit plus eua: sed circūstantie peccantis ⁊ nociuitatis peti maiores fuerunt in adam vt probant obiectiones. 20 30 Solo. ad totū.

Quorundā snīa q̄ adā ambierit eē vt de⁹: ſz nō crediderit possibile.

Ideo quibusdā videtur q̄ etiā adam ambierit esse sicut deus nō tm̄ crediderit id fieri posse: ⁊ ideo falsum esse qd̄ diabolus p̄mittebat cognouit. Et licet diuinitatis equalitatē cōcupierit: nō tamen adeo exarsit: nec tanta est affectus ambitione sicut mulier que illud fieri posse putauit: ⁊ ideo magis illud ambiēdo supbiuit. Virum autē aliqua forte ambitionis subreptio mouit: sed nō ita vt illud verū vel possibile fore putaret. Alijs aūt videtur ideo dictum esse q̄ adam illud voluerit: quia mulier de eo sumpta illud voluit: sicut inquiunt: Peccatū dicit̄ per vnum hominē intrasse in mundū: id est in hūanā naturā: cū tm̄ mulier ante virū peccauerit: q̄ p mulierē intrauerit de viro factam. Vel potius ideo q̄ hominem dicitur intrasse: quia etiam peccante Rom. 5.

a muliere si vir non peccasset: humanũ genus minime peccatis corruptũ periret. Adinus ꝗ peccauit vir ꝗ mulier.

Obiectio contra id qd dictũ est virum minus peccasse.

His autẽ opponi solet hoc mõ: Tribus modis (vt Isidorus ait) peccatũ gerit. s. ignorãtia: infirmitate industria. Et grauius est infirmitate peccare ꝗ ignorãtia: grauiusq; industria ꝗ infirmitate. Eua autẽ videtur ex ignorantia peccasse: qz seducta fuit. Adam vo ex industria: qz nõ fuit seductus vt apls ait. Ad qd dicimus: qz licet Eua in hoc per ignorantiã deliquerit q putauit verũ esse qd diabol⁹ suadebat: nõ tamen in hoc qn nouerit illud dei esse mandatũ z peccatũ esse cõtra agere. Et iõ excusari a pctõ p ignorãtiã nõ potuit.

Arti. VI. F An si vir nõ peccasset humanũ genus minime peccatis fuisset corruptũ.

Arg. pmo. Deinde querit de hoc qd dicit ibi [Si vir non peccasset humanũ genus zc.] s. a. Cõtra mulier daret materiã carnis z a carne vt ifra habet cõtra hit originale: ꝗ adhuc peret humanũ gen⁹.

Questiũcla Solutio Item si vir nõ peccasset/qrit qd fecisset de⁹ de muliere. Solutio dõm fm mgros q dupler est corruptio. s. passibilitatis z famis/sitis/mortis/z hanc habuissent hoies ex eua si sola peccasset. Et est corruptio vitij p causam efficientẽ fm quã caro semiata p coitũ ex viro inficere pot aias z hec corruptio nõ haberet vt dicũt. Ad argum. Ad argumentũ ꝗ dõm q hec scda corruptio nõ haberet ex materia nisi in ꝗtũ descindit a viro in quo est tota natura materialr z effectiue. Ad aliud dõm q deus pmisisset eam mori in se z aut fecisset viro aliã mulierẽ qd aut horũ verũ sit nescit. Ad questiũculam.

Qd ignorãtia alia excusat alia nõ.

Est em ignorãtia que excusat peccantẽ: z est ignorantia talis que nõ excusat. Est autem ignorantia vincibilis: z ignorantia inuincibilis. Excusatio omnis tollitur: vbi mandatũ non ignoratur.

Arti. VII. B Vtrũ ignorãtia est pctm z vtrũ aliq ignorantia sit affectata z volũtaria.

Ar. pⁿo q nõ. Deinde qrit de h qd dicit ibi [Est em ignorãtia q excusat zc.] [Et qrunt de ignorãtia tria scz an sit peccatũ z secundo cuiusmodi peccatũ: z tertio fm quem modum z que ignorantia excusat z q nõ: Qꝛ aut nõ sit pctm nitunt qdã pbare sic. ignorãtia pura puatio est nullũ pctm est pura puatio ꝗ ignorãtia fm se nõ est pctm. Item ignorãtia dicit scie puationẽ: nulla aut scia est vtus: ꝗ puatio ei⁹ nõ est vitiũ. Item nullũ vitiũ est qd p pniam nõ deleat. ignorãtia aut post pniaz manet sic aĩ: ꝗ ignorãtia nõ est pctm. Item ignorãtia est in itellectu: nullũ aut vitiũ vel vtus ẽ in itellectu zc. Item nullũ vitiũ nascit in nob pter orizgiale/ignorãtia nascit in nob: ꝗ nõ est vitiũ nisi sit orizgiale qd pz nõ esse verꝫ. Item nulla pena in quã incidim⁹ ex pctõ est pctm/ignorãtia ẽ pena in quã incidim⁹ ex pctõ: ꝗ est pctm. Vmõi rõnib z aliis ꝗ pluribꝫ quidã pbant q nulla ignorãtia sit pctm. Sed ꝫ sunt auctoritates que ponunt in lra. In ꝫ ꝫ q sic primo.

Item apls q ignorat ignorabit z ad Rom. I. Amb. grauiter peccas: qz ira dei tibi thesaurisas: grau⁹ qz bonitatẽ dei contẽpnis: grauissime qz ignoras: ꝗ videt q sit pctm. Item debitũ faciẽdi aliqd in determinato tpe si nõ fit cõmittit pctm omissiõis: ꝗ z debitũ sciẽdi aliqd in tpe determiato si nõ sciat relinqt pctm omissiõis cũ sic se hẽat ignorãtia omissiõis pctm ee videt: qz vo in lra dicit q ignorãtia affectata sit pctm. 20

Querat vtrũ aliq ignorãtia sit affectata. videt aut q nõ: qz ignorãtia puationẽ dicit. puatio aut nihil: ꝗ nõ habet vñ mouear appetitũ volũtatis: ꝗ nulla est ignorãtia affectata vel volũtaria. Item pbs dicit q oes homies scire desiderãt: ꝗ nullus hoim desiderat ignorare ꝗ zc. Si autẽ h cõcedat. Cõtra exprsse dicũt verba scrõꝝ q sunt in lra. Solutio dõm q circa istã questionẽ diuersoꝝ diuerse sunt opiniões. quidã em dixerũt q nulla ignorãtia de se est pctm: sed rõne annexi aliq dicit esse pctm. s. rõne negligẽtie sciẽdi eius qd tenet scire vel rõne cõtẽptus vel rõne volũtatis qd idẽ est: z ideo isti h mõ soluũt dicta scrõꝝ q scri de hijs causis dicũt aliquã ignorantiã esse pctm z nõ gra sui/z cõcedũt rõnes inductas. Et dicũt vlterius ad scõm qsitũ q rõne annexi etiã dz volũtaria: qz volũtariũ est id qd facit ignorare: vt nõ discẽdi z qescẽdi a laboze studij vel etiã volũtas ipuritatis si nõ sciat: qz si sciret obligaret ex scia ad faciendũ. Sz qz hec solutio videt scris fm supficiem ꝫdicere: iõ alij aliter dicũt z puto q meli⁹ distinguẽtes multiplicẽ esse ignorantiã. Est em ignorãtia priuatio habit⁹ in itellectu speculatiuo z hec nõ est pctm: z est ignorãtia faciẽdoꝝ a nobis q est puatio hit⁹ regẽtis ĩ moribꝫ necessariis ad salutẽ/z hec ẽ duplex. s. qdã est hit⁹ puatio instruẽtis ad ea q necessaria sũt vite in cõi vt ignorãtia iuris diuini ordinãtis mores ĩ pceptis vt fornicationẽ esse pctm mortale z homicidiũ z hmõi: z hec ẽ pctm in habẽtibꝫ vsũ rõnis. Alia est puatio hitus practici intellect⁹ regẽtis in grinẽtibꝫ ad officiũ vt pontifex sacras lras ad fidẽ z mores instituẽtes teneat scire z sacerdos ea sine qbꝫ act⁹ sacerdotalis nõ valet exerceri z hmõi z hec ignorãtia hito officio etiã pctm est: sed nõ hito nõ est pctm. Et qz h facili⁹ est sustinere fm hoc rndeamus obiectis. Ad primũ. Dicẽdo ad primũ q talis ignorãtia nõ est absolute nihil sed nũc malũ qn est pctm: qz relinqt subiectũ z debitũ ad actũ sciẽtie/z hoc debitũ induciret reatũ cũ sit rẽpus soluẽdi. Et si qrit qn est debitũ: dico q in qlibet ope necessario ad salutẽ cũ facit puerse qd ex scia iuris diuini deberet aliter fieri. Et sil'r in alia ignorãtia qties puerse egredit in actũ sui officij ex defectu scie: qz tũc est debitũ act⁹ sciẽtis scie regentis. Et per hoc soluit hoc qd obijci consueuit scz q si ignorantia peccatum est: q continue peccat ignoras quia continue manet ignorantia: dicendũ q non: sed toties peccat qties egredit in actũ puersuz ex defectu scie z hñ ꝫcedo q tũc dupl'r peccat. s. omissione sciendi z actu illicito: qz cũ debere scire sit pceptũ affirmatiuũ nõ obligat ad semp licet semp obliget: sz tũc erigit qn sine scie actu euadere nõ pot pctm. Ad aliõ dicẽdũ q hec ẽ falsa nl'a scia ẽ vt⁹: qz scia faciẽdozũ practice supra est vtus vt prudẽtia/intellectus/donum/sapia z sciẽtia sic multũ dispuratũ est in. iij. dist. xxij. Ad 2m

Ad aliud dicẽdũ q si penitẽtia pfecta ẽ q trasit rea Ad 3m

tus ignorãtie ⁊ est actꝰ fm q̃ obligat: q̃ si est ꝑuatio scie ꝓtinẽtis ad officiũ tunc si dimittit officiũ deobligat/⁊ tunc non erit in ipo ignorãtia obligans. Si aut est ignorãtia eorũ q̃ erigũt ad vitã nõ agit pniam nisi inqrat ⁊ addiscat ⁊ tũc trãsit ignorãtia. Ad aliõ dõm q̃ est intellectꝰ añcedẽter ordinatꝰ ad volũtatẽ operãdi ⁊ in illo nõ est ꝛtus. ⁊ est intellectꝰ volũtariꝰ ⁊ ꝓnter ordinatꝰ ad volũtatẽ ⁊ in illo est virtus ⁊ hec oia discussa sunt in tertio. Ad aliud dõm q̃ fm q̃ nascimur in ignorãtia nõ est pctũ: sed pena sicut ⁊ cõcupiscẽtia q̃ ꝛcupiscibilitas est i gnulo: ⁊ q̃ ñ tenemur scire ignorãtia est pctũ sicut ⁊ ꝛcupia q̃ ñ tenemur nõ cõcupiscere: q̃ qõ in ꝛcupia est actus positiui/ꝫ est in ignãtia pctũ omissiõis actꝰ debiti. Ad aliõ dõm q̃ ignorãtia in q̃ztũ pena est nõ est pctũ: sed in q̃ztũ efficitur omissio actus ad quẽ teneꝫ aliq̃s/⁊ tunc tenetur.

Ad id qõ vlteriꝰ querit q̃liter sit volũtaria ignorãtia distiguũt illi q̃ sũt de ista opiniõe q̃ pctũ nõ vnomõ dicit volũtariũ. si eiũ vis fiat in ꝛbo: dicũt q̃ nullũ malũ ⁊ nullũ pctũ est volũtariũ sicut dicẽ Dionys. q̃ pctũ ẽ incausabile ⁊ inuolũtariũ ⁊ ꝑter intẽtionẽ ⁊ infecundũ ⁊ pigrũ. sed aliqõ pctũ vt omissiõis dicit volũtariũ vt ei actꝰ ⁊ delectabile sic volũtaria cum nõ deberẽt esse volũtaria. aliqõ est volũtariũ volũtare remota ⁊ añcedẽte licet nõ ꝓnq̃ ⁊ seq̃nte vt originale est volũtariũ volũtate ade ⁊ nõ volũtate nꝛa. aliqõ est volũtariũ vt qõ ꝑuenire debet volũtas vt motus ꝛcupie. Itẽ aliqõ est voluntariũ vt in cuius actũ oppositũ teneꝫ tẽdere volũtas ⁊ sic pctũ omissiõis et ignorãtie est volũtariũ/⁊ ꝓ hoc patꝫ solo ad primũ qõ de hoc obijcit. Ad aliud dõm q̃ oẽs hoies scire desiderãt/nõ tñ oẽs hoies scire desiderãt hoc vel illud: sed in se desiderãt scire. ignorãtia aũt nõ dicit vniuersaliter affectata sed particulariter. s. hec vel illa. ⁊ hoc nõ est ꝛtũ pbo: ⁊ iõ in argumẽto est figura dictiõis a simplici suppositiõe ad determiatã ⁊ mobilẽ cũ li scire ĩmobiliter ⁊ simplr stet in ꝓpositione phi.

Arti. VIII. Q

Arg. primo 2o

Quale pctũ est ignorãtia ⁊ an venialesit.

In oppom sunt rõnes. 2a 3a

Secũdo querit cuiusmodi pctũ sit ignorãtia: videꝫ aũt q̃ originale: q̃ nascit in nob. Itẽ q̃ per penitentiã trãsit reatu ⁊ remanet actu sicut mgr infra dicit de originali. Sed ꝛtra q̃ originale nõ est nisi vnũ ⁊ hoc nõ est ignorãtia. Itẽ q̃ origiale respicit oẽs: sed quedã ignorãtia nõ est pctũ nisi in habẽtibꝫ officiũ. Itẽ originale pctũ est ante tẽpus discretiõis sed nõ ignorãtia: q̃ nõ est originale.

Solo ad pmũ

Solo dicendũ q̃ ꝓter hec ⁊ sillia fere rota multitudo sequit opinionẽ istã: q̃ ignorãtia de se ⁊ in se nõ est pctũ: sed tñ saluãdo aliã possumꝰ dicere q̃ ignorãtia non est pctũ fm q̃ nascit in nobis: sed fm q̃ tempore discretiõis ⁊ officij efficit obligatio ad actum sciẽdi.

Ad 2m

Ad aliud dõm q̃ ignorãtia sicut ⁊ pctũ omissionis nõ habet actũ sed suus actus est pñs ꝑuatio sicut dicimus de aliã q̃ actualr cecus est significãdo q̃ pñti tpe nõ habet habitũ visus/⁊ sic actu sunt ꝑuatiões ⁊ cũ pctũ ignorantie pctũ omissionis sit nõ habet aliũ actũ ⁊ tñ ꝑuatiões manent nisi aduenĩat habitꝰ: ⁊ iõ dicit manere actu ignorãtia/tñ ille actus eq̃uocus est ad actũ originalis: q̃ illiꝰ actus est ꝓnitas ꝛcupie q̃ est habitꝰ inclinãs ad actũ. hic aũt est actualis ꝑuatio habitꝰ regẽtis in officio vel vita q̃ztũ ad ea q̃ necessaria sunt saluti ⁊ fm solutionẽ istã oportet supponere q̃ pctũ omissionis nõ dicat actũ aliquẽ nec exteriorẽ nec interiorẽ: sed tñ omissionẽ actus debiti ⁊ in tẽpore quo debet/⁊ hoc alia opinio nõ dicit: sed potius q̃ omne peccatũ omissionis peccatũ est q̃ntũ ad actum interiorẽ vt nõ reficiẽs pauperẽ in tpe necessitatis vltime vel nõ reficere vel sua sibi auare reseruare: sed de hoc infra agetur distinctiõe. xxxiij.

Arti. IX. J

Queritur fm quem modum ⁊ que ignorãtia excusat.

Argui pº.

Tertio querit fm quẽ modũ ⁊ que ignorantia excusat: ⁊ obijcit sic malũ malo additũ totũ facit magis malũ: q̃ si ignorãtia peccatũ est siue ꝓ se siue ꝓ aliud si ipa pctõ addit totũ facit magis peccatũ. Itẽ hoc videt ex lka: q̃ dicit q̃ ignorãtia affectata neminẽ excuset. Itẽ ex Ambro. sup q̃ dicit q̃ grauissime peccas q̃ ignoras. Sed forte dices q̃ inuincibilis excusat. Cõtra ebrij ignorãtia est inuincibilis ⁊ si ꝫ occidat dicit Dam. ⁊ Aristo. q̃ duplices merek maledictiões: ⁊ q̃ occidit ⁊ q̃ inebriak. Ꝓ. ignorãtia fm pbm non excusat nisi illa q̃ dicit facti q̃ facit inuolũtariũ actũ ⁊ ꝫ cognoscit: q̃ ignorat circũstantias ⁊ hz in actu penitudinẽ: hmõi aũt nõ est oĩs ignãtia: q̃ nõ oĩs ignorãtia excusat. Solo dõm q̃ ignorãtia fm q̃ est pctũ siue de se siue de annexo aliq̃d hz in affectu fm q̃ affectata dicit ⁊ habet aliq̃d in intellectu. s. ꝑuationẽ habitꝰ regẽtis in opabilibꝫ ꝓtinẽtibꝫ ad vitã vel officiũ: dõm igit q̃ quãtũ ad primũ pctũ est: quantũ aũt ad scõm nõ est peccatũ ⁊ excusat vel a toto si est ꝓticularis ⁊ facti: vel a tãto si est ꝓuris vel vlis qõ idẽ est: q̃ ex illa ꝓte facit ignãrare circũstantias in qbꝫ est actus ⁊ ita est causa inuolũtariũ qõ meretur ignoscentiã ⁊ misericordiã aliquã: ⁊ per hoc patꝫ solutio ad primũ. Ad aliud dicendũ q̃ Aug. loquit de ignorantia fm id q̃ est affectata ⁊ quo ad hoc verum est qõ dicit. Ad aliud dicendũ q̃ Ambrosius nõ accipit grauissime fm q̃ntitatẽ pctĩ sed potius fm rationem periculi. vnde grauissime id est periculosissime: quia ignorans nõ videt viam per quã reuertak ⁊ nõ agnoscit medicinã. Ad aliud dicendũ q̃ infra patebit diuisio ignorantie. sed tamen quedã est vincibilis in se. quedã vincibilis in causa/⁊ sic est de ignorãtia ebrij. ebrietatis eiũ nos dñi sumus vt dicit Dam. ⁊ ideo illa ignorantia nõ est oĩno inuincibilis: ⁊ ideo nõ excusat a toto. Et si obijcitur de Loth q̃ excusatur a tanto ⁊ nõ a toto; Dicendũ q̃ bene concedit q̃ excusatur a tanto sed nõ a toto/tamẽ etiã nec hoc sequitur si meretꝫ duplices maledictiões/vel si bis peccauit q̃ ꝓter hoc plus peccauit: q̃ fit ibi processus a discreto q̃ſi ad continuũ: hoc est ab eo qõ habet quantitatẽ multitudinis ad id qõ est quantũ intensiue nec est idem maledici ⁊ peccare: quia quedã peccata sunt maioris maledictionis siue infamie/⁊ tamen minoris ponderis (vt dicit Gregoriꝰ) carnalia q̃z spũalia.

2o 5o Solo 4o 5o Solutio ad primũ Ad 2m Ad 3m. ad 4m ⁊ 5m Obiectio: Solo

De triplici ignorantia que excusat et que non.

Est autẽ ignorantia triplex: et eorum. s. qui scire nolunt cũ possint que non excusat: quia et ipsa peccatũ est Et eorũ qui volunt sed nõ possunt que excusat. et est pena peccati non peccatũ Et eoꝝ qui quasi simpliciter nesciũt nõ renuẽtes vel proponentes scire: que neminem plene excusat: sed sic fortasse vt minꝰ punĩatur Vnde Aug. ad valentinũ. Eis au

a fertur excusatio qui mandata dei nouerunt quã solẽt habere hoĩes de ignorãtia. Et licet grauius sit peccare scienter q̃ nesciẽter: non ideo tamen confugiendũ est ad ignorantie tenebras: vt ĩ eis quisq̃ excusationẽ requirat. Aliud est eñ nescisse: aliud scire noluisse: qz in eis qui intelligere noluerũt ipa ignorãtia peccatũ est: in eis vo qui nõ potuerũt: pena pctĩ. Ignorantia vo que nõ est eorum qui scire nolunt: sed qui tanq̃ simpliciter nesciunt: nullũ sic excusat vt eterno igne nõ ardeat: sz fortasse vt minus ardeat. Non igitur mulier excusationẽ habuit de ignorãtia: cũ z mandatum nouerit: z peccatum esse secus agere non ignorauerit.

Vnde processerit cõsensus illi⁹ peccaci cum natura hominis esset incorrupta.

Solet etiam queri cum sine vitio esset natura hominis: vnde consensus mali processerit Ad qõ responderi potest: quia ex libero arbitrio ꝓprie volũtatis fuit. In ipo eñ z in alio causa extitit vt fieret deterior. In alio quia in diabolo qui suasit. In ipo: quia voluntate liberi arbitrij consensit: z cum liberum arbitriũ sit bonũ: ex re vtiq̃ bona malus ille consensus ꝓuenit: z ita ex bono malum manauit De hoc autem in sequẽti plenius tractabim⁹ cũ origo mali z in q̃ re coalescat inuestigabit.

An volũtas ꝑcesserit illud pctũ

Si vo q̃rit vtrũ volũtas illud pctũ ꝑcesserit Dicimus quia peccatũ illud z in voluntate z in actu constitit: z voluntas actum precessit sed ipsam voluntatẽ alia hominis voluntas mala nõ precessit: atq̃ ex diaboli persuasione z hominis arbitrio illa voluntas mala ꝓdijt: qua iusticiã deseruit z iniqtatẽ inchoauit: z ipsa voluntas iniqtas fuit.

Arti. X. K

Quotuplex est ignorãtia z quõ diuidit.

D Eínde querit de hoc qõ dicit [Est aũt ignorãtia tripler, ad intelligentiã hui⁹ loci nota multiplicẽ z putilẽ esse diuisionem ignorãtie, qñq̃ eñ diuidit fm causam efficientẽ vt cũ diuidit in vincibilẽ z inuincibilẽ/z hec diuisio est multipler. Est eñ inuincibilis ex natura z hec in toto excusat qualis est in naturaliter stultis motionib⁹ z melãcholicis, z est inuincibilis ex accidẽte que dupler est: qñ illud accidẽs aut separabile aut inseparabile. Si separabile aut ẽ ex opilãte aliquo vias spũs aialis in cerebro z turbãte organũ a quo spẽs accipit rõ vel ab accidente infirmitatis inseparabilis z insanabilis: z ꝑmo mõ est in ebrio vel eo q̃ iusquiamũ vel opiũ vel aliquid aliud bibit. Scõo modo est in infirmo z sic distinguitur in causa z quia aut ipe dedit operã aut nõ. Si non vt si fuit ignarus qualitatis vini vel eius qõ sumpsit tunc in toto excusat eũ. Si aũt ipe dedit operã/aut p rẽ licitã/aut illicitã. Si primo mõ iterũ in toto excusat etiã si aliquid postea male agat. si autẽ per rem illicitã/aut illa fuit veniale pctũ aut mortale. Si primo modo adhuc excusat in toto. si scõo mõ nõ in toto meo iudicio excusat sed in parte: qz tunc merek duplices maledictiões. si aũt est vincibilis tũc diuidit vlterius penes materiã in ignorantiã iuris z facti z hoc est idẽ qõ theologi vocant vniuersalẽ z pricularẽ: qz ius vocat hic regule vniuersales z regẽtes vitã vel officiũ. Factũ autẽ hoc particulare vel illud qõ contingit etiã sapientẽ ignorare sicut Jacob ignorauit sibi suppositã lyam ꝓrachele: z ideo in toto excusat. Juris autẽ est dupler qz quoddã est ius vniuersale qõ omnib⁹ imponit ad sciẽdũ/z quoddã est priculare qõ nõ scitur nisi per studiũ z puto q̃ prima est crassa z supina nõ exculans. Secũda aũt excusat vel a tanto vel a toto si est casus multũ difficilis. Nec ea dẽ diuisio dicit ignãtia affectata vl simplr ignãtia fm q̃ ꝓuigit cũ forma volũtatis vl separatur ab ea z qñ est affectata tunc est pctũ ex parte affectus. qñ aũt est simplr ignorãtia z tunc est excusans a tanto z nõ a toto. hec autẽ differẽtie excusans z nõ excusans accipiunt penes causam finalẽ.

Vtrum grauius est peccatũ ex ignorãtia q̃ infirmitate. Arti. X. L

D Eínde querit de hoc qõ dicitur in lra [q̃ grauius peccatur infirmitate q̃ ignorãtia] s. a. Nocaũt nõ videt qz infirmitas dicit debilitatẽ standi z quãto maior est debilitas tanto minus impurat peccatũ. Solutio dicendũ q̃ Jsido. facit cõparationẽ penes id qõ peccatũ habet de volũtate cũ autẽ per ignorantiã nesciũt circũstãtie negocij et loci z tẽporis z ꝓsone z nocumẽti sequẽtis/nihil relinq̃t de voluntario respectu circũstantiarũ: in infirmitate autẽ remanet: z ideo plus habet de voluntario z per consequẽs plus de peccato z contẽptu/z hec de ignorantia dicta sufficiant. Solo.

Quare deus permiserit hominẽ temptari sciens eũ esse casurum.

P Reterea q̃rí solet cur deus hominẽ temptari permiserit quẽ decipiẽdũ fore ꝑsciebat. Sed non esset laudabile homini si ideo bene viuere posset: quia nemo male viuere suaderet: cũ in natura posse z ĩ potestate haberet velle non consentire suadẽti deo iuuante: z est gloriosius nõ consentire q̃ temptari non posse. Mouentur etiam quidã dicentes: Cur creauit deus quos futuros malos ꝑsciebat: qz ꝑuidit quid boni de malis eorũ esset facturus. Sic eñ eos fecit vt relinqueret eis vnde aliq̃d facerẽt: z si culpabiliter aliquid facerent: illũ de se laudabiliter operantẽ inuenirent. A se habẽt volũtatẽ malã ab illo naturã bonã z iustã penã. Frustra q̃ dicit: nõ deberet deus creare quos ꝑsciebat malos futu- Dist. XXX De dei permissione et actu ꝑpetrat

ros: sciebat eñ bonis ꝓfuturos ⁊ iuste ꝑ mala voluntate puniēdos. Addunt etiam talē hominē debere facere qui nollet oīno peccare. Concedimus quidē meliorem naturā esse que oīno peccare nollet. Concedant ipi non esse malā que talis facta, est vt posset nō peccare si vellet: ⁊ iuste punitam que voluntate nō necessitate peccauit. Cū ergo hec bona sit: illā melior cur non vtrāq; faceret vt vberius laudaret de vtraq;. Illa eñ de sanctis angelis: hec de hoībus est. Item inquiūt. Si deus vellet: ⁊ illi boni essent. Et hoc quidē concedimus: sed melius voluit: vt qō vellēt esse Et boni q̄dē nō infructuose mali ꝟo nō impune essent. Item inquiūt. Posset deus voluntatem eoꝝ vertere in bonum: quia omnipotens est: posset reuera: cur nō fecit? Quia noluit. Cur noluit? Ipse nouit. Non debemus plus sapere q̄ oportet. Rom. 12.

Hic qualis ꝟm animā ⁊ agit de scientia hoīs ante peccatū.

Et quidem ꝟm animā rōnalis fuit homo habens discretionē boni ⁊ mali. Scientiā q̄q; rerum creatarū ⁊ cognitionē veritatis: que prime pfectioni congruebat: mox conditus non incōgrue accepisse putatur: ⁊ ad illam nō studio vel disciplina aliqua per interualla temporis pfecisse: sed ab exordio sue conditiōis diuinitus illam percepisse.

Qō triplicē habuit homo ante lapsum cognitionē. s. rerum ꝓpter se factarū ⁊ creatoris ⁊ sui.

Fuitq; homo primus ante lapsum triplici cognitiōe ꝑditus rerū. s. ꝓpter se factarū: ⁊ creatoris ⁊ sui. Rerum quipe cognitionē hominē accepisse pspicuū est: cū nō ipe creator vl angelus aliquis: sed homo omnib⁹ animātibus noīa imposuerit: vt ostenderet q̄ singulorū noticiam homo ipe habuerit. Que enim ꝓpter illū creata erant: ⁊ ab illo regenda et disponēda erant: horū omniū deus illi ⁊ sciētiam tribuit et ꝓuidentiā atq; curam reliqt. Quia vt ait apostolus. Non est cura deo de bobus. Quoꝝ aliorūq; aīalium de⁹ hoī curā reliquit ⁊ ꝓuidentiā: vt dñationi eius subijcerent ⁊ rōne illius gubernarent. vt sciret illis necessaria prouidere a quibus emolimentū debebat recipere. Hanc autem scientiam homo peccando non perdidit sicut nec illam qua carnis necessaria prouiderētur. Et idcirco in scriptura homo de hmōi nō erudit: sed de scientia anime quā peccādo amisit. 1. Cor. 9.

Preterea q̄ri solet. Cur deus hominē ⁊c.] Hic tertio supponit q̄stionē de causa ex pte pmittētis dei q̄ caderet hō. Et habz duas ptes: In pma facit q̄stionē de pmissione causs. In scda tangit in quali sciētia creatus fuit hō ꝟm animā ibi [Et quidē ꝟm animā] Hic q̄runt duo vtq; scz hō factus sit in naturalib⁹ vel gratuitis. ⁊ vtrum deus melio⁹ potuit hominē facere q̄z fecit ⁊ istarū pma sup determinata est de angelis: qz idē est q̄rere vtrū homo ⁊ angelus factus sit in naturalib⁹ vel gratuitis. Altera aūt late disputata inuenit in primo libro xliij. et. xliiij. dist. ⁊ ideo hic transeundū est ad partem secundā istius lectionis. A

An homo in pmo statu omniū cognitionē acceperit ꝓ naturā aut ꝑ gratiam. Arti. I

Queritur ergo vtrū hō in primo statu naturalr omniū cognitionē habuerit ⁊ videt q̄ sic: qz dei opa pfecta ee decebat. hō aūt op⁹ dei fuit q̄ ī nullo ipfectōe relinq̄ debuit: q̄ pfici ꝟm sciētiā q̄ naturalr ab aliq̄ haberi pot. Itē fec cū pfectū in corpe sed dignior est pfectio anie q̄z corpis: ergo etiā fecit eū pfectū in anima. Itē cū inuenire sciētias sit difficile valde. facile aūt augere per auditū ab alio sicut inuenimus in pmis phantib⁹ q̄ valde parua dixerūt ⁊ posteriores melius itellexerūt. videt aūt ꝟm hoc q̄ adā in sipiētissimus fuerit nisi ipe data sibi a creatione sciētiam omniū habuisset. Sed cōtra differētia aīe est ⁊ angeli: qz aīa ī corpe ponit vt accipiat sciētias ⁊ virtures. angelus aūt sciētias a creatione habet. Cū igitur adam fuerit habēs aīam hūanā videt nō debuisse habere scientiā nisi ꝑ disciplinā in corpe. Itē hoc videt ex habitis supius vbi mgr dicit q̄ pueri nati fuissent in impfectōe scientie sicut ⁊ in impfectione stature: q̄ videt q̄ nō est de natura hoīs statim accipe scientiaꝝ habit⁹. Solutio dōm q̄ adā habuit scias oīm ⁊ hoc ꝑ gratiā gratis datā ⁊ nō ꝑ naturā. Angelus aūt habz hoc ꝑ naturā: ⁊ iō manet adhuc differētia aīe ⁊ angeli/ tū hec nō est dīna substātialis: sed alia q̄ sup tacta est in pte. Ad aliud rñsum est sup q̄ infantes nō nati fuissent meo iudicio impfecti ī habitu sciēt sed pot⁹ in actu ꝓsideratiōis ꝓpter fluiditatē cōplexionis infantiū in diuersa que nō patit fortē sup vnū ⁊ idem conuersionē. Ar. pō q̄ sic 2o 3o Obr in oppositū pmo 2o Solutio ad primū obiectū. Ad 2m

De cognitione creatoris.

Cognitionē q̄z creatoris primus hō habuisse credit. Cognouit eñ a quo creatus fuerat: nō eo mō cognoscēdi quo ex auditu solo percipit quo mō a credētibus absens querit: sed quadā interiori aspiratōe q̄ dei pñtiā ꝓtēplabat: nō tū ita excellēter sicut post hāc vitam sancti visuri sunt: neq; ita in enigmate qualiter in hac vita videmus.

De cognitione sui.

Porro sui cognitionē idē hō talē accepisse videt vt ⁊ q̄d deberet supiori: ⁊ q̄d equali ⁊ inferiori nō ignoraret. Conditionē q̄z suā ⁊ ordinē scz qualis factus esset ⁊ qualiter incedere deberet: q̄d agere: q̄d cauere intellexit. Si hoꝝ noticiā nō habuisset: nō esset reus preuaricatiōis: neq; seipm cognouisset.

Utrũ homo prescius fuerit eorum que sibi futura erant.

Si aũt querit vtrũ hõ scientiã habuerit eorũ q̃ circa eũ futura erãt. i. si ruinã suã p̃sciuerit ⁊ sil'r p̃scierit bona q̃ hitur⁹ fuisset si ĩ obedientia pstitisset: Nõderi põt q̃ ei magis faciẽda indicta sunt q̃ futura reuelata. Accepit em̃ scientiã ⁊ preceptũ eorũ que faciẽda fuerant: sed nõ habuit presciẽtiã eorũ que futura erãt. Non fuit ergo homo prescius sui casus sicut ⁊ de angelo dixímus. Qõ Aug. super Geñ. asserit rõne vtens quã supra posuimus. Hec de scientia hominis quantũ ad primũ statũ pertinet: dixisse sufficiat.

Arti. II B Utrũ primus hõ habuit cognitionẽ creatoris ⁊ sine medio deum vidit: aut per speculum ⁊ enigma.

Arg. primo D Ende querit de hoc qõ dicit [Cognitionẽ q̃z creatoris nõ habuisse prius credit. Uidet em̃ mgr̃ dicere falsum: q̃z in principio q̃rti habet q̃ p̃mus hõ sine medio deũ videbat: g̃ nõ vidit p medium vt b dz. 2° P. si vidit p medium tũc nõ differebat visio sua a nr̃a: q̃z inter nos etiã vnus videt magis clare q̃ alius/ ⁊ hoc nõ videt verisil'e. 3° Itẽ preterea dicit Aug. sup Geñ q̃ opabat ad experimẽtũ accipiendũ: experimẽto aũt relinquit ars ⁊ sciẽtia: g̃ videt q̃ ipe nõ habuerit sciẽtiã oim vt p̃us videbat supponi. Solo Nota b q̃rtuo: spec'a pulchra q̃b videt deus adam angelus ⁊ nos. Solutio dõm q̃ visio fidei est p speculũ in enigmate: sed enigma multiplex est quoddã em̃ est ex b ipo: q̃z intellectus creat⁹ est ex quo accidit ei q̃ etiã si sit de eiusdẽ scibilib⁹ de q̃b est intellectus dei/ nõ tã adeo limpide põt in illa sicut intellect⁹ diuin⁹/ ⁊ nõ sub tali enigmate oĩs creatura rõnalis ẽ etiã aia xpi. Quoddã est iterũ enigma ex eo q̃ inq̃sitiuus est itellect⁹ hoĩs cũ angelicus sit sine inq̃sitione vt sup̃ dixímus/ ⁊ hoc enigma iterũ hõ habet in via inseparabiliter licet in patria efficiat similis angelis. Tertiũ est enigma ex eo q̃ intellectus carne velatus est/ ⁊ hoc iterũ inseparabile est ab hoĩe q̃z diu gerit carnẽ aĩalẽ/ ⁊ sub omnib⁹ istis adam cognouit deũ. Quartũ enigma obscuritatis ĩtellect⁹ q̃ accidit ex pctõ aĩe ⁊ sub hoc videm⁹ nos: eo q̃ nũq̃z ita p penitentiã reuocari possum⁹ in hac vita q̃ nihil remaneat de corruptiõe sincritatis potẽtiarũ. Quintũ est enigma p̃cedẽs nõ ex carne sed ex carnis corruptione: q̃z corpus qõ corrũpit aggrauat aiam ⁊ c. et hũs vtrũq̃ duob⁹ modis adã limpidi⁹ vidit q̃z nos.

Itẽ speculũ creaturarũ nõ pnitat deũ nisi in aliquo lũine. illud igit lumen aut est diuinũ tũ ⁊ sistẽs in diuino qõ est lux penetrãs oĩa/ ⁊ sic cognoscit de⁹ creaturas/ ⁊ se relucere in creaturis p lumẽ qõ est ipe ⁊ in egressibiliter in ipo manet. Secõ mõ cognoscit in creatura p lumen incipiẽs a deo ⁊ terminatũ in creatura sicut angeli ⁊ bti de maturina visione veniũt in vespertinã/ ⁊ neutro illorũ modorũ cognouit adã deũ i speculo. Tertio mõ cognoscit in speculo p vestigiũ lucis increate qõ tũ est lux creata nulla ex pte obscurata p peti infectionẽ/ ⁊ sic vidit adam deũ in speculo creature. Quarto mõ cognoscit de⁹ in speculo creature per vestigiũ creatũ ⁊ obscuratũ: q̃z adã peccãte oĩa i peiorem statũ defluxerũt q̃ p̃ter eũ facta sunt sicut dicit glo. Rom̃. 8. sup illud vanitati ⁊c. ⁊ sic adã nõ vidit sed nos: ⁊ p hoc patz solutio ad torũ. Qõ em̃ primo obiicit dicendũ q̃ mgr̃ in quarto nõ intendit remouere oĩm̃ mediũ: sed ex pte enigmatis interioris quartũ ⁊ quintũ: ex pte aũt speculi tm̃ q̃rtũ. Ad aliud dicẽdũ q̃ nullus nostrũ põt pringere ad claritatẽ illã que nullã habet obscuritatẽ ex pctõ. Ad aliud dicendũ q̃ adã erpiebat p̃ter delectationẽ in actu cõtemplationis sapiẽtie moderãtis naturam/ ⁊ nõ p acquisitionem habit⁹ sicut sciens vigellare vigellat vt delectetur in auditu.

Ad primũ. Ad 2m. Ad 3m.

De gratia hominis ⁊ de potentia ante casum.

Di. XXIII. De adiutorio p q̃ b añ lapsũ reportauit de libero arbitrio in ordinẽ ad potẽtias paratur.

Nunc diligenter inuestigari oportet quã gratiã vel potẽtiã habuerit hõ ante casum: ⁊ vtrũ p eã potuerit stare vel nõ. Sciendũ est g̃ q̃ hoĩ in creatiõe (sicut de angelis dixímus) datum est p gratiã auxiliũ ⁊ collata ẽ potẽtia p quã poterat stare. i. nõ declinare ab eo qõ accepe rat: sed nõ poterat pficere intantũ vt p gratiã creatiõis sine alia mereri salutẽ valeret. Poterat quidẽ p illud auxiliũ gratie creationis resistere malo: sed nõ pficere bonũ. Poterat tamẽ p illõ bene viuere quodãmodo: q̃z poterat viuere sine pctõ: sed nõ poterat sine alio gratie adiutorio spũaliter viuere quo vitam mereretur eternã. vũ Aug. in Ench. Si factus est homo rectus vt ⁊ manere in ea rectitudine posset: nõ sine diuino adiutorio: et suo fieri puersus arbitrio vtrũlibet horũ elegisset: dei voluntas fieret vel ab illo vel de illo. Et quia suam maluit facere voluntatẽ q̃z dei: de illo facta est voluntas dei. Item in eodem: Sic hominẽ prius oportebat fieri: vt et bene posset velle ⁊ male. Nec frustra si bene nec impune si male. Idẽ quoq̃z in libro de correctiõe ⁊ gratia ait: Si hoc adiutoriũ vel angelo vel homini cũ primũ facti sũt defuisset: q̃m nõ talis natura facta erat vt sine diuino auxilio posset manere si vellet non vtiq̃z sua culpa cecidisset. Defuisset quippe adiutoriũ sine quo manere non posset. Idem: Dederat deus hoĩ bonã voluntatẽ: in illa quippe eũ fecerat rectum: dederat adiutorium sine quo non posset in ea manere si vellet: ⁊ per quod posset. Ut autem hoc vellet: in eius dimisit arbitrio. In eodem. Acceperat posse si vellet: sed non habuit velle quo posset. Nam si habuisset: perseuerasset. His testimonijs euidenter monstratur q̃ homo rectitudinẽm et bonam voluntatem in creatione accepit: atq̃z auxilium quo stare poterat: alioquin nõ sua culpa videretur cecidisse.

Qualis fuerit illa rectitudo ⁊ bonitas volũtatis in qua creat⁹ est.

Sed quõ rectã ⁊ bonã volũtatẽ habuit hõ si p eã nec mereri vitã valuit nec in eo stare voluit: q⁊ nec aliq̃d mali ea tũc volebat: ⁊ ad tẽpus stare voluit: sed nõ pseuerãter: ⁊ iõ recta ⁊ bona fuit tũc volũtas hominis.

A Nunc diligẽter inuestigari oportet] Hic incipit ps illa in q̃ agit a q̃ cecidit adã p petiõ ⁊ habet duas ptes: qm̃ in ꝑma agit qualr cecidit a naturalib⁹ in q̃b ẽ vulnerat⁹ ⁊ in secda q̃lr cecidit a gratuitis ⁊ hec incipit. xxvj. di. ibi Hec est gra operãs ⁊c. Prima hat subdiuidit in duas in quat prima agit de li. arbi. In secũda de libertate ei⁹ ⁊ statib⁹ q̃ incipit. xxv. dist. ibi [Iam vo ad positũ] Hec autẽ lectio subdiuidit in tres in q̃rũ ꝑma inq̃rit vtrũ gratiã aliquã gratis datã hõ in ꝑmo statu acceperit. Secõ determiat q̃ illa gra fuerit: q⁊ libe. ar. ibi [Hic cõsiderandũ ⁊c.] Tertio determiat ordinẽ tẽpratiõis ĩ viriby aie ibi [Illud q̃z ꝑtermittẽdũ nõ est.

Arti. I

An adã stare potuit p hoc q̃d accepit ĩ creatiõe: ⁊ an hõ sit creat⁹ in gratuitis sicut dicit mgr̃ contra albertum.

Circa primã incidũt tria dubia. s. an stare potuit adã p h̃ q̃d ĩ creatiõe accepit. Secõ vtrũ potuit pficere. Tertio an nõ pficere sibi tũc potuerit iputari. Ad ꝑm sic Dam̃. dic q̃ oẽ creabile ẽ ꝓtibile. cõstat aũt q̃ nõ ĩ meli⁹: q̃ in deteri⁹ ꝓtek. Hõ aũt prim⁹ creat⁹ fuit: q̃ sine adiutorio dei verteret in deteri⁹: q̃ oportuit q̃ nõ staret nisi gratiã aliquã stãdi acciper. Itẽ Aug. in lib. de vera innocẽtia. Natura hũana ⁊ si in illa integritate in q̃ cõdita est ꝑmaneret nullo tũ mõ scip̃m sine creatore adiuuãte seruaret. si q̃ tũc sine dei gra salutẽ suã quã habebat seruare nõ potuit: quõ post casum gratiã recupare potuit: quã pdi q̃d nõ est in prãte nostra nõ iputat nobis. si q̃ adã stare in eo q̃d accepit sine noua gra nõ potuit si illam nõ accepit nõ fuit ei iputandũ q̃ cecidit: sed nõ accepit eã q̃ nõ fuit ei imputãdus casus. Itẽ natura nulli dat esse q̃n det ei etiã ꝓtutes cõseruãtes esse q̃d dedit nisi ita sit q̃ esse illius sit cõtinuũ fieri: cũ igit de⁹ nõ imfectio: sit in operãdo q̃z natura cũ dedit esse naturale boĩ dedit ei prãtẽ stãdi in illo. Itẽ asino dedit deus esse ⁊ prãtẽ standi in illo: q̃ si hoĩ h̃ nõ faceret deteriõis cõditiõis esset apud ipm q̃z asinus. Itẽ mgr̃ in lra dicit q̃ gra p quã stare in eo q̃d accepit poterat facultas li. ar. ⁊ discernẽdi bonũ ⁊ malũ fuit. cõstat aũt q̃ has prãtes siue facultates hõ ꝑmus in creatiõe accepit ex q̃b stare posset. Solo dõm q̃ hõ nihil põt sed port⁹ ꝓseruatio ⁊ influẽtia diuie bonitatis ad esse ⁊ opari sic ipe dicit: sine me nihil potestis facere ⁊ hac gra potuit ꝑm⁹ hõ stare ĩ eo q̃d accepit: ꝫ nõ fuit creatus in gratuitis q̃d tũ ego nõ credo licet sustineã ꝓpter mgr̃m. Dicendũ q̃ ad ꝑmũ q̃ hũ cõcedo q̃ hõ indiget ꝓtinẽtia sicut alia creatura: sed non indigeret gra gratũ faciẽte ad h̃: ⁊ hoc mõ etiã intelligit auctor: tas sequẽs Aug. Ad alia aũt q̃ in cõrariũ obiciũt patet solo: q⁊ illa nõ remouẽt gratiã influẽtie diuine sũt in ꝓtũ. ⁊ supadditor ꝓ ĩ naturalib⁹ potẽtijs q̃ dat de⁹ vnicuiq̃z nature fm ꝓportionẽ capacitatis sue ⁊ talis fuit etiã gra quã accepit adam: sed in hoĩe ꝓprie vocat gra: q⁊ ordinat ad gram gratũ factentẽ. in alijs aũt no ꝓprie vocat noĩe grẽ sed dati vel nature.

Albert⁹ ⁊ mgr̃m

Ad duo pri ma obiecta.

Ad alia que sũt in ꝓtũ.

An homo pficere potuit in primo statu ex hijs que accepit.

Arti. II B

Secũdo q̃rit vtr̃ hõ pficere potuit in ꝑmo statu ex hijs q̃ accepit. Videt aũt q̃ sic q⁊ Lu. 10. dĩ glo. q̃ vulnerat⁹ ẽ ĩ naturalib⁹ ⁊ spoliat⁹ gratuitis: sed null⁹ hõ spoliat hoc q̃d nõ habet: q̃ habuit gratuita: sed hñs gratuita pficere põt: q̃ adã potuit pficere ad meritũ. Itẽ in naturis ita videmus q̃ omẽ illud q̃d natura pficit in esse etiã dat illi potentias naturales q̃b pficere põt in hñ esse ⁊ opari: cũ q̃ nõ impfectio: sit de⁹ q̃z natura etiã suo opi dedit potẽtias quib⁹ pficere potuit/ ⁊ hñ esse: q̃ adã etiã pficere potuit si cõcedat. Contra hoc est q̃d dicit Aug. in lra

Ar. ꝑo q̃ sic

2o

Questiũcla

Ulterius querit h̃ fm aliã opinionẽ q̃ dicit adam creatũ esse ĩ gratuitis hũiter intelligat q̃d Aug. hic dicit q̃ pficere nõ potuit. Solo dõm ad h̃ q̃ adã fm illã opinionẽ nõ fuerit creat⁹ in gra gratũ faciẽte nõ potuit pficere ad meritũ: q⁊ pfectus meriti nõ est constitutus infra posse viriũ naturaliũ vel potẽtiarũ. sed oportet hẽ altioza vt fidẽ charitatẽ ⁊ hmõi sed potuit pficere in hñ esse nature vt cõmodis vite ⁊ opib⁹ ĩfra posse naturaliũ ꝓstitutis ⁊ h̃ ⁊ nõ pl⁹ pbat secda obo.

Solutio principalis ⁊ ad 2m obiectum.

Ad primũ dõm fm hãc opinionẽ q̃ nõ fuit spoliatus gratuitis q̃ haberet sed que habiturus erat si stetisset. Ad id q̃d q̃rit q̃liter rñdeat fm aliã opinionẽ dictis Aug. in lra dõm q̃ est pfectus ad meritũ ⁊ hoc mõ pficere potuit adã ⁊ est pfectus ad cõfirmationẽ fm statũ btitudinis ⁊ hoc mõ pficere non potuit nisi deus compleret eum.

Ad primũ

Ad questiũculam.

Utrũ posito q̃ hõ gratiam non habuit an ei fuerat imputandũ q̃ cecidit.

Arti. III. C

Tertio q̃rit erq̃ gram nõ habuit vtrũ ei iputãdum fuit q̃ cecidit. Videt aũt q̃ nõ: q⁊ plura habuit depmẽtia in malũ q̃z eleuãtia in bonũ q⁊ vertibilitatẽ nature ⁊ angelũ adhortantẽ: q̃ nõ potuit resistere. Itẽ diabolus fortior est hoĩe: q̃ hõ nõ põt ei de se resistere: q̃ q̃ succubuit nõ fuit ei imputandũ vt videt. Sed cõtra discretionẽ habuit boni et mali ⁊ facultatẽ arbitrij: quia potuit dissentire: q̃ sua culpa cecidit cũ stare potuerit vt videt. Solo ex pbabitis in q̃stiõe de ẽptatiõe ista facile est soluere: q⁊ licet natura sit vertibilis tũ influẽtia diuie volũtatis magis se habet ad standũ q̃z vt vertat. Item cum angelũ habet exterij/ habet etiã angelum bonũ confortantem: ⁊ ideo efficacioza remedia habuit subleuãtia q̃z depmẽtia ⁊ ideo sibi ẽ imputãdũ. Ad aliud dõm vt sup q̃ licet diabolus fortis sit in se tũ ẽptato nõ est fortior q̃z ipe hõ vult: q⁊ ipe nõ accipit vires in nos nisi ex pmissione vel voluntate nostra: ⁊ ideo illa obiectio non cogit.

Ar. ꝑo q̃ nõ

2o

In ꝓtũ est ratio.

Solo.

Ad ꝑmũ

Ad 2m

Oppositio contra illud quod dictum est hominem non potuisse proficere.

Ad h̃ aũt q̃d dicim⁹ hoĩem nõ potuisse pficere vel mereri p gra creatiõis solet opponi sic: Per illõ auxiliũ grẽ creationis potuit stare

in bono qd accepat. Potuit ergo resistere tẽptatiõi. Sed resistere tẽptatiõib⁹ atq; suggestiõibus malis meritũ est ac bonũ remunerabile. Oĩne aũt bonũ meritũ ꝓfectus est. Per gratiã ergo creatiõis ꝓficere potuit sine adiectiõe alterius gr̃e. Ad qd dicimus q̃ resistere malo ⁊ nõ cõsentire tẽptatiõi nõ fecisset illi meritũ ⁊ si nõ cõsensisset: q̃ nihil in eo erat qd ad malũ impelleret sicut angelis q̃ nõ ceciderũt nõ fuit meritũ q̃ steterũt. i. q̃ nõ corruerũt. Nobis aũt meritũ est aliqũ si malum nõ facimus sed resistimus: ibi dũtaxat vbi cã subest q̃ nos id facere mouet: q̃ ex ꝑti corruptela ꝓni sunt ad lapsum gressus nostri. Vbi aũt nõ interuenit causa nos ad malũ impellens: nõ meremur si ab eo declinam⁹. Declinare eĩm a malo semꝑ vitat penã sed nõ semꝑ meretur palmam.

a

De adiutorio homini in creatione dato quo stare poterat.

Hic considerandũ est qd fuerit illud adiutoriũ hoĩ datum in creatiõe quo poterat manere si vellet. Illud vtiq; fuit libertas arbitrij ab omni labe ⁊ corruptela ĩmunis: atq; volũtatis rectitudo ⁊ omniũ naturaliũ potentiarũ aĩe sinceritas atq; viuacitas.

Arti. IIII. D An hõ in primo statu resistendo malo ⁊ nõ cõsentiẽdo tentatiõi fecisset sibi meritũ.

Arg. primo D Eĩnde q̃rit de hoc qd dicit ibi [Ad qd dicim⁹ q̃ resistere malo ⁊c.] s. a. Causa eĩ mgr̃i nulla videt esse: q̃ non est opus meritoriũ ex ꝗ q̃ ꝓcedit ex radice charitatis vel nõ. Itẽ q̃ dicit declinare a malo nõ meret palmã, videt falsũ: q̃ est ꝑs iustiçie ⁊ iustiçia fm se totã meret palmã: ergo ⁊ declinare a malo

2o

Solutio ad primũ. Solo dicendũ q̃ mgr̃ mag⁹ attẽdit rõnẽ actus virtutis q̃ gr̃e ⁊ verũ est: q̃ virtus est circa difficile ⁊ bonũ ⁊ hanc rõnẽ nõ habuisset resistere ꝑmi bominis licet alias habuisset rõnẽ meriti.

Alio ꝓ solo. Alij aliter dicũt sez q̃ meritũ dimissiõis pene cõsistit in difficultate operis / ⁊ hoc nõ habuisset adam: meritũ autem gloriẽ cõsistit in ĝntitate charitatis ⁊ hoc habuisset si habuisset gr̃am: iz ꝗ nõ placet ꝑ tãto: q̃ ipe nõ ĩdiguisset illo merito cũ nulli⁹ pene debito: fuerit: ⁊ iõ distinctio illa frustra fieret circa opus eius.

Ad 2m Ad aliud dicendũ q̃ est declinare qd nõ dicit nisi ꝑuationẽ simplicẽ sicut declinat a malo de q̃ nunq; fuit cogitatio ⁊ de hoc loquit mgr̃. Est etiã declinare a malo de quo fuit cogitatio ⁊ est volũtas actualis tendẽs in cõtrariũ illius mali ⁊ hec est pars iustiçie ⁊ meret palmã. ⁊ de hac nõ loquitur.

De libero arbitrio.

Liberũ ꝯo arbitriũ est facultas rõnis ⁊ volũtatis qua bonũ eligitur gratia assistente: vel malũ eam desistente. Et dicit liberũ q̃ntũ ad voluntatẽ que ad vtrũlibet flecti põt. Arbitriũ ꝯo quãtũ ad rõnẽ cuius est facultas vel potẽtia illa cuius etiã est discernere inter bonũ ⁊ malũ: ⁊ aliquãdo q̃dem discretionẽ habens boni ⁊ mali qd malũ est eligit: aliquando ꝯo qd bonũ est. Sed qd bonũ est nisi gratia adiuta nõ eligit: malũ ꝯo ꝑ se eligit. Est eĩm in aĩa rõnali voluntas naturalis qua naturaliter vult bonũ: licet tenuiter ⁊ exiliter nisi gratia iuuet: que adueniẽs iuuat eam et erigit vt efficaciter velit bonũ. Per se autẽ põt velle malũ efficaciter. Illa ergo rõnalis anime potẽtia qua bonũ vel malũ põt velle: vtrũq; discernẽs liberũ arbitriũ nuncupat: qd bruta animalia nõ habent: q̃ rõne carẽt: habẽt tã sensum ⁊ appetitũ sensualitatis.

Quid sit liberũ arbitriũ vtrum habit⁹ vel potentia vel passio. Arti. V. E

D Eĩnde querit de ꝗ qd dicit ibi [Liberum ꝯo arbitriũ ⁊c.] Et querunt hic tria de libe. ar. quoꝯ primũ est qd sit. Scõm vtrũ amitti possit vel tolli ꝑ aliqd libertas eius. Tertiũ de actu eius de quo mentionẽ facit in lr̃a. Ad primũ sic ꝓcedit: Omne qd capit intensionẽ ⁊ remissionẽ ex hijs q̃ sũt in aĩa est habit⁹ vel passio ⁊ nõ potẽtia. li. ar. capit intensionẽ ⁊ remissionẽ: ĝ est habit⁹ vel passio. prima patet ꝑ hoc qd dicit phs q̃ tria sunt in aĩa potẽtie passiões ⁊ habit⁹ ⁊ potẽtie nõ recipiũt magis ⁊ minus cũ sint ꝓsequẽtes substantiã aĩe: sed alia duo capiũt magis ⁊ minus. Scõda ꝓbat ꝑ Aug. ⁊ Bernũ. ⁊ Ansel. q̃ dicũt q̃ liberi⁹ est in btis q̃ in viatoribꝫ ⁊ liberi⁹ in viatoribus q̃ in dãnatis. Arg. secũdo 2o

Itẽ libertas diuidit a coactiõe a pctõ ⁊ a miseria / ⁊ hec dicũt habitũ: ĝ libe. arb. dicit habitũ ⁊ non potentiã. Itẽ hoc videt ꝑ hoc q̃ dicit facultas rõnis. facultas eĩm potẽtie est habit⁹ ⁊ non potẽtia: ĝ liberꝫ arbitriũ est habit⁹. Itẽ vlterius q̃rit q̃liter dicat facultas rõnis ⁊ volũtatis / aut eĩm q̃ in vtroq; aut ex vtroq;. si q̃ in vtroq;: ĝ li. arbi. est ꝑs rõnis ⁊ volũtatis ⁊ cũ vnũ nũero erit vnũ ⁊ idem numero ꝑs essentialis duoꝯ qd est ĩpossibile. si autẽ q̃ ex vtroq;: ĝ li. arbitriũ est potentia cõposita ex duab⁹ potẽtijs qd est ĩpossibile ⁊ fm hoc rõ ⁊ volũtas non manerent in ꝓprio actu in aĩa: sed in eo q̃ componũt. Questio prima. Obio prima

3o

P. duo simplicia nõ cõponũt tertiũ nisi vnũ sit materiale ad alterꝫ ⁊ alterũ formale. sic aũt nõ se habent rõ ⁊ volũtas: ĝ videt q̃ male dicit facultas rõnis et voluntatis. Ulterius q̃rit qualiter accipiat rõ in diffinitiõe li. ar. Constat aũt q̃ nõ accipit ꝑ speculatiua: ĝ ꝑ pctica: ĝ aut ꝑ superiori aut inferiori aut ꝑ vtraq; sil. si ꝑ superiori tũc nõ dispouerent inferiora ꝑ li. ar. vt videt. si aũt ꝑ inferiori tm̃: ĝ nõ cõtingeret ꝑ li. ar. inherere superioribꝫ qd etiã falsum est. si aũt ꝑ vtraq; ꝗ nõ videt: q̃ fm ꝗ nõ esset li. ar. potẽtia spẽalis sz plures cõplectẽs: eodẽ mõ põt objici de volũtate. Questio secunda. Obiectio

Solutio dicendũ meo iudicio q̃ li. ar. est potẽtia spẽalis cõpleta ꝑ habitũ naturalẽ q̃ est libertas eius vñ habz aliqd rõnis ⁊ aliqd volũtatis sicut oñdit nomẽ eius: suũ eĩm est velle arbitratũ sibi / ⁊ hoc dicit eligere duobus ꝓpositis ꝗ illi põptare ⁊ peligere ⁊ ꝓponere duo est rõnis: põptare aũt alterꝫ est volũtatis: libertatem aũt vocat a volũtate ⁊ vt hoc intelligat sciendũ q̃ sicut dicit phs. Liber est q̃ ẽ causa sui ⁊ nõ causa alteri⁹ ⁊ qd est obligatũ alteri nõ est liberũ vñ potentie affixe

organis sunt obligate illis nō potētes in actū vltra naturā receptibilitatis organi/sicut visiua potentia alligata pupille nō pōt vltra hoc qd pupilla nata ē recipe/ꝛ sic est etiā de alijs. Sz a tali obligatiōe sūt absolute omīs potētie aīe rōnalis:q̄rū nulla est affixa organo. Altera obligatio alteri ē ab obiecto quādo bz principia apd se vel in se p q̄ cōuincit potentiā de cōsensu in ipm/sicut omīs potētie appbensiue aīe rōnal'/vt intellect⁹ ꝛ rō ꝛ hmōi cōuincunt rōib⁹ ad cōsentiendū in verū:ꝛ iō nō sunt cā sui sz alteri⁹. Sz voluntas neutro mō est obligata:qz nō est affixa potentia organo nec etiā necessario cōsentit:qz rōne dictante hoc esse faciendū vl' nō adhucse bz ad qd voluerit ꝛ pōt cōtrariū velle q̄ qd ex rōne dijudicatū ē ꝛ iō voluntas libera est:ꝛ electio li.ar.ab illa pte habet eandē libertatē. Unde sciendū q̄ li.ar.est potentia aīe rōnalis sita in aīa in cōtactu rōnis dijudicantis ꝛ voluntatis cōplete volentis:qz eligere(qd fm Aug.est li.ar.)est post iudiciū ꝛ aīa complete velle.

Ad pmū solo ꝛ 2m. Dōm ḡ ad primū q̄ triplex est libertas.s.a coactione/ꝛ a pctō/ꝛ a miseria.ꝛ illa sola q̄ est a coactiōe est de subali.ar. Et illa iterū cōsideraī duplicī.s. in se ꝛ sic nō pōt intendi ꝛ remitti.vel in comparatiōe ad actū/ꝛ sic bz magis ꝛ min⁹/sicut ꝛ ipa potētia naturalis:ꝛ iō p hoc nō pōt pbari q̄ nō sit potētia/sz q̄ ad

Ad 3m alias duas libertates dicit habitū recipientē intensionē ꝛ remissionē. Ad aliud dōm q̄ facultas sz dicaī abstracte tū noiat prātē cōplerā p naturā q̄ est libertas a coactiōe quā accipit fm qd attingit voluntatē. Ad aliud dōm q̄ ōr rōnis ꝛ volūtatis sicut ex

Ad.q.pmā ꝛ ad obiecta vtroq̄ nō materialiī sz fm ordinē:qz vnū in actu sibi ppōnit ꝛ alterū sequiī ex ipo.ꝛ hoc ptz ex Damā.q̄ dicit q̄ primū inquirit/deinde disponit.tertio ordinat/deinde dijudicat.ꝛ sententiat:deinde eligit:deinde vult:deinde impetū facit ad op⁹. Et pstat q̄ inquirere/disponere ꝛ ordinare/dijudicare ꝛ sententiare actus sunt rōis/velle aūt ꝛ impetū facere ad op⁹ actus sunt voluntatis.sz eligere(vt habem⁹ ī lka)est actus li.ar.ḡ liberū ar.est potētia fta in cōtactu rōis ꝛ volūtatis aliqd habēs ex hoc q̄ ordiaī ad vtranq̄ ad vnā ꝗ̄ter/ꝛ ad alterā añcedenī:ꝛ iō vtraq̄ po-

Ad.q.2am nit in diffinitiōe ei⁹:ꝛ nō est cōpacta vt qdam dicerūt ex vtraq̄/sz p ordinē respicit vtranq̄. Ad id qd vlterius q̄rī qualī sumaī ibi rō dōm q̄ p practica rōne q̄ cōiter se bz ad vtranq̄ portionē eo q̄ arbitriū

Ad obiectū est in officio vtriusq̄ nec sequiī qd obijcit in cōtrariū:qz nō in grediunī rō ꝛ volūtas in cōpōnē ei⁹:sz exigunī ad ordinē act⁹ q̄ est eligere. De omīib⁹ his et sequentib⁹ multa valde ꝛ exq̄site disputata inuenīūtur in tractatu nr̄o de aīa qōne de potentijs motiuis ꝛ de libero arbitrio.

Arti. VI F

An liberum arbitriū amitti potest: ꝛ eius libertas per aliquid tolli.

Arg.pmo Secundo q̄rī vtrū amitti pōt.qualiter ei saluet cū pscia:in pmo li.tractatu de pscia notatū est. Uideī aūt q̄ sit amissum p pctm: qz dicit Aug⁹ in ench.ꝛ habebī in sequenti distin.bō male vtens lib.arb.ꝛ se pdit ꝛ ipm/qd aūt pditū est nō

20 habet;ḡ videī q̄ post nō est habitū ab hoīe. Itē infra dicet q̄ post pctm trahī ꝛ vincī:qd aūt trahī ꝛ vincī cogī:ḡ coactū est post peccatū:nō ḡ est libe-

30 rū. Itē Aug.in li.de libero ar. Nulla re fruī bō cū libertate nisi q̄ fruī cū securitate; securitatē autē in hac vita bō nunq̄ habebit;ḡ nec libertatē:ḡ videī q̄ libertatē amiserit. Sz ꝗ̄ hoc est qd dicit Duge.sup illud Deut.ꝛ. Proposui tibi hodie ꝛc.sic q̄ exterī⁹ accidūt in nostra prātē nō sūt.bñ aūt vl' male vti his q̄ incidūt ea que int⁹ est in rōne discernente ꝛ dijudicāte quō his debeat vti nostre prātis est dicente moy: Ecce ꝓposui tibi hodie ꝛc. Ulterī⁹ q̄rī vtrū posse q̄stiuncula. malū sit libertas vl' ꝑs libertat⁹;ꝛ sic videī q̄ sic:qz in diffinitiōe pbabita Augu.ponit. Itē pbs dicit q̄ ptās prauoꝝ eligenda est:ḡ est bona/ꝛ de prātē libe.ar. Sz cōtra hoc est qd dicit Ansel.q̄ posse peccare nec libertas est nec ꝑs libertat⁹:ḡ nō est de eēn-

In ꝗriū. Solo tia li.ar. Solo dōm q̄ libertas vt in sequenti distin.mgr dicit tripler est.s.a necessitate/ꝛ a pctō/ꝛ a miseria:ꝛ prima nō pōt amitti sz scda ꝛ tertia. Itez pria adhuc duplicī cōsideraī.s.fm q̄ minū a q̄.i.fm q̄ est a necessitate libera vl' absoluta:ꝛ sic nūq̄ amittī vl' diminuī:qz priuatio nō recipit intēsionē vel remissionē.vñ fm hoc eque est in deo ꝛ in creatura/ꝛ eque in btō ꝛ misero ꝛ eque in bono ꝛ malo:pōt etiam cōsiderari in cōparatiōe ad actū eligendi:ꝛ p būē modū nō amittī sz diminuī ex defectu habit⁹ gratie vl' glie. Ad id ergo qd primo obijcit ꝛ tertio dicēdū q̄ ī telligī de li.grē ꝛ glie siue btitudis ꝛ nō natu-

Ad pmū et tertiū re q̄ est a necessitate. Ad aliū dōm q̄ trahī ꝛ vin-

Ad 2m cit vt subsit pctō;qz p se nō pōt exire de pctō nisi habeat libertatē a pctō q̄ est p grām sz non trahī neqz vincī vt cogaī ad sequēs pctm:qz sic amisisset libertatē a necessitate. Ad id qd vlterī⁹ q̄rī dōm q̄ ptās

Ad.q.ꝛ ad obiecta ī oppositum peccādi nō est pars libertat⁹ nisi p accīs.s. inquātū vna numero ꝛ substātia est cū prātē nō peccandi;ꝛ b̄ est materialiter/sz inquantū est peccandi defect⁹ est et infirmitas ꝛ nō potestas:ꝛ primo mō accipit Augu.secundo mō Ansel. Per hoc etiam potest patere solutio ad id qd dicit pbus.

Arti. VII B

Quis est act⁹ liberi arbitrij: ꝛ vtꝝ eligere.

Arg.pmo Tertio querī de actu liberi ar.q̄ est eligere vt habeī ex diffinitiōe quā ponit Aug⁹. Sz ꝗ̄ videī esse act⁹ eligētie.eligentia aūt nō est li.arbi.ergo eligere nō est act⁹ li.ar.q̄ aūt eligentia nō sit li.ar.ptz;qz dicit pbus q̄ eligētia sp est recta.lib.ar.est rectū ꝛ nō rectū. Itē vnī⁹ simplicis potētie ē

20 vn⁹ simpler act⁹/sed liberū ar.est simpler potentia et vna:ḡ bz actū simplicē.pma ptz p se. scda accipī ex premissis/inde sic:eligere nō est act⁹ simpler;ergo eligere nō est act⁹ li.ar.pbatio prime est q̄ diffiniens daā.eligere plura ponit in diffinitiōe dicēs q̄ eligere est duob⁹ ppositis boc illi poprare. Solo

Solo pncipal' et ad pmū. lutio dōm q̄ eligere duplr est.s.ex cōsensu spōtaneo vt m gr dicit in sequēti distī. ꝛ sic est electio cui⁹ vult eligens/ꝛ cōsistit in libertate arbitrij. Est etiā electō determinatio meliorīs fm rōnem rectā eligibilis:ꝛ sic est eligentie:ꝛ sic ptz q̄ electio lib.ar.sequī cōsensum spontaneū sine regula aliqua regente:ꝛ iō ille liber est.electio aūt eligentie sequī regulas rōis sumpras ex natura eligibil':ꝛ iō illa nō est libera:sed cogī p rōnem rectam ꝛ cadit in cōsideratiōes art⁹ topice/vt patet in.ij.topicorū: ꝛ efficī causa efficiens virtutis/vt ptz in.iij.ethicorū.per hoc ptz solutio ad

Ad 2m primū. Ad aliud dōm q̄ licet li.arbi.sit vna potentia:tū radicatio eius nō est imediate sup subam anime/vt prius dictū est/sz poti⁹ est sup ipam iam determinatā per alias potentias quas sibi ppōnit;ꝛ iō

in actu habet etiã aliq̃d ab aliis / tũ illõ est materiale. s. ꝓponere duo / sz cõplementũ act⁹ est penes ꝓportare: ⁊ sic inuenit in omib⁹ actib⁹ q̃ nõ sunt vni⁹ potentie fm q̃ est sola / sed in cõparatõe ordinis ad alias / vt frui / vti / scire / ⁊ multis talib⁹ de q̃b⁹ ꝓmo lib. distin. j. est notatũ: ⁊ in alio opere ab hoc in questione de vita eterna.

De sensualitate.

Est ei sensualitas quedã vis anime inferior ex q̃ est mot⁹ q̃ intendit in corpis sensus atq̃ appetitus rerũ ad corp⁹ ꝑtinẽtiũ. Ratio vero vis anie est supior: que (vt ita dicam⁹) duas habet ꝑtes vl' differẽtias: supiorẽ ⁊ inferiorẽ Scõm supiorem supnis cõspiciendis vl' cõsulendis intẽdit. Scõm inferiorẽ ad tẽporaliũ dispositionẽ ꝓspicit. Quicq̃d ergo in anima nostra nobis cõsiderantib⁹ occurrit q̃ nõ sit cõmune cũ bestijs ad rõnem ꝑtinet. Q̃d aũt in ea reperis cõmune cũ beluis: ad sensualitatẽ pertinet. Et vbi nobis gradatim in consideratione partiũ anime ꝓgredientib⁹ primũ aliquid occurrit q̃ nõ est cõmune cũ bestijs ibi incipit ratio. Hoc autẽ Aug⁹ docet in. xij. de trini. ita dicens: Videamus vbi sit quasi quoddaz hois exteriozis interiozisq̃ confiniũ. Quicq̃d eñ habem⁹ in animo commune cũ pecore: recte dicit ad exteriorẽ hominẽ ꝑtinere. Nõ eñ solũ corp⁹ exterior homo deputabit: sed adiuncta quadã vita sua qua cõpages corpis ⁊ omes sensus vigent: q̃ bus instruct⁹ est ad exteriora sentiẽda. Ascẽdentib⁹ ergo introrsum q̃busdã gradibus cõsideratiõis per anie partes vbi incipit aliq̃d occurrere q̃ nõ sit nobis cõmune cũ bestijs ibi incipit ratõ: vbi homo interior iam possit agnosci. Ratiõis aũt ꝑs superior eternis rõnibus cõspiciendis vel cõsulẽdis adherescit portio inferior ad temporalia gubernãda deflectit. Et illa rõnis intentio qua cõtemplamur eterna sapientie deputat: illa vero qua bene vtimur rebus temporalib⁹ scientie deputatur. Cũ vero disserimus de natura mẽtis humane: de vna quadã re disserimus nec eã in hec duo que cõmemorauim⁹: nisi ꝑ officia geminam⁹. Carnalis aũt vel sensualis anime motus: qui in corporis sensus intendit: nobis pecoribusq̃ cõis est: q̃ seclusus est rõe sapiẽtie: rationi autẽ scientie vicin⁹ est.

Arti. VIII D

Quid est sensualitas ⁊ vtrũ noiet vim vnã siue potentiã vnã aut plures?

Deinde querit de hoc q̃d dicit ibi [Est eñ sensualitas q̃dam vis] Et querunt duo de sensualitate. s. quid sit ⁊ vtrũ in ea possit esse peccatũ. Ad primũ ꝓcedit sic supposita diffinitiõe Augusti. que hic ponit. s. q̃ sensualitas est q̃dã vis anime inferior ex qua est mot⁹ qui intendit in q̃nq̃ corporis sensib⁹. ⁊ aliã ponit q̃ est appetit⁹ rerũ ad corpus pertinẽtiũ. Sz cõtra / vis anime inferior ex q̃ est talis motus nõ est vna vis: q̃z fantasia fm phũ sic mouet / ⁊ etiã cõcupiscibilis ⁊ irascibilis: ergo male dicit vis. Item in fine isti⁹ distin. dicit: q̃ inferior portio rõis q̃nq̃ dicit sensualitas que intendit inferiorib⁹ que etiã sunt sensibilia: q̃ mot⁹ intẽdẽs in sensib⁹ est ex inferiori portione: ⁊ ita erit sensualitas. Item de quib⁹ est appetit⁹ vel fuga sensibilis anime nõ semp accipiunt ex sensu / vt dicit Auicen. sed sunt intentiões boni vel mali / nociui vl' cõueniẽtis quas elicit estimatiua ⁊ nõ accipit ea a sensu: ergo male dicit q̃ intendit in sensib⁹. Item cõtra secundã: appetit⁹ eñ rerũ ad corp⁹ ꝑtinentiũ non est vni⁹ vis / sed poti⁹ irascibilis ⁊ cõcupiscibilis: q̃ male ponit illud in sensualitate tanq̃ in vi vna. Solo sine ꝓiudicio videt mihi q̃ sensualitas nõ noiet vim ⁊ potentiã vnã / sed multas. s. omes illas in quibus ꝑficit motus ex sensuali appbensione. ille aũt perficitur duab⁹ vijs: potest eñ incipere a sensu accipienti ⁊ cõmuni cõponente vnũ sensibile cũ altero sicut incepit in muliere / sicut ꝏ: Vidit igit mulier lignũ q̃ esset pulchrũ oculis aspectui delectabile ⁊ ad escẽdũ suaue / sed ibi fuit sensus cõmunis cõponens visibile cũ gustabili: deinde sequit act⁹ fantasie practice cõponentis ⁊ diuidentis acceptũ a sensu fm cõpositionẽ ex qua elici possunt intentiões boni ⁊ mali cõuenientis ⁊ nõ cõueniẽtis siue nociui vel amici / ⁊ deinde estimatiua informata illis intentionib⁹ ⁊ instigans ad motũ vel fugã: ⁊ deinde sequit affluẽtia desiderij q̃ est potentia cõmunis / ⁊ habet duas ꝑtes sz cõcupiscibile ⁊ irascibile / ⁊ affluit per cõcupiscentiam in delectabile: per iram aũt insurgit cõtra nociuũ: ⁊ deinde est tractus delectabilis in aia ꝑ delectationẽ ⁊ ibi cõplet motus sensualitat⁹. vñ etiam ab illo denominat: q̃z sentit cõiunctionẽ delectabilis sensibilis. Ali⁹ mod⁹ inceptiõis est a memoria que (sicut dicit cõmentator sup libro de aia) facit stare per reflectionẽ singulare añ sensum ⁊ in ꝓgressu nulla ẽ variatio / ⁊ videt mihi q̃ sensualitas nomiet animã sensibilẽ in omib⁹ his viribus motiuis. necesse est eñ q̃ in omi motu fiat nunciatio ꝑ appbensionẽ q̃ incipit a sensu vel a memoria / ⁊ postea decurrit illa via quã dixim⁹. sed tũ principalit vltimũ complẽs ẽ tactus vel cõiunctio sensibilis delectabilit in sensu interiozis delectatiõis. Ad id q̃ q̃ primo obijcit dicendũ q̃ Aug⁹ in. xij. de trini. vñ trahunt illa / non agit de potentijs anie ex intentiõe: ⁊ iõ vocat vim in qua cõplet tota vis illius mot⁹ qui est ex parte pecorine nature / ⁊ ab illa natura dicit vis vna / ⁊ nõ a ratione vni⁹ potentie. Ad aliud dicendũ q̃ accipi ex sensu dicit duplicit. s. ex obiecto proprio / ⁊ sic intentiones nõ accipiunt ex sensu / vt dicit Auicen. q̃z intentio boni vel mali vt nunc non est ꝓprium sensibile alicui⁹ sensus: potest etiam dici ex sensu accipi q̃ elicit ex sensibiliũ cõpositiõe vel diuisione: ⁊ nõ separat ab appenditijs materie que facit ꝑticulare / ⁊ sic intentiões boni vel mali vt nunc accipiunt ex sensu ⁊ sic fm Augu. sensualitas intendit in quinq̃ corporis sensib⁹. Ad aliud patet solo per antedicta: multa autẽ de ista materia ex sequenti articulo inuenies in alia summa questiõe de tentatõnib⁹ ⁊ viribus anime motiuis.

Arg. primo ꝓ primã

Ad secũdã

Solo.

Mot⁹ sensualitat⁹ ꝑficit duab⁹ vijs / ꝓma

Scõda via

Ad ꝓma obiecta

Ad 3ᵐ

Ad id q̃ ꝓ secũda obiectione

Pria definitio sensualitatis

Arti. IX J

Utrũ in sensualitate possit esse pctũ.

Arguit̃ po 20 30 40

Secundo queri̇t vtr̃ in sensualitate possit esse pctũ: ⁊ videt̃ q̃ nõ: q̃z peccoribꝫ non inest peccatũ: sensualitas aũt nobis cõmunis est cũ pecore: g̃ in sensualitate nõ põt esse peccatũ. Itẽ dicit Augꝰ. q̃ omne pctũ est in rõne. Itẽ dicit in littera ⁊ infra habebit̃ q̃ sensualitas a natura rõnis seclusa est: ergo in sensualitate peccatũ nõ est. Itẽ oppositorũ est potentia vna/ virtus ⁊ peccatũ sunt opposita: g̃ potentia ipsorũ in qua habent esse est vna. Sz virtus nunq̃ habet esse in sensualitate: g̃ nec peccatũ vt videt̃. Sz cõtra/primi motꝰ sunt peccata/ vt dicit ibi Augꝰ. ⁊ primi motꝰ sunt in sensualitate: ergo peccatũ est in sensualitate. Itẽ motꝰ primꝰ in genere peccati dicit̃ respectu secundi: secundꝰ aũt ĩ mulere peccatũ est: g̃ ⁊ primꝰ in serpente: q̃z nõ est primus in genere peccati q̃ nõ est peccatũ. Solo sine preiudicio dõm q̃ in sensualitate est peccatũ qõ vocat̃ primꝰ motus qui fm Aug. peccatũ leuissimũ est.

In oppositũ ar̃ pmo 20

Solutio

Ad pmũ

Ad primũ g̃ dicendũ q̃ licet nobis fm subam cõisnem ⁊ cõpositionẽ ad rõnem quẽ nõ habet in pecore: ⁊ ex illo ordine habz q̃ nõ potest esse subiectũ peccati venialis inquantũ corrupta est.

Ad 2m et 3m

Ad aliud dicendũ q̃ omne peccatũ est in rõne nõ sicut in subiecto sed sicut in causa: q̃z qõ etiam veniale est in sensualitate bocip̃m causat̃ ex hoc q̃ ordinat̃ ⁊ vnit̃ rationi.

Ad 4m

Ad aliud dõm q̃ veniale leuissimũ peccatũ nõ habet oppositionẽ ad virtutẽ/ sed potꝰ mortale: ⁊ ideo cum virtute maꝰ: q̃z non attingit eandẽ partem. et ideo nõ oportet q̃ sensualitas sit subiectũ virtutꝭ si est subiectũ hujꝰ peccati: nota tñ q̃ in sensibili ania sunt q̃dam ptes fm phm in fine primi ethicorũ ptici pantes aliqualit̃ rõne cõcupiscibilis ⁊ irascibilis: ⁊ iste fm hoc q̃ ptcipãt aliqualit̃ rõne eleuant̃ supra posse sensualitatis ⁊ efficiunt̃ subiecta virtutis ⁊ vitij. de hoc iterũ quere alibi in assignatꝭ locis.

Arti. X K

Quid est rõ diuisa in duas ptes vtrũ. s. sit potentia vna vel plures.

Arg. pmo. 20

Ad scdo loco q̃ nõ 20 30 40 50

Solo ad pmũ.

Deinde queri̇t de hoc qõ dicit ibi [Ratio eĩ vis est anĩe superior. s. a.] Et querunt̃ q̃nq̃ quid sit ratio diuisa in duas ptes/ vtrũ potẽtia vna vl̃ plures: scdo per q̃d distinguant superior ⁊ inferior: tertio de inferiori: quarto de superiori: ⁊ quinto qualit̃ superior debet regere inferiorẽ. Ad primũ sic ꝓcedit̃ dicit Augꝰ q̃ est vis anime superior: g̃ est vis vna ⁊ nõ plures. Item rõ ponit̃ in diffinitiõe libe. arb. cum volũtate: g̃ sicut voluntas est vis vna: ita ⁊ ratio/ vt videt̃. Contra vis illa quecunq̃ est ab Aug. vocat̃ multis noĩbꝫ. s. intellectus ⁊ ratio superior ⁊ appetitꝰ. Item sapientie rõ ⁊ inferiorẽ vocat multis noĩbus. s. actionẽ/ rõnem scientie mulierẽ: constat aũt q̃ non omnia hec dicunt actũ vnĩ vis siue potentie: g̃ videt̃ q̃ nõ supponat vim vnã. Item ipe dicit q̃ superior cõtemplãdis eternis inherescit: cõtemplari aũt specularõis practice est/ ⁊ inherescere est voluntatis ⁊ cõplaciti: ergo nominat superior nõ solum rõnem sed etiã voluntatẽ. Item habet̃ de inferiori: q̃z inferior ratiocinat̃ de inferioribꝫ/ ⁊ agit vt dicit in littera/ ⁊ hec sunt rõnis ⁊ voluntatis. Itẽ mulier ⁊ vir comedũt: ergo gustauerũt illicitũ: hoc aũt fit p assensum voluntatꝭ: ergo concutra illaꝫ partũ separat̃ a volũtate. Solutio sine p̃iudicio videt̃ mihi esse cõcedendũ q̃ ratio q̃ hic diuidit̃ ab Aug. dicit totũ quo ꝓficit̃ motus ex parte anime rõnalis fm rõnem practicã ⁊ appetitũ voluntatis. sed tñ principalit̃ quo ad rõnem practicam/ sicut etiã dictũ est de sensualitate nec cogit prima obiectio: q̃z in loco illo Augꝰ de distinctiõe virium aĩe agere nõ intendit: ⁊ ideo vocat vim cõmunit̃ id in quo est vis ad motũ bonũ vel malũ: ⁊ hoc non est vnũ. Ad aliud dicendũ q̃ qũ ponit̃ in diffinitione li. ar. tũc ponit̃ cum voluntate/ ⁊ tũc est ediuerso diuisa/ intelligit̃ tñ cõmunit̃ ad superꝰ ⁊ inferius. Sz augꝰ hic nõ videt̃ hoc attendere nisi forte principalit̃: q̃z officiũ hujꝰ duplicis cõuersiõis primo ẽ in rõne ⁊ in volũtate ẽ sicut seq̃nte decretũ rõnis.

Ad 2m

Arti. XI L

Penes quid differunt ille due portiões superior ⁊ inferior.

Ar̃ pꝰ q̃ penes obiecta

Secũdo queri̇t penes q̃d distinguunt̃ ille portiones/ ⁊ videt̃ q̃ penes obiecta: q̃z superius ⁊ inferiꝰ eternũ ⁊ tempale nõ habet rõnẽ vnã ergo nõ mouent fm rõnem vnã/ sed superior mouetur ab eternis ⁊ inferior a tpalibꝫ: g̃ nõ sunt potẽtia vna sed distincte p obiecta. Item minꝰ differũt tpale ⁊ tempale q̃z tpale ⁊ eternũ. sed tempale ⁊ tempale q̃nq̃z cõstituũt potentias plures: ergo multomagis tempale ⁊ eternũ. Sz cõtra regens ⁊ exequens necesse est q̃ respiciant ad idẽ: q̃z regens in nullo regit nisi in eodẽ qõ exequens exequit̃. superior aũt est regens ⁊ inferior exequens: g̃ necesse est q̃ ambe respiciant idem. scz tempalẽ actũ in quo regit superior/ et operat̃ inferior vel disponit. Itẽ in littera dicit̃ q̃ cum disserimꝰ de vtraq̃z pte mẽtis humane de vna quadã re disserimꝰ nec eam nisi p officia geminamꝰ ergo nõ differũt fm rem que sit potentia: g̃ sunt potentia vna. Solutio puto dõm esse q̃ sunt potẽtia vna/ sicut vltimo phat̃ ⁊ nõ distinguunt̃ nisi p habitus ⁊ officia: habitꝰ eĩ superioris est regula diuine iusticie q̃ attendit̃ in operabilibꝫ penes licitũ ex p̃cepto dei vel nõ licitũ vel expediens ad motũ vel fidei edificationẽ vel nõ expediens vel fm q̃ facit sincerã cõsciam vel nõ: q̃z tales rõnes sunt diume: habitus aũt inferioris attendit̃ penes turpe vel pulchrũ siue honestũ ciuibꝫ vel nõ honestũ appropinquãs medio virtutis vel nõ appropinquãs: q̃z tales rõnes humane sunt ⁊ ambe rõnes humane. s. et diuine sũt respicientes ad eadẽ opabilia: ⁊ ideo disparriunt̃ in officio regiminis ⁊ recti per habitꝰ istos: sed idem habent opus ⁊ obiectũ/ licet nõ eandẽ rõnem operꝭ attendant: q̃z hoc cõtingit ⁊ vnũ ⁊ idem opꝰ habet diuersas regulas quarũ vna sub alia est ⁊ imitans aliam/ sicut etiã iurisperiti/ dicunt q̃ leges imperatorũ nõ dedignant̃ sacros canones imitari. Ad primũ ergo dõm q̃ superius vt superꝰ in rõe increati non mouet potentiã/ sed potius in rõne regule inferioris ⁊ ideo nõ valet obiectio. Ad aliud dõm q̃ minꝰ differunt fm naturã/ sed q̃nq̃z multoplꝰ differũt in rõne mouendi: q̃z eternũ ⁊ tpale mouere pñt ad idem: ⁊ tunc attingunt se sicut regens ⁊ rectũ.

Arg. pmo 20

Solo.

Ad primũ

Ad 2m

Arti. XII M

Utrũ cõtingat portionẽ supiorẽ peccare venialiter tñ: aut venialiter ⁊ mortalit̃ simul.

Arg. pmo q̃ no

Tertio queri̇t de superiori ptitione vtrũ ipaz cõtingat errare: ⁊ videt̃ q̃ nõ: q̃z cuius officium ꝓprium est semp in eternis inherere/ illõ

nō cōtingit errare: superioris aūt portōis est hoc officiū: g̃ superiorē portionē nō contingit errare. Itē in anima est ꝑs ꝓpetue peruersitat̃ vt sensualitas q̃ nunq̃ in hac vita ita sanat̃ quin appetat illicitū: qz ipsa est caro que cōcupiscit aduersus spiritū. Item est in anima pars que pōt errare z dirigi vt mulier/ siue inferior portio: ergo ad complementū diuisiōis videt q̃ sit superior ꝑs que nunq̃ possit errare. Itē regulā nō cōtingit curuari manente specie regimis superior autē portio est prima regula regiminis mulieris: ergo si ipsa incuruat̃ nulla spēs manet regiminis. Probatio prime est: qz nō est species regiminis nisi ad normā regule. Scda aūt supponit̃ ex littera vbi dicit q̃ viri est regere mulierē. Sed contra hoc est qd dicit̃ in littera q̃ vir quādoq̃ comedit cum muliere. Sed cūc vlterius querit̃ si hoc detur q̃ vir peccat vtrū cōtingat ipm peccare venialiter et mortalit̃/ vel mortaliter tm̄: videt̃ q̃ mortalit̃ tm̄: qz in serpente est veniale peccatū tm̄, in muliere aūt veniale z mortale: ergo cū nō remaneat nisi tertium membrū in viro erit mortale tm̄: nō enim potest esse quartū q̃ sit peccatū z q̃ nec sit veniale nec mortale.

Item nihil est auertens ab eternis rōnib̄ z incommutabilib̄ nisi mortale: vir autē nō peccat nisi per auersionē ab illis: ergo non peccat nisi mortaliter.

Sed ꝓtra/ponat̃ q̃ aliquis moueat̃ leui motu surreptiōis inanis glorie de scientia vel sanctitate contra qd istemotus nō est peccatū, cum aūt nullū habeat obiectū in sensu/nec sit aliquid sensibili cōiunctum nō potest esse sensualitat̃ nec est inferioris portōis rōnis: qz illius est disponere tempalia: ergo est in superiori: ergo superior portio pōt peccare venialiter. Solutio dicendū q̃ superior portio pōt venialiter peccare z mortalit̃. Ad primū ergo dicendū q̃ oppositorꝫ semp est potentia vna: z ideo potentie cuiꝰ actus et officiū est cōuerti in eternas rōnes modo supradicto illiꝰ etiaz est cōuerti ad rōnes illis cōtrarias/ vt peccatū z demeritū z illicitū z huiusmodi/ sed verū est q̃ nō depcat̃ nisi ad optimū: quia illud est finis/z denominatio dat̃ a fine/ z diffinitio respicit nomen: z iōo officiū etiā respicit finem: quia diffinitio est p officiū z actū, vñ licet superioris portionis semp sit cōuerti ad rōnes eternas/ non tamē cōuertit̃ semp sed quādoq̃ puertit̃ ab illis. Ad aliud dicendū q̃ in statu vie z meriti non potest esse talis corruptio: qz illa cōtrariaret̃ possibilitati cōuersionis ad deū: sed corruptio ad veniale nō cōtrariat̃ z ideo illa est in anima z nō sequens. Ad aliud dicēdum q̃ superior portio est regens et non regula, regula em̄ est iustitie diuine ratio: z illa nō corrūpit̃: z etiam qñ auersio facta est p rōnem manet possibilitas ad gratiaz z cōuersionis ad regulā: z ideo corrupta supiori parte adhuc manet spēs regiminis. Ad id qd vlterius querit̃ meo iudicio dici debz q̃ potest peccare venialiter: z tñ bñ cōcedo q̃ potestas peccādi venialit̃ est a corruptione sensualitat̃/ sed hec corruptio duplex est: scz que est sensualitat̃ vt subiecti z cause/sicut illa que est in viribz inferioribus cōiunctis carni z illa que est sensualitatis vt cause et non subiecti: z illa diffusa est in omnib̄ viribz anime rationalis ꝓter corruptionē ad colligantiā carnis et ex illa corruptiōe ꝓcedit instinctus in superiori portione z in alijs quibusdā ꝓtibus aīe spiritualiū peccatorū vt cuiusdā inanis glorie z superbie z infideli-

20 30 40 In ꝓtrariū ōstiūcl'a p̄a Arg. p̄mo q̃ mortalit̃ 20 Solo Ad p̄mū Ad 2m et 3m Ad. q. p̄mā z ad primū obiectū

tatis q̃ nec ex habitu nec ex deliberatiōe proceduns et per hoc patet solutio ad primū: qz illud peccatū est a serpente vt a causa/nō tamē est in eo vt in subiecto. Ad aliud dicendū q̃ hoc verū est q̃ nō auertit nisi mortale peccatū actuali vel habituali auersione: sz aliquid potest disponere ad auersionem vt veniale. Ad aliud dōm q̃ mortale peccatū viri corrūpit totū ordinē fm actū sed nō veniale.

Ad 2m Ad aliū cōtrariū. Arri. XII. B

Utrum mulier potest comedere sine viro z quid intelligit̃ per virū z quid per mulierem: et vtrū mulier habeat aliquē cōsensum aut solum vir: z que est delectatio morosa.

Quarto querit̃ de muliere siue inferiori parte rōnis, z querit̃ vtrum ipsa pōt comedere sine viro: z videt̃ q̃ sic: qz delectari potest cogitatio sine ꝓsensu: cōsensus aūt viri est: ergo comestio potest esse in muliere sine viro. Item serpens delectat̃ in illicito carnis/mulier in eodē/que est differētia vel qualit̃ cognoscit̃ q̃ mulier comedit/ videt̃ q̃ nulla: qz idem est delectabile z ad idem ordinatū: scz ad cōcupiscentiā carnis fm cōsensum: g̃ in nullo est differentia. Si dicas q̃ mulier p rōnem cōponit z diuidit formas qd nō facit sensualitas nobis communis cū bestijs. Cōtra/sensualitas cōponit z diuidit z elicit intentiōes amici vel nocui etiam in bestijs: qz aliter ouis nunq̃ fugeret lupū/ et sequeret pastorem vel canē. Si aūt dicat̃ q̃ videat mulier sub rōne honesti vl' turpis/z ita delectat̃ in eo. Cōtra illa delectatio est post deliberationē: g̃ ipsa esset mortale peccatū semp/qd falsum est. Item si di. q̃ cōsensus facit esse in muliere: hoc nihil est/ qz fm magistrū cōsensus ꝑtinet ad virū. Itera ꝓterea cōsensus facit mortale peccatū/nō aūt est mortale semper in muliere. Itez querit̃ vlteriꝰ vtrū mulier habeat aliquē cōsensum: z videt̃ q̃ nō: qz consensus est vltimū qd est añ operis ꝓfectionē/ sed vltimū ꝑtinet ad vltimā partē: z hoc est vir: ergo cōsensus nō est nisi viri. Sed cōtra est qd habet̃ in littera in duob̄ locis istiꝰ distinctiōis q̃ mulier cōsensit in delectationem z vir in opus. Ulteriꝰ querit̃ hic quando sit morosa delectatio: morosum em̄ respicit tempꝰ/ et a tempe dicit̃ cui diu iniacet delectatio/ videt̃ delectari morose z ita mortaliter peccat. Sz cōtra in vitas patrū legit̃/ q̃ cuidā creuit stimulꝰ per triginta annos/z tamē nō peccauit/vt dicūt patres. Item Paulus trib̄ vicib̄ rogauit vt discederet ab eo stimulus carnis (fm vnā glosam) z nō impetrauit: ergo a ꝑte nō est morosa. Solutio dōm videt̃ q̃ mulier comedere pōt sine viro quādo delectat̃ in illicito sine cōsensu ad opus. Ad hoc aūt qd querit̃ que sit differentia inter delectationē sensualitat̃ z mulier̃ dicendū videt̃ q̃ sicut patuit in questiōe de sensualitate q̃ ꝗdiu actualiter et habitualit̃ delectabile nō accipit̃ separatim a sensibili appbenso z appēditijs eius q̃ delectatio semp est in serpente: quādoq̃ autē accipit̃ actualit̃ vel habitualit̃ sub rōne turpis fm q̃ ciuiles determinant turpe sicut sub rōne verecūdi/ vel eiꝰ qd vult occultari: z qz tales rōnes nō adueritb̄ rutū: ideo tunc est in muliere/z bñ potest esse talis cogitatio vel habitu vel actu ante cōsensum z in delectationē z in opus: z tūc mulier venialit̃ comedit. Ad id aūt qd querit̃ de cōsensu dico q̃ du-

Ad p̄o q̃ 20 ōstiūcl'a p̄a Obiectū Solo Solo 40 50 60 ōstiūcl'a p̄a Arg. p̄mo q̃ nō In ꝓtrū ōstiūcl'a p̄a In oppositū ad hic p̄o 20 Solo Ad oīa q̃ ꝓ primū Ad. q. 2a

plex est ꝓsensus: scz in delectatione interiore & in op⁹ exterius / & illa q̃ est in opus exteri⁹ ꝓprie est viri: qz per illam exhibent membra arma iniquitatis peccato. illa aũt que ē in delectatione interiore est q̃dē ꝑnc̃ipaliter mulieris / sed tm̃ per ignaua dissimulatōis imputat etiã viro / vt in littera habet. Ad id aute qd̃ cõtra obijcit dõm ꝙ vltimũ qd̃ est ante cõplemẽtũ operis est cõsensus in opus & nõ cõsensus in delectatione interiore / & ille cõsensus est viri. Ad id qd̃ vlterius querit dicendũ sine ꝓiudicio / ꝙ delectatio mozosa nõ dicit a breuitate vel longitudine temp̃is / sed potius a corpore vel vigilantia rõnis. vñ vt magis specificet puto ꝙ si multis diebꝫ intaceat cõcupiscẽtia delectabilis cum reuisu rõis ꝙ est meritũ pugne & nõ peccatũ / sicut ꝓbat obijciendo. sed si nõ resistit ratio postq̃ vidit illud sub intentiõe turpis & inhonesti & peccati & illiciti / tunc puto ꝙ etiaz in parua hora mozosa dicit: qz a turpi & pctõ viso ratio nõ auertit ꝑ actualẽ & habitualẽ cõsensum.

Ad obiectũ ?2am. q.

Ad. q. 3am cũ obiectis simul.

Arti. XIIII

Utrũ superior rõ habeat regere inferiorẽ & an serpens absoluit a regimine rõnis.

Arg. ꝑmo

Quinto querit de regimine inferioris a superiori: & ꝓcedit sic: Quecũq̃z duo sic se habent ꝙ vnũ est regens & alterũ est rectũ necesse est ꝙ regens respiciat ꝑ regulas aliq̃s ad act⁹ recti: inferior & superior porto sic se habẽt: ergo necesse est ꝙ vnũ respeciat actus inferioris ꝑ regulas aliq̃s: ergo vir & mulier diuersimode sunt circa act⁹ cõsdẽ. Itẽ in corporib⁹ ita videm⁹ ꝙ corpus qd̃ q̃nq̃z mouet et quãdoq̃z nõ / & q̃nq̃z generat & q̃nq̃z nõ regit a corpe sp̃ manente in esse / & qd̃ est ꝑpetui motus sicut generabilia & corruptibilia & regulant a celo moto: q̃ videt ꝙ cũ sit serpẽs magis mutabilis q̃z mulier ꝙ serpens magis debet regi a viro q̃z mulier. Item inter regens & rectũ in natura talis est habitudo ꝙ regens est mouens & rectũ motũ: q̃ videt ꝙ nul⁹ motus surgere põt in sensualitate et inferiori portione qui nõ ꝓcedat a superiori tanq̃z a primo mouente: et hoc falsum est: ergo nõ se habẽt sicut regens & rectũ / vt videt. Item naturaliter sic est ꝙ omne qd̃ difformiter se habere põt inesse supponit alij se regulanti qd̃ nullo mõ inesse difformit habere se potest. sed superior portio potest se habere difformit in peccando et nõ peccando: ergo alij supponi debet a quo regulet & nõ debet regulare alia / vt videt. Sol'o puto primũ argumentũ esse necessariũ / licet q̃dam dicant ꝙ superior portio sit sinderisis / de quoz opinione non est mõ locus disputandi: qz alibi de hac sentẽtia disputatũ est. Ad aliud dicendũ videt ꝙ serpens non absoluit a regimine rõnis: sed hoc est in dissensu cũ pueniente in motib⁹ eo mõ quo dicim⁹ primos motus esse voluntarios: sed qz voluntate cõtraria puniri potest hic & ille: & ita cõtineri sensualitas. sz non subditur regimini / ita ꝙ possit sibi imprimi rectitudo glorie fm rõem virtutis nec hoc oportet: quia regulata nõ vno modo se habẽt ad normã regule. Ad aliud dicendũ ꝙ est regulans in natura vniuersaliter / & est regulãs ꝑticularit: vniuersaliter sicut mot⁹ primi mobilis / cui⁹ diuersitas respondet diuersitati regulatorũ: diuersitas inquã ꝓueniens ex diuersitate mobiliũ & situ diuerso stellarũ / & huic in homine respõdet rectitudo iusticie diuine descripta in sinderisi que regit vniuersaliter nõ respiciens ita ad ꝑticularia: qz multa in ꝑticularib⁹ cõtingunt ꝓeter eã. Est etiã regens ꝑticularit sicut vis regitiua in corpore genitri: & hoc regẽs ē mutabile / & supponit alij vniuersali & ĩmutabili / & huic respõdet in nobis superior portio que etiaz in nobis supponit regimini sinderisis: hoc aũt qd̃ obijcit ꝙ non est aliq̃s motus in recto nisi ex regente. Dõm ꝙ falsum est: qz in natura sunt in materia q̃litates agentes & patientes / ꝓter quas etiaz motu facto a superiori q̃nq̃z non fit generatio & corruptio corporib⁹ in cõtrariũ dispositis / vt dicit Ptholome⁹ / & ita est in istis spũalib⁹ dispositio corruptiõis in serpẽte habundãs & in mulie re: post hoc est in viro min⁹ / sed tm̃ est aliqua: & ideo a tali corruptione frequent fiunt mot⁹ inordinati / et etiã motu facto regẽte fm rectitudinẽ regule quandoq̃z tant⁹ est imper⁹ corruptiõis ꝙ motus regulãtis excludit & vincit: & per hoc ptz solutio ad rotum.

2o

3o

4o

Solo. ꝑncipalis & ad primũ.

Ad 2m.

Ad 3m et 4m

Ad sequentiũ aũt & ꝓcedentiũ faciliorẽ intellectũ notanda est diuisio viriũ mortuarũ anime rationalis sicut etiã ꝑsupposita est diuisio sensibilis anie. Dicẽdũ ergo ꝙ bonũ mouet fm phm: q̃ fm diuisionẽ boni erit diuisio motuũ ꝓ. potest igit accipi bonũ vt cognita qd̃ facit nunciationẽ de motu vel vt tangens appetitũ / & vtroq̃z mõ est motiuũ / & primo mouet cognitionẽ practicã que a pho vocat practicus intellectus & proximo motui tangit affectũ sine volũtatẽ. hec igit cõiuncim accepta aut sunt respectu increati boni tm̃ aut increati ꝓut regulat bonũ creatũ: aut respectu creati tm̃: qz quartũ membrũ nullũ ē eo ꝙ creatũ nõ regulat increatũ sed ecõuerso / vt supra dixim⁹. Si increati tm̃ / tũc sunt potentie imaginis / de quib⁹ alibi dictũ est qualit sumant / & in hoc opere & in alio. Si aũt obijcit ꝙ imago etiã est quando anima meminit se / intelligit se / diligit se: & ita nõ est respectu dei tm̃ solutũ est totũ. j. lib. distinc. iij. qz nõ est imago in hocmũ prout ipsa potentia imago est: et ita intellect⁹ & affect⁹ tunc ab ea incipiũt / & in bonũ increatũ terminant. Si aũt ē respectu boni increati ꝓut est regula boni creati nõ est nisi fm rõnes rectissimi iuris diuini. hoc igit dupler est: scz in principij⁹ vniuersalib⁹ in quib⁹ nullus est error vt fornicatione esse peccatũ mortale / & sic est sinderesis q̃ nõ errat vt dicunt sancti / aut est fm rõnes applicabiles / particularib⁹ in ope / & sic est portio superior que respicit ꝑticulares act⁹ inferioris / & tm̃ fm rõnes superiores / aut ex vtraq̃z est scz sinderisi ꝓponente & ratione assumente / & tunc est cõscientia: quia cõscientia est proprie cõclusionis que sequit ex maiori sinderisis & minori rõnis / vt cum dicit cõscientia heretici ꝙ moriendũ est anteq̃z iureꝫ: hoc ideo dicitur cõscientia quia sinderisis ꝓuiuerat ante moriendũ esse anteq̃z preceptũ quis transgrediat: & rõ assumpsit ꝙ preceptum dñi est nõ iurare ex quib⁹ sequit ꝙ moriendũ sit anteq̃z iureꝫ & circa sinderisim non erat error qm̃ illa in vniuersalib⁹ est principij⁹ ꝑ se notis & in quibus nulla est exceptio. Sz rõ respiciens ꝑticularia opera in quib⁹ plurim⁹ incidit error decipit & errat & ideo ꝓuenit error cõscientie in cõclusione. Si aũ ē est boni creati / aut est ꝑ modũ nunciantis motus: & tunc est rõ practica: & intellect⁹ practicus aut ꝑ modum eligentis: & sic egredit libe. arb. aut ꝑ modũ cõplentis & elicientis per imperiũ & sic est voluntas: & sub his sunt motiue sensibilis anie / de quib⁹ prius habitũ est; sunt etiã multi actus rõnis / sicut & singu

Nota diuisionẽ viriũ mortuarũ.

Prio respectu increati tm̃.

Sol'o

Scdo modo. s. respectu boni increati ꝓut regulat bonũ creatũ.

Tertio mõ respectu boni creati.

eadẽ di. duoctauo.

cadēdi.du. v.vj.t.vij. laris de quibꝫ etiā sans habitū est in qōne delibe. arbi. sed hec omnia cum studio t pabriōe diligenti ex posita sunt in alio ope ab isto.

Qd talis est ordo peccandi vel cadendi in nobis qualis fuit in primis hominibus.

Illud quoqꝫ pretermittendū non est q talis nunc in vno homine tentatiōis est ordo t pgressio qualis tunc in primis precessit parentibus. Ut eñ tunc serpens malū suasit mulieri ipsaqꝫ consensit: deinde viro suo dedit: sicqꝫ cōsummatū est peccatū: ita t nunc in nobis pro serpente est sensualis motus anime: pro muliere inferior portio rōnis: p viro su-
1.Cor.11. perior ratiōis portio. Et hic est vir q fm apostolū dicit imago t gloria dei: t illa est mulier que fm eundē dicit gloria viri. Atqꝫ inter hunc virum t hāc mulierē est velut quoddā spirituale cōiugiū naturaliscqꝫ cōtractꝰ quo superior rōnis portio quasi vir debet preesse t dominari. Inferior vo quasi mulier debet
1.Cor.11. subesse t obedire. Ideo vir fm apm̄ non debet habere velamen: sed mulier. Et sicut in cunctis animātibꝰ nō est repertū homini adiutoriū simile sibi: sed de illo sumptum qd ei formareť in cōiugiū: ita t in partibus anime quas cum pecoribꝰ habemꝰ cōmunes nullū menti nostre simile est adiutoriū. Unde Augu. in eodē: Illud nostrū qd in actiōe temporaliū tractando ita versať vt non sit in nobis cōmune cū pecore: rōnale est quidē: sed ex illa rōnali mente qua subheremꝰ intelligibili t incōmutabili veritati tanqꝫ ductū et inferioribꝰ tractandis gubernandiscqꝫ deputatū est. Sicut eñ in omnibꝰ pecoribꝰ nō est inuētum viro adiutoriū simile sibi: nisi de illo detractū in cōiugiū formareť: ita menti nostre qua supernā cōsulimꝰ veritatē: nullū est adiutorium rerū temporaliū quantū nature hoīs satis est simile adiutoriū ex anime ptibꝰ quas cōmunes cū pecoribꝰ habemꝰ. Ideoqꝫ rōnale nostrū nō ad vnitatis diuortiū separatū: sed in auxiliū societať quasi deriuatū i suo dispartiť officio. Et sicut vna caro est duorū in masculo t in femina: sic intellectū nostrū t actionē siue rationē t appetitū rōnalē: vel si aliquo modo significantiꝰ dici possunt vna mentis natura cōplectiť: vt sicut de illis di-
Gen.2. ctū est: Erūt duo in carne vna: sic t de his dici possit: duo in mente vna. Ecce ex his verbis aperte intelligi pōt q̄liter in aīa hoīs existat imago illiꝰ cōiugij: t q̄liter in singulis nostrū spū̄aliter sint illa tria. s. vir: mlr: serpēs.

Qualiter per illa tria in nobis cōsumetur tentatio.

Nunc superest ostendere quō per hec tria in nobis consumeť peccatū: vbi agnosci poterit si diligenter intendať quid sit in aīa mortale vel veniale peccatū. Ut eñ ibi serpens suasit mulieri: t mulier viro: ita t i nobis sensualis motus cū illecebrā peccati cōceperit: quasi serpens suggerit mulieri. s. inferiori parti rōnis: id est rōni scientie que si cōsenserit illecebre: mulier edit cibum vetitum. Post de eodem dat viro cū superiori parti rōnis: id ē rationi sapientie eandē illecebrā suggerit q̄ si consentit: tunc vir etiam cū femina cibum vetitū gustat. Si ergo in motu sensualitatū peccati illecebra teneať: veniale ac leuissimū est peccatū. Si vero inferior pars rōnis cōsenserit: ita vt sola cogitatiōis delectatione sine voluntate pficiendi teneať mulier sola manducauit non vir: cuiꝰ auctoritate cohibeť voluntas ne ad opus vsqꝫ pueniat. Si vero assit plena voluntas pficiendi vt si assit facultas ad effectū perducať vir quoqꝫ manducat: q̄ superior ps rōnis illecebre consensit: t tūc est damnabile t graue pctū. Quādo aūt mulier sine viro gustat aliqū est mortale aliqū veniale peccatū. Ut eñ dictū est tunc mulier sine viro gustat: cum ita delectatione cogitatōis peccatū teneť: vt faciendū nō decernať vel cum quidā terminꝰ t mensura a peccato adhibeť a viro: vt nō liceat mulieri effrenata libertate in peccatū pgredi. Si ergo peccatū nō diu teneať delectatione cogitatiōis: sed statim vt mulierē tetigit viri auctoritate repellať: veniale est. Si vero diu in delectatiōe cogitatiōis teneať: t si voluntas perficiendi desit: mortale est t pro eo damnabiť simul vir t mulier: id est totus homo: q̄ t tūc vir nō sicut debuit mulierē cohibuit: vnde potest dici cōsensisse.

Repetitio summā pstringens.

Itaqꝫ vt breuiter summā pstringā qū peccatū ita in anima cōcipiť vt illud facere disponat: vel etiā pficiat aliud frequēter: aliud semel: vel etiā quādo delectatiōe cogitatiōis diu teneať: mortale est. Cum vero in sensuali motu tantū est vt p̄dirimꝰ: tunc leuissimū est: q̄ ratio tunc nō delectať. Ideo autē supra diri aliud frequēter: aliō semel: q̄ quedam sunt que si tm̄ semel fiant: vel facienda disponanť: damnāt: quedā vero nō nisi sepius fiant vl facienda decernanť vt de ocioso

verbo ⁊ hmõi. Hec Aug. in. xij. lib. de trini. tradit ita: Sicut in illo coniugio primoꝝ hominũ serpens manducandũ psuasit: mulier aũt nõ mãducauit sola: sed viro suo dedit: ⁊ simul manducauerũt: ita ⁊ in quo dã secreto cõiugio qõ in vno homine gerit ⁊ dinoscit cũ rõni scientie q̃ in reb⁹ tempalib⁹ agendis rõcinandi viuacitate versat aĩalis sensus ingerit quandã illecebrã: tũc velut serpens alloquit femina. Huic autẽ illecebre cõsentire de ligno vetito est edere. Sed iste cõsensus si sola cogitatiõis delectatiõe content⁹ est: superiori vero auctoritate ita retinẽt membra vt nõ exhibeant arma iniqtatis pctõ: sic habendũ estimo: velut lignũ vetitum mulier sola comederit. Si aũt in ꝓsensu illo ita decernit quodq̃ peccatũ: vt si sit potestas etiã opere impleat: intelligẽda est mulier dedisse viro suo simul edendũ illicitũ cibũ. Neq̃ eñ potest peccatũ nõ solum cogitandũ suauiter verũ etiã perpetrandũ efficaciter mente decerni: nisi ⁊ illa mentis intentio penes quam summa potestas est membra in op⁹ mouendi vel ab opere cohibendi male actioni cedat. Nec sane cũ sola cogitatiõe oblectat illicitis: nõ quidẽ decernens esse facienda: tenẽs tamẽ ⁊ volens libenter que statim vt attigerunt animũ respui debuerũt negandũ est eẽ peccatũ: ꝛz longe minus q̃ si et opere statuatur implendũ. Et ideo de talibus quoq̃ cogitatiõibus venia petenda est pectusq̃ percutiendũ ⁊ dicendũ: Dimitte nobis debita nostra. Neq̃ eñ sicut in illis duobus primis hominib⁹ personã suã quisq̃ portabat: ⁊ iõo si sola vtiq̃ mortis supplicio plectere: ita dici potest in homine vno si delectationib⁹ illicitis a quib⁹ cõtinuo se deberet auertere: cõgitatio libenter sola pascat: nec facienda decernant mala: sed tamẽ suauiter in recordatione teneant: quasi mulierẽ sine viro posse damnari. Absit hoc credere. Hic q̃ppe vna persona est: vnus homo est: totusq̃ damnabit: nisi hec que sine voluntate operandi: sed tamen cum voluntate animũ talib⁹ oblectãdi solius cogitatiõis sentiunt esse peccata p mediatoris gratiã remittant. Idez quoq̃ in libro cõtra manicheos de hoc eodem sic ait: Apostol⁹ dicit: Scõm principẽ potestatis aeris huius: spũs qui nunc operat in filijs diffidentie. Nunqd ergo visibiliter eis apparet aut quasi corporeis locis accedit ad eos et operat? Sed miris modis p cogitationẽ suggerit quicqd potest: quibus suggestionibus

Rom.6.

Matth.6.

Eph.2.

resistendũ est. Nõ eñ ignoram⁹ astutias ei⁹ Quomõ eñ accessit ad iudam quãdo ei persuasit: vt dominũ traderet? Nunqd in locis aut per hos oculos ei visus est? Sed vtiq̃ vt dictũ est in cor eius intrauit. Repellit autẽ illũ homo si paradisũ mentis custodiat. Posuit eñ hominẽ deus in paradiso vt operaretur ⁊ custodiret: qz sicut ecclesie dicit in canticis canticoꝝ: Ortus cõclusus fons signat⁹ quo vtiq̃ nõ admittit puersitatis ille persuasor: sed tamẽ per mulierẽ decepit. Non enim etiã ratio nostra deduci ad cõsensum peccati potest: nisi cum delectatõ mota fuerit in illa parte animi qua debet obtempare ratõni tanq̃ rectori viro. Etiã in vno quoq̃ nostrũ nihil aliud agit cum ad peccatũ quisq̃ dilabitur q̃ tunc actũ est in illis tribus serpente: muliere ⁊ viro. Nam primo fit suggestio siue p cogitationẽ siue p sensus corporis vt videdo: tangendo: vel audiendo: vel gustando: vel olfaciendo. Que suggestio cũ facta fuerit si cupiditas nostra nõ moueat ad peccandũ: excludit serpentis astutia. Si autẽ mota fuerit: quasi iam mulieri psuasum erit: sed aliquãdo ratio viriliter etiã cõmotã cupiditatem refrenat ⁊ compescit. Qõ cũ fit: nõ labimur in peccatũ: sed cum aliquãta lucratõne coronamur. Si aũt ratio cõsentiat ⁊ qõ libido cõmouerit faciendũ esse decernat ab omni vita beata tanq̃ de paradiso expellit homo. Iam enim peccatũ imputatur etiã si nõ subsequatur factũ quando rea teneturin cõsensione conscientia.

2. Lorꝝ.2.

Job.15. Luce.22 Gen.2.

Cant.4

Utrũ nunc in vno hoie sit ordo tentatõis ⁊ pgressio qualis pcessit in primis parẽtib⁹. Arti. XV P

Deinde querit de hoc qõ dicit ibi [Illud q̃q̃ pretermittendũ nõ est] Remanet eñ adhuc querendũ / vtrũ iste progressus sit fm omnẽ peccatũ: ⁊ videt q̃ nõ: qz in otioso delectatio morosa nõ est peccatũ mortale / ⁊ etiam si vir comedat tota anima nõ damnat ꝓter hoc. Si concedat hoc videt esse cõtra litterã vbi mgr dicit q̃ potest eẽ mortale si sepius discernat esse faciendũ. Item in euangelio habet q̃ reddet ratio de ipo in iudicio: cum ibi igitur nõ querat ratio de modico / videt q̃ mortale possit fieri. Sed cõtra hoc doctores obijciũt q̃ species nõ permutant: veniale autẽ ⁊ mortale sunt diuerse species peccatoꝝ: ergo nõ pmutant adinuicẽ: ergo veniale nõ fit mortale. Item quecũq̃ sine proportione distant eorũ nõ est pmutatio adinuicẽ: sed veniale ⁊ mortale sic distant / qõ pbat per penas debitas eis: ergo nõ est eorũ pmutatio adinuicẽ. Item nulla circũstantia aggrauat in infinitũ: iteratio aut actus siue cõsuetudo est circũstantia: ergo nõ aggrauat in infinitũ, sed in infinitũ aggrauaret si efficeret mortale: qõ pbat per penã: ergo nõ facit ipsum mor-

Arg. pmo

q̃ nõ.

Arg. in ꝓriũ.

2o

Rões i oppositũ pma

2a

3a

Questi. p1 tale. Ulterius querit/ vtrū iste processus sit in omni mortali/ & videt q̄ nō: qz quedā mortalia sunt q̄ nihil rōnis habent in sensualitate vt multa genera superbie/infidelitatis & inanis glorie & hmōi: ergo in bis nō possunt saluari grad⁹ illi. Solutō dicendū q̄ in omnib⁹ peccatis sunt isti gradus quo ad primū motū & secundū & tertiū/sed nō sunt eiusdē ponderis motus illi: qz nō puto hoc q̄ in veniali qd ē ex genere est veniale: etiam in superiōris portionis cōsensu fit mortale nisi accedat aliqd aliud. Ad id qd cōtra obijcit dicendū fm doctores q̄ cōuersio ad bonū cōmutabile in veniali est portionata cōuersiōi ad idē in mortali: sed nō auersio auersiōi: & ideo ex parte cōuersiōis potest crescere placētia intantū q̄ in cōtempru dei quādoqz fiat qd mō fit ex infirmitate vel leuitate/ & tunc est mortale nō ex iteratione sed ex contemptu accedēte. Ad aliud dōm q̄ ratio reddet in die iudicij de quo & magno qd p penitentiā nō deletū est: & iō sancti tūc de nullo reddent rōnem: qz cremabilia sunt purgata tunc per ignem quo exuret facies mūdi & purgatorij. Sed impijs & venialia et mortalia sūt seruata: qz p penitētiā nō sūt deleta: et ideo reddent rōnem de vtrisqz: sed tamē alia ratione net de quadrante & alia de centū marcis & p ratione quadrant' non trudet baliu⁹ in carcerē si non cū quadrante abstulisset centū: & iste est sensus euangelij fm litterā. Ad id qd vlterius querit dōm q̄ in omni peccato mortali possunt esse grad⁹ isti: sed sicut supra dixim⁹/ prim⁹ motus erit serpentis nō vt subiecti sed vt originantis corruptionē ex qua quasi exalat corruptio illa: & hoc dico in via in qua habet locū stat⁹ tentatōis: qz in damnatis nō est sic: qz in illis mot⁹ procedūt ex malicia radicata & cōfirmata.

Solutio principalis

Ad primū qd ē i ꝓriū

Ad 2m

Quō reddetur rō d pecatis.

Nota bene

Ad. q. p̄mā

Qd sensualitas sepe in scriptura aliter q̄z supra accipitur. s. vt etiam inferior rationis portio eius nomine intelligatur.

Nō est aūt silentio p̄tereundū q̄ sepe in scriptura nomine sensualitis: nō id solum in anima qd est nobis cōmune cum pecore: sed etiam inferior portio rationis que tempaliū dispositioni intendit intelligit. Qd diligens lector in locis scripture vbi de ipsa fit mētio vigilanter annotet.

Arti. XVI

Q

Arg. p̄mo.

Quare inferior portio dicit sensualitat'.

Deinde querit de hoc qd dicit ibi [Non est autem silentio p̄tereundū.] Non enim videt esse ratio quare inferior portio sensualitat' vocetur cū mgr ex verbis Augu. dicat q̄ nō est de pecori na eo q̄ alit in cōiugiū viri nō posset assumi. Item ipse dixit q̄ ex ipso est tra ducta sic inferi⁹ a superiori cū q̄ est eiusdē nature. Solo dōm q̄ sensualitas p̄t dici a sensualitate nature vel a sensualitate obiecti vel vtroqz mō simul: primo mō nō cōuenit inferiori portioni rōis: qz ipsa nō est sensibilis nature/ sz spūalis & rōnalis. Secō mō cōuenit ei: qz ipsa est operans circa ꝓticularia sensibilia in qb⁹ est vita nr̄a sz disponat ea fz rōes nō sensibiles sz abstractas q̄ sūt rōes honesti & boni ciuil'/ vt pri⁹ habitū ē. Tertiō ire nō cōueit ei sed sensualitati tm; & p b̄ ptz solo ad totū.

2o

Solo

Redit ad liberi arbitrij ꝓsideratōz

Iam vero ad propositū redeam⁹. s. ad liberi arbitrij tractatū: qd philosophi diffiniētes dixerunt liberū de voluntate iudiciū: qz ptās ipa & abilitas volūtatis & rōnis quā supra dixim⁹ esse liberū arbitriū: libera est ad vtrū libet: qz libere potest moueri ad hoc vel ad illud. Liberū ergo dicit arbitriū quantū ad voluntatē: qz voluntarie moueri & spontaneo appetitu ferri pōt ad ea que bona vl' mala iudicat: vel iudicare valet.

Dl. XXV de libero arbitrio fm Ab siue ig nā

A

Iam vero ad positū redeam⁹] Hic mgr agit de libertate ar. & hz tres ptes: in qua p̄ma tāgit qd sit fz phos. In secā q̄ sbsint ei ibi [Hoc aūt sciēdū] In tertia tāgit quo p̄ sit vt subiecto p̄ ibi [Et quidē fm p̄dicta.

Arti. I

Quare lib. ar. dicit duplici noīe & q̄re substātiue & adiectīe & an bñ diffinit & an sit vna potētia ꝓticular' vl' vlis diffusa i oib⁹ motiuis.

Incidit aūt q̄stio circa p̄mā ptē de noīe li. ar. quare duplici noīe dr: Ite q̄rit qd est rōnis sz arbitriū cadit in noīe suo substantiue & id qd est a volūtate cadit ibi adiectiue. s. liberū. Ulterius q̄rit de diffinitiōe q̄ hic dat/ & dr eē phica q̄ est liberū de volūtate iudiciū: aut enim denotat cām efficientē aut notat materiā. si cām efficiētē tūc libertas ar. est de volūtate vt de cā: q̄ libertas nō p̄mo inuenit in li. ar. Qd si procedat ꝓtra vr eē q̄ potētie aīe denoiari debēt ab eo qd p̄mo & p se in ipa inuenit. si q̄ libertas p̄mo inuenit in volūtate/ voūtas poti⁹ ab eo dz denoiari q̄z li. ar. & hoc nō fit: q̄ p̄mo ē in li. ar. vt vr. si aūt notat materiā nō pōt notare materiā nisi circa quā est: & b̄ etiā videt eē falsum: qz dicit Dam. ij. li. ca. xxij. Libero arbitrio appetit/ & libe. arb. inquirit & scrutat/ & libero ar. iudicat/ & libe. arbi. disponit/ & li. ar. eligit: & lib. ar. impetū facit/ & li. ar. agit & opat sp in his q̄ fm naturā sunt: q̄ nō ē tm circa volūtatē. Ex b̄ vlteri⁹ iterū vr q̄ lib. ar. nō fit vna potētia ꝓticularis sz vna vlis diffusa q̄si in oib⁹ motiuis. Qd etiā vr p Aug. q̄ in li. v. rnsionū sic dicit Cū loquimur de li. ar. nō de pte aīe loq̄mur sed de tota: qz nec peccauit prim⁹ hō in pte aīe sz in tota q̄ qd⁹ est natura deliqr. qd si cōcedat oīno eadē rōne volūtas nō erit potētia vna ꝓticularis: qz volendo intelligim⁹ & volēdo inq̄rim⁹/ & omnia illa facim⁹ q̄ dicit Dam. Ps. Dam. ipse explanat q̄ nō est intētio sua q̄ liberū arbitriū sit potentia vl'is: sed q̄ moueat alias in homine cum in brutis moueant a naturali instinctu. vnde etiam immediate aū dicit sic: irrōnal' appetitus est irrōnaliū & agunt a naturali appetitu: iō neqz volūtas dr irrōnaliū appetit⁹ neqz cōsiliatio. Volūtas eim rōnal' & li. ar. appetit⁹ est. in oib⁹ aūt rōalib⁹ entib⁹ ducit mag' natural' appetit⁹ q̄z ducat: libero arbi. eim & cū rōe movet: qz cōiugate & cognoscitiue & vitales siue aīales virtutes in eodē li. ar. q̄ appetit tē. que aū inducte sūt: q̄ nō intendit hoc q̄ sit vl'is sz q̄ sit motor aliarū ad actū sicut & volūtas. Solutio dicendū fm p̄habita q̄ liberū arbitriū est nomiatū a rōe & volūtate: quia ipm radicat in essentia anime fm ordinē ad rationē precedentē & voluntatē vt

Arti. I

q̄stiūcla 2a

q̄stiūcla 3a

Rō prima

In ꝓriū p̄

Ar secō ad idem.

Tertio ad idē p auctores Aug.

Damascen

Solo

sequentē fm q̃ volūtas est in ratiōe: quia aliter proprie loquēdo volūtas nō est vt dicit Dam̄. ⁊ per hoc patet solutio ad id qd primo querebat. s. quare duplici nomine dicat. Ad aliud dicendū q̃ id qd est ratiōis in libero arbitrio quo ad actū qui est eligere est materiale ⁊ in potētia: idēo significat substātialit̄ id autē qd est volūtatis est formale ⁊ cōplens: ⁊ ideo significat formaliter. i. adiectiue. Ad id autē qd obiicitur de diffinitiōe dicendū q̃ potius interpretatio vel assignatio quedā est: sed tamē nō facim⁹ hic vim vtrū sit diffinitio vel nō: ⁊ quocūq; modo sit: dicēdū q̃ liberū nominat causam fm Aug^m ⁊ Berū. quia libertas omnis a volūtate est: vt supra ostensum est: q̃ nulla potētia in actu oīno causa sui est nisi voluntas: ⁊ a voluntate quecūq; sunt libere: qd autē causa sui est liberū est: vt dicit pbus: ⁊ ideo dicit cōmunit̄ q̃ volūtatis causa nulla querēda est: ⁊ ideo diffinit̄ infra di. sequēti q̃ volūtas est motus animi cogente nullo ad aliquid adipiscendū vel nō admittendū. Et Berū. diffiniēs liberū arbitriū dicit cōsensum rationalē ob volūtatis inamissibilē libertatem ⁊ ratiōis que semper ⁊ vbiq; portat vel participat indeclinabile iudiciū li. ar. puto dici. vnde patet q̃ volūtas est causa prima libertatis: ⁊ liberū arbitriū participat libertatē fm q̃ natura nō tēpore appetit⁹ supponit ⁊ substernit sibi voluntatē: quia extrema sunt aīa media natura nō tēpore necessario. sepius autē iam ostēsum est q̃ liber arbitriū est medium inter rationē ⁊ voluntatē. Ad id autē qd ⁊tra obiicit dicendū q̃ nominatio nō est a quocūq; primo qd inuenit in re: sed potius a substātiaiori et substātialiori est voluntati volūtas siue velleitas q̃ libertas: ⁊ ideo non noiat a libertate: sed a velleitate. P̄ licet primo in volūtate sit sicut in causa: tamē in libero arbitrio prius est tēpore: quia act⁹ liberi arbitrij p̄cedit actū volūtatis in agēdo sicut eligere p̄cedit velle cōplemētū ad ⁊sensum. Ad id qd querit vtrū sit potētia vniuersalis dicendū q̃ absurda est questio: quia nullus auctor vnq̃ voluit hoc: sed est fictio quorūdā. Ad auctoritates dicendū q̃ ideo sic loquit: q̃ omnis potētia participās libertatē volūtatis est vniuersalis ī mouēdo alias ad actū: per hoc enī q̃ nullo cogit interiori ⁊ exteriori efficit vniuersalit̄ potēs cōuertere se super omnia: ⁊ hoc intēdūt dicere auctoritates. Et nota q̃ quidā opinant hic liberū arbitriū esse vniuersalē potentiā ⁊ cōpositā quidē ex volūtate ⁊ ratiōe. quidā alij rationē ⁊ volūtatē esse idē ⁊ liberū arbitriū eē idē. cū vtroq; ⁊ habere differentiā in noīe tm̄. Unde dicūt q̃ illa tria sunt vna potētia habēs vim agendi tres actus: ⁊ distinguūt inter vim ⁊ potētiā dicētes q̃ potētia non dicat differentiā in actu tm̄ sed etiā in radicatiōe. s. q̃ alia sit p̄ter animē q̃ sit cōpleta ad hāc potentiā ⁊ ad illā: sed vires differūt tm̄ in actib⁹ ⁊ nō in radicatiōe: ⁊ hec omnia puto absurda ⁊ sunt alibi improbata: vt videt ratiōib⁹ necessariis ⁊ cogētibus: ⁊ ibi etiā posita est ars per quā inuenit̄ principiū distinctiōis potentiarū.

Ad q̃stiū cuilā secūdā

Ad q̃stiū cuilā de diffinitione.

Ad id qd p̄mo obiicit in ⁊riū.

Ad secūdū.

Qd liberum arbitriū non pertinet nisi ad futurū: nec ad oē futurū.

Hoc autē sciendū est q̃ liberū arbitriū ad p̄sens vel ad preteritū nō refert: sed ad futura cōtingētia. Qd enī in presenti est determinatū est: nec in potestate nostra est vt tūc sit vel nō sit quādo est: potest enī nō esse vel aliud esse postea: sed nō potest nō esse dū est: vl aliud esse dū id est qd est: ⁊ in futuro an hoc sit vel illud ad ptātem liberi arbitrij spectat. nec tamē oīnia futura sub potestate liberi arbitrij veniūt: sed ea tm̄ que per liberū arbitriū possunt fieri vel nō fieri. Si quis enī tale quid velit ac disponat facere qd in eius nullatenus sit potestate: vel quia sine ipsius dispositione eque fieret: in hoc ipse liberū non habet arbitriū.

Utrū liberū arbitriū quantū ad actū eligēdi siue deliberādi nō est nisi futuroru contingētiū ynos opabiliū quoq; nos sum⁹ dñi. Arti. II. B

Deinde queritur de hoc qd dicēbat [Hoc autē sciendū est q̃ liberū ar]. Uidet enī eē falsum: q̃ que in p̄terito sunt a volūtate hoīs facta sunt ⁊ que in p̄senti necesse est reducere ad aliquā causam nō autē possunt reduci ad naturā vel casū vel ad fortunā: ergo reducent illa ad li. ar. sicē causatū ad cām. Arguit p̄o

Item nō oīa q̃ fiēt in futuro referunt ad li. ar. sicē ad cām: ergo videt falsum esse qd dicit. Solo dōm q̃ li. ar. quātū ad actū deliberādi vel eligēdi nō est nisi futuroru cōtingētiū p̄ nos opabiliū quoq; nos dñi sumus sicut dicit Dam̄. Ad primū dōm q̃ p̄teritū vt p̄teritū nō depēdet a li. ar. sicut a cā: sed vt act⁹ reducitur ad causam q̃ causauit: ⁊ iō nō respicē etiā quo ad actū deliberationē ⁊ electionē: q̃ illa nō sunt nisi futuri opabilis: p̄sens autē in eo q̃ p̄sens nō depēdet a nobis neq; est sub deliberatiōe vel electiōe: sed sub necessitate dū est: ⁊ ita intelligit mgr̄. Ad aliud dōm q̃ nō intelligit de oīb⁹ futuris: ⁊ de q̃b⁹ dictū est. 20 Solo Ad primū. Ad secūdū.

Qd supra posita descriptio liberi arbitrij nō conuenit deo: nec his qui glorificati sunt.

Et q̃dē fm p̄dictā assignationē in his tm̄ videt esse liber ar. q̃ volūtatē mutare ⁊ in contraria possunt deflectere. In quo videlicet potestate est eligere bonū vel malū: ⁊ vtrū libet fm electionē facere vel dimittere. Scōm q̃ nec in deo nec in his oībus q̃ tāta beatitudinis grā sunt roborati vt iā peccare neq̃ant liber arbitriū esse nequit. Sed q̃ de liberū arbitriū habeat Aug⁹ docet in lib. xxij. de ciui. dei ita inquiēs: Certe deus ipe nūq̃d quoniā peccare nō pōt: iō liberū arbitriū habere negand⁹ est: Amb. q̃z in lib. de tri. ait: Paulus dicit: q̃ oīa opat vn⁹ atq; idē spiritⁿ: diuidēs singulis put vult. i. p̄ libere volūtatē arbitrio: nō p̄ necessitatis obsequio. I. Cor. 12.

Qualiter in deo accipitur liber arbitriū.

Sed aliter accipit liber arbitriū in creatore q̃z in creaturis. Dei eteni liberū arbitriū di

citur eius sapiētissima ⁊ omnipotēs volūtas que nō necessitate: sed libera bonitate al'sv o luntate omnia facit prout vult. Ideoq; Hiero. attēdēs nō ita esse liberū arbitriū in deo sicut est in creaturis: ab ipso videt liberū arbitriū excludere in omelia quadā de filio p digo dicēs: Sol⁹ deus est in quē peccatū nō cadit nec cadere potest. Cetera cū sint liberi arbitrij in vtrāq; partē flecti possunt. Dū ait cetera: indicat liberū arbitriū sicut est in ceteris nō ita esse in deo.

Luc. 15.

Qd̄ angeli et sancti qui iā beati sunt habent liberū arbitriū.

Angeli vero ⁊ sancti qui iam cū domino feliciter viuūt: atq; ita gratia beatitudinis confirmati sunt vt ad malum flecti nō velint nec possint libero arbitrio nō carēt. vnde Aug⁹ in lib. xxij. de ciui. dei. ait: Sicut prima īmortalitas fuit quā peccādo Adā perdidit posse nō mori: ita primū liberū arbitriū posse nō peccare: nouissimū nō posse peccare. Idem in ench. Sic oportebat prius hominē fieri: vt bene velle possz ⁊ male. Postea vero sic erit vt male velle nō possit: nec ideo carebit libero arbitrio. Multo quippe liberius erit arbitriū qd̄ omnino non poterit seruire peccato: neq; aut volūtas nō est: aut libera dicēda nō est: qua beati sic esse volumus: vt esse miseri nō solū nolimus: sed nequaq; prorsus velle possim⁹. Sicut ergo anima nostra nūc habet nolle īfelicitatē: ita nolle iniquitatē semper habitura est. Sed ordo seruād⁹ fuit quo de⁹ voluit ondere q̄ bonū sit aīal rōnale qd̄ etiā peccare possit: q̄uis sit melius qd̄ peccare nō possit. Ecce his vbis euidēter astruit q̄ post beatitudinis cōfirmationē erit in homine liberū arbitriū quo peccare nō poterit: ⁊ nūc in angelis est ⁊ in sanctis qui cū domio sunt: ⁊ tanto vtiq; liberius quāto a peccato īmunius: ⁊ ad bonū pronius. Quo eīm quisq; ab illa peccati seruitute de qua scriptū est: qui facit peccatū seru⁹ est peccati: lōgius absistit tāto in eligēdo bonū liberius habet iudiciū. Unde si diligēter inspiciat liberū videt dici arbitriū: q̄ sine coactiōe ⁊ necessitate valet appetere vel eligere qd̄ ex rōne decreuerit.

Joh. 8

Deinde sumēda est tertia pars isti⁹ distinctōis que incipit ibi [Et fm quidē predictā assignationē. Et diuidit in tres partes. In pria ostēditur qualiter differēter est in rōnali natura. In secūda autē distinguit triplicē libertatē ibi [Est nāq; libertas] In tertia ponit obiectiōes duas in cōtrariū ibi [Hic queri pōt vtrū libertas].

Arti. II

Quid est libertas fm definitionē.

c Circa pmū incidūt tres questiōes. s. quid sit libertas, Secūda vtrū liberū arbitriū sit cōfirmatis. Tertia vtrū fm vnā vel diuersam rationē sit in omni rōnali natura. Ad primū ponūtur diuerse diffinitiōes fm Ansel. qui ponit hāc: Liberū arbitriū est potestas cōseruādi rectitudinē volūtatis ꝓter se. Et Bern. videt dare hāc: Libertas est potestas faciēdi qd̄ vult. Petr⁹ in itinerario istā videt dare: Facultas se cōuertēdi ad quos voluerit act⁹ / libertas est arbitrij. Magister istam innuere videt: Libertas est flexibilitas in oppositos actus.

Libertas prima diffinitio anselmi. Secunda Bernardi. Tertia petri. 4ª magri. Arguit p 2tra primā 20

Obijcit autē cōtra primā: q̄ rectitudo creata est: q̄ nō debet ꝓter se seruari: q̄ alit̄ poneret finis vbi nō debet. Itē prās ī impossibili ad actū frustra est ⁊ ociosa: sed dānati impossibiles sunt ad rectitudinē ergo potestas in eis nō est: q̄ nihil est in operib⁹ dei vel nature frustra. Itē obijcit de secūda: potestas faciēdi qd̄ vult omnipotētie sol⁹ dei est. pbatio: dicit eīm pbus q̄ volūtas est impossibiliū: ergo de oibus est volūtas possibilib⁹ ⁊ īpossibilib⁹. ⁊ si libertas est potestas faciēdi qd̄ vult: erit libertas oi potentia qd̄ falsum est. Itē de tertia potestas ꝓuertēdi se ad qs voluerit act⁹ extēdit se etiā ad act⁹ peccatorū: ⁊ potestas peccādi vt dicit Ansel. nec est libertas nec pars libertatis. Itē Ansel. qui potest qd̄ vult sibi nō p dest nec expedit quāto magis pōt in illud tāto magis aduersitas ⁊ puersitas possunt ī illū: ⁊ eadē obiectio est ꝓtra quartā. P inflexibilitas ad oppositos act⁹ nō est in deo ⁊ cōfirmatis ⁊ obstinatis in q̄bus tamē magister dicit esse liberū arbitriū. Querit etiā pones quid sumank iste assignatiōes libertatis. Solutio dōm ad hoc vltimū q̄ prima dat in cōparatione ad finē ꝓter quē data est libertas vel ꝓter quē est: q̄ est ꝓter rectitudinē volūtatis cōseruādā non acquirendā: q̄ nō in omni creatura rōnali ex se pōt acquirere eā: sed datā ex se pōt cōseruare. Alie autē rōnes dank in cōseruatōe ad act⁹: sed ipse tripliciter cōsiderank fm primū impans: ⁊ sic dat secūda ⁊ tertia que eedē sunt in hoc. Primū eīm impans est volūtas: ⁊ nō differūt ille due nisi q̄ prima dicit īmediatā relationē potētie ad actū, secūda autē dicit illā eādē ꝓut est gnālis moror aliarū potētiarū ad actū ⁊ p ut est principiū suorū actuū ꝓriū. cū aūt dicit potestas cōseruādi se ⁊ē. innuit facultas cōuertēdi se sup alias ⁊ mouēdi eas vt prius est habitū. Tertia autē dī per cōparationē actus ad obiectū qd̄ est bonū vel malū: ⁊ malū nō vt est in rōne mali / sed boni cōmutabilis qd̄ est bonū vt nūc. Ad id ergo qd̄ prio obijcitur dōm q̄ rectitudo ponit hic principaliter pro increata: q̄ gra illi⁹ cōuenit libertati arbi. diuini: ⁊ sīn alijs est rectitudo creata illa tm attingit increatā vt exēplū attingit exēplar: ⁊ iō ipse est termin⁹ act⁹ ⁊ increata finis intētiōis: sicut etiā dicit de beatitudine creata ⁊ increata. Ad aliud dōm q̄ talis prās etiā ī dānatis nō est frustra: q̄ si talis prās nō inēt iniuste punirent ꝓ rectitudis carētia / sic iniuste punirek lapis: ⁊ iō vristicia dei ī penis elucear manet potestas: ⁊ cū dī īpossibil' ad actū: b ñ ē ex natura: sz ex malitie ꝓfirmatōe. Ad id qd̄ obijcit ō seōa dōm q̄ intelligit de his q̄ nos dīi sum⁹. ī his ei nos nō obligamur ad vnū op⁹ ⁊ nō ad altō quēadmodū potētie naturales. Ad aliud dicēdū q̄ potestas faciē

Arguit cōtra ētiā p 2tra

cūdā.

Arguit cōtra ētiā p 20

cōtra ōnes magri obijcitur.

q̄stiūcula. Solo ad hāc q̄stiūcula.

Ad primā ꝓ primā.

Ad secūdā.

Ad id qd̄ secūdā ē.

Ad id qd̄ tertiā est p mū ⁊ secūdā

di peccatū fm q̃ peccatū est termin⁹ actus non est libertas nec pars libertatis: sed put act⁹ cgredik a potētia nō obligata ad hoc vel ad illud: sed spōte sic indicat libertatē: q̃ ipe actus peccati potest artendi ex termino: ⁊ sic cōsiderat eū Ansel. vel pt atrēdi ex pncipio eliciēte: ⁊ sic indicat libertatē: q̃ spontaneā voluntatē: ⁊ sic loquunk alij sancti: per hoc patz solutio ad sequēs. Ad aliud dicendū q̃ flexibilitas vt flexibilitas nō est libertas: sed indicat libertatē ī natura quadā: ⁊ id qd indicat est in omni natura rationali nihil eñ phibet idē pluribꝫ ⁊ diuersis indicijs indicari/ que tamē omnia in illis oibus inueniunk /in q̃ bus inuenitur facultas que indicak per signū/ eo q̃ nō oino vniuoce nec vno mō est in illis.

Ad id qd ⁊ quartā est.

Arti. IIII. Utꝫ libeꝫ arbitriū sit in dānatis angelis et cōfirmatis et in deo.

Secūdo querik vtrū liberū arbitriū sit in confirmatis angelis ⁊ dānatis ⁊ in deo: ⁊ hoc q̃ dē supra determinatū est. Sed adhuc obijcik eo q̃ quidā volūt vnā rationē cōfirmatiōis sibi notarit: videk ergo nō esse liberū: quia nō est ad oppositos actus. Solo dicendū q̃ ex natura non obligatur nec ex habitu ad hoc vl' ad illud: ⁊ hec est libertas inseparabilis in deo ⁊ angelo ⁊ homīe: nihil eñ agunt q̃n possint illud nō agere: ⁊ quin possint aliud agere ⁊ hoc notatū est supra ⁊ probatū est in. iij. huius voluminis. xviij. di. de merito christi. Causa autē p̃firmatiōis in deo ⁊ in angelis est sep⁹ dicta multiplex ⁊ ideo hic sufficiat vna: scz q̃ deus in se plena lux est ⁊ sibi ratio cognoscendi q̃cquid cognoscit: ⁊ sicut illa lux nō decipik: ita impossibile est ipm in falsum deflecti. Itē sua bonitas sibi rō est volēdi quicq̃d vult: ⁊ sicut sua bonitas impossibilis est ad malitiā: ita etiā ⁊ voluntas. In beatis quidē ratio fuit veri ⁊ falsi: ⁊ voluntas boni ⁊ mali: ⁊ hoc ꝓter alteꝫ illorū: finis eñ vltim⁹ rationis est prima veritas. ⁊ finis vltim⁹ volūtatis est prima bonitas: ⁊ ideo qñ cōiungik beatis perintellectū ⁊ voluntatem: prima veritas prima bonitas tūc implek volūtas bonitate p̃ma: ⁊ ratio luce prima: ⁊ ideo lux prima efficik tūc intellectui ratio cognitiōis omniū/ ⁊ illustrans sup omnia: ⁊ iō indeflexibilis est ab ipsa sicut modo si darek hoc prīcipiū: omne totū est maius sua parte esse sufficiēs lumē omniū cognoscibiliū vniuersalik ⁊ particularik impossibile esset errorē incidere in aliquo cognitoꝫ. ita etiā dico ex parte volūtatis q̃ prima bonitas penetrādo voluntatē efficik ratio volēdi ⁊ appetēdi q̃cquid aliquis vult ⁊ appetit: ⁊ ideo impossibile est aliquid appetere nō cōiūctū illi/ sicut etiā modo si daremus q̃ honestū esset ratio inclinatiōis volūtatis in omne volitū ⁊ nunq̃ voluntas nisi in illo inclinarek ad volendū impossibile esset velle turpe aliqd: ⁊ per hoc patet solutio quesiti per totū: q̃ sepius in hoc libro ⁊ in tertio est disputatū.

Solo

Arti. V Utꝫ libeꝫ arbitriū fm vnā rōnē vl' diuersas sit in oī rōnali natura.

Argutk po q̃ non. po q̃ sic.

Tertio q̃rik vtrū fm vnā rōnē sit in oib⁹. Videtur q̃ nō: q̃ creatori ⁊ creature nihil est cōpenes qd possit sumi rō cōis: ergo nec libertas arbitriū cōis est creatori ⁊ creature. Sed cōtra hoc est qd dicit Ansel. q̃ hec diffinitio libertas est facultas cōseruādi rectitudinē ꝓter se deo ⁊ creature ꝓuenit: ergo videk q̃ fm illā rōnē cōiter dicak. Solutio dōm q̃ fm anologiā est cōitas ista in creatura ⁊ creatore: q̃ rectitudo in creatore nō differt a ptāte seruāte eā nisi fm rationē: nec ptās seruās differt a potente nisi fm rōnez: in creatura autē differētia est inter hec fm rē: ⁊ in deo est vt in exēplari primo: ⁊ in creatura sicut in exēplato: in angelo aūt ⁊ in hoīe nō est fm cōmunē spēm: sed genere sicut sensibile in bruto ⁊ hoīe: ⁊ qd plus est nō est fm ꝓpinquū gen⁹: sed remotū: q̃ nō est in ea opinio q̃ angelus ⁊ anīa sunt idē specie vel genere ꝓpinquo nec angeli idē spē sunt: vtputo iō potētie etiā fm hec adinuicē habent differentiā: ⁊ per hoc patet solo ad totū.

De libertatis arbitrij differētia fm diuersa tempora.

Ex predictis perspicuū fit q̃ maior fuit libertas arbitrij prima q̃ secūda: ⁊ tertia in ḡto maior q̃ secūda vel prima. Prima eñ libertas arbitrij fuit in qua poterat peccare ⁊ nō peccare. Ultima vero erit in qua poterit nō peccare ⁊ nō poterit peccare: media vero in qua potest peccare: ⁊ non potest non peccare ante reparationez etiam mortaliter: post reparationē vero saltē venialiter.

De quattuor statibus liberi arbitrij in homine.

Et pñt in hoīe notari q̃ttuor stat⁹ liberi arbitrij. Aū pctm̄ ei ad bonū nil impediebat. ad malū nil ipellebat. Nōhabuit infirmitatem ad malū: ⁊ habuit adiutoriū ad bonū. Tūc sine errore rō iudicare ⁊ volūtas sine difficultate bonū appetere poterat. Post pctm̄ vero aū repationē gre p̃mik a cōcupiscētia ⁊ vincitur ⁊ hz infirmitatē in malo: sed non hz gram in bono: ⁊ iō pt peccare ⁊ nō pt non peccare: etiā dānabilik. Post reparationē vero aū cōfirmationē p̃mik a cōcupiscētia: sed nō vincik ⁊ hz q̃dē infirmitatē in malo: sed gram in bono. vt possit peccare ꝓpter libertatem ⁊ infirmitatē: ⁊ possit nō peccare ad mortē ꝓpter libertatē ⁊ gram adiuuātem: nōdū tū hz posse oino nō peccare vel nō posse peccare ꝓpter infirmitatē nōdū pfecte absorptā ⁊ ꝓpt gratiā nōdū plene cōsūmatā. Post cōfirmationē vero infirmitate penitus consumpta ⁊ gratia consumata: nec vinci poterit nec premi ⁊ tūc habebit nō posse peccare.

De corruptōe liberi ar. ꝓ pctm̄.

Ulū manifestū est q̃ pter alias penalitates ꝓ pctō illo incurrit hō penā in corruptiōe et de p̃ssiōe liberi arbitrij. Per illud nāq̃ pctm̄ naturalia bona in ipso hoīe corrupta sunt ⁊ gratuita detracta. Hic est eñ ille q̃ a latronibus vulnerat⁹ est ⁊ spoliat⁹. Vulnerat⁹ q̃dem in naturalib⁹ bonis quibus nō est priuat⁹ alio- Luc. 10

quin nō posset fieri reparatio. Spoliat⁹ vero gratuitis que per gratiā naturalibus addita fuerāt. Hec sunt data optima ⁊ dona perfecta quorū alia sunt corrupta per peccatū: id est naturalia: vt ingeniū: memoria intellectus: alia subtracta. i. gratuita ꝗ ⁊ naturalia ex gratia sint. Ad generalem dei quippe gratiā ptinēt. Sepe tamē hmōi fit distinctio cum gratie vocabulū ad speciē nō ad genus refertur. Corrupta est ergo libertas arbitrij per peccatū ⁊ ex parte pdita. Unde Aug⁹ in ench. Libero arbitrio male vtens homo ⁊ se pdidit ⁊ ipm. Cū eēm libero arbitrio peccatur victore pctō amissum est ⁊ liberꝫ arbitriū A quo eēm quis deuictus est huic seru⁹ addictus est. Ecce liberū arbitriū dicit hominem amisisse: nō q⁹ post pctm nō habuerit liberū arbitriū: ꝯ q⁹ libertatē arbitrij perdidit: non quidē oēm sed libertatē a miseria ⁊ a pctō.

Arti. VI. An est triplex libertas arbitrij: ⁊ vtrū media est illa in qua potest homo peccare: ⁊ nō pōt nō peccare añ reparationē ⁊c.

Deinde querit de hoc qō dicit [Media vero est in qua pōt peccare ⁊c.]. s. a. Fm hoc enim videt homini nō esse imputandū: q⁹ de actuali peccato verum est: vt dicit Aug⁹ ⁊ Hieron. q⁹ est adeo voluntariū: q⁹ si non esset voluntariū non esset peccatū: ⁊ si est voluntariū nō est necessariū: vt dicit Aug⁹ contra Tulliū: ergo videt q⁹ nō sit necessariū eū peccare: ergo potest nō peccare: ergo eū posse non peccare mortaliter est verū: ergo eius cōtradictoria falsa. s. nō potest non peccare mortaliter. Si dicas q⁹ hoc est per gratiā gratis datā/ qua nullus homo carcat. Cōtra hoc videt cē qō dicit in littera: quia ipse dicit ante reparationē. constat eēm q⁹ nō reparat nisi gratia gratū faciēs/ ⁊ nō gratis data. Itē intelligat homo in solo lib. ar. ⁊ peccato mortali vno vel duob⁹ ⁊ tēptet de tertio: aut pōt resistere aut nō. si nō aut necessario peccat: ergo īuolūtarie: q⁹ cui nō possum⁹ resistere hui⁹ causa nō est in nobis ⁊ qō voluntarie agim⁹ hui⁹ nos causa sumus: ⁊ causa illi⁹ in nobis est: ergo illud op⁹ est excusatū a toto: q⁹ īuoluntariū per violētiā est: cui⁹ principiū est in alio nihil cōferente vim passo: vt dicit Dam. cū igit hoc sit falsū ipse pōt resistere ⁊ nō habet necesse peccare mortaliter ante reparationē gratie gratis date vel gratū facientis. Si autē hoc cōcedat sunt in cōtrariū: vt videt dicta sanctorꝫ: sic enim dicit xpus. Joh. 14. Sine me nihil potestis facere: ergo multo minus resistere tēptatōi sequētis peccati. Itē Esa. 26. Omia opa nostra operat⁹ es in nobis dñe: ergo sine illo nihil operū possum⁹ facere. Itē Exo. 14. Dñs pugnabit pro vobis: ergo nulla est nostra pugna sine dño vt videt: ⁊ ps. 17. Qui docet manus meas ad prelū ⁊c. Itē infixus sum in limo profundi ⁊c. ergo homo post primū peccatū semper deorsum tēdit: ergo stare desē nō pōt: ⁊ Grego. Peccatū qō penitentia nō delet: mor suo pondere ad aliud trahit: g̃ videt q⁹ necesse est ruere. Itē qui est in peccato nihil habet subleuās ſz habet deprimens peccatū: ergo virt⁹ deprimētis fortior est: virtus autē fortior prepōderādo vincit: ergo talē necesse est peccare quotiēscūq⁹ temptat. Soluto sine p iudicio dico q⁹ nullus homo ꝗdiu est in via destitutus est ab omni gratia adiuuāte ⁊tra peccatū: semp eēm habet aliquā influentiā diuine bonitatis vel timore vel spe informi/ vel fide/ vel aliquo tale subleuante se. ⁊ habet etiā extra instigationē boni angeli/ quib⁹ pt resistere peccato. Si tamē ponat habere solū libe. arbi. videt mihi q⁹ adhuc pōt resistere tēptatiōi. Ad hoc autē qō obiicit ex littera duplicit soluitur. vno modo fm Aug^m ⁊tra Celestinū de defensione gratie dicentē sic. Si vos inquit filius liberauerit vere liberi eritis: victo eēm vicio in quo cecidit voluntate alia caruit libtate natura: hinc ⁊ alia scriptura a quo eēm deuictus est quis/ huic ⁊ seruus addictus est: sicut ergo sanis nō est opus medicus: sed male habentib⁹: ita liberis nō est opus liberatore ſz seruis: ⁊ ei dicat gratulatio libertat⁹ saluā fecisti de necessitatib⁹ animā meā: ipsa eēm sanitas est vera libertas que nō perijsset si permansisset bona voluntas quia vero peccauit voluntas secuta est peccantē habendi dura necessitas/ donec tota sanet infirmitas: ⁊ accipiat tota libertas: ex hoc accipit q⁹ sensus est/ nō pōt nō peccare. i. nō pōt nō esse in peccato: ⁊ ꝯ plane verū est: q⁹ nō liberat a peccato nisi p gratiā reparantē que est gratia gratū faciēs: q⁹ homo est spiritū vadens: ⁊ nō redieēs: fm Ansel. autē dicimur nō posse q⁹ difficulter ⁊ sine labore non possum⁹: ⁊ ideo dicitur hic nō posse resistere peccato vel nō posse nō peccare: q⁹ difficile est stare infirmo qñ temptat. Ad ea autē que obiiciunt in cōtrariū leue est respōdere: q⁹ auctoritates nō probāt nec dicūt q⁹ sine gratia nō possit aliquis resistere: ſz q⁹ nō potest sine deo: ⁊ hoc plane verū est: q⁹ in deo viuim⁹/ mouemur/ ⁊ sum⁹/ ⁊ nisi ipse cōtinue contineat ⁊ saluet ⁊ moueat nihil possum⁹ esse ⁊ operari: sed ꝯ nō ponit gratiā specialē.

Ad id autē qō obiiciat de dicto Greg. dicēdū q⁹ pōdus dicit inclinationē ⁊ nō necessitatē ⁊ hoc verū est: q⁹ vero inclinatio vltra libertatē volūtatis que est a coactiōe crescere nō pōt: ideo nō inducit necessitatem peccādi. Ad id qō obiicit per rationē dicendū q⁹ nō sequitur: q⁹ tēptatio volūtatis nūq⁹ potest crescere vltra volitū: q⁹ aliter voluntas nō esset libera a coactiōe: ⁊ ideo volūtas semp volet auerti ab ea ⁊ nō cōsentire ei: ⁊ ideo nu est simile: quia bona natura quā dedit deus multo potētior est in eleuādo ꝗ peccatū in deprimendo. Si autem obiicit q⁹ potestas voluntaris est finita: ergo possunt tm intēdi tēptatōes q⁹ vincat: dicendū q⁹ hoc est impossibile q⁹ temptatio manēs tēptatio tm intendat: q⁹ iam esset coactio et nō tēptatio. Item volūtas est infinita ad actū: licet in se finita sit: ⁊ ideo semper actus su⁹ est sub ipsa q̃ntūcūq⁹ intendatur.

Solo

Ad ea q̃ fm ma obiicit tur simile

Ad ea q̃ in cōtrariū p auctoritates sanctorū

Ad fm q̃d Gregorij.

Ad 6m q̃d est p rōnē.

Obiectio

Solo

De trib⁹ modis libertatis arbitrij.

Est nāq⁹ libtas triplex. s. a necessitate a peccato a miseria. A necessitate ⁊ aſi pctm ⁊ post eque liberū est arbitriū. Sicut eēm tunc cogi nō poterat: ita nec modo. Ideoq⁹ voluntas merito apud deū iudicat q̃ semp a necessitate libera ē: et nūq⁹ cogi pōt vbi necessitas ibi nō

est libertas: vbi nō est libertas nec volūtas: ⁊ ideo nec meritū. Hec libertas in omnibus est tā in malis q̄ in bonis. Est ⁊ alia libertas a peccato. s. de qua dicit apl's: Vbi spiritꝰ domini ibi libertas. Et veritas in euāgelio. Si filius vos liberauerit vere liberi eritis. Hec libertas a seruitute peccati liberat et seruos iusticie facit: sicut ⁊ ecōuerso seruiꝰ peccati liberos iusticie facit. vnde apl'us: Liberati a peccato serui facti estis iusticie. Et item: Cū fui essetis peccati liberi fuistis iusticie. Hāc libertatē peccādo homo amisit. Ideoq̄ Augu. dicit q̄ homo male vtens libero arbitrio: ⁊ se perdidit ⁊ ipm. quia pdita est per peccatū libertas: nō a necessitate: sed a pctō. Qui eñ facit peccatū seruꝰ est peccati.

2. Cor. 12. Job. 8. Rom. 6. Job. 8.

Qui habent hanc libertatē scz a peccato ⁊ per quid.

Istā libertatē que est a peccato illi soli nunc habent quos filius per gratiā liberat ⁊ reparat: nō ita q̄ penitꝰ sint sine peccato ī hac mortali carne: sed vt in eis peccatū non dominet neq̄ regnet. Et hec est vera ⁊ bona libertas: que bonā parit seruitutē. s. iusticie. vnde Augusti. in ench. ait: Ad iusticiā faciēdā nō erit aliquis liber nisi a peccato liberatus esse iusticie ceperit seruus ⁊ ipsa est vera libertas p pter recti facti leticiā: simul ⁊ pia seruitus p pter p̄cepti obedientiā. Est alia libertas non vera male seruituti adiuncta: que est ad malum faciendū vbi ratio dissentit a voluntate iudicās nō esse faciendū qd̄ voluntas appetit. Ad bonū vero faciendū cōcordat ratio volūtati: ⁊ ideo ibi vera libertas est ⁊ pia. De libertate autem ad malū ⁊ seruitute mala ait Augu. in ench. Serui addicti peccato: scz q̄ potest esse libertas nisi quādo eū peccare delectat. Liberaliter eñ seruit qui sui dñi voluntatē libēter facit: ac per hoc ad peccandū liber est qui peccati seruus est.

Job. 8.

Questio de libertate ad malū an sit ipsa libertas liberi arbi. an alia.

Hic queri potest vtrū hec libertas qua quis liber est ad malū sit libertas arbitrij? Si eñ libertas arbitrij est bonū quidē est: qz libertas arbitrij bonū naturale est. Quibusdā videtur q̄ sit ipsa libertas arbitrij: que semper bona est: scz propter peccati seruitutē ad malum sit liberior ⁊ pronior: ⁊ ideo dicitur non esse vera libertas: quia ad malū est. Alijs autem videtur q̄ hec libertas ad malū quā supra cōmemorauit Augꝰ non sit ipsa libertas arbitrij: sed sit quedā pronitas peccādi ⁊ curuitas que ex peccato est: ⁊ mala est.

Questio alia de libertate ad bonū an ipa sit libertas arbitrij an nō

Similiter etiā queri solet vtruz illa libertas vera est que ad iusticiā faciendā sit ipa libertas arbitrij? Quidā dicunt illā eandē esse: sz reparatam per gratiā: qua iuuāte libera est ad bonū: sine gratia vero nō est libera ad bonū. vnde Augꝰ in ench. Ista libertas ad benefaciendū nunq̄ erit homini addicto ⁊ vendito sub peccato: nisi eum redimat qui dicit: Si filius vos liberauerit vere liberi eritis. Qd̄ anteq̄ fieri in homīe incipiat quomō quisq̄ de libero arbitrio gloriatur qui nondū est liber ad operandū bene? Ecce aperte ostēdit liberū arbitriū per gratiā liberari vt p illud bene opere quis. Ideoq̄ dicūt illā libertatem verā que est ad benefaciendū cuius supra meminit Augꝰ esse libertatē ipsam arbitrij gratia dei liberatā ⁊ adiutā. Alij vero putant nō esse ipsam arbitrij libertatē: sed aliā quandā que ex gratia ⁊ libero arbitrio in mēte hominis deo operante incipit eē cū reparatus est.

Job. 8.

Certa determinatio vtriusq̄ q̄stionis qua dr libertas ad bonum ⁊ ad malū esse libertas arbitrij.

Verū nobis magis placet vt ipa libertas arbitrij sit: ⁊ illa qua quis liber est ad malū: et illa qua quis liber est ad bonū faciendū. Ex causis enim varijs sortiē diuersa vocabula. Dicit enim libertas ad malū faciēdū anteq̄ per gratiā sit reparata: sed cum per gratiam fuerit reparata dicitur libertas ad bonū faciendū: quia ante gratiā libera est volūtas ad malū: per gratiā vero libera fit ad bonū. Sē per ergo volūtas hominis aliquo modo libera est: sed nō semper bona est. Non enī est bona: nisi a peccato liberata: est tamē a necessitate libera. Vnde Augꝰ in lib. de gratia ⁊ libero arbitrio. Semper ī nobis volūtas libera est: sed non semper bona est. Aut enim libera est iusticie quādo seruit peccato: ⁊ tunc est mala: aut a peccato libera est quādo seruit iusticie ⁊ tunc est bona.

De libertate a miseria.

Est itez libertas a miseria de q̄ apl's ait: Et ipa creatura liberabit a seruitute corruptiōis in libtatē glie filiorꝝ dei. Hāc libtatē habuit

Rom. 8.

homo ante peccatū: qz omni carebat miseria
z nulla rāgebaſ̄ moleſtia: z pleni⁹ habebit in
futura beatitudine vbi miſer eſſe nō poterit.
Sed in hac vita que eſt inter primū peccatū
z vltimā confirmationē nemo a miseria liber
eſt: qz pena peccati nō caret.

Repetit de corruptiōe liberi arbitrij vt addat alia.

Ex p̄dictis apparet in quo p peccatū ſit imi-
nutū vel corruptū liberū arbitriū: qz aū pec-
catū nulla erit homini difficultas nullūq; im
pedimentū de lege memb: oz ad bonū: nul-
la impulſio vel inſtigatio ad malū. Nūc aūt
per legē carnis ad bonū impediſ̄: z ad malū
inſtigaſ̄: vt nō poſſit velle z pficere bonū ni-
ſi per gratiā libereſ̄ z adiuueſ̄: qz ait apl'us:
Rom.7. Peccatū habitat in carne. Libez ergo arbi
triū cū ſemp z in ſingulis ſit libz: nō eſt tamē
pariter liberū in bonis z in malis: z ad bona
z ad mala. Liberi⁹ eſt em̄ in bonis vbi libera
tū eſt: q̄z in malis vbi liberatū nō eſt. Et libe
rius eſt ad malū qō p ſe pōt: q̄z ad bonuz: qō
niſi gr̄a libereſ̄ z adiuueſ̄ nō pōt.

De libertate que fit ex gratia et que ex natura.

Libertas ergo a peccato z a miseria per gra
tiā eſt: libertas vero a neceſſitate per naturā
Utrāq; libertatē nature. ſ. z gr̄e notat apl's
Rom.7. cū ex perſona hominis nō redēpti ait: Velle
adiacet mihi: perficere aūt bonū nō inuenio
ac ſi diceret: habeo libertatē nature: ſed non
habeo libertatē gratie: iō nō eſt apud me p-
fectio boni. Nā volūtas homīs quā natura-
liter habet: non valet erigi ad bonū efficacit
volendū vel opere implendū niſi per gratiā
Rom.9. libereſ̄ z adiuueſ̄. Liberet quidē vt velit: z
adiuueſ̄ vt perficiat. Quia vt ait apl's: Non
eſt volēt̄ velle neq; currētis currere. i. ope
rari: ſed miserentis dei q̄ operaſ̄ ī nobis vel-
le z operari bona cui⁹ gr̄am nō aduocat hoīs
volūtas vel opatio: ſed ipſa gr̄a volūtatē p̄-
uenit p̄parādo vt velit bonū z preparatā ad
iuuat vt perficiat.

Arti. B VII Quō eſt triplex libertas z quō accipiūtur
diuiſiōes libertatis z vtrū equaliter ſit libe-
rū arbitriū a coactione.

Deinde queriſ̄ de hoc qō dicit ibi [Eſt nāq; tri-
plex libertas] Inueniunt aūt z alie diuiſio-
nes libertatis: vt Bernū. ponit iſtā q̄ eſt liber
tas arbitrij cōſilij z cōplaciti. z Anſel. ponit hanc q̄
eſt libertas habēs rectitudinē: z libertas nō habēs
eā: illa aūt que habet: vna quidē habet amiſſibiliter
alia habet inamiſſibiliter. Illa que habet inamiſſibili
ter: alia eſt data ſiue accepta: alia non data ſiue acce
pta: ſed dās alijs habētib̄ eā: nō data eſt diuina da-
ta creature: z habēs quidē rectitudinē datā inamiſ-
ſibiliter eſt dicta rōalis creatura: vt angelus vel ho
mo z ania: habēs autē datā amiſſibiliter eſt homo in
gratia cōſtitut⁹ in via: nō aūt habēs aut recupabili
ter caret: z ſic homo viuēs in pcō mortali/ aut caret
irrecuperabiliter: z ſic habet damnate aie z angeli.

Queriſ̄ ergo penes quid accipiant̄ iſte diuiſiōes.
Itē mgr̄ dicit in lr̄a q̄ libertas a coactiōe equaliſ̄
eſt in omnibus: z hoc nō videt verū: qz deus liberi-
oz eſt in agendo z abſolutione coactionis q̄z homo: z
homo ſanct⁹: q̄z pctō: cuius probatio eſt: qz liberi-
us eſt a coactiōe qō nō trahit nec vinciſ̄ q̄z id qō tra-
hit z nō vinciſ̄: z liberi⁹ eſt qō trahit z nō vinciſ̄ q̄z
id qō trahit z vinciſ̄: cū ergo fm hos grad⁹ ſit in bea
tis z bonis z malis videt q̄ nō ſit equeliberū a coa-
ctiōe. Itē oē creabile vertibile eſt: ḡ libertas crea-
ture vertibilis eſt in malū z nō ens: libertas aūt di-
uina nec vertibilis eſt nec trahit nec vinciſ̄: ergo ipa
eſt liberrima. Solo dōm q̄ libertas eſt potētia or
dinata ad actū z ad finē remota vniuerſaliſ̄ vl' par-
ticulariter ab habitib̄ cōtrarijs. vnde pōt dari di-
uiſio aut penes habitū contrariū libertati ſeparatū
ab ipſa: z hoc vocāt magiſtri penes terminū a quo z
tūc eſt diuiſio que daſ̄ in littera. ſ. libertas a coactiōe
a culpa z a miseria: z accipit diuiſio ſic q̄ habit⁹ idu
cens ſeruitutē/ aut eſt a natura/ aut ab actu meriti. ſi
a natura tūc eſt obligatio cū materia vt poti⁹ agatur
q̄z agat: z cōtra illū eſt libertas a coactiōe. ſi autē eſt
ab actu volūtatis z meriti/ aut eſt habit⁹ cui volun
tas ſe ſubdit: z hoc eſt culpa. z contra eū eſt libertas
a peccato/ aut cui ſubdit ex ordine iuſticie vindicātis
z ſic eſt miseria penalitatū: z cōtra hūc eſt libertas a
miseria. Prima igit̄ eſt p libertatē rōnalis nature:
ſecūda per gr̄am z tertia per gloriā. Secūda autē q̄
eſt Bernū. daſ̄ penes diſponētia ad actū libertati pro
prū: hic aūt aut eſt fm ptātem nature libere z ſic eſt
libertas arbitrij/ aut in his que ſunt ſupra naturā:
z hoc dupl'r. ſ. in optimis fm ſtatū vie: z de his eſt li
bertas cōſilij: aut in optimis fm ſtatū pātie: z de his
eſt libertas cōplaciti: z hec oia accipiēda ſunt fm re-
lationē vniuſcuiuſq; iſtoz ad optimū actū. Unde dicit
Bernū. q̄ libertas arbitrij diſcernere habet quid lice
at: libertas aūt conſilij pbare q̄d expediat: libertas
autē cōplaciti exp̄ri q̄d libeat. Diuiſio aūt Anſel. da
tur p cām efficientē z finē ſimul: qz datū z non datū
dicunt efficientis rationē: z rectitudo eſt finis pore-
ſtatis ſeruandi eā: alia aūt diuiſio ad artem reducta
eſt in obiciēdo. Ad id qō vlteri⁹ queriſ̄ de liberta
te a coactiōe dicendū q̄ dupliciter cōſiderat̄. ſ. primo
mō fm id a quo liberat: z ſecō mō in cōpatiōe facul-
tatis naturali habitu pfecte ad actū. Si primo mō
tūc nō eſt niſi priuatio: z idē eſt qō nō habere coactio
nē: z priuatio nō eſt magis aliquid in vno q̄z in alio
nec magis aliquid in deo q̄z in rationali creatura: nec
magis aliquid in damnato q̄z in iuſto: quia negatio
z priuatio nec intēditur nec remittitur: z nihil hozū
habet obligationē cum materia. Unde Bernū. Li-
bertas a neceſſitate eque z idifferēter deo vniuerſeq;
tā bone q̄z male rōnali cōuenit creature nec pcō nec
mīkia amittit̄ vel minuit̄ nec maioz ī iuſto ē q̄z ī pcō
re nec plenioz ī ā̄gelo q̄z in hoīe. Quō nāq; ad bonū

Queſtio de libertate a coactione. Arg. q̄ nō

Ultimū ſecundum.

Solo

Ad queſtiū cūlā d libertatis coactione.

cõuersus per gram humane volũtatis cõsensus eo libere bonũ ⁊ in bono liberũ facit hoiem q̃ volũtarie efficit ⁊ nõ inuite, p̃ratdit sic spõte deuolute in malũ in malo nihilominꝰ tam liberꝫ q̃ spontaneũ cõstituit sua vti volũtate ductũ nõ aliũde coactũ vt malus sit: ⁊ sicut celestis angelus / aut etiã ipse deꝰ permaner liber bonꝰ nõ aliqua extrinseca necessitate sic vtiq̃ diabolꝰ eque liber in malũ ⁊ corruit ⁊ persistit suo vtiq̃ volũtario nutu nõ alieno impulsu: manet q̃ libertas volũtatis vbi etiã fit capacitas mẽtis tam plena quidẽ in malis q̃ bonis, si ĩ bonis ordinatior tã integra quoq̃ p̃ suo mõ in creatura q̃ in creatore sed in illo potẽtior. si autẽ cõsiderat ad actũ tũc nõ eq̃ inest: qꝛ ibi nobilior natura ibi expeditior actꝰ. Ad oia aũt alia est vna solo preter vltimũ: qꝛ p̃cedũt de libertate a pctõ ⁊ a miseria: ⁊ hec est habitꝰ gratie et glorie: ⁊ bene accipit intẽsionẽ ⁊ remissionẽ. Ad vltimũ dõm q̃ hec vertibilitas dicit ordinẽ ad actũ / et nõ cõsiderationẽ eiꝰ a quo liberat tm̃ ⁊ cõcedit bene q̃ sic potẽtior est in creatore vt dicit Berñ. ⁊ ordinatior in bono q̃ in malo. in alio autẽ ope plura de libertatib̃ istis inueniunt.

Ad obiecta in oppositũ

Ad vltimũ dicendũ

De gratia operante ⁊ coopãte.

DI. XXVI. ꝟ li. arb. cõrato ad auxiliũ gre determinans quãtũ possit li. ar. cuz gratia.

Hec est gratia operans ⁊ cooperãs. Operãs eñ gratia p̃parat hoĩs voluntatem vt velit bonũ. Gra coopans adiuuat ne frustra velit. Vñ Augꝰ ĩ liꝟ. de gratia ⁊ libero ar. Coopando deꝰ in nobis perficit qꝟ operãdo incepit: q̃ ipse vt velimꝰ operat incipiens: q̃ volentibꝰ cooperat pficiẽs. Vt ergo velimus operat. Cũ aũt volumꝰ ⁊ sic volumꝰ vt perficiamus: nobis cooperat: ⁊ tũ sine illo vel operante vt velimꝰ vel coopante cũ volumꝰ bona pietatis opera nihil valemꝰ. Ecce his verbis satis aperit q̃ sit opans gratia: ⁊ q̃ coopans. Operans eñ gratia est que p̃uenit voluntatẽ bonã: ea tm̃ liberat ⁊ p̃parat hoĩs volũtas vt sit bona: bonũq̃ efficaciter velit. Coopans vꝰ gra volũtatẽ iã bonã sequit adiuuãdo. Vñ Augꝰ cõtra Julianũ hereticũ qui bonã voluntatẽ ex libero arbitrio tm̃ eẽ dicebat: atq̃ hoĩem per liberꝫ arbitriũ posse bonũ velle ⁊ operari sine gratia asserebat ait: Apertã de cõmẽdatiõe gratie aplus sententiã ptulit cũ ait: Rom. 9. Nõ est volẽtis neq̃ currẽtis: sed dei miserentis. Hec si attenderes Juliane: nõ ertẽderes cõtra gratiã merita voluntatis humane. Nõ eñ ideo misereꝰ deꝰ alicui: qꝛ voluit ⁊ cucurrit: sed iõ voluit ⁊ cucurrit: qꝛ misertus ẽ deꝰ. Ps. 36. Parat eñ volũtas hoĩs a deo: ⁊ a dño gressus hoĩs dirigunt. Jõq̃ cõgrue ait: Nõ est volẽtis neq̃ currẽtis: sed miserentis dei. Nõ qꝛ hoc sine volũtate nostra agat: sz qꝛ volũtas nostra nil boni agit: nisi diuinitꝰ adiuuet. Vnde alibi aplus ait: I. Cor. 15. Nõ autẽ ego: sed gratia dei mecũ: Nõ iõ dicit: qꝛ nihil boni agebat: sz qꝛ nihil boni ageret: si illa nõ adiuuaret. His testimonijs aperte insinuat: qꝛ voluntas hoĩs gra dei preuenit atq̃ p̃parat vt fiat bona: nõ vt fiat volũtas: qꝛ ⁊ añ gram volũtas erat: sz nõ erat bona ⁊ recta volũtas

Hec est gratia opans ⁊c.] Hic mgr tangit id a quo cecidit homo quo ad bonũ gratie / vel qꝟ habuit si creatꝰ fuit in gratia vl qꝟ habuisset: si nõ fuit creatꝰ in gratia quo ad aliã opinionẽ. Diuidit autẽ in tres partes. In quarũ prima magr tãgit quid sit gratia. In secũda autẽ quid sit virtꝰ ⁊ quõ libe. ar. se habet ad gram ⁊ virtutẽ: ⁊ hec incipit ĩ sequẽti distictõe. xxvij. ibi [Hic videndũ est quid sit virtꝰ. In tertia tãgit de cõparatõe gratie ⁊ virtutis ad primũ statũ hoĩs / q̃rendo vtrũ tũc gratia ⁊ virtute indiguit vel nõ: ⁊ hec incipit infra di. xxix. ibi [Post hec cõsiderãdũ] Hec aũt distinctio que cõtinet primã partẽ habet tres partes: in q̃rũ prima agit de gra opante ⁊ cooperante ꝓm se. In secũda autẽ determinat suppositũ primũ in iustificatione impij ibi [Et si diligenter ⁊c.] Jut tertia tãgit cõparationẽ gratie ad virtutẽ vtrũ sit idẽ illi vel nõ ibi [Hic cõsiderãdũ est cũ p̃dictũ sit] Diuisio aũt vlterius per se ptz vnicuiq̃ ex cõsideratiõe capitulorꝫ.

Arti. I

An gratia sit necessaria.

Circa primũ incidũt q̃ttuor q̃rẽda. s. an sit gratia ⁊ vtrũ sit suba vel accidens: ⁊ q̃liter ⁊ cui insit: ⁊ quid est re ⁊ diffinitõe. Ad primũ obiicitur multis vij̃s: sed q̃nq̃ p̃cedem̃. s. ex cõsiderationẽ similiũ: ⁊ ex cõsideratiõe agẽtis primi: ex considerationẽ dignitatis mẽtis humane / ex cõsideratõe gratificatiõis hoĩm ⁊ ex cõsideratõe ipsi⁹ gre. Prima via obiicit sic: Op⁹ creatõis opat deꝰ sine medio q̃ ⁊ op⁹ bri fica tiõis sine medio: qꝛ sic dicit mgr hugo de san. vic. Sicut nõ creati sumꝰ nisi p̃ ipm in bonitate: sic nõ sistit nos aliq̃d vsq̃ ad ipm: ergo videt q̃ op⁹ etiã recreatiõis sit imediate p̃ ipm: ⁊ cũ hoc sit gratificatio: videt q̃ gratia preter ipm nihil ponat in nobis vel ĩ alia rõali natura. Itẽ gra est qꝟ dã lumẽ spũale qꝟ illustrat mẽtẽ: sed a sole corpal vt dicit fit dies nullo mediãte: ergo gra nihil creatũ mediũ inter deũ ⁊ nos est in nobis. Secũda via p̃cedit sic: Agẽtis pfectissimi est agere sine medio deꝰ recreãs ⁊ gratificãs est agẽs pfectissimũ: ergo deꝰ agit gratificatiõz nostrã sine medio. Itẽ nullus sapient agens ⁊ potens in digniori mõ nõ agit nobilꝰ q̃ ignobilꝰ: sed deus est sapientissime agẽs: ergo ignobilꝰ non agit digniori mõ q̃ nobilꝰ: materiã autẽ primã q̃ ignobilissimũ entiũ est agit sine medio ⁊ perfectionẽ ipsi⁹ ergo mentẽ humana nõ perficiet p̃ medũ: cũ hoc sit ignobilior modꝰ actiõis. Itẽ deꝰ nõ est minꝰ sapiens in agẽdo q̃ natura. natura autẽ vt dicit pbs ad hoc ingeniata est qꝟ nũq̃ facit pluribꝰ qꝟ pot facere vno: ergo nec deus: sed se solo potest pficere mẽtẽ ergo nõ perficit vtens medio. Tertia via sic p̃cedit Minus dignũ nõ intercidit inter dignissimũ ⁊ primũ illi in dignitate: creatura autẽ irrõnalis minus digna est q̃ rationalis ⁊ dignissima natura deꝰ est: ⁊ proximũ illi natura rationalis: ergo gratia nulla / que non esset rationalis creatura: si esset potest intercidere vt media: ⁊ ad nihil aliud ponit gratia aliquid esse in nobis nisi vt sit mediũ coniungens nos

Quiq̃ vie.

Prima ex cõsideratione sil'ter p̃o.

Secũda via ex cõsideratione agentis p̃mi p̃o

Tertia via ex cõsideratiõe dignitatis mẽtis hũane p̃io

deo ergo gratia nihil est: qz si esset frustra esset. Itē Aug⁹ dicit q̃ inter mentē humanā z deū nihil est medii: ergo nec gratia qua creatura aliq̃ sit media ponetur. Itē habitū est in .j. lib. di. iij. q̃ mēs humana per seipsam capax est dei: ergo frustra ponit ibi medii quo capax ei⁹ efficiat: cū ergo gra ponat ad ꝗ eē frustra erit si erit: supponam⁹ aūt q̃ in opib̄ dei nihil sit frustra: ergo gra nō est. Quarta via pcedit sic: Si miles grat⁹ est regi per hoc nō ponit aliq̃d in milite: sed in rege acceptatio militis fm bonā voluntatē: pōt eēm miles nulla mutatiōe facta in ipso z eē grat⁹/z nō esse grat⁹ regi per solā mutationē voluntatis regis: ergo a sili cū homo est grat⁹ nō ponit aliquid in hoīe: sed in deo vt videt. Itē cū dicim⁹ iste habet grām regis: sensus est q̃ rex vult sibi bonū/z habet bonā volūtatē de ipso: sed per nullū illorū aliq̃d ponit in gratificato: sed in gratificāte tm̄: ergo videt q̃ etiā cū dicit aliq̃s hīe grām dei nihil ponit in ipso: ꝛz in gratificāte tm̄. Quīta via sic pcedit: Oīs creatura vanitas est z vanior creatura est accīs q̃ suba. vanitatū aūt vanior nō cōiūgit min⁹ vanū cum prima veritate: ergo cū gratia sit accidēs: si est vt infra pbat nō cōiungit subam rōnalē min⁹ se vanā cū veritate: z ad hoc tm̄ ponit: ergo erit frustra si erit: q̃ nō est: qz nihil est frustra in opib̄ dei. Itē si creatura nō cōiūgit sūmo bono nisi p medīū/eo q̃ creatura distat a creatore in infinitū: illud medīū qō gratia dicitur aut est creatū aut increatū. Si creatū: q̃ ipm̄ distat in infinitū: ergo indiget alio medio cōiūgēte se: z illud itez creatū vel increatū z pcedit rō in infinitū. Si aūt est increatū tūc nō est medīū: ꝛz extremū: cui cōiungimur z sic habebit positū q̃ gratia nihil creatū ponit in eo q̃ habet grām. Itē oē pficiēs aliquid fm optimū modū pfectiōis dignī⁹ z melī⁹ z nobilī⁹ est illo. gratia si est pficit mētē hoīs z angeli fm optimū modū pfectiōis: ergo gratia est melior z dignior z nobilior z pfectior mēte humana qō absurdū est cū sit accidēs z mēs hoīs z ā geli creatura facta ad imaginē dei. Sed cōtra obiicit p infinitas auctoritates quas subtricem⁹ eo q̃ in lra multe ponant: z p rōnē habet idē sic: quicq̃d est agēs nihil accipiens ab opere suo z infinite distās ab ipso: si debeat op⁹ reputatōe sua aliquid valere: necesse est q̃ ipm̄ accipiat hoc ab agēte: sed creatura rōnalis est op⁹ dei a qua nihil accipit de⁹ z distās in infinitū ab eo: ergo si in reputatōe dei aliq̃d debeat valere oportet q̃ id in quo reputat accipiat a deo. Prima pbat p hoc q̃ si opus p se nihil est q̃ ab opere nihil pōt fieri vnde reputet nisi a virtute superiori. secūda autē patet p se. Sed id vnde aliq̃d sum⁹ in reputatōe dei grām vocamus q̃ nos dignos reputat vita eterna: ergo gra aliq̃d est creatū in nobis a deo. Itē de⁹ pntialit essentialit z potētialiter est in oīb̄: q̃ aut aliquo mō differēt est in sanctis q̃ in oīb̄ aut in nullo. Si in aliquo differenter cū causa bui⁹ differētie nō sit ex parte sua nec ex parte nature rōnalis create necesse est q̃ sit p habitū gratie accepte z infuse ab ipso: z sic habet positū. Si aūt i nullo est differētia: q̃ qō respōdet existētie dei in vno: respōdebit in oīb̄: sed nō respōdet i lapide nisi cōtinētia inesse ad rpōs: ergo iā bonor sanctorū aniaē nō haberet plus q̃ lapis: z nō rnderet ei pmiū z meritū qō est absurdū: ergo gra inhabitans q̃ est in sanctis aliq̃d est creatū. Itē in corporib̄ videm⁹ q̃ nobilissimū corpor vt celū nō cōiūgit inferiorib̄ nisi mediāte qualitate influxa ab ipso: q̃ nobilissim⁹ spūs deus. s. nō cōiunget spūali mēti nisi mediāte qualitate influxa ab ipso: hāc autē grām vocamus: q̃ gra est aliq̃d in sanctis aīab⁹. Solo dōm q̃ gratia aliq̃d creatū est in nobis: sicut satis pbabiliter pstadet vltime rōes. Ad id aūt qō prima via primo obiicit dōm q̃ nō est sil'e: qz op⁹ creatōis nihil supponit: z iō illi nihil cooperat nec ancedent nec comitant nec cōseqnt. Opus aūt glorificatōis ē eleuatio totius nature in altissimū: z iō etiā illi natura nihil pōt cooperari. Op⁹ autē gratificatōis est ad hoc vt nos operari possim⁹ meritorie: z iō necessario in nobis ponit forma z habitū pficiētē illud op⁹. Vel dicat q̃ proprio sil'itudinis supponit falsum in operē glorificatōis: qz licz de⁹ ex parte sui nō vtat medio tm̄ ex parte nostra medīū eleuās est vt dotes corpis z aīe in bītudine creata: sed tm̄ prima soluto verior est: qz supponit verā cām. Ad aliud dōm q̃ supponitur falsum in sil'i: qz sol materialis nō scīpō i media te illustrat mundum: sed suo lumine effluxo ab ipso: z iō nec sol spūalis facit hoc in minori mūdo. Ad id qō primo obiicit secūda via dōm q̃ pter indigentiā dei medio nō indigem⁹: sed pter nostrā: qz gratificatio est ad hoc vt id qō de nostro est gratū fiat: hoc aūt a nobis habere nō possum⁹: z iō necesse est vt formā ad hoc pficiētē ab eo habeam⁹. Instantia aūt ad argumētū est q̃ fm hoc nulla materia deberet habere formā: sed deberet de⁹ eē imediata pfectio oīs pfecti: z hoc est absurdū. Ad aliud dōm q̃ de⁹ imediate vt efficiēs fecit mētē sicut z materiā: sed sicut non p seipm̄: sed mediāte forma creata perfecit materiā formaliter: ita nec mentē: hoc eēm exigit oē pfectibile ad actū aliquē vt deē sibi forma ordinās ad actū illū eo q̃ de⁹ nō est pmiscibilis subiecto vt forma nec vnibilis: z ꝗ ostēdit indigentiā subiecti creati nō dei. Ad aliud ptz solo p idē: qz licet de⁹ per se hoc possit facere: tm̄ ex parte nostra nō pōt cōgrue fieri: z ita operatiā oīs creatura semp fm cōuenientiā ei⁹ qō fit: z nō fm cōuenientiā agētis. Ad id qō primo obiicit via tertia dōm q̃ dignitas gratie z dignitas mētis equoce sunt z incomparabiles: qz vna est fm proportionem capacitatis dei per cognitionem z affectionem alia autem est fm perfectionem ad actum boni meritorij: z ideo aīma in hac via min⁹ digna est: z hoc est fm q̃d min⁹ dignā eē q̃ gratia z iō intercidit media: bonitate eēm formali in bonitate sil'itudinis p imitationē imaginis bona est aīa: z iste bonitates nō sunt cōparabiles. Ad aliud dōm q̃ dictū Aug. intelligit q̃ nulla suba z creatura sistēs aīam citra deum cadit media: sed forma que eleuat vt sine medio sistēte cōiūgi possit illa bene cadit media vt gratia z gloria. Ad aliud dōm q̃ hoc mō aīa capax est dei p se ipam. s. materialiter: ꝛz ad hoc vt actu capiat necesse est habere gratiā nō sistētē aīam citra deū sed eleuātē vsq̃ ad deū. Ad hoc qō obiicit quarta via dōm q̃ nihil est sil'e de rege hoīe z deo: qz miles bn̄ habet in se vn̄ placeat vel placere debeat regi/eo q̃ bona sua bn̄ placito regis proportionata sunt/z pnt mouere bn̄ placitū ei⁹: sed sic nō est in deo: qz nihil ex parte opis sui est vnde placere possit vel debeat nisi accipiat rō placēdi ab ipso. Ad aliud dōm q̃ illud qō iā dictū est variat sensum locutiōis qn̄ dicit: iste habet grām regis: z qn̄ dī iste habet grām dei. Ad id qō primo obiicit via q̃nta dōm q̃ licz oīs creatura sit vanitas

Solo

Ad primū de pria via

Ad secūdū

Ad primū de scda via dicendū

Ad secūdū

Ad tertiū

Ad primū ō tertia via

Ad secūdū

Ad tertiū

Ad primū de q̃rta via

Ad secūdū

Ad primū ō q̃nta via

Quīta via ex cōsideratōe grē p̄mo.

Per rōnez primo.

Probatio primo.

Per rōnez secūdo loco

Per rōnez tertio.

Ad arguit in oppositū q̃ grā aliq̃d sit in nobis creatū.

Ad primū

Ad secūdū

Ad tertiū

Ad primū

Ad secūdū

Ad primū

Ad secūdū

Ad primū

Ad secūd

inquātū creatura est tū in q̄ntū exit a deo quedā pfi-
cies ad veritatē ⁊ q̄dā pfecta/⁊ quedā data ad viā tū
boceū qd̄ dicit q̄ oīs creatura vnitas est intelligit
p natura vertibilitatis ⁊ Best in creatura fm q̄ est ex
nihilo sed etiā est ex deo ⁊ iō ex pte illa pōt appropinq̄
re veritati/q̄dā igit appropinquat vt forma pficiens
ad veritatē per hoc q̄ exit a deo vt sil'itudo sue boni-
tatis ⁊ assimilās ei ⁊ hec est gra: q̄dā aūt vt pficiēs ve
ritatē p hoc q̄ pficit tali gra vt mens rōnalis/⁊ cor-
pus cōiunctū aie vt via: qz seruit boi. vñ ad Rom. 8
dicit q̄ oīs creatura ingemiscit ⁊ pturit vsq̄ adhuc eo
q̄ desiderat liberari a seruitute corpis ⁊ attingere ve-
ritatē in ordine ad hominē attingentē veritatē: ⁊ ideo
Ad 2m. patet q̄ illa rō nihil pbat ymo potius si nō dare⁊ gra
remanerēt oīa vana ⁊ corrupta. Ad aliud dōm q̄
creatū inq̄ntū est ex nihilo distat a deo p infinitū: sed
in q̄ntū est a deo accedit ad ipm p gradus quosdā con-
uenientie vt innuit dionysi⁹ vñ magis accedit vniens
ad deum q̄ ens tū ⁊ magis sentiens q̄ vniēs ⁊ ite⁊
illo magis rōnalis natura ⁊ intellectualis fm eriam
qd̄ dicit Aug. q̄ duo creauit deus vnū ꝓ se ⁊ alterū
ꝓ nihil/⁊ sic gra ex pte illa etiā appropinq̄t qua ha-
bet actū assil'ationis ad bonitatē dei: ⁊ hoc nō habet
in q̄ntū distat: sz in q̄ntū imitat effectū bonitatis a qua
Ad 3m ipa est ⁊ ex eodē habet q̄ nō est gra gratū faciēs vnq̄
⁊ vltimū sine deo/qz p eā inhabitat sctōs. Ad vltimū dōm
q̄ sicut est esse simpl'r ⁊ esse fm q̄d ita est pfectū ⁊ nobi
le ⁊ bonū simpl'r ⁊ bonū fm q̄d. Esse eīm simpl'r ē sub
stantiale ⁊ primū ⁊ bonū simpl'r ⁊ pfectū: sed in cōpa
ratione ad actū vel finē est esse fm q̄d ⁊ bonū ⁊ nobile
fm q̄d ⁊ hoc mō nihil pbibet habitū gre etiā pfectiorē
esse natura mētis rōnalis: sed fm esse simpl'r pfectior
Arti. II. est substantia spūalis.

B

Utrū gra est suba vel accidens.

Ar. p° sic q̄ nō sit accīs

Secūdo querit vtrū sit substātia vel accidens
⁊ hoc leue est: obijcit eīm sic quicq̄d idē manēs
in esse ⁊ substātia trāsmutat de vno in aliud il
lud est substātia pfecta in se vel materia eius: gra vna
manēs mutat de vno in aliud: ergo est substātia cō-
posita vel materia. Prima pbat ex hoc q̄ forma ⁊ ac
cidētalis ⁊ subalis nō mutat subiectū eedē manētes:
sed materia facit hoc ⁊ substātia cōposita est in diuer-
sis locis eadē manens. Scōa pbat in Exo. vbi dicit
Tollā de spū tuo ⁊ dabo senioribus: ⁊ sil'r dabo Josue
de spū tuo. ⁊ in libro regū. Spūs dñi recessit a saul ⁊
spūs helie requieuit sup eliseū. ⁊ in nouo testamento
De plenitudine eius accepimus oēs/gratiā p gra q̄dā
20 etiā in p̄cedēti capl'o habita sunt ad illud pbleuma va-
lentia. Item oīe accidēs dependet fm esse a p̄nci-
pijs subiecti: q̄ si est gra accidēs a p̄ncipijs subiecti fm
esse dependet: quicq̄d aūt depēdet a p̄ncipijs subiecti
alicuius nō habet virtutē nisi ab illis: ergo gratia non
haberet virtutē nisi a subiecto in quo esset qd̄ falsum
est: qz de virtute subiecti nunq̄ facit opus meritorium
⁊ gratū deo cū ista obiectiōe videt deceptus esse Pe-
Questiūcla lagius q̄ credebat ꝓprijs viribus dei fieri: q̄ vide-
30 tur q̄ gra nō sit accidēs. P. si gra est accidēs cuius-
modi accidēs est non potest esse nisi habitus. Sed
cōtra dicit Aug. q̄ habitus est quo q̄s aliq̄d agit cum
tēpus sit ergo gratia ordinat ad actū aliquē ⁊ querat
q̄s sit ille/⁊ ad quēcūq̄z ordinat tūc nō ordinat ad aliū
40 sicut nec virtus ordinās ad actū vnū ordinat ad aliū
P. nullus habitus cōtinue est in actu: quia habit⁹
agit cū tēpus sit: gra aūtē si est habitus cōtinue agit:
qz cōtinue gratū facit: cū igitur hoc sit cōtra rationē
habit⁹ videt gratia nō esse habitus nec est aliud acci-
dens: ergo nō est accīs. Sed cōtra nulla substātia In ꝓtrariū
vnibilis est alij nisi sit materia vel forma substātialis arg. p° q̄ sit
gratia nō est materia vel forma substātialis: ergo nō accidēs.
est vnibilis alij substātie sed vnitur formal'r: ergo nō
est substātia sed accidēs. Itē Boecius dicit q̄ q̄cq̄d 2°
est de ꝓsequētib⁹ esse substātiale est accidēs gratia est
de ꝓsequētib⁹ esse substātiale: ergo est accidēs. Itē 3°
accidēs est qd̄ cōtingit vni ⁊ eidē inesse ⁊ nō inesse. gra
tiā cōtingit vni ⁊ eidē inesse ⁊ nō inesse: q̄ gratia est ac
cidēs. Itē accīs est qd̄ adest vel abest subiecto p̄ter 4°
subiecti corruptionē: gratia adest vel abest p̄ter subie
cti corruptionē: ergo est accīs. Solutio dicēdū q̄ Solutio
gratia est accidēs. Ad primū ergo dōm q̄ gra fm Ad primū.
essentiā nō mutat subiectū: sed p similitudinē ad actū
dicit vni dari gratia alteri⁹ ⁊ de gra alterius. Ad Ad 2m
aliud dicendū q̄ hec est falsa omne accidēs dependet a
principijs subiecti quo ad causam: sed si intelligat de
pendere a subiecto q̄ ad esse quia subiecto nō existente
nō est accidēs in ipo tunc vera est: sed tūc nō sequitur
q̄ esse suū dependet a principijs subiecti ⁊ est instātia
de lumine qd̄ dependet fm suū esse ⁊ causam ab illu-
minātis oppositiōe directa ⁊ sim'l'r est de gratia. Si
aūt fm hoc opponat q̄ gratie esse sit fieri sicut lumis
dicendū q̄ hoc nō valet: quia pfectius est p̄mū agēs
q̄z luminosum corpus sed quo ad hoc bene concludit
q̄ nō est gra nisi cōuersione facta ad deū sicut nec lu-
men nisi in oppositiōe directa diaphoni ad corpus lu
minosum. Ad aliud dicendū q̄ gratia est habitus Ad questiū
vniuersaliter gratificans ⁊ essentiā ⁊ potentiā: ⁊ ideo lā de habi-
nō habet actum specialē sicut virtus: sed sicut aia est tu dōm.
actus dans esse fm se ⁊ fm potentiā est principiū ope
rationū ita pfectio anie rnder esse: qz gra est habit⁹ fa-
ciens esse bonū: ⁊ fm virtutes infusas pficit ad actū
⁊ ideo bene ꝓcedo q̄ sicut actus forme q̄ est esse est cō-
tinuus vel potius vnus indiuisibilis manēs ita act⁹
gre qui est esse bonū est vnus cōtinue manēs. q̄ autē
dico actū forme nō ꝓprie cōtinuū sed indiuisibilē: iō fa
cio: quia pbs vult q̄ acceptio esse sit in īdiuisibili: mo-
tus aūt cōtinuus nō est in indiuisibili ⁊ nō est dare in
diuisibile in q̄ sit: ⁊ ideo corruptio esse est in tpe ⁊ acce/
prio in indiuisibili. Obiectiōes autē facte de habitu Ad alias
nō tenēt nisi de habitu respiciēte actū ꝓticularē: ⁊ de obiectiōes
hoc etiā loquit Aug. ⁊ pbi qz ipi nō cōsiderauerūt ha
bitus nisi qui generant ab actib⁹ ⁊ illi sunt sil'es acti-
bus ⁊ ꝓticulares sicut actus ex quib⁹ generant: sz ha
bitus infusi nō sunt sic: qz de⁹ totā pfectionē fm esse
bonū ⁊ fm agere simul infundit ⁊ fm esse bonū qd̄ est
vniuersal'r in omnib⁹ est habitus vniuersal'r essentiā
⁊ potentiā respiciēs/fm actus aūt ꝓticulares habit⁹
pficiūt potētias: ⁊ p hoc patet solo ad totū.

Utrū gratia īmediate insit anime essentie siue mediantibus potētijs.

Arti. III. C

Ar. p° q̄ nō

Tertio querit qualiter ⁊ cui insit: Videt autē
q̄ nō īmediate sit in essentia anime sed mediā
bus potētijs. Omis eīm habitus perficiens arg. p° sic.
ad actū inest in primo mediāte illo cui īmediate inest
actus ille gratia est talis habitus: ergo inest mediāte
illo cuius est talis actus. Prima patet ex b qz aliter Probatio
habitus pficiens nō pficeret. put exigit id qd̄ pficitur prime.
Scōa aūt ptz ex b q̄ ē gra operās ⁊ cooperās ⁊ dicū Probatio
tur in lra esse gra vna. vnde cū operās sit pficiens ad secunde

actū etiā cooperās pficiet ad eūdē. inde sic gratia est in anima primo fm q̃ ordinat ad actū. hoc autē fm q̃ ania ordinat ad actū potētie sunt; ergo gratia est in anima mediātibꝫ potētijs. Item ī lra habet q̃ operans dicit q̃ facit velle ⁊ cooperās que facit currere sz vtrūq; horū respicit potentiā; ergo gratia inest mediante potētia. Item ex lra habet q̃ gratia est pueniens ⁊ subsequēs ⁊ vtrūq; horū dicit in cōparatione volūtatis vt habet in lra; ergo gratia est ī mediate in potentijs ⁊ nō in essentia anie. Sed cōtra pfectio debet pfecto ꝓportionari; gratia autē pfectio est anie ergo ꝓportionat aīe pfecte; sed aīa in sua substātia pri or est q̃ in potētijs per quas agit; ergo etiā pfectio eiꝰ prius respicit essentiā q̃ potentiam. Item ania virtute perficitur fm potentias; si ergo a gratia perficitur etiam in potentijs tunc sunt due perfectiones ad idem eque prime ⁊ hoc non potest esse. P. gratia diffinit a doctoribꝫ q̃ est forma gratum faciens habentem ⁊ opus eius; habēs aūt est ipa substātia aīe; ergo informat substantiā anime primo/deinde potentias.

In 2ū pō

20

30

20

30

Solutio principalis

Solutio puto dicendū q̃ gratia est habitus magis perficiens in cōparatione ad deum q̃ ad actū. habitus enī perficiens ad actū oportet q̃ sit perficiēs ad hunc ⁊ ad illum: quia omnis actus singularis est. vñ gratia que nō respicit opus sub rōne determinata nō potest pfectio gratia actus. hoc autē sic probat; determinata ratio actus constat q̃ nō sumit ex pte operantis; quia operans se habet ad omnem actum quē facit; quia vnus ⁊ idem operās potest diuersarum artium esse scz statuifica artista citharista ⁊ sic de alijs: cū igitur sit inter operantē ⁊ obiectū circa qd operat oportet q̃ determiata ratio sumat ex parte obiecti vt citharedi respectu citharе statuifice statue ⁊ sic d alijs. Constat autē q̃ gra nullū respicit obiectū determinatū; quia si respiceret vnū tūc nō posset respicere aliud sicut virtus hec vel illa nō est nisi sui obiecti: ergo pz q̃ gratia nō est prima pfectio potentie que operat; sed prima perfectio essentie anie/⁊ per illam refertur ad potentias. Ad id ergo qd primo obijcit dicendū q̃ media est falsa q̃ gratia sit habitus ordinatus per se ad actum hunc vel illū; quia est magis pficiens in cōparatione ad deū q̃ ad actum. Ad aliud autē per qd probat dicendū q̃ operans est gratia per se ⁊ illud opus est esse bonum sicut ante habitū est: cooperans autē est ex consequēti; ⁊ ideo cū esse bonū operet in essentia anime pmo ipa essentia erit eius prius subiectū.

Ad primū obiectum.

Ad probatōz

Ad 2m

Ad aliud dicendū q̃ gratia facit esse bonū fm statū gratificatōis habentis eam; sed hoc cognoscit primo in volūtate; ⁊ ideo hoc dicit esse principiū gre operantis. Ad aliud dōm eodē modo q̃ puenit voluntatē bonā actualē nō q̃ volūtas sit subiectū eius primū sed potius essentia; sed vt notetur q̃ esse gratie in nobis nō causat a voluntate nostra.

Ad 3m

Arti. IIII. Quid est gratia diffinitione ⁊ re.

Deinde querit qd sit gratia in diffinitōe ⁊ re: ⁊ ideo querunt duo scz de diffinitionibꝫ eius et vtrū sit vita aīe sicut dicunt quidā. Ad primū pcedit sic: dicit Chrysostomus gratia est sanitas mētis ⁊ delectatio cordis. Item Isidorus gratia est diuine misericordie donū per qd bone voluntatis fit eritus. Item Aug. vt qdā dicūt; gra est habitꝰ totius vite vniuersalis ordinatiuus. Item glo. sup illd vt exhilaret faciē in oleo ⁊c. sic dicit; Gratia est quidā nitor anie conciliās sanctū amorē. Obijcit contra

D

Diffinitio gre pma.

2a

3a

4a

Obz 2 pmā diffinitionē sic pmo.

primā sic: Sanitas mētis nō est nisi vniuersalis pulsa infirmitate: infirmitas nō est tm in culpa sed etiam in pena. Nec aūt vniuersalis nō tollit nisi per gloriā ergo male attribuit hoc gratie. Si forte dicat sanitas mentis in cōparatione ad vulnus peti. Cōtra sanare vulnus peti prie est sacramēti; gratia aūt nō est sacramentū nec tm in sacramēto; sed etiā in habitibus virtutū ⁊ donorū; ergo videt q̃ adhuc male diffinit p mentis sanitatē. Item obijcit de hoc qd dicit delectatio cordis; qz hoc potius est fructus q̃ gratie qz fructꝰ videt dicere refectionē in corde. Ulteriꝰ obijcit de scōa que est Isido. Uirtus enī diuine misericordie est donū per qd est exitus bone volūtatis; q̃ virtus est gratia; ⁊ hoc a multis nō concedit sicut habebit infra. Item ante habitū est q̃ gratia inest aīe prime ⁊ potētie per 2sequēs; ergo male dicit q̃ exit bone volūtatis sit gratia. Item sicut per gratiā fit exitus bone volūtatis ita boni ītellectus in fide ⁊ bone irascibilis in fortitudine; q̃ nō magis debet diffiniri p exitū bone volūtatis q̃ alias virtutū que p gratiā cooperante exeunt in opus. Ulterius querit de tertia que dicitur esse Aug. licet magis videat esse mgralis. habitꝰ enī totius vite vniuersalis ordinatiuꝰ necesse est q̃ respiciat omnē ordinē ad deū ⁊ ad se ⁊ ad proximū. hoc aūt est vniuersitas virtutū vel iusticia generalis; q̃ gratia idem est qd vniuersitas virtutū vel generalis iusticia ⁊ neutrū istorū cōcedit a multis. Item gra nō dicit nisi gratū facere; hoc aūt nō determiat vniuersalis ordinē vite sed tm respectū dicit ad acceptionē diuinā; q̃ male diffinit per habitū vniuersalis vite ordinatiuū.

Solo 2o

3o 2 scdum particulā. Obz pōs cūdā diffinitionē pma.

2o

3o

Ulterius obijcit de vltima nitor enī anie nō videt esse nisi fm intellectū; qz illius est prium fulgere; q̃ si gratia ē nitor aīe nō inerit nisi fm intellectū. Item conciliās sanctū amorē est charitas; q̃ si gra conciliat sanctū amorē; q̃ idē videt ee qd charitas ⁊ hoc a multis negat. Solutio dōm q̃ a qbusdā mgris antiquis data est ista diffinitio quā reputo magis priā q̃ gratia est bone volūtatis dei donū gratū faciēs habentē ⁊ opus eius gratū reddēs. per hoc enī q̃ dicit donū dei ponit gratia in genere. Per b autē q̃ dicit bone volūtatis ponit dīna ad alia dona naturalia q̃ nō habēt similitudinē exēplarē diuine bonitatis. Per b aūt q̃ dicit gratū faciēs distinguit gra gratū faciens a gra gratis data. vñ alie sup memorate notificatōes qdā sunt ⁊ nō diffinitiōes prie ⁊ pma eaꝝ datur per effectū quē consequit in subiecto fm cōparationē ad oppositū habitū quē tollit qui est habitꝰ infirmitatis q̃ dicit per effectū esse sanitas ⁊ p cōparationē ad finē dicit ee delectatio cordis; qz delectat cor ex gustu bonitatis q̃ est finis. Scōa aūt dat p cōpationē ad duplicē actū in genere. s. operātis ⁊ cooperātis; qz fm q̃ est donū miscōie sic dat ad ee ⁊ fm q̃ ē exitꝰ volūtatis. Tertia dat p priū actū q̃ est gratificare ad merendū ⁊ ad statū meriti; qz in hoc ⁊ ad hoc ordinat tota vita. Quarta aūt dat p hoc q̃ exequit in duabꝫ partibꝫ aīe principalibꝫ: qz nitet in ītellectu ⁊ ardet in affectu.

Obz pōs 4a diffinitione gre grātis cientis.

Primo.

2a

3a

4a

Ad primū ergo dicendū q̃ infirmitas in causa remouet a gratia fm q̃ gratū facit: quia sic remouet b vñ fuit in gratitudo sed infirmitas quo ad reliqas et debilitates 2sequētes curat quidē vniuersalis in gloria sed pticulariter in susceptione sacramētorꝫ. Ad aliud qd obijcit de secūda parte dicendū q̃ delectatio est in opere ⁊ delectatio est in bonitate. gratitudinis di-

ad pm ⁊ 2m obiectum.

Ad 3m

uine ⁊ delectatio que est post laborē operis dicit fructus: sed in bonitatis exemplo qd est gratia delectationē dat gratia. Ad id qd obijcitur de secūda diffinitione dicendū q virtus fm rationē virtutis nō dicit primū donū fm sui nois rationē: sed potius pfectionē ad actū: sed gratia fm nominis rationē donū est. vñ ap'lus. Alioqn gra iā nō est gra. ſ. si reddit ⁊ non gratis datur. Ad aliud dicendū q volūtas est vniuersalis motor omniū potentiarū vt ifra habebit; ⁊ ideo potius dicit exitus volūtatis q̄ aliarū ⁊ hoc quo ad cooperationē gratie: quia licet gratia per prius respiciat essentiam anime tamē per posterius referr ad potentias vt in fine istius distinctiōis probabit. per hoc etiam patet solutio ad sequēs: quia voluntas mouet omnes alias in actib gratis qui sūt a gratia informati. Ad id qd obijcit de tertia dicendū q ordo hic determinat fm rationē boni ⁊ finis; ⁊ ideo inordinatū est qd nō pertingit finē/ ⁊ quia gratia vitam facit contingere finem qui est deus ⁊ vita eterna: ideo dicitur esse habitus vite vniuersaliʳ ordinatiuꝰ/ ⁊ nō sumitur hic ordo qui est fm gradus ordinatorū: sed potius dicitur relatio totius vite ad cōsecutionē finis. Hocautem nō facit iusticia nec virtus: qr nō necessario iusticia in eo q iusticia vel virtus facit dignū vita eterna.

Ad obiectaⁿ 2am diffinitionē ad primū

Ad 2m

Per hoc idē patet etiā solutio ad sequēs: li vniuersaliter eim nō determinat li ordinatiuꝰ; sed li vite id est q totā vitā in se ⁊ ad alios vniuersaliʳ quo ad omnes actus volūtarios ordiat ad meritū vite. Ad aliud dicendū q nitor pprie est in intellectu sed tamē nitor bonestatis est in omnib partib honesti ⁊ precipue in gratia; ⁊ ideo possumus dicere q in tota anima facit pulchritudinē gratia ⁊ venustationē ymaginis diuine. Ad aliud dicendū q nō dicit cōciliare sanctū amorem eo q solū ipm cōciliet: sed quia principaliter conciliat ipm vñ etiā nō pōt esse informis sicut nec gra.

Ad 2m

Ad oba ⁊ tiⁿ diffinitionē ad pm

Ad 2m

Arti. V. E

Utrum gratia est vita anime.

Ar. pō q sic

20

Secūdo querit circa hanc partē vtrū gratia sit vita anie? Uidet autē q sic: qr pma mors anime culpa est: ergo per oppositū gratia eius vita est. Item primū quo viuit ania in corpe vita est: ē etiā pmū quo viuit i deo vita est. In ipo eim viuimꝰ mouemur ⁊ sumus. hoc autē quo primo viuimus in deo gratia est: ergo gratia est vita anime. Sed contra hoc videtur esse q vita est actus cōtinuus anime in corpus: gratia aūt nō agit cōtinue in anima: ergo gratia non dicit vita. Prima supponit ex hoc q phi dicit esse verbū. Secūda aūt probat sic: quia si gratia cōtinue agit tunc cōtinue merit: ergo cōtinue intētio augmētat: ⁊ hoc nō dicit esse verū. Solutio dicendū q in veritate gratia est vita anie fm q vita formaliter adheret viuo vt forma effluxa a causa ⁊ fonte vite. Et vt hoc intelligat sciendū q corpus duplicter viuit actu anie: vnū eim actuꝫ habet fm q est forma talis corporis ania. ſ. porētia vitam habentis ⁊ hic actus est viuere fm q viuere (vt dicit phs) viuētibus est esse ⁊ iste est simplex ⁊ nō cōtinuus neqꝫ esse suum est cōtinue fieri: sed potius iste actus est terminus generatiōis animati. fm hunc modū vita anime metaphisice loquēdo est deus dans esse anime nō vt forma sed sicut portans esse eius ⁊ conseruās ⁊ faciēs verbo virtutis sue. Alio modo viuit corpus fm q dicimus q spūs vitalis vehiculū est vite/ que continue influitur corpori ab anialis speciali organo sicut cordis ⁊ illius esse est continue fieri/ ⁊ de illa vera est diffinitio q vita est actus cōtinuus anime in corpus ⁊ huic metaphisice rndet vita gre que est influxa aie a deo ⁊ influit cōtinue vt quidā dicunt tn nō est pbabile q esse gratie sit cōtinue fieri vt supra habitum est.

In ⁊riū aūt sic obijcit.

Solo.

Ad id qd obⁿ in ⁊riū.

Ad id qd obijcit q cōtinuitas illius actus qui est esse nō intendit formā sed potius pactū q̄ est opus intendit habitus ⁊ forma q̄ est principiū illius operis: quia vt dicit phs ex similib actib similes habitꝰ generātur: ⁊ ideo illa obiectio nō pcedit tamen q̄dam concedūt q cōtinue agit licet nō percipiat sicut intellectus agens cōtinue agit ⁊ nō percipit pter tumultum qui est in fantasmatib vt dicūt: sed hoc nihil est: quia non sequit si intellectus semp est actu q cōtinue agit: qr desunt species/ sicut lux cōtinue est in actu/ et non facit semp actu colores ⁊ hec est sententia phi fm tres cōmentatores. ſ. Auerro. Maurit ⁊ Rabimoysen. vnde ad primā solutionē est redeundū que vera est: ⁊ ideo etiā licet vita continue influat corpi tamen nō ex hō intrēdit qr ex talib actib nō est nata generari

Arti. VI. F

Querit de diuisionibus gratie ⁊ an bene diuidat in gratiā operantē ⁊ cooperātē puenientē ⁊ subsequentē: ⁊ de alijs diuisionibus nō ad propositum.

Diuisiones gratiarum fm Augu.

Arguit pⁿ.

20

50

Ende veniēdū est ad lram vbi dicit [Hec est gra operās ⁊ cooperās] ē. a. Circa quā partē duo queruntur. ſ. de diuisionib gre ⁊ de rationē nominū que ponit cū dicit gratia operans ⁊ cooperans ⁊ pueniens ⁊ subsequens. Ad primū sic dicit Aug. in libro de natura ⁊ gra. Preuenit vt pie viuamus/ subsequit vt cū ipo semp viuamus/ nūc puenit vt vocemur/ tunc subsequit vt glorificemur: ē videt q gratia pueniēs referat ad totā hanc vitā meriti et subsequens ad premiū glorie. Item Aug. ibidē puenit vt sanemur: subsequit vt sanitati vegetemur. sanitas aūt nō fit sine exercitio operis: ē videt q gra puenien includat ⁊ operantē ⁊ cooperantē ⁊ contrariū huius tenet in lra. Item Aug. ibidē puenit voluntatē vt velit bonū: subsequit vt cōpleat siue sistat: ē videtur q pueniēs facit opus interius ⁊ subsequēs facit opus exterius ⁊ pseuerantiā: sed vtrūq; coꝫ attribuit gratie cooperāti. omne eim opus datur a libero arbitrio vel in toto vel in parte vt mgr pbabit in sequēti dist. Multe etiā alie differētie gratiarū inuenit de qb nō est ad positū: qr apl's. 1. ad Coꝫ. 12 diuidit gratiā gratis datā per duodecim differētias ⁊ alij alia diuidūt p diuersos effectꝰ: iz h nō est itētio nisi de gra operāte ⁊ cooperāte. Sil'r ad Rom. 8. diuidit eā in graz pdestinatiōis/ vocatōis/ iustificatōis magnificatiōis. Sil'r. Esa. 21. dat quadruplicē dicēs q trāsibit dnus p iudā pregens ⁊ liberās transiens et saluans. Eodē modo Exod. 32. super illud Si inueni gratiam in oculis tuis dicit glo. q non vna gratia sufficit scīs. vna eim pcipit vt deū diligant ⁊ cognoscant. altera subsequit vt se mundos custodiāt. Eodē mō Chryſ. dicit sup Johānē in homel'. xiij. sup illud Hzatiā pro gra. etem ⁊ ipa que sunt legis ⁊ gre erāt ⁊ ipm generari nos ex non entib/ sicut eim directionib pcedentib hāc accepimus remunerationē: qualiter eim qui neqꝫ eramus/ sed deo vbiqꝫ beneficiū incipiēte. nō generari vo solū ex nō entib: iz etiā ea generatos cōfestim discere que sunt faciēda ⁊ nō facienda ⁊ hanc in natura accipe legem ⁊ hoc. i. conscietie iudiciū incorruptibile imposuisse nobis cū q̄ nos fecit gre

Alie diuisiones fm apostolum.

fm Esaiā

Item in Exo.

fm Chryſ.

fuit maxime clemētie ineffabilis sed ⁊ hoc.i.legē hāc corruptā pscriptā instaurare gratie fuit; ex hac auctoritate accipit q̄ tot sunt gratie quot beneficia dei circa nos apparēt siue in naturalib̄ siue in supadditis ⁊ fm hoc diffinit gratiā Ansel. Gratia est q̄ descēdit a gratia.i.a gratuita volūtate. Solutio dicendū q̄ ad ꝓpositū istius lectionis nō faciūt diuisiones nisi Aug. quas primo posuimus/ ⁊ bene concedo q̄ gr̄a pueniēs ⁊ subsequēs multiplicē habēt expositionē sicut innuūt obiectiones; ⁊ ideo illas nō oportet soluere; sed in illis gratiis nō primo inuenit ratio pueniētis siue operātis ⁊ ratio subsequētis ⁊ cooperātis; ⁊ ideo Augustinus in eodem libro ponit tandem verba que ponit magister hic/ ⁊ illa proprie diuidunt gratiā; quia gratia pueniēs est que omne nostrū meritū pūenit ⁊ hec est que operat esse bonū in volūtate p̄ informationē volūtatis: oportet em̄ volūtatē habitualem informatā esse gratia antecēdēte bonus actus meritorius eliciat ex illa. subsequēs aūt inuenit primo in ea q̄ merēt; quia habitū ĩmediate sequit actus; ⁊ ideo dicit cooperās: q̄ li. arbi. ĩ merito ministrat materiā act⁹: sed formā per quā est efficacia meriti dat gratia que est in aīa ⁊ li. ar. ⁊ ideo dicit mgr̄ in sequēti dist. q̄ vsus virtutis ⁊ gratie partim ē a libe. arbi. sicut a causa. Ad alias aūt diuisiones gratie licet non sint ad ꝓpositū pōt dici q̄ prima datur penes actum in q̄bus spūs manifestat ad ecclesie vtilitatē vel de multiplicatiōe vlteriori ⁊ differētiis quesitū est alibi. Secūda aūt datur penes ordinē absolute; ad hunc enim ordinē exigit p̄mo p̄parātio in deo q̄ est p̄destinatio ⁊ ex pte gratificati est terminus a q̄; ⁊ penes hūc exigit vocatio p̄ gratiā separātis a massa p̄dictionis. ⁊ est terminus ad quē; ⁊ est duplex. s. prim⁹ ⁊ hic iustificatio est/ vel remotus ⁊ ille est magnificatio siue magnificatio dicat exaltationē in augmēto gr̄e per exercitiū virtutū vt innuit vna glo. siue dicat exaltationē in glia per meritū vt innuit alia. illa aūt q̄ est Esa. datur penes ea q̄ pfecte faciūt ad redemptionē captiui: q̄ primo exigit vt pregat ab inimico ⁊ postea libereť a pcilo inflicto sicut a vulneribⁿ ⁊ hmōi ⁊ postea est transitus frequētis visitationis in pfectu boni opis ad q̄ cōsequit salus pfecti in reditu sanitatis. illa ꝓo q̄ est de glo. sup Exod. datur p̄ ea que faciūt ad gratie acq̄sitionē ⁊ cōseruationē: respectus em̄ ad deū in cognitione ⁊ affectu acquirit gratiā: sed custodia sui conseruat. Diuisio aūt Ebryk. satis patet ex prehabitis penes quid accipiatur.

Solutio ad primas diuisiones.

Ad alias diuisiones minus p̄ncipales fm apostolum.

Ad secōam q̄ est aplī.

Ad illā que est Esaie.

Ad illā q̄ est ex Exodo.

Ad illā q̄ est Job. cb ryk.

Arti. VII B

Querit de rōne nominū gratie scz quare dicit operās ⁊ quid opatur: ⁊ quare dicit pueniēs ⁊ q̄d pūeniat: ⁊ q̄re dicit cooperans ⁊ quare subsequens.

Questiūcla prima. Obo pma.

Deinde querit de secō. s. de rōne nominū istarū gratiarū. cū em̄ dicit gratia operās/ aut intelligit opari se aut voluntatē aut se in volūtate. si se hoc nō pōt esse. q̄ nihil opat se vel facit. si autē voluntatē intelligit facere: hoc iterū nihil est: q̄ volūtas ante hoc fuit. si aūt se in volūtate: hoc iterū nihil est: q̄ nihil facit seipm nec in se nec in alio: q̄ male intelligit gratia operās. Si dicas q̄ facit bonā voluntatē querit q̄d supponit li bonā: Constat aūt q̄ non voluntatē fm se sed gratia informatā: ergo idē est facere bonā voluntatē q̄ se facere in volūtate ⁊ sic redit primū. Eodē mō querit de pueniēte q̄d pūenit. Constat q̄ nō pūenit voluntatē; q̄ volūtas prius infuit etiā ante gratiā nec pūenit se: q̄ nihil pōt pūenire se.

Solo Obo secōa.

Questiūcla tertia.

Si aūt dicas q̄ pūenit subsequentē; hoc iterū non pōt esse: quia mgr̄ infra dicit q̄ gratia pueniēs ⁊ subsequēs sunt gr̄a vna nūero: q̄ si pūenit subsequētē pūenit seipam. ⁊ hoc ē nō pōt. Eodē mō querit de cooperāte. videt em̄ q̄ ipa sit secūdaria in actu meritorio: q̄ quādo duo operant ⁊ vnū dat substantiā/ alterū aūt dat ꝓpietatē substantiā illā cōsequentē erit p̄ncipalius in ope q̄ dat substantiā q̄ q̄ dat ꝓpietatē sic aūt operat li. ar. ⁊ gratia q̄ li. arbi. dat substantiā actus ⁊ gr̄a ꝓpietatē q̄ est actus gratus: q̄ p̄ncipalis in ope est libe. ar. Si dicas q̄ gr̄a mouet ⁊ excitat libe. ar. ad agendū: ⁊ ideo est principalior. Tunc q̄rit vtrū moueat naturaliter vel violēter. Videt q̄ violēter/ q̄ Aug. assimilat gratiā sessori ⁊ li. ar. equo. Constat aūt q̄ motus quo mouet sessor equū violētus est cū principiū eius sit extra equū: q̄ gratia mouet libe. arbi. violēter. Item motus naturalis est ad id cuius posse est in natura rei more: sed motus quo mouetur libe. arb. est ad id q̄ est sup̄ facultatē nature suē: q̄ videt q̄ sit violētus ⁊ nō naturalis. Sed ꝓtra violētus motus sistereť inducit corruptionē ⁊ laborē mobilis: motus aūt gratie est pfectio li. ar. ergo nō violētus. Eodē mō querit de subsequēte de qua dicit magister in lr̄a q̄ subsequit li. ar. ne frustra velit: sed hoc nihil esse videt: q̄ si primo data est gr̄a pficiens volūtatē sequēs opus nō pōt esse frustra cū semp̄ sit dignū vita eterna. Frustra em̄ vt dicit phs est q̄d est ad aliquē nō includit. Solutio dōm ad p̄mū q̄ operās dicit: q̄ operat esse bonū in volūtate/ ⁊ dicit opari sicut forma facit esse nō sicut efficiēs. hoc aūt facere q̄d est forme nō est nisi diffusio sui in formato. Et ideo bn̄ cōcedo q̄ forma absolute accepta actu forme nō efficientis facit se in formato ⁊ hoc est in formato: sed nihil facit se fm eandē considerationē acceptū/ ⁊ efficiēs nō facit se etiā in diuersis cōsiderationib̄ acceptū: sed q̄ forma nō ꝓprie facit: sed dat ⁊ suū dare est diffusio sui ⁊ informatio: ideo forma dat esse q̄d est actus illⁿ forme ⁊ opatur ⁊ hoc est esse suū in formato. Prime aūt obiectiōes ꝓcedebāt quasi gratia esset operās p̄ modū efficiētis ⁊ nō forme. Ad id q̄d obijcit de pueniente dicendū q̄ pūenit actum meriti q̄ est gratie subsequētis ⁊ cooperātis; ⁊ cooperās dicit gr̄a in q̄tū cū libe. ar. illū operat ⁊ bene cōcedo q̄ libe. arbi. est secūdariū in ope illo trib̄ de causis: quap̄ vna est: q̄ gr̄a est primū mouēs sicut habitus mouet in modū inclinātis nature ad impetū actus alicuius/ vt graue inclinat deorsum. Secōa est q̄ ipa nō dat ꝓpietatē nisi accidētalē formā: sed formā substantialē meriti a qua est tota meriti efficacia quo etiā posito sine forma illa nō ē meritorⁿ nec valeret vitā eternā. Tertia cā est quā tāgit Aug. q̄ regit li. ar. ⁊ li. ar. ē vt iumētū obediēs. vñ Ps. Ut iumentū factus sum apud te. Ad id q̄d q̄d p̄mo obijcit dicendū q̄ pūenit subsequētem: licet sit vna ⁊ eadē in substātia pueniēs ⁊ subsequēs: tm̄ nō est rō vna: ⁊ ideo in rōne diuersa pōt pūenire se sicut habitⁿ informās potentiā pūenit habitū operantē in actu. Ad id q̄d sequit patet solutio per antedicta.

Solo Obo secōa.

Questiūcla quarta Obo pma.

Obo secōa.

Ad questiūculā primā cū obiectis.

Ad questiūculā secūdā.

Prima ob.

Secōa ob.

Tertia ob.

Ad qstiūculā tertiā.

Ad questiūculā quartā.

Ad aliud q̄d querit vtrū moueat violenter vel naturaliter dicendū q̄ nulla est diuisio: q̄ volūtarius motus nec naturalis nec violētus est ⁊ ipa mouet vt pfectio voluntatis: sed verū est q̄ mouet in modū nature sicut dicit etiā Tullius de virtute. tamen est ha-

bitus volũtarius: ꝛ ideo in talib⁹ innati sumus suscipere ꝛ perfectio est ab assuetudine in virtute civili: sed in gratia pfectio est ab infusore gr̃e: ꝛ ideo ille questiones ridiculose sunt. Ad id ergo qd̃ obj̃cit de Aug. dicendũ q̃ gratia cõparat sessori quo ad regimẽ ꝛ nõ quo ad hoc q̃ sit extrinseca gratia sicut sessor equo extrinsecus est. Ad aliud dicendũ q̃ verũ est q̃ mot⁹ naturalis corporis habet p̃ncipiũ movens intra sed volũtarius quẽ nati sumus habere nõ habet intus sufficiens principiũ: sed accipit aliunde vt dictũ est et ista est ꝓpria solutio fm hanc materiã ꝛ nõ illa quã ponũt q̃dam soluentes q̃ sit naturalis ꝛ qz nõ fit inuita volũtate: ꝛ dant exemplũ/sicut si auis p se nitens sursum/sursum iaciatur/non erit oĩno motus violẽtus sicut si lapis iaciatur sursum ꝛ sunt verba impropria fm hanc sciẽtiam habituũ voluntariorũ ꝛ per ꝫ patet solutio ad totum.

Ad primũ obiectum.

Ad 2m obiectum.

Quid sit voluntas.

Voluntatẽ ipsam Aug. in li. de duabus animabus ita diffinit. Volũtas est animi mot⁹ cogente nullo ad aliquid nõ admittendũ vel adipiscendũ. Hec autẽ vt non admittat malum ꝛ adipiscat bonũ p̃uenit ꝛ preparat dei gratia. Unde apl's gratiã p̃uenientẽ ꝛ subsequentẽ cõmendãs id est operantẽ ꝛ cooperãtem vigilãter dixit: Non est volẽtis neq̃ currentis: sed dei miserentis: ꝛ nõ ecõuerso non est miserentis dei sed volẽtis ꝛ currẽtis. Mã si vt quibusdã placuit qd̃ dictũ est ita accipiatur: non est volẽtis neq̃ currentis: sed miserentis dei: tanq̃ diceret nõ sufficit sola volũtas hois: si nõ sit etiã misericordia dei: econtra dicitur nõ sufficit etiam misericordia dei si nõ sit etiã voluntas hois. Ac per hoc si recte dictum est illud: quia id voluntas homis sola nõ implet: cur nõ etiam a cõtrario recte dicitur nõ miserentis est dei: sed volentis est hominis cũ id misericordia dei sola nõ impleat? Homo eñ credere vel sperare nõ poterit nisi velit: nec peruenire ad palmã: nisi volũtate currat. Restat ergo vt ideo ita recte dictum intelligat: vt totũ detur deo qui hois voluntatẽ bonam p̃uenit: ꝛ preparat adiuuandam ꝛ adiuuat preparatã: nolentẽ p̃uenit vt velit: volentẽ subsequit ne frustra velit. Ecce his verbis ꝛ alijs premissis euidẽter traditur: quia voluntas hois preparatur ꝛ preuenit gratia dei vt velit bonum: ꝛ adiuuat ne frustra velit.

Rom. 9.

Qd̃ bona volũtas comitat gr̃am.

Ita q̃ bona voluntas comitat gratiã: nõ gratia volũtatẽ. Unde Aug. ad Bonifaciũ papam scribens cõtra pelagianos inquit: Cum fides ꝑpetrat iustificationẽ sicut vnicuiq̃ dep̃artitus est mensurã fidei: non gratiã dei aliquid meriti precedit humani: sed ipa meret augeri vt aucta mereatur ꝛ perfici voluntate comitante nõ ducente: pedissequa: non preuia. Ecce hic aperte habes q̃ gratia preuenit bone voluntatis meritũ: ꝛ ipsa bona voluntas pedissequa est gratie nõ p̃uia.

Rom. 5.

Utrũ voluntas bene diffinitur per motũ cum tamẽ sit potentia.

Arti. VIII

Deinde queritur de hoc qd̃ dicit ibi [Uoluntatẽ ipam Aug. in li. ꝛc.] Volũtas eñ nõ videtur motus esse: sed potentia: ꝛ ideo male diffinit per motũ. Si dicas q̃ diffinit voluntatẽ qui est actus ꝛ nõ potentia. Contra fm hoc eñ deberet dicere volũtas est motus voluntatis ꝛ nõ motus animi. P̃. motus qui mouetur ad aliquid adipiscẽdum/videt esse cõcupiscibilis. P̃. qd̃ mouet ad aliquid nõ admittendũ est/irascibilis ꝛ concupiscibilis nõ sunt voluntas/cum volũtas sit pars animẽ rationalis/irascibilis ꝛ concupiscibilis partes animẽ sensibilis. Solutio dicendũ q̃ fm Anf. volũtas est triplex scz instrumentũ ꝛ motus ꝛ affectio. ꝛ hic diffinit motus ꝛ nõ instrumentũ vel affectio. Ad id qd̃ cõtra obj̃citur dicendũ q̃ animus ponit ibi ꝑ parte superiori que rõnalis est: sed refertur ad voluntatẽ per hoc q̃ dicitur cogente nullo: qz sicut superius habitum est: libertas a coactione est primo ꝛ per se voluntatis. Ad aliud dicendũ q̃ aliquid adipisci cũ rõne delectabilis ordinati ad sensum est cõcupiscibilis: sed aliquid adipisci fm rationẽ boni simpl'r est volũtatis q̃ est in rõne que considerat bonum simpl'r. Ad hoc autẽ qd̃ obj̃cit de hoc q̃ dicit nõ admittendũ ꝛc. non est verũ qd̃ obj̃cit: qz cuiusliber porẽtie est nõ admittere repugnãs suo obiecto: sed irascibilis est detestari ꝛ insurgere contra nociuũ in sensu vel vincere ardua strenuitate propria.

Arg. primo

Solo 2o

3o

4o

Solutio ad primũ

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Que sit gratia voluntatẽ preueniens scz fides cum dilectione.

Et si diligẽter intẽdas nihilominus tibi monstrat que sit ipa gratia volũtatẽ preueniẽs ꝛ p̃parãs: scz fides cum dilectione. Ideoq̃ Augusti. in eodẽ tractans quõ iustificati sumus ex fide ꝛ tamẽ gratis: vtrũq̃ eñ dicit apl's q̃ dicit: Justificati ex fide: alibi ait: Justificati gratis ꝑ gratiã. Hoc eñ ideo dixit: ne fides ipa supba sit ne dicat sibi: si ex fide iustificati: quõ gratis? Qd̃ eñ fides meretur cur nõ potius redditur q̃ donat? Mõ dicat homo ista fidelis: qz cum dixerit habeo fidem vt merear iustificationẽ. Respõdet ei. Quid habes qd̃ nõ accepisti? Fides eñ qua iustificat⁹ es gratis tibi data est. Hic aperte ostendit q̃ fides est causa iustificatiõis: ꝛ ipa est gratia ꝛ beneficiũ quo hois p̃uenitur voluntas ꝛ preparat Unde Aug. in primo libro retractationũ. Volũtas est qua ꝛ peccat ꝛ recte viuit. Volũtas vo ipa nisi dei gratia liberet a seruitute qua peccati serua facta est: ꝛ vt vitia superet ꝛ adiuuet: recte pieq̃ viui a mortali-

Rom. 5.
Rom. 3.
1. Cor. 4.

bus non pōt: ⁊ hoc beneficiū quo liberat nisi eā pueniret iam meritis dare⁊ ⁊ nō esset gratia: q̄ vtq̄ gratis datur. Preuenit ergo bona hoīs volūtas illo gratie beneficio quo liberat ⁊ prepat. Et illud bñficiū fides xpi recte itelligit: sicut Aug. in ench. euidēter ostēdit dicens: Jpm arbitriū liberandū est post illam ruinam a seruitute peccati. Nec oīno per seipm: sed p solam dei gratiā que in fide xpi posita est liberat vt voluntas prepetur. Ecce aperte dicit gratiā per quā liberat arbitriū ⁊ ppar̄at voluntas sitam esse in fide xpi. Fides eñ xpi (vt in eodem ait) impetrat qd̄ lex imperat.

Qd̄ voluntas bona que preuenitur gratia quedā dei dona pueniat.

Ipsa tñ eadē voluntas quedā gratie dona pueniat. Vñ Aug. in ench. Precedit bona voluntas hoīs multa dei dona: sed nō omnia: q̄ autē nō pcedit: ipa in eis est ⁊ ipa iuuat. Mā vtrūq̄ legit in sanctis eloquijs: Et misericordia eius pueniet me ⁊ misericordia dei subsequet me. Volentē quipe pueniat vt velit: volentē subsequit ne frustra velit. Cur eñ āmonemur orare p inimicis nostris nolētib⁹ pie viuere: nisi vt de⁹ in eis operet ⁊ velle. Itēq̄ cur āmonemur petere vt accipiamus: nisi vt ab illo fiat qd̄ volumus a quo factū est vt velimus. Inde aplus ait: Non est volētis neq̄ currētis sed dei miserētis. Ex his apparet q̄ bona hoīs voluntas quedā dona dei pueniat: q̄ ea comitat adiuuans: ⁊ q̄busdā pueniat: q̄ eā pueniat gra operās scz fides cū charitate.

ps. 58. ⁊. 22

Matth. 5.

Luce. 11.

Rom. 9.

Que predictis videātur aduersari scz q̄ videtur dici fidem esse ex voluntate.

Non est tamen ignorandū qd̄ alibi Aug. significare videtur q̄ ex volūtate sit fides: de illo xbo aplī. Corde credit ad iusticiā ita super iohannē tractās: Jdeo nō simplr apostolus ait credit: sed corde credit: q̄ cetera pōt homo nolens: credere nō nisi volens: intrare ecclesiam ⁊ accedere ad altare pōt nolēs sed nō credere. Item sup Gen. vbi Laban ⁊ Batuel dixerūt. Vocemus puellam ⁊ q̄ramus eius volūtatē: dicit expositor: quia fides est volūtatis nō necessitatis. Ad qd̄ respōdentes dicimus: nō hec ita accipienda fore vt ex volūtate hominis fides intelligatur prouenire: cum ipsa sit ppie dei donum vt ait apostolus: ⁊ ex ea bona hominis merita incipiant. Per hanc eñ vt ait Aug. sup ps. lxi. iustificat impius id est fit de impio pius: vt deinde ipsa fides incipiat per dilectionē operari vnde omnia bona merita incipiunt. Sed potius hec ideo ita dicta sunt: q̄ nō est fides nisi in eo qui vult credere: cuius bonā voluntatē fides pueniat nō tēpore sed causa ⁊ natura. Vnde Aug. supra congruēter dixit q̄ bona volūtas in eis donis est que nō precedit ⁊ ipsa iuuat: quia ea iuuat quib⁹ preuenit: dū eis cōsentit ad effectū boni: ⁊ in eis est: quia tēpore ab eis nō preceditur.

Rom. 10.

Gen. 23.

Eph. 2.

Quedam adhuc addit que grauiorē faciunt questionē. s. q̄ cogitatio boni pcedit fidem.

Ceterū hanc questionē magis acūt ⁊ vrgēt xba augustini q̄busī libro de predestinatōe sanctor̄ vtit pratrans illud verbū aplī. Nō q̄ sufficientes simus cogitare aliq̄d quasi ex nobis. Attendant inq̄t hic ⁊ verba ista ppendant: qui putant ex nobis esse fidei ceptū: et ex deo esse fidei supplementū. Cōmendans eñ istam gratiā que nō datur fm aliq̄ merita: sed efficit omnia bona merita: inq̄t: non q̄ sufficientes simus cogitare aliquid boni. scz ex nobis. Quis autē nō videat prius esse cogitare q̄ credere? Nullus quipe credit aliquid nisi prius cogitauerit esse credendum. Si ergo cogitare bonum nō est ex nobis: vt h̄ aplīs tradit: nec credere: quāq̄ ⁊ ipm credere nihil est aliud q̄ cum assensione mētis cogitare. Hic videtur insinuare q̄ cogitatio bona pcedat fidem: ⁊ ita bona voluntas pueniat fidē: nō preueniat: qd̄ predictis aduersari videtur. Ad hoc autē dicimus q̄ aliquādo cogitatio bona siue volūtas pueniat fidem: sed nō est illa bona volūtas vel cogitatio qua recte viuitur. Illa eñ sine fide ⁊ charitate non est. Nam vt ait Aug. ad Anastasiū: Sine spiritu non est voluntas hominis libera: cum cupiditatibus vincatur: non est libera ad bonū nisi liberata fuerit. Non autem liberatur nisi per spiritū sanctū diffundat charitas in cordibus. Non est libera voluntas nisi eam liberet gratia per legem fidei id est non est libera sine fide operante per dilectionē ⁊ illa sufficienter ⁊ vere bona est. Non est eñ fructus bonus qui de charitatis radice nō surgit. Si xo assit fides operans per dilectionē fit delectatio boni.

1. Cor. 3.

Rom. 5.

Gal. 5.

De illa cogitatiōe boni que precedit fidem plene disseritur.

Illa autem cogitatio siue voluntas que fidē

ꝛ charitatem aliasq; iustificatiões ꝑcedit nõ
sufficit ad salutẽ nec recte ea viuiť. Hac vo-
lũtate cõcupiscit illa bona volũtas q̃ est ma-
gnũ bonũ: ista ẋo nõ. Alia est ergo illa volũ-
tas siue cogitatio: alia ista. Et sicut illa istam
precedit: ita illã preuenit intellectus. Unde
Ps. 108. Aug. istam distinguẽs sup illũ locũ psal. Cõ
cupiuit aia mea desi. iusti. ait: Cõcupiuit de-
siderare inq̃t: nõ desiderauit. Videmus eñ
rõne nõnunq̃ q̃ vtiles sunt iustificatiões dei
sed infirmitate ꝑpediti aliq̃ nõ desideram⁹
Preuolat ergo intellect⁹: sequiť tardus aut
nullus affectus. Scimus bonũ nec delectat
agere: ꝛ cupim⁹ vt delectet. Sic iste olim de-
siderare cõcupiscebat: q̃ bona esse cernebat:
cupiens eoꝝ habere delectationẽ quoꝝ po-
tuit videre rationẽ. Ostendit itaq̃ q̃bus qua
si gradib⁹ ad eas queniať: prius eñ est vt vi-
deanť q̃ sint vtiles ꝛ honeste: deinde vt earũ
desideriũ cõcupiscať: postremo vt ꝑficiente
gratia delectet eaꝝ opatio: quarũ sola ratio
delectabat. Attende hunc ordinem gratiarũ
quẽ hic distincte assignat Aug. qualiter scz
intellectus bonoꝝ precedit cõcupiscentiã eo
rundẽ: ꝛ ipa ꝯcupiscẽtia delectationẽ que fit
per fidem ꝛ charitatẽ: qua habita vere bona
est voluntas qua recte viuiť. Ipaq̃ fidei co
mes est nõ preuia. Qui verba Augustini pre
missa ꝓm hanc distinctionẽ considerat: nullã
ibi repugnãtiã fore aniaduertit: nõ ignorãs
etiã ante gratiã preuenientẽ ꝛ operantẽ qua
volũtas bona prepať in hoĩe: ꝑcedere q̃dam
bona ex dei gratia ꝛ libero arbitrio: quedã
etiam ex solo libero arbitrio: quibus tamen
vitam nõ mereť: nec gratiã qua iustificatur.
Illius eñ gratie percipiẽde que voluntatẽ
hoĩs sanat: vt sanata legẽ impleat nulla meri
ta precedũt. Ipsa est eñ qua iustificatus im-
pius fit iustus: qui prius erat impi⁹: meritis
aũt impij non gratia sed pena debeť. nec ista
esset gratia si nõ daretur gratuita. Datur au
tem gratuita: q̃ nil boni ante feceramus vñ
hoc mereremur. Nõ negamus tñ multa ante
hanc gratiã ꝛ preter hanc gratiã ab hoĩe fieri
bona ꝯ liberꝝ arbitriũ vt tradit Aug. in rñsio
nibus cõtra pelagianos: vbi dicit hoĩes ꝯ li-
berũ arbitriũ agros colere: domos edificare
ꝛ alia plura bona facere sine gra cooperante.

Arti. IX. Utrũ gra iustificatiõis ꝯ quã de impio fit
pius sit fides vel gra operans vel cooperãs.

Deinde queriť de hoc q̃ dicit ibi [Et si diligẽ
ter intendas] Hic eñ videť dicere q̃ gra iu-
stificatiõis est fides per quã de impio fit pius
Infra autem ꝓm multoꝝ opinionẽ ꝓbabiť q̃ gratia
nõ est fides nisi sicut totũ potẽtiale est sua pars: q̃ vide
tur q̃ male dicat hic, de hac aũt q̃stione qua queriť de
iusticatiõe impij plurima notata sunt in alia sũma in
quarto libro in tractatu de cõtritiõe ꝛ in hac infra su-
per 3m dist. xxiij. ꝛ ibi requiranť. Sed q̃ntũ pinet Solutio
ad pñs dicendũ q̃ fides nõ dicť gratia operãs ꝛ co-
operãs nisi sicut totũ ꝑdicať de supposito nec aliud in
tendit mgr ꝛ potius manifestať gratia in ꝑ supposito
q̃ est fides q̃ in alia virtute: q̃ primũ habet actũ fi-
des in iustificatiõe impij licet habitus oẽs infundanť
simul sed tñ de hoc rñdeť in ꝑdictis locis.

Utrũ vna eadẽq; sit gratia que dicit operans et cooperans.

Hic cõsiderandũ est cũ predictũ sit per gram
operantẽ ꝛ preuenientẽ volũtatem hoĩs libe
rari ac prepari vt bonũ velit: ꝛ per gratiã coo
perantẽ ꝛ subsequẽtẽ adiuuari: ne frustra ve
lit vtrũ vna ꝛ eadem sit gratia. i. vnũ munus
gratis datũ q̃ operet ꝛ cooperet: an diuersa
alterũ operãs ꝛ alterũ cooperãs? Quibusdã
nõ irrõnabiliter videť q̃ vna ꝛ eadẽ sit gratia
idem bonũ: eadem virtus que operať ꝛ coo-
patur: sed ꝑpter diuersos eius effectus ꝛ dici
tur operãs ꝛ cooperãs. Operãs eñ dicť in-
quantũ liberat ꝛ prepat voluntatẽ hominis
vt bonũ velit. Cooperãs inquãtũ eandẽ ad-
iuuat ne frustra velit: scz vt opus faciat bonũ
Ipsa eñ gratia nõ est ociosa: sed meretur au-
geri: vt aucta mereatur perfici.

Quid sit ipsa gratia ꝛ quõ mere tur augeri queritur.

Si ẋo queriť quõ ipa gratia preueniẽs mere
atur augeri ꝛ pfici: cũ nullũ meritũ sit absq; li
bero arbitrio: ꝛ quid sit ipa gratia an virtus
an non ꝛ si virtus: an actus vel non. Ut hoc
aperte insinuari valeat ꝑmittẽdũ est tria es-
se genera bonoꝝ. Alia nanq; sũt magna: alia
minima: alia media: vt Aug. ait in primo li-
bro retractationũ. Virtutes inq̃t q̃bus recte
viuiť magna bona sunt. Species aũt quorũ-
libet corporꝝ sine q̃bus recte viui potest: mini
ma bona sunt: Potentie ẋo animi sine quib⁹
recte viui non potest media bona sunt. Item
virtutibus nemo male vtitur. Ceteris autem
bonis id est medijs ꝛ minimis: non solum be-
ne: sed etiã male quisq; vti potest: ꝛ ideo vir-
tute nemo male vtitur: quia opus ẋtutis est
bonus vsus istorum quibus etiam non bene
vti possumus. Nemo autem bene vtendo ma
le vtitur. non solũ autẽ magna sed etiam me-
dia ꝛ minima bona esse prestitit bonitas dei.
Ecce habes tria genera bonoꝝ distincta.

In quib⁹ bonis sit liberꝝ arbitriũ

Querit autē in quibus bonis cōtineat liberū arbitriū. De hoc Aug. in primo libro retractationū ita ait: In medijs quidē bonis inuenitur liberū voluntatis arbitriū: quia ⁊ male illo vti possumus: sed tamen tale est vt sine illo recte viuere nequeamus. Bonus autem vsus eius iam virtus est: que in magnis reperitur bonis quib⁹ male vti nullus potest. Et quia bona ⁊ magna ⁊ media ⁊ minima ex deo sunt: sequitur vt ex deo sit etiam bonus vsus libere voluntatis qui virtus est ⁊ in magnis numerat bonis. Attende diligēter que dicta sunt ⁊ confer in vnum. Sic enī aperiet qō supra querebat. Dixit equidē op⁹ virtutis esse bonū vsū illorū bonorū q̄bus etiā nō bene vti possemus id est mediorū in quibus posuit liberum arbitriū cuius quoq̄ bonū vsum dixit esse virtutē. Qō si est: non est ergo opus virtutis qō supra dixit: quia aliud est virtus aliud opus eius.

Arti: X. K

Utrū gratia operans ⁊ cooperans sit vna vel diuersa ⁊ quare habet diuersa noīa.

Deinde querit de hoc qō dicit ibi [Hic cōsiderandū est cū predictū sit] Et q̄runt quattuor quorū primū est vtrū operās ⁊ cooperās sint gratia vna vel diuersa. Secōm vtrū sit virtus vel nō. Tertiū q̄liter grā sit in virtute ⁊ in alijs quibusdā vtrū distincta vel indistincta vel multiplicabilis vel multiplicata. Quartū de actu gratie ⁊ virtutis q̄liter vniātur ⁊ qualiter distinguunt. Ad primū obijcitur sic operans ⁊ cooperās habent diuersos actus, habitus autē sicut ⁊ potentie distinguūtur per actus: g̃ operans ⁊ cooperans sunt diuerse. Item operans est que opatur bonū vt supra habitū est, opari autē bonum est facere bonū p̄ informationē boni qō est gratia gratūfaciēs, hoc aūt cōiter respicit potētiā ⁊ essentiā/cooperās nō nisi potentiā: g̃ operās ⁊ cooperans nō sunt idem eadē ratione nec p̄ueniēs ⁊ subsequēs. Sed contra in naturis sic est q̄ eadē forma que facit ⁊ dat esse efficitur p̄ncipiū efficiens opationū vt dicit phs in .ij. de aia: g̃ etiā sic est ī hitib⁹ operās ā grā ē q̄ fac ē: cooperās aūt p̄ncipiū opationū ⁊ nō differūt in alio: g̃ sī vna nūero ⁊ b etiā dic mgr ī lra. Solo dicēdū q̄ sunt vna nūero ⁊ ꝓter rōnes diuersas que supā habite sūt accipit diuersa vocabula. Ad primū autem dicendū q̄ nō q̄libet differētia actuū facit differētiam habituū ⁊ potentiarū sed actuū illorū tantū qui sunt sup obiecta diuersarū rationū sed hic nō est ita sz potius illi actus ordinati sicut esse qō est prius ⁊ agere qō est posterius. Ad aliud dicendū q̄ gratia que est pfectio anime ꝓportionat ipi anime. Ut̄ sicut anie essentia est in potentijs ⁊ nō extra eas ita ⁊ gratia attingit potētias anime ⁊ cū illis operat: ⁊ ideo dicitur cooperās ⁊ hoc nō diuidit gratiā q̄ntū ad substantiā sicut nec essentia aīe in se ⁊ in potētijs accepta diuidit sed vna ⁊ eadē indiuisa maner.

arg. pō sic. ꝓtra pmū.

20

Solutio

Ad primū.

Ad 2m

Arti. XI. Z

Utrū grā sit virtus ⁊ virtus gratia.

Secūdo querit vtrū grā sit virtus, videt autē q̄ sic: q̄ hoc videt dicere in lra q̄ fides sit grā ⁊ eadem ratio est de alijs virtutib⁹: g̃ virtus est idem cum gratia. Item virtus diffinit in sequēti dist. sic Virtus est bona q̄litas mentis qua recte viuit: qua null⁹ male vtit quā de⁹ in nob sine nob operat. Nec aūt oīa conueniūt gratie: g̃ ⁊c. Item pfectio ad meritū est gratia/virtus autē est pfectio ad meritū: ergo virtus est gratia. Sed ꝓtra si virtus est gratia aut est gratia gratis data aut gratia gratūfaciens. Si gratia gratis data de hoc nō querit: q̄ ⁊ potētie aīe ⁊ virtutes ⁊ cetera oīa q̄ a deo habent sunt gratie gratis date. Si aūt est grā gratūfaciēs. Cōtra virtus pōt esse sine grā infusa ⁊ acquisita p̄ter charitatē: ergo si gratia est virtus non erit nisi charitas: ergo hoc ad minus habitū est de necessitate q̄ grā nō est oīs virtus sed aut quedā aut nulla. Si dicas q̄ nō sequit si gratia pōt amitti retenta virtute q̄ grā nō sit virtus

Arg. pō fr. Albertū q̄ nō sit gratia gratis data

20 q̄ nō sit gratūfaciens

Solo

30

Cōtra quecūq̄ separant essentialiter ita q̄ vnū est sine alio illa nec p essentiā nec per substantiā sunt idem: sed virtus ⁊ gratia separant sic q̄ vnū illorum pōt esse sine alio: ergo gratia nō est idem virtuti. Si dicas q̄ forma virtutis est gratia/⁊ ita est virtus gratū faciens tunc adminus cū iam habitum est q̄ gratia ⁊ virtus vt virtus nō sunt idem. Si aūt est forma virtutis aut est forma dans esse aut forma ꝓsequens esse virtutis hoc est essentialis forma vel accidētalis q̄ est ad bene esse. Si dicas q̄ est forma ad bene esse tūc necessario habebit q̄ essentialr differt a substātia virtutis: quia omnis forma que est ad bene esse alicui⁹ essentialr differt ab illo: ergo grā fm hoc essentialr differt a virtute Si autē est forma dans esse virtuti. Contra forma dans esse multiplicat ⁊ cōtrahit in diuersis ad diuersa/⁊ sicut illa differūt specie vel numero ita ipa differt specie vel nūero. Si igit grā est forma dās esse virtuti ipa erit in diuersis virtutib⁹ diuersa specie ⁊ sic nō est vna gratia operans: sed multe specie fm numerū specierū virtutis/⁊ hoc nō puto aliquē cōcedere si tū alicui videat nō esse incōueniēs. Obijcit cōtra sic: Forma dans esse nomen aptabile p cōcretionē ipi specie quā constituit sicut būanitas facit boninē ⁊ accipiamus formā naturalē/⁊ sic inuenit in oīb⁹: g̃ fides cōstituit p formā alteri⁹ rōnis ⁊ noīs q̄ spēs ⁊ charitas ⁊ prudētia ⁊ sic de alijs: sz grā nō dicit nisi formā vnius rōnis: g̃ grā nō est forma cōstituens virtutē fm essentiā. Si dicas q̄ hoc verū esset si virtutes oēs nō cōuenirēt in actu vno qō est gratū facere ⁊ mereri in ope/⁊ q̄ sic cōueniūt: tō habēt formā vnā tūc necessario pbabit q̄ gratia essentialr differt a virtute sic. Oīs virtus determinat essentialr ad spēale obiectū ⁊ ad actū illi⁹ obiecti sicut fides ad veritatē p̄mā ⁊ actū assentiēdi p̄me virtati ⁊ charitas ad primā bonitatē ⁊ actū diligēdi ⁊ de cardialib⁹ nō ē qō q̄n ita sit g̃ qō nō respicit obiectū ī vna rōne nec actū ī rōne spēali illud nō erit de essētia bui⁹ vel isti⁹ virtutis. sz aut nō ē virtus aut nō ē vnū virtutū gen⁹: grā aūt nō respicit aliqō obiectū in spē vel actū determīata rōne. qō pbat ex hoc qōcūq̄ enī respiceret iam p hoc ipm opponeretur ad alterum/⁊ hoc nō est verū: quia virtus quelibet habet in se gratiā: ergo grā aut nō est specialiter virtus aut nō est species virtutis: q̄ genus fm esse est in specie ⁊ species in indiuiduis ⁊ ordinant ad eundē actum ad quē forma indiuidui: ergo relinqtur q̄ gratia nō sit virtus essentialr. Item īpossibile est id in quo cōueniūt diuersa spē ⁊ in q̄ distinguūtur esse a p̄ncipio vno ī rōne merēdi cōueniūt diuerse spēs virtutū

2⁰

3⁰

Solo

40

Solo

50

Solo

60

Solo

70

Solo

80

90

t in rōne actus p obiectū distinguunt diuerse species
eorū; ergo ratio merendi t ratio agendi actū virtutis
huius vel illius nō sunt principij vni⁹ fm essentiam.
virtus aūt est principiū agendi in ratione determina
ti obiecti; quia omnis actus virtutis determinatur ra-
Solo. tionis habet obiectū. gratia est principiū boni meriti
(vt dicit in littera) ergo gratia t virtus nō sunt idem
Si dicas q vna numero forma est dans esse t pn-
10 cipiū actionū sequentiū esse; t ita vno numero est for-
ma dans esse bonū / t q agit actiones sequentes vir-
tutē. Istud ridiculosum est t ex magna ignorātia
phie naturalis dictū; cū em forma est principiū actio
Solo. nū cōsequentiū esse aut ipa in se vna manēs est princi
piū omniū illarū actionū / aut diuersis principijs que
causant ab ea in cōposito vel in substantia. Si di
cas q vno modo in se manēs hoc erit ꝓtra oē notum
principiū; qr idē eodē modo se habēs semper facit idē
Si aūt facit hoc p diuersa principia per que agit / t p
que causat in substantia sicut anima p intellectū t vo
luntatē t memoriā efficit principiū diuersorū tunc ni
bil valet qd inducit; quia tunc nec gratia efficiet prin
cipiū actuū diuersorū spē nisi diuersa specie cōiungan
tur ei; t ille sunt virtutes que infundunt in ipa; ergo
Solutio gratia t virtus anime differunt sicut substantia anie
fm opinio- t potentie; t hoc nos probare intendimus; qr sic dif-
nē Alberti. ferunt essentialiter. Solutio sine piudicio forte hic
subtilius intelligētiū videt mihi impossibile eē q gra
tia t virtus sint idē p essentiā; sed per substantiā aliq̄
modo possunt esse idē sicut anima cū potētijs suis; qa
natura anima subsistit omnibus potentijs / t potestas
ipsius cōplet in eis / cū tamē fm se habeat actū dādi
vitā / fm quē actū est perfectio prima corporis; quia
(vt dicit phus) viuentibus est esse sicut sentire t sentien-
tibus; t intelligere intelligentibus. t vt breuit dicatur
cuiuslibet forme substantialis primus act⁹ in eo cui⁹
est forma est esse illius formati. ita videt mihi q gra
tia subsistat virtutibus omnibus gratūfacientibus; t act⁹
suus est vita spūalis animē; t virtutes accipiūt essen-
tiā a proprietatibus additis / sicut proprietates natu-
rales addite anime faciunt potētias; t ille proprietates
essentialiter nō sunt gratia licet gratia subsistat eis. et
Ad primū ille proprietates quia diuerse sunt ideo sunt habitus
diuersi respicientes actus t obiecta diuersa. t hec opi
nio videt necessario probari rationibus inductis Ad
id ergo qd contra objicit primo dicendū q cū dicit q
ania est potentia; quia natura totius potentialis nō
deest parti sibi addite per proprietatē spēalis act⁹; sz
Ad 2m substat tota illa natura substantialis totius. t ideo p
dicant de illo. Ad aliud dicendū q gratia nō pro-
prie recte viuit; quia rectū transsumit a medio fm di
mensionē proportionato extremis. mediū aūt est act⁹
t extrema potentia t obiectū determinatū; t tunc nō
Ad 3m cōuenit nisi virtuti hec rectitudo t nō gratie illa per
se nec respicit potentiā nec aliquod obiectū. Ad ali
ud dicendū q in illo argumento est locus sophisticus
accidentis. perfectio em ad meritū est gratia p se; vir-
tus aūt nō substantialiter determinat ad meritū; sed
ad obiectū determinate rationis; t ad meritū in quā-
tū est in gratia / t facit ad meritū sicut actus potentie
anime vt intelligere vel nutrire vel generare operat
vitā; t constat q potentie nō proprius actus est vita
sed prout reducit ad animā in qua radicat.

Arti. XII M Quomodo gratia est in virtute t alijs qui
buscā sicut donis beatitudinib⁹ fructib⁹. t c.

Tertio querit qualiter gratia sit i virtute t do
nis alijs. s. beatitudinib⁹ t fructib⁹ t sacramē
tis in quib⁹ nō omnibus virtus est vtrū di-
uidat in eis vel maneat indiuisa; t videt aūt q diuida Argu. pmo
tur. qō em est in pluribus specie t numero differenti-
bus necesse est fm esse adminus multiplicari in illis /
gratia est in omnibus virtutibus formatis t donis
alijs; ergo fm esse multiplicat t diuidit in illis; vt vi
det. Itē fm numerū formarū differunt forme fm 20
esse licet nō fm rationē. virtutes aūt informant a gra
tia adminus fm bene esse; ergo fm differentiā virtu-
tū differunt; ergo fm esse. Itē in actibus est nume
rus meritorū; quia qō habet plures act⁹ meritorios 30
habet plura merita; ergo similiter videt esse in habi-
tibus. Sed cōtra substantia anime nō multiplica Rō p veri-
tur multiplicatis potentijs cū perfectio perfecto pro tate.
portionalit respondeat; t gratia t virtus sunt perfe-
ctiones anime / t cū gratia ad substantiā referatur / t
virtus ad potentiā videt q multiplicata virtute non
multiplicet gratia Solutio dicendū q hic sūt due Solo.
opiniones; vna est quā credo esse verior. t que cōcludi
tur in vltima obiectione q gratia non multiplicet in
virtute; t substat omnibus vt vna natura totius po
tentialis qō vniuersalit gratūfacit habentē t opus t
fm hāc qr magis subtilis est respondēdū est obiectis
Ad primū dicendū q hoc verū est q est in plurib⁹ Ad primū
que simpliciter plura sunt t nō reducunt ad vnū fm
q est in reductis ad vnū / nō fm q ad vnū reducunt;
sed fm q sunt plura. sed sic gratia nō est in illis que i-
ducunt; quia virtutes reducunt ad potentias t potē
tie ad naturā t substantiā anie quā prius respicit gra
tia. reducunt etiā ad gratiā que substat omnib⁹ pro-
ut sunt formate in virtute merendi. t ideo nō oportz
q multiplicet gratia in illis. Ad omnia sequētia est Ad ea q̄ se-
vna solutio q hoc verū est de perfectione formali q ita quunt
multiplicat vt obiecta cōcludunt; sed virtus pficitur
gratia sicut pars potentialis in merēdo perficit a to-
to; t sicut potentia pficit a natura anime p hoc q cau
satur ab ipa t continet ab ea; sicut habitū est in. I. lib.
dis. iij. potentie fluunt a natura animē; t hoc etiā di-
ligenter probatū est in tractatu nostro quem de ani-
ma disputauimus.

Quare distinguunt act⁹ gre t virtutis. Arti. XIII. N

Quarto querit de actu gratie t virtutis quali- Arguit pō
ter distinguant; t videt aūt q in nullo; qr vni⁹
potentie vnus est actus; sed vna potentia sub
strata est gratie t virtuti; ergo vnicus actus est vtri-
usq̄z. Itē nos nō dicimus q in aliquo actu ds me- 20
reat t in illo agat fm virtutē; g vno actu facit vtrūq̄z
ergo mereri est actus gratie et virtutis; vt videtur.
Itē anima nō est principiū actiuū nisi p potentiam 30
sed virtus est perfectio potentie ad actū; ergo non ha-
bens actus bonos nisi virtutū aut igit idē act⁹ sunt
gratie t virtutū / aut nulli sunt gratie / sed omnes vir In 3riū pō
tutū; vt videt. Sed cōtra gratie actus est gratūfa
cere; virtutis aūt nō necessario est iste actus; quia po
test eē sine illo vt politica siue cardinalis t theologica
omnis preter solā charitatē que informis esse nō po- 20
test. Itē actus virtutis diffinit ad obiectū; vt cre-
dere / diligere / sperare / t sic de alijs. actus aūt gratie
ad nullū obiectū diffinit; sed ad acceptionē beneplaci
ti; ergo nō sunt idē. Solutio dicendū q actus vir- Solutio
tutis t gratie per suppositū est idē t p rationē nō va- pncipalis t
nā; sed fundatā in proprietate informat actū differēt ad totū q̄sti-
tū sil rūdet

& prime rationes nõ procedunt nisi de idẽptitate suppositi: & hoc bene cõcedit. propietas aũt informans actũ & differens est que facit dignũ vita eterna: & hoc est a gratia que specificat ad hoc & ad illud obiectum & hoc est a virtute. & per hoc patet solo ad totũ. Nota aũt q̃ circa hos vltimos quattuor articulos questionis alioꝝ sunt adhuc due opiniones, quidam eñ dicunt q̃ gratia & virtutes sũt oino idẽ per substãtiã & essentiã: sed rõne differẽtes: & hec ẽ ratio q̃ sic dicũt q̃ in cõparatione ad actus q̃ sunt gratũfacere & operari recte: sed nõ video qualiter illi differentes actꝰ possint exire a principio p essentiã oĩ modo vnoꝝ. hec ẽ opinio cõmunis multoꝝ: q̃ multitudo subtilitatem nõ attendit. Alia est opinio quorundã magnorũ q̃ gratia quidẽ & virtus differunt p modũ dictũ: sed q̃ gratia multiplicet in virtute & dant exemplũ huiꝰ q̃ lumẽ est in stella: in centro vnũ / in quo oẽs radij colligunt ad vnũ: sed distans ab ipo multiplicet in radijs & in anima ponũt gratiã in se vnã & lumẽ spũale cuius radij spirituales diffundunt in diuersitate potentiarum & virtutum.

Nota duas opiniones de his articulis

Prima opinio cõmunium.

2ª opinio magnoꝝ.

De virtute quid sit: et quid sit actus eius.

Dis. XXVII De ꝓpatione gre ad virtutem.

Hic videndum est quid sit virtus: & quid sit actus vel opus eius. Virtꝰ est (vt ait Aug.) bona q̃litas mentis qua recte viuit: & qua nullꝰ male vtit quã deus solus in hoie operat. ideoq̃ opꝰ dei tantũ est sicut de virtute iusticie augu. docet sup illũ locũ ps. Feci iudiciũ & iusticiã ita dicens: Iusticia magna virtus animi est quã nõ facit in homine nisi deus. idoq̃ cũ ait propheta ex persona ecclesie: Feci iusticiã. nõ ipam virtutẽ quã nõ facit homo: sz opus eius intelligi voluit. Ecce apte insinuatur hic q̃ iusticia in homine nõ est opus hominis sed dei: quod & de alijs virtutibus itidẽ intelligendum est.

Ps. 118

De fide itidẽ dicit q̃ nõ ẽ ex homine: sed ex deo tñ.

Mã de gratia fidei Ephesijs scribens apls: similiter fidẽ nõ ex homine sed ex deo tñ eẽ asserit inquiens: Gratia estis saluati per fidẽ: & hoc nõ ex vobis: dei eñ donũ est. qd a sctis ita exponitur: hec. s. fides nõ est ex vi nature nostre: quia donũ dei pure est. Ecce et hic aperte traditur q̃ fides nõ est ex libertate arbitrij: siue ex arbitrio voluntatis: qd superioribus consonat vbi dictũ est gratiã preueniẽtem vel operantẽ esse virtutẽ que voluntatẽ hominis liberat & sanat. Unde Augustinus iu li. de spũ & littera ait: Iustificati sumus nõ per liberam voluntatẽ: sed per gratiã christi. nõ q̃ sine voluntate nostra fiat: sed voluntas nostra ostẽdit infirma p legẽ vt sanet gratia voluntatẽ: & sana voluntas impleat legem.

Eph. 2.

Rom. 13

De gratia que liberat voluntatẽ q̃ si virtus est nõ est ex libero arbitrio: & sic nõ est motus mentis.

Si igit gratia que sanat & liberat voluntatẽ mẽtis homis virtus est vel vna vel plures cũ ipa gratia nõ sit ex arbitrio volũtatis: sz eam potius sanet ac ꝓparet vt bona sit: consequit vt virtus nõ sit ex libero arbitrio: & ita non sit motus vel affectus mẽtis. cũ omnis motꝰ vt affectus mentis sit ex libero arbitrio: sz bonꝰ ex gratia est & libero arbitrio. malus vo ex libero arbitrio tñ. Ut eñ ait aug. i li. retractationũ. Hõ spõte & libero arbitrio cadere potuit: nõ etiã resurgere. Idẽ in libro de duabꝰ animabus. Anime si libero ad faciendũ & nõ faciendũ motu animi careãt si deniq̃ his abstinendi ab opere suo potestas nulla cõcedi tur ea ꝓpetñ tenere non possumus. Hic apte ostendit q̃ motꝰ ani siue ad bonũ siue ad malũ ex libero arbitrio est. ideoq̃ si gra vel virtus motus mentis est ex libero arbitrio ẽ. Si vo ex li. ar. vel ex parte est iã nõ solus deꝰ sine hoie eã facit. Propterea quidã nõ ineruditre tradũt virtutẽ esse bonã mẽtis qualitatẽ: siue formã q̃ animã informat: & ipa non est motus vel affectus ani: sed ea libeꝝ arbitriũ iuuat vt ad bonũ moueat & erigatur: & ita ex virtute & libero arbitrio nascit bonus motus vel affectus animi: & exinde bonũ opus pcedit exterius sicut pluuia rigat terra vt germinet & fructũ faciat: nec pluuia ẽ terra: nec germen: nec fructus: nec terra germẽ vel fructus nec germẽ fructus: ita gratie terre mẽtis nre id est libero arbitrio voluntatis infundit pluuia diuie benedictõis. i. inspirat gratia qd solus deus facit: nõ hõ cũ eo: qua rigat voluntas hois vt germiet & fructificet id est sanat & ꝓparat vt bonũ velit: fm qd dr opans: & iuuatur vt bonũ faciat fm qd dr coopans. Et illa gra virtus nõ incõgrue noiat: q̃ volũtatẽ hominis infirmã sanat & adiuuat.

Ex quo sensu dicunt ex gratia incipere bona merita: et de qua gratia hoc intelligatur.

Cũ g̃ ex gra dicunt eẽ bona merita & incipe: aut itelligit gra gratisdãs. i. deꝰ vl potiꝰ gra gratisdata q̃ volũtatẽ hois ꝓuenit. nõ ei eẽt magnũ si hec a deo dicerent esse a q̃ sũt oia: q̃ potiꝰ eiꝰ gra gratisdata itelligit: ex q̃ icipiũt

bona merita que cũ ex sola gratia esse dicant nõ excludit liberũ arbitriũ: quia nullũ meritum est in homine quod nõ sit per liberũ arbitriũ. Sed in bonis merendis cause principalitas gratie attribuitur: quia principalis causa bonorum meritorũ est ipsa gratia: qua excitat liberum arbitrium ⁊ sanat atq; iuuatur voluntas hominis vt sit bona.

Qd bona voluntas gratie principaliter est: ⁊ etiam gratia est sicut ⁊ omne bonũ meritum.

Que ipsa etiã donũ dei est ⁊ hominis meritũ immo gratie: quia ex gratia principaliter est ⁊ gratia est. vnde Aug. ad Sixtũ presbyterũ Quid est meritũ hominis ante gratiã cũ omne bonũ nostrũ meritũ nõ in nobis facit nisi gratia. Ex gratia eñ (vt dictũ est) que preuenit ⁊ sanat arbitriũ hominis: ⁊ ex ipo arbitrio ꝓ creat in anima hominis affectus siue bonus motus mentis. ⁊ hoc est primũ bonũ hois meritũ. Sicut verbi gratia ex fidei virtute ⁊ hominis arbitrio generat in mente mor⁹ quidã bonus ⁊ remunerabilis. ſ. ipm credere: ita ex charitate ⁊ libero arbitrio alius quidã mor⁹ bonus prouenit. ſ. diligere: bonus valde. sic de ceteris virtutibus intelligẽdũ est: ⁊ isti boni motus vel affectus merita sunt ⁊ dona dei quibus meremur: ⁊ ipo augmentationem ⁊ alia q̃ cõsequẽter hic ⁊ futuro nob apponũt

Ex qua ratione dicitur fides mereri iustificationem ⁊ alia.

Cum ergo dicitur fides mereri iustificationẽ ⁊ vitã eternã ex ea ratione dictum accipit: qr per actum fidei meret illa. Similiter de charitate ⁊ iusticia ⁊ de alijs accipit. Si eñ fides ipa virtus preueniens diceret esse mẽtis act⁹ qui est meritũ: iam ipa ex libero arbitrio originem haberet: qd quia non est sic dicitur eẽ meritũ: quia actus eius est meritũ: si tamẽ adsit charitas sine q̃ nec credere nec sperare meritũ est vite. Vnde apparet vere quia charitas est spũsanctus que anime qualitates informat ⁊ sanctificat: vt eis anima informetur ⁊ sanctificetur: sine qua anime qualitas nõ dicitur virtus: qr nõ valet sanare animam.

De muneribus virtutũ ⁊ d gratia que nõ est sed facit meritum.

Ex muneribus itaq; virtutũ boni sumus ⁊ iuste viuimus ⁊ ex gratia que nõ est meritũ sed facit: nõ tamẽ sine libero arbitrio proueniunt merita nostra. ſ. boni affectus eorũq; ꝓgressus atq; bona opera que de⁹ remunerat i nobis: ⁊ hec ipa sunt dei dona. vnde Augu. ad Sixtũ presbyterũ. Cũ coronat deus merita nostra nihil aliõ coronat q̃ munera sua. Vnde vita eterna que in fine a deo meritis precedẽtibus redditur. quia ⁊ eadem merita quibus redditur a nobis sunt: sed in nobis facta sunt per gratiam: recte ⁊ ipa vita gratia nuncupatur: quia gratis datur. Hec ideo gratis: quia non meritis datur: sed quia data sunt per gratiam ⁊ ipa merita ⁊ quibus datur.

Epilogat vt alia addat.

Ex premissis iam innotescere nobis aliquatenus potest qualiter gratia preueniens meretur augeri: ⁊ alia: ⁊ quid ipa sit: an virt⁹ an aliud. ⁊ si virtus: an sit actus vel nõ. Ostensum eñ est supra ex parte quorundã q̃ ipa est virtus: quia virtus non est actus sed ei⁹ causa. non tamen sine libero arbitrio. vnde qõ supra augustinus dixit bonũ vsum liberi arbitrij esse virtutem ita accipi potest: id est actũ virtutis: alioquin sibi contradicere videret: qui etiam opus virtutis supra dixit esse bonum vsum eorum quibus nõ bene vti possumus: in quibus posuit liberum arbitrium. Si ꝛo bonus vsus liberi arbitrij opus virtutis ẽ iam virtus non est. cum ergo bonũ vsum eius virtutem esse dixit: nomĩe virtutis ipi⁹ vsum significauit.

Qd idem vsus est virtutis ⁊ liberi arbitrij: sed virtutis pricipalit

Idem nempe vsus bonus ex virtute est et ex libero arbitrio: sed ex virtute principaliter. ⁊ bonus ille vsus in magnis bonis annumerandus est. Illa autem gratia preueniens que ⁊ virtus est nõ vsus liberi arbitrij est: sed ex ea potius est bonus vsus liberi arbitrij que nobis est a deo non a nobis. Vsus ꝛo bonus arbitrij ⁊ ex deo est ⁊ ex nobis: ⁊ ideo bonũ meritum est. ibi enĩ solus deus operatur: hic deus ⁊ homo. Hoc meritũ ex illa purissima gratia prouenit: quod apostolus notauit dicens Gratia dei sum id quod sum: ⁊ gratia eius in me vacua non fuit. super quem locum augustinus ita ait: Recte gratiam nomĩat: primũ enim solam gratiam dat deus: ⁊ non nisi gratiam: cum nõ precedant nisi mala merita: sed post per gratiam incipiũt bona merita. Et vt ostenderet etiam liberum arbitriũ addit: Et gratia eius in me vacua nõ fuit. ⁊ ne ipa volũtas sine gra dei putet aliqd boni posse subdit: nõ aũt ego sol⁹. ſ. sine gra: sed gratia dei

.1. Cor. 15.

mecū: id est cū libero arbitrio. Plane cū data fuerit gratia incipiunt esse nostra merita bona: per illā tū quia si illa defuerit cadit hō

Alioꝝ sententia hic ostenditur qui dicūt virtutes eē bonos vsus liberi arbitrij id est actus mentis.

Alij vo dicunt virtutes esse bonos vsus naturaliū potentiarū nō tamē omnes: sed tantūmodo interiores qui in mēte sunt. exteriores vo qui per corpus geruntur nō virtutes esse dicunt: sed opera virtutū. Et ideo q̄ Augustinus dicit opus virtutis esse bonū vsum naturalium potētiarum: de vsu exteriori accipiunt. q̄ vo dicit bonū vsum liberi arbitrij virtutem esse ⁊ in magnis numerari bonis ꝗ vsu interiori intelligunt. ⁊ virtutes nihil aliud esse q̄ bonos affectus vel motus mētis asserūt quos deus in homīe facit nō homo: quia licz illi motus sint liberi arbitrij nō tamē esse quē unt nisi deꝰ ipm liberet ⁊ adiuuet gratia sua operāte ⁊ cooperāte: quā dei gratuitā volūtatem accipiūt: quia deus est qui ⁊ operat in nobis velle ⁊ operari bonum.

Quibus auctoritatibꝰ muniūt q̄ virtutes sint motus mentis.

Qd aūt virtutes sint motꝰ mētis testimonijs sanctoꝝ astruūt. Dicit aūt Aug. super Job. Quid ē fides? Credere qd nō vides. credere aūt motus mentis est. Idē in li. iij. de doctrina christiana: Charitatē aūt voco motū animi. Si vo charitas ⁊ fides motus animi sunt virtutes ergo motus animi sunt. Quibus alij respōdentes premissa verba Augustini ita intelligenda fore inquiunt: Fides est credere qd nō vides: id est fides est virtus qua credit qd nō videt. Itē charitas est motus animi. i. gratia qua mouet animus ad diligendū. Et q̄ hec ⁊ his similia ita accipienda sint: ex his cōijcit que alibi August. ait. Nā in. j. li. questionū euangelij inquit: Est fides qua credūtur ea que nō vident: que proprie dicit fides Itē in. xiij. li. de trinitate: Aliud sunt ea que credunt: aliud est fides qua credunt. Ex quibus verbis sic argumentādo procedunt: Aliud est credere: aliud illud quod credi. Predictum autem est fidem id esse quo creditur. Sic ergo credere non est fides: quia credere nō est id quo creditur. Addunt quoq̄: virtꝰ opus dei tū est: quam ipse solus facit in nobis. Ipa ergo non est vsus vel actus liberi arbitrij: sed credere est actus liberi arbitrij: nō est itaq̄ virtus. Premissis alijsq̄ rationibus ac testimonijs innituntur vtriq̄. Horum autem iudicium diligētis lectoris relinquo examini ad alia properans.

B Hic videndū est quid sit virtus. ⁊c.] In hac parte magister agit de virtute duplicitēr: ⁊ ideo habet duas distinctiones: quia in ista determinat quid est virtus: ⁊ q̄ virtus non est motus vel vsus virtutis nisi loquendo p̄ causam In sequenti aūt tāgit qualiter liberi arbitrij potestas se habet ad gratiā ⁊ virtutē ibi scz [Id vo incōcusse]

An diffinitio virtutis bona sit qua dicitur est bona mentis qualitas. Arti. 1

C Circa primā aūt distinctionē nō est dubitabile aliqd nisi de diffinitōe virtutis quā ponit magister: ⁊ de hac etiā in alijs diffinitionib⁹ ⁊ virtutibus in cōi disputatū est: in alia sūma prolixe valde ⁊ diligenter: sed de ista hic tū repetamus diffinitōnē que ponit hic. s. q̄ virtus est bona mētis q̄litas. ⁊c

Cū enim dicit bona aut est p̄dicatio denoiatiui/aut subalis. Si denoiatiui/tūc virtuti nō cōuenit ratio bonitatis qd falsum est cū virtus sit bonitas quedā qz bonū est finis appetitus: qz ipm est qd optat ⁊ desiderat. virtus aūt cū sit de partib⁹ honesti cadit sub diuisiōe boni: ⁊ ita substantialiter bonū p̄dicat de ipsa virtute. Si aūt hoc cōcedat q̄ p̄dicat subalit/cū igit virtꝰ sit quoddā simplex ⁊ abstractū debet bonitas abstracte de ipa p̄dicari. nō enim albedo dicit colorare sed color: ḡ nec virtus bona/sed bonitas: vt videtur. Arg. primo

P̄ querit de hoc qd dicit qualitas mētis. non enim virtus semp est in mēte cū mens sit pars aīe superior ⁊ virtutes sepe sint in partib⁹ irrationalib⁹ participātibus aliqlit rōnē: vt cōcupiscibili ⁊ irascibili. Itē obiicit de hoc qd dicit: qua recte viuit. rectitudo enim soli iusticie videt esse ꝓpria: ꝓter quod etiā ab Anſ. dicit q̄ iusticia est rectitudo voluntatis: ḡ videtur q̄ male ponat in diffinitiōe virtutis in cōi. P̄ hoc videt falsum qd dicit: qua nullus male vtit: qa multi abusi sunt virtute ponentes eā esse summū bonū i vita: vt quidā stoici. Itē hoc videt falsum qd dicit quā solus deus operat in homine. si enim intelligatur de virtute cōsuetudinali plane falsum est: qz illꝰ cause efficientes sunt scire/velle/⁊ pseueranter opari. Si aūt loq̄mur de virtute ifusa adhuc falsum est in adultis quib⁹ nihil infundit nisi volentib⁹. Itē ista diffinitio gratie cōuenire videt: ḡ virtus est grā. Solutio dōm q̄ bonū est subale virtuti: ⁊ tū maioris est simplicitatis q̄ virtus: qz bonū fm q̄ bonū respicit esse: sed virtus actū. ⁊ ideo nihil prohibet cōcretiue ꝗ virtute predicari in noie: licet fm rē substātiale sit ei: sicut etiā rōnale de hoīe ⁊ nō rationalitas. qualit aūtē hoc sit exigit longa verba que in alio loco inueniūt in questione de virtutibus in cōmuni Ad aliud dicendum q̄ Augustinus non diffinit virtutē infusam cum gratia gratumfaciente. huiusmodi autē vt in primo subiecto recipitur in eo quod est proximum deo. hoc autem est mēs per descensum/postea partes virtutum sunt in potentijs alijs. Ad aliud dicendum q̄ rectitudo est preparatio debiti ⁊ debentis/⁊ ei cui debetur: ⁊ hec est iusticie. est etiam rectitudo extensio actus in finem/vel in rationem medij sine defluxu a fine/ vel ad superfluum/ vel diminutum. et hec est

Questio Obiectio 20 30 40 50 Solo ad primū Ad qstiūcula cū obio Ad 2m

rectitudo virtutis in genere. virtus enim theologica extensionē habet directā in finem sine obliquitate ab illo ⁊ virtus politica attingit mediū sine curuatōe ad malicias superfluitatis ⁊ defectus. Ad aliud dicendū ꝙ virtute nemo vnq̄ᵗ male vsus est: quia eo ipso ꝙ aliqui nō retulerunt eas ad debitū finē nō habebant verā virtutē sed imaginem apparentis virtutis tm̄.

Ad 3m

Ad 4m

Ad aliud dicendū ꝙ consensus nō excludit: sed ille consensus nō est nisi disponens ex parte subiecti in q̄ sit virtus. Ad vltimū dicendū ꝙ gratia nō recte viuit si fiat vis in rectitudine (vt dictū est) sed meritorie viuit gratia: vt patet ex prius habitis, alia aūt huius dis. per se patent / ⁊ p nostrum positum alibi de virtute tractatum.

Ad 5m.

Predicta repetit vt alia addat diffinitā assignationē ponēs ō grā ⁊ libero arbitrio ꝓtra pelagianos

Distinctio XXVIII. De prāte li. ar. hois lapsi: quā bēgra circum scripta.

D vero inconcusse et incunctanter teneamus libeꝝ arbitriū sine gratia p̄ueniēte ⁊ adiuuante nō sufficere ad salutē ⁊ iusticiā obtinendā nec meritis precedentibus gratiam dei aduocari: sicut pelagiana heresis tradidit. Nā vt ait augustinꝰ in. j. li. retractationū. Noui heretici Pelagiani liberū sic asserunt voluntatis arbitriū: vt gratie dei nō relinquant locū quā fm merita nostra dari asserunt. Pelagianoꝝ heresis omniū recētissima a pelagio monacho exorta est. Hi dei gratie qua p̄destinati sumus ⁊ qua meruimus de potestate tenebraꝝ erui intantū inimici sunt: vt sine hac credant hominē posse facere omnia diuina mandata. Deniq̄ pelagius a fratribus increpatus ꝙ nihil tribueret adiutorio gratie dei: ad eius mandata facienda. nō eā libero arbitrio p̄ponebat: ꝛ infideli calliditate supponebat dicens: ad hoc eā dari hominibus vt que facere p libeꝝ arbitriū iubent facilius possint implere p gratiā. Dicēdo vtiq̄ facilius possint voluit credi. ⁊ si difficilius: tamē posse homines sine gratia facere iussa diuina. Illam vo gratiā dei sine qua nihil boni possumus facere nō esse dicunt nisi in libero arbitrio q̄ō nullis suis p̄cedentibꝰ meritis ab illo accepit nostra natura: ipo adhuc tm̄ iuuante nos p suā legē atq̄ doctrinam vt discamus q̄ facere ⁊ q̄ sperare debeamus. Non aūt ad hoc p donū spūssancti: vt que didicerimus esse facienda faciamus. Ac per hoc diuinitꝰ nobis dari scientiā cōfitent qua ignorātia pellit. charitatē aūt negāt diuinitus dari qua pie viuit: vt scz sit donū dei sciētia que sine charitate inflat: ⁊ nō sit donū dei ipa charitas: que vt sciētia nō inflet: edificat. Destruūt etiā orationes quas facit ecclesia siue pro infidelibus et doctrine dei resistentibus vt cōuertant ad deū: siue p fidelibus vt augeat eis fides ⁊ perseuerēt in ea. Hec quippe nō ab ipo accipere: sed a seipis homines habere contendunt: gratiā dei qua liberamur ab impietate dicentes fm merita nostra dari. Paruulos etiā sine vllo peccati originalis vinculo asserunt nasci.

Hic ponit ea quibus suū confirmant errorem verbis augusti. contra ipsum vtentes.

Ob vo dicunt sine gratia hominē per liberū arbitriū omia iussa implere huiusmodi inductionibus muniūt. Si inquiūt nō potest ea facere homo que iubent nō est ei imputandum ad mortem: sicut tuip̄e augusti. in libro de libero arbitrio asseris. Quis inquis peccat in eo quod nullo mō caueri potest? Peccat aūt caueri ergo potest. Hoc testimonio Augustini: Pelagius vsus est disputās aduersus eū: immo aduersus gratiā. sicut augustinus in libro retractationū illud ⁊ alia huiusmodi retractans cōmemorat inquiēs: In his atq̄ huiusmodi verbis meis: quia gratia dei cōmemorata non est de qua tunc nō agebatur: putant Pelagiani suam nos renuisse sententiā sed frustra hoc putant. Voluntas quippe est qua peccatur ⁊ recte viuitur quod his verbis egimus: sed ipa nisi dei gratia liberetur ⁊ vitia superet et adiuuetur: recte a mortalibus viui non potest. Ecce aperte determinat ex quo sensu illa dixerit inimicos gre refellens.

Aliud testimonium Augustinus ponit quo pelagiꝰ p se vtebat

Similiter ⁊ innitebatur pelagius verbis augustini contra gratiā que in libro de duobus animabus dicit: Peccati inquit reum tenere quenq̄: quia non fecit quod facere non potuit summe iniquitatis ⁊ insanie est. His audiris exilijt Pelagius dicens: Cur ergo paruuli ⁊ illi qui nō habent gratiam sine qua nō possunt facere mandata diuina rei tenētur? Hoc autem qua occasione dixerit in libro retractationū Pelagio respondens aperit: Id enim contra manicheos dixit: qui in homine duas naturas esse contendunt: vnam bonam ex deo alteram malam ex gente tenebrarum que nunq̄ bona fuit: nec bonum velle potest q̄ō si esset nō videret ei imputandū esse si bonum non faceret.

Aliud quod videtur cōtradice-

re gratie dei addit.

Alibi etiã Augustinus dicit q̃ huic gratie cõtradicere videt quã iustificamur. Ait eñ i li. 2o cõtra Adamantiũ manichei discipulum Nisi quisq̃ voluntatẽ suã mutauerit bonum opari nõ potest: qõ in nostra potestate eẽ posita dñs docet vbi ait: Aut facite arborẽ bonã: aut fructus eius bonos. ꝛc. Qõ aug. in retractationibus nõ esse cõtra gratiã dei quã p̃dicamus ostẽdit. In potestate quippe hominis est mutare in melius voluntatẽ: sed ea potestas nulla est nisi a deo det: de quo dictum est: Dedit eis potestatẽ filios dei fieri. cũ eñ hoc sit in potestate qõ cũ volumus facim⁹: nihil tã in potestate q̃ ipa voluntas est: sed parat a dño voluntas: eo ergo mõ dat ptãtẽ.

Matb. 12.

Job. 1.

Aliud testimonũ eiusdem quod videtur aduersum.

Sic etiã intelligendũ est qõ in eodẽ ait: scz i nostra potestate esse vt vel inseri bonitate ꝗ vel excidi eius seueritate mereamur: quia in potestate nostra nõ est nisi qõ nostrã sequitur voluntatẽ: q̃ cũ preparat a domino facile fit op⁹ pietatis etiã qõ ipossibile ꝛ difficile fuit.

Aliud testimonium.

In expositione quoq̃ quarundã propositionũ epistole ad Romanos quedã augustin⁹ interserit: que vident huic doctrie gratie aduersari. Ait eñ: Quod credimus nostrum est qõ aũt bonũ operamur illius est qui credentibus dat spiritũ sanctũ. ꝛ paulo post: Nostrũ est credere ꝛ velle: illius aũt dare credentib⁹ ꝛ volentibus facultatẽ bene operandi p spiritũ sanctũ. Que qualiter itelligi debeãt aug. in lib. retractationũ apit dicens: Nec est q̃dẽ a deo esse qõ operamur bonũ. sed eadẽ regula vtriusq̃ ẽ: ꝛ volẽdi. s. ꝛ faciẽdi: ꝛ vtrũq̃ ipius est: quia ipe p̃parat volũtatẽ. ꝛ vtrũq̃ nostrũ est: quia nõ fit nisi volentibus nobis. Illa itaq̃ profecto nõ dirissem si iam scirem etiã ipam fidẽ int spũ sancti munera repiri

Adhuc addit aliud quod videtur contrarium.

Illud etiã diligẽter est inspiciendũ qõ aug. in li. sentẽtiarũ p̃speri ait. s. quia posse habere fidẽ sicut posse habere charitatẽ natura ẽ hominũ. habere autẽ fidẽ sicut habere charitatem gratia est fidelium. Quod non ita dictũ est tanq̃ ex libero arbitrio valeat haberi fides vel charitas: sed quia aptitudinẽ naturalem habet mens hominis ad credendũ vel diligendum que dei gratia preuenta credit ꝛ diligit quod sine gratia non valet.

Testimonio Hieronymi astruit quid tenẽdũ sit de gra ꝛ libero arbitrio: vbi triplex heresis indicat scilicet Jouiniani: Manichei Pelagij

Idcirco de gratia ꝛ libero arbitrio indubitãter teneamus: quod Hieronym⁹ in explanatione fidei catholice ad Damasum papã: Jouiniani ꝛ Manichei ꝛ Pelagij errores collidens docet: Liberum inquit sic cõfitemur arbitrium vt dicamus nos semper indigere dei auxilio: ꝛ tam illos errare qui cũ Manicheo dicunt hominẽ peccatũ vitare non posse q̃ illos qui cum iouiniano asserunt hominem nõ posse peccare. vterq̃ tollit arbitrij libertatẽ. Nos ꝛo dicimus hominẽ semper ꝛ peccare ꝛ nõ peccare posse: vt semper nos liberi cõfiteamur esse arbitrij. Hec est fides quã in catholica ecclesia didicimus: ꝛ quã semp tenuimus.

Que bona põt liberũ arbitriũ p se sine gra Arti. 1. B

Do ꝛo incõcusse ꝛ incũcranter teneam⁹. ꝛc]

Circa hanc distinctionẽ est parua difficultas. Quer em⁹ aũt duo tñ. s. que bona possit liber arbitrũ ex se sine gratia: ꝛ vtrum i aliquo statu cõtingat mereri primã gratiã: videt autem liberum arbitriũ posse in bonũ: ergo per seipsum sit sicut se habet gratia ad gloriã ita q̃ antecedat eam ita se habet natura liberi arbitrij ad gratiam: sed gratia per se potest acquirere per gloriam sine additione alterius: ergo ꝛ liberũ arbitriũ per se potest acquirere gratiam: vt videtur. Item voluntas sine gratia gratũ faciente potest velle bonũ: sed a volito denominatur voluntas bona vel mala: ergo volũtas volẽs bonũ est bona: ergo volens bonũ gratie est bona bono gratie: vt videt. P̃ ad bonũ nõ exigitur nisi cogitare ꝛ assentire ꝛ velle ꝛ operari: ꝛ bonum omnium potestatem habemus ex parte nostra: ergo videtur q̃ perfecti sumus ad bonum gratie. Item mandata dei omnibus imponuntur: aut igitur possibile est omnibus ea seruare aut non. si non, ergo impossibilia percipiunt, quod est cõtra Ambrosiũ dicentem q̃ anathema sit q̃ putat deũ impossibilia p̃cepisse. Si aũt est possibile seruari ab omib⁹: q̃ in potestate nostra est implere mandata: sed in implerione mandatorum meremur: ergo meritoriũ opus est in nostra potestate. Itẽ seruitia quanto minus debita tanto magis grata sunt / vt dicit aug. sed minus debet qui de suo seruit q̃ qui de alieno: ergo magis gratum videtur esse qõ de nostris viribus facimus q̃ id quod de muneribus censum facimus: ergo magis meritum consistit in nostra facultate ante gratiam q̃ post Item accipipitur ex quibusdam auctoritatibus que habẽtur in littera: sicut est illa q̃ dedit eis potestatem filios dei fieri: ꝛ illa q̃ posse credere est natura omnium credere aũt gratia fidelium ꝛ huiusmodi que sufficienter magister exponit in littera. Sed contra hoc

Argu. pro

20

30

40

50

60

In opm cl rõ vnica.

est totum quod habitum est in, xxvj. distinctione vbi ostensum est q̃ nihil est gratum deo de nostro nisi de suo rōnē gratitudinis accipiamus: g̃ nō possum⁹ in bonū meritoriū ex nostra facultate. Sed vlterius querit cū sit bonū nature: vt comedere ⁊ bibere ⁊ p̃curare familiā ⁊ hmōi. ⁊ bonū in genere: vt actus voluntarius sup materiā debitā: vt pascere esurientem ⁊ sit bonū illō qō est generatiuū virtutis politice qō actus est vestitus circūstantiis. ⁊ ex similib⁹ actibus fm phm similes habitus relinquunt: ⁊ sic bonū virtutis cōsuetudinalis vtrū in oia illa possit li. ar. ⁊ fm quē modū. vtrū eīm resistere possit tēptatiōi supra expeditū est. Solo dōm ē absq̃ oi ambiguitate q̃ li. ar. p̃ se nō potest ē in gr̃am nec bonū meritoriū: qz (sic supra probatū est) necesse est vt hoc a deo accipiamus

Questiūcla

Solutio

Ad primū

Dicendū g̃ ad primū q̃ licet similitudo sit in ordine antecessionis fm tēpus: nō tm̄ est similitudo in modo causalitatis: qz gratia nō potest causari a natura: qa iā nō esset gratia ⁊ esset vanū qd ⁊ nō dignū remuneratiōe. Ad aliud dōm q̃ voluntas hoc mō quo est inuolutū denoiat ab illo: ⁊ ideo qz nō nisi imperfecte ⁊ p̃ modū p̃parationis est in bonū gratie. sed impfecta ordinatiōe ⁊ p̃parationē in illud: ⁊ hoc est a dispositiōe materiali: ⁊ iō talis volūtas semiplene est bona Ad aliud dicendū q̃ illa nō sufficiunt ad bonū gr̃e: sed ad bonū sub ditum nostre potestati: vt bonū nature ⁊ bonū in genere. Ad aliud dicendū q̃ si forma est in p̃cepto/q̃ forma a doctorib⁹ dicit esse charitas: tūc nō est in potestate nostra implere diuina mādata. ⁊ tm̄ p̃cipiunt nobis: qz in nobis possibile est aliquid facere quo facto habeamus potestatē ex gratia. hoc autē est facere qō in nobis est: quia si hoc fecerimus de⁹ ineuitabilit dat gratiā: quia ipe vno modo se habet semper ad nos. s. gratiā porrigendo: sed nos nō vno mō nos habemus ad eū qn̄ auertimur: sed si conuertimur faciendo qō in nobis est statim accipimus: qz igit antecedens in potestate nostra est. ideo etiā consequens imperat nobis Si aūt fm aliā opinionē forma nō est in precepto/tūc possumus mandata dei implere: sed nō habebimus meritū vite eterne: sed euitabim⁹ penā: sed mandata dilectionis dei ⁊ proximi ad q̃ referunt mandata decalogi/sicut ad formā qua implētur nō possum⁹ implere: quia illa sunt de forma mādati potius q̃ de mandato ipo. ⁊ sic patet solutio fm vtrāq̃ opinionē. Ad aliud dōm q̃ hoc intelligitur de voluntate libertate voluntatis in opere/⁊ non de facultate ex qua procedit opus. sunt eīm qui nō seruiunt nisi timore vel obediēnia necessitatis coacti: ⁊ illorū seruicia minus grata sunt. sunt eīm qui ex charitate ⁊ isti liberalit seruiunt: sed nullus meritorie seruit sine gr̃a. Ad auctoritates dicendū q̃ loquit de recipibilitatis potestate/⁊ nō de potestate completa ad actū/que cōpletio nō fit nisi p̃ habitū gratie cuius tm̄ receptibiles sumus p̃ naturā. Ad vltimū dicendū meo iudicio q̃ liber p̃ ar. sine gratia gratis supaddita nō sine gratisdata cū natura potest in triplex bonum scz nature ⁊ in genere ⁊ vestiti circūstantiis q̃ est generatiuus virtutis. potest eīm considerari vt est natura hominis: ⁊ sic potest in bonū nature. potest etiā considerari vt est deliberatiuū: ⁊ sic est collatiuū ad altera: ⁊ cōponit p̃portionata ad actū debitū materie ⁊ diuidit nō proportionata: et sic potest in bonū in genere. p̃ter ea cōsiderari fm ordinē ad p̃fectionē quā inatū est iuscipere licet p̃facere sit ab assuetudine. ⁊ sic p̃iungit

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

fm vnā opinionem.

Ad 1d fm aliā opinionem

Ad 3m

Ad 6m

q̃ sūt auctoritates.

Ad q̃stiūcula

bono naturali qō habet ordinē ad bonū honestum: ⁊ sic potest in actū generatiuū virtutis policite. cū autē gratia gratisdata que est virtus politica potest in bonū virtutis politice: ⁊ cū gratia gratūfaciente potest in bonum meritorium.

Vtrū in aliquo statu contingat mereri p̃mā gratiā: ⁊ vtrum aliquis sibi vel alteri potest mereri gratiam primam.

Arti. II. B

Secundo querit vtrū aliquis sibi vel alij possit mereri primā gratiā: ⁊ ponam⁹ duos status fm q̃ aliqs mō sit in statu iusticie: ⁊ timet casum/⁊ orat q̃ si cadere cōtingat q̃ resurgat. Et q̃rit vtrū ipe in primo statu potest mereri q̃ resurgat qn̄ ceciderit? videt aūt q̃ sic: qz oratio hec est p̃ se pie ⁊ pseueranter: quia cū proposito pseuerandi ⁊ ad salutē: ergo exaudit: g̃ postea resurget ex merito orationis prime. Itē aliqs alij merit primā gratiā: vt dicunt sancti: vt Stephanus Paulo/⁊ alij alijs meruerunt: g̃ multo citius sibi. Itē iā est in statu merendi: g̃ potest mereri vitā eternā/⁊ oē qō substantialiter ordinat ad illā: sed vt resurgat si cadat substātialiter ordinat ad salutē: ergo ipe pōt hoc mereri Sz cōtra p̃ peccatū sequēs oia bona p̃cedentia mortificātur: g̃ ⁊ id qō orauit vt resurgat: g̃ nō meruit ille vt resurgeret. Itē Ezech. 18. dr q̃ iustus auertēs se a iusticia sua in iniqtatib⁹ suis morietur/⁊ oīum iusticiarū suarū deus nō recordabit ampli⁹: g̃ videt q̃ nihil meret p̃ illud. Solo dicendū q̃ nullus alij merit primā gr̃am de cōdigno: sed de cōgruo tm̄. sibi autē nec de cōdigno nec de cōgruo oino pōt mereri: qz antecē̃ babens gr̃am nō est dignus pane q̃ velcit: vt dic augustin⁹: ⁊ tūc nihil pōt mereri. cū aūt est in statu gratie ⁊ in eadē nō pseuerat/⁊ facit id qō directe est impedimentū orōnis. ⁊ ideo illa nō merit sequentē resurrectionē: qz petm̄ sequens est cōtra gr̃am ī merente p̃ cō. Ad hoc g̃ qō obijcit primo dicendū q̃ ipe nō petit pseuerant: qz ipe potest cadere ⁊ casus ordinat cōtra effectū orationis in orante. ⁊ ideo frustrat ab exauditiōe. Ad aliud dōm q̃ casus vel peccatū alterius nō cōtrariat orationi in orante. ⁊ ideo potest cōsequi effectū de congruo: quia manet viua semp: sed casus orantis effectui orationis in orante cōtrariat. ⁊ ideo nō manet viua vt exaudiat. ⁊ ideo nō est ibi loc⁹ a minori affirmādo: sz port⁹ a minori negādo. ⁊ iō nō valet p̃cessus. Ag aliō dōm q̃ iste exaudit in his q̃ p̃ se ordinant ad salutē: sz resurgere si cadat nō est ō substātialib⁹ rogātis. ⁊ iō p̃t frustrari p̃ sequēs petm̄: sicut ⁊ alia bona que facit. ⁊ p̃ hoc patent omnia dubitabilia istius distinctionis.

Arg. primo q̃ sic.

2o

3o

In op^m q̃ nō primo:

2o

Solo.

Ad primū

Ad 2m

Ad 3m

Vtrū homo ante peccatū eguerit gratia operante ⁊ cooperante.

Dis. XXIX De prāte li. ar. pmi hominis vtr. s. eguerit gr̃a operante ⁊ cooperante fm statū nature institute.

Post hec considerādū p̃ est vtrū hō aū petm̄ eguerit gr̃a operāte ⁊ cooperante? Ad qō breuit dicimus qz nō cooperāte tm̄: sed etiā operante gr̃a indigebat. nō q̃dē fm oēm operandi modū operantis gratie. operat eīm liberando ⁊ preparando voluntatem hominis ad bonum. egebat itaq̃ homo ea non vt liberaret voluntatem suam que peccati serua non fuerat: sed

vt prepararet ad volendū efficaciter bonū: qd p se nō poterat. nō eū poterat bonū mereri sine gratia. vt Aug. i ench. euidēter tradit Illā inquit ī mortalitatē in qua poterat non mori natura humana pdidit p libeꝝ arbitriū Hanc vo in qua non poterat mori acceptura est p gratiā quā fuerat si nō peccasset acceptura p meritū. Quāuis sine gratia nec tūc vllū meritū esse potuisset: qz ⁊ si pctm in solo erat arbitrio cōstitutū: nō tamē iusticie habende vel retinende sufficiebat liberū arbitriū nisi diuinū pbere adiutoriū. Ecce his verbis satis ostendit q ante peccatū hō indigebat gratia opante ⁊ coopante. Nō eū habebat quo pedē mouere posset sine gratie opantis ⁊ cooperantis auxilio: habuit tū q̄ poterat stare.

Qd hō aū lapsū vtutes habuerit

Preterea queri solet vtrū hō ante lapsū virtutē habuerit. quibusdā videt q nō habuerit id ita pbare conantibus. Justiciā inquunt nō habuit: qz pceptū dei cōtempsit. nec prudentiā: quia sibi nō puidit. neq temperantiā: qz aliena appetijt. nec fortitudinē: quia praue suggestioni cessit. quibus respōdētes dicimꝰ eū quidē nō tunc habuisse has virtutes quādo peccauit: sed ante ⁊ tunc amisisse. qd multis sanctoꝝ testimonijs cōprobat. Ait enim Aug. in quadā homet. Adā pdita charitate malus inuentꝰ est. Itē: Princeps vitiorū dū vicit adā de limo terre ad imaginē dei factū pudicitia armatū: tempantia cōpositū: charitate splendidū: primos parētes illis donis ac tantis bonis expoliauit: pariterq pemit. De hoc eodē Amb. ad Sabinā ait: Quando adā solus erat nō est puaricatus: qz eiꝰ mens deo adherebat. Sup ps. quoq dicit q hō aū peccatū beatissimus aurā carpebat ethereā: Sed quō sine virtute beatissimꝰ erat? Aug. quoq sup Gen. dicit adā ante pctm spiritalimente pditū fuisse. Nō est ergo dubitandum hominē ante peccatū virtutibus fulsisse: sed illis p peccatū expoliatum fuisse.

De eiectione hoīs de paradiso.

In illius quoq pcti penā eiectus est de paradiso in istū miseria p locū. sicut in Gen. legit
Gen. 31 Nunc ergo ne forte mittat manū suā ⁊ sumat de ligno vite ⁊ comedat ⁊ viuat in eternum: emisit eū deus de paradiso voluptatis. His verbis insinuari videt q nunq̄ moreret: si postea de illo ligno sumpsisset.

Quomodo intelligendū sit illud ne sumat de ligno vite et comedat ⁊ viuat in eternum.

Sed quia p pctm iā mortuū corpus habebat illa verba ex tali intellectu accipi pnt. Deus more irati loqns de hoīe supbo ait: Elidere ne forte mittat manū suā. ⁊c. i. cauete vos angeli ne comedat de ligno vite quo indignus est: de quo si pstitisset comederet ⁊ viueret i eternū. Sed mō ppter inobedientiā indignꝰ est comedere. ⁊ sicut verbo dixit ita ope exhibuit. Emisit eū deꝰ de paradiso voluptatis in locū sibi cōgruū: sicut plerūq malꝰ cū int er bonos viuere ceperit: si in melius mutari noluerit: de bonoꝝ cōgregatiōe pellitur pondere praue cōsuetudinis pressus.

De flammeo gladio ante paradisum posito.

Ne vo ad illō posset accedere collocauit deꝰ ante paradisum cherubin: ⁊ flammeū gladiū atq versatilē ad custodiendā viā ligni vite. Qd iuxta lram potest hoc mō accipi: qz p ministeriū angeloꝝ ignea custodia ibi pstituta fuit. Hoc eū p celestes potestates in paradiso visibili factū esse credendū est vt p angelicū ministeriū ibi esset quedā ignea custodia nō tū frustra: sed quia aliqd significat de paradiso spū ali. Cherubin eū interptat plenitudo sciētie. hec est charitas: qz plenitudo legis est dilectio. Gladius aūt flāmeꝰ pene tēporales sunt: que versatiles sunt: quia tēpora volubilia sunt. Illa ergo ad custodiā ligni vite ideo posita sūt ante paradisum: qz ad vitā nō redit nisi p cherubin. s. plenitudinē sciētie. i. charitatē ⁊ p gladiū versatilē: id est tolerantiā passionū temporaliū.

An homo ante peccatum comederit de ligno vite.

Potest autē queri vtrū de ligno vite aū peccatū comederit hō. De hoc Aug. in li. de baptis. par. sic ait: Recte pfecto intelligunt primi hoīes ante malignā diaboli psuasionē abstinuisse a cibo vetito atq vsi fuisse concessis His verbis ostēdit q de ligno vite ante peccatū sumpserint: quibus pceptum erat vt de omni ligno paradisi comederēt: nisi de ligno scientie boni ⁊ mali.

Quare nō sunt facti immortales si comederunt de ligno vite.

Quare ergo ppetua soliditate ⁊ beata immortalitate vestiti non sunt: vt nulla infirmitate vel ecate in deterius mutarent? Hāc eū virtutē naturaliter illud lignū habuisse dz. Sed

forte hoc nō cōferebat: nisi sepe de illo sumeretur. Potuit ergo fieri vt de illo sumeret semel ⁊ nō sepi⁹ qui per aliquā morā in paradiso fuisse intelligit. cū scriptura dicat eū ibi sopratū fuisse: qñ costa de latere ei⁹ assumpta est: ⁊ inde formata mulier: ⁊ aia lia ante eum ducta: quibus noia imposuit.

A Post hoc cōsiderandū est vtrū homo añ peccatū ⁊c. In ista distinctiōe duo dicunt. s. vtr̄ in gratia ⁊ virtute adā añ peccatū fuit vel nō: ⁊ secūdo loco de quo eiect⁹ fuit: q̄dāigit dicunt de ligno vite: ⁊ in illius q̄z pcti penā.

Arti. I Arguit ꝓ q̄ non.

An adā ante pctm̄ fuit in gratia ⁊ virtute.

C Jrca primū obijcit: Videt ei q̄ Adā nō egerit gratia opante: q̄a illa de impio facit pium ipse autē nō fuit impi⁹: ergo illa gratia nō in

20 diguit. Itē oīs mot⁹ est inter cōtraria vel priuationē ⁊ habitū: Adā aūt si recipit gratiā operantē ipe factus est bon⁹: g̃ ex nō bono vel ex malo: quod vtrūq̄z falsum est cū scriptura sic dicit: Vidit de⁹ cūcta que fecerat ⁊ erāt valde bona ⁊ spēaliter de hoīe q̄ deus creauit hoīem rectū: ⁊ alibi q̄ vestiuit illuz virtute: eadē est obiectio de angelo. hic etiā quidā reiterāt q̄stionē vtrū hō in gr̄a fact⁹ sit vel nō: sed q̄z per easdē

Solo rōnes disputat/ sicut superi⁹ de statu angeli inquisitū est: tō pertrāseo. Solo dōm q̄ mgr̄ supponit in lr̄a q̄ adā habuerit virtutes ⁊ charitatē: ⁊ p cōseqns supponit q̄ habuerit gratiā q̄d quidā negātes dicūt charitatē hic p dilectiōe naturali ponit: ⁊ alias virtutes p naturalib⁹ inclinatiōib⁹ ad illarū virtutū act⁹ sicut Job dicit: Ab infātia creuit mecū miseratio ⁊c. ⁊ sicut mā suetudo in genita dī fuisse moysi ⁊ quibusdā alij⁹ alie virtutes: hoc etiā videt fm mgrm oportere dici: q̄z supra cōcessit q̄ resistēdo tēptatiōi nō meruisset. Sed tū alio p̄z opinio est q̄ habuit gratiā qua ꝓficere potuit in merito: sed nō ad bēitudinis cōfirmationē: hoc totū supra disputatū est ⁊ in alia sūma.

Ad primū. Q aūt ꝓmo obijcit dōm q̄ gr̄tia delet peccatū/ vb i inuenit: sed hoc nō est sibi sub ale: sed accidit ex parte

Ad secūdū. subiecti: ⁊ ideo ante peccatū homo indiguit gr̄a opāte ad hoc vt formaliter fm gratiā bon⁹ eēt. Ad aliud dōm q̄ fuit bon⁹ añ priuationē illi⁹ habit⁹ quē accepit: vñ añ hoc nō fuit bon⁹ bonitate gratuita: licet bon⁹ bonitate naturali de qua loquunt auctoritates inducte. cetera aūt isti⁹ distinctiōis patēt p ea que dicta sunt supra. xx. xxj. xxij. et. xxiij. di.

Qd̄ per adam peccatum ⁊ pena trāsijt in posteros.

Di. XXX. quid sit originale peccatuz quod a pctō ꝓmorū parentū fuit causatū.

A superioribus insinuatū est: licet ex parte: (nō em̄ p̄fecte sufficim⁹ exponere) qualiter prim⁹ homo deliquerit: ⁊ quā p pctō penam subierit: quibus adijciēdū est peccatū simul ac penā per eū trāsisse in posteros. Sicut apo

Rom. v. stolus ostēdit inquiēs: Sicut p vnum hoīem peccatū i hūc mundū intrauit: ita in oēs homines mors pertrāsijt.

Utrū illud peccatū fuerit originale vel actuale.

Hic primo videdū est qd̄ fuit illud peccatū: originale. s. an actuale: ⁊ si de originali intelligat: cōsequēter q̄d sit originale pctm̄: ⁊ q̄re dicat originale: ⁊ quō ptrāsierit vel ptrāseat in oēs diligēter inuestigandū est. Quibusdā placuit de pctō actuali Ade illud accipere: asserentib⁹ hoc ap̄m sensisse cū inferi⁹ ait Sicut per inobediētiā vni⁹ hois peccatores cōstituti sunt multi ita ⁊c. Euidēter inquiūt eitā ipo noīe exprimit aplus peccatū qd̄ per vnū hoīem intrauit in mūdū. s. inobediētiā. Inobediētia vero pctm̄ actuale est.

Quō intrasse in mundū dicūt.

Hoc aūt dicunt intrasse in mundū nō traductione originis: sed similitudine p̄uaricationis oēsq̄z in illo vno peccasse dicūt: q̄z oībus ille vn⁹ peccādi exemplū extitit. Hoc male senserunt quidā heretici qui dicti sunt Pelagiani: de q̄bus Ang⁹ in lib. de baptismo paruulorū cōmemorat dicēs: Sciēdū est inquit hereticos quosdā qui noiati sunt Pelagiani dixisse peccatū prime trāsgressiōis in alios homines nō ꝓpagatiōe sed imitatione transisse. Ut̄ etiā in paulis nolūt credere p baptismū solui originale peccatū: qd̄ in nascentib⁹ nullū esse omino cōtendūt. Sed eis dicit: q̄z si apostol⁹ peccatū imitatiōis nō ꝓpagationis intelligi voluisset: eius principē nō adā sed diabolū diceret. De quo in libro Sapiē. dicit: Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarū. Et q̄z nō vult intelligi hoc esse factū ꝓpagatōne sed imitatiōe: cōtinuo subiunxit scriptura. Imitant aūt eū qui sunt ex parte ipius. Imitant quidē Adā quotquot p inobedientiā transgrediunt mandatū dei Sed aliud est qd̄ exemplū est voluntate peccantib⁹: aliud qd̄ origo est cū peccato nascētib⁹. Nō est igit accipiendū peccatū ade trāsisse in omnes imitatiōis tm̄ exemplo: sed ꝓpagatiōis ⁊ originis vitio. Sap. 2.

Hic aperit illud esse peccatū originale qd̄ transit in posteros.

Et est illud peccatū originale vt aperte Augusti. testat qd̄ p Adā trāsiuit in oēs p ei⁹ carnē vitiatā cōcupiscētialiter generatos.

Quid sit originale peccatum hic inquiritur.

Quod diligēter iuestigādū est quid sit. De hoc em̄ sancti doctores sub obscuritate locuti sunt atq̄z scholastici doctores varia senserunt. Quidā em̄ putant originale peccatum

esse reatum pene ꝑ peccato primi homis: id
est debitū vl obnoxietatē qua obnoxij ⁊ ad-
dicti sum⁹ pene tēporali ⁊ eterne ꝑ primo ho
minis actuali pctō: qz ꝑ illo (vt aiūt) oīb⁹ de
betur pena eterna nisi per gratiā liberentur.
Iuxta horū sententiā oportet dici originale
peccatū nec culpā esse nec penā. Culpā non
esse ipsi fateamur: pena quoq; fm eos eē nō
potest: qz si debitū pene originale peccatū est
cū debitū pene nō sit pena nec originale pec
catū est pena: qd etiā quidā eorū admittūt:
dicētes ī scriptura originale peccatū sepe no-
minari reatū: ⁊ reatū ibi intelligūt vt dictū
est obnoxietatē pene: ⁊ ea ratiōe asserūt pec-
catū originale dici esse in paruulis: qz paruu
li ꝑ illo primo peccato rei sunt pene: sicut pro
peccato iniqui parētis aliquādo exulāt filij
fm iusticiā fori.

A IN superioribꝫ insinuatū est] Hic incipit pars
illa in qua magister determinat in quid in-
cidit Adam ⁊ ei⁹ posteritas fm statū culpe.
Est autē duplex culpa in quā cecidit. s. ori-
ginalis de qua agit primo/ ⁊ actualis de qua agit se
cūdo vbi incipit distinctio. xxxiij. ibi [Post ꝑdicta de
peccato actuali ⁊c.] Prima harū diuidit in quat-
tuor distinctiōes que hic ponūt de peccato originali
In quaꝝ prima querit quid sit originale. In secūda
qualiter trāsferat in posteros q̄ incipit in sequēti di.
ibi [Nūc sup est inuestigare ⁊c.] In secūda tangit q̄
liter remittit in beato que incipit di. xxij. ibi] Qm̄ sup
pra dictū est ⁊c.] In quarta querit vtrū omniū pa-
trū ꝑcedentiū peccata trāsfundant in filios vel non
que incipit di. xxxij. ibi [Predictis adijciēdū] Hec
distinctio diuidit in quattuor partes. In quaꝝ pri
ma magister inuestigat quid sit peccatū originale ge
nere: vtrū act⁹ vel reatus vel culpa. In secūda autē
inuestigat quid sit re ⁊ specie. ꝑia ibi [Nunc supest
videndū ⁊c.] In tertia soluit quedā obiecta que vi-
dētur ꝑsuadere q̄ originale peccatum sit actuale ibi
[Qꝫ autē per inobedientiā] In quarta tāgit qualit
oēs hoīes fuerūt in adā peccante ibi [Adhuc aūt qd
dixim⁹. subdiuisio harū partiū ptz ꝑ se.

Arti. I Utrū peccatuz originale sit in oībus lege
cōcupiscētie ab adā progenitis.

Uia prima C Irca ꝑmū incidit hic questio difficilima vtrū
peccatū originale sit ad quā fuerūt rōnes ma
gistroꝝ quattuor vīs. Quidā em̄ ꝑbauerūt
nō esse ex ꝓsideratiōe diuine iusticie ⁊ humane: ⁊ hec
est via prima. Quidā aūt ex cōsideratōe corporis ho
minis: ⁊ hec est secūda. Quidā ex cōsideratiōe aīe ho
minis: ⁊ hec est tertia. Quidā ex cōsideratōe dei creā
tis aīam ⁊ informantis hoīem: ⁊ hec est quarta via.
Uia scōa.
Uia tertia
Uia q̄rta.
Arguit p̄o Scōm p̄mā viā ꝑcedit sic Eze. 18. Aia q̄ peccauerit
ipsa morietur: filij⁹ nō portabit iniquitatē patris: ergo
videt q̄ ꝑ peccato primi homis iniustū sit cōdēnari
20 paruulos. Itē dnūs ꝑcepit vt patres nō occiderent
ꝑ filijs: ergo mlto min⁹ ipse debet punire paruulos
30 ꝑ peccatis parentū. Itē in legib⁹ humanis filij nō
pununt ꝑ patribꝫ nisi in hoc qd accipiūt pro patri-
bus. s. in hereditate: ergo ⁊ paruuli nō nisi in hoc qd
a pte terrestri accipiūt puniri debēt: hoc autē est cor-
pus ⁊ nō aīa: ergo in aīa quo ad culpā originalē pu
niri nō debēt: q̄ autē a patribꝫ nō accipiat anima ꝑ-
datur ex hoc q̄ aīa nō ex traduce est sicut corp⁹. Unde
Heb. 12. Patres quidē habuim⁹ carnis nostre eru
ditores ⁊ reuerebamur eos: nōne mag⁷ obtēpabim⁹
pr̄i spiritū ⁊ viuem⁹? Si dicas q̄ filij⁹ punit ꝑ pte tē Solo.
porāliter nō eternaliter: ⁊ ita punit dnūs paruulos
ꝑ peccato ade. Cōtra originalis culpa obligat in- 40
ternū ad carentiā visiōis dei nisi per gratiā mediato
ris curet: ergo de⁹ punit filios in ternū pro patre/ ⁊
nō tēporaliter tm̄: ⁊ hoc videt iniustū. Secūda via Arguit 30
procedit sic: dicit Aug⁹ q̄ in oībus prestāt⁹ est agēs fm secūdam
patienti: ⁊ pbs q̄ semp bonorabilius est agēs patiē- viā prīo lī.
ti ⁊ efficiens materia: sed corpus nō est prestātius q̄
anima: cū igit aliūde non causetur peccatū originale
in anima nisi ex corpore videt q̄ in ipsa nō possit cau
sari. 20 Itē agens imprimit speciē suā patiēti: si ḡ cor-
pus agit in animā imprimit speciem fm quā agit in
animā: hec autē nō est culpa: qz corpus nec virtutis
nec vitij susceptibile est: ergo non imprimit in animā
nisi penā ⁊ nō culpā: ergo nulla culpa inascit in aīa 30
ex corpore. Itē nihil dat qd nō habet: corpus aūt 40
nō habet culpā: ergo nō dat culpā anime. Itē dicit
Ansel. q̄ peccatū originale nō est plus in semine q̄ in
sputo: ergo etiā nō est in formato de semine: sed par-
uulus format de semine: ergo peccatū originale nō
est in paruulo. Scōm tertiā viā sic obijcit: Aia q̄ Tertio ob-
accipit culpā alteri⁹ necesse est q̄ habeat colligātā cū ijcit fm ter
illa: nō aūt pōt habere anima paruuli colligantā cū tiā viā prīo
aīa ade nisi fuerit in illa: ergo videt q̄ aīa paruuloꝝ
traducta sit ex aīa ade qd est heresis: ergo nō hz pec- Solo.
catū originale vt videt. Si aūt dicat habere ex cor 20
pore. Cōtra aīa rōnalis nō est forma educta de ma
teria sicut alie forme: sed dat ab extrinseco: ergo ipsa
nō participabit aliq̄d de ꝑprietatib materie nec cor 30
ruptionē peccati. Itē aīa rōalis fm suas potētias
que sunt intellect⁹/ ratio ⁊ volūtas ⁊ hmōi nō alli-
gatur organis corpalib: ergo nullā recipit infectio-
nē ab illis. 40 Itē omne peccatū est adeo volūtariū q̄
si nō sit volūtariū nō est peccatū. si igit anima corrū-
pitur in corpore aut volēs aut nolēs incorporat. Si
volēs iā peccat actualit eligēs suā corruptionē. Si
nolens tūc cogit incorporari: ⁊ ita iā corruptio non Solo.
debet ei imputari. Si aūt dicas q̄ homo rot⁹ ha Obiectio
bet peccatū: qz fuit in Adā peccāte tunc videt q̄ etiā 40 obijcit
satisfecit: qz fuit in adā satisfaciēte. Scōm quartā fm q̄rtā viā
viā sic obijcit: De⁹ creauit aīam ⁊ non habet maliciā sic prīmo.
ex materia ex qua causat: qz nō est ex materia: ergo
si maculā habet illa erit ex causa efficiēte: nō aūt pōt
habere ex causa efficiēte: ergo nō habet maculā cul- 20
pe vt videt. Itē aut in eodē momēto in quo crea-
tur est mala/ aut post: si in eodē tunc oportet q̄ simul
mala sit ⁊ sit: ergo ab eodē habet esse ⁊ maliciā cū fm
maliciā ad aliā causam ante se existētē reduci nō pos- 50
sit. Ꝑ hoc videt esse impossibile: qz dicit Aug⁹ q̄ nō
est malū nisi qz nocet. i. qz adimit bonū nature: ergo
videt q̄ illud bonū nature pr⁹ fuerit: ⁊ nō potest fu
isse nisi ipsa anima prius fuerit: ergo anima ipa pr⁹
fuit bona. si aūt hoc datur tūc anima prius est q̄ in
corpore: qz mox in corpore est mala vt dicunt sancti. 40
Ꝑ obijcit Julian⁹ pelagian⁹ cū ser⁹ bonus sit: qa
a deo creat⁹ actus matrimonij bonus: qz a deo be-
nedictus cū dixit Crescite ⁊ multiplicamini ⁊c. pa-

rentes frequēter sancti ⁊ boni matrimoniū bonū: qz
a deo institutū inter tot innocētie p̄sidia per quas ri
mas ingredietur culpa originalis? Itē cū parētes in
ficiunt lepra corporali cōsulit eis vt abstineāt a pere
andis liberis ꝓpter corporis defectū si al's possunt
abstinere: ergo cū maior sit aīe defectus: videt q̄ ma
trimoniū debet ꝓhiberi ne pueri nascāt in malo ori
ginali. Itē bonū ꝓlis est qd̄ ad cultū dei suscipit ⁊
religiose nutrit: ergo nō est ꝓlis bonū qd̄ infectū na
scitur peccato: sed oēs ita nascunt: g̃ videt q̄ matri
moniū nō habet amplius bonū ꝓlis: ⁊ ꝓter hoc prin
cipaliter est institutū: g̃ videt q̄ debet cessare. So
lutio dicēdū q̄ originale peccatū est in oibus lege cō
cupiscētie ab Adā ꝓgenitis: ⁊ qualiter sit hoc intelli
gendū q̄ duplex est corruptio in corpore ex peccato:
vna est que principiū agēs ⁊ causam habet in corpo
re: sed actū habet ex culpa primi parētis: ⁊ hec est fa
mes/sitis/infirmitas/mors ⁊ hmōi: ⁊ he dicunt na
turales defectus: qz licet actus eorū sit ex culpa tamē
potentia est ex natura ⁊ vocat a magistris corruptio
passibilitatis. Alia est corruptio que fm actū ⁊ potē
tiā est causata ex culpa primorū parentū: ⁊ nō est in
corpore inquātū est ex cōtrarijs/nec inquātū est cor
pus homis: sed inquātū deflurit a gratia innocētie
per culpā: hic autē defectus est habitualis cōcupiscē
tia respersa in organis ꝓut sunt mobilia ab aīa ra
tionali fm legē nature sibi inserta. huic eīm legi con
trariat ista lex mēbrorū faciēs difficile mobilia in bo
nū/⁊ facile mobilia in malū ex libidīe boni vt nūc ha
bitualiter spersa in corpore: hec autē corruptio dicit
ab augu. filia pcti in lib. de nuptijs ⁊ cōcupiscētia ꝓ
pter similitudinē sui cū peccato: qz īmediate ex pctō
causata est qd̄ sic patere pt. Peccatū ꝓmū auertit a
deo ad cōmutabile bonū cōuertēdo ⁊ puertit ordinē
quo ratio sub deo ⁊ corpus erat sub ratione: ⁊ hec oīa
inuenitur in ista corruptiōe: qz habitualis libido dif
fusa per corpus ꝓiunctū anime inclinat in bonū cōmu
tabile auertēdo in q̄ntū potest ab incōmutabili: ⁊ nō
subiacet ordini rōis ꝓter qd̄ dicit apl's: Cōdelector
legi dei fm interiorē hominē: video autē aliā legē in
membris meis ⁊c. Hec igit pena ideo tm̄ est in cor
pore: qz corpus nō est substātia rōis: ⁊ ideo nō suscep
tibile culpe: ⁊ ideo cū inficit in subiecto qd̄ est suscep
tibile culpe homis simul tūc cū illa inficit anima in
fectiōe culpe ⁊ pene hanc corruptionē inordinati fer
uoris habitualis ī corpore doctiores nostri rēporis
corruptionē vicij vocauerūt: qz imago est vicij primi
⁊ est instructū ad viciū qd̄ trahit a verbis apl'i vbi di
citur q̄ portauim⁹ imaginē ade terreni: ⁊ qz iste mo
dus innitit verbis Augu. ⁊ Ansel. ⁊ aliorū sanctorū
fm illū respōdem⁹ oib̄ obiectis ⁊ ī fine duas alias
aliorū solutiōes ponemus in idem per alia verba re
uertētes. Dicendū igit ad primū q̄ dictū Ezec. in
telligit de peccato cui⁹ causa a patre nō accipit sicut
est actuale vt iā ante ostēsū est q̄ cā originalis in aia
accipit a patre in corruptiōe vicij siue in pena que fi
lia vicij vocat ⁊ cōcupiscētia vocat ab Ansel. per idē
patet solutio ad sequēs. Ad aliud dicendū q̄ licet
animā nō accipiat puer a patre: tū causam infectio
nis anime accipit ab ipso in p̄habita corruptiōe que
cum semine transfundit: ⁊ lex cōcupiscentie vocat: ⁊
ideo ista nascit lege nature corrupte sup eū: sz in legi
bus hominū filius in causa peccati cū patre nō partici
pat: ⁊ ideo pater in filio iure temporali punit per exi

So

Solo

Pro ꝓma via ad primū dōm et ad secūdū

Ad tertiū.

lium vel per exheredationē filij. Ad aliud dicēdū q̄ pena respōdet originali: qz nascit p̄dicta de causa: et hoc ideo qz tota natura in Adā corrupta fuit: vt infra patebit: ⁊ ex corrupto nō ꝓcedit nisi corruptū/⁊ corrupto nō potest aliquid vniri: qd̄ nō ꝓtrahat aliquid corruptōis. Ad hoc aūt qd̄ obijcit secūda via dicendū q̄ verbū Augu. ⁊ phi verū est de vniuersaliter agēte: qz id nullo mō patit ab eo in qd̄ agit: vnde phus dicit de intellectu vniuersaliter agēte ⁊ Aug. de deo: sed in agentibus per cōtactū corporalem vel spiritualē passum etiā aliq̄d agit in agēs. vnde dicit phus q̄ agēs phice patit: ⁊ cōmētator sup li. de aia. dicit q̄ corp⁹ agit in animā ⁊ infert ei qualdā passiones sic ⁊ ecōuerso: vt patet in somno ⁊ vigilia ⁊ alijs quibusdā: ⁊ hoc modo possum dicere q̄ licet aīa sit nobilior patit tamē a corpore cui vnit. Ad aliud dicendū q̄ hec est falsa q̄ agēs imprimat suā spēm in patiēte nisi de agēte vniuoce: non autē agūt vniuoce nisi quādo agētis ⁊ patiētis est materia vna qd̄ non est in corpore ⁊ aīa: ⁊ ideo illa obiectio nō ꝓcedit ⁊ est simile q̄ sol calefacit ⁊ exiccat nec est sic⁹ nec calid⁹. Si autē vellem⁹ possem⁹ aliter dicere q̄ species illius pene in anima impssa culpa est: qz qd̄ nō est culpa ī corpore nō impedit aliquid nisi natura subiecti: qz subiectū culpe esse nō potest. cū igit ꝓprū subiectū habet accipit culpe rationē. Ad aliud dicēdū q̄ si intelligit sic nihil dat qd̄ nō habet cōtētiue p̄ substātiā ei cui⁹ substantiā in se continet falsa est ꝓpositio in oibus causis que virtute habēt causatū: ⁊ nō p̄ substantiā tamē dāt ipm: ⁊ ita caro habet culpā. si autē ita intelligat q̄ nihil dat, id qd̄ nullo mō habet tunc vera est ꝓpositio ⁊ nō valet ad ꝓpositū: qz caro aliquo modo habet culpā. Ad id qd̄ obijcit fm tertiā viā dicendū q̄ anima nō accipit peccatū ab anima nisi sicut a causa prima inficiēte carnē: sz accipit a carne sicut ab agēte proximo: nō qz sit ex traduce: sed qz non causat ex carne ⁊ vniōe ad carnē. Ad aliud dicēdū q̄ anima spūaliter vnit corpori primo: qz ipsa p̄ substantiā est perfectio corporis ⁊ quedā potētie p̄ conse quēs sunt perfectiōes partiū ⁊ quedā non tamē oēs fluūt ab anima substātialiter vnita carni: ⁊ ideo infectionē substātie omnes cōtrahūt. Ad aliud dicēdū qd̄ in littera habet q̄ istud peccatū est voluntariū in prima causa sui hoc est in Adā que vocat volūtas separata a magistris: sed nō est volūtariū volūtate cōiūcta. ⁊ nō est dōm q̄ anima velit incorporari volūtate nature: qz falsum est qz animā prius oportet eē anteqū velit ⁊ ipsa nunq̄ est nisi incorporata. Si autē dicat volūtas naturalis appetit⁹ materie qd̄ dicitur a quibusdā in oibus formis illud nihil est: qz illud fm phm nō est verū: licet eīm materia desideret formā: vt femina masculū ⁊ turpe bonū tū nō cōcedit ur a phis q̄ forma desideret materiā cum ipsa sit diuinū ⁊ optimū nō desiderās: sed desiderātū ⁊ in materia subiacet variatiōi ⁊ corruptiōi que nihil appetere potest. P̄ dato tali appetitu tūc nō alit vult anima bois incorporari q̄ forma lapidis eē in terra cōmixta minerali: ⁊ hoc absurdū est q̄ disputet in hac materia de tali volūtate cū querit de peccati voluntate. Ad aliud dicendū q̄ adā vt principiū materiale hominū peccauit: sed sic satisfacere nō potuit vt p̄batū est sup tertiū: ⁊ ideo nō satisfecim⁹ eo satisfaciēte. Ad id qd̄ obijcit fm quartā viā dicēdū q̄ creat animā mundā. i. q̄ ex creatōe nō habet īmunditā: sz

Ad quartū

Pro secūda via ad pm

Ad secūdū.

Ad tertiū ⁊ quartū.

Alia solo ad idē.

Pro tertia via ad pm

Ad secūdū.

Ad quartū

Pro q̄rta via ad pm.

Horati⁹. Sincerp nisi vas qd'cũqz infundis accescit

potius in infusiõe accipit nõ ex creatiõe: sed ex vniõe ad id cui infundit / sicut vinũ in cõtactu vasis ĩmũdi qd in manib⁹ dãtis est mũdũ vt magister dicit ĩ sequẽti di. ⁊ ideo nõ sequerek si creãdo fecit eã mũdã q ipsa sit mũda: quia ex alio in eodẽ momẽto ĩmũdak.

Ad secũdũ. Ad aliud dicendũ q malicia reducit in feditatem carnis in qua creak sicut ad causam antecedẽtẽ.

Ad tertiũ. Ad aliud dicẽdũ q malũ admit bonũ qd precedit natura vel tempore vel vtroqz modo tempore ⁊ natura in peccato actuali: sed natura tm in peccato originali.

Ad quartũ Ad obiectũ Juliani iã patet solutio: qz rima p quã descendit cõcupiscẽtia est habitualiter tracta in semine. Unde Augu. arguẽs eũ dicit q ipse impudic⁹ cõcupiscẽtie pdicator de cõcupiscẽtia mentionẽ non facit que si a ꝓpositione posset remoueri originale nullum esset: ⁊ hoc intelligẽdũ est de cõcupiscẽtia que substãtia material originalis est peccati: vt patebit in alia questiõe quãdo querek qd sit originale fm materiã ⁊ formã.

Ad quintũ Ad aliud dicendũ q si peccatũ esset irremediabile tũc teneret obiectio: sed remediabile est p gratiã mediatoris vel dicak q ꝓpter defectũ in quẽ incidit ex parte hois instituto matrimonio ⁊ cursus nature in ꝓceptu nõ debuit impedirit tamẽ prima solutio verior est.

Ad sextũ. Adultimũ dicẽdũ q bonũ plis non impedit eo q peccatũ habet remediũ: ⁊ pterea de natura intrẽtio dei est multiplicatio nature ⁊ impedimẽtũ qnqz est ab actu hois: ⁊ illen̄ pt ipedire diuinũ.

Qd originale peccatũ sit culpa auctoritatibus probat.

Sed q originale peccatũ culpa sit: pluribus sanctorũ testimonijs edocek. Sup Exo. vbi

Exo. 13. dicit. Primogenitũ asini mutabis oue Grego. ait: omnes in peccatis nati sum⁹ ⁊ ex carnis delectatiõe cõcepti culpã originalem nobiscũ traxim⁹: vnde ⁊ volũtate nostra peccatis implicamur. Ecce culpã originalem dixit nos trahere. Unde cõstat originale peccatũ culpã eẽ. Aug⁹ quoqz in lib. de natura ⁊ gra

Rom. 5. tia de hoc eodẽ sic ait: Omnes (vt ait apl's) peccauerũt: vtiqz vel in seipsis vel in Adam qz sine pctõ nõ sunt: vl' qd originalit cõtraxerunt: vel qd malis moribꝰ addiderũt. Pctm̃ em̃ primi hois nõ solũ ipm: sed oẽ nec auit genus humanũ: qz ex eo dãnationẽ simul ⁊ culpã suscepim⁹. Idẽ sup psal. l. Qd de corpore mortuo seminak cũ vinculo peccati original nascit ⁊ mortis. Ideo igit se in iniquitatibus cõceptũ dicit Dauid: qz in oibus trahit iniqtas ex adã ⁊ vinculũ mortis. Nemo em̃ nascitur nisi trahẽs penã ⁊ meritũ pene. Meritu3 autẽ pene pctm̃ est. Omis ergo qui nascit per carnis cõcupiscẽtiã pctm̃ trahit. Pctm̃ itaqz originale culpa est quã oẽs ꝓcupiscẽtialiter cõcepti trahũt. Ut̃ in eccl. dogmatibus scriptũ est: Firmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites omnẽ hoiem q p cõcubitũ viri ⁊ mulieris cõcipit cũ originali pctõ nasci: impietati subditũ mortiqz subiectũ ⁊ ob hoc natura ire nasci filiũ a qua nullus liberak nisi p fidẽ mediatoris dei ⁊ hoim. His ⁊ alijs auctoritatib⁹ euidẽter ostdit pctm̃ originale culpã eẽ: ⁊ ĩ oib⁹ cõcupiscẽtialr genitis trahi a parẽtib⁹.

An originale peccatũ sit culpa.

Deinde querit de hoc qd dicit ibi [Sed q originale peccatũ culpa sit ⁊c. Videk em̃ originale pctm̃ nõ esse in genere culpe: qz inuolũtariũ etiã in actu nõ habet culpã sed ignoscẽtiã ⁊ misericordiã vt dicit phs: ergo multominus inuolũtariũ in quo nihil agit ille q subiacet ei: tale autẽ est originale: ergo videk q ipm nõ sit in culpa. Jrẽ Aug. dicit q nemo peccat in hoc qd vitari nullo mõ potest sed paruuli nll'o mõ vitare pñt originale viciũ: ergo nõ peccãt. Solo dõm q peccatũ originale est peccatũ nature vt habitũ est: ⁊ qz illa iustitia obligat vt dicit Ansel. qz si stetisset originalẽ iusticiaz ꝓfudisset in filios sicut ꝓfudit postea iniusticiã qd qualiter fiat intelligẽde sunt alie due vie pter illã q habita ẽin pcedẽti qstiõe: quaꝝ vna est magistralis: s. q natura corrupta generat ⁊ nõ intrẽdit gñare corp⁹ tm̃ sz cõpositũ: ⁊ iõ licet aia nõ educak de materia: tm̃ op⁹ nature attingit aiam p intẽtionẽ inquãtũ etiã in semine operak aia Qd aũt ab ope corrupto attingit illd maculak: ⁊ iõ aia inquãtũ est forma q est finis act⁹ gñatiõis nature corrupte in quo desciit act⁹ gñantis necessario corrũpit: ⁊ iõ in oib⁹ alijs bñt isti cundẽ ordinẽ respõsionis ad obiecta q pri⁹ est habit⁹. Alia via soluẽdi est cuiusdã dñi ebdoms epi cameracen. q ponit q natura ds participari psona in agẽdo in corpore: sequit em̃ si hic homo peccat q hõ peccat: ⁊ si homo pctõ corrũpit q homo pctõ corrũpit / eo q natura cõis fm esse nõ est nisi in isto pcipue in adã añqz deriuarek in alios: ergo in ipo natura tota ⁊ ois corrupta fuit. Sed vl'i respõdet particulare: ergo nature corrupte in cõi oportet respõdere qlibet particulare corruptũ p actũ generatõis ex illo ĩ quo ipa corrupta est: ⁊ hoc redit in idẽ cuz via phabita: licet sint alia verba: ⁊ postea est iterũ idẽ mod⁹ soluẽdi. Ad id ergo qd primo hic obijck / dõm q inuolũtaria est culpa illa ⁊ tenet dictũ phi in actu psone: ⁊ nõ in culpa nature. Ad aliud dõm q vitare potuit natura in adã: licet nõ in isto: ⁊ alia rõ est: qz de naturali Augu. nõ intelligit: sed in illo cui nos causa sum⁹.

Arti. II. B. Arguit q sic.

20

Solo principal.

Nota vias duas vna magistral.

Alia via

Ad primũ

Ad secũdũ

Quid sit qd dicit pctm̃ originale. s. fomes pcti. i. cõcupiscẽtia.

Nũc supest videre qd sit ipm originale peccatũ ⁊ qd cũ nõ sit actuale: nõ est act⁹ siue motus anime vel corporis. Si em̃ act⁹ est aie vel corpis actuale: vtiqz pctm̃ est: sed actuale nõ est gnõ ẽ act⁹ vl' mot⁹. Quid g originale peccatũ dz fomes pcti. s. cõcupiscẽtia vel cõcupiscibilitas: q dz lex mẽbrorꝝ siue lãguor nature: siue tyrãn⁹ q est in mẽbris nostris: siue lex carnis. vñ Aug⁹ in li. de baptismo paruulorꝝ Est in nobis cõcupiscẽtia q nõ est pmittenda regnare. Sũt ⁊ ei⁹ desideria q sunt actuales cõcupiscẽtie q sunt arma diaboli: q veniũt ex

a

languore nature. Lãguor aũt iste tyrãn⁹ est q̃ mouet mala desideria. Si ergo vis esse victor tyrãni atq; inermẽ inimicũ inuenire: nõ obedias cõcupiscẽtie male. His verbis satis ostẽdit fomitẽ peccati esse cõcupiscẽtiã.

Qd̃ noie cõcupiscẽtie intelligit fomes pcti ⁊ que dicit fomes.

Homine aũt cõcupiscẽtie nõ actũ cõcupiscẽdi: sed vitiũ primũ significauit: cũ eã dixit legẽ carnis. Vñ idẽ in tractatu de verbis apli ait: Semp pugna est in corpore mortis hui⁹: q̃ ipsa cõcupiscẽtia cũ q̃ nati sum⁹ finiri non põt q̃diu viuim⁹ quotidie minui põt: finiri nõ põt. Que aũt est cõcupiscẽtia cũ qua nati sum⁹? Vitiũ vtiq; est qd̃ paruulũ abilẽ cõcupiscere facit: adultũ etiã cõcupiscentẽ reddit. Sicut enim in oculo ceci in nocte vitiũ cecitatis est: ꝫ nõ apparet: nec discernit inter videntẽ ⁊ cecũ nisi luce veniẽte: sic in puero vitiũ esse nõ apparet donec etatis ꝓuectioris tẽp⁹ occurrat. Ex his dat intelligi q̃d sit originale pctũ. s. vitiũ cõcupiscẽtie qd̃ĩ oẽs cõcupiscẽtialiter natos p adã intrauit eosq; viciauit. Vñ Aug⁹. in li. de baptismo paruulorũ. Adã ꝑter imitatiõis exẽplũ: occulta etiã tabe carnalis cõcupiscẽtie sue tabificauit ĩ se oẽs de sua stirpe vẽturos. Vñ apls recte ait In quo oẽs peccauerunt: Circũspecte ⁊ sine ambiguitate dicit hoc apls. Siue enim intelligatur in quo hoie siue in quo pctõ sanũ est. In adã enim oẽs peccauerũt vt in materia: nõ solũ ei⁹ exẽplo vt dicunt pelagiani. Oẽs enim illi vn⁹ homo fuerãt. i. ĩ eo materialiter erãt Manifestũ est itaq; oẽs in adã peccasse: quasi in massa. Ipe enim p pctũ corrupt⁹: quos genuit oẽs nati sunt sub pctõ. Ex eo igit sic cuncti cõstituti sunt pctõres ita ⁊ in illo vno peccato qd̃ intrauit in mũdũ recte oẽs dicũt peccasse: q̃ sicut ab illo vno homine: sic ab eodẽ vno peccato ĩmunes esse nõ pũt: nisi ab eius reatu p xpi baptismũ absoluant. Alia ergo sunt ꝓpria pctã in q̃bus tũ peccant q̃ꝫ pctã sunt. Aliud hoc vnũ in q̃ oẽs peccauerunt. i. ex quo oẽs peccatores instituti sunt.

Quid sit peccatũ ĩ quo omnes peccauerũt. s. originale qd̃ ex inobedientia processit.

Hoc est originale pctũ quo pctõres nascunt oẽs cõcupiscẽtialit geniti: qd̃ ex adã siue ex ei⁹ inobedientia emanauit ⁊ in posteros demigrauit. Vñ apls cõsequẽter per inobedientiã vni⁹ hois: multos dicit cõstitutos eẽ peccatores: q̃ est actuale pctũ. Cũ aũt dixerit p vnũ hominẽ peccatũ intrasse mundũ ⁊ in eo omnes peccasse de originali dictũ esse oportet accipi.

Ex quo sensu dictũ est per inobedientiã vnius multi sunt constituti peccatores.

Qd̃ ergo ait p inobediẽtiã vni⁹ multi cõstituti sunt pctõres: eo sensu dictũ esse intelligendũ ẽ: q̃ ex inobediẽtia ade. s. ex pctõ actuali ade ꝓcessit originale pctũ q̃ oẽs pctõres nascunt: vt ⁊ in illo esset: ⁊ in oẽs trãsiret.

Qd̃ peccatũ originale in adã fuit ⁊ in nobis est.

Vñ Aug⁹ Juliano heretico nullum pctũ in paruulis esse cõtẽdẽti respõdẽs apte asserit pctũ originale ex volũtate ade ꝓcessisse: ac p ei⁹ inobedientiã in mũdũ intrasse. Querit enim iulian⁹ p q̃d pctũ inuenit in paruulo: ita inquiẽs: Nõ peccat iste q̃ nascit. Nõ peccat ille q̃ genuit. Nõ peccat ille q̃ cõdidit. Per quas igit rimas inter tot p̃sidia inocẽtie peccatũ fingis ingressum. Et respõdet sancta pagina. Per vnũ hoiem pctũ intrauit ĩ mũdũ p vnius inobedientiã ait apls: Quid q̃rit amplius: quid querit apti⁹? Itẽ inq̃t Julianus Si p hoiem pctũ intrauit ĩ mũdũ: pctũ vl ex volũtate ẽ vl ex natura ẽ. Si ex volũtate est mala volũtas est q̃ pctũ facit. Si aũt ex natura est mala est natura. Cui respõdeo ex volũtate pctũ est. Querit forte: Utrũ originale pctũ ex volũtate sit. Respondeo ꝓprius ⁊ originale pctũ ex volũtate esse: q̃ hoc ex voluntate primi hois seminatũ est vt in illo eẽt ⁊ in omnes trãsiret.

Utrũ originale sit cõcupiscẽtia vl fomes. Arti. III. £

Deinde querit de hoc qd̃ dicit ibi [Nũc superest inuestigare] Ibi enim videt inui ex verbis Augu. q̃ originale pctũ sit cõcupiscẽtia: ⁊ q̃ lõgũ ⁊ dispẽdiosum esset hic inducere multitudinẽ auctoritatũ q̃ sunt in glo. supra. v. vj. ⁊ vij. Ro. Sciẽdũ q̃ triplicit loq̃mur: quidã enim dicunt q̃ fomes est originale: quidã aũt q̃ fomes in tẽpus: quidã aũt q̃ cõcupiscẽtia: ⁊ videt totũ hoc falsum eẽ: q̃ fomes maneret post baptismũ: originale aũt non manet post baptismũ: ergo originale nõ est fomes. Itẽ intẽsum ⁊ remissum nõ variãt spẽm: fomes autẽ intẽsus est añ baptismũ ⁊ remissus post baptismũ; ergo sunt eiusdẽ spẽi: sed post pctũ remissus nõ est pctũ nec culpa: ergo nec intẽsus añ baptismũ. Itẽ cõcupiscẽtia q̃ est cõcupiscibilitas ĩ paruulo ⁊ adulto cõcupiscẽtia etiã manẽt in sanctis: originale aũt nõ manet in sanctis: ergo originale nõ est cõcupiscẽtia: ergo totũ videtur falsum qd̃ hic dĩ. P cũ nos iciderim⁹ ex peccato in ignorantiã sicut in ꝛcupiscẽtiã ⁊ infirmitatẽ sicut in

Arguit p̃o

20 30 40

So cōcupiscentiā: videl q̄ ignorātia ⁊ infirmitas ita debent esse originale pcm̄ sicut cōcupiscētia. Itē hugo de sancto vic. Originale peccatū est qd̄ nascēdo cōtrahim⁹ per ignorātiā in mēte: per cōcupiscētiā ī carne: ergo videl q̄ ignorātia ita sit originale peccatū sicut cōcupiscētia. Solo dōm q̄ hic multi multipliciter sunt locuti ita q̄ nullus cōcordet cū alio: ſz via facilior per quā possum⁹ exire est ista q̄ dicam⁹ q̄dā esse in originali peccato vt materialia: ⁊ quedā vt formalia: materiale in originale est feditas cōcupiscentie siue corruptio vicij de qua supra dictū est. Formale aūt in eo est carentia debite iusticie: natura eim̄ dat iusticiā in qua creata fuit: que cū habeat ꝓpria amiserat ab ea ī oīb⁹ eis in q̄bus exigit: vt dicit Ansel. ⁊ iō fm qd̄ pōt colligi ex verbis Ansel. in lib. de concepcu virginali diffiniri pōt sic: Originale peccatū est ꝓnitas ad oīne malū cū carētia debite iusticie: ⁊ hec diffinitio est quorundā antiquoꝝ doctoꝝ: sed ex verbis Ansel. extrahit: ⁊ q̄ dicit ꝓnitas ad omne malū est inclinatio ad cōseruationē in bonū cōmutabile ⁊ nō cōuersio in eo q̄ originale nō habet conuersionē nisi in potētia. dico aūt in potētia cōpleta per habitū corruptiōis vicij de qua supra dictū est: auersionem aūt habet in actu: ⁊ hec tāgit p̄ b̄ q̄ dicit carentia debite iusticie. Si eim̄ diceret iusticie tm̄ carentiā nō diceretur nisi rōne pene damni: sed qn̄ apponit debitū tūc ponit rō culpe: cui⁹ causa est iusticia deserta a natura fm hoc ergo possum⁹ dicere q̄ auctoritates loquūt de originali ex parte ei⁹ qd̄ est materiale ī ipso vel de materiali loquūtur fm q̄ substat formali: qr sic est originalis culpa vel peccatum. Ad id ergo qd̄ primo obijcit dicendū q̄ fomes in hac rōe nō manet post baptismū: sed in materia remota si ue forma: ⁊ hoc modo nō loquūt sancti: quādo dicūt q̄ fomes est originale qd̄ est intētio ī eodē actu fm rōnē: ⁊ hec est in eadē qualitate fm habitū: ⁊ nō variat spēm/ vt in albedine ad actū disgregādi: ⁊ hoc mō nō loquūtur sancti. Alio mō est intētio respectu alicui⁹ actus variati fm spēm/ sicut dicim⁹ angelū meli⁹ intrelligere q̄ nos/ eo q̄ ipe intelligit deiformiter: nos aūt inquisitiue ⁊ cū studio: ⁊ illud causat a natura fm speciē aliā ⁊ nobiliori q̄ nostra: sic ⁊ illa variat spēm: qr nō est ꝓpric intētio sed per anologiā participatio eius dē: ita est in fomite ante baptismū ⁊ post: quādo ante baptismū habet formā auersiōis p̄ quā potest nocere dānabiliter ⁊ cōcupiscētialiter: post baptismū autē nō cōuenit nisi p̄ naturalē habitū p̄ quē inclinat cōcupiscentialiter: nō autē nocet ad dānationem: vt dicit Aug⁹ ⁊ hoc intelligit glo. illius que hoc dicit. Ad aliud dicendū q̄ cōcupiscētia est suffocās ⁊ ꝓmouēs suffocās autē nō est nisi fm q̄ extinguit ignē boni et p̄cludit spiritū vitalē gratie: ⁊ hoc nō est nihil ex eo q̄ formale est in cōcupiscētia. ſ. ex carētia debite iusticie Promouēs aūt est que est exercicij causa in pugnando ī tēptationē: ⁊ hoc manet post baptismū: ⁊ hec est materialiter sequela originalis ⁊ nō originale peccatū. Ad aliud qd̄ obijcit de ignorātia ⁊ infirmitate dicēdū q̄ nō sunt materia substās originali: ſz potiꝰ pene sequētes: ⁊ hoc patet ex hoc q̄ se habēt ad malū in rōne diminuentiū ⁊ excusantiū: cōcupiscētia autē se habet ad ipm̄ vt inclinās in illud. Ad dictū hugonis dicendū q̄ ipse nō manifestat nec diffinit originale p̄ sustātialia sibi: sed p̄ signa peccatoꝝ sequentiū ipm̄ ⁊ manentiū in subiecto: etiā postq̄ ipm̄ trāsiuit ⁊ remissum est.

Solo

Ad primuz ⁊ secūdū

Ad tertiū.

Ad quartū

Ad quintū

Querit de diuersis noībus que attribuūtur originali: ⁊ penes quid sumunt que sunt originale peccatū: fomes: cōcupiscētia: languor nature: lex membroꝝ ⁊ tyrānus. Deinde querit de hoc qd̄ dicit ibi [Que veniunt ex languore nature]. s. a. Hic eim̄ ponūtur multa nomina originalis. ſ. originale peccatū/ fomes cōcupiscētia/ languor nature/ lex membroꝝ ⁊ tyrānus. Et querit penes quid diuersificētur. Ad hoc dicendū q̄ peccatū originale noiatur in cōparatiōe ad bonū qd̄ amittit/ ⁊ in cōparatōe ad actū illicitū/ ⁊ in cōparatōe ad eū in quo est. Primo modo dicit peccatū originale: Secūdo modo dī duplicit. ſ. fm q̄ est nutrimētū libidinis peccati vel fm cōparationē ad obiectū delectās vt nūc: ⁊ primo mō dicit fomes: qr est fomētū libidīs. scdo mō cōcupiscētia. tertio mō nominat dupliciter. ſ. fm vim quā infert nature integre que cōdelectat legi dei: ⁊ sic dicit tyrānus ⁊ fm q̄ ligat ⁊ captiuat sensualitatē ad illicitū: ⁊ sic dicit lex membroꝝ.

Arti. III D

Solo

Obiectio quorundā cōtra id qd̄ supra dictū est omnes in adam fuisse homines.

Ad hoc aūt qd̄ dixim̄us in adā fuisse omnes homines: quidā verboꝝ sectatores sic obijciunt dicentes: Mō oīs caro que ab Adā traducta est in eo simul existere potuit: qr multo maioris quātitatis est q̄ fuerit corp⁹ ade. in quo nec tot etiā athomi fuerūt quot ab eo homines descēderūt. Quo circa verū nō esse asserūt substantiā vniuscuiusq̄ in primo fuisse parente.

Respōsio vbi aptit q̄liter fuerunt in adā fm rōnē seminalē: ⁊ quō ex eo descēderint. ſ. lege ꝓpagatiōis.

Quib⁹ respōderi pōt q̄ materialiter atq̄ causaliter nō formaliter ōr fuisse ī primo hoīe oē qd̄ in humanis corpib⁹ naturaliter est: descēdit q̄ a primo parēte lege ꝓpagatiōis: ⁊ in se auctū ⁊ multiplicatū est nulla exteriori substātia in id trāseūte: ⁊ ipm̄ in futuro resurget Fomētū q̄dē habet a cibis: sed nō cōuertūt cibi in hūanā substātiā: q̄. ſ. p̄ ꝓpagationē descēdit ab adā. Trāsmisit eim̄ adā modicū q̄d de substātia sua in corpora filioꝝ qn̄ eos pro creauit. i. aliq̄d modicū de massa substantie eius diuisum est: ⁊ inde formatuz corp⁹ filij: suiq̄ multiplicatiōe sine rei extrinsece adiectione auctū est: ⁊ de illo ita augmētato aliquid inde separat vn̄ formant posteroꝝ corpora: ⁊ ita ꝓgredit ꝓcreatiōis ordo lege propagatiōis vsq̄ ad finē hūani generis. Itaq̄ diligēter ac pspicue intelligētibus patet oēs

fm corpora in Adā fuisse p seminalē rōnē: ⁊ ex eo descēdisse ppagatiōis lege.

Auctoritate et rōe probat nihil extrinsecū cōuerti in humanā substantiā que ab adam est.

Qō vero nihil extrinsecū ī humani corporis naturā trāseat. veritas in euāgelio significat dicēs: Oē qō intrat in os in ventrē vadit ⁊ in secessum emittit. Qō etiā rōe ostēdi pōt hoc mō: Puer q̄ statim post ortū moriť in illa statura resurget quaz habiturus erat si viueret vsqz ad etatē. xxx. annoz nullo vitio corporis impedit. Vñ ergo illa substātia q̄ adeo parua fuit mortua in resurrectiōe tā magna erit: nisi sui in se multiplicatōe? Vñ apparet q̄ etiā si viueret: nō aliū de: sed in se augmentaretur illa substātia. Sicut costa de qua facta est mulier: ⁊ sicut panes euāgelici. Nō inficiamur tñ quin cibi ⁊ humores in carnem et sanguinē trāseūt: sed nō in veritate humane nature que a primis descēdit parētib⁹: q̄ sola in resurrectiōe erit: reliq̄ vero caro in quā cibi trāseunt tanqz superflua in resurrectione deponeť: que tamen ciborū aliarūqz rerū fomentis coalescit.

Mat. 15.

Deinde queriť de hoc qō dicit ibi [Ad hoc autē qō dixim⁹ in Adā fuisse ⁊c.] Sed de hoc in. iij. lib. di. iij. disputatū est: ⁊ in alia sūma q̄stiōe de veritate humane nature: ⁊ ideo illa inspiciantur ⁊ sufficiāt: qz repetere nō oportet.

Quomodo peccatū originale a patribus transeat in filios: an fm animā an fm carnē.

Dī. XXXI. qualiť peccatū originale a parēte traduciť in plem.

Nunc superest inuestigare qualiter illud pctm̄ a patribus traducat in filios. s. an fm solā aiam an fm carnē siue fm vtrūqz? Putauerūt q̄dā fm animā trahi pctm̄ originale: non solū fm carnē: qz nō solū carnē sz ⁊ aiam ex traduce esse arbitrati sunt. Sicut eñ in generatōe p̄lis de carne paterna substātialiť trahiť caro: ita etiā de gignētis aia aiam geniti essentialiter ōduci ab his existimabat. Ideoqz sicut de corrupta carne caro corrupta seminat: ita etiā de aia peccatrice ania peccatrix corruptiōe originali infecta ab illis trahi diciť.

Predictam opinionē damnat ⁊ q̄ p carnez traducat peccatū dicit et quomodo ostendit.

Hoc aūt fides catholica respuit: ⁊ tāqz veritati aduersum dānat: q̄ nō aias: sed carnē solā sicut supi⁹ dixim⁹ ex traduce esse admittiť. Nō ergo fm aiam: sed fm carnē solā peccatū originale trahiť a parētib⁹. Est eñ pctm̄ originale (vt supra dixim⁹) cōcupiscētia non quidā act⁹: sed vitiū. Vñ Aug⁹ Ipa cōcupiscētia est lex mēbrorū vel carnis q̄ est morbidus quidā affect⁹ vel lāguor q̄ cōmouet illicitū desiderū. i. carnalē concupiscētiā q̄ lex peccati diciť. Que diciť manere in carne: nō quin in animā sit: sed quia per corruptionem carnis in anima sit.

Nunc superest inuestigare ⁊c.] In hac pte magister determinat q̄liter pctm̄ illud ppagatur ab Adā in oēs hoīes: ⁊ tāgit q̄ttuor circa illud: quoz primū est q̄ elidit errorē corrū qui dicebāt aiam esse ex traduce: ideo qz nō videbant qualiter aliť cōtraheret originale. Secūdū ē q̄ determinat qualiter habitat pctm̄ in carne ibi [Caro eñ corrupta fuit] In tertia queriť vtr̄ id qō est in carne sit culpa vel pena ibi [Nic solet queri vtrū cā originalis peccati] In quarto obīcit qualiter ania inficiť in cōceptu cū nō moz infundat ibi [Sed ad huc opponatur. Ā

Utrū persona potest inficere naturā sic. s. q̄ Adam totā naturā corrupit. Art. I

Incidit aūt q̄stio vtrū p̄sona pōt inficere naturā: vt hic innuit mgr dicēs q̄ adā totā naturā corrupit: ppetuū eñ ⁊ vno modo se habēs nō recipit trāsmutationē. natura aūt cōis hoīm vno mō ens in preteritis p̄sentib⁹ ⁊ futuris videť esse ppetua ⁊ intrāsmutabilis: ergo videť nō posse recipe alterationē a p̄sona alia vel corruptionē. Itē minus nobile nō agit in magis nobile: sed p̄sona est ignobilis: qz corruptibilis: ergo nō agit in naturā corrupēdo ipam. Item si corrumpitur natura in aliquo boc est per accidēs ⁊ fm quid: per accidens quia nō per se: qz p̄sonā istā vel illā fm quid: quia tm̄ put est in ipo: ergo cū separat ab illo nec habebit corruptionē p accidēs nec fm id qō habuit in illo: sed put est in alio separata a principio in quo corrupta fuit: ergo in alio nō est corrupta vt videť. Sed cōtra tota natura est ibi p ē vbi nihil p esse est extra: sed nihil p ē de humana natura fuit extra primos parētes: ergo tota fuit in eis: cōstat aūt q̄ cōicabat singulariť i actu: qz singulare nō agit nisi fm naturā ⁊ nature potētias: ergo ex pctō simul tota natura fuit corrupta: sed q̄cq̄d sumiť a corrupto corruptū est: ergo totū qō descēdit p ppagationē est corruptū: qz totū sumiť a corrupto. Solo dōm q̄ vt dicit Ansel. ⁊ mgr innuit hic in primo pctō p̄sona corrūpit naturā: ⁊ deinde natura corrupta p̄ris corrūpit naturā p̄lis: ⁊ corrupta natura p̄lis corrūpit p̄sonā p̄lis ⁊ aniam: ⁊ ita redit corruptio a p̄sona in p̄sonā in circulū: licet nō fm rē.

Arguiť primo sic. 20 30 Rō ī oppositū p vita te. Solo

Ad hoc aūt qō primo obīcit dōm q̄ natura nō noīno idē noiat qd ppetuū ⁊ incorruptibile: qz natura noiat principiū agēdi ⁊ virtutē q̄ est ex siliib⁹ sil'ia procreare: ⁊ hoc nō facit vl'e: sed poti⁹ natura hoīs accepta p esse: ⁊ cū ipsa sit ē subale indiuidui fm hoc corrūpiť ab ipso: ⁊ hoc est accipe cā fm naturā ⁊ rē: fm rōnē aūt abstrahētē est ppetua ⁊ incorruptibilis fm q̄ est vl'e: ⁊ hñ cōcediť q̄ rō vlis accepta non agit nec

Arguiť pō

in iij

nec patiť nec gñat nec generať: ſz eſt ſimpler potētia cōicabilitatis tm̄: vñ p̄ric rōes trāſcēdētes ſunt ⁊ de
Ad ſecūdū. ꝓpoſito nihil cōcludētes. Ad aliud dōm q̄ b eſt verū ſm hoc qd̄ eſt magis nobile: ſed agit in ipm ſm q̄ cōicat ſibi in eſſe ⁊ corruptio min⁹ nobilis redundat
Ad tertiū. hoc mō in magis nobile. Ad aliud dōm q̄ duplex eſt p̄ accidēs. ſ. qd̄ opponiť ei qd̄ eſt p̄ ſe in denoiatōe ⁊ ſic p̄ accidens corrūpiť in iſto: qz corrūpiť p̄ aliud. Aliud eſt p̄ accidēs p̄ naturā accidentis: ⁊ ſic natura nō eſt p̄ accidēs in iſto: ſed ſubaliter: ⁊ habet eſſe ſubſtātiale in iſto: ⁊ corruptio perſone ſubaliter in iſto redundat in eſſe ſubſtātiale nature.

Cauſam corruptōis carnis oſtēdit ex qua in aīa peccatū fit.

Caro eñ ꝓpter pctm̄ corrupta fuit in Adam adeo vt cū añ pctm̄ vir ⁊ mulier ſine incētiuo libidinis ⁊ cōcupiſcētie feruore poſſent cōuenire: eſſetq̄ thor⁹ īmaculat⁹: iā poſt pctm̄ nō valet fieri carnalis copula abſq̄ libidīoſa cōcupiſcētia q̄ ſemp vitiū eſt ⁊ etiā culpa niſi excuſeť p̄ bona cōiugij. Jn cōcupiſcētia ergo et libidine cōcipiť caro formāda in corp⁹ p̄lis. Vñ caro ipſa q̄ cōcipiť in vitioſa cōcupiſcentia polluiť ⁊ corrūpiť: ex cui⁹ cōtactu anima cū infūdiť maculā trahit q̄ polluiť ⁊ fit rea. i. vitiū cōcupiſcētie qd̄ eſt originale pctm̄.

Qd̄ ꝓpter corruptionez carnis que eſt cauſa peccati dicitur peccatum eſſe in carne.

Jdeoq̄ ipm pctm̄ dr manere in carne. Caro ergo q̄ in cōcupiſcētia libidinis ſeminať: nec culpā hz nec actū culpe ſed cām. Jn eo ergo q̄ ſeminať: corruptio eſt: in eo aūt q̄ naſcitur cōcupiſcentie vitiū eſt. Vñ Amb. de verbis apl̄i ſic ait Quō hīat pctm̄ in carne: cū nō ſit ſuba: ſed priuatio boni. Ecce primi hoīs corpus corruptū eſt p̄ pctm̄: ipaq̄ corruptio per cōditionē offenſionis manet in corpe: robur tenēs diuine ſentētie date in adā: cui⁹ cōſortio aīa maculať pctō. Per id g̃ q̄ facti cauſa manet in habitare dicť pctm̄ in carne: hec eſt lex carnis. Idē: Nō habitat pctm̄ in aīa: ſed in carne: qz pctī cauſa ex carne eſt: nō ex aīa: qz caro eſt ex origine carnis pctī ⁊ per traducē oīs caro fit cauſa pctī anima vero nō traducť: ⁊ iō in ſe cauſam peccati nō habet. Augu. q̄d̄ ex carne pctm̄ animā cōtrahere in ſermone quodā de verbis apl̄i oſtēdit dicens: Vitiū cōcupiſcētie eſt qd̄ anima nō ex ſe ſed ex carne cōtrahit. Natura q̄ppe humana nō opere dei cū vitio primit⁹ eſt inſtituta: ſed ex voluntatis arbitrio priorū hominū venienti vitio eſt ſauciata: ita vt nō ſit in carne bonū: ſed vitiū quo inficiť anima.

De cauſa origīalis peccati que eſt in carne vtrū ſit culpa an pena.

Hic queri ſolet vtrū cauſa peccati originalis que dicta eſt eſſe in carne culpa ſit vel pena ſiue aliquid aliud. Culpa eſſe non pōt: qz culpa nō eſt in re irrōnali. Si eñ culpa eſſz in carne ante infuſionē anime actualis eſſet vel originalis. Sed actualis ibi nō eſt: nec originalis culpa eſt: qz ipſa cauſa eſt originať peccati. Si aūt pena eſt que eſt illa? paſſibilitas vel mortalitas vel alia corruptio. Hos enim defectus carni ineſſe cōſtat.

Hic aperitur quid ſit feditas tracta ex libidine coeuntiū: que vitiū vel corruptio dici poteſt.

Ad qd̄ dici poteſt q̄ multiplex defectus carnis ⁊ p̄cipue pollutio quedā: quā ex feruore coitus parentū ⁊ cōcupiſcētia libidinoſa cōtrahit caro dū cōcipiť cauſa eſt originať peccati: que recte vitiū ſiue corruptio carnis appellari pōt. Que feditas maior videť eſſe in carne cōcupiſcētialiter traducta q̄d̄ in ea vnde traduciť. Et q̄ vitiū vel corruptio ſit ī carne añ cōiūctionē anime: effectu p̄bať cū aīa infundiť q̄ ex corruptiōe carnis maculať: ſicut in vaſe dinoſciť vitiū eſſe cum vinū infuſum aceſcit.

Jnductu ſimiliū oſtendit nō abſurde dici filios trahere peccatū a parentibus etiā mundis.

Ne aūt miremur ⁊ intellectu turbemur audientes pctm̄ originale filios traducere a parētibus iā p̄ baptiſmū ab illo pctō mūdatis diuerſarū ſiť̄ritudinū inductōe id poſſe fieri inſinuat Aug⁹ in li. de baptiſmo paruulorū inq̄ens: Quō p̄pauciū p̄ circūciſionē auferť manet tm̄ in eo quē genuerunt circūciſi quō etiā palea q̄ ope humano tāta diligētia ſeparať: manet tm̄ ī fructu q̄ de purgato naſciť tritico ita pctm̄ qd̄ in parētib⁹ p̄ baptiſmū mūdatur manet in eis q̄s genuerūt. Ex hoc eñ gignūt qd̄ adhuc vetuſtū trahunt: nō ex hoc q̄ lex innouitate p̄mouit eos inter filios dei. Nō eñ generāt parētes filios ſm illā generationē q̄ denuo nati ſunt: ſed poti⁹ ſm illā qua carnaliter ⁊ ipſi primū ſunt generati.

Vtrū originale pctm̄ trāſmittit ad poſteros nō propago ſed libido. Arti. II B

Hinde queriť de hoc qd̄ dicit ibi [Jā poſt peccatū carnalis copula ⁊c.] ſ. a. Ex hoc enim innuitur illud verbū quod poſtea dicit q̄ ori

Arg. pmo. ginale peccatum transmittit ad posteros nō ppago sed libido: videt enim hoc esse falsum: libido enim est improba volūtas, improba enim volūtas pcm̄ est parentis ⁊ nō plis: g̃ si ex illa causat peccatū originale peccatū originale causat ab actu primi pris ⁊ nō a sola 20 transgressione adam. qd infra distin. xxxiij. pbabit.

Ite frequenter cōtingit q parentes nō habēt improbā voluntatē sz cōueniūt pia intentione in spe plis: g̃ fm b tūc nō causarent origiale pcm̄ in puulis. Ite si dicat originale causari a libidine q̃ dicit pruritus 30 cupiscentie in coitu: hoc nō videt: q̃ hic nō est nisi in parente: originale aūt fit in prole: g̃ videt q nō ē substātiale originali: q̃ qd subiale est a re nō diuidit cui Solo 40 est subiale. Si aūt dicat q nō est subiale sz tm̄ est causa tunc sequit q originale causat a parētib̄ primis ⁊ nō a primo: ⁊ ite a fidedignis dr q p meritū deuotionis parentū pruritus separat est ab actu matri- 50 monij: ⁊ tm̄ cōceperūt ⁊ genuerūt: g̃ fm hoc pueri originale nō habuerūt. Ite doctores dixerūt bactenus q si corpus hominis formaret de manu/ de pede sine coitu ⁊ aia infunderet q adhuc pr̄aberet originale: g̃ videt falsum esse q originale transmittit libido et Solo ad totū nō ppago. Solo meo iudicio triplex est libido: sz actualis in ania q̃ est improba voluntas actualiter vt habitualit pcedens peccatū. Est etiā libido cōcupiscentia suffocās rōnem in pruritu carnis in coitu: ⁊ nō puto q aliqua ista p esset originale/ sicut pbant obiectōes. Sz est tertia de q̃ supra dictū est habitualis cōcupiscētia respersa in semine q̃ corrumpit ordinem organorū corporis ad animā fm mobilitatē in bonū. ⁊ hec est causa originalis fm q trahit originale a carne: ⁊ hec est que trāsmittit originale ⁊ nō causat nisi a primo parente ⁊ non ab alijs/ ⁊ vocat filia vitij vel corruptio passibilitatis/ vt dixim⁹: ⁊ p hoc patet solutio omniū obiectorū. bñ enim cōcedo qd obij cit: q̃ caro corrupta sua corruptione nō causat originale nisi quādo est in actu nature q̃ est multiplicatio indiuiduorū sub specie cōmuni. ⁊ si illa aliter fieret p̄ p coitū nisi illa actualis libido vel cōcupiscētia tolleret semp inficeret ania sicut ⁊ modo. Sunt tm̄ alij aliter dicentes. s. q sit pollutio semis ad libidinē coitus q̃ libido dicat esse ade: q̃ causata est ab ipso ⁊ semen pollutū illo inordinato feruore polluit animā ⁊ cōcedunt q si aliter formaret homo nō contraberet nisi corruptionē passibilitat; ⁊ nō vitij.

Quare dicatur originale hic dicitur cum epilogo.

Iam ostensum est quid sit originale peccatū ⁊ qualiter a parentib⁹ in filios ⁊ p carnem in animā trāseat. Ex quib⁹ etiā innotescit qua re dicat originale peccatū ideo. s. quia ex vitiosa lege originis nostre in qua cōcipimur: sz carnis libidinosa concupiscētia traducit vt supra dictum est. Non enim q̃ ex carne tracta ab Adam cōcepti sumus: ideo peccatum traximus: q̃ ⁊ christi corp⁹ ex ea dē carne formatū est que ab adam descēdit: sed eius cōceptus est celebratus nō lege peccati: id ē cōcupiscentia carnis: vnde ⁊ caro ei⁹ peccatrix nō fuit immo operatōne spūssancti. Noster vero cōceptus nō fit sine libidine: ⁊ iō nō est sine peccato. Qd euidenter Augustin⁹ ostendit in libro de fide ad Petrū dicens: Quia dum sibijnuicē vir mulierq̃ miscent sine libidine non est parentū cōcubitus: ob hoc filiorū ex eorū carne nascentiū nō potest sine peccato esse cōceptus vbi peccatū in paruulos nō transmittit ppagatio sed libido: nec fecūditas humane nature facit homines cū peccato nasci: sed feditas libidinis quā homies habent ex illius iustissima cōdemnatione peccati. Ideo beat⁹ Dauid ppter originale peccatū quo naturaliter obstricti sūt filij ire: dicit: In iniquitatib⁹ conceptus sum: et in peccatis cōcepit me mater mea. Ex hoc itaq̃ apparet ex lege conceptiōis traduci originale peccatū: quia nisi conceptio sic fieret in carne anima ex carnis cōiunctione concupiscentie vitium non traheret. a Psal. 50.

Utrum solum vnum sit peccatū originale aut sint plura. Arti. III. L

Ende queritur de hoc qd dicit ibi [Ecce in iniquitatib⁹ cōcept⁹ sum ⁊c. s. a. Ex hoc enim videt q plura sint originalia nō vnū: q̃ glo. exponit hoc de originali. Ite sup illud: Bti. sz. i. quorū remisse sunt iniqtates/ dicit glo. originalia. Ite Matth. 18. de seruo nequā dicit glosa rabani q etiam originale reuertit sup eū. Per rōnē etiā videt idē: q̃ pnitas ad omē malū multiplicat fm diuisionē mali: malū aūt est multarū rōnū: g̃ cū originale sit pnitas ad omē malū/ videt q ipm sit in multiplici diuisione. Ite omnib⁹ virtutib⁹ cōrariat/ vnū autē ⁊ idem nō opponit multis: g̃ originale pcm̄ nō ē vnū. Arg. pmo p rōnes. 20 30 40 p rōnē. 50 60

Ite hoc videt ex hoc q ipm nō vno modo inest potentijs aīe: q̃ cōcupiscibilis fm prem generatiuā dicit esse corrupta ⁊ infecta p originale: alie aūt corruptetim̄. Ulterius etiā q̃rit de rōne bon̄ verbon̄ quid sit dictū q vna est infecta ⁊ corrupta ⁊ altera corrupta tm̄. Solo dōm q originale pcm̄ nō est nisi vnū: ⁊ rō ipsius est: q̃ aia cōtrahit ipm fm q ipsa est pfectio corpis. corpis autē pfectio est fm suam: ⁊ ideo contrahit ipm fm suam/ ⁊ sicut sua est vna ita originale est vnū: sed fm q multiplicat ad actus in eo q extendit se dilatando in corruptōe potētiarū: ⁊ b mō intelligūt auctates inducte: b aūt nō est esse plura nisi fm qd. Ad aliō dōm q pcm̄ originale hz reuersionē simplr: sed reuersionē nō hz nisi in potētia sz hec ē pnitas que nō est cōuersa/ sz cōuertibilis in bonū cōmutabile: ⁊ iō ex pte illa attingit potentias ⁊ multiplicat fm qd in illis. Ad aliud dōm q originale nō opponit directe virtutib⁹ (q̃ cōsistit in actu vt virtutis) sz actuale/ sz originale p se opponit gre q̃ respicit ēntiā aīe vt pri⁹ bitū est: ⁊ p ꝯns opponit virtutib⁹ ⁊ nō multiplicat p se sz p accns. Ad aliō dōm q rō illi⁹ dicti pōt esse duplex/ vna q exponit infecta actue. i. inficiens/ ⁊ tunc plane verū est q hec est infecta q̃ p illā inficit tota posteritas. Alia rō est: q̃ nulla virtū ita violenter resistit rōni vt illa ⁊ motus delectabil' illi⁹ pfundat in aīa: ita vt tota efficiat caro: et hoc signū est q magis sit marcida concupiscentia

Solutio ad pncipale ⁊ ad auctoritates. Ad 4m per rōnem. Ad 5m. Ad 6m et ad q̃stiūcl'ā.

fm illã vim q̃ fm alias: ⁊ ideo ꝓter illã abundãtiã corruptionis dicit infecta.

Obiectio quorundã nitentiũ ꝑbare pctm̃ nõ traduci ex lege coitus.

Sz ad hoc opponit hoc mõ: In ipso cõceptu vbi dicit trãsmitti peccatũ ꝓpagat caro: nec tm̃ tunc infundit aia fm phisicos: sed iã effigiato corpe. qõ etiã moyses in Exod. aperte significat: vbi ait de pcussura mulieris p̃gnãtis. Si q̃s inquit pcusserit mulierẽ p̃gnantẽ ⁊ abortũ fecerit: si adhuc informe fuerit puerperiũ: mulctabit pecunia: si autẽ formatũ fuerit: reddat animã ꝑ anima. Formatũ vo intelligit ꝓpria aia animatũ: ⁊ informe qõ nõdũ habet animã. In ipo ergo cõceptu cũ caro ꝓpagat nõdũ infundit anima. Quõ ergo ibi peccatũ trãsmittit: cũ peccatũ nõ possit esse vbi aia nõ est? Ad qõ dici põt: qz in illo cõceptu dicit pctm̃ trãsmitti: nõ quia peccatũ originale ibi sit: sed qz caro ibi cõtrahit id ex quo peccatũ fit in aia cum infundit. Et vtrunq; vocat cõceptus. s. cum ⁊ caro propagat formãq; corporis humani recipit: ⁊ cum anima infundit: quod aliq̃ etiã dicit natiuitas. Vnde qõ natũ est in te. Proprie aũt natiuitas dicit in lucem editio.

Exod. 21.

Deinde querit de hoc qõ dicit ibi [Sz ad hoc opponit hoc mõ] Videt em̃ q̃ obedientia ista magis debuit esse in rõe q̃ in generatiuis organis: qz rõ ꝑmo peccauit volẽdo esse sicut deꝰ. Itẽ videt q̃ in nutritiua: qz illa illicitũ gustauit. Itẽ in aure: qz serpẽtẽ ꝑmo audiuit. Sz solo ad oia hmõi est q̃ nõ attendit vtrũ primo fuerit peccatũ in h̃ mẽbro vel illo: sz potiꝰ attendit corruptio nature in originali: ⁊ tõ inobedientia ⁊ libido dñabat in ꝓtu ꝓpagationis vt sit ipsa inobedientia argumentũ q̃ conceptus originali vitio est corruptus.

Solo

Quõ originale pctm̃ dimittat in baptismo: cũ ⁊ post sit illa cõcupiscẽtia que dr originale peccatũ.

Di. XXXII q̃lit peccatũ originale deleat seu curatur.

Quoniam supra dictũ est originale peccatũ esse vitiũ cõcupiscẽtie: assignatũq; quõ a parẽtibus trahat ⁊ originale dicat: superest inuestigare quõ in baptismo dimittat: cum etiam post baptismũ remaneat cõcupia que ante fuerat. Vtm̃ videt vel peccatũ originale nõ esse cõcupiscẽtiã: vel nõ remitti in baptismo. Manet q̃ppe (vt ait Augꝰ) in corpore mortali hꝰ carnalꝭ cõcupia: cuiꝰ vitiosis desiderijs nõ obedire ꝑcipimur: q̃ tm̃ cõcupiscẽtia q̃tidie minuit in ꝓficiẽtibꝰ ⁊ cõtinentibꝰ: sz licet remaneat ꝓcupiscẽtia post baptismũ nõ tm̃ dominat ⁊ regnat sicut aũ: imo ꝑ gratiã baptismi mitigat ⁊ minuit: vt post dñari nõ valeat nisi quis reddat vires hosti eundo post cõcupiscẽtias. Nec pꝰ baptismũ remanet ad reatũ: qz nõ iputat in pctm̃: sz tm̃ pena pcti est: ante baptismũ vo pena est ⁊ culpa.

Q̃ originale peccatũ duobus modis dimittitur scz extenuatõe sui ⁊ solutione reatus.

Duplici ergo ratõe pctm̃ originale dr dimitti in baptismo: qz ꝑ gratiã baptismi vitiũ cõcupiscẽtie debilitat atq; extenuat ita vt iam nõ regnet nisi cõsensu reddant ei vires: qz et reatꝰ ipsiꝰ soluit. Vtm̃ Augꝰ in lib. de baptismo puuloꝝ: Gratia ꝑ baptismũ id agitur: vt vetus hõ crucifigat ⁊ corpꝰ peccati destruat nõ ita vt in ipsa viuẽte carne cõcupia resperſa ⁊ innata repente absumat ⁊ non sit: sed ne obsit mortuo q̃ inerat nato. Nam si post baptismũ vixerit: in carne habet cõcupiscentiã cũ qua pugnet: eãq; adiuuante deo superet si tm̃ nõ inuacuũ gr̃am eiꝰ suscepit. Non itaq; hoc p̃stat ĩ baptismo nisi forte miraculo inefabili creatoris vt lex pcti q̃ ẽ in mẽbris prorsus extinguat ⁊ nõ sit: sz vt q̃cq̃d mali ab homine factũ: dictũ: cogitatũq; ẽ: totũ aboleatur ac velut factũ nõ fuerit habeat. Ipsa vo cõcupiscẽtia soluto reatus vinculo quo per illam diabolꝰ animã retinebat et a suo creatore separabat: maneat in certamine. Ecce hic aperte ostendit ea rõne dimitti in baptismo: nõ qz non maneat post baptismũ: sed qz reatus in baptismo abolet. Deinde idem ip se ostendit eo modo etiã dimitti in baptismo quia baptismi gratia cõcupiscẽtia ipsa mitigat et minuitur in eodẽ libro ita dicẽs: Lex carnis quã apostolus appellat peccatũ cum ait: Nõ regnet peccatũ in vestro mortali corpore: nõ sic manet ĩ mẽbris eoꝝ q̃ ex aq̃ ⁊ spiritusctõ renati sũt: tãq; nõ sit eiꝰ facta remissio: vbi oino plena fit remissio pctõꝝ: sed manet in vetustate carnis tãq; supatũ ⁊ pemptũ nisi illicito cõsensu q̃dãmõ reuiuiscat: ⁊ in regnũ ꝓpriũ dñationẽq; reuocet. Hic apte insinuat ĩ baptismo cõcupiam debilitari erq̃ ⁊ dr dimitti non solũ iõ qz reatꝰ ibi soluit. Quẽ remissiõis modũ alijs etiam pluribꝰ testimonijs scriptura edocet. Ait em̃ Aug. cõtra Julianũ: Lex q̃ in mẽbris ẽ: vitiũ carnis est: qõ ex pena pcti ⁊ ex traduce mortis ꝓuenit. Sz lex ista q̃ est in membris: remissa ẽ regeneratiõe spũali: ⁊ manet ĩ carne mortali. Remis-

Rom. 6.

sa est: qz reatus solutꝰ est sacramento q̃ renascunt fideles. Manet aũt qz operat desideria cõtra que dimicãt etiã fideles. Idem in sermone quodã de cõcupiscẽtia carnis. Per gratiã baptismatis z lauacrũ regenerationis solutꝰ est z ipse cõcupiscentie reatus cũ quo eras natꝰ z quicq̃d antea cõsensisti male cõcupiscentie siue cogitatione: siue locutiõe siue actiõe. Idem in li. de nuptijs z cõcupiscẽtia. Cõcupiscẽtia carnis licet in regeneratis iam nõ deputet in peccatũ: quecũq̃ tñ ples nascit obligata est originali pctõ. Item: Dimittit cõcupiscẽtia carnis in baptismo: nõ vt nõ sit sed vt nõ imputet in pctñ. Hoc est eñ nõ habere pctñ non esse reũ pcti. Quõ ergo alia pctã ptereũt actu z remanent reatu: vt homicidiũ z similia: ita ecõuerso fieri potest vt concupiscẽtia pretereat reatu z remaneat actu. Ex p̃dictis euidẽter monstrat quomodo pctñ originale in baptismo remittat.

A

Q Uoniã supradictũ est pctñ originale est vitiũ zc. In ista distictiõe agit de peccati originalis remissiõe/z diuidit di. in duas partes. in quaꝝ prima agit de peccati originalis remissione. In scda aũt ponit quasdã qõnes cõsequẽtes q̃ incipit ibi [Ꝑ queri solet vtrũ cõcupiscentia q̃ post zc.] Et sunt quinq̃ sicut patz in lra ibidem p ordinẽ capl'oꝝ. Ꝑ. adhuc habet duas: qz primo qrit de remissiõe in aia. scdo de remissiõe in corpe ibi [Solet aũt queri vtrũ z ipsa.]

Arti. 1

Utrũ pctñ originale totalit vl'in pte deleat z q̃d est dicere pctñ p baptismũ transit actu z nõ reatu: z vtrũ originale redit sup eũ qui est baptisatꝰ post baptismũ.

Incidũt aũt circa pmũ q̃renda q̃tuor: quoꝝ primũ est vtrũ p baptismũ peccatũ originale deleat totalit vl'in pte. Secundũ vtꝝ possit augeri vl' minui cõcupiscẽtia originalis remanens post baptismũ. Tertiũ qualit pena remanẽs dicat pmouens z nõ suffocans. Quartũ est vtrũ equalit remanet in oñibꝫ sicut eq̃liter cõtrahit ab oñibus.

Arg. pmo

Ad primũ obiicit sic: Nõ minoris efficacie fuit meritũ obedientie xpi q̃ demeritũ inobedientie in Adam/ sed p inobedientiã a de totũ pctñ originale intrauit quo ad culpã z penã. Ergo culpe pcti debet rñderesatisfactio/sed totũ p actũ alienũ cõtractũ est originale peccatũ: q̃ p actũ alienũ totũ debet solui/ vt videtur.

20

30

Ꝑ. cuiꝰ nobis nõ potuit valere meritũ illius nõ debuit nocere trãsgressio/vl'admin̊ p xpm debuimꝰ in toto liberari. Ꝑ. videt q̃ nõ sit hoc baptismo substãriale: qz aũ baptismũ curabãt diuersis sacrificijs z circũcisione z q̃nq̃ sola fide. Ulteriꝰ q̃rit de b̃ q̃d sit hoc dictũ qõ mgr dicit in lra q̃ p baptismũ trãsit actu z remanet reatu. Pctñ eñ originale nõ habet actũ: qz si haberet actũ originale nõ esset sz actuale: q̃ reatu remanere nõ pot vt videt. Ꝑ. reatꝰ nõ est nisi culpa aliqua sit: cũ igit illa transeat priusq̃ trãseat reatꝰ/ videt q̃ deberet dicere q̃ transit culpa et remanet ꝛcupia. Ꝑ. videt q̃ falsum sit qõ dicit. sup

q̃stiũcula.

40

50

60

70

eñ dirit pctñ originale esse cõcupiam q̃ puulũ reddit cõcupiscibilẽ adultũ cõcupiscẽtẽ. B aũt nullo mõ trãsit p baptismũ: q̃ originale nõ trãsit in baptismo.

Itẽ cum ꝛcupiscentia añ baptismũ remanet adhuc causa originalis ẽ i corpe: q̃ iterato debet inficere animã: z ita originale redit sup eũ q̃ est baptisatꝰ. Si dicas q̃ impedit gratia q̃ recipit in baptismo: cõtra ponat q̃ ille cadat a gra: q̃ tũc cũ maneat cõcupiscentia redit pctñ originale. Si dicas q̃ impedit caracter: q̃ cũ circũcisio z sacrificia nõ impsserint caractẽ tũc redijt peccatũ originale qõ falsum est. Sol'o dõm qõ vt sup̃ dictũ est/ quoddã est materiale in originali z quoddã formale: materiale remanet in baptisato: formale autẽ nõ. s. carẽtia debite iusticie: qz nõ erigit a baptisato iusticia quã pdidit in adã: qz recuperauit eã p iusticiã xpi/ siue p baptismũ ex q̃ fuit institutꝰ siue p sacrificia z fidẽ z circũcisionẽ añq̃ eẽt baptismꝰ institutꝰ/ vt expeditũ est in principio q̃rti.

Sol'o

Sol'o Instantia

Sol'o Instantia

Sol'o

Ad primũ q̃ dõm q̃ licet originale fm vtrãq̃ ptem causet ex iniusticia prima nõ tñ fm vtranq̃ ptem ordinat cõtra gratiã redẽptõis/ sz tñ fm ptem formalem: z iõ in illa pte totũ dimittit. in alia aũt pte in q̃ gratie cooperat ad humilitatẽ et exercitiũ ibi damnũ fuisset deleri per baptismũ. vnde non est hoc impossibile satisfactiõis xpi: sed potꝰ vtilitatis nostre vt cauti simꝰ z circũspecti ne iterũ cadamꝰ. Ad aliud dõm q̃ culpa tota deleta est sz nõ pena. opret eñ q̃ pena xpi misceat penis nostris: qz sicut maleficiũ a de primi cõtinuat nobis p materiã/ ita necesse ẽ bñficiũ xpi cõtinuari nobis p fidẽ z cõpassionẽ: z iõ satisfactio nõ potest esse oino aliena: qz a spũ debet: et iõ volũtariã opret esse/ sz illã q̃ dependebat nõ oportuit esse volũtariã: z de hoc multa dicta sũt sup. xiiij distin. li. iij.

Ad 3m

Ad aliud dõm q̃ factũ est de merito vl' iusticia añ pctñ: qz iusticiã originalẽ (vt dicit ansel.) in nos transfudisset adam sicut transfudit originalẽ iniusticiã. sed de iusticia post peccatũ verũ est: z tunc nõ est ad ꝓpositũ: qz illã nõ oportuit habere nisi p fidem mediatoris: z ita retorquet ad secundũ adã nõ ad primũ: z iõ ipe nõ habuit illa vt originẽ et fomitẽ/ sz vt infusam z originatã ab ipso de cuiꝰ plenitudine oẽs accepimꝰ. Ad aliud dõm q̃ fides mediatoris est subale fm oñe tempꝰ sz baptismꝰ fm statum in quo ẽ institutꝰ. Sol'o dõm q̃ trãsit actu z remanet reatu. Ad id qõ vlteriꝰ querit dõm q̃ actu manere exponit duob̃ mõis. s. pñtialit quo ad ptẽ materiale/ sicut dicimꝰ q̃ iste actualiter est ceꝰ vel actu id est inclinatiõe ad actũ. s. pnitate cõcupie/ z vtrũq̃ pt intelligi z intelligit a diuersis. Ad aliõ dõm q̃ culpa respicit ꝓprie actũ volũtat ꝓprie: z iõ sz originale sit i gñe culpe (vt sup̃ bitũ est) tñ rõnẽ reatꝰ magis bz cõpletã q̃ rõnẽ culpe: z iõ dicit q̃ transit reatus: reatꝰ eñ ꝓprie magis est ex alio q̃ culpa: tñ id qõ concludit obiectio fm rei veritatẽ est verũ. Ad aliud ptz sol'o p ante dicta: qz cõcupiscẽtia pot ꝛsiderari stans sub deformitate: z sic superi̊ dirit eã originale z pctñ cõsiderari vt materialia reliquia original: z sic remanet post baptismũ: z sic loquit b. Ad aliõ dõm q̃ post baptismũ nõ manet vt notat fm qõ dicit Augꝰ: scz vt inficiat ꝓpriã animã: qz sicut sup̃ dictũ est nun q̃ inficit nisi qñ est in actu nature: qz sic est ad naturã cõem respicies q̃ in Adã est corrupta: actꝰ ãt iste nõ ẽ ꝓpagatio: z iõ nõ inficit nisi in illo. vñ nulla est q̃stio de corpe baptisati: qz nõ ẽ nisi materiale

Ad primũ

Ad 4m

Ad. q. z ad quintũ

Ad 6m.

Ad 7m

Ad 8m z reliqua.

Itẽ b̃ videi iosue z alij vbi filij isrl' nũq̃ potuerũt totaliter eijcere inimicos suos.

vocat volũtariũ: qz ex pria hois mala volũtate cõtractũ: factũ est q̃ dãmõ hereditariũ.

Quare deus aiam corpi iũgit sciens eã inde maculari: ⁊ iõ damnari.

Si vero querit cur deus q̃ fecit animã ipam sine macula: ⁊ scit eã ex corporis cõiunctione maculã peccati cõtrahere: ⁊ aliquãdo añ baptismũ seiungi ab ipo corpore ⁊ sic dãnari eã corpi iũgit? Respondem⁹ ex altitudie iudiciorũ dei id prouenire: ⁊ nec iniuste id a deo fieri. Ipse eñ nõ incõgrue humane cõditõis modũ quẽ a principio instituit: licet peccata hoim intercesserint: sine imutatiõe continue seruat. Corpora de materia principio sine vitio facta fingens animasq̃ de nihilo creans: eorũq̃ cõiũctione hominẽ pficiẽs. Cũ ergo vtraq̃ hominis natura a deo sine vitio sit instituta licet a se peccato sit vitiata: non ideo imutabilis deus humane cõditiõis primariã legem mutare debuit siue ab hominũ multiplicatione desistere.

An aia sit talis qualis a deo creat.

Hic a quibusdã queri solet: vtrũ ania talis sit ante baptismũ qualis a deo creatur. Qõ nõ posse ꝓbare conant hoc modo: Anima in corpore creat: in cuius cõiunctione peccato maculat. Quãcito ergo est: peccatũ habet: nec prius fuit q̃ peccatũ habuit: nõ est ergo talis qualis a deo creat. Creatur ei a deo innocens ⁊ sine vitio: ⁊ nũq̃ talis est. Ad qõ dici potest: quia nõ omino talis est qualẽ eã deus fecit. Deus eñ bonã eam fecit ⁊ bonitatẽ ei sine corruptiõe indidit. Et dicit illa naturalis bonitas quã in creatione a cõditore suscepit: quã bonitatẽ ꝓpter peccatũ penitus nõ amisit: sed vitiatã habuit: quã deus tamẽ sine vitio fecit. Si eñ res bona nõ esset anima in ea malũ esse nequiret cum nõ possit malũ esse nisi in bono: vt post dicet. Non ergo omnino talis est aia qualis a deo est creata. Sicut quis polluras habens manus nõ tale habuit pomũ quale ego dedi mundis manib⁹ Ego enim dedi mundũ.

Arti. V E Vtrũ sacramentũ baptismi aliquid operet in carne cõtra fetorẽ corpalem.

Arg. pmo D Einde querit de hoc qõ dicit ibi [Solet aũt queri vtrũ ⁊ ipsa caro ⁊c. Videt aũt q̃ sacramentũ in carne nõ operet. sacramentũ eñ nõ opat nisi p gratiã: gratia aũt nõ est in carne vt i subiecto in ania: ergo nihil feditatis delet in ania. P. nos videm⁹ q̃ caro baptisati seminãs trãsfundit originale: q̃ vt q̃ cũ nõ posset transfundere nisi p fedita

20

Ar in ꝛriũ rem illã q̃ ipsa a feditate nõ sit purgata. Sed contra/ puuli in sacramẽto baptismi saluant/ cõstat autẽ q̃ nõ nisi cõtra fetorẽ in fomite. cum igit omis reiciu⁹ est signũ in sacramento ipm sacramẽtũ sit causa optet q̃ fetor ex pte corpis tollat. Ad idẽ vulgarit obiicit: qz videm⁹ nõ baptisatos corpalit fetere: qz fetor spũalis imundicie demõstratiu⁹ est: q̃ videt q̃ fetor carnis in baptismo deleat. Solo dicendũ vt puto q̃ fetor carnis quidẽ delet/ Fm q̃ ẽ in carne in cõparatiõe ad spiritũ ⁊ immũdicie spũs demonstratiu⁹. Ad hoc aũt qõ primo obiicit dõm q̃ licet gratia sit in ania: per act⁹ tñ quos ania exercet in carne cõtrahit caro quandã sctitatẽ ⁊ munditiã de qua dicit aplus q̃ corpa nostra templũ sũt spũsanct: et ita pticipatiõe sanctitat deleť fetor ille carnalis. Ad aliõ dõm q̃ fert Aug⁹ p mlta sil'ia in lra: qz cũ granũ sit expurgatũ a palea/ tñ cum seminat i palea nascit: ⁊ cũ circũcisus liberat⁹ sit a ꝓputio/ tñ seminat ꝓputiatũ: ⁊ hoc ideo: qz caro expurgat actu ꝓut est in isto: sed ꝓut semen decisum est in actu nature retorquet ad corruptionẽ nature cõmunis: et iõ tunc potentia corruptiõis prime reducit ad actũ vt sepe supra ꝓbatum est.

20 Solo

Ad primũ

Ad 2m

An anime ex creatione sint equales in donis naturalibus.

Illud quoq̃ nõ incõgrue q̃ri solet: vtrũ oẽs aie ex creatiõe equales sint: an alie alijs excellentiores? Plurib⁹ nõ irrõnabiliter videť q̃ ex ipa creatõe alie alijs excellãt in naturalib⁹ donis: vt in eẽntia alia alijs sit subtilior ⁊ ad intelligendũ memorandũq̃ abilior vt pote acutiori ingenio: ⁊ pspicatiori itellectu predita. Qõ nõ improbabiliter dicit cũ in angelis ita fuisse cõstet. Et licet naturalib⁹ donis alie pre alijs polleant: tamẽ ante baptismũ a corpe discedẽtes parẽ penã: ⁊ post baptismũ statim equalẽ coronã sortiunt: qz ingenij acumen vel tarditas premiũ vel penã in futuro non collocat.

Arti. VI F An omnes anime ex creatione equales sint an alie alijs excellentiores.

Arg. pmo D Einde q̃rit de h̃ qõ dicit ibi [Illud q̃z nõ incõgrue ⁊c. videt ei q̃ hui⁹ eq̃litat aia ꝓ nulla possit cẽ cã: qz de⁹ vno mõ se hz in creando. Iterũ diuersitas corruptiõis nõ est cã diuersitatis aia ꝓ hz poti⁹ ecõuerso. Itẽ ex hoc nõ sũt diuerse: qz sunt ex nihilo: q̃ videt q̃ oim diuersitas nulla inueniat cã q̃ anie sint equales ex creatiõe. Solo sicut sup dictũ est de angelis. ⁊ i alia summa de ista qõne cã diuersitat est sapia ordinans creata: ⁊ hec hz vno mõ se habeat ad sapiẽtẽ deũ/ nõ tñ in vna rõne explicat ea de q̃ hz est. ⁊ iõ fit diuersitas: q̃re aũt vnit corpori ⁊ vtrũ volũtarie vl nõ supra expeditũ est.

20 Solo ad rotũ

An peccata omniũ precedentiũ patrũ paruuli originaliter trahãt vt peccatum Ade.

DLXXXII vtrũ originale patrũ peccã ꝓpagatũ paruulis multiplicat ⁊ intendat.

P Redictis adiiciendũ videt an peccata precedentiũ patrũ ad paruulos transeant: sicut il

lud primi hois delictū in oīs carnaliter genitos dirimus redundasse: ⁊ si pctā parentū trāseāt in puulos vtrū oīm q̄ fuerūt ab adā vsq̄ ad ipos an aliquozū ⁊ nō omniū.

Quid super hoc Aug⁹ in enchiridion dicere videtur.

De hoc Aug⁹ in enchiridion ambigue dissert. videt eīm approbare peccata parentū pcedētiū imputari puulis nō omniū tm q̄ fuerūt ab adam: ne importabili ⁊ nimia sarcina in pena eterna grauarent paruuli: sed tm̄ eorū parentū qui eos a quarta generatiōe pcesserūt. Quod cōfirmat illis verbis quib⁹ in Exod. domin⁹ ait: Ego sum deus visitans iniqtates patrū vsq̄ in tertiā ⁊ quartā generationē: quasi peccata parentū primoꝝ tm̄ paruulis imputent ⁊ non alia: qō est per moderationē diuine miseratiōis.

Exod. 20.

Eozū ponit documēta qui dicunt trāsire in puulos parentū delicta.

Et q̄ nō illud solū primi hois delictū paruulos teneat sed etiā alia: illi quib⁹ ita videtur ex eo cōfirmant: q̄ etiam paruuli nō mō maiozes dicunt baptisari in remissionē peccatorū per pluralē numeꝝ nō per singularē in remissionē peccati. Et dauid de legittimo matrimonio procreatus dicit: In iniquitatib⁹ ꝓceptus sum: ⁊ in peccatis cōcepit me mater mea: Pō dicit: iniquitate vel peccato. Vnō putāt nō tm̄ illud vnū peccatū originale: sed etiā plura q̄ in pctō Ade reperiri possunt: et alia parentū peccata puulis imputari.

Ps. 50.

A Predictis adhiciendū videt] In hac vltima pte istius tractat⁹ quinq̄ determinant: primo eīm obiicit sophistice pbando q̄ oīm pcedentiū peccata transfundunt in puulos. Secdo ostendit id opinando esse dictū: ⁊ q̄ nō nisi solius Ade pctm̄ cōtrahunt puuli ibi [Qō ꝓ oī actuali peccato] In tertio querit vtrū illud pctm̄ grauissimū sit qō nocuit oīmib⁹ ibi [Hic solet queri ⁊c. In quarto querit vtrū remissum fuerit primis parentibus vel nō ibi [Si vo querit ⁊c.] In quinto ⁊ vltimo soluit auctoritates primo inductas q̄bus pbari videbat omniū precedentiū peccata cōtrahi in origine ibi [Et licet peccatis.]

Arti. I

An omniū precedentiū peccata traijciuntur in posteros vel vetustatis tm̄.

Brg. pmo.

Incidit aūt dubiū circa pmū: qz videt q̄ omniū pcedentiū pctā traijciant in puulos. omnis eīm materia disposita per dispositionē aliquā magis disponit a primo agente q̄ a remoto qō nō tangit nisi p mediū. corp⁹ aūt decisū a generante disponit dispositiōe corruptiōis: q̄ magis disponit a tangēte primo q̄ ab eo qō nō tangit nisi p mediū. prim⁹ aūt parēs nō tangit nisi p mediū ⁊ prim⁹ p se ipm: q̄ magis in corpe decisō corruptio pent⁹ primi q̄ primi. Itē generati nō est relatio ad corp⁹ ade nisi p corp⁹ primi parent⁹: q̄ mag⁹ pprie cōtrahit a primo q̄ a pmo. Itē si primū peccatū corrumpit naturā: q̄ ⁊ scōm ⁊ tertiū: q̄ cū naka corrūpit pctis/aut quodlibet corrūpit totū aut nō. si sic: q̄ q̄to aliqs posteri⁹ nascit tanto cōtrahit maiorē corruptionē: ⁊ sic habet ꝓpositū q̄ corruptio cōtrahit a primis parentib⁹. si nō corrūpit totū: q̄ optet dicere quantā ptem corrūpit/ ⁊ q̄ sit illa ad quā se nō extendit: ⁊ hoc difficile est etiā fingere volentib⁹. Item abrahā dante decimas q̄ in lumbis eius fuerūt decimati. decimati aūt sunt aīā q̄ in lumbis eius fuerūt p legē cōcupiscētie/ vt dicit Aug⁹: q̄ in lumbis ei⁹ acceperūt originale: q̄ cadē rōne filij alioꝝ: q̄ originale cōtrahit a primo. Itē cōcupiscētia (vt dicit Aug⁹) est causa originalis: cōcupiscētia aūt cōiuncta semini est cōcupiscētia primi patris: q̄ videt q̄ pctā ꝓtrahant a primis parentib⁹. Sz cōtra/ si pctā primoꝝ parentū corrūpūt naturā/ aut corruptiōe vitij/ aut corruptiōe passibilitat⁹. Si vitij: q̄ corp⁹ posteri⁹ nati mag⁹ debēt feruere in libidine q̄ corp⁹ antiqtus nati: ⁊ frequenter videm⁹ oppositū. Itē corp⁹ filij scrō ꝓ min⁹ debet resistere spiritui q̄ corp⁹ filij scortantiū: ⁊ h⁹ etiā frequent videm⁹ oppositū. Si aūt cōtrahit maiorē passibilitatē hoc iterū falsum videm⁹. nō eīm sumus mortaliozes q̄ pmi q̄ necitati mortis sunt addicti.

In oppositū ad pmo

Si dicat q̄ mō viuim⁹ tpe breuiozi q̄ illo/ hoc nihil est: qz tpe moysi fuerūt dies hois. 120. anni: ⁊ q̄ sdā tm̄ adhuc viuere videm⁹/ ⁊ pm istā hoies viuere p decē annos: ⁊ sic filij⁹ deberet sp viuere min⁹ q̄ pater ⁊ nō videm⁹: q̄ vt q̄ a pctō pentū primoꝝ nullā nka natura ꝓhat corruptionē. Solo dōm q̄ nō cōtrahit originale nisi a pmo pente ⁊ p primos pentes tm̄: ⁊ hoc est iō: qz ois hō q̄ generat nō generat nisi i vetustate Ade/ vt dicit in lra pcedē. disti. ⁊ nō in peccato pprio: qz hoc naturā hūane miserie nō corrūpit licet corrūpat bonū naturale in peccāte/ sz pctm̄ ade corrūpit naturā humanā corruptiōe passibilitat⁹ ⁊ nō vitij/ ⁊ nullū alioꝝ pctōꝝ sic corrūpit naturā sed bonū naturale in psona peccāte; ⁊ illō bonū naturale nihil facit ad generationē: ⁊ iō nō trāsfundit nisi pctm̄ vetustat⁹. Ad pmū q̄ dōm q̄ illa rō tenet in his vbi primū mouens ⁊ disponēs mouet dispōne pprie et nō dispōne qua motū est ipsum ab alio anteriozi. sz q̄n ita est q̄ primū mouet dispōne qua est motū ab alio tm̄ tūc nō valet: qz tūc magis mouet pmū q̄ q̄ primū/ sicut dicit pbs de motore pmo in. viij. phicoꝝ/ q̄ nō mouēte motore pmo nullū secundozū mouet; ⁊ nō ecōuerso: q̄ aūt sit ita p hoc patet qō dicit Augu. q̄ oīes generāt in vetustate prima. Ad aliud dicendū q̄ verū est q̄ relatio isti⁹ nō est ad corpus ade nisi p parentes primos/ sed tm̄ nō cōtrahit id qō est primoꝝ sicut fomitis/ sz per ipos sicut carnales corruptiōis prime. Ad aliud dicendū q̄ secundū ⁊ tertiū nō corrumpūt omnē naturam istam quā corrumpit primū: qz corrumpit materiā corporis ⁊ bonū nature: sequentia aūt peccata corrūpunt bonū naturale tm̄: ⁊ hui⁹ causa est: qz equalitatē humoris ⁊ cōpositionis cōtinebat gratia innocētie naturalis que ablata est p primū peccatū: ⁊ cum recuperari non possit/ sicut virginitas amissa: ideo nullum peccatū sequēs facit aliquid meo iudicio in corruptione illa: sed tantū corrumpit bonū nature cui cōtrariatur/ ⁊ hec est vera causa ⁊ dant exemplū de

Ad pmū

Ad 2m

Ad 3m

panno madido q̃ intus nõ madidat amplius / eo q̃ nõ est susceptipilis ampliorꝭ infusionis / ꝛ de speculo infecto p nubem sanguineã menstruate qõ nõ inficit amplius. Sz causa ꝓpter qõ est illa dicta est: qꝛ scz pctũ inuenit gratiã innocẽtie in subiecto q̃ faciebat ĩpassibilitatẽ ꝛ incoꝛruptionẽ quã qꝛ aliud peccatũ nõ inuenit nõ agit aliquid cõtra illã sz tm̃ contra bonum gratie ꝛ nature ꝛ quod inuenit in subiecto. Ad aliud dõm q̃ bene concedit q̃ in lumbis abꝛae filij p cõcubitũ descendẽtes originale cõtraxerunt: sed tamẽ nõ ex lumbis abꝛae vt ꝓꝛio ꝛ primo fonte illius coꝛruptiõis. per hoc ptz solutio ad totũ qõ enim obijcit supꝛa solutũ est qualiter scz originale sit vnũ ꝛ multa.

Ad 4m et 5m

Qõ in illo vno primo peccato plura reperiuntur.

Qõ vero in actuali peccato ade plura notari valeant peccata: Augᵒ in enchiri. iusinuat: Possunt inquit intelligi plura peccata ĩ vna trangressiõe Ade: si in sua quasi membꝛa diuidat. Mã ꝛ superbia est illic: qꝛ homo in sua potius esse q̃ dei potestate dilexit. Et sacrilegiũ qꝛ deo non credidit. Et homicidiũ: qꝛ se in moꝛtẽ p̃cipitauit. Et fornicatio spiritaꝰ qꝛ integritas mentis humane serpẽtina suasione coꝛrupta est. Et furtũ: quia cibus pꝛohibitus vsurpatᵒ est. Et auaricia: qꝛ plus q̃ sufficere illi debuit appetiuit: ꝛ si q̃d aliõ in hoc vno pctõ inueniri potest. Deinde de parentũ p̃cedentiũ peccatis vtrũ puulis imputentur: magis opinando q̃ asserendo disceptat ita inquiens: Parentũ peccatis puulos obligari: nõ solũ primoꝝ hominũ sed etiã suoꝝ de quibᵒ ipsi nati sunt nõ imꝑobabilit dicit Illa quippe diuina sentẽtia: Reddã peccata patrũ in filios: tenet eos ante regeneratõnem vsq̃ adeo: vt etiã de legittimo matrimonio ꝓcreatus dicat: In iniquitatibᵒ cõceptᵒ sum ꝛ in peccatis cõcepit me mater mea. Nõ dixit in iniquitate vel in peccato: cũ ꝛ hoc recte dici posset: sed iniq̃tates ꝛ peccata dicere maluit: qꝛ ꝛ in illo vno quod in omnes homines ꝑtrãsijt: atq̃ tam magnũ est vt eo mutaret humana natura: reperiunt sicut supꝛa disserui plura peccata ꝛ alia parentũ: q̃ non ita possunt mutare naturã: reatu obligãt filios: nisi gratia dei subueniat. Sed de pctis aliorũ parentũ quibᵒ ab ipso Adam vsq̃ ad patrẽ suũ ꝓ generatiõibᵒ suis q̃sq̃ succedit: nõ ĩmerito disceptari potest. vtrũ omniũ malis actibᵒ ꝛ multiplicatis delictis originalibᵒ q̃ nascit implicet vt tanto peiᵒ quãto posteriᵒ quisq̃ nascat. An ꝓpterea deus in tertiã et quartã generationẽ de peccatis parentũ posteris eoꝝ cõminet: qꝛ iram suã quantum ad progenitoꝝ culpas nõ extendit vlterius moderatiõe miseratõis sue: ne illi quibᵒ regeneratiõis gratia nõ cõferet: nimia sarcina in ipsa eterna damnatiõe p̃merent si cogerent ab ipso initio generis humani: omniũ p̃cedẽtiũ parentũ suoꝝ originaliter peccata cõtrahere: ꝛ penas ꝓ eis debitas pendere. An aliq̃d aliõ de re tãta scripturis sanctis diligentius pscrutatis ac tractatis valeat vt nõ valeat reperiri: temere affirmare nõ audeo. Ecce per spicuũ fit lectoꝛi Augustinũ supꝛioꝛa dixisse nõ asserẽdo: sz diuersoꝝ opiniões referẽdo.

Ostendit Augustinũ sibi foꝛe cõtrarium: si id sentiret.

Alioquin sibijpsi cõtradicere ostenderet: q̃ in eodem libꝛo omniũ mitissimã dicit eẽ penam puuloꝝ qui originali tm̃ tenent peccato his verbis: Mitissima sane pena eoꝝ erit qui pꝛeter peccatũ qõ originale cõtraxerũt nullũ insuꝝ addiderũt: ꝛ in ceteris qui addiderunt: tanto quisq̃ ibi tolerabiliꝛẽ habebit damnationẽ: quanto hic minoꝛẽ habuit iniquitatẽ. Ecce hic aperte dicit puuloꝝ penam omniũ aliaꝝ penaꝝ esse leuissimã. Qõ si est: nõ ergo pctis patrũ p̃cedentiũ obligãtur nisi Ade. Si em̃ pꝛo pctis parentũ actualibus eternaliter punirent ꝛ ꝓ suo originali: nõ iam minus: sed foꝛte magis q̃ ipsoꝝ parẽtes punirent. Nõ ergo ꝓ pctis parẽtũ actualibus nec etiã ꝓ actualibᵒ primi parẽtis: sed pꝛo originali qõ a parentibᵒ trahit: paruuli damnabũt: ꝓ eo nullã aliã ignis materialis vel cõscientie vermis penã sensuri: nisi q̃ dei visione carebũt in ꝑpetuũ. Vno ergo ꝛ non plurib̃ peccatis puuli obligati sunt. Unde etiã ea quibᵒ illa opinio muniri videt: scz q̃ peccata ꝛ iniq̃tates in puulis aliquãdo scriptura esse significat vtens plurali nũero: ita determinat Aug. in eodẽ li. Quia in scriptura ꝓ singularẽ numerũ pluralis numerᵒ sepe significari solet: vt ibi: Oꝛa ergo ad deum vt auferat a nobis serpentẽ: nõ ait serpentes q̃s patiebat populus. Et ecõuerso ꝓ pluralẽ significat singularis numerᵒ vt in euangelio. Mortui sunt em̃ qui querebãt animã pueri: nõ ait: moꝛtuᵒ est cũ loquereꝰ de herode. Et in Exodo: Fecerũt deos aureos: cum vnũ fecerũt vitulũ: de quo dixerũt: Isti sũt dij tui israel. Ita ꝛ illud originale vnũ pꝛali nũero significat: cũ dicimᵒ puulos ĩ pctõꝝ remissionẽ baptisari ꝛ in pctis vt iniq̃tatibᵒ cõcipi.

Nũeri. 21

Matth. 9

Exod. 32

Arti. II. B

Utrũ in actuali peccato Ade valeant notari plura peccata ⁊ gratia cuius oꝛigiale est transfusum: ⁊ vtrũ si consensu tm̃ peccasset vitiatum esset coꝛpus eius.

Arg. primo q̃ nõ.

Deinde obijcit de hoc quod dicit ibi [Qꝛ vno in actuali pctõ ade. ⁊c.] Videt enim hoc esse falsũ: qꝛ adã nõ peccauit nisi pctõ vno: g̃ in pctõ suo nõ notant plura pctã. P̃ fm hoc qõ hic dicit aug. quilibet qui peccat vno mõ peccat multis: qꝛ pctm̃ ẽ moꝛs aie ⁊ interficit se P̃ pctm̃ est p̃uaricatio legis diuine ⁊ celestiũ inobediẽtia mandatoꝛũ: g̃ est inobediens. ⁊ sic de alijs multis q̃ ex simili bãi pnt P̃ cum hic multa enũerent q̃rit gra cui⁹ trãsfusũ sit oꝛigiale videt enim q̃ gratia gule: qꝛ inficit coꝛp⁹ / ⁊ in pctõ ade qõ aplus ad Rom̃. 5. dicit per inobedientiã pctm̃ intrasse in mundũ ⁊ p pctm̃ moꝛtem. P̃ in hoc mandato videt spẽale pctm̃ esse inobediẽtia: qꝛ qõ ꝓhibebat nõ fuit nisi malũ inobediẽtie: g̃ spẽale pctm̃ ade fuit inobedientia: vt videt. Si aũt hoc cõcedat̃ est ꝛ̃ supꝛa determinata: in quib⁹ ꝓbatũ est superbiã fuisse p̃mũ hoĩs pctm̃ / ex quo oia mala hoĩs oꝛta sunt. P̃ querit̃ si adã solo cõsensu peccasset vtrũ coꝛruptũ fuisset coꝛpus eius: ⁊ in nos transfudisset oꝛiginale: videt aũt q̃ nõ: qꝛ in actu pctõ coꝛpus aie nõ cõicasset: g̃ iniuste actũ fuisset cũ coꝛpe si punitũ fuisset coꝛpus.

Questiũcla prima.

Arg. q̃ gra gule.

Arg. primo q̃ nõ sed inobedientie.

Arg. q̃ superbie gra.

Questiũcla secunda.

Arg. primo q̃ nõ

P̃ pnia in integꝛ restituit ablata mẽris / sed nõ coꝛporis: g̃ videt q̃ si mẽtalit̃ in cõsensu peccasset q̃ p penitentiã resurrexisset in toto. hoc aũt non pot̃ esse nisi coꝛp⁹ maneat nõ coꝛruptũ: g̃ p cõsensum mẽtalẽ coꝛpus nõ fuisset coꝛruptũ Sed cõtra oẽ pctm̃ est spẽre to incõmutabili bono (vt dicit aug.) reb⁹ mutabilib⁹ adhererẽ: g̃ est puersio de sũmo faciẽs ymũ / ⁊ de via finẽ: g̃ q̃ pena rñdebit ei puersio. B̃ est aũt q̃ nõ subdat̃ anie qõ subditũ ei erat sicut ipa rõ subdit̃ deo. cũ igit̃ coꝛpus subdi debeat anie coꝛpus nõ erit subditũ. hec aũt inobediẽtia nõ causat̃ nisi a coꝛruptione fomitis: g̃ coꝛpus coꝛruptũ fuisset p oẽ pctm̃ siue spũale siue coꝛpoꝛale. Solo dõm videt̃ vt supꝛa q̃ in peccato ade nõ sunt plura pctã nisi materialit̃ loquendo ⁊ p adaptationẽ metaphoꝛicã: ⁊ B̃ qualit̃ sit supꝛa ẽ expeditũ. simlꝛ aũt fuit appetitus excellẽtie in pfectõne scientie boni ⁊ mali: ⁊ oia alia facta sunt ad illud conseqꝛendũ: ⁊ ideo illud erat finis appetitus ⁊ substãtia pctã aũt alia ꝓter illud facta ⁊ intenta ⁊ cõiuncta ei in pfectione pctõ. ⁊ ideo materialia sunt. ⁊ p hoc patet solo ad tria prima. Ad aliud gratia cuius fit transfusio oꝛiginalis: dicẽdũ q̃ formalit̃ ꝓter superbiã trãsfundit̃: sed materialit̃ ꝓter gulã fm quosdã vero foꝛmalit̃ ꝓter inobedientiã / licet inobediẽtia nõ esset intenta in pctõ: qꝛ inobedientia formã pctõ dedit comestioni / que als pctm̃ nõ fuisset / licet nõ dederit formã superbie q̃ sola ibi impleta rõne pctõ fuit ⁊ causa omniũ aliꝛ. ⁊ p hoc item̃ patet solo ad tria sequentia q̃ pꝛocedunt supꝛa mẽbꝛa istius distinctõis. Ad id qõ vltꝛius querit̃ vtrũ transfudisset oꝛiginale si solo cõsensu mortalit̃ peccasset: ⁊ puto q̃ sic / sicut pꝛobat vltꝛias ⁊ incoꝛruptio coꝛpꝛis siue coꝛruptõe passibilitatis siue coꝛruptõe vicij cõtrabat̃ a gratia inocẽtie cadit: vt supꝛa diximus / cũ de moꝛtalitate ade disputaret̃ huic aũt gẽre in quantũ erat inocentia oꝛiginalis contrariebat̃ pctm̃ primũ quodcũq̃ moꝛtale fuisset: per hoc qõ interrũpit adhesionẽ anie cũ fonte ꝓpetue incoꝛruptiõis / ⁊ p cõsequens causat̃ coꝛruptio i coꝛpore. sed obiectio ꝓcederet si causa incoꝛruptiõis coꝛporis fuisset in coꝛpe tm̃: vel in coꝛpe ⁊ in ania diuisim. nunc aũt fuit in anima ⁊ ipa ania potuit coꝛpus continere / ⁊ amissa ipa nõ potuit hoc: ⁊ ideo q̃libet peccatũ potuit coꝛrũpere statũ primũ. Ad aliud dõm q̃ pnia restituit damna mentis que tm̃ sunt mentis sed gratia inocẽtie licet esset in mente: tm̃ fuit in ea vt rõ regens ⁊ cõparabat̃ ad coꝛp⁹. ⁊ ideo damnũ ex ei⁹ amissione incurrit coꝛpus qõ nõ erat recuperabile p potentiã. Sunt tm̃ q̃ cõcedunt (vt pꝛobãt obiectões) vt dicant q̃ p penitentiã fuit deletũ vel q̃ nõ nisi coꝛruptionẽ passibilitatis ⁊ nõ vicij in nos trãsmitteret licet dictũ eoꝛ imꝛobabile sit valde.

Ad 2m

An actuale peccatũ ade sit gratiuus ceteris.

Hic queri solet vtrũ peccatũ ade trãsgressionis ex quo pꝛocessit oꝛiginale: ⁊ in quo plura superius notata sunt peccata grauius fuerit ceteris peccatis? Quibusdã ita esse videtur quia illud peccatũ totã humanã naturã mutauit: sicut Aug. dicit in ench. Illud vnũ peccatũ in loco ⁊ habitu tante felicitatis admissum: tã magnũ est vt in vno homine oꝛiginaliter (⁊ vt ita diꝛerim) radicaliter totũ genus humanũ damnaret̃. Idẽ in li. de ciuitate dei Tanto maioꝛi iniusticia violatũ est illud mãdatũ: quãto faciliꝛi poterat obseruantia custodiri. nondũ enim ipsi volũtati cupiditas resistebat qõ de pena transgressionis postea securũ est. Hꝯ is alijsq̃ vtunt̃ aucꝛoꝛitatib⁹ qui illud peccatũ ceteris alioꝛ hominũ peccatis grauius esse dicunt. qõ etiã ratione ostendere laboꝛant hoc modo: Magis nocuit illõ peccatũ q̃ aliqõ alioꝛ: quia totũ humanũ gen⁹ vitiauit: ac moꝛti vtiq̃ subdidit: quod nullo alio pctõ factũ est. Maioꝛẽ ergo effectũ mali habuit illud peccatũ q̃ aliquod aliud

Arg. in ꝛm obꝛ

Solutio pnapat̃ ad tria pma

Ad q̃stiũcu la primã cũ obiectis.

Ad q̃stiũcu lam scõam

Ad primũ ꝛ̃ q̃stiũculã

Responsio contra illos vbi alia peccata ostenduntur illo maioꝛa.

Ad qõ dici p̃t qꝛ licet illõ pctm̃ hũanã naturã mutauerit in necessitatẽ moꝛtis: ⁊ in totũ genus hũanũ reatũ diffuderit: nõ est tm̃ putandũ grauiꝛ fuisse pctõ in spm̃ sctm̃: qõ neq̃ hic neq̃ in futuro (vt Ꝓbꝛitas ait) dimittit̃. q̃ vno totã hũanã naturã coꝛrupit nõ iõ est qꝛ grauiꝛ fuerit cũctis alijs pctis: sed qꝛ ab hoĩe cõmissum est qũ in vno hoĩe tota hũana natura cõsistebat: ⁊ iõ tota in eo coꝛrupta est: maioꝛẽq̃ effectũ mali intulit q̃ntũ ad multiplices defectus q̃ ex eo manauerũt: sꝛ nõ q̃ntũ ad penã eternã: quã grauioꝛẽ non meruit: quã plures postea meruerunt p alia pctã: imo alios gra-

Matb. 12.

uiorē ꝓmeruisse credim⁹ irā ꝗ adā meruerit

Arti. III. Utrū pctm̄ ade sit maximū ⁊ maxie punitū

Dende querit de hoc qd dicit ibi: [Hic q̄ri solet vtrū pctm̄ ade. ⁊c.] Videt enim pctm̄ maximū fuisse: q̄ maxime est punitū. Itē q̄ sine tēptatiōe cōmissum: sed si cōcedat in cōtrariū obiicit ꝑ hoc qd dicit in lra: q̄ magnitudo pctī ꝑcipue considerat in deformitate actus. multi aūt actus deformiores fuerunt ꝗ pctm̄ actuale ade. Solo multiplex est cōparatio pctī: scz in substātia pctī vel circūstantijs: sed penes substantiā est cōparatio simplicit vt dicimus pctm̄ maius ee homicidiū ꝗ furtū ⁊ hmōi. comparatio aūt in circūstātijs est cōparatio fm qd Unde doctores notauerūt hic vndecī modos quib⁹ vnū pctm̄ fm quid leuius ⁊ grauius pōt esse alio: quorū primus est causalitate: q̄ est causa multorū vel oīm pctorū: ⁊ sic angeli ⁊ primi hois pctā vincunt alia. Secundus generalitate: q̄ in se bēt plura ꝑ adaptatōnē materiale. ⁊ sic iterū peccatū ade vincit: q̄ Aug. in illo plura notauit. Tertius est penarū multitudine: et sic mulieris pctm̄ vincit sup pctm̄ viri. Quart⁹ est maior ingratitudo: ⁊ sic sanctus cadens in eodē genere pctī plus peccat ꝗ alius. Quintus est periculū ⁊ sic ignorantie pctm̄ grauius est ceteris. vt supra habitū est. Sextus est inseparabilitas: tunc auaricie pctm̄ dicit grauius: q̄ crescentib⁹ reb⁹ ⁊ etate crescit ⁊ inseparabilis fit cupiditas. Septimus est pronitas: ⁊ sic in cōtinētie pctm̄ est grauius: q̄ est in delectatiōe ꝓtēperanea vite. Octauus est psecutio vel tyrānis vitij: ⁊ sic supbia dicit grauior: q̄ de opposito suo resurgit ⁊ post oēs virtutes seuit: sicut dic Augustin⁹ q̄ supbia etiā bonis opib⁹ insidiat: vt peccatū parentū. Nonus est maioris gīe impugnatio sicut pctm̄ in spm̄sctm̄ ōr magnū Decim⁹ ōr rōne offensē: ⁊ sic pctm̄ idolatrie est maximū. Undecimus trabit de lra ⁊ est facultas resistendi: ⁊ sic minus impugnat⁹ in codē gīe pctī magis dicit peccasse ꝗ magis impugnatus: ⁊ sic ꝑ hoc patet solo ad totū.

Solutio ad totum.

Nota vnde vnū modos q̄ b⁹ vnū peccatū fm q̄d est leuius et grauius

Primus.

Secūdus.

Tertius

Quartus.

Quintus

Sextus

Septimus

Octauus

Nonus.

Decimus

Undecim⁹

An illud peccatū sit primis dimissum parentibus.

Si ꝛo querit an illud pctm̄ fuerit dimissum primis parentibus? Dicimus eos ꝑ penitentiā veniā ꝓsecutos. Unde Aug. in li. de bap. paruulorū ait: Sicut illi ꝓmi parētes post ea iuste viuēdo credunt ꝑ dñi sanguinē ab extremo liberati supplicio: nō tm̄ in illa vita meruerunt ad paradisum reuocari: sic ⁊ caro pctī etiā remissis pctis si hō in ea iuste vixerit nō continuo mereat eam mortē nō ꝓpeti: quā traxit de propagine peccati.

Qd pctā parentū visitant in filios: ⁊ q̄ nō sunt aduersa que de⁹ dicit in exodo ⁊ in ezechiele.

Et licet pctis parentū nisi ade paruuli nō obligent: nō est tamē diffitendū pctā parentum in filios redundare: sicut dominus in Exodo ad moysen ait: Ego sum deus fortis zelotes visitans iniquitates patrū in filios vsq̄ in tertiā ⁊ quartā generationē: his q̄ oderunt me. His verbis apte insinuat q̄ deus reddit pctā patrū sup filios tertios ⁊ quartos. huic autē videt aduersari qd dñs ait ī ezechiele. Quid est q̄ inter vos parabolā vertitis in puerbiū istud dicentes: Patres comederūt vuā acerbam ⁊ dentes filiorū obstupescunt. Viuo ego dicit dñs: si erit vobis vltra parabola hec in puerbiū in israel. Ecce omnes aīe mee sunt vt anima patris ita ⁊ aīa filij mea est: ⁊ Anima que peccauerit ipa morietur. Filiⁿ nō portabit iniquitatē patris: ⁊ pater non portabit iniquitatē filij. Justicia iusti sup eū erit: ⁊ impietas impij erit sup eū. His verbis videt deus corrigere ꝑ ꝓphetā q̄ male dixerit in lege Si enim pctā patrū reddit in tertiā ⁊ quartam generationē. iniusticia videt dei esse vt alⁿ peccet ⁊ alius puniatur. Quomodo enim iustum ⁊ aliū peccare ⁊ aliū pctā lugere?

Exodi. 20.

Ezech. 18.

Determinatio premissarū auctoritatū cōuenientiā ostendens.

Sed vt ait Hieronymus Ne lex ⁊ ꝓphete. i. Exod. ⁊ Ezechiel imo ipe deus qui ⁊ hic tibi locutus est in sentētia discrepare videantur: attendamus finē illius actoritatis Exod. Dicto enim reddo iniquitates patrū ī filios addit: his qui oderūt me: ꝑ quod euidēter ostēdit nō ideo puniri filios: quia peccauerūt patres: sed quia eis similes quodam hereditario malo deum oderunt. Illud ergo quod in Exodo dominus dicit: sicut Hieronym⁹ tradit non id sonat quod multi estimant: nec est simile huic puerbio: patres comederūt vuā acerbam. ⁊c. Illud enim Exod. Hieronym⁹ sup Ezechi. ⁊ Aug. sup ps. Deus laudē meā ne tacueris. de filijs pctā patrū imitātibus accipiēdū cēsent: sup quos dr deus reddere pctā patrū q̄ punit eos: eo q̄ imitant pctā patrū: nō q̄ ꝓes peccauerūt. nō ita q̄ corrigit de⁹ ī ꝓpheta qd ante dixerat in lege: sed quō ītelligēdū sit apit. vñ ⁊ illos q̄ praue intelligebāt arguit q̄ dicebāt: Patres comederunt. ⁊c.

Quare dixerat in tertiam ⁊ quartam generationē: ⁊ quare patres tm̄ cōmemorauit.

Verūtamē si de imitatoribus malorū illō accipitur: quare tertiā ⁊ quartā generationem tm̄ ꝓmemorauit: cū in qualibet generatione rei teneant: qui pctā patrū imitantur? ⁊ quare patres ꝓmemorauit cū ⁊ illi oēs mali sint qui quorumlibet malorū pctā imitant? Sed ideo patres specialiter nominauit: q̄ maxime

patres filij imitari solent: quos precipue diligunt. Et tertiā ⁊ quartā generationē ideo cōmemorauit: quia solent parentes interdū tādiu viuere donec filios tertios ⁊ quartos habeant qui patrū iniquitates videntes: eorū impietatis heredes p imitationē efficiuntur. Scōm hunc modū recte intelligitur ad litteram quod in Exodo dicitur.

Quomodo illud exodi intelligi debeat ꝓm mysterium.

Qd etiā mystice intelligendū esse ostenditur ex eo q̄ parabola dicit. Si eñ parabola ē: vt ait Hiero. aliud verbis sonat: aliud sensu cōtinet. Vñ aliqui ita edisserunt: Patrē in vobis esse dicūt: leuē punctū sensuū: scz primū motum suggestionis vel cogitationis. Filiū vo si cogitatio cōceperit peccatū in quo notatur cōsensus ⁊ delectatio mulieris. Nepotē: si qd cogitaueris atq̄ cōceperis ope cōpleueris vel cōplere decreueris: in quo notatur cōsensus viri siue patratio pcti. Pronepotē aūt si nō solū feceris sed in eo glorieris: ⁊ hec est quarta generatio. nō quia tres p̄cesserint sed quarta dicit: q̄ quarto loco a primo motu qui est quasi pater enumerat. Deus ḡ primos ⁊ secundos stimulos cogitationū quos greci ꝓpatheos vocant: sine quibus nullus hominū esse potest: nō puniet eternaliter. Sed si cogitata quis facere decreuerit: ⁊ que fecit corrigere noluerit: que sunt mortalia peccata: ⁊ tertia ⁊ quarta generatio.

Per quid probatur q̄ primus motus nō puniatur eternaliter.

Ad probandū vo (vt ait Hieron.) q̄ primus pulsus cogitatiōis nō puniat eternaliter a deo illud de Geñ. afferendū est. Cham eñ peccauit irridēs nuditatē patris: ⁊ sententiā nō ipse sed filius eius chanaan accepit. Maledictus chanaan seruus erit fratrū suoꝝ. Que eñ iusticia est vt p̄ peccauerit ⁊ filius punitus sit? Sed in mysterio illud dictum est.

Geñ. 9.

Arti. IIII. An pctm̄ origiale ī p̄mis parētib⁹ sit dimissū

D Deinde queritur de hoc qd dicit ibi [Si vo q̄rit an illud pctm̄. ⁊c.] Et queritur hic de pena originalis in corpe ⁊ in ania. si eñ dimissum est/ tūc videt q̄ oīs pena debeat dimitti: q̄ dicit Hiero. ⁊ supra disputatū est q̄ oia q̄ patimur pctā nostra meruerūt. hoc aūt nō fuit factū: ḡ nnn q̄z fuit dimissum.

Solutio

Item in li. de visiōe dei carebāt: ḡ nec in aia dimissū fuit. Solo nō est hic disputandū de penis originalis: q̄ supra tacte sunt q̄ sit eius pena ꝓria ⁊ q̄ nō: sed ad hoc qd hic obijcit in pcedenti di. solutū est/ vbi ostēsum est q̄ pena ꝓmouēs in corpe manet. pena aūt carentie quo ad satisfactionē p̄sone dimissa fuit: sed reatus nature nō poterat solui nisi p mediatorē dei ⁊ hominū dñm nostrū iesum xpm: vt in .3. probatū ē. ⁊ iō oblationē pcū in lymbo expectare oportebat: q̄ oīs meritū efficaciā habet/ ⁊ sp̄ habuit a merito xpi: ⁊ illō in fide tm̄ habitū curat p̄sonā. in fide aūt ⁊ actū curat naturā ⁊ personā ⁊ aperit ianuā.

Que de pctō aīa duertēda sit.

Distinctio XXXIIII De peccato actuali ꝓm eius causalitatē.

P Ost p̄dicta de peccato actuali diligēti indagine quedā p̄siderāda sunt: scz que fuerit origo ⁊ causa primi pcti: vtrū res bona an res mala postea in qua re sit pctm̄: deinde q̄d sit pctm̄: ⁊ quot modis fiat: ⁊ d̄ differētia ipsoꝝ pctōꝝ.

B

P Ost predicta de pctō actuali. ⁊c.] Hic agit magister de malo actuali ī qd cecidit hō. cōsideraṫ aurē tripl'rt scz ꝓm subam: ⁊ sic de eo agit in p̄ma parte ⁊ cōsideraṫ ꝓm quātitatē ⁊ sic agit de eo in scōa infra dis. xxxvij. ibi [Per predicta de volūtate.] Cōsideraṫ etiā ꝓm differētias spē ⁊ nūero: ⁊ sic de ipa agit in tertia parte vbi incipit dis. xlij. ibi [Est aūt volūtas mala.] Prima haꝝ adhuc subdiuidit in duas: q̄ in ista dis. agit de pctō in rōne mali: ⁊ in sequenti incipit agere de eodē ꝓm q̄ cōsistit in actu: ⁊ hēt aliq̄d entis ibi scz [Post hoc videdū est q̄d sit.] Presens aūt dis. hēt tres ptes: in qua ꝓma determinat vñ malū: ⁊ in scōa in quo malū/ ⁊ in qd malū ibi [Ostensa origine mali.] In tertia obijcit q̄ dā ⁊ soluit ibi [In hoc aūt quod dictum.]

An malum sit

Arti. I.

C Irca primū aūt incidūt dubia tria: quoꝝ primū est an sit malū. Scōm an cām hēat efficiētē vel deficientē. Tertiū qualit̄ ꝓcedat a cā efficiēte vel deficiente Ad primū pōt obijci p auctoritates: sed q̄ copiose inducunt a mgro in seqnti parte istius dis. ⁊ in seqnti dis. supsedeo. Rōne videt malū nihil esse sic bonū p finē diffinit/ cū igit̄ malū oppona finī/ aut malū diffinit̄ p ꝑriū finē/ aut p priuationē finis boni: nō aūt p̄t diffiniri p ꝑriū finē: q̄ nihil ē sūmo bono ꝑriū: ḡ q̄ nihil sit sūme malū: ḡ diffiniet̄ p priuationē finis boni. priuatio aūt ponit vel dicit ens ergo malū nihil est entiū. Item Dyo. malum nihil entiū neq̄ in angelo neq̄ in aia neq̄ in diuersa natura neq̄ in materia cū igit̄ pluribꝫ modis variari non possit malū erit ens. Item aut malū d̄ p se ⁊ subalit malū/ aut pticipatiōe subalit mali/ aut p puationē boni. Si p̄mo mō: ḡ aliq̄d est subalit malū. qd aūt ē sbstātialit malū nō hēt de bono: ḡ illud malū nihil habz de bono. sed esse est aliqd bonū ⁊ malū: de ḡ dicit phs q̄ oia desiderant esse bonū: ⁊ ꝓter illud agūt quicq̄d agūt: ḡ illud subalit malū nō hēt esse: ḡ nec est malū.

Argu. p̄mo

Argu. p̄mo

Pronem.

20

30

Si aūt dicat̄ pticipatiōe malū Cōtra nō fit participatiōe malū nisi aliq̄d p se sit malū qd pticipet: ḡ nihil ē pticipatiue malū. relinquit̄ igit̄ q̄ malū dicat̄ p priuationē boni: ḡ malū nō est nisi priuatio. priuatio aūt nihil est: ḡ malū nihil est. Item dicit Dam. q̄ malū est tenebra spūalis: sed tenebra non dicit nisi lucis absentiā vbi debet esse lux: ḡ nec malū dicet nisi boni absentiā vbi debet esse bonū: hoc aūt nihil est Item sicut est in potētijs exterioribꝫ cōpactis ad actū ⁊ pfectionē/ ita etiā est in potētijs interioribꝫ. potētie antē

Solo 40

50

60

exteriores ad actū ⁊ finē nō tollunt nisi p priuationē vt cecū ⁊ surdū ⁊ hmōi: ḡ nec potentie interiores: sed malū dicit ablationē actus in pfectōne finis: ḡ malū nō dicit nisi priuationē. priuatio aūt nihil est: ḡ malū
Sol'o. nihil est Si dicas q̃ potētia exterior q̃ñq̃ tollitur p id qd aliqd est: sicut oculi potētia p pellē tegentē visum. hoc nihil est: qr ibi non tollit habitudo ⁊ pfectio oculi ad actū: sed regit ⁊ impedit/sicut nec tollit p ma
In ꝛriū p̄o nū si desup iponat Sed qd oēs cōfitent ḃ obiicit i cōrariū sic: malū nihil est: qd aūt nihil est nulli oppugnat: ḡ malū nulli oppugnat: sed pugnat bono/vt dicit Dyo. ḡ malū est actu ens. Itē nihil corrūpit aliqd nisi qd ē actu ens. malū corrūpit bonū: ḡ malum actu est Itē malū est in actu primo (vt hic dr in lra) actus aūt relinqt habitū talē q̃lis ipe est: ḡ malū est habitu. sed actus ⁊ habit⁹ actu sunt: ḡ malū actu est.
Itē macula aut dicit aliqd ens in aia/aut nihil. si nihil: tunc nō delet per gram: qr nihil nō delet. si autē dicit aliqd ens cū ipa sit malū erit malū aliqd ens.
Itē aia dr bona boni principiōe: ḡ ab eodē est mala ⁊ indrns/qd falsum est: ḡ dr q̃ sit mala alicuius entis principiōe: ḡ malū similit est ens actu. Item si malū nihil est/⁊ nihil fiunt hoies cū peccant: vt dicit Aug. ⁊ habet in sequenti di. ḡ videt q̃ cū deus punit hoies q̃ p nihilo puniat eos: ⁊ hoc est ridiculū: qr si
Questiūcl'a ne caula punit qd p nihilo punit. Juxta hoc qrit
prima. de solutiōe quorundā dicentiū q̃ duplex est esse. s. primū ⁊ scōm. Esse primū est esse vere. Et esse scōm est eē pfectiōis pficientis fm bene de quo dicit Boecius q̃ esse est qd ordinē retinet seruatq̃ naturā. dicunt igit q̃ malū est nō ens fm esse secundū: qr priuat bene eē:
Arg. primo sed est ens fm esse primū: qr saluat in illo. Sed q̃ ḃ
ꝛ illā sol'onē nihil sit dictu probat defacili sic: Dato q̃ malū sit p̄uatio boni/malū nō habebit esse nisi p̄uatiōis cōcretiue sumpte. hec aūt nec dicit esse subiecti nec esse qd p̄uat: ḡ nec dicit esse primū/nec esse scōm: ḡ ipm est simpliciter nihil. Itē a simili videt hoc pbari: qr cecū (vt dicit Anſ.) nō dicit aliqd magis in oculo q̃ in lapide: sed nec esse primū/nec esse secundū dicit in lapide: ḡ nec in oculo. Itē negatio nō ꝓter hoc dicitur dicere aliud ens q̃ negat qcqd est: sed qr nihil est compositiōis vel affirmatiōis sibi opposite: ḡ nec p̄uatio propter hoc diceť habere esse fm esse primū: qr nō p̄uat esse primū/eo q̃ nō opponit ei priuatio illa que p̄uat esse secundū. sed potius oino dicit nihil esse: quia
Solutio nec dicit primū nec secundū. Sol'o ad hoc dicēdū
p̄ p̄mis rō- videt q̃ malū in eo q̃ malū oino nihil est nec fm eē p̄
niby. mū/nec fm esse secūdū. id autem qd est malū materialiter aliqd est sicut ⁊ cecū oino nihil est: cū tñ id qd est cecū sit animal visu carens. ⁊ hoc ē qd dicit alīs verbis q̃ subiectū mali materialit loquendo aliqd est. forma aūt mali cōsistit in p̄uatiōe pura. ⁊ hoc ideo quia priuatio oīs relinquit subiectū ⁊ aptitudinē siue debitū ad habitū/⁊ priuat habitū ipm: ⁊ malū nō accipit intentionē ⁊ rōnē mali ex pte subiecti qd relinquit sed potius ex habitu quē priuat (sicut em dicit pbs) a potētia subiecti nō dicimur boni vel mali. fm ḃ igit cōcedo q̃ malū in eo q̃ malū oino nihil est: sicut neq̃
Ad primū aliqua priuatio in eo q̃ priuatio aliqd est. Ad p̄mū
qd est in ꝛm dicendū q̃ pugnare dicit ꝓrie ⁊ improprie. si pugnare dicit ꝓrie/tunc idē est pugnare qd cōrarie virtute in cōrariū agere: ⁊ tunc malū nō pugnat bono nisi virtute boni: vt dicit Dyo. ⁊ hoc sic intelligendū ē q̃ est bonū particulare ⁊ bonū vl'e/qd est finis omniū bonorꝫ. bonū aūt vl'e qd finis est illud nō habet contrariū malū: ⁊ ideo illi nihil oppugnat. Est autē bonū particulare qd est forma boni in actu vel habitu. habitus aūt virtutis spēalis nō est bonus substātialiter: sed potius in quantū cōiungit fini. ita etiā habit⁹ virtij ⁊ actus substantialit nō est malus: sed in quātū priuat finē qd est vl'e bonū. priuatio ḡ sustētata ī actu vel habitu pugnat particulari bono. nō vnde priuatio/sed potius vnde cōrarius actus vel habitus. et ideo nō pugnat nisi virtib⁹ boni: qr illud in quantū est bonū est: ⁊ in quantū est/cōrariū est: licet priuatio cō sequat passiue: tunc pugnare boni est deficere bonū. ⁊ hoc cōtingit priuando ipm: ⁊ sic oīs p̄uatio pugnat habitui. sed ex hoc nō sequit q̃ sic pugnans sit in actu ens: sed qd pugnat p̄mo mō est actu ens: qr sic nō tm est p̄uatiuū: sed etiā cōrariū habens cōrariā formā habitui ⁊ actui particularis boni. Ad aliud dicendū eodē mō q̃ si corrūpere sonat virtib⁹ cōrarij ad destitutionē agere/tunc malū ⁊ bonū improprie sumūtur suis subiectis in actib⁹ ⁊ habitib⁹: ⁊ sic vtrūq̃ est actu ens. si aūt sumat corrumpe. p deficere ex destitutione finis/tunc nō oportet q̃ corrūpens sit actu ens sicut neq̃ moꝫ est actu ens/licet corrūpat ⁊ p̄uat vitā. Ad aliud dōm q̃ malū est primū in actu: ſz act⁹ nō est rō mali: sed potius subiectū. qr in quātū est/bonus est: vt patebit in sequenti di. Ad aliud dicēdū q̃ macula dicit dupl'r. l. pro habitu vitij/⁊ p defectu eius qd debet inesse. primo mō nō ē macula mala vt p se: sed vt subiectū mali: qr ille habitus in quantū est non est malus: sed in quantum priuat bono ex carentia finis. Scdo mō est defect⁹ absolute nihil ponēs esse: sed turpitudo est ex defectu eius qd debet inesse vt cecū dicit habere maculā nō ꝓter priuationē alicuius: sed ꝓter priuationē eius qd inesse deb⁹ Ad aliud dōm q̃ aia nō dr esse indifferēs ab eodē a q̃ dicitur mala/q̃ indifferētia nō dicit priuationē finis: sed potius dicit nō cōiunctionē cū fine: sed malū dicit finis corruptionē ⁊ priuationē. Ad aliud dōm q̃ illa est vilis obiectio pa⁹ bñs rōnis. cū em dicit malū nihil est intelligit nō ponere aliqd ens/qd tñ deberet inesse. cū aūt dicit hoies puniunt p malo intelligit p priuatiōe habitūs boni/qd debet inesse: ⁊ ex hoc nō sequit q̃ puniant p nihilo: sed p aliq̃. i. bono/qd debet inesse ⁊ nō inest. ⁊ ideo p eodē puniunt hoies: et remunerant: sed p bono qd fecerūt ⁊ bñt remunerātur: ⁊ p bono qd nō fecerūt nec habēt puniunt. et vt apertius dicat cū dicit malū duo dicunt: vnū ſz qd est rō mali. ⁊ alter ꝫ qd relinquit in subiecto: ⁊ cū dicit malū nihil est negat esse de malo fm rōnē mali. cū autē dicit homīes puniunt p malo/malū dicit causam pene vel punitiōis fm id qd relinquit in subiecto ē carentia habitus. ⁊ ex hoc nō sequit q̃ p nihilo puniūtur cū diuersimode sumat in premissis gratia diuersoꝫ que dicit: sed sequit: ḡ puniunt p habitu quē habere deberent cum nihil habent.

Utrū malū hēat cām efficiētē vl'deficiētē Arti. 6 B

Secundo queritur vtrū habeat causam efficientē vel deficientē: videt aūt q̃ deficientē: qr vt dicit Aug. q̃ causas mali efficientes nō oportet querere: sed deficientes. Itē malū (vt iā habitū est) priuatio est. priuatio aūt nō habet causam efficientē/sed deficientē: ergo malū similit. Itē causa efficiens nō efficit nisi duobus modis: ſz influendo speciē propriā: aut actu suo eliciendo spēm ex eo in quod
Arg. primo q̃ deficiēs 2o 3o

agat ex gratia. ignis incōbustibili influit spēm ꝓpriā
z sol in terra elicit spēm liquatiōis que nō est ꝓpria so
li; ḡ si malū habet causam efficientē oportet q̃ altero
illoꝝ modoꝝ habeat spēm. quicq̃d aūt habet speciem
ipm est absolute; ḡ malū est absolute. sz hoc est falsum
(vt probatū est) ergo malū nō habet causam efficiētē;
In ꝛriū po q̃ efficientē vt videt. Sed contra oē qd est aut est causa prima
aut causatū a causa prima. malū est in actu z habitu
ḡ ipm est aut a causa prima aut causatū a causa pma.
nō aūt ipm est causa prima; ḡ est causatū a causa aliq̃
20 efficiente. Itē albificator est causa efficiens albi: er
go z malefactor est causa efficiens mali; ḡ malū habz
30 causam efficientē Itē quicq̃d est in potentia alicui⁹
anteq̃ fit necesse est q̃ sit in illo sicut in potentia cause
efficientis vel materialis. malū autē est in potentia li
beri ar. anteq̃ fiat; ḡ est in ipo sicut in materia vel effi
ciente. nō aūt sicut in materia; ḡ sicut in efficiente; er
Solutio ad oia sit go habet causam efficientē. Solutio ad hec omnia
leue ē soluere/si habeant ꝓbabita in ꝑcedenti ꝓbleu
mate. si em materialiter accipiant malū hoc est id qd ē
malū/tunc malū erit in actu z habitu. act⁹ aūt ille cō
sideratur duplr: scz in cōpatiōe ad obiectū qd est cōmu
tabile bonū; z eodē modo habitus cōsiderari pōt in
quantū inclinat in illud; z sic malū est voluntariū z i
tentiuū z causatū/z habet causam efficientē; sicut ꝓ
batur in di. sequenti. Si aūt cōsideret malū in eo qd
malū vel actus vel habitus inquātū cōparat ad forma
mantē priuationē boni. sic malū nō est voluntarium
z nō intentū z nō fecundū; sed pigrū/vt dicit Dyon.
z nō causatū aliqua causa efficiente; sed est defect⁹ in
cidens ex voluntate deflexa a bono cōmutabili; z sic
egrediente in actū. z hoc totū habet probari in sequē
ti di. in qua quereꝫ vtrū omnis act⁹ sit a deo fm po
tentiā ꝓo z intentionē mali rationes procedunt scōo
Arti. III L inducte. z fm secundā intentionē eiusdē procedūt ra
tiones primo inducte. vnde patet solutio ad totū.

Qualiter malum procedit a causa efficiēte vel deficiente voluntate.

Arg. pō sic Tertio queritur qualiter malū procedat a causa
efficiente vel deficiēte: videt aūt q̃ a causa de
ficiente nō causet; qz deficiens potius cadit a
20 potentia causalitatis q̃ ipm sit causa. si ergo volūtas
in eo q̃ deficiens est cā potius cadit a potestate cau
sandi q̃ q̃ causet aliquid. Itē malū (vt habitū est)
nō est in subiecto nisi in anima vel habitu vel actu; sz
prout est in anima/sic causat ab actu malo; ergo act⁹
30 malus causat ab anima; sed nihil deficiens agit: ergo
actus malus nō causat a voluntate deficiente; sz po
tius agente z potente. Itē nō est malū nisi sit con
uersio ad cōmutabile bonū p modū fruendi; sed posse
In ꝛriū. cōuerti posse est; z similiter posse frui bono ꝛmutabili
posse est: ergo cā pcri cōsistit in potente z agente/z nō
deficiente. Sed cōtra defectus (vt supra habitum
est) nuuq̃ est ab efficiente; quia efficiēs efficit ens fm
spēm aliquā. z hoc nō est defectus vel priuatio; sz di
cit Aug. z ponit in sequenti di. q̃ totū natura mali a
Solo ꝓnapalis. spēi priuatione acceptū est: ergo nō causat a libero ar
bitrio vel voluntate fm q̃ est efficiēs; sed fm q̃ est de
ficiens. Solutio dicendū ad hoc q̃ malū est a vo
luntate deficiente siue accipiat materialiter siue forma
liter. si em accipit materialr/tūc est actus sup obiectū
carens forma boni ex priuatione finis. Si aūt accipi
tur formaliter/tunc dicit priuationē rationis boni; sz
si malū diceret actū in cōpatiōe ad obiectū tm/tūc ve
rū esset q̃ esset a causa efficiente. sed hoc nō dicē fm ali
quē sensum. z vt plenius possit intelligi ponam⁹ duo
exempla/quoꝝ vnū est Aug. altero sumit a phis. Au Exēplū pri
gustini quidē exemplū est q̃ cōsideret virtus gressibi mū fm Au
lis pfecta z integra sita in membro i quo voluit crus gustinū.
z cōsideret in ipo crure cōiuncta ad femur vel ad ge
nu tibia curua/z cōsideret actus ambulādi. act⁹ em
ambulandi reducit ad virtutē gressibilē sicut mouen
tē z nō deficientē. si ad tibiā ad deficientē acceptione
motus recti a virtute gressibili. z ideo id quod est am
bulationis totū effluit a virtute gressibili. sed rō clau
dicationis z defectus a recto incidit preter intentio
nem virtutis gressibilis a curuitate tibie q̃ curuitas
eriā est nihil aliud q̃ infirmitas z defectus rectitudi
nis in instrumēto ambulandi. dicamus igit q̃ virt⁹
gressibilis in mouendo est sicut virtus diuina gene
raliter mouens voluntatē. z naturā. voluntas aūt in
se est sicut instrumentū potens deficere ex vertibilita
te nature. voluntas aūt cōuersa ad bonū cōmutabi
le p consensum est sicut instrumentū deficiens actu et
curuū/eo q̃ intentio directa tendat sursum: sicut dici
tur in Lanc. 1. Recti diligūt te. vbi dicit Amb. q̃ di
ligere terrena curuitas est anie. cū igit queritur cā mali
aut queritur causa mali in potentia/aut cā mali in actu
Si causa mali in potentia/tunc dico q̃ est voluntas
potēs deficere ex vertibilitate nature z electiōis. Si
causa mali in actu/dico q̃ est voluntas deficiens a p̄
mo bono ex conuersiōe deficiente ad bonū cōmutabi
le: ita q̃ quicquid est motus interior vel exterior pce
dit a virtute dei mouente. sed defectus boni incidit
a voluntate mota que deflectit ab ordine prime vir
tutis mouentis in finē boni per hoc q̃ conuertit ad
id quod sub se est vel debet esse. Aliud exemplū est Aliū exēplū
de virtute informatiua in semine cui nō obedit substa fm phos
tia seminis/ibi em generat monstrū nō ex defectu vir
tutis informatiue: sed eo q̃ substantia seminis deficit
a mobilitate quā recipit a virtute informante: sz defe
ctus a perfectione forme est defectus mobilitatis se
minis ex hoc q̃ cōiuncta est dispositionib⁹ cōtrariis.
z hec duo exempla fere soluunt totā difficultatē isti⁹
z sequentis distinctionis. Dicendū igit ad primū Ad primū
q̃ malū habet causam deficientē vt causalitas reto
queat ad id mali qd est materiale z ens. defectus aūt
ad priuationē boni que causat rationē mali. Ad ali Ad 2m
ud dicendū q̃ actus est ens z causat a voluntate pro
ut mouet a virtute primi: sed defectus incidens circa
actū causat ex defectu actuali volūtatis/qui defect⁹
est deflexio ab ordine motus diuine virtutis ad finē
boni. ex hoc em causat priuatio finis z boni: qz si mo
uereꝫ sicut deus mouet tunc cōsequeret finē. qs autē
sit egressus ille z defectus infra patebit in eodē pro
bleumate. Ad aliud dicendū q̃ conuersio ad bonū Ad 3m
cōmutabile nō est mala: vt dicit Aug. in lib. de li. ar.
sicut nec ipm bonū cōmutabile est malū; nec fructus
inquā boni cōmutabilis est malus. sed cōuersio auer
tens habet rationē mali z fructus excludens id quo
fruendū est malus. z ideo patet q̃ malū incidit exclu
sione boni summi: quia impossibile est duos eē fines
nō ad seinuicē ordinatos vnius voluntatis. z ideo si
cōuertit ad bonū cōmutabile vt ad finem excluditur
necessario bonū incōmutabile: z hec exclusio defect⁹
boni cōmutabilis est in voluntate: z est tota rō mali.
z ideo hoc est impotentie z causa secunde deficiētis ab

ordine illius motus quo mouenk a causa prima: et p hoc pater solutio ad totū: quia ad id quod est in contrarium bene concedimus.

Que fuit origo ⁊ cā pcti prima.

Causa ⁊ origo prima pcti res bona extitit: qz ante primū pctm̄ non erat aliquid mali vnde oriret. cum eim̄ originē ⁊ causam habuit: aut ex bono aut ex malo habuit. sed malum ante non erat: ex bono ergo ortum est. Prius enī in angelo ortum est pctm̄ ⁊ postea in homine Et quid erat angelus nisi bona natura dei? Non ex deo ortum est malū quod fuit in angelo: nō ex alio q̄ ex angelo: ex bono ergo ortum est. Unde Aug. in responsiōibus cōtra Julianū hereticū qui dixerat: Si ex natura pctm̄ est tunc mala est natura ait: Queso vt si potest respondeat. Manifestū est ex voluntate mala tanq̄ ex arbore mala fieri oia opera mala tanq̄ fructus malos. sed ipsam malā voluntatē vnde dicit exortā nisi ex bono? Si eim̄ ex angelo: qd est angelus nisi bonū opus dei? Si ex homīe: quid erat ipe homo nisi bonum opus dei? Immo quid erāt hec duo anteq̄ in eis oriretur mala volūtas nisi bonum opus dei ⁊ bona ⁊ laudanda natura? ergo ex bono oritur malū: nec fuit vñ oriri posset nisi ex bono. Dico ergo quia voluntatē malā nullū precessit: sed ex bono originē habuit. Hic aperte dicit primā causam ⁊ originē mali bonā fuisse naturā. ⁊ nihilominus ostendit cui⁹ pcti fuerit causa scz male voluntatis.

Qd mala voluntas secundaria causa fuit malorum.

Mala aūt voluntas illa angeli ⁊ homīs causa est etiā malor̄ subsequentiū. s. malor̄ operū ⁊ malar̄ voluntatū. Unde Aug. in enchi. Nequaq̄ dubitare debemus rerū bonarum que ad nos pertinent causam nō esse nisi bonitatē dei. malar̄ vo ab īmutabili bono deficientē boni mutabilis voluntatē: prius angeli postea hominis: hoc primū est creature rationalis malū. i. prima priuatio boni. Ecce habes primā voluntatē boni mutabilis: id ē angeli ⁊ hominis deficientē ab īmutabili bono. id est a deo causam esse malar̄ rer̄ ad nos pertinentiū: quia causa est tā peccator̄ q̄ penarum quibus premit humana natura. Prima ergo origo ⁊ causa peccati bonū fuit ⁊ secunda malū quod ortum est ex bono.

Arti. IIII. Utrū cā ⁊ origo pmi pcti extitit res bona

D Argu. pmo

Deinde querit de hoc qd dicit in lra [Causa ⁊ origo primi pcti res bona. ⁊c.] Hoc eim̄ videtur falsum: qz Math. 7. dicit: Nō potest arbor bona fructus malos facere. ⁊c. igit mali pmi radix est mala ⁊ nō bona: vt videt. Itē habitum est q̄ malū est a causa deficiente. causa autē deficiens nō est nisi a bono: g̃ est a deficiente a bono: sed deficiēs a bono ē malū: g̃ pmū malū ē a malo: vt videt. Itē ille defect⁹ a q̄ icidit malū aut ē pena aut culpa: ñ pēa vt videt: g̃ culpa: g̃ culpa pcedit culpā pmā. nō eim̄ pt dici q̄ sit pena: quia pena nō est añ culpā primā: sz post ipam ex ordine iustitie diuine. Itē cū dicit malum primū intelligit de voluntate interiori qui est actus voluntatis instrumenti. hoc aūt malū procedit a voluntate quod est instrumentum: aut ergo inquantū voluntas mota a deo/aut inquantū volūtas vertibilis. ⁊ quocūq̄ modo dicat sequit q̄ semp sit malū a voluntate: qz nullo illor̄ vnq̄ caret/qd̄ falsum est: g̃ videt q̄ non sit ab ipa nisi inquantū est mala. Itē habitū est q̄ voluntas actualit deficiens a bono prima causa est mali/aut igit ille defectus est idē cū malo causato aut diuersus. si idē/tūc idē est causa ⁊ causatū/qd̄ nō potest esse. Si diuersus/tunc ineuitabiliter sequit q̄ malū primū sit a malo alio: qz defectus voluntatis a bono primo malus est Si aūt hoc cōcedat oportet necessario q̄ hoc deueniat in infinitū: aut aliqd̄ est summe malū qd̄ causat oia mala: vt dicunt manichei. Si eim̄ ante primū malū in actu ē malū. querit de illo malo vtrū sit causa vl causatū. si causa/tunc erit p se malū: ⁊ ita ver̄ dicit manicheus. Si causatū/tūc querit de causa eius vtrū sit bona vl mala: ⁊ videt q̄ mala: qz cōtrarior̄ cōtrarie sunt cause. Si igit causa boni bona est: ⁊ causa mali mala erit: ⁊ tunc querit de illo malo: ⁊ itur in infinitū: aut oportet q̄ causa mali sit bonū: ⁊ hoc videtur impossibile.

Solutio dicendū q̄ primi mali actus interioris causa est res bona bonitate nature: sed nō bonitate finis ordinatis ad gratiā ⁊ virtutē. ⁊ hec res est voluntas creata de nihilo/vertibilis fm electionē/ad volita diuersa/que sunt cōmutabile bonū ⁊ incōmutabile bonū fm q̄ elegerit. Ad primū g̃ dicendū (sic magister i lra dicit) q̄ loquit ibi dñs de mala actuali voluntate interiori: ⁊ vocat fructū opus exteri⁹. Ad aliud dicendū q̄ causa deficiens in potentia est mala sed bona bonitate nature. sed causa deficiens in actu mala est. sed defectus in actu est defectus idē q̄ est interioris volūtatis fm actū. ⁊ ideo nō pcedit vnū malū alter̄: quia vtrūq̄ est vnū. Ad aliud dicendū q̄ defectus ille culpa est: ⁊ est actu volūtatis interioris qz suba illius actus cōsistit in cōuersiōe illicita ad bonū cōmutabile: ⁊ hec cōuersio sub tali rōne dicit talē defectum: sed vertibilitas ipius potentie nec est pena nec culpa: sed natura que cōsequit eā inquantū est de nihilo. Ad aliud dicendū q̄ nullus istor̄ modorū est necessari⁹: qz malū nō bz cām necessariā. sed volūtas est cā necessaria: sed est a volūtate libertatē hīte quertēdi se ⁊ auertēdi. ⁊ ió qñq̄ peccat. et qñq̄ ñ peccat. ⁊ qd̄ obijcit q̄ ?trarior̄ ?rie sūt cause nō tenet in causis rationabilib̄: sed agentib̄ p necessitatē naturē tm̄. Ad aliud dicendū q̄ ille defectus est idē eo q̄ voluntas actualiter nō deficit nisi in actu volēdi et cōuersionis indebite. nec tm̄ sequit q̄ ipa nō sit causa mali: qz ipa est causa mali deficiens. i. a qua malū habet rōnē: ⁊ illud est cōiunctū malo/sed nō est efficiens sed potius est efficiēs voluntas fm se ⁊ effectū totum malū fm naturā ⁊ rōnē: licet nō eodē mō vt dictū ē. vñ nō pcedit defect⁹ ille malū nisi naka/vt rō alicui⁹

Deductio ad impossibile.

Solutio

Ad primū

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

precedit id cuius est ratio cũ tamẽ fm esse sit idẽ.

In qua re sit pctm̃: an ī bona an in mala: ⁊ dicit quia in bona tm̃.

Ostensa origine mali supest videre in qua re sit malũ. s. an in re bona an in re mala: Qui recte acutecq̃ sapit nõ nisi in bono malũ esse intelligit. i. in natura bona. Malũ em̃ est corruptio vel priuatio boni: vbi aũt bonũ nõ est nõ potest esse corruptio vel priuatõ boni. Pctm̃ ergo nõ põt esse nisi in re bona. Sicut em̃ morbis ac vulneribus corrumpunt corpora: q̃ (vt ait aug. in enchi.) sunt priuatiões boni qd̃ dicit sanitas: ita ⁊ animoꝝ quecũq̃ sunt vitia: naturaliũ sunt priuatiões bonoꝝ. Quid ẽ em̃ aliud qd̃ malũ dicit nisi priuatio boni. bonũ em̃ minui malũ est quãuis quantũcunq̃ minuat necesse ẽ vt aliquid remaneat: si adhuc natura est. nõ em̃ cõsumi potest bonũ quod ẽ natura nisi ⁊ ipa natura cõsumat. cũ vo corrũpitur: ideo malũ est eius corruptio quia eam qualicũq̃ priuat bono. Mã si nullo bono priuatur nõ nocet. nocet aũt: adimit ergo bonũ quãdiu itaq̃ natura corrũpit inest ei bonum quo priuet. ac per hoc nullũ est quod dicitur malũ: si nullũ sit bonum: sz bonũ oino malo carens integrũ bonũ est. Cũ vo inest malum vitiatũ vel vitiosum bonũ est. nec malũ vnq̃ potest esse vllum vbi est nullum bonũ. Unde res mira cõficitur: vt quia omis natura inq̃ntum natura est bonum est: nihil aliud dici videtur cum vitiosa natura est mala natura eẽ dicit nisi malum esse qd̃ bonum est: nec malũ esse nisi quod bonũ est. Hac cõtexione euidẽter insinuat malum nõ posse esse nisi in re bona: vt etiã licet absurdũ videat manifeste dicitur esse malum quod bonum est.

Qd̃ expmissis sequit sz q̃ cum dr malus hõ dicitur malũ bonum.

Ex quo colligit nihil aliud significari cum dicit hõ malus nisi bonum malum. Unde aug. in eodẽ subdit: Quid est malus homo nisi mala natura: Quia homo natura est. porro si hõ aliqd̃ bonum est: quia natura est: quid aliud est malus homo nisi malum bonũ. Tamen cũ duo ista discernimus inuenimus nec ideo malũ qr hõ ẽ: nec iõ bonũ ẽ qr iniquus ẽ: ꝫ bonũ qr hõ malũ qr iniquꝰ. Ois itaq̃ natura etiã si vitiosa sit inquantũ natura est bona est: inquantum vitiosa est mala est.

Qd̃ regula dialeticoꝝ de cõtrarijs fallit in his sz bono ⁊ malo

Ideoq̃ in his cõtrarijs q̃ mala ⁊ bona vocãtur illa dyaleticoꝝ regula deficit: qua dicũt nulli rei duo simul inesse cõtraria. Nullꝰ em̃ potꝰ aut cibus simul dulcis est ⁊ amarꝰ. Nullum simul vbi album ibi ⁊ nigrũ: ⁊ hoc in multis ac pene in omnibus reperit cõtrarijs: vt ī vna re simul esse nõ possint. Cum autẽ bona ⁊ mala nullus ambigat esse cõtraria non solum simul esse possunt: sed mala oino sine bonis ⁊ nisi in bonis esse non pũt. Et hec duo contraria ita simul sunt: vt si bonum nõ esset in q̃ eẽt prorsus nec malum esse potuisset: qr non modo vbi cõsisteret sed vnde oriret corruptõ nõ haberet nisi esset quod corrumperet: quoniã nihil est aliud corruptio q̃ꝫ boni extermiatio Ex bonis ergo mala orta sunt: ⁊ nisi in bonis nõ sunt: nec fuit prorsus vnde oriret vlla mali natura nisi ex angeli ⁊ hominis natura bona: vnde primitus orta est voluntas mala

Epilogũ facit ad alia transitur.

Ex his aperit qd̃ primo ⁊ secundo supra inuestigandum duximus: sz que fuerit origo mali: ⁊ in qua re sit. Ex bona em̃ re ortum: ⁊ in re bona cõsistere pmissis testimonijs cõprobat.

Sentẽtie illi qua dictũ est bonũ esse malũ opponitur de ꝓphetia q̃ ait: Ue his qui dicunt bonũ malũ.

Ad hoc aũt qd̃ dictum est malũ esse qd̃ bonũ est. quidã sic opponunt: Si bonum malũ esse dicimus incidimus in illã sentẽtiã ꝓphetica vbi legit: Ue his q̃ dicunt bonũ malum ⁊ malum bonum. Igit si hanc maledictionẽ vitare volumus nullatenus dicere debemus bonum esse malum: ⁊ e conuerso. Hoc autẽ Augu. in eodẽ libro determinat dicens: Id qd̃ dictum est in ꝓphetia intelligendũ esse de ipis rebus quibꝰ hoies mali sunt nõ de hoibꝰ. vñ q̃ adulteriũ dicit bonum in eũ cadit illa prophetica detestatio: ⁊ in eum q̃ dicit malũ hominẽ vel bonũ esse iniquũ. q̃ em̃ dicit hoiem inquãtum hõ est malũ esse: ⁊ bonitatẽ eẽ iniquitatẽ opus dei culpat qd̃ est hõ: ⁊ vitiũ hominis laudat qd̃ est iniquitas. Esa. 5.

Utrum malum sit in re bona vel mala. Arti. V E

Deinde q̃rit de ꝫ qd̃ dicit ibi [Ostensa origine mali, ⁊c.] Videt em̃ hoc ī possibile dicere tribus modis. in hoc em̃ q̃ dicit q̃ bonũ est subiectũ mali: qr fm ꝫ oppositũ est subiectũ oppositi/qd̃ nullo mõ esse põt: qr dicit phus q̃ subiectũ neutri oppositoꝝ est oppositũ. Si dicas q̃ bonũ ⁊ malũ nõ sunt ẽria/sz opposita: vt priuatio ⁊ habitꝰ: rũc adhuc est ī possibilꝰ. habitꝰ em̃ ꝑuatꝰ nullo mõ est substratus priuatõi q̃ ꝑuat ipm: q̃ bonũ nõ est subiectũ mali. Arg. primo sic ꝑ prima obiectione Solo. Instantia

2° Ire bonũ ⁊ malũ opponunt /aut g totũ malũ opponit toti bono /aut parti boni. si toti bono/g nihil d bono remanet cũ ipo qd malo subijcit Si ãt pti boni g cũ nihil sit bonũ nisi oppositũ malo nõ totũ bonũ ẽ bonũ:sed pars illa trm q opponit malo /qd falsum est: g nihil remanet de bono qd subijciat malo: vt videt.

3° Ire nihil est subiectũ alicuius nisi qd natũ est suscipere illud.bonũ est subiectũ mali:g natũ est suscipe illud.suscipiat g:g trm bonũ erit malũ.⁊ ꝓbabit oppositũ de opposito qd fm oẽ genꝰ oppositoꝝ est ipossibile/licet dicat i lra ⁊ cõcedat. Scõm qd dicit ẽ q malũ adimit bonũ/⁊ hoc etiã videt impossibile:qz cũ bonũ sit finitũ tot pnt esse mala quot totũ assumeret bonũ ⁊ qd nihil habet de bono ẽ nõ ens:g pnt ita multiplicari mala i aliq q ipe efficeret nõ ens. Si dicas q bonũ habet ꝓprietatẽ cõtinui qd est diuisibile in infinitũ:⁊ pmũ malũ tollit aliquotã partẽ boni.⁊ scõm nõ tollit tantum:sed aliquotã residuũ:⁊ sic in infinitũ

Et tũc est qstio q sit rõ cũ scõm malũ inueniat bonũ magis debile q primũ.⁊ scõm tollit minus a qntitate q primũ.⁊ nõ pot inueniri rõ etiã a volẽte fingere. P in lra nõ soluit sic ab Aug.sed q iõ hoc accidit q ipm bonũ est naturale.⁊ tũc qrit rõ huius qliter bonũ iõ nõ finit:qz est naturale. Tertiũ qd dicit est q in his cõtrarijs fallit regula dyaleticoꝝ:⁊ videt male legisse Aug.regulas dyaleticoꝝ:qz bonũ ⁊ malum nõ sunt cõtraria fm eũ:sed opposita: vt priuatio ⁊ habitus. P etiã si det q opponant vt priuatio ⁊ habitus adhuc nullo mõ hãt pot q malũ sit in codẽ bono qd priuat:qz nullus intellectus capit hoc:qz puatũ nõ est.subiectũ aũt puatõis ⁊ mali est simplr:g augustinus videt hoc male dicere. Solo dicendũ ad hoc q tripler est malũ ⁊ tripler bonũ:⁊ qz bonũ dicit vt habitꝰ ex q cognoscit priuatio distinguat prius bonũ:⁊ ex illo habet distinctio mali.d igit bonũ gratie ⁊ bonũ qd cõuertit subalit cũ ente.⁊ bonũ mediũ qd est ordinabilitas naturerõnalis i gram.primũ bonũ est in gra ⁊ virtute gratũ faciẽte. Scõm cõsequit oẽm naturã in quantũ est natura. Tertiũ aũt spealit ẽ nature q capax est gre:qz illa capacitas hãt habitũ naturalẽ q ordinat ad gram:⁊ b vocat a doctoribꝰ ⁊ scrib bonũ naturale diuisibile p pctm.vnde illud medium bonũ int gram ⁊ naturã cõsiderat dupl'r/sicut oẽ mediũ scz a pte sube in q radicat ⁊ a pte finis quẽ attingit scz gre:dico igit q malũ d etiã tribꝰ modis fm Dyoni.qz malũ nature est ꝗ naturã esse illiꝰ rei cuiꝰ est illa natura:⁊ malũ culpe est ꝗ gram: ⁊ malũ rõnis vel aie est ꝗ bonũ naturale qd est ordinabilitas naturalis ad gram. Dico g ad primũ illoꝝ triũ q obiecta sunt q malũ culpe de q hic loquit opponit in toto bono gre.⁊ iõ in toto puat illud ita q nihil manet de ipo cũ malo.sed idẽ malũ culpe i nullo opponit bono sbe qd cõuertit cũ qliber ente in quãtũ est.⁊ iõ in nullo puat vel adimit ipm.bono aũt medio opponit i illa pte q se hãt ad gram:⁊ nõ in illa q se hãt ad subam i qua radicat.⁊ iõ in illa pte in q opponit ei puat ipm:⁊ nõ saluat cũ ipo:sed in alia pte in q nõ opponit ei priuat ipm/⁊ nũc saluat cũ ipo.sed in alia pte q nũc opponit efficit subiectũ eius sicut subiectũ pot habere puatio qz ex illa pte relinquit a puatõe:⁊ iõ fit q mediũ sequit naturã extremoꝝ.⁊ iõ in illa pte q attingit gram cui opponit malũ culpe/opponit ei malũ ex ea parte q radicat in suba cui nõ opponit relinquit a malo sicẽ subiectũ a priuatõe.Dõm igit ad pmũ q nõ fm eam dẽ rõnem subiectũ est ⁊ oppositũ:sicut ex dictis patet.

Ad aliud dicendũ q toti bono gre opponit malũ:⁊ ideo eã priuat ꝗ nulli parti subalis boni.⁊ ideo nihil de hoc priuat:sed medio bono opponit fm aliqd:et q ad hoc priuat ⁊ fm aliqd non opponit.⁊ ideo quo ad hoc nõ priuat. Ad aliud dicendũ q in lra cõceditur malũ esse bonũ:ꝗ nõ est idẽ pdicatũ ⁊ oppositũ:quia bonũ qd opponit malo est bonũ gratie vel nature qd est mediũ ex ea parte qua attingit bonũ gratie. quod autẽ predicat de malo est bonũ qd cõuertit cũ ente vl bonũ mediũ fm id q radicat in suba rõnali.⁊ iõ non est oppositio fm rẽ:ꝗ fm nomẽ solũ. Ad id qd scõo obijcit dõm q illa solutio ficta est ⁊ bene improbata: sed causa est quã ponit Aug.in lra:scz q ex illa pte ex qua radicat in suba naturale est sicut suba.⁊ iõ cũ nõ opponit nec priuat ex alia parte infinite se hãt ad bonũ.⁊ iõ licet semp elongẽt tm nõ tollit qn maneat potentia boni p adiutoriũ gratie.sed si infinite se hãt ad bonũ gratie tunc pcederet obiectio Ad id qd tertio obijcit dõm q cõtraria dicunt duplicit.s.prie ⁊ large prie sumẽdo cõtraria sic sunt forme cõtrarie ordinate ad subiectũ vnũ.⁊ sic vtrũq cõtrarioꝝ est ens in spẽ pfecta.⁊ hoc mõ malũ ⁊ bonum nõ sunt cõtraria. Large aũt sunt cõtraria que sunt principia cõtrariorũ actuũ ⁊ habituũ:⁊ hoc mõ bonũ ꝓpletũ ⁊ malum sunt cõtraria:qz voluntas cõpleta causa est actus boni p formã gratie ⁊ virtutis ⁊ diminuta volũtas que substat pctõ nõ pot in illũ de se/ꝗ pot i actũ vitij et habitũ virtutis.⁊ b mõ sumit Aug. hic cõtraria.⁊ quo ad hoc vez dicit:⁊ iõ nõ simplr fallit hic regula dyaleticoꝝ.⁊ ideo glosant quidã q nõ fallit:sed videt fallere ⁊ Aug.nõ est sentẽtia fm rẽ:sed que facit qrere verum regule intellectum.

Quid sit peccatum.

Diffinctio XXXV De peccato actuali fm quid addita ⁊ diffinitum.

Post hec videndũ est quid sit pctm. Peccatum est (vt ait Aug.) oẽ dictũ vel factũ vel concupitũ qd fit ꝗ legẽ dei. Idẽ in li.de duabꝰ aiabꝰ. Pctm ẽ volũtas retinẽdi vl cõseqndi qd iusticia vetat. In vtraq assignatõe de actuali pctõ agit ⁊ mortali nõ veniali. Ex pma descriptõe ondit pctm eẽ volũtas mala siue locutio ⁊ opatio praua.i.actꝰ malꝰ tã iterior q exterior.ex alta xo ondit eẽ actꝰ iterior. Volũtas ei (vt i supiorib dictũ ẽ) motꝰ ani est actꝰ iterior est. Amb q i li.d padiso ait: Quid ẽ pctm nisi legꝫ diuie puaricatio:⁊ celestiũ inobedientia pceptoꝝ. g in puaricãte pctm ẽ: ꝗ in mãdãte culpa nõ ẽ.nõ ei psisteret pctm si iter dictio ñ fuisset.nõ psistẽte ãt pctõ ñ solũ malicia: ꝗ etiã xt fortasse ñ eẽt.q nisi aliq malicie fuisset semia: vl subsistere vl emiere ñ posset. Ecce puaricationẽ legꝫ ⁊ inobedientiã diffinit Ambrosius esse peccatum.

Post hec videndũ est qd sit pctm.⁊c.] Hic incipit agere d pctõ/⁊ diuidit i tres ptes:in q rũ prima tangit quid sit pctm diffinitiue et realiter. In secũda aũt determiat vtrũ pctm bẽat rõnẽ pene vl nõ:i dis.xxxvj.ibi [Sciẽdũ est ⁊c]

In tertia querit vtrũ actus pctõꝝ sunt a deo vel nõ. in dist. xxxvij. ibi [Sũt z alij plures, zc.] Pñs autẽ lectio cõtinet ẋtruoꝝ ptes In quarũ prima mgr̃ dat tres diffinitiões de pctõ. In secũda ponit rõnes diuersarũ opinionũ ad quid sit pctm̃ fm rem z substantiã ibi [Quo circa diuersitas hui⁹] In tertia tangit rõnes eoꝝ qui dicunt omne pctm̃ inẋtũ est a deo esse z obijcit ꝓtra eos z soluit ibi. [Quidã aũt diligẽter] In quarta querit cũ pctm̃ sit corruptio boni vtrũ corrũpat bonũ inẋtũ est vel inẋtũ actus est vel inẋtũ pctm̃ est ibi [Põt etiã queri ab eis cũ pctm̃ zc.] z per hoc pater sententia.

Arti. I Vtrũ pctm̃ sit diffinibile z vtꝝ mortale et actuale põt vna diffinitiõe diffiniri.

Ar. ꝓo q nõ

Incidit autẽ dubitatio triplex fm lẋam scz an pctm̃ diffinibile sit z an rõnes ẋs tangit mgr̃ omni pctõ cõueniãt. z tertio de ipis diffinitionib⁹ quas ponit. Videt̃ enim q pctm̃ nõ sit diffinibile q̃cq̃d enim fm cõe nomen sibi positũ nõ est reducibile in aliqd̃ vnũ genus cause primũ ipm nõ põt diffiniri p aliquã cãm pctm̃ est hmõi: g̃ nõ põt diffiniri p aliqd genus cause. Prima patet ex hoc q oĩs diffinitio datur p cãm aliquã. Scõa pbat̃ p hoc q pctõꝝ nulla ẽ forma: sed potius forme priuatio sicut z species. Sil'r cũ nõ habeat materiã nisi circa quã/z illa nõ sit vni⁹ rõnis in pctis nõ pñt diffiniri p illã nec p efficientem qz nõ est causa efficiens pctõ sed deficiẽs nec p finẽ: qz omne pctm̃ ideo pctm̃ est qz ꝓuat finẽ: g̃ nullo modo videt̃ pctm̃ diffinibile. Itẽ quicq̃d diffinibile ẽ diffinitiõe posita ipm aliqd constituit z pfectũ in ordine vniuersi pctm̃ aũt nihil taliũ est: g̃ pctm̃ nõ est diffinibile adminus diffinitiõe positiua. Probat̃ autẽ pma p hoc q oĩs ptes diffinitiõis positiue aliqd cõstituũt in diffinito. Scõa aũt p hoc q ẋuis pctm̃ ordinetur tũ ille ordo est i alio z nõ in pctõ z est ordo extrinsec⁹ q̃ aliquis bene vtit̃ malo ad aliud: qz pctm̃ priuat ordinẽ substantialẽ rei z intrinsecũ vt dictũ est ante finẽ primi libri in questiõe de ordine mali. Si di. q pecatũ sicut z malũ ꝓuatio est z põt diffiniri vt ꝓuatio

20

30

Solo

40

In ẋtũ po nit̃ ratio.

Contra hoc est q admin⁹ nõ est diffinibile diffinitione positiua z affirmatiõis sicut mgr̃ hic diffinit. In cõtrariũ aũt est id q̃ habeat̃ in lẋa. P. omne pctm̃ vt mgr̃ infra dicet habet actũ circa obiectũ determinatũ talis aũt actus diffinibilis est p obiectũ: g̃ peccatũ est diffinibile.

Solutio

Solutio dicendum q pctm̃ mortale z actuale vt dicit mgr̃ põt diffiniri vna diffinitione cõi vtrũ aũt omne pctm̃ possit vna diffininitiõe diffiniri in sequẽti pblematẽ patebit.

Ad primũ.

Ad primũ ergo dicẽdum q per causam efficientẽ z materiã peccatũ actuale z mortale positiue põt diffiniri: licz eam cãm habeat deficientẽ fm cõparationẽ ad formã circũstantiarũ z finẽ boni inẋtũ pctm̃ est tũ habet causam ex intentione operantẽ inẋtũ cõparat̃ actus ad obiectũ z b̃ qualiter sit sup̃ expositũ est in p̃cedenti dist.

Ad 2m

Ad id aũt q̃ obijcit̃ de materia q nõ est vnius rõnis dicendũ q materia ꝓsiderat̃ dupl'r scz in se, put est res q̃dã z sic verũ ẽ q nõ est vni⁹ rõnis cõsiderat̃ etiã vt est flexa ad volũtatẽ z sic accipit rõnẽ finis volũtatis z voliti vel desiderati: p istas tũ duas causas licet actus pctõ diffiniat̃ tũ nõ sufficiẽter diffinit̃ pctm̃ nisi ponatur aliqd in diffinitione q̃ innuat priuationẽ finis z circũstantiaꝝ corruptionẽ vt patet in diffinitiõib⁹ in lẋa positis.

Ad 3m

Ad aliud dicendum q in pctõ necesse est aliquid poni innuẽs defectũ sicut est inobedientia mandatoꝝ vel esse contra legẽ dei vel q̃ iusticia vetat vel hmõi z gratia huius cadit in rõne perfecti z boni ordinis illius qui substantialis est rei: sed gratia actus potest diffiniri vt habitũ est.

Ad 4m

Ad aliud dicendũ q licet ista verba (contra legem) vel (q̃ iusticia vetat) dicantur positiue tamen signãt priuatiões vt habitum est: z ideo diffinitiões in lẋa date ꝓuatiões habent in se in quib⁹ cõpletur ratio peccati licet nõ rõ actus.

Vtrum rationes quas tãgit magister omni peccato cõueniant sic q illis rationibus omne peccatũ definiatur.

Arti. II. B

Secũdo querit vtrũ omne peccatũ diffiniatur illis rõnib⁹ quas ponit in lẋa. Videt̃ autẽ q sic quecũq̃ diuidũt aliqd̃ cõmune diffiniũtur vna rõne data fm nomẽ illũ cõmune q̃ diuidũt. originale veniale z actuale diuidũt pctm̃ in cõmuni acceptũ: g̃ cõuenit eis data in cõmuni de pctõ diffinitio

Ar. ꝓo sic

Itẽ specieb⁹ applicabilis est diffinitio generis: species aũt pcti sunt originale/veniale z mortale: g̃ cõuenit eis diffinitio data de genere. P. omne pctm̃ admit bonũ vt dicit in lẋa: g̃ simil'r omne pctm̃ voluntariũ etiã originale vt dicit Aug. z sup̃ habitũ est in lẋa ergo omne peccatũ cõuenit in causa efficiente z deficiente: cũ igit̃ p illas duas causas p̃cipue diffiniat̃. videt̃ q omne peccatũ diffinibile sit in diffinitiõe vna incõi. Sed cõtra hoc est q id q̃ est ꝓuatio boni tollit in bono bonũ gre z diminuit bonũ nature: sed venia le nõ tollit bonũ gre: g̃ nõ interrũpit etiã bonũ nature: qz sicut sup̃ habitũ est bonũ nature nõ diminuit nisi fm ordinẽ in bonũ: g̃ corruptio boni nõ cõuenit veniali. Itẽ originale est necessariũ peccatũ vt supra habitũ est: q̃ aũt est volũtariũ nõ est necessariũ: g̃ originale nõ cõuenit cũ veniali z mortali in causa efficiẽte: g̃ non põt simul cũ illis diffiniri p illã.

20

30

Arg. in oppositũ ꝓmo

Solo.

Solutio dõm q nõ est vna diffinitio q̃ in cõi possint diffiniri illa genera peccatoꝝ scz originale veniale z mortale sicut pbant due vltime rõnes. Dicendũ igit̃ ad primũ q b̃ est verꝝ de diuidẽtib⁹ genus cõe: sed originale veniale z mortale nõ diuidũt peccatũ vt spẽs genus diuidit: sed sicut per prius z posterius pticipãtia ipm sicut potẽtia z actus diuidũt ens: potentia eam nullã differẽtiã positiuã addit enti sed addit ei modũ tertiũ cuiusmodi diuidit̃ ꝓtra actũ ꝓtra quẽ nõ diuidit̃ ens sed act⁹ diuidit differẽtiã ꝓstitutiuã: z iõ pticipat fm pfectionẽ z ita etiã cũ diuidit̃ pctm̃ p veniale z mortale z originale veniale nõ aliqd addit sup̃ pctm̃ q̃ sit de esse pcti: qz mimũ in q̃ saluat̃ rõ pcti veniale est: sed originale aliquid addit: sed id q̃ addit non est de esse peccati sed pot⁹ facit ad diminutionẽ pcti: addit eam tractũ ex natura z ex necessitate z diminuit peccatũ mortale autẽ addit id q̃ perficit esse peccati eo modo q̃ pctm̃ dici põt pfici: z iõ patz q̃ licet ista tria diuidãt pctm̃ nõ tũ suã essentiã pticipant fm idẽ.

Ad primũ dõm

Ad aliud dõm q nõ sunt spẽs pcti: qz veniale nõ põt esse pctm̃ vel malũ nisi qz disponit ad pctm̃ hoc q̃ admit non bonũ gre vel nature sed pot⁹ bonũ feruoris in actu deuotiõis vel opis boni vel bonũ radicationis in subiecto: z ita patet q nõ ꝓcedit ratio illa.

Ad 3m.

Vtrum diffinitiones peccati q̃s magister ponit in littera sint bene assignate.

Arti. III. L

Tertio querit̃ de diffinitiõib⁹ positis in lẋa z ꝓmo de ista q peccatũ est dictum vel factum vel concupitum contra legem dei. Originale

Cõtra primã definitionẽ ar. ꝓo

autē nō est dictū vel factū vel concupitū cōtra legem
2o dei: g̃ nō est pctm̃ qō falsum est. Jtē omissionis pec
catum non est factum: ergo nō est peccatū/ꝛ hec due
3o obiectiones iacent in lra. Jtem veniale peccatum
nō est p̃ legē dei: q: ḡcād est p̃ legē dei/est mortale pec
4o catū: g̃ veniale pctm̃ nō ē pctm̃ qō falsū ē. Jtē si nō es
set lex dei adhuc esset peccatū: ergo male diffinitur p
5o esse contra legē dei. Jtem quedam sunt mala: quia
ꝓhibita vt cōmestio de ligno scientie boni ꝛ mali/que
dam autem ꝓhibita quia mala/ꝛ illa sunt vere mala:
ergo nō est ratio peccati q̃ sit contra legem dei/ꝛ po
tius ideo ꝓhibet lex: quia est peccatū: ergo male diffi/
3 scōa obj cit primo. nitur peccatū per esse contra legem dei. Objcitur
aūt contra secundā: q: quedā pctā sunt in quib̃ nihil
2o vult cōseq̃ vel retinere: ſz potiꝰ destruere: vt odiū ira
ꝛ invidia: g̃ male diffinit pctm̃ p illa. Jtē singula
ria pctā cōtrariāt ꝓticularib̃ vrtutib̃ ñ igit oē pctm̃
3 tertiā obj cit ꝓprimo. vetat a iusticia: ſz etiā ab alijs vrtutib̃. Objcit aūt
de tertia q̃ est Ambrosij hec. s. pctm̃ est p̃uaricatio le
gis diuie ꝛ celestiū inobediētia mādatorꝫ. Pctm̃ em̃
nō est p̃uaricatio nisi lege posita vt videt velle apl'us
sed ante legē posita pctm̃ est: g̃ accidit ei q̃ sit p̃uarica
2o tio: ꝛ sic male diffinit p̃uaricationē. Jtē nō omis
vrtus est obediētia: g̃ omne viciū vel pctm̃ est inobedi
tia: g̃ male dicit esse inobediētia celestium mādatorꝫ.
Alia diffini tio pcti. Sūt ꝓterea alie diffinitiōes pcti sic illa Aug. pctm̃
Arg. p̃ illā primo. est actus incidēs ex defectu boni. Ex cōtra hanc etiā
objcit: omne em̃ pctm̃ est ex ꝓposito indeterminato:
ꝓpositū aūt determinatū est causa determiata/ꝛ qō a
causa determiata nō incidit: g̃ pctm̃ nō incidit: g̃ pec
Solo Questiūcla catū nō est incidēs actus. Jtem si dicat incidens ex
Solo Obiectio defectu boni. querat ex cuiꝰ boni defectu incidat. Si
Solo Obiectio dicas q̃ ex defectu boni in creati/tūc videt q̃ oīs actꝰ
Alia diffini tio pcti. nature sit pctm̃. Idē sequit si incidit ex defectu boni
gre. Si aūt dicat incidere ex defectu finis boni: vi
det esse indifferens omne peccatū cum illud nō habeat
finem ꝛ tū factū est Sunt ꝛ alie diffinitōes pcti sic
Alia illa quā ponit Augu. q̃ pctm̃ est sprero incōmutabili
bono reb̃ mutabilib̃ adherere. Jtē Aug. Pctm̃ ē
Questiūcla appetere q̃ xp̃s ꝓhēpsit: vl' fugere q̃ xp̃s sustinuit. Jtē
Aug. Pctm̃ est corruptio modi spēi ꝛ ordinis. Jtē
pctm̃ est meritū pene: quere g̃ penes q̃d sumat differ
rētia istarū diffinitionū. Jtē cū sit malū culpa: pec
catū macula: vitiū ꝛ reatus penes quid ista differūt.
Solo Solutio dicēdū q̃ sicut magister dicit i lra in hijs
diffinitiōib̃ nō diffinit nisi mortale peccatū q̃d etiam
solū simpl'r est peccatū. tres aūt ille diffinitiōes q̃ sunt
in lra sumunt penes triplicē cōsiderationē peccati ita
Prima. q̃ prima sumit penes substantiā pcti per cōparatio
nē ad difformitatē que in quā substātia subjcit diffor
mitati: illa em̃ est dictū vel factū ꝛc. ꝛ difformitas im
2a portat p̃ hoc q̃d dicit cōtra legē dei. Scōa aūt sumit
per causam efficientē peccati per cōparationē ad rōnē
difformitatis: volūtas em̃ ꝓsequēdo ꝛc. causa est oīs
peccati. vetatio autem iusticie ratio est deformitatis.
3a Tertia sumitur penes cōtrarietatē ad legem regulan
tem nos in bona vita. hoc em̃ est lex diuina ꝛ celestia
4a mandata. Quarta autē diffinitio Aug. datur de pec
cato fm q̃ habet rationē mali: quia sic nō est intentio
5a sed incidit vt sup̃ habitū est ex defectu boni. Quinta
vo sumit per auersionē summi boni ꝛ cōuersionē in
debitā ad bonū cōmutabile. hec ſz sprero incōmuta
bili bono ꝛc. ita q̃ spernere dicatur generaliter p eo
qō est nolle adherere/ꝛ adherere dicat adhesionē frui
tionis. Sexta vo sumitur per defectū exemplaris re 6a
gulantis nos in vita: xp̃s enim exemplū nobis dedit 7a
vt quēadmodū ipe fecit ita ꝛ nos faciamus. Septi- 8a
ma sumit penes effectū peccati i bono nature. Octa- Ad obiectō p̃ima dis
ua sumit per cōparationē peccati ad reatū. Ad id
ergo qō objcitur contra primā dicendū q̃ hic nō dif
finitur originaliter fm magistrū. vel aliter dicendū
q̃ est originale originans/ꝛ hoc est actuale peccatum
adē/ꝛ de illo tenēt dicte diffinitōes ꝛ est originale ori
ginatū/ꝛ hoc cōsideraṫ dupliciter ſz in se ꝛ sic nō re
nent iste dicte diffinitiones ꝛ in sua causa prima/ꝛ sic
est dictum vel factum nō q̃ ꝓprium sed q̃ alienū: quia
primi parentis sic etiam supra habitū est qō est volun
tariū volūtate remota ꝛ nō ꝓpinq̃. Ad aliud dōm Ad 2m
q̃ fm ꝓbabilioṙē opionē doctorꝫ nullū ē pctm̃ omissi
onis qō nō habeat aliquē actū sicut etiam dicitur in
lra. Obmittere em̃ id de quo nunq̃ est cogitatio nec Nota de pctō omissionis.
voluntas est priuario pura/ꝛ nō dicit aliquid qō sit a
nobis. vñ omissio fit duob̃ modis ſz cū in rpe omis
sionis voluntas est de cōtrario sicut in rēpore necessi
taris nō subuenīēs miseris non vult subuenire ꝛ vel
le non subuenire dicit actū voluntatis/ꝛ gratia hui⁹
efficatur pctm̃ concupitū contra legem dei: licet autē
hec opinio sit celeberior tamen alij sunt qui dicunt q̃
dictū ꝛ factū ꝛc. accipit cōiter ad dictū ꝛ nō dictū fm
legē ꝛ ad factū ꝛ nō factū fm legē Scōs modꝰ est aī
rēpus ipletiōis mādati vult aliquid qō nō pōt stare
cum impletiōe mādati vt ille qui tenet surgere ad ma
tutinas ante tempus surgēdi vult se inebriare vel ni
mis inordinate vigilare cum qua voluntate non pōt
esse impletio debiti ſz q̃ surgat ad maturinas. Si Questiūcla
autem queritur de hoc quare vocetur omissio cū omne Solo
peccatū fm hoc omissio aliqua sit: dicendū q̃ ideo vo
catur omissio quia obmittit actum qui est in peccato:
licet alio actu cōmittat. Ad aliud dicendū q̃ venia Ad 3m
le non est peccatū simpliciter: quia peccatū per prius
ꝛ posterius predicatur de veniali ꝛ mortali vt prius
habitum est: sed veniale proprie est inter legem ꝛ dis
positio ad id quod est contrariū legi/ꝛ sic indirecte cō
tra legē dei est. Ad aliud dicendū q̃ lex dei cōmu- ad 4m ꝛ 5m
niter sumitur ad legem interiorem ꝛ exteriorem ꝛ si
cut rectum est ante curuum: quia est iudex sui ꝛ obli
qui/eo q̃ recto ipsum cognoscimus vt dicit phs ꝛ ob
liquum. ita lex dei sic cōmuniter sumpta est fm ratio
nem iudicium omnis actus curui/ꝛ sic fm rationem
ante peccatum/ꝛ omne peccatum est peccatū per hoc
q̃ discordat ab ea/ꝛ hoc modo intelligitur qō poni
tur in tribus diffinitionib̃/ꝛ sic planum est q̃ omne
malum eo malū est: quia est contra legem dei sic sum
pram/cum malicie ratio sit discordantia ad rectitudi
nem legis/ꝛ hoc modo cessant ille obiectiones que fi
unt de hoc q̃ quedā sunt prohibita: quia mala ꝛ que
dam mala quia prohibita. Ad id quod objcitur de Ad oba 2a cūdā ad 5a
secunda diffinitione dicendū q̃ omnia huiusmodi po
sita vt in sequēti distinctione patebit: procedunt a vo
luntate aliquid consequēdi: ꝛ ira destruunt alienum
vt consequatur vel retineant proprium/ꝛ sic de illis Ad 3m
etiam tenet diffinitio. Ad aliud dicendum q̃ iusti
cia dicit hic generaliter totus ordo rectitudinis que
cōtinetur in lege naturali/ꝛ scripta ꝛ nō ponitur pro
speciali virtute/nec etiam ponit pro generali virtute
que iusticia generalis vocatur: sed potius pro regu Ad obam 3a
la vite contenta in lege naturali et scripta. Ad hoc ētis adpta
quod objcitur de tertia dicendum q̃ lex sumitur cō

munitur vt hitū est/ꝛ sic ꝑuaricationē esse nō est pctm̄ sed est potius pcti rō:ꝛ ro bn̄ diffinit ꝑ ꝑuaricationē.

Ad 2m Ad aliud dōm q obediētia accipit dupl'r.s.p spēali virtute ꝛ hec est volūtas implēdi mādatū: qꝛ mādatū est ꝛ de illa obediētia ꝛ inobediētia tenet obiectio. Aliter dicit obediētia general'r ꝓpletio eiꝰ qd est mandatū nō qꝛ mādatū/ꝛ sic oīs virtus ꝓpler mādatū ꝛ cadit sub obediētia in generali dicta/ꝛ huic opponit in obediētia general'r sumpta q̄ est oē pctm̄/ꝛ hoc nihil aliud est q̄ nō impletio mādati q̄ fit in omi pctō/ꝛ sic

Ad oba ꝗ quartā accipit in definitiōe Ambrosij. Ad id qd obijcit de q̄rta dōm q illa diffinitio dat de pctō fm rōnē mali ꝛ de illo ꝓbatū est vt .s. q nō est a volūtate vel ꝓposito nec bꝫ cām: sed potiꝰ incidit ex defectu boni ꝓmi a

Ad obiectū contra hoc. quo deflectit in actu pctī fm q bꝫ pctm̄ cām deficientē vt sup̄ est oppositū. Et hoc qd obijcit nihil valet: qꝛ natura nō deflectit deflectibil'r a bono ꝓmo licet per actū volūtatis nō semp cōuertat: deflecti eīm est exire ab ordine q̄ est ꝓncipiū primi monētis cōtinue ad fi-

Ad alias definitiōes nē q̄ idē est cū ꝓmo vt supiꝰ est dictū. Per b̄ patꝫ solo de incidēti, reliq̄ aūt diffinitiōes explanate sunt in ꝓncipio lectiōis huiꝰ ꝓbleumat]. Ad vltimū dōm q

Ad questiū culā cū obiectis. pctm̄ magis respicit actū malū aūt deformitatē ꝛ culpa ꝗrietatē ad gratiā macula, aūt infectionē imaginis vtiū aūt depꝛauationē naturaliū ꝛ reatus dicit obligationē ad penam.

Diuersorum sententias de peccato ponit.

Quo circa diuersitatis huius verboꝝ occasione: de pctō plurimi diuersa senserūt. Alij vo dixerūt voluntatē malā tm̄ esse pctm̄: ꝛ non actus exteriores. Alij volūtatē ꝛ actus: alij neutrū dicētes oēs actus esse bonos ꝛ a deo

a Job.1. ꝛ ex deo auctore esse: malū autē nihil esse: vt ait Aug. sup Job. Oīa ꝓpm̄ facta sunt ꝛ sine ipo factū est nihil. i. pctm̄ qd nihil est ꝛ nihil fiunt heies cū peccāt. Supra etiam dixit Aug. q malū est priuatio boni vel corruptio boni: q etiā in li. lxxxiij. q. ait. Sūmū malum nullum modum habet: caret enim omi bono At modus aliq̄d boni est: nō igit est: qꝛ nulla specie ꝓtineꝯ: totū q̄ hoc nomē mali de specici priuatiōe repertū est. Itē in dogmatibꝰ ecclīasticis dicit malū vel maliciā non esse a deo creatā sed a diabolo inuentā: q ipe bonus creatus est. Idem etiā in libro cōtra manicheos qd sit pctm̄ ostendit dicēs: Peccare qd aliud est nisi ī veritatis ꝑceptis vel in ipa veritate errare. qd si nō volūtate faciūt: peccatores iniuste iudicant. Quid g̃ in hac tāta varietate tenendū? quid ve dicendū?

Vera snia de pctō ponitur.

Sane dici potest ꝛ libere tradi debet: peccatum esse actum malū interiorē ꝛ exteriorē. s. malā cogitationē locutionē ꝛ operationē: ꝑcipue tamen in voluntate consistit peccatum ex qua tanq̄ arbore mala procedunt opera mala tanq̄ fructus mali.

Vtrū mala volūtas tm̄ sit pctm̄ ꝛ nō exteriores actus aut volūtas ꝛ exteriores actus simul: aut sit dicēdū q oīs actus sunt boni ꝛ a deo auctore. Arti. IIII. D

D Ende querit de hoc qd dicit ibi [Quo circa diuersitatis huiꝰ ꝛc.] Querit eīm q̄ sit rō diuersitatis harū opinionū. Et ad hoc dōm q ꝓma opinio determinat de pctō fm cām pcti: ꝛ qꝛ hec est ꝓma volūtas actualis interiorī dicebat voluntatē tm̄ esse pctm̄. Scda aūt ꝓsiderauit pctm̄ vel malū fm rōnē subiecti ꝛ ex pte actus ꝛ qꝛ malicia fundat tam in actu interiori q̄ exteriori: ideo dixerūt tā interiores actus q̄ exteriores pctm̄ esse. Tertia autē opinio ꝓsiderauit malū fm rōnē mali vel pctī: ꝛ qꝛ illa rota ꝓsistit in ꝑuatiōe: ro dicūt pctm̄ oino nihil esse Solutio

Vtrū malum in toto potest absumere bonum naturale. Arti. V. E

D Ende querit de hoc qd dicit ibi [Malū aūt nihil esse vt ait Aug. super Job. ꝛc.] s. a. Hra aūt huius duo remāserūt querēda de malo. s. vtrū ipm̄ in toto possit absumere bonum naturale ꝛ vtrū malū sit diminuibile in eo q est malū. Ad pri Arg. ꝓmo. mā sic oē qd cōsumit fm ptē ꝓportionata toti si multiplicet cōsumēs ipm̄ in toto cōsumet bonū naturale a malo cōsumit, sic g̃ si multiplicet malū bonū naturale i toto ꝓsumet Itē i Niere. legit Filij mēpheos ꝛ 20 taphnes cōstupꝛauerūt te vsq̄ ad verticē: verter aūt sūmū est: g̃ dederūt vsq̄ ad sūmū mali. summū aūt mali nihil habet, de bono: g̃ in toto pōt consumi bonū naturale. Ad b qdā antiq̄ꝝ dicere voluerūt q bonū naturale diminuit sic diuidit cōtinuū. si eīm diuidat ꝓtinuū fm ptes ꝓportionatas toti stat diuisio ꝛ finit ꝓtinuū vt dic phs. si aūt diuidat fm ptes habētes rōnē totius cū ꝓtinuū sp̄ sit diuisibile nūq̄ stabit diuisio/eo q nulla diuisionū diuidit formā cōtinui a materia ꝓtinui: ita dicūt q ꝓmū pctm̄ tollit aliq̄tā ptē naturalis ꝛ scōm nō tantā ꝑ eq̄litatē sꝫ diuidit a residuo aliq̄tā vt ꝓmū/ꝛ diuidit residuū in rōne totiꝰ. vñ si ꝓmū diminuit cētesimā scōm diminuit cētesimā residui ꝛ sic deinceps Sꝫ ꝗ b obr qꝛ cū ī scdo pctō minꝰ Arg. in contrariū ꝓmo fortē sit ad resistēdū naturale bonū q̄ in ꝓmo/ꝛ scōm pctm̄ sit eq̄le ꝓmo tūc agēs eq̄l'r in minꝰ forti agit minus ꝛ ī magis forti agit pl' qd est ꝗ intellectū. Itē 20 ponamꝰ q fm scōm ꝛ deinceps pctā sint maiora q̄ ꝓmū aut g̃ tollūt pl' in q̄ntitate de bono naturali aut minus. si plus tūc necessario fieret bonū naturale qd negat fieri posse Aug. si minus ergo fortius agens in resistendo debiliori facit minus q̄ debilius agens in resistente fortiori qd iterū est ꝓtra intellectū. Solutio fm sup̄ dicta dicendū q nunq̄ finit bonū naturale/ꝛ tm̄ bene concedo q maius pctm̄ plus tollit ꝛ minus tollit minus/ꝛ huiꝰ causa sup̄ tacta est: qꝛ ex pte illa q̄ est subiectū nō ꝓtrariat. ex parte aūt altera qua se habet ad actū ꝛ ad bonū corrūpit a malo ꝛ est contrariū ei: sed ex pte illa potētia est in infinitū licet finitū sit fm eē vt .s. dictū est ꝛ bn̄ ꝓcedo q nulla est solo posita in opponēdo: ꝛ ꝑ b patꝫ solo ad totū. Solo.

An malicia sit diuisibilis vel intēsibilis. Arti. VI. E

Ecūdo q̄rit vtꝫ malicia sit diminuibil? Videt aūt q sic: qꝛ vnꝰ dā minꝰ bonꝰ q̄ alꝰ g̃ a silli vnꝰ dꝛ miꝰ malꝰ q̄ alꝰ eo q malicia ē diminuibilis. Sꝫ ꝗ oppositū malicie causatiuū ē ꝛ hec nō est arg. pꝰ q sic 20 q nō.

20 diminuibilis: ergo nec malicia. Item malicia non
habet cōtrariū nisi gratiā/ & hec nō diminuit eam: sed
30 in toto tollit: ergo nō est diminuibilis. Item mali
Solutio cia priuatio est & priuationes nō augent nec diminuū
tur: ergo nec malicia. Solutio malicia accipit du
pliciter scz fm subiectū in quo substantificat & hec est
actus vel habitus vel dispositio relicta ex habitu & ex
parte illa pōt intendi & nō diminui/ & hoc est ideo: qz
in nobis est facere peccatū & inducere malū habitum
sed nō est in nobis mouere eū ab anima vel diminue
re cum inductus est sed per gratiā amouet & nō dimi
nuit/ reliquie tamē possunt crescere & detrescere. pōt
etiam considerari ex parte deformitatis que priuatio
est/ & sic nō diminuit nec auget & quo ad primū proce
dit obiectio prima & due obiectiones secūdo facte. vl
tima aūt procedit penes secundā considerationē mali
cie: & ideo patet per hoc solutio ad totum.

Traditio quorundam qui dicūt voluntatem malam et actū inquātum sunt esse naturas et ideo bona: inquātū vero mala sūt esse pctā

Quidam autē diligenter attendentes verba
Augu. quibus supra & in alijs scripture locis
vtit: nō indocte tradūt volūtatē malā & act⁹
malos inquātū sunt bona esse: inquantū vero
mala sunt peccata esse: qui voluntatē & actū
quēcunq; bonam dei naturam esse dicunt: in
quantū actus est vel voluntas: & ex deo au
ctore esse: inquantū vero inordinate & cōtra le
gem dei sit: & fine debito caret peccatū est: et
ita inq̄tū peccatū est: nihil est. Nulla enī sub
stantia est nulla natura est.

Auctoritatibus probant voluntates & actus omnes esse bona inquantū sunt.

Qd autē voluntas omnis & actio bonū sit in
quantū est: ex eo probāt qd ait Aug. in li. de
lxxxiij. q̄stionib⁹. Deus boni tantūmodo cā
est quo circa mali auctor non est: quia oīum
que sunt auctor est: que inquantū sunt in tīn
bona sunt. Idem probans nihil casu fieri in
mundo ait in eodē. Quicqd casu fit: temere
fit: quicqd temere fit: nō fit dei puidētia. Si
ergo casu aliqua fiunt in mūdo: nō puidētia
vniuersus mūdus āministrat. Si nō puiden
tia vniuersus mūdus āministrat: aliqua na
tura vel substātia est que ad opus puidētie
nō ptinet. Omne autē qd est inquantū est bo
nū est. Summū enī est illud bonū: cuius par
ticipatiōe sunt cetera bona: & omne qd muta
bile est: nō p se: sed boni illius pticipatiōe in
quantū est bonū est: qd diuinā etiā puiden
tiam vocam⁹. Nihil q̄ casu fit in mūdo. His
testimonijs innituntur ad ostēdendū omne qd
est inquātū est: bonū esse. Unde idem Aug.
in primo li. de doctrina xpiana ait: Ille sūme
ac primitus est qui oīno incōmutabilis est: &
cetera que sunt nisi ab illo esse nō possunt: et
intantū bona sunt inq̄ntū acceperūt vt sint.

Quid ex predictis sequatur.

Ex predictis colligitur atq; infert: qz si mala
volūtas & mala actio est: inq̄ntū est bona est
Sed quis est qui diffitet malā volūtatē esse
& malam actionē? Mala ergo voluntas siue
actio inquātū est bonū est: & inquantū volū
tas est vel actio bonū similiter est: sed ex vi
tio mala est: qd vitiū a deo nō est: neq; aliqd
est. Qd Aug. notasse videtur in libro. lxxxiij.
questionū dicens: Vitium est voluntas quo
est homo deterior: qd vitiū longe abest a vo
luntate dei: vt ratio docet. Ex hoc loco pro
bant voluntatē inquantū vitiosa est: nō esse
a deo & inquantū vitiosa est: peccatū est. Et
peccatū est (vt aiunt) inquantū nō habet or
dinem nec finem debitum: ita & actio inquan
tum ex malo procedit & ordinem non habet:
& ad malū tendit.

Alia probatio q̄ omnis actus inquantū est: bonus est.

Item & aliter pbat omnē actū interiorē vl ex
teriorē inq̄ntū est esse bonū: qz nō esset actus
malus si esset res bona: qz nō est aliq̄ res ma
la nisi eadem res bona sit. Vñ Aug. in ench.
Omis natura bonū est: nec res aliq̄ mala esset:
si res ipa q̄ mala est: natura nō esset. Nō ergo
pōt esse malū nisi esset aliqd bonū. Qd cū di
ci videat absurde: cōnexio tū ratiocinatiōis
nos cōpellit hoc dicere. Ex premissis testimo
nijs asserunt omnes actus inq̄ntum sunt: esse
res bonas: nec aliqd esse malū id est peccatū
nisi idem q̄ fm aliqd bonū sit: & omniū q̄ sūt
inq̄ntū sūt deū auctorē p̄dicāt: & ei⁹ volūtate
oīa esse q̄cūq; sūt q̄ inq̄ntū sunt nature sunt.

Obiectio cōtra illos q̄ dicūt oēs actus inquantū sunt esse bonos.

Quibus opponitur. Si omnia que sunt inq̄n
tū sunt: bona sunt & nature sunt: ergo adulte
riū & homicidiū & similia inquātū sunt: bona
sunt et nature sunt & deo volēte fiūt. qd si est:
tū illi q̄ faciunt illa: bona agūt: qd penitus
absurdū est. His vero sic illi respondēt: Dicūt
equidē adulteriū: homicidiū & hmōi nō sim
pliciter actus denotare: sed actuum vicia.
Actusq; ipos adulterij & homicidij inq̄ntū sūt
vel inquantū actus sunt a deo esse & bonas
naturas esse: sed nō inquantū adulterium et

homicidium sunt. Et ideo non sequi dicunt: si actus qui homicidia ⁊ adulteria sunt a deo sunt: ꝗ homicidia ⁊ adulteria a deo sunt.

Alia illoꝝ oppositio cõtra eosdem

Item aliter eis oponiḱ. Si aliq̃d nõ est malũ qd nõ sit natura vel res bona quõ ergo peccata sunt nõ credere in deũ: nõ ire ad ecclesiam ⁊ hmõi: cum ista nõ sint nature: ĩmo oĩno non sint: Non est eĩ aliq̃d vel res aliqua non ire ad ecclesiam: vel non credere ⁊ hmõi. Ad qd dicũt his atq̃ hmõi dictionib⁹ que videntur priuatiões simplr notare ⁊ nihil ponere quia pnegationẽ dicunt vere aliqua poni actusq̃ per eas significari. Mõ credere eĩ in xpm in credulitatẽ dicũt: ⁊ noĩe incredulitatis malum mẽtis actũ significari. Ita etiam cũ dicitur nõ ire ad ecclesiam malũ est: ⁊ nõ euntis cõtemptus significaḱ. i. volũtas mala vel ꝓpositũ: hoc est eĩ decliare a bono ⁊ ideo malum est: sicut econnerso declinare a malo bonũ est. Sicut ergo declinatio a malo aliquid ponit. s. voluntatẽ ⁊ ꝓpositũ vitandi malum Mõ eĩ põt esse bonũ qd oĩno nihil est: ita declinatio a bono qd est significat. s. voluntatẽ ⁊ ꝓpositũ mali. Et fm hoc vera est ⁊ generalis illa pctĩ mortalis descriptio quã supra posuit Aug. scz pctũ est dictũ ⁊c.

Arti. VII. B

An oĩs actus sit a deo tã bonus q̃ malus.

Arg. primo ꝓ pma gte primo sic

DEinde queriḱ de hoc qd dicit ibi [Quidã vo diligenter attẽdentes ⁊c.] Et hec est famosa q̃stio vtrũ oĩs act⁹ sit a deo/ ⁊ licet altera ps ꝓtineat ad distinctionẽ xxxvij. tĩ vt meli⁹ elucescat disputabiḱ hic vtraq̃ ps. Et opponiḱ ꝓ ista opiniõe sic dare elemosynã põt fieri bñ vel male ĩ set ḡ est indifferẽs vel bonũ in genere. Omne aũt qd est bonũ siue in genere siue aliter est a deo. nesciaḱ ḡ hec circũstantia q̃ est dare elemosynã ꝓter vanã gloriã tũc est pctũ: ḡ si tũc actus nõ est a deo idẽ actus nũero põt esse a deo ⁊ põt non esse a deo qd est impossibile. Itẽ materia vna nũero sub ꝑuatõe ⁊ forma/ illud igiḱ qd est causa ei⁹ fm substantiã q̃ substat forme est ⁊ causa eius fm eandẽ substantiã qua substat ꝑuationi. actus autẽ ad formã boni ⁊ priuationẽ mali se haber sicut substãtia materie ad formã ⁊ priuationẽ: ḡ id qd est causa act⁹ q̃ substat priuatiõi malicie: ḡ oĩs actus est a cã vna que est de⁹. Itẽ idẽ actus bene ⁊ male põt fieri: si ḡ cũ male fit substantialr agiḱ de alio ꝑncipio q̃ est de⁹ ⁊ cũ bene fit substantialr agiḱ a deo: ḡ idẽ ꝓ substãtiã agiḱ substantialr a deo ⁊ nõ agiḱ a deo qd est ĩpossibile. Itẽ bona ⁊ mala actio cõueniũt in genere actionis: ḡ necesse ẽ ꝗ cõueniãt in aliq̃ vno qd causat actionẽ illã: hoc aũt nõ est nisi de⁹: ḡ oĩs actio bona ⁊ mala est a deo. Itẽ Diony. vult ꝗ malũ nõ est nisi in bono si est ḡ malũ est in actiõe actio erit necessario bona sed omne bonũ est a deo: ḡ actio q̃ substat malicie in peccato est a deo. Item quicq̃d est causa cause est causa causati: sed deus est causa li. ar. siue volũtatis. voluntas autẽ est causa actionis male: ergo deus est causa actionis que est mala. Item omnis effectus vnus qui cõmuniter inueniḱ in diuersis reduciḱ necessario ad vnũ genus cause diuersoꝝ illorũ: quia vnum non causatur nisi ab vno: sed entitas est effectus inuentus in bona ⁊ mala actione ⁊ multis alijs ⁊ est vnus effectus: ergo oportet ꝗ reducaḱ in vnã causam respectu omniũ illorũ in quib⁹ inueniḱ. Cõstat autẽ ꝗ in alijs reduciḱ in ens primũ sicut in cãm: ḡ ⁊ in istis reduciḱ in causam eandẽ. Item constat ꝗ volũtas est causa male actionis: considereḱ ergo ipa actio fm substantiã scz cõuersio volũtatis ad cõmutabile bonũ ꝓ op⁹ ista actio sic considerata aut egrediḱ a volũtate fm ꝗ est causa deficiens/ aut fm ꝗ est causa efficiens. Constat autẽ ꝗ nõ fm ꝗ est causa deficiens: quia sic nihil nisi deficiens egreditur/ aut ipa volũtas est causa prima huius actus qui haber esse per substantiã actus terminati ad materiã boni cõmutabilis/ aut ipsa est causa substãtialis peccati mouẽte eam. Si primo mõ ergo volũtas esset causa prima alicuius entis: quia primũ est ante qd non est aliud ⁊ hoc est hereticũ. Si autẽ secũdo modo cum ante voluntatẽ in ordine causẽ nõ sit nisi prima causa/ actus ille fm substantiã egrediḱ a causa prima/ ⁊ sic iterũ redit ꝗ omnis actio est a deo. Item detur ꝗ volũtas illa sit causa actus. cũ igitur nõ faciat eum de materia oportet ꝗ reducat eũ de nihilo: ergo voluntas est porẽs aliquid creare qd absurdũ est. Item exẽplis superius de malo inductis ꝓbatur idem: licet eĩ peccatum in parte incidat quãdoq̃ ex iniquitate materie/ tamen quicq̃d forme inducitur in monstro totũ effluit a virtute informatiua: ergo a simili licet defectus malicie incidat in actu voluntatis tamen quicq̃d entitatis haber totũ est a causa prima omnia mouẽte. Idem ꝓbatur per motũ solis qui mouet vires naturales circa quarũ opera multiplices accidũt defectus ⁊ tamẽ quicq̃d est ibi informatiõis totũ est a virtute solis nõ errãte. Item de claudicatiõe quicq̃d eĩ est ibi gressus totum est a virtute mouẽte tibiam sine errore: deuiatio autẽ a recto causaḱ a tibie curuitate q̃ nihil est sicut nec aliquid est curuitas tibie: ergo a simili sic etiã est in deo mouẽte libe. arbi. in actu mali. Itẽ hoc accipiḱ ex verbis Ansel. dicit eĩ ꝗ audacia est dicere aliq̃d esse ens qd nõ sit ab ente ꝑmo: ḡ videḱ ꝗ alia opinio sit ꝑsumptio vel heresis. Itẽ Ansel. in li. de ꝓsciẽtia ⁊ libe. arbi. Omnis q̃litas ⁊ oĩs actio ⁊ quicq̃d haber essentiam a deo a quo est oĩs iusticia ⁊ nulla iniusticia facit igiḱ omnia opa iusta ⁊ iniusta ⁊ bona ⁊ mala in bonis que sunt ⁊ que nõ sunt bona in malis q̃ sunt sed nõ q̃ mala sunt ex hoc patet ꝗ mala actio in eo ꝗ habet de esse a deo est. Item Ansel. ibidem. In pctõ quoq̃ nihil qd aliquando iustũ est nec est aliud q̃ voluntate ⁊ potestate quã deus dat in quantũ est bonũ ⁊ a deo est ꝗ tũc quãdo rectũ ⁊ iustum est bonum est: quãdo vo nõ rectũ est hoc solo ꝗ nõ rectũ est malũ est. Ex hoc accipitur ꝗ malum non est nisi priuatio ⁊ substãtia actus in eo ꝗ est, bona ⁊ a deo est accipiḱ ex actu cayphe qd ĩ veritate mala intentione exercitus est: ⁊ tamẽ a spiritusancto dicitur ꝓpheta esse/ ⁊ hoc non potuit esse nisi actio esset a deo. Sed cõtra obijcitur ꝓ altera parte quia sup illud Rom. 3. Si autem nostra iniquitas iusticiã dei cõmẽdat (dicit Fulgentiu⁹) illi⁹ rei de⁹ est vltor: cui⁹ nõ est actor. hec aũt res nõ est nisi actio mala: ḡ actio mala nõ ẽ a deo. Itẽ sup illd. 1. Cor. 8

Cayphas a spũsctõ prophetauit.

Arg. 2o loco ꝓ altera opinione et pte q̃stionis primo.

Idolũ nihil est in mũdo. dicit glo. q̃ materiã deꝰ creauit: sed stultitia hoim formã dedit. Si ḡ forma idoli pōt esse ab hoie nec a deo etiã actus malus pōt esse ab hoie sine deo. Itē quicq̃d facit deus vult fieri: sed deus facit actũ fornicatiōis: ḡ vult fieri actũ fornicationis qd̄ est absurdũ: qz nō punit aliquẽ p eo q̃ facit qd̄ vult sed potius p̄miat ipm. Item quicq̃d facit deus est bonũ: sed facit actũ fornicatiōis: ḡ est bonus qd̄ est absurdũ z hereticũ vt videt. cum dicat Aug. q̃ actus fornicatiōis non pōt bñ fieri. Itē facit bonũ qd̄ mouet potentiã ad bonũ. si ḡ mouet etiã potentiã in actu malo equal'r opat bonũ z malũ: nō ḡ vnũ p̄miabit z alterũ condẽnabit. Itē coadiuuas ad furtũ z ministrãs vires z ille q̃ furat sunt vituperabiles: sz cooperãs z cõtinẽs potẽtias z mouẽs eas est coadiuuans in malo cũ malũ sit. Cũ igit deꝰ sic opet videbit alicui equal'r fieri vituperabilis sicut malefaciẽs qd̄ est absurdũ. Itē actus nō causat nisi fm q̃ est in actu/ z nō fm q̃ est in potẽtia in genere vel intellectu: actu aũt nō est nisi substratꝰ malicie: ḡ nō causat ab aliq̃ nisi substratꝰ malicie. Si ḡ causat a deo causabit fm q̃ est malicie substratꝰ: hoc aũt falsũ est: ḡ actꝰ malꝰ nō est a deo. Solo antiq̃ circa hãc q̃stionẽ vt ptz in lr̃a duoꝫ modis opinabant. q̃dã em̃ dicebãt volũtatẽ p se sufficere ad actũ malũ sz nō ad actũ bonũ vel indifferentẽ z dixerũt ex b nō sequit duo p̄ncipia esse: qz volũtas p se agit actũ malũ tm̃ ipa nō est a se. in eo aũt q̃ est p̄mũ p̄ncipiũ exigit q̃ sit a se z agat a se. Rō aũt potiꝰ ipoꝝ fuit q̃ actꝰ malus nō agit nisi fm q̃ est: sed in genere vel sine malicia exñs nō est nisi in potẽtia z fm intellectũ: ḡ nō agit b modo. Est aũt actus malꝰ actual'r cõiunctꝰ malicie: ḡ agit fm q̃ est malicie coniũctus. hoc aũt modo nō agit a deo: ḡ actus malꝰ nō est a deo. z hec opinio obtinuerat plures antiquoꝝ. Quia vo moderni viderũt q̃ pfectius est agere q̃ esse viderũt q̃ id qd̄ non est a se nec pōt a se manere in esse multo minꝰ pōt agere a seipo z cũ actꝰ malus fm cõuersionẽ ad materiã sit simpl'r actus egrediẽs a potẽtia actiua pfecta fm naturã: iõ ꝓcluserũt q̃ nō egredit ab ea nisi fm q̃ mouet a cã prima aliq̃n seqret duo p̄ncipia esse: z hec est cã q̃re z alia opinio fere cessit ab aula/ z a multis modernoꝝ reputat hereticã. sustinẽdo igit istã opinionẽ soluendũ est ad obiecta p ordinẽ

Juuenalis. Nullũ numen abest si sit prudẽtia sed te Nos fecimꝰ fortuna deam celoq̃ locamus.

Solutio Pria opio

Opio 2a et sanior est

Ad primũ.

Ad primũ dōm q̃ actꝰ malus dupl'r refert ad p̄ncipiũ efficiẽs sez cõcretꝰ malicie/ z sic nō refert nisi ad volũtatẽ q̃ est p̄ncipiũ efficiẽs z deficiẽs: sed vlterius nō refert in deũ/ z sic est res z hoc mō loquit Fulgentius. Alio mō refert ad p̄ncipiũ efficiẽs fm id qd̄ habet de esse z b mō refert in deũ vt p̄ncipiũ efficiens.

Ad 2m

Ad aliud dōm q̃ est forma artis in idolo/ z est forma opiniōis q̃ nō est nisi in stultitia hoim sicut forma numis crediti in esculapio/ z hec nō est in re sicut chymera vel tragelaphus z hec nō est res/ z de hac loq̃t glo. z iõ non sequit q̃ res aliq̃ sit q̃ nō sit a deo. Ad aliud dōm q̃ est volũtas signi qd̄ est opatio z b modo vult deꝰ actũ fieri sed nō malũ actũ vt patet ex predictis. Est etiã volũtas bñplacita z hoc mō nō vult deꝰ fieri malũ actũ nec etiã vult nō fieri sicut ptz ex disputatis sup finẽ primi. Ad aliud dicendũ q̃ quicq̃d est actu bonũ est p naturã actꝰ sed non est bonũ bonitate moris q̃ est ex relatiōe ad finẽ. Sed aũt obiicit q̃ volũtatis ẽ referre actũ ad finẽ malũ z referre ẽ aliq̃d agere z cum illa relatio nō sit a deo ḡ aliq̃s actus nō est a deo. Dicendũ q̃ hec relatio nō est nisi in relatiuis

Uide supra Juuenalẽ.

Ad 3m

Ad 4m

Obiectio

Solo

habitudo ex pte actus est ens z a deo ex pte aũt finis est priuatio sicut z finis malus est ideo quia nō habet finẽ bonũ z ex parte illa priuatio est z fm b mala est.

Ad aliud dicendũ q̃ sicut patet ex verbis Ansel. superius inductis aliter deꝰ opat in bono z aliter i malo: qz in bonis est pfectio substãtie actus z forme moralis: z ideo vbi facit vtrũq̃z: sed in malis tm̃ alterꝰ eo q̃ moralis forma deficit in eis. Ad aliud dicẽdũ q̃ illa ratio tenet in hijs q̃ sibi cooperant per modũ consilij z consensum volũtatis. sic aũt deus nō coopatur volũtati: sed potius voluntatis natura dependet ad ipm sicut scōm depẽdet ad p̄mũ causans z continẽs z mouẽs z in tali ordine defectus incidit ex secũdo et nō reducit ad p̄mũ sicut patet ex triby exẽplis supius in obijciẽdo inductis que repetere nō oportet nisi vniuersal'r q̃ vnum est de sole z calore cõplexionali z alterum de virtute informatiua in semine: z tertiũ de virtute mouẽte tibiam curuã in gressu. Ad aliud dicendũ q̃ materia considerat dupl'r sez ꝓut est/ z sic est materia in actu. Alio mō cõsiderat materia sine omni forma z sic nō est nisi in potẽtia. ita etiã actus substãs priuationi actu est z causat fm esse suũ quo substat a deo sed cõsideratꝰ sb̄ priuatiōe nō est nisi in potẽtia z hoc modo non causat.

Ad 5m

Utrum malus actus inquantũ peccatum est sit priuatio vel corruptio boni.

Potest etiam queri ab eisdem: cum peccatũ sit (vt supra dictum est) p̄uatio vel corruptio boni: z omnis actus malus sit peccatũ vtrum sit priuatio vel corruptio boni inquantũ peccatum est vel non? Si enim inquantũ peccatum est corruptio boni est: cum corruptio vel p̄uatio boni pena sit homini: inquantũ ergo peccatũ est: pena est. Qd̄ si est tunc inquantũ peccatũ est bonum esse videtur z a deo esse. Si autem non inquantũ peccatũ est: corruptio est: Queritur ergo fm quid corruptio sit Si enim corruptio est z non inquantũ peccatum est: cum nō sit nisi bonum: preterq̃z in eo qd̄ peccatũ est: ergo inquantũ bonum est corruptio vel priuatio boni est. Ad qd̄ etiam ipi dicunt actum malũ non inquantũ est neq̃z inquantũ bonum est esse priuationẽ vel corruptionẽ boni: sed inquantũ peccatũ est: nō tamen inquantũ peccatũ est: pena est: vel aliquid qd̄ a deo sit. Ut em̃ ex verbis premissis Augusti. colligit peccatũ dicitur corruptio vel priuatio actiue nō passiue. Nã ideo malum vel peccatũ dicit corruptio boni qz naturam bonã qualicũq̃z priuat bono. Nam si nō priuat aliquo bono: nō nocet: vt supra Aug. ait. Nocet autẽ: adimit ergo bonũ. Non aũt nocet nisi inquantũ pctm̃ est: ergo inquantũ pctm̃ est p̄uat bono. Itaq̃z inquãtũ pctm̃ est priuatio est vel corruptio boni.

Quomodo inquantū pctm̄ est possit corrūpere bonū cū nihil sit.

Sed cum nihil sit inquantū pctm̄ est quō pōt bonū corrūpere vel adimere. Aug. te hoc docet in libro de natura boni dicens: Abstinere a cibo nō est aliqua substantia: tū substantia corpis si oino abstineat a cibo languescit et frangit sic non est substantia pctm̄: eo tamen natura anime corrumpit.

Qd̄ peccatū ppie corruptio est anime ⁊ quomodo.

Peccatū vo id est culpa: ppie anime corruptio est. Si aūt querit in quo possit corrūpi anima? In pabola illius q incidit in latrones q eum vulnerauerūt ⁊ spoliauerūt clarescit. Incidit em̄ homo in latrones: q̄ndo p peccatum in potestatē diaboli tradit: ⁊ tunc p peccatū expoliat gratuitis bonis. i. virtutibus ⁊ in naturalibus bonis vulnerat: q̄ sunt ratio ⁊ intellectus: memoria ⁊ ingeniū ⁊ hmōi: que p pctm̄ obtenebrāt ⁊ vitiant. Per pctm̄ etiā puat illo bono: cui ꝰticipatiōe cetera bona sūt q tāto magis puat q̄nto magꝭ se ab eo elōgat

Luce. 10.

Qualiter homo se elōgat a deo scz p dissimilitudinē quā facit hoc est peccatum.

Ab eo autē se elongat hō p pctm̄ nō loci distātia: qr vbiq; totus ⁊ p̄sens est omnibꝰ ⁊ omnia in ipo sunt: vt ait Aug. in libro de. lxxxiij. q. ⁊ ipe locus nō est. Locus tū dei abusiue dicitur templū dei: nō q eo cōtineat: sed q ei p̄sens sit ⁊ inhabitās: id aūt anima mūda intelligit. Per pctm̄ ergo nō fm locū aliquis longe fit a deo: ⁊ in eo longe fit q ab eius similitudine recedit ⁊ tanto longius q̄nto fit dissimilior. Illa autē vt Aug. ait in libro de. lxxxiij. q. que ꝰticipatione similia sunt deo: recipiūt dissimilitudinē. At ipa similitudo nullo mō ex aliq̄ pte potest esse dissimilis. Cū fit vt cū similitudo patris filius sit ex nulla pte patri possit esse dissimilis: cuius ꝰticipatione similia sunt: quecūq; deo similia sunt: ⁊ illa possunt recipe dissimilitudinē. Nihil est aūt qd̄ hominē a deo deo dissimilē faciat quēadmodum pctm̄. Cum aūt pctm̄ sit priuatio vel corruptio boni que est in ania: est etiā priuatio vt corruptio boni corporis. Sicut corpus hominis priuauit beneficio illius imortalitatis ⁊ impassibilitatis quā habuit ante pctm̄.

An pena sit priuatio boni.

Queri autem solet vtrum ⁊ pena sit priuatio vel corruptio boni. Ad qd̄ facile responderi potest: si predicta ad memoriā reuocent. Diximus enim supra priuationē vel corruptionem boni accipi actiue vel passiue id est fm efficientiā vel effectum. Ideoq; priuatio vel corruptio boni dicitur ⁊ pctm̄ ⁊ pena: sed peccatum fm efficientiā: quia priuat vel corrūpit bonum. Pena autem fm effectum id est fm passionem que est effectus pctī. Aliud est em̄ culpa: aliud pena. Alterū est dei id est pena: alterum diaboli vel hominis est. i. culpa.

Quid est malum p definitionem. Arti. VIII.

Deinde queritur de hoc qd̄ dicit ibi [Potest etiam queri ab eisdem cum peccatū sit] Hic enim incidit questio quid sit malum. Et dicit hic magister q est priuatio modi speciei ⁊ ordinis: ⁊ soluendo obiectionē dicit q est priuatio actiue: ex hoc em̄ accipit q malum agit. Contra hoc aūt est q malum est priuatio: priuatio autē nihil agit: ergo malū nō agit. Sed quia dicit Dionysius q malū agit virtute boni ⁊ pugnat bono virtute boni/ ⁊ de hoc sup̄ habitū est distinctiōe precedēti: ideo ponemus alias mali diffinitiōes ⁊ assignabimus penes q̄d accipiantur. Ad obiectū de ista diffinitione supra est responsum: dicit igitur Augusti. in libro de libero arbitrio q malum est auersio ab incōmutabili bono. Idem in libro de ciuitate dei. Malū est male vti bono. Itē in libro. lxxxiij. questionū. Malum est priuatio boni Idem in libro de natura boni. Malum est corruptio speciei modi ⁊ ordinis. Itē in libro de trinitate. Malum est vti fruendis ⁊ frui vtendis. Idem in libro de vera religione. Malum est carentia bonis incōmutabilib; quibus fruendū est. Damascen⁹ etiā dicit q malū est ex eo qd̄ fm naturā est in id qd̄ est preter naturam voluntaria cōuersio. Idem. Malum est tenebra intelligibilis. Basilius autē dicit q malū est dispositio aīe contrarie se habens ad virtutē. Queritur penes quid sumātur iste mali rationes. Et dicendum q prima dicit defectū primi motoris ad bonū ⁊ hic est deus. Secūda autē dicit defectū forme que est gra in actu cōuersionis ad bonū cōmutabile. Tertia vo dicit defectū finis informātis actū. Quarta autē dicit priuationē consequentē in bono naturc. Quinta vo puersitatē operis cōparati ad finē/ ⁊ ita qd̄ est ad finē. Sexta autē dicit defectū finis qui deberet esse intētꝰ in oi ope. Septia aūt q̄ est Dam. dicit defectū motoris piūcti q mouet ad bonū p naturā. Octaua aūt dicit defectū lūmis regētis ītellectū. Nona q̄ est Basilij loq̄t de malo put relinq̄t ex actu malo in disponēdo aiam p habitū vitij. Adhuc aūt vnā dat Anſ. q̄ est: malū est absētia boni vbi debz esse. ⁊ hec tā girhitudinē subiecti in q̄ pōt esse malū in eo q̄ puationes q̄rūt circa sbam in qbꝫ sūt ⁊ hec de leōne sufficiāt

Alie definitiones mali ponunt hic

Querit penes qd̄ sumāt iste rōnes mali.

Definitio mali fm Anselmū.

Qd̄ quedā simul sunt pctā ⁊ pena pctī: quedā pctā ⁊ causa pctī: alia vero pctā ⁊ causa ⁊ pena pctī.

Di. XXXVI Utꝫ pctm̄ sit pena peccati.

Siendū est tamē quedam sic esse peccata vt sint etiā pene pctōꝝ. vnde Aug. sup illū locū

Psal.lvij. Supcecidit ignis ⁊ nō viderūt solem ait: Ignis supbie ⁊ cōcupiscētie ⁊ ire ītelligiť. Istas penas pauci videť: ideo eas maxime cōmemorat apl's in epistola ad Romanos: ⁊ enūerat mlta que peccata sunt ⁊ pena pctī. Inter pmū eñ pctm̄ apostasie ⁊ vltimā penā ignis ekni: media q̄ sūt ⁊ pctā sūt ⁊ pena pctī. Grego. quoq̄ sup Ezech. ait: Contēnenti qui nō vult penitere ponit deus offendiculū: vbi. s. grauius impingat. Pctm̄ eñ qd̄ per penitentiā citius nō deletur: aut peccatū est aut causa peccati: aut peccatū ⁊ pena peccati: aut peccatū simul ⁊ causa ⁊ pena peccati.

Beñ.15. Unde moyses. Mondū sunt completa pctā amorreorꝝ. Et Dauid inq̄t: Apone iniq̄tatē
Ps.68. sup iniq̄tatē eorꝝ. Et alius ꝓpheta. Sanguis
Osee.4. sanguinē tetigit id est peccatū pctō additum
Rom.1. est. Paulus quoq̄ ait: Propterea tradidit illos deus in passiones ignominie ⁊c. Et item.
1.Thes.2. Ut impleāt pctā sua semp. Johāni ꝗ p angelum dicit. Qui in sordib⁹ est sordescat adhuc
Apocal.22 Ex hijs testimonijs colligiť peccatū aliqd̄ ⁊ peccatū esse ⁊ penam peccati.

Ex predictis questio oritur scz an inquātū pctm̄ est sit pena pctī.

Et ideo merito queriť vtrū inquantū peccatū est sit pena pctī. qd̄ nō videť: cū omnis pena pctī iusta sit. vnde Aug. in libro retractationū. Omnis pena pctī iusta est ⁊ supliciū nominať. Si ergo pctm̄ qd̄ est peccatū ⁊ pena peccati: inquātū peccatū est pena pctī est cū oīs pena iusta de iusticia dei veniat videť inq̄tū peccatū est iustū esse ⁊ a deo ꝓuenire. Ad qd̄ illi respondēt peccatū sic dici penam pctī: qz p peccatū in qd̄ merito p̄cedentis peccati homo labiť deserēte deo corrūpiť bona natura. Sicut ignis eternus dicť pena malorū: qz ea cruciať: nec tū ipe cruciatus malorū ignis est sed per ignē fit in hoie. Ita p peccatū corrumpiť natura ⁊ īminuiť bonū nature: ⁊ est ipa īminutio ⁊ corruptio boni passio ⁊ pena: ⁊ nō est essentialiter ipm pctm̄ p qd̄ fit sed ideo peccatū dicť vt p̄missum est: qz per peccatū illico vt peccat hō fit in hoie illa corruptio: que tū fit deo auctore. Illa eñ pena siue passio que est boni corruptio a deo est. illustū (vt sic dicā) materia ⁊ causa est peccatū: qd̄ a deo nō est. Qd̄ videť Aug. notasse: ⁊ iuxta hunc sensum intellexisse: cū ait in libro de p̄destinatiōe sanctorꝝ. Predestinatiōe deus ea p̄sciuit que fuerat ipe facturus. Sed p̄sciuit deus etiā que nō est ipe facturus. i. oīa mala. qz ⁊ si sunt quedā q̄ ita pctā sunt vt etiā pene sint pctī: fm illud apl'i: Tradidit illos deus in passiōes ⁊c. nō tamē peccatū dei est sed iudiciū scz pena. In scriptura eñ sepe nomine iudicij pena intelligiť. Hic diligenter intendētibus insinuare videtur ea q̄ peccata sunt ⁊ pene pctī: nō inquātū pctā sunt: sed inquantū pene dei esse. Nam cū dixisset deum nō esse facturū mala aliqua id est pctā: quia posset ei obijci quedā pctā esse etiam penas peccati: ⁊ pena pctī omnis iusta est ⁊ ideo a deo est: quasi determinādo fm q̄d faciat ea vel fm q̄d nō faciat addidit reliq̄. Iuxta vo predictā intelligentiā pctā sane dicunť pene vñ apl's appellat eas passiones ignominie: qz Rom.1
vt ait autoritas: licet quedā pctā sint que delectant: sunt tamē passiones nature nō nominānde: qz p ea corrūpitur natura.

Qd̄ cū omne peccatū possit dici pena: nō tamē omne est pena pctī.

Et licet ex hoc sensu omne pctm̄ mortale possit dici pena: nō tm̄ omne pōt dici pena peccati. Pena eñ pctī vt predictū est: est illud cuius causa est aliud p̄cedens pctm̄. Nam peccatū sic dicť pena pctī respectu p̄cedētis: sicut dicť causa pctī respectu sequentis. Quo fit vt idem pctm̄ ⁊ causa sit ⁊ pena pctī: sed alterius pctī pena: ⁊ alterius causa vt eni Grego. in moral. ait: Peccatū qd̄ penitētia nō diluiť suo pondere mor ad aliud trahit. Unde fit vt nō solū peccatū sit: sed ⁊ causa pctī. Ex illa quipe culpa subsequēs oritur Pctm̄ vo qd̄ ex pctō oritur: nō solū peccatū: sed ⁊ pena pctī est: qui iusto iudicio deus cor peccantis obnubilat vt p̄cedentis pctī merito etiam in alia cadat. Quē enī liberare noluit deserendo ꝓcussit. Proinde vt Aug. ait: Precedentis est hec pena pctī: ⁊ tamen etiā ipa peccatū est. Iudicio eñ iustissimi dei traditi sunt: vt ait apl's de quibusdā siue deserēdo siue alio modo explicabili siue inexplicabili in passiones ignominie: vt crimina crimnib⁹ vindicarenť ⁊ supplicia peccantiū nō tm̄ sint tormenta: sed ⁊ virtiorꝝ incrementa. Illa ergo pctā q̄ enūerat apl's: quia de supbia sunt non solum pctā sed etiā supplicia sunt. Ecce ex his iā fit ꝓspicuū quedā pctā etiā penas ⁊ causas pctī esse: ⁊ illud peccatū esse penā pctī: qd̄ causaz p̄cedentē habet peccatum atq̄ illud peccatum esse causam peccati quod est meritū sequentis culpe.

Ex predictis videtur significari

ipsa eadem que peccata sunt esse ⁊ penas peccati.

Sed cū ait crimina criminib⁹ vindicari: videt insinuare eaipa q̄ pctā sunt eēntialit esse penas pctī. i. punitiōes pctī. Ad hoc aūt inquiunt illi: hec ⁊ similia dicta esse ꝓ rōnem ꝑdictam: ⁊ iō intelligenda fore ꝓ ꝑmissam expositionē. Intelligētia eīm dictorū ex causis est assumenda dicendi.

A Liendū est tm quedā sic eē peccata.] Adhuc aūt diuisio inducit sub opinione ꝓbabiti ꝑ modū disputatōis. Queritur eīm ab ista opinione vtrū pctm inq̄ntū pena est a deo sit: vl' actus peccati sit a deo: ⁊ sic ꝑ modū pene a deo sit: ⁊ vtrū omne pctm sit pena inq̄ntū pctm est: Hec aūt distin. diuidit in duas ptes: in qua ꝑ prima ostēdit q̄liter pctm accipit rōnē pene. in scōa aūt ponit epilogū isti⁹ opiniōis ibi [Sat] diligēter] Prior adhuc subdiuidit in duas: in qua ꝑ prima ondit eē peccatū penā. in secūda aūt dissoluit quādā cōtrarietatē q̄ videt esse inter Aug. ⁊ Hieron⁹ ibi [Illud aūt diligenter] In ꝓma facit quattuor/ꝓmo ꝓbat omne peccatū penā eē. In scōo capl'o q̄rit vtrū inq̄ntū pctm vl' nō. ⁊ determinat q̄ nō ibi [Et merito q̄rit] In tertio capitulo q̄rit vtrū vnū peccatū sit pena alteri⁹ ibi [Et licet ex hoc sensu] In q̄rto ondit hoc spēalit in q̄busdā pctis q̄ sunt pena: ⁊ ꝗ dupl'r: qꝛ prio de pctō originali i fomite ibi [Ex aūt q̄dā pctā pena sit] Scōo in quibusdā actib⁹ q̄ diffiniunt ꝑ penā/sicut ira/invidia ⁊ hmōi ibi [Ꝑ nullatenus ambigendū.]

Arti. I An peccatū sit essentialiter pena.

Secundū ordinē aūt hoꝝ nos etiā queremus quinq̄: ꝓmo sup primū capl'm vtrū pctm eēntialiter pena sit? Scōo ꝓ secundū vtrū omnis pctō pena eēntialit cōiūcta sit ⁊ quot mōis: Tertio ꝓ tertiū vtrū vnū peccatū alteri⁹ pena sit/ ⁊ q̄t modis: Quarto q̄rem⁹ vtrū ꝓmi mor⁹ pena sint: et videt dicere Aug⁹ q̄ sunt pena original'. Quinto ꝑ pter quintū q̄rem⁹ vtrū invidia/ira/accidia ⁊ hmōi pena sint subal'r/ ⁊ hec breuit tangem⁹: qꝛ vna solutio in quolibet illoꝝ soluit totū. Ad ꝓmū obiicit sic pena eēntialit causat a peccato/causa aūt ⁊ effectus nunq̄ sunt idē: q̄ pctm nunq̄ est potētia. Itē q̄cūq̄ sic se habēt q̄ vnū est pri⁹ altero ꝑ temp⁹ illorū vnū nō est alterū eēntialit/sz pctm est meritū pene ⁊ meritū ꝑcedit illud cui⁹ est meritū: q̄ ꝑcedit penā: q̄ peccatū nō est pena. Itē oīs pena iusta ⁊ bona est: nullū aūt pctm iustū est ⁊ bonū ⁊ a deo: q̄ nulla pena est eēntialit pctm: q̄ cōuersa simpl'r nullū pctm est eēntialiter pena. Sz cōtra ē qd dicit Aug⁹ in li. cōfes. Jussisti dne/ ⁊ sic est vt sibi pena sit oīs inordinatus motus. mor⁹ aūt inordinat⁹ est pctm: q̄ est sibi pena: nihil aūt est sibiipsi pena nisi subalit sit pena: q̄ pctm subalit est pena. Itē pctm est subalit malū/ ⁊ malū subalit est pena. Itē pctm est privatio spei/mōi ⁊ ordinis: q̄ pctm subaliter est pena. Itē peccatū substantialit est auersio ab incōmutabili bono: hec aūt est pena damni: ergo peccatū subalit est pena damni. Ad hoc etiā facūt q̄ sunt in lra. Sol'o sine ꝓiudicio loquendo videt mihi q̄ nō substātialit peccatū sit pena pctī/ sicut etiaz ma gister dicit in littera. ij. capl'o. Ad primū q̄ dom

Rom.

Arg. ꝓmo

20

30

In ꝗriū ꝓo

20

30

Sol'o

Ad ꝓmū in ꝗriū sol'o

qd obiicit q̄ pctm ꝓm q̄ pctm nō est nisi pena: qꝛ ꝓm q̄ peccatū est act⁹ a volūtate libera egredies sz subalit cōcomitat ipm pena. i. inordinatio in regno anie q̄ imperās fit impata ⁊ dna fit ancilla: ⁊ iō sic loquitur Aug⁹. Ad aliud dom q̄ pctm est malū formaliter/ ⁊ malū est privatio boni actiue/ vt mgr dixit supra: ⁊ iō in cōstructiōe accidit pctm equocatiōis: qꝛ sumit privatio boni passiue cū i ꝓmissis actiue sumere. Ad aliud dom q̄ est auersio passiua: ⁊ hec cōsequit peccatū vt effect⁹ cām nō tpe quidē sz natura et causa: qꝛ nō ē verū q̄ pctm semp ꝑcedit penā tempe. Est etiā auersio actiua qn volūtas auertit se in ope: ⁊ hec eēntialit est peccatū ⁊ nō pena.

Ad 2m

Ad 3m

Qd non obuiat veritati si quis dicat ipsa peccata esse penas peccati essentialiter.

In nullo tm ꝓiudiciū factū veritati putat: si quis dicat ipsa eadē que pctā sunt essentialiter (vt ita dicā) esse penas. i. punitiōes pctōrū ꝑcedētiū: que iuste sunt a deo sunt: nec tm inquātū pctā a deo sunt: nec inquantū pctā sunt: pene pctī sunt: ⁊ tm inq̄ntū pctā sunt: ꝑuatōes boni sunt: sz vt supra dictū est: causaliter ⁊ actiue dicunt privatiōes.

Utrū omni pctō eēntialiter pena cōiūcta sit. Arti II B

Secūdo q̄rit vtrū omni pctō eēntialit pena cōiuncta sit: ⁊ videt q̄ sic: qꝛ posita causa ponit effect⁹: causa aūt pene pctm est: q̄ pctō posito de necessitate inducet pena. Itē Greg. Nulla nocebit aduersitas si nulla dñet iniqtas: q̄ videt a cōtrario sensu q̄ oīs aduersitas sit a dñis iniqtat'. Itez ps. Qui ꝓiciat oīb⁹ iniqtatib⁹ tuis q̄ sa. om. infirmitatem. Et hoc eīm vt dicit Aug⁹ accipit q̄ nō est infirmitas nisi ex iniqtate. Itē Hiero⁹: qcqd patimur peccata nra meruerūt. Sz cōtra pena inuenit sine peccato: q̄ ⁊ pctm pōt inuenīri sine pena/ ꝓma ꝓbat in xpo ⁊ i Job q̄ dicit: Nō peccaui ⁊ i amaritudib⁹ ⁊ c. ⁊ in ceco nato de q̄ dicit dñs: Neq̄ hic peccauit neq̄ parētes ei⁹. Sol'o dom q̄ peccato eēntialit vt causse cōiūcta est pena sicut ꝓbāt ꝓme obiectiōes ⁊ pena q̄druplex admin⁹. quarū due sunt pene damni vna sez in amissiōe incōmutabil' boni qd inhabitat sctōs Alia ē in spoliatiōe gratuitoꝝ ꝑ q̄ inhabitat sctis deus. Tertia est corruptio natural' boni de q̄ml'rū supra habitū est. Quarta est inordiatio virtū in regno aīe: qꝛ superiores ācillant: ⁊ inferiores dñant preter has sūt alie q̄ nō ita sentiunt vt maior ptās demōis ⁊ impotētia surgendi a malo ⁊ defect⁹ ad bonū: ⁊ obtenebratio in malū ⁊ incliatio luminis in intellectū ad bonū ⁊ infinita alia/ vt sez verū sit qd dicit q̄ q̄ in vno offendit multa bona pdit. Ad id ergo qd obiicitur in cōtrariū dom q̄ nihil valet: qꝛ pena nō est colligata pctō sicut ecōuersor q̄ pena est satisfactoria ꝑ peccato tam in membris q̄z in capite: ⁊ ideo ex misericordia dei inflicta quandoq̄z nobis ⁊ capiti vt per eam fiat satisfactio.

20

30

In ꝗriū ꝓo

No. multiplicia dāna ex pctō incidentia.

Ad obiecta in oppositū

Utrū vnū peccatū sit pena alterius. Arti. III E

Tertio q̄rit vtrū vnū peccatū sit pena alteri⁹/ videt aūt q̄ sic qꝛ plura q̄ inducunt i littera primi cap. ⁊ tertiū q̄ nō expedit iterū hic redu

Arguit ꝓo q̄ sic.

2° p rōnē. cere. Idē aūt ꝓbat p rōnem: actꝰ eīm sequens est causatꝰ ab habitu p̄cedente, cū igit p̄cedēs peccatū relinquat habitū in aīa / videt q̄ oē pctm̄ sequēs causet a p̄cedenti. idē aūt est peccatū esse causatūa peccato qd̄ pctm̄ esse penā pcti / vt dicit in lra. Itē videt q̄ quodlibet sequens sit pena cuiuslibet p̄cedētis: qz
30 p̄cedens destituit vliter a bonis auxiliantibꝰ ad stādum. id aūt qd̄ destituit a bonis auxiliantibꝰ ad stādū vliter disponit ad casum: ḡ quodlibz pctm̄ dispo
In ꝗriūpo nit z inclinat in casum cuiuslibet pcti. Sed ꝗra b videt esse q̄ dispositio z habitꝰ nō inclinat nisi ī actū similē illi ex quo illa dispositio vel habitꝰ relicta sūt ergo nō inclinat in quodlibet peccatū / sed in peccatū sile.
20 P. videt q̄ nullū pctm̄ sit causa alterīꝰ. cum eīm deus sit iustꝰ iudex eq̄lia peccata eq̄liter punit: ponat igit q̄ pctm̄ primū z centesimū sint eq̄lia peccata: ḡ eq̄liter puniunt: sed centesimū nō punit nisi pena ignis eterni posito q̄ ipm̄ sit vltimū: ḡ nec peccatū primū: ḡ nec punit peccatꝫ sequentib: ḡ sequen-
30 tia nō sunt pena eiꝰ. Itē iustꝰ iudex in humanis nō ita punit vnū latrocinii vt cōmittat alterū: ḡ multominꝰ facit hoc iudex celestis q̄ odit iniqtātē: ḡ vnū
Solo principalis ad ꝑmū obiectū ī ꝗriū pctm̄ nō punit altero pctō. Solo dōm q̄ vnū peccatū est pena alterīꝰ pcti tribꝰ modis quoꝝ primꝰ sumit ex ꝑte spoliatiōis gratuitoꝝ z boni ī creati z corruptiōis boni nature q̄ cōtinent in bono z dant virtutē ex ꝑte cōuersionis ad bonū cōmutabile: qz ex illa ꝑte actus pcti dispositionē ad aliud pctm̄ relinqt in aīa: z hoc duplicit. s. ad sile pctm̄ in specie / vt gula ad gulā / z luxus ad luxū z sic de alijs: vel aliud in specie ad cuius actū primū causat ꝓnitatem / vt gula ad luxuriā: qz venter mero estuans (vt dicit Hiero.) facile despumat in libidinē. Tertiꝰ modꝰ est qn̄ aliqs se p vnū peccatū priuat regimine rōnis / z postea cadit in aliud / vt si ebriꝰ occidit: z p hoc ptz solo
Ad duo vltima. ad primū ꝗra obiectū. Ad penultimū z vltimū dicendū q̄ ꝑma pena pcti mortalis est ignis eternꝰ: et hāc punit deꝰ: alie aūt pene sunt p accās z nō p se: et ille etiā accidere possunt vni pctō p hoc q̄ ipm̄ est primus / z nō alteri p hoc q̄ ipm̄ est posteriꝰ. Qualit aūt omīs iste pene sunt a deo in fine sequētis distinē. erit determinandū vbi mgr̄ spēale capl'm facit de hoc.

Aperte ostendit peccata quedā esse penam peccati: z penam ipsaz iustam esse a deo.

Qd aūt quedā peccata pene sint: z ipa pena iusta sit z a deo sit euidenter tradit Augꝰ in libro retractatōnū prio dicēs: quedā necessitate fieri ab homine que mala sunt: z eadē iusta pena peccati sunt. Sūt inquit quedā necessitate facta improbāda vbi homo vult re-
Rom. 7. cte facere z nō potest: vñ z illō apostoli: Nō qd̄ volo facio bonū: sz qd̄ odi malū hoc ago.
Gal. 5 Et illud: Caro cōcupiscit aduersus spiritū: z spiritus aduersus carnē. Hec eīm inuicē sibi aduersant: vt nō ea que vultis faciatis: sz hec omīa ex illa mortis damnatiōe sunt. Hā si nō est ista pena hoīs sed natura: nulla ista peccata sunt. Si eīm non recedit ab eo modo quo naturaliter factus est homo: cum hec facit: ea vtiq̄ facit que debet. Si aūt homo: qz ita est nō est bonꝰ: nec habet in potestate vt sit bonus: siue nō videdo qualis esse debeat siue videndo z nō valendo esse qualē se esse debere videt: penā istam esse quis dubiter. Omnis aūt pena si peccati pena est iusta est z suppliciū nominat. Si aūt iniusta est pena quoniā penā esse nemo ambigit: iniusto aliquo dominante homini imposita est. Porro qz de omnipotētia dei z iusticia dubitare dementis est: iusta est hec pena: z p peccato aliquo impendit. Nō eīm quisq̄ iniuste dominans aut surripe hominē potuit velut ignoranti deo: aut extorquere inuito tanq̄ inualidiori: vt hoīem iniusta pena cruciaret. Relinquit ergo vt hec pena iusta de damnatiōe hominis veniat. His atq̄ alijs pluribꝰ testimonijs docet quedam esse peccata et penas peccati essentialiter.

Utrum primi motus p̄cedunt ex necessitate fomitis? Arti. III. D

Q Uarto quert de primis motib quos dicit Augꝰ procedere ex necessitate fomitis: z videtur cōtrariū: qz qd̄ nō est voluntariū non est peccatū actuale z p̄sonale: sed qd̄ est necessariū nō est voluntariū: ḡ videt q̄ talia nō sunt peccata. Arg. pmo
Item Hieroꝰ dicit q̄ anathema sit qui dicit hominē peccatū vitare non posse. Solo ad hoc solutū est supra distinē. xxxiij. questiōe de primis motib / z accipit b Augꝰ dupliciter necessariū. s. p necessario difficultatis / z p necessario ineuitabilitatis: z primo mō refert ad mortalia: qz post peccatū difficulē resistitur mortalib. refert etiam ad singulares motus venia les quib etiā per gratiā difficulter resistit. Si aūt accipit p necessario ineuitabilitatis tūc refert ad primos motus vniuersalit simul acceptos: qz impossibile est simul omnes p̄uenire p voluntatē cōtrarias omīb: ita q̄ nullus surgat: z dat simile a mgīs de aliquo qui impugnat a multis ante z retro / dextrorsum z sinistrorsum z retrorsum / sursum z deorsum. Solo
Solo
le eīm quēlibet singularē ictū in clypeo recipere pōt / sed nō potest ab omīb simul cauere: z quo ad hoc ēdem remittit z nō potest sup penā. inquantū aūt appetit sed cōcupiam fomitis nō sūt pene sz pctā.

De quibusdā que sine dubio peccata sunt z pene: vt ira: inuidia.

Preterea nullatenꝰ ambigendū est quedam peccata absq̄ vllo scrupulo penas esse: vt inuidia que est dolor alieni boni: z ira que est etiā nō inquantū pene sunt peccata sunt: ira etiā de cupiditate z timore z alijs hmōi sentiendū est. vnde Augꝰ in lib. lxxxiij. questionū ait: Omīs pturbatio passio: omīs cupiditas pturbatio: omīs ergo cupiditas passio. omnis vero passio cū est in nobis ipsa passio

ne patimur. omis ergo cupiditas cũ est in nobis ipsa cupiditate patimur: ⁊ inquantũ cupiditas est patimur ea. Omis aũt passio inquantũ ipsa patimur nõ est peccatũ: ita ⁊ de timore. Nõ enim psequẽs ẽ vt si patimur timorẽ: ideo nõ sit pctũ: qz multa sunt pctã q̃ patimur: sed nõ inquantũ patimur eis.

Qz verbis Augu. premissis q̃dam snia Hiero. obuiare videt.

Illud aũt diligenter est annotandũ q̃ supra positis verbis Aug. dicentis q̃daz necessitate facta esse improbãda ⁊ mala videt obuiare qõ Hiero. ait in explanatione fidei qõ licz supra sit positũ: tm̃ vt pfecti sciat: iterare nõ piget. Execramus inquit eos blasphemiã q̃ dicũt impossibile aliquid homini a deo esse pceptum ⁊ mãdata dei nõ a singulis: sed ab omnib̃ in cõmune posse seruari: ⁊ paulo post Et tam illos errare dicimus qui cum manicheo dicunt hominẽ peccatũ vitare nõ posse q̃ illos qui cũ Jouiniano asserũt hominem nõ posse peccare. Ecce Hieronym̃ dicit errorem esse: si quis dicat hominẽ vitare peccatũ non posse. Qui autẽ dicit quedã necessitate fieri: quedã dicit nõ posse vitari. Cũ ergo id Augustiñ dicat videt aut errozis esse qõ tradit: aut nõ eẽ verũ qõ Hiero. ait.

Determinatio cõtrarietatẽ submouens de sctõs medio.

Ad id qõ dici potest qz Augustiñ fm statũ huius miserie (ad quã pertinet ignorantia ⁊ difficultas vt idem ait in libro de libero arbitrio que ex iusta damnatõne descenderunt) illud tradidit vbi ⁊ venialia peccata inclusit Hieronym̃ vero tm̃ de mortalib̃ peccatis loquit: que vnusquisq̃ gratia illuminat̃ vitare valet: vel de homine fm statũ liberi arbitrij ante peccatũ illud ait.

Arti. v

Vtrũ ira: inuidia ⁊ hmõi sint pene pctõris vel sint passiões ⁊ vtq̃ passionib̃ meremur?

Arg. pmo q̃ sic.

Quinto querit de quinto capl'o vtrũ ira ⁊ inuidia ⁊ hmõi sint pene pctõs: videt aũt q̃ sic qz diffiniunt p̃ penã. ira eim̃ ẽ feruor sanguinis circa cor ex vaporatione fellis. Inuidia aũt dolor in psperitate bonorum vl' primo: ergo videt q̃ sint passiones ⁊ nõ peccata. Sz cõtra / passionib̃ vt passiones sunt nõ meremur nec demeremur. Si ergo talia peccata passiones essentialit̃ sunt ipsis nõ ad totũ meremur nec demeremur / qõ est absurdũ. Solutio dicendũ q̃ passiões cõsideranꝭ duplicit. s. vt illa ẽt: ⁊ sic nõ sunt principiũ merendi. cõsideranꝭ etiam vt suscepre p̃ voluntatẽ vel causare a voluntate aliquid inordinate vel ordinate amãte: ⁊ sic sunt merita ⁊ demerita / ⁊ sic est in illis peccatis que causant

Scõdo q̃ ñ.

Solo

penas que sunt in eis amore inordinato p̃ter boni: ⁊ ideo pene nõ sunt inquantũ sunt pctã nisi materialiter / sed potius sunt voluntates puerse que qz nõ cõsequit̃ effectũ: ideo punit̃ ⁊ tabescit seipsa vt inuidia volũtas est impediens alienũ bonũ ex amore inordinato p̃ter: qz nõ impedit tabescit / ⁊ sic de alijs.

Epilogũ facit ad alia transiturus.

Satis diligenter eorũ posuim̃ sententiã qui dicunt omnes actus naturas esse: ⁊ inquantum sunt bonos esse: in quo tractatu quedã interseruim̃: que nõ ex eorũ tantũ psona accipienda sunt: quia ab omnibus catholice sapientibus absq̃ hesitatione tenent̃: atq̃ auctoritatũ testimonijs ⁊ rationib̃ eorundem traditionẽ muniuim̃: qui dicũt omes actus essentia sui: id est inquantũ sunt esse bonos: quosdã vero inquantũ inordinate fiunt peccata esse. Addunt quoq̃ quosdã nõ tm̃ eẽntia sed etiã genere bonos esse vt reficere esurientẽ: qui actus est de genere operũ misericordie. quosdã vero actus absolute ac perfecte bonos dicunt: quos nõ solum essentia vl' genus: sed etiam causa ⁊ finis cõmendat: vt sunt illi qui ex bona voluntate pueniunt: et bonũ finem metiuntur.

Arti. vi

Quid est bonũ in genere ⁊ vtrũ bonũ in genere possit fieri malũ in genere.

Bonũ ĩ genere qõ sit.

Arg. pmo sic ? primũ

fm antiqs qd sit.

Arg. in oppo sitũ scõo.

Eunde querit̃ de hoc qõ dicit in fine distinẽ. [Quosdã dicunt nõ tm̃ essentia sed etiã genere bonos. ē. a.] Et querunt̃ hic duo. s. qd sit bonũ in genere. et vtrũ bono in genere respõdeat bonum in specie. Ad primũ sic: in littera dicit mgr̃ q̃ bonũ in genere est vt reficere esurientẽ. reficere autẽ esurientẽ est reficere reficiendũ: g̃ bonũ in genere dicit act̃ p̃portionat̃ debite materie: ⁊ ideo quidã diffiniunt bonũ in genere q̃ est actus sup̃ debitã materiam. Sed ? hoc est qõ mgr̃ hic dicit q̃ hoc est de genere operũ miscõie / sed opus miscõie est opus virtutis hoc idẽ est bonũ in genere qõ opus virtutis ĩ specie: ⁊ hoc a nullo dicit̃. Item alij antiquiores dixerunt q̃ bonũ in genere est qõ põt bene ⁊ male fieri: sz hoc iterũ nõ videt̃ cõueniẽs: qz p̃dicare / orare / docere / el'ynas dare / cognoscere suã bñ põt ⁊ male fieri / cũ tm̃ vnũqõq̃ istoq̃ dicat actum vestitũ circũstãtijs qõ non facit bonũ in genere. Beñ eim̃ est qõ p̃dicat̃ de plurib̃ differentib̃ specie: ⁊ hoc mõ nõ sumit̃ hic geñ: qz nõ p̃dicat̃ de plurib̃. Itẽ geñ dicit̃ generatiõis principiũ q̃liter iterũ nõ sumit̃: qz bonũ ĩ genere nõ generat bonũ vestitũ circũstantijs vl' specificatũ. genus etiã dicit̃ primũ subiectũ qualiter iterũ nõ videt̃ hic accipi: qz actus sup̃ debitã materiã nõ est primũ: sed potius actus in se primus videt̃ esse.

3o

Itẽ debitũ speciale cõsideratur a iusticia: si ergo act̃ sup̃ debitã materiã est bonũ in genere / videt̃ q̃ omne bonũ in genere sit referendũ ad iusticiã / qõ falsum ẽ.

4o

Item videt̃ q̃ bonũ in genere sit bonũ virtutis: qz operantes virtutẽ ad virtutẽ dicimus charitatẽ in genere meliorẽ q̃z temperantiã in gñe: g̃ videt̃ q̃ tales virtutes ⁊ vitia sint bona ⁊ mala in genere / qõ tamẽ

5o

6° nullus dicit. Itē querit qua bonitate in genere sit bonū cū ipm (vt dicunt mgri) possit bene ⁊ male fieri/videt q̄ adeo debeat dici malū ī genere sicut bonū in genere. Item querit vtrū bonū in genere possit fieri malū in genere/ videt q̄ sic qz cōtraria nata sunt fieri circa idem: g̃ bonū in genere pōt fieri malū in genere. Sz cōtra actꝰ ꝓportionatꝰ debite materie nō pōt esse nisi ꝓportionabiliter. cū igit hec sit bonitas boni in genere nō pōt fieri malū ī genere. Sz querit quare hoc qd̄ est bonū in genere non pōt fieri malū in genere ⁊ bonū in specie. cū eiūdē spēs pfectior est q̄ suū genꝰ debet sua bonitas inseparabilior esse ab ipsa q̄ bonitas generis ab ipso. Solo dōm sine p̄iudicio q̄ bonū in genere/ dr p metaphorā ad genꝰ qd̄ est subiectū primū ⁊ potētia prima: hoc aūt ī moribꝰ est actꝰ volūtatis cōparatꝰ ad materiā circa quā debet esse fm suā naturā vt reficere circa esurientē/ et dare circa indigētē/ ⁊ sic de alijs: ⁊ hoc idē intendūt dicere antiq̄ qñ diffiniūt bonū in genere dicētes q̄ pōt bene ⁊ male fieri: qz prima potētia in genere aliquo determinabil' est ad vtrunq̄ cōrarioꝝ cōfuturorū p differētias ordīatas ad potētiā subiecti. Ad id ergo qd̄ primo obijcit dōm q̄ mgr intendit dicere q̄ specificatū est de operibꝰ miscēdis p circūstātias sed fm se ⁊ sine circūstantijs cōsideratū. Ad aliū dicendū q̄ cū dicūt antiq̄ q̄ potest bene ⁊ male fieri copulat li pōt potentiā subiecti. obiectio aūt ꝓcedit ac si copularet potētiā secundā q̄ est in circūstātijs alijs p̄ter finē: ⁊ iō p̄dicat copulatio de li pōt/ ⁊ incidit fallacia figure dictiōis. Ad aliud dōm q̄ genꝰ sumit p subiecto potētie prime ordinate ad formā cōpletā in moribꝰ. ⁊ ad obiectū cōtra hoc dōm q̄ actꝰ fm se nō ponit potentiā in moribꝰ sz efficit extra mores: ⁊ iō nō est primū in gne sz extra genꝰ: ⁊ de hoc nō querit hic: habet tn silitudinē cū genere p̄dicabili in aliquo. in gne eiūdē p̄dicabili sunt duo. s. q̄ dr de multis drnt̄ibꝰ specie/ et hec est prās: ⁊ q̄ ad hoc nō cōuenit. Est item qd̄ spēs ⁊ substātia circa quā ponit drnia: ⁊ sic subaliter est in specie: ⁊ quo ad hoc habet silitudinem: qz bonū in genere est subalit in bono in specie/ vt infra patebit: genus aūt qd̄ est generatiōis principiū etiam duo habet: vnū est q̄ agit spēm: ⁊ in hoc nō cōuenit cū bono in genere. Aliud est q̄ p decisionē manet in specie: ⁊ quo ad hoc aliqualiter cōuenit. Ad aliud dōm q̄ est debitū iuris: ⁊ hoc est iusticie: ⁊ est debitū ꝓportionis nature/ actꝰ ad materiāī moribꝰ sum ptū. ⁊ hoc boni in genere. Ad aliud dicendū q̄ illa obiectio ꝓcedit ac si genus dicat hic generalis forma: ⁊ hoc nō est verū: ⁊ illa obiectio eqꝰocat in genere. Ad aliud dōm q̄ bonū in genere dicitur bonū bonitate ꝓportiōis q̄ vlteriꝰ potētia est ad bonū circūstātie sicut ⁊ materia inclinata ad formā nō habēs eam dr bona p analogiā ad formā ad quā est ꝓportionata: ⁊ hec est bonitas incōpleta eo q̄ fundat in priuatione cū ordine tn̄ ad bonū. Ad aliud dōm q̄ bonū in genere nō pōt fieri malū ī genere sicut nec materia pōt fieri mala/ licet cōpositū potest fieri malū: ⁊ hoc ideo est: qz ꝓportio materie est subalis/ sed forma nō est ei subalis sed separabilis: ⁊ iō prima bonitas est inseparabilis: ⁊ seōa nō: ⁊ hoc nō est ex eo q̄ pfectior sit materia q̄ cōpositū. vñ obiectio nō causam ponit ꝓ causa/ sed ex rōne iam dicta de hoc aūt ⁊ sequenti articl'o plura diligenter exquisita sunt in alia summa in qōne de bono in genere in tractatu de virtutibus ⁊ bono.

Obiectio

In ꝓriū obijcit sic

Solo

Ad primū obiectū

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m.

ad q̄stiū cla

ad obiectō 3

Vtrū bono in genere rñdeat bonū in specie.

Secundo querit vtrū bono in genere respondeat bonū in specie semp. videt autē q̄ sic: qz genꝰ ⁊ species correlatiua sunt/ ⁊ vbi est vnū necessario supponit alterū. Sz cōtra bonū in gne pōt bene ⁊ male fieri. g̃ bonū in genere pōt fieri substratū malo in specie. Ulteriꝰ querit gratia eiꝰ qd̄ dr in lra: Bonꝰ actꝰ essentialit ⁊ bonus in gne est sicut materia ꝓportionata forme p inclinationē/ sz nō sufficienē adaptata p necessitates: ⁊ ideo sicut talis materia cōrarijs vincentibꝰ dispōnem pōt esse sub alia forma q̄ illa cui primo ꝓportionat/ ita ⁊ bonū ī genere pōt substerni malo in specie. Sūt tn q̄ dicūt q̄ semp substernit bonū in specie/ bonū in gne ⁊ malū malo ⁊ q̄ adaptat p circūstantias/ ⁊ hoc nō est bene dictū: qz in q̄busdā actibꝰ nunq̄ est accipe debitā materiā sine circūstantijs/ sicut in q̄bus nihil est diligere sine circūstātijs sicut est coire/ occidere ⁊ hmōi: ⁊ in q̄bus circūstātia debita importat in actu ⁊ materia/ vt diligere deū. in quibusdā autē pōt separari ⁊ vestiri ⁊ bonis ⁊ malis circūstantijs/ vt dare indigenti ⁊ reficere esurientē ⁊ in silibꝰ. Et iō dicendū ad primū q̄ bono in genere rñdet spēs supposita ei necessario sz aliq̄ q̄ refert ad ipm. Ad aliud dōm q̄ spēs dicit hic p metaphorā ad spēi ꝓprietatē g̃ abundat a genere. ita eiūdē specificatū ⁊ determinatū bonū in moribꝰ habundat circūstantijs a bono in genere. Ad vltimū dōm q̄ bonū p eēntiā est idem bonū qd̄ cōuertit cū ente in quantū est ⁊ nō addit sup ens nisi relationē ad finē. bonū aūt in genere dr duplicit: sz ꝓportione actꝰ ad materiā debitā vel a generali forma/ sicut patet ex predictis. sed bonū absolutū simplicit est bonū qd̄ est pfectū fm formā boni ex circūstantijs ⁊ fine: ⁊ per hoc ptz solutio ad totū.

Arti. VII B

Arg. bono

20

q̄stiūcula.

Solo

Ad primū

Ad 2m

Ad 3m qd̄ q̄stiūcula.

Aliorum ponit sententiam qui dicūt malos actus nullo modo eē a deo: nec esse bonos siue in eo q̄ sunt siue alio modo.

Sunt aūt et alij plurimi longe aliter de pctō et de actu sentientes: asserunt eiūdē voluntatē malā ⁊ actū malū peccata eē: ⁊ nulla rōe bona nec fm aliquā rōnem ex deo auctore esse: quia sine deo fiunt. Sine eo nāq̄ (vt ait euāgelista) factum est nihil: id est. peccatū: qd̄ dicit esse nihil: nō qz nō sit actio vel voluntas mala: que aliquid est: sed quia a vero esse separat homines: ⁊ ad malum trahit: et sic ad nō esse deducit. Qui eiūdē a summi boni participatōne recedunt qd̄ solum vere ac ꝓprie est merito non esse dicunt. Ideoq̄ Augꝰ dicit sup Johannē: peccatū nihil esse nihilq̄ fieri cum peccant homines. Hac ergo ratione astruunt peccatū nihil esse: qz a vero esse hominē elongat. Et voluntatēq̄ malā atq̄ actionem siue locutionē malā peccatū esse dicunt.

Di. XXXVII vera actio sibi ra. ⁊ q̄ peccatū cōmittit sicut p ⁊. Job. 1.

q̃ p̃uaricatio ⁊ inobedientia hec sunt ⁊ ꝯ legem dei fiunt q̃ tñ sunt: sz ab hoie vel diabolo nõ a deo. Nullaten⁹ eiñ hec a deo esse dicunt siue inquantũ sunt siue alio modo.

A

SUnt aũt ⁊ alij plurimi ⁊c. Hic tangit aliorũ opinionẽ circa act⁹ peccatorũ dicẽtiũ q̃ non causat a deo sed a lib. arbi. ⁊ habet dubitatis ꝓsequit istã opinionẽ. In scõa aũt dicit q̃ ẽ omniũ cõcors sententia omnẽ penã esse a deo ibi [Cum igit omis in hoc ꝓsentiãt] In prima pte sic ꝓcedit in primo capl'o explicat opinionẽ. In scõo rñdet vbis Augu. p̃ prima opinione inductis. In tertio ostendit rem aliquã esse que non est a deo. In quarto ponit obiectionẽ cõtra penam.

Arti: I

Utrũ pctũ inquantũ peccatũ sit a deo.

Q

Uo ad hanc ꝑtem remanent duo querenda sc̃z vtrũ peccatũ inquantũ pctũ sit a deo: et vtrũ pctũ sit res aliqua ꝓter ea que determinat in tertio ⁊ quarto capl'o. Ad ꝑmũ obijcit sic/ In causis naturalib⁹ sic ẽ q̃ absentia et p̃sentia facit opposita/ vt sol p̃sentia sua illuminat ⁊ absentia sui obtenebrat: g̃ idem põt dici de sole spũali/ sed peccatum est tenebra spũalis: g̃ pctũ inquantũ pctũ põt dici esse a deo. Itẽ ꝑbat p̃ hoc q̃ ꝑbus dicit/ q̃ gubernator p̃sentia sui est causa salutis nauis: absentia aũt est causa ꝓclitatiõis eiusdẽ. Itẽ q̃ est cã cause/ est causa causati: sed de⁹ est causa voluntatis a q̃ est peccatũ inquãtũ pctũ: g̃ ipe est causa pctĩ. Itẽ hos ex quibusdã auctoritatib⁹ ad Rom̃. 5. sup̃ illud: per inobedientiã vni⁹ ⁊c. dicit glo. op⁹ operis dei transit per opus dei: peccatũ g̃ est op⁹ opis dei: ⁊ nihil est in ope q̃ nõ sit causa opis aliquo mõ: g̃ pctũ est in deo vt in causa. Itẽ ad Rom̃. 1. dr: Tradidit illos de⁹ in passiões ignominie: he aũt sũt pctã: g̃ ipe fuit causa pctĩ. Itẽ. 3. Reg. 23. Quis decipiet achaz et respondit spũ mendaci/ decipies ⁊ p̃valebis: g̃ fecit spũ mendacẽ mentiri: g̃ fuit causa mendacij vt videtur: ⁊ eadẽ rõne fuit causa aliox̃ peccatox̃. Sz contra Aug⁹: Absit vt de⁹ sit causa mali p̃ se vel p̃ accidens. Itẽ cãm nõ habet peccatũ nisi deficientẽ/ vt sz ex supra habitis: de⁹ aũt nõ põt deficere a bono aliquo: g̃ nõ põt esse causa deficiens alicui⁹: ⁊ pctũ inquantũ peccatũ nõ hz nisi cãm deficientẽ: g̃ de⁹ non põt esse causa peccati. Ad hoc etiã obijciũt mgri cõiter: q̃ meli⁹ est a quo nõ potest esse malũ q̃ id a quo ipso esse: sed de⁹ est meli⁹ q̃ cogitari possit: g̃ nõ p̃t ab ipso esse iniqtas vl' malũ. Itẽ. 1. Lox̃. 5. Absens corpore p̃ñs spũ: dicit glo. omis volũtas carnal'a diabolo est/ nõ ergo a deo. Itẽ Rom̃. 1. sup̃ illud: Exarserunt in desideriis suis/ dicit glo. q̃ a se nõ a deo sũt cenẽ p̃habita distĩ. xxxiij. lr̃a. c. q̃ act⁹ sub deformitate cõiunctim nõ põt referri in deũ vt in causa: nec etiã deformitas fm se: sed act⁹ in se põt esse ab ipso/ vt supra ꝑbatũ est rõne ⁊ exẽplis ostensum. Ad ꝑmũ g̃ ⁊ scõm dõm q̃ nõ est sil'e de causis naturalib⁹ q̃ ille p̃sentes sunt ⁊ absentes: sz de⁹ semp p̃ñs ⁊ paratus est dare gratias: ⁊ iõ nihil mali fit sua absentia: ⁊ hoc est etiã notatũ sup̃ finem primi libri. Ad aliud dõm q̃ peccatũ q̃ est op⁹ opis dei transit per opus dei/ nec tñ potest referri in deũ/ sicut nec claudicatio in virtutẽ mouentẽ tibiam. Q̃ aũt obijcit q̃ nihil est in opere q̃ nõ sit causa opis dicendũ q̃ hoc verũ est de his q̃ simpl'r sunt: sz defect⁹ ⁊ deficere bene est in scõo ita q̃ nõ redit in primũ ⁊ ita incidit peccatũ inquantũ est peccatũ. Ad aliud dõm q̃ de⁹ tradidit nõ impediendo malitiã/ sz nõ influendo gratias ad oppositũ ⁊ hui⁹ nõ influentie gratie nõ est causa ipse/ sed peccator auertens se ab influxu gr̃e vt sepi⁹ supra dictũ est. Ad aliud dõm q̃ illud intelligit de p̃missione potestatis ⁊ nõ de ope vl' iussu mendacij: potestas aũt ⁊ iusta ⁊ bona erat.

Ad 5m

Ad 6m

Qualiter determinẽt verba augustini premissa quibus ait: omne q̃ d̃ est inquantũ est: bonũ est.

Illa quoq̃ Aug. verba quib⁹ dicit omne q̃ d̃ est inquantũ est bonũ esse: ⁊ deũ habere auctorẽ de naturis siue de substãtijs tñ accipienda fore tradũt. Substãtie vo noie atq̃ nature dicũt significari substantias ipas ⁊ ea q̃ naturaliter habẽt. s. q̃ ꝓcreata sunt eis: sicut aia naturaliter hz intellectũ ⁊ ingeniũ et voluntatẽ ⁊ hmõi: q̃ d̃ ex vbis aug. p̃missis colligit: vbi hoiem appellat bonã naturã: ⁊ malũ hominẽ malã naturã. Scõm hanc ergo assertionẽ vl' acceptionẽ mali actus nõ sũt nature vel substãtie nec etiã boni act⁹: q̃ vtq̃ videt aug⁹. innuere in lib. retrac. distinguẽs inter substantias siue naturas ⁊ bonas actiones siue malas. Aperiens eiñ quõ intelligendũ sit q̃ d̃ dã in li. de vera religiõe ab eo traditũ ait: Hoc de substãtijs atq̃ naturis dictũ est. Inde ei dilꝓutabat nõ de bonis actiõib⁹ atq̃ pctis. Apte vt videt diuidere inter naturas siue subas ⁊ actões siue peccata. Iõq̃ asserunt p̃fati doctores actiones interiores vel exteriores nõ esse naturas vel subas: q̃ si male sunt: peccata sunt: nec a deo sunt. Q̃ d̃ vero mali actus nõ sint naturę: Aug⁹ videt notare in prima rñsione contra Pelagianos ita dicens: Opa diaboli q̃ vitia dicunt act⁹ sunt non res. Idem in quarta rñsione: Omne malũ natura nõ est: sed actus accidẽs alicui ex defectu boni. Quãobrẽ q̃ d̃ natura nõ est: deus non fecit: quia natura est omne q̃ d̃ fecit. Item: Omne q̃ d̃ natura bonũ est: deus ex nihilo fecit: non diabolus.

Scõm hos res alique sunt que a deo non sunt: quibus homines mali sunt.

Ex quo colligit res aliquas eẽ que a deo nõ sunt: eisq̃ homines mali sunt. Q̃ d̃ nihilominus ⁊ ipi cõcedunt innitentes verbis Augu. superius positis qui in Enchi. determinans illa verba ꝓphete: Ve his qui dicunt bonũ Esa. 5.

Arg. ꝑmo

In ꝑmũ sũt rões/ ꝑma.

Scõa

Tertia

Quarta

Solo

Ad ꝑmũ 2m ⁊ 3m

Ad 4m

ad ꝑbatõz.

malũ. dicit ō ipis reb⁹ qb⁹ hoīes mali sūt: nō de hominib⁹ hoc esse intelligendũ. Sunt ergo alique res quibus homīes mali sunt. Id aūt quo homo fit deterior a deo nō est: qz vt ait Aug. in lib. de. lxxxiij. q. deo auctore nō fit homo deterior. Nō est ergo de⁹ auctor rerũ quibus homo deterior fit. At sunt alique res vt dictũ est: quibus hoīes mali fiūt. Sūt ergo alique res que a deo non sunt: qz peccata ipse sunt. Ideoq; scriptura in plurib⁹ contestat locis deum nō esse auctorem malorũ: id est eorꝫ que peccata sunt.

Ex parte eorũ premisse opponit sententie in illo verbo: deus auctor malorum non est.

In hoc autē ꝓbo superiorꝫ sentētie recte opponit: qui dicunt deū non esse auctorē eorũ que mala sunt inquantũ mala sunt sed inq̃ntum sunt: z inquātũ mala sunt: dicunt ea nihil esse. Quid ergo mixꝫ: si deus dicit nō esse auctor eorũ inquātũ nihil sunt: cũ nihili nullus auctor existere queat. Ideoq; cum dicit deus esse auctor omniũ que sunt: bonorꝫ isti subintelligi volunt. Bona aūt illa esse dicūt que naturaliter sunt. Ea vero naturaliter esse dicunt nō solũ que substātie sunt vel cōcreata substātijs qualiter supra acceperūt sed et omnia que naturā nō priuāt bono. Et ita fm eosdē multiplex in scriptura fit intelligētia: vbi de natura siue de suba vel de his que naturaliter sunt sermo occurrit. Sed sup illũ locum psal. Nō est suba: ita Aug. de substantia disseruit: vt p̄misse sententie videat consentire dicēs: Suba intelligit illud qd sum⁹ quicqd sum⁹ homo: pec⁹: terra: sol: oīa ista substātie sunt eoīpo quo sunt nature ipe substantie dicunt. Nam qd nulla est suba: nihil omnino est: substātia ḡ est aliqd esse. Deus fecit hominē substātiā: sed p iniqtatē lapsus est homo a substātia in qua factus est: iniquitas q̄ppe ipsa nō est substātia. Nō em iniquitas est natura quā formauit de⁹: sed iniquitas est puersio quā fecit homo. Nature omīs pīpm facte sunt: iniqtas p ipsum facta nō est qz iniquitas nō est substātia. In illo hymno triũ pueroꝫ vniuersa creatura laudans deum cōmemorat. Laudāt em omnia deū sed q̄ fecit deus. Laudat ibi serpens deū: sed non auaricia. Omnia reptilia ibi noīata sunt: sed nō aliqua vitia. Vitia em ex nobis et ex nra voluntate habem⁹: z vitia nō sunt substātia Intendāt diligēter his verbis p̄missaꝫ assertores sententiaꝫ: z pcipere poterūt rationē z causam dictorꝫ: vbi scriptura de natura vt substantia mentionē facit. Illaꝫ vero sentētiarũ iudiciũ prudentis lectoris cui vtriusq; sententie noticiā plenarie dedimus arbitrio relinquimus: ad ea que adhuc nobis supsūt tractanda festinantes.

Pš.68.

Dan.3

Arti II B

Utrũ pctũ sit res: natura vel substātia.

Secundo querit vtrũ peccatũ sit res vel natura vel substātia: qz circa hoc versat tota intentio tertij z q̄rti capl'i / videt aūt q̄ non: qz sine ipo factũ est nihil: dicit Aug⁹. i. peccatũ. Item in litera habet q̄ nō est fundamentũ. Item. I. Cor. 8. dr q̄ idolũ est. Item ibidē in glo. q̄ forma idoli nihil est: idolũ aūt est apparēs dulcedo pcti: ḡ peccatũ nihil ē vt videt. Sz ctra: Fulgent⁹ dicit / Illi⁹ rei de⁹ est vltor cui⁹ auctor nō est. Item Sap. 12. sup illud: semini malo dictũ est ab initio / dicit glo. ex quo fuerūt in pscientia fuit in illis aliqua q̄litas / z hec est res: ḡ peccatũ est res. Ad hoc etiaz obijcit mgr in p̄ncipio quarti capl'i. Solo / torũ hoc soluit p distinctionē rei nature z subc. res em pōt dici quasi cns ratũ per formā / z sic qd̄ caret forma nō est res vt priuatio / et peccatũ inquantũ peccatũ. dicit etiā a reor reris nō q̄ sit in opinione sola / sed a re ipa que tn̄ est priuata et sic pctm̄ est res deficiens: z hoc mō accipit res in auctate fulgentij z alijs auctatib⁹ inductis. substātia aūt dr a natura subet: z tūc res est p se exīs: z hoc mō null⁹ act⁹ est suba: dicit etiā q̄si ab effectu: qz facit subsistere: z hoc mō bonũ opus dr suba sz nō malum: qz malũ facit deficere z bonũ facit subsistere in ordine naturalis boni: z cōfert ad illud: z hoc mō dicit malũ nō ens z nō habere fundamentũ. qñq; etiā dicit suba effectiue p negationē exponendo. s. q̄ non facit deficere a subsistentia: z sic indifferēs dr substātia: sed malũ nō est suba. Quarto mō dr suba qd̄ habet quocunq; mō q̄dditatē in esse: z hoc mō malũ est suba. His etiā modis dr natura duplr. s. q̄ est causa ordinis / z sic malũ z peccatũ nō est natura / z sic sumit a pbo in. viij. phicorꝫ vbi dicit q̄ natura est causa ordinis in omnib⁹. Alio mō dr natura qd̄ quocūq; mō intelligit: z sic priuatio est natura z pctm̄: z hoc mō p distinctionē solutio ptz ad totum.

Argm. primo 2o 3o 4o

In oppositũ primo

Solo ad totũ

Qz de pctō nō de pena intelligitur cũ dr: deus nō est auctor mali.

Cũ igit in hoc omnes cōsentiant catholici tractatores. s. q̄ deus nō est auctor malorũ. Cauendũ est tn̄ ne malorũ nōie penas sicut peccata generaliter includas. Penaꝫ em deus auctor est: sicut ipse p pphetā ait: Nō est malum in ciuitate qd̄ dñs non fecerit. Item alibi ex psona sua ait: Ego sum deus creās malum z faciens bonũ. Ecce hic dr creasse et fecisse malũ: sed mali nomine pena intelligit: nō peccatũ: sicut ecōuerso cũ dicit: deus nō esse auctor malorũ: noīe mali peccata intelligunt. Ideoq; Aug. qui dixerat in libro de lxxxiij. q. q̄ deus auctor mali nō sit. in primo

Amos.3.

Esa.45.

lib. retracta. quō intelligendū sit aperit dicens: Vitandū est ne male intelligat qd dixi deus auctor mali nō est: qui ⁊ omniū que sunt auctor est: qr in quantū sunt in tantū bona sunt: ⁊ ne hinc putet nō ab illo esse penaz malorū que vtiq; malū est his qui puniunt: sed hec ita dici sicut dictū est: deus mortem nō fecit: cū alibi scriptū sit: mors ⁊ vita a domino est. Malorū ergo pena que a deo est: malū est quidē malis: sed in bonis dei operibus est: quoniā iustum est vt mali puniant: ⁊ vtiq; bonū est omne qd iustū est. Sic ergo dicit deus nō fecisse mortē: qr nō fecit illō p quo mors infligit: id est peccatū. Audisti lector causam dictorū ex qua sana intelligentia format cum dicit: deus nō est auctor mali: ⁊ deus mortem non fecit.

Sap. I. Eccli. II.

Arti. III

Querit an omnis pena sit a deo.

Arguit po 20

Deinde querit de hoc qd dicit in vltimo capi. ibi [Cū igit omnes in hoc cōsentiāt] Hic videt dicere mgr q omnis pena sit a deo: ⁊ hoc nō videt: qr legit q deus mortē nō fecit. Itē deus nō facit quo opus suū sit deterius: sz corruptōe opus deteriorat: g̃ si nec corruptionē corpis facit nec aie. Sz in contrariū est qd dicit mgr in littera: qr ita legit in glo. sup illud ad Rom. I. deus operat in cordib hoim ad inclinandas eorū voluntates in qd voluerit siue in bonū siue in malū. Solo mgr hic inuenerit vnā distinctionē q est pena acta ⁊ cōtracta pena / ⁊ pena inflicta. Pena acta siue qua facim peccatū est / ⁊ hec nō est a deo / vt dicunt. pena cōtracta fomes est q in quantū cōtra voluntatē reluctat pena est a deo iuste inflicta: in quantū aūt ad malū inclinat non est a deo sed ab hoie / vt dicunt. Inflicta autē simplr est a deo / sicut inflictio ignis: sz qr mgr dicit absolute omnē penā esse a deo. ideo dicendū est aliter q pctm (vt supra patuit) ab alio est peccatū ⁊ ab alio pena. pena aūt est damni aut infligens. si damni / tunc est a deo indirecte: qr nō influit speciē gratie vel boni supplētis damnū / ⁊ huius influentie non est ipse causa / sed auertens se ab eo. vñ licet hac pena non sit opus suū deterius ī corpore ⁊ in aia: tm ipse nō facit hoc nisi mōdicto / ⁊ sic etiā intelligit q deus nihil corrumpit existentiū. s. agendo / sz corpalit potius ex eo q nō influit esse / sicut faciebat: ⁊ hoc nō ideo: qr aliter se habet deus ad rem q corrūpit q̃ prius: sz potius ideo qr res corrupta aliter se habet ad ipm: pena aūt infligentē infligit deus / p hoc q influit spēm alicui afflictiuā q̃ cōtrariat nature bone ꝓter ordinē iusticie p hoc pater solutio ad primū q̃liter deus mortē corpis ⁊ anie facit ⁊ qualiter nō facit. Ad aliud dōm q illa glo. ad Rom. bona est ⁊ subtilis / ⁊ prima ps ipsius tangit id qd operat deus / scz substantiā act: ⁊ secda pars tangit opus ordinis: qr maliciā nō facit sicut ipa nihil est / sed malū inclinat in qd voluerit ordinādo vt ex eo eliciat bonū ꝓter qd sinit fieri maliciā. Et per hoc patet solutio ad totum.

In ptrariū

Solutio

Alia solo p deo sed ab hoie

ꝓter mgrm ⁊ ad primū

Ad 2m

De voluntate ⁊ fine ex quo ⁊ ip sa iudicatur.

Post predicta de volūtate eiusq; fine disserendū est. Sciendū ergo est q ex fine suo (vt ait Aug.) voluntas cognoscit vtrū recta an prava sit. Finis aūt bone voluntatis beatitudo est: vita eterna: ipse deus. Male vero finis ē aliud. s. mala delectatio vl aliquid aliud in quo nō debet voluntas quiescere. Finē bonum insinuat ppheta dicens: Omnis cōsummatōis vidi finem ⁊c. Charitas ergo ad latum mandatū est: finis omnis cōsummatōis est: id est omnis bone voluntatis ⁊ actionis ad quā omne preceptū referendū est. Vnde Aug. in Enchi. Omnia pcepta diuina referūtur ad charitatē. De qua dicit apl'us: Finis pcepti est charitas de corde puro ⁊ cōsciētia bona ⁊ fide nō ficta. Omnis itaq; precepti finis charitas est: id est ad charitatē refert oē preceptum. Qd vero ita fit vel timore pene vel aliqua intentione carnali vt non referat ad charitatē que est dilectio dei ⁊ primi: nōdum fit quēadmodū oportet fieri: q̃uis fieri videat. Tūc eēm recte fiunt que mādat deus ⁊ que cōsilio monet cum referunt ad dilectōnē dei ⁊ primi. His verbis apte insinuat q̃s sit rectus finis volūtatis siue actōis bone scz charitas q̃ ⁊ deus est: vt supra ostēdim.

DI. XXXVIII q̃lit in gñali per actū volūtatis pctm̄ introducit.

Ps. 118

I. Timoth. I

Post pdicta de volūtate eiusq; fine ⁊c. Hic incipit ps in qua mgr agit de q̃ntitate actōnis in cōmuni in bona ⁊ mala actōne. et b̄ facit vt melius videat quātitas pctī de qua hic intendit. Diuidit aūt in tres ptes: in quarū prima agit de quantitate actōis interioris q̃ est voluntas. In scda de q̃ntitate actōis exterioris q̃ est op. Et hec incipit infra dist. xl. ibi [Post hec de actibus ⁊c.] In tertia gratia cuiusdā qd dictū erat: scz q intentionē fides dirigit q̃rit de actib infideliū distin. xlj. ibi: [Cūq; intentio vt sup ⁊c.] ⁊ post sequit ps q̃ est de modis pctōr vt patz ex diuisōe superius assigta. Prima bar diuidit in duas: in quarū prima mgr q̃rit de q̃ntitate volūtatis. in scda aūt quare ipa voluntas est pctm̄ determinatū: ⁊ hec incipit in seq̃nti distin. ibi [Hic aūt orit questio ⁊c.] Presens disti. diuidit in duas ptes: in q̃rū prima tangit ea q̃ faciunt ad q̃ntitatē voluntatis demōstrandā. Et in secunda querit qd interest inter voluntatē ⁊ intentionem q̃ mēsurat voluntatē ibi [Solet aūt queri ⁊c.] In prima aūt barū mgr tria facit: primo enim ostendit q mensura voluntatis ex fine est. Scdo querit / vtrū omnes bone volūtates vnū habeant finē ⁊ omnes male vnū vel diuersos ibi [Sz q̃rit vtrū omnes bone ⁊c.] In tertia determinat quoddā obiectum Aug. cōtra determinata ibi [Verūtū huic sniē ⁊c.]

A

Vtrū voluntatis q̃ntitas pensetur ex fine.

Arti. I

Incidit aūt dubitatio circa primū vtrū volūtatis quātitas pensetur ex fine: ⁊ si ex fine pensat ex quo fine pensetur. Ad primū sic: Omne agens per intentōnē ⁊ intellectū nisi vane agat pre-

Arg. primo

stituit sibi finem ad quē mensurat totū opus: voluntas est sic agens: ḡ pstituit sibi finē ad quē mensurat totū op⁹. Pria pbat ex hoc q ḋcḋ de ope nō pportionat fini illō vanū est. Alia pz ex h qd dicit Dam. q omis voluntas in rōne est. Inde sic tōe op⁹ accipit q̄ntitatē valoris ex eo ad qd mensurat: opus aūt voluntatis totū cōmensurat fini: ḡ totū accipit q̄ntitatē valoris a fine. Item in agentib⁹ fm naturā in quib⁹ est forma finis attendit bonitas generatiōis ⁊ act⁹ ex forma q̄ est finis: ḡ sil'r etiā erit in agentib⁹ ex dilectiōe: ḡ iterū sequit q quantitas actual' volūtatis attendit ex fine. Itē rō boni in omib⁹ est ex fine: ḡ multomagⁿ in ope mozali in quo est simplicit bonū qd est honestū: ḡ cū opus volūtatis sit solū morale q̄ntitas bonitatis vl' malicie accipietur ex fine. Itē Boe⁹ in topicⁿ dat istā maximā: Cui⁹ finis bonus est ipm quoq bonū est. et cui⁹ finis malus ipm quoq malū est. si ḡ bon⁹ finis facit bonū: ⁊ q̄ntitas boni faciet q̄ntitatē boni a volūtate: ḡ q̄ntitas voluntatis attendit ex q̄ntitate finis. Itez hoc accipit ex lra p multas auctoritates. Sz cōtra hoc videt esse instantia p multos act⁹/ vt aliq̄s fornicat cū alia qua vt ex illa familiaritate reuocere eā ab heresi hic ē finis bon⁹/ ⁊ tn opus malū. Itē aliq̄s furat vt pascat pauperē/ cui⁹ iterū finis bon⁹ ⁊ op⁹ malū. Solutio/ antiquoꝝ doctoꝝ ad hoc rendit/ q id qd dicit q̄dā glo. sup illud: Lucerna corpis tui est oculus tuus: q q̄ntū intendis tantū facis/ q hoc intelligit in malis gīa aliter pter cōtemptū: qz si intendis leuādo calamū peccare mortalit ⁊ puocare deū tu tantū peccas quo ad deū/ licet nō tantū pecces quo ad primū Sil'r dicūt q generalit intelligit in idifferētib⁹: qz in illis verū est q intentio tua nomen opi tuo ⁊ formā imponit: qz indrīam nō hz rōne meriti vl' demeriti nisi ex intentiōe/ sed in bonis dicebant q pticularis est regla illa: qz in bonis nō tn semp facis q̄ntū intendis. si eīm des obulū ⁊ possis dare plus/ ⁊ intendis tantū mercari p obulū q̄ntū p cētū milia/ nō tantū pter hoc mereberis: ⁊ ita dicerūt etiā de malis pter bonū factis: lz eīm intentō boni diminuat culpā in talib⁹/ nō tn tollit totā nec facit opus meritozū: ⁊ in hac solutiōe steterūt pōsitiu⁹ cātuariēn. ⁊ guiler. antidotozēn. Pōt tn sine p̄iudicio aliter dici distinguēdo in eo qd refert ad finē/ ⁊ ī fine ad quē refert id qd ad finē refert. Loꝝ eīm q ad finē referūt quedā sunt cognata fini ex natura ipoꝝ: hoc est q naturalit sunt ordinata ad ipm: quedā aūt p naturam sunt obliquata ab ipo/ ⁊ qdam nec sic nec illo modo q̄ sunt imposita ad finē ⁊ imposita in obliquatōe ab ipo. Sil'r finis triplex est scz primo q disponit rē relatam ad ipm/ vt termin⁹ mot⁹ disponit ⁊ diffinit motū/ sicut forma finis est in generatiōe: ⁊ iste finis est ps cōplens rem vel in esse vel in bene esse. Est etiam finis vltim⁹ intent⁹ quo quiescit agēs/ lz nō motus p eā ptingat ad ipm/ sicut finis in naturis est cōseruatio speciei. Et est tertio mō finis in quo q̄escit tota intentio motiōis/ ⁊ hic est in natura assimilādo in aliquo primo auctori fm q hoc est vnicuiq motorū secundoꝝ possibile in moribⁿ/ ista adaptant .l. q actio bona est cognata fini bono/ mala aūt obliquata ⁊ indifferēs potentia ad vtrūq. Finis aūt qui est complens actu in bene esse est forma charitat⁹ ī merito. et finis quo quiescit agēs est beatitudo. ⁊ finis in quo quiescit tota intentio est de⁹. Dicam⁹ igit q intentio imponit nomen opi p finē primū siue primū in his que sunt cognata ad ipm ⁊ in his que nō sunt obliquata ad cōrariū/ ⁊ tunc nunq̄ habet instātiā: qz sicut in naturis forma mouēs inducēs est suā speciem in fine motus/ ita quātitas charitatis inducit q̄ntitatē meriti in opere sibi cognato ⁊ indifferēti. et hoc mō pcedūt rōes prius inducte. Ad ea aūt que obīciunt dōm q nō valet: qz nō est in talib⁹ relatio p naturā operis: sed tn p cogitationē agentis: ⁊ de tali relatione non loquit hic mgr: qz illa stulta est si applicat fini quod non est applicabile ei. Et per hoc patet solutio ad totum.

Obīcit in ꝓriū pmo

Solo

Ad obiecta

Qd deus est finis omnis bone actiōis: qz charitas est: nec tn spiritussanctus sed etiā christus ⁊ pater: nec hi sunt tres fines sed vnus

Qui ergo charitatē sibi ponit finē: deum sibi ponit finem: vñ ⁊ xpm finē legis ad iusticiaz dicit aplus esse omni credenti. Et recte dicitur xpus finis legis ad iusticiā: qz vt ait Augustin⁹ in lib. sententiarū psperi: in xpo lex iusticie nō cōsumit sed implet: Omnis eīm p fectio ex ipso ⁊ in ipso est: ⁊ vltra quē non est quo spes se extendat. Finis fideliū xpus est ad quē cū puenerit currentis intentio nō habet quo amplio⁹ possit venire: sz habet id in q̄ debeat pmanere. Finis ḡ rect⁹ atq̄ supmus de⁹ pt ē ⁊ filio⁹ ⁊ spūsctūs: nec hi tres sūt tres fines sz vn⁹ finis: qz nō tres dij: sz vn⁹ de⁹.

Rom. 10

Quis est finis ex q̄ pensat q̄titas volūtatis.

Arti. 5 B Arg. pmo

Secundo q̄rit q̄s sit finis ille: et dicit in lra q est charitas que est finis pcepti. Videt eīm q nō p illud vltimo Eccl'ſ: Finē loquēdi pariter audiam⁹/ vsq̄z/ hoc est omis hō: glo. ibidē .l. ad B est omis homo: ḡ omia referenda sunt ad timorē. Itē q charitas nō sit finis videt ex hoc qd dicit Eccl'ſ. 9 Nescit homo vtrū odio vel amore dign⁹ sit: constat aūt q omis operās scit finē operis sui: ḡ finis nō est charitas. Itē pmo li. distin. j. habitū est q finis dilectiōis ⁊ vsus omis operis est id quo fruendū est. B aūt est deus trinitas/ sicut ibidē dicit: deus aūt trinitas nō est charitas creata: ḡ charitas nō est finis operis. Item beatitudo dicit esse finis omis. appetit⁹ ab aug. ⁊ pho ⁊ boe. hoc aūt nō est charitas: ḡ ipa nō est finis. Itē sicut charitate mouemur ī dei bonitatē/ ita p fidē in vitatē/ ita p spem in eternitatē ḡ vt cū vitas increata ⁊ eternitas sit finis q ita fides possit dici finis sicut charitas. Itē nihil mouet ad finē quē habet iam: hñs aūt charitatē adhuc mouet ī ope meritozio: ḡ nō mouet ad charitatē: id ārt qd ē finis ē id ad qd ē mot⁹: ḡ charitas nō ē finis. Itē p magis vt cē obedīētia finis pcepti q̄z charitas: quia obedīētia respicit omē pceptū inquantū est pceptū: charitas aūt nō: ḡ male videt dicere in lra. Solo dōm q sicut dicit glo. sup illō Titū. I. Finis pcepti est charitas: finis ē triplex. .l. determiatiōis: vt agri in vltima pte sui cū toto cōtinuato ad terminū illū finit: ⁊ finis cōsumptiōis sicut panis finit in vltima pte inquantū nō est plus de pane: ⁊ cōsummatiōis

20

20

30

20

20

30

40

50

60

70

Solo

sicut perfectō finis est. Dōm igiť q̄ charitas est finis opeꝝ p̄cepti cōsumās opa: qz ad ipam vt sunt in merito referūť: qualiter aūt charitas sit finis ⁊ forma ⁊ radix ⁊ mater dictū est in. iij. lib. ⁊. vij. dis. xxxj. hic aūt tm̄ dicť q̄ ipsa est finis inducť p spēm meriti in opus a seipsa: vt est mouēs merentē in opesicut i naturis fm rōnē: idē est mouēs ⁊ finis: sz finis quo q̄s quiescit agēs est beatitudo: in quo aūt quiescit tota intētio est deꝰ trinitas: ⁊ primū quidē est forma actꝰ secūdū autē quies est appetitus: ⁊ tertiū puentio cōpleta intētiōis. vnde primꝰ referť ad secūdū: ⁊ secūdus ad tertiū: ⁊ de his oibus multa sunt dicta in tertio in p̄dictis locis. Ad primū ergo dicať q̄ timor est finis fm q̄d. s. p recessum a malo: sed charitas est semp finis primꝰ actui meritorio in ḡntū meritorꝰ est: ⁊ etiā qz alie virtutes habēt p fine obiectū charitatis. Ad aliud dōm q̄ nihil pbibet charitatē ⁊ finē esse notā ⁊ vt intētā: ⁊ vt informātē aīam esse ignocendū q̄ illud intelligiť de fine quo q̄scit appetitus nō q̄ informat actū vel in quo vt in vltimo intētio requiescit. Ad aliud dōm q̄ impletio gaudij in bono est ad quod se habet verū vt ostēdēs ⁊ eternū vt indeficiēs: ⁊ iō alie nō sunt ita finis sicut charitas: ⁊ alia rō est: qz possunt esse informes: ⁊ iō nō informāt actū meriti: vnde cū forma sit finis actꝰ admīnꝰ nō pūt b̄ mō esse fines. Ad aliud dōm q̄ hoc verū est: sz aliquid mouet vt inducat spēm suā in alto: ita est hic q̄ charitas mouet in ope meritorio: vt in termino opis sicut ipsa faciens vim meriti: vnde motꝰ est vt aliter habeať q̄ habeť. Ad aliud dōm q̄ obediēria respicit p̄ceptū in quātū p̄ceptū: sed nō id qd est p̄ceptum/ nec id qd est opꝰ p̄cepti: ⁊ iō nō pōt ēē finis oīs opis meritorij: sz charitas respicit id qd est p̄ceptū: ⁊ id qd est opꝰ: vt forma actus: ⁊ iō ipsa accipit rōnē finis.

Ad primū.

Ad secūdū.

Ad tertiū ⁊ quartū.

Ad quintū

Ad sextū.

Ad ⁊m

Qd oēs bone voluntates vnū habent finem: ⁊ tamen quedā bone diuersos fines sortiunť.

Sed q̄riť vtꝝ oēs bone volūtates vnū tm̄ habeant finē: De hoc Augꝰ in. xi. lib. de trinita. ita ait: Alie atq̄ alie voluntates suos proprios fines habēt: qui tamē referunť ad finez illius volūtatis qua volumꝰ beate viuere: ⁊ ad eā peruenire vitā que nō referať ad aliud sed amāti per seipsam sufficiat: quēadmodū volūtas videndi finē habet visionē: ⁊ volūtas videndi fenestrā: finē habet fenestre visionē. Altera vero est volūtas per fenestrā videndi trāseūtes cuiꝰ itē finis est visio trāseūtiū. Ad qd etiā p̄dicte referunť volūtates. Item recte sunt volūtates ⁊ omnes sibimet religate si bona est illa ad quā cūcta referūť. Si autem praua est: praue sunt oīnes: ⁊ ideo rectarū voluntatū cōnexio iter quoddā est ascendentiū ad beatitudinē: qd certis velut passibus agiť. Prauarū aūt ⁊ distortarū volūtatū implicatio vinculū est quo alligabiť: qui hoc agit vt proijciať in tenebras exteriores.

His auctoritatū testimonijs euidēter monstratur plures in fidelibus rectas esse voluntates proprias ac diuersos fines habentes: ⁊ tamē vnū eundēq̄: quia omnes referunť ad vnū qui est finis finiū: de quo paulo ante diximꝰ: ita ecōuerso fore est ⁊ in malis.

Quedam huic sentētie videtur aduersari.

Verūtamen huic sentētie qua dictū est fideliū quasdā rectas voluntates diuersos fines sortiri: ⁊ tamen ad vnū referri: videť obuiare qd alibi Augꝰ āmonet ne. s. nobis duos fines constituamus ita inquiens in lib. de ser. domini in mōte. Nō debemus ideo euāgelisare vt manducemus: sed ideo mādūcare vt euangelizemus: vt cibus non sit bonū qd appetitur: sed necessariū qd adijciť. vt illud impleatur: Querite primū regnū dei ⁊ hec oīa adijciētur vobis. Nō dixit primū querite regnū dei: ⁊ deinde querite ista q̄ruis sint necessaria: sz ait hec omnia adijcienť vobis: id est hec cōsequenť si illa queratis: ne cū ista queritis: illinc auertamini: aut ne duos fines cōstituatis vt ⁊ regnū ppter se appetatis ⁊ ista necessaria ppter illud: ergo ppter regnū dei tm̄ debemus opari oīa: nō solā vel cū regno dei mercedē corporalem meditari. Ecce hic aperte dicit: ne duos fines nobis cōstituamꝰ sed vnū tm̄. i. regnū dei: cū supra dixerit bonas volūtates alias ⁊ alias propuos habere fines. Mat. 6.

Hic ostenditur quō licet videantur non repugnent predicta.

Hec aūt sibi nō repugnare aīaduertit q̄ verbis p̄missis simplici oculo diligēter intēdit q̄ eīm dixit: ne duos fines nobis cōstituamꝰ: sed oīa ppter regnū dei faciamꝰ: ipse premisit q̄ debemꝰ mādūcare vt euāgelisemꝰ. Cum aūt hoc ita facimꝰ actiōis illiꝰ finē euāgeliū constituimus: sed ⁊ hunc finē ad regnū dei referimus. Manducamus enim propter euāgeliū ⁊ manducamus ⁊ euāgelisamus propter regnū dei. Duos igiť fines nobis in mādūcādo cōstituimus. Sed ista facientes nūquid peccamus? absit. Nam ⁊ ipse sic facere suadet si diligenter eius verba inspiciamus. Cū ergo ait: ne duos fines nobis cōstituamus fines in diuersa tēdētes intelligi voluit: scilicet quorū alter ad alterū nō referať: ita ⁊ cum dicit propter regnū dei tm̄ omnia agenda: nec cū ipso mercedē tpalem meditandā: ita intelli-

gendũ est: vt nõ appetẽdo meditemur cũ regno mercedẽ tpalẽ: ita q̃ nõ ꝓpter regnũ: sz ꝓpter se: vt. s. regnũ ꝓpter se appetamus et
Luc. 12. ista ꝓpter illud: sicut ipse docet. Si eñ petimus vitã eternã: petimusq̃ etiã tpalia a deo si ea petim⁹ ꝓpter vitã eternã nõ offendim⁹
Mat. 6. neq̃ sinistra tunc scit quid faciat dextera: q̃a mercedẽ tpalem nõ ꝓpter se meditamur: sed
Lan. 2. ꝓpter regnũ dei: vt sit leua sub capite ⁊ dextera in amplexu. Alioquin si hec tpalia propter se querim⁹ sicut eterna miscẽt dextre sinistra. Ideoq̃ cũ dñs dixerit: Attẽdite ne iusticiã vestrã faciatis coꝛã hoĩbus vt videa
Mat. 5. mini ab eis. Alibi ait: Sic luceãt opa vestra bona coꝛã hoĩbus vt glorificẽt patrẽ vestrũ qui in celis est. Propter deũ ergo omnia facienda sunt: vt oĩa que facimus omniũ q̃ fines ad eũ referamus.

Arti. III. E Utrũ sit vnus finis bonarũ voluntatũ: et vtrũ duo fines possum⁹ nobis ponere: ⁊ an boni mercenarij merentur.

Oind querit de hoc qõ dicit in secũda parte ibi [Sed q̃rit vtrũ oẽs volũtates bone ⁊c.] Et querũt duo quaꝝ primũ est Utrũ vn⁹ sit finis bonaꝝ volũtatũ. Scõo vtrũ vn⁹ finis sit maꝝ vt videt dicere in lra. Ad primũ sic videt ei q̃
Arguit p̃o q̃ non. nõ sit vn⁹ finis bonaꝝ volũtatũ: q̃ si finis est perfectio rei sic dĩnt pfecta: ita differũt pfectiões: opa aũt meritoria dĩnt etiã in codẽ hoĩe: q̃ ⁊ pfectio fm finẽ.
20 P̃ habitũ est q̃ charitas est finis ⁊ bꝛitudo ẽ finis ⁊ de⁹ finis: q̃ videt q̃ multi sint fines etiã eiusdẽ ho
Sol'o. minis ⁊ eiusdẽ opis. Si dicas q̃ istoꝝ finiũ vn⁹ refertur ad alterũ: ⁊ sic finis vltim⁹ est vnus: sed citra
30 vltimũ nõ sunt plures fines. Adhuc videt hoc esse falsum: q̃ dicit in lra in fine p̃cedẽtis dis. q̃ finis sũt p̃ ⁊ fili⁹ ⁊ spũsanct⁹: ⁊ cõstat q̃ illi eq̃les sunt: ergo
Sol'o vn⁹ nõ referr̃ ad alterũ: q̃ sunt plures fines. Si dicas q̃ illi sunt vn⁹ finis in q̃ntũ sunt vnũ sũmũ bonũ
40 Cõtra fides ponit eos tres q̃bus est fruẽdũ vt habetur in prima dist. li. j. ergo ponit eos tres q̃b⁹ amore inberem⁹ ꝓpter se: q̃ tres fines: q̃ nihil diligit ꝓ
50 pter se nisi finis. Itẽ cũ finis intellect⁹ sit veritas: ⁊ hec distinguat articulos p fidẽ videnr̃ plres esse fi
60 nes. P̃ cũ sit sapiẽtia diuina ⁊ potẽtia ⁊ bonitas ⁊ virtus ⁊ multa alia que sunt deus / ipse videt multi
plex esse finis fm rõnẽ mltiplicitatis oĩm attributo
q̃stiũcla p̃a rũ: ergo nõ est vn⁹ solus finis. Iuxta hoc vlterius
Arguit p̃o q̃ sic. querit vtrũ duos fines nobis possum⁹ ponere. Videtur aũt q̃ sic q̃ in multis ecclesijs cõsuetudo ẽ dare denariũ veniẽtib⁹ ad matutinas vt libẽti⁹ veniãt
20 ⁊ cõstat q̃ nec dãtes nec accipiẽtes cõdẽnam⁹. Itẽ apl's debet in spe qui arat arare: ergo laboꝛãs mercedẽ põt spe ꝛare tpalẽ: q̃cq̃d aũt sperat intẽdit: q̃ põt
30 intẽdere in laboꝛe finẽ illũ. Itẽ laboꝛãtẽ agricolã
40 oportet percipere de fructib⁹. Itẽ alibi dñs ordinat
50 vt qui altari seruit de altari viuat. Itẽ alibi: Non
60 alligabis os boui triturãti. Itẽ alibi: Si nos vobis tpalia seminam⁹ magnum ẽ si carnalia vꝛa metim⁹ ⁊c. q. d. nõ. Itẽ in lra etiã habet le ua ei⁹ sub ca
70 pite meo. i. tpalia in sustẽtatiõe. Sed cõtra est qõ
Argu. i op positũ q̃ ñ primo.

dicit Aug. in cõfes. Min⁹ te amat q̃ tecũ aliq̃d amat id est min⁹ q̃ teneat. Itẽ sup illud Deut. 6. Diliges dõm deũ tuum ex toto coꝛde tuo ⁊c. dicit glo. q̃ 20
nõ vult de⁹ amoꝛẽ suũ diuidi: ergo nihil cũ deo ẽ diligendũ. Itẽ Esa. 27. Coangustatũ est stratũ: ita vt alter decidat palleũ bꝛeue ẽt ⁊ vtrũq̃ coopire non 30
põt: ergo nit de charitate: ergo nihil operit cũ deo: q̃ Questio
nõ possum⁹ facere duos fines. Querit etiã vlteri⁹ la secũda.
de bonis mercenarijs qui videnr̃ facere duos fines q̃ seruiũt ꝓter regnũ celoꝛũ ⁊ nõ ꝓter deũ: ibi enim Arguit q̃
fm hoc videnr̃ peccare. Itẽ ps. 117. Cõfitemi domino q̃m bon⁹ nõ dicit: q̃m mihi vel tibi bonus: ergo debet diligi ꝓter se: ⁊ nõ ꝓter aliquã vtilitatem 20
tpalem vel eternã: ergo videt q̃ seruiẽtes p̃ mercede eterna peccãt. Sz cõtra in luca Quãti mercenarij in domo p̃tis mei abũdãt panib⁹: ergo illi mercenarij nõ pereũt: q̃ põt aliq̃s sibi cõstituere fines bꝛitudi
nis create in seruicio dei. Sol'o facile est hic respõdere obiectis fm supꝛa determinata: dõm igit ad p̃ mã partẽ obiectionũ q̃ nõ est nisi vn⁹ vltim⁹ finis / ⁊ vnũ obiectũ fruitiõis: vt in. j. lib. di. prima determinatũ est: ⁊ licet fides distinguat: tñ cõplemẽtũ gaudij nec est in intellectu nec in veritate: sed in effectu ⁊ bonitate: ⁊ iõ vn⁹ finis. Ad aliud dõm q̃ nullum attributoꝝ dicit duo simul. s. diligibile ꝓter se: ⁊ rõ nẽ diligibilis ꝓter se nisi tm̃ bonitas: ⁊ iõ ipa sola est finis: ⁊ in rõne finis: sed alia attributa sunt quedã fi nis: sed nõ in rõne finis. Ad secũdã partẽ respõdẽdũ p distinctionẽ q̃ finẽ vltimũ nõ possum⁹ cõstitue re nisi vnũ: sed citra vltimũ possum⁹ bꝛe alios fines: vt dicit in lra: ⁊ hoc dupl'r. id ei qõ querit citra deũ duob⁹ modis q̃rit. s. ad deũ tm̃: sicut illi q̃ nõ querũt nisi vnũ faciãt sibi instrm̃ merẽdi: vt q̃ oĩa dãt in elemosynas: q̃rit etiã ad dilectionẽ citra deum tm̃ ⁊ illi edificãt ligna / fenũ / stipulã: sed tm̃ merito fundamẽ ti ⁊ charitatis: qua nihil est tm̃ vt deũ dilexerũt salualunt. Ad hoc autẽ qõ obijcit in cõtrariũ dõm q̃ cũ dicit Aug⁹ Min⁹ te amat ⁊ telligit fm q̃ li. te. dicit associationẽ equalitatis vel ꝓtrarietatis: q̃ tũc petm̃ mortale est talis dilectio ⁊ est libidinosa q̃ deũ nõ ꝓponit oĩbus creatur⁹. Ad alia oĩa dõm q̃ intelligunt de fine citra finẽ ⁊ nõ peccãt in talib⁹. Ad tertiã partẽ obiectionũ est disputatũ etiã sup tertiũ. de numero diligẽdoꝝ. Et dõm q̃ bon⁹ mercenari⁹ nõ tm̃ nõ peccat sz mltũ merert: q̃ idẽ est merces eterna qõ ipse de⁹ fm cãm: licet bꝛitudo creata formaliter nõ sit de⁹: sz ipse refert eã vlteri⁹ ad deũ tãq̃ optimũ sibi. Ad hoc aũt qõ obijcit dõm q̃ idẽ bonũ simpliciter bonũ ⁊ nõ bonũ in glia: sz ĩ statu sensualitat⁹ nõ sp sit idẽ ⁊ bon⁹ mercenari⁹ attẽdat sibi bonũ fm statũ glie: ⁊ iõ ꝓfitetur q̃m bon⁹: ⁊ p b̃ pz sol'o ad totũ.

Utrũ malaꝝ actionũ sit vn⁹ finis. s. auari ⁊ luxuriosi. Arti. III. D

Secũdo q̃rit vtꝝ malaꝝ actionũ sit vn⁹ finis Et videt q̃ sic p b̃ qõ est ĩ lra in triby locis. i. Arguit p̃o
in isto capl'o sel'ibi [Sz q̃rit ⁊c.] ⁊ ĩ illo capl'o q̃ sic.
[Solet aũt q̃ri ⁊c.] ⁊ bis p vba Aug. sup illos versus ps. Scrutãs coꝛda ⁊c. ⁊ in laõ isto quẽ abscõderũt ⁊c. Itẽ p rõnẽ oẽs vt dicũt Aug⁹ ⁊ Boe. volũt bꝛẽ viuere: ⁊ ꝓter illud agunt: q̃cq̃d agũt: q̃ non tm̃ est vn⁹ finis malaꝝ actionũ: sed etiã oĩm actionũ bonaꝝ ⁊ malaꝝ. s. bꝛitudo. Sz q̃ videm⁹ q̃ ñ ẽ vna dilectio fm rõz spẽi q̃ mouet auaꝝ vl luxuriosũ: ⁊ b̃ pz m opib⁹: q̃ nõ oĩm malarũ actionũ est vn⁹ finis. 20 p rõnẽ
In ꝓtrariũ primo sic.

20 Itē prodig⁹ ⁊ auar⁹ impossibile est q̃ delectēt̃ in
vno fm rōnē: ergo nō oim malaꝝ actionū vn⁹ est fi-
Solo nis ⁊ in spē delectatōis. Et si dicas q̃ hoc est libi-
30 do. Cōtra ista libido diuersificat fm materiā: ma-
4° teria aūt differt spē ī malis actib⁹: g̃ ⁊ libido g̃ libido
nō est vna nūero nec vna spē. Itē falsū videt q̃ oēs
appetāt beatitudinē: q̃ nos videm⁹ q̃ multociēs q̃-
Solo dā querūt infelicitatē: id aūt appetūt in actōe qō q̃-
ad totū ritur per ipam: ergo nō oim finis est beatitudo. So-
lutio dōm vt mihi videt q̃ bonaꝝ actionū oim finis
vltim⁹ est vn⁹ numero ⁊ rōne ⁊ sūba qui est deus ipe
siue sūmū bonū: sed fines q̃ sunt circa illū nō sūt vn⁹
sed multi ad illū ordinati: actionū autē malaꝝ nō vi
detur mihi esse finis vn⁹ nec numero nec spē vt pbāt
obiectiōes: sed cā. q̃ oīs dilectio mala cuiuscūq̃ spēi
causat̃ ex inordinato amore sui: vt dicit Aug⁹ sup il
lud: Incēsa igni ⁊ suffossa: quia licet due sint radices
mali: scz timor male humiliās ⁊ amor male īflāmās
tū etiā vt ipse dicit / timor nascit̃ ex amore: sz actionū
simul bonaꝝ ⁊ malaꝝ nō est finis vn⁹ nisi fm ana-
logiā: ⁊ nō spē vl' numero: ⁊ hoc est beate viuere que
beatitudo cōsiderat̃ duplicit̃. s. fm id qō vere est siue
p sūbam siue p suppositū: ⁊ sic nō appetit̃ nisi a dire-
cte q̃rētib⁹ ⁊ inuenīētib⁹ eā. cōsiderat̃ etiā fm rōnem:
⁊ hoc dupliciter: fm rōnē verā q̃ est fm naturā ipsi⁹
⁊ hoc mō ite ꝝ nō appetit̃ ab oīb⁹ ⁊ p sidaret̃ fm rōnē
cōem bis ex quib⁹ cōstat: ⁊ hoc cōitate analogie non
spēi: sicut dicit Ansel. q̃ cōstat ex cōmodis ⁊ hoc ve-
ꝝ est q̃ oēs appetāt cōmode ⁊ p volūtate viuere: ⁊ hoc
quer̃it̃ in omni actōe ⁊ hoc mō oēs appetūt bte viue
re: sz hoc nō est hīe bītudinē p fine act⁹ nisi fm quid
⁊ nō simplr: ⁊ per hoc patet solutio ad totū.

De differentia voluntatis intē-
tionis ⁊ finis.

Solet etiā queri quid distet inter voluntatē
⁊ intentionē ac finē. Ad qō dici pōt inter vo-
lūtatē ⁊ finē certo atq̃ euidēti mō distinguit̃
q̃ volūtas est qua volum⁹ aliquid. Finis ve
ro volūtatis est vel illud qō volum⁹: per qō
implet̃ ipsa volūtas: vel potius aliud ꝓpter
qō illud volumus. Intentio vero interdū p
volūtate: interdū p fine volūtatis accipitur
que diligēs ac pi⁹ lector in scriptura vbi hec
occurrūt discernere studeat. Finis vero vo-
luntatis est delectatio bona vl' mala: ad quā
nitit̃ quisq̃ peuenire. Vnde Aug⁹ sup illū locū
psal. Scrutans corda ⁊ renes: sic ait: De⁹ so-
lus scrutatur corda. i. quid q̃sq̃ cogitet: ⁊ re-
nes. i. quid quēq̃ delectet. Quia finis cure ⁊
cogitationis est delectatio ad quā cura ⁊ co-
gitatiōe nitit̃ quisq̃ peruenire ⁊ paulopost.
Opera nostra que sunt in dictis ⁊ factis pūt
hoīes videre: sed quo aīo fiant: ⁊ quo venire
cupiāt solus de⁹ videt: qui cū videt cor esse
in celo: ⁊ nō delectari nos in carne: sed in do
mino. i. cū bone sunt cogitatōes ⁊ earū fines
dirigit iustū. Idē sup alteri⁹ psal. locū illum
sez In laqueo isto quē abscōderūt cōphēsus
est pes eoꝝ. Dicit pes anie amor est: q̃ si prauus
est: dicit̃ cupiditas vel libido: si rect⁹: dicitur
charitas. Eo mouet̃ anima quasi ad locū q̃ tendit. i. ad delectationē bonā vel malā
quo se peruenisse p amorē letat̃. Finis g̃ voluntatis vt premissum est dicit̃ ⁊ illud qō volumus ⁊ illud ꝓpter qō volumus ⁊ intentio ad illud respicit propter qō volumus ⁊ volūtas ad illud qō volumus: vt verbi gratia: Si velim esuriētē reficere vt habeā vitā eternā voluntas est qua volo reficere esurientē: cuius finis est refectio esuriētis. Intentio vero est qua sic ad vitā peruenire volo. Finis vero supremus est ipsa vita: ad quam ⁊ alius finis refertur.

An illa intentio sit voluntas.

Sed quer̃it̃ vtrū intentio talis sit volūtas: ⁊ si volūtas est: an in hoc opere sit vna eadēq̃ voluntas: qua volo reficere esurientē: ⁊ qua volo habere vitam eternā? Videt̃ nempe talis intentio volūtas esse: vt eīm volūtas est: qua volo reficere pauperē: ita ⁊ volūtas est qua per illud volo habere vitā. Et alia quidem videtur voluntas esse qua volo habere vitā: ⁊ alia qua pauperi subuenire volo. Sz ista ad illā referr̃. Nam ⁊ si hoc ita placeat vt in eo cum aliqua delectatiōe volūtas acq̃escat nōdū est tamē illud quo tendit̃: sed hoc ad illud refertur vt illud deputetur tanq̃ patria ciuis: istud vero tanq̃ refectio vel mansio viatoris: ⁊ sunt iste volūtates affectus siue mot⁹ mētis quibus quasi gressib⁹ vel passibus tendit̃ ad patriā. Sicut ergo altera est voluntas videndi fenestras: vt supra docente Aug. didicim⁹: altera que ex ista nectitur volūtas. s. per fenestras vidēdi transeuntes. ita nōnullis alia videt̃ esse volūtas elemosynas dandi pauperi: alia volūtas habēdi vitam. Alij autem putant q̃ vna sit voluntas ⁊ hic ⁊ ibi: sed propter subiectorum multiplicitatem diuersitas memorat̃ voluntatū. Ceterum quodlibet horū ve ꝝ sit illud nulli in ambiguū venit quin voluntas ex suo fine pensetur vtrū recta sit an praua: peccatū an gratia ⁊ quin nomine intētōis aliquādo finis aliqñ volūtas intelligatur.

Solet etiā queri quid distet inter volūtatē ⁊c. Et habet duo capitula. in quoꝝ primo distinguit inter finē / volūtatē ⁊ intētionē. In secundo tāgit qualiter in vno opere materiales volūtates ⁊ materiales fines sunt plures: ⁊ tū est vna vltima voluntas ⁊ vn⁹ vltim⁹ finis. ⁊ hoc plane patet in littera illius capli ibi [Sed quer̃it̃ vtrū ⁊ intētio ⁊c.]

Vtrū intētio sit habitus vel act⁹ vel pas-

sio: ⁊ vtrũ sit in anima ex parte intellectꝰ ⁊ affectus: ⁊ vtrũ sit finis.

Arguit ꝓ q nõ habitus vel potentia.

Q̃ non sit etiã passio.

Arguit q sit habitꝰ q̃stiũcla ꝓ

Arguit ꝓ q ex parte affectus

Videt̃ ẽm q nõ sit habitꝰ vel potẽtia: qꝛ dormiẽtẽ dicimꝰ nihil intẽdere: cũ tũ in dormiẽte dicamꝰ esse potẽtias ⁊ habitꝰ. Eadẽ rõne videt̃ q nõ sit passio: ergo videt̃ q nihil eorũ que sunt in aĩa: qꝛ tria in aĩa ponit phs passiões / potẽtias ⁊ habitꝰ: ⁊ ecõtra videt̃ q sit habitꝰ: qꝛ in euãgelio cõparat̃ lumini vbi dicit: Vide ne lumẽ q̃ in te est tenebre sint potẽtie lumẽ aũt habitꝰ est: ergo videt̃ q intẽtio sit habitꝰ. Itẽ queri̇t̃ vlteriꝰ vtrũ sit in aĩa ex parte affectꝰ vel ex parte intellectꝰ. Videt̃ autẽ q ex parte affectꝰ: qꝛ dicit Augꝰ bi cin lr̃a q est volũtas cum fine: volũtas aũt fm affectũ inest hoĩ. Itẽ phs dicit q volũtas est finis: cũ igit̃ intẽtio sit relatio ad finẽ vt dicit̃ in lr̃a videt̃ intẽtio inesse fm volũtatem.

In ꝛriũ ꝓ sic argu. ex parte intellectus.

Itẽ penes intẽtionẽ est meritũ vel demeritũ: ⁊ q̃ntitas boni ⁊ mali: vt supra habitũ est: penes intellectũ aũt vel affectũ rõnis nihil horũ est: ergo intentio inest penes affectũ. Sed ꝛtra in euãgelio cõparatur oculo cũ dicit dñs Lucerna corpis tui ẽ oculꝰ tuus: ⁊ iterũ: si oculus tuꝰ fuerit simplex: totũ corpus tuũ lucidũ erit. i. tota ꝛgeries operũ; oculus autẽ nõ est affectꝰ: sz aspectꝰ: ergo intẽtio inest fm intellectũ ⁊ nõ fm affectũ. Itẽ cũ dĩ ego intẽdo hoc sensus est ego p̃stituo opi meo finẽ hũc: ꝓestituere aũt sibi finẽ est potẽtie cõferẽtis. cũ igit̃ volũtas nihil cõferat videtur intẽtionõ inesse fm voluntatẽ: sed fm rõnem.

Questiũcula secũda

Itẽ volũtas nũq̃ vult volitũ aliq̃ nisi nunciet̃ a rõne eo q ipsa oculũ videdi volitũ non habet. Itẽ nec põt videre finẽ nisi p̃stituat̃ a rõne. cũ igit̃ intẽtio p̃mõstret finẽ: videt̃ intẽtio inesse fm rõnẽ: ⁊ non fm volũtatẽ. Ulteriꝰ q̃rit̃ de hoc q̃ dicit in lr̃a. ij. ca. q intẽtio est finis: hoc ẽm falsum videt̃ p hoc q intẽtio est relata ad finẽ: finis aũt ad finẽ nõ referꝛ: ergo intẽtio nõ est finis.

Solo ad p̃ma obiecta.

Solo dõm sine p̃iudicio ad p̃mũ q intẽtio est actꝰ: cũ aũt obij̃cit q̃ dicẽ phs q tria sunt in aĩa: dõm q intelligit̃ de his circa q̃ ꝓsistit virtus fm subam: qꝛ fm subiectũ ẽ circa potẽtiã ⁊ fm essentiã est habitus: ⁊ fm materiã est circa passiões: cũ alia sint in aĩa mlr̃a vt actꝰ ⁊ spẽs ⁊ hmõi.

Ad q̃stiũcula primã cũ obiectis.

Ad aliõ puto eẽ distinguẽdũ q intẽtio põt intẽdere ĩ finẽ opationũ vel iudicãdo finẽ tm̃ vl vtroq̃ mõ. Et prĩo mõ sicut viator rẽdit in finẽ viet: ⁊ sic intẽtio est voluntas tendẽs in finẽ: vel vt meliꝰ dicat̃ tẽtio volũtatis in finẽ: ⁊ in hoc sil'is est illi q̃ digito stãs in via mõstrat: et prĩo mõ intẽtio est in volũtate: ⁊ hoc mõ loq̃t̃ Aug. ⁊ alie rões ad hoc inducte. Secũdo mõ est in rõne: ⁊ hoc mõ loquit̃ euãgeliũ: ⁊ tertio mõ est volũtatis recte siue regulate a rõe: ⁊ hec est materie p̃rie mõ supra intẽtio. ⁊ p hoc paret sol'o fere ad totũ p̃ter duo.

Ad id q̃ in tertio obij̃citur de merito.

Ad q̃stiũcula secũdã

Ad aũt q̃ obij̃cit q meritũ nõ sit nisi in voluntate dõm q fallum est: qꝛ etiã in rõne practica: sz vt sup̃ dixim̃ in rõe oẽ meritũ est sicut indeterminate: ⁊ in li. ar. sic in eligẽte ⁊ in volũtate sic in cõplente meritũ pfecte volẽdo ⁊ opando. Ad vltimũ dõm q intentio nõ dĩ finis nisi loquẽdo materialit̃ vt intẽtio ponat̃ p intẽto: ⁊ b mõ intelligit̃ id q̃ dr̃ in lr̃a.

Cũ volũtas sit de his que hõ naturaliter habz q̃re pctm̃ fore dicat̃ cũ nullũ aliud naturale pctm̃ sit.

Hic autẽ oritur questio satis necessaria ex superioribꝰ cãm trahẽs. Dictũ est ẽm supra volũtatẽ inesse naturaliter hoĩ sicut intellectꝰ ⁊ memoria. Que autẽ hoĩ naturalia sunt: quãtũcũq̃ vitient̃ bona tm̃ esse nõ desinũt: qꝛ nõ valet vitiũ bonitatẽ in qua deus eã fecit penitꝰ cõsumere: vt verbi gratia. Intellectꝰ vel ratio ⁊ ingeniũ ac memoria: ⁊ si vitijs ac peccatis obnubilent̃ ⁊ corrũpant̃ bona tm̃ sunt: nec pctã nominant̃ sicut Augꝰ de ratiõe que est imago dei in qua facti sumꝰ euidẽter ostẽdit in. xv. li. de tri. Hec est inquit imago in qua homĩes sunt creati: qua ceteris animalibꝰ p̃sunt: que creatura in rebꝰ creatis excellẽtissima: cũ a deo iustificat̃: a deformi forma ĩ formosam mutat̃ formã. Erat ẽm etiã ĩter vitia natura bona: hec autẽ imago ratio est vel intellectus. Cũ ergo volũtas de naturalibꝰ sit: quare ipsa nõ semp bonũ est: ⁊ si aliq̃ vitijs subiaceat. Ad hoc facile respõdẽt qui dicũt oĩa que sunt inq̃ntũ sunt bona eẽ: qꝛ ĩpam voluntatẽ inquãtũ est vel inquãtũ volũtas est vt supra posuimꝰ bonũ esse asserũt: sed inquãtũ inordinata est: mala ẽ ⁊ peccatũ. Vbi põt ab eis rõnabiliter queri. Si voluntas est inq̃ntũ inordinata est: peccatũ est: quare ergo intellectus ratio ⁊ ingeniũ ⁊ hmõi: cũ inordinata sunt pctã nõ sunt. Inordinata vero sunt sicut volũtas cũ ad rectũ finẽ nõ tẽdunt eorũq̃ actus p̃uaricatiões existũt. Ad q̃ illi dicũt volũtatis noĩe aliq̃ vim. s. naturalẽ potẽtiã volẽdi: aliq̃ actũ ipsiꝰ vis significari. Vis autẽ ipsa naturaliter aĩe insita nunq̃ pctm̃ est sicut nec vis memorãdi vl intelligẽdi: sed actus huiꝰ vis qui ⁊ volũtas dicit̃ tũc pctm̃ est q̃ inordinatꝰ est.

Dt. xxxix. q̃re voluntas magis deprauetur i fomite q̃ alia potẽtia.

Hic orit̃ q̃stio satis necessaria]. Nec distinctio ꝛtinet tria capl'a. in q̃ prĩo mgr̃ tãgit q̃re volũtas aliq̃ sit bona aliq̃ mala. In secõo quare huiꝰ naturalis potẽtie actꝰ potiꝰ susceptibil' sit malicie ⁊ bonitat̃ q̃ alĩꝰ. In tertio tãgit de volũtate nat̃ali ĩpfecta ad bonũ. p b pz snia.

Quare actꝰ volũtatis sit pctm̃: si actꝰ aliaꝝ potẽtiarũ nõ sunt pctã.

Sz adhuc q̃rit̃ q̃re huiꝰ natural' potẽtie actꝰ pctm̃ sit si aliaꝝ potẽtiaꝝ actꝰ pctã nõ sũt scz potẽtie memorãdi cuiꝰ actꝰ ẽ mẽorare ⁊ potẽtie itelligẽdi cꝰ actꝰ ẽ itelligere. Ad q̃ ⁊ ipsi dicũt: qꝛ alteriꝰ generẽ actꝰ ille volũtatis q̃ actꝰ mẽorie vl itellectꝰ. Hic ei actꝰ est ad aliq̃d adipiscẽdũ vel nõ admittẽdũ: q̃ nõ p̃ reẽ de malis quin sit malus. Velle ẽm mala ma-

lū est: sed intelligere vel memorari mala malū nō est. Quāuis eorū quidā etiā hos actus malos esse interdū nō improbe asserāt. Memorat eīm interdū quis malū vt faciat. ⁊ q̄rit intelligere vt sciat impugnare. Ecce q̄lit soluit p̄missa q̄stio ab his q̄ tradūt oīa eē bona inquantū sunt. Qui vero dicūt volūtates malas peccata esse ⁊ nullo mō bona: breuius respōdēt dicētes actū volūtates nō eē de naturalib⁹: sed vim ipsam ⁊ potētiā volēdi q̄ semp bonū est: ⁊ in oībus est: etiā in parvulis in q̄bus nōdū est eius actus.

Arti. 1 B

Quare act⁹ voluntatis magis est peccatū q̄ aliarū viriū.

Arguit p̄o c

Circa primā partē incidit dubiū quare actus volūtatis peccatū sit magis q̄ act⁹ aliarū viriū. Videtur eīm actus aliarū esse pctā sicut ⁊ volūtatis: opposita enim nata sunt fieri circa idem: sed virtutes sunt in rōne: ergo ⁊ peccata: prima patz p se; secūda patet p quādam glo. sup illud qd dicit in math. Sile est regnū celorū fermēto qd acceptū mulier abscōdit in farine satis trib. dicit eīm glo. q̄ per tria sata tres vires aīme intelligunt vt in rōne possideam⁹ prudētiā, in cōcupiscibili desiderū virtutū. in irascibili odiū viciorū. Itē sup di. xxiiij. bitū est q̄ pctīm ē i rōe q̄ ad inferiorē ⁊ superiorē partē: ⁊ ē etiā in sensualitate: nō ergo solū⁹ volūtatis act⁹ pctīm est.

20

30

Itē habitū est q̄ pctīm est in li. arbi. vbi dicebat q̄ libe. ar. inflexibile est in bonū ⁊ malū: liberū aūt arbitriū est facultas rōis ⁊ volūtatis: ergo inest pctīm etiā fm actū aliarū viriū. Itē pctīm maculat imagīnē: imago aūt cōplectit memoriā / intelligētiā ⁊ volūtatē: ergo iest pctīm fm partē cognitiuā aīe. Si dicas q̄ inest cognitiue fm q̄ extendit se in praxim vel opationē. Cōtra videt eīm q̄ etiā in cognitiuis que pure cognitiue sūt pctīm sit: scire eīm cui⁹ finis est verū in q̄buscā est, p̄hibitū / vt in sciētijs diuinationū ⁊ nigromātia: nō aūt esset rōnabilis p̄hibitio nisi scire illud esset malū. Cū igit hoc sit in speculatiōe sola in speculatiuis inquātū speculatiue sunt incidit pctīm actu. P videt q̄ plus peccatū sit fm rōnē q̄ fm voluntatē. Phs eīm in fine primi etbi. dicit alias vires susceptibiles esse virtutis fm q̄ participāt aliqualiter rōne q̄ fm idē etiā erūt susceptibiles pctī: ergo rō multo magis: sed ex participatōe volūtatis nulla ponitur in alijs virtutis vel pctī susceptibilitas: q̄ peccatū plus est fm rōnē q̄ fm volūtatē. Itē videtur q̄ insit fm oēm vim: q̄ p pctō tot⁹ homo dānat: sed nō punit nisi in eo in quo deliqit: ergo tot⁹ deliquit: ergo deliquit quo ad oēm vim aīe. Sed cōtra peccatū est volūtariū adeo q̄ si nō sit voluntariū non est pctīm: vt dicit Aug⁹: ergo nō est pctīm nisi id qd ē sub actu volūtatis. Itē supra ostensū est q̄ homo nō est oīs causa sui act⁹ nisi in illa parte q̄ oīno liber est: nō aūt oīno liber est nisi fm volūtatē: ibi aūt pctīm ē vbi homo causa act⁹ est: q̄ pctīm ē fm volūtatē tm. Solutio dōm q̄ sicut sup̄ dictū est pctīm triplicē est in aīa: aut eīm est sicut in discernēte primo ⁊ volēte ⁊ eligēte: aut sicut in obediēte: aut sicut in nō obediēte q̄dē: sed in ordinato ad rōnē ⁊ voluntatē: primo mō est in anima quo ad rōnē ⁊ li. ar. ⁊ volūtatē, secūdo modo quo ad irascibilē ⁊ cōcupiscibilē. tertio modo quo ad sensualitatē que subij cit peccato mortali veniali.

Jn Jriū p̄o

20

Solo.

Primus autē modus subdiuidit in tres vt patet: q̄ tria exigunt ad actus volūtarios. s. decretū vt fiant ⁊ electio que mixta est voluntati: ⁊ tertio completus consensus in opus. quo ad primū horum omne peccatū est in ratōe: ⁊ quo ad secūdū est in li. ar. ⁊ quo ad tertiū est in volūtate: ⁊ id circo cōplemētū est in volūtate ⁊ ratōe: ⁊ etiā libe. arbi. est in potētia ordinata ad cōplemētū: ⁊ sil'iter est de bono: ⁊ per hoc patet solutio ad tria prima. Ad aliud dicēdū q̄ imago accipitur dupliciter. s. per se: ⁊ sic est i simplicissimis potētijs anime: que tm̄ nate sunt ferri in deū p cōnaturales sibi habit⁹: ⁊ hoc mō nō est peccatū in imagine Secūdo mō sumit p illa parte que imitatur quo ad actus. i. que scit ⁊ pōt ⁊ vult libere agere: ⁊ hoc modo peccatū est in imagine: ⁊ hec imago inest fm rōnē ⁊ li. ar. ⁊ tūc redit i eādē distinctionē: q̄ idē est peccatū esse in imagine qd est esse in rōne liberi ar. ⁊ volūtate. Ad aliud dicēdū q̄ in speculatiuis nō est peccatū. Ad obiectū cōtra dicendū q̄ nō p̄hibent hmōi p̄ter scire: q̄ scire bonū est: ⁊ p̄ter p̄mptitudinē ad actū exercentie in ope in ipso sciēte: q̄ act⁹ malus est / ⁊ ad peruersionē cult⁹ fidei ordinat⁹. Ad aliud dicēdū q̄ ibi loquit phs de rōne practica que habet aliqd volūtatis: ⁊ p hoc ipm q̄ ordinabiles sunt a rōne efficiunt magis libere in opere volūtatis. vnde que cū q̄ ordinē accipiūt etiā imperiū libe. a volūtate: ⁊ ideo nō p̄bat per hoc q̄ magis sit peccatū in rōne q̄ volūtate: q̄ phs supponit vnū inalio. Ad aliō dicendū q̄ tot⁹ homo dānat: q̄ actus est tot⁹ homīs licet nō fm totū hominē sicut dixit supra Aug⁹ de viro ⁊ m'liere qñ sola inferior portio comedit: dānatio eīm debet ageti sicut ⁊ op⁹: vires autē fm quas non peccat: licet tot⁹ peccet dānat in eo p̄ter cōiūctionē ⁊ vnionē ad agētē dānatū. Ad id qd cōtra obij cit dicēdū q̄ volūtas cōicat libertatē agēdi etiā in alijs potentijs inquātū est motor viriū aliarū sicut sup̄ notatū est: ⁊ p hoc efficiūt peccati susceptibiles sicut volūtas: licet diuerso mō: sicut patuit p distinctionē supra inductam.

Ad quartū

Ad quintū

Ad sextū.

Ad 7m

Ad id qd ē in cōtrariū

Quō intelligendū sit illud ⁊ homo etiam qui seruus est peccati naturaliter vult bonū.

Preterea queri solet quō intelligēdū sit qd ait Amb. exponēs illud verbū apli: Non qd volo illud ago: sed qd nolo illud facio. Dicit enim q̄ homo subiect⁹ pctō facit qd nō vult: quia naturaliter vult bonū. Sz volūtas hec semp caret effectu: nisi gratia dei adiuuet et liberet. Si homo subiectus peccato est: vult q̄dem malū ⁊ operat: q̄ seruus est peccati ⁊ eius volūtatē (sicut supra dixit Aug⁹) libenter facit quō ergo naturaliter vult bonū? An est eadē volūtas. i. idē mot⁹ q̄ libenter pctō seruit. ⁊ q̄ naturaliter vult bonū? Si nō ē eadē voluntas: que ergo istarū est: qua cū homo iustificatur a seruitute peccati liberatur. vt eīm disseruim⁹ superius: gratia dei volun-

Rom. 7.

tatē hoīs liberat ⁊ adiuuat que volūtate hominis ꝑparat ad iuuandā ⁊ adiuuat ꝑparatā. Sed que est illa volūtas an illa que naturaliter vult bonū: an illa q̄ libēter seruit peccato: si tñ due sunt volūtates? Proposita est questio ꝓfunda q̄ varia a diuersis expositōe determinat. Alij eñ dicūt duos esse motus: vnū quo vult bonū naturaliter: quare naturaliter ⁊ naturalis dicit. Quia talis fuit motus nature humane in prima cōditiōe in qua creati sine vitio sum⁹: que ꝓprie natura dicitur. Fuit eñ homo creat⁹ in volūtate rect⁹. Unde in ecclesiasticis dogmatib⁹ scriptū est Firmissime tene primos homīes bonos ⁊ rectos esse creatos cū libero arbitrio quo possent si vellēt ꝓpria voluntate peccare: eosq̄ nō necessitate: sed ꝓpria volūtate peccasse. Recte ergo dicit homo naturaliter velle bonū: q̄ in recta ⁊ bona volūtate cōdit⁹ est. Superior eñ scintilla rōnis que etiā (vt ait Hieronym⁹) in chain nō potuit extingui bonum semp vult: ⁊ malū semp odit. Aliū aūt dicūt motū esse quo mēs relicta superior legi subijcit se peccatis: eisq̄ oblectat. Iste mot⁹ (vt aiūt) anteq̄ assit alicui gratia dominat ⁊ regnat in hoīe: alterū q̄ deprimit motū: vterq̄ tñ ex libero arbitrio est. Veniente aut grā ille malus mot⁹ elidit: ⁊ alter naturalit bonus liberat ⁊ adiuuat vt efficater bonū velit. Añ grām vero licet naturaliter homo velit bonū nō tñ absolute concedi oportet bonā habere volūtatē: sed poti⁹ malā. Alij aūt dicūt vnā esse volūtatē. i. vnū motū q̄ naturaliter vult homo bonū: ⁊ ex vitio vult hō malū eoq̄ delectat: ⁊ inquātū vult bonū naturaliter bonus est: inquantū malū vult malus est.

Arti. II B

Utrū volūtas naturalis q̄ volum⁹ bonū naturaliter sit aliquid velle actu.

Deinde querit de hoc qd̄ dicat in. iij. ca. ibi [Sed queri solet, ⁊c.] Videt eñ mgr dicere q̄ volūtas naturalis qua volum⁹ bonū naturaliter sit aliq̄d velle actu ⁊ sit motus volūtatis. Videt aūt q̄ nō sit verū: q̄ act⁹ oppositi nō pñt inesse fm idē sit cōstat aūt q̄ petō: cū vult malū fm totā potētiā volūtatis vult malū: ergo fm illā non pōt velle bonū: nō ergo siml' mouet motu i bonū ⁊ in malū: fm vim vnā q̄ sit volūtas. Si dicas q̄ nō est vna voluntas sed due: Tūc quero vtrū due potētie sint: si dicas q̄ sic: ergo due potētie volūtatis sunt in homine: ⁊ b est ociosum cū fm vnā posset velle bonū ⁊ malū: q̄ oēs potētie rōnales sunt ad opposita. Itē velle ve/ vt dicit in lra est ipfectū ad bonū, oē aūt impfectū contingit pficī idē numero manēs fm subam: q̄ nō venit gra liberās cadē volūtas est q̄ vult efficacit bonum. hec aūt est deliberatiua: q̄ cadē est volūtas fm potētie essentiā q̄ naturalit vult bonū ⁊ deliberatiua voluntatis: sed deliberatiua est q̄ vult malū: q̄ cadē fm essentiā potētie est volūtas naturalis ⁊ efficax in bonū ⁊ efficax in malū. Sed dicas q̄ hoc nō est incōueniēs q̄ vna fm essentiā potētia sit in oppositis actibus: q̄ in veritate nō sunt oppositi. ſ. naturalit velle bonū ⁊ deliberatiue velle malū. Cōtra volūtas est ad actū aut ergo ad vnū tñ: aut ad plures simul. si ad vnū habeo ꝓpositū: q̄ tūc cū mouet i bonū siue naturalit siue quocūq̄ alio mō moueat nō mouebit alio actu. si aūt ad plures: ergo ab vno motore simplici inmediato egrediunt act⁹ imediati pl'es: ita q̄ vn⁹ nō p aliū: ⁊ hoc ē incōueniēs: q̄ suppositū a pho q̄ ab vno nō est nisi vnū imediate. Si dicas q̄ ille vn⁹ motor q̄ est volūtas disponit diuersis habitib⁹ scz naturali ⁊ deliberatiuo: ⁊ iō pōt i diuersos act⁹ siml'. Cōtra loq̄mur de cōuersiōe volūtatis p habitū ad actū: aut siml' pōt conuertī ad duos act⁹ aut nō: si simul: q̄ vnū p essentiā ⁊ indiuisibile siml' facit duo qd̄ nō capit intellect⁹. si aūt tūc conuertit se siml' rūc haberet ꝓpositū. ſ. q̄ nō siml' mouet diuersis motibus.

Sed cōtra dicit Dam. q̄ nulla suba destruit sua ꝓpria opatiōe: q̄ nec volūtas naturalis: q̄ semp vult aliq̄d. Itē natural est semp eē i actu: volūtas naturalis est naturalis: q̄ semp est in actu. Sol'o dicendū sine ꝓiudicio q̄ volūtas natuaralis nō semp est in actu ⁊ q̄ simul vult actu bonū cū deliberatiua vult malū: sed vult ipm fm naturā: ⁊ hoc ē velle fm q̄d ⁊ nō simpl'r: ⁊ hoc est dicere q̄ rectrrēs ad ordinē nature vult bonū. sed deliberatio frequēter negligit ordinē illū vel vilipēdit: vnde cōcedo primā partem obiectionū. Ad id ergo qd̄ cōtra obūcit dicendū q̄ est opatio forme subal' q̄ est esse: ⁊ hec est cōtinua opatio ē opatio potētie ꝓcēntis formā i eo q̄ est: ⁊ hāc nō oportet esse cōtinuā ꝓcipue qñ nō operat p necessitatē nature: sed poti⁹ per libertatē volūtatis vl' rōnis. hic etiā ex incidenti pōt induci tota dispositio de synderisi: ⁊ tota dispositio de cōsciētia quā alibi ītercōstiones de motiuis viribⁿ aīe in tractatu nostro de aīa ꝓut potuim⁹ notauim⁹: ⁊ ideo superflū hic eēt eisdē folia replere.

An ex fine omnes actus pensari debeant: vt simplicit boni vel mali dicantur.

Post hec de actib⁹ adijciēdū videt vtrū ⁊ ipsi ex fine sicut volūtas pēsari debeant boni vl' mali? Licet eñ fm quosdā oēs boni sint inq̄ntū naturaliter sunt: nō tñ absolute dicendi sunt omnes boni: nec oēs remunerabiles: sed quidā simplicit mali dicunt: sicut ⁊ alij boni. Mā simpliciter ac vere sunt boni illi act⁹ q̄ bonā habēt cām ⁊ intētionē. i. q̄ volūtatē bonā comitant: ⁊ ad bonū finē tēdunt. Mali vo simpliciter dici debēt: q̄ puersam hñt cām ⁊ intētionē. Unde Amb. ait: Affect⁹ tu⁹ operi tuo nomē imponit. Et Aug⁹. sup psal. xxxi. Nemo cōputet bona opa sua añ finē. Ita eñ vident mihi esse vt magne vires ⁊ cursus celerimus ꝓter viā: quia vbi ipsa fides non erat

Arguit q̄ nō sit vera

Sol'o q̄stiūcula

Sol'o

Obiectio

Alia obiectio.

Sol'o

Obiectio

Sol'o

In oppositū primo

Sol'o

Ad id q̄d in oppositū

DL. XL. Ter ex pauperate voluntat' fiat q̄ pauperis i actu exterior: ostendam ex oppositō quō error induci nōis habeat fieri q̄ bonū.

bonũ op⁹ nõ erat. Bonũ eñ op⁹ intẽtio facit intẽtionẽ fides dirigit. Non valde attendas q̃d homo faciat: sed q̃d cũ facit attẽdat q̃ lacertos optime gubernatiõis dirigat. His testimonijs ĩsinuari videt ex affectu ⁊ fine opa bona eẽ vel mala. Quib⁹ cõsonat qd̃ veritas
Mat. 7. in euãgelio ait: Non põt arbor bona fructus malos facere: neq; arbor mala fruct⁹ bonos facere. Noĩe arboris nõ natura humane mẽtis: sed volũtas intelligit: q̃ si mala fuerit: nõ bona sed mala opera facit. Si vero bona fuerit: bona nõ mala opera facit.

B. Post hec de actib⁹ adijciẽdũ est ⁊c̃]. In ista distinctiõe agit mgr̃ de quãtitate actuũ exterioꝝ querẽdo vtrũ ⁊ ipsi ꝓm intẽtionẽ debeant pensari: Et diuidit in tres partes: in quarũ prima ponit q̃stionẽ cũ auctoritate Amb. qui videt dicere q̃ in oĩbus affectus nomẽ operi imponit. In secũda inducit duas opiniões varie illã questionẽ soluẽtes: quaꝝ prima incipit ibi [Sed q̃ritur vtrũ oĩa opera: secũda incipit ibi [Malus aũt ⁊ ꝓ illa opiniõe inducit longũ capl'm ex verbis Aug. In vltima aũt distinctõis parte determinat qualit̃ illi qui sunt de prima opiniõe respõdẽt verbis Augu. ⁊ hec incipit ibi [Que tamẽ quidã cõtẽdũt nũq̃ babere] ⁊ hec est sentẽtia totius lectõis.

Arti. 1 Vtrũ bonũ ⁊ malũ sunt differẽtie cõstitutiue actiõis volũtarie in moribus.

Incidit aũt hic dubiũ circa primã partẽ distinctionis an bonũ ⁊ malũ differẽtie cõstituiue
Argunt̃ ꝓ q̃ sic. sunt actiõis volũtarie in moribus: ita q̃ bona actio differat a mala vel nõ? Videtur q̃ sic quecũq; forme intrãsmutabiles sunt circa subiectũ videntur illi subiecto esse subales: sed bonũ ⁊ malũ in actione forme sunt intrãsmutabiles circa actionẽ volũtariã ergo sunt forme subales. prima ꝓbat̃ ꝑ diffinitionẽ accidẽtis: q̃ qd̃ ꝓtingit cidẽ inesse ⁊ nõ inesse. secũda ꝓbat̃ ꝑ hoc: q̃ quecũq; actio est bona illã nunq̃ contingit fieri mala ita q̃ maneat eadẽ numero: ⁊ sic habetur ꝓpositũ. Itẽ actio in moribus nõ specificat nisi ꝑ rõnẽ boni ⁊ maliter ergo videt q̃ bonũ ⁊ malũ sint forme subales actõi. Itẽ actio sup debitã materiã dicit bonũ in genere/ cui sicut spẽs respõdet bonũ ex
In 3rũ arguit̃ primo sic. circũstãtia: circũstãtie aũt faciũt actũ bonũ vel malũ ergo videt q̃ volũtas ⁊ malicia sint forme specificãtes actũ siue opationẽ volũtariã. Sed cõtra malũ priuatio est: nulla autẽ priuatio specificat aliq̃d: q̃ malũ nõ ponit actionẽ in spẽm. Itẽ quecũq; circa indiuidua eiusdem spẽi differenter insunt ille nõ pñt esse forme subales: bonũ ⁊ malum circa indiuiduas actiões eiusdem spẽi differẽter insunt ⁊ ꝓtrarie: ergo nõ pñt esse forme subales specificãtes actionẽ. ꝓbatio prime est q̃ quicq̃d est post spẽm est de accidẽtib⁹: vt dicit Boeci⁹. secũda aũt ꝓbat̃ ꝑ exẽplũ: q̃ coitus oĩs est vna actio spẽ: ⁊ tñ vn⁹ est bon⁹ ⁊ alter mal⁹. Similit̃ datio elemosyne a quocũq; fiat vna actõ est spẽ: ⁊ tñ vna est bona ⁊ alia mala: ⁊ sic inuenit̃ i multis alijs. Itẽ oẽs differẽtie ⁊ forme specifice causãtur ex eisdẽ principijs: ex q̃bus causat̃ suba quã iformant ⁊ specificãt: bonũ aũt ⁊ malũ nõ causant̃ ex eisdẽ principijs: ex q̃bus causat̃ actio: ergo nõ sunt differẽtie vel forme specifice ipsi⁹: ꝓbat̃ autẽ prima per hoc q̃ differẽtia prãte est in genere/ ⁊ forma in materia: ⁊ operatio agẽtis educit ipm cũ operat̃ sup materiã illã: secũda aũt probat̃ ex hoc q̃ sup ꝛa mlris modis ꝓbatũ est malũ nõ esse a deo: ⁊ tamẽ actionẽ omnẽ esse a deo. Solutio dicendũ q̃ bonitas ⁊ malitia accidũt actioni: sed est accidẽs duplex: vnũ est qd̃ fluit de principijs cõstituẽtib⁹ esse: sed est post ipsum ⁊ hoc est spẽi accidẽs sicut par ⁊ impar accidũt numero ⁊ rectũ ⁊ curuũ linee ⁊ risibile homini: cũ eñ non sit de esse vt dicit Boe. necessario est de numero accidentiũ: sed tñ est accidẽs per se nõ trãsmutabile circa subiectũ: vnde patet q̃ prima ratio que videt ꝓbare bonũ ⁊ malũ eẽ formas specificas actuũ ex hoc q̃ nõ trãsmutant̃ circa subiectũ vni⁹ actiõis nõ procedit: q̃ instãtiam habet in tali actiõe. Nec enim solo tibil solut̃ nisi quo ad hominẽ: q̃ bonũ ⁊ malũ nõ sunt ꝑ prie passiones actiõis. Est eñ accidẽs indiuidui qd̃ causat̃ a causa per accidẽs: vt albũ ⁊ nigrũ accidunt homini: ⁊ hoc dupliciter põt cõparari ad subiectũ. ſ. ad subiectũ tñ aut ad subiectũ ⁊ causam. primo mõ cõparat̃ ad hec dupliciter. ſ. q̃ duplex est subiectũ. ſ. permanẽs ⁊ id qd̃ est successiuũ vt mot⁹. Si prio mõ tũc absq; dubio trãsmutabile est accidẽs circa subiectũ idẽ numero manẽs vt albũ ⁊ nigrũ circa hominẽ Secũdo autẽ modo cõparatũ nõ est trãsmutabile: ⁊ hoc nõ est de virtute accidẽtis: sed ex hoc q̃ trãsit sub iectũ: ⁊ nõ põt etiã idẽ numero resumi: sed si posset resumi: posset etiã esse sub alio accidẽte/ sicut dicim⁹ velox ⁊ tardũ accidere motui: cũ tamẽ idẽ numero motus nũq̃ possit esse velox primo ⁊ postea tardus vel ecõuerso: ⁊ hoc etiã mõ bonũ ⁊ malũ accidũt actioni Ũ q̃ nõ trãsmutant̃ hoc ipm est ꝑ accidẽs: ⁊ nõ de natura illaꝝ formaꝝ. Si aũt cõparat̃ accñs ad subiectũ sicut ad subiectũ ⁊ cãm: ⁊ hoc cõtingit dupl'r. ſ. q̃ nomẽ subiecti noĩat ꝑ se cãm accidẽtis: sicẽ etiops cãm nigredinis in subiecto ⁊ nix albedis: ⁊ tũc accidens nõ est trãsmutabile circa subiectũ primũ: ſz circa cõe: vt circa boĩem vel aquã cõgelatã: aut ita comparat̃ ad subiectũ q̃ fluat ab aliqua causaꝝ subiecti sicut est esse gallicũ vel teutbonicũ qd̃ causat̃ a loco q̃ loc⁹ generatiõis est principiũ quo ad aliq̃d: ⁊ sic patet solo ad primũ. Ad aliud dõm q̃ actio in moralib⁹ specificat̃ in termino suo sicut oĩs mot⁹: q̃ ꝓter illũ terminũ est: ⁊ ipse est finis ei⁹: ſz' bonũ ⁊ malũ vt infra patebit nõ sic causant̃ ex fine: ſz etiã ex alijs. Ad aliud dõm q̃ bonũ in genere: vt supꝑ determinatũ est nõ dicit̃ i genere a generali forma includẽte sub ambitu p̃dicatiõis sue spẽs multas: sed poti⁹ a prĩa porẽtia in moribus ⁊ bonũ ex circũstãtia nõ rñder ei vt spẽs de q̃ subaliter sine ꝓuersiõe p̃dicẽt in eo q̃ q̃d est sed rñder ei vt determinãs porẽtiã subiecti q̃ potuit ⁊ bene ⁊ male fieri tũc bonũ in actiõe nõ semꝑ causatur ex circũstãtijs: sed poti⁹ ex radice charitatis ⁊ malũ qd̃ ex mala radice volũtatis ꝓcedit ⁊ frequẽt̃ malũ est qd̃ nõ habet circũstãtias vt interior act⁹. circũstãtie eñ ꝓprie sunt circa act⁹ exteriores.

Solo ad ꝓmũ qd̃ prio obijcit

Alia ꝓm albertũ mag.

Ad secũdũ.

Ad tertiũ.

Vtrũ oĩa opa hoĩs ex affectu ⁊ fine sint bona vel mala.

Sed querit̃ vtrũ oĩa opera hoĩs ex affectu et fine sint bona vel mala. Quibusdã ita videt esse qui dicũt oẽs act⁹ eẽ indifferẽtes vt nec a

boni nec mali p se sunt: sz ex intētiōe bona bonus ⁊ ex mala malus sit oīs actꝰ. Scōm quos quilibet actus pōt esse bonꝰ si bona intētiōe gerat. Alijs aūt videt q̄ quidā actus ī se mali sint: ita vt nō possint esse nisi pctā: etiā si bonā habeāt causam. Et quidā in se boni ita vt ⁊ si malā habeāt causam: nō tū boni esse desināt. Qd̄ testimonio Aug. cōfirmāt: q̄ dicit bonū aliq̄ nō bene fieri. Qd̄ eīm q̄s inuitꝰ vl ne cessitate facit: nō bene facit: qz nō bona facit intētiōe: vt ait Augꝰ sup Job. Seruilis inq̄t timoꝛ nō est in charitate: in quo q̄uis credat deo: nō tū in deū: ⁊ si bonū fiat nō tū bn̄. Memo eīm inuitꝰ bene facit etiā si bonū est qd̄ facit. Ecce habes q̄ aliquis nō bene facit illud qd̄ bonū est. Facit ergo qd̄ bonū est intētiōe nō bona. Ideo asserūt illi quedā opa esse talia que sic bona sunt q̄ mala esse nō pnt quocūq̄ mō fiāt: sicut ecōuerso q̄dā sic sunt mala vt nō possintt esse bona quacūq̄ ex causa fiant. Alia autē esse opa que ex fine vel causa sunt vel mala: ⁊ ad illa referunt sanctorū testimonia: quibus ex affectu vel intentiōe iudicium operū pensari dicunt. Tripartitam edūt isti differentiā actuū.

Arti. II B

Vtrū oēs actus possint dici indifferentes vel aliqui ⁊ aliqui nō.

Arguit p o

Deinde querit de hoc quod dicit in prima opinione ibi [Quibusdā ita videt eē q̄ dicūt oēs actꝰ indifferētes]. s. a. Videt eīm q̄ hoc sit impossibile. nūq̄z eīm pōt esse indifferēs qd̄ nō pōt fieri nisi male/odire deū psequi innocentē/blasphemare creatorē nō pōt fieri nisi male: ergo nūq̄z pōt fieri actꝰ indifferēs. Itē Augꝰ ita dicit in lra q̄ quedā nūq̄z possunt bene fieri quātūcūq̄z bonā habeāt causam: ergo nūq̄z pnt fieri nisi male: ergo nūq̄z indifferēter: qz indifferēs est qd̄ nec bonū est nec malū: ergo videtur ista opinio falsum dicere. Sed ꝓtra cōis actio est a deo/nullū malū est a deo: ergo nullus actꝰ p se est malus nec p se bonꝰ: ergo oīs actꝰ p se est indifferens vt dicit ista opinio. Iuxta hoc vlteriꝰ querit vtrū bonū in genere dicat actū indifferentez: Videt aūt q̄ sic: qz bonū in genere est qd̄ pōt bn̄ ⁊ male fieri: indefferēs aūt est idē: ergo bonū in gne dicat actū indifferētē. Sed ꝓtra bonū in gne dicit actū super debitā materiā: cōstat aūt q̄ nuda suba materie non est debita: ergo p aliquā dispositionē efficit debita. illa aūt facit bonū in genere vl malū in genere: ergo ipsa est in rōne boni vel mali: nō ergo in rōne differētis: ergo actꝰ boni in genere: sed malū in gne nō dicit actionē indifferētē. Solo dōm q̄ indifferēs actio dicitur multis modis. vno mō dicit actio indifferens/que pōt bene ⁊ male fieri ⁊ bn̄ informari/cū sit actio deliberatiue volūtatis ⁊ de se siue de sua spē nō ordinatur magis ad vnū q̄z ad alterū: ⁊ hoc mō sumitur indifferēs vt infra patebit: qū quereꝫ de indifferēti: ⁊ hoc mō ꝓprie sumit indifferēs. Secūdo modo aūt dicit indifferēs qd̄ p suam subiecti nō determinat bonū vel malū quo informat vel deformat. Dicēdū: ergo ad primū q̄ cū dicit hec actio hui agētis iā demonstrat actio sub accidētib circūstantiarū formantiū vel deformātiū ipam: ⁊ siliter cū dicit hic agens sub circūstātijs psone: ⁊ verū est q̄ sic accepta nō pōt bū fieri: qū aūt ista opinio dicit q̄ actio de se est indifferens intelligit de se p eo q̄ est de sua suba simplici sine circūstātijs intellecta/vt supra sepe expositū. Sunt tū qui dicūt hāc esse duplicē. hec actio nō pōt bene fieri: ⁊ hui hois actio nō pōt bn̄ fieri ex eo q̄ pt demōstratio fieri ad oculū: ⁊ tūc demōstrat substantia agētis ⁊ actiōis sub formis formātib vel deformantib eā: ⁊ sic dicūt esse verā. pōt etiā esse demonstratio ad intellectū de suba nuda actiōis ⁊ agentis ⁊ sic dicūt esse falsam: ita hec distinctio sine arte eē videtur p dicta et ptz solo ad secūdū: qz Augꝰ de actione loquit cū circūstantijs. Ad id qd̄ vlteriꝰ querit dōm q̄ bonū in genere vel malū nō dicit indifferēs/sicut dicit ⁊ ꝓbat hoc probare dōm q̄ cū dicit q̄ bonū in genere pōt bn̄ ⁊ male fieri li pōt copulat potētiā dispositā ad alterū sicut cū dicit indifferēs pōt bn̄ ⁊ male fieri potētiā remotā termino: illa nō est ꝓpria rō indifferētis: sed potꝰ in hoc differēs est qd̄ nec bonū nec malū est.

Ad q̄stiōcula prima

Ad ꝓbationē q̄stiūculē rūdet.

In oppositū arguit p mo sic.

Questiūcula prima

Probatio illius.

Arguit in oppositū.

Solutio principal' ⁊ ad duo prima obiecta

Aliter Augꝰ sentire videt qui dicit opera hominis esse bona vel mala ex intentione ⁊ causa: preter quedā que per se peccata sunt.

Sed Augꝰ euidētissime docet in libro cōtra mēdaciū oēs actꝰ fm intētionē ⁊ cām iudicādos bonos vel malos: p̄ter quosdā q̄ ita sunt mali vt nūq̄z possint esse boni: etiā si bonā videantur habere cām. Interest inq̄t plurimū qua causa: q̄ fine: qua intētiōe quid fiat. Sz ea q̄ cōstat esse pctā nullo bone cause obtētu nullo quasi bono fine: nulla velut bona intētione faciēda sunt. Ea q̄ppe opa hominū si causas habuerint bonas vel malas nūc sunt bona: nūc mala que nō sunt p seipa pctā sicut victū p̄bere paupibus bonū est si fit cā misericordie cū recta fide ⁊ cōcubitꝰ ꝓiugalis q̄ fit causa generādi: si ea fide fiat vt gignātur regenerādi. Hec rursus mala fūt si malas habeant causas: velut si iactātie causa pascitur pauper: aut lasciuie causa cū vxore cōcubit: aut filij generēt nō vt deo sed vt diabolo nutriant: cū vero opa ipsa p se pctā sunt vt furta: stupra: blasphemie q̄s dicat causis bonis essefaciēda: vl pctā nō eē vel qd̄ est absurdꝰ iusta pctā esse. Quis dicat furemur diuitibꝰ vt habeamꝰ q̄d demꝰ pauperibꝰ: aut falsa testimonia ꝓferamꝰ: nō vt inde inocētes ledātur: sed potꝰ saluent. Duo eīm hic bona sunt vt inops alat: ⁊ inocēs nō puniat. Aut q̄s dicat adulteriū esse faciēdū vt p illā cū qua fit homo de morte libereꝫ. Testamēta etiā vera

cur nõ suppꝛimim⁹ ⁊ falsa supponim⁹ ne hereditates habeãt qui nihil boni agũt: sed hi poti⁹ qui indigẽtes adiuuãt. Cur nõ fiãt illa mala ꝓpter hec bona: si ꝓpter hec bona nec illa sunt mala. Cur nõ ab ĩmũdis meretricibus quas ditãt stupꝛatoꝛes: rapiat diuitias vir bonus vt indigẽtib⁹ eas largiat cũ nullũ malũ malũ sit si ꝓ bono fiat. Quis hoc dicat nisi qui res humanas moꝛesq; conat ⁊ leges subuertere? Qd̃ eñ facin⁹ nõ dicat recte fieri posse nec impune tñ vex etiã gloꝛiose: vt in eo nõ timeat suppliciũ: sed sperek ⁊ premiũ: si semel cõsenserim⁹ in malis actib⁹: nõ quid fiat: sed quare fiat esse querẽdũ: vt quecũq; ꝓ bonis fiũt causis: nec ipsa mala esse iudicẽtur. At iustícia merito punit eũ q̃ dicit se subtraxisse superflua diuiti vt p̃beret pauperi ⁊ falsariũ qui alienũ coꝛrũpit testamẽtũ: vt is esset heres qui faceret elemosynas largas tñ ille qui nullas: ⁊ eũ qui se fecisse adulterium ostẽdit: vt per illã cũ q̃ fecit hominẽ de moꝛte liberet. Sed diceret aliquis: ergo equãd⁹ est fur q̃libet furi q̃ volũtate miserícoꝛdie furatur? quis hoc direꝛit? Sed hoꝛũ duoꝝ nõ iõ quisq; est bon⁹ q: peioꝛ est vn⁹. Peioꝛ eñ est qui cõcupiscẽdo q; qui miserãdo furatur. Sed si furtũ oẽ pctñ est: ab oĩ furto abstinendũ est. Quis eñ dicat esse peccandũ: etiaꝫ si aliud sit grauius: aliud leui⁹ peccatũ. Nunc aũt querim⁹ quis act⁹ peccatũ sit vel non: nõ qd̃ graui⁹ sit vel leui⁹. Intẽde lectoꝛ ꝓpositis verbis tota mẽtis cõsideratiõe: que non inutilẽ habẽt exercitationẽ: ⁊ dinosces quis actus sit peccatũ: qui. s. malã habeat causam nec ille tñ: q: sunt nõnulli act⁹ qui ⁊ si bonã habeãt causam: tñ peccata sunt vt supꝛa positũ est. Ex quo cõsequi videk: q: non semp ex fine iudicat voluntas siue actio mala sicut in illis que ꝓ se peccata sunt. Ille eñ cũ q̃s gesserit ꝓ aliqua bona causa bonũ videk habere finẽ: nec ex fine volũtas est mala: nec ex volũtate actio fit mala: sed ex actiõe voluntas fit pꝛaua. In quib⁹ aliqui ponũt actũ iudeoꝛũ qui crucifigẽdo xp̃m arbitrabank se obsequiũ pꝛestare deo: q: bonũ finẽ dicũt eos sibi posuisse. s. dei obsequiũ: ⁊ tñ volũtatẽ eoꝛũ ⁊ actionẽ puersam foꝛe asserũt. De bonis autẽ nulla fit exceptio in p̃missis verbis Augu. quin oĩs volũtas bona ex fine fit bona: ⁊ ex fine ⁊ voluntate oĩs actio bona: bona est. Sed nõ oĩs mala voluntas ex fine mala est: nec oĩs mala actio ex fine ⁊ volũtate mala ẽ ⁊ oĩs que habꝫ malã cãm mala est: sed nõ oĩs que bonã causam habet bona est. Ideoq; cũ ex affectu ꝏ nomẽ imponi opi: in bonis opibus generaliter vera est hec regula: sed ĩ malis excipiunk illa q̃ ꝓ se mala sunt. Oĩa ergo hoĩs opera fm intentionẽ ⁊ cãm iudicank bona vel mala: exceptis his que ꝓ se mala sunt: id est que sine p̃uaricatõe fieri nequeũt.

Quidã dicunt pꝛedicta nõ posse fieri bono fine.

Que tũ quidã cõtendũt nũq; habere bonam causam: Qui eñ aliena furat vt pauperibus tribuat: nũ ꝓ bono (vt aiũt) furat? Nõ enim bonũ est aliena pauperib⁹ erogare. Qui eñ ꝏ rapina sacrificiũ deo offert: idẽ facit vt ait auctoꝛitas ac si filiũ ĩ cõspectu pr̃is victimet vel sacrificiũ carnis deo offerat. Abhominabilis nẽpe deo est impioꝛũ oblatio. Ita etiaꝫ ⁊ hoĩem p adꝛterũ a moꝛte liberare malũ eẽ dicũt. Et si eñ bonũ sit hoĩem a moꝛte liberare tñ sic hoĩem liberare malum foꝛe asserunt. Ideoq; Aug. in supioꝛib⁹ dicũt tꝛasse sermonẽ cautecq; locutũ vbi ait: Ea q̃ cõstat eẽ peccata nullo quasi bono fine: nulla velut bona intẽtiõe faciẽda. Nõ eñ simpl̃r dixit bono fine ⁊ bona intẽtione: sz addidit q̃si ⁊ velut: q: talia nõ fiũt bono fine ⁊ bona intẽtiõe: sz intẽtiõe que videk bona: ⁊ fine qui putak bon⁹ sed nõ est. Nec iõ accepit Aug. ista vt aiunt quin causas habeãt malas. Sz q: causas habent qua videnk bone: sunt tñ male.

Arti. III

Quid est indifferens.

Eínde querik de hoc qd̃ dicit ibi [Sed Aug. euidentissime docet ⁊c. Et q̃runk duo. Pꝛio q̃d sit indifferẽs ⁊ an aliq̃d fm theologũ sit indifferẽs in opib⁹ volũtatis deliberatiue. Ad ꝓmũ sic: indẽs qd̃ ponik ink bonũ ⁊ malũ est qd̃ nec bonũ est nec malũ: talia aũt multa sunt in opib⁹ hoĩm sive sint boni siue mali/ sicut comedere/ bibere/ mouere manũ ⁊ hmõi: ergo indẽs videk esse op⁹ humanũ a volũtate ꝓcedẽs: qd̃ nec est bonũ nec malũ. Sed cõtra hoc videk esse q; bonũ ⁊ malũ ⁊ mediũ inter ea mediũ habẽt q̃ sũt in eodẽ genere aliquo: igik necesse est q; habeant eandẽ cãm: sed boni cã ꝓxima: ⁊ silꝛer mali: ẽ volũtas deliberatiua: nõ ergo erit indifferẽs qd̃ ꝓcedit a deliberatiõe: ⁊ nec est bonũ neq; malũ.

Indifferẽs q̃d sit ostendik ꝓ definitionem.

Arguik ꝓ sic in ꝑriũ.

20

P ẽ bonũ nature ⁊ bonũ moꝛis: mediũ aũt ink aliqua extrema debꝫ esse eiusdẽ oꝛdinis fm naturã cũ ipsis: ergo id qd̃ est bonũ nature nõ dz eẽ indẽs qd̃ ponik esse mediũ ink bonũ ⁊ malũ in moꝛib⁹: ⁊ hoc dictũ sit cõtra quosdã q̃ ponũt indẽs in bono nature/ vel in bono in genere. P si q̃libet qd̃ nõ est bonum nec est malũ in moꝛib⁹ esset indẽs ia man⁹ ⁊ pedes ⁊ hmõi eẽnt indifferẽtes qd̃ falsum est: ergo oportet q; indifferẽs reducat in idẽ gen⁹ cause cũ bono ⁊ malo illa aũt habẽt cãm deliberatiuã: q̃ indifferẽs act⁹ ꝓcederet a volũtate deliberatiua q̃ nõ est bon⁹ nec malus. Sed cõtra cũ oẽ bonũ a fine sit bonũ ⁊ malũ:

30

Rõ i ꝑriũ

sit malū a ꝓuatiōe finis id qd̄ neqz est bonū neqz malū est id qd̄ caret rōne iuste necessitatis ⁊ pie vtilitatis: ergo est ociosum: qz Greg. dicit q̄ ociosum est id qd̄ caret rōne iuste necessitatis ⁊ pie vtilitatis. ociosū autē in scriptura reputat̄ peccatū: ergo indifferēs est peccatū ⁊ peccatū est malū: ergo indifferēs est malū qd̄ falsum est: ergo videt̄ indifferēs idē esse qd̄ vanū vel frustra: qz vt dicit phs. Uanū vel frustra est qd̄ est ad aliquē finē ⁊ nō includit ipm: indifferens autē eo ipo q̄ pōt bene fieri est ad aliquē finē ⁊ nō includit illū cū nō fiat bene: ergo est idē qd̄ vanū vt videtur.

Solo principal' Solo dōm q̄ indifferēs accipit̄ duplicit̄. s. large ⁊ ꝓprie: ⁊ hoc loquēdo in moribꝫ: tamē large dicit̄ idifferens oīs actꝰ qui de se nec bonū virtutis nec malū vicij determinat: ⁊ hoc duplicit̄: de se eim nō determinat inquantū ad subam actus inde considerata: ⁊ sic omnis actus est indifferens: vt dicit prima opinio: ⁊ hoc mō nō loquit̄ hic de indifferēti. Secūdo modo adhuc large dicit̄ indifferēs actus volūtatis de sua forma nec bonū nec malū determinās: sed ordinabilis in vtrūqz p intētionē: ⁊ ille actꝰ ꝓcedit aliqn̄ a voluntate iusticie: sicut est comedere/ire/moueri ⁊ huiusmodi: ⁊ hoc modo iterū nō sequit̄ de indifferenti: ꝓprie autē dicit̄ indifferēs id qd̄ ꝓcedit a volūtate deliberatiua: ⁊ nec est bonū nec est malū: sed ordinabile in vtrūqz: ⁊ hoc mō querit̄ de indifferēti: qz hoc habz eādē causam ⁊ ordinat̄ in eodē genere cū bono ⁊ malo in moribꝫ: ⁊ ꝯ nihil ꝓhibet ponere fm etbicū phm sz cū vtrūqz fm theologū poni possit erit q̄stio i seq̄nti ꝓbleumate. Ad id qd̄ primo obijcit̄ dōm q̄ illud ē indifferēs large acceptū: ea aūt q̄ cōtra obijciunt̄ ꝓcedūt de indifferēti ꝓprijssime sumpto. Ad id autē qd̄ vlteriꝰ obijcit̄ indifferēs idē ē qd̄ ociosum sine p̄iudicio videt̄ mihi ꝓprie sumptuz indīs idē esse qd̄ ociosum: sed trū nō reputo semp ociosum actū volūtatis deliberatiue qn̄ nō īmediate refert̄ in deū: quia ociosum est qd̄ caret ratiōe iuste necessitatis/aut pie vtilitatis. iusta aūt necessitas nature vt q̄ rep̄rit comedere ⁊ bibere: ⁊ pia vtilitas est quecunqz vtilitas circa se vl' circa ꝓprimū/sicut sunt quedā circa se ex dilectiōe ad rediū amouēdū vel tristiciā/vt ludi liciti/⁊ symphonie/exercitatiōes ⁊ locutiōes ⁊ cantꝰ ⁊ huiusmodi: ꝓpter qd̄ ⁊ dicit phs in. ij. etbi. q̄ circa delectabile qd̄ in ludo est mediās q̄dē est eutrapel'. i. bn̄ moderatꝰ ⁊ dispositio entrapelia: supfluitas aūt bomolochia: ⁊ qui habet eā bomolochꝰ: qui aūt deficit agrios vl' agrestz: ⁊ dispō agricolia quecūqz fiūt. talibus ei finibꝫ siue i se siue in ꝓprimo nō reputo indifferentia neqz ociosa: quecūqz aūt a volūtate deliberāte aliter ꝓcedunt reputo ociosa ⁊ peccata fm q̄ vanū a theologo pctm̄ reputat̄. Ad id qd̄ obijcit̄ de vano dōm q̄ differt vanū ꝓprie sumptū ab ocioso indīnti: qz vanū est relatū ad finē; sed nō cōsequit̄ eū: sz ociosum ⁊ indīns carēt illa relatiōe. Nota aūt q̄ sunt quidā circa hoc opinātes diuersimode: quidā eim dicunt q̄ indifferēs est ꝓprie actꝰ volūtatis siue deliberantis siue non relatꝰ ad finē boni vel mali: nec de se determinās alterū eoꝝ sicut/ire/exercitari/comedere ⁊ hmōi. sunt eim quidā actꝰ de se habētes secū finē nisi si nō accītale refert̄ sicut credere/diligere/speare ⁊ hmōi: ⁊ isti dicūt indīns aliq̄d esse ⁊ fm etbicū ⁊ fm theologū. Alij dicūt q̄ indīns nō est actꝰ ꝓcedēs a volūtate quocūqz mō se habētes: sed a volūtate deliberatiua p se neutrū habēs. i. nec bonū nec malū nec

Ad ꝓma obiectā oppositū sic arg. Ad rōnē in ꝓmū obijcitur d ocioso

Ad id qd̄ in cadē rōe obijcit̄ d vano

Nota sentētiā aliorꝝ d indīnti.

relatus in aliq̄d istorꝝ: ⁊ hoc dicunt in verbo esse peccatū eo q̄ verbū ad alterū est: sed nō in opere eo q̄ b nō est ordinatū ad alterū: ⁊ isti salua pace eorū nesciunt quid dicūt: qz qn̄ verbū dicit̄ ad alterū nō dicit̄ ad alterū vt ad finē boni: sed dicit̄ ad alterū vt manifestās alteri intētionē loquētis: ⁊ tūc fm eūdē modū determinat̄ factū ⁊ verbū voluntatis deliberatiue. Unde ⁊ bene dicit Greg. q̄ verbū cōdēnauit nō est credendū q̄ verbū ꝓmiserit cū maꝰ sit factū q̄ verbū. Tertij renēt opinionē supra determinatā q̄ sit indifferens idē ocioso fm q̄ stricte sumit̄ indīns: ⁊ iō non est magna diuersitas inter primā opinionē ⁊ tertiā: de hoc trū in sequēti ꝓbleumate ⁊ dem l'tis alijs plura inueniunt̄ in alio tractatu nostro de virtutib q̄stione de bono in genere.

Utrū fm theologū sit aliquid indifferēs in operibus voluntatis deliberatiue. Arti. III D

Secūdo querit̄ an fm theologū aliq̄d sit idifferens in opibus volūtatis deliberatiue. Et videt̄ q̄ nihil oīno: qz dicit apl's ad Colo. 3. Omnia q̄cūqz facitis siue in verbo siue in ope oīa in noīe dñi nostri iesu christi facite/aut ergo implet̄ ꝑceptū apl'i/⁊ tūc fit bene: aut nō implet̄/⁊ tūc fit male: qz obmittit̄: ergo videt̄ q̄ nihil fiat idifferēs. Itē cōcludit̄ p hoc qd̄ dicit. 1. Corꝝ. 10. Siue māducatis siue bibitis ⁊c. oīa in gloriā dei facite. infra eiusdem 14. Oīa fm ordinē fiant in vobis. Itē Bern. dic q̄ stare in via dei retro cedere est: si aūt aliq̄s indifferenter agit ille stat: ergo retro cedit: ergo indifferenter agere est retrocedere: ⁊ hoc est malū: ergo indifferēs est malū. Itē dicit dñs de oī verbo ocioso qōcūqz locuti fuerint homies reddēt rōnē in die iudicij. Et Grego. dicit: ml'tomagis de facto: cū igit̄ hoc sit idē qd̄ indifferēs ꝓprie sumptū (vt pꝰ patuit) videt̄ nihil esse indifferēs apud theologū: sed multa mala vl' bona. Itē hoc videt̄ p illud/aut facite arborē bonā ⁊ fructꝰ eiꝰ bonos aut arborē malā ⁊ fructꝰ eius malos: ergo videt̄ q̄ malus homo oēs actus ꝓferat malos: ⁊ bonus bonos ꝓferat actꝰ. cū igit̄ sine medio oīs homo sit bonꝰ vel malus: videt̄ oīs actꝰ bonus vel malus esse. Itē nemo pōt duobꝫ dñis seruire: ergo necesse est in quolibet opere seruire alteri sine medio: si ergo opꝰ nō est de seruitute dei. i. bonū sine medio videt̄ esse de seruitute diaboli. Itē nihil est mediū inē retributiōes ⁊ penas: q̄ nihil dzē mediū inter merita penaꝝ ⁊ retributionū: sed bona opera sunt cause retributionū: mala aūt penaꝝ: ergo nihil est mediū inter bonū ⁊ malū opꝰ: ergo nihil est indifferēs vt videt̄. Itē si Adā ꝓstitisset in ꝓmo statu oīa in deū opera sua retulisz: ergo qd̄ nō refert boc est ex pctō: sed qd̄ ex pctō est malū est: ergo nō referre est malū: ⁊ ita nō relatū est malum: ergo indifferens est malū. Itē Augꝰ dicit q̄ vti est id qd̄ i facultatē venerit ad aliud referre quo fruendū est al's abuti: ⁊ nō vti est: ergo qd̄ nō refert abutit̄: sed idifferēs cū ꝓcedit a volūtate deliberatiua vt habitū est assumit̄ in facultatē volūtatis: ergo aut referēdū est ad aliud: aut suus vsus est abusus: ⁊ si refert̄ ad aliud inducit rōnē boni. si autē est abusus efficit̄ malū: ergo nunqz manet indifferēs. Itē Augꝰ id qd̄ peccatū dicimꝰ nō est cōcupiscētia rerꝝ mala ꝓ: sed desertio meliorꝝ: sz indifferēs deserit melioꝰ: ergo indīns est peccatū vt videt̄. Itē ratio est rex in regno anie

Argum ꝓ

20

30

40

50

60

70

80

90

100

ergo debet oīa referre in deū / vel omittit in regēdo: relata aūt in deū sunt bona: omissa autē mala: q̄ oīa que sunt sub suo regimine sunt bona vel mala. Jtē deus est alpha ⁊ o principiū ⁊ finis omniū: ergo q̄quid est ab eo vt principio si nō intēdit in ip̄m vt est finis illud remanet imp̄fectū: sed indifferēs actꝰ est ab ipso: vt a principio: ergo si nō referr̄ in ip̄m; vt in finē remanet imp̄fectū in moribꝫ: qō aūt priuat̄ fine p̄ficiente est malū: ergo indifferēs est malū. Sed si hoc concedat̄ videt̄ q̄ sancti multū peccāt: nemo eīm est qui oēs motus suos volūtarios in deū referat: q̄ tota die peccāt sancti vt videt̄. Si dicas q̄ verbū apl̄i nō est p̄ceptū sed cōsiliū. Cōtra hoc est qō loq̄t̄ nec hoībus q̄busdā: sed oībus: nec oplbꝫ q̄busdā: sed oībus vt comedere ⁊ bibere sine q̄bus nullus homo viuit. P̄ er mō loquēdi videt̄ q̄ ⁊ opa nature ī deū referre debeamꝰ: qz comedere ⁊ bibere sunt opa nature cū tū cōcessum sit q̄ in illis aliq̄d pōt esse indifferens. Jtē si esset cōsiliū admiꝰ oporteret q̄ aliqui replerēt sicut p̄fecti ⁊ videmꝰ q̄ nullus implet. Si dicas ſm quosdā q̄ est quoddā peccatū qō obligat habitu: sed non actu, i. q̄ habitualiter referat nō in actu, i. q̄ nihil ꝯtra gloriā dei fiat: sed talia sunt opa referebilia sicut ad gloriā dei. Cōtra ſm hoc enim dormiēs īpleret p̄ceptū illud: qz nihil facit cōtra p̄ceptū dei: sed oīa sua referebilia sunt ad gloriā dei: q̄quid aūt īplet p̄ceptū dei merert̄: ergo dormiēs actu merert̄ qō falsum est. Jtē p̄ceptū de se respicit opus / q̄ habitualiter ⁊ nō habitū: ergo nihil est dictu disputatiōe videt̄ vlteriꝰ sequi q̄ religiosi ⁊ quicūq̄ alij oīa singularia opa teneant referre in deū vel nō erūt meritoria sed demeritoria, qō valde difficile est sustinere: qz nemo talis inuenit. P̄ si tenemur oīa referre in deū: ergo ⁊ venialia pcā. Solutio sine p̄ iudicio loquēdo nō video qualit̄ ſm dicta sanctorū possit sustineri aliq̄d esse indifferēs in oplbꝫ volūtat̄ deliberatiue: quia aut erit ociosuz: ⁊ tūc reputat̄ malū in euāgelio: aut erit relatū / et tūc erit meritoriū: et ī cōcedo p̄ima q̄ttuor argumēta. Ad q̄ntū aūt dicendū q̄ nō valet: bene eīm pōt esse q̄ homo malꝰ faciat opus nō malū: sicut si dat elemosynā p̄ter deū: qz nō idē est bonū qō meritoriū: sed pōt esse bonū de genere bonorū vt dicūt mgr̄i. Q̄ aūt dicit̄: aut facilūtas q̄ est instrumētū: sed dicit̄ ibi arbor fructꝰ voluntatis: ⁊ hoc verū est: qz a tali actu interiori per se nō p̄cedit nisi de silitudine fructꝰ: sed ab hoīe ipo pōt p̄cedere vt malū ⁊ bonū. Ad aliud dōm q̄ illa obiectio nihil valet: qz intelligit̄ q̄ vno opere nō pōt aliquis in cōtraria intēdere: vnde dicit glo. q̄ intelligitur de dñis cōtraria p̄cipiēt̄ibꝫ: sed tū vno ope possz tendere in vnū ſm qō est de genere bonorꝫ ⁊ p aliud tēdere in aliud qō per se est malū. Ad aliud dōm q̄ nihil est medū meo iudicio quo ad actꝰ volūtat̄ deliberatiue: qz illud qō videbat̄ esse medū accipit cōdēnationē mali: sed nō ad oēs actꝰ volūtatis: vt patet ex p̄ius habitis. Ad aliud dōm q̄ nō tenemur ad ea oīa que habuissemꝰ in statu primi hoīs si stetisset: ⁊ licet alia causata sint ex pcō; vt necessitas mori endi ⁊ hmōi penalitates tū p occupationē nō oīa tenemur referre in deū nisi fiat volūtate deliberāte nō subita vel nō cogitāte nō tenemur: qz illa nō est causa indifferētis p̄ut loquēdo; sed volūtas deliberatiua vt p̄ius dictū est. Ad aliud dōm q̄ vtl est actꝰ volūtatis deliberatiue: nō tū dico q̄ abutat̄ si nō refert: sed si refert in oppositū tūc abutit̄: ⁊ hujꝰ rō patebit in sequētibꝫ hujꝰ eiusdē p̄bleumatis. Ad aliud dōm q̄ desertio melioꝝ rex nō est nisi p auersionē actualē: ⁊ hec auersio nō est nisi p ꝯuersionē ad oppositū. Ad aliud dicēdū q̄ indifferēs actꝰ est a deo sicut oīs actus nō tū oportet q̄ actu referat̄ in deū: qz habet p̄fectionē ſm naturā ⁊ relatio illa nō daret illi p̄fectionē ſm naturā: sed ſm bene esse tū: ⁊ illud dicit̄ esse p̄fectū qō est cōpletū ſm esse: tū verū est q̄ vanꝰ remanet nō relatꝰ vt infra patebit. Ad id qō obiicit̄ in cōtrariū sine p̄iudicio dico q̄ est p̄ceptū vbi apl̄i: sed cū sit affirmatiuū nō obligat ad semp̄ licz obliger semp̄: dico autē q̄ obligat p loco ⁊ tēpore / ⁊ locus ⁊ tēpꝰ sunt qū cogitat actu q̄ talis actꝰ referibilis est ⁊ meritoriꝰ esse pōt si referat̄: sed adhuc p̄ceptū tūc violat̄ duobꝫ modis. s. per volūtatē rendētē in oppositā relationē: ⁊ hec est volūtas contēnens dei bonorē relatiōe illa ⁊ tūc trāsgredit̄ mortaliter / ⁊ violat p̄ceptū: obmittit̄ etiā p volūtatē simplicit̄: ⁊ tūc puto q̄ vanū manet opꝰ illō ⁊ fit veniale: ⁊ nō fit cōtra p̄ceptū: sed p̄ter gloriā dei facimꝰ: ⁊ sic patz q̄ a multis impleb̄ mādatū: ⁊ a q̄bꝫ nō impleb̄ non sp̄ mortaliter peccāt. Ad id autē qō cōtra obiicit̄ dicendū q̄ opera talia q̄ruis sint nature tū ordīabilia sunt a volūtate deliberāte: ⁊ in tali casu loquit̄ apl̄s

Ad aliud dicendū q̄ ordinās nō habet actualē voluntatem: sed istud p̄tīm habet voluntatē actu deliberantē vt dictū est: ⁊ iō cōtra voluntatē dei: vt facere est in dormiēte p̄uatio puratin vigilāte autē si refertur tūc ponit meritū actuale, si autē nō refert tunc ponit aliq̄d fieri cōtra mandatū vel p̄ter mandatū vt dictū est: ⁊ ideo in vno casu pōt esse p̄tīm graue, in alio autē ociosum qō ⁊ malū reputat̄ a sanct̄: per hoc etiā p̄z solutio ad sequēs. Ad id qō vlteriꝰ queritur dicēdū q̄ sufficit vl'is relatio sicut verbi gratia si totū se deuouit omnia opa sunt relata in illa relatiōe nisi actualit̄ in aliq̄ ope malo fiat reuocatio relatōis illiꝰ sic̄ si dicamꝰ deuouit deo centū marcas: et per singulos dies dat singulos denarios nō oportet q̄ oī die referat: qz relatio suffic̄ nisi reuocet̄: ⁊ est simile in bis que ferunt̄ motu violēto: in q̄bus p̄ma vis motua nō semp̄ cōiungit̄ sed multiplicat̄ in medio ⁊ manet. Ad aliud dicēdū q̄ nō valet: qz peccatū veniale est dispositio ad malū: ⁊ ideo nō est referibile: dictū autē apl̄i intelligit̄ de bis que p naturam ad gloriā dei sunt ordinata.

Ad nonū

Ad decim

Ad alia duo obiecta.

Ad id qō ī ꝯriū obiciturſol'o est ad primū

Ad alia q̄ttuor obiecta.

Ad q̄stiūcula dōm.

Ad obiectionem.

Utrū vnꝰ ⁊ idē numero actus potest esse bonus ⁊ malus.

Arti. V

Videt̄ eīm sequi ex hoc q̄ vnus numero actus possit esse bonus ⁊ malus. Unus eīm numero actꝰ fuit crucifixio iudeorꝝ: ⁊ ideo placuit passio christi iudeis: ⁊ actus iudeorū displacuit deo: ergo idem placuit ⁊ displicuit: nihil autē placet deo nisi bonuz nihil displicet nisi malū. Jtē hoc etiā videt̄ in mlt̄is exemplis sicut in oībus tēptatiōibus sanctorꝝ ex p̄te tēptantiū displicet̄ ⁊ ex parte patientiū placet̄ cū tamē vna ⁊ eadē numero sit actio. Jtē p̄cipit dñs bonus seruo malo vt det elemosynā: ⁊ ille dat eam mala volūtate, illa datio est vna nūero ⁊ meritoria dño

Arguit̄ po

7 demeritoria seruo: ergo cadē actio est bona 7 mala

4° Itē hec obiectio est de suffragijs q̄ fiūt p mortuis bonis a viuis malis/in q̄bus vna numero actio videtur esse meritoria diminutiōis pene 7 nō meritoria. Si dicas q̄ hoc nō est inconueniēs respectu diuersoꝝ. Hoc nihil est: q̄ bonū 7 malū sunt forme absolute inherētes: 7 nō in cōparatiōe ad alterū: q̄ videtur q̄ actio que alicui est bona in se sit bona/7 alicui mala in se mala: ergo eadē numero actio est in se mala 7 in se bona quod impossibile est. Sol'o 1° Videt̄ hoc verificari de aliquo actu ꝛtinuo quē aliquis prima facit ꝓter deū: 7 p ostea anteqū finiat cōuertat intētionē ad inanē gl'iam tūc enim act⁹ est vn⁹: q̄ agēs vn⁹ 7 rēpus vnū 7 termin⁹ motus vn⁹: 7 tū est primo bona 7 postea mala: ergo vna numero actio pōt esse bona 7 mala q̄ videt̄ esse impossibile: cū bonū 7 malū sunt opposita vel vt cōtraria vel vt p̄uatio 7 habit⁹ vt supra determinatū est. Sol'o. Solutio dicēdū q̄ meo iudicio vn⁹ 7 idē act⁹ si posit⁹ vt idē sumitur in essentia nō pōt esse simul bon⁹ 7 malus. Ad primū ergo 7 secūdū dicēdū q̄ nō est idē actio 7 passio: q̄ actio est in agēte sicut accidēs in subiecto: licet sit ab ipso sicut a causa: 7 ideo licet passio placeat non oportet q̄ actio placeat: q̄ nō sunt idē essentialit̄ licet siml' sint 7 vnū efficiat̄ ab altero. Ad aliud dicēdū q̄ ibi fūt due actiōes realiter. s. volūtas dādi in dño 7 voluntas nō dādi i seruo: 7 ideo dñi actio est simpl'r bona: sed actio serui habet duo. s. essentiā actionis fm q̄ est in agēte 7 ab ipso: 7 hec est absolute mala 7 actū ipm 7 hoc per auctoritatē dñi: licet ministerū sit serui: 7 hoc est bonū fm q̄ auctoritas est/rectū est illud ministerū: licet absolute sit malū. Ad aliud dōm q̄ opus suffragij factū p malū habet primū mortuū illū qui est in purgatorio 7 illi⁹ gratia informat actū ipm: sed actio ipsa sub aliter ē mala 7 demeritoria facienti vel admin⁹ non bona. Ad aliud dicendū q̄ in tali actiōe sunt due actiōes morales: licet vna sit naturaliter 7 quo ad diuersas sui partes ab intētione diuersimode informat̄. est ēm in moribꝫ intentio principaliter mouēs: 7 cū ibi sint due intētiōes sunt duo mouētia 7 ad duo mouētia sequunt̄ due actōes 7 non vna.

Ad primuz 7 scōm dicēdū est.

Ad tertiū.

Ad quartū 7 quintū.

Nota bene

Ad sextum

An omnis intentio vel actio eorum qui carent fide sit mala.

Di. XLI. q̄ liter ex obliquitate intentiōis habeat fieri opus malū.

a

Quicq̄ intētio vt supra dictū est bonū op⁹ faciat: 7 fides intētionē dirigat nō ī merito queri pt vt.ū omnis intētio omneq̄ illorū opus malū sit qui fidē nō habēt? Si ēm fides intētionē dirigit: 7 intētio bonū opus facit vbi non est fides: nec intētio bona nec opus bonū eē videt̄. Qd a q̄busdā nō irratōabiliter astruitur qui dicūt oēs actiōes 7 volūtates homis sine fide malas esse que fide habita bone existunt: vnde apl's ait: Romī. 14. Oē q̄d nō est ex fide peccatū est. Qd exponēs Aug. ait. Omnis infidelium vita peccatū est 7 nihil bonū est sine sūmo bono: vbi deest agnitio eterne veritatis: falsa virt⁹ est etiā in optimis moribꝫ. Et Jacob⁹ in epl'a cano. ait: Qui offendit ī vno scz in charitate: fact⁹ est oīm re⁹. Qui ergo fidē 7 charitatē nō habet: oīs ei⁹ actio peccatū est: q̄ ad charitatē nō referr̄. Qd enim ad charitatē nō referr̄ (vt supra meminit Aug⁹) nō fit quemadmodū fieri oportet: iō q̄ malū est. Mō ergo mādata custodit qui charitate caret: q̄ sine charitate nullū mandatorū custoditur. vnde Aug⁹ sup epl'am ad Gal. ait: Custoditionē legis dicit apl's: nō inebriari: nō occidere: non mechari: 7 alia hmōi ad bonos mores pertinētia que sine charitate fide 7 spe impleri nō pōt. Nullū ergo mādatū implet: nullū bonū op⁹ facit: qui fidē charitatē nō habet. Impossibile ēm est (vt ait apl's) sine fide aliquid placere deo. Que ergo sine fide fiūt bona nō sunt: q̄ oē bonū placet deo.

Jacobi. 2.

Heb. 11.

Que premisse sentētie obijciuntur ex verbis Augustini.

His aūt obijcit̄ qd supra dixit Aug⁹. s. q̄ i seruili timore: 7 si bonū fiat non tū bene. Nemo ēm inuit⁹ bene facit etiā si bonū est qd facit. Hic ēm dicit bonū fieri: sed nō bene ab illo q̄ charitatē nō habet. Qui ēm seruiliter timet: charitate vacu⁹ est: de quo tū hic dicit: q̄ bonū facit: sed non bene. Qui etiā sup illū locū psal. Turr̄ inuenit sibi nidū vbi reponat pullos suos dicit q̄ iudei heretici 7 pagani opera bona faciūt: quia vestiūt nudos 7 pascūt pauperes 7 hmōi: sed nō in nido ecclesie. i. in fide: 7 ideo cōculcant̄ pulli eorū. Quib⁹ illi respōdēt dicētes bona opa appellari hmōi q̄ sine charitate fiūt: nō q̄ bona sint qū sic fiunt qd euidēter supra Aug⁹ docuit: sed q̄ bona essent si aliter fierēt: que ī suo genere sunt bona: sed ex affectu fiūt mala.

ps. 85.

Aliorū sentētia de premissa questiōe qua querebat̄ si oīs actio eorū mala est qui fidē nō habent.

Alij vero qui triphariā distinctionē actuum faciūt: opa cuncta que ad nature subsidiū fiunt semp bona esse astruūt. Sed q̄ Aug⁹ mala esse dicit: si malas habeāt causas: nō ita accipiendū est quasi ipsa mala sint: sed q̄ peccant 7 mali sunt q̄ ea malo fine agūt. Itē 7 illud aliud. s. bonū op⁹ intētio facit: 7 intētionē fides dirigit: determinant dicētes ibi bonū vocatū qd remunerabile est ad vitā: non q̄ illud sit solū bonū op⁹: imo etiā alia plura licet nō ea rōne qua illud sint bona. Bonum ēm multipliciter accipit̄. s. p vtili: p remunerabili: pro signo boni: pro spē boni: p licito 7

alijs forte modis. Sola ꝫ illa intẽtio remunerabilis est ad vitã quã fides dirigit: sed nõ illa sola bona ẽ vt aiũt. Mã si ꝗs iudeꝰ vl' malus christianꝰ necessitatẽ primi releuauerit naturali pietate ductꝰ: bonũ fecit: ⁊ bona fuit volũtas qua illud fecit.

A

C Unꝫ intẽtio vt supra dictũ est ⁊c.] In hac distinctiõe magister determinat quãdã q̃stionẽ que sequiꝯ ex habitis. s. vtꝯ oĩs actꝰ infidelũ peccatũ sit/ quoꝯ intẽtio nulla dirigitur a fine. Diuidiꝯ aũt in duas partes: in q̃ꝯ prima determinat vtrũ oẽ illud opus peccatũ sit qõ nõ fit ex fide dirigẽte ⁊ charitate informãte intẽtionem. In secũda aũt questiõe ex incidẽti: qꝛ intẽtio vno mõ est volũtas relata ad finẽ: querit vtrũ oẽ peccatũ sit volũtariũ. ⁊ hec incipit ibi [Post hec inuestigari oportet ⁊c.] In prima parte sunt q̃tuor capl'a: in quoꝯ primo ex verbis Aug. videꝯ ꝓbari q̃ nullum est vbi nõ est charitas. In secũdo obijciꝯ in cõrrariũ iterũ ꝑ verba Aug. In tertio ponit respõsio ⁊ in eos qui dicunt q̃ nullũ bonũ opus est vbi nõ est fides. In q̃rto ponit alia respõsio fm eos qui trifariã facũt actꝰ diuisionẽ: ⁊ per hoc patet sentẽtia prime partis.

Arti. I

Utrũ sola volũtas vel intentio sufficit ad meritũ vel demeritũ vl' actus addit aliquid in vtroq̃.

Ante litterã aũt ꝓter diuersas disputatiões mgꝯ querunt q̃tuor: quoꝯ primũ est vtꝯ sola volũtas vel intẽtio sufficit ad meritũ vel demeritũ vel actꝰ addit aliq̃d in vtroq̃ vel nõ. Scõ vtrũ intẽtio facit bonũ vel malũ opꝰ. Tertio vtrũ ꝑ verꝯ sit q̃ intẽtio dat quãtitatem opi bono vel malo. Quarto aũt vtꝯ intentio dirigiꝯ fide ⁊ charitate vel nõ. Ad ꝑmũ dicit sic Bernũ. in lib. de li. arb. ⁊ gra. intẽtio sufficit ad bonũ meritũ. bona actio reqriꝯ ad exemplũ: ergo videꝯ q̃ actio nihil opat respectu premij: sed ĩtẽtio tm̃. Itẽ sup illud ps. 31. Dixi cõfitebor dicit glo. volũtas ꝑ ope cõputat: ergo videꝯ q̃ superfluũ sit opꝰ cũ deꝰ nõ reputet nisi qõ vere est sufficiẽs

Arguiꝯ ꝓ q̃ intẽtio tm̃

20

30

Itẽ ps. 125. Qui seminãt ĩ lachrymis ⁊c. diẽ glo. ad quã sufficit si desit facultas: ergo videꝯ q̃ in oĩ bono sufficit volũtas. Itẽ hoc idẽ videꝯ q̃ rõnẽ: meritũ eim̃ est fm illud attẽdẽdũ qõ maxime nr̃m est: nihil aũt adeo est nostrũ sicut id qõ maxime est ĩ nostra prãte: ⁊ hoc est volũtas vt dicit Augꝰ in vl. ca. istius distinctõis: ergo videꝯ q̃ fm volũtatẽ boĩs meritũ attẽdat. Itẽ oẽs nos deꝰ eq̃liter creauit ad regnũ ergo etiã prãtẽ merẽdi posuit in aliquo qõ eq̃liꝯ bũt oẽs: hoc aũt nõ põt esse opꝰ exteriꝰ: sed volũtas interior: ergo prãs meriti cõsistit penes volũtatẽ: ⁊ nõ penes opꝰ exteriꝰ. Idẽ ⁊ ꝑ auctoritatẽ videꝯ q̃ extrinsecũ opus nihil addit merito: qꝛ sup illõ Mar. Hec vidua plus oĩbus misit in gazophilariũ: dicit glo. merito pie intẽtiõis sunt opa accepta: ergo intentio est plus accepta vl' potiꝰ sine opere: qꝛ vidua nullũ vel paruũ fecit opꝰ respectu aliõꝝ. Itẽ glo. Bede ibidẽ Nõ quãtũ sed ex quãto des cõsiderat: ⁊ ex ꝑ sequiꝯ idẽ. Itẽ ad Lor. 6. sup illud q̃ meritũ non abũdauit: dicit glo. vbi equa est volũtas equalẽ habebit mercedẽ. Itẽ grẽ est totũ qõ opamur: gratia aũt nõ dat fm opa sed dona: ergo videꝯ q̃ nec meritũ qõ est a grã sit in opationib̃ exteriorib̃: sed in interiori actu grẽ. Si dicat q̃ ita est in bonis sed in malis nõ: qꝛ malũ in ope peiꝰ est q̃ꝯ in volũtate sola.

Rõnẽ.

40

50

60

Rauctẽ

70

80

90

Sol'o

Cõtra hoc sic obijciꝯ sup illũ locũ ps. 57. Etenim in corde iniquitates ⁊c. dicit glo. Si vis ⁊ non potes dñs factũ reputat. Itẽ sup illud Leuit. 15. Mulier que redeũte mẽse flũrũ sanguis patiꝯ: glo. voluntas ꝑ facto reputat: ergo idẽ est in malis ⁊ etiã in bonis: ⁊ sic videꝯ q̃ ex neutra parte aliq̃d adijciat opꝰ.

10

20

Sed cõtra obijciꝯ sic dicit Ja. i canonica. 2. Fides sine opibus mortua est: fides autẽ dirigit intẽtionẽ: ergo ⁊ intẽtio sine opib̃ nihil valet. Itẽ Greg. Charitas opat magna si ẽ: si vero desiniꝯ opari charitas nõ est: ergo videꝯ q̃ sine charitate que est finis opeꝯ vt supra dictũ est exiganꝯ opa. Itẽ Greg. Probatio dilectõis ẽ exhibitio opis. Itẽ. 2. Lorꝯ. 8. Uelle cepistis ab anno priore nũc vero ⁊ facto ostẽdite vt quẽadmodũ ꝓmptꝰ est animꝰ volũtatis ita sit ⁊ facto fm id qõ habetis. Itẽ si volũtas ꝓmpta est fm id qõ habet ⁊c. Itẽ ibidẽ Qui parce seminat ⁊c. ⁊ loquiꝯ de opib̃. ex his aũt ⁊ multis alijs ptꝯ q̃ opa bona in charitate facta valẽt ad remunerationẽ ⁊ meritũ. Ꝑ absurdũ esset dicere q̃ nõ valerẽt: qꝛ sic retraherẽt boĩes ab opibus. Itẽ apud iudiciũ boĩs nõ eq̃liꝯ remunerat seruiẽs sola volũtate q̃ꝯ fuiẽs volũtate ⁊ ope: q̃ ⁊ sic ẽ apud iusticiã dĩnã: sil'iꝯ videꝯ qõ in malo etiã adducũt: qꝛ apud iudiciũ boĩs fur cõdẽnatur nõ q̃ vult furari: licet incõparabilis sit: ergo ⁊ in iudicio dei ita debet esse q̃ factũ magis cõdẽnat q̃ꝯ volũtas sola. Itẽ Mat. 25. Et bonis ⁊ mal' obijciꝯ facta tanq̃ꝯ cãm salutis vel cõdẽnatiõis dicens: esuriui ⁊c: ergo opa addunꝯ voluntati. Sol'o dicebũ q̃ in bonis sufficit volũtas ⁊ intẽtio in adult̃ in oĩbus illis casib̃ in q̃bus deest facultas opis. in oĩbus aũt illis casib̃ in q̃b̃ supperit facultas mentitur sibi intẽtio ⁊ volũtas nisi ꝓcedat in ope: ⁊ tunc volũtas ⁊ factũ simul remunerant. Per hoc patet sol'o ad oĩa ea que obiecta sunt de bonis: idẽ distinguẽdũ est in merito. est eim̃ meritũ actualis ꝑmij hic ⁊ in futuro: in futuro vt glozieꝯ de multitudine bonarũ opationũ: hic aũt vt radicatiõis in bono ꝑ cõfirmationẽ habit ⁊ augmẽti grẽ ex cognoscibili: qꝛ bñ vtitur accepto ⁊ bmõi: ⁊ ad hoc valẽt opa: ⁊ adijciũt sup hoc volũtatẽ cõpletã ⁊ est meritũ respectu ꝑmij substãtialis tm̃ vt quãtitas glozieꝯ in participatiõe dei ⁊ hoc attendiꝯ tm̃ fm radicẽ charitatis. per hoc patꝯ sol'o oĩm que obijciũꝯ de bonis.

Solutio ad oĩa q̃ sũt de bonis.

Ad id aũt qõ obijciꝯ de malis ẽ etiã vna sol'o q̃ volũtas cõpleta reputatur ꝑ facto in his que in pctõ sunt cõtra deũ: vt est cõtẽptus/ auersio ingratitudo ⁊ bmõi. in his autem q̃ sunt cõtra primũ nõ est adeo nociua volũtas cõpleta sola sicut opꝰ ⁊ ꝑ cõsequẽs pena dãni ⁊ consensus est eq̃lis sed pena remorsus nõ ita. sed tm̃ notandũ q̃ in q̃busdã pctis vir ita cõpleta volũtas est in se sicut in ope carnis/ sicut in fornicatione: qꝛ delectationẽ ibi addit corꝰalis actꝰ. Ad id aũt qõ obijciꝯ de iudicio boĩs qõ cõdẽnat opꝰ nõ volũtatẽ nõ est sil'e: qꝛ ꝑ facit hõ qꝛ nõ videt cor: deꝰ aũt q̃ cor intueꝯ vtrũq̃ꝯ cõdẽnat: ⁊ magis cor q̃ꝯ opꝰ. ꝑ hoc patet sol'o ad totũ.

Ad ea q̃ de malis obijciuntur.

Ad id qõ ẽ in octauo d̃ iudicio hominis.

Utrũ intẽtio facit bonũ vel malũ opus.

Arti. II. B

Secũdo queriꝯ vtrũ intẽtio facit bonũ ⁊ malũ opꝰ. Videꝯ aũt q̃ sic ꝑ illud Mat. 12. Bonus homo de thesauro cordis sui ꝓfert bona ⁊ malus homo de malo ⁊c. ibi dicit glo. Thesaurꝰ cordis est intẽtio d̃ quo dñs iudicat opa: ergo vide-

Arguiꝯ ꝓ q̃ sic.

tur q̃ bona ⁊ mala sint opera p̃ intẽtionem bonã vl
20 malã. Itẽ bonũ qõ est perfectũ in esse ⁊ bene esse p̃t
fieri malũ p̃ intentionẽ: vt est credere in deũ vel dare
elemosynas mala intẽtiõe factũ: ergo multominus
malũ qõ imp̃fectũ est: ⁊ defect⁹ p̃ot fieri p̃ intẽtionẽ
bonã: ergo bonũ ⁊ malũ fit per intentionẽ ⁊ malum
bonũ ⁊ sic qualitas opis generaliter pẽdet ex quali
30 tate intentiõis. Itẽ cũ opus nõ sit causa intẽtiõis
sed potiꝰ intẽtio causa opis ⁊ causa influat suã q̃lita
tẽ sup̃ causatũ videt q̃ bonitas vel malicia intẽtiõis
p̃fluat in op⁹: ⁊ ita opus est bonũ vel malũ intẽtiõe
4o bona vel mala. Itẽ furtũ p̃ se malũ est: ⁊ tñ ex bo
na intentione factũ est bonũ in illis qui abstulerunt
5o res egiptioꝝ ex p̃cepto dñi. Itẽ aliquis simplex fu
ratur diuiti sine oĩ remoꝛsu cõscientie vt det paupi in
in illo nõ mouet ad op⁹ nisi ĩtẽtio sola bona: ergo vi
6o detur q̃ efficiat bonũ. Itẽ iste intẽdit peccare mor
taliter ⁊ act⁹ in se est veniale pctm̃: cõcedũt mgri q̃
ille p̃ter intẽtionẽ mortaliter peccat: ergo sil'iter dꝫ
esse ecõuerso q̃ peccãs mortaliꝛ ex actu peccabit ve
nialiter ex intẽtione cũ p̃nioꝛ sit dñs ad miserẽdũ q̃ꝫ
ad cõdẽnãdũ. Sed si hoc cõcedat in cõtrariũ erũt ea
Solo que habita sunt ab Aug. in p̃cedẽti di. Solo dicẽ
dũ q̃ bonũ ⁊ malũ in ope nõ causant vno mõ: sꝫ bo
nũ sicut Dyoñ. dicit ex vna tota causa est, i. ad cõstitu
tionẽ boni oportet cõuenire oẽs circũstãtias ⁊ finẽ ⁊
formã: ergo in volũtate agente: ⁊ nõ cõstituit nisi ab
oĩbus his simul p̃ modũ totiꝰ integralis qõ cõstitui
tur ab oĩbus suis partib⁹ simul acceptis: malũ autẽ
vt dicẽ Dyoñ. fit oĩfariã. i. ex quolibet particulari de
fectu: sicut ⁊ totũ integrale destruit q̃libet parte di
uisim destructa: ⁊ iõ est q̃ bonũ nõ est sine intẽtõe bo
na: licet nõ sit bonũ ex sola intẽtiõe/sicut domus nõ
est sine pariete: licet nõ sit ex sola pariete: ⁊ p̃ hoc p̃ꝫ
Ad primũ. solo ad primũ: qꝛ ad malũ sufficit intẽtio corruptio
nis: licet causet etiã ex alij⁹ corruptiõib⁹, sed ad bo
nũ nõ sufficit integritas intẽtiõis: qꝛ multe alie pos
Ad secũdũ. sunt esse corruptiões circa op⁹. Ad aliud dõm q̃
Ad tertiũ. nõ est sil'e sicut patet ex dictis. Ad aliud dõm q̃ in
tentio est causa opis: sed nõ est sola cã: ⁊ iõ nõ p̃cedit
Ad quartũ obiectio illa. Ad aliud dõm q̃ nõ fuit furtũ illud:
sed potiꝰ trãslatio dñij ab eo qõ potuit ⁊ in p̃ãtẽ siue
Ad quintũ dñium ppli: ⁊ iõ illa argumẽtatio nõ p̃bat. Ad ali
ud dõm q̃ in illo ope est ignorãtia iuris q̃ neminem
Ad sextũ. excusat a toto: ⁊ iõ est p̃uersa intẽtio illa. Ad aliud
dõm q̃ sicut est in bono ⁊ in malo: ita est ĩ malo ⁊ pe
ioꝛi: qꝛ ad peius sufficit corruptio p̃ticularis in actu
vel intẽtiõe. Ad hoc aũt q̃ malũ fiat minꝰ malũ in ge
nere nõ ita sufficit: dico autẽ in genere vt de mortali
in se fiat veniale: qꝛ bonitas intẽtiõis diminuit ĩ eo
dẽ genere: sed nõ mutãdo genꝰ peccati.

Arti. III £ Utrũ intẽtio quãtitatẽ dat opi bono vel malo ⁊ faciat op⁹ bonũ vel malũ?

Tertio queritur vtrũ intẽtio quãtitatẽ det operi bono vel malo. Videt autẽ q̃ sic: glo. eiũ sup̃ illõ Mat. 12. Bonꝰ hõ de bono thesauro ⁊c. dicit: quãtũ boni intẽdis tãtũ boni facis, ⁊ alia sup̃ illud: Malꝰ hõ de malo thesauro ⁊c. quãtũ mali in tendis tñ mali facis: ergo videt q̃ ⁊ bonũ ⁊ malum opꝰ accipit quãtitatẽ ab intẽtiõe bona vel mala: sed iste p̃ dationẽ elemosyne vel solã voluntatẽ martyrij intẽdit esse martyr: q̃ ipse est martyr: ⁊ in malo sil'iter. iste fornicãdo ĩtẽdit peccare venialiter. q̃ ipse peccat venialiter quoꝝ vtrũq̃ falsum est: nõ q̃ quãtũ intẽdis tãtũ facis. Solo ad hoc p̃t dici sicut sup̃ di. xxxviij respõsum est: ⁊ illã reputo solonẽ meliorẽ: sed tñ an tisiodorens. distinguit ꝗ dicẽdo q̃ cũ dꝫ quãtũ inten dis tñ facis tantũ ⁊ quãtũ p̃nt sumi noĩ aliter ⁊ ad uerbialit. si noĩalit tũc sunt ĩ actio casu: ⁊ est sensus: quãtã rẽ intẽdis tãtã facis: ⁊ tũc in bonis nõ tenet p̃ pter causas sup̃adictas: qꝛ bonũ causatur ex vna to ta ⁊ sola cã ⁊ nõ a sola intẽtiõe, in malis aũt cõpara tiõe habita ad peiꝰ tenet ex parte reat⁹: licet non te neat ex parte cõuersiõis ad bonũ cõmutabile vt p̃ꝫ dictũ est: sed descẽdẽdo respectu minꝰ mali nõ tenet: qꝛ nõ sequit si ĩtẽdis fornicãdo peccare vẽialit q̃ pec ces venialiter. si aũt sumit aduerbialit tũc p̃ssũt no tare intẽtionẽ in genere ⁊ sil'itudinẽ vel in spẽ in eq̃li tate: primo mõ vera est quãtũ intẽdis tãtũ facis, i. si multũ multũ, si secũdo mõ falsa est: qꝛ nõ ad eq̃litatẽ intẽtõis semp cõmẽsurat op⁹: ⁊ p̃ hõ p̃tꝫ solo ad tertũ.

Solo principaliter ad tertũ.

Utꝫ ĩtẽtio dirigat fide vel charitate vl nõ Arti. III D

Quarto queritur vtꝫ intẽtio dirigat fide vl charitate vel nõ. Et videt q̃ nõ: rõ eiũ p̃ se suffic ad finẽ sui opis videndũ: q̃ p̃ se sine fine suffic ad dirigẽdũ. Arguit p̃ 20 Ꝑ charitas nullo mõ videt dirigere qꝛ dirigere est actꝰ aspectꝰ: charitas aũt est fm affe ctũ simplicẽ. 30 Itẽ q̃ꝫ respicere attribuit fidei ⁊ cha ritati: ⁊ nõ spei cũ ipa sit theologica virtꝰ vt respiciat finẽ sicut alie duc. Solo dõm q̃ sola fides dirigit p̃ie p̃ ꝗ ipsa oñdit finẽ boni ⁊ retributionẽ. Ad Ad primũ. primũ autẽ qõ obijcit dõm q̃ licet rõ p̃ se sufficiat ad cognoscendũ finẽ qꝛ est: nõ tñ sufficit vt cognoscat q̃d est merces opis in participatiõe dei p̃ gliam: ⁊ ideo oportet adesse lumẽ fidei in directiõe illa. Ad aliũ Ad secũdũ. dõm q̃ charitas dirigit p̃ modũ tẽdentis in finẽ: nõ p̃ modũ indicãtis sicut sup̃ expositũ est. Ad aliud di Ad tertiũ. cẽdũ q̃ finis p̃sens est in eo q̃ intẽdit in finẽ p̃ intẽtio nem. spes aũt id qõ expectat est p̃ modũ futuri nõ p̃ sentis: ⁊ nõ dirigit p̃ie sed erigit operantẽ.

Utrũ omniũ infideliũ opa de necessitate sunt mala vel non. Arti. V £

Deinde q̃rit de his q̃ dicunt in lra, ⁊ primo de hoc qõ dicit ibi [Utrũ oĩs intẽtio oẽꝝ opus eoꝝ malũ sit ⁊c.]. s. a. Videt eiũ hoc esse vera Arguit p̃ qꝛ nõ p̃t arbor bona fructꝰ malos facere neq̃ arbor q̃ sic mala ⁊c. cõstat aũt q̃ infidelis est arbor mala: ergo nõ facit fructꝰ bonos: q̃ nõ p̃t facere opa bona. 20 Itẽ infidelitas est habitꝰ cõtrariꝰ fidei: q̃ dirigit ad cõ trariũ fidei, intẽtio aũt recta in cõtrarium fidei facit opꝰ malũ: ergo oẽ opꝰ infidelis est malũ. Sed con In oppositũ primo tra opꝰ ciuiliũ virtutũ habebãt infideles: sed opa il la nõ sunt mala: sed potiꝰ bona: ergo infidelis p̃ot fa cere opa bona. 20 Itã glo. q̃dã sup̃ Matt. dicit q̃ cũ virtutib⁹ naturalib⁹ multi veniunt ad xp̃m: q̃ aũq̃ veniunt hãt virtutes naturales: illarũ aũt virtutũ opa nõ sunt mala: ergo nõ oĩa eoꝝ aũ fidem sunt ma la. Solo dõm q̃ nõ omniũ infideliũ opa de neces sitate mala sunt: sed oĩa opa eoꝝ de necessitate sunt si ne gr̃a gratũ facientẽ ⁊ nõ meritoria: licꝫ possint esse de genere bonoꝝ: vt dicit secũda opinio hic inducta: qꝛ prior opinio q̃ huic q̃stiõi in lra respõdet falsa est. Ad primũ ergo dõm q̃ arbor nõ dꝫ hõ opãs neq̃ volũtas instrumentũ: sꝫ volũtas actꝰ interior ⁊ qõ p̃ se nõ p̃ accẽs p̃cedit ab illo hoc informat fm illam ⁊ iõ si illa est mala ipm est malũ: ⁊ si est bona ipm est Ad primũ.

malū: ⁊ si est bona ipm est bonū: ⁊ hoc etiā supra notatū est: hō aūt malo in se bn pōt bonū facere nō in ḡnitate virtutis politici. Ad aliud dōm q̄ infidelitas fm q̄ nō dicit fidei priuationē: sed habitū cōtrariū fidei q̄ error vocat nō semp dirigit infidelē: sed bn verū est quotiēscūq̄ dirigit eū totiēs puertit op̄ dirigitur aūt infidelis sicut ⁊ fidelis / q̄nq̄ lumē rōis naturalis: ⁊ tūc pōt facere opa q̄ sunt de genere bonorū: qd aūt Aug. dicit in lra q̄ falsa virt̄ est in talibus etiā i optimis moribus satis bn soluit secūda opinio q̄ dicit falsa: qz qd pmittit quantū est de natura act̄ q̄ ordinat̄ est ad bntudinē nō soluit ppter ꝛtrariā dispositionē inuentā in subiecto opantis.

Ad secūdū.

Hic ponit quedā Aug. capitula que retractauit: nō q̄si praue dicta sed quo sensu dixerit insinuās.

Post hec inuestigari oportet q̄liter intelligēdū sit qd Aug. ait in lib. de vera religiōe. Usq̄ adeo in quit pctm̄ volūtariū malū est: vt nullo mō sit pctm̄ si nō sit volūtariū. Hui̇ dicti rōnē Auḡ apiens in li. retrac. dicit: Pōt videri falsa hec diffinitio: sed si diligēter discutiatur inuenit̄ esse verissima: pctm̄ q̄ppe illō cogitādū est qd tm̄ mō pctm̄ est nō qd est etiā pena pcti. s. pctm̄ primū hoīs qd fuit pctm̄ et causa pcti: sed nō pena. Quāuis ⁊ illa q̄ non volūtaria pctā nō īmerito dicūt̄: qz vel a nesciētib̄ vel a coactis ppetrant̄: nō oī mō pnt sine volūtate ꝛmitti: qm̄ ⁊ ille q̄ peccat ignorās volūtate vtiq̄ facit: qd cū faciēdū nō sit putat esse faciēdū: ⁊ ille q̄ cōcupiscēte aduersus spm̄ carne: nō ea q̄ vult facit: cōcupiscit q̄ dē nolēs: ⁊ in eo nō facit qd vult: sed si vincit̄ cōcupiscētie cōsentit volēs: ⁊ in eo non facit nisi qd vult: ⁊ illud in paruulis est originale pctm̄: ex prima hoīs volūtate mala cōtractū est. Nō itaq̄ falsum est qd dixi vsq̄ adeo peccatū volūtariū est ⁊c. Ecce qualiter accipiēdū sit illud. s. vel de primo pctō hoīs: vel de oībus generaliter peccatis mortiferis: q̄ p̄ licet q̄ dā dicāt̄ nō volūtaria: q̄. s. p ignorantiā vl p infirmitatē fiūt: eadē tm̄ ea rōne pnt dici volūtaria: qz sine volūtate nō cōmittunt̄.

Aliud capitulū.

Illi̇ etiā intelligētia pquirēda est qd in lib. de duab̄ aīab̄ edidit inquiēs: Nusq̄ nisi in volūtate pctm̄ est. Qd etiā i li. retrac. plane determinat dicens: Pōt putari illa falsa esse sentētia q̄ dixim̄. Nusq̄ nisi in volūtate esse pctm̄ cum apl̄s dicat: Qd nolo hoc facio ⁊c. Sed pctm̄ qd nusq̄ est nisi in volūtate: illō p̄cipuo intelligēdū est: qd iusta dānatio cōsecuta est. i. primū hoīs pctm̄. In eodē q̄ li. de duab̄ aīab̄ aliud tradidit cōsideratiōe dignū. ait eēm: Nō nisi volūtate peccat̄: ipam q̄ volūtatē diffinit dicēs: Voluntas est animi mot̄ cogēte nullo ad aliq̄d vel nō admittēdū vel adipiscendū. Hui̇ dicti cām apiens ⁊ intelligētiā pādēs in li. retrac. ait: Hoc ppter ea dictū est: vt hac diffinitiōe volēs a nolēte discerneret̄: ⁊ sic ad illos referret̄ intētio: qz in paradiso fecerūt originē mali nullo cogēte peccādo. i. libera volūtate: qz sciētes cōtra p̄ceptū fecerūt: ⁊ ille tēptator suasit vt bn fieret: nō coegit. Nā qui nesciēs peccauit nō incōgruēt̄ nolēs peccasse dici pt̄: q̄uis ⁊ ipse q̄dē nesciēs fecit volēs nō tm̄ fecit. Ita nec tale pctm̄ sine volūtate eē potuit: sed volūtas facti ibi fuit: nō pcti volūtas: qd tm̄ factū fuit pctm̄ hoc eēm factū ē qd fieri nō debuit. Quisquis aūt sciēs peccat: si pt̄ cogēti ad pctm̄ sine pctō resistere: nec tm̄ facit vtiq̄ volēs peccat: qz qui pt̄ resistere nō cogit̄ cedere q̄propter pctm̄ sine volūtate eē nō posse vissimū est. Ex his liq̄t q̄liter supiora accipiēda sint.

Qd mala volūtas est voluntariū peccatum.

Si aūt oē pctm̄ mortale volūtariū est: cū volūtas mala pctm̄ sit mortale: cōstat ipm esse volūtariū pctm̄. Quid eēm vt ait Auḡ tā in volūtate q̄ ipsa voluntas sita est. Volūtas itaq̄ mala recte volūtariū dr pctm̄: qz in volūtate cōsistit. Volūtas q̄ppe (vt ait Aug. in eodē) est prima cā peccādi. aut nll'm pctm̄ est pma cā peccādi nec ē cui recte iputet̄ peccatū: nisi peccāti. Nō est q̄ cui recte imputet̄ nisi volūtari. Hoc aūt de pctō actuali ⁊ mortali intelligēdū est. Neq̄ his vbis aliud voluit ondere Auḡ. vt ipe ait in retractatōib̄ nisi qz volūtas est q̄ peccat̄ ⁊ q̄ recte viuit.

An oē pctm̄ etiā originale est volūtariū. Arti. VI. F

Einde q̄rit̄ de hoc qd dicit [Post hec inuestigari oportet q̄liter intelligēdū sit ⁊c] Uidet̄ eēm nō oē pctm̄ eē volūtariū: qz originale peccatū est inatū ex necessitate nature corrupte ⁊ qd ē ex necessitate: vt dicit Aug. non est sub volūtate: q̄ p̄mi mot̄ nō sunt sub volūtate ergo nō sunt volūtarij: ⁊ tm̄ sunt pctā: q̄ nō oē pctm̄ etiā actuale est volūtariū. Arguit̄ pro q̄ nō.

Itē aliqd pctm̄ est ex ignorantia vt sup̄ habitū est di. r. cōstat aūt q̄ in volūtariū p ignorātiā est: vt dicit Dam̄. cui̇ principiū est intra nō cognoscēre singularia: ergo qd est ignoratū nō est volūtariū: sed ignorātia est pctm̄: q̄ nō oē pctm̄ pctm̄ est volūtariū. Itē aliqs renet̄ surgere ad matutinas ⁊ dormiēs nō audit signū: q̄ obmittit nō surgēdo. sed cōstat q̄ nō habet volūtatē cū dormit: q̄ sine volūtate peccat obmittēdo: nō q̄ oē pctm̄ est volūtariū. Solo dōm q̄ oē pctm̄ est volūtariū: vt dicit in lra: sed nō est vno mō Solutio

Prio modo dz volũtariũ. volũtariũ: sed multiplicit: qdã eñ est volũtariũ qd sola volũtate causat nullo alio inclinãte ad peccãdũ nec interiori nec exteriori: z sic primũ pctũ demõis fuit volũtariũ. Alio mõ dz volũtariũ qd causat a sola volũtate iteri⁹ inclinãte: lz habeat exteri⁹ inclinãs z sic dz pctũ pmoꝫ parẽtũ volũtariũ q̃s ad peccandũ nihil inclinabat interi⁹ nisi volũtas z demon extra: z iste mod⁹ habet in lra. Aliqñ dz pctũ volũtariũ cui⁹ act⁹ est volũtari⁹: sed cũ volũtate inclinat ad idẽ alia interi⁹ z exterius: z sic dicunt actualia pctã mortalia in nobis corrupris volũtaria. Aliqñ dicit pctũ volũtariũ volũtate causante cãm primi pcti: licet non ipm pctũ: z hoc duplr. s. in diuersis psonis/ aut in eadẽ: in diuersis vt originale dz volũtariũ: qz cã ei⁹ in adã fuit voluntaria: in eadẽ aũt sic qñ aliqs volũtarie primo se inebriat vl aliud facit vñ sua culpa rõis regimẽ amittit z postea cadit in aliud pctũ. Aliter dz volũtariũ pctũ qd in singulari pt puenire volũtas: lz nõ possit in vli: z sic dz prim⁹ mot⁹ volũtari⁹: vt sup̃ dixim⁹. Aliqñ dz pctũ voluntariũ: qz in ordiñ ei⁹ tẽdit volũtas: z hoc duplr. s. in se z in cã: z sic pctũ omissiõis volũtariũ dz i se qd sic cũ nõ honorat cũ dz z pt parẽtes vel nõ surgit cũ pt z debz z aduertit ad matutinas: tũc ei in surrectiõz z honorẽ tẽdere dz volũtas. In cã aũt qñ aliqs directe se inebriat vel vigilat nimis: ita q̃ natura nõ sustinet surgere in debito tpe: vel cũ aliqs pmittit ad terminũ in q̃ putat se insufficiẽtẽ fore ad soluẽdũ. si aũt facit qcqd pt z nõ pt tũc nõ obmittit: z sic etiã in pctõ ignorãtie est volũtariũ: qz volũtas tenet tẽdere ad sciẽdũ. Aliqñ dz volũtariũ cui⁹ act⁹ est volũtari⁹ z circũstantia inuolũtaria: sic ignorãtia facti excusãs a toto est volũtaria: qz vult actũ: lz nõ velit circũstãtiã quã ignorat: z si scire posset nec actũ vellet sicut cognoscere liã in iacob fuit volũtariũ añ q̃z cõsentiret in eã vt suam. Ultimo mõ dz volũtariũ qd in se nõ eligit: lz ꝓter magis aliqd difficile in qd necesse est incidere si illud nõ sit volũtariũ/ sicut in tpe tẽpestatis ꝓiectio merciũ est volũtaria: qz nisi ꝓiciãt necesse est submergere ex põdere nauis: z p̃ b̃ pz ad oia obiecta solo pter q̃z de ignorãtia inuincibili: z de illa dõm q̃ reducit ad voluntariũ cui⁹ actus est volũtari⁹: sed nõ circũstãtie: ita tamẽ q̃ volũtas large sumat.

Prio modo

Scdo mõ.

An volũtas z actõ mala i eod̃ hoie z circa eãdẽ rẽ sit vnũ pctũ an plã.

Di. XLII. descẽdit ad spãles differẽtias peccati in cõi.

QVm aũt volũtas mala z opatio sint pctũ q̃ri solet vtrũ in eodẽ homie z circa eandẽ rẽ hec duo vnũ sint pctũ vel diuersa: vt si q̃s volũtate furat volũtatẽ habuit malã: q̃ pctũ ẽ: z actũ malũ q̃ itẽ pctũ est. Hec aũt duo diuersa sũt. s. volũtas z actio. Sed nũ qd diuersa sunt pctã an vnũ? Quidã dicũt vnũ eẽ pctũ Alij vo dicunt diuersa eẽ pctã: Quia cũ cõstet hec duo eẽ diuersa: aut diuersa duo pctã dicuntur: aut duo diuersa nõ pctã? Quib⁹ alij rũdẽt: hec duo diuersa eẽ pctã nõ plura. Nõ eñ plura pctã sunt: sed pctũ vnũ: qz vna peuaricatio vel inobediẽtia in vtroq̃z admittit siue qñ vult: siue qñ agit: z vn⁹ est ibi cõtẽpt⁹ ꝗ minor cũ in volũtate solũ pctũ cõtinet: maior vo cũ volũtati etiã opatio addit: z iõ maius fit pctũ: ꝗ nõ plã cũ volũtas opi mãcipat.

Alia contra eosdem oppositio.

Sed adhuc eisdẽ obijcit: Si vnũ tũ illa duo pctũ sũt cũ q̃s volũtate mala pri⁹ ꝓcepta deinde op⁹ patrauerit nõ p̃ reliq̃ re⁹ est nisi p̃ q̃ añ op⁹ re⁹ erat cũ adhuc in sola volũtate peccatũ cõsistebat. Null⁹ ei re⁹ est eterne mortis nisi p̃ pctõ: sed pctũ aliud non est admissum actiõe q̃z pri⁹ admissum erat volũtate. Nõ q̃ p̃ aliq̃ alio iste fit dãnabilis actu peccãdo q̃z añ fuerat cũ sola volũtate delinquebat. Ad hoc etiã z illi respõdent dicẽtes: ꝓpter pctũ quidẽ tũ illũ furẽ reũ cõstituit: q̃uis eius volũtas z actio vnũ sint pctũ: p̃ alio tũ re⁹ factus est actu peccãdo q̃z pri⁹ erat sola voluntate delinquẽdo: qz pro actu qui est aliud q̃z volũtas: licet non aliud peccatũ.

Alia aduersus eosdẽ obiectio.

Itẽ z adhuc q̃stiõi instãt dicẽtes: hec duo iõ diuersa esse pctã: qz diuersorũ legis mandatoꝫ preuaricatiões sunt. Alio eñ mãdato legis ꝓhibet actio furti. s. nõ furaberis: alio furãdi voluntas. s. nõ cõcupisces rẽ ꝓximi tui. Cũ aũt hec duo diuersa mãdata sint qb⁹ illa duo ꝓhibent ptz illa duo diuersas eẽ ꝓuaricatiões: diuersa igit pctã. Ad qd etiã illi dicunt diuersa qdẽ eẽ mãdata: qb⁹ illa duo distinctim ꝓhibent: vt Aug. docet sup Exodũ Verũtũ i illis nõ obseruatis vna tũ ꝓuaricatio icurrit vnũq̃z cõtrahit pctũ: lz duo diuersa illis ꝓhibeant. Sic ecõuerso duo sunt mãdata charitatis: quibus duo p̃cipiunt diligi vna tũ in eis nobis cõmendat charitas.

B

C Um autem volũtas z opatio sit pctũ z c.] Hic incipit agere de modis pctõꝫ. Et habet duas ptes: in q̃ꝫ pria tãgit gñales diffinitiões radicũ pcti. In scda spãlit tãgit diuersitatẽ pcti marimi qd est pctũ in spũ sctũ q̃ incipit infra. di. xlij ibi [Est pterea qdã z c.] Hec autẽ di. bz ptes q̃nq̃z. in q̃ꝫ pria q̃rit vtrũ volũtas actualis interior z op⁹ exteri⁹ sint vnũ pctũ vl nõ: In secũda q̃lit pctũ transit a actu z manet reatu ibi [P̃ solet q̃ri cũ ab aliq̃ z c.] In tertia tãgit diuersitatẽ radicũ pcti ibi [Modi aũt pctõꝫ z c.] In q̃rta agit de septẽ vicijs capitalib⁹ ibi [P̃ sciẽdũ ẽ z c.] In b̃ondit q̃lit ex supbia z cupiditate oia vitia oriũt ibi [Ex supbia tũ oia mala z c.] z p̃ hec z disputatiõz sequentẽ patebit sententia.

Arti. I

Vtꝫ volũtas interior cũ actu exteriori sit idẽ peccatũ vel diuersa.

Q diuersa phat tribus rõnib⁹ pb

Incidit aũt qõ circa p̃mã ptẽ vtꝫ volũtas iẽrior cũ actu exteriori sit idẽ pctũ vl diuersa. Vt aũt q̃ diuersa: prio p̃ tres rões q̃s mgr põit i lra z soluit: q̃ꝫ pria ẽ hec: Volũtas z act⁹ aut sũt pl̃a pctã aut sũt nõ pl̃a pctã, si sũt pl̃a pctã hẽo ꝓpositũ: si pl̃a pctã

nō sĕ vnū pctm̄: ḡ volūtas ⁊ actꝰ exterior nō sĕ pctm̄
Si aūt plura nō pctā/ aut ḡ neutrū est pctm̄ aut al-
Scda rō. terū est nō pctm̄: quoꝝ vtrūq falsum est: ḡ relinqui
tur q̃ sunt pctā plura. Scda est hec: pluribꝫ quoꝝ
alterū nō est pctm̄ nō efficit aliqs magis reꝰ q̃ vno
qō est pctm̄: ḡ si volūtas ⁊ actꝰ sunt plura nō pctā/
Tertia rō illis nō efficit aliqs magis reus q̃ volūtate sola: hoc
aūt falsum est: ḡ actꝰ est pctm̄ additū volūtati: ḡ duo
pctā sunt volūtas ⁊ actꝰ. Tertia est hec: vnū pctm̄
nō phibet nisi mandato vno ⁊ plura pluribꝫ: ſz vo-
Scdo sic obijcit lūtas ⁊ actꝰ pluribꝫ mādatis phibent: ḡ sunt plura
pctā. Ad idē pōt obijci p hūc modū/ sicut sup̄ habi-
tū est/ voluntas intrior ⁊ opꝰ exteriꝰ drn̄t sic arbor ⁊
fructꝰ/ sed arbor ⁊ fructꝰ sūt diuersa mala in malis/
30 ⁊ diuersa bona i bonis: ergo volūtas interior ⁊ opꝰ
exteriꝰ sunt diuersa pctā. Item sup̄ illud ps̄. Appo
ne iniquitatē sup̄ iniqtatē ⁊c. dicit glo. q̃ qui opus
voluntati addit/ addit iniquitatē iniqtati: non aūt
40 addit iniqtas iniqtati nisi diuersa diuersi: ḡ volun-
tas ⁊ opus ⁊c. Item sup̄ illud Reg. I. homicidij/ dicē
glo. pluralit dicit homicidij: qꝛ aliud est homicidiū
50 volūtatis/ ⁊ aliud simplr opis: ergo sil'r ē in alijs pec
catis: ḡ volūtas ⁊c. Item volūtas interior ⁊ opꝰ ex-
60 terius drn̄t/ sicut causa ⁊ effectꝰ: hec aūt diuersa sūt
semp: ḡ sunt diuersa pctā. Item vl'e p̄dicat de pluri-
bus inferioribꝰ suis diuisim/ ⁊ postea diuisim cadit
in pl'ia tatē q̃ de pluribꝰ siml' cōiūctim p̄dicat/ vt si
sortes est hō ⁊ plato est hō: ḡ sortes ⁊ plato sūt homes
Cōstat aūt q̃ volūtas fornicandi pctm̄ est/ ⁊ fornica
70 tio pctm̄ est: ḡ volūtas fornicādi ⁊ fornicatō sūt duo
pctā: ⁊ idē est de alijs: ḡ in oib̄ volūtas interior ⁊c.
Item in duobꝫ p subam drn̄tibꝫ nūero non est accns
vnū nūero/ ſz volūtas ⁊ actꝰ interior drn̄t p subam
ḡ vnū accns nūero nō ē in eis: ſz malicia ⁊ deformi-
80 tas est accns vel p modū accntis: ḡ nō est vna defor-
mitas in volūtate interiori ⁊ actu exteriori. Item q̃nq
nō sil'r tpe sunt volūtas interior ⁊ actꝰ exterior: ⁊ con
In ꝛriū pō stat q̃ vtrūq est pctm̄: ḡ nō sunt vnū nūero pctm̄: qꝛ
idē nūero nō antecedit seipsum tpe. Sz cōtra/ sup̄
habitū est q̃ p̄mū malū ⁊ causa mali volūtas est: er-
go actꝰ nō est malꝰ p se/ ſz p aliud siue p accns: malus
20 aūt p se ⁊ malū p accns nō diuersificat subaz fm nu
merū: ḡ volūtas interior ⁊ actꝰ exterior nō faciūt di
uersa pctā fm nūerū. Item vnū nūero peccatū est p
30 quo vna nūero pnia iniungit: ſz p voluntate ⁊ actu
quādo ꝛiūcta sunt vna numero penitētia iniungit:
ergo vnū numero sunt pctm̄. Item in operibꝫ bo-
nis vnū meritū tm̄ fm numerū cōstituūt voluntas
40 interior ⁊ opꝰ exteriꝰ q̃ cōiungunt: ḡ cum deꝰ non
tm̄ cōputet mala nr̄a q̃ bona erit in malo vnū nūe-
ro peccatū volūtas interior ⁊c. Item vna ē cōuersio
⁊ auersio in vtroq: qꝛ q̃ volūtas ⁊ opꝰ cōiūcta sūt
nō cōuertit voluntas ad bonū cōmutabile nisi per
50 opus: cū ḡ vnitas pctī sit ab vna cōuersiōe/ ⁊ vna cō
uersiōe volūtas interior ⁊ actꝰ exterior sūt vnū pec-
catū. Item vnū pctm̄ est ab vna priuatiōe gr̄e ⁊ cor-
60 ruptiōe boni natural'/ ſz nō ab alio priuat opꝰ q̃ vo
lūtas q̃ cōiūcta sūt: ḡ vnū pctm̄ est volūtas cū ope-
Solo re exteriori. Item vna est pena vtriusq/ ſz plurū pec
caroꝝ nō est vna pena: ḡ ipa sunt vnū pctm̄. Solo
dō q̃ q̃ volūtas ⁊ actꝰ cōiuncta sūt q̃ ipa sūt vnū
pctm̄ duplex: qꝛ id qō est naturale in pctō duplicat
in pctō. ſ. subā actꝰ: qꝛ duo actꝰ sunt interior ⁊ exte-
rior. id autē qō est formale ſcz deformitas est idē. in-
rōe cm̄ forme ⁊ finis est peccatū vnū: qꝛ vnꝰ est finis
vtriqz ⁊ vna auersio: ⁊ p hoc ptz solo fere ad totum.

Ad primū dōm q̃ ista sunt plura nō pctā fm vnuz Ad obiecta
pctm̄. i. vnita in deformitate vna: ⁊ sic ptz q̃ vtrūq p p̄mā rōez
est pctm̄/ ⁊ tm̄ nō plura pctā: qꝛ vnū est ibi ꝓpter al-
terū/ sic actꝰ p volūtatē ⁊ vnū ex altero/ sicut ex cau
sa et ex volūtate: ⁊ vnum in altero coniunctū fini si-
cut volūtas in actu exteriori. Ad aliud dōm q̃ nō Ad 2am
efficit magis reus intensiue qm̄ volūtas ⁊ actꝰ sunt
cōiuncta/ ſz efficit pluribꝫ reꝰ materialr: qꝛ duplici
actu. si aūt p̄cederet actū volūtas tpe tunc sequerēt
argumentū: qꝛ tūc nō solꝰ actꝰ exteriꝰ sequit volū-
tatē interiorē/ ſz merita volūtas cū actu exteriori se-
quit voluntatē q̃ p̄cessit/ ⁊ hec facit duo pctā. Ad Ad 3am
aliud dōm q̃ hec est falsa q̃ phibeat duplici phibi-
tiōe qm̄ cōiūcta sunt: qꝛ cū dr: Non mechaberis: ibi
phibet volūtas in opꝰ ꝓgrediens. cū aūt dr: Nō cō
cupisces ⁊c. ibi phibet volūtas in delectabili cogita
tiōis tm̄ requiescēs. Sz tm̄ mgr hoc tertiū aliter sol
uit in lra: ſz nō est curandū: qꝛ ista solutio magis est
ad rem/ sua aūt magis ad hoiem. Ad aliud dōm q̃ Ad 2m arm
differūt materialit/ ⁊ in hoc hnt sil'itudinē cū arbore
⁊ fructu/ ſz nō sil'ia sunt in multiplicatiōe forme: qꝛ
multiplicat in arbore ⁊ fructu. Ad duo seq̃ntia di Ad 3m et
cendū q̃ hoc aut intelligit de diuersitate materiali/ 4m siml'
aut si intelligit de diuersitate formali/ tūc accipien-
dū est de voluntate diuisa ab ope fm tempꝰ. Ad ali Ad 5m
ud dōm q̃ licet opus exterius ꝓcedat a volūtate in
teriori sicut a causa efficiente/ tm̄ vnit ei in fine: ⁊ per
ꝛsequēs in auersiōe finē illū cōsequēte: qꝛ nō auertit
nisi p hoc: qꝛ bonū cōmutabile sibi ponit in finē: ⁊ iō
formaliter sunt vnū pctm̄. Ad aliud dōm q̃ hoc est Ad 6m
verū qm̄ cōe p̄dicat de pl'ibꝫ drn̄tibꝫ forma fm eē/ ſz
nō fm rōem/ vt sortes ⁊ plato duas habēt humani
tates/ sed sicut dicim̄ prꝰ volūtas interior ⁊ actꝰ
exterior nō hnt nisi vnā deformitatē fm eē pctī/ in- Ad 7m
q̃ntū est pctm̄: ⁊ iō nō est sil'e. Ad aliū dōm q̃ i duo
bus q̃ oino diuersa sūt verū est qō obijcit/ ſz volūtas
⁊ actꝰ diuersificāt oino: qꝛ vnunt i fine: ⁊ ab illo fi
ne tota est deformitas: qꝛ (vt dicē Augꝰ) ois būana
puersitas est frui vtendis ⁊ vti fruendis. Ad aliud Ad 8m
dōm q̃ qm̄ diuisa sunt ⁊ volūtas limitata ē in se/ nec
ꝓgredit in opꝰ nec cōtinuat se ad opꝰ tūc bn̄ ꝛcedit
q̃ sūt diuersa pctā: vt ptz ex p̄habitis.

Si peccatū ab aliquo admissuz in eo sit quousq̃z peniteat.

Preterea solet q̃ri cū ab aliquo ꝓpetrato vo
lūtate pctō volūtas id agēdi ⁊ actō trāsierit
nondū tm̄ vera habita pnia: vtrū illud pctm̄
vsqz q̃ peniteat sit i eo. Qd nō eē videt: qꝛ vo
lūtas illa q̃ prꝰ fuit nō est neqz actio: qꝛ neqz
vult illud vel agit qō aī voluit ⁊ egit. Sz nō
est ignorādū pctm̄ duobꝫ mōis dici eē i aliq̃
⁊ trāsire. ſ. actu ⁊ reatu. Actu ē in aliquo dū
ip̄m qō pctm̄ est vt actio vl' volūtas i peccā-
te est. Reatu vo cū p eo siue trāsierit siue as-
sit mens hois polluta ē corrupta: totusqz hō
supplicijs obligat ꝓpetuis: nec vnq̃z est in ali
quo pctm̄ actu p̄ter originale q̃n sit etiā reatu
ſz est reatu intelligendū postq̃z trāsijt actu.

Arti B II Utrũ potest manere reat⁹ abeunte pctõ in in habitu vel in dispositione in ania.

Arg. pmo Deinde querit de hoc qõ dicit ibi [Ꝑ q̃ri solet ꝛc. Reat⁹ em̃ cũ dicat obligationẽ ad penã necesse ē ꝙ fundet ī aliq̃ sic in cã/aut igit fundat in actu aut in aliquo relicto ex actu/nõ ī actu interiori vel exteriori: qz vterq; trãsit vt patet in lra: z cessante causa cessat effectus: vñ si fundaret in actu oporteret ꝙ nõ esset reat⁹ nisi existente actu: z hoc falsum est: g̃ fundat in actu relicto. Querit igit q̃d sit illud. videt aũt ꝙ sit habit⁹ vl dispõ: qz ex sil'ibꝫ actibus sil'es habit⁹ relinquunt (vt dicit phs) in bonis z in malis: g̃ ex actib⁹ malis in ania relinquit habitus vl dispositio ad actũ sil'em in specie. Itẽ homo nõ fit pnior ad vni⁹ speciei act⁹ q̃ alteri⁹ nisi ex aliq̃ dispositione vel habitu relicto/sz ex freqntia male agere fit homo pnior ad act⁹ eiusdẽ gñis vl spẽiter go relinquunt habitũ. Itẽ pena sensus determinata nõ sequit subam anie/sed aliq̃d positũ in ipa qõ est ens Cũ igit nihil positiue causet ī ipsa nisi habit⁹ ex operatione pcti/videt ꝙ nihil remaneat de pctõ in aia nisi dispositio vel habit⁹ inclinans in pctm̃: g̃ videt ꝙ reat⁹ fundet in illa dispositione vl habitu. Item ex pte illa ex qua pctm̃ nihil est nõ pot remanere ī actu sed ex pte auersiõis nihil est: g̃ ex pte illa nihil relinq̃tur vt remaneat in ania: g̃ oportet ꝙ maneat ex parte cõuersiõis ad bonũ cõmutabile/sed ex pte illa nõ remanet nisi p dispositionẽ vel habitũ quẽ relinq̃t: g̃ reat⁹ aut remanet in ania/aut si manet fundat in illa dispositione vel habitu vt videt. Sz cõtra obijcit sic isolubilit ꝙ aliq̃s pctm̃ auaricie cõmittat: z añq̃ penitet efficit pdig⁹/cõstat ꝙ remanet reat⁹ auaricie: aut g̃ remanet habit⁹ auaricie in quo fundat reatus ille aut nõ. si remanet. g̃ cõtrarij act⁹ sunt in eodẽ fm idẽ: sicz pdigalitat; z auaricie qõ est impossibile. si aũt nõ remanet habit⁹ auaricie/z tñ manet reatus: g̃ reat⁹ nõ fundat in habitu vel dispositione relicta ex peccato. Itẽ pnitas ad actũ peccati remanet post pniam z grãm: qz nõ purgat nisi p cõsuetudinẽ boni/reat⁹ aũt nõ manet post pniam z gratiã: g̃ nõ fundat in pnitate dispõnis vl habit⁹: qz pnitas ad actũ aliquẽ determinatũ in specie nõ est in ania nisi fm dispõnes vel habit⁹. Itẽ oĩs dispositio z habitus q̃litates sunt entis: g̃ sunt ab ente primo. id aũt qõ macular imaginẽ z deturpat nõ pot esse ab ente pmo: g̃ macula nõ est dispositio vl habit⁹: g̃ reat⁹ nõ fundat in illo. Solo ad b sine p̃iudicio dõm ꝙ reatus fundat in macula culpabili. hec autem macula nõ est corruptio pulchritudinis boni natural'/sicut si dicerem⁹ maculatũ in facie mutilatũ: hec aũt macula relinquit ex pctõ aie/vt mgr̃ dixit supra nõ dispositiue/z in illa fundat reat⁹ fm ꝙ substantificat in bono naturali. Si aũt obijcit ꝙ fm hoc vna est macula in oĩb⁹ peccatis: qz vnũ priuatũ: qz gratiã et vnũ corruptũ: sicz bonũ naturale z etiã vn⁹ numero est reat⁹ oĩm peccatorũ: g̃ z pena eadẽ z vna dõm ꝙ nihil hoc sequit: qz bonũ priuatũ. s. gr̃a z integritas nature duplicit cõsiderat/z etiã bonũ corruptũ: sicz in se/z sic pcedit obiectio: sed sic non corrumpit neq; priuat nisi a malo fm ꝙ malũ nõ fm ꝙ est hoc malũ Cõsiderat etiã vtrunq; fm ꝙ est ad actũ/z sic bonũ nature magis priuat respectu castitatis p maculã q̃ ex luxuria q̃ respectu liberalitatis z bonũ gratie elõgat magis in ĝntũ est in castitate q̃ in ĝntũ est in liberalitate. ex pte aũt illa q̃ priuatõ respicit actũ ei⁹ quẽ priuat nihil phibet puationes nũerari/z reat⁹ sequẽtes nũerari/z etiã penes b diuersificari. Ad id qõ primo obijcit dõm ꝙ reat⁹ meo iudicio fundat ī macula q̃ est priuatio z corruptio b mõ cõsiderata. Ad id aũt qõ phat ꝙ hoc sit dispositio vel habit⁹ duobꝫ argumentis dõm ꝙ dispõ q̃dem z hit⁹ põt relinq̃ ex mala operatione: sz nõ in illa fundat reat⁹ vt patũ ē p obiectiones factas in p̃riũ. Ad aliud qõ obijcit ō sensibili pena ꝙ pena diuersificat fm diuersitatẽ macule/vt iã dictũ est q̃liter macula diuersificat. Si aũt q̃rit vtrũ sequit aniam vl subam anie vel aliq̃d aliud positũ/dõm ꝙ nihil phibet ꝙ ponat sequi subaz sub tali defectu licet nõ posset in ipam fm ꝙ sine defectu illo accipiet/sicut etiã mlra agẽtia fm naturã inferunt corpi cõposito aliq̃ pncipiorũ cõponẽtiũ armoniã corpis q̃ armonia manẽte nullã possent inferre passionẽ. Ad aliũ dõm ꝙ licet pctm̃ penes auersionẽ solã cõsideratũ nihil sit tñ non est oino nihil fm ꝙ auersio substantificat in cõuersiõe: qz (vt superi⁹ dixim⁹) malũ agit virtute boni/z sic caulat malũ in aia qõ radicat in bono naturali: etiã nõ oino nihil ē sed macula sua mutilatio ẽspũali deformans imaginẽ. sunt aũt q̃ hanc q̃stionẽ aliter soluũt ꝙ macula sit aliq̃d ens positiue: sed qz non bene sustineri pot: hoc qõ dicunt/ideo p̃tereo dicta eorum.

In oppositũ p vitate sic obijcit p mo.

Solo

Ad primũ.

Ad duo sequentia.

Ad 4m

Istõ argumẽtũ solut in corpe solutiõis.

Ad 5m

Quib⁹ mõis ōr in scriptura reat⁹.

Reatus in scriptura multiplr accipit. s. pro culpa: p pena: p obligatõe pene tẽpalis vel eterne. Si ei mortale ē: obligat nos pene eterne: si veniale obligat nos pene tpali. Duo ei sunt genera pctõrũ: mortaliũ. s. et venialiũ. Mortale est p qõ hõ mortẽ eternã meretur. Crimẽ em̃ vt ait Aug⁹. est qõ est dignũ accusatione z damnatõe. Veniale aũt qõ hoiem vsq; in reatũ ppetue mortis nõ grauat: verũtamen penã meret sed facile indulget.

a

b

Arti. III L

Utrũ pctm̃ p vnam rõnẽ dicat de veniali z mortali pctõ vel p prius z posteri⁹ z qualiter peccatũ veniale sit pctm̃?

Deinde q̃rit de b qõ dicit ibi [Duo ei sũt gña pctõrũ mortaliũ. s. z venialiũ. s. a. Et si duo b q̃renda. s. vtrũ pctm̃ p vnã rõnem dicat de mortali z veniali vl p pri⁹ z posteri⁹. z q̃lit veniale sit pctm̃/sz hoc primũ sup̃ dist. xxxiij. in eodẽ opere determinatũ est. Ad secõm sic pcedit. in oĩ actuali pctõ qõ pctm̃ est necẽ est esse ea q̃ cõstituũt pctm̃/pctm̃ veniale est actuale pctm̃: g̃ necẽ sũt in eo illa q̃ cõstituũt pctm̃: hec aũt sũt auersio z cõuersio: g̃ ī veniali ē auersio z cõuersio. Itẽ oĩ qõ nõ ē auersũ ab ordine q̃ exit a pncipio primo est ordinabile ī idẽ pncipiũ. put ipm est finis. sed veniale nõ est ordinabile ī ipm. put ipm est finis: g̃ est auersũ ab ordine q̃ res exiuit a pncipio primo: g̃ est auersũ ab incõmutabili bono: ꝓstat aũt ꝙ veniale conuersionẽ hz ad bonũ cõmutabile: g̃ in veniali est auersio ab incõmutabili bono z cõuersio ad cõmutabile bonũ. Sz ꝑ auersio ab icõmutabili bono nõ habet ipm p grãm inhitantẽ: g̃ si peccãs venialr auertit ab icõmutabili bono ñ hz icõmutabile

Ad 2m arguit pot sic

2o

In oppositũ aut pot sic

20 bonũ ꝑ gratiã inhabitãrẽ qõ falsum est: qz tũc nemo
salvaret. Itẽ peccãs venialiẽ diligit creaturã citra
q̃stiũcula. deũ: g̃ magis deũ: g̃ nõ auertit: qz debilꝰ nõ auer-
tit fortiꝰ sed ecõtra. Itẽ vlteriꝰ q̃riẽ quare pctm̃ ve
niale ꝛ malũ. malũ eim̃ ꝛ a priuatiõe boni gratuiti
z corruptione naturalis/z pctm̃ veniale nec priuat
gf̃az nec corrũpit bonũ naturale: g̃ nõ debz dici ma-
Solo lũ. Solo dõm fm doctores q̃ pctm̃ veniale cõuer
sionẽ ad bonũ cõmutabile nõ habet nisi sicut ad viã
morosam/nõ tm̃ sicut ad finẽ: z cũ fm intentionẽ z vo
luntatẽ peccãtis nõ intendat nisi cõuersio in pctõ/et
cõsequat auersio sine volũtate z sine intentiõe nõ ha-
bebit veniale nisi dispositõz ad auersionẽ/z nõ auer-
sionẽ a fine: z iõ nõ habet plenã rõnẽ peccati nec i cõ
uersiõe nec in auersiõe sicut mortale: z iõ nõ recte di
Ad pmũ uidit veniale pctm̃ cõtra mortale. vñ nec cõuersionẽ
qõ pmo ob- nec auersionẽ habet in eadẽ rõe cũ pctõ mortali. Et
ꝗcitur. ꝑ hoc ptz solutio ad primũ: qz ista duo in vna rõe nõ
cõstituũt peccatũ veniale z mortale/sed sunt in eis ꝑ
Ad 2m priꝰ z posteriꝰ/sicut pctm̃ pdicat de eis ꝑ priꝰ z po-
steriꝰ. Ad aliud dõm q̃ auersum directe ab ordine
eritus a primo q̃ eritꝰ cõtinuibile est in ipm̃ vt in finẽ
est pctm̃ mortale: qz hoc corrũpit ordinẽ etiã fm ha-
bitũ in auersio/sed veniale ꝓprie loquẽdo est ꝑter or-
dinẽ z nõ cõtra/qz licet cũ ipso nõ sit cõuersio ad bo-
nũ incõmutabile fm actũ eo q̃ nõ põt aliq̃s simul z
semel venialiter peccare z mereri fm actũ/nõ tm̃ con
trariat ordini fm habitũ: qz venialiẽ peccans ꝓuer-
tit fm habitũ lz nõ fm actũ: z ꝑ hõ ptz solo ad totũ.

Arti. IIII. D Vtrũ ꝑ peccatũ mortale hõ meretur mor
tem eternã z nõ pro veniali.

Arg. pmo D Einde q̃riẽ de hoc qõ dicit ibi [Mortale est
ꝑ qõ hõ mortẽ eternã mereat. s. b. Videt ei q̃
mortale z veniale ꝓportionabilia sunt ex pte
cõuersiõis: qz hõ aliq̃s diligit bona tpalia citra deũ
z alius diligit vltra deũ: z cõstat q̃ neuter diligit in
finita dilectione. finitũ aũt ad finitũ oĩne ꝓportionẽ
habet: g̃ nõ in infinitũ excedit veniale a mortali. cũ
ergo acerbitas pene sensibilis debeat pctõ ex pte cõ
Solo uersiõis/videt q̃ iniustũ iudiciũ est vnũ punire in in
20 finitũ z aliũ finite in igne. Si dicas cũ greg. q̃ hoc
est qz hõ peccat in suo eterno/z iõo puniet in eterno
dei. Cõtra/ponat q̃ aliq̃s ꝑmaneat vsq̃z ad mortẽ
30 in pctõ veniali/ille peccauit venialiẽ in eterno suo/z
tm̃ nõ eternaliẽ punit: ergo nec peccans mortaliẽ in
eterno videt debere puniri eternaliẽ. P. videt fal-
sum q̃ veniale puniat tpaliter: qz cũ aliq̃s discedit ĩ
mortali z veniali/aut remittit ei veniale post mortẽ
aut non. si non/g̃ punit in eternũ. z tunc falsum est
qõ dicit in lra q̃ puniat tpaliter veniale pctm̃. aut
Solo remittit tunc post mortẽ/z tunc falsum est qõ ꝛ ab
40 eccl'ia in cantu q̃ in inferno nulla est redẽptio. Si
di. q̃ pctm̃ veniale nõ ex se sed inquantũ iungit mor
tali punit eternaliẽ: z hoc accidit ei. Cõtra/pona-
mus q̃ aliq̃s discedat in originali z veniali illi debe
tur sensibilis pena ex veniali. cũ aũt nõ sit susceptibi
lis gratie post mortẽ/cõstat q̃ nũq̃z remittit ei venia
le: qz nullũ peccatũ remittit sine gratia: ergo in eter
nũ erit in peccato veniali: ergo reatꝰ pene manet in
eternũ: ergo z pena: z sic peccatũ veniale nõ cõsũcũ
mortali punit eternaliẽ: ergo falsũ est qõ dicit in lit-
Solo. tera. Solo sine preiudicio dicendũ q̃ licet multe
rõnes a sctis z a mgr̃is assignate sint q̃re pctm̃ mor-
tale punit eternaliẽ/tm̃ vna est p̃ ceteris q̃ videt mi-
hi esse magis cogẽs hec scz: qz homo ꝑ se subdit se im
potẽtie ꝓpetue ad exeũdũ de pctõ/de se aũt nullã ha-
bet potentiã exeundi/z etiã in se nõ cõpatit id vñ est
posse exeundi qõ est gf̃a: z ideo iustũ est vt imppetũ
um puniat/sic decedẽs/z ꝑ vocat (meo iudicio) Bre-
go. peccare in eterno hois. Sz nõ sic est ĩ pctõ venia
li: qz in illo non auferit potentia exeundi de pctõ/nec
etiã subdit se hõ impotẽtie ꝓpetue ꝑ volũtatẽ cũ ha-
bitual' volũtas remaneat ad deũ. z iõ idoneũ qõ ex-
pertet tpaliẽ sicut tẽpaliẽ fm actum: z nõ fm habitũ
auertit z cũ potentia redeũdi. Dõm g̃ ad primũ q̃ Ad primũ
cõuersio mortalis z venialis dupliciẽ cõsideranẽ. s. obiectũ z se
fm dilectiõis quãtitatẽ q̃ est in vtraq̃: z sic finite sũt cundũ simlẽ
ambe/z neutri debet pena diuturnitatis. sz acerbi-
tas z iste pene quo ad hoc ꝓportionabiles sunt: sicut
z dilectiões z pena ignis inferni non est infinita in
acerbitate. Possunt etiam cõsiderari fm modũ cõ-
uersionis in comparatione ad auersionẽ: z sic distat
sicut affirmatio z negatio/z sicut ens et nõ ens que
infinite distant: qz mortalis auertit z venialis non
auertit. sed ad auersionẽ disponit tm̃: z sic respondẽt
eis pene nõ ꝓportionate. Ad id aũt qõ obĩciẽ de ve Ad 3m
niali cũ mortali existenti in eodẽ subiecto bñ cõcedo.
Ad id aũt qõ obĩciẽ q̃ discedẽs cũ veniali z origi- Ad 4m
nali punit eternaliẽ: dico sine preiudicio q̃ positio
est impossibil'. Sũt tm̃ q̃ ꝓbant eam sic vt ante an- ꝓbatio fm
nos adolescentie nõ teneat cõferre de suo statu. qñ na alios.
tus est de infidelibꝫ parentibꝫ. simꝰ ergo in primo in
stanti in quo adolescens est/z in illo instanti nõ po-
test adolescens esse z ꝓferre: qz prius est esse adolescẽ
tem q̃ cõferre adolescentẽ: g̃ põt esse adolescens an-
teq̃ cõferre teneat: peccet g̃ venialiẽ z discedat/tunc
nõ discedit nisi in veniali z originali: z ita videt po-
sitio esse possibil'. Ad ꝑ aũt meo iudicio dõm q̃ ista
ꝓbatio multiplicit peccat: primo qz eẽ adolescẽtẽ est eẽ solo alberti
in fieri z nõ in ꝑmanentia sicut etiã iuuenꝰ et sene- ad illã põez
ctus. z cum dicit: simus in primo instanti in quo est
adolescens stultũ dictum est: qz in talibꝫ que sunt in
successione nõ est accipere instans in quo sũt/sz tem
pus z in tpe in quo est adolescens põt z teneat cõfer-
re: z si omittit peccat mortaliter. Secõdo peccat: quia
dato q̃ adolescẽs posset esse in primo instanti tũc in
eodem põt etiã cõferre vel incipe cõferre: qz aliq̃s p̃-
mo põt esse adolescens et cõferre adolescens: qz esse
adolescentẽ nõ p̃cedit cõferre adolescentẽ in tpe sz na
tura/z isto mõ (iudicio meo) positio est impossibil'/da
to etiã q̃ sit positũ gf̃a disputatõis/tũc dico q̃ puni
tur pena sensibili eternũ: z ꝑ accñs z nõ ꝑ se. Et Obiectio.
si obĩciẽ q̃ fm ꝑ est ĩ purgatorio vl' ĩ inferno z ĩ lym
bo: g̃ simul z semel est in diuersis locis. Dico q̃ ipse Solo
localiter est in inferno: z tm̃ non sentit nisi acerbitatẽ
veniali debitã: sz in limbo nõ est localiẽ: sz quo ad pe
nã limbi que est carentia visionis dei.

De modis peccatorũ qui multipliciter assignantur.

Modi aũt pctõrũ varias in scriptura habẽt
distinctiões in qua ꝛ pctm̃ duobꝫ modis cõ-
mitti. s. cupiditate z timore: vt Augꝰ. tradit
supꝛ illũ locũ psal. Incẽsa igni z suffossa. his Ps. 79.
eim̃ duobꝫ mõis dicit oĩa pctã mortalia inclu
di. Et incensa ea dicit q̃ ex cupiditate male

incēdēte oriunt. Suffossa vo q̄ ex timore male hūiliāte pueniūt: qd est qm̄ q̄s cupit nō cupiēda vel timet nō timēda. Alibi vo dr peccatū fieri trib⁹ modis. s. cogitatu: vbo ⁊ opere. vñ hiero⁹. sup Ezech. Tria generalia delicta sunt qb⁹ humanū subiacet gen⁹. Aut em̄ cogitatiōe: aut sermone: aut opere peccam⁹ his aliqñ etiā addit quart⁹ mod⁹: scz cōsuetudinis: qd in quadriduano Lazaro significatū est. Dicit quoq; homo peccare in deū: in se ⁊ in primū. In deū cū de deo male sentit vt hereticus: vel que dei sunt vsurpare p̄ sumit: indigne pticipando sacramētis vl' qm̄ nomen dei peiorādo cōtemptibile facit. In primū peccat: cum primū iniuste ledit. In se vero cum sibi ⁊ nō alij nocet.

Quō differant delictū ⁊ peccatū.

Varia q̄z appellatōnē hz. Dicit ei pctm̄ etiam delictū. Et delictū fortasse est (vt ait augu.) in q̄stiōib⁹ leuitici declīare a bono: peccatū est facere malū. Aliū est ei declinare a bono: aliud est facere malū. Pctm̄ ergo ē p̄petratio mali: delictū desertio boni: qd ⁊ ipsum estēdit nomē. Quid ei aliud sonat delictū nisi derelictū: ⁊ q̄ delinqt qd drelinquit nisi bonū. Vl' delictū ē qd ignorāter fit: peccatū qd sciēter cōmittit. Indrūter tm̄ ⁊ pctm̄ noie delicti ⁊ delictū noie pctī appellat.

Arti. V E

Penes quid distinguūt sancti et magistri modos peccatorū.

Modi peccatorū ptr eos q̄ ponūtur in textu

Primⁿ cōcupie carnis.

Questi. p³.

q̄stiūcla 2ª.

q̄stiūcla 3ª.

Solo

Einde q̄rit de h qd dicit ibi [Modi aūt peccatorū varias in scripturis hñt distinctiōes Preter em̄ modos h determīatos in multis mōis inueniunt scti drñas ponere pctōr. vñ. I. Jo. 3. Omne qd ē in mūdo aut ē cōcupīa carnis/ vl' ocupiscētia oculor vl' supbia vite. Itē sup p̄s. A facie insipiētie mee dicit Grego. ⁊ Ehrlso. q omne pctm̄ ē ex insipiētia. Amb. aūt dicit q omne pctm̄ est ex cōtēptu Et Aug. q omne pctm̄ est ex libidine. Et Bern. q oē pctm̄ ē aut ex amore mūdi aut ex supfluo amore sui. Et q̄rit penes qd ista accipiāt. pbs etiā dicit q oīs mal⁹ est ignorās. Et Aug⁹ q oē pctm̄ est ex errore/ de qb⁹ oīb⁹ disputare longū eēt ⁊ dispendiosū. Sz ea q̄ possunt q̄ri sūt duo. s. q̄lit vnū qd q̄ illor sumat fm q pctm̄ orit ex ipso. ⁊ penes qd sumat diversitas ipor. Solo dōm q diuersitas est tripler quā ponit mgr i lra ⁊ accipit qdē general'r/ ⁊ penes pmo inclinantia in pctm̄ ex gre affect⁹ tm̄. hoc aūt aut est fm ordinē in bonū/ ⁊ sic est amor male incendēs aut fm inordinatā fugā mali/ ⁊ sic est timor male humilians. Si aūt cōsideras prio cā b⁹ inclinatiōis/ tūc est tior tm̄: qr vt dicit Aug⁹ etiā timor orit ex amore ⁊ hoc gnal'r/ aut est respectu boni p̄ñ aut ordinati ad p̄ñ: ⁊ primo ē amor sui: ⁊ scdo mō amor mūdi. ⁊ penes illa duo accipit dictū Bern. Si aūt accipit inclinās ex gre affect⁹ gnaliter fm cōparōnē ad dulcedinē obiecti mouētis/ tūc est libido q̄ est in omni pctō mouens ex gre affect⁹. si aūt est inclinans ex gre irascibilis in spēali tūc est cōtempt⁹. Si vo ex pterōis tm̄: hoc pōt eē triplicit. s. fm priuationē habit⁹ regētis vel fm ordīñ habitū habituī regēti/ aut fm priuationē cognitiōis nō speculatiue sz approbatōis boni. ⁊ primo mō pctm̄ ē ex insipiētia. scdo mō ex errore: ⁊ tertio mō ex ignorātia/ de q̄ dicit pbs q oīs mal⁹ est ignrans. Diuisio aūt adducta de epl'a Jobis sumit penes gnalia obiecta mouētia potētias ad peccādū: qr illud aut est int⁹ aut extra. si intus tūc est cōcupiscentia carnis. si extra aut fm cōcupiscibile aut fm irascibile: ⁊ primo mō est cōcupīa oculor. scdo mō ē superbia vite. Scda aūt diuersitas cōcupie quā poit Matt. sumit penes gnalia instra peccādi q̄ sūt cor/ os ⁊ man⁹ siue op⁹. Tertia diuersitas sumit penes ea q̄ ordinat offensa siue nocumentū peccādi q̄ sūt de⁹/ prim⁹ ⁊ ipe peccās. Addd aūt qd q̄rit qd sit insipiētia dōm q insipiētia dr dupl'r. s. a priuatiōe ei⁹ qd est sapere/ ⁊ tūc est idē qd ignorātia: ⁊ sic nō est radix oīs pctī. dicit etiā a priuatiōe sapie ⁊ boni/ et sic omne peccatū pcedit ex ipa: qr in omni pctō desipit bonū qd deserit ab ipo. Error aūt dr dupl'r. s. in scientia eligendi: ⁊ sic nō est radix in eligēdo: ⁊ sic radix est qr oīs peccās eligit erronee/ lz sciat alit eligere. Libido etiā accipit dupl'r. s. actualis placentia boni in ordinata: ⁊ sic est spēale peccatū actuale/ dicit etiam habitualis cōcupia boni cōmutabilis/ ⁊ sic est radix oīs pctī: qr alit placet bonū cōmutabile in omni peccato cū sit puersio ad ipm. Amor sumit etiā p volūtate inclinata ad bonū fm actū/ ⁊ sic est spēalis affectus. sumit etiā p habituali volūtat' inclinatiōe inordinata ad bonū p̄ñ/ ⁊ sic efficit radix: qr sic est in oī pctō. Eodēmō sentiēdū ē de timore: respectu mali qd fugit timor: ⁊ sic prz solo ad vtrūq; q̄sitorū.

Insipiētia

Error

Libido

Amor

De septē principalibus vitijs.

Preterea sciendū est septē esse vitia capitalia: vl' principalia: vt Greg. sup Exod. ait. s. inanē gl'iam: irā: inuidiā: accidiā vl' tristiciā auariciā: castrimargiā: luxuriā: q̄ vt ait Jo. chrso. fcata sūt in septē ppl'is q̄ terrā p̄missionis israeli p̄missam tenebāt. De his q̄si septē fontib⁹ cūcte aīa mortifere corruptele emanāt. Et dicūt hec capitalia: qr ex eis oriunt oīa mala. Nullū em̄ malū est qd etiā nō ab aliquo hor originē trahat.

Utrū septē sint capitalia vitia aut plura? ⁊ penes quid sumit numerus vitior.

Arti. VI F

Einde q̄rit de h qd dicit ibi [P scīēdū est septē esse vitia ⁊c. vt em̄ q̄ sunt pl'a q̄z septē: qr dicit glo. puer. 6. sup illo/ sex sūt q̄ odit de⁹ ⁊c. que enūerat ibi septē capitalia crimia p cōparationē discordiam seminātī q̄si minora deponit/ sz nullū enūerat ibidē illis. q̄ illa cū illis faciūt ad min⁹. 14. P. vitiū amplior' multiplicatōis est q̄z vtus cū vna vtutē circūstēt admin⁹ duo vitia/ vnū fm defectū ⁊ alter fm supabūdātiā vni⁹: igit septē sūt vtutes. videt em̄ q̄ xiiij. debeant esse vitia principalia. Si di. q̄ vitia sumunt p oppositionē ad virtutes cardinales/ ⁊ nō p oppositionē ad theologicas tūc videt q̄ adminus octo sunt vitia: qr q̄tuor sunt cardinales virtutes. Itē Aug⁹ in lib. cōfessio. enūerat ista vitia ⁊ addit stultitiā/ ⁊ quedā alia: q̄ vident esse plura q̄z h enūe-

Arti. sino

p̄ l'a. sint.

20

Solo

30

40

renk. P. luxuria ⁊ gula oppounk tpantie quare nō
sumunk alia vitia penes oppositionē ad alias vtu-
>o tes cardinales: nullū ei opponik fortitudini vl' pru
dentie nisi fm q iusticia est gīalis virt⁹. Itē cū se-
prē sint dona ⁊ octo btitudines/ ⁊ duodecim fruct⁹
quare p oppositionē ad illa nō determinank alia vi-
tia/ videk eīm q ita debeat fieri. qz opposita bo⁊ sunt
vitia: g̃ sicut ista sunt p̄ncipalia in bonis ita opposita
go co⁊ sunt principalia in malis: g̃iā multa erūt vitia
capitalia. Itē videk q q̄dā cōtrarietas sit inter gre
go. ⁊ Isido. de vitijs istis: qz Isido. sup Deutro. 7.
sic enumerat castrimargia/ philargiria/ fornicatio/
ira/ tristitia/ accidia/ cenodoxia. Grego. vo enūerat
sup Job vl. sicut hic in lra recitank. cōstat aūt q Isi-
do. nullā facit mentionē de inuidia nec etiā de super
bia. cenodoxia eīm ⁊ supbia nō sunt idē/ cū cenodoxia
sit idē qd imūda gl'a a cenos qd est luto/ ⁊ doxos qd
Sol'o est gl'ia vel vana gl'ia: vana aūt gl'ia nō est idē qd su-
pncipal'et perbia: g̃ videk ee ꝓprietas. Sol'o ad hec ⁊ alia q̄ ob
ad pni obim ijci de facili possent ꝑ diuisionē dōm q capitale viti
um duplicik dr: vno mō quod plectendū capite: ⁊ sic
accipik in glo. puer. 6. Alio mō qd est caput in nūe-
ro vitio⁊ ad qd cetera tāq̄ mēbra reducunk: ⁊ sic ac
cipik hic capitale vitiū q̄sī fontale vitiū a quo cetera
Ad 2m ⁊ ad oriunk: ⁊ ideo tam fm Isid. q̄ fm Greg. ponunk vni-
oia seq̄ntia cuiq̄ isto⁊ multe filie q̄ nascunk ex ipso. Ad aliud
pter vltimū dōm q lz vitiū opponak virtuti/ nō tñ optet q vitiū
pmū p̄ncipali vtuti opponak: ⁊ ideo capitalia vitia nō
sumūk p oppōem ad vtutes cardiales vl' theologi-
cas vl' dona vl' btitudines/ sz penes gīalia mouētia
Ad vltimū appetitū ad que sicut ad cām alia vitia possunt redu
ci vt infra patebit. per hoc aūt iam patet solutio ad
oīnia pzeter q̄q̄ ad vltimū. Et ad illud sciendū q su-
perbia duplicik accipik: vno mō general'r fm q sup
bia dicik quasi supuia q̄ ad superiora quecunq̄ viaz
sibi facit: ⁊ sic appetit⁹ excellentie quecunq̄ superio
ra vocak: ⁊ sic ipsa nō est spēale ⁊ capitale vitiū/ sz po
tius causa omniū vitio⁊: ⁊ sic accipik ab Isido. ⁊ sic
etiā Grego⁹ vocat supbiā reginā vitio⁊: ⁊ sic ceno-
doxia siue inanis gl'ia accipik sub ea/ ⁊ sic est gl'ia de
inani dignitate: ⁊ illa est spēalis ⁊ capitalis. Scdo
mō dr superbia spēalik appetit⁹ excellentie in digni-
tate vel platione: ⁊ sic ipsa idē est qd inanis gloria p
dicto mō dicta. ⁊ sica Grego. dicik vnū capitale vi-
tio⁊/ ⁊ inanis gloria ēidem qd appetit⁹ gloie ī lau-
de que inanis est/ ⁊ cū laus nō sit principale mouēs
ad qd alia reducank nō erit hoc mō capitale vitiū/ sz
q̄stiuncula. filia capitalis. Si aūt q̄rik penes q̄d sumik nume
rus bo⁊ vitio⁊ dōm q principalik mouētia aut sūt
ex pte ip̄ūs aut sunt ex pte carnis. si ex parte spiritus
aut mouent p rōnem apparent⁹ boni/ aut apparen-
tis mali. si fm rōnem apparent⁹ boni/ aut bonū qd
est in se/ aut eius qd est in altero. si in se tunc est puer
sus ordo in illud: ⁊ sic est supbia q̄ supertollik de bo-
no accepto generalik. si aūt est in altero tūc puersus
ordo in illud est ad destruendū bonū illud p inuidiā
⁊ hoc iterū in genere. Si aūt est mouens fm rōnem
apparentis mali/ aut qd est pena aut qd est culpa. sz
est appetit⁹ cōtra malū culpe destruendū nō poteſt
esse puersus: ⁊ ideo ex pte illa nō pōt esse aliqd vitiū
Si vero est cōtra malū pene/ aut in se aut in alio. si
est cōtra malū pene in se ⁊ puersio mō tunc est accidia
que fugit penā que est ex laboze spūalū: ⁊ ideo que-
rit eua gari: qz in spiritualib⁹ nō inuenit vnde leteк/
eō q laboziosa reputat. si aūt est malū apparent⁹ pe
ne in alio ⁊ puersio modo tunc est ira que est appeti-
tus vindicte eo q videk penā intulisse illi cui irasci-
tur. Si aūt obijcik q apparens bonū multiplicak obiectō p̄a.
p bonū cuiuslibz vis sic ē apparēs vep ⁊ apparēs al
tum ⁊ apparens delectabile: ergo multiplicare vi-
tia per appetitū in illa. Item sicut est sensus gu- Scda
stus ⁊ sensus tactus ita sunt delectabilia alio⁊ sen
suū: g̃ sicut accipiunk duo vitia penes delectabile gu
stus ⁊ tact⁹: ita accipienda sunt vitia penes delecta-
bilia alia. Dōm q nō est verū: qz cum verū in mo-
ribus ordinek ad bonū nō est cōpletus appetitus in Sol'o ad il
apparens verū: ⁊ ideo penes verū nō pōt sumi capi la.
tale vitiū: vñ infidelitas ⁊ error nō sunt vitia capita
lia licet sint criminalia ⁊ mortalia/ ⁊ hui⁹ causa est:
qz non est penes appetitū cōpletū/ sed est ibi error ex
deceptione q̄ in quantū deceptio est nō est voluntaria
⁊ ideo si esset infidelitas vitiū capitale nō essent duces
cū regina/ vt dicit Grego⁹. qz posset esse q supbia re
gina inesset ⁊ alia sex vitia: sed nō infidelitas: ⁊ ideo
infidelitas vitiū capitale esse nō potest. Ad aliud
dicendū q delectabilia p̄cipue cōcupiscibilis ⁊ irasci
bilis cū sint ptes sensibilis aie/ vt dicit Damā. ⁊ Aris
to. ⁊ Auicen. ⁊ Hiero⁹ sup p̄ncipiū Ezech. in glo.
nō sunt extra carnē: et cum irascibilis p̄cipuus act⁹
sit insurgere pugnando cōtra nociuū: hoc aūt habet
locū in accidia ⁊ ira: cōcupiscibil' autē p̄cipue est
delectabile carnis appetere: ⁊ hoc habet in delectabili
gustū ⁊ tactum in summo: ⁊ ideo penes hoc nullum
speciale accipik nisi gula ⁊ luxuria. Ad aliud dicen
dū q sicut pbatum est in quest̄ionib⁹ de ania null⁹
sensus simplicik habet delectabile nisi tactus tñ et
gustus fm q est quidā tactus: ⁊ ideo penes delecta-
bilia alio⁊ sensuū nō accipiunk vitia capitalia/ sicut
penes delectabile gust⁹ et tactus.

De supbia que est radix oīs mali.

Ex supbia tñ oīnia mala oriunk ⁊ hec ⁊ alia:
qz vt ait Greg. Radix cūctī mali est supbia
De qua dr: Initiū oīnis peccati est supbia: q̄ Eccl'i. 10.
est amor ꝓprie excellētie. Cui⁹ quattuor sūt a
spēs vt Greg. ait. Prima est cū bonū qd ha-
bet q̄s sibi attribuit. Scda cū credit a deo eē
datū: sed tñ p suis meritis. Tertia cum se ia
ctat habere qd nō habet. Quarta cū ceteris
despectis singularitervult videri. Merito g̃
radix oīs mali dr supbia. Huic āt vt obuiare b
qd apl's ait: Radix oīm malo⁊ est cupiditas I. Timo. vl
qz si radix oīm malo⁊ ē cupiditas: g̃ supbie. timo.
Quō ergo supbia radix est ⁊ initiū oīs pcti?

Quo sensu vtrūq̄ radix dicak oīm malo⁊. s. ⁊ supbia ⁊ cupiditas.

Sed vtrūq̄ recte dictū esse intelligik: si gīa
pctō⁊ singl'o⁊ nō singula gene⁊ vtraq̄ locu
tōe includi itelligāt. Nullū q̄ppe gen⁹ pcti ē
qd iterdū ex supbia ñ pūciat. Nullū etiā qd
ex cupiditate aliqñ nō descendat. Sūt ei nō
nulli hominū q̄ ex cupiditate fiunt supbi: et
aliq̄ ex supbia fiunt cupidi. Est eīm vt ait au-

gu. hō q̄ nō eēt amator pecunie: nisi p hoc putaret se excellētiorē esse: iō ꝗ vt excellat diuitias cupit: tali hoi ex supbia oborit cupiditas. Et est aliqs q̄ non amaret excellere: nisi putaret p hoc diuitias maiores habere. Jōo ergo excellere laborat qr diuitias hr̄e amat huic inascit supbia. i. amor excellētie ex cupiditate. Ptz ergo q̄ ex supbia aliqñ cupiditas: ⁊ ex cupiditate aliqñ supbia orit: ⁊ iō de vtraq̄ recte dicit q̄ sit radix omnis mali.

Arti. VII H

Quid sit tumor ⁊ quomō accipiantur species iste tumoris.

Deinde q̄rit de hoc qd̄ dicit ibi: [Cui⁹ q̄ttuor sunt spēs. s. a. Ve fm Greg. sunt spēs tumoris poti⁹ q̄ supbie. Querunt igit duo. s. qd dicat tumor: ⁊ penes qd accipiant spēs iste: Et dicendū q̄ (vt dicit Grego.) tumor mentis est obstaculū veritatis / ⁊ ōr tumor inflatio p̄sumptiōis ex posse qd̄ habere se credit aliqs. ⁊ i b differt a supbia: qr supbia est appetit⁹ excellētie siue dignitat⁹. Tumor est fastus: ⁊ causat ex ptāre ⁊ dignitate adept⁹. Ad primū aūt dōm q̄ p̄riū posse causat tribus modis. s. ex innatis acq̄sitis ⁊ mō hādi. Si ex innatis / tunc est prima spēs qñ credit se habere p̄rīs viribus. Si ē ex acq̄sitis tūc est scōa qñ credit qd̄ē se habere ex alio ſz nō grat⁹ / ſz p acq̄sitionē meriti qd̄ erat p̄riū. Si ex mō hādi / aut qd̄ vt aut qd̄ nō est: ⁊ tūc ē tertia species qñ iactat falso se hāe qd̄ nō hz. aut videt ⁊ ē / sed singularis est / ⁊ tūc est q̄rta spēs q̄ est qñ excellentio⁹ omnibus se credit habere qd̄ hz. ⁊ de his est versus: Ex se p meritis falso plus omnibus instant.

Solo ad pmū. Tumor qd sit Ad 2m

Arti. VIII D

Que drīa est inter initiū ⁊ radicē ⁊ q̄ magis est eēntialis pctō. s. an supbia vl auaricia.

Deinde querit de hoc qd̄ dicit ibi [Huic autē recte videt obuiare. s. b. Et q̄runt breuit lb vno articl'o tria. primo q̄ drīa sit inē radicē ⁊ initiū. scōo q̄ magis sit eēntial' pctō. s. supbia vl auaricia. tertio vtrū sit spēale pctīm vl duo pctā / vl duo mala vl vnū:. Ad primū sic: vn⁹ mot⁹ nō hz p̄ncipiū nisi vnū: ⁊ initiū ē p̄ncipiū: q̄ idē initiū ⁊ radix. Sz ꝯ / in pctō duo sūt. s. auersio ⁊ cōuersio ⁊ i auersiōe incipit pctīm in ꝯtrū pctīm: q̄ ex illa pte hz initiū. ſz ꝯuersio p̄pt delectatōz mīstrat nutrimētū ⁊ succū: q̄ ex illa pte hz radicē: nō q̄ idē est initiū ⁊ radix. Ad secundū sic / si nos cōsiderem⁹ pctīm fm intētionē ⁊ volūtatē peccantis nō est intentū ⁊ volitū ex pte auersionis / ſz intentū ⁊ volitū ex pte cōuersiōis: q̄ ex pte illa efficaci⁹ initiat q̄ ex pte alteri⁹: q̄ cupiditas mag⁹ est radix ⁊ efficaci⁹ q̄ supbia sit initiū. Jtē pctīm cōuersiōis hz terminū ⁊ finē in quē mouet volūtas et spēs penes q̄s distinguit: q̄ qd̄ inclinat in illa mag⁹ subal'r pctīm respicit q̄ id qd̄ est in pctō fm auersionē in q̄ nec finis nec termin⁹ volūtat⁹ ē nec spēs peccati distinguit: q̄ ex pte illa iterū sequit q̄ cupiditas magis subaliter pctīm respiciat q̄ supbia. Sz ꝯ b est qd̄ dicit Aug. in li. de lib. ar. q̄ nō est pctīm ex b q̄ est cōuersio ad cōmutabile bonū: qr ad bonū cōuerti nō est malū: sed est pctīm p auersionē: q̄ qd̄ iniciat a pte auersiōis mag⁹ subal'r respicit q̄ id qd̄ initiat ipsum ex pte cōuersiōis / ſz prior modo initiat supbia: secundo mō auaricia: ergo superbia essentialius respicit q̄ auaritia. Jtē Aug⁹ dicit q̄ pctīm nō est appetit⁹ malar̄ rerū / sed desertio meliorū / ſz null⁹ appetit⁹ est rerū malar̄ in q̄ntū sunt male / supbia autē initiat fm id qd̄ est desertio meliorū: q̄ supbia cēntialiter est in peccato. Jtē pctīm est mors / ſz mors ē magis separatio a cā vite q̄ dolor: q̄ cū supbia initiet peccatū fm id q̄ separat a deo essentialiter initiat ipm q̄ auaricia. Ad tertiū sic dicit Aug⁹: Initiū omis pcti est supbia: ⁊ radix omī malor̄ est cupiditas. cauea mus q̄ supbia ⁊ auaricia / nō duo mala ſz malū vnū Et hec est glo. sup Exo. capl'o vl. q̄ videt q̄ supbia ⁊ auaricia sint idē vitiū. Sz cōtra hoc est qd̄ dicit magister in lra vlti. cap. vbi vult q̄ diuisim initiet peccatū ⁊ nō sil: ⁊ iō vult q̄ intelligat de gñib⁹ singulorū q̄ vtrūq̄ ōr esse initiū omis pcti / ⁊ nō de singul' generū. Solo dōm q̄ initiū ⁊ radix drīt rōne: ſz idē sint subiecto. radix enī vt tactū est in obijciendo p̄ncipiat peccatū ex pte cōuersiōis q̄ material' est in ipo Jnitiū autē est primū ex pte auersiōis / vt patet obiectio prima. vñ supbia qñ generalit sumit p habitualī supbia q̄ vitā facit sup voluntatē superiorīs ipa est initiū in pctō ⁊ nō p̄rie radix. Sz cupiditas etiā general'r accepta p bitualī libidine boni cōmutabilis radix est mīstrans nutrimentū appetitui illicito. Et p hoc ptz solo ad id qd̄ p̄mo q̄rit ex pte pctī in q̄ntū ē peccatū supbia est initiū. ex pte aūt pctī in nob vl peccante cupiditas est initiū. Ad id aūt qd̄ scōo q̄ritur dōm q̄ iā pz solo q̄ supbia mag⁹ ē initiū / ſz auaritia mag⁹ radix ē: qr illa incipit ex pte eē peccati fm q̄ peccatū: cupiditas aūt incipit mag⁹ ex pte ei⁹ vbi est cōuersio. vñ pz solo ad oia obiecta circa b qr p id ad qd̄ fit ꝯuersio etiā pctīm distīguit in spēs / ſz nō accipiat rōnem pctī ex illo. Ad tertiū dicendū q̄ superbia sumit generaliter ⁊ specialit. generaliter est habitualis supgressus altitudinis volūtatis diuine cui nō subdit peccator: ⁊ sic est initium omis mali: et sic nō est spēale et capitale vitiū. Scōo modo sumit fm q̄ hz finē excellētie i materia spēali q̄ est dignitas plātōis ⁊ bonoris / ⁊ sic nō est radix. ſz tm sic pt eē cā omis vitiorū in nūero. Auaritia etiā ōr dupl'r. s. libido habitualis boni cōmutabil: ⁊ sic ē radix omis pctī: ⁊ sic est idē cū p̄mo dicta supbia subiecto ſz drāt rōne sic drīt auersio ⁊ ꝯuersio q̄ sit in eodē pctō / et sic accipit aug. Alio⁹ ōr auaritia q̄ hz finē possidēdi ad sufficētiā in mat'ia spēali q̄ ē bonū fortune: ⁊ hec ē vitiū capitale spēale ⁊ nō ē radix: tm b mō sumit a mgro i lra qñ dicit q̄ pñt ex ipa causari omnia pctā q̄ ad gñā singulorū ⁊ nō q̄ ad singl'a generū / ſz sic non est radix cū radix sit essential' ps interior rei / ſz causa nō est pars nec cōiūcta rei vt ps. Et p hoc ptz solo ad totū.

Solo ad pmū. Obiectio. Ad 1m pcedit. Ad 2m pcedit sic p̄mo. In oppositū arg p̄o sic. Ad 3m qd̄ dicit sic pz

De peccato in spīsctīm qd̄ dicitur etiā peccatū ad mortē.

Et preterea quoddā pctī genus ceteris graui⁹ ⁊ abominabili⁹ qd̄ ōr pctīm in spīsctīm de q̄ in euangelio veritas ait: Qui peccauerit in spīsctīm nō remittet ei neq̄ hic neq̄ in futuro. Et Jo. in epl'a canonica: Est peccatū ad mortē: nō p eo dico vt quis ōret. Qui ei peccat in patrē remittet ei: et qui peccat in filiū

Dt. XL. de vno peccato spēali qd̄ ē magis grue ⁊ abominabile q̄ ē pctīm i spīritū sanctū. Job. s. a

remittet ei: q̃ aũt blasphemauerit ī spm̃ sctm̃ nõ remittet ei neq̃ hic neq̃ in futuro. Sed q̃rit quid sit illud pctm̃ in spiritũ sctm̃ vel ad mortẽ? Quidã dicunt illud peccatũ esse desperatõis vel obstinatõis. Obstinatio est in durate mentis in malicia ptinacia: p quã hõ fit impenitens. Desperatio est q̃ q̃s diffidit penit⁹ de bonitate dei: estimans suã maliciã diuine bonitatis magnitudinẽ excedere: sicut chayn q̃ dixit: Maior est iniqtas mea q̃ vt veniam merear. Vtrũq̃ vo dicit pctm̃ in spm̃ sctm̃: qz spũ sctũs est amor patris z filij z benignitas q̃ se inuicẽ z nos diligũt que tanta est cui⁹ finis nõ est. Recte ergo in spiritũ sanctũ delinq̃re dicunt q̃ sua malicia dei bonitatẽ supare putãt: z iõ pniam nõ assumũt: z q̃ iniqtati tam ptinaci mẽte inherẽt: vt eã nunq̃ relinq̃re pponãt z ad bonitatẽ spũssãcti nũq̃ redire patiẽtia dei abutẽtes z de misericordia di nimis p̃sumẽtes: qb⁹ placet malicia ppter se: sicut pijs bonitas. Isti nimia ptinacia z p̃sumptõe peccãt autumãtes deũ nõ esse iustũ. Illi despatiõe deũ nõ bonũ existimãt tollẽtes in hoc turbulẽtissimo iniqtatũ mari portũ diuine iusticie q̃ se recipiãt fluctuãtes. Atq̃ ipa despatiõe addũt pctã peccatis dicẽtes miam nullã esse: z q̃ sup peccatores necessaria damnatio debet.

Genẽ.4

Ad

Est p̃terea quoddã gen⁹ peccati ceter; graiius] Hic agit mgr de differẽtijs grauioris pcti qd ẽ pctm̃ in spm̃ sctm̃. Et diuidit ī q̃tuor ptes: in q̃q̃ p̃ma cõparat b̃ peccatũ ad alia. z oñdit qz graui⁹ est. in scda ponit hui⁹ pcti assignatõnẽ fm Aug. ex q̃trahunt q̃tuor spes ibi⁹ [Sz q̃rit q̃d sit illud peccatũ] Quartuor aũt species q̃ ibi colligunt sunt obstiatio siue iduratio: ipenitẽtia finalis / desperatio z p̃sumptio. In tertia ponit aliã fm Aug. assignationẽ ex q̃trahunt alie due spes. s. inuidẽtia fraterne gratie / z oppugnatio veritatis agnite ibi [Est etiã alia spes hui⁹ pcti] In q̃rta ponit assignationẽ fm Ambro. ex q̃ eedẽ due alie alia tm̃ rõe extrahunt ibi. s. [De hoc q̃z pctõ.

Arti. I

Quid est esse peccatũ in spm̃ sanctũ.

Incidũt aũt circa p̃mã ptẽ b̃ tria inq̃rẽda q̃q̃ primũ est q̃d sit esse pctm̃ in spm̃ sctm̃? Scõm vtrũ sit pctm̃ spẽale separatũ ab alijs: vel sit cõiunctũ pctis alijs vt circũstantia pcti vl' accẽs eius ctus spũssẽti. cũ igit̃ hoc sit esse pctm̃ in spm̃ sctm̃ qõ est ꝗ attributũ spũssẽti / videt̃ q̃ oñe pctm̃ sit in spiritũ sctm̃. Itẽ oñe malũ opponit̃ bonitati: sz malicia est in oi pctõ mortali: q̃ oñe mortale opponit̃ bonitati: sz peccatũ in spm̃ sctm̃ ꝗ̃ ro eo q̃ opponit̃ bonitati spũssẽti: q̃ oñe pctm̃ mortale est pctm̃ in spm̃ sctm̃. P. videt̃ pot⁹ peccatũ esse in spm̃ sctm̃ in quo male sentit̃ de spũsctõ / sicut Eutic⁹ q̃ dicebat spm̃ sanctũ esse seruũ: q̃ vt q̃ pctm̃ in spm̃ sctm̃ sit pctm̃ ꝓcedens ex erroze cõtra spm̃ sctm̃. Si aũt b̃ cõcedat̃ contra / pctm̃ ꝓcedẽs ex ignorãtia est peccatũ in filiũ: sz peccatũ de quo male sentit̃ de spũsctõ est pctm̃ ꝓcedẽs ex ignorãtia: q̃ est pctm̃ in filiũ: nõ q̃ est in spm̃ sctm̃.

Arg. pmo

Itẽ videt̃ q̃ nullũ pctm̃ sit in spũm sanctũ: qz oñe pctm̃ nascit̃ ex infirmitate z corruptõe nature: ergo oẽ peccatũ est ex infirmitate. hoc aũt est peccare in patrẽ: q̃ omne peccatũ est in patrẽ: q̃ videt̃ q̃ nullũ peccatũ sit in spm̃ sctm̃. Itẽ vt̃ q̃ oẽ pctm̃ sit in filiũ: qz dicit pbs q̃ ois mal⁹ ẽ ig̃rans: q̃ peccatũ est ex ignorãtia: b̃ aũt ẽ peccare in filiũ: q̃ oẽ pctm̃ ẽ ī filiũ: q̃ nullũ peccatũ ẽ in spm̃ sanctũ. Itẽ vt̃ q̃ q̃ peccat ī vnũ peccat in aliũ / qz sicẽ vna suba est triũ / ita vna offensa triũ: q̃ q̃ peccat in vnũ peccat etiã in aliũ. Itẽ vna ẽ bonitas triũ: q̃ q̃ peccat in vnũ peccat in aliũ: q̃ peccare ꝗ̃ bonitatẽ est peccare cõtra tres p̃sonas equaliter: q̃ peccare in bonitatẽ est peccare ꝗ̃ tres p̃sonas.

20 30 40

Itẽ maiorẽ vnionẽ habẽt tres p̃sone q̃ virtutes cũ charitate: sz ꝓpter vnionẽ virtutis cũ charitate q̃ offendit in vno factus est oim reus: q̃ multomagis ꝓpter vnionẽ p̃sonarũ adinuicẽ peccans in vno peccat cõtra omnes. Si aũt hoc cõcedat̃ in ꝗtrariũ erit qõ dicit̃ in lra. Solo dõm q̃ peccatũ quoddã nomine suo exprimit tm̃ peccatũ: z quoddã peccatũ noie suo exprimit peccatũ z cãm pcti. Exẽplũ primi est fornicatio q̃ nõ noiat nisi actũ illicitũ vl' coitũ soluti cũ soluta. quoddã autẽ peccatũ noiat sil' et cãm mouentẽ ex pte peccãtis / vt peccatũ in patrẽ z peccatũ in filiũ z peccatũ in spiritũ sanctũ. Illud eñ dicit peccatũ z cãm mouentẽ q̃ est infirmitas vl' ignorantia vel malicia. Est aũt terti⁹ mod⁹ appellatiõis q̃ nomẽ peccati exprimit z actũ peccati z circũstantiã / vt incest⁹ vel deflorato / vel sacrilegiũ vel hmõi: sed ad ꝓpositũ hoc nõ facit ille mod⁹.

Solutio principalis

Ad primũ ad 2m

Ad primũ peccatũ in spiritũ sanctũ dicit̃ duplicit̃. s. ab obiecto circa q̃ est peccatũ: z a causa mouẽte ad peccatũ. ab obiecto / q̃ñ sz est cõtra p̃sonã spiritũ sancti / etiã contra p̃sonã filij / z pauciores cõtra p̃sonã patris / sz nõ ita accipit̃ hic peccatũ in spiritũ sanctũ: sz pot⁹ in cã mouente ad peccatũ bz cõtrarietatẽ ad bonitatẽ spiritus / sicut peccatũ ex malicia cõtrariat̃ bonitati spiritũ sancti in qua remittunt̃ peccata in eccl'ia. Et p̃ hoc patet q̃ nõ omne peccatũ est in spiritũ sanctũ: qz nõ habet talẽ cãm mouentẽ: sz omne peccatũ priuat gratiã p̃ cõtrarietatẽ quã habet ad gratiã / cũ causa mouens ad peccatũ bonitati spũ sancti ī qua remittit pctã nõ cõtrariat̃. per hoc ptz solutio ad secundũ.

Ad 3m et 4m.

Ad tertiũ dicendũ q̃ hoc est peccatũ in spiritũ sanctũ primo mõ dictũ: z sic non tractat̃ hic de peccato in spiritũ sanctũ. hoc eñ mõ dicit̃ peccatũ in spiritũ sanctũ / sicut peccatũ in hominẽ vel in se vel in deum

Ad 5m

Ad aliud dicendũ q̃ aliud est esse peccatũ ex infirmitate: z aliud cum infirmitate corruptiõis vñ trahit originẽ. cum enim dicit̃ esse ex infirmitate / tunc intelligit̃ infirmitas esse causa mouens / sicut quando quis blasphemat metu penarũ / vel peccat metu paupertat⁹: z hoc vocat̃ ꝓprie peccatũ in patrem: sz non oñe peccatũ ꝓcedit ex tali motiuo: sed quãdoq̃z non mouet nisi malicia z industria peccati. Dicit̃ etiam peccatũ cum infirmitate corruptiõis ex qua oritur tentatio peccati / z sic post statũ corruptiõis omne peccatũ ẽ ex infirmitate: sz tũc p̃põ nõ notat cãm mouentẽ prime ad actũ / sz remotã: qz sez infirmitas corruptiõs est origo vñ statuit̃ z orit̃ ois pcti tentatio: z hec ifirmitas admittit aliã cãm mouẽtẽ prime

Ad 6m que est maliciei ꝓpē quā dicek in spiritūsanctū. Ad aliud dicendū ꝙ pbus loquiē de ignorantia que est priuatio scientie nō cuiuscūqz/sed illi⁹ que dicē scientia approbatōis qñ scz in operib⁹ bonū nō approbatur z illa scientia priuaē in actu omis mal⁹/sed illa ignorātia nō facit peccatū in filiū/sz potius illa que absolutā vel fm qd dicit priuationē scientie regent⁷ in opib⁹ ꝓter quā excusabilis fit culpa cōmissa vl in toto vel in tanto. Ad aliud dōm ꝙ licet tres ꝑsone ꝓueniāt z sint vnū in subiecto/nō tm cōueniūt z vnū sunt in ꝓrijs: z quo ad ꝓria pōt aliqd esse vni ꝓtrariū qd nō erit cōtra aliū. Itē medū quo ad modū intelligendi inter substātialia z notionalia sūt approprata: z hec cōsiderank duplicē. s. fm id qd sunt: et sic dicunt subam. z fm approprata/z sic nō cognoscunk nisi ex rōne ꝓprioꝝ. z quo ad hoc aliqd potest esse cōtra approprātū vni⁹ ꝑsone qd nō cōtingit cōtra approprātū alteri⁹ ꝑsone: z hoc modo loquimur hic. vñ licet vna sit offensa nō tm causa offense vnam bz oppositionē ad approprata ꝑsonaꝝ inqntū sunt approprata. Ad aliud dōm ꝙ vna est bonitas trium inquantū bonitas cōsiderak fm se z subaliter: sz si cōsiderek sub rōne approprati tūcaccipit rōnē specialē que attribuik spūsancto: z hoc mō est peccatū i spūsanctū quo ad cām mouentē q cōtrariak ei. Ad aliud dōm ꝙ offensa qd est cōtra omis/sz sicut est in peccato ꝙ p rōem malicie priuat omnē virtutē: z tamen p rōnem act⁹ nō ꝓtrariak nisi vni: ita est de peccato in spūsctū. s. qd p offensam est cōtra tres ꝑsonas tamen p causam mouentē nō contrariak nisi attributo spiritussancti.

Ad 6m

Ad 7m

Ad 8m

Ad 9m

Arti II B

Quare peccatū in spūsctū dicak ad mortē.

Arg. pmo

Secundo querik quare dicak ad mortē. s. a. z hoc p rōem nois qz mortale est qd facit mori/hic morte culpe: z in futuro morte pene nisi p penitentiā deleak: tale aūt est quodlibet mortale ergo omē peccatū est peccatū ad mortē. Itē Job. s. sup illud: Est peccatū ad mortē nō p eo z. dicit glosa/peccatū ad mortē est qd separat a deo: sicut mors separat aīam a corpe: hoc aūt facit omē mortale peccatū: g z. Item ibidem in alia glo. pctm ad mortē est qd durat vsqz in finē. tale aūt ē peccatū veniale z mortale in quo semp finit vitā sine pnia: g quodlibet peccatū mortale z veniale pōt esse in spūsanctū qd falsum est/cum in lra dicak ꝙ ipm est ceteris gravius z maximū. Si aūt dicak peccatū ad mortem in quo priuak potentia reuiuificandi vel redeūdi ad vitā/tunc videk ꝙ omē peccatū sit pctm ad mortē: qz in omi peccato mortali priuak vita gratie/z potētia redeundi ad gratiā/cū hō sit spūs vadens p se in peccatū: z nō rediens p se de peccato: videk ꝙ nō sit rō quare hoc peccatū specialiē dicak peccatū. Iuxta hoc etiā vlteri⁹ querik quare dicat Job. nō p eo dico vt oret quis. ita eim in secūda assignatiōe Augu. habek ꝙ de nemine desperandū est dū est in vita qz diu benignitas dei ad penitentiā adducit z pro illo nō imprudenē orak de cui⁹ salute nō desperak: g p eo q peccat in spiritūsanctū debem⁹ orare: g male facit ꝓhibendo orationē. Itē oratio est ad impetranda veniā: vbi ergo maior necessitas venie ibi maior est oratio z frequentior: munqz aūt est tanta necessitas sicut in maximis peccatis/sicut in pctis in spūsanctū: g p illo maxime est orandū: nō g deberet dicere/nō p eo dico vt oret qs: sed potius dico/vt pro illo oret omis hō. Sol'o dōm ꝙ peccatū ad mortē plus dicit qz peccatū mortale. Et vt hoc meli⁹ intelligak notandū ꝙ tria sunt in morte corpali: z tria respondēria illis in morte spūali. primū est separatio anime a corpore: qz anīa est causa vite corpis. Secūdū est impotentia ad regressum ad habitū a priuatiōe. Et tertiū est causa mordi vel mortis in subiecto mortuo repugnans vite. z illis respondent tria in morte spūali. z primū fit p actū peccati qd separat deū ab anīa z gratiā. Scōm aūt est ex defectu lib. arbi. qd p se nō pōt recuperare gratiā: z hec duo habz omne peccatū mortale z p tanto dicik peccatum mortale. Tertiū est ex causa mortis q cōtrariak disponēti ad vite influxū ex parte dei: z sic peccatū in spūsctū est ad mortē: qz causa mouens ad illud gen⁹ peccati cōtrariak bonitati que mouet spiritū viuificantē omia ad hoc ꝙ influat vitaz: z p hoc fere patet sol'o ad oia que quo ad primā ptem obiecta sunt: qz nō est idem mortale z ad mortē: qz cū dicik ad mortē virtute prepositiōis notak ordo ad impedimentū influentis vitā z causa peccati. Ad aliud aūt dōm ꝙ glo. ille vocant peccatū mortale ad mortē: z loquunk de separatione vite in cui⁹ causa est ordo ꝓtrari⁹ ad id qd inclinat ad vite spūalis influxū. Ad aliud dōm ꝙ finire vitā in mortali peccato duplicē cōtingit. s. quo ad ꝓpositū. z sic est peccatū in spūsctū/z quo ad cōtinuationē in peccato: z sic nō est in spūsctū: sz hoc est speciale qd erat ꝓpositū nō penitendi de peccato ꝓpetrato. Ad aliud ptz sol'o p antedicta. Ad id qd vlteri⁹ querik qualiē intelligak/nō p eo dico ꝙ oret quis. i. quicunqz: dōm ꝙ nō interdicit oēm orōem/sz significat magnitudinē crimis. i. ꝙ nō iubet quēcunqz de ppl'o orare/sed aliqs spēalis scritatis z pfectiōis debet orare p talibus: qz magnoꝝ est orare p magnis. Si aūt obijcik de eo qd Samueli dicū ē quousqz lugeret saul cum dnis abiecisset eum: z Nie remie ꝙ nō oraret p ppl'o: z ita videk esse intelligendū ꝙ nullus oret: qz omino nihil valet: dōm ꝙ non est ad ꝓpositū: qz nec saul nec ppl'us peccauerat i spiritūsctm: sz de⁹ cōfirmauerat sniam abiectiōis saul z captiuitat⁷ iudeoꝝ/z in b noluit audire ꝓbas.

20

30

Sol'o

Obiectio

Querik

Sol'o ad pmū.

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m ad qlibū

Obiectio

Arti. III C

Vtrū peccatū in spūsanctū sit spēale peccatū separatū ab omib⁹ alijs.

Arg. pmo

Tertio querik vtrū sit speciale peccatū separatū ab alijs peccatis: z videk ꝙ sic: qz remissibile et irremissibile sunt passiōes q cōueniūt peccato fm ꝙ ipm in specie cōsiderak: cū igitē peccatum i spūsanctū dicat irremissibile esse ipm erit species peccati fm se. Itē illud peccatū vt cōsueuerūt dicere mgri opponik gratie spēali i qua fit remissio peccati cū alia oppugnāti gratie informāti li. ar. ad actū: qd aūt opponik gratie spēali est speciale pctm: ergo pctm in spūsctm est peccatū speciale Itē in litera dicik ꝙ est quoddā peccatū p ceteris grau⁹: nō aūt cōparak ad alia peccata spēalia nisi pctm spēale. g ipm est peccatū spēale. Itē nō diuidik in spēs nisi peccatū in gne determinato acceptū: sz pctm in spūsctm bicin lra z a mgris diuidik in spēs: g ipm gen⁹ est peccati fm se. Itē oppugnare gram agnitā vl'in uidere gratie fraterne dicūt spēales act⁹/sed isti act⁹ sunt peccatū in spūsctm: g peccata mouētia ad ipos sūt spēalia peccata: g z pctā spēalia sunt etiā alie species peccati in spūsctm. Sz cōtra/pctm in patrez est peccatū ex infirmitate. et pctm in filiū est peccatū

20

30

40

50

In oppositū primo

ex ignorãtia talia autẽ non sunt peccatũ speciale: sed multa peccata diuersa fm spẽm actus possunt eẽ ex infirmitate/ ⁊ etiã ex ignorãtia: ergo cũ peccatũ ĩ spiritũsanctũ ē diuerso diuidit peccatũ cũ illis ipm potius videt dicere circũstantiã peccati q̃ peccatũ speciale. Itẽ peccare ex certa malicia dicit circũstantiã accusantẽ ex parte peccãtis: hoc autẽ est peccatũ ĩ spiritũsanctũ: ergo videt q̃ peccatũ in spiritũsanctũ nõ sit peccati species: sed peccati circũstãtia. Itẽ id qõ potest circũstare actũ eundẽ in specie circũstantia est: peccare autẽ ex coactiõe per infidelitatẽ vt dicit Richar. de sancto vi. in symbulo de spiritu blasphemie ⁊ peccare ex ignorantia ⁊ peccare ex malicia possunt esse circa actũ eundẽ specie sicut circa negare vel blasphemare christũ: ergo sunt circunstãtie ⁊ nõ species peccatorũ. Itẽ speciale peccatũ querit naturã determinatã: sed peccatũ in spiritũsanctũ nõ habet naturã determinatã: sed potius fundat super alia peccata: vt patet in obstinatiõe ⁊ desperatiõe ⁊ p̃sumptione ⁊ impnia finali: ergo peccatũ in spiritũsanctũ non est peccatũ speciale separatũ ab aliis. Solutio dicendũ q̃ peccatũ in spiritũsanctũ fm rationẽ qua trahitur in spẽm separatũ est a peccatis aliis. Ex parte autẽ materie circa quã est quãdoq̃ est cõiunctũ peccatis aliis: quãdoq̃ separatũ: fm duas enĩ spẽs que sunt inuidẽtia fraterne gratie ⁊ oppugnatio veritatis agnite nõ supponit alia peccata p̃ materia: sed in quartuor aliis spẽbus supponit alia peccata in subiecto: sed nõ supponit ea vt sit circũstãtia actꝰ eaꝝ: qz actum semp habet separatũ ab actibus aliorũ peccatorũ licet nõ habeat actũ separatũ ita q̃ alia peccata sint materia circa quã fit actꝰ istiꝰ peccati. Dicẽdũ ergo ad primũ qõ contra objicit q̃ peccatũ in spiritum sanctũ diuidit cõtra peccatũ in patrẽ ⁊ in filiũ ratiõe cause quã dicit cũ actu ⁊ nõ ratiõe actus: ⁊ ideo non sequit q̃ ipm sit circũstantia peccati tm̃/ sicut peccatũ in patrẽ: sed quia dicit circũstantiã ratiõe cuiꝰ opponitur peccato in patrẽ/ ⁊ peccato in filiũ. tamẽ vt supra dictũ est peccatũ in patrez dupliciter dicit: scz qõ est contra patrẽ vt pater sit materia actus ⁊ obiectũ fm q̃ est ex causa que est cõtra patris attributũ: ⁊ hoc vltimo modo sumit hic a magistro. si autẽ primo modo sumeret actũ haberet specialẽ: ⁊ eẽt speciale peccatũ separatũ ab aliis. Ad aliud dicendũ q̃ licet certa malicia dicat causam manẽtẽ que sonat circũstantiã ex parte peccãtis: tamen illa etiã supponit actũ volũtatis interiorẽ: quia nõ peccat ex certa malicia nisi q̃ vult maluz: ⁊ placet ei p̃ter se/ vt dicit in littera: ⁊ hoc est moueri speciali actu circa peccatum sic autẽ nõ est in peccato ex infirmitate nec ex ignorãtia: quia talis non vult infirmitatẽ vel ignorãtiã vl̃ etiam malũ: ⁊ ideo illa sunt tm̃ circũstantie: sed peccatũ in spiritũsanctũ circũstantia ⁊ actus. Ad aliud dicendũ q̃ id qõ est circũstantie in peccato in spiritumsanctũ potest esse circa actũ similẽ in specie circa qõ est infirmitas mouẽs ⁊ ignorãtia. sed ex hoc nõ dicitur peccatũ speciale: sed potius ex hoc q̃ tali circunstantia posita ponit etiã actus volũtas mali: scz interior p̃ter quẽ speciale efficit peccatũ. Ad vltimũ patet solutio per principiũ solutiõs istius: quia nõ semper querit peccatũ speciale materiã specialẽ: sed sufficit sibi actus ⁊ materia sua: qñq̃ sunt peccata alia. ⁊ p̃ hoc patet solutio ad totũ qõ q̃sitũ est.

20 30 40 Solo

Ad primuz qõ est in oppositũ.

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

Arti. III. D

Vtrũ species peccati in spiritũsanctũ sint bene assignate.

Deinde q̃rit de hoc qõ dicit: [Sed q̃rit q̃d sit illud peccatũ. s. b. Ibi enĩ videt tangere species peccati in spiritũsanctũ ⁊ obiicit de illis specieb⁹/ ⁊ videt primo q̃ obduratio nõ sit spẽs peccati/ sed accidens peccantis. dicit enĩ in lra sic q̃ obstinatio est indurate in malicia mentis p̃tinacia/ per quã fit homo impenitẽs: constat aũt q̃ p̃tinacia illa nõ respicit peccatũ vnũ vel duo/ sed omnia/ ⁊ similit impenitẽtia: ergo nõ erit peccatũ diffinitũ: sz potius p̃ietas peccantis pctis omnib⁹. P̃. ex secũda parte but⁹ diffinitõis/ videt obstinatio nõ esse spẽs distincta a finali impenitẽtia/ sed esse causa eius: ⁊ hoc est cõtra multos qui dicunt ser esse spẽs huius peccati.

Ulteriꝰ querit de impnia: qz illa nihil aliud videt nisi cõtinuatio peccati vsqz ad mortẽ sine penitentia tales etiã multi in quis peccatis moriunt: q̃ omẽs illi peccant in spiritũsanctũ: ⁊ hoc est falsum: qz sic omnes damnati peccassent in spm̃ sanctũ. Ulteriꝰ etiã objicit de desperãtiõe. cũ enĩ sit desperatio cõtra spem/ et similit p̃sumptio deberet aliq̃d esse ꝯtra fidem ⁊ charitatẽ: ⁊ hoc nõ videt: q̃ insufficient assignant peccata in spiritũsctm̃. Item spirituisctõ attribuit charitas: q̃ p̃recipue spẽs eius deberẽt sumi penes cõtrariã charitat⁹/ ⁊ tales nullas habem⁹. Itẽ Augꝰ dicit q̃ infidelitas est peccatũ quo retento omnia retinentur: ergo ipsa est peccatũ maximũ: in littera autẽ dicit q̃ peccatũ in spiritũsanctũ est peccatũ maximũ: ergo videt q̃ infidelitas sit peccatũ in spm̃ sanctum. Ulteriꝰ q̃rit de specieb⁹ quas tangit in secũda assignatiõe que sunt impugnatio veritatis agnite ⁊ inuidentia fraterne gr̃e. cũ enĩ veritas attributur filio impugnatio veritatis agnite poti⁹ est pctm̃ in filiũ q̃ in spm̃ sctm̃. Sil'r objicit de scõo q̃ si inuidia est pctm̃ in spm̃ sctm̃/ tũc multi peccant in spiritũ sctm̃/ qõ graue est dicere. Solo dõm q̃ fm doctores p̃bationes due sunt opiniones de numero spẽrũ peccati in spm̃ sanctũ/ quarũ vna ē q̃ a modernis pluribus tenet ⁊ ponit eẽ ser q̃ sic accipiunt supponant ea que sunt supra habita: scz q̃ peccatũ in spiritũsanctũ fm completã sui rõnem dicat illud genus peccati qõ attributo spũssancti opponit in causa mouẽte ad peccatũ/ ⁊ illi attributo qõ fm rõnem intelligendi inclinat eum ad retinendũ peccatũ: qz hoc est bonitas ipsius: ⁊ qõ oppugnat spirituisancto nõ in se sed in his que exigunt ad peccati remissionẽ que sũt dona ipsiꝰ. cum autẽ tria cõcurrant ad remissionem scz remittens ⁊ ille cui remittit/ ⁊ eccl'ie bonũ qõ cõmunicat ei cui remittit: qz non remittit peccatũ nisi in eccl'ia in sacramẽtis cũ inquã sic sit ex parte cuiuscũqz istorũ exigunt duo ad peccati remissionẽ. ex parte enĩ remittẽtis exigit misericorꝛdia in remittẽdo totã culpã ⁊ cõmutãdo penã eternã in tempozalẽ. Ex parte autẽ pene satisfactiue iniuncte vi clauiũ exigit iusticia volens satisfieri p̃ penã iniunctã: miscõiam aũt hãc oppugnat desperatio: ⁊ iusticiã oppugnat p̃sumptio. Ex parte vero eiꝰ cui fit remissio dicũt esse duo. s. dolorẽ de cõmisso/ ⁊ p̃positũ nõ cõmittẽdi de cetero: ⁊ primũ oppugnat obstinatio cui placet peccatũ p̃ actum: ⁊ scõm oppugnat finalis impenitentia que est p̃positũ nunq̃ penitẽdi de peccato. Ex p̃te ecclesie etiã duo sunt. s. veritas efficacie sacramentorũ ⁊ fidei que sunt in ecclesia: ⁊ illam oppugnat id qõ d̃: impugnatio veritatis agnite/ vt si scires arti-

Ar p̃o q̃ obduratio nõ sit spẽs pctĩ

2o q̃ obstinatio nõ sit distincta spẽs q̃stiuncula de impnia.

De desperatõne 4o loco.

q̃stiũcula 6 spẽbꝰ scõe assignationis ad primũ ad 2m.

Solo.

ticulum fidei verum esse ⁊ diceres falsum ex malicia vel si scires in baptismo remitti peccata ⁊ diceret falsum ex malicia / vel si per opera sciret vera eē miracula ⁊ diuina ⁊ diceret ex malicia in beelzebub eē facta vt patet infra in verbis Ambro. exigit etiā cōmune bonū qd est in mēbris ecclesie qd per fraternā charitatē cōmunicat vnicuiq: ⁊ hāc oppugnat inuidētia fraterne gratie. Alia sentētia que pauciores habet sequētes / dicit quinq esse species peccati in spiritū sanctū: ⁊ nō differt ab isto nisi hoc solo: reducit enim obstinationē ⁊ finalē impenitentiā / in speciē vnā: qa propositū nō penitēdi semper ozit ex obstinatiōe peccati. Cōtra quis delectat in bono ptērito: ⁊ hec videtur fuisse opinio magistri ī littera: ⁊ quidā magni sequūtur eū in hoc: sed fm hāc assignationē videt q desperatio sit peccatū infidelitatis: qz qui dicit maiorem suā esse iniquitatē q̄ dei misericordiā mouet infidelitate cōtra dei magnitudinē: quia deus in quoliber suo attributo est maior q̄ cogitari posset: g̃ infidelitas est desperare ⁊ non peccatū in spiritū sanctū.

Alia opio.

Obiectōes prie ō vltio obiecto.

Obiectio ō psumptōe.

Similis obiectio est de peccato presumptiōis p̄sumens eīm dicit deū non esse iustū: hoc autē est infidelitas: ergo presumēs est infidelis ⁊ non peccās in spiritū sanctū. Sed cōtra obijcit: quia peccatū est cōtra deū ⁊ puniendū in peccatis nō ostendit nisi fides: cū igit desperās mouet his moribus .ſ. cognitione magnitudinis peccati ⁊ rigoris iustitie in punīdo ipse mouet motu fidei: nō autē simul pōt moueri motu fidei ⁊ infidelitatis: ergo desperans non est infidelis. Eadē obiectio est de p̄sumente: quia ille cognoscit dei misericordiā indulgentē per fidē: videtur etiā predicta assignatio esse insufficiēs alia ratione: quia dicit Beda in quatuor incidim⁹ ex peccato: scz infirmitatē / ignorantiā / malicia ⁊ concupiscentiā: habemus autē peccatū in patrē penes infirmitatē ⁊ peccatū in filiū penes ignorantiā / ⁊ peccatū in spiritū sanctū penes maliciā: ergo debem⁹ etiā habere aliqd genus peccati penes concupiscentiā: ⁊ non habem⁹: ergo videt insufficiēs magister in littera in assignādo genera peccatorū. Ulterius etiā q̄ritur cū infirmitas sit pena ⁊ etiā ignorātia ⁊ cōcupiscētia quare quartū nō fuit pena: scz malicia vel si pena est quare nō excuset tp̄m peccatū sicut alia. Ad hec autē vltimo obiecta respondendū est: ⁊ dicendū ad primū q desperās nō est infidelis ⁊ obiectio supponit falsum: nō enim putat desperans maiorē suā iniquitatē esse q̄ misericordiā dei: sed suā iniquitatē esse maiorē q̄ deus debeat vl velit misereri: ⁊ hoc sonat verbū Layn / qui non dixit: maior est iniquitas mea q̄ misericordia tua: sed q̄ veniā merear, i. q possim mereri ⁊ in hoc nō verū dixit: sed nunq̄ tu velis misereri: quia deus nō expostulat satisfactionē cōdigni: sed satisfactionē cōgrui quā possum⁹ exhibere. Eodē modo dicendū est de p̄sumente q bene aduertit deū esse iustū, sed quia misericordia superaltratiu dicitū: dicit deū nō vti iustitia in punitiōe peccatorū.

Obiectio ō desperatōe

Obiectio ō p̄sumēte.

Obiectōes scōe fm Bedam.

Questiū cula vltima

Ad primaz obiectionez de ifidelitate.

Ad obiecta que sūt fm bedā ⁊ prio ō ocupia.

Ad aliud dicendū q ocupiscētia nō dicit aliquod speciale mouēs alicuius potentie determinate sicut ignorantia que inest fm rationē ⁊ infidelitas que in spiritū sanctū redundat ex carne: ⁊ sicut malicia que est in voluntate: sed sicut dicit glo. ad Rom. 7. Cōcupiscētia cōflata est ex omnibus ⁊ est defectus respersus in oībus potentijs fm appetitū naturalē: quia quelibet potētia appetit suum obiectū: ⁊ ideo mouet quādoq: ignorantiā / quādoq: infirmitatē / quādoq: cum malicia: ⁊ nō est motiuū distinctū: ⁊ ideo penes eam nō sumit speciale gen⁹ peccati. Ad aliud dicendū q sine dubio fm q malicia est sequela peccati pena est / ⁊ idez sonat qd malignabilitas: qz homo per peccatū factus est malignabilis: sed tamē quia hec pena subdita est libertati ⁊ voluntati eius: ⁊ nō infirmitas vel ignorantia: ideo illa excusat totū vel partē. Ad id autē qd in principio obijcit dicendū q obstinatio dicit duplicit, .ſ. duritia ipsa habitualis ⁊ hec nō est peccatū / sed pena relicta ex consuetudine peccandi dicit etiā affectus actualis peti ptēriti: qñ scz delectat cū malefecerit ⁊ exultat in reb⁹ pessimis ⁊ tunc est peccatū in spīm sanctū. Ad aliud dōm q etiā impenitentia dicit duplicit: scz impenitentia in peccatis / ⁊ de illa pcedit obiectio / et actuale positū nunq̄ penitendi, ⁊ hoc est peccatū in spiritū sanctū: qz nec ex infirmitate nec ex ignorantia sed ex malicia ⁊ maliplacentia pcedit. Ad id qd obijcit q obstinatio nō differat ab impenitētia finali patet solutio per dicta in assignatiōe specierū fm diuersas opiniones. Ad aliud dicēdū q desperatio nō dicit ex hoc esse peccatū in spiritū scm q est contra spem / sed potius ex hoc q est contra gratiā in q̄ remittunt peccata: ⁊ ideo nihil valent ille obiectiōes: sed qz hec solutio fuga esse videt / Dōm q spes non est tm̄ increati sed etiā venie ⁊ gratie fides aūt nō: sed innitit veritati prime ⁊ charitas bonitati: ⁊ qz venia ⁊ gra ⁊ quorū est spes operant ad peccati remissionē / pter hoc magis est peccatū in spiritū sanctū cōtra spem q̄ contra fidem ⁊ charitatē. Ad id qd obijcit de scda assignatōe dōm q veritas q̄ in peccato isto impugnat est illa que fm impietatē est: ⁊ hui⁹ gratia attribuit spiritui veritatis. Uel dicit q nō dicit in spiritū sanctū tm̄: qz sit cōtra pſonā spūsancti vel attributū illius pſone vel alterius: sed qz causa mouens cōtraria attributo / ⁊ licet veritas impugnet: tm̄ qz ex malicia impugnat: ⁊ō est peccatū nō in filiū sz in spiritū sanctū. Ad vltimū dicendū q nō est idem inuidia ⁊ inuidētia fraterne gratie: qz inuidia est cum tristicia in bono primi inquantū est impedimentū boni proprij: ⁊ ideo dicit Job. 5. q paruulū occidit inuidia: qz nisi puulū: id est impedibilē in bono prio sic reputaret nō alteri inuideret. bona aūt que sic inuicē impediunt sunt que ex cōmunitate minuunt / vt diuitie / honores / laudes ⁊ hmōi mūdana. Uū inuidia proprie est respectu boni qd nō minuit ex participatōe plurium / sed magis crescit / sicut est bonū spūale: et hoc nō potest ex ignorantia vel infirmitate in fine oppugnari: qz natura magis mouet ad diuersimodū bonū illud q̄ ad oppugnandū ignorantiā: ⁊ ō esse non potest: quia nō impugnat nisi cognoscat. ⁊ ideo inuidētia illa ex malicia pcedit ⁊ tra donū spiritū sancti. Per hoc patet solutio ad totū.

Ad.q. vlti

Ad obiecta priaj de obstinatione

Ad id qd q̄ rit ō ipnia.

ad 2m q ob stinatio nō differat ab impenitentia.

Ad obiecta ō desperatio

Alia solu.

Ad primū pscda assigna one.

Ad 2m

Utrū omnis obstinatio sit peccatum in spiritū sanctum.

Sed querit vtrū omis obstinatio mentis in malicia obdurate omnisq desperatio sit peccatū in spiritū sanctū? Quidaz dicunt omnē obstinationē ⁊ omnē desperatōnē esse peccatū in spiritū sctm: qd si est: aliqū illud peccatum remittit; qz m'ti etiā obstinatissimi ⁊ de

Ps.67 Ps.47. speratissimi cõuertunt: vt Aug. ait: super illum locũ psal. Cõuertã in pfundũ maris: id est eos qui erãt desperatissimi. ⁊ ibi: Mittit cristallũ suã sicut buccellas: id ẽ obstinatos facit aliorũ doctores. Taliũ cõversio ibi etiam euidẽter ostẽdit vbi ait: Qui educit vinctos in fortitudine: sit ⁊ eos qui exasperant qui habitant in sepulchris. Scõm istos illud peccatũ dicit irremissibile: nõ quin aliquãdo remittat: sed qz vix ⁊ raro ⁊ difficulter dimittit. Nõ em̃ soluit cristallus nisi vehementi spiritꝰ impetu. Alij vero tradũt nõ quãlibet obstinationẽ vel desperationẽ appellari peccatũ in spiritũ sanctũ: sed illã tantũ quã comitat impenitentia: qui etiã impenitẽtiã dicunt esse peccatũ in spiritũ sanctũ. Sed qz Augu. dicit impenitentiã esse peccatũ in spiritũ sanctũ: cũ sic obstinatꝰ est aliquis vt non peniteat: discuti oportet an aliud sit obstinatio aliud impenitẽtia sit in eo peccatũ an idẽ sed diuersis mõis cõmissum. Scõm istos peccatũ illud dicit irremissibile: eo q nunq̃ dimittat. Vnde Augu. etiã dicit q hoc solum peccatũ veniã mereri nõ potest. Et hiero. q taliter peccans digne penitere nõ potest. Et ideo recte Johãnes dicit vt non pro eo oret quis: quia qui sic peccat: orationibꝰ ecclesie hic vel in futuro iuuari nõ potest habens cor induratũ tanq̃ lapis: sicut de diabolo legit. Post hanc vitã qui valde mali sunt meritis ecclesie iuuari non possunt.

Qualiter accipitur peccatum in spiritum sanctum.

Est etiaz alia huius peccati assignatio. Hoc em̃ peccatũ Augꝰ diffiniens in lib. de sermone dñi in monte ait: Peccatũ ad mortem est cũ post agnitionẽ dei per gratiã christi oppugnat aliq̃s fraternitatẽ ⁊ aduersus ipam gratiã qua recõciliatus est deo inuidie facibus agitat: qd fortasse est peccare in spiritũ sctũ: qd peccatũ dicit nõ remitti: nõ qz nõ sit ignoscendũ peccãti si peniteat: sed qz tanta est labes peccati illius: vt depcandi humilitatem subire nõ possit: etiã si peccatũ suũ mala conscientia agnoscere ⁊ renunciare cogat: vt iudas cum dixit: peccaui: facilꝰ desperans cucurrit ad laqueũ q̃ humilitate veniã peteret qd ꝓpter magnitudinẽ peccati iam ex damnatõe peccati tales habere credẽdũ est. Ecce quedã assignatio peccati in spiritũ sanctũ vel ad mortẽ hic posita est: qua illud peccatum esse tradit oppugnatio fraternitatis post agnitionẽ: ⁊ inuidentia gratie post recõciliationẽ: qd spẽs quedã obstinatõis intelligi potest. Illã tamẽ diffinitionẽ Aug. in lib. retractationũ rememorãs aliquid adijciendũ ibi fore: nec asserendo se dixisse aperit ita dicẽs Qd q̃dem non cõfirmaui: qm̃ hoc putare me dixi. Sed tñ addendũ fuit si in hac scelerata mentis puersitate finierit hãc vitã: quoniaz de quocũq̃ pessimo in hac vita cõstituto: nõ est desperandũ: nec ꝑ illo imprudenter orat de quo nõ desperat. His verbis insinuat peccatũ p̃missa diffinitõe descriptũ: tunc solum debere dici ad mortẽ vel in spiritũ sanctum: cum nõ habet comitem penitẽtiã: nec de aliquo peccatore desperandũ est in hac vita et ideo ꝑ omni esse orandũ. Vñ illud Job. Nõ pro eo dico vt q̃s oret: sic accipiendũ videt: vt ꝑ aliquo peccante ad mortẽ vel in spiritũ sanctũ postq̃ finierit hãc vitam nõ oremus. Dum aũt in hac vita est nec peccatũ illiꝰ iudicare nec de illo desperare: sed ꝑ illo orare debemꝰ. Vñ Aug. de verbis dñi de impenitẽtia que est blasphemia in spiritũ sanctũ sic ait: Ista impenitẽtia vel cor impenitẽs: quãdiu quisq̃ in hac carne viuit nõ potest iudicari. De nullo em̃ desperandũ est: q̃diu ad penitentiã patientia dei adducit. Paganꝰ est hodie: iudeus infidelis est hodie: hereticus est hodie: scismaticꝰ est hodie: q̃d si cras amplectat catholicã fidem: ⁊ sequat catholicam veritatẽ. Quid si isti quos in quocunq̃ genere errorꝭ notas: ⁊ tãq̃ desperatissimos damnas anteq̃ finiãt istam vitã agant penitentiã ⁊ inueniũt veram requiẽ ⁊ vitã in futuro. Nolite ergo añ tempꝰ iudicare quẽq̃. Ex his oñdit ꝑ singulis peccatoribꝰ ĩ hac vita esse orandũ: nec de aliquo esse diffidẽdũ qz cõuerti potest dum in hac vita est. qz non potest sciri de aliquo vtꝝ peccauerit ad mortem vel in spiritũ sanctũ: nisi cum ab hac vita discesserit: nisi forte alicui ꝑ spiritũ sanctũ mirabiliter reuelatũ fuerit. Ex p̃dictis aliqua tenꝰ capi potest quõ accipiat peccatũ in spiritũ sanctũ. s. inuidentia grẽ fraternitatẽ impenitenter oppugnãs: q̃ vtiq̃ obstinatõ esse videt: ⁊ oĩs impenitẽtis obstinatio atq̃ desperatio. Notandũ vo est q nõ oĩs q̃ nõ penitet ĩpenitẽs dici p̃t: qz impnia ꝓprie obstinati est: ⁊ vt quidã volunt etiã desperati.

Ps.6 Matt.27 Job.5. I. Cor. 4

Vtrũ pctm̃ in spm̃ sctm̃ dz dici irremissibile. Arti. V £

Deinde q̃rit de hoc qd dicit ibi: [Sed querit vtrum omis obstinatio ⁊c.] Hic em̃ magister agit qualit sit irremissibile: ⁊ de hoc sic q̃-

Arg. pmo ritur: Si peccatū illud dicit irremissibile hoc non erit nisi ꝓter magnitudinē peccati/ vel ꝓter impotentiā remissiōis/ sed nō ꝓter magnitudinē vt pba
2o tur in littera verbis Augu. Si aūt dicit irremissibile ꝓter impotentiā ad remissionē/ hec impotentia aut erit ex parte remittentis/ aut ex ꝑte eius cui remittit nō primo mō: qz sic nullū peccatū irremissibile est omnipotēti medico q̄ equepotens est saluare in
3o multis z in paucis z in magnis z in puis. Si aūt dicit irremissibile ex parte eiꝰ cui remittit/ sic omne peccatū mortale diceret irremissibile/z sic omne pec-
4o catū mortale erit peccatū in spīsanctū. Si autem dicat irremissibile eo q̄ nō remittit neqz in hoc seculo neqz in futuro/sic omne peccatū in quo q̄s sine gratia discedit erit peccatū in spīsanctū/ qd̄ iterū falsū
Solo ad totū est. Solo dōm q̄ illud pctīm dī irremissibile nō ex ꝑte reatꝰ nec ex ꝑte remittētis nec ex ꝑte eiꝰ cui remittit sz ex parte cause mouentis ad remittēdū/z est ca dē cā que mouet ad peccandū: hec eīm est malicia: et hec accusat/z nō habet cōgruitatē remissionis eo q̄ non habet palliū excusatiōis. vnde qd̄ remittit qñqz hoc est de mera pietate medici. Aliā autē causam tangit Richar. de sancto victo. in epla de spiritu blasphemie dicens: q̄ sicut charitas nō excidit: sz pficit eo q̄ ipsa habet obiectū z actū manendi in futuro z hic: sz ibi pfectꝰ. ita peccatū illud quo ad suā causaz z actū nō remittit eo q̄ habet causam magis habundantē in futuro seculo q̄z hic. Causa eīm sua est amor peccati z odiū dei: z hoc magis abundat in damnatis q̄z in malis hic. Silr est in alijs speciebꝰ ꝓter solam ꝓsumptionē. Alij assignant alias causas vsqz ad sex q̄ cum istis erūt octo. Et harū sex prima est: qz opponit fonti misedie. Unū Augꝰ dicit sup Matth. 5. Pctīm in spīsctīm est/cum aliq̄s cōtra dei gratiā inuidie facibus agitat. Scōa est: qz talis vir humiliat se ad petendū veniā: et hoc habet in lra. Tertia est: qz raro z paucis dimissum est: z de hoc pōt exponi illō Ro. 2. Scōm duriciā aūt tuam tē. Quarta est: qz nō legit dimissum. Unū Luce. 11. sup illud q̄ peccauerit in spīsctīm dicit glo. Nic blasphemꝰ exigentibꝰ meritis sicut nunqz ad remissionē: ita nunqz ad penitētiā puenturus est. Quinta est etiā quā assignat Rich. qz in talibꝰ de pena debita nihil diminuit. i. minus q̄z alijs: qz nō habet excusationē in causa mouente ad illud peccatū. vñ Richar. dicit sic: pctīm diaboli inexpiabile: qz nullo modo expiari pt. peccatū in spiritūsanctū irremissibile cui nulla pene relaxatio fieri cōsueuit: z per hoc patet differentia inter inexpiabile z irremissibile. Sexta est: qz talis nūqz merek obtinere gratiā penitētie. Unū Matth. 3. sup illud qui peccauerit in spīsanctū dicit glo. Qui peccat in spiritūsanctū nō remittet ei: qz nō merek pniam agere vt remittat. z p hoc patet solutio ad totū.

Alia assignatio pctī in spīsctīm.

De hoc quoqz peccato in spīsctīm Ambr. in lib. de spiritusctō disserens diffinitā assigna-
Matt. 12. a tionē tradit dicēs: Cur dominꝰ dixerit: Qui blasphemauerit in filiū hominis remittet ei: qui autē blasphemauerit in spiritūsanctum neqz hic neqz in futuro remittet ei. diligēter aduerte: nunq̄d alia est offensio filij alia spiritussancti. Sicut vna dignitas sic vna iniuria. Sed si quis corporis specie deceptus humani remissius aliquid sentit de christi carne q̄z dignū est habet culpā: non est tamē exclusus a venia. Si quis vero sanctispiritꝰ dignitatē maiestatē z potestatē abneget sempiternā z putet nō in spiritu dei eijci demonia: Matt. 12
sed in beelzebub: non pōt ibi esse exhortatio venie vbi sacrilegij plenitudo est. Satis hic aperte explicat quid sit peccatū in spiritūsanctum. Qd̄ illi Augu. descriptiōi cōgruere videt q̄ illud peccatū dicit esse inuidentie gratie oppugnās fraternitatē. Qui eīm post cognitionē veritatis sanctispiritus veritatē negat eiusqz opa dicit beelzebub potestati: bonitati z gratie dei inuidere nō dubitat. Non vtiqz distinctio illa verborū sic accipiēda est quasi triū pſonarū diuise sint offense: sed ibi b
peccatorū genera distincta sunt. Peccatum eīm in patrē id intelligit qd̄ fit p infirmitatē: qz patri scriptura frequēter attribuit potentiam. Peccatū in filiū qd̄ fit per ignorantiaz qz sapientia filio attribuit. Tertiū expositū est. Qui ergo peccat p infirmitatē vel ignorantiā: facile veniā adipiscit: sed nō ille qui peccat in spiritūsanctū. Cum autē vna sit potentia: sapiētia: bonitās triū: quare patri potentia: filio sapientia: spirituisancto bonitas sepius assignet: superius dictū est.

Quō drūt blasphemia in spīsctīm pctīm in spīsctīm z spūs blasphemie in spīsctīm? Arti. V f

Einde querit de hoc qd̄ dicit ibi [Qui autē blasphemauerit in spiritūsanctū. s. a. Et q̄ritur hic differentia inter blasphemiā in spiritumsanctū/z peccatū in spīsanctū z spiritū blasphemie in spīsanctū. Hec eīm tria different tangit in littera. Et dōm q̄ peccatū in spiritūsanctū generalius est inter hec/z nō ponit nisi peccatū ad causaz mouentē que oppugnat gratiā in qua fit remissio peccatorū vt prius dictū est. Sed blasphemia in spiritūsanctū ponit actū in bonorātiōis spūssancti agniti in opere ostendente ipm/sicut fuit opus miraculi in expulsis demonibꝰ: qz sicut digitꝰ spūssancti demonstrauit/z tñ attribuebāt cōtrario spiritui: scz beelzebub. Blasphemia eīm est falsi criminis impositio in deum. Sed spūs blasphemie est amor blasphemandi p odiū dei spirans cōtra virtutē z gratiam spiritussancti. Item Richar. dicit: Si quis blasphemat tormentis cōpulsus vel p ignorantiā deceptus/ q̄s neget esse tolerabilꝰ q̄z si q̄s blasphemat malicia solaductus: malignitas q̄ blasphemie pre ceteris est pessima. Est aūt i hoc genere sceleratissimū z in quo malicia crescit vsqz ad summū qñ quis in dei virtuteriꝰ delectat z gloriat: quid eīm ē blasphemia nisi vituperatio diuina: ad hoc aūt quisqz aspirat qd̄ validū affectat multūqz desiderat: q̄d q̄ aliud videt spūs blasphemie q̄z affectio z desiderū vituparōis diuie.

Solo.

Pctīm i spiritūsanctū.

Blasphia

Spūs blasphemie.

Arti. VII

B Utrũ pctũ iudeorũ qui crucifixerũt xpm fuit pctũ in spiritũ sanctũ: ⁊ vtꝝ peccatũ angeli ⁊ primi hoīs fuit in spiritũ sanctũ.

Ad q̃ sic ꝓ. D Ende q̃rit de hoc qd dicit ibi [Peccatũ em in patre id intelligit ⁊c. s. b. Querit vtrum iudeorꝝ peccatũ fuerit in spiritũ sanctũ: et videt q̃ sic: qr Matth. 12. Luc. 11. vbi agit de pctõ in spũ sanctũ loquit de pctõ iudeorꝝ q̃ cõtradicebant operationib⁹ xpi p spiritũ sctũ factis. Sz cõtra B videt esse qd dicit Act. 3. Scio fratres: qr per ignorantiam fecistis/sicut ⁊ principes vestri: g̃ videt esse peccatũ in filiũ. et ad hoc multa pñt induci/ sed ista sufficiant: qr omnia vnã habent solutionẽ. Ulteri⁹ queritur de peccato angeli ⁊ primi homis. cum em infirmitas ⁊ ignorantia sint pene peccatũ ꝓsequẽtes nõ videt q̃ fuerint in angelo vel in homie ante peccatũ primũ: ergo videt q̃ peccatũ eorũ nec fuerit in patre nec in filiũ: ergo relinquit q̃ fuerit in spiritũ sanctũ.

questiũcla.

Ad ꝓ sic

Scdo q̃ ñ in oppositũ primo.

20 Sed cõtra hoc est qd dicit apl's de muliere Adam nõ est seduct⁹ sed mulier seducta prevaricatõne fuit seductio aũt cadit sub ignorantia: g̃ peccauit in filiũ ⁊ non in spiritũ sanctũ. Item de viro dicit Augu. q̃ credidit veniale qd erat mortale: g̃ ⁊ ipse aliquid ignorauit. Itẽ prim⁹ angelus credidit se posse accipere beatitudinẽ fm pfectũ posse sine meritis: ⁊ ex se: qr aliter nõ appetiuisset: ergo ⁊ ipse decept⁹ fuit: ⁊ sic omniũ peccatũ fuit in filiũ ⁊ nõ in spiritũ sanctũ.

30

Solo ad pm q̃stũ

Solo ad hoc q̃ pctũ iudeorꝝ quo ad opa que fuerunt argum virtutis spũssancti fuit in spiritũ ianctũ sed infidelitas qua crucifixerũt xpm fuit ex ignorantia crassa qua decepti fuerunt in carne saluatoris: ⁊ quo ad hoc fuit peccatũ in filiũ/ ⁊ sic patet solutio cõtrarietatis.

ad 2m q̃stũ

Ad aliud dõm q̃ ignorãtia est duplex: scz nescientia cõcomitãs naturã creatã: ⁊ ex illa peccauerũt ⁊ prim⁹ angelus ⁊ primus homo; ⁊ ignorãtia que est sequela peccati que dicit priuationem luminis gratie regentis in faciendis/ ⁊ ex illa nõ peccauerunt: ⁊ primo mõ fuit peccatũ in filiũ. ⁊ per hoc patet solo ad oia q̃ queri solent in ista distin.

Di. XLIIII vũ hẽat ortũ potentia peccandi

De potentia peccandi: an sit homini vel diabolo a deo.

a Post predicta consideratione dignũ occurrit: vtrũ peccãdi potentia sit nobis a deo vel a nobis? Putãt quidã potentiã recte agendi nobis esse a deo: potentiã vero peccandi non a deo sed a nobis vel a diabolo esse: sicut mala voluntas nõ a deo nobis est: sed a nobis et a diabolo bona autẽ a deo tm nobis est. Bone nanq̃ voluntatis ⁊ cogitatiõis initium nõ homini ex seipso nasci: sed diuinit⁹ parari et tribui in eo deus euidẽter ostendit: quia nec diabol⁹ nec aliquis angelorũ eius ex quo in hanc caliginem sunt detrusi: bonã potuit vel poterit resumere volũtatẽ: qr si possibile foret vt hũana natura postq̃ a deo diuersa bonitatẽ perdidit voluntatis: ex seipsa rursus eam habere potuisset: m'to possibili⁹ hoc natura haberet angelica: que quantomin⁹ grauat terreni corpis pondere: tantomagis hac esset predita facultate. Non ergo hõ vel angelus a se voluntatẽ bonã habere potest: sed malã. Similiter ⁊ de potentia inquiunt p similitudinẽ voluntatis boni vel mali disserẽtes q̃ illa sit a deo nõ ista.

Auctoritatibus astruit potentiam peccandi esse a deo.

Sed pluribus sanctorũ testimonijs indubitanter mõstrat q̃ potestas mali a deo est a q̃ est omnis potestas. Ait em apl's: Nõ est potestas nisi a deo. Qõ nõ d potestate boni tm: sed ⁊ mali intelligi oportet. Cũ Pilato etiã veritas dicat: Nõ haberes in me potestatẽ: nisi datũ esset tibi desuper. Malicia nempe hominũ (vt ait Aug⁹) cupiditatẽ nocendi p se habet potestatẽ aũt si ille nõ dat nõ habet Ideoq̃ diabolus anteq̃ aliq̃d tolleret Job dicebat domino: Mitte manũ tuam: id ẽ da potestatẽ: quia etiã nocẽtiũ potestas nõ est nisi a deo: sicut sapiẽtia ait: Per me reges regnant: ⁊ tyranni p me terram tenẽt. Et Job de domino ait: Qui facit regnare hypocritã ꝓpter peccata ppli. Et de populo israel dicit deus: Dedi eis regẽ in ira mea. Nocendi em voluntas potest esse ab hoie o mino: potestas autẽ nõ est nisi a deo: ⁊ hoc abdita aptaq̃ iusticia. Nam p potestatẽ diabolo datã iustos deus facit suos. De hoc etiam Greg. in moralib⁹ ait: Tumoris elatio nõ potestatis ordo in crimine est. Potentiã de⁹ tribuit elationẽ vero potentie malicia nostre mentis inuenit. Tollamus ergo qd de nostro est: qr nõ potentia iusta: sed actio praua damnatur. His auctoritatib⁹ alijsq̃ plurib⁹ euidenter ostendit q̃ nõ est ptãs boni vel mali cuicunq̃ nisi a deo equo ⁊ si te lateat eq̃tas.

Rom. 13.

Job. 19

Job. 1.

Prouer. 8

Job. 33.

Osee. 13.

A

p Post predicta cõsiderare dignum occurrit. Hec vltima distin. diuidit cõtra totũ tractatũ de peccato: qr in ista agit de potẽtia peccandi. Et duo querit hic magister. s. an potentia peccandi sit a deo ⁊ vtrũ debeam⁹ resistere pctõ malorũ: ibi [Hic q̃stio orit] ⁊ p B ptz snia.

Utrum potentia peccandi sit potentia vl impotentia.

Arti. I

c Arca primã ptem querunt tria quorũ primũ est/ vtrũ potentia peccandi sit potentia vl impotẽtia. Secũdũ vtrũ sit a deo: Tertiũ vtꝝ sit vna vel plures: Ad primũ sic: dicit phus q̃ potentie rõnales sunt ad opposita/ sed opposita sũt bonum ⁊ malũ: ergo vna est potentia horũ in ania rationali/ sed potentia ad bonũ est potentia: g̃ etiã potentia ad malũ est potentia. Itez potentia mali est potentia potens facere malũ: ergo est potentia acti-

Arg. pmo q̃ sit potentia.

20

ua. omnis aūt potentia actiua potentia est ⁊ nō impo
tentia: ergo potentia mali est potentia et non impo-
30 tentia. Item supra habitū est q̄ libe. arbi. est facul-
tas rōnis ⁊ voluntatis: qua bonū eligit̄ gratia assi
stente ⁊ malū ea deserente: g̃ libe. arbit̄. est potentia
mali qua fit malū est voluntas ē potentia simplicit̄
ergo potentia qua fit malū est potentia ⁊ nō impotē
In ꝓriū q̄ sit impoña. tia. Sed cōtra dicit ansel. in lib. de libe. ar. putas
ne q̄d additū minuit ⁊ subtractū auget libertatē eē
libertatē aut ptem libertatis? q̄si diceret nō. sed po-
tentia mali addita potētie ⁊ facultati ⁊ libertati mi
nuit vnūq̄q; illo ꝓ: ergo nec est potentia nec ꝑs po
20 tentie. Item si esset potentia absolute cū nulla pote-
stas que de genere laudabiliū est desit deo et ange-
lis cōfirmatis esset ista in angelis ⁊ in deo/ q̄d falsū
est: ergo nō est potentia. Item si esset naturalis po-
tentia homis cum gratia sit perfectio nature: ⁊ glo-
ria perfectio gratie remaneret illa potētia in gratia
⁊ gloria. Constat aūt hoc nō esse verū: ergo nō est po
Solo ad totū tentia vt videt̄/ sed defectus ⁊ impotentia. Solu-
tio dicendū q̄ potētia ad malū potest esse dupliciter
scz ad malū priuatiōis pure: ⁊ hec potentia est mate
rialis ⁊ defect⁹ est in omnib⁹ corporalib⁹ ⁊ spūalib⁹:
⁊ de hac nō loq̄mur hic: q̄z vltimū illi⁹ (vt dicit phs
in sup cōmētator de celo ⁊ mundo) est in minimo/ vt
si vinci potest ab vno potest vinci a duob⁹ et trib⁹/ ⁊
sic deinceps. dicit̄ etiā potentia mali potentia faciē-
di malum/ et tunc oportet q̄ malū accipiat̄ in actiōe
mala fm q̄ supra dictum⁹ q̄ malū hz cām deficiētē et
efficientē: ⁊ sic illa potentia p̄t ꝓsiderari triplicit̄: scz
fm radicē ī q̄ radicat̄ in subiecto potētie ⁊ fm eēntiā
potentie/ ⁊ fm cōiunctionē ad actū. primo mō est po
tentia ⁊ secundo mō/ ⁊ sic intelligit̄ illud phi q̄ pote
stas praue agendi est bona. Sz tertio mō adhuc du
pliciter cōsiderat̄: scz p cōparatōnē ad substātiā act⁹
vel per cōparatōnē ad actum sub deformitate: ⁊ pri
mo modo est potentia adhuc. secūdo aūt mō est potē
tia cum impotētia pmixta sibi. Si aūt comparet̄ ad
deformitatē solam/ tūc nō est potentia actiua/ sz ma-
terialis defectus ⁊ debilitas succumbēs malicie/ si-
cut dicim⁹ hunc posse mori/ ⁊ illū posse infirmari/ et
illū posse vinci semp potentia materiali deficiente: ⁊
per hoc patet solo ad totū: q̄z prime rōnes ꝓcedunt
de potentia in cōsideratiōe prima et secūda ⁊ tertia/
fm q̄ refert̄ ad actū trīū. Alie aūt rōnes ꝓcedunt ī cō
sideratōne qua refert̄ ad defectū deformitate primo
etiam mō et secundo: iste potestates sunt in angelis:
licet non tertio modo.

Arti. II B

Utrum potentia peccandi sit a deo.

Arg. pmo

Deinde quer̄t̄ de secūdo. s. vtrū sit a deo. ⁊. a.
20 q̄z de hoc quer̄t̄ in littera/ videt̄ q̄ sic: q̄z om
nis potestas a deo est: g̃ et ista. Item Eccli.
18. laudat̄ vir sanct⁹ qui potuit transgredi ⁊ nō est
transgressus/ facere mala ⁊ nō fecit: non aūt laudat̄
nisi per hoc q̄d habet a deo: g̃ hanc potentiā habet a
30 deo. Item q̄cq̄d est causa cause est causa causati: om
nis aūt actus est a deo (vt supra ꝓbatū est) ergo om-
40 nis potentia agendi a deo est. Item quecunq; potē
tia per analogiā est in deo ⁊ in creatura illa est a deo
fm q̄ est in creatura: g̃ fm q̄ est in creatura est a deo.
50 Sed cōtra/ sapiens nō facit aliq̄d quo opus suum
fit deteri⁹/ a potentia mali est omne illud quo opus
dei fit deteri⁹: ergo potētia mali nō est a deo: prima
patet p Augu. sēda patet p hoc q̄ malū est quo opus
dei fit deteri⁹: ⁊ si nō esset potētia mali nō fieret ma-
lum. Solo dōm fm phabitā distinctionē q̄ poten Solo ad tertū
tia mali fm q̄ est ante malū est considerata in subie-
cto/ vel in se est ens pfectū et a deo sed ordinē ad ma-
lum habet ex hoc q̄ est de nihilo ⁊ nō a deo/ et sic nō
est a deo. Et quo ad primā cōsiderationē ꝓcedūt q̄t̄
tuor rōnes prime: q̄z etiam non pōt ex se elicere actū
nisi fm q̄ est a deo. fm aūt̄ aliā cōsiderationē proce
dit ratio in oppositū: ⁊ non est difficile hanc solutiōz
rōnibus inductis assignare.

Arti. II C

Utrū potentia peccandi sit vna vel plures.

Argui. p

Tertio quer̄t̄ vtrū sit vna vel plures? Videt̄
aūt q̄ plures: q̄z loquendo fit malū ⁊ ambu-
lando/ cogitando/ volendo ⁊ eligendo ⁊ mul
tis alijs actionib⁹ q̄s impossibile est reducere in po
tentiā vnaz: ergo potentia faciendi malū est plures
potentie ⁊ nō vna. Sed ecōtra Aug⁹ dicit q̄ omi in oppositū
malo sola voluntas culpat̄: g̃ sola voluntas est potē
tia mali vel peccandi. Item supra habuim⁹ q̄ actus
hui⁹ potentie naturalis q̄ est voluntas ōz malus ⁊
nō aliarū: ergo sola voluntas est potentia peccandi
Solutio dicendū q̄ potētia peccandi scz peccatum Solo ad tertū.
exequens multiplex est in homine/ sed potentia im
perans peccatū nō est nisi vna sola que est voluntas
Et per hoc patet solo ad totū. supra tamē notata est
distinctio qualiter peccatū different̄ est in rōne ⁊ li-
ar. ex volūtate ⁊ ceteris potētijs/ ⁊ illa etiā valet h.

An aliqñ resistendū sit potestati.

Hic orit̄ questio nō transilienda silentio. Di
ctū est em supra q̄ potestas peccandi vel no
cendi non est homini vel diabolo nisi a deo.
Apls aūt dicit q̄ qui potestati resistit dei or- Rom. 13
dinatōni resistit. Cum ergo diabolo sit pote
testas mali dei ordinatiōe: eius potestati nō
esse resistendū videt̄. Sed sciendū est apl'm
ibi loqui de seculari potestate: scz rege ⁊ pri
cipe ⁊ hmōi: quib⁹ non est resistendū in his q̄
iubet deus eis exhiberi: scz de tributis ⁊ hu
iusmodi. Si vero princeps aliq̄s vel diabo-
lus aliquid iusserit vel suaserit cōtra deum:
tūc resistendū est. Vñ Augu. determinans
qualiter resistendū sit potestati in lib. de na
tura boni ait: Si aliquid iubeat ptās q̄ non
debeas facere: hic sane contemne ptātem ti-
mendo maiorē potestatē. Ipsos humanarū
rerū grad⁹ aduerte. Si quid iusserit pcura-
tor: nunq̄d faciendū est: si cōtra pcōsulē iu-
beat? Rursus si quid ipe pconsul iubeat: et
aliud inbeat imperator nunq̄d dubitat̄ illo
cōtempto illi esse seruiendū? Ergo si aliud
imperator: aliud iubeat deus: cōtempto illo
obtemperandū est deo. Potestati ergo dia-
boli vel hois tunc resistim⁹ cū aliquid cōtra
deum suggesserit in quo dei ordinatiōi non
resistimus: sed obtemperam⁹. Sic em de⁹ p̄-
cepit: vt in malis nulli potestati obediam⁹.
Iam nunc his intelligēdis atq; pertractan-

dis: que ad verbi incarnati mysteriũ ptinẽt: integra mentis consideratiõe intendam⁹: vt de ineffabilib⁹ vel modicũ aliquid fari deo reuelante valeamus.

Arti. IIII. D

Utrũ in omnib⁹ sit obediendũ potestati.

Deinde queritur de scõda pte que incipit ibi [Hic oritur questio nõ trãsilienda.] Circa quã duo querenda occurrunt: scilz vtrum in omnib⁹ sit obediendũ potestati: z vtrũ sit resistendũ potestati diaboli. Ad primũ objicit sic: dicit Bern. in li. de spe. pre. z regule: Nihil exigat platus eorũ que non pmisi: g̃ non in omnib⁹ est obediendũ potestati plati. Jtẽ subdit⁹ nec citra pmissum est inhibend⁹ nec vltra cogend⁹ lege obseruantie ex hoc sequit idem. Sz cõtra videt esse qõ ibidem dicit q̃ pfecta obedientia finem nescit: g̃ in omnib⁹ obedit. Jtẽ Hugo de sancto vict. Obedientia est virtus que omia amplectit iniuncta necessario implenda nisi obstiterit imperãtis auctoritas. Jtem Eccli. 4. Noli resistere cõtra faciẽ potentis: g̃ in nullo est resistendũ. Jtez Coll. 3. Filij obedite parentib⁹ per omnia: g̃ multomagis parentib⁹ spũalib⁹: ergo in omnibus obediendũ est potestati. Jtem Hiero⁹ ad rusticũ ppositũ monasterij: Ut deũ timeas/ vt deũ diligas/ credas q̃cq̃d iusserit salutare/ necminor iudices sententiã maior cuius est officiũ obedire et iussa adimplere/ dicente Moyse: audi israel. Jtem Grego⁹. Nõ quantitatem imperij/ sed imperãtis ꝓsideres dignitatẽ. Jtẽ in euange. Qui vos audit me audit/ z qui vos spernit me spernit. cõstat aũt q̃ in omnib⁹ deus audiendus est: ergo z prelatus. Jtem benedict⁹ in regula Si pcipiat platus impossibile tentandũ est facere: ergo in omnib⁹ possibilib⁹ multomag⁹ est obediendũ.

Arg. pmo q̃ non — 2o — In oppositũ q̃ sic pro. — 2o — 3o — 4o — 5o — 6o — 7o — 8o — Solo

Solo ad hoc fm Bern. soluendũ est sub distinc. q: aut loquimur de obedientia pfecta que est charitatis z libertatis: z hec finẽ nescit/ sicut nec charitas/ aut loquimur de obedientia iusticie: z habet metas voti sui z vltra nõ est cogenda nisi ex charitate. Tamen vlteri⁹ fm mgros oportet distinguere: q: ē potestas plena z prãs limitata. potestati plene in omnib⁹ obediendũ est. in nullo aũt qõ nõ est potestatis sed impotẽtie. vñ si pcipit peccatũ hoc nõ est potestatis sed impotẽtie: z ideo in hoc nõ est obediendũ. Si autẽ pcipit ea que sunt potestatis/ sicut dicit apl'us: Secõm prãtem meã quã dedit mihi domin⁹ fm edificationẽ z nõ in destructionẽ vestrã/ tũc habet locũ qõ dicit Bern. s. q̃ aut est pfectiõis obedientia/ z hec obedit in omnib⁹ bonis: quia ad illa sola data est potestas. aut iusticie z illam nõ oportet obedire nisi in his in quib⁹ obligat ex voto vel cathedra. Sic enim intelligit illud Matth. 23. Sup cathedrã moysi sederunt scribe et pharisei omia que cũ dixe. vo. l. ad cathedrã primentia seruate z facite zc. Si aũt est potentia limitata tunc ex iusticia nõ debeo nisi in quãtum subditus siue ex imperio maiozis vel ex voto/ sz ex charitate z pfectõne possum obedire vlteri⁹: nũq̃z tñ cõtra votũ vel cõtra mandatũ superiozis/ z sic patet ad totũ: q: prime auctoritates loquunt de obedientia debita ex iusticia. secunde aũt de pfectõe charitatis in obediendo.

Arti. V E

Utrum resistendũ sit potestati diaboli: z vtrum debem⁹ velle tentari.

Secundo q̃rit vtrũ resistendũ sit potestati diaboli/ videt q̃ nõ: q: q̃ resistit potestati/ dei ordinatiõi resistit: g̃ nõ est resistendũ potestati diaboli. Jtem hoc videt p hoc qõ Hiere. suasit q̃ seruirẽt Nabuch. per quẽ significat prãs diaboli: g̃ potestati diaboli nõ est resistendũ. Jtem homo debet sustinere qõ sustinere meruit ex peccatis/ sed exercitiũ diaboli meruit ex peccat⁹: g̃ hoc debet sustinere et nõ reniti. Probatio medie: q: sup illud Ps. Liberauit dñs ppl'm suũ zc. dicit glo. nõ sua virtus sed peccata hominũ eũ fecerũt potentẽ. Jtem Ps. 25. Proba me domine z tenta me zc. Tentatio aũt fit p potestatẽ diaboli: g̃ etiã desiderare debem⁹ vt diaboli subdemur potestati. Sz cõtra est qõ oram⁹ Mathei. 6. Et ne nos inducas zc. Jtem. 1. Petri. vlti. Cui resistite fortes in fide. Solo vtrũ debem⁹ nolle tentari supra est disputatũ. Sed hic dõm q̃ diabolo est resistendũ rotis viribus: q: diabol⁹ noĩat substantiã deprauatã in voluntate: z ideo nõ vtit potestate sibi cõcessa nisi ad malum finẽ: z ideo sibi et sue potestati est resistendũ. Ad hoc ergo qõ primo objicit dicendũ q̃ omis potestas est a deo ordinata/ sed cum hac ordinatiõe cõiungit q̃nq̃z voluntas iniqua potentis: z quo ad hoc potestati est resistendũ. sed si maneret in ordine diuino tm q̃ esset ad vindictã malefactoꝝ z laudem bonoꝝ tunc nullo mõ esset resistẽdum. Ad aliud dicendũ q̃ Hiere. suasit hoc quantũ ad afflictionẽ corporalis captiuitat⁹/ sed nõ ad spiritualẽ captiuitatẽ que fit per culpã: q: illa nõ procedit ex ordine potestatis sed ex intentione inique voluntatis. Ad aliud dicendũ q̃ hoc verũ est quo ad afflictiões corporales/ sicut Job afflictus est: sz nullo mõ ꝓsentiendũ est culpe quã intrẽdit/ sicut nec Job in omnib⁹ tentatiõib⁹ peccauit labijs suis nec stulte zc. Ad hoc qõ queritur vtrũ debem⁹ velle tentari dicendũ q̃ nõ. ꝓter duo: quorũ primũ est tentatio nõ tm dicit id qõ est potestatis ordinate/ sed etiaz qõ est voluntatis querse cui resistendũ est. Secõm est debilitas/ debiles eim sum⁹ z debemus nobis cauere ab occasionib⁹ cadendi. Ad id autẽ qõ cõtra objicit ex psal. dicendũ q̃ dauid appetiit effectũ tentatiõis q̃ est puritas z nõ pbationẽ in se. Et si objicit q̃ b̃ est impossibile q̃ vnũ habeat sine alio dicendũ q̃ virtute domini voluit esse cõfirmatus in actu tentatiõis vt nõ possit temptari nisi ad puritatẽ: et hoc erat bñ possibile/ sicut dixit Augu. in lib. cõfes. Da implere qõ iubes/ z iube qõ vis. z q̃dam sanct⁹ pater in egypto: Nõ oro vt nõ habeã tẽtatiões/ sz vt dñs det mihi virtutes portandi eas.

Ar̃ q̃ nõ p̃o — 2o — 3o — 4o — In oppositũ est argumẽtũ pmo. — Solo. — Ad pmũ — Ad 2m̃ — Ad 3m̃ — ad q̃stiũ cl'a — Ad 4m̃ — Obiectio. — Solo

Arti. VI F

Utrum semp obediendũ est superiori.

Deinde queritur de hoc qõ dicit ibi [Ipsos humanarũ rerũ gd⁹ aduerte zc. s. a. Et q̃runt duo quoꝝ primũ est/ vtrũ semp hoc verũ est qõ dicit Aug⁹ q̃ superiori est obediẽdũ q̃n superior z inferior cõtraria pcipiũt. Secundũ vtrũ potestati tyrannoꝝ sit obediẽdũ. Ad primũ sic: sup illo Apocal. 2. z angeli pergami eccl'ie scribe/ dicit glo. nõ audet archiepus sup subditos epi manũ ponere sine eo ergo archiepus nõ potest cõtraria pcipere episcoporũ subditis/ vt videt: g̃ nõ est generalit̃ verũ qõ hic dicit. Jtem ĩmediatior potestas magis influit q̃z mediata/ sz inferior prãs est ĩmediatior: g̃ est fortior sup subditos q̃z superiozis: g̃ si cõtrarie sint standũ

Ar̃ pmo sic — 2o

In ꝛriũ aĩ pri mo sic

Solo ad totũ

est inferiori ⁊ nõ superiori. Sed cõtra Boeti⁹ dicit q̃ ḋcq̃d potest potentia inferior potest ⁊ superior ⁊ plus: ergo si cõtrarienk necesse est cedere inferiorẽ Solo dicendũ q̃ superior ⁊ inferior habẽt se duobus modis. ſ. vt in ordine ad ſeinuicẽ/ita q̃ tota inferior exeat a ſuperiori/ſicut poteſtas .pconſulis a poteſtate imperator/ ⁊ epiſcopo⁊ a papa/ ⁊ tunc ſuperior poteſtas remanet ordinaria ⁊ immediata omnib⁹ ſubditis inferioribꝫ: ⁊ in tali caſu loquik Aug⁹ hic/ ⁊ nõ habet inſtantiã. q̃ñq̃z autẽ ſic ſe habent vt ambe exeunt es ab vna vniuerſali q̃ ſubdit inferiorẽ ſuperiori in q̃bus vult: ⁊ in quibꝫ vult nõ ſubdit/ ⁊ tunc inferior poteſt aliquid p̃cipere q̃ ſuperior nõ poteſt retractare: ⁊ ſic ſe habent poteſtas epiſcopi: ⁊ archiepiſcopi in cõparatiõe ad papã. ⁊ p̃ ꝯ ꝯz ſolo ad totũ.

Arti. VII B

Vtrũ poteſtati tyrannoꝝ ſit obediendũ.

Vltimo querik de poteſtate tyrannoꝝ de quibus dicit Boe⁹ q̃ ſunt inuaſores: ⁊ non habent poteſtatẽ niſi vſurpatã vtrũ ſit eis obediendũ vel non: videk aũt q̃ ſit eis obediendũ: quia nõ eſt p̃ãs niſi a deo: ⁊ qui reſiſtit poteſtati dei ordi. reſiſtit Item de Nabuch. cõſtat q̃ nõ habuit poteſtatem ſup iudeos niſi vſurpatã: ⁊ tamẽ Hieremias ſuaſit q̃ obedirek ei: Hiere. 27. Item pylatus ſup dominũ nõ habuit poteſtatẽ niſi vſurpatã: ⁊ dñs dixit: nõ haberes in me poteſtatẽ niſi tibi datũ eſſet de ſuper/ ⁊ obediuit ei quo ad hoc q̃ nõ reſtitit. Sz cõtra hoc videk eſſe q̃ vſurpatũ eſt id q̃ d̃ p̃ter ordinẽ iuris eſt inuaſum: ⁊ illi nõ tenemur obedire: ſed potius reſiſtere ne animã p̃dat inuadendo nõ ſua. Similiter crux portak ſup barbaros inuadẽtes iura et pacem eccleſie: q̃ poteſtati talũ eſt reſiſtendũ. Soluti ò duplex eſt p̃ãs: ſcz ordinata ꝓm grad⁹ p̃ãtis eccleſie vl' ciuilis iuris/ ⁊ huic poteſtati nõ eſt reſiſtẽdum quo ad obedientiã. Eſt etiã poteſtas vſurpata que eſt poteſtas miniſtri quo cedit nos dominus: et huic nõ eſt reſiſtendũ quo ad hoc q̃ non ſuſtineam⁹ ſi domin⁹ velit. Sed bene poſſum⁹ reſiſtere quo ad obedientiã ſi poſſum⁹: taliũ em̃ poteſtas iniqua eſt: ⁊ iniquitati ſemp̃ eſt reſiſtendũ. Si tamẽ dñs velit flagellũ ſuſtinendũ eſt/ ⁊ quo ad hoc loquunk p̃me auctoritates: q̃z dñs voluit flagellari iudeos: ⁊ hoc reuelatũ fuit hieremie. Et dñs pacis poſuit diſciplinã pacis noſtre immediate ſup dñm noſtrũ Jeſum xp̃m. ⁊ quo ad hoc dixit q̃ ſibi datũ erat deſuper: et nõ quo ad hoc q̃ iuſte imperaret iudeis vel domino Jeſu chriſto qui erat domin⁹ ſeculorũ/ cui eſt honor ⁊ gloria in ꝓpetua ſeculoꝝ ſecula/ Amen.

Arg. p̃mo

20

30

In ꝛriũ p̃o

20

Solo

Explicit liber ſecund⁹ de rerũ creatione et formatione corporaliũ ⁊ ſpiritualiũ: et alijs pluribus ad ea pertinentibus.

Index articulorũ seu questionum in secundũ scriptũ

In secundũ scriptũ Alberti magni sup secundo sententiarũ titulorũ ordo incipit.

Distinctione.I

Quot modis exponat illa auctoritas: In principio creauit deus celũ ⁊ terrã. 1
Utrũ error manichei qui posuit plura principia bũ elidatur a magistro in littera. 2
Utrũ error platonis qui posuit tria principia bene elidat a magistro: ⁊ an materia sit eterna. 3
Utrum sit quod Plato supposuit omniũ esse materiam vnam. 4
Utrũ plato bene posuit exemplar esse vnũ principiũ ⁊ in quo errauit plato. 5
Utrũ definitio creatiõis qua dicit: Creare est aliqd ex nihilo facere sit bona. 6
Utrũ creatio sit alteri cõicabilis. 7
Utrũ creare sit opus miraculi. 8
Utrũ facere ⁊ creare sint idem. 9
Utrũ Aristoteles sufficienter determinauit mundũ esse eternũ. 10
Quare imponat Aristoteli ꝙ dixerit duo fuisse pnꝯ cipia ab eterno. ſ. materiã primã ⁊ primũ motorem ⁊ que sint illa tria que imponunt ei. 11
Que sit causa creatiõis totius vniuersi in esse. 12
Utrũ anima ⁊ angelus specie cõueniãt vel specie differant. 13
Quare anima vnita sit corpori cũ maioris fuisset perfectionis aiam fuisse sine corpore. 14

Distinctione.II

Utrũ angelus ante vel post alia sit creat⁹ aut sit vnũ cũ aliis qu attuor coequeuis. 1
Utrum omniũ spiritualium ⁊ corporaliũ sit materia vna. 2
Utrũ celũ empireũ sit corporeũ ⁊ quare phi illud nõ cognouerũt. 3
Utrũ celũ empireũ sit ĩmobile ⁊ vniforme vel nõ. 4
Utrum celũ empireũ habeat ordinẽ influendi super alias spheras/ ⁊ an sol illuminet celũ empireũ. 5
Utrum in celo empireo sit laus aliqua vocalis qua dicunt astra maturina laudasse deũ. 6
Quid sit celũ trinitatis. 7
Quid sit in celo trinitatis. 8

Distinctione.III

Utrũ angelus sit ⁊ habeat ordinẽ in vniuerso. 1
Quid sit angelus per definitionẽ. 2
Utꝯ theologi vocãt angelos illas subas separatas quas phi vocant intelligẽtias. 3
Utrũ angelus sit simplex suba. 4
Utrũ angelis cõueniat personalis discretio ita ꝙ q̃ libet sit persona. 5
Utrũ cõueniat angelis ratio naturaliter insita propter qõ insunt memoria/ intelligẽtia volũtas. 6
Utrum liberum arbitriũ sit attributũ angelice nature cõueniens/ an sit etiã in angelis ⁊ hominibus per rationem vnam. 7
Utrum quattuor aut tm̃ tria aut plura sint angelice nature attributa. 8
Utrũ in quattuor attribut angelice nature angeli suscipiunt magis ⁊ minus. 9
Utrũ angeli qui erant natura magis subtiles fuerunt sapiẽtia magis perspicaces ita ꝙ gratia proportionata sit anime/ ⁊ an sit eis data fm conatum liberi arbitrij. 10
Utrum omnibus angelis equaliter cõueniat ꝙ sint immortales. 11
Utrum omnes angeli in gratia creati sunt vel in simplici natura. 12
Utrũ deus potuit facere angelũ malũ. 13
Utrum angelus potest fieri malus ita ꝙ deus non esset auctor illius malicie: sed statim in eodẽ indiuisibili esset factus ⁊ malus simul. 14
Utrum angeli cognoscant ⁊ quid sit in eis species/ ratio/ siue mediũ cognoscendi. 15
Utrũ sciẽtia angelorũ sit vniuersalis vel particularis ita. ſ. ꝙ spẽs vel forme per quas intelligũt sunt vniuersales vel particulares. 16
Utrum scientia angelorũ sit omniũ ⁊ casualiũ ⁊ fortuitorũ ⁊ omniũ que quocũq; modo in noticiã venire possunt. 17
Utrum angeli vel dei vel sui inuicem dilectionẽ habuerunt. 18

Distinctione.IIII

Utrum definitio angeli data a dionysio sit bene assignata. 1
Utrũ angelus sit creatus in beatitudine. 2
Utrum angeli mali potuerũt pscire suũ casum. 3

Distinctione V

Utꝯ possibile fuerit angelũ cadere. 1
Quod sit primũ peccatũ angeli. 2
Quid appetiꝯt angelus qũ peccauit. 3
Utrum auerti est odio habere vel inuidere. 4
Quid in angelis est auersio ⁊ cõuersio ⁊ quid confirmatio ⁊ obstinatio. 5
Utrũ angeli mali semper peccẽt ⁊ omnis eorũ actus sit malus. 6
Utrũ angeli meruerint suã beatitudinẽ ⁊ si meruerunt vtrũ ante vel post acceptã gloriã. 7

Distinctione VI

Utrum angelus ille qui fuit caput angelorũ cadentiũ fuerit de ordine superiorũ vel inferiorũ. 1
Qualis fuerit appetitus minorũ angeloꝯ cadentiũ cum lucifero. 2
Queritur de tẽpore ⁊ modo suggestiõis aliorũ angelorũ ⁊ quare pugna sit attributa Michaeli/ ⁊ q̃ sint rudentes quib⁹ detracti sunt. 3
Utrum sicut inter bonos alij alijs presint/ ita etiam inter malos ⁊ sit in eis ordo prelatiõis qui cessabit post diem iudicij. 4
Utrũ aer caliginosus sit ꝓprius locus demonũ. 5
Quare nõ cõcedat animabus decedentib⁹ habitare hic nobiscum sicuti demonibus prout quidam greci erronee putauerunt. 6
Utrũ demones cõtinue descẽdãt ad infernũ aut cõtinue sint circa nos. 7
Utrum deus iuste agat ⁊ bene cũ homine dans sibi pugnare cõtra pugilẽ qui sit eo fortior. 8
Utrũ demon victus ab vno sanctorũ potest aliũ ten

tare ⁊ vincere ⁊ an eundē in codē peccati. 9

Distinctione. VII

Utrū idem liberū arbitriū quod fuit in bonis ⁊ malis angelis ante cōfirmationē sit in eisdē post cōfirmationem. 1
Utrum liberū arbitriū liberius sit in non confirmatis sicut in nobis ꝗ in confirmatis puta bonis angelis. 2
Utrum liberū arbitrium liberius sit in bonis angelis ꝗ malis. 3
Utrum demones triplicē habeant scientiam vnam ex nature sublimitate secūdā ex temporū diuersitate ⁊ tertiā ex reuelatiōe. 4
Utrū demones possunt futura p̄dicere ⁊ que sit differentia inter demones futura predicētes ⁊ ꝓphetas ⁊ per quē modū demō inspirat suos ꝓphetas. 5
Utrum per demones possunt fieri prestigia ⁊ qualiter fiant. 6
Quō ⁊ qualiter demones transmutāt corpora vtrū sez corpore assumpto vel alio modo. 7
Utrū demōes in trāsmutatis corpib̄ possunt inducere formas substātiales. 8
Utrū demones in suis opib̄ constellatiōib̄ vtātur: ⁊ an scientia imaginū fit opatiōe demonū an nō. 9
Qualiter discernunt opatiōes demonū ab his que sunt vera miracula ⁊ an mala fiant per angelos bonos aut per malos. 10
Utrū angeli boni possunt miracula facere vt demones ⁊ quare homines id nō possunt. 11
Utrū magicis ⁊ virtutib̄ mathematicis vti sit malum ⁊ an nocent figure mathematice. 12

Distinctione. VIII

Utrum demones vel angeli corpora habeāt ⁊ vtrū sit concedendū ꝙ angeli in comparatiōe dei corporei sint. 1
Utrū angeli boni ⁊ mali possunt assumere corpora ⁊ ad quid indigeant corporibus assumptis: ⁊ quid hmōi corpora moueat. 2
Quid sit assumere corpus: ⁊ quomō fiat locutio in angelis assumpto corpore: ⁊ quomodo in nobis ⁊ quomodo in corpus animatū/ vt serpens vel asina per imaginationem ⁊ sensus ⁊ spiritū animales fuerit causa illi⁹ vocis q̄ sonabat per oseius vel nō. 3
Unde assumāt corpora angeli vtrū de elemētis aut natura celi: ⁊ vtrū forment corpora paulatim/ aut subito. 4
Querit de actibus angelorū an boni possunt comedere ⁊ mali generare/ ⁊ vnde mali habeāt semē sue generationis. 5
Utrū demones substātialiter ⁊ etiā boni angeli intrent corpora hominū. 6
Utrū demones substātialiter illabant mentib̄ hominū ⁊ sensibus/ita ꝙ substantialiter ingrediātur substantiā viriū anime. 7
Quid sit imittere ⁊ incēdere vtrū. s. ram boni ꝗ mali angeli imittant cordibus hominū suos ꝛceptus ⁊ incendant fomenta viciorꝝ. 8
Qui ⁊ quot sunt modi imissionis quib̄ diabolus se imiscet ⁊ qui sint modi tentationū. 9
Cui parti anime potest imittere malignus spiritus ⁊ cui non: ⁊ an potest supra intellectū ⁊ super affectum: ⁊ vtrum demon vel angelus bonus videat nostras cogitationes. 10

Distinctione. IX

Quid sit hierarchia fm definitionē. 1
Quō diuidit hierarchia. 2
Utrū mēbra hierarchie adinuicē sint cōcra. 3
Quid sit ordo ⁊ quid ordinis multiplicatio. 4
Utrū superiores angeli cum habeāt inferiorū dona excellenter ⁊ potenter an etiā debeāt habere eorum nomina ⁊ quid significent sub diuersis terminationibus. M. N. B. 5
Utrum ordo in angelis sit a natura vel a gratia: ⁊ q̄ lia noia retinuerūt angeli cadētes. 6
Utrū angeli differāt solo numero vel etiā specie vel etiā illi qui sunt in diuersis ordinib̄ ⁊ hierarchij differāt genere vel specie: ⁊ vtrū illi qui sunt in vno ordine sint inequales. 7
Utrum numerus hominū saluandorū sit iurta numerū cadentiū angelorū: ⁊ an numerus saluandorū hominū faciat decimū ordinē. 8

Distinctione. X

Utrū angeli mittant ⁊ propter quid. 1
Utrū minuit angelorū gloria quando ministrant ⁊ mittuntur. 2
Utrū omnes angeli mittant vel nō. 3
Utrum vnus angelus illuminet aliū: ⁊ vtrū vnus purget aliū ⁊ a quo purgat cū nō habeat pcīm. 4

Distinctione. XI

Utrū angelo cōueniat custodire/ ⁊ quibus angelis cōuenit custodire. 1
Utrū homini cōueniat custodiri ab angelo. 2
Querit de tēpore custodie quādo. s. deputat nobis angelus ad custodiā: ⁊ vtrū angeli semp custodiāt eos ad quorū custodiā deputant: vel an aliquādo eos derelinquāt. 3
Quot ⁊ qui sint effectus angelice custodie. 4
Utrum antichristus habebit angelū custodez: ⁊ an christus habuerit angelū sibi deputatū. 5
Utrū hō habuisset angelū custodē si nō cecidisset. 6
Utrū angeli ꝓficiūt in merito. 7

Distinctione. XII

Utrū omnia simul facta sint fm dictū Aug. aut per senariū dierū numerꝝ digesta. 1
Quare materia prima potius vocat his nominib̄/ terra/aqua/abyssus ꝗ alijs noib̄. 2

Distinctione. XIII

Quid sit opus distinctionis ⁊ qualiter per ternariū primorū dierū multiplicat. 1
Utrū illa lux de qua dicit ⁊ diuisit lucez a tenebris fuerit nubecula lucida vl' corp⁹ vl' forma corpis. 2
Utrū dies sex in quibus omnia dicunt distincta et ornata dicant sex vel plurib̄ modis. 3
Utrū deus ab eterno creauerit mundū cum ab eterno genuerit filiū: ⁊ quare non conceditur deus est per filium. 4

Distinctione. XIIII

Utrū aque sint sup celū vel firmamentū. 1
Querit fm quā ꝓprietatē aque sunt supra celū vl' firmamentū. 2

Utrū celū habeat aliquē motū ⁊ quis sit ille motus ⁊ quō accipiunt dextrū ⁊ sinistrū. 3
Quare celū dicit igneū. 4
Quare celo attribuit figura spherica: ⁊ vtrū illa sit figura celi. 5
Utrū celū moueat ⁊ an sit idē principiū motus celi fm phos ⁊ theologos. 6
Quare in opere istius diei non sit dictū vidit deus q̄ esset bonū. 7
Que est sufficiētia operū distinctionis ⁊ penes quid sumitur. 8
Utrū plante pertinent ad ornatū vel distinctionē. 9
Utrū plante nociue tunc facte sunt sicut alie. 10
Utrū cōgregate sint aque in locū vnū. 11
Queritur penes quid sumit diuisio terre in asiā africā ⁊ europā. 12

Distinctione XV

Utrum stelle pertineāt ad ornatū. 1
Queritur quare sol ⁊ luna dicātur magna luminaria ⁊ an luna facta sint plena in prima incēsiōe. 2
Queritur quid hic dicat firmamentū. 3
Qualiter sol ⁊ luna sint in signa ⁊ tpa. 4
Utrum stelle habeant dominium supra liberum arbitrium. 5
Quare aeris ⁊ aque ornatus fit vno die ⁊ quare dicitur reptile ⁊ q̄ ignis nō pertinet ad ornatū. 6
Que differētia sit inter bestias animalia ⁊ iumentū ⁊ quare de reliquis animalib nō fiat mētio. 7

Distinctione XVI

Utrū aliqua creatura sit conformis deo fm imaginem. 1
Utrū omnis creatura sit cōformis deo fm imaginē vel an sit ad imaginē. 2
Utrum equaliter omnis creatura rationalis sit ad imaginē dei. 3
Utr̄ equaliter vir ⁊ mulier sint ad imaginē dei. 4
Utrū illa in quibus dicitur esse imago ⁊ similitudo sint bene assignata. 5
Utrū imago dicit de homine ⁊ filio dei vniuoce vel analogice. 6

Distinctione XVII

Utrū deus inspirauit hoī spiraculū vite ita q̄ anima sit pars dei aut diuine subē. 1
Utrū aīa sit creata in corpore vel extra corpus. 2
Utrū anime debeat corpus tale qō sit cōpositū ex cōrarijs vel debuit habere corp celeste. 3
Utrū paradisus pertingat ad lunarē globū: ⁊ ī quo loco situs sit an sub equinoctiali/ ⁊ quare sit occultatus. 4
Quare vnū lignū in paradiso dictū fuerit lignū vite ⁊ aliud lignū sciētie boni ⁊ mali. 5

Distinctione XVIII

Utrū costa de qua formata est mulier fuerit de veritate humane nature in ipso adā aut nō. 1
Utrum angeli debuerūt formare corpus hominis/ vel deus: ⁊ an etiam aliorū q̄ dei tm̄ sit facere miracula. 2
Quid est miraculū per definitiōnē. 3
Que dicunt miraculosa vtrū opus creatiōis distinctiōis ornatus iustificatiōis incarnationis resurrectiōis. 4
Quomodo differāt miraculū/mirabile/ signū portentū ꝓdigū ⁊ monstrū ⁊ virtus. 5
Utrū miracula siue mirabilia cōtra naturā sint: ⁊ q̄ sit differētia inter fieri posse ⁊ fieri ex necessitate. 6
Que dicantur ⁊ quomodo differant cause primordiales ratiōes causales/cause naturales ⁊ cause seminales. 7
Utrū anima sit ex traduce: scz vegetabilis sensitiua ⁊ rationalis. 8

Distinctiōe. XIX

Utrū homo fm animā sit īmortalis. 1
Utrū primus homo in corpore īmortalis esse potuerit: ⁊ vtrum homo in primo statu animā accepisset passibilem vel corpus passibile. 2
Utrū vna ⁊ eadem erit īmortalitas resurrectiōis cū illa que fuit in primo statu. 3
Utrum īmortalitas in primo statu fuit a natura vl a gratia. 4
Utrū sine peccato mori poterat Adā. 5
Utrū Adam mortalis effectus per necessitatē mori endi recuperare potuisset īmortalitatē si habuisset per penitentiā ⁊ ligni vite esum. 6

Distinctione. XX

Utrū primi parētes etiā per cōmixtionē genuissent in statu īnocentie. 1
Utrum in statu īnocentie in cōmixtione aliqua vere cūda fuisset cōcupiscentia siue titillatio. 2
Utrum primi parētes cōuenissent manente vel corrupta virginitate. 3
Utrum in primo statu conuenissent alia de causa q̄ spe prolis. 4
Utrum fuissent in eis resolutiones superfluitatū sicuti pollutiones/mēstrua/egestiōes ⁊ vrine. 5
Utrum actus matrimonialis sit ⁊ debeat dici peccatum. 6
Utrū primi parētes genuissent proles fortes debita quāntate perfectos ⁊ sciētes. 7
Que ⁊ quot p̄cepta dedit deus primis parētibus ⁊ quare exprcissit duo nature ⁊ vnū discipline. 8

Distinctione XXI

Tentatio quid sit per definitiōnē. 1
Quid sit tentator. 2
Utrū tētatio que est ad illicitū sit appetēda. 3
Utrum omnis tentatio est peccatū vel cum peccato necesse. 4
Utrum omnis tentatio fit a diabolo. 5
Utrum serpens qui tentauit Euam fuit verus serpens ⁊c. 6
Utrum Eua peccauit vno peccato vel pluribus peccatis. 7
Qui ⁊ quot sunt modi tentādi ⁊ penes quid sumantur modi tentandi. 8
Utrū tentatio carnis est magis difficilis q̄ aliqua tētatio demonis. 9
Utrum homo in primo statu potuit peccare venialiter. 10
Quare peccatū angeli non sit remediabile ⁊ q̄re humana natura potuit assumi ⁊ nō angelica. 11

Distinctione. XXII

Qō fuit primū peccatū Eue peccantis mulieris. 1.

Index articulorũ seu questionum

Utrũ Eua peccauit vno peccato vel pluribꝫ. 2
Utrũ peccatũ eue fuerit peccatũ in spiritũ sanctũ aut patrẽ aut filiũ. 3
Utrũ elatio fuerit primũ Ade peccatũ ⁊ quid appetijt ⁊ an serpenti credidit. 4
Utrũ Adã plus peccauit q̃ Eua. 5
Utrũ si vir nõ peccasset humanũ genus minime peccatis fuisset corruptũ. 6
Utrũ ignorãtia est peccatũ: ⁊ vtrũ aliqua ignorãtia sit associata ⁊ volũtaria. 7
Quale peccatũ est ignorãtia ⁊ an sit veniale. 8
Queritur fm quẽ modũ ⁊ que ignorãtia excusat. 9
Quotruplex est ignorãtia ⁊ quõ diuidit. 10
Utrum gravius est peccatum ex ignorantia q̃ infirmitate. 11

Distinctione. XXIII

Utrũ homo in primo statu omniũ cognitionẽ accepit per naturã aut per gratam. 1
Utrũ primꝰ homo habuit cognitionẽ creatoris ⁊ sine medio deũ vidit aut p speculũ aut enigma. 2

Distinctione. XXIIII

Utrum Adam stare potuit per hoc quod accepit in creatione: ⁊ an homo creatus sit in gratuitis: sicuti dicit magister cõtra Alber.
Utrũ homo ꝓficere potuit in primo statu ex his que accepit. 2
Utrũ posito q̃ homo gratiã nõ habuit vtq̃ ei fuerat imputandũ q̃ cecidit. 3
Utrũ homo in primo statu resistẽdo malo ⁊ nõ cõsentiendo tentationi fecisset sibi meritũ. 4
Quid sit liberũ arbitriũ vtrum habitus vel potẽtia vel passio. 5
Utrũ liberũ arbitriũ amitti potuit: ⁊ eius libertas per aliquid tolli. 6
Quis sit actus liberi arbitrij ⁊ vtrũ eligere. 7
Quid sit sensualitas ⁊ vtrũ noiet vim vnã siue potẽtiã vnã aut plures 8
Utrũ in sensualitate potest esse vnũ peccatũ. 9
Quid sit ratio diuisa in duas partes vtrũ .s. sit potẽtia vna vel plures. 10
Penes quid differãt ille due portões superior ⁊ inferior. 11
Utrũ contingit portionẽ superiorẽ peccare venialiter tm̃ aut venialiter ⁊ mortaliter simul. 12
Utrũ mulier potest comedere sine viro: ⁊ quid intelligitur per virũ ⁊ quid per mulierẽ: ⁊ vtrũ mulier habeat aliquẽ consensum aut solũ vir: ⁊ que sit delectatio morosa. 13
Utrũ superior ratio habeat regere inferiorẽ ⁊ an serpens absoluit a regimine rõnis. 14
Utrũ nunc in vno homine sit ordo tẽtatiõis ⁊ ꝓgressio qualis ꝓcessit in primis parẽtibꝫ. 15
Quare inferior portio dicit sensualitatis. 16

Distinctione. XXV

Quare liberũ arbitriũ dicat duplici nomine: ⁊ quare substãtiue ⁊ adiectiue: ⁊ an bene definiat ⁊ an sit vna potẽtia particularis vl' vniuersalis diffusa in omnibus motiuis. 1
Utrũ liberũ arbitriũ quãtũ ad actũ eligẽdi siue deliberãdi nõ est nisi futurorũ cõtingẽtiũ per nos opabiliũ quorũ nos sumus dñi. 2
Quid est libertas fm definitionẽ. 3
Utrũ liberũ arbitriũ sit in dãnatis angelis ⁊ confirmatis in deo. 4
Utrũ liberũ arbitriũ fm vnã rationẽ vel diuersas sit in omni rõnali natura. 5
Utrũ sit triplex libertas arbitrij: ⁊ an media sit illa in qua potest homo peccare ⁊ non potest non peccare ante reparationem. 6
Quõ sit triplex libertas ⁊ quõ sumunt diuisiões libertatis ⁊ vtrum equaliter sit liberum arbitriũ a coactione. 7

Distinctione. XXVI

Utrũ gratia sit necessaria. 1
Utrũ sit substãtia vel accidẽs. 2
Utrũ gratia ĩmediate insit anime eẽntie siue mediãtibus potẽtijs. 3
Quid sit gratia definitiõe ⁊ re. 4
Utrũ gratia est vita anime. 5
Queritur de diuisiõibꝫ gratie ⁊ an bene diuidatur in gratiã operantẽ ⁊ cooperantẽ preuenientẽ ⁊ subsequentẽ ⁊ de alijs diuisionibꝫ que nõ sunt ad propositũ. 6
Queritur de ratiõe nominũ gratie. .s. quare dicit operans ⁊ quid operat quare dicit preueniens ⁊ quid preueniat ⁊ q̃re dicit cooperãs ⁊ q̃re subsequẽs. 7
Utrũ voluntas bene definitur per motũ cum tamẽ sit potentia. 8
Utrũ gratia iustificatõis per quam de impio fit pius sit fides vel gratia operãs vel cooperans. 9
Utrũ gratia operans ⁊ cooperãs sit vna vel diuersa ⁊ quare habeat diuersa noia. 10
Utrũ gratia sit virtus ⁊ virtus gratia. 11
Quõ gratia est in virtute ⁊ alijs ꝓbusdã sicut in donis beatitudinibꝫ fructibꝫ. 12
Qualiter distinguunt actꝰ gre ⁊ virtutis. 13

Distinctione. XXVII.

Utrũ definitio virtutis bona sit qua dicit bona mẽtis qualitas. 1

Distinctione. XXVIII

Que bona potest liberũ arbitriũ per se. 1
Utrum in aliquo statu contingit mereri primã gratiam ⁊ vtrũ aliquis sibi vel alteri potest mereri primam gratiã. 2

Distinctione. XXIX

Utrum adã ante peccatũ fuit in gratia ⁊ virtute. 1

Distinctione XXX

Utrũ peccatũ originale sit in oĩbus lege cõcupiscẽtie ab adã progenitis. 1
Utrũ originale peccatũ sit culpa. 2
Utrũ originale sit cõcupiscẽtia vel fomes. 3
Queritur de diuersis nominibus que attribuunt originali ⁊ penes quid sumũtur que sunt originale peccatũ fomes concupiscentia/languor nature/lex membrorũ ⁊ tyrãnus. 4

Distinctione XXXI

Utrũ persona potuit inficere naturã: sic. .s. q̃ Adam totã naturã corrupit. 1
Utrũ originale peccatũ transmittit ad posteros non

propago sed libido. 2
Utrū solum vnū sit peccatū originale aut sint etiam plura. 3

Distinctione. XXXII

Utrū peccatū originale totaliter vel in parte deleatur: ⁊ quid est dicere per baptismū trāsit actu ⁊ nō reatu: ⁊ an originale redit super eū qui est baptisatus post baptismū. 1
Utrum cōcupiscētia originalis potest augeri vl' minui remanens post baptisma. 2
Qualiter pena remanēs dicat promouēs. 3
Utrū originale equaliter manet in oibus. 4
Utꝛ sacramētū baptismi aliquid operet in carne cōtra fetorē corporalem. 5
Utrum omnes anime equales sint ex creatiōe: ⁊ an alie alijs excellētiores. 6

Distinctione. XXXIII.

Utrū omniū precedentiū peccata trajciunt in posteros vel vetustatis tm̄. 1
Utrū in actuali peccato ade valeāt notari plura peccata: ⁊ gratia cuius originale peccatū sit trāsfusum ⁊ vtrum si solo cōsensu peccasset viciatū fuisset corpus. 2
Utrū peccatū Ade sit maximū ⁊ maxime punitū. 3
Utrum peccatū originale in primis parentibus sit dimissum. 4

Distinctione. XXXIIII

Utrum malum sit. 1
Utrum malum habeat causam efficiētem vel deficientem. 2
Qualiter malum procedit a causa efficiente vel deficiente voluntate. 3
Utꝛ causa ⁊ origo primi peccati extitit res bona 4
Utrū malū sit in re bona vel mala. 5

Distinctione. XXXV

Utꝛ peccatū sit diffinibile: ⁊ vtꝛ mortale ⁊ actuale potest vna diffinitiōe diffiniri. 1
Utrū rationes quas tangit magister omni peccato cōueniant ita ꝙ illis rationibus omne peccatū diffiniatur. 2
Utrum diffinitiōes peccati quas magister ponit in littera sint bene assignate. 3
Utrum mala voluntas sit peccatū ⁊ non exteriores actꝰ aut volūtas ⁊ exteriores actus simul: ⁊ an sit dicēdū ꝙ oēs actus sint boni ⁊ a deo auctore. 4
Utrum malum in toto potest absumere bonum naturale. 5
Utꝛ malicia sit diuisibilis vel intensibilis. 6
Utrum omnis actus sit a deo tā bonꝰ q̄ malꝰ. 7
Quid sit malū per diffinitionē. 8

Distinctione. XXXVI

Utrū peccatū sit essentialiter pena. 1
Utꝛ omni peccato essentialiter pena sit adiūcta. 2
Utrū vnū peccatū sit pena alterius. 3
Utꝛ primi motus ꝓcedūt ex necessitate fomitis. 4
Utrū ira inuidia ⁊ hmōi sint pene peccatorū vel passiones: ⁊ an passionib̄ meremur. 5
Quid sit bonū in genere: ⁊ vtrū bonū in genere pōt fieri malū in genere. 6
Utrum bono in genere respōdeat bonū in spē. 7

Distinctione. XXXVII

Utrū peccatū inquantū peccatū sit a deo. 1
Utrū peccatū sit res natura vel substātia. 2
Utrū oīs pena sit a deo. 3

Distinctione. XXXVIII

Utrū volūtatis quātitas penset ex fine. 1
Quis sit finis ex quo pensat quātitas volūtatis. 2
Utrum sit vnus finis bonarū voluntatū: ⁊ vtrum duos fines possumꝰ nobis ponere: ⁊ an boni mercēnarij mereant. 3
Utrum malarū actionū sit vnus finis: scilicet auari ⁊ luxuriosi. 4
Utrum intentio sit habitus vel actus vel passio: et vtrum sit in anima ex parte intellectus ⁊ affectus: ⁊ vtrum sit finis. 5

Distinctione. XXXIX

Quare actus voluntatis magis est peccatū q̄ aliarum virtū. 1
Utrum volūtas naturalis qua volumꝰ bonū naturaliter sit aliquid velle actu. 2

Distinctione. XL

Utrum bonū ⁊ malū sint diuine cōstitutiue actiōis volūtarie in moribus. 1
Utrum oīnes actus possint dici indifferētes vel aliqui ⁊ aliqui non. 2
Quid sit indifferēs. 3
Utꝛ fm theologū sit aliquid indifferēs in operibus voluntatis deliberatiue. 4
Utrum vnus ⁊ idem numero actus potest esse bonꝰ ⁊ malus. 5

Distinctione. XLI

Utrum sola voluntas vel intentio sufficit ad meritū vel demeritū vel actus addit aliquid in vtroq̄. 1
Utrum intentio facit bonū opus vel malū. 2
Utrū intentio quantitatē dat opi bono vel malo: ⁊ an faciat opus bonū vel malū. 3
Utꝛ intentio dirigat fide vel charitate vel nō. 4
Utrum omnium infideliū opera de necessitate sint mala. 5
Utrum oē peccatū etiā originale est volūtariū. 9

Distinctione. XLII

Utrum voluntas interior cum actu ex exteriori sit idem peccatū vel diuersa. 1
Utrum potest manere reatus abeūte peccato in habitu vel dispositione in anima. 2
Utrū peccatū per vnā rōnē dicat de veniali ⁊ mortali peccato vel per prius ⁊ posteriꝰ ⁊ qualiter peccatū veniale sit peccatū. 3
Utrum per peccatū mortale homo meret mortē eternam: ⁊ nō ꝓ veniali. 4
Penes quid distinguunt sancti ⁊ magistri modos peccatorum. 5
Utꝛ tm̄ septē sint peccata capitalia aut plura ⁊ penes quid sumit numerꝰ vitiorꝰ. 6
Quid sit timor ⁊ quomodo accipiantur species timoris. 7
Que differētia sit inter initiū ⁊ radicem ⁊ que magis est essentialis pctō. s. an superbia vel auaritia. 8

Distinctiõe. XLIII

Quid sit esse peccatũ in spiritũsanctũ. 1
Quare peccatũ in spiritũsanctũ dicat̃ ad mortẽ. 2
Utrũ peccatũ in spiritũsanctũ sit speciale peccatũ separatũ ab omnibus alijs. 3
Utrũ species peccati in spiritumsanctũ sit bene assignata. 4
Utrum peccatũ in spiritumsanctũ debet dici irremissibile. 5
Quõ differunt blapsbemia in spiritũsanctũ peccatũ in spiritũsanctũ ⁊ spiritus blasphemie. 6
Utrum peccatũ iudeorũ qui crucifixerũt christũ fuit peccatũ in spiritũsanctũ: ⁊ vtrũ peccatũ angeli ⁊ p̃mi hominis fuit in spiritũsanctũ. 7

Distinctione. XLIIII

Utrũ potẽtia peccãdi sit potẽtia vel impotẽtia. 1
Utrum potẽtia peccãdi sit a deo. 2
Utrũ potẽtia peccãdi sit vna vel plures. 3
Utrũ in oĩbus sit obediendũ potestati. 4
Utrũ resistendũ sit potestati diaboli ⁊ an debemus velle tentari. 5
Utrũ semper obediendũ sit supiori. 6
Utrũ potestati tyrãnoꝝ sit obediẽdũ. 7

Finis.

Ad lectorem.

Diui Alberti magni quondã dũ vixit Ratisponẽsis episcopi sũmi ⁊ incõparabilis theologi naturalisq; phie p̃ncipis famosissimi op⁹ preclarissimũ sup quattuor libros sentẽtiarũ correspondẽtia cõtinẽs scripta eosdẽ luculẽter ⁊ resolutissime exponẽtia explicit: quesi quis diligentius cũ mora perspexerit in vtraq; phia ⁊ naturali ⁊ morali nõ parũ edoctus in casibus quoq; cõscientiã tangẽtib⁹ miro modo resolutus: ⁊ finaliter ad totius sacre scripture intelligẽtiam non mediocriter euadet ydoneus.

Paulus episc